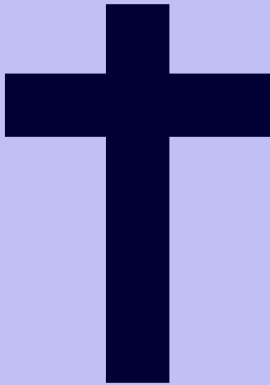

Deftera Lfida
Dzratawi

New Testament in Hdi

Deftera Lfida Dzatawi New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898

Contents

Mata	1
Markus	74
Lukwa	122
Yuhwana	196
Slna gwal ghunay	248
La Ruma	317
1 Kwarent	350
2 Kwarent	380
Galat	400
Afisu	411
Filip	423
Kwalus	431
1 Tesalunik	438
2 Tesalunik	445
1 Timute	449
2 Timute	458
Titus	465
Filimuj	469
Hebru	471
Yakubu	496
1 Piyer	504
2 Piyer	513
1 Yuhwana	519
2 Yuhwana	528
3 Yuhwana	530
Yuda	532
Suna Yuhwana	535

Gwada ta sabi da Mata

*Mndəra dzidziha Yesu
Luk 3:23-38*

¹ Wya ka tva saba mndəra taŋ ma Yesu Kristi zivra Dawuda. Dawuda guli ná, zivra Abraham ya. ² Abraham ta yata Izak, Izak ta yata Yakubu, Yakubu ta yata Yuda nda zwanamani. ³ Yuda ta yata i Peres nda Zara (Tamar na ma taŋ,) Peres ta yata Isrum, Isrum ta yata Aram, ⁴ Aram ta yata Aminadap, Aminadap ta yata Nasuŋ, Nasuŋ ta yata Salmuŋ, ⁵ Salmuŋ ta yata Buwaz (Rahab na mani,) Buwaz ta yata Ubet (Rut na mani,) Ubet ta yata Yesay, ⁶ Yesay ta yata Dawuda.

Ka yata mgham Dawuda ta Salumuŋ (si markwa Uriya na mani,) ⁷ Salumuŋ ta yata Rubuwam, Rubuwam ta yata Abiya, Abiya ta yata Asa, ⁸ Asa ta yata Yusafat, Yusafat ta yata Yuram, Yuram ta yata Uziyas, ⁹ Uziyas ta yata Yuwatam, Yuwatam ta yata Akaz, Akaz ta yata Izekiyas, ¹⁰ Izekiyas ta yata Manasa, Manasa ta yata Amuŋ, Amuŋ ta yata Yuziyas, ¹¹ Yuziyas ta yata Yukwaniyas nda zwanamani. Ta tsa fitik ya, hlaghata lu ta la Isra'ila ta hadika Babila.

¹² Tahula hlaghata lu ta haŋ ta hadika Babila,

ka yata Yukwaniyas ta Salatiyel, Salatiyel ta yata Zwarubabel, ¹³ Zwarubabel ta yata Abiyuda, Abiyuda ta yata Iliyakim, Iliyakim ta yata Azura, ¹⁴ Azura ta yata Saduka, Saduka ta yata Akim, Akim ta yata Iliyuda, ¹⁵ Iliyuda ta yata Iliyazar, Iliyazar ta yata Mataŋ, Mataŋ ta yata Yakubu, ¹⁶ Yakubu ta yata Yusufu ta nzakway ka zə'ala Mari. Tsa Mari ya ta yata Yesu ta hgə lu ka Kristi*.

¹⁷ Zlrafta ta Abraham ka sagha ta Dawuda ná, ghwanɔɔdə fwaɔ da mida. Zlrafta ta Dawuda ka lagha ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila guli ná, ghwanɔɔdə fwaɔ da mida. Zlrafta ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila ka sagha ta Kristi guli ná, ghwanɔɔdə fwaɔ da mida.

*Yakwa Yesu
Luk 2:1-7*

¹⁸ Wya ka lu yata Yesu Kristi. Mari mani ma Yesu ná, Yusufu ta dzugway. Ta kul kluvta haŋ ta vgha, ka zlghanavata Sulkum nda ghuɔa ta huɔi ta Mari. ¹⁹ Tsa zwanɔa midzani Yusufu ya ná, nɔrma mndu ya. Va a ta pghanaghatá hula ta maku-midzani wa. Ka kumə tsi ta zlanavata tsa makwa ya ma kdek ma kdek. ²⁰ Tata ndanay ndanay tsatsi ta zlanavata, ka lagha duhwala Mgham Lazglafata da sunani. «Yusufu zivra Dawuda, ma zləŋ ka ta kla Mari nɔa nzakway ka markwa ghuni. Tsa huɔi

* 1:16 Kristi na: Manda mnay Mgham tfanagha Lazglafata ta wi kə'a ya.

zlg haf tsi ya ná, Sulkum nda ghuḅa ta zlg hanavata. ²¹ Zwanja zgun dza'a tsi yatá, ṅa tsanaftá gha ta hgani ka Yesu[†], kabga tsatsi dza'a mbanaftá mnduhani ma dmakuha taṅ,» ka'a nda tsi.

²² Inda tsaya ná, magu maga ṅa dzanaghatá ghəṅa skwi ya mnigij Mgham Lazglafta nda ma wa anabi kazlay:

²³ «Wya dza'a zlg hafzlg ha daghala makwa ta kul snaṅtá zgun ta huḁi, ṅa yatani ta zwanja zgun, ṅa tsanaftá hgani ka Emanuwel,» manda mnaykazlay: Kawadaga Lazglafta nda amu[‡] kə'a ya.

²⁴ Sli'avata Yusufu, ka snatá tsi ta tsa gwada mnana duhwala Mgham Lazglafta ya. Ka klaftá tsi ta Mari ṅa nzakway ka markwa taṅ. ²⁵ Walaṅ a Yusufu ta ksanaṅtá tsa makwa ya wa. Tahula dgatani zlra tsi ta ksanaṅta. Ka tsanaftá tsi ta hga tsa zwanja ya ka Yesu.

2

Sli'agaf ta gwal ma mndəra luwa da vla glaku ṅa Yesu

¹ Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya yatá lu ta Yesu, ma fitika gay Hiridus ta mghamani hada. Tahula yata, ka sli'af t́ gwal nda sna ta skwi ta ghəṅa tekwatsa daga ma mndəra luwa ka safi da luwa Ursalima. ² Ka

dawanṅtá həṅ: «Ga tsa zwanja yaga lu ka lfid Mghama la Yahuda ya na? Nda ng ha ṅni ta tekwatsani ta zlagapta daga ma mndəra luwa kəl ṅni ka safi da tsəlḅu ta kəmani.»

³ Snaṅta mgham Hiridus ta tsa gwada ya, tsibak ma vghani. Mantsaya inda gwal ma luwa Ursalima guli. ⁴ Ka tskanatá tsi ta inda gwal mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ṅa mnduha. Ka dawu tsi da həṅ: «Ga tsa vli dza'a yata lu ta Kristi* ya na?» ka'a nda həṅ. ⁵ Ka həṅ nda tsi mantsa: «Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya dza'a yatá lu, kabga wya ka anabi vindaf ta:

⁶ «Kagha luwa Batlehem ta hadika Yahuda.

Hta a nzakwa gha mataba luwaha ya ta hadika Yahuda wu,

kabga ga ghuni dza'a saba Mgham dza'a ng ha mnduha da la Isra'ila,[†]» ka'a.

⁷ Ka hgaftá mgham Hiridus ta tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəṅa tekwatsa ya ma kdek ma kdek, ka dawanṅtá tsi da həṅ: «Yawu zlagapta tsa tekwatsa ya na?» ka'a. ⁸ Ka ghunaftá tsi ta həṅ da Batlehem, ka'a mantsa: «Lawala, ka zbapta kuni dina ta gwada ta tsa zwanja ya. Ka slafsla kuni tida katsi, ka vrakta kuni da mnihata ṅa dza'a vərda i'i guli da tsəlḅu ta kəmani,» ka'a.

[†] 1:21 Yesu: Manda mnay kazlay: Lazglafta ta mba mndu kə'a ya. [‡] 1:23 Ng ha

ta Isaya 7:14 nda 8:8, 10. * 2:4 Kristi na: Tsaya Mgham tfanagha Lazglafta ta

wi. [†] 2:6 Ng ha ta Mika 5:1, Yuhwana 7:42.

⁹ Kdakwa tanj ta snamtá tsa gwada mgham ya, ka sli'aftá hən ka dza'a. Ka nghəglanjá hən ta tsa tekwatsa si ng-hən hən daga ma mndəra luwa ya kay ta mbada ta kəma tanj. Bhadaghatani da tsa vli nda tsa zwanj ya, ka sladata tsi. ¹⁰ Nghay tanj ta sladata tsa tekwatsa ya, ka tuta ɲudufa tanj da rfu katakata. ¹¹ Ka lamə hən da həga. Ka slanaghatá hən ta tsa zwanj ya nda Mari ta nza-kway ka mani. Ka tsəlbátá hən ta kəma tsa zwanj ya, ka vlanjá hən ta glaku. Ka palanaptá hən ta zlibiha tanj, ka mbəhatá hən nda dasu, nda urdi ɲa dray nda dra, nda mandaɓaya urdi. ¹² Tahula tsa ka mnanatá Lazglafta ta hən nda ma suni kazlay: Yahayaha hən da vradaghata nda da Hiridus kə'a. Ka sli'aftá hən ka vraghata da luwa tanj nda ta sana tvi.

Kdikiɲtá Yesu da luwa Masar

¹³ Tahula laghwa tanj, ka lagha sana duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu. Ka'a nda tsi mantša: «Sli'afslí'a, kla ta na zwanj na nda mani ka hwayaghata ka nda hən ta hadika Masar, ka nzata ka hada. I'i dza'a mnaghata kada vrakta ka. Ya dza'a zbay Hiridus ta na zwanj na ɲa dzata,» ka'a.

¹⁴ Ka sli'aftá Yusufu, ka hlafá tsi ta i tsa zwanj ya nda mani girvidik ka laghwi ta hadika Masar. ¹⁵ Ka nzatá tsi

hada ha ka sagha fitika mta ta mgham Hiridus. Mantša kə'a maguta ɲa dzanaghatá ghəɲa gwada mna Mgham Lazglafta nda ma wa anabi, ka'a mantša: «Ma hadika Masar[‡] hgagapta yu ta zwanj da,» kə'a ya.

Pslatá zwani ma luwa Batlehem

¹⁶ Kə'a ka Hiridus ná, hidaku hidanagha tsa gwal nda snatá skwi ta ghəɲa tek-watsa ya. Ka kuzlanafá tsi ta ɲuduf. Tsaw mnanamna tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəɲa tekwatsa ya kay ta fitika zlagapta tsa tekwatsa ya, kal tsi ka mnay: Lawa pslihatá inda zwana zgwana yaga lu hadahada ha ka klaftá imi his ma luwa Batlehem, nda ya ma inda vli ta wanafta kə'a. ¹⁷ Ma tsa fitik ya dzatá ghəɲa gwada ya mna anabi Irmija. Ka'a mantša:

¹⁸ «Ta snaku hlawi ma Rama. Ta snaku lili nda ɲada ghəɲ. Rahila ya ta tawa zwanani, va a ta ləbanatá ɲuduf wu kabga rwurwa hən§,» ka'a.

Sli'afta ma luwa Masar ka vru da luwa Nazaret

¹⁹ Manda mtatá mgham Hiridus, ka ləglagha duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu ma hadika Masar. ²⁰ Ka'a mantša: «Sli'afslí'a, ka kla ka ta na zwanj na nda mani, ka dza'a ka ta hadika Isra'ila kabga nda rwa tsa gwal ta zba dzatá na zwanj na ya,» ka'a.

‡ 2:15 Ngha ta Huseya 11:1. § 2:18 Ngha ta Irmija 31:15.

²¹ Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwan̄ ya nda mani, ka laghwi ta hadika la Isra'ila. ²² Ama snan̄tani kazlay: Zwan̄a Hiridus ta nzakway ka Arkilayus ta ga mgham ta hadika Zudiya kə'a, ka zlan̄aftá tsi ta dza'a da hada. Tahula mnan̄an̄ta Mgham Lazglafta nda ma suni, ka mbədaghata tsi ta vgha ta hadika Galili. ²³ Ka laghu tsi nzata ma sana luwa ta hgu lu ka Nazaret. Nda nza mantsaya n̄a dzanaghata ghə̄n̄a gwada ya mana la anabiha, ka hən̄ mantsa: «Mnda la Nazaret dza'a hga lu,» ka hən̄.

3

«Mbədanafwa nzakwa ghuni» ka Yuhwana

Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Ma tsa fitik ya, ka zlagaptá Yuhwana mnda maga batem ma mtak ta hadika Zudiya, ka'a mantsa: ² «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, kabga ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha,» ka'a.

³ Ka anabi Isaya mnuta mantsa:

«Mamu sana mndu ta gugudaku ma mtak.

Ka'a mantsa:

“Payanawa tva Mgham Lazglafta, ka lele'anata kuni ndədap,*” ka'a.

⁴ Gatá lguta swida n̄alibwa ta sudə Yuhwana ta vgha nda hbatá banava huta misti. Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁵ Ka sli'adaghata gwal ta sli'afta ma luwa

Ursalima, nda inda gwal ta hadika Zudiya, nda inda gwal ta hadikha ta wanafta ghwa Zurdeñ, ka lagha da tsi. ⁶ Ka manigin̄tá hən̄ ta dmakuha tan̄, ka maganaftá tsi ta batem ta hən̄ ma ghwa Zurdeñ.

⁷ Nghan̄ Yuhwana ta ndəghadaghata la Farisa nda la Sadukiya ta sli'adaghata da tsi, n̄a maganaftani ta batem ta hən̄ ná, ka'a nda hən̄ mantsa: «Mndəra la mupuhwa! Waya ta mnaghunata hwayapta ma tsa basatá n̄udufa Lazglafta dza'a sagha ya na? ⁸ Ka maga kuni tama ta slna dza'a maran̄tá mbədata nzakwa ghuni. ⁹ Ma fa kuni ta ndana ghuni kazlay: Abraham na Da n̄ni kə'a. Ka yu ta mnaghunata na: lavin̄lava Lazglafta ta mbədanaftá na palaha na n̄a nzakwa tan̄ ka zwana Abraham. ¹⁰ Nda ghada fata wa slpada mista fuha n̄a ratsin̄ta nda slrən̄ nda slrən̄. Inda fu kul zdaku yakwani, dza'a tsin̄tsa lu ka vzamta ma vu. ¹¹ I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem n̄a maran̄tá ta mbədata nzakwa ghuni. Ama tsa mndu ta sagha nda hula da ya ná, mal n̄ani glaku ka n̄a da. Slaghu a yu dər n̄a hlaptá baḅah ma səlani wa. Tsatsi ná, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuḅa nda ya nda vu. ¹² Mamu kuwatavihi ma dzvani ta wa

* 3:3 Nghan̄ ta Isaya 40:3.

blikwi ɲa vihaptá hyani, ɲa dganatá sabatbat nda hənzila hya ɲa pghamtani ta hyani ma guvur. Ama ɲa driɲtani ta sabatbat, nda vu kul had ta mtavata dekdek,» ka'a.

*Maganaftá batem ta Yesu
Mak 1:9-11, Luk 3:21-22*

¹³ Ka sli'aftá Yesu ta hadika Galili, ka lagha ta wa ghwa Zurdeɲ slanaghatá Yuhwana ɲa maganaftani ta batem.

¹⁴ Ka Yuhwana nda tsi mantasa: «Nawanawa mantasa a tsa wu! I'i ta kuma magidifta kagha ta batem guli ná, da i'i ta sagha kagha guli?» ka'a. ¹⁵ «Maga maga mantasa ya ndanana karaku, kabga mantasa ya dza'a magata u ta inda skwi ya kumaɲ Lazglafta,» ka Yesu nda tsi. Gi dzəglamə a Yuhwana ta wi mida wa. ¹⁶ Kɔakwa lu ta maganaftá batem ta Yesu, ka sabə tsi ma imi. Ka gi gunatá luwa buwaɲ, ka nghə tsi ta Sulkuma Lazglafta ta saha manda ghərbu' ta ghəɲani. ¹⁷ «Nanana zwaɲa da ya dvu yu, ya ta zɔgihata katakata,» ka sana lwi snagata daga ta luwa.

4

*Dzəghaɲta halaway ta Yesu
ma mtak*

Mak 1:12-13, Luk 4:1-13

¹ Tahula tsa, ka klaghatá Sulkuma Lazglafta ta Yesu da mtak ɲa dzəghay halaway. ² Tahula magatani ta fitik fwad mbsak nda

rvidik tani nda fitik tani ta suma*, ka kuzlanaftá maya. ³ Ka gavanavatá halaway, ka'a nda tsi mantasa: «Ka si Zwaɲa Lazglafta ka katsi ná, mnanamna ta na palaha na ka mbədavafta həɲ ka skwa zay,» ka'a nda tsi. ⁴ Ka Yesu mantasa: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: "nda skwa zay kwenkwen yeya a ta nzata mndu nda hafu wu, ama nda inda gwada ta sabi ma wa Lazglafta,†"» ka'a.

⁵ Ka klaghatá halaway ta Yesu da Ursalima luwa ya nda ghu6a. Ka kladaftá tsi ta bɔəma həga Lazglafta. ⁶ Ka halaway nda tsi mantasa: «Ka si Zwaɲa Lazglafta ka katsi ná, vzadavza ta vgha ta hadik. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: "dza'a ghunafghuna Lazglafta ta duhwalhani ɲa tsu'aftá kagha ma dzva taɲ ɲa kwala səla gha da grunťá pala‡,"» ka'a nda tsi. ⁷ Ka Yesu guli mantasa: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta guli na: "Ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha kə'a,"» ka'a nda tsi.

⁸ Tahula tsa, ka kləglaghatá halaway ta bɔəma sana ghwá nda slra, ka maranatá za mgham ma ghəɲa hadik nda gadghəlani tani. ⁹ Ka'a nda tsi mantasa: «Ka tsəl6a tsəl6a ka ma ghuva da ka vlihatá glaku, ta vlaghavla yu ta inda taɲ demdem,» ka'a. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantasa: «Halaway!

* 4:2 Suma: Tsaya fitik ya dza'a kurata mndu ta zlanatá za skwa zay nda sa skwa say ka vaghay nda hanay ma fitik ya dza'a kura mndu ta klafta ka magay. † 4:4

Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:3. ‡ 4:6 Ngha ta Zabura 91:11-12. § 4:7 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:16

Laghula gha ta vata i'i. "Ŋa Mghama gha Lazglafta dza'a vla ka ta glaku, da tsatsi turtukwani dza'a skwa ka ta htsinj*,» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta, ka'a nda tsi. ¹¹ Mnatani ta tsaya, ka zlanavatá halaway. Ka sli'adaghatá duhwalha Lazglafta, ka vlantá hən ta skwa zay.

Zlrafta Yesu ta mna Lfida Gwada ma luwa Galili
Mak 1:14-15, Luk 4:14-15

¹² Manda snanja Yesu ka-zlay: Wa'a hbam hba lu ta Yuhwana ma gamak kə'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta hadika Galili. ¹³ Ka zlanatá tsi ta luwa Nazaret. Ka laghwi da nzata ma luwa Kafarnahum ta nzakway ta wa drəfa Galili, ma kwakwara luwa Zabulun nda Naftali. ¹⁴ Mantsa ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mnə anabi Isaya:

¹⁵ «Kaghuni kwakwara Zabulun nda Naftali

ta nzakway ta wa drəf tvə sana 6la ghwa Zurdeŋ, nda kagha hadika Galili ta nzaku gwal kul had ka la Yahuda mida ya,

¹⁶ dza'a nda ngha gwal ta nzaku ma grusl ta mghama tsuwadak. Lanagha la tsuwadak ta gwal ta nzaku ma luwa zlatanagha sulkuma mtaku ta hən†,» ka'a. ¹⁷ Daga ma tsa fitik ya zlrafta Yesu ta mna gwada, ka'a mantsa: «Mbəfanafwa

mbəda ta nzakwa ghuni! Ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha!» ka'a.

Hgafra Yesu ta tanjana duhwalhani

Mak 1:16-20, Luk 5:1-11

¹⁸ Ta wawakwani Yesu ta wa drəfa Galili, ka nghanjá tsi ta zwanamaha his, i Simun ta hgu lu ka Piyer ya nda zwanamani Andre. Ta wda kadəŋa tan hən da drəf ŋa tuma klipi kabga tuma klipi slna tan. ¹⁹ «Mbadwa mista da ŋa naghunafta da ka gwal hlaktá mnduha,» ka Yesu nda hən. ²⁰ Ka gi zlanavatá hən ta kadəŋha tan ka laghu mistani.

²¹ Mbadapta tan dau', ka nghanjá tsi ta zwanamaha his guli, i Yakubu nda Yuhwana zwana Zebedi. Kawadaga hən nda da tan Zebedi ma kwambalu ta paya kadəŋa tan. Ka hgafá Yesu ta hən. ²² Ka zlanavatá hən ta tsa kwambala tan ya nda da tan tani, ka laghwi mista Yesu.

Taghay Yesu ta skwi, nda mbambayni ta mnduha

²³ Ka rə Yesu ta inda hadika Galili, ka tagha skwi ŋa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda, ka mna Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda danwaha tan, nda inda ya ta raghwa hən. ²⁴ Ka tuta gwada wdid ta ghəŋa Yesu ta inda hadika Siri. Ka hlədanaghatá lu ta inda gwal danwa, nda gwal ta ŋra

* 4:10 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:13 † 4:16 Ngha ta Isaya 8:23–9:1

d̄aŋwaha kavghakavgha, nda gwal nda ksa da halaway, nda gwal nda ksa da seteni, nda gwal nda rwa s̄əla taŋ. Ka mbambə Yesu ta h̄əŋ. ²⁵ Ka sli'i d̄əmḡa mistani, gwal ta sli'afta ta had̄ika Galili, nda gwal ta sli'afta ta kwakwara Dekapwalus, nda ya ma luwa Ursalima, nda ya ta had̄ika Zudiya, nda gwal nda ta sana 6la ghwa Zurdeŋ.

5

V̄ərda zdaku sura 5 ka labə ta 7

Luk 6:20-23

¹ Nghay Yesu ta sli'adaghata d̄əmḡa da tsi, ka sli'aftá tsi ka lafi ta kud̄uŋur ka nzata. Ka sli'adaghatá duhwalhani tavatani. ² Ka zraftá tsi ta tagha skwi ŋa taŋ, ka'a mantsa:

³ «Rfu da gwal nda sna ta p̄d̄a taŋ ma

Sulkum, kabga ŋa taŋ ga mghama Lazglafta.

⁴ Rfu da gwal ta taw ndanana, kabga dza'a

l̄əana l̄əa Lazglafta ta ŋudufa taŋ.

⁵ Rfu da gwal lēbtekwa gh̄əŋa taŋ, kabga

dza'a v̄laŋv̄la Lazglafta ta had̄ik ya tanaf tsi ta

imi ta sl̄əm̄əŋ ta h̄əŋ.

⁶ Rfu da gwal ta dzə maya nda ndala maga

skwi ta kumə Lazglafta ta h̄əŋ, kabga dza'a baghaku h̄əŋ.

⁷ Rfu da gwal ta tawa hid̄ahid̄a ta mndu

kabga dza'a taway Lazglafta ta hid̄ahid̄a ta h̄əŋ.

⁸ Rfu da gwal hezle' a ŋudufa taŋ, kabga dza'a nghaŋgha h̄əŋ ta Lazglafta.

⁹ Rfu da gwal ta sl̄əga zdaku mataba

mnduha, kabga zwana da kuni ka Lazglafta

dza'azlay nda h̄əŋ.

¹⁰ Rfu da gwal ta gə lu ta iri ŋa taŋ ta gh̄əŋa

magay taŋ ta skwi t̄dukwa, kabga ŋa taŋ ga

mghama Lazglafta.

¹¹ Rfu da kaghuni, ka ta rarazay lu ta

kaghuni, ka ta gay lu ta iri ŋa ghuni, ka ta

vazay lu ta rutsak ta kaghuni ta gh̄əŋa gwada ta i'i.

¹² Rfawarfa ta rfu, ka nzata kuni wad̄ah,

kabga mamu nis̄əla ghuni da-gala ta kzla

kaghuni ta luwa. Manda va tsaya ganapta lu tiri

ta anabiha ta tin̄laghutá kaghuni.»

Nzaku ka slughul nda tsuwadaka gh̄əŋa had̄ik

Mak 9:50, Luk 14:34-35

¹³ «Kaghuni slughula gh̄əŋa had̄ik. Ka sabsa n̄əmake ma slughul ná, waka lu dza'a n̄əmḡlanaf̄ta na? Ta had̄ hayhayani wu, ta gh̄əŋa pghidin̄ta ŋa din̄lay mnduha yeya.

¹⁴ «Kaghuni tsuwadaka gh̄əŋa had̄ik. Had̄ luwa ta

bafta lu ta ghwá ta difaghuta wa. ¹⁵ Had̄ lu ta tsamtá vu

ma pitirla ka dzubamta ma tughuba wa. Ta v̄li tskala ta

fagata lu ŋa tsuwadakayni ta inda gwal ma tsa h̄əga

ya. ¹⁶ Manda tsaya dza'a

tsuwadakakwa tsuwadaka ghuni ta kəma mnduha, kada nghanja həŋ ta ɲərma slna ta magə kuni, ɲa zləzlvay tan ja da ghuni ta luwa.»

ɲlanafta Yesu ta inda zlahu

¹⁷ «Ma fa kuni ta ghəŋ kazlay: Sa da hərdiŋtá zlahu Musa nda tagha skwa la anabi yu kə'a. Sa da hərdiŋta a yu wu, sa da ɲlanaftá yu. ¹⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka ta teke'a luwa nda hadik katsi, had sana skwi dər nef, dər ndəhed dza'a wudanaghuta lu mataba zlahu Musa, ha ka laghani ta fitika kdavakta inda skwi wa.

¹⁹ «Tsaya tama, dər wa ta kwalaghutá snatá dər ya kwitikw mataba tsa zlahuha ya, ka tagha magay manda tsa ɲani ya ɲa sanlaha ná, dza'a nzakway tsa mndu ya ka sagəŋ gudzekw ma ga mghama Lazglafta. Ama ka snasna mndu ta tsa zlahu ya, ka tagha magay manda tsa ɲani ya ɲa sanlaha guli ná, ka mndu dagala tsa mndu ya dza'azlay ma ga mghama Lazglafta. ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka malaghumala a kaghuni ta snatá zlahu ka gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la Farisa wu katsi ná, had kuni dza'a walanjá lami da ga mghama Lazglafta wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa basa ɲuduf

²¹ «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha mu

ghalya kazlay: Yaha ka walanja dzatá mndu* kə'a. Dər wa mndu ta dzatá mndu ná, dza'a klay lu da guma kə'a. ²² Ama ka i'i ta mnaghunata ná, dər wa ta basanavatá ɲuduf ta zwanamani ka mukumani a tsi ka tsi, dza'a klay lu ta tsa mndu ya da guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanamani ka mukumani a tsi kazlay: Ghwadak kə'a ná, dza'a klay lu ta tsa mndu ya ta kəma guyatá ghəŋa gwal tsa guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanamani ka mukumani a tsi kazlay: Rgha kə'a, nda ra tsa mndu ya ɲa vzaghata da duda vu.

²³ «Tsaya tama, ka kladagha kla ka ta skwi ɲa vlay ta gwir ɲa Lazglafta, ka havaktá ka hada ta gwada ya ta kul dzraku mataba ghuni nda zwanama gha katsi, ²⁴ zlanjla ta tsa skwa gha ya hada tavata tsa gwir ya, ka vraghuta ka dzrafta nda tsi karaku, kada vrakta ka vlanjta tsa skwa gha ya ta Lazglafta.

²⁵ «Ka mamu skwi mataba ghuni nda mndu katsi, ta kul lagha kuni da vla guma nda tsi ya, ɲavanja ka dzrafta kuni ma kdaku tsi kladaghaghata da vla guma, da klaftá mndu ta tsa guma ta kagha ka vlanjta la sludzi, da vzaghatá lu ta kagha da gamak. ²⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, had ka dza'a sabi hada kata kdin a ka

* 5:21 Ngha ta Sabi 20:13 nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

ta planatá kdavakta penani wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa hliri

²⁷ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Yaha ka da hliri† kə'a. ²⁸ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, mndu ta nghafta nda ira mbəzleh ta markwa sani ma mndu ná, nda ghada klutani ta tsa marakw ya ma ɲudufani. ²⁹ Ka ira gha nda ga zeghwi ta kla kagha da ga dmaku katsi, tsakwasliŋ tsakwasla ka wudidiŋta ka di'ŋ. Dər pɔdata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu. ³⁰ Ala, ka dzva zeghwa gha ta kla kagha da maga dmaku ya, tsiŋtsa ka wudidiŋta ka di'ŋ, dər pɔdata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

Mat 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18

³¹ «Ka lu mnata guli na: “Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ katsi, vindanaftani ta delewera ghzlatani‡.” ³² Ama ka i'i ta mnaghunata na: Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka ta ghəŋa hliri a tsi wu katsi, famfa ta tsa marakw ya da hliri. Ka klafkla mndu ta marakw ghzliŋ lu guli, hliri ta hlə tsa mndu ya,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa wadu

³³ «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha ghalya

na: Yaha ka da walaŋta wadu kə'a. Manda va tsa wadana ka ta Mgham§ Lazglafta gha ya ná, manda va tsaya ká ka magata. ³⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata na: Yaha kuni walaŋta wadutá vli, dər nda luwa, kabga vla nzakwa Lazglafta ya. ³⁵ Dər nda hadik, kabga vla fa səlani ya. Dər nda luwa Ursalima, kabga luwa Mgham dagala ya. ³⁶ Yaha ka da wadu nda ghəŋa gha, kabga laviŋ a ka ta mbədanaftha ka ɲusliŋ dər ka ɲra ta ya dər turtuk ma swida gha wa. ³⁷ Gwada ya ɲa sabi ma wa ghuni ná, ka anji tsi, anji. Ka mantsa a tsi wu, mantsa a wa. Inda ya dza'a sganaghata lu ta ghəŋa tsaya ná, sagha da halaway.»

Gwada ta ghəŋa planamtá mndu ta ɲaslu nda ɲaslu

Luk 6:29-30

³⁸ «Nda sna kuni ta mnata lu kazlay: Nda iri dza'a plamta lu ta iri, nda sli'ŋ dza'a plamta lu ta sli'ŋ* kə'a. ³⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, yaha kuni da vranamta. Katək ná, ka dzughusdza mndu ma lagəŋa gha nda ga zeghwi, mbədanambəda guli ta lagəŋa gha nda ga zlaɓa. ⁴⁰ Ka kurakura mndu ta wlatá kagha kabga ɲa klugudughustá dawra gha, fanavafa guli ta lguta huɗa gha. ⁴¹ Ka pgha ta i'i tkwe' ka meli

† 5:27 Ngha ta Sabi 20:14 nda Vrafta ta Zlahu 5:18. ‡ 5:31 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. § 5:33 Ngha ta Zlahu 19:12, Mbsak 30:3 Vrafta ta Zlahu 23:22-24.

* 5:38 Ngha ta Sabi 21:23-25 nda Zlahu 24:19-20, nda Vrafta ta Zlahu 19:21.

turtuk ka mndu nda kagha ya, pghafpgha gha ka meli his. ⁴² Ka dawandawa mndu ta skwi da kagha vlanjva gha. Ka laghala mndu da bla nzawa da kagha, ma sđanaf ka.»

Gwada ta ghəŋa dva ghuma
Luk 6:27-28,32-36

⁴³ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Dvudva ta zwanama gha[†], ghuma gha katsi husaghata kə'a. ⁴⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata: Dvuwadva ta ghuma ghuni, magawa du'a ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. ⁴⁵ Tsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərđa zwana Da ghuni ya ta luwa, kabga tsatsi ta sli'aganaptá fitik ta ghəŋa gwal kul zđaku ghəŋa taŋ, nda ya ta ghəŋa gwal zđa ghəŋa taŋ. Ta nzagazna ta imi ta ghəŋa tđukwa mnduha, nda ya ta ghəŋa ghwadaka mnduha. ⁴⁶ Ka gwal ta đvutá kaghuni yeya ka kuni laghu đvuta katsi, mndəra wati nisəla ta dza'a kuni mutsəgəlta na? Dər gwal tska dzumna guli ná, mantša ya a ta maga həŋ guli ra? ⁴⁷ Ka ŋa zwanama gha yeya ta ga kaghuni ta zgu katsi ná, ndaw malaghuta kaghuni tama? Mantša ya a ta maga gwal kul snanŋa Lazglafta guli ra? ⁴⁸ Nzawanza ka vərđa mndu manda va nzakwa Da ghuni ta luwa ka vərđa mndu[‡] ya.»

[†] 5:43 Ngha ta Zlahu 19:18, nda Vrafta ta Zlahu 23:3-6. [‡] 5:48 Ngha ta Zlahu 19:2, Vrafta ta Zlahu 18:13. * 6:5 Ngha ta Lukwa 18:10-14.

6

Tva vla skwi ŋa pđuha

¹ «Dasuwa ka kuni ta magə kuni ta skwi tđukwa, yaha kuni da magay ŋa ghubaku ta wa ira mnduha. Ka mantša tsi ná, mutsafta a kuni ta nisəla ghuni da Da ghuni ta nzakway ta luwa wa.

² «Ta vlə ka ta skwi ŋa pđu ya, ma ghubu ka ta ghəŋa gha ta ghəŋani, manda ya ta magə gwal ta maga madgwirmadgwir ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta pazlala, ŋa ghubaku da mnduha ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutša həŋ ta nisəla taŋ. ³ Ama kagha, ta mbəhu ka ta pđu ya, ma snan dzva zlaβa gha ta skwi ta magə dzva zəghwa gha. ⁴ Tsaya dza'a kəl tsa mbəha gha ya ka nzakway ka skwi nda đifa. Dza'a plaghempla Da gha Lazglafta ta ngha skwi ta magə ka ma đifa ya.»

Tva maga du'a

Luk 11:2-4

⁵ «Ta ndəbu kuni ta dzvu, ma nza kuni manda ŋa gwal ta maga madgwirmadgwir zđəgana maga du'a ta həŋ ta sladu ta sladu ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta wa madədga tvi* ŋa nghanŋa mnduha ta həŋ ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutša həŋ ta nisəla taŋ. ⁶ Ama kagha, ka ta maga du'a ka, laghula da dzuguva gha, ka

hafta ka ta tgha gha ka ndəba ka ta dzvu. Dza'a plaghampła Da gha ta nzakway ta nghay ma difa ya.

⁷ «Ta ndəbu kuni ta dzvu ya, ma gda kuni ta vrafta ta gwada turtuk, manda ŋa gwal kul sanťa Lazglafta ta ndanay kazlay: Vrafta ta gwada dza'a kəl Lazglafta ka tsu'anñafta kə'a ya. ⁸ Ma taghə kuni ta skala tan, kabga nda sna Da ghuni ta skwi ta kumə kuni ma kdaku kaghuni ka daway da tsi.»

Da ta luwa

⁹ Wya ka kuni da maga du'a tama:

«Da ŋni ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghuba.

¹⁰ Ka saghasa fitika ga mghama gha, ka maga ka ta skwi ta kumə ka ta hadik,

manda ya ta magaku ta luwa.

¹¹ Vlanavla ta skwa zay prək zay ŋni gita.

¹² Planapla ta dmakuha ŋni, manda ya ta plinista anni ta dmakwa gwal ta maganata.

¹³ Ma zlanna ka tawa skwi dza'a dzəghanata. Klapkla ta anni ma dzva

halaway, [kabga ŋa gha ga mgham, nda

mbraku, nda glaku, ŋa kdekeden. Amin!]

¹⁴ «Ka plinispla kuni ta dmakwa mnduha ta magaghunata katsi, Da ghuni ta nzakway ta luwa ná, dza'a plighunispla ta ŋa ghuni guli.

¹⁵ Ama ka had' kaghuni ta plinistá dmakwa mnduha ta

magaghunata wu katsi, had' Da ghuni dza'a plighunistá dmakuha kaghuni guli wa.»

Tva maga suma

¹⁶ «Ka ta suma kuni, ma pslaf kuni ta kuma manda ya ta magə ghwadaka mnduha.

Ta pslafpsla hən ta kuma, kabga ŋa nghay mnduha kazlay: Ta suma hən kə'a.

Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsumutsa hən ta nisəla tan nda tsaya.

¹⁷ Kagha, ka ta suma ka, masamma ta rdī ma ghəŋa gha ka payanata ka, mbazin

ka ta kuma gha guli. ¹⁸ Tsaya dza'a kwal mnduha tsatsafta ta suma ka kə'a. Ta ghəŋa

Da gha hada ta nzaku ma difa yeya nda ngha. Dza'a plaghampła tsa Da gha nda

ngha ta skwi ta magə ka ma difa ya. Psawapsa ta mutsaftá gadghəl da Lazglafta.»

Skwa gadghəl ta hadik nda ya da Lazglafta

Luk 12:33-34

¹⁹ «Ma tskana kuni ta gadghəla ghuni ta hadik ma vli ya ta zuta zahar,

ta ksuta mbəzlar, nda ya ma vli ta zraghata ghaliha guli. ²⁰ Ama tskawa tska ta

gadghəla ghuni ta luwa ma vli dza'a kwal zahar zuta, dza'a kwal mbəzlar ksuta,

nda ya dza'a kwal ghaliha zraghata. ²¹ Ma vli hada gadghəla gha ya, hada ŋudufa gha guli.»

Nzaku ma tsuwadək

Luk 11:34-36

²² «Iri ná, manda pitirla vgha gha nzakwani. Ka tsidid

ira gha, tsuwadək inda vgha gha. ²³ Ama ka nda badza ira gha, ma grum inda vgha gha. Ka si ma grum nzakwa tsa tsuwadək ma kagha ya katsi, kighkigh dza'a tɔikuta tsa grum ya tama!»

Zba'awazba mataba i Lazglafta nda tsemi

Luk 16:13

²⁴ «Had mndu dza'a laviŋta gwafta ksanatá slna ta mghamha his, ta magaymagay ŋa ya, ta magaymagay ŋa ya, ma va tsa fitik turtuk ya wa. Nda husan̄ta sani, ta d̄vutá tsi ta sani. Nda ndi'a nzakwani nda sani, ta wud̄in̄tá tsi ta sani. Laviŋ a kuni ta gwaftá maga slna ŋa Lazglafta, ta magaymagay kuni ŋa tsemi wa.»

Zbawazba ta ga mghama Lazglafta karaku

Luk 12:22-31

²⁵ «Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Ma thə kuni ta he', a nu dza'a mu zay? Nu dza'a mu say? A nu dza'a mu suday ta vgha na kə'a? Malaghumala a hafu ta skwa zay ra? Ari malaghumala a wa a vgha ta lgut na? ²⁶ Nghawangha ta dyak ta ndaraku ta luwa 6a. Had hən̄ ta sləgu wu, tska a hən̄ ta skwi ta vwah wu, had hən̄ ta tskanatá skwi ma guvur guli wa. Da ghuni ta luwa ta zun̄tá skwi ta hən̄. Malaghumala a kaghuni piw ka hahən̄ wu ra?

²⁷ «Waya mataba ghuni ma mnayni ta he', dza'a

slranaghata dau' ta fitika hafani na? ²⁸ Ala, kabgawu ta kəl kuni ka mna he' ta ghən̄ja lgut tama 6a? Nghawangha ta vzlizla ta magaku ma vwah 6a. Had sana slna ta magata hən̄ wu, had hən̄ ta ga lgut wa. ²⁹ Kulam nda tsa, ka yu ta mnaghunata na: Dər Salumuŋ nda va tsa nzakwani ka gadghəl̄t ya tani ná, ta fava a ta lgut ta klaftá d̄inakwa ya dər turtuk ma tsa vzlizlaha ya wa. ³⁰ Ka si mantsa ya ta sudanavata Lazglafta ta lgut d̄ina ta kuzuŋ gita, gamahtsimani ŋa vzamta da vu ya ní, kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunata tama rki? Kay! Nda hta zlḡhay nda ŋudufa ghuni.

³¹ «Ma walan̄ kuni ta mna he' tama, ma mnə kuni kazlay: A nu dza'a ŋni zay? A nu dza'a ŋni say? A nu dza'a ŋni suday ta vgha na kə'a. ³² Inda tsaha ya ná, gwal kul snan̄tá Lazglafta ta psay. Nda sna Da ghuni ta luwa ta skwiha ta raku ka ŋa ghuni. ³³ Zbawazba ta ga mghama Lazglafta nda maga skwi tɔukwa ta wa irani karaku, dza'a vlaghunavla lu ta inda tsa skwiha ya ta ghən̄ani.

³⁴ «Ma mnə kuni kazlay: He', waka yu da magay gamahtsimani na kə'a. Prək gamahtsimani ka ndananatá ghən̄ani, prək dər wati ma vaghu nda d̄an̄wani.»

7

Ma tsə kuni ta guma ta

*ghəŋa mndu**Luk 6:37-38,41-42*

¹ «Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu, da tsaghu-naghatá lu ta guma ta kaghuni guli. ² Dza'a tsaghu-nagha tsa Lazglafta ta guma, manda va tsa ta tsə kaghuni ta ghəŋa sanlaha ya. Nda tsa daram ta kəl kaghuni ka gray ŋa sanlaha ya, nda va tsaya dza'a gra lu ŋa kaghuni guli. ³ Kabgawu ta kəl kagha ka laghwí da nŋha slim-bitsa udzu ma ira zwanjama gha, kul nŋhanŋa kagha ta dughuslani ma ŋa gha iri na? ⁴ Ari, waka kagha dza'a mnay nda zwanjama gha "Yaha ka kləgaghata yu ta slimbitsa udzu ta ira gha kə'a," wya dughuslani ma ŋa gha na? ⁵ Tsa madgwírmadgwíra gha ya. Tiŋəl ká ka klijntá dughusl ma ira gha karaku, kada nŋhanŋa ka ta vli ŋa klijntá slimbitsa udzu ma ira zwanjama gha.»

⁶ «Ma vlə kuni ta skwi nda ghuḅa ŋa kriha, da mbədavatá tsi valafta ta kaghuni ka patsaghunata. Ma vza kuni ta mizidikwa ghuni ta kəma ghuvazu da diŋlanaptá tsi, ka mbədavata da hi'ida kaghuni.»

*Mndu ta zbay ta mutsay**Luk 11:9-13*

⁷ «Dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni. Gawaga ta zgu dza'a gunaghunaguna lu ta watgha. ⁸ Dər wati ma mndu ta dawanta, ta mutsay. Dər wati ma mndu ta zbanŋa,

ta slafsla tida. Ta gunana-guna lu ta watgha ta mndu ta gatá zgu. ⁹ Waya ma kaghuni dza'a klaftá pala ka vlanŋtá zwanjani dawanjər tsi ta skwa zay na? ¹⁰ Ari, ka klipi dawanj tsa zwanj ya, ka klaftani ta nahadik ka vlanŋta na? ¹¹ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha, nda sna kuni ta klaftá ŋərma skwiha ka vlanŋtá zwana ghuni ya ní, Da ghuni ta luwa yeya dza'a kwal kul snanŋa klaftá skwiha dínadína, ka vlanŋtá gwal ta dawanta da tsi rki?»

Hbatá ghəŋa zlahu

¹² «Inda skwi má ta kumə kaghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga kaghuni guli ta hahəŋ, kabga tsaya klatá ghəŋa zlahu Musa, nda gwada la anabi*.»

*Tviha his**Luk 13:24*

¹³ «Lamwa la nda ta watgha slrehwa, kabga watgha bughwa ná, bla a labə tida wa ta kla mndu da vla zadaku. Nda ndəgha gwal ta dza'a nda tida. ¹⁴ Watgha slrehwa ná, nda bla ka lu ta labə tida, ta kla mndu da hafu. Sira a gwal ta mutsa labə tida guli wa.»

*Ghwadaka anabiha**Luk 6:43-44*

¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda anabiha ta tsakalawi ta sli'amtá da taba ghuni manda tuwak, ama ma ŋudufa tanŋ ta sidi həŋ manda kramtak mtak. ¹⁶ Ta slna tanŋ dza'a tsatsafta kuni ta həŋ. Ta dagay lu ta yakwa fwa inabi ta teki ra? Ari, ta dagay a lu ta yakwa ghuraf

* 7:12 Nŋha ta la Ruma. 13:8-10.

ta hlu'a na? ¹⁷ Inda fu zďa ná, zďa yakwani. Ala, ka zďa a fu ná, zďa a yakwani guli wa. ¹⁸ Had fu zďa ta laviŋta yaftá yakwa fu kul zďaku wa. Manda tsaya guli ná, had fu kul zďaku ta yaftá yakwa fu zďa guli wa. ¹⁹ Inda fu kul zďaku yakwani, ta tsinŋta lu ka vzamta ma vu. ²⁰ Tsaya tama, ta yakwa taŋ ta tsat-safta lu ta həŋ.»

Vərďa duhwalha Yesu

Luk 13:25-27

²¹ «Inda gwal ta mnay ka-zlay: Mghama ďa, Mghama ďa! kə'a a dza'a lami da ga mghama ďa wa. Ba mndu ya ta maga skwi ta kumə Da ďa ta nzakway ta luwa kwenkwen dza'a lami. ²² Nda ndgha gwal dza'a mnay ŋa ďa bađu tsa kazlay: Mghama ďa, Mghama ďa! Aŋni a si ta kla lwa Lazglafta nda hga gha kay ra? Aŋni a si ta ghazla ghwadaka sulkum nda hga gha kay ra? Aŋni a si ta maga ndəghata mazəməzəma nda hga gha kay guli ra kə'a. ²³ Ka yu dza'azlay nda həŋ banluwa na: "Ta walaŋ a yu ta snaŋtá kaghuni wu. Laghwala ta vata i'i, kaghuni gwal maga ghwadaka skwiha†.»»

Həgaha his

Luk 6:47-49

²⁴ «Mantsa tama, dər wati ma mndu ta snaŋtá na gwada ta mnə yu na, ka ksa slna nda tsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka gragra nda sana mndu nda hida ta baftá həgani ta kutumba. ²⁵ Ka sagha imi, ka

lagha zala vlunduď dista tsa həga ya. Zlu a wu, kabga thaf ta kutumba lu. ²⁶ Dər wati ma mndu ta snaŋtá na gwada ta mnə yu na, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka gragra tsa mndu ya guli nda sana mndu ka rgha ta baftá həgani ta wutak. ²⁷ Ka sagha imi, ka lagha zala vlunduď dista tsa həga, ka saf falak guk grunŋa, ka zlutá tsi tesne',» ka'a.

Taghay Yesu ta skwi nda sgit

²⁸ Manda kdinŋta Yesu ta mna tsa gwadaha ya, ka ndərmim mnduha katakata ta tsa tagha skwani ya, ²⁹ kabga nda sgit ma tsa ŋani tagha skwi ya, nza a manda tsa ŋa gwal tagha zlahu ŋa taŋ ya wa.

8

Mbanafta Yesu ta mndu nda rďa mndu tida

Mak 10:40-45

¹ Manda saha Yesu ta ghwá, ka sli'aftá ndghata dəmgə mistani. ² Ka lagha sana mndu nda rďa mndu tida zləmbata ma ghuvani, ka'a mantsa: «Mghama ďa, ka ta kumay ka, laviŋlava ka ta mbidifita,» ka'a. ³ Ka fadaptá Yesu ta dzvani ka ksaŋta, ka'a nda tsi mantsa: «Ta kumay yu, mbafimba gha,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya. ⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Yahayaha ka mnanaŋtá mndu! La ka dza'a ka da maranaŋtá vgha gha ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta, ka plata ka ta ghəŋ nda skwi

† 7:23 Ngha ta Zabura 6:9.

manda ya mna zlahu Musa, kada sɲaɲta mnduha nda mba* ka kə'a,» ka'a nda tsi.

Mbanafta Yesu ta kwalva mghama sludza la Ruma

Luk 7:1-10, Yuh 4:43-54

⁵ Ta lamə Yesu da luwa Kafarnahum, ka lagha sana mghama sludza la Ruma ndəba dzvu da tsi. ⁶ Ka'a nda tsi mantsa: «Mghama da, wa'a kwalva da ta hani mintgha gəzəmba' a ta ghuya daɲwa katakata,» ka'a. ⁷ «Ta dza'a yu da mbanafta,» ka Yesu nda tsi. ⁸ «Mghama da! Ra a yu ka lagha gha da ini wa. Ka sabsa gwada te' ma wa gha ná, dza'a mbaku kwalva da. ⁹ I'i guli ná, mista maliha nziɲta yu, mamu sludziha mista i'i guli. «Ka la!» ka yu nda sani, gi sli'ani. Ka «saghasa!» ka yu nda sani, gi saghani. Ka «maga ta ya!» ka yu nda kwalva da, gi magayni,» ka tsa mghama sludzi ya.

¹⁰ Snanata Yesu ta tsa gwada mghama sludzi ya, ka laghu tsi ndərmimay. Ka'a nda tsa gwal mistani ya mantsa: «Kahwathwata ká yu ta mnaghunata, dər mataba la Isra'ila, ta slaf a yu ta mndərga zlgħay nda ɲudufa mndu manda nana wa. ¹¹ Ka yu ta mnaghunata ná, nda ndgha gwal zlgħay nda ɲuduf mndərga nana dza'a sli'agaghata daga ma mndəra luwa nda ya mista luwa†, ka nzata ka za skwi kawadaga nda i Abraham

nda Izak nda Yakubu ma ga mghama Lazglafta. ¹² Ama gwal má dza'a nzakway ka zwana za həga ga mghama Lazglafta ya, dza'a hlafhla lu ta həɲ ka pghidiɲta da grum ma bli, ma vli ɲa taw nda hpaɲa sli'ɲ,» ka'a.

¹³ Ka Yesu nda tsa mghama sludzi ya mantsa: «La dza-gha gha! Dza'a magamaga lu manda ya zlgħaf ka,» ka'a. Gi ma va tsa fitik ya ka mbaftá tsa kwalvani ya.

Mbanafta Yesu ta midza Piyer

Mak 1:29-34, Luk 4:38-41

¹⁴ Ka sli'aftá Yesu ka lagha da Piyer, ka slanaghatá tsi ta midza Piyer ta hani ta ɓasa ɲudidar. ¹⁵ Ka ksantá tsi ta dzvu, ka mbaftá tsi da tsa ɲudidar ya. Ka sli'aftá tsi ka maganatá skwa zay.

¹⁶ Gahawani, ka hladaɲghatá lu ta ndghata gwal nda ksa da ghwadaka sulkumha. Ka ghazligiɲtá tsi ta tsa ghwadaka sulkumha ya nda gwada ma wani. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kul dughwanaku. ¹⁷ Mantsa ya magata tsi ɲa dzanaghatá ghəɲa gwada ya mna anabi Isaya kazlay: «Tsatsi ka ghəɲani ta hlaghutá daɲwaha mu, ka mbambanafta ma kwala mu kul dughwanaku‡ kə'a ya.»

Mamay mnduha ta dza'a mista Yesu
Luk 9:57-62

* 8:4 Ngha ta Zlahu 14:2-23. † 8:11 Mndəra luwa: Tsaya tva safa fitik. Mista luwa: Tsaya tva daɲakwa fitik. ‡ 8:17 Ngha ta Isaya 53:4.

18 Nghanata Yesu ta dɛmga ta wanafta ná, «mbadma ta a ɓlu a,» ka'a. 19 Ka lagha sana mnda vinda zlahu slanaghata, ka'a nda tsi mantasa: «Malɛma ɗa! Ta dza'a mista gha yu dɛr dza'a diga ka,» ka'a. 20 Ka Yesu nda tsi mantasa: «Gɛrhanɗa ná, mamu ghurumha taɗ. Dyakha ta ndaraku ta luwa guli, mamu hɛgaha taɗ. Ama Zwanɗa mndu ná, haɗ dɛr vli ɗa fadatani ta ghɛɗani wu,» ka'a.

21 Ka sani mataba duhwalhani mantasa: «Mghama ɗa! Zlihazla ka dza'a yu da paɗamtá da ɗa karaku,» ka'a. 22 Ka Yesu nda tsi mantasa: «Mbadá kagha mista ɗa! Zlanɗla ta gwal nda rwa ka paɗa hɛɗ ta mbliha taɗ,» ka'a.

Lɓanata Yesu ta falak ta drɛf

Mak 4:35-41, Luk 8:22-25

23 Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka laghu duhwalhani mistani. 24 Tata ndɛru hɛɗ ta drɛf, ka sli'avaftá mghama falak, ka kapatsa'uwaku imi, ka sli'i da kwambalu. Ma tsa fitik ya, ta hanutá hanani Yesu. 25 Ka sli'aftá duhwalhani ka lagha sli'anafata. Ka hɛɗ nda tsi mantasa: «Mghama ɗa, kata ta amu, dza'a rwaku mu!» ka hɛɗ. 26 Ka Yesu nda hɛɗ mantasa: «Nu ta kɛl kuni ka zɓɗ. Kay! Nda hta zɓghay nda ɗudufa ghuni,» ka'a. Ka sli'aftá tsi ka davanaghatá falak nda drɛf, ka nzatá vli

tɓekw. 27 Ka ndɛrmim tsa mnduha ya katakata. «Wa na mndu na ta snɔ̄s dɛr falak nda drɛf tani ta gwadani katɛk na?» ka hɛɗ.

Mbanafata Yesu ta sana mnduha his nda ghwadaka sulkum ma hɛɗ

Mak 5:1-10, Luk 8:26-39

28 Bhadapta taɗ ta tsa sana ɓla drɛf ta hadika Gadaraniya ya, ka sli'agaptá sana mnduha his ma kulu kasu halaway, ka lagha hɛɗ da guyay. Ta zɓɗay lu ta hɛɗ katakata, laviɗ a mndu ta walaɗta labɔ nda tvɔ tsa wa. 29 Ka gi dzɔ hɛɗ ta lawlaw. Ka hɛɗ mantasa: «Nya mataba mu nda kagha ní Zwanɗa Lazglafta? Sagha da ghuyanafatá ka ta kul magaku fitikani ra?» ka hɛɗ.

30 Tsaw manda a nda hɛɗ, mamu sana bra ghuvazu* dagala ta nghɔ lu. 31 Ka ndɔbu tsa halawayha ya ta dzvu da Yesu. Ka hɛɗ mantasa: «Ka ta ghzla aɗni ka ná, ghuna ta aɗni da a bra ghuvazuha a,» ka hɛɗ. 32 Ka'a nda hɛɗ mantasa: «Lawala!» ka'a. Ka sli'agaptá hɛɗ ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vaza-gatá tsa bra ghuvazuha ya ta vgha ta vata vli, ka rkaghata da drɛf, ka zadamtá hɛɗ mida.

33 Ka sli'afta tsa gwal si ta ngha hɛɗ ya nda hwaya, ka laghwi da luwa da mna inda skwi ta maguta, nda ya ta slanaghatá tsa mnduha kasu halaway ya. 34 Ka sli'agaptá mnduha ma luwa

nekwnekw da guya Yesu. Na tsa gi nghanta tanj ta Yesu ya, «kdakkdak, sli'apsli'a ma hadika nni,» ka hən nda tsi.

9

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani

Mak 2:1-12, Luk 5:17-26

¹ Ka sli'afta Yesu ka lami da kwambalu, ka vrəglaghuta nda ta drəf, ka bhadaghatá tsi da luwani*. ² Ka tsukwadaghatá sana mnduha da tsi ta kativiŋ ta sana mndu nda rwa səlani. Nghanata Yesu ta zlgħay nda ŋudufa tanj, ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sagəŋ! Navaŋa gha, nda pla dmakwa gha!» ka'a.

³ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha ma ghəŋa tanj mantsa: «Na mndu na ná, ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta†,» ka hən.

⁴ Nghadapta Yesu ta skwi ta ndanu hən, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndana tsa ghwadaka ndanu ya na?

⁵ Mal blakwa mnay kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari, mal mnay kazlay: Sli'afslia gha ka mbađaka ta mbađa kə'a na? ⁶ Ala, kada grafta kuni mamu Zwaŋa mndu nda mbrakwa plinťá dmakwa mnduha ta na ghəŋa hadik na kə'a,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sli'afslia gha, kla ta kativiŋa gha ka dza'a ka dzagha gha,» ka'a.

⁷ Gi brahwat sli'afslia tsa mndu ya ka laghwi tsi dza-ghani. ⁸ Nghanata dəmga ta tsaya, ka ksutá tsi ta hən ka zləŋ. Ka zləzlvu hən ta Lazglafta ta vlanťá mndərga tsa mbraku ya ta mnduha.

Hgafta Yesu ta Mata ŋa dza'a mistani

Mak 2:13-17, Luk 5:27-32

⁹ Manda sli'afta Yesu ka zluŋťá tsa vli ya, ka nghantá tsi ta sana mndu ta hgə lu ka Mata, ta nzaku ma həga tska dzumna. «Mbađa mista da!» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Mata ka laghwi mistani.

¹⁰ Tahula tsa, ka nzatá Yesu ka za skwa zay ga Mata. Ka sli'adaghatá ndəghata gwal ta tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha nzata ka za skwa zay nda tsi, kawadaga nda duhwalhani. ¹¹ Nghay la Farisa ta tsa zay tanj ta skwa zay kawadaga ya, ka hən nda duhwalhani mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwa zay kawadaga nda gwal tska dzumna, nda ya nda ghwadaka mnduha‡ na?» ka hən.

¹² Slrew lami da sləməŋa Yesu, ka'a mantsa: «Had mnduha dughwana dughwana ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ¹³ Lawa tsatsa klatá ghəŋa gwada ya mnə Lazglafta kazlay: Tawa hidahida skwi ta zdigihata pla ghəŋ nda riniŠ a wu kə'a ya. Sagha a

* 9:1 Ka Markus 2:1 na: Kafarnahum tsa luwani ya. Ngha ta Mata 4:13. † 9:3

Ngha ta Zlahu 24:16. ‡ 9:11 Ngha ta aya 10-11 nda Lukwa 15:1-2. Š 9:13 Ngha ta Huseya 6:6.

yu haga gwal tdukwatdukwa wa, gwal dmaku ŋa i'i ta sagha da hagay,» ka'a.

*Gwada Yesu ta ghəŋa suma
Mak 2:18-22, Luk 5:33-39*

¹⁴ Ka sli'aftá duhwalha Yuhwana mnda maga batem ka lagha dawanta da Yesu, ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kwal ŋa gha duhwalha suma, ya wya ta suma aŋni nda la Farisa tazlay na?» ka həŋ. ¹⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a lavinlawa gwal hagar lu da vla kla makwa ta nzata zuzu'uva, ka ta kawadaga zwanja midzi nda həŋ ra? Dza'a saghasa fitik ŋa kləgadanaghutá həŋ ta zwanja midzi. Ma tsa fitik ya dza'a suma həŋ ta suma.

¹⁶ «Had mndu ta tsa'atá lfida lgut ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantsa tsi, dza'a sganaghasga tsa lfidani ya ta mdukwiŋta tsa halatani ya. ¹⁷ Had lu guli ta pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka mantsa tsi, dza'a tuta tsa zliba huta ya, ŋa mbuzuta ima inabi, lpay lu ma zliba huta guli. Ima inabi ta ka nuni ná, ma zliba huta ta ka lfidani ta pghamta lu. Tsaya dza'a kəl həŋ his his ka nzata dina.»

*Vranamta Yesu ta hafu da
sana zwanja makwa*

Mak 5:21-43, Luk 8:40-56

¹⁸ Tata mna tsa gwada ya Yesu ŋa taŋ mantsa, ka lagha sana mali mataba la Yahuda zləmbata ma ghuvani. Ka'a nda tsi mantsa: «Ta nzɔdava a makwa da manda saba hafu mida wa, sawi fanaghatá

dzva gha ta ghəŋani ka mbafta tsi,» ka'a. ¹⁹ Ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani, ka dza'a mista tsa mali mataba la Yahuda ya.

²⁰ Ka sli'aftá sana marakw ta magay vakwani ghwanpɔdə his ta paghaku, ka lagha tsi ksantá wa lguta Yesu nda ga muhul hul. ²¹ Tsaw ka tsa marakw ya ma ghəŋani na: «Dər wa lgutani yeya ksəŋ yu tada ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²² Ka mbəɔavata Yesu, ka nghanavata tsi. Ka'a nda tsi mantsa: «ŋavaŋa gha makwa da! Zlg hay nda ŋudufa gha ta mbaghafta,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa marakw ya.

²³ Ka ɔhadaghatá Yesu da tsa mali mataba la Yahuda ya, ka slanaghatá tsi ta gwal ta vya sinlak, nda gwal ta vaza vgha. ²⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: «Laghwala, ta mta a na makwa na wu, hani ta hani tsi,» ka'a. Ka ghuɔasu həŋ. ²⁵ Manda mbigiŋta lu ta mnduha dzibil, ka lami Yesu da həga. Ka ksafatá tsi ta tsa zwanja makwa ya ta dzvu, ka sli'aftá tsa makwa ya. ²⁶ Ka tutá tsa skwi ta magata ya wdiɔ ma luwa.

*Mbanafu Yesu ta ghulpata
mnduha his*

²⁷ Manda sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka sli'i, ka sli'aftá sana ghulpa ta mnduha his mistani nda hagaku. «Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta aŋni!» ka həŋ.

²⁸ Ka lamə Yesu da həga, ka lagha həŋ slanaghata. Ka Yesu nda həŋ mantsa:

«Grafga kuni kazlay: Dza'a laviŋlava yu ta mbaughnafa k'a ra?» ka'a nda hən. «Anji Mghama da,» ka hən nda tsi. ²⁹ Ka kasaŋtá tsi ta iriha taŋ. «Manda va tsa zlgħafta ghuni nda ŋuduf ya ná, ka magamaga tsi manda va tsa,» ka'a nda hən. ³⁰ Ka mbaftá tsa iriha taŋ ya. «Yahayaha kuni walaŋta mnanatá mndu!» ka Yesu ka ŋdaŋda nda hən. ³¹ Na tsa saba tsa gwal nda ghulpa ya, ka laghu hən da ta gwađa ta Yesu ma inda tsa hadik ya.

Mbanafta Yesu ta sana rgha

³² Ta mbəf hul tsa mnduha si nda ghulpa ya, ta kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu tsiŋ ghwađaka sulkum ka rgha. ³³ Ka ghzligiŋtá Yesu ta tsa ghwađaka sulkum ya mida. Ka zraftá tsa mndu si ka rgha ya ta gwađa tsələŋ. «Ka yawu ka yawu, ta ngha a lu ta mndərga skwi manda na ma Isra'ila wu,» ka dəmga ka ndərmimay. ³⁴ «Mghama ghwađaka sulkum ta vlaŋtá mbraku ta Yesu ta kəl tsi ka ghazla ghwađaka sulkumha*,» ka la Farisa nda ŋa taŋ.

Tawata Yesu ta hidahida ta dəmga

³⁵ Ka rə Yesu ta vli ma inda luwa dagaladagala nda zwanə luwa tani. Ka tataghə tsi ta skwi ŋa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda. Ka mnə tsi ta Lfida Gwađa ta ga mghama

Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda daŋwaha, nda inda ya ta ragħwa mndu. ³⁶ Kə'a ka Yesu waftá dəmga ná, ka ksaŋtá tsi ka hidahida, kabga nda hərfa hən, ta had mbraku ma hən wu, nda nza hən manda tuwakha kul had mndu ŋa nghay†. ³⁷ Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Dagala skwi ŋa tskay ta vwah, slaghu a gwal ŋa tskay wa. ³⁸ Ndəbawa ndəba ta dzvu da mnda vwah ka ghuna tsi ta gwal ksa slna, ŋa tskanatá skwi ta vwah,» ka'a.

10

Hga duhwalha Yesu ghwanpəđə his

Mak 3:13-19, Luk 6:12-16

¹ Ka hagaftá Yesu ta duhwalhani ghwanpəđə his. Ka valaŋtá tsi ta mbrakwa ghazla ghwađaka sulkum, nda mbamba mnduha ma inda daŋwaha, nda ya ma inda daŋwaha ta ragħwa mndu nda ragħwa ta hən. ² Wya hga tsa gwal ghwanpəđə his ya: Taŋtaŋani, Simuŋ ta hgə lu ka Piyer, nda Andre ta nzakway ka zwanəamani, nda Yakubu zwanə Zebedi, nda Yuhwana ta nzakway ka Zwanəamani, ³ nda Filip, nda Bartelemi, nda Tuma, nda Mata mnda tska dzumna, nda Yakubu zwanə Alfe, nda Tade, ⁴ nda Simuŋ mnda la Kananit, nda Zudas Iskaryut ta skwaptá Yesu ya.

* 9:34 Ngha ta 12:24. † 9:36 Ngha ta Mbsak 27:17, nda 1 Mghamha 22:17.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwanɔɔdɔ his

Mak 6:7-13, Luk 9:1-6

⁵ Tsa gwal ghwanɔɔdɔ his ya ghwanagha Yesu da luwa. Ka'a nda hən ma kɔaku tsi ka ghuna hən mantsa: «Yaha kuni dza'a da mndu kul nzakway ka la Yahuda. Yaha kuni lami da luwa la Samari. ⁶ Lawa tvə la Isra'ila, hahən ná, nda nza hən manda tuwak nda zadá. ⁷ Lawa ka mna kuni ɲa taɲ kazlay: Ndusagagha ndusa ga mghama Lazglafta, kə'a. ⁸ Ka mbamba kuni ta gwal kul dughwanaku, ka sli'aganapta kuni ta gwal nda rwa, ka mbambanafta kuni ta gwal nda ksa da rɔa mndu, ka ghazliɲta kuni ta ghwadaka sulkumha. Zlg haf ka mbalay kaghuni ka vla kaghuni guli ka mbalay. ⁹ Yaha kuni klaftá dər dasu, dər tsemi, dər skwi ɲa da manaka tsemi ma zliba ghuni. ¹⁰ Yaha kuni klaftá dər zliba mbuluh. Turtuktuk ka kuni da klaftá lgut. Yaha kuni klaftá ɓabəh, dər dafa, kabga nda ra ka mutsay mnda slna ta skwa zayni*.

¹¹ «Ka lamla kuni da luwa dagala, dər da zwanɲa luwa a tsi, zbawazba ta mndu ya nda fa vghani ɲa tsu'aftá kaghuni. Ka nzata kuni ga tsa mndu ya ha ka sagha fitika sli'afta ghuni. ¹² Ta lamə kuni da həga ga mndu ya, «ka nza zɔakwa Lazglafta nda kaghuni†,» ka kuni dazlay. ¹³ Ka nda fa vgha

gwal ma tsa həga ya ɲa tsu'a zɔaku katsi, dza'a nzaku tsa zɔakwa ghuni ya ta ghəɲa taɲ. Ala, ka fa a vgha taɲ wu katsi, ka vragaghuvra tsa zɔakwa ghuni ya da kaghuni. ¹⁴ Ka kwalaghukwala lu ta tsu'aftá kaghuni snaghuna a lu ta gwada ghuni wu katsi, sli'apwa sli'a ma tsa həga ya, ka ma tsa luwa ya a tsi, ka tukwiɲta kuni ta rgitik ta səla ghuni. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, baɔu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəɲa mnduha ná, ta dər dər ɲa luwa Suduma nda Gwamura dza'a nzakwa tsi ka ɲa mnduha ma tsa luwa ya.»

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

Mak 13:9-13, Luk 21:12-17

¹⁶ «Wana yu ta ghuna kaghuni manda tuwakha da taba kramtak mtakha. Ka nzata kuni nda hiɔa manda nahadik, manda ghər bu' kul had gwada ta ghəɲani ya ká kuni da nzata guli. ¹⁷ Dasuwa ká kuni, dza'a hlay mnduha ta kaghuni da vla guma. Dza'a sləvay hən ta kaghuni nda gaslərbaha ma həga tagha skwa taɲ. ¹⁸ Dza'a hlay lu ta kaghuni, kabga gwada ta i'i ta kəma ɲumna nda ya ta kəma mghamha. ɲa nzakwa ghuni ka masləm tsəka ɔa ta kəma taɲ, nda ya ta kəma sanlaha ma mndəra mnduha. ¹⁹ Ka hlafhla lu ta kaghuni ka hladaghata ta kəma guma katsi, yaha kuni da ndana

* **10:10** Ngha ta 1 La Kwareɲt. 9:14, nda 1 Timute. 5:18. † **10:12** Ka nza zɔaku nda kaghuni: Tsaya ga zgwa la Yahuda ta lagha hən da mndu.

skwi ŋa mnay ghuni, nda ya ka kuni dza'a da gwaday. Dza'a vlaghunavla Lazglafta ta gwaɗa ya ŋa gwaday ghuni ma va tsa fitik ya. ²⁰ Tsa gwaɗa dza'a kuni gwaday ya ná, kaghuni a dza'a gwaday wu, Sulkuma Da ghuni dza'a gwaday nda ma kaghuni.

²¹ «Zwanamani dza'a vlatá zwanamani ŋa dzata. Dani dza'a vlatá zwanani ŋa dzata. Dza'a ndəranava ndəra zwana taŋ ta dadaha taŋ, ŋa vlatá həŋ ŋa pslata. ²² Dza'a husaŋhusa kuni ta inda mnduha ta ghəŋa gwaɗa ta i'i. Ama mndu dza'a kɗanakta ná, dza'a mbaku. ²³ Ka ta giri lu ŋa ghuni ma sana luwa katsi, ka hwaya kuni da sana luwa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma kɗaku kuni ka ranafá inda luwaha la Isra'ila ná, dza'a vragaghavra Zwanja mndu.

²⁴ «Malaghumala a mndu ta taghə lu ta skwi ŋani, ka mndu ta taghanatá skwi wa. Malaghumala a kwalva ta danahəgani guli wa. ²⁵ Lavinlava mndu ta taghanata lu ta skwi ta nzakway ka guram nda mndu ta taghanatá skwi. Lavinlava kwalva ta nzakway ka guram nda danahəgani guli. Ka si halaway, ka lu ta hga danahəga ya ní, kighkigh ká lu dza'a hga gwal ma tsa həga ya tama?»

Faftá ghəŋ ta Yesu
Luk 12:2-7

²⁶ «Yaha kuni da zləŋa həŋ. Haɗ skwi bukwana lu dza'a kwal kul sabi ta daɓi wa. Haɗ skwi ɗifana lu dza'a kwal lu tsatsafta guli wa. ²⁷ Skwi mnaghuna yu ma grum ya ná, mnawa mna banluwa. Skwi mnaghuna lu ma sləməŋ ma sləməŋ ya guli ná, gugudawa guguda ta wa lilwa. ²⁸ Ma zləŋ kuni ta gwal ta dzatá slu'uvgha ta kwal kul laviŋta dzatá hafu. Lazglafta ta laviŋta zadənatá[‡] slu'uvgha nda hafu tani ma həga vu ya ŋa zləŋay katək. ²⁹ Haɗ lu ta skwaptá tiyti his ta kwaɗu ra? Kulam nda tsa ná, haɗ ya dər turtuk ma həŋ dza'a zadavaghuta kul ɗvaftá Da ghuni wa. ³⁰ Nduk nda swidi ma ghəŋa ghuni tani ná, mbəɗaf mbəɗa Lazglafta demdem. ³¹ Yaha kuni da zləŋ, mal kaghuni sgitani ka ndəghata tiytiha.

³² «Tsaya tama, ka ŋa Yesu i'i ka mndu ta kəma inda mndu katsi ná, i'i guli ná, ŋa ɗa na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da ɗa ta nzakway ta luwa. ³³ Ala, ka ŋa Yesu aɗ i'i wu, ka mndu ta kəma mnduha ya guli ná, i'i guli ná, ŋa ɗa a na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da ɗa ta nzakway ta luwa.»

Zɗaku a klagagha Yesu wa
Luk 12:51-53, 14:26-27

³⁴ «Yaha kaghuni da ndanay kazlay: Zɗaku klagagha i'i da ghəŋa haɗik kə'a. Kafay klagagha yu. ³⁵ Saghasa yu da dganatá i zwanj nda

dani, ta i makwa nda mani, ta i ghwa'ali nda midzani. ³⁶ Gwal ma hęga ga mndu dza'a nzakway ka ghuma mndu ma va tsa hęga* ya.»

Vlatá ghęj manda ęa Yesu

³⁷ «Ka malaghumala đvafta mndu ta dani ka mani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ęa đa wa. Ka malaghumala đvafta mndu ta zwanęani ka makwani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ęa đa guli wa. ³⁸ Ka kla a mndu ta udza zlanęayni ka dza'a mista đa wu ná, ta nza a tsa mndu ya ka ęa đa wa. ³⁹ Ka ta nzula hafa đa yu ka mndu katsi ná, dza'a zadinjadá tsa mndu ya ta tsa hafani ya. Mndu ta zadinjtá hafani ta gwada ta i'i guli ná, dza'a mutsay tsa mndu ya ta tsa hafani ya guli.»

Mndu ta tsu'aftá duhwalha Yesu ná, Yesu tsu'af tsi

Mak 9:41

⁴⁰ «Ka tsu'aftsu'a mndu ta kaghuni, i'i tsaya tsu'af tsi. Mndu ta tsu'aftá i'i guli, mndu ta ghunagatá i'i tsaya tsu'af tsi guli. ⁴¹ Mndu ta tsu'aftá anabi kabga nza-kwani ka anabi ná, dza'a mutsay ta nisęla manda ya ta vlę lu ęa anabi. Mndu ta tsu'aftá mndu tđukwa, kabga nzakwani ka mndu tđukwa ná, dza'a mutsay ta nisęla manda ya ta vlę lu ęa mndu tđukwa. ⁴² Mndu ta tanaftá đar leghwa imi lanęanęa yeya tsi ęa say ta sani turtuk mataba tsa zwaniha ya, kabga nzakwani ka duhwala

đa ná, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had' nisęla tsa mndu ya dza'a zwaduta wa.»

11

Ghunafta Yuhwana ta mnduha

Luk 7:18-35

¹ Manda kdakwa Yesu ta tsa tagha skwiha ęa tsa duhwalhani ghwanęđa his ya ná, ka sli'aftá tsi hada ka laghwi da ra luwaha ma tsa hadik ya ęa tagha skwiha, nda ya ęa mna Lfidá Gwada.

Dawutá vla Yuhwana mnda maga batem

² Ma tsa fitik ya, ma gamak na Yuhwana mnda maga batem. Ka snaņtá tsi ta mna gwada ta Kristi nda slnaha ta magę tsi. Ka ghunaftá tsi ta sanlaha ma duhwalhani ³ da dawanta da Yesu kazlay: Kaha Kristi dza'a sagha ya re, ari ka kzla ęni ta sana mndu a na kę'a. ⁴ Ka Yesu nda hęj mantsa: «Lawa mnanatá Yuhwana ta skwi ya snaņ kuni nda skwi ya nghanę kuni. ⁵ Nda nęha gwal si nda ghulpa ta vli. Ta mbada gwal si nda raghwa sęla tanę. Nda mbamba gwal si nda rđa mndu ta hęj. Nda sna gwal si ka matghęm ta slęmęj. Sli'agapsli'a gwal si ta rwuta. Mnanamna lu ta Lfidá Gwada ta gwal ka pdu*. ⁶ Rfu da mndu ya kul kwalaghutá zlghaftá i'i,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghęna Yuhwana

⁷ Ta sli'i duhwalha Yuhwana ka vru, ka mnę Yesu ęa

* **10:36** Ta ghęna aya 35-36, nęha ta Mika 7:6. * **11:5** Nęha ta Isaya 35:5-6, 61:1.

dəmgə ta gwada ta Yuhwana, ka'a mantša: «Nahgani laghu kuni da nghay ma mtak na? Gagadək ta vyə falak rki laghu kuni da nghay na? ⁸ Nahgani laghu kuni da nghay 6a? Mndu ta sudavata lgut nda bla rki laghu kuni da nghay? Ya wya gwal ta sudavata lgut nda bla nda bla ta həŋ ná, ma həga ga mghamha həŋ. ⁹ Nu va skwi laghu kuni da nghay tama? Anabi rki laghu kuni da nghay? Mantša nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, malaghumala tsa mndu ya ta anabi. ¹⁰ Tsatsi tsa mndu mnə deftera Lazglafta ta gwada ta ghəŋani kazlay: Wya yu ta tinlaghutá ghunafta mnda da ka kagha ŋa payaghatá tvi† kə'a ya. ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata na: Mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, hađ mndu ya ta zlagapta ka malaghutá Yuhwana mnda maga batem wa. Tsaw tama ná, mndu ya ta htuta katakata ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta tsatsi. ¹² Daga ta fitika Yuhwana mnda maga batem, ha ka sagha ta gitana, ta hwisay lu nda mbraku ta ga mghama Lazglafta. Ta zbay tsa gwal ta hwisay nda mbraku ya ta zlu'atá tsa ga mghama Lazglafta ya guli. ¹³ Inda la anabi nda deftera Musa tani, mnumna həŋ ta gwada ta ghəŋa tsa ga mghama Lazglafta ya, ha

ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana. ¹⁴ Kata kumay kuni ta sŋaŋta katsi ná, Yuhwana tsa Iliya dza'a vragaghata ya. ¹⁵ Ka mamu mndu nda sləməŋa snay ka sna tsi.

¹⁶ «Nda wa dza'a gra yu ta mnduha ta na zamana na na? Manda tskatá vgha zwani ta luma ta tsgha lwi ŋa graha taŋ ¹⁷ kazlay: Vyanafta ŋni ta sinlak ná, skala a kuni wu, fanafha ŋni ta laha ta ŋada ghəŋ, tawa a kuni wu kə'a ya həŋ. ¹⁸ Saghaha Yuhwana, za a ta skwi wu, sa a ta skwi wu, "a' nda hal-away ma ghəŋani!" ka mnduha nda tsi. ¹⁹ Saghaha Zwanja mndu, ta zay ta skwi, ta say ta skwi, "a' mamblahawa ya, dagala sasakwani, a' gra gwal tska dzumna, nda gwal dmaku ya," ka həŋ nda tsi. Kulam nda tsa, ta nghaku difla Lazglafta ma slnahani.»

Sana luwaha ta kwalaghutá zlgħaftá Yesu

Luk 10:13-15

²⁰ Tahula tsa tama, ka tsukunustá tsi nda gwada ta luwaha ya maga tsi katakata ta mazəmzəmhani mida, kabga kwalaghuta taŋ ta mbədanafatá nzakwa taŋ. Ka'a mantša: ²¹ «Daŋwa ŋa gha luwa Kwariziŋ! Daŋwa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má tsa mazəmzəm magə lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Tir, nda luwa Siduŋ lu katsi ná, má gitagita a ta mbədanafatá həŋ ta nzakwa taŋ ka pghavatá buhu nda

† 11:10 Ngha ta Malatsi 3:1.

hutidif ta vgha‡ wa. ²² Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dərdər ŋa luwa Tir nda luwa Siduŋ dza'a nzakwa tsi ka ŋa ghuni.

²³ «Kagha guli Kafarnahum! Dza'a kapay Lazglafta ta i'i ta luwa ka kagha ta gray ra? Bukwa a gha tsa! Dza'a vradaghavra lu tđəm da vla gwal nda rwa. Ka má tsa mazəmzəm maga lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Suduma lu katsi ná, má ta teke'a luwa Saduma gita naš. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dərdər ŋa luwa Suduma dza'a nzakwa tsi ka ŋa gha kə'a.»

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Luk 10:21-22

²⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu mantša: «Ta rfay yu ta kagha Da, Mghama luwa nda hadik tani, kabga difana difa ka ta na skwiha na da gwal nda difil ma ghəŋa taŋ, nda gwal nda sna ta skwi*, ka maranata ka ta zwani. ²⁶ Manda va tsa nzakwani Da, ta rfay yu ta kagha, ma zdakwa gha nzakwa tsi mantša.

²⁷ «Da da ta vliha ta inda skwi. Had sana mndu nda sna ta Zwan wa, ba Da yeya nda sna. Had sana mndu nda sna ta Da guli wa, ba Zwan

yeya nda sna, nda mndu ta kumə Zwan ta maranata,» ka'a.

Sagha da Yesu ŋa mutsa mbi'a vgha

²⁸ «Saghawasa da i'i inda kaghuni gwal nda hərfa da ndəgaku ka mbi'aghunapta yu ta vgha. ²⁹ Zba a yu ta nza-ghunaghata wa. Klawakla ta ndəgaku ya ta klə yu, ka tagha kuni ta skwi da i'i, mantša ya dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbi'a vgha. ³⁰ Manda va tsaya nzakwani, skwi ya dza'a faghunaghata yu ná, ndəgaghunata a wa. Kafkafani nzakwani,» ka'a.

12

Zwanja mndu Mgham ta ghəŋa sabat

Mak 2:23-28, Luk 6:1-5

¹ Ma va tsa fitik ya, bađu fitika sabat, ka labə i Yesu nda duhwalhani nda ma vwaha hya. Ka kuzlanafá maya ta duhwalhani. Ka 6ala'atá həŋ ta ghəŋa alkama* ŋa dghaday.

² Nghay la Farisa ta tsa skwi ta magə həŋ ya ná, ka həŋ nda Yesu mantša: «Ngha ta duhwalha gha 6a! Wa'a həŋ ta maga skwi kul raku ka magay bađu sabat†,» ka həŋ nda tsi. ³ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Ta dzanaf a kaghuni ta skwi ya maga Dawuda kuzlanafər maya, nda gwal kawadaga nda tsatsi tani ra? ⁴ Ka lamə həŋ da həga

‡ **11:21** Kwarizin, Betsayda, Tir, Siduŋ; Ngha ta Isaya 23:1-18, nda Izekiyel 26, nda Yuwel 4:4-8, Amus 1:9-10. § **11:23** Ngha ta Isaya 14:13-15, Suduma Ngha ta Zlrafta 19:24-28. *

11:25 Ngha ta 1 La Kwareŋt 1:17-29. * **12:1** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26. † **12:2** Ngha ta Sabi 34:21.

Lazglafta ka zuta hən ta skwa zay fana lu ta Lazglafta. Had sana mndu ta za tsa skwa zay ya, dər Dawuda, dər tsa gwal kawadaga nda tsi ya mazlay wu, ba gwal dra skwi ɲa Lazglafta‡ yeya ta zay.
 5 Ari ta dzaɲaf a kuni ma deftera zlahu kazlay: Baɖu sabat ná, ta zluɲzla gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta zlahu sabat ta magə hən ta slna ma həga Lazglafta, ksaf a ta hən ka dmaku\$ wu kə'a na?
 6 Tsaw ka yu ta mnaghunata ná, mamu sana skwi hadna ta malaghutá həga Lazglafta.
 7 Ka má nda sna kuni ta klatá ghəɲa skwi mnə lu kazlay: Tawa hidahida skwi ta zɖigihata pla ghən nda rini* a wu kə'a ya ná, má had kuni dza'a mnay kazlay: Magamaga hən ta dmaku, kə'a nda tsa gwal kul had dmakwa taɲ ya wa. 8 Zwaɲa mndu ná, tsatsi mgham ta ghəɲa fitika sabat,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta mndu nda mta dzvani

Mak 3:1-6, Luk 6:6-11

9 Ka sli'aftá Yesu ka zlaɲtá tsa vli ya, ka laghwí da həga tagha skwa la Yahuda.
 10 Hada, mamu sana mndu nda mta dzvani. Ka mnduha dawanta da Yesu mantsa: «Vlavla zlahu mu ta tvi ɲa mbanaftá mndu baɖu sabat re, ari ki na?» ka hən nda tsi ɲa mutsaftá rutsak tida.
 11 Ka'a nda hən mantsa: «Wayá mataba ghuni, ka

dəɖaghatá kɖakwa tuwakani turtuktuk da gudzuvrun baɖu sabat, dza'a kwal kul kligiɲtá tsa tuwakani ya na?
 12 Malaghumala a mndu ka tuwak ra? Tsaya tama ná, pyaf a lu ta mndu ka maga zɖaku baɖu sabat wa,» ka'a.
 13 Ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya mantsa: «Tɖap dzva gha,» ka'a. Ka tɖaptá tsi, gi yəmad vrvavfva tsa dzvani ya manda va tsa sanani ya.

14 Ka gi gazlagaptá la Farisa, ka laghwí dZRəku ɲa zba tvi ɲa zadɲntá Yesu.

Yesu ná, kwalva ya zbap Lazglaftaya

15 Tsatsafta Yesu ta tsa ndana taɲ ya, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwí. Ka sli'aftá dəmga guli ka laghwí mistani, ka mba mbə tsi ta inda gwal ma dənwa. 16 Ka zlahanaghatá tsi ta hən ka ɲdɲnda kazlay: Yahayaha kuni da mniyata kə'a. 17 Kəl tsi ka mnay mantsa ya ná, nda nza ɲa dzanaghatá ghəɲa gwaɖa ya mna anabi Isaya kazlay:

18 Wya kwalva da ya zbap yu, ya ɖvu yu, ya ta zɖigihata katakata, dza'a fanaghafa yu ta Sulkuma da, dza'a mnanamna ta inda mndəra mndu kazlay: Tudukwa guma da kə'a.

19 Zbətə a ta zlərdəwi wa. Dzətə a ta lawlaw wa. Had mndu dza'a

‡ 12:4 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, nda Zlahu 24:9. § 12:5 Ngha ta Mbsak 28:9-10.

* 12:7 Huseya 6:6, nda Mata 9:13.

snan̄ta ta gugudaku ta pazlala wa.

20 Had̄ dza'a kd̄əglin̄tá ɓlanaptá sulam̄ nda ghada n̄atani wa. Had̄ dza'a kd̄in̄ta mt̄əglin̄tá pitirla ta mtaku mtaku guli wa. Mantsa ya dza'a maga tsi ha ka vlan̄tani ta za ghwa ta skwi t̄dukwa.

21 Na fafta mnd̄əra mnduha ta gh̄əŋa tan̄ ta hgani† k̄ə'a ya.

Ghziŋta Yesu ta ghwadaka sulkumha

Mak 3:22-30, Luk 11:14-23

22 Ka kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu ksu ghwadaka sulkum ta ghulpin̄ta, ka tsiŋta ka rgha guli. Ka mbanaf̄tá tsi. Ka gwad̄ə tsa mndu ya ta gwad̄ə ts̄əlen̄, ka nghan̄tá tsi ta vli tsid̄id̄ guli. 23 «Zlah zwan̄a Dawuda a na mndu na wu re?» ka mnduha ka nd̄ərmimay.

24 Na snan̄ta la Farisa ta tsa skwi ya, ka h̄əŋ mantsa: «Nda mbrakwa halaway‡ ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkumha ya ta ghazla tsi ta ghwadaka sulkumha,» ka h̄əŋ.

25 Tsaw nda sna Yesu ta skwi ta ndanu h̄əŋ. Ka'a nda h̄əŋ mantsa: «Ka ta lmuvuslma va tsa ga mgham turtuk ya ta lmu katsi ná, sladglata a tsa ga mgham ya wa. Ka ta lmuvistalmu gwal ma luwa turtuk, ka gwal ma h̄əga turtuk a tsi guli ta lmu ná, had̄ ya dza'a sladglata ma h̄əŋ guli wa.

26 Ka si ta ghzlay halaway ta halaway katsi ná, dgavapdga tsa halaway ya nda tsa tama. Waka ga mghamani dza'a sladglata tama na? 27 Ka si nda mbrakwa Halaway ta ghzlayu ta ghwadaka sulkum ya ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Tsaya tama, v̄ərd̄a hah̄əŋ dza'a tsaghunatá gumani. 28 Ala, ka si nda Sulkuma Lazglafta ta ghzlayu ta ghwadaka sulkumha katsi, ɓhavaghunaɓha ga mghama Lazglafta nda tsa tama.

29 «Ari, waka mndu dza'a lavin̄tá lami da h̄əga ga mndu nda mbra ka hlugudun̄tá huzlani ta kul habaf̄tá tsi ta tsa mndu nda mbra ya na? Tahula tsaya dza'a k̄əl tsi ka hlugudun̄tá huzlani.

30 «Mndu kul had̄ mista ɗa ná, ghuma ɗa tsa mndu ya. Mndu kul had̄ ta katihata nda tskanata guli ná, kwizidin̄tá ŋa tsa mndu ya ta kwizay.

31 Tsaya ta k̄əl yu ka mnaghunata kazlay: Inda dmaku ta ḡə mndu, nda rutsak ya ta pgh̄ə tsi ta Lazglafta ná, dza'a plinispla lu ta h̄əŋ. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuɓa ná, had̄ lu dza'a plinistá dmakwani wa.

32 Ka vzafvza mndu ta rutsak ta Zwan̄a mndu katsi, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuɓa ná, had̄ lu dza'a walan̄tá plinistá dmakwani, ɗər ta na zamana na, ɗər ta zamana dza'a sagha wa.»

† 12:21 Ngha ta Isaya 42:1-4. ‡ 12:24 Ngha ta 10:25.

*Fu nda yakwani**Luk 6:43-45*

³³ «Ka si zďa ya fu ya, ka lu n a, zďa yakwani. Ka si zďa a ya fu ya wu, ka lu n a, zďa a yakwani guli wa, kabga ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu. ³⁴ Mnd ra la mupuha na! Waka kuni si më dza'a mnagapt  skwi d na, kaghuni la ghwadak na! Ka nu nd ghat  skwi ma  udufa mndu ta mniginjta wubisima mndu. ³⁵ N rma mndu n , ma tsa  rma skwiha ma  udufani ya ta kligista tsi ta skwi d na. Ghwadaka mndu guli n , ma tsa ghwadaka skwiha ma  udufani ya ta kligista tsi ta ghwadaka skwi. ³⁶ Ka yu ta mnaghunata n , nda wa tan dza'a mn ginjta mnduha bađu guma ta inda  aslu ya br f ginj h j. ³⁷ Nda gwada ma wa gha dza'a tsaghaghata lu ta guma. Ka  a kwala dmakwa gha kul had tsi, ka  a nzakwa dmakwa gha mamu a tsi.»

Zlghawa Yesu  a gwal ta dawa maz mz m

Mak 8:11-12, Luk 11:29-32

³⁸ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu  a mnduha, nda sanlaha ma la Farisa guli, nda Yesu mantsa: «Mghama da, ta kumay  ni ta magata gha ta maz mz m  a grafta  ni kazlay: Sa daga da Lazglafta ka k a,» ka h j.

³⁹ Ka Yesu nda h j mantsa: «Ghwadak mnduha ta na fitik na. Had h j ta zl  a Lazglafta wa. Ta dawa maz mz m

h j. Had sana maz mz m dza'a maganata lu ta h j, ka tsa  a anabi Yunusa ya a tsi wa. ⁴⁰ Manda va ya maga anabi Yunusa ta vaghu hk n nda rvidik hk n ma huda mghama klipis ya, manda va tsaya guli dza'a magata Zwanj mndu ta vaghu hk n nda rvidik hk n ma hadik. ⁴¹ Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva n , snasna h j ta gwada anabi Yunusa*, ka mb danaft  h j ta nzakwa tanj. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Bađu tsay dza'a ts  Lazglafta ta guma ta gh  a mnduha, “ a ghuni dmaku,” ka gwal ma luwa Niniva dza'a sli'aftha mnay  a mnduha ta na fitik na. ⁴² Ghalya, ka sli'aftha sana marakw ta ga mgham ma vli di'ij nda ga sud†, ka lagha da sna difla Salumu . Wana mamu mndu hadna ta malaghutá Salumu  nda difil. Bađu tsay dza'a ts  Lazglafta ta guma ta gh  a mnduha, “ a ghuni dmaku,” ka tsa marakw ya dza'a mnanat  mnduha ta na fitik na.»

Vradamta ghwadaka sulkum da mndu

Luk 11:24-26

⁴³ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi,  a dza'ani da ra vli tuhwayanj tuhwayanja ka zba vli  a mbi'a vghani. Ka trid mutsaf a tsi ta tsa vli  a mbi'a vghani ya wu katsi, ⁴⁴ “ka vra yu

da tsa hēga dā sabə yu mida ya gra,” ka’a dza’azlay, ɲa sli’aftani ka vradaghata. Ka ta vradaghatá tsi nda tsukwa vli mida, nda paya dīna katsi, ⁴⁵ yawa da! ka’a dza’azlay ɲa vraghutani, ɲa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfáɲ ta malaghutá tsatsi nda sidi. ɲa lama taɲ da tsa hēga ya ka nzamta mida. Mantsa tama, dza’a nzakway badzatá nzakwa tsa mndu ya ka malaghutá nzakwani taɲtaɲ. Manda va tsaya dza’a nzakwa tsi nda na mnduha ta na ghwadaka fitik na,» ka’a.

*Vərdaka mnduha Yesu
Mak 3:31-35, Luk 8:19-21*

⁴⁶ Tata gwada tsa gwada ya Yesu nda dəmgá ná, ka ɓhadaghatá i mani nda zwanamani, ka nzaghutá həɲ ma bli, ka zbə həɲ ta gwadganata. ⁴⁷ Ka sana mndu nda tsi mantsa: «Wá’a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta zba gwadgaghata,» ka’a nda tsi. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsa mndu ta mnay ɲani ya mantsa: «I wa i ma dā nda zwanama dā na?» ka’a nda tsi. ⁴⁹ Ka fadapta tsi ta dzvu tvə duhwalhani, ka’a mantsa: «Wana i ma dā nda zwanama dā. ⁵⁰ Dər wati ma mndu ta maga skwi ya kumanj Da dā ta nzakway ta luwa ná, tsa mndu ya ta nzakway ka zwanama dā, nda mukuma dā, nda ma dā,» ka’a.

13

*Gwada ta wutsa hulfa
Mak 4:1-9, Luk 8:4-8*

¹ Bađu va tsa fitik ya, ka sabi Yesu ma hēga* ka laghwi nzata ta wa drəf. ² Ka tskadaghatá dəmgá ɲərɓisl ta vgha ta vatani. Ka sli’aftá tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta nzatá inda mnduha ta wa ghwa. ³ Ka mnə tsi ta ndəghata skwiha ɲa taɲ ka mahdihi, ka’a mantsa: «Mbađa sana mndu ka sli’afta ka laghwi da wutsa hulfani. ⁴ Tata wutsay wutsay, ka rkatá sanlaha ma hulfa ta tvi, ka sli’aktá dyaakha ka daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misimmisim kabga sira a hadik ta ghəɲani wa. ⁶ Na safa fitik dzafta tida ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəɲ mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka glanaghatá teki ka raghwana. ⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək, ka dyaftá tsahaya ka glaftá tsi ka pghaftá ghəɲ ka zwan dze’dze’, ɓərzləzla ghəɲa sanlaha, selega ghəɲa sanlaha, midida ghəɲa sanlaha.» ⁹ Ka sganaghatá Yesu, ka’a mantsa: «Mndu nda sləməɲa snay ka sna tsi,» ka’a.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gra gwada nda gra na?

Mak 4:10-12, Luk 8:9-10

¹⁰ Ka gavanavatá duhwalhani, ka həɲ mantsa: «Kabgawu ta kəl ka ka mna gwada ɲa taɲ ka mahdihi katək na?» ka həɲ. ¹¹ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Kaghuni ná, vlaghunavla lu ta snarɲá vərda dīfatá ga mghama

* 13:1 Ngha ta Markus 3:1.

Lazglafta, ama vlanj a lu ta hahəj wa. ¹² Na mndu mamu skwi da tsi ta sganaghata lu, ɲa sɟutani da tsi. Ama mndu ya kul had skwi da tsi ná, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa ki'a da tsi ya. ¹³ Tsaya ta kəl yu ka mnay ka mahdihi ɲa tanj, kabga dər nghanja hən, nghan a hən wa. Dər snanja hən nda sləmənja tanj katək, sna a hən wu, graf a hən guli wa†.

¹⁴ «Ta ghənja tanj dədafta tsa gwada Lazglafta ta mnay nda ma wa anabi Isaya‡ kazlay:

“Dər dza'a nda sna kuni nda sləmənja ghuni,
grafta a kuni wa.

Dər dza'a nda nghan kuni nda ira ghuni,

nghanja a kuni wu kə'a ya.

¹⁵ Təju tənja ghənja na mnduha na.

Dər zlaf dər zla hən ta sləmənja tanj,

hafha hən ta ira tanj,

kabga va a hən ta nghanja wa,
yaha hən da snanja nda sləmənja tanj,

yaha hən da grafta ma ɲudufa tanj,

yaha hən da mbədanafťa nza-kwa tanj,

da mbanafta yu ta hən§.”

¹⁶ «Kaghuni ná, nda tfawi ta ghənja kaghuni, kabga nda nghan ira ghuni ta vli, nda sna sləmənja ghuni ta sləmən. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Nda ndəgha la anabi nda gwal tdukwatdukwa nzakwa tanj

si ta dvanja nghanja na skwi

nghan kaghuni na, lay nghan a hən wa. Si ta kumay hən ta snanja na skwi snan kaghuni ná, sew sna* a hən wa,» kə'a ya.

Klatá ghənja tsa gwada ta wutsa hulfa ya

Mak 4:13-20, Luk 8:11-15

¹⁸ «Snawasna tama ta klatá ghənja gwada ta ghənja tsa mndu ta wutsa hulfa ya.

¹⁹ Tsa tvi rkaf hulfa tida ya ná, gwal ta snanja gwada ta ga mghama Lazglafta kul grafta hən ya, hən. Ka sagha halaway zlu'ugudunustá hən ta tsa skwi wutsam lu ma ɲudufa tanj ya. ²⁰ Tsa kluluh rkaf hulfa tida ya ná, tsaya mndu ta snanja gwada ta

ga mghama Lazglafta, gi ka tsu'afťa tsi nda rfu. ²¹ Tsaw tama, had slrən mistani wu, nzdava a wa. Ka gi grungra ghuya danwa, ka giri a tsi kabga tsa gwada ya, gi zləmbutani. ²² Tsa vli ma teki rkam hulfa mida ya guli ná,

tsaya gwal ta snanja gwada Lazglafta, ka laghu hən da ndana skwiha ma ghənja hadik, nda skwa gadghəl, ka raghwanaťa tsa skwiha ya ta tsa gwada ya ma hən, ka niťa hən ka ksuban. ²³ Tsa gənək rkaf hulfa tida ya guli ná,

tsaya gwal ta snanja gwada Lazglafta ka snatá hən, ka magafťa hən: Ghərmbəts ghərmbəts sanlaha, salala sanlaha, mididá sanlaha.»

Ghwadaka kuzunj

† 13:13 Nghan ta Markus 4:12. ‡ 13:14 Nghan ta Isaya 6:9-10. § 13:15 Nghan ta Isaya 6:9-10. * 13:17 Nghan ta 1 Piyer 1:10, 12.

²⁴ Ka'a nda həŋ nda sana mahdihdi mantša: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mndu ta sləgamtá vərđa hulfa hya ma vwa-hani. ²⁵ Girvidik, sli'aghuslia lamndu da vlə hani, ka lagha ghumani da sləginistá rira distani ka laghwani. ²⁶ Manda dyafta tsa hulfa ya ka pghaftá ghəŋ, ka zlagaptá rira guli. ²⁷ Ka lagha kwalvaha tsa daŋahəga ya mnay ŋani, ka həŋ mantša: "Mghama đá! vərđa hulfa a sləgam kagha ma vwaha gha kay ra? Lamə ndiga rira dida na?" ka həŋ. ²⁸ Ka'a nda həŋ mantša: "Ghuma đá ta magatá tsa," ka'a. Ka tsa kwalvaha ya nda tsi mantša: "Ta đvay ka ka dza'a ŋni rətiŋta rki na?" ka həŋ. Ka'a nda həŋ mantša: ²⁹ "Zlaŋwazla, ma lə kuni da rətay, yaha kuni da gaŋiŋta nda vərđa hya. ³⁰ Zlaŋwa həŋ ka glakwa həŋ ka skwa turtuk ha ka sagha fitika tskay ta vwah. Tskapwa tska karaku ta rira, ka habafta kuni ŋa driŋta nda vu. Vərđa hya ya, ka tskidimta kuni da guvura đá, ka yu dza'azlay nda gwal tska skwi ta vwah,"» ka'a.

Hya kramasa

Mak 4:30-32, Luk 13:18-19

³¹ Ka'a nda həŋ nda sana mahdihdi kay guli mantša: «Ga Mghama Lazglafta ná, ka guram nda hya kramasa klaf mndu ka sləgamta ma vwahani. ³² Ndərzikwa tsatsi mataba inda hulfa, ama

ka đyaf đya tsi ka glafta, mal tsatsi mataba hulfa nidaliha. Ta nuna gdiz ka fu, ŋa sli'adaghata đyakha da baba həga taŋ ta zligamahani.»

Is

Luk 13:20-21

³³ Ka'a nda həŋ nda sana mahdihdi guli mantša: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda is ta klafta marakw ka laβanamta ma kuratá darama hupu hkən ŋa ŋlaftá tsa hupu ya demdem,» ka'a.

Mahdihda Yesu ŋa mniginiťta skwi nda đifa

Mak 4:33-34

³⁴ Ka mahdihdi mnanata Yesu ta inda tsa skwiha ya ta dəmga. Had' sana skwi mnanəŋ tsi ta həŋ kul had' ka mahdihdi wa, ³⁵ kada nza-kwa dzatá ghəŋa gwada anabi ta mnay kazlay:

«Ka mahdihdi dza'a gwada yu ta gwada nda həŋ.

Dza'a mniginiŋmna yu ta skwiha nda đifa daga ka ya wu zlaftá ghəŋa hadik† kə'a ya».

Klatá ghəŋa gwada ta ghwadaka kuzur

³⁶ Mbađa Yesu ka zliŋtá dəmga, ka sli'aftá tsi ka laghu da həga. Ka gavanavatá duhwalhani, ka həŋ nda tsi mantša: «Pslaŋnap psła ta klatá ghəŋa tsa mahdihdi ta ghəŋa rira ya,» ka həŋ.

³⁷ Ka'a nda həŋ mantša: «Tsa mndu ta sləgamtá vərđa hulfa hya ya ná, Zwaŋa mndu ya. ³⁸ Vwah ya guli ná, ghəŋa hadik tsa. Vərđa hulfa hya

† 13:35 Nğa ta Zabura 78:2.

ya guli ná, gwal ta nzakway ka ɲa ga mghama Lazglafta ya. Rira ya guli ná, gwal ta nzakway ka ɲa halaway ya. ³⁹ Tsa ghuma ta sləgamta ya guli ná, halaway ya. Tsa tska skwi ta vwah ya, tsaya kɔakwa ghəŋa haɔik. Tsa gwal tska skwi ta vwah ya guli, tsaya duhwalha Lazglafta. ⁴⁰ Manda va tsa tskaɔta rira ɲa driɲta nda vu ya, manda va tsaya dza'a nzakwa tsi baɔu kɔavakta ghəŋa haɔik guli. ⁴¹ Dza'a ghunaga ghuna Zwanja mndu ta duhwalhani ɲa talapta inda gwal ta pghamtá mndu da ga dmaku, nda gwal ta maga ghwaɔaka skwi, ɲa hliɲta həŋ di'ɲ nda ga mghamani, ⁴² ka pghamtá həŋ da duda vu. ɲa wahay taɲ ta wahu, ka hpaɔa sli'ɲa[‡] taɲ hada. ⁴³ Ama gwal ta nzakway tɔukwa ta wa ira Lazglafta ya, manda fitik dza'a wuɔakwa hahəŋ ma ga mghama Da\$ taɲ. Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi.»

Gadghəl ma ɔifa

⁴⁴ «Ka guram ga Mgham Lazglafta nda gadghəl ta ɔifa ma sana vwah. Ka lagha sana mndu dukwafta tida. Ka ɔifglanata tsa mndu ya guli. Ka laghu tsi nda rfu da dza-wiɲta inda skwani ka skwata tsa vwah ya.»

Mizidikw nda bla dzvani

⁴⁵ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mnda

tsakala ta psa mizidikwha nda bla dzvani. ⁴⁶ Ka mutsafta tsi ta tsa mizidikw ya turtuk nda bla dzvani ya. Ka laghu tsi dzawiɲta inda skwani ka skwata tsa mizidikw ya.»

Kadəŋ

⁴⁷ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda kadəŋ ta wuɔadata lu da drəf ɲa tumagaftani ta inda mndərga klipiha kavghakavgha. ⁴⁸ Ndəghafta tsa kadəŋ ya, ɲa tɔagafta ta wa sgam. Tahula tsa, ɲa nzata ka ɔagaptá ya ɔinadina, ka pghamta ma tughuba, ɲa pghiɲta ghwaɔakhani. ⁴⁹ Mantsa ya dza'a nzakwa tsi ma kɔakwa ghəŋa haɔik. Dza'a sli'aga sli'a duhwalha Lazglafta ɲa galapta taɲ ta ghwaɔaka mnduha mataba tɔukwani, ⁵⁰ ɲa pghaghata taɲ ta həŋ da duda vu, ɲa wahay taɲ ta wahu ka hpaɔa sli'ɲa* taɲ hada.»

Lfiɔa gadghəl nda halatani

⁵¹ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Lamla inda tsa skwiha ya da sləməŋa ghuni rki na?» ka'a nda həŋ. «Anj!» ka həŋ zlghanafta wani. ⁵² Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Tsaya tama ná, ka nuna mnda tagha zlahu ka duhwala ga mghama Lazglafta ná, ka guram nda ɔanahəga ta mutsa skwa gadghəlani ma skwiha ka lfiɔ ka lfiɔ, nda ya ma skwiha nda kɔa fitikani, dza'a gra lu,» ka'a.

‡ 13:42 Ngha ta Mata 8:12 § 13:43 Ngha ta Daniyel 12:3. * 13:50 Ngha ta Mata 8:12.

Kwalaghuta la Nazaret ta zlg haftá Yesu

Mak 6:1-6, Luk 4:16-20

⁵³ Tahula kdiŋta Yesu ta mana tsa mahdihdiha ya, ka sli'afta tsi hada ka laghwi.

⁵⁴ Ka 6hadaghata tsi da luwa Nazaret† ta nzakway ka luwa ta glakwani. Ka taghə tsi ta skwiha ŋa mnduha ma həga tagha skwa taŋ. Ka ndərmim həŋ, ka həŋ mantsa: «Wa ta vlanťá mndərga na ma difil? Wa ta vlanťá mbrakwa maga mndərga na ma mazəmzəm?»

⁵⁵ Zwanja tsa mndu ta fidí ya a tsi kay ra? Mari a mani‡ kay guli ra? I Yakubu, nda Yusufu, nda Simuŋ, nda Yuda a zwanamani kay ra?

⁵⁶ Mataba amu a ta nzakwa kwaghamani kay guli ra? Tsaw wa ta vlanťá na difil na, nda na mbraku na tama 6a?» ka həŋ. ⁵⁷ Tsahaya skwi ta pyafta həŋ ka zlg haftá Yesu. Ka Yesu nda həŋ tama mantsa: «Ma luwani, nda ya ma həga§ ga taŋ yeya ta hərtətata lu ta anabi. Ama ma hamata vli ná, ta vlanťvlu ta glaku,» ka'a.

⁵⁸ Ki'a yeya mazəmzəm magan Yesu ma luwa Nazaret, kabga zlg haf a mnduha nda ŋuduf wa.

14

Mtakwa Yuhwana mnda maga batem

Mak 6:14-29, Luk 9:7-9

¹ Ma tsa fitik ya, ka snanaghatá gwada ta Yesu

ta Hiridus ta nzakway ka ŋumna ta hadika Galili. Ka'a nda kwalvahani mantsa: ² «Yuhwana mnda maga batem ya ta sli'agapta ma mtaku, tsaya kəl tsi ka mutsaftá mbrakwa maga mazəmzəm,» ka'a.

³ Tsaw si mnamna Hiridus kazlay: Ksidifwa ksa ta Yuhwana kə'a. Ka ksaftá lu, ka habafta, ka vzamta ma gamak ta ghəŋa gwada ta Hiridiya markwa zwanjamani Filip*, ⁴ kabga ka Yuhwana nda Hiridus na: «Ra'a ka klafta gha ka markwa† ghuni wu,» ka'a. ⁵ Si ka zbə Hiridus ta tva dzata, ama ka zlanťaftá tsi ta dəmgə, kabga ka anabi klafta mnduha ta Yuhwana.

⁶ Ka sagha fitik ya ta grafta nda fitik ya kəl lu ka yatá Hiridus. Ka lagha makwa tsa Hiridiya ya kay da skalu ta kəma gwal hagadagha lu da vla skala havaktá tsa fitika yakwani ya. Ka zdanaftá tsi ta ŋuduf ta Hiridus. ⁷ Ka'a mantsa: «Dər nahgani dawəŋ ka da i'i ná, ta vlaghavla yu,» ka'a wadanatá tsa makwa ya. ⁸ Ka mnanaftá mani ta hidaku. Ka tsa makwa ya mantsa: «Tsidiftsa ta kwambleh nda va nana ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a.

⁹ Su'anak ka mgham nzata. Ama kabga ghadaghada ta wadanata, hada tsa gwal hagadagha lu ya kay guli, ka'a mantsa: «Lawala da tsagaghata ka vlanťa kuni,»

† 13:54 Nazaret: Luwa ta glakwa Yesu. Ngha ta 2:23, nda Lukwa 4:16. ‡ 13:55

Ngha ta Yuhwana 6:42. § 13:57 Ngha ta Lukwa 4:24, nda Yuhwana 4:44.

* 14:3 Ngha ta Markus 6:17. † 14:4 Ngha ta Zlahu 18:16, nda 20:21.

ka'a. ¹⁰ Ka ghunaftá tsi ta mnduha da tsagaghatá ghəŋa Yuhwana ma gamak. ¹¹ Ka klaktá lu ta ghəŋa Yuhwana ta kwambleh, ka vlanjtá tsa zwanja makwa ya, ka klanjtá tsi ta mani. ¹² Ka lagha duhwalha Yuhwana da klaghatá mblani ka laghwi da padamta. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi mnanatá Yesu.

Zunja Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' hutaf

Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

¹³ Manda snanja Yesu ta tsa gwada ya, ka sli'aftá tsi hada nda kwambalu, ŋa laghwi nzakta kətsau' ta wa mazawa. Ka sninjtá dəmga, ka sli'aftá həŋ nda səla ka laghwi da zbinja. ¹⁴ Ta sabi Yesu ma kwambalu, kə'a kə'a ná, tizlik mnduha. Ka ksantá həŋ ta Yesu ka hidahida, ka mbambanaftá tsi ta gwal kul dughwanaku guli.

¹⁵ Gahawu, ka gavadaghata duhwalhani tavata Yesu. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ta wa mazawa na vli na, laghula fitik guli, vrinjvra ta na mnduha na ka dza'a həŋ da luwaha da zba skwi ŋa zay tanj,» ka həŋ. ¹⁶ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zbanj a hahəŋ ta sli'i wa, vlanjwavl kaghuni ta skwa zay ta həŋ, ka za həŋ,» ka'a. ¹⁷ «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu,» ka həŋ nda tsi. ¹⁸ «Hligidighawa hla,» ka'a.

¹⁹ «Nzawanza nda nza ta kuzunj,» ka'a nda mnduha.

Ka nzatá mnduha rpa'. Ka hlaftá tsi ta tsa buradiha hutaf nda tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valanjtá duhwalhani ŋa dgay ŋa dəmga. ²⁰ Ka zə inda mnduha. Ka babaghutá həŋ. Ka tsakaftá lu ta padakwani[‡] ma vəl zay tanj ka ghwanak ghwanjpdə his. ²¹ Tsa gwal si ta zay ya ná, ta magay həŋ ta dəmbu' hutaf, mbəda a lu ta mi'aha nda zwani wa.

Mbaday Yesu ta mbada ta drəf

Mak 6:45-52, Yuh 6:15-21

²² Gi tahula tsa, ka mblaftá Yesu ta duhwalhani ka lami da kwambalu ŋa dza'a ta sana 6lu, ta nzaghutá tsatsi ŋa vrinjtá tsa dəmga ya. ²³ Manda vrinjtani ta həŋ, ka sli'afta tsi ka laghwi nzata ta ghwá ŋa maga du'a. Ta kuzutá rvidik tukzum ná, ta hada turtukwani. ²⁴ Ta tsa luwa ya ná, ma takataka drəf na kwambalu ta takada wuda nda gamtsa'uwakwa imi, ta vray vray falak guli. ²⁵ Ta tsughbura sərdək tama, ka sli'aftá Yesu ka mbada ta drəf ka dza'a tvə duhwalhani. ²⁶ Nghay duhwalhani ta mbadani ta drəf ná, ka ksafatá zləŋ ta həŋ. «Aya halalay!» ka həŋ ka wahu nda zləŋ nda zləŋ. ²⁷ Gi ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ma wahu kuni! Pi ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a.

²⁸ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Mghama da, ka si kagha tsi

[‡] 14:20 Ngha ta 2 Mghamha 4:42-44.

ná, mnamna ka laba yu ta ghəŋa na imi na da kagha,» ka'a. ²⁹ «Saghasa!» ka'a nda tsi. Ka sabə Piyer ma kwambalu, ka mbaďa ta imi ka dza'a nda da Yesu. ³⁰ Ama nghayni ná, dagala falak, ka ksafťá zləŋ. Gi səlikw zľraftani ta dəďaku da huďa imi tsa. «Mghama da, kata ta i'i!» ka'a wahata. ³¹ Ka gi fadafťá Yesu ta dzvu ka ŋanata. «Nda hta zľghay nda ŋudufa gha, kabgawu kəl ka ka dga ghəŋ na?» ka'a nda tsi. ³² Ka sli'afťá həŋ ka lami da kwambalu, ka lbata tsa falak ya. ³³ «Kagha ná, vərďa Zwanja Lazgľafta ka,» ka tsa gwal ma kwambalu ya sli'adaghata da tsəlbu ma ghuva Yesu.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku ta hadika Genazaret
Mak 6:53-56

³⁴ Tahula tsughwadafťa taŋ ta drəf, ka 6hadaghata həŋ ta hadika Genazaretš. ³⁵ Tsəmafta gwal ma tsa vli ya ta Yesu, ka tsaghaghata həŋ ta lwi da inda luwaha ta wanaftá həŋ. Ka hləganaghata lu ta inda gwal kul dughwanaku. ³⁶ Ka ndəbə həŋ ta dzvu da tsi: «Zlanəŋzla ta tvi ta həŋ ka ksaŋta həŋ ta wa lguta gha kwenkwen,» ka həŋ nda tsi. Inda tsa gwal ta kasaŋta ya, ka mbambaftá həŋ.

15

Gwaďa ta nzakwa la

Yahuda ta dzidza taŋ

Mak 7:1-13

¹ Tahula tsa, ka sli'afťá la Farisa nda gwal tagha zľahu ŋa mnduha daga ma luwa Ursalima, ka lagha da Yesu. Ka həŋ mantsa: ² «Kabgawu ta kəl duhwalha gha ka kwal kul sna taghatá nzaku daga ta dzidzi, kul had həŋ ta mbazintá dzvu kada za skwa zay* wu na?» ka həŋ nda tsi. ³ Ka'a nda həŋ mantsa: «A ki kaghuni kaghuni, kabgawu ta kwal kaghuni sna zľaha Lazgľafta, ka laghwi da sna ŋa ghuni ŋa ghuni na? ⁴ Ya wya ka Lazgľafta mnata na: «Vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a mnata guli na: «Mndu ta razanaftá dani ka mani a tsi ná, dzatá† tsa mndu ya,» ka'a. ⁵ Ama ká kaghuni ta taghay ŋa mnduha na: Lavinlava ka ta mnay ŋa da gha ka ma gha a tsi kazlay: Si ta kumay yu ta vľaghatá skwi ŋa kataghata mndani ná, tsaw dza'a vľanťá Lazgľafta yu kə'a. Nza a tkwe' ka vľanťa gha ta glaku ta da gha nda tsa tama wa. ⁶ Mantsa ya zadanafta kuni ta gwaďa Lazgľafta ka mbədfapta nda ŋa ghuni. ⁷ Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Nda tvani tsa klatá lwa Lazgľafta klak Isaya ta ghəŋa ghuni ta mnay kazlay:

⁸ Ta wi ta wi ta vľa tsəna mnduha na ta glaku ŋa da, ama ma ŋudufa taŋ ná, di'ŋ həŋ nda i'i.

§ 14:34 Ngha ta Markus 6:53. * 15:2 Ngha ta Lukwa 11:38. † 15:4 Ngha ta Sabi 20:12, Vrafta ta zľahu 5:16, Sabi 21:17, Zľahu 20:9.

9 Ka bətbət ta tsəlba həŋ ta tsəlbu ŋa da, gwada Lazglafta
ya ka həŋ ta tagha zlahā mnduha ŋa mnduha‡ kə'a ya.

Skwi ya ta ŋriŋtá mndu

Mak 7:14-23

10 Ka hɣadaghatá Yesu ta dəmga da tsi, kə'a nda həŋ mantsa: «Fawafa ta sləmən ka sna kuni. 11 Skwi ta lami nda la nda ma wubisim a ta ŋriŋtá mndu wu, ama skwi ta sabi nda sa ma wa mndu ta ŋriŋtá mndu,» kə'a.

12 Na snan̄ta duhwalhani ta tsa gwada ya ka gavadaghatá həŋ. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Nda sna kagha kazlay: Kuzlan̄ kuzla tsa gwada gha ya ta la Farisa kə'a re?» ka həŋ. 13 Ka'a mantsa: «Inda fu ya kul ŋəbata Da da ná, dza'a tđiŋtá lu. 14 Zlan̄wazla ta həŋ, la ghulpata mndu ta pgha ghulpata mnduha həŋ. Ka lagha ghulpata mndu ka pgha ghulpata mndu ná, dza'a rkagharka həŋ his his da ghurum,» kə'a.

15 «Tsislan̄nap tsisla ta tsa mahdihdi ya,» ka Piyer nda tsi. 16 Ka Yesu mantsa: «Had mahizl ma ghəŋa kaghuni guli katək ra? 17 Ta sna a kaghuni kazlay: Inda skwi ta lami nda la nda ma wubisim ta dza'a da hudí, ŋa dza'a thidiŋta ma dra kə'a ra? 18 Ama skwi ta sabi nda sa nda ma wubisim ná, ma ŋuduf ta saba tsi. Tsaya skwi ta ŋriŋtá mndu. 19 Tazlay ná, ma ŋudufa mndu ta sli'agapta ghwadaka ndanuha manda:

Psla mndu, hliri, sli'insli'in, ghali, tsanavata gwada ta mndu, vza rutsak ta mndu. 20 Tsahaya skwi ta ŋriŋtá mndu. Had za skwa zay kul mbazaku dzvu ta ŋriŋtá mndu wu,» kə'a.

Zlghay nda ŋudufa sana marakw

Mak 7:24-30

21 Tahula tsa ka sli'af̄ta Yesu ma tsa vli ya ka laghwí ta hadika Tir nda ya nda ta hadika Sidun̄. 22 Ka lagha sana marakw, makwa ta Kan'ana ta nzakway ta tsa hadik ya da wahu da tsi. «Zwan̄a Dawuda, tawatá hidahida ta i'i Mghama da. Halaway ta ksuta makwa da, ta ghuya dan̄wa ŋani katakata,» kə'a. 23 Ka kwalaghuta tsi ta zlghanaf̄tawi dər te'. «Vriŋ na marakw ta wahu mista mu na ba!» ka duhwalhani gavadaghata mnay ŋani ka ŋdan̄da. 24 Ka'a mantsa:

«Ghunaga ŋa la Isra'ila[§] nda zada manda tuwak lu ta i'i, ŋa sanlaha a wu,» kə'a.

25 Ama ka lagha tsa marakw ya tsəlbata ma ghuvani: «Mghama da, kata ta i'i,» kə'a.

26 Ka Yesu mantsa: «Ra a ka klaftá skwa zay zwani ka vzanatá zwana kriha wu,» kə'a. 27 «Mantsa ya nzakwani Mghama da, tsaw ta dagay zwana kriha ta wiwisa skwa zay ta rkagata ma vəl zay dan̄ahəga tan̄,» kə'a.

28 Gi ka Yesu nda tsi mantsa: «Dagala zlghay nda ŋudufa gha makwa da, ka magamaga

‡ 15:9 Ngha ta Isaya 29:13. § 15:24 Ngha ta 10:5-6.

tša skwi ya, manda ya kumanj ka,» ka'a. Gi ta tša luwa ya, ka mbaftá tša makwani ya.

Mbambanafta Yesu ta ndəghata gwal danwa

²⁹ Tahula tša, ka sli'afta Yesu ma tša vli ya ka laghwi nda ta wa drəfa Galili. Ka laf tsi da nzata ta sana kudunur. ³⁰ Ka sli'adaghata ndəghata dəmga slanaghata. Ka hlanaghata hən nda gwal ta dzəgidi, nda gwal nda ghulpa, nda gwal nda rwa səla tan, nda gwal ka rgha, nda ndəghata sanlaha ma danwaha, ka pghata ta kəmani. Ka mbambanaftá tsi ta hən. ³¹ Ka ndərmim tša dəmga ya ta gwal si ka rgha ta gwada, ta mbambatá gwal si ka bududun fawaya tan, ta gwal nda rwa səla tan ta mbađa, ta gwal si nda ghulpa ta ngha vli. Ka hən mantša: «Ŋa Lazglafta la Isra'ila na glaku,» ka hən.

Zunja Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' fwaď

Mak 8:1-10

³² Tahula tša guli, ka hganťa Yesu ta duhwalhani. Ka'a nda hən mantša: «Ta kshihata ka hidahida na dəmga na, kabga mahkəna fitika tan na kawadaga nda i'i, had skwi dan hən wa. Va a yu ta vrintá hən nda maya nda maya guli wu, da htuta mbrakwa tan ta tvi ta vru dzagha,» ka'a.

³³ Ka duhwalhani nda tsi mantša: «Ga dza'a mutsa mu ta skwa zay hadna ma na

mtak na ŋa zunťa ndəghata dəmga mandana na?» ka hən. ³⁴ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka Yesu nda hən. «Ndəfán hən, mamu zwana klipi ki'a guli,» ka hən nda tsi.

³⁵ Ka'a nda tša ndəghata dəmga ya mantša: «Nzawanza nda nza ta hadik,» ka'a. ³⁶ Ka hlaftá tsi ta tša buradi ndəfán nda tša klipiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəjani. Ka balanaptá tsi ka vlanťa duhwalhani. Ka daganaptá hahən guli ta tša ndəghata dəmga ya. ³⁷ Ka zə inda tan, ka baghawťa hən. Ka tskaftá lu ta pdakwani ka ghwanak ndəfán. ³⁸ Dəmbu' fwaď na tša mnduha ta za tša skwi ya, mbəďaf a lu ta mi'aha nda zwani wa.

³⁹ Tahula vrintani ta tša dəmga ya dzagha tan, ka lamə tsi da kwambalu ka laghwi ta hadika Magadan*.

16

Yesu kawadaga nda la Farisa nda ya nda la Sadukiya
Mak 8:11-13, Luk 12:54-56

¹ Ka sli'adaghatá la Farisa nda la Sadukiya slanaghatá Yesu. «Maran̄namara ta ŋizla ya ta saha daga ta luwa,» ka hən dawanta da tsi ŋa dzəghay. ² Ka Yesu nda hən mantša: «Nghay ghuni ta dvata vli laghar vli ta fitik hawu ya na: "Ka mandaha dza'a nzakwa vli mahtsim," ka kuni ta mnay. ³ Nghay ghuni ta ŋra ta vli ma mndəra

* 15:39 Sna a lu ta tša luwa ya wa. Magdala ya ka sanlaha ta gray.

luwa gasərdək ya guli na: “Dza’a ghubugwa vli gita,” ka kuni ta mnay. Nda sna kuni ta dganatá skwiha ya ta magaku ta luwa, ama sna a kuni ta dganatá n̄izla skwiha ya ta magaku nda fitikani wa. ⁴Ghwadək mnduha ta na fitik na, zləŋa a həŋ ta Lazglafta wa. Mazəməzəm yeya ta dawu həŋ. Had sana mazəməzəm dza’a maganata lu ta həŋ ka ŋa anabi Yunusa* a tsi wu,» ka’a nda həŋ. Ka sli’aftá tsi ka zlan̄ta həŋ ka laghwani.

Trapta duhwalha Yesu ta havapta ka skwi ta magə Yesu Mak 8:14-21

⁵ Ta tsughwadapta duhwalha Yesu ta drəf ná, zanap za həŋ ta klaftá skwa zay. ⁶ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghəŋa ghuni da isa la Farisa nda la Sadukiya,» ka Yesu nda həŋ. ⁷ «Tsəna kwala mu kul klaftá skwa zay na ya kəl tsi ka mnay mantsa,» ka duhwalhani ta ndanay ma ghəŋa tan̄.

⁸ Ka Yesu nda həŋ snan̄ər tsi ta tsa ndana tan̄ ya mantsa: «Slaghwa a zlḡhay nda n̄uduf da kaghuni wa. Kabgawu ta kəl kuni ka ndanay kazlay: Hadu skwa zay da amu wu kə’a na? ⁹ Ta sna a kuni ra? Had kuni ta havakta ka buradi zunus lu ta mnduha dəmbu’ hutafkay ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta† kuni ta padakwani na? ¹⁰ Had kuni ta havaktá ka buradi ndəfán̄ zunus lu ta mnduha

dəmbu’ fwaď kay guli ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta‡ kuni ta padakwani guli na? ¹¹ Ma mnaghunata dá kazlay: Dasuwa ka kuni nda isa la Farisa nda Sadukiya kə’a ná, waka kaghuni kwal kul snan̄ta kazlay: Ta ghəŋa buradi a ta gwada yu wu kə’a na?» ka’a. ¹² Ka tsatsaftá duhwalhani kazlay: Ta ghəŋa is ta magə lu ma buradi a mna Yesu ta magay tan̄ ta dasuwa wu, ama ta ghəŋa tagha skwa la Farisa nda la Sadukiya dza’a maga həŋ ta dasuwa.

Yesu ná, Kristi ya Mak 8:27-30, Luk 9:18-21

¹³ Bhadaghata Yesu ta hadika Sezare Filip, ka dawantá tsi da duhwalhani: «Wa ya ka mnduha ta mnay ta Zwan̄a mndu na?» ka’a nda həŋ. ¹⁴ «Yuhwana mnda maga batem ya, ka sanlaha ta mnay. Iliya ya, ka sanlaha. Irmiya ya, ka sanlaha. Sana anabi ya, ka sanlaha,» ka həŋ nda tsi. ¹⁵ «A ki kaghuni! Wa ya ka kaghuni ta mnay?» ka’a nda həŋ. ¹⁶ «Kagha ná, Kristi ka, Zwan̄a Lazglafta ya ta vla hafu ka,» ka Piyer nda tsi.

¹⁷ Ka Yesu nda tsi tama mantsa: «Simun̄ zwan̄a Zunas, nda tfawi ta ghəŋa kagha, kabga mnda səla a ta mnaghatá tsa gwada ya wu, Da dá ta nzakway ta luwa ya. ¹⁸ Ka i’i ta mnaghatá kagha na: Piyer§ ka. Ta tsa pala ya dza’a bafta yu ta Igliza*»

* 16:4 Ngha ta 12:15-21. † 16:9 Ngha ta 14:15-21. ‡ 16:10 Ngha ta 15:32-38.

§ 16:18 Piyer: Tsaya ta hgə lu ka Pala. * 16:18 Igliz: Tsaya Igliz. Ngha ta la Afisus 2:20.

da. Had sana skwi dza'a lavinjá mbrakwa mtaku ta maganavata wa. ¹⁹ Dza'a vlaghavla yu ta kramtak tgha ga mghama Lazglafta. Inda skwi dza'a ka da hbafta ta ghəŋa hadik ná, nda hba ta luwa guli. Inda skwi dza'a ka da plinjta ta ghəŋa hadik guli ná, dza'a plinjpla lu ta luwa† guli. ²⁰ Yaha kuni da walanjta mnananjta dər wati ma mndu kazlay: Kristi yu kə'a,» ka Yesu zlahanaghatá duhwalhani ta ghəŋani.

Mnanjta Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 8:31–9:1, Luk 9:22-27

²¹ Daga ma tsa fitik ya zrafta Yesu ta tsalinistá duhwalhani kazlay: «Dza'a dza'a yu da luwa Ursalima, dza'a ghuydipghuya la galata mndu, nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta danjwa katakata. Ŋa dzata tanj ta i'i. Bađu mahkən ya, ŋa sli'agapta da ma mtaku nda hafu,» ka'a. ²² Lagha Piyer ka ksaghutá Yesu nda ghəŋani ta slərpa vli, ka dvanaghata: «Ka klinjla Lazglafta ta tsaya Mghama da. Ma walanj tsaya ta slaghaghata,» ka'a. ²³ «Laghula gha tavata i'i, halaway na. Tuthun ta fə ka ŋa da. Manda ŋa Lazglafta a ta ndana ka ta ndanu wu, manda ŋa mnda səla ta ndana ka,» ka Yesu mbədavata nda Piyer.

Gwada ta ghəŋa nzula hafu

²⁴ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantša: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista da ná, vzinjani ta ghəŋani ka klayni ta udza zləŋayni, ka dza'ani mista da. ²⁵ Mndu ta kuma nzulanatá hafani ná, dza'a zadinjzadá tsa mndu ya ta hafani. Ama mndu dza'a zadinjta hafani ta ghəŋa gwada ta i'i ná, dza'a mbanafmba ta hafani guli. ²⁶ Tsa lagha mndu ka mutsaftá na ghəŋa hadik na demdem ka ŋani, ka nda zada hafani ní, nu dza'a ghzlanata tsi na? Ari mamu a skwi dza'a lavinjta mndu ta varatá hafani nda tsi na? ²⁷ Wya dza'a sasa Zwanj mndu kawadaga nda duhwalhani ma glakwa Dani, ŋa dganajtani ta nisəla inda mndu taβta magatá slnani‡ ma mndu. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had sanlaha mataba na gwal hadna na dza'a rwuta kul nghanjta həŋ ta sagha Zwanj mndu ma ga mghamani wa.»

17

Nghanjta i Piyer, nda Yakubu, nda Yuhwana ta Yesu ma glakwa Lazglafta

Mak 9:2-13, Luk 9:28-36

¹ Tahula fitik mku', ka hlafatá Yesu ta i Piyer nda Yakubu nda zwanjamani Yuhwana nda ghəŋa tanj, ka laghu həŋ ta sana ghwá nda slra. ² Ka mbədavaftá Yesu ta wa ira tanj, ka wudaku kumani manda fitik. Ka navaftá lgutani tilil ka ŋuslinj

† 16:19 Ngha ta 18:18, nda Yuhwana 20:23. ‡ 16:27 Ngha ta Zabura 62:13, Ruma 2:6.

manda slker. ³ Ka gi zlagaptá i Musa nda Iliya ta wa ira tan ka ghwa yiva nda tsi. ⁴ Gi ka Piyer nda Yesu mantša: «Mghama dá! Dina ka nzata mu hadna. Kata kumay ka, dza'a magafmaga yu ta dumbiha hkən hadna: Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya,» ka'a.

⁵ Tata tsa gwada ya Piyer, gi ka saha kusay ka ŋusliŋ tilil bukwa mtá hən. Gi ka snaŋta lu ta sana lwi ta gwadagapta ma tsa kusay ya: «Nana na Zwaŋa da ya dvu yu katakata Tsatsi zbap yu, ta rfu yu ta ghəŋani. Snawasna ta gwadani,» ka'a.

⁶ Na gi snaŋta tsa duhwalha ya ta tsa lwi ya, gi ka zləmbatá hən zlužlumbruh ta hadik. Ka ksutá zləŋ ta hən katakata. ⁷ Ka gavadaghatá Yesu tavata hən, ka ksantá hən. Ka'a mantša: «sli'afwa sli'a, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda hən. ⁸ Kə'a ka hən nghagafna ná, Yesu turtukwani yeya ng-həŋ hən hada.

⁹ Ta vragatá hən ta tsa ghwa ya tama, ka zlahanaghatá Yesu ta hən: «Yahayaha kuni mnanantá dər wati ma mndu ta skwi ya ngəŋ kuni, ha ka sagha fitika sli'agapta Zwaŋa mndu nda hafu ma mtaku,» ka'a. ¹⁰ Ka duhwalhani dawantá da tsi mantša: «Kabgawu kəl gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka mnay kazlay: Tiŋəl Iliya dza'a sagha karaku* kə'a katak na?» ka hən. ¹¹ «Manda

va tsaya nzakwani, tiŋəl Iliya dza'a sagha ŋa payanatá inda skwi karaku. ¹² Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta sagha. Tsaw tama tsatsaf a mnduha wu, ka ghuyanaptá hən ta dənwa manda ya kuman hən. Manda va tsaya dza'a ghuyanapta hən ta dənwa ta Zwaŋa mndu guli,» ka'a nda hən. ¹³ Mantša ya tama, ka graftá tsa duhwalha ya kazlay: Ta gwadə ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta tsa gwada ya kə'a.

Mbanafta Yesu ta sana zwaŋ ksu seteni

Mak 9:14-29, Luk 9:37-43

¹⁴ Ndusadaghata tan tavata dəmga, ka gi ndadaghatá sana mndu tsəlbata ma ghuya Yesu, ¹⁵ ka'a mantša: «Mghama dá! Tawatá hidahida ta zwaŋa da ksu seteni†, ta ghuya dənwa ŋani katakata. Da vu kə'a ta dədəmta badu ma sani, da imi badu ma sani. ¹⁶ Si ka kləganaghatá yu ta duhwalha ná, ka traptá hən ta mbanafta,» ka'a. ¹⁷ Ka Yesu mantša: «Kaghuni mnduha ta na fitik na, had zlgəŋ nda ŋuduf da kaghuni wa. Ta maga ghwadaka skwi kuni. Ha ŋa yawu dza'a gdavata yu tavata kaghuni na? Klagidighawa tsa zwaŋ ya da hadna,» ka'a. ¹⁸ Ka kladanaghatá lu. Ka davanaghatá Yesu ta tsa seteni ya katakata. Ka saghu tsi ma tsa zwaŋ ya, gi ka mbaftá tsa zwaŋ ya hadahada.

* 17:10 Ngha ta Malatsi 3:23. † 17:15 Ngha ta 4:24.

19 Ma nzata duhwalhani kawadaga nda Yesu ndaghəŋa taŋ, ka gavadaghatá həŋ da dawəŋta da tsi: «Kabgawu kəl aŋni ka traptá ghzligiŋtá tsa seteni ya katak na?» ka həŋ. 20 «Hta ta zlgəhay nda ŋudufa ghuni ta magay,» ka Yesu nda həŋ. «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, ka mamu zlgəhay nda ŋuduf ki'a da kaghuni manda hya kramasa‡ katsi ná, laviŋlava kuni ta mnanatá ya ghwá ya kazlay: Sli'afslí'a hadna ka dza'a ka da hada a kə'a na, dza'a sli'afslí'a. Had sana skwi dza'a trəgadaghunaghuta wa. 21 [Ama mndərga tsa ghwadaka sulkum ya ná, ba nda maga du'a kawadaga nda suma ta ghzligiŋtá lu,]» ka'a nda həŋ.

Mnəglaŋta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 9:30-32, Luk 9:42-45

22 Ma sana fitik ka tskavatá duhwalha Yesu ma Galili. Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a vlavla lu ta Zwanə mndu ma dzva mnduha. 23 Nə dzata taŋ, bađu mahkəna fitik ŋa sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a. Ka nzata duhwalhani sasu'anak katakata ta ghəŋani.

Plata i Yesu nda Piyer ta dzəmna

24 Manda bhadaghata taŋ da luwa Kafarnahum, ka gwal tska dzumna həga Lazglafta nda Piyer mantsa: «Ta plər pla a wa'a Mghama

ghuni ta dzumna həga§ Lazglafta katak na?» ka həŋ nda tsi. 25 «Ta play,» ka'a.

Ka sli'aftá tsi ka lami da həga. Gi ka Yesu nda Piyer mantsa: «Simuŋ, kinawu ndana kagha ta ghəŋa tsa gwada taŋ ya na? I wa raŋ pla dzumna nda dzumna luma ŋa mghamha ta na ghəŋa hadik na na? Zwana hadik re, ari la matbay a na?» ka'a nda tsi. 26 «La matbay ya,» ka Piyer. Ka Yesu mantsa: «Nza a tkwe' ta zwana hadik ka play taŋ nda tsa tama wa. 27 Dər má mantsa tsi ná, yaha mu da nzakway ka skwa tuthun ŋa taŋ. La da drəf, ka vzadata ka ta ŋalum. Tsa taŋtaŋa klipi dza'a ka da ksafu ya, ka gunəta ka ta wani, dza'a slanaghasla ka ta tseda dzumna mndu his. Ka klafta ka, ka vlanəta ka ta həŋ ŋa platá ŋa u,» ka'a nda tsi.

18

Fatá ghəŋ manda zwan kwitikw

Mak 9:33-37, Luk 9:46-48

1 Ma tsa fitik ya, ka ganavatá duhwalhani ta Yesu, ka həŋ mantsa: «Wa ta nzakway ka mali ma ga mghama Lazglafta na?» ka həŋ. 2 Ka hgaktá Yesu ta sana zwan kwitikw ka sladanata ta kəma taŋ. 3 Ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka mbədanaf a kuni ta nzakwa ghuni, ka nuta ghuni manda zwani kwitikw kwitikw wu katsi ná, had kuni dza'a lami da

‡ 17:20 Ngha ta 13:32. § 17:24 Ngha ta Sabi 30:11-16.

ga mghama Lazglafta wa.
⁴ Tsaya tama ná, mndu ta hanaganatá ghəŋani manda na zwaŋ kwitikw na ná, tsaya mndu ka mali ma ga mghama Lazglafta. ⁵ Dər wati ma mndu ta tsu'af tá zwaŋ manda na zwaŋ wana tsi na ta ghəŋa gwada ta i'i ná, vərda i'i tsu'af tsi.»

Dasuwa ka lu da zləmbiŋtá lu ta mndu

Mak 9:42-48, Luk 17:1-2

⁶ «Ala, ka zləmbiŋzləmba mndu ta sani turtuk ma tsa zwaniha ta zlgħaftá i'i ya katsi, ta dər ya má hbidim lu ta dughura buna ma ŋurzlun ka vzaghata da drəf. ⁷ Dəŋwa ŋa ghəŋa hadik ta nzakway ta zlazləmbiŋtá mndu! Aŋ mndani, nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha ta zləmbiŋtá mndu. Ama dəŋwa ŋa mndu ya ta sagha tsa zləmbaku ya nda da tsatsi.

⁸ «Ka nda nza dzva gha, ka səla gha a tsi ka skwi ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsiŋtsa gha ka wudŋnta ka di'ŋ. Ta dər lama ka da hafu ŋa kdekeden nda səla gha slun turtuk, ka dzva gha slun turtuk a tsi, ka ya da klafta lu ta kagha nda səla gha yipa' ka dzvuha gha yəmad a tsi, ka vzamtá kagha da həga vu ŋa kdekeden. ⁹ Ka ira gha ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsakwasliŋ tsakwasla gha ka wudŋnta ka di'ŋ. Ta dər lama ka da həga hafu ŋa kdekeden nda ira gha guzliŋ turtuk, ka ya da klafta lu ta kagha nda iriha

gha his his ka vzaghanta da həga vu.»

Tuwak nda zada
Luk 15:3-7

¹⁰ «Dasuwa ka kuni da hərtətátá kuni ta ya dər turtuk mataba tsəna zwaniha na. Ka yu ta mnaghunata ná, duhwalha Lazglafta ta gdata ta ngha kuma Da da ta nzakway ta luwa ta ngha həŋ. [¹¹ Sa da mbanaf tá gwal ya si nda zada na Zwaŋa mndu*.]

¹² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Ka dər mək ka tuwaka mndu, tsa zadavaghuta ya turtuk katsi ná, had ta zlanj tá tsaha təmbay mbsak təmbay mida ya ta ghwá, ka laghu da psa tsa turtuk ta zwađuta ya ra? ¹³ Ka yu ta mnaghunata ná, ka slafsla tsi tida ná, dza'a rfay ta rfu katakata ta ghəŋani ka malaghuta ta ghəŋa tsaha təmbay mbsak təmbay mida kul zwađuta ya. ¹⁴ Manda va tsaya guli ná, va a Da ghuni ta nzakway ta luwa ta zadavaghuta ya dər turtuk ma tsa zwaniha ya wa.»

Tva nzaku nda zwaŋama ta gaghatá dmaku

¹⁵ «Ka gaghaga zwaŋama gha ta dmaku ná, la slanaghata ka dzranjta kaghuni histaghuni. Ka snaghasna tsi katsi, katafkata ka ta zwaŋama gha. ¹⁶ Ala, ka kwalaghukwala tsi ta snaghata katsi, klafkla ta mndu turtuk ka his a tsi kawadaga nda kagha, ka vradaghata ka da slanaghata,

* 18:11 Ngha ta Lukwa 19:10.

“ŋa da graftá tsa gwada ya ma wa mnduha his ka hkən† a tsi.”¹⁷ Ka kwalaghukwala tsi ta snanatá tsaha ya guli katsi, mnanamna ta Igliz. Ka kwalaghukwala tsi ta snatá ŋa Igliz katsi guli, ngha ta tsa mndu ya manda mndu kul snanťá Lazglafta, ka mnda tska dzumna a tsi.

¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda skwi ya dza’a kwalaghuta kuni ta hadik ná, dza’a kwalaghukwala lu guli ta luwa. Inda skwi ya dza’a hbanata kuni ta hadik ná, dza’a hbařhba lu guli ta luwa‡.

Guya ghəŋ ka maga du’a

¹⁹ «Ka yu ta mnaghunata guli na: Ka dzrařdzra mnduha his mataba ghuni ta wi, ŋa dawa dər wati ma skwi tsi katsi, dza’a tsu’anaf tsu’a Da dā ta luwa ta həŋ. ²⁰ Ma vli ya guyava mnduha his ka hkən a tsi ma hga dā ná, mataba taŋ yu,» ka’a.

Gwada ta kwal kul pla dmakwa mndu

²¹ Ka sli’aftá Piyer ka gavadaghata dawanta da Yesu, ka’a mantša: «Mghama dā! Ka ta giha ga zwanama dā ta dmaku ní, kidaghi sēla dza’a planata yu ta dmakwani na? Ndəfāŋ sēla rki dza’a planata yu na?» ka’a nda tsi. ²² Ka Yesu nda tsi mantša: «Ndəfāŋ sēla yeya a ta mnaghata yu wu, ndəfāŋ mbsak, ndəfāŋ mbsak, ndəfāŋ sēla. ²³ Tsaya dza’a kəl lu ka gra ga mghama Lazglafta

nda sana mgham ta kuma mbədařtá skwa gadghəlani ma dzva gwal ta ksanatá slna ya. ²⁴ Ma nzatani ka mbəday, ka klanaktá lu ta sani ya nda dməŋa mlenwi mlenwiha tredi da tsi. ²⁵ Had skwa tsa mndu ya ŋa plata wa. Ka tsa mgham ya mantša: Skwapwaskwa ta tsa mndu ya, nda markwa taŋ tani, nda zwanani tani, nda inda skwi ta nzakway ka ŋani tani, ŋa pla tsa dməŋ ya, ka’a. ²⁶ Ka zləmbatá tsa kwalva ya ta hadik ka tsələbata ta kəmani, ka’a mantša: “Wya dzvu, ksa ta ŋuduf, dza’a plagha pla yu demdem,” ka’a. ²⁷ Ksanťa tsa kwalvani ya ka hidahida katakata ta tsa darjahəgani ya, ka zlananťá tsi ta tsa dməŋ ya ka zliŋta.

²⁸ «Saba tsa kwalva ya manda zliŋťá, ka guyatá tsi nda sana grani ya si ta ksə həŋ ta slna kawadaga, nda dməŋani da tsi ka suley dər mək. Ka valařtá tsi tida, ka ksanařtá ŋurzluŋ. “Plihapla ta skwa dā gita gita!” ka’a nda tsi. ²⁹ Ka zləmbatá tsa grani ya ta hadik, ka ndəba dzvu da tsi. Ka’a mantša: “Wya dzvu, ksa ta ŋuduf dza’a plagha pla yu,” ka’a nda tsi. ³⁰ “Ya! Dva a yu wu, plihata gitagita,” ka’a. Ka laghu tsi hamťa tsa grani ya ma gamak ka kzla planatani ta tsa dməŋani ya. ³¹ Nghay sanlaha ma tsa kwalvaha ya ta tsa skwi maga tsi ya ná, ka kuzlanarťá tsi ta həŋ ta ŋuduf katakata.

† 18:16 Ngha ta Vrařta ta Zlahu 19:15. 20:23.

‡ 18:18 Ngha ta 16:19, nda Yuhwana

Ka laghu həŋ rusanafá daŋahəga taŋ ta inda skwi ta maguta. ³² Ka hɣadaghata tsa daŋahəgani ya, ka'a nda tsi mantsa: "Ghwadaka kwalva ka, zlaghanzla yu ta inda dməŋa da ta kagha kabga ndəbata gha ta dzvu da i'i ná, ³³ haɗ kagha guli má dza'a tawa hidahida ta gra gha, manda ya tawa yu ta hidahida ta kagha ya ra?" ka'a. ³⁴ Huf safi ta ŋudufa daŋahəgani, ka laghu tsi hamta ma gamak, ka kzla planatani ta inda dməŋani da tsi.

³⁵ «Dər wa tsi ma kaghuni kul haɗ ta planatá dmakwa zwanamani ma hyahya ŋudufani§ wu katsi ná, manda va tsaya dza'a maga Da da ya ta luwa nda kaghuni,» ka'a.

19

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

Mak 10:1-12

¹ Manda kdɪŋta Yesu ta tsa gwada ya, ka sli'afá tsi ta haɗika Galili ka laghwi ta haɗika Zudiya ta ɓla ghwa Zurdeŋ. ² Ka sli'afá dəmga rutut miŋtani. Ka mbambə tsi ta mnduha.

³ Ka gavadaghatá la Farisa da tsi, kabga ta kumay həŋ ta tsanamtá matsavada. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Lavinjlava mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ, ka magamaga tsi ta dər wati ma skwi tsi ra?» ka həŋ.

⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta

dzaŋa a kuni ta skwi ya nda vinda ma defteri nda ghuɓa ra? "Ma zrafta inda skwi ná, zlagigiŋ zлага Lazglafta ta i zgun nda marakw*." ⁵ Ka Lazglafta mantsa: "Tsaya dza'a kəl zgun ka zlanɗá i dani nda mani, ka laghwi da ndi'afá vgha nda markwa taŋ, ŋa nzakway tsa hahəŋ his ya ka mndu turtuk†." Mantsa ya tama, ⁶ nzəgla a həŋ ka mnduha his wa, ama ka mndu turtuk nzakwa taŋ. Yaha mndu tama da dganatá skwi ya ndi'anaf Lazglafta,» ka'a. ⁷ Ka la Farisa nda tsi mantsa: «Kabgawu tama kəl Musa ka mnay kazlay: Ka ta ghzlay mndu ta markwa taŋ katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzliŋtani‡ kə'a ɓa?» ka həŋ nda tsi. ⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vlaghunatá tva ghzliŋtá marakw. Ma zraftani ná, mantsa ya a nzakwani wa. ⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, yaha mndu walanɗá ghzliŋtá markwa taŋ, ka taghəŋa hliri§ a tsi. Nzakwani ná, ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka klaftani ta sani katsi ná, ta hliri tsa mndu ya nda tsa.»

¹⁰ Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ka si mantsa ya ta magakwa skwi mataba i marakw nda zə'al katsi ná, dər kwal kul klay,» ka həŋ. ¹¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Inda mndu a dza'a laviŋtá ŋaftá tsa gwada ya

§ 18:35 Ngha ta 6:15. * 19:4 Ngha ta Zrafta 1:27 nda 5:2. † 19:5 Zrafta 2:24. ‡ 19:7 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. Nda Mata 5:31. § 19:9 Ngha ta 5:32.

wa, ba gwal ya vlan Lazglafta ta mbrakwa n̄afta kasi'i, ¹² kabga mamu gwal ya yaga lu ka kuβitik, mamu gwal ya pslaf mnduha nda psla, mamu gwal ta kwalaghutá klay, kabga gwada ta ga mghama Lazglafta guli. Mndu ya dza'a laviñtá n̄aftá tsa gwada ya, ka n̄a tsi,» ka'a.

Fanaghata Yesu ta dzvu ta ghəŋa zwani

Mak 10:13-16, Luk 18:16-17

¹³ Tahula tsa, ka hladağhatá mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu, n̄a fanaghatani ta dzvu ta həŋ ka maga du'a ta ghəŋa taŋ. Ama ka pyə duhwalha Yesu ta mnduha. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa duhwalha ya mantša: «Zlanwazla ta zwani ka sagha həŋ da i'i, ma pyə kuni ta həŋ, kabga n̄a gwal ta gara vgha nda hahəŋ* na ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁵ Ka fafanaghatá Yesu ta dzvu ta ghəŋa tsa zwaniha ya. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi.

Sana duhwal ka gadghəl

Mak 10:17-31, Luk 18:18-30

¹⁶ Va gi ka lagha sana mndu da Yesu, ka'a mantša: «Maləma da, nahgani skwi dza'a yu magata dīna, n̄a nzakwa da nda hafu n̄a kdekedzeŋ kawadaga nda Lazglafta na?» ka'a. ¹⁷ Ka Yesu nda tsi mantša: «Kabgawu kəl ka ka dawihata ta ghəŋa n̄ərma skwi na?

Turtuktuk n̄ərma ta nzakway ka Lazglafta. Ka ta kumay ka ta nzakwa gha nda hafu n̄a kdekedzeŋ kawadaga nda Lazglafta katsi ná, snata gha ta zlahuhani,» ka'a. ¹⁸ «Wati zlahuha ya na?» Ka tsa mndu ya. Ka Yesu mantša: «Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, ¹⁹ vla ta glaku n̄a i da gha nda ma gha, d̄vuđva ta mnda səla manda va ghəŋa gha†,» ka'a. ²⁰ Ka tsa duhwal ya nda tsi mantša: «Snasna yu ta inda tsaha ya demdem, nu ta p̄dakwani n̄a magəğelta da na?» ka'a. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantša: «Ka ta kumay ka ta nzakwa gha hem‡ katsi ná, la ka dzawiñta ka ta inda skwa gha, ka daganafata ka ta tsedani ta gwal ka p̄đu. Dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, tahula tsa ka sagha ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a. ²² Na snan̄ta tsa duhwal ya ta tsa gwada ya, ka basaftá tsi ta n̄uduf ka sli'afta ka laghwi, kabga gadghəl ya.

²³ Ka Yesu nda duhwalhani mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, nda bla katakata ka lama mndu ta fafta ghəŋani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta. ²⁴ Ka yu ta vrəgliñtá mnaghunata na: Ta dər laba n̄alibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mndu ta faftá ghəŋani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁵ Na snan̄ta duhwalhani ta tsa gwada ya,

* **19:14** Ngha ta 18:3-5. † **19:19** Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta zlahu 5:16-20, Zlahu 19:18. ‡ **19:21** Ngha ta 5:48.

20

ka ndərau' həŋ katakata, ka həŋ mantša: «Ka si mantša tsi, wa dza'a lavin̄ta mutsaftá mbaku tama?» ka həŋ. ²⁶ Ka nghanavatá Yesu ta həŋ, ka'a mantša: «Skwi nda bla da mnduha ya ná, bla a da Lazglafta wa,» ka'a.

²⁷ Gi tsau' ka piyer tsu'aghutá gwada, ka'a nda Yesu mantša: «A'a! Ya wana aŋni, zlanavazla aŋni ta inda skwi, ka dza'a mista gha ya ní, kinawu kə'a dza'a magaku nda aŋni tama?» ka'a. ²⁸ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma mbədavaf̄taŠ inda skwi dza'azlay ná, dza'a nzafta ta dughurukwa glakwani na Zwan̄a mndu. Kaghuni gwal ta dza'a mista da ya guli, dza'a nzanzafta ta dughurukha ghwan̄p̄də his kaghuni, ŋa tsa guma ta ghəŋa mndəra la Isra'ila ghwan̄p̄də his guli. ²⁹ Dər wati ma mndu ta zlanavatá həgani, ka zwanamani a tsi, ka kwaghamani a tsi, ka dani a tsi, ka mani a tsi, ka zwanani a tsi, ka vwahani a tsi, ta ghəŋa gwada ta i'i ná, dza'a mutsay həŋ ta dərmaqatani, ka malaghuta a tsi, ŋa mutsay tan̄ ta hafu ŋa kdekeden̄ guli ta ghəŋani. ³⁰ Ama nda ndəgha gwal ta nzakway tan̄tan̄, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal ta nzakway nda hul guli, dza'a nzakway tan̄tan̄,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa kwalvaha ma vwaha inabi

¹ «Wya skwi ŋa gray nda ga mghama Lazglafta. Ka tsavagaptá sana zə'ala həga ma həgani, wrək sərđək, da zba gwal ŋa ksanatá slna ma vwaha inabani. ² Ka dzraftá tsi nda tsa gwal ksa slna ya ta planatá həŋ ka tseda vagha mndu* turtuk, ta vagha tan̄. Ka ghunaghatá tsi ta həŋ da vwaha inabi. ³ Ka sli'iglaftá tsi wər ta nzemndi təmbay gavzlazlan̄, ka nğəglaŋtá tsi ta gwal ksa slna ta nzaku bətbət. ⁴ Ka'a nda həŋ mantša: «Lawa kaghuni guli da ksa slna ma vwaha inaba dā, dza'a plaghuna pla yu ta tseda ghuni manda ya ta raku,» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka sli'iftá tsa gwal ksa slna ya ka laghwi da tsa vwaha inabi ya. Ka sli'iglaftá tsi guli wər fitik ma ghəŋ vli, mantša guli ta fitik hawu, ka magata manda va tsaya guli. ⁶ Ka sli'iglaftá tsi guli beeghwa fitik, ka slanaghatá tsi guli ta sanlaha ma gwal ksa slna ta nzaku. Ka'a nda həŋ mantša: «Nya kəl kuni ka vaghay ta nzaku kul laghwi maga slna na?» ka'a nda həŋ. ⁷ Ka həŋ nda tsi mantša: «Had̄mndu ta klaftá aŋni ŋa maga slna wa,» ka həŋ. Ka'a nda həŋ mantša: «Lawa kaghuni guli da maga slna ma vwaha dā,» ka'a.

⁸ «Gahawu tama, «hagakhaga ta tsa gwal ta ksa slna ya, ka planata ka ta

nisəla tanj ka zrafta ka nda tsa gwal ka kwanahani ya, ɲa kdɪnta gha nda gwal tanjanj,” ka tsa dani ma vwaha inabi ya nda kwalvani. ⁹ Ka lagha tsa gwal ta zraftá ksa slna beeghwa fitik ya. Ka vlanjá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta həŋ. ¹⁰ Ka lagha gwal ta zraftá ksa slna tanjanj. “Mali dza’a aŋni zlgħay” ka hahəŋ si ta gray. Ama ka vlanjá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta həŋ. ¹¹ Ta zlgħə həŋ ya, ta dza’a nda ɲuɲuraku həŋ ta ghəŋja tsa danjahəga ya. ¹² Ka həŋ mantsa: “Beeghwa fitik ta sagha nanaha na, awa† turtuktuk kwenkwenj maga həŋ ta ksa slna ná, waka kagha planatá həŋ guram nda ɲa aŋni na? Aŋni, hərfu hərfa ɲni ta ksa slna tles fitik, ka vaghay ta maga slna ta fitik,” ka həŋ. ¹³ Ka’a nda həŋ mantsa: “Gra da, nənɔap a yu ta kagha wa. Ta tseda vagha mndu turtuk a dzrafta u nda kagha kay ra?” ¹⁴ Zlgħa ta nisəla gha, ka sli’a ka. Manda va ya kumanj yu vlanja yu ta tsa mndu ta sagha nda hul ya, manda va ɲa gha. ¹⁵ Lavinjlava yu ta maga skwi manda ya kumanj yu nda tseda da, mantsa a kasi’i wa? Ari zdəgagħa a wa a na skwi dɪna maga yu na ta wa ira għa na?” ka’a. ¹⁶ Tsaya tama ná, dza’a nzakway gwal nda hul, ka gwal tanjanj. ɲa nzakwa gwal tanjanj, ka gwal nda hul,» ka Yesu sganaghata.

Mahkəna mnarjta Yesu ta gwada ta mtakwani nda sli’agaptani

Mak 10:32-34, Luk 18:31-34

¹⁷ Ka sli’aftá Yesu ka ɲlu ka dza’a da luwa Ursalima. Ta mbada həŋ ta tvi, ka ksagħutá tsi ta tsa gwal ghwanjɔdə his ya, ka’a nda həŋ mantsa: ¹⁸ «Ndanana, wana mu ta ɲlu ka dza’a da luwa Ursalima. Dza’a ksafksa lu ta Zwanja mndu, ka vlanjá la mali ta ghəŋja gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagħa zlahu ɲa mnduha, ɲa tsanaghata tanj ta guma dzata. ¹⁹ Dza’a vlanjvla həŋ ta gwal kul had ka la Yahuda, ɲa gagay tsaha ya, ɲa sləvay tanj nda krupi, ɲa zləŋafta tanj ta udza zləŋay. Bađu mahkəna fitik, ɲa sli’agaptani nda hafu ma mtaku,» ka’a.

Dawutá vla mani ma i Yakubu nda Yuhwana

Mak 10:35-45

²⁰ Tahula tsa, ka lagha mani ma zwana Zebedi nda zwanani. Ka tsəlɔata tsi ta kəmani ɲa dawə skwi da tsi. ²¹ «Nu ta kumə ka na?» ka Yesu nda tsi. «Wana na zwana da his na, sagħa fitika ga mghama għa ya ná, ka mnata ka, ɲa nzata na zwana da na, nda ga zegħwa għa ya, nda ga zlaɔa għa ya, ka yu,» ka’a nda tsi. ²² «Sna a kuni ta skwi ta dawu kuni wa. Dza’a lavinjlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya danja dza’a yu ghuyay ya ra?» ka Yesu. «Dza’a say ɲni!» ka həŋ

† 20:12 Awa: Tsaya fitik maga mndu ta maga slna. ‡ 20:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 12:2.

nda tsi. ²³ Ka Yesu‡ nda hən mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta tsa leghwa ghuya danwa da ya, ama ta ghəŋa gwada ta nzaku nda ga zeghwi nda ya nda ga zlaɓa ná, i'i a dza'a mna tsaya wa. Da da dza'a vlanɗá tsa vli ya ta gwal ya payanaf tsi ta hən,» ka'a.

²⁴ Snaŋta tsa pɗakwa duhwalha ghwan ya ta tsa gwada ya, ka ɓasanavatá hən ta ŋuduf ta tsa zwanamaha his ya. ²⁵ Ka hagamaghatá Yesu ta hən, ka'a nda hən mantsa: «Nda sna kuni ná, ta gay mghamha ta ghəŋa mnduha ta má mgham mghama taŋ ta ghəŋa taŋ. Gwal dagaladagala guli, ta maray hahən ta mbrakwa taŋ ta ghəŋa taŋ. ²⁶ Ama mantsa ya a nzakwani mataba kaghuni wa. Katək ná, ka ta kumay sani ta nzakway ka mali mataba ghuni ná, nzatani ka kwalva ghuni. ²⁷ Ala, ka dər wa ta kuma nzakway ka mnda kla kəma mataba ghuni ya, nzatani ka vu'a ghuni. ²⁸ Manda va tsaya ná, sa a Zwanja mndu ŋa maganata lu ta slna wa. Ama sasa ŋa maganata slna ta mnduha, ŋa vlatani ta hafani ŋa mbanafá ndəghata mnduhaŤ,» ka'a.

Mbambanafa Yesu ta ghulpata mnduha his

Mak 10:46-52

²⁹ Ta sabə i Yesu nda duhwalhani ma luwa Yeriku, ka sli'afá dəmga rutut mistani.

³⁰ Ta nzaku ghulpata mnduha his ta wa tvi. Ka snaŋta hən ta labla Yesu nda ta tsa kə'a, ka dzatá hən ta lawlaw. «Mgham, Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta aŋni,» ka hən. ³¹ «Hafwa wa ghuni!» Ka tsa dəmga ya, ka dawa hən. Ama ka sganaghatá tsa ghulpata mnduha ya ta dza lawlaw. «Mgham, Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta aŋni,» ka hən. ³² Ka sladavatá Yesu, ka hgamaghatá tsi ta hən. «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata da na?» ka'a nda hən. ³³ «Mghama da, gwananagwana ta iriha ŋni!» ka hən nda tsi. ³⁴ Ka ksaŋta hən ta Yesu ka hidahida. Ka kasaŋta tsi ta iriha taŋ. Ka gi nghanɗá hən ta vli nzidid. Ka laghu hən mista Yesu.

21

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mak 11:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Ta ghwan a i Yesu nda duhwalhani ka ɓhadaghata da luwa Ursalima wu, ndusa hən nda luwa Beslaze tavata ghwá Zaytuŋ*, ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² Ka'a nda hən mantsa: «Lawala da a luwa ta kəma ghuni a. Ka ɓhadaghaɓha kuni, dza'a gi slanaghasla kuni hada ta hbatá mana kdih nda zwanani. Ka pligidaghata kuni ta hən. ³ Ka mamu mndu ta gwadgaghunata ta ghəŋani katsi ná, "Mgham ta kumay,"

§ 20:28 Ngha ta 26:28, nda 1 Timute. 2:6.

* 21:1 Ngha ta Markus 11:1.

ka kuni da zlganaftá wani.
Dza'a gi zlaghunanzla hən.»

4 Kəl tsaya ka nzakway
mantša ná, nda nza kabga ŋa
dzanaghatá ghəŋa gwada ya
mna anabi Zakari kazlay:

5 «Mnanawamna ta gwal ma
luwa Siyuna, wa'a
mghama

gha ta sagha da kagha,

leʔtekw nzakwani katakata,
ta sagha ta kdih,

ta vuvu'ukwa kdih,

ta nzakway ka zwanja kdih†,»
ka'a.

6 Ka sli'aftá tsa duhwalha
ya ka laghwí magata manda
ya mnanaf Yesu ta hən. 7 Ka
hlaktá hən ta tsa mana kdih
ya nda zwanjani, ka pghaftá
hən ta lgutha tan ta hən, ka
lafi Yesu nzafta tida. 8 Ka
zlazlatə ndəghata mnduha ta
lgutha tan ta tvi. Sluhwa ŋa
sanlaha ta patsay ka pghay ta
tvi‡ guli. 9 Ka hlə gwal ta kəma
Yesu nda gwal nda hulani
tani ta wi, ka hən mantša:
«ŋa Zwanja Dawuda glaku,
ka tfanaghatfa Lazglafta ta
wi ta mndu ta sagha ma
hga Mgham Lazglafta! ŋa
Lazglafta ta luwa§ glaku!» ka
hən.

10 Manda ʔhadamta Yesu
da luwa Ursalima, ka kbutá
mnduha. «Wa na mndu na
tama?» ka hən. 11 Ka tsa
dəmga mistani ya mantša:
«Anabi Yesu ta sabi ma luwa
Nazaret ta hadika Galili ya,»
ka hən.

Lama Yesu da həga
Lazglafta

Mak 11:15-19, Luk 19:45-
48, Yuh 2:13-22

12 Ka lami Yesu da həga
Lazglafta. Ka ghzliginjtá
tsi ta inda gwal ta tsakala
nda gwal ta skway tani ma
tša həga Lazglafta ya. Ka
zlambidinjtá tsi ta tabəla gwal
mbədu, nda vla nzakwa gwal
ta dzawaptá ghərbu'. 13 Ka'a
nda hən mantša: «Nda vinda
ma deftera Lazglafta kazlay:
Həga da ná, həga maga du'a
ya kə'a, ka ninjtá kaghuni ka
galigha la gənda*.»

14 Ka gavadaghatá gwal
nda ghulpa nda gwal nda
raghwa səla tan tavatani
ma tša həga Lazglafta ya.
Ka mbambanaftá tsi ta hən.
15 Nghay la mali ta ghəŋa
gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta,
nda gwal tagha zlahu ŋa
mnduha ta tša mandərmima
skwi ta magə Yesu, nda
tša hlawa zwani ma həga
Lazglafta kazlay: «ŋa Zwanja
Dawuda glaku!» kə'a ya ná,
ka kuzlanaftá tsi ta hən ta
ŋuduf. 16 Ka hən nda Yesu
mantša: «Nda sna ka ta na
skwi ta mnə hən na ra?» ka
hən. «Anji! Nda sna yu,» ka
Yesu nda hən. «Ta walan a
kuni ta dzanəaftá tša gwadaha
ya ma deftera Lazglafta ra?
Ka'a na: «Kagha ta payaftá
zləzlva kagha nda ma wa
zwani nda ya nda ma wa
zwana vzi'uwa, manda ya
kuman ka†,» ka'a.

† 21:5 Ngha ta Zakari 9:9. ‡ 21:8 Ngha ta 2 Mghamha 9:13. § 21:9 Ngha ta

Zabura 118:25-26, Zabura 118:25.

* 21:13 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11.

† 21:16 Ngha ta Zabura 8:3.

¹⁷ Ka sli'aftá Yesu ka zlanṭá hən ka saghwi ma tsa luwa ya, ka laghwi da luwa Betani ka hani tsi hada.

Ksi'ifta Yesu ta sana ghuraf

Mak 11:12-14, 20-24

¹⁸ Gasərdək ta vru Yesu ka dza'a da tsa luwa dagala ya, ka kuzlanaftá maya. ¹⁹ Ka nghanṭá tsi ta fwa sana ghuraf ta wa tvi. Ka lagha tsi distani. Kə'a kə'a ná, sluhwa yeya dze'dze' tida. «Had ka dza'a walganṭa yəglafta wu,» ka'a nda tsi. Gi hadahada dzun ghwalatá tsa fu ya tsa. ²⁰ Kə'a ká tsa duhwalhani ya nghanata ghwalatá tsa fu ya ná, ka ndərmimi hən nda ndərmima. Ka hən mantsa: «Waka na ghuraf na gi ghwaluta hadahada kay ka na?» ka hən. ²¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlg haf-zlgha kuni ta Lazglafta nda ṅuduf dgan a kuni ta ghən dekdek wu ka tsi ná, skwi magana lu ta na ghuraf na yeya a dza'a kuni magay wa: "Ama, sli'afslí'a hada ka vzamta ka ta vgha da drəf," ka kuni dza'azlay nda ya ghwá ya ná, dza'a magaku manda va tsaya. ²² Inda skwi dza'a dawanta kuni nda zlg hay nda ṅuduf nda ma maga du'a ná, dza'a mutsay kuni,» ka'a.

Wa ta vlanṭá mbrakwa maga skwiha manda na?

Mak 11:27-33, Luk 20:1-8

²³ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta ka taghə tsi ta skwi

ṅa mnduha. Ka gavadaghata la mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta, nda la galata mndu da dawanta da tsi. «Mutsu ga kagha ta na mbraku ta kəl kagha ka maga na skwiha na na? Wa ta vlaghata na mbraku na?» ka hən. ²⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Mamu skwi turtuktuk dza'a dawanta yu da kaghuni guli. Ka zlg hidifzlgha kuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu ta vli ta mutsu yu ta na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na. ²⁵ Wa ta ghunafta Yuhwana ṅa maga batem na? Lazglafta re, ari mnduha a na?» ka'a nda hən. Ka laghu hən da dzray mataba hahən hahən.

Ka hən mantsa: «"Ka Lazglafta ta ghunafta Yuhwana ka mu," nu kwal kuni kul zlg hafta ba? ka'a dza'azlay nda amu. ²⁶ Ala, ka "mnduha ta ghunafta" ka mu guli, ta zləṅay mu ta mnduha guli, kabga klafkla hən demdem kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ²⁷ Ka hən nda Yesu tama mantsa: «Sna a anṅi ka wa ta ghunafta wu,» ka hən. Ka Yesu nda hən guli mantsa: «I'i guli ná, had yu ta mnaghunata ka wa ta vlihata na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na wu,» ka'a.

Gwada ta ghəṅa zwaniha his

²⁸ Ka Yesu nda hən guli mantsa: «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Mamu sana

mndu his zwanani. Ka'a nda sani tan̄tan̄ mant̄sa: "La ka dza'a ka da maga sl̄na ma vwaha inaba u sagəŋ," ka'a nda tsi. ²⁹ "La a yu wu," ka'a. Tahula tsa, ka ndanglaptá tsi ka sli'af̄ta ka laghwi da vwah. ³⁰ Ka mnanatá dani ta tsa sana zwan̄ ya manda va tsaya guli. "Aray, ta dza'a yu da," ka'a. Tahula tsa, ka kwalaghuta tsi. ³¹ Wati mataba tsa zwaniha his ya, ta magata skwi ya kumə da tan̄ ná?» ka Yesu nda həŋ. «Tsa tan̄tan̄ ya ya,» ka həŋ. Ka Yesu nda heŋ tama mant̄sa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, dza'a tin̄laghutin̄la gwal tska dzumna nda mi'a hliri ta lami da ga mghama Lazglafta ka kaghuni. ³² Wya saghasa Yuhwana mnda maga batem da kaghuni, ka maraghunatá tsi ta tvi tdukwa, ka kwalaghutá kuni ta zlgħafta. Ama ka zlgħaftá gwal ta tska dzumna nda mi'a hliri. Kulam nda va tsa nghan̄ta ghuni ya tani, mbədanaf a kuni ta nzakwa ghuni ka zlgħafta wa,» ka Yesu nda həŋ.

Mahdihdi ta ghəŋa gwal ta hva vwaha inabi

Mak 12:1-12, Luk 20:9-19

³³ «Ka mnaghunamna yu ta sana mahdihdi 6a: Mamu sana mndu ta ŋabaftá fwa inabiha ma vwahani. Ka ŋamtá tsi ma muhul. Ka laptá tsi ta ghurum ŋa ditsa yakwani. Ka baghatá tsi ta vli ŋa nzagata ka nghan̄ŋ.

Tahula tsa, ka fanamtá tsi ma dzvu ka haya ta gwal hva. Ka sli'af̄ta tsi ka laghwi dista luwa. ³⁴ Magatá fitika daga yakwani, ka ghunafta tsi ta kwalvahani da tsa gwal hva ma tsa vwah ya, ŋa mutsanaf̄ta tan̄ ta ŋani ma dāgata yakwa tsa inabi ya. ³⁵ Ama, ka valaftá tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya ta tsa kwalvaha ya. Ka dāgaptá həŋ nda dāga ta sani ka dzata həŋ nda dza ta sani. Ka zlərtsatá həŋ nda zlərtsa ta sani. ³⁶ Ka ghunglaftá tsi ta sanlaha ma kwalvahani ka malaghuta mbsaka tsaha tan̄tan̄ ya. Ka maganatá tsa gwal hva tsa vwah ya ta hahəŋ guli manava ŋa tsahaya. ³⁷ Kdāvaktani, ka ghunədanaptá tsi ta həŋ ta vərda ŋani ma zwan̄ nda mnay kazlay: Dza'a vlan̄vla həŋ ta glaku ta zwan̄a da kə'a. ³⁸ Na nghan̄ tsa gwal hva fwa inabi ya ta lagha tsa zwan̄ ya, ka həŋ mataba tan̄ mant̄sa: "Wana tsa mndu dza'a za həga ya kay. Sawa, ka dzata mu! Ŋa zay mu ta həgani," ka həŋ. ³⁹ Ka valaftá həŋ tida. Ka tshidin̄ta di'ij̄ nda tsa vwah ya, ka dzata.

⁴⁰ «Badu da saghər tsa dani ma inabi ya ní, kinawu kə'a dza'a magay nda tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya na?» ka Yesu nda həŋ. ⁴¹ «Dza'a pslapsla ta tsa ghwadakha ya, ksən̄ta a həŋ ka hidahida wa. Ŋa klaftani ta tsa vwaha inabani ya ka fanamta ma dzvu ka haya ta sanlaha ma gwal

hva. Na vlay tsahaya ḡani nda fitikani ta ḡani mataba dāgata yakwa tsa fwa inabi ya,» ka həḡ.

⁴² Ka Yesu nda həḡ guli mantša: «Ta walaḡ a kuni ta dzaḡafta skwi vindaf lu ma defteri ra?

“Tsa pala wudidiḡ gwal ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərda palaka tughwa həga.

Tsaya ná, Lazglafta ta dḡafta nzakwani mantša.

Nda nza ka mazəmzəm ta wa ira amu*.”

⁴³ «Tsaya kəl yu ka mnay ḡa ḡhuni kazlay: Dza’a klaghukla lu ta ga mghama Lazglafta da kaghuni ḡa vlanḡtá mndəra mnduha dza’a snanata gwadani dina kə’a ya.

⁴⁴ [Tsa mndu dza’a zləmbafta ta tsa pala ya, dza’a hurbə hurba. Ala, ka tsa pala ya ta zləmbanaghatá mndu katsi, dza’a hu’anap hu’a† ḡərdək ta tsa mndu ya.]»

⁴⁵ Na snanata la mali ta ḡhəḡa gwal dra skwi ḡa Lazglafta, nda la Farisa ta tsa mahdihda Yesu ya, ka graftá həḡ kazlay: Ta ḡhəḡa taḡ ta gwada tsi ta tsa gwada ya, kə’a. ⁴⁶ Ka zbə həḡ ta ksafḡta Yesu. Ama ka zləḡaftá həḡ ta dəmga, kabga klafkla dəmga ta Yesu ka anabi.

22

Mahdihdi ta ḡhəḡa kla makwa

Luk 14:15-24

¹ Ka Yesu mnəḡlanatá həḡ nda mahdihdi mantša: ² «Ka

guram ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta payaftá skwa zay ma klay zwanani ta makwa. ³ Ka ḡhwanaftá tsi ta kwalvahani ḡa hagaktá gwal hagaḡ tsi ḡa za tsa skwa zay ya, ama ka kwalaghuta tsahaya ta sagha. ⁴ Ka ḡhunglafta tsi ta sanlaha ma kwalvaha ḡa dza’a “mnanatá tsa gwal hagaḡ tsi ya nda mnay kazlay: Ndanana ná, ndusa skway zay kə’a. Pslapsla yu ta slaha da, nda rina fisika da nda uwasla nda uwasla, nda paya inda skwi, saghawasa da za skwa zay ma vla kla makwa,” ka’a nda həḡ. ⁵ Ndanəḡ a tsa gwal hagaḡ lu ya wa. Ta laghu ya da vwahani, ta laghu ya da tsakalani, ⁶ ta valafta sanlaha ta tsa kwalvaha ya ka ganaptá iri ta həḡ, ka pslatá həḡ. ⁷ Ka kuzlanaftá tsi ta ḡuduf ta mgham, ka ḡhunadaptá tsi ta sludzihani zadanatá ta tsa gwal ta pslatá tsa mnduha ya ka driḡtá luwa taḡ. ⁸ Tahula tsa, ka’a nda kwalvahani mantša: “Wana nda paya skwa zaya kla makwa. Tsa gwal si hagaḡ lu ya, raḡ ta həḡ a zay wa. ⁹ Lawala ta madədgga tviha, ka hagakta kuni ta inda mndu dza’a guyunḡa kuni da na vla za skwa zay na,” ka’a nda həḡ. ¹⁰ Ka sli’afta tsa kwalvahani ya ka laghwi ta tvi. Ka tsakaktá həḡ ta inda mndu ya guyunḡ həḡ. Nda ḡhwadaka mnduha tani, nda ḡərma mnduha tani, ka

* 21:42 Ngha ta Zabura 118:22-23. † 21:44 Ngha ta Lukwa 20:18.

ndəghanaftá həga ma tsa vla kla makwa ya.

11 «Ka lamə mgham da nghanaghatá tsa gwal hagak lu ya. Ka nghanjá tsi ta sana mndu kul had lguta kla makwa tida. 12 Ka'a nda tsi mantša: "Ari gra! Waka kagha sami da na həga na kul had lguta kla makwa ta kagha na?" ka'a nda tsi. Sew, sna a tsa mndu ya ta skwi ŋa mnay wa. 13 Ka mgham nda kwalvahani mantša: "Habafwa haba ta dzvuhani nda səlahani, ka klafta kuni ka wudidinjta dzibil da grum, ka tawa tsi ta taw, ka hpada sli'ijani* hada," ka'a. 14 Tsaya tama ná, dagala hagatani, ama ki'a yeya dagatani,» ka Yesu sganaghata.

Nda ra ka pla dzumna ŋa mgham Sezar ra?

Mak 12:13-17, Luk 20:20-26

15 Mbadaka la Farisa ka tskavata ka dzrafta ka hən dza'a ksafatá Yesu nda gwada dza'a sabi ma wani. 16 Ka ghunaftá hən ta sanlaha ma duhwalha tan kawadaga nda mnduha Hiridus slanaghatá Yesu. Bhadaghata tan, ka hən nda Yesu mantša: «Mghama da, nda sna ŋni kazlay: Ta mnay kagha ta kahwathwata kə'a. Skwi ta kumə Lazglafta ta magay mu ta taghə kagha kahwathwata ŋa mnduha. Had kagha ta zləŋa ira mndu wu, kabga gala a kagha nda gala ta mndu wa. 17 Mnəŋnamna ta ŋa gha

ma ndanu. Nda ra re, ari ra a wa'a ka pla dzumna ŋa mgham Sezar na?» ka hən.

18 Tsaw nda sna Yesu ta tsa ghwadaka ndana tan ya. Ka'a nda hən mantša: «Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na? 19 Marihawa tsa kwaɓu ta kəl lu ka pla dzumna ya,» ka'a. Ka klanaktá lu ta tsa kwaɓu† ya. 20 Ka'a nda hən mantša: «ŋa wa na fwatu nda hgu ta na kwaɓu na ná,» ka'a. 21 «ŋa mgham Sezar ya,» ka hən. «Ka mantša tsi ya ní, vlanjavla ta mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ŋa mgham Sezar. Vlanjavla guli ta Lazglafta ta ya nzakway ka ŋa Lazglafta,» ka'a. 22 Snaŋta tan ta tsa gwada ya, ka ndərmim hən nda ndərmima. Ka zlanavatá hən ta Yesu ka laghwa tan.

Gwada ta sli'agapta ma mtaku nda hafu

Mak 12:18-27, Luk 20:27-40

23 Badu va tsaya, ka laghala Sadukiya, tsa gwal ta mnay kazlay: Had lu dza'a sli'agapta ma mtaku wu kə'a ya slanaghata Yesu. 24 Ka hən nda Yesu mantša: «Mghama da, ka Musa na: "Ka mtumta mndu ta kul yatá tsi ta zwan katsi, klay zwanamani ta tsa wadgani ya ka markwa tan ŋa yanatani ta zivir ta tsa zwanamani ta mtuta‡ ya," ka'a. 25 Tsaw mamu sana mndu da aŋni ndəfəŋ zwanani. Ka klaftá

* 22:13 Ngha ta Mata 8:12. † 22:19 Zrafta 38:8, nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6.

Ngha ta Mata 20:2. ‡ 22:24 Ngha ta

mali ta marakw, ka mtuta tsi ta yana a lu ta zwan wa. Ka wunanaghatá sagəñani ta tsa marakw ya. ²⁶ Ka mtutá tsa mahisa zwan ya guli, ya a ta zwan wa. Ka klafta ma hkən, ha ka klafta mandəfán, had ya ta yatá zwan ma həñ nda tsi wa. ²⁷ Tahula rwuta tan demdem, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²⁸ Bađu sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku nda hafu ní, wati dza'a nzakway ka zə'ala tsa marakw ya mataba tsa zwanaha ndəfán ya, ya wya klukla həñ demdem ka marakw na?» ka həñ. ²⁹ Ka Yesu nda həñ mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəña ghuni, kabga sna a kuni ta skwi nda vinda ma defteri nda ghuəa wa. Sna a kuni guli ta mbrakwa Lazglafta wa. ³⁰ Bađu sli'agapta dza'a sli'agapta lu ma mtaku ná, had lu dza'a kləgəltá vgha ŋa nzakway ka marakw nda zə'al wa. Dza'a nzakway lu ta nzaku tavata Lazglafta manda duhwalha Lazglafta. ³¹ Gwada ta ghəña sli'agapta ma mtaku ná, ta dzanaf a kuni ma defteri ta tsa gwada Lazglafta ta manay kazlay: ³² I'i Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu§ kə'a ya ra? Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, Lazglafta gwal nda hafu ya,» ka'a. ³³ Snaŋta mnduha ta tsa tagha skwani

ya, ka ndərmim həñ nda ndərmima katakata.

Wati mali mataba zlahuha na?

Mak 12:28-34, Luk 10:25-28

³⁴ Na snaŋta la Farisa kazlay: Hanafha Yesu ta wi ta la Sadukiya kə'a, ka tskavatá həñ. ³⁵ Lagha sani mataba tan ta nzakway ka mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha, ka kuma tsanamtá matsavada ta Yesu. Ka'a nda tsi mantsa: ³⁶ «Mghama da! Wati mali mataba zlahuha na?» ka'a nda tsi. ³⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «“Dvudva ta Mgham Lazglafta gha nda hyahya ŋudufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana* gha.” ³⁸ Tsahaya mali mida, tsahaya tanŋa zlahu guli. ³⁹ Mamu mahisani manda tsaya guli: “Dvudva ta sləvda gha manda va ghəña gha†” kə'a. ⁴⁰ Inda zlahu Musa, nda inda skwi ta taghə la anabi ná, ta tsa zlahuha‡ his ya sladafta həñ,» ka'a.

Daway ta ghəña i Kristi nda Dawuda

Mak 12:35-37, Luk 20:41-44

⁴¹ Mbadaka la Farisa ka tskavata hada tavata Yesu. Ka Yesu nda həñ mantsa: ⁴² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay ta ghəña Kristi na? Zwanəa wa ya na?» ka'a. «Zivra Dawuda ya,» ka həñ nda tsi. ⁴³ Ka Yesu nda həñ guli mantsa: «Waka Dawuda mnay nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuəa kazlay:

§ 22:32 Ngha ta Sabi 3:6, 15-16. * 22:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5. † 22:39 Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ 22:40 Ngha ta 7:12.

Mgham kə'a 6a? Ya wya ka Dawuda na:

⁴⁴ «Ka Mgham nda Mghama da na:

Sawi nzata nda ga zeghwa da, ha ka nanafta da ta ghumaha gha ka skwa ta dinlay səla gha^S», ka'a.

⁴⁵ «Ka si «Mghama da», ka Dawuda ta hgay ya ní, waka Kristi dza'a nzakway ka zivrani tama?» ka'a.

⁴⁶ Trid, traptra dər wa ta zlganaftá wi. Daga badu tsa, had mndu ta walglan̄ta dawutá vli da tsi wa.

23

Nzakwa la mali ta ghəŋa dina la Yahuda

Mak 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46

¹ Tahula tsa, ka Yesu nda dəmga nda ya nda duhwalhani tani mantsa:

² «Dzanaghata gwal tagha zlahu, nda la Farisa na tsislanaptá zlahu Musa ta mnduha. ³ Tsaya tama ná,

nda ra ka snanata ghuni ta həŋ, ka magay ghuni ta inda skwi ta mnaghunata həŋ.

Nziya nza tsi ná, yaha kuni da magay manda ya ta magə hahəŋ, kabga had hahəŋ ta magay manda va ya ta mnata həŋ wa. ⁴ Ta hbafhba həŋ ta huzla ndəgaku ka fanaghata mnduha, ama va a hahəŋ ta ksan̄ta dər nda wa ndəfiŋa dzva taŋ wa. ⁵ Inda slna ta magə həŋ ná, ta magay həŋ ŋa nghay wa ira mnduha. Mantsa ya ná, bərləzla ka hahəŋ ta mbaghaftá ŋa taŋ

ayaha ta fun̄ta ta wa bizlbizla kuma, nda ya ta dzvu. Zutut ka həŋ ta zlan̄tá dzva lguta* taŋ. ⁶ Vli nda paya ta kəma ŋa taŋ ta zbay ŋa nzakwa taŋ ma fitika za skwa zay ta badawa. Vli nda paya ta kəma guli ta zbə həŋ ŋa nzakwa taŋ ma həga tagha skwa la Yahuda. ⁷ Ta kumay həŋ ta ganaghata mnduha ta zgu ta həŋ ma vla tsakata vgha mnduha, ka hga həŋ ka «maləm.» ⁸ Ama kaghuni ya, ma đvaf kuni ta hga kaghuni ka maləm. Turtuktuk Maləma ghuni. Kaghuni ná, la zwanama kuni. ⁹ Ma hgə kuni ta mnda səla ta ghəŋa hadik ka «Da» kabga turtuktuk Da ghuni ta nzakway ta luwa. ¹⁰ Ma đvaf kuni ta hga kaghuni ka «mali,» kabga turtuktuk Mala ghuni ta nzakway ka Kristi. ¹¹ Ka kwalva ghuni ká mali mataba ghuni nzakway. ¹² Inda mndu ta kapanaftá ghəŋani ná, dza'a dzaganadza lu. Inda mndu ta hanaganatá ghəŋani guli ná, dza'a kapanafkapa lu,» ka'a.

Daŋwa ŋa gwal tagha zlahu nda la Farisa

Mak 12:40, Luk 11:39-52, 20:45-47

¹³ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Mbađa ka kuni ka hanaftá tgha ga mghama Lazglafta ta mnduha. Lamə a vərđa kaghuni wu, zlanəŋ a kuni ta

tvi ta gwal ta kuma lami guli wa.

14 «Danwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Kaghuni ta hluguduntá skwa mi'a wadgu. Ka va slrintá maga du'a ɲa nghay wa ira mnduha. Tsaya tama dza'a kəl lu ka tsaghu-naghatá guma ka malaghutá mbraku†.

15 «Danwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Ta wawaku kuni ka ra vli ta drəf nda ya ta hadik ɲa mutsaftá dər mndu turtuk ɲa da dina ghuni. Ka mutsafmutsa kuni, ɲa niɲta ghuni ka mnda nzakway ma duda vu ka malaghutá ɲa ghuni mantsa ya mantsa ya his.

16 «Danwa ɲa ghuni gwal nda ghulpa ta kla gwal nda ghulpa. Ka kuni ta mnay tazlay na: “Ka wadawada mndu ta wađu nda hɛga Lazglafta ná, bla a tsaya wa. Ama ka wadawada mndu ta wađu nda dasu ma hɛga Lazglafta katsi ná, nda nza tkwe' ka magatani ta skwi wada tsi ɲa magay ya, ka kuni.” 17 La rghaha, gwal nda ghulpa! Wati mali mida? Mal dasu re, ari mal hɛga Lazglafta ta nanaftá dasu ka skwi nda ghuɓa ya a ka na? 18 Ka kuni guli ná, “ka wadawada mndu ta wađu

nda gwir ná, bla a tsaya wa. Ama ka wadawada mndu ta wađu nda skwi ya vlanɲ tsi ta Lazglafta ta gwir ná, nda nza tkwe' ka magatani ta tsa skwi wada tsi ɲa magay ya,” ka kuni. 19 Ghulpata mnduha! Wati mali mida. Skwi ya kəl lu ka mbəhata nda tsi re, ari gwir ta nanaftá skwa mbəhu ka skwi nda ghuɓa ya a ná? 20 Wya tsi, mndu ta wada ta wađu nda gwir ná, wadawada ta wađu nda skwi tida tani. 21 Mndu ta wada ta wađu nda hɛga Lazglafta ná, wadawada ta wađu nda Lazglafta ta nzaku mida ya tani. 22 Mndu ta wada ta wađu nda luwa ná, wadawada ta wađu nda dughurukwa nzakwa Lazglafta, nda Lazglafta ta nzaku‡ tida ya tani.

23 «Danwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta ɲavaɲa kuni ka vla zaka nidali§, ka zluɲtá mali ma skwi ma zlahu ta nzakway ka nzaku tdukwa, nda maga zdaku, nda nzaku ka ɲərma. Tsahaya skwi ma ɲa magay nda kwal kul zanaptá san-laha ma skwiha. 24 Gwal ta kla gwal nda ghulpa kuni! Ta dizapɗiza kuni ta imi ɲa kliɲta miyaunɲ mida, ka laghwa ghuni da ndutá ɲalibwa.

25 «Danwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Hula leghwa ta sa imi nda

† 23:14 Ngha ta Markus 12:40. ‡ 23:22 Ngha ta Isaya 66:1, nda Mata 5:34.

§ 23:23 Ngha ta Zlahu 27:30, nda Vrafta ta Zlahu 14:22.

hliba ŋa ghuni ta laghwi da mbazinjta, ama ma huđani, nda ndəgha nda skwa ghala ghuni nda ya nda skwiha zla' uwa kuni. ²⁶ La Farisa ghulpata mnduha! Tinjəl ma ka kuni ghuβinjta huđa leghwa nda hliba, kada nzakwa hulani nda ghuβa.

²⁷ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Manda kulu ɓap lu ka ŋusliŋ nzakwa ghuni. Ká ka nda dinakwani nda ta hulani, ama nda ma huđani ná, tskata ghudzifa gwal nda rwa, nda ya nda rwata ŋəđak yeya mida. ²⁸ Manda va tsaya kaghuni guli. Ta nghadaghatá mnduha ta kaghuni ná, manda skwi tđukwa nzakwa ghuni. Ama ta ghəŋa madgwirmadgwir, nda kwal kul sna gwada da Lazglafta yeya ma kaghuni.

²⁹ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta baba kulu kuni ŋa la anabi, ta pgha rka kuni ta kula gwal ta snanatá gwada Lazglafta. ³⁰ Ka kuni ta mnay ná, “ka má si mamu aŋni ta fitika dzidziha ŋni ná, ma gwafta a aŋni ta wi nda həŋ ka pslatá la anabi wu, ka kuni.” ³¹ Ma tsa mnay ta mnə kuni mantša ya ná, maraŋmara kuni kazlay: Zivra tsa gwal ta zadanatá la anabi ya kuni kə'a. ³² Dina tsa, lawa ta kəma ta kəma

nda maga tsa ghwadaka slna zlaf dzidziha ghuni ya! ³³ Nahadikha! Mndəra la mupuha! Had wa ghuni ŋa ndapta ma tsa guma nda vu ya wa. ³⁴ Tsaya tama ná, dza'a ghunaghunafghuna yu ta la anabi, nda gwal nda difil da həŋ, nda gwal tagha zlahu. Dza'a pslata nda psła kuni ta sanlaha, dza'a zlenjaftha nda zləŋa kuni ta sanlaha, dza'a sləvapta nda sləva kuni ta sanlaha ma həga tagha skwa ghuni, dza'a zβinjzba kuni ta həŋ ma inda luwaha, ka giri ŋa taŋ. ³⁵ Tsaya tama, ta ghəŋa ghuni dza'a vrafta usa gwal tđukwa psła kuni. Zlrafta ta Abel mndu tđukwa, ha ka sagha ta dzata dza kuni ta Zakari zwaŋa Baraki, ya dza lu ma takataka vli nda ghuβa ma həga Lazglafta nda gwir* ya. ³⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vrafta ta ghəŋa gwal ta na fitik na inda tsaya,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəŋa Ursalima

Luk 13:34-35

³⁷ «Aya Ursalima! Aya Ursalima! Kagha ta pslatá la anabi, kagha ta pslata nda pala ta gwal ghunadaggha Lazglafta. Nda kda fitika zbaŋta da ta tskanatá zwana gha manda mana ghatalakw ta tskanatá nduđukhani ma zlambakhani ya, ama ka kwalaghuta kuni. ³⁸ Ndana tama, zlaghunanzla lu ta həga ghuni ka kufik†. ³⁹ Kahwathwata ka yu ta

* **23:35** Ngha ta Zlrafta 4:8, nda 2 Krunik 24:20-22. † **23:38** Ngha ta Irmiya 22:5.

mnaghunata, had kuni dza'a nghəglantá i'i wa, ha ɲa mnay ghuni dazlay kazlay: Tfawi ta ghəɲa mndu ta sagha ma hga Mgham[‡] Lazglafta kə'a,» ka'a.

24

Gwada ta ghəɲa tasiɲtá hɛga Lazglafta

Mak 13:1-2, Luk 21:5-6

¹ Mbada Yesu ka sabi ma hɛga Lazglafta, ka sli'i. Ka lagha duhwalhani tavatani ɲa maranata batá hɛga Lazglafta. ² Ka Yesu nda hɛɲ mantsa: «Nda ngha kuni ta inda ya nzakwani ya ki'e? Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a tasiɲtasa lu ta indani demdem. Had nzugwatá pala sani ta sani, dza'a pɔata wa,» ka'a.

Ma kɔaku kɔakwa ghəɲa hadik ka sagha

Mak 13:3-13, Luk 21:7-19

³ Ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá Zay-tuɲ. Ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka nzata hɛɲ nda ghəɲa taɲ kawadaga nda tsi. Ka dawantá hɛɲ da tsi: «Mnaɲnamna ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya. Kinawu ka ɲni dza'a snaɲtá fitik dza'a kəl ka ka sagha, nda fitika kɔakwa ghəɲa hadik na?» ka hɛɲ.

⁴ Ka Yesu nda hɛɲ mantsa: «Dasuwa ka kuni, yaha lu da nanaghunafta. ⁵ Wya nda ndəgha mnduha dza'a klafta hga da ka sagha: "Ii Kristi," ka hɛɲ dza'azlay ɲa nanaghata taɲ ta ndəghata

mnduha. ⁶ Dza'a nda sna kuni ta gwada ta vulu ma vliha ndusa ndusa nda ya ma vliha di'ɲ di'ɲ. Dasuwa ka kuni, yaha ɲudufa ghuni tɔu, kabga nda nza tkwe' ka magakwa inda tsa skwiha ya. Ama tsaya a kɔakwa ghəɲa hadik wa. ⁷ Dza'a vulay sana luwa ta vulu nda sana luwa. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. Dza'a slasla maya ma sana vliha. Dza'a gigdavafgigda hadik. ⁸ Inda tsa skwiha dza'a magaku ya ná, dza'a nzakway manda zlrakwa basa yaku.

Skwi dza'a slanaghata duhwalha Yesu

Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

⁹ «Dza'a vlavla lu ta kaghuni ma dzvu ɲa mnduha, ɲa gaghunaptá iri. Dza'a pslapsla lu ta kaghuni guli. Dza'a husaɲhusa kuni ta inda mndəra mnduha ta ghəɲa hadik kabga gwada ta i'i. ¹⁰ Ta ghəɲa tsaya tama, nda ndəgha gwal dza'a zlanavatá zlghey nda ɲudufa taɲ. Dza'a skwapskwa sani ta sani, ta husantá sani ta sani. ¹¹ Nda ndəgha ghwadaka anabiha dza'a sagha ɲa nanaghata taɲ ta ndəghata mnduha guli. ¹² Ta dza'a sgaku nda sga maga ghwadaka skwi, dza'a vyaku nda vya dvu ma ɲudufa ndəghata sanlaha ma gwal zlghey nda ɲuduf. ¹³ Ama mndu ta su'afta ha ka lagha ta kɔavaktani, dza'a mbaku. ¹⁴ Dza'a mnay lu ɲa

[‡] 23:39 Ngha ta Zabura 118:26.

mnduha ta ghəŋa hadik dem-dem ta tsa Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta ya, ŋa sŋaŋta gwal kul sŋaŋta Lazglafta. Tahula tsaya tama, ŋa sagha fitika gwada ta kɔakwa ghəŋa hadik.

Dza'a ghuyay mnduha ta danwa

Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

¹⁵ «Tsaya tama, ka nda ngha kuni ta sana “ghwadaka manzakɔaway ta vla mbida” manda ya mnə anabi Daniyel*, fa lu ma vli nda ghuɔa ya, dina ka sŋaŋta mndu ta dzaŋay.

¹⁶ «Ma tsa fitik ya, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta hwaya ta ghwa. ¹⁷ Ka ta ghəŋa həga nda dədəma mndu, yaha ləglami nda ma həga da hla huzla mida, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁸ Ka ma vwah mndu, yaha da vrəgelta dzagha da hla lguthani. ¹⁹ Danwa taŋ ŋa mi'aha nda huɔi nda ya nda mi'aha nda zwaŋ ta ghuya taŋ ma tsa fitik ya. ²⁰ Ka ndəɔa kuni ta dzvu yaha tsa fitika hwaya ghuni ya da nzakway ma fitika mazlam, nda ya baɔu sabat, ²¹ kabga dagala ghuya danwa dza'a slaku ma tsa fitik ya. Ta walaŋ a mndərga ghuya danwa manda tsaya ta slata ka yawu fata ghəŋa hadik wa. Had mndəra tsaya dza'a sləglata† guli wa. ²² Ka má had ka Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu, ma had

mndu dza'a ndapta wa. Ama kabga gwal ya zabap tsi, ka htanaktá tsi ta tsa fitik ya.

²³ «Ka ka mndu nda kaghuni mantsa: “A! Wana Kristi hadna.” “A! Wa a hada a,” ka'a ná, yaha kuni da tsu'afta. ²⁴ Ya dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka krista nda ghwadaka anabiha, ŋa magay taŋ ta skwa mandərmimiha nda mazənzəmhə katakata ŋa nana mndu, ka ta magaku tsi, nda gwal dagap Lazglafta tani. ²⁵ Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa.

²⁶ «Ka ka lu nda kaghuni mantsa: “A! Wa a Kristi ta wa mtak kə'a,” yaha kuni da dza'a. “A! Wana difaghuta hadna kə'a,” yaha kuni da zlgħafta. ²⁷ Sagha dza'a sagha Zwaŋa mndu ná, dza'a sagha manda wuɔakwa luwa nda ma mndəra luwa, ka ranaftá vli kutsuk ma mndəra luwa ya, dza'a nzakwa tsi. ²⁸ Ma vli dər ga mbla skwi ya ná, hada dza'a tska gugzlum ta vgha.

Dza'a vragavra Zwaŋa mndu

Mak 13:24-27, Luk 21:25-28

²⁹ «Gi tahula fitika tsa ghuya danwa ya, gi tɔik dza'a nzata fitik, had tili dza'a tsuwadəkəltá vli wu, dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, dza'a gigdavafgigda‡ skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ³⁰ Ma tsaya tama dza'a ngha lu ta saha zwaŋa mndu ta luwa ŋa wahay mnduha ta ghəŋa hadik ka wahu, ŋa

* **24:15** Ngha ta Daniyel 9:27 nda 11:31 nda 12:11. † **24:21** Ngha ta Daniyel 12:1. ‡ **24:29** Ngha ta Isaya 13:10, nda 34:4, Izekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4.

ngхай tanj ta Zwanja mndu ta saha ta luwa ma ghwayak nda inda mbrakwani, nda inda glakwaniš. ³¹ Na ghunaftani ta duhwalha Lazglafta na vyata tanj ta duli ta taw katakata, na tsakakta tanj ta gwal ya dagap tsi ta slərpa luwa fwad, sli'aftani ta mndəra luwa dikw dista luwa*.»

Tagha skwi ta ghəna ghuraf

Mak 13:28-31, Luk 21:29-33

³² «Mamu skwi na taghay ghuni ma nzakwa ghuraf. Ka nda sta ghuraf ta dakudaku sluhwa tida katsi, nda sna kuni kazlay: Ndusa duwiŋ tama kə'a. ³³ Manda va tsaya guli ná, ka nda ngha kuni ta inda tsa skwiha ya, grafwa gra kazlay: Ndusa Zwanja mndu, manda skwi ta watgha nzakwani kə'a. ³⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta sagha tsa skwiha ya ná, rwuta a na mnduha ta na fitik na demdem wa. ³⁵ Dza'a lula luwa nda hadik, ama gwada da ná, walaŋta a ta luta wa.»

Nzawanza hzleŋa

Mak 13:32-37, Luk 17:26-30,34-36

³⁶ «Tsa gwada ta ghəna fitik ya dza'a magaku tsa skwiha ya, nda ya ka ta wati luwa tsi ya ná, had mndu nda sna wa. Dər duhwalha Lazglafta, dər Zwanj, sna a wa. Da turtukwani yeya nda sna.

³⁷ Ma tsa fitik dza'a sagha Zwanja mndu ya ná, manda va skwi ta luta ma fitika Nuhu ya dza'a magakwa tsi. ³⁸ Manda va ya ma tsa fitik ma kdaku tsa ima mabudbud ya dza'a nzakwa tsi, laghula mnduha da hamta ghəŋ ma za skwi, nda ya ma sasaku. Laghula həŋ da hamta ghəŋ ma kla makwa, nda valaŋta kwagha tanj na zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lamə da kwambalu†. ³⁹ Had sana skwi ndanaŋ həŋ wu, ha ka sagha ima mabudbud hlaghatá həŋ demdem‡. Bađu tsa fitik dza'a sagha Zwanja mndu ya ná, manda va tsaya dza'a magakwa tsi. ⁴⁰ Ma tsa fitik ya, ta maga slna mnduha his ma vwah, na klanaghutá sani ka zlanavata sani. ⁴¹ Mi'aha his ta hu'u ta buna, na klanaghuta sani ka zlanavata sani. ⁴² Ka si mantsa tsi, nzawanza hzleŋa, kabga sna a kuni ta tsa fitik dza'a kəl mghama ghuni ka sagha ya wa. ⁴³ Wya skwi dina na saraŋta ghuni: Ka má nda sna darahəga ta fitik má dza'a lamə ghali da həgani ná, má dza'a nzanza hzleŋa, má zlanata a ta ghali ka lamani da həgani wa. ⁴⁴ Tsaya tama ná, nzawanza kaghuni guli nda payatá vgha, kabga ma tsa fitik kul faftá kuni ta ghəŋ ya, dza'a sagha Zwanja mndu.

Nərma kwalva ya nda hida
Luk 12:41-48

š **24:30** Ngha ta Daniyel 7:13. * **24:31** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10, Nehemi 1:9. † **24:38** Ngha ta Zlrafta 6:9–7:6. ‡ **24:39** Ngha ta Zlrafta 7:7-24.

45 «Wa na n̄ərma kwalva nda hida fanam dan̄ah̄egani ma dzvu ta inda gwalksanata slna, n̄a nghaptani ka h̄əŋ ka dgayni ta skwa zay n̄a tan̄ nda fitikani na na? 46 Rfu n̄a tsa kwalva dza'a sagha dan̄ah̄egani slanaghata ta magaymagay ta tsa slna ya. 47 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a fanamfa dan̄ah̄egani ta inda gadgh̄əlani ma dzvu. 48 Ala, ka ghwadaka kwalva tsi, "saghata a dan̄ah̄ega d̄a misimmisim wu" ka'a dza'azlay ma gh̄əŋani, 49 n̄a lin̄tani ta ps̄la grahani ta ks̄ə h̄əŋ slna ka skwa turtuk. N̄a laghwani zazakwani, ka sasakwani kawadaga nda gwalghwayaku. 50 Nda sagha dan̄ah̄egani slanaghata dluk ma fitik kul faft̄a tsi ta gh̄əŋ, nda ya ka ta wati luwa tsi, sna a wa. 51 Dza'a dgap̄dga dan̄ah̄egani, n̄a tsanaghatani ta guma kawadaga nda la ghwadak, n̄a taway tsa kwalva ya ta taw, ka hpađa sli'in̄ani § hada,» ka'a.

25

Gwada ta gh̄əŋa ku'aha ghwan̄

1 «Ma tsa fitik ya, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana ku'aha ghwan̄ ta klaft̄a pitirla tan̄ ka dza'a da ḡəma zwan̄a midzi. 2 Mataba tan̄, hutaf gwal kul hidaku, hutaf gwal nda hida. 3 Ta klafta tsa ku'aha kul hidaku ya ta pitirla tan̄ ná, tana a h̄əŋ

ta rdi n̄a s̄gay da tsa pitirla tan̄ ya wa. 4 Ama tsa ku'aha nda hida ya, tana'atá hah̄əŋ ta rdi ma hwarak n̄a s̄gay da n̄a tan̄. 5 Ka ḡərđatá zwan̄a midzi ka sagha misimmisim. Ka zun̄ur hani ta h̄əŋ, ka ps̄latá hani ta h̄əŋ demdem.

6 «Ma takala tama, ka gugudatá lu: "Wa'a zwan̄a midzi kay ta sagha! Lawala da gmay," ka lu. 7 Ka sli'avatá tsa ku'aha ya demdem ta hani, ka sganaghatá vu ma pitirla tan̄. 8 Ka tsa ku'aha kul hidaku ya nda tsaha nda hida ya mant̄sa: "Tan̄nafwata ta na rđa ghuni na, wana na n̄a n̄ni ma pitirla na ta mtaku," ka h̄əŋ. 9 Ka tsaha nda hida ya mant̄sa: "Kay! Slaghwa a ka dgay mu wa, lawala da gwal ta dzawapta, ka skwakta kuni ta n̄a ghuni," ka h̄əŋ. 10 Ta laghu hah̄əŋ da skwa rdi ya ná, ta bhagaghatá zwan̄a midzi. Ka lam̄ə tsaha nda hba vgha tan̄ ya kawadaga nda tsi da h̄əga kla makwa, ka hawutá lu ta tgha. 11 Bats nzda tama, ka vraktá tsa ku'aha ya. Ka h̄əŋ mant̄sa: "Mghama d̄a, mghama d̄a! Gunan̄naguna ta watgha," ka h̄əŋ. 12 Ka'a nda h̄əŋ mant̄sa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, sna a yu ta kaghuni wu,"» ka'a. 13 Ka Yesu sganaghata mant̄sa: «Nzawanza hzlen̄a, kabga sna a kuni ta tsa fitik ya, ka ta wati luwa tsi wu,» ka'a.

Gwada Yesu ta gh̄əŋa kwal-

vaha hkən

Luk 19:11-27

¹⁴ «Manda va tsaya ná, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana mndu ma sli'ani dista luwa, ka hagaftá tsi ta kwalvahani, ka dganaftá tsi ta gadghəlani ta hən ma dzvu. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta talan* hutaf, ka vlanťá sani. His kə'a klafta ka vlanťá sani. Pal kə'a klafta guli ka vlanťá mahkənani. Taǂta mbrakwa tan kə'a dganaftá hən. Ka sli'aftá tsi ka laghwi. ¹⁶ Ka gi sli'afta tsa ta zlghaftá talan hutaf ya da tsakala nda tsi, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talan hutaf guli. ¹⁷ Ka sli'aftá tsa ta zlghaftá talan his ya guli ka laghwi da tsakala, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talan his guli. ¹⁸ Tsa ta zlghaftá talan turtuk ya, ka laghu tsi da lapta ghurum ma hadik, ka difanatá tsa tseda danahəgani ya.

¹⁹ «Nzdavanzda lu katakata tama, ka vraktá danahəga tsa kwalvaha ya dzagha. Ka daw tsi da hən ta skwi maga hən nda tsa tsedani ya. ²⁰ Ka lagha tsa ta zlghafta talan hutaf ya, ka kladanaghata nda talan hutaf guli. Ka'a mantša: "Mghama da, talan hutaf vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talan hutaf guli," ka'a. ²¹ Ka danahəgani nda tsi mantša: "Dina tsa, nərma kwalva ka! Manda va tsa nzakwa gha ka nərma mndu ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu

ta skwi dagala. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a. ²² Ka lagha tsa ta zlghaftá talan his ya guli, ka kladanaghata nda sana talan his. Ka'a mantša: "Mghama da, talan his vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talan his guli," ka'a. ²³ Ka danahəgani nda tsi mantša: "Dina tsa, nərma kwalva ka. Manda va tsa nzakwa gha ka nərmani ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala guli. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a. ²⁴ Tahula tsa, ka lagha tsa ta zlghafta talan turtuk ya guli. Ka'a mantša: "Mghama da, nda sna yu kazlay: Nda bla gwada ta kagha kə'a. Ta tskay ka ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadata ka. Ta hlay ka guli ta skwi ma vli kul vihanťá ka. ²⁵ Ka zlanťaftá yu ta zlanť, ka laghu yu da difanatá tsa talan gha ya ma hadik. Wana tsi, kla ta skwa gha," ka'a. ²⁶ Ka danahəgani nda tsi mantša: "Kagha ná, ghwadaka kwalva ka, yadi. Ka si nda sna ka kazlay: Ta tskay yu ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadatá yu, ta hlay yu ta skwi ma vli kul vihanťá yu kə'a ya ní, ²⁷ má fafa ka ta tsa tseda da ya ma ban'ki†, ma na vragaghata da na ná, má saghasa yu da kla skwa da nda imi ta ghənani. ²⁸ Kləgadanaghwakla ta tsa talan ya, ka gwanavata kuni ta tsa nda talan ghwan ya,"

* **25:15** Talan: Tsaya tsedi ta klaftá zlibi hutaf. † **25:27** Ban'ki: Tsaya vla pgha tseda mnduha ma luwa.

ka'a.

²⁹ «Mantsa ya ná, ña mndu mamu tsi da tsi, ta sganaghata lu ta skwi ña nzakwani dagala da tsi. Ama mndu ya kul had' tsi da tsi ya, kləgadanaghutá va tsa kwitikwatani da tsi ya. ³⁰ Klafwa kla ta tsa ghwadaka kwalva ya ka wuđidinjta kuni dzibil da grum, ka dza'a tsi taw, ka hpađa tsi ta sli'ñjani[‡] hada,» ka'a.

Dza'a sasa Zwanja mndu da tsa guma

³¹ «Bađu sagha dza'a sagha Zwanja mndu ma glakwani kawadaga nda inda duhwalha Lazglafta ná, dza'a nzafnza ta dughurukwa glakwani. ³² Dza'a tskanatska lu ta inda mndəra mnduha ta ghəña hadik ta kəmani, ña dganatani ta sanlaha nda sanlaha manda ya ta dganata mnda ngha rini ta tuwak nda gu ya. ³³ Ña pghatani ta tuwak nda ga zeghwani, pghaha ta gu nda ga zlađani. ³⁴ Ka mgham dza'azlay nda tsaha nda ga zeghwani ya mantsa: "Saghawasa, kaghuni gwal tfanagha Da da ta wi ya. Tsu'awa tsu'a, ta za mgham ya payaghunaf Lazglafta daga ma zlrafta ghəña hadik ya. ³⁵ Ma fitika dzay maya ta i'i, vlihavla kuni ta skwa zay. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidiftá kuni ta imi ña say. Nzanza yu ka matbay, ka tsu'aftá kuni ta i'i. ³⁶ Ma nzakwa da ka fərđi'u, sudidiva suda kuni ta lgut. Ma nzakwa da kul

dughwanaku, nghapngaha kuni ka i'i. Ma nzakwa da ma gamak, nghadighangha kuni," ka'a. ³⁷ Ka tsa gwal ta snatá gwada Lazglafta ya dza'azlay mantsa: "Yawu nghanja ñni ta kagha ta dzə maya, ka vlaghatá ñni ta skwa zay? Yawu nghanja ñni ta kagha ta dzə ndala, ka taghaftá ñni ta imi ña say? ³⁸ Yawu nghanja ñni ta kagha ka matbay, ka tsu'aftá ñni ta kagha? Yawu nghanja ñni ta kagha ka fərđi'u ka sudavaghatá ñni ta lgut? ³⁹ Yawu nghanja ñni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nghanja ñni ta kagha ma gamak ka lagha ñni nghaghata?" ka həñ ⁴⁰ Ka Mgham dza'azlay mantsa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, inda fitik ya maga kuni ta tsa skwiha ya ña zwanama da gwal ya nda hta katakata ya ná, magihatá i'i kuni nda tsa." ⁴¹ «Tahula tsa, ka'a dza'azlay nda tsa gwal nda ga zlađani ya mantsa: "Laghwala tavata i'i, kaghuni gwal ksi'af Lazglafta. Lawala da həga vu ya ña kđekedzen, payaf lu ña i halaway nda duhwalhani. ⁴² Ma fitika dzay maya ta i'i, vliha a kuni ta skwa zay wa. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidif a kuni ta imi ña say wa. ⁴³ Nzanza yu ka matbay, tsu'af a kuni ta i'i wa. Ma nzakwa da ka fərđi'u, sudidiva a kuni ta lgut wa. Ma nzakwa da kul dughwanaku nda ya ma nzakwa da ma gamak guli, nghadigha a

[‡] 25:30 Ngha ta Mata 8:12.

kuni wu,” ka’a. ⁴⁴ Ka hən dza’azlay guli na: “Mghama da, yawu nghanṭa ṅni ta kagha ta dzə maya? Yawu nghanṭa ṅni ta kagha ta dzə ndala? Yawu nzata ka ka matbay? Yawu nghanṭa ṅni ta kagha ka fərđi’u? Yawu nghanṭa ṅni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nghanṭa ṅni ta kagha ma gamak kul kataghata ṅni na?” ka hən. ⁴⁵ Ka Mgham dza’azlay nda hən mantsa: “Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda fitik ya kul maganata kuni ta tsa skwiha ya ṅa gwal ya nda hta katakata ya, ṅa da kwalaghuta kuni ta magay nda tsaya.” ⁴⁶ ṅa sli’a tsaha ya da vla ghuya daṅwa ṅa kdekeden, ta sli’i gwal ta snata gwada Lazglafta da vla hafu ṅa kdekeden[§] guli,» ka’a.

26

Dzrawi ṅa dzata Yesu

Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Manda kđiṅta Yesu ta inda tsa gwadaha ya, ka’a nda duhwalhani mantsa: ² «Nda sna kuni kazlay: Ta his fitik ka skala Pak ka’a, ṅa vlatá Zwanṅa mndu ṅa zləṅafta,» ka’a.

³ Ka tskavata la mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta, nda la galata mndu mataba mnduha ma daḅa həga ga mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta ta hgə lu Kayifa ya. ⁴ Ka dzraftá hən

ta ksafṭá Yesu ma dīfa ma dīfa ṅa dzata. ⁵ Ama ka hən mantsa: «Yaha da nzakway badu fitika skala Pak tama, kabga yaha da sli’anaftá ṅudufa mnduha,» ka hən.

Pghəganata sana marakw tarđi ta Yesu ma ghəṅ

Mak 14:3-9, Yuh 12:1-8

⁶ Ta nzaku Yesu ma həga ga Simuṅ, sana mndu nda rda mndu tida ma luwa Betani, ⁷ ta za skwa zay hən, ka lagha sana marakw tavata Yesu nda klatá hwaraka albastra nda ndəghatani nda urdi ya nda bla dzvani. Ka pghəganatá tsi ma ghəṅ. ⁸ Nghay duhwalhani ta tsa skwi ta magə tsa marakw ya, zdəgana a ta hən wa. «Kabgawu ta kəl lu ka ḅadza skwi manda na na? ⁹ Skwi ma ṅa skwapta na urdi na ka tseđi dagala, ka daganafṭá la ka pđu ná,» ka hən. ¹⁰ Snaṅta Yesu ta tsa gwada taṅ ya, ka’a nda hən mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya daṅwa ṅa na marakw na na? Dina skwi magiha tsi ta i’i. ¹¹ Kawadaga a kaghuni* nda la ka pđu inda fitik wu ra? Ama i’i ná, gđavata a yu kawadaga nda kaghuni inda fitik wa. ¹² Nana pghata urdi pghidigha tsi na ná, paya i’i ṅa dza’a da kulu† ya. ¹³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma inda vli dza’a mnə lu ta na Lfida Gwada na ta ghəṅa hadik tender ná, dza’a gđagda lu ta

§ 25:46 Ngha ta Daniyel 12:2. * 26:11 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:11. † 26:12 Ngha ta Markus 14:8.

rusa skwi maga na marakw na ŋa havay,» ka'a.

Kurata Zudas ta dza'a skwaptá Yesu

Mak 14:10-11, Luk 22:3-6

¹⁴ Ka gi sli'afra sani mataba duhwalhani ta hgə lu ka Zudas Iskaryut, ka laghwí slanaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta.

¹⁵ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu dza'a vlihata kuni ka vlaghunavla yu ta Yesu na?» ka'a. Ka vlanťa həŋ ta suley hkən mbsak.† ¹⁶ Daga ma tsa fitik ya, ka zbə tsi ta tvi ya nda ra ŋa vlatani ta Yesu.

Payafra Yesu ta skwa zaya skala Pak

Mak 14:12-21, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹⁷ Bađu tanťana fitika skala buradi kul hađ is mida, ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payaghafta ŋni ta vla skwa zaya skala Pak na?» ka həŋ. ¹⁸ Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala da huđa luwa, ka lagha kuni da sana mndu. Ka kuni dza'azlay nda tsi na: "Wana ndusakndusa fitika da, ga ghuni dza'a za yu ta skwa skala Pak kawadaga nda duhwalha da, ka Mghama ŋni, ka kuni dza'azlay,"» ka'a. ¹⁹ Ka laghu duhwalhani magata manda va ya mnana Yesu ta həŋ. Ka payaftá həŋ ta skwa zaya skala Pak.

Mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

²⁰ Gahawani, ka nzata Yesu kawadaga nda duhwalhani ghwanpda his ka za skwa zay.

²¹ Ta zə həŋ ta tsa skwa zay ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani mataba ghuni dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha,» ka'a nda həŋ. ²² Rmasas ka vgha inda tanť. «I'i a wu su'u ní Mghama da! I'i a wa su'u ní Mghama da!» ka inda hahəŋ. ²³ Ka'a nda həŋ mantsa: «Tsa mndu tsghada ŋni da hliba§ ka guram nda tsi ya, tsa mndu ya dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha. ²⁴ Dza'a laghulani Zwanja mndu manda ya nda vinda ma gwada Lazglafta ta ghəŋani*.

Ama danja ŋa mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzvu ŋa mnduha. Ta dranť ya má kwal lu kul yatá tsa mndu ya,» ka'a. ²⁵ Ka Zudas dza'a vlata ma dzva mnduha ya guli mantsa: «Ari i'i a ní Mghama da?» ka'a. «Manda va ya mna kagha nda wa gha,» ka Yesu nda tsi.

Skwa zay na slu'uvgha da, ka Yesu

Mak 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²⁶ Ta za skwa zay həŋ, ka klafta Yesu ta buradi. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka lanaptá tsi ka vlanťa duhwalhani. Ka'a mantsa: «Zlghawazlgha ka za kuni. Nanana ná, slu'uvgha da ya,» ka'a. ²⁷ Ka klafta tsi ta leghwa ima inabi guli. Tahula rfanaghatani ta

† 26:15 Ngha ta Zakari 11:12. § 26:23 Ngha ta Markus 14:20. * 26:24 Ngha ta Zabura 22:2-19, nda Isaya 53.

Lazglafta, ka vlanťá tsi ta həŋ. Ka'a mantsa: «Sasa'awasasa kaghuni demdem, ²⁸ kabga nanana ná, usa da ya, usa slərba zughu† dza'a pghinťa lu ŋa pla dmakwa ndəghata mndu. ²⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, had'yu dza'a səglaŋťa na ima inabi na wu, ha ka sagha fitik ya dza'a kəl yu ka səgəltá lfidani kawadaga nda kaghuni ma ga mghama Da da,» ka'a.

Dza'a zlidivazla ka, ka Yesu nda Piyer

Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

³⁰ Tahula fanafta taŋ ta laha skala Pak, ka laghu həŋ ta ghwá Zaytuŋ. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta na rvidik gita'una, dza'a hwayaghuhwaya kuni ka zlihata. Ka lu vindafta ma defteri Lazglafta na:

Dza'a dzadza lu ta mnda ngha tuwak, ŋa gazlata tuwakha demdem ta bra‡. ³² Ama tahula sli'agapta da ma mtaku, dza'a tinlaghutinla yu ta ghata ma Galili ka kaghuni,» ka'a.

³³ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər ma dza'a hwayaghuhwaya lamndu ka zlavaghata ná, had' i'i dza'a walaŋťa hwayaghuta ka zlavaghata wu,» ka'a. ³⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ta va na rvidik gita u na, ma kdaku vazak ka wahata, dza'a mnamna ka hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu

kə'a,» ka Yesu nda tsi. ³⁵ «Dər ŋa mtuta da kawadaga nda kagha tsi, had'yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka Piyer. Manda va tsaya ka inda sanlaha ma duhwalhani mnata guli.

Maga du'a Yesu ma Getsemene

Mak 14:32-42, Luk 22:39-46

³⁶ Ma va tsaya, ka ghadaghatá i Yesu nda duhwalhani da sana vli ta hgə lu ka Getsemene. Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Nzawanza hadna ta labə yu da maga du'a hada a,» ka'a.

³⁷ Ka klana'ata tsi i Piyer nda tsa zwana Zebedi his ya mistani. Ka tđata ŋudufani ka ksay ka zləŋ. ³⁸ Ka'a nda həŋ tama mantsa: «Tđatda ŋudufa da manda skwi dza'a dzihata. Nzawanza hadna, ka nzata kuni ndiri kawadaga nda i'i,» ka'a. ³⁹ Zadaptani daw' ta kəma, ka zləmbatá tsi ka mbumba, ka maga du'a. Ka'a mantsa: «Da da, ka ta magaku tsi, di'injindi'inja ta na leghwa ghuya daŋwa na nda i'i. Nziya nza tsi ná, manda ya ta kumə i'i a wu, manda ya ta kumə kagha,» ka'a.

⁴⁰ Ka sli'afta tsi ka vradaghata slanaghatá duhwalhani, pslapsla hani ta həŋ. Ka'a nda Piyer mantsa: «Trapta ghuni ta nzata ndiri kawadaga nda i'i dər ka awa turtuk tsa ra? ⁴¹ Nzawanza ndiri ka ndəba kuni ta dzvu, kada ŋaŋťa kuni ta skwi dza'a dzəghaghunata. Ta kumay

† 26:28 Ngha ta Sabi 24:8, nda Irmija 31:31-34. ‡ 26:31 Ngha ta Zakari 13:7.

kuni ta maga skwi dina mndani, ama had mbrakwa slu'uvgha ghuni wu,» ka'a.

⁴² Ka zəgladaptá tsi daw' ka mahis, ka ndəbəgəltá dzvu, ka'a mantša: «Da da, ka va a ka ta di'inəghuta na leghwa ghuya danwa na nda i'i wu katsi, ka nda nza tsi na say da ná, ka maga tsi manda ya kumanə ka,» ka'a.

⁴³ Ka vrəglagaghatá tsi ka sləglanaghatá hən ta hani, nda ghərba hən da hani.

⁴⁴ Ka zləglantá tsi ta hən ka zəgladapta daw', ka ndəbəgəltá tsi ta dzvu ka ma hkən, ka vrəglintá tsi ta va tsa gwadaha mna tsi ya. ⁴⁵ Ka vrəgladaghatá tsi da tsa duhwalhani ya, ka'a nda hən mantša: «Tata hana ghuni kuni ta mbi'a vgha ghuni ba? Daswa ka kuni tama tsa, wana nda maga fitik dza'a kəl lu ka vlata Zwanə mndu ma dzva gwal dmaku. ⁴⁶ Sli'afwasli'a mbađma. Wa'a tsa mndu ta vlatá i'i na dzata ya ta sagha,» ka'a.

*Ksaftá Yesu na dza'a dzata
Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12*

⁴⁷ Tata tsa gwada ya i Yesu, nda bhakta Zudas ta nzakway tekw mataba duhwalha ghwanəpdə his ya. Kawadaga hən nda ndəghata mnduha nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, ghunafli mali ta ghənə gwal dra skwi na Lazglafta nda la galata mndu mataba mnduha. ⁴⁸ Mnanafmna Yuda ta nzakway dza'a vlata

ya kə'a dza'a magay nda tsi, ta hən. «Tsa mndu dza'a yu brusata ya ná, ya vani tsaya, ka ksa kuni.» ⁴⁹ Na gi ndusadaghatani tavata Yesu, ka'a mantša: «Zgu tsa na gha Mghama da,» ka'a ka gi brusay. ⁵⁰ «Gra da, maga ta skwi sagha ka magay,» ka Yesu nda tsi.

Ka gi sli'adaghata tsa mnduha ya, ka pghaftá vgha tida ka ksafat. ⁵¹ Gi fay, tshagaptsha sani ma duhwalha Yesu ta kafayani, gi tay, tsaghuta sləmənə§ sani ma kwalva mali ta ghənə gwal dra skwi na Lazglafta. ⁵² Ka Yesu nda tsi mantša: «Vradanamvra ta kafaya gha da kupakani. Inda gwal ta kla huzla vulu ná, tsa huzla vulu ya dza'a zadana ta hən guli. ⁵³ Ka kagha ta gray ná, laviñ a yu ta hganəta Da da, na gi ghunigihatani ta bra sludza duhwalha Lazglafta ta malaghuta ghwanəpdə his ra? ⁵⁴ Kinawu tama dza'a nzakwa dzata ghənə skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta ta mnay kazlay: Mantša ya dza'a magakwa tsi kə'a ya?» ka'a.

⁵⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu nda tsa mnduha ya mantša: «Nya na sagha ghuni da ksa i'i nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, manda skwi na ksa gənda na? Inda fitik yu ta nzaku kawadaga nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta, ksaf a kuni ta i'i wa. ⁵⁶ Kəl na skwiha na ka magaku ná,

nda nza ɲa dzanaghata ghəɲa skwi ya vindaf la anabi ma deftera Lazglafta,» ka'a. Ka gi hwayaghutá* inda duhwalha Yesu krawats ka zlanavata.

Yesu ta kəma guma

Mak 14:53-65, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵⁷ Ka klaghatá tsa gwal ta ksafta ya ta Yesu da mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta nzakway ka Kayifa, ma vla tskatá vgha gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la galata mndu ya tani. ⁵⁸ Mbadaka Piyer ka dza'a ta hulani ta hulani, ha ka lami da daɓa həga ga tsa mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya. Ka nzamtá tsi mataba la kwalva ka nghay ka kinawu kdavaktani.

⁵⁹ Ka zbə la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda inda gwal tsa guma, ta tsanavatá ghwadaka gwada ta Yesu prək ka dzata. ⁶⁰ Trid, mutsaf a hən wa. An mndani, nda ndəgha tsakalawiha ya hladagha† lu. Ma kdavaktani, ka lagha sana mnduha his da mnay: ⁶¹ Ka na mndu na ná, lavinlava yu ta tasintá na həga Lazglafta na, ka bəgladafta da baɗu mahkən‡, ka'a. ⁶² Ka sli'aftha mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, ka'a nda Yesu mantsa: «Zlgha a ka ta wani ra? Nu ta mnə na mnduha na ta kagha na na?» ka'a. ⁶³ Pslaf a Yesu ta wani wa. Ka mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda tsi

nantsa: «Nda həga Lazglafta nda hafu mida, ta dawa yu da kagha, zlghidifzlgha ta wani. Kagha Kristi ta nzakway ka Zwanja Lazglafta ra?» ka'a. ⁶⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Manda va ya mna kagha nda wa gha. Ka yu ta sgaghunaghata ta ghəɲani ná, daga ndanana, dza'a nda ngha kuni ta Zwanja mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta ta mbruta, dza'a nda ngha kuni ta sahani ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a.

⁶⁵ Lagha tsa mali ta ghəɲa gwal dra skwi ya ka kuhintá lgut ta vghani. Ka'a mantsa: «Ya wana kwara ta kwarakwara ta ghəɲa Lazglafta. Mndəra wati gwada ya ta psəgelta mu, ya wana nda sna sləmənja ghuni ta kwarakwara ya kwara tsi na? ⁶⁶ Kinawu ka kaghuni ta gray na?» ka'a. «Nda ra ka dzata* na mndu na,» ka hən hlafta wi.

⁶⁷ Ka gi tafə hən ta sərdək ma kuma ɲa Yesu, ka dənəzl sanlaha, ta dgharu† ya laha. ⁶⁸ «Ka si Kristi ka ná, tsatsaft-satsa ka waya ta dza kagha,» ka hən.

Wadutá vla Piyer

Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:25-27

⁶⁹ Ma tsa fitik ya, ta nzaku Piyer ma bli ma daɓa tsa həga ya. Ka lagha sana kwalva ka marakw slanaghata. «Kagha guli ná, si ka kawadaga kagha

* 26:56 Ngha ta 26:31. † 26:60 Ngha ta Zabura 27:12, nda 35:11. ‡ 26:61 Ngha ta Yuhwana 2:19. § 26:64 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 26:66 Ngha ta Zlahu 24:16. † 26:67 Ngha ta Isaya 50:6.

nda tsa Yesu mnda la Galili ya,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Əj, ya'! «Sna a yu ta skwi ta kumə ka ta mnay wu,» ka'a ta kəma mnduha demdem.

⁷¹ Tahula tsa, ka sli'afta tsi ka nzata ma dzuguva watgha. Ka nghan̄tá sana kwalva ka marakw guli. «Si ka kawadaga na mndu na nda Yesu mnda la Nazaret,» ka'a nda tsa gwal hada ya. ⁷² Əj, ya'! «Sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka'a ka wadgəlta.

⁷³ Bats nzəda, ka gavanavatá tsa gwal ma tsa vli ya ta Piyer, ka həj nda tsi mantsa: «Dər ki tsi, tekw kagha mataba tsa mnduha ya, ta tsatsaku ta lwa gha,» ka həj nda tsi. ⁷⁴ «Kusekw!» ka Piyer ka waday. «Ka ksi'afksi'a Lazglafta ta i'i ka tsakalawa da tsi. Sna a yu ta na mndu na wu,» ka'a. Gi ka wahatá vazak. ⁷⁵ Ka gi havaktá Piyer ka gwada ya si mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ná, dza'a mnay ka hkən səla kazlay: Sna‡ a yu ta tsa mndu ya wu kə'a ya. Ka gi sli'afta tsi ka laghwi dzibil ka hərba taw.

27

Kladaghatá Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:1, Luk 23:1-2, Yuh 18:28-32

¹ Tsadakwa vli gasərdək, ka tskavata la mali ta ghəjə gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda la galata mndu, ka dzraftá gwada ta ghəjə Yesu, ɲa

dzata. ² Ka habaftá həj, ka klaghatá həj vlan̄tá Pilat ta nzakway ka ɲumna.

*Mtakwa Yuda Iskaryut
Slg 1:18-19*

³ Nghan̄ tsa Zudas ta vlatá Yesu ya, ta tsanaghatá guma ɲa dzata ná, ka hagə tsi ta madər. Ka klaftá tsi ta tsa suley hkən mbsak ya, ka lagha vranavatá tsa la mali ta ghəjə gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda la galata mndu ya. ⁴ «Gaga yu ta dmaku ta vlatá mndu kul had dmakwani ɲa dzata,» ka'a nda həj. «Nu gwada aɲni! Dzik nda kagha tsaya,» ka həj nda tsi. ⁵ Ka pghidin̄tá Yuda ta tsa tsemi ya ma həga Lazglafta, ka laghwi hamtá ketsiɲ ma ɲurzluɲani, ka dzuvtá htsiɲani. ⁶ Ka hlafta la mali ta ghəjə gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta tsa tsemi ya. «Ra a ka gwafta na tsemi na nda tsemi ma vla tskatá skwa Lazglafta wu, kabga tsemi nasa ya,» ka həj.

⁷ Ka dzraftá həj, ka laghwi skwatá vwaha sana mnda tsa huzla nda tsi, ɲa la mbla la matbay. ⁸ Tsaya tama ta kəl lu ka hga tsa vwah ya ka «vwaha nasa» kulam gitana. ⁹ Tsaya dzatá ghəjə skwi ya mna anabi Irmiya kazlay: Ka klaftá həj ta tsa suley hkən mbsak ya, tsa mbsaka tsemi kura la Isra'ila ta planata ya, ¹⁰ ka vlatá həj ɲa skwatá vwaha sana mnda tsa huzla, mantsa ya mnidifta* Mgham Lazglafta kə'a ya.

‡ 26:75 Nghan̄ ta 26:34. * 27:10 Nghan̄ ta Zakari 11:12-13 nda Irmiya 18:2-3 nda 19:1-2 nda 32:6-15.

Yesu ta kəma Pilatus
Mak 15:2-5, Luk 23:3-5,
Yuh 18:33-38

¹¹ Ka kladaghatá lu ta Yesu ta kəma Pilat ta nzakway ka ŋumna. «Kagha na mghama la Yahuda na ra?» ka ŋumna dawanta da tsi. «Manda va tsa mna ka ya,» ka Yesu nda tsi.

¹² Ama, ta ghəŋa hamata tsakalawa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu ya ná, zlgħa a ta wani wa. ¹³ «Sna a kagha ta inda na skwi ta gwadə həŋ ta kagha na ra?» ka Pilat nda tsi. ¹⁴ Ama mbədanagħa a Yesu dər te' ta inda tsa daway ta daw tsi ya wa. Ka ndərmim ŋumna Pilat katakata.

Tsanaghata lu guma mtaku ta Yesu
Mak 15:6-15, Luk 23:13-25,
Yuh 18:39–19:16

¹⁵ Inda fitika skala Pak ya, ta snusna ŋumna ta zligiŋtá mndu turtuk ma gamak. Mndu ya dawəŋ mnduha da tsi ta zliŋta tsi. ¹⁶ Ma tsa fitik ya, mamu sana mnda dmaku snaŋ lu ksamə lu da gamak, Barabas hgani. ¹⁷ Nghay Pilat ta tsa tskata mnduha ya, ka'a nda həŋ mantša: «Wati ta kumə kuni ta zlighunista da na? Barabas re, ari Yesu ta hgə lu ka Kristi ya a na?» ka'a nda həŋ. ¹⁸ Nda sna Pilat kazlay: Ka draku vlata həŋ ta Yesu kə'a ya kay.

¹⁹ Ta nzaku Pilat ma vla tsa guma tama, ka ghunafta markwa taŋ ta mndu ŋa mnanata kazlay: Ma famə ka

ta ghəŋa għa ma gwadə ta na mndu kul hađ dmakwani na. Ya ghuyə ghuya yu ta dənwa katakata ta ghəŋa na mndu na ma suna da ta na rvidik gita u na kə'a.

²⁰ Lagħa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ka liŋtá bara mnduha ŋa daway taŋ ta sliŋtá Barabas, ta dzatá lu ta Yesu. ²¹ «Wati mataba na mnduha his na ta kumə kuni ta zlighunista da na?» ka Pilat nda həŋ. «Barabas! Barabas! Barabas!» ka həŋ hlaftá wi. ²² «Nu dza'a yu magay ŋa Yesu ta hgə lu ka Kristi na tama?» ka Pilat dawanta da həŋ. «Zləŋafta ta udzu! Zləŋafta ta udzu! Zləŋafta ta udzu!» ka həŋ hlaftá wi. ²³ «Nahgani va skwi maga tsi?» ka ŋumna nda həŋ. «Zləŋafta ta udzu! Zləŋafta ta udzu! Zləŋafta ta udzu!» ka həŋ hlaftá wi nda mbraku. ²⁴ Nghay Pilat ná, zlamta a mataba taŋ wu, ta sgaku nda sga sli'avafta ŋudufa mnduha, ka ta'atá tsi ta imi, «wya dzva da, wya dzva da,» kə'a mbaziŋtá dzvani ta kəma mnduha†. «Sabsa dzva da ta ghəŋa gwadə ta na mndu na, dzik nda kaghuni tsa,» ka'a. ²⁵ «Ka la usani ta ghəŋa aŋni nda zwana ŋni tani!» ka həŋ hlaftá wi. ²⁶ Lagħa Pilat ka zlinistá Barabas ta həŋ. Tahula slvaptani ta Yesu nda krupi, ka vlatá tsi ŋa zləŋafta ta udzu.

Għuḃasay sludziha ta Yesu
Mak 15:16-20, Yuh 19:2-3

† 27:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 21:6-8.

27 Ka kladamtá la sludza ñumna Pilatu ta Yesu da daɓi ma huɗa hɛga, ka hagadaghata hɛɗ ta inda la sludzi demdem ka tskanaghatá ghɛɗ. 28 Ka sudatá hɛɗ. Ka sudanavatá hɛɗ ta lguta dva ma mgham mgham. 29 Ka ɗaftá hɛɗ ta zewazewa teki, ka fanamta ma ghɛɗ, fanamha hɛɗ ta dafa ma dzva zeghwí. Ka lagha hɛɗ da tsɛlɔu ta kɛmani ka gagay. «Zgu tsa ɗa gha mghama la Yahuda,» ka hɛɗ.

30 Ka tafa sɛrdɔk tida, ka klaghutá tsa dafa da tsi ya, ka dzay nda tsi ma ghɛɗ. 31 Manda kɗakwa tan ta gagay, ka sudaghutá hɛɗ ta tsa lguta ma mgham mgham ya, ka sudglanavatá tsa ɗani ma lgut ya. Ka klɛ hɛɗ ɗa dza'a zlanɗafta ta udza zlanɗay.

Kla Yesu ɗa zlanɗafta

Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

32 Ta sap hɛɗ ma huɗa luwa, ka guyatá hɛɗ nda sana mnda la Sireɗ, ta hgɛ lu ka Simun. Ka mblanaftá hɛɗ ta kla udza zlanɗa Yesu. 33 Manda ɓhadaghata tan da vli ta hgɛ lu ka Gwalgwata, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghɛɗ kɛ'a ya, 34 ka vlanɗá hɛɗ ta ima inabi nda skwi ya ɗah ɗaha‡. Tapanata Yesu ná, ka kwalaghutá tsi ta say.

35 Tahula zlanɗafta tan, ka vzɛ hɛɗ ta vindima[§], ɗa dagu-

vustá lguthani. 36 Tahula tsa, ka nzatá hɛɗ ka nghay.

37 ɗa maranɗá skwi kal lu ka tsanaghatá guma, wya ká lu vindafta nda ta ghɛɗani: «Nana mndu na Yesu, Mghama la Yahuda, ka lu.» 38 Ka zlanɗaftá lu ta gɛndaha his kawadaga nda tsi. Pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlabani.*

39 Ka rarazɛ gwal ta mbaɗa ta tvi ka kɛktsa ghɛɗ†. 40 «Kagha dza'a tasiɗtá hɛga Lazglafta ka bɛgladafta gha ma fitik hkɛn‡ ná, mbanafmba ta ghɛɗa gha tama ɓa, ka si Zwanɗa Lazglafta ka. Sasa gha ta na udza zlanɗay na tama ɓa,» ka hɛɗ.

41 Ka gagɛ la mali ta ghɛɗa gwal dra skwi ɗa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɗa mnduha, nda la galata mndu guli, ka hɛɗ mantsa: 42 «Mbanafha ta sanlaha ná, trid' trapta ma mbanafha ghɛɗani. Ka si mghama la Isra'ila tsi ya ní, ka sasa tsi ta na udza zlanɗay na kada grafta mu. 43 Faffa yu ta ghɛɗa ɗa ta Lazglafta, ka'a. Ka mbanafmba Lazglafta ndana[§] tama, ka si ta ɗvay tsi. "Ti ná, Zwanɗa Lazglafta yu," a katsi kay ra,» ka hɛɗ. 44 Ka rarazɛ tsa gɛndaha zlanɗaf lu kawadaga nda tsi ya manda va tsaya guli.

‡ 27:34 Ngha ta Zabura 69:22. § 27:35 Ngha ta Zabura 22:19. * 27:38 Ngha ta Isaya 53:12. † 27:39 Ngha ta Zabura 22:8. ‡ 27:40 Ngha ta 26:61, Yuhwana 2:19. § 27:43 Ngha ta Zabura 22:9.

Mtakwa Yesu

Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

⁴⁵ Zlrafta ta fitik dək ma ghəŋ ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawu, ka nutá vli tđik ka grum ta ghəŋa hadik demdem. ⁴⁶ Lagha vli ta nzemndi hkən tama, ka wahatá Yesu nda lwi dagala. «Eluwa! Eluwa! Lama sabak-tani,» manda mnay kazlay: «Da dá! Da dá! kabgawu kəl ka ka zlidivata* na?» kə'a ya. ⁴⁷ «Wya ta haga Iliya,» ka tsa gwal ta snay hada ya. ⁴⁸ Ka gi hwayaftá sana mndu turtuk mataba taŋ, ka laghwí klaftá susu, ka tsumamta ma imi masmasa, ka hbuŋta ta wa udzu, ka vlay ŋani ŋa sayni†. ⁴⁹ «Zlanzla ka ngha mu, ka dza'a saghasa tsa Iliya ya da mbanafta,» ka sanlaha.

⁵⁰ Ka wahglatá Yesu nda lwi dagala, ka sap hafu mida. ⁵¹ Ma va tsa fitik ya, ka gi tavaptá zlala ma həga‡ Lazglafta his, daga ta ghəŋ dikw ta mndər, ka gigdavaftá hadik, ka tatavaptá palaha, ⁵² ka gwanutá wa kuluha, ka sli'agaptá ndəghata mnduha Lazglafta si ta rwuta, nda hafu. ⁵³ Tahula sli'agapta Yesu, sli'agapta hahəŋ ma kulu, ka laghu həŋ da luwa Ursalima ta nzakway ka luwa nda ghuḅa. Nda ndəgha mnduha ta nghanja həŋ hada.

⁵⁴ Nghanj mghama sludza la Ruma nda sanlaha ma sludzi kawadaga nda tsi ta ngha Yesu ta tsa gigdavafta hadik,

nda tsa skwi ta magaku ya ná, ka ksutá zləŋ ta həŋ katakata. «Kahwathwata ná, Zwanja Lazglafta na mndu na,» ka həŋ. ⁵⁵ Hada guli ná, nda ndəgha mi'aha ta nzakta di'ŋ ka nghanj. Tsaw daga ma luwa Galili sli'afta həŋ mista Yesu ŋa maganata slna. ⁵⁶ Mataba tsa mi'aha ya, hada Mari makwata Magdala, nda Mari mani ma i Yakubu nda Yusufu, nda mani ma zwana Zebedi.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁵⁷ Laha fitik hawu, ka sagha sana mnda luwa la Arimate ta hgə lu ka Yusufu. Tsa mndu ya ná, gadghəl ya, duhwala Yesu ya guli. ⁵⁸ Ka lagha tsi da Pilat da dawaftá mbala Yesu. Ka vlatá Pilat ta tvi ŋa vlanja. ⁵⁹ Ka klaftá Yusufu ta tsa mbli ya, ka mbsamta ma wupaya ŋusliŋ. ⁶⁰ Ka klaftá tsi ka laghwí da famta ma kulu ta ka lfíd, si lap tsi ma kluluh ŋa ghəŋani. Ka taŋwaluŋtá tsi ta mghama klam ta wa tsa kulu ya. Ka sli'aftá tsi, ka laghwí. ⁶¹ Ka nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari ya mbəŋ nda tsa kulu ya.

Nghanj la sludzi ta kula Yesu

⁶² Gamahtsimani, tahula fitika paya skwi ŋa bađu Sabat, ka sli'aftá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta kawadaga nda la Farisa, ka laghu slanaghatá

* 27:46 Nghanj ta Zabura 22:2. † 27:48 Nghanj ta Zabura 69:22. ‡ 27:51 Nghanj ta Sabi 26:31-33.

Pilat. ⁶³ Ka həŋ nda tsi mantša: «Mghama da, mamu sana skwi havagagha ŋni. Ka tsəna mnda tsakalawi na mnata ta ma nzakwani ta ndiri ná, “tahula fitik hkən dza’a sli’agapsli’a yu nda hafuŦ,” ka’a. ⁶⁴ Tsaya tama ná, mnanamna ta la sludzi ka dza’a həŋ nŋha tsa kulani ya, ha bađu mahkəna fitik, da lagha duhwalhani da ghalaghata mblani, da mnə həŋ ŋa mnduha kazlay: Wa a sli’agapsli’a ma mtaku, kə’a. Ya dza’a malaghumala tsa tsakalawi ma kdavaktani ya katakata ka tsa tanjan ya,» ka həŋ. ⁶⁵ «Ya mamu sludziha, hlawa həŋ ka dza’a kuni da nŋhay, manda ya ta kumə kuni,» ka Pilat. ⁶⁶ Ka laghu həŋ da vla tsa kulu ya, ka ŋərzlaftá həŋ ta tsa klam ya, ka pghatá həŋ ta la sludzi ŋa nŋhay.

28

*Sli’agapta Yesu ma mtaku
Mak 16:1-10, Luk 24:1-12,
Yuh 20:1-10*

¹ Tahula luta Sabat, wurək tgha bađu Dəmas, ka sli’afta i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari* ya ka laghu ta kulu. ² Gi ka gigdavaftá hadik katakata. Ka saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, ka tanwalaghutá tsa klam ya, ka nzafta tida. ³ Ta wudaku manda wuda luwa. Ka ŋusliŋ lgutani tilil manda papla. ⁴ Ka ghudzaku tsa sludziha ta nŋha tsa kulu ya da zləŋ.

Ka zlambutá həŋ manda gwal nda rwa.

⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsa mi’aha ya mantša: «Kaghuni, ma zləŋ kaghuni ta zləŋ. Nda sna yu kazlay: Tsa Yesu si zləŋaf lu ta udzu ya ta zbə kuni kə’a. ⁶ Ta had hadna wa, sli’agapsli’a ma mtaku manda va ya si mna tsi. Sawa nghanatá vli si hanana lu 6a. ⁷ Ka dza’a kuni misimmisim da mnanatá duhwalhani kazlay: Sli’agapsli’a Yesu ma kulu, wa’a ta kzla kaghuni ma luwa Galili† kə’a. Hada dza’a gmakwa kuni nda tsi. Tsaya skwi mnaghuna yu,» ka’a.

⁸ Ka gi sli’afta tsa mi’aha ya ta kulu nda zləŋ nda zləŋ, nda rfu nda rfu guli, ka laghu nda hwaya nda hwaya mnay ŋa duhwalha Yesu. ⁹ Ka gi lagha Yesu da guyaku nda həŋ. «Zguwa tsa!» ka’a nda həŋ. Ka gavadaghatá tsa mi’aha ya tavatani, ka ŋanjanatá səlahani, ka tsəlbu ta kəmani. ¹⁰ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Ma zləŋ kuni ta zləŋ! Lawala da mnanata zwanama da, ka dza’a həŋ da luwa Galili, hada dza’a gmakwa ŋni nda həŋ,» ka’a.

Rusay la sludzi ta skwi ta maguta nda mbla Yesu

¹¹ Tata tvi tsa mi’aha ya, ta sli’amtá sanlaha ma tsa gwal si ta nŋha kulu ya da luwa, ka laghu da rusay ŋa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta inda skwi ta maguta. ¹² Ka tskavatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi

§ 27:63 Nŋha ta 16:21, 17:23, 20:19. 26:32.

* 28:1 Nŋha ta 27:56. † 28:7 Nŋha ta

ɲa Lazglafta, nda la galata mndu, ka dzraftá hən̄ ta klafta tseɗi dɛmblək ka vlar̄ntá tsa la sludzi ya. ¹³ Ka hən̄ nda hən̄ mantsa: «“Duhwalhani ta sagha ghalaghata girvidik ta hani[‡] aɲni ná, kiɓa” ka kuni dza’azlay, ka hən̄. ¹⁴ Ka snanaghasna tsa gwada ya ta ɲumna ya, dza’a nda sna aɲni ta skwi ɲa mnanata, had sana skwi dza’a ksaghunata wu,» ka hən̄. ¹⁵ Ka zlglaftá tsa la sludzi ya ta tsa tseɗi ya, ka laghwɪ magata manda ya mnanaf lu ta hən̄. Ka tutá tsa gwada ya mataba la Yahuda, ta mnə hən̄ ha gita.

kawadaga nda kaghuni ha kdavakta ghəɲa hadik,» ka’a.

Marayata Yesu da duhwalhani ta ghwá

Mak 16:14-18, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁶ Ka sli’afta tsa duhwalha Yesu ghwanɲdə nden̄ ya ka laghwɪ da luwa Galili ta ghwá ya mnanaf[§] Yesu ta hən̄. ¹⁷ Na gi nghay tan̄ ta Yesu, ka tsəlbatá hən̄ ta kəmani. Ama ta dga ghəɲ sanlaha. ¹⁸ Ka gavadaghatá Yesu, ka’a nda hən̄ mantsa: «Inda mbraku ta luwa nda ya ta hadik tani ná, vlihavla lu. ¹⁹ Lawala ta ghəɲa hadik demdem, ka nanaf ta kuni ta mnduha ka duhwalha* dā, ka maganafta kuni ta batem ta hən̄ ma hga Da, ma hga Zwan̄, nda ya ma hga Sulkum nda ghuɓa. ²⁰ Ka taghanafta kuni ta hən̄ ta snatá inda skwiha ya mnaghunaf yu. Ya wana yu

‡ 28:13 Ngha ta 27:64. § 28:16 Ngha ta 26:32.

* 28:19 Ngha ta Slna gwal ghunay 1:8.

Gwada ta sabi da Markus

Slna Yuhwana mnda maga batem

Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Zlrafta Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi Zwaŋa Lazglafta. ² Nda nza manda ya nda vinda ta ghəŋani ma deftera anabi Isaya kazlay:

I'i Lazglafta, wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha karaku, ŋa dza'a fadaghatá tvi. ³ Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta hagaku ma mtak kazlay: Payanawa paya ta tvi ŋa Mgham ka lele'anata* kuni kə'a.

⁴ Mantsa tama, ka zlagaptá Yuhwana, mnda maga Batem ma mtak, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nza-kwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni,» ka'a. ⁵ Ka sli'aktá inda gwal ma luwa Ursalima, nduk nda inda hamata gwal ta hadika Zudiya, ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maniginjá həŋ ta dmakuha taŋ, ka maganaftá Yuhwana ta batem ta həŋ ma imi ma ghwa ta hgu lu ka Zurdeŋ. ⁶ Tsa Yuhwana ya ná, gatá swida ŋalibwa ta kəl tsi ta vgha nda hbatá banava huta misti.† Hi'i nda zuduma mtak

skwa zayni. ⁷ Wya kə'a ta mnay guli: «Mamu sana mndu ta sagha nda hula da, mal ŋani mbraku ka ŋa da, slaf a i'i dekdek dər ŋa bukwa data ka plaptá zu'a ba bah ma səlani wa. ⁸ I'i ná, magaghunaftá batem nda imi ŋa da. Tsatsi, nda Sulkum nda ghu ba dza'a magaghunafta tsi.»

Maganaftá batem ta Yesu ma imi

Mat 3:13–4:11, Luk 3:21-22, 4:1-13

⁹ Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ma luwa Nazaret ta hadika Galili ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maganaftá Yuhwana ta batem ta Yesu ma ghwa Zurdeŋ. ¹⁰ Ta sabə Yesu ma imi manda kdaku ta maganaftá, ka nghadaftá tsi ta luwa, gi ka nghanjá tsi ta gunatá luwa buwaŋ, ka saha Sulkum nda ghu ba manda ghər bu' ta ghəŋani. ¹¹ Ka gi snaku lwa Lazglafta daga ta luwa kazlay: «Kagha zwaŋa da ta dvu yu, ma hyahya ŋudufa da,‡» ka'a.

Dzəghaŋta halaway ta Yesu ma mtak

¹² Tahula tsa, ka gi tinwaghatá Sulkum nda ghu ba ta Yesu da mtak. ¹³ Ka zatá tsi ta fitik fwad mbsak hada ta dzəghaydzəghay halaway. Ma tsa mtak ya, mataba nimtak ta nzakwa tsi, ta katay katay duhwalha Lazglafta.

* 1:3 Ngha ta Isaya 40:3. † 1:6 Ngha ta 2 Mghamha 1:8. ‡ 1:11 Gray nda Zabura 2:7, Isaya 42:1.

Tanɲanja hɣay Yesu ta duh-walhani

Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11

¹⁴ Ma sana fitik, ka ksaghatá lu ta Yuhwana tsamta ma gamak, § ka sli'áftá Yesu ka laghwi ta hadíka Galili da mna Lfída Gwada Lazglafta. ¹⁵ Ka'a ta mnay mantsa: «Nda maga fitik, ndusa ga mghama Lazglafta, mbədanafwa nzakwa ghuni, ka zlglafta kuni ta Lfída Gwada,» ka'a. ¹⁶ Ta labə tsi nda ta wa drəfa Galili, ka nghanɲá tsi ta i Simuɲ nda zwanamani Andre ta wda kadəɲa taɲ da drəf ɲa tuma klipi, kabga tuma klipi slna taɲ. ¹⁷ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Saghawasa, mbaɲwa mista da, dza'a naghunafna yu ka gwal hlaktá mnduha,» ka'a. ¹⁸ Gi sdak zlanavazla həɲ ta kadəɲa taɲ, ka laghu mistani. ¹⁹ Manda zadapta taɲ daw', ka lagha həɲ slanaghatá zwana Zebedi, i Yakubu nda zwanamani Yuhwana ta paya kadəɲa taɲ guli ma kwambalu. ²⁰ Ka hgaftá tsi ta həɲ, «mbaɲwa mista da,» ka'a. Ka gi sli'áftá tsahaya guli ka laghwi mistani, ka zlanavatá da taɲ Zebedi ma kwambalu kawadaga nda gwal ksanatá slna ta həɲ.

Ghzligiɲtá Yesu ta ghwadaka sulkum ma sana mndu

Luk 4:31-37

²¹ Tahula tsa, ka ɓhadaghatá həɲ da luwa Kafarnahum. Na gi sagha sabat, ka lamə

Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi ɲa mnduha ma tsa həga ya. ²² Ka ndərmim həɲ nda ndərmima ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa ɲani tagha skwi ya. Nza a manda ɲa gwal tagha zlahá Musa ɲa mnduha wa. ²³ Ka gi zlagaptá sana mndu ksu ghwadaka sulkum mataba taɲ ta lami da tsa həga tagha skwa taɲ ya. Ka sli'áftá tsi nda lili, ka'a mantsa: ²⁴ «Yesu zwanə la Nazaret, nu gwada gha nda aɲni, sagha ka da zada aɲni? Wya nda sna ɲni kazlay: Mndu nda ghuɓa daga da Lazglafta kagha kə'a na?» ka'a. ²⁵ «Haf wa gha! Sabsa ma na mndu na,» ka Yesu dvanaghata. ²⁶ Lagha tsa ghwadaka sulkuma ya ka ghudzanaftá tsa mndu ya katakata, ka lilatá tsi, ka saghu tsi mida. ²⁷ Ka tsutá ɲudufa mnduha demdem ma tsa vli ya, ha ka daɲawu həɲ mataba taɲ, ka həɲ mantsa: «Nu mndərga nana ma skwi? Aa! lfída skwi ta zlagaptá mndərga nana! Na dvanaghatani ta dər halaway tsi ná, ta snanasna həɲ,» ka həɲ. ²⁸ Ka tutá gwada ta ghəɲa Yesu wdíd ta hadíka Galili.

Mbanafta Yesu ta midza Simuɲ

Mat 8:14-17, Luk 4:38-41

²⁹ Tahula sli'agabta taɲ ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka gwaghatá həɲ ta vgha nda i Yakubu nda Yuhwana da i Simuɲ

nda Andre. ³⁰ Tata lamə
nda la həŋ da həga, ka gi
mnə lu ŋa Yesu ta gwada ta
midza Simuŋ ta hani ta basa
ŋudidar. ³¹ Ka gavadaghatá
Yesu tavatani ka ŋanata ta
dzvu, ka sli'anafta. Na tsa gi
sli'anaftani ya, gi kwandlan
mbatani tsa. Ka sli'aftá tsa
marakw ya maganató skwa
zay ta həŋ.

*Mbambanafta Yesu ta
gwal kul dughwanaku*

Luk 4:42-44

³² Tahula dədəta fitik bađu
va tsaya, ka hładaghatá lu ta
inda gwal kul dughwanaku
da Yesu, kulam nda gwal ta
tsuta ka halaway tani. ³³ Ka
tskavatá inda mnduha ma
luwa ŋərǒisl ta watgha tsa
həga ya. ³⁴ Ka mbambanaftá
Yesu ta ndəghata mnduha ma
dāŋwaha taŋ kavghakavgha,
ghazliginġha ta ndəghata duh-
walha halaway guli ma mn-
duha. Vlaŋ a ta tvi ta tsa duh-
walha halaway ya ŋa gwada
guli wu, kabga nda sna hahəŋ
guli ta nzakwa Yesu.

*Sli'apta Yesu ma luwa Ka-
farnahum*

³⁵ Na tsadakwa vli ta tsug-
hbura sərǒak, ka sli'aftá Yesu,
ka laghwi da mtak. Ka ndəbu
tsi ta dzvu hada. ³⁶ Ka sli'aftá
i Simuŋ nda sanlaha ma mn-
duha ka laghwi da naghay.
³⁷ Ka naghə həŋ, ka slaftá
həŋ tida. «Ta paha kagha
inda mnduha,» ka həŋ nda
tsi. ³⁸ «Mbadma da sana vliha
ndusa ndusa, ka dza'a yu
mnananġá gwada Lazglafta
ta tsahaya guli, kabga tsaya

kəl yu ka sagha,» ka'a nda
həŋ. ³⁹ Ka laghu tsi da mna
gwada Lazglafta ma həgaha
tagha skwa la Yahuda ta inda
hadika Galili, ghazliginġha ta
duhwalha halaway ma mn-
duha.

*Mbanafta Yesu ta sana
mndu nda rda mndu tida*
Mat 8:1-4, Luk 5:12-16

⁴⁰ Ma sana fitik, ka
lagha sana mndu nda rda
mndu tida tsəlbata ta kəma
Yesu. Ka'a mantša: «Nda
zǒakatahuda gha, laviŋlava
ka ta mbidifta,» ka'a. ⁴¹ Ka
ksanġá tsi ta Yesu ka hidahida.
Ka kapanġá tsi ta dzvani
ka ksanġa. «Ta kumay yu,
mbafmba gha,» ka'a nda
tsi. ⁴² Gi hadahada, hlets
mbatani tsa, kləwəǒf vghani.
⁴³ «La tama,» ka Yesu vrinġa.
⁴⁴ Ka'a nda tsi guli mantša:
«Yahayaha ka da walanġa
mnananġá mndu, ka dza'a
ka da marananġá vgha gha ta
mnda dra skwi ŋa Lazglafta.
Ka plata ka ta ghəŋ manda
ya vindaf Musa, ŋa maranġá
ghuǒatá kagha, ka da grafta
mnduha ta mbatá kagha,*»
ka'a. ⁴⁵ Ama ka sli'aftá tsatsi,
ka laghwi tay ma luwa, ka
tutá tsi wdid. Kabga tsa, ka
pyaftá tsa gwada ya ta Yesu
ka lamə da luwa banluwa.
Ama ka nzaghutá tsi ta wa
mazawa. Kulam nda tsa,
ka sli'adaghatá mnduha dər
ndiga ndiga da slanaghata
hada.

* 1:44 Ngha ta Zlahu 14:2-32.

2

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani

Mat 9:1-8, Luk 5:17-26

¹ Ts6akw fitik tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka vradaghata da luwa Kafarnahum. Manda snaŋta lu kazlay: Vragaghavra Yesu dzagha kə'a, ² ka sli'adaghatá mnduha ŋər6isl ndaghaganaptá vli nduk ta dabitgha, had' vli ŋa nzaku wu, ta mna Lfiđa Gwada Yesu ŋa taŋ. ³ Ka tsukwadanaghatá mnduha fwađ mataba mnduha ta sli'adaghata da tsi ta sana mndu nda rwa səlani. ⁴ Zbay taŋ ta tvi ŋa 6hanavatá Yesu ná, trid' mutsaf a həŋ wa. Ka ŋladaftá həŋ ta ghəŋa tsa dzuguvi nzamə Yesu mida ya. Ka gunaptá həŋ ta ghəŋani, ka hbaftá həŋ ta tsa mndu ya ta tsa skwa hanani ya ka fadata həŋ nda ta tsa ghurum ya. ⁵ Nghanata Yesu ta tsa zlgħay nda ŋuđufa taŋ ya ná, «nda pla dmakwa gha sagəŋ,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ⁶ Ta nzaku sanlaha ma gwal tagha zlahá Musa ŋa mnduha ma tsa vli ya, ka həŋ ma ghəŋa taŋ mantsa: ⁷ «Nu ta kəl na mndu na ka kwarakwara mandana na! Wa ta laviŋtá* pla dmakwa mndu ta ghəŋa Lazglafta turtukwani na?» ka həŋ. ⁸ Snaŋta Yesu ta tsa skwi ta mnə həŋ ma ghəŋa taŋ ya nda ma sulkuma vghani, ka'a nda həŋ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka ndanu mandana na? ⁹ Ta grə kuni ná, mal

blakwa mnay ŋa na mndu nda rwa səlani na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari mal blakwa mnay ŋani kazlay: Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a na? ¹⁰ Ndana tama, kada snaŋta kuni kazlay: Mamu Zwanja mndu nda mbrakwa plinťá dmakwa mndu ta ghəŋa hadik kə'a ná, wya tsi: ¹¹ Ka i'i ta mnaghata gra wa, «Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ¹² Gi brahwat kə'a sli'afta, zləŋal klaftá skwa hanani, ka sabə tsi nzərem ta nghay inda mnduha. Ka ndərmim həŋ nda ndərmima, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka həŋ mantsa: «Ka yawu ka yawu, ta maga a skwi manda na wu,» ka həŋ.

Hgafta Yesu ta Levi mnda tska dzumna

Mat 9:9-13, Luk 5:27-32

¹³ Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka vrəglaghata nda ta wa drəfa Galili. Ka sli'adaghatá mnduha dlivis slanaghata hada, ka taghə tsi ta skwi ŋa taŋ. ¹⁴ Tata gra mbada Yesu, ka nghanťá tsi ta Levi mnda tska dzumna, ta nzakway ka zwanja Alfe, ta nzaku ta watgha həga ksa slnani. «Mbadá mista da,» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Levi ka laghwi mistani.

Za skwa zay ma həga ga Levi

¹⁵ Tahula tsa, ka tskavatá i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda gwal tska

* 2:7 Gray nda Zlahu 24:16, Ngha ta Zabura 103:3, Isaya 43:25.

dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha, kabga nda ndagha mnderga tsa mnduha ya ta dza'a mistani tazlay. Ka tskavatá hən ka za skwi ma hęga ga Levi.† 16 Kə'a, ká gwal tagha zlahá Musa ęa mnduha ta nzakway mataba la Farisa ná, ta za skwi Yesu kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma tsa ghwadaka mnduha‡ ya. Ka hən nda duhwalha Yesu mantša: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwi kawadaga nda na mnduha na 6a?» ka hən. 17 Slrew, lamla tsa gwada ya da sləmęna Yesu. Ka'a mantša: «Gwal kul dughwanaku yeya ta psa duhtur, psa a gwal dughwana wa. Sagha da psa gwal dmaku i'i, sagha a yu da psa gwal ta mnay kazlay: Tudukwa aņni kə'a wa,» ka'a nda hən.

Gwada Yesu ta ghęna suma
Mat 9:14-17, Luk 5:33-39

18 Tata suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ma sana fitik guli, ka sli'aktá mnduha dawanta da Yesu. Ka hən mantša: «Ya wya ta suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ní, kabgawu ta kwal ęa gha ma duhwalha suma ka na?» ka hən nda tsi. 19 Ka Yesu nda hən mantša: «Ka ta kawadaga graha zwanęa midzi nda tsa zwanęa midzi ya katsi ná, ta sumay hən ta suma ra? Ka ta kawadaga hən katsi ná, had hən ta suma

wa. 20 Dza'a saghasa fitik, ęa klaghutá zwanęa midzi. Bađu tsaya tama, dza'a sumay hən ta suma. 21 Mantša guli, had lu ta tsaktá lfida gęzan, ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantša tsi katsi ná, dza'a kdįnkda tsa lfida gęzan ya ta mđukintá tsa halata lgut ya. 22 Had lu ta dihamtá ima inabi ta ka nuni ma halata zliba huta guli wa, ba ma lfidani ta dihamta lu. Kabga tawaftani dza'azlay ná, dza'a zlukiginz lukwa ta tsa halata huta ya, ęa tințani. ęa nzakwani lpay lu ma ya, lpay lu ma ya,» ka'a.

Yesu mgham ta ghęna
sabat

Mat 12:1-8, Luk 6:1-5

23 Bađu sana sabat ta labla i Yesu nda duhwalhani ta tviš ma vwaha nimaya, ka 6ala'atá tsa duhwalhani ya ta tsa nimaya ya. 24 Ka la Farisa nda Yesu mantša: «Nga 6a gra ta skwi, kabgawu ta kəl duhwalha gha ka maga skwi pyaf lu ta magay bađu sabat* na?» ka hən. 25 Ka Yesu nda hən mantša: «Ta dzanaf a kuni ta skwi maga Dawuda† ma fitika kuzlanaf ta maya ta hən nda gwal kawadaga nda tsi tani ra? 26 Ma fitika nzakwa Abiyatar ka mali ta ghęna inda gwal ta dra skwi ęa Lazglafta ná, ka lamə tsi da hęga Lazglafta, ka zutá skwa zay ya fana lu ta Lazglafta pđar tsi ta skwi ęa zanęa, tsatsanafha guli ta

† 2:15 Nğa ta Lukwa 5:29. ‡ 2:16 Nğa ta Lukwa 15:1-2. § 2:23 Nğa ta Vrafta ta Zlahu 23:26. * 2:24 Nğa ta Sabi 34:21. † 2:25 Nğa ta 1 Samuyel 21:2-7.

gwal kawadaga nda tsi. Tsa skwa zay[‡] ya ná, had hamata mndu ta zay wa, ba tsa gwal ta dra skwi yeya kwenkwen ta zay, ama ka zutá Dawuda tsatsanafha ta grahani guli,» ka'a. ²⁷ Ka Yesu nda hən guli mantsa: «Kabga ŋa kata mndu fata lu ta sabat, fa a lu ta mndu ŋa sabat wa. ²⁸ Tsaya kəl Zwanja mndu ka nzaku ka mgham ta ghəŋa sabat,» ka'a.

3

Mbanafha Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Luk 6:6-11

¹ Mbadaka Yesu ka læglami da həga tagha skwa la Yahuda, ka slaftá tsi ta sana mndu nda mta dzvani ta nzaku hada. ² Ka dza'a mbanafər mbanaf a tsi ta na mndu na badu sabat, ká mnduha nzata ka ngha Yesu tiritiri, kabga ŋa mutsaftá rutsak tida. ³ «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta kəma mnduha,» ka Yesu nda tsa mndu nda mta dzvani ya. ⁴ Ka'a nda hən tama mantsa: «Nu skwi nda ra ŋa magay badu sabat na? Maga skwi dīna re, ari maga ghwadaka skwi a na? Mbanafhá mndu skwi ta raku re, ari dzatá mnda a skwi ta raku?» ka'a nda hən. Tsitsrid, ka hən nzata. ⁵ Ka kuzlanafhá tsi ta Yesu ta ŋuduf manda waftani ta hən, kabga tsa tənə ta ghəŋa tan ya. Huf safi ta ŋudufa Yesu, «tdaptá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka tdapta

tsi ta dzvani, gi kundlin mbatani tsa. ⁶ Ka gazlagabtá la Farisa dzibil, gi ka laghwi hən dZRəku kawadaga nda mnduha mghama Hiridus * ŋa zba tva dzatá Yesu.

Sli'adaghata mnduha slanaghatá Yesu ta wa drəf

⁷ Ka sli'aptá i Yesu nda duhwalhani mataba tan, ka laghwi ta wa drəfa Galili. Snaŋta mnduha ta tsa skwi ta magə Yesu ya, ka sli'akta hən daga ta hadika Galili, nda ya ma Zudiya, ⁸ nda pdakwa gwal ta hadika Ursalima, nda gwal ta hadika Idume, nda gwal ta 6la ghwa Zurden, nda gwal ta waftá luwa Tir nda Sidun tani. ⁹ Ka mnanatá Yesu ta duhwalhani ŋa payanatá kwambalu, kabga yaha mnduha da 6isla i'i kə'a, ¹⁰ kabga nda ndəgha mnduha mbambanaf tsi, kəl inda gwal dənwa ka sli'adaghata. ¹¹ Ghur ka gwal kasaf ghwadaka sulkum ta hən ngha Yesu guli ná, ka sli'adaghatá hən da tsəlu ma ghuvani ka wahu. «Kagha Zwanja Lazglafta!» ka hən nda tsi. ¹² Ka davanaghatá Yesu ta hən ka ŋdanđa. «Ma mnan kuni ta i'i» ka'a nda hən.

Dagabta Yesu ta duhwalhani ghwanpdə his

Mat 10:1-4, Luk 6:12-16

¹³ Tahula tsa, ka sli'afhá Yesu ka laghwi ta kudunur. Ka haga'atá tsi ta gwal kuman tsi, ka sli'adaghatá hən

[‡] 2:26 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, 2 Samuyel 15:35 nda Zlahu 24:9. * 3:6 Hiridus Anjtipas.

slanaghata. ¹⁴ Ka daga'atá tsi ta gwal ghwanpdə his ŋa nzaku tavatani, ŋa ghunayni guli ta həŋ mna Ggwađa Lazglafta. ¹⁵ Vlaŋha ta mbrakwa ghazligiŋtá duhwalha halaway ma mnduha ta həŋ. ¹⁶ Wya hga tsa gwal ghwanpdə his dagab tsi ya: Simuŋ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer†, ¹⁷ nda i Yakubu nda zwanamani Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi, Bwarneges kə'a tsanaftá hga taŋ, manda mnay kazlay: Zwana ŋəzla luwa‡ kə'a ya, ¹⁸ nda Andre, Filip, Bartelemi, Mata, Tuma, Yakubu zwaŋa Alfe, Tade, Simuŋ mnda la Kananit, ¹⁹ nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Razanaftá Sulkum nda ghu6a

²⁰ Tahula tsa, ka sli'aftá həŋ ka laghwi dzagha. Ka sli'igəldaghatá mnduha dliwis slanaghatá həŋ, ha ka trapta i Yesu nda duhwalhani ta mutsaftá fitik ŋa zanŋtá skwa zay. ²¹ Snaŋta la taŋ ma Yesu ta skwi ta mnə lu kazlay: Nda hwada ghunislakani kə'a ya, ka sagha həŋ da klay.

Zlghawa Yesu ta ghəŋa razay ta razu lu

Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10

²² Ka gwal tagha zlahu Musa ŋa mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima ta mnay guli mantsa: «Nda ksa na

mndu na da Belzebul§, kabga nda mbrakwa halaway ta ghazligiŋta tsi ta duhwalha halaway ma mnduha,» ka həŋ. ²³ Ka hagaftá Yesu ta həŋ ka mnay ŋa taŋ nda mahdihdi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Waka halaway dza'a ghazligiŋtá halaway na? ²⁴ Ka tavaptá luwa turtuk ná, dza'a nzakway tsa luwa ya tdukwa ra? ²⁵ Ka dgavapdga həga mndu his ná, ta dza'a nzəglanza tsa həga ya ra? ²⁶ Ka kuranavatá ghəŋani halaway katsi ná, nda dga his nda tsa tama, sladglata a nda tsa tama guli wu, kdavakta ŋani tsa. ²⁷ Ka ta habaf a mndu ta mndu nda mbra wu katsi ná, laviŋta a ta lami da həga ga taŋ ka hlugudunustá huzlani wa. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Inda dmakuha dza'a magata mnduha, dza'a plinispla Lazglafta ta həŋ nda inda rarazuha dza'a həŋ rarazay tani. ²⁹ Ama inda mndu dza'a razanaftá Sulkum nda ghu6a, plinista a lu ta dmakwani dekdek wa. Dza'a nzakway dmakwani ta ghəŋani ŋa kdekedzeŋ,» ka'a nda həŋ, ³⁰ kabga «nda ghwadaka sulkum ma vghani,» ka həŋ ta mnay ta Yesu, kəl Yesu ka mna tsa gwada ya ŋa taŋ.

I wa vərda zwanamani ma Yesu?

Mat 12:46-50, Luk 8:19-21
³¹ Tahula tsa, ka 6hadaghatá i mani nda zwanamani ma

† 3:16 Piyer: Manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. Gray nda Mata 16:16-18, Yuhwana 1:42. ‡ 3:17 Gray nda Lukwa 9:54. § 3:22 Ngha ta Mata 10:25.

Yesu, ka sladaghuta ma bli. Ka ghunadamtá həj ta mndu da həga ɲa hgagaptá Yesu. ³²Tizlik tskatá mnduha tavata Yesu ta lagha lu da mnay ɲani kazlay: Wa'a i ma gha nda zwanama gha ta hga kagha ma bli kə'a. ³³«I wa ma da nda zwanama da na?» ka'a zlgħaftá wani. ³⁴Ka nghadaptá tsi ka tsa mnduha ta nzaku ta wanafta ya, ka'a mantsa: «Wana i ma da nda zwanama da, ³⁵kabga inda mndu ta maga skwi manda ya ta kumə Lazglafta, tsaya zwanama da, tsaya mukuma da, tsaya ma da,» ka'a.

4

Mahdihdi nda mnda wutsa hulfa

Mat 13:1-9, Luk 8:4-8

¹Ma sana fitik, ka nzəglatá Yesu ka tagha skwi ɲa mnduha ta wa drəfa Galili. Ka tskadagħatá mnduha ta vgha ɲərɓisl tavatani, kəl tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta wa tsa drəf ya, ta nzatá inda tsa mnduha ya rpa' ta wani. ²Ka taghə tsi ta ndəghata skwi ɲa taɲ nda mahdihdi. Wya ka'a nda həj ma tsa tagha skwani ya: ³«Snawa ka mnaghunata yu ɓa! Mbadaka sana mndu ka sli'aftá ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. ⁴Tata wutsaywutsay mantsa, ka rkatá sanlaha ta tvi ka sli'adagħatá dyakha da dāguta. ⁵Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slagħutá hađik, ka gi dyaftá tsi misim-misim kabga sira a hađik ta

ghəɲani wa. ⁶Na safa fitik dzafɽa tida, ka zlgħutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slagħu a slrəj mistani wa. ⁷Ma teki sanlaha, ka glanağħatá teki ka ragħwanata pğħaf a ta ghəj wa. ⁸Ta gənək sanlaha, ka dāyafɽa tsahaya, ka galafta, ka pğħaftá ghəj ka zwan dze'dze'. Midida ghəɲa sanlaha, selela ghəɲa sanlaha, ɓərzləzla ghəɲa sanlaha. ⁹Mndu nda sləməɲa snay, ka sna tsi,» ka'a nda həj.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gwada nda mahdihdi na?

Mat 13:10-17, Luk 8:9-10

¹⁰Manda dgaghuta i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda sanlaha ma mnduha ta vgha, ka dawanɽá həj ta ghəɲa tsa mahdihdi ya da tsi. ¹¹«Kaghuni, vlaghunavla lu ta snaɲtá dīfa ta gwada ta ghəɲa ga mghama Lazglafta, ama ɲa sanlaha ná, ba nda mahdihdi dza'a mnananɽa lu ta həj, ¹²kabga ɲa nğhay taɲ, nğhanɽa a həj wa. ɲa snay taɲ, snaɲta a həj dəkdek wa. Ka má nda sna həj katsi ná, má dza'a mbədaƙmbəda həj ta vgha da Lazglafta ɲa plinistani ta dmakuha taɲ*,» ka'a nda həj.

Klatá ghəɲa tsa mahdihdi ya

Mat 13:18-23, Luk 8:11-15

¹³Tahula tsa, ka'a nda həj guli mantsa: «Sna a kuni ta tsa mahdihdi ya ra? Ka sna a kuni ta tsaya wu katsi ná, wa ka kuni dza'a snaɲtá inda

* 4:12 Nğha ta Isaya 6:9, 10.

mahdihdi tama? ¹⁴ Tsa hulfa ta wutsə tsa mndu mnə yu ya ná, gwada Lazglafta ya ta wutsə tsi. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida nzakwa tan. Na gi snaŋta tan ta gwada Lazglafta ma ŋudufa tan, ndadaghata halaway hlugudunustá hən, manda dagay ta daguta dyak ta hulfa ta tvi. ¹⁶ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh wutsaf lu ta hulfa tida hən. Ka snaŋsna hən ta gwada Lazglafta gi misimmisim ka hən ta tsu'af ta nda rfu, ¹⁷ ama had hən ta zlanťa vli ŋa dzugwamta tsa gwada ya ta slrən ma ŋudufa tan wa. Ka grungra ghuya danwa nda giri ta hən kabga tsa gwada ya katsi, gi suwak zlanavata tan ta zlghay nda ŋudufa tan. ¹⁸ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda vli ma teki rkam hulfa mida hən. Snaŋsna hən ta gwada Lazglafta ¹⁹ ama ta laghula hən da ndana nzaku ma ghənja hadik, nda ndana zba gadghəl, nda ndana sana skwiha ta hara'uwa iri. Mantsa tama, mbada tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka ninťa hən ka ksuban. ²⁰ Sanlaha ma mnduha ná, manda hadik ka gənək hən. Ta snaŋsna hən ta gwada Lazglafta, ta zlghafzlgha hən nda ŋudufa tan, ta magay hən ta skwi ta kumə Lazglafta. Sanlaha ma tsa mnduha ya ná, ki'a ki'a magata hən, ka gratani magata sanlaha, Sanlaha ma mnduha guli ná, va ŋulum

ŋulum magatá ŋa tan,» ka'a.

Mahdihdi graf lu nda pitirla

Luk 8:16-18

²¹ Ka Yesu nda hən guli: «Ta klafkla lu ta pitirla ŋa dzuḡamta ma tughuba ra? Ari ta klafkla a lu ŋa fiŋta mista ghzlən na? Ta klafta ŋa fafta ta val tskala† lu kasi'i ki'e. ²² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta daḡi wa. Had skwi kdekdek dza'a kwal kul maravata banluwa guli wa. ²³ Mndu nda sləmənja snay ka sna tsi,» ka'a. ²⁴ Ka'a nda hən guli: «Daswa ka kuni nda skwi ta snaŋta kuni. Nda tsa daram ta kəl kuni ka gra skwi ya, nda tsi guli dza'a graghunafta Lazglafta ta ŋa ghuni, ŋa sgaghunaghatá ŋa ghuni guli. ²⁵ Tsaya tama, mndu ta fata sləmənani dina ka sna gwada ná, dza'a sganaghasga Lazglafta ta snaŋtani. Ama mndu ta dərzlaftá sləmənani ná, dza'a sganaghasga ta dərzlanaf ta guli,» ka Yesu.

Hulfa ma hadik graf lu nda ga mghama Lazglafta

²⁶ Ka'a nda hən guli: «Ka gragra nda hulfa ta pghamta mndu da hadik ya ga mghama Lazglafta. ²⁷ Dər ta hanə ta hanani tsa mndu ya girvidik, dər ta vaghə ta nzakwani tsi giftik, ta dyutá dyakwani, ka glakwani hulfa sna a kə'a ta magaku wa. ²⁸ Hadik ta dyginťa hulfa ŋa nzakwani ka kuzun. Tahula tsa, ŋa pghaftani ta ghən ŋa

† 4:21 Gray nda Mata 5:15 Lukwa 11:33.

ksayni ta zwaŋ. ²⁹ Ka nda ndəha tsi vərzləŋ tama, nda maga fitik ŋa tsay, sagha fitika kla vdu ŋa tsay[‡] tsa,» ka'a.

Ga mghama Lazglafta graf lu nda hya kramasa

Mat 13:31-32,34, Luk 13:18-19

³⁰ Wya ka'a nda həŋ guli: «Ndaw dza'a gra mu ta ga mghama Lazglafta, nda wati ma skwi dza'a grafta mu?

³¹ Tsa ga mghama Lazglafta ya ná, dza'a gray lu nda hya kramasa. Tsa hya kramasa ya ná, ndərzikw nzakwani mataba hulfaha ta ghəŋa hadik, ama ka sləgam sləga lu, ³² ta glafgla gdiz ka malaghutá hamata sluhwaha nidali. Ta pghay ta sləma dagala ha ka laviŋta dyakha ta baba həga taŋ tida,» ka'a.

³³ Nda ndəghata mndərga tsa mahdihdiha ya mnananŋa tsi ta gwada ta həŋ prək ka snaŋta taŋ. ³⁴ Inda ŋani ma gwada nda həŋ ná, ba nda mahdihdi. Ama nzata taŋ nda ghəŋa taŋ nda duhwalhani ya ná, tsislanaptani ta həŋ.

Ləbanata Yesu ta mativirau'
Mat 8:23-27, Luk 8:22-25

³⁵ Gahawu badu va tsa, «mbadma ta a 6lu a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³⁶ Ka sli'aftha həŋ ka zlanavatá tskata mnduha, ka lamə həŋ da tsa kwambalu nzamə Yesu mida ya ka laghwi, kawadaga nda sanlaha ma kwambalu guli mistani. ³⁷ Tata ndrə

həŋ ma kwambalu, ka sli'aftha mghama mativirau', ka kapatsa'uwaku imi ka lami ka kuma ndəghanafta kwambalu. ³⁸ Ta hanani Yesu ma mndəra kwambalu, nda fatá ghəŋani ta skwa fa ghəŋ. Ka sli'anaftá həŋ. «Mghama da! Ndana a kagha ta na zwađuta dza'a zwađuta mu na ra?» ka həŋ nda tsi. ³⁹ Sli'avatani mantša, ka dvanaghatá tsi ta falak. «L6al6a ka nzata ka t6ekw!» ka'a nda drəf. Ka l6atá falak, ka nzatá vli t6ekw. ⁴⁰ Ka mbəđavatá tsi tvə duhwalhani. Ka'a nda həŋ mantša: «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mandana na, kulam ndana, had zlgħay nda ŋuđuf da kaghuni dekdek katək ra?» ka'a nda həŋ. ⁴¹ Ka ksaftá zləŋ ta həŋ katakata. «Wa va na ma mndu katək na? Nduk nda falak nda drəf tani ta snanatá gwada!Š» ka həŋ.

5

Mbanafta Yesu ta mndu ksu halaway

Mat 8:28-34, Luk 8:26-39

¹ Manda laba taŋ ta tsa sana 6la drəfa Galili ta hadika Geraseni* ya, ² tata sabə nda sa Yesu ma kwambalu, ka gi ndadaghatá sana mndu ksu halaway, ta sabi mataba kuluha da guyay. ³ Mataba kuluha si ta nzakwa tsa mndu ya. Had mndu ta laviŋtá ksafta ŋa habafta dər nda zida wu, ⁴ kabga si ta tsamtsa lu ma tsuhwal, habawuha lu ta dzvuhani

‡ 4:29 Zuwel 4:13. § 4:41 Gray nda Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32. * 5:1 Gray nda Mata 8:28.

nda zidá, ama ta ratsinj ratsa tsatsi ta tsa zidaha ya, ta 6alin 6ala ta tsa tsuhwalha ya. Had mndu ta lavinjtá zlahafta wa. ⁵ Inda fitik ta vaghə nda vagha, ta hanə nda hana ta wawaku mataba kuluha nda ya ta ghwá, ka lili ka kwaha vghani nda pala. ⁶ Na tsa Nghanjani ta Yesu manda a ya ná, ka hwayaftá tsi ka lagha tsəlbata ta kəmani, ⁷ ka wahu nda lwi dagala. «Yesu Zwanja Lazglafta ta luwa: Nya mataba ɗa nda kagha na? Ta ndəba dzvu yu da kagha nda həga Lazglafta, ma ghuyɗip ka ta ɗanjwa,» ka'a. ⁸ Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga mnanamna Yesu kazlay: Ghwadaka sulkum! Sabsa ma na mndu na kə'a. ⁹ Ka ɗawanjtá tsi da tsi. «Wa hga gha na?» ka'a nda tsi. «Dəba'» hga ɗa, kabga nda tska ɗni. ¹⁰ Kdəkkdək, ma ghzlijnis ka ma luwa, ka'a ndi'ata ka ɗɗanjɗa nda tsi.

¹¹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu bra ghuvazuha† ta zbu ta skwa zay tanjavata ghwá. ¹² Ka tsa ghwadaka sulkum ya mantsa: «Kdəkkdək, ghuna ta anjani da a ghuvazuha a, ka sli'amta ɗni da hən,» ka hən nda tsi. ¹³ «Lawala!» Ka'a nda hən. Ka sli'agaptá hən ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da drəf. Ta magay mbsaka tanjavata dambu' his ta zadamta ma tsa drəf ya. ¹⁴ Na tsa gwal si ta ngha tsa

ghuvazuha ya, ka sli'afta hən nda hwaya ka laghu mnay ma luwa nduk tahula luwa. Ka sli'adaghatá mnduha da ngha tsa skwi ta maguta ya. ¹⁵ Manda sli'adaghata tanjavata Yesu, ka nghanjtá hən ta tsa mndu si sli'amə ghwadaka sulkumha dida ya ta nzakwani kwandlan nda sudatá lgut ta vgha. Ka ghudzaku tsa mnduha ya da zən. ¹⁶ Ka rusu tsa gwal si hada ya ta skwi ta maguta nda tsa mndu si ksu halaway ya, nda skwi ta maguta nda tsa ghuvazuha ya, ɗa tanjavata. ¹⁷ Tahula tsa, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hadika ɗni,» ka hən nda Yesu. ¹⁸ Ta dza'a dza'a Yesu da kwambalu tama, «wya dzvu, ka la yu mista gha,» ka tsa mndu si ksu halaway ya nda tsi. ¹⁹ Ama ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagha gha, ka dza'a ka slanaghatá la ga ghuni. Ka rusanafata ka ta inda skwi maga gha Mgham Lazglafta, nda ya kə'a tawatá hidahida ta kagha,» ka'a. ²⁰ Ka sli'afta tsi ka laghwi da manay ma kuraghuta hadika Dekapwalus ta inda skwi magana Yesu. Ka ndərmim inda tanjavata nda ndərmima.

Mbatá sana marakw ta paghaku, nda vramta hafu ma makwa Zayrus

Mat 9:18-26, Luk 8:40-56

²¹ Manda vradaghata Yesu nda kwambalu ka lagha ta sana 6la drəf, ka sli'adaghatá mnduha ɗər6isl slanaghatata

† 5:11 Ngha ta Zlahu 11:7 nda Vrafta ta Zlahu 14:8.

hada. Ta sladu Yesu ta wa tsa drəf ya. ²² Ka lagha sana mndu tekw mataba maliha ma həga tagha skwa la Yahuda slanaghata. Zayrus hga tsa mndu ya. Na gi nghanjani ta Yesu, ka gi zləmbatá tsi ma ghuvani. ²³ Ka njavatá tsi ka ndəba dzvu da tsi, ka'a mantsa: «Wa a makwa da ta kala ghəj ta dza'a mtaku. Kdəkkdək, sawi ksanja nda dzvu ka mbafta tsi, ka nzakwa tsi nda hafu,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda tsi. Mbadá mnduha ka sli'i rutututa mistani, ka bislay.

²⁵ Mamu sana marakw mataba tan ta maga vaku ghwanjəda his ta paghaku. ²⁶ Ghuyghuya tsa marakw ya ta danwa katakata ta dza'a da takay da duhturha. Zadinjada ta inda skwihani demdem, nduk nda tsa, had lavaghwani wu, tata sgaku nda sga tsa danwani ya. ²⁷ Na sanja tsa marakw ya ka lu ta gwada ta Yesu, ka kdikadamta tsi mataba mnduha, ka lagha ksanja lguta Yesu nda ga mahulhul, ²⁸ kabga wya ka'a ma ghəjani: «Tsa ksanj yu ta dər lgutani tada ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²⁹ Na tsa gi ksanjani ya, gi tərsiu' lbata tsa paghakwani ya tsa. Ta snu tsi ma vghani ná, wdər nda mba. ³⁰ Gi ta snə Yesu ma njani ma vgha guli ná, mamu mbraku ta savaghuta. Ka sladata tsi, ka mbədavata mataba tskata mnduha. Ka'a mantsa: «Wa na mndu ta ksanja lgutha da na na?»

ka'a. ³¹ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Nda ngha ka ta tskatá mnduha ta bisla kagha ná, wa ta kshata na» ka ka? ka həj nda tsi. ³² Ka nanaghaku tsi ka zba tsa mndu ta ksanja ya. ³³ Na tsa marakw ya, ka ghudzaku da zləj, kabga nda sna ta skwi maga tsi. Ka zləmbatá tsi ma ghuva Yesu, ka mnananjá kahwathwata. ³⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda mba ka makwa da, kabga zlgħafta gha ta i'i nda njudufa gha. La nda vgha ta zdaku, ka nzata ka kwandəlanj,» ka'a.

³⁵ Tata gwada Yesu, ka sagha gwal ga Zayrus da mnay ja Zayrus kazlay: Kdəkwa tsa makwa gha ya tsa, ja danwazlgəlta gha njaw ta mgham na? ka həj. ³⁶ Klaf a Yesu ta tsa gwada tan ya ka gwada wa. «Ma zləj ka, fafta kagha ta ghəja gha ta i'i kwenjkenj ja gha,» ka'a nda Zayrus. ³⁷ Ka sli'aftá tsi ka dza'a. Ka pyanatá tsi ta mnduha ta dza'a mistani, ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana zwanjani ma Yakubu ja dza'a mistani. ³⁸ Ka ghadaghatá həj da tsa Zayrus mali ma həga tagha skwa la Yahuda ya. Ka slanaghatá Yesu ta mnduha ta kitsiwiraku, ta wawahaku, ta dzadza lubaluba. ³⁹ Ka lamə tsi da həga. «Kabgawu ta kəl kuni ka hlawi, ta kəl kuni ka taw? Ya wana ta mta a zwanj wu, hani ta hani tsi,» ka'a nda həj. ⁴⁰ Ka ghubasu həj ta Yesu. Lagha Yesu ka ghzlagaptá inda mndu ma

həga. Ka hgana'atá tsi ta i dani nda mani ma tsa zwan ya, nda tsa gwal lagha həj kawadaga ya, ka lamə həj da tsa dzuguvi nda zwan mida ya. ⁴¹ Ka njanatá tsi ta dzvu, ka'a mantsa: «Talitakum,» ka'a. Manda mnay kazlay: Makwa da, sli'afslí'a, i'i ya ta gwada nda kagha kə'a ya.

⁴² Gi hləbəts ka tsa makwa ya sli'afsta ka gi mbada. A', ghwanpda his ima tsa makwa ya. Ka nzata həj ndan-drakawa ka ndərmimay. ⁴³ Mbadaka Yesu ka zlahanaghatá həj ka ndan-da kazlay: Yahayaha kuni da mnay dər nja wa tsi, ka'a. Ka'a nda həj guli mantsa: «Vlanwa skwa zay ta na makwa na,» ka'a.

6

Kwalaghuta gwal ma Nazaret ta zlgħaftá Yesu

Mat 13:53-58, Luk 4:16-30

¹ Ka sli'afstá Yesu ka zlanjtá tsa vli ya ka laghu da luwa ta glakwani.* Ka laghu duhwalhani mistani. ² Badu sabat, ka lamə Yesu da tagha skwi nja mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. Káka nda ndəghata mnduha hada ta sna tsa skwi ta taghə tsi ya. Ka ndərmim həj nda ndərmima: «Wa ta taghanafstá mndərga nana ma skwi? Wa ta vlanjtá mndərga nana ma dífil ta kəl tsi ka maga nana ma mazəmzəmha nja?» ³ Tsa mnda fidí ta nzakway ka zwanja Mari† ya a na mndu

na kay ra? Zwanjamani ma i Yakubu nda Yuses, nda Yuda, nda Simun a tsi kay ra? Mataba mu a kwagha mani kay guli ra?» ka həj. Ka nzaku Yesu ka skwa tuthun da həj. ⁴ Ka Yesu nda həj tama mantsa: «Ta vlay lu ta glaku nja anabi ma sana vliha, ama ma luwani, nda ya mataba la tan nduk nda ya ma həga ga tan‡ ná, had lu ta vla glaku nani wa,» ka'a. ⁵ Tsaya kəl Yesu ka kwal kul maganjtá mazəmzəm hada. Ka laghu tsi ksantá nda dzvu ta sanlaha ma mnduha kul dughwanaku, ka mbambanafstá tsi ta həj. ⁶ Ka ndərmim Yesu nda ndərmima ta tsa kwala tan kul zlgħaftá tsatsi nda nuduf ya.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwanpda his

Mat 10:5-15, Luk 9:1-6

Tahula tsa, ka sli'afstá Yesu ka laghwi da ra zwana luwa ta hula Nazaret. Ka tatagha skwi nja mnduha. ⁷ Ka hagafstá tsi ta duhwalhani ghwanpda his nja ghwanafstani ta həj his his his da luwaha. Ka valanjtá tsi ta mbraku ta həj nja ghazliginjta ghwadaka sulkum. ⁸ Ka zlahanaghatá tsi ta həj ka'a mantsa: «Ta sli'i kuni ya, dafa kwenkwen dza'a kuni klafta ma dzva ghuni, yaha kuni klaftá skwa zay, nda dər zliba ghuva, yaha kuni klaftá tsedi ma zlibi. ⁹ Yaha kuni klaftá mahisa lgut. ¹⁰ Ka lamla kuni da luwa

* **6:1** Ngha ta Mata 13:54. † **6:3** Gray nda Yuhwana 6:42. ‡ **6:4** Gray nda Lukwa 4:24, Yuhwana 4:44.

katsi, ka nzata kuni ga mndu ya ta tsu'aftá kaghuni, ha ka sagha fitik dza'a kəl kuni ka sli'afta ma tsa vli ya. ¹¹ Ka mamu gwal ma sana vli dza'a kwal kul tsu'afta kaghuni ta kwalaghutá sna gwada ghuni katsi, ka sli'apta kuni ma tsa vli ya, ka tukwiŋta kuni ta rgitika tsa luwa ya ta sɛla ghuni. Tsaya dza'a maraŋtá nzakwa dmakwa taŋ ta ghəŋa taŋ,» ka'a nda həŋ. ¹² Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da mnay ŋa mnduha, ka həŋ mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mnigiŋta kuni ta dmakwa ghuni,» ka həŋ. ¹³ Ka ghazligiŋtá həŋ ta ghwadaka sulkum ma mnduha, mbambanafha həŋ ta ndəghata gwal kul dughwanaku nda masanavata rdí ta həŋ§.

Mtakwa Yuhwana mnda maga Batem

Mat 14:1-12, Luk 9:7-9

¹⁴ Mantsa, ka snanaghatá tsa gwada ta gwadə lu ta Yesu ya ta mgham Hiridus, kabga laghula hgani da zərwa. Ka lu ta mnay tida na: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya ta sli'agabta ma mtaku, tsa ta kəl tsi ka maga mazənzəma,» ka lu. ¹⁵ «Iliya ya tane,» ka həŋ. «Sana anabi ta gara vgha nda sani mataba anabiha ghalya ya,» ka sanlaha nda ŋa taŋ. ¹⁶ Ama manda kdakwa Hiridus ta snaŋta tsahaya: «Tsa Yuhwana tsaghu yu ta ghəŋani ya kay ya ta sli'agabta nda

hafu,» ka'a. ¹⁷ Kəl Hiridus ka mnata ksafatá Yuhwana ná, kabga gwada ta Hiridiya ta nzakway ka markwa zwanamani Filip* klu tsi ka marakw, ¹⁸ si kəl Yuhwana ka mnay ŋa Hiridus kazlay: Ra a ka klay gha ta markwa zwanama gha wu,† ka'a nda tsi. Kəl Hiridus ka ghunaftá sludzani ksafatá Yuhwana ka tsamta ma zida. ¹⁹ Tifin basanava basa Hiridiya ta ŋuduf ta Yuhwana kabga tsa gwada ya, ka zbə tsi ta tvi ŋa dzata ama trid traptra ta tvani. ²⁰ Vərdə dər Hiridus ná, ta zləŋay ta Yuhwana. Nda sna guli kazlay: Mndu nda ghuba Yuhwana, ŋərma mndu ya kə'a ka katə tsi. Inda nzata Hiridus ka sna gwada ta gwadə Yuhwana ya ná, ta dəwir nda dwira ta ghəŋani dər má dʋafdʋa tsi ta snay. ²¹ Ma sana fitik tama, ka mutsafta tsa Hiridiya ya ta tvi ŋa dzatá Yuhwana. Tsa fitik ya ná, bađu fata Hiridus ta skala havakta fitika yakwani ya. Bađu tsaya, ka hagaftá Hiridus ta mnduha. Tsa mnduha hagaf tsi ya, gwal dagaladagala ta wanafta, nda mghamha ta ghəŋa sludziha, nda gwal klu lu ta hadika Galili ya. ²² Bađu va tsaya tama, ka lamə makwa tsa Hiridiya ya ka skalu ta kəma tsa mnduha ta tskavata ya. Ka zdanaftá tsa skalani ya ta ŋudufa Hiridus nda tsa gwal hagaf tsi ya tani. Ka Hiridus nda tsa makwa ya mantsa:

§ 6:13 Gray nda Yakubu 5:14. * 6:17 Ngha ta 8:27. † 6:18 Ngha ta Zlahu 18:16, 20:21.

«Ka nu dza'a kumafta maya gha ya, dawuha dawa dza'a vlaghavla yu,» ka'a. ²³ Ka wadānatá tsi. Ka'a mantša: «Skwi ya dza'a dawānta kagha da i'i ná, dza'a vlaghavla yu, dər má sl̥ahwa luwa da tsi,» ka'a. ²⁴ Ka ndagaptá tsa makwa ya ka laghwi mnay ŋa mani. Tahula mnanatani, ka dawu tsi da mani. Ka'a mantša: «Nu dza'a yu daway tama?» ka'a. Ka mani zlgħaftá wani mantša: «Dawa ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka gi vrəglaghutá tsi slanaghatá mgham ka daway da tsi: «Ta kumay yu ta vlihata gha ndana ndana ta kwambleh ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁶ Su'anak ká mgham nzata. Lavgliŋ a ta sđanafta wu, kabga nda ghada wadānatani ta kəma tsa gwal hagaf tsi ya. ²⁷ Ka gi ghunaftá tsi ta sludzi turtuk mataba gwal ta nghay ka'a nda tsi mantša: «La ka tsagaghata ka ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁸ Ka sli'áftá tsa sludzi ya ka laghwi da gamak, ka tsagaghatá ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta kwembleh. ²⁹ Manda snan̄ta duhwalha Yuhwana ta tsa skwi ya, ka lagha hən̄ klaghata mblani ka laghwi padamta.

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' hutaf

Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

³⁰ Mbadá tsa duhwalha si ghwanagha Yesu ya ka varakta. Ka tskavatá hən̄ tavata Yesu, ka rusa skwi si maga hən̄, nda skwi ya si ta taghə hən̄ ŋa mnduha. ³¹ Ka Yesu nda hən̄ mantša: «Mbadma ta wa mazawa, ka nzata kuni ka hlaptá hafu hada,» ka'a. Had fitika tan̄ ŋa mutsaftá dər zan̄ta dər skwa zay wu, kabga ndəghata mnduha ta zazavadaku katakata hada. ³² Ka sli'áftá hahən̄ hahən̄ ka dza'a ma kwambalu da sana vli ta wa mazawa. ³³ Ta sli'i hən̄, nda ndəgha mnduha ta nghin̄tá hən̄, ka tsəmaftá hən̄. Ka gazlatá inda mnduha ma luwa, ka dza'a nda səla da tsa vli ta dza'a i Yesu nda duhwalhani ya, ka tin̄laghutá hən̄ ta ḡhadaghata, kabga ta hway nda hwaya hahən̄. ³⁴ Manda ḡhadaghata Yesu, ka sabə tsi ma kwambalu. Kə'a kə'a ná, tizlik tskata mnduha, ka ksantá hən̄ katakata ta Yesu ka hidahidá, kabga nda nza hən̄ manda tuwakha kul had mnda ngha‡ hən̄, ka gi nzatá tsi ka tagha skwiha ŋa tan̄. ³⁵ Manda ya nda ghada laghwa fitik, ka lagha duhwalhani mnay ŋani. Ka hən̄ mantša: «Wana ma mtak lu hadna, laghula fitik guli, ³⁶ mnanamna ta na mnduha na, ka sli'a hən̄ da luwa, nda ya da zwana luwaha ta wafta na vli na, ka dza'a hən̄ skwa skwiha ŋa zay tan̄,» ka hən̄. ³⁷ Ama ka Yesu nda hən̄ mantša:

‡ 6:34 Gray nda Mbsak 27:17, 1 Mghamha 22:17, Azekiyel 34:5-6.

«Vlanjwawla kaghuni 6a ta skwa zay ta hən,» ka'a. Ama ka hən nda tsi mantsa: «Ŋa sli'a ŋni da dzawaktá buradi præk ka tseda vagha mnduha his dærmæk ta maga slnaŦ, ka valanťá hən ŋa zay tan rki?» ka hən. ³⁸ Ka'a nda hən mantsa: «Kidaghi buradi da kaghuni na? Naghawa nagma» ka'a. Naghanata tan, ka hən mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his ya,» ka hən. ³⁹ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Mnanawamna ta mnduha ka nzanata hən ka ghu6u ka ghu6u ta kuzunwa mkwenek,» ka'a. ⁴⁰ Ka tsakavatá mnduha, ka nzanata dærmæk dærmæk ma ya vli, hutaf mbsak hutaf mbsak ma ya vli. ⁴¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradi hutaf, nda tsulhwa klipi his ya. Ka nghadaftá tsi nda ta luwa ka rfanaghatá Lazglafta. Tahula tsa mantsa, ka 6alanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valanťá duhwalhani, ŋa dagananťá tsa mnduha ya. Mantsa guli, ka dagananťá tsi ta tsa tsulhwa klipi his ya ta hən. ⁴² Inda tan demdem ka zautá hən, ka babaghawťá hən. ⁴³ Ka tsakafťá lu ta padakwa tsa buradiha nda klipiha ya ka ghwanak ghwanpďá his.* ⁴⁴ Gwal ta za tsa buradi ya ná, mnduha dæmbu' hutaf ya.

Mbaday Yesu ta mbaďa ta drəf

Mat 14:22-33, Yuh 6:15-21

⁴⁵ Tahula tsa, gi ka mblafta Yesu ta duhwalhani ka lamə

da kwambalu ŋa dza'a tan ta sana 6la drəf nda tvə luwa Betsayda, ta kdə tsatsi ta vrinťá dæmga ŋa laba tsatsi nda hul nda hul slanaghatá hən. ⁴⁶ Manda dgatani ta vgha nda tsa mnduha ya, ka sli'afťá tsi ka laghwi ta ghwá da maga du'a. ⁴⁷ Lama vli da rvidik ya ná, 6hatá tsa duhwalha Yesu ya tsa nda kwambalu ma takataka drəf. Tata hadik Yesu turtukwani. ⁴⁸ Kə'a ka Yesu nghadapta ná, ta takadaku duhwalhani ka swa kwambalu, kabga mamu falak ta vra hən. Wəŋ ta tsughbura sərďæk vli, ka sli'afťá tsi ka mbaďa ta drəf nda sala, ŋa dza'a nda da hən, ka kumə tsi ta klatá wa tan. ⁴⁹ Kə'a ka hən ná, mamu skwi ta mbaďa ta imi, zlah halalay ya, ka hən ka wahu. ⁵⁰ Nda ngha inda tan demdem, ka ghudzaku hən ta ghudzaku da zləŋ. Ka gi gwadganatá Yesu ta hən. Ka'a nda hən mantsa: «Ma wahu kuni ta wahu, i'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda hən. ⁵¹ Ka lagha tsi, ka lamə da tsa kwambalu ya nzata tavata hən. Ka gi l6ata tsa falak ya t6ekw. Ka laghu tsa duhwalhani ya da ndærmimay katakata. ⁵² Ma ŋa snanťa tan ta mbrakwa Yesu nda mazəmzəm maga tsi nda buradi ya ná, lanamə a ta hən wu, kabga tənťəŋa ghənja tan.

Mbambanafta Yesu ta mnduha ma Genazaret
Mat 14:34-36

53 Tahula tsughwadapta tan ta drəf, 6hadaghar hən ta hadika Genazaret, ka hbanata hən ta kwambala tan ta wa drəfhada. 54 Manda saba tan ma kwambalu, ka tsəmafta mnduha ta Yesu. 55 Tsəmafta tan, ka sli'aftá hən nda hwaya da mnay ma inda vliha. Ka tsakwə hən nda ghzləŋa tan nda ghzləŋa tan ta gwal kul dughwanaku, da inda vli snən hən kazlay: Hada Yesu kə'a. 56 Ma inda dər wati ma vli tsi ta lagha Yesu, dər ma zwana luwa tsi, dər ma hudá luwa tsi, ka dər tahula luwa a tsi, ta hlaghahla lu ta gwal kul dughwanaku ka pghata ta daʔi. Ka ndəʔu lu ta dzvu da tsi, ŋa ksənʔa dər wa lgutani tsi kwenkwen. Inda gwal ta ksənʔa ná, nda mbamba hən.

7

Gwada i Yesu nda la Farisa ta ghəŋa tagha skwa dzidzi

Mat 15:1-9

1 Ka sli'agata tsa la Farisa nda sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya ma Ursalima, ka ts kavata tavatá Yesu. 2 Ka nghanʔá hən ta sanlaha ma duhwalha Yesu ta za skwa zay nda ŋratá dzvu, mbazinj a hən manda ya taghanaf dzidziha tan ta hən wa. 3 Tsaw la Farisa nda sanlaha ma la Yahuda ya ná, had hən ta za skwa zay ka ta mbaza a dzva tan tsuwedek dīna, manda ya taghanaf dzidziha tan ta hən

wa.* 4 Ka vragaghavra hən ta luma, had hən ta za skwa zay ka ta mbazaghu a hən ta mbaza wa. Mamu ndəghata sana skwiha guli taghanaf dzidziha tan ta hən ta magə hən manda: Tva mbazapta dīna ta kuwa, nda bəzleghwa, nda siga kufur. 5 Mbadá la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka dawanʔa da Yesu. Ka hən mantsa: «Nu kul had duhwalha gha ta maga skwi taghaf lu da dzidziha, ta kəl hən ka za skwa zay kul mbazinjá dzvu na?» ka hən. 6 Ka Yesu nda hən mantsa: «Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. A ta ŋa Isaya ta mnay ta ghəŋa ghuni, manda ya nda vinda mnə na Lazglafta kazlay:

nana mnduha na ná, ta wubisim ta wubisim ta zləzlva hən ta i'i. Ma ŋudufa tan ná, dva a hən ta i'i wa. 7 Zləzləva i'i ta zləzlvu hən ná, ka bətbət. Ma ŋa taghay tan ta zlahá da ŋa mnduha ná, ka laghu hən da ŋanatá zlahá mnduha†,» kə'a ya.

8 Zlanava zla kuni ta zlahá Lazglafta, ka laghu kuni da sna skwi ya ta taghu mnduha. 9 «Nda hidá kuni kahwata ta wudinjá zlahuha Lazglafta, ka ŋanatá ŋa ghuni ma skwa dzidzi. 10 Wya ka Musa: “Vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha,” ka'a. Ka'a guli na: “Mndu ta razanaftá i dani nda mani, dza'a dzadza‡ lu,”

* 7:3 Gray nda Lukwa 11:38. † 7:7 Ngha ta Isaya 29:13. ‡ 7:10 Ngha ta Sabi 20:12 nda Vrafta ta Zlahu 5:16 nda Sabi 21:17 nda Zlahu 20:9.

ka'a. ¹¹ Ama ka kaghuni ta mnay ɲa mnduha ná, laviɲlava mndu ta mnay ɲa i dani nda mani kazlay: Si má ta kumay yu ta vlaghatá skwi ɲa kataghata, daw laviɲ a yu wu, kabga kwarbaɲ ya manda mnay kazlay: Dza'a vlaɲtá Lazglafta yu kə'a. ¹² Mantsa ya tama ta mbla kuni ta tsa mndu ya, ɲa kwal kul katanɲa i dani nda mani. ¹³ Ma tsa magay ghuni mantsa ya tama ná, ta mbədiɲmbəda kuni ta gwada Lazglafta, nda mndərga tsa tagha skwa ghuni ya ɲa mnduha. Nda ndəgha mndərga sana skwiha ta magə kuni manda daslakwa tsahaya.»

Skwi ya ta ɲriɲta mndu
Mat 15:10-20

¹⁴ Tahula tsa, ka hagəglaktá Yesu ta dəmga da tsi. Ka'a nda həɲ mantsa: «Gunawa guna ta sləməɲa ghuni dina, ka mnaghunata yu. ¹⁵ Had skwi ta zadata mndu nda za ta ɲriɲta mndu wa, ba skwi ta sabə nda sa ma ɲudufa mndu ta ɲriɲta mndu,» ka'a. ¹⁶ [Ka mamu mndu nda sləməɲa snay ka sna tsi.] ¹⁷ Manda sli'afta Yesu ka laghwi da həga dgarə tsi ta vgha nda dəmga, ka dawantá duhwahani da tsi ta ghəɲa tsa gray graf tsi ya. ¹⁸ Ka'a nda həɲ mantsa: «A'a, had difil ma ghəɲa kaghuni guli ra? Sna a kaghuni guli kazlay: Had skwi ta zadata mndu nda za ta laviɲtá ɲriɲta

mndu wu kə'a ra? ¹⁹ Had tsa skwi ta zadata mndu nda za ya ta dza'a da ɲudufa mndu wu, da huɲi ta dza'a tsi ɲa dza'a thidiɲta ma dra,» ka'a. Tsa gwada Yesu ya ná, ta kumay ta mnay kazlay: Nda ghuɲa inda skwa zayš kə'a. ²⁰ «Skwi ta sabə nda sa ma ɲudufa mndu ná, tsaya ta ɲriɲta mndu, ²¹ kabga ma ɲudufa mndu ta sli'agabta ghwadaka ndanuha, nda sli'ɲsli'ɲ, nda ghali, nda psala mnduha, ²² nda hliri, nda hara'u tiri, nda sidi, nda nənɲa mndu, nda kakranaku, nda ghudzaku, nda vza rutsak ta mndu, nda gəla ghəɲ, nda ga rgha. ²³ Inda tsa ghwadaka skwiha ta sli'agapta ma ɲudufa mndu ya ta ɲriɲta mndu,» ka'a nda həɲ.

Zlghay nda ɲudufa sana marakw
Mat 15:21-28

²⁴ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwi ta hadika Tir nda Siduɲ. Ka lamə tsi da sana həga. Va a si ta snanɲta mndu kazlay: Wa'a hadya kə'a wa, ama laviɲ a ta difaghuta wa. ²⁵ Mamu sana marakw ksu halaway ta makwani, ka snanɲtá tsi ta mna gwada ta Yesu. Ka gi sli'aftá tsi ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. ²⁶ Ka ndəbu tsi ta dzvu da tsi ɲa ghzligiɲtá tsa duhwala halaway ya ma tsa makwani ya. Tsa marakw ya ná, makwa la Grek ma luwa Finusi, ya lu ta hadika

Siri ya. ²⁷ Ka Yesu nda tsi mantša: «Zlanžla ta zwani karaku ka baghafta hən. Dina a ka klaftá dúvula zwani ka vlanžta zwana kriha wa,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantša nzakwani mndani mghama da, ama ta dagay zwana kriha ta wiwsa tsa skwa zay ta rkadata ta hadik ma vəl zay zwani ya guli,» ka tsa marakw ya. ²⁹ Ka'a nda tsi mantša: «Kabga tsa gwada gha ya, la makwa da dzagha gha, wa'a saghusa tsa duhwala halaway ya ma makwa gha» ka'a nda tsa marakw ya. ³⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi dzaghani. Bhadaghatani dzagha ka lamə tsi da həga, ka slanaghatá tsi ta tsa makwani ya ta hani ta ghzlən. Ta had tsa duhwala halaway ya mida wa.

Mbanafta Yesu ta sana rgha kul sanjta zləmən

³¹ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ta hadika Tir, ka laghwi nda ma luwa Sidun, ka zlagaghatá tsi nda ma Dekapwalus ŋa vru nda tvə drəfa Galili. ³² Bhadaghatani da hada, ka klanaktá lu ta sana mndu ka rgha, sna a ta sləmən wu, sna a ta gwada guli wa. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi ŋa ksantá nda dzvu ka mbafta tsi. ³³ Ka klaghatá Yesu ta tsa mndu ya turtukwani, di'ij nda mnduha. Ka dzadzaghatá Yesu ta ndəfiŋa dzvuhani da sləmənha tsa mndu ya, danafha ta sərđəkani ta ghanik. ³⁴ Ka nghadaftá Yesu nda ta luwa, ka hlafta tsi ta

hafu. «Efasla,» ka'a. Manda mnay kazlay: Gunaguna kə'a ya, nda gwada luwa tan. ³⁵ Gi wuzlan guna guna sləmənha tsa mndu ya, gi wuted plata ghanikani tsa, ka gwada tsi ta gwada tsələŋ. ³⁶ Ka dvanaghatá Yesu ta mnduha yaha hən da mnay dər ŋa wati ma mndu tsi. Ka dvu Yesu ta hən ya ná, ka sgə hahən ta mna tsa skwi maga Yesu ya. ³⁷ Ka ndərmim hən katakata, ka hən mantša: «Inda skwi ta magə na mndu na na, dina. Nduk nda rgha tani ná, ka gwananatani ta sləmənhani, ka gwadayni ta gwada. Kay! Skwi dina ta magə na mndu na,» ka hən.

8

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu'fwad

Mat 15:32-39

¹ Ma tsa fitik ya, ka tskəglavatá ndəghata mnduha da Yesu, had skwa zay ŋa zay tan wa. Ka hganžta Yesu ta duhwalhani, ² «Ta ksita ka hidahida na mnduha na, kabga ma hkəna fitika tan na ta nzaku kawadaga nda i'i, had skwi mutsaf hən ŋa zay guli wa. ³ Ka lawala dzagha ghuni nda maya nda maya ka yu nda hən katsi, mutsafta a hən ta mbraku ŋa mbafta ta tvi wa. Wya sli'af ma vli di'ij sanlaha mataba tan guli,» ka'a nda hən. ⁴ «Ga dza'a mutsafta lu ta skwa zay ma na mtak na, ŋa vlanžta na mnduha na ŋa baghanaftá hən na?» ka duhwalhani nda tsi. ⁵ «Kidaghi buradi da

kaghuni na?» ka'a nda hən. «Ndəfəŋ hən,» ka hən nda tsi. ⁶ Mantsa tama, «nzawanza rəp ta hadik,» ka Yesu nda tsa mnduha ya. Ka nzatá hən. Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ndəfáŋ ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta. Tahula tsa, ka balanaptá tsi, ka valanŋtá duhwalhani, ŋa daganafŋtá tsa mnduha ya. Ka daganafŋtá hahən ta tsa mnduha ya. ⁷ Mamu zwana klipi ki'a guli da hən, ka rfanaghatá Yesu ta Lazglafta ta ghəŋa tsa klipi ya, ka valanŋtá tsi ta duhwalhani. «Daganafwa daga ta mnduha,» ka'a. ⁸ Ka zutá mnduha, ka baghaftá hən. Ka tskaftá lu ta pďakwani ma vəl zay taŋ, ka ghwanak ndəfáŋ. ⁹ Tsa mnduha ya na, ta magay hən ta dəmbu' fwad. Mantsa tama, ka vrintá Yesu ta hən dzagha taŋ. ¹⁰ Gi tahula tsa, ka sli'afŋtá tsi ka lamə da kwambalu nda duhwalhani, ka laghu hən ta hadika Dalmanuta.

Daway la Farisa ta mazəmzəm da Yesu
Mat 16:1-4

¹¹ Manda bhadaghata taŋ, ka sli'adaghatá la Farisa slanaghata, ka zlərdə hən ta skwiha nda tsi, kabga ta kumay hən ta mutsaftá ghurum ŋa ksafŋtá Yesu, ka hən nda tsi mantsa: «Magaŋnamaga maga ta mazəmzəm ŋa maranŋta kazlay: Da Lazglafta ta mutsa kagha ta ŋa gha ma mbraku kə'a,» ka hən. ¹² Ka hlaftá Yesu ta hafu, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl mnduha ta na

zamana na, ka dawa magatá mazəmzəm katək na? Kahwathwata ta mnaghunata yu, had sana mazəmzəm dza'a maranŋta lu ta mnduha ta na zamana na wa,» ka'a nda hən. ¹³ Ka sli'aptá tsi mataba tsa la Farisa ya ka laghwi da kwambalu ŋa dza'a ta sana bla tsa drəf ya.

Zanapta duhwalha Yesu ta skwi maga Yesu

Mat 16:5-12

¹⁴ Ma tsa sli'a taŋ ya, ka zanaptá duhwalhani ta klaftá buradi, turtuktuk yeya buradi da hən ma kwambalu. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni! Ng-hawa ghəŋa ghuni da isa la Farisa nda Hiridus,» ka Yesu zlahanaghatá hən. ¹⁶ Ka wuwisaku tsa duhwalhani ya mataba taŋ. «Zlah na kwala buradi kul had da amu na yeya,» ka hən. ¹⁷ Fslek ka tsa gwadə ya lamə da sləməŋa Yesu. Ka'a nda hən mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndanu, kabga kwala buradi kul had da kaghuni na? Ha gita, had mahizl ma ghəŋa ghuni ra? Təŋtəŋani ghəŋa ghuni katək ra? ¹⁸ Ya wana mamu ira ghuni ní, nu kul nghanŋtá kuni ta vli? Wana mamu sləməŋa ghuni, nu kul snanŋtá kuni ta sləməŋ*? Had kaghuni ta havaktá skwi katək ra? ¹⁹ Ma fitika daganafŋta da ta buradi hutaf ta mnduha dəmbu' hutaf, kidaghi ndaghanafta kuni ta ghwanak nda padakwa vəl zay mnduha na?» ka'a nda hən. «Ghwanəpďə his hən,» ka

* 8:18 Gray nda Irmiya 5:21, Azekiyel 12:2.

həŋ.[†] 20 «A ki ma fitika da-ganafta dā ta buradi ndəfāŋ ta mnduha dambu' fwad, kidaghi ndaghanafta kuni ta tughuba nda padakwa vəl zay mnduha guli?» ka'a nda həŋ. «Ndəfāŋ həŋ,» ka həŋ.[‡] 21 «Ka si mantša tsi, nu kwal kuni snaŋta tama?» ka'a nda həŋ.

Mbanafta Yesu ta mndu nda ghulpa ma Betsayda

22 Mantša tama ka bhadaghatá i Yesu nda duhwalhani da luwa Betsayda. Ka kladaghatá mnduha ta ghulpata mndu da Yesu. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi ŋa ksaŋta. 23 Ka ksaftá Yesu ta tsa mndu nda ghulpa ya ta dzvu, ka klaghata tahula luwa. Ka tfanaftá tsi ta sərdək ta iri, ka pghanaftá dzvu, ka daw tsi da tsi kazlay: Nda nŋha ka ta skwi ra? kə'a. 24 Ka gunanťá tsa ghulpa ta mndu ya ta iri. «Nda nŋha yu ta mnduha ta wawaku mndani ná, ama manda fu manda fu ta nŋha yu ta həŋ,» ka'a. 25 Ka pghəgláftá Yesu ta dzvuhani ta iriha tsa mndu ya guli, ka nŋhanťá tsa mndu ya ta vli tsuwadak. Nda mba tama, nda nŋha ta dagatá skwiha. 26 Mantša tama, «Yaha ka lami da hudá luwa,» ka'a nda tsi, ka ghuniŋta dzaghani.

Kagha ná, Kristi ka, ka Piyer nda Yesu

Mat 16:13-20, Luk 9:18-21

27 Tahula tsa, ka sli'áftá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka dza'a da sana luwaha ndusa ndusa ma luwa Sezare

Filip. Ta labə həŋ ta tvi, ka daw tsi da duhwalhani. Ka'a mantša: «Wa i'i, ka mnduha ta mnay na?» ka'a nda həŋ. 28 Ka həŋ mantša: «Yuhwana mnda maga batem ya ka sanlaha, Iliya ya ka sanlaha, sana mndu mataba la anabi ya ka sanlaha ta mnay nda kagha.» 29 «Kinawu ka kaghuni, wa ya ka kaghuni ta mnay nda i'i?» ka'a kay guli. Ka Piyer mantša: «Kagha na: KristiŠ ka,» ka'a nda tsi. 30 Ka zlahanaghatá Yesu ta həŋ ka ŋdanďa. Ka'a nda həŋ mantša: «Yahayaha kuni da walaŋťá mnay mantša ŋa mndu,» ka'a.

Mnay Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:21-28, Luk 9:22-27

31 Mantša tama, ka zlraftá Yesu ta taghay ŋa duhwalhani kazlay: Dza'a ghuyapə ghuya Zwanə mndu ta danəwa katakata. Dza'a wuďidin wuďa la galata mnduha, nda maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani. Dza'a dzadza lu, baďu mahkən, ŋa sli'agaptani nda hafu, ka'a. 32 Ka mnə tsi ta tsa gwadaha ya banluwa. Ka ksaghutá Piyer ta Yesu ta slərpa vli ka davanaghata. 33 Ka mbədavatá Yesu, ka nŋha duhwalhani. Ka ŋruhanaghatá tsi ta Piyer, ka'a nda tsi mantša: «Laghula gha tavata i'i halawaya skwi na. Haď ka ta ndanu manda ya ta kumə Lazglafta wa. Manda

† 8:19 Nŋha ta 6:35-44. ‡ 8:20 Nŋha ta 8:1-9. § 8:29 Kristi: Tsaya Almasihu.

ndana mnduha ká ka ta ndanu,» ka'a nda tsi.

Fata duhwalha ta ghəŋa taŋ manda ŋa Yesu

³⁴ Ka hagaktá Yesu ta mnduha, nda duhwalhani tani, ka mnay ŋa taŋ. Ka'a mantsa: «Ka ta kumay mndu ta nzaku kawadaga nda i'i katsi, ba vziŋtani ta ghəŋani, ka klayni ta udza zləŋayni, ka dza'ani mista da. ³⁵ Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa da ka mndu katsi ná, dza'a zadŋzada tsa mndu ya ta hafani. Mndu dza'a zadŋtá hafani kabga i'i, nda ya kabga Lfida Gwada ná, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ³⁶ Nu dza'a ghzlanata mutsafta mndu ta na ghəŋa hadik na tender, ka nda zada hafani na? ³⁷ Nu dza'a vlata mndu ŋa vara hafani na? ³⁸ Ya wana ka dmaku mnduha ta na zamana na, ka sli'inj ka sli'inj həŋ da Lazglafta. Ka kwalaghukwala mndu ta mnantá hga da nda gwada da guli ta kəma tsa mnduha ya katsi, i'i Zwanja mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala yu ta mnantá tsa mndu ya bađu vragata da kawadaga nda duhwalha nda ghuḅa ta luwa ma glakwa Lazglafta.»

9

¹ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna, dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta

nda mbraku, ŋa nghanja taŋ nda ira taŋ,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-13, Luk 9:28-36

² Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu, nda Yuhwana mistani, ka ŋlaghatá həŋ ta sana ghwá nda slra. Lafa taŋ ta tsa ghwá ya, ka mbədavaftá tsi ta kəma taŋ. ³ Ka wudaku lguthani tilil katakata. Had mndu ta na ghəŋa hadik na dza'a lavinjtá ghuḅaptá skwi ŋa ḅanafta ŋa laf taḅ ta tsaya wa.* ⁴ Ta wa ira tsa duhwalhani ya, ka zlagaptá i Iliya nda Musa, ka ghwa yiva nda Yesu. ⁵⁻⁶ Ka ksafita zləŋ ta tsa duhwalha ya katakata. Sna a Piyer ta skwi ŋa mnay wa. Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Maləma da, dina ka nzata mu hadna. Magafmamaga ta həgaha tumpul hkən. Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya guli,» ka'a. ⁷ Ka saha kusay tdiik bukwamtá həŋ. Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantsa: «Nana na zwanja da ta ḅvu yu nda ŋudufa da. Snawa ta gwada da tsi,†» ka'a. ⁸ Gi zləwad zləwad zləwad, ka duhwalhani ka nanagha vli ta wanaftá həŋ. Kə'a ka həŋ ná, Yesu turtukwani yeya nghanj həŋ kawadaga nda həŋ. ⁹ Ka sli'aftá həŋ ka saha ta tsa ghwá ya. Ta saha həŋ, ka zlahanaghatá Yesu ta tsa duhwalha ya. Ka'a mantsa: «Yahayaha kuni da mnantá skwi nghanj kuni

* 9:3 Gray nda 2 Piyer 1:16-18. † 9:7 Ngha ta 1:11.

ɲa mndu ha ka sagha fitik ya dza'a sli'agabta Zwanja mndu mataba gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁰ Ka snatá hən ta tsa gwada ya, ama ka laghu hən da daɗawaku mataba taɲ «nahgani sli'agabta mataba gwal nda rwa?» ka hən. ¹¹ Mantsa tama, ka dawantá duhwalhani da Yesu. Ka hən mantsa: «Kabgawu ta kəl gwal tagha zlahu ɲa mnduha ka mnay kazlay: Tinjəl Iliya dza'a saha karaku‡ kə'a na?» ka hən. ¹² Ka Yesu nda hən mantsa: «Anji, dza'a tinjaghutinla Iliya ta saha ɲa payanata'inda skwiha. Ama kabgawu vindafta lu ta ghəɲa Zwanja mndu kazlay: Dza'a ghuyay ta ɗaɲwa katakata, ɗvəta a lu wu kə'a? ¹³ Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta saha ka ghuyanaptá hən ta ɗaɲwa manda ya kumaɲ hən. Mantsa ya ka gwada Lazglafta mnata ta ghəɲani,» ka'a nda hən.

Mbanafta Yesu ta sana zwanj ksu seteni

Mat 17:14-21, Luk 9:37-43

¹⁴ Manda vradaghata i Yesu tavata tsa duhwalhani si zlana hən ya, ka nghanjta hən ta tskata mnduha ta wanaftá tsa duhwalha ya nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta zlərdutawi nda hən. ¹⁵ Na ghur, nghay tsa tskatá mnduha ya ta Yesu ná, nda ghada ndusadaghatani da hən. Ka sli'afta hən nda hwaya ka dza'a ga zgu ɲani.

¹⁶ Ka Yesu dawantá da hən mantsa: «Ta ghəɲa wu ta zlərdá kuni ta wi nda hən na?» ka'a. ¹⁷ Ka sana mndu mataba tsa mnduha ya zlghanaftawi mantsa: «Maləma ɗa, zwanja ɗa ksu seteni, vlanj a ta tva gwada wu kəl yu ka klagaghata da kagha. ¹⁸ Ka ta kumay tsa skwi ya ta slanapta katsi, gi slanatani ta hadik. Gi pghay tsa zwanj ya ta mahupak ma wi, dzislayni ta sli'inj ka hpaday, gi dzəɲ vghani. Tsaya kəl yu ka ndəba dzvu da duhwalha gha, kambəl ka ghzliginjta hən ta tsa seteni ya ma tsa zwanja ɗa ya mazlay, ama ka traptá hən,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ghwadaka mndəra mnduha kul had zlg hay nda ɲuduf da hən! ɲa kulam yawu dza'a nzata yu tavata kaghuni? ɲa kulam yawu dza'a nzata yu ka su'uwaghunata? Klagidighawa tsa zwanj ya,» ka'a nda hən. Ka klədanaghatá lu. ²⁰ Gi ghur nghay tsa zwanj ya ta Yesu ná, ka gi slanaptá tsa seteni ya nda mbraku, ka slanata ta hadik, ka kwatambal tsi ta vgha ta hadik, ka pgha mahupak ma wi. ²¹ Ka dawantá Yesu da dani ma tsa zwanj ya: «Daga Yawu zlrifta na skwi na ta na zwanj na na?» ka'a nda tsi. «Daga ma ga zwanjani ksaf ta tsi. ²² Baɗu ma sani, klaftani wudamta da vu, ɗər da imi tsi, gi wudamtani ma ɲa dzatani, kə'a ta magay tazlay. Ka lavinlava ka,

‡ 9:11 Gray nda Malatsi 3:23.

kdækkdæk katan̄na kata, tawa ta hidahida ta aṅni!» ka tsa mndu ya. ²³ «Ka lavin̄lava ka ri waka ka? Nu dza'a kwal lu lavin̄ta magata ka zlg hafzlg ha mndu nda ṅduf na?» ka Yesu nda tsi. ²⁴ Gi ka kapantá dani ma tsa zwan̄ ya ta lwi, «Zlg hafzlg ha yu, sawi katihata ma hta ta zlg hay dá,» ka'a nda tsi. ²⁵ Nghay Yesu ta gazladaghata mnduha nda hwaya, ka davanaghatá tsi ta tsa seteni ya. «Ghwadaka Sulkum ta pya mndu ka gwada nda ya ka snantá sləmən̄. Sabsa ma na zwan̄ na, ka yu ta mnaghata. Yaha ka vrəgladamta dekdek dida,» ka'a. ²⁶ Ka wahata tsa seteni ya ka ghudzanaftá tsa zwan̄ ya nda mbraku, ka sabə tsi mida. Ka nin̄tá tsi ta tsa zwan̄ ya gzəmbla' manda mndu nda mta, ha ka mnay ndəghata mnduha kazlay: Nda mta kə'a. ²⁷ Ama ka ṅanatá Yesu ta dzvu, ka sli'anafta, ka sli'aftá tsi ka sladata. ²⁸ Manda lama Yesu kawadaga nda duhwalhani da həga nda ghəṅa tan̄, ka daw hən̄ da tsi. Ka hən̄ mantsa: «Kabgawu kəl aṅni ka traptá ghzligin̄tá tsa seteni ya katək na?» ka hən̄. ²⁹ «Mndərga tsa Sulkum ya ná, ba nda maga du'a kada saba tsi,» ka'a nda hən̄.

Mnəglan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Luk 9:43-45

³⁰ Ka sli'aftá hən̄ hada ka taghatá hadika Galili. Va a Yesu si ta ghan̄ta mndu wu,

³¹ kabga ta tagha skwi ṅa duhwalhani. Wya skwi ta mnə tsi ṅa tan̄: «Dza'a ksafksa lu ta Zwan̄a mndu ka vlata ma dzva mnduha ṅa dzata tan̄. Baḍu mahkən, ṅa sli'aftani nda hafu.» ³² Ama sna a duhwalhani ta tsa gwada ya wa. Ta zləṅ hən̄ guli nda dawəṅta da tsi.

Wa dza'a nzakw ka mali
Mat 18:1-5, Luk 9:46-48

³³ Ka ḡhadaghatá hən̄ da luwa Kafarnahum. Ta nzaku hən̄ ma həga, ka dawəṅtá Yesu da hən̄: «Nahgani tsa skwi ta uwa'uwal kaghuni ta tvi ya na?» ka'a nda hən̄. ³⁴ Sriw nzan̄a hən̄, pslaf a hən̄ ta wa tan̄ wa, kabga si ta zba snantá mali mataba tan̄ hən̄, na skwi si ta uwa'uwal hən̄ ta tvi. ³⁵ Ka nzadatá Yesu, «saghawasa» ka'a nda hən̄. «Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali ta wa ira Lazglafta katsi, vraganatani ta ghəṅani ka sagəṅ gudzekw mista lamndu, ka nzakwani ka kwalva tan̄ guli.» ³⁶ Ka hgaftá tsi ta sana zwan̄ kwitikw, ka sladanata mataba tan̄. Ka tskwaftá tsi ma ghuvani, ka'a nda hən̄ mantsa: ³⁷ «Dər wati ma mndu ta tsu'aftá sani turtuk mataba na zwan̄iha na, kabga i'i, vərda i'i tsu'af tsa mndu ya nda tsa. Dər wati ma mndu ta tsu'aftá i'i guli, vərda i'i a tsu'af tsi wa, ama mndu ya ta ghunigihata tsu'af tsi,» ka'a.

Mndu ta vla zdaku ṅa amu ná, ṅa amu tsa
Luk 9:49-50

38 Ka Yuhwana nda tsi mantša: «Maləma da, nda ngha ŋni ta sana mndu ta ghzla duhwalha halaway ma mndu. Ka tsa mndu ya na: “Yesu ta vlihatá mbraku,” ka’a. Ka lmə ŋni, kabga had ta dza’a mista amu wu.» ka’a. 39 Ka Yesu mantša: «Ma lmə kuni ta mndu, kabga had mndu ta maga mazənzəm nda hga da, dza’a vza rutsak ta i’i wa. 40 Mndu kul had ta raza amu guli ná, ŋa amu tsa mndu ya. 41 Dər wati ma mndu ta taghunafá imi rau’ ŋa say, kabga nzakwa ghuni ka ŋa Kristi, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had nisəla tsa mndu ya dza’a zwađuta dekdek wu.» ka Yesu.

Daswa ka mndu nda vzamta mndu ma dmaku
Mat 18:6-9, Luk 17:1-2

42 «Ka vzamvza mndu ta sani turtuk mataba na zwaniha ta zlgħafta i’i na ma dmaku katsi, dza’a ghuyay ta đanwa katakata da Lazglafta. Ta dər má ya hbanam lu ta dughura buna dagala ma ŋurzluŋ, ka vzaghata da drəf, ka’a. 43 Ka si dzva gha ta famta kagha kəl ka ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsințsa gha ta tsa dzvu ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda dzva gha ka buđuduŋ, ka lama gha nda dzvuha gha yipa’ his his da həga vu kul had ta mtavata dekdek. 44 [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋəđməts, rwava a həŋ wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] 45 Ka səla gha ta famta

kagha kəl ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsințsa ta tsa səla ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda səla gha sluŋ turtuk, ka nzakwa gha nda səlahə gha yipa’ his his, ŋa wuđamta kagha da həga vu. 46 [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋəđməts, rwava a həŋ wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] 47 Ka ira gha turtuk, ta famta kagha kəl ka ka dəđamta da dmaku katsi, tsakwasliŋ tsakwasla ta tsa iri ya. Ta dər lama ka nda ira gha guzliŋ turtuk da ga mghama Lazglafta, ka nzakwa gha nda ira gha his his, ŋa wuđamta kagha da həga vu. 48 Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋəđməts, rwava a həŋ wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa. § 49 Inda mndu dza’a nəmanaf nəma vu manda slughul. [Inda skwi ta drə lu ŋa Lazglafta ta kuktaf kukta lu ta slughul tida] 50 Slughul ná, skwi đina ya, ama ka ta had zđaku mida dekdek wu katsi, nu dza’a magəglamta kuni mida ŋa vranamta si tsa nəmatani ya na? Mamu ka slughul ma kaghuni. Nzawanza nda zđaku mataba ghuni, sanlaha nda sanlaha,» ka’a.

10

Tagha skwi ta ghəŋa gh-zliŋtá marakw

Mat 19:1-12, Luk 16:18

1 Tahula tsa, ka sli’afá i Yesu nda duhwalhani hada

ka laghwi ta hadika Zudiya nda tvə drəfa Zurdeŋ. Ka tsəkəgladaghatá mnduha ta vgha tavatani. Ka nzəglatá tsi ka tagha skwi ŋa taŋ manda ya snu tsi. ² Ka gavadaghatá la Farisa tavata Yesu ŋa hla səlani. Ka dawəŋtá həŋ da tsi, ka həŋ mantsa: «Mamu re had wa a tvi ŋa ghzliŋta mndu ta markwa taŋ na?» ka həŋ. ³ Ka'a nda həŋ mantsa: «Wa ka Musa vindaghunafta na?» ka'a. ⁴ «Ka Musa ná, ka ta kumay mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzlu, ka gh-zliŋtani* kə'a,» ka həŋ. ⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vindaghunaftá tsa gwada zlahu ya mantsa. ⁶ Ama ma zraftani, manda kdíŋta Lazglafta ta magaftá inda skwi, "ka tsaftá tsi ta i zə'al nda marakw.†" ⁷ Tsaya dza'a kəl zgun ka zlaŋtá dani nda mani, ka ndi'anavatá vgha ta markwa taŋ, ⁸ ŋa nzakwa tsa hahəŋ his ya ka slu'uvgha turtuk‡. Mantsa tama, nzəgla a həŋ ka mnduha his wu, ama ka slu'uvgha turtuk nzakwa taŋ.» ⁹ Skwi ndi'anaf Lazglafta ná, ya-hayaha mndu dganata, ka'a. ¹⁰ Manda vrakta taŋ, ka lamə həŋ nzata ma həga, ka dawəŋtá duhwalhani da tsi ta ghəŋa tsa gwada ya. ¹¹ Ka'a nda həŋ mantsa: «Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa

taŋ, ka klaftá sana marakw katsi, ta hliri tsa mndu ya, maganamaga tsa mndu ya ta ghwadaka skwi ta tsa taŋtaŋa markwa taŋ ya. ¹² Mantsa guli, ka sli'afslí'a marakw ka laghu da wumatá sana zə'al katsi, ta hliri tsa marakw ya nda tsa.»

Hlakta mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu

Mat 19:13-15, Luk 18:15-17

¹³ Mbadaka mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ŋa tfanaghatawi ta həŋ, nda ma fanaghatani ta dzvu ta həŋ. Ama ka ghzlə duhwalha Yesu ta həŋ. ¹⁴ Ka nghə Yesu ta tsa skwi ta magə həŋ ya ná, zdəgana a wu, ka kuzlanaftá tsi ta ŋuduf. «Zlaŋwazla ta zwaniha kwitikw kwitikw ka sagha həŋ da i'i, ma pyə kuni ta həŋ, kabga ŋa gwal ta gara vgha nda həŋ na ga mghama Lazglafta. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wati ma mndu dza'a gi kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwan kwitikw, lamta a tsa mndu ya dekdek wa,» ka'a nda həŋ. ¹⁶ Ka hlamtá tsi ta tsa zwaniha ya da ghuvani, ka pghanaghatá dzvu ta həŋ, ka tfanaghatawi ta həŋ.

I Yesu nda sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Luk 18:18-30

¹⁷ Manda sli'afta Yesu ka mbađa ta tvi, ka sli'aftá sana

* 10:4 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. † 10:6 Ngha ta Zrafta 2:24. ‡ 10:8 Ngha ta Zrafta 1:27 nda 2:24. § 10:14 Gray nda 9:37.

mndu ka hwayakta tsəlbata ma ghuvani, ka daway da tsi: «Ari nərma mgham, nu dza'a magə yu ɲa mutsafta da ta hafu ɲa kdekedzen na?» ka'a nda tsi. ¹⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka hga i'i ka nərma na? Had sana nərma tafta Lazglafta wa. ¹⁹ Nda sna ka ta zlahuha ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, yaha ka da nənba mndu, ka vla ka ta glaku ɲa i da gha nda ma gha* kə'a,» ka'a. ²⁰ «Mghama da, snasna yu ta inda tsa skwiha ya daga ma ga zwanə da,» ka'a nda tsi. ²¹ Tsəmesl, ka Yesu nghanavatá tsa mndu ya, ka dvutá tsi, ka'a nda tsi mantsa: «Ta turtuk skwi ta pdugudughusta. La ka dzawapta ka ta inda skwa gha, ka daganaftha ka ta gwal ka pdu, mantsa dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa. Magata gha ta tsaya, ka sagha ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a nda tsi. ²² Na snan̄ta tsa mndu ya ta tsa gwada ya, ka laghu tsi nda basatá ɲuduf, kabga gadghəl ya. ²³ Ka waftá Yesu ta duhwalhani ta wanafta. «Kay! Dza'a nda bla ka lama gwal gadghəl da ga mghama Lazglafta!» ka'a. ²⁴ Ka ndərmim duhwalhani nda ndərmima ta tsa gwada ya. Ka vrəgliɲtá Yesu ta mnay guli, «Zwana da, nda bla ka lama gwal ta fafta ghəɲa taɲ ta gadghəl da ga

mghama Lazglafta! ²⁵ Ta dər laba ɲalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mnda gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Ka va ndərmimgəlta duhwalhani, ka həɲ mataba taɲ mantsa: «Ka si mantsa tsi katsi ná, wa dza'a mutsafta mbaku tama?» ka həɲ. ²⁷ Ka nghanavatá Yesu ta həɲ, ka'a mantsa: «Had mndu dza'a lavin̄tá mbanafthá ghəɲani wa, ama lavin̄lava Lazglafta ta mbanafthá mndu, kabga lavin̄lava ta maga inda skwi.» ²⁸ «A'a! Wana aɲni, zlanava-zla ɲni ta inda skwiha ɲni, ka dza'a mista gha,» ka Piyer. ²⁹ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had mndu ta sli'afta ka zlan̄tá hgani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nda mani, nda dani, nda zwanani, nda hadikhani, kabga i'i nda ya kabga Lfida Gwada Lazglafta, ³⁰ dza'a kwal kul mutsafta fərtə ta sgavaghatani daga ta na zamana mida mu na wa. Dza'a mutsay ta həgaha, nda zwanama, nda kwaghama, nda mamaha, nda zwani, nda hadikha tani, ama dza'a ghuyay ta dən̄wa guli. Ma zamana ta sagha guli, ɲa mutsayni ta hafu ɲa kdekedzen da Lazglafta. ³¹ Nda ndəgha gwal si ta kəma, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal si nda hul guli, dza'a nzakway ka gwal ta kəma,» ka Yesu nda həɲ.

Mahkəna mn̄an̄ta Yesu ta

* 10:19 Ngha ta Sabi 20:12-16 nda Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

mtakwani nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Luk 18:31-34

³² Ta mbada hən ta tvi ɲa ɲlu ka dza'a da Ursalima, ka labə Yesu ta kəma taɲ. Hluhla zləɲ ta duhwalhani, nda gwal ta dza'a mista taɲ tani. Ka tsəkəglanatá Yesu ta tsa duhwalhani ghwanpɔdə his ya tavatani, ka zɫraftá tsi ta mnay ɲa taɲ ta skwi dza'a slanaghata. ³³ «Snawasna ɓa! Wana mu ta dza'a da Ursalima. Hada dza'a ksafɫa lu ta Zwanja mndu, ɲa vɫaɲtá maliha ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazgɫafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, ɲa tsanaghata taɲ ta guma ɲa dzata, ɲa vɫaɲta taɲ ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ³⁴ ɲa ganapta tsahaya tiri, ɲa tafay taɲ ta sərɔdək tida, ɲa sləvay taɲ nda krupiha, ɲa dzata taɲ, ama baɫu mahkən, ɲa sli'agaptani nda hafu.»

Dawutá vɫa i Yakubu nda Yuhwana da Yesu

Mat 20:20-28

³⁵ Tahula tsa, ka gavadaghatá i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi tavata Yesu. «Mghama ɔa, ta kumay ɲni ta maganata gha ta skwi dza'a ɔawanɫa ɲni da kagha,» ka hən nda tsi. ³⁶ «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata ɔa na?» ka'a nda hən. ³⁷ «Baɫu lama gha da glakwa gha ya ná, ka pghata ka ta aɲni, sani nda ga zeghwa gha, sani guli nda ga zɫaba gha ná, kiɓa,» ka ɲni. ³⁸ Ka Yesu zɫghanaftawani ta

hən mantsa: «Sna a kuni ta skwi ta ɔawə kuni wa. Dza'a lavinɫava kuni ta sa leghwa tsa ghuya ɔanwa dza'a yu say ya ra? Ari dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya ɔanwa dza'a ghuyɔipta lu ya?» ka'a nda hən. ³⁹ «Aɲi, dza'a lavinɫava ɲni,» ka hən. Ka Yesu nda hən mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta leghwa ghuya ɔanwa dza'a yu say, dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya ɔanwa dza'a lu ghuyɔipta ya†. ⁴⁰ Ama ta ghəɲa skwi ta nghananɫá tsa nzaku nda ga zeghwa ɔa nda ya nda ga zɫaba ɔa ya ná, nghidigha a tsa ya wa. Nda nza tsa vliha ya ka ɲa gwal payanaf Lazgɫafta ta hən,» ka'a nda hən. ⁴¹ Na snanɫa tsa pɔakwa duhwalha ghwan ya ta tsa gwada ya, ka ɓasanavata hən ta ɲuɔuf ta i Yakubu nda Yuhwana. ⁴² «Saghawasa,» ka Yesu nda hən. «Nda sna kuni ta gwal ta nghə lu manda mghamha ta ghəɲa mndəra mnduha ná, ta gay hən ta ma mgham mghama taɲ. Gwal kulan lu guli, ta maray hahən ta mbrakwa taɲ ta ghəɲa taɲ. ⁴³ Ama mantsa a nzakwani mataba kaghuni wa. Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali mataba ghuni katsi, ka nzata tsi ka kwalva ghuni. ⁴⁴ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta nzaku ta kəma katsi, ka nzata tsi ka kwalva inda mnduha. ⁴⁵ Wya tsi, sa a Zwanja mndu kabga ɲa maganata lu ta slna wa, ama

† 10:39 Gray nda Slna gwal ghunay 12:2.

ɲa nzaku ka kwalva mnduha, vlaha ta hafani ɲa vara ndəghata mnduha guli,[‡] ka Yesu zlgšanaftawani ta həŋ.

Gunanata Yesu ta ira Bartime
Mat 20:29-34, Luk 18:35-43

⁴⁶ Ka ɓhadaghatá həŋ da luwa Yeriku. Ta sabə i Yesu nda duhwalhani, nda tskata sanlaha ma mnduha ma tsa luwa ya, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ka gatá skwi. Bartime hga tsa mndu ya, ta nzakway ka zwanja Time. ⁴⁷ Manda snanɲani kazlay: Yesu zwanja la Nazaret ya ta sagha ka'a, ka dzatá tsi ta lawlaw, ka'a mantsa: «Yesu zwanja Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁸ Mbadá mnduha ka ɲurhway. «Ma gwadaf ka,» ka həŋ. Ama ka sganaghatá tsi ta dza lawlaw ka ɲdanɲa: «Zwanja Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁹ Ka sladata Yesu, ka'a mantsa: «Hgagaghawa hga,» ka'a. Ka hgaktá həŋ ta tsa ghulpa ta mndu ya. Ka həŋ nda tsi mantsa: «ɲawanja ka sli'afata ka, wya ta hga kagha,» ka həŋ. ⁵⁰ Ka slurtidintá tsa ghulpa ta mndu ya ta lgutani, ka valavata ka labə nda tvə Yesu. ⁵¹ Ka dawantá Yesu da tsi. Ka'a mantsa: «Nu ta kumə ka ta magaghata da na?» ka'a. «Maləma da, ka nghəglanɲa yu ta vli,» ka'a. ⁵² «La, nda mba ka, kabga zlgħafta gha ta i'i nda ɲudufa gha,» ka'a nda tsi. Ka gi nghəglanɲatá tsa mndu ya

ta vli, ka ksə tsi ta tvi ka dza'a mista Yesu.

11

Lama Yesu da luwa Ursalima
Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Taghwan a həŋ ka ɓhadaghatá da luwa Ursalima wu, ka labə həŋ nda mista ghwá zaytuŋ, ndusa nda sana luwaha ta hgu lu ka Beslaze nda Betani. Ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² «Lawala da na luwa ta kəma ghuni na. Ka ɓhadagħaɓha kuni, dza'a slanaghasla kuni ta zwanja kdih hbana lu ta kul walanɲa mndu ta laf tida. Ka plata kuni, ka klagaghata kuni. ³ Ka «ɲaw kuni ta tsa na» ka mndu dawantá da kaghuni katsi, «Mgham ta kumay,» ka kuni dazlay. Gi dza'a zlagħunanɲla həŋ ɲa klaktá ghuni da hadna,» ka'a nda həŋ. ⁴ Ka sli'afatá həŋ ka labə, ka slanaghatá həŋ ta zwanja kdih ta hba ma bli ta watgha ga mndu ndusa nda wa tvi, ka platá həŋ. ⁵ Ka gwal ma tsa vli ya nda həŋ mantsa: «Nu tsa ta magə kuni na? Ta plə ɲaw kuni ta tsa zwanja kdih ya na?» ka həŋ. ⁶ Ka zlgšanaftá həŋ ta wa tanɲ manda ya mnanaf Yesu ta həŋ. Ka zlanɲá lu ta həŋ, ka laghu həŋ. ⁷ Ka klədanaghatá həŋ ta tsa zwanja kdih ya ta Yesu, ka pghaftá həŋ ta lguta tanɲ, ka ɲladaftá Yesu nzafta tida.* ⁸ Ka linɲatá mnduha ta zlazlatá

‡ 10:45 Gray nda Slna gwal ghunay 14:24 nda 1 Timute 2:6.

* 11:7 Gray nda Zakari 9:9.

lgutha taŋ ta tvi, sləhwa fuha
 ŋa sanlaha ta 6alakta ma
 vwah† ka pghay ŋa tsu'ay.
 9 Mbadaka gwal ta dza'a
 ta kəma Yesu nda gwal ta
 dza'a nda hulani tani ka hla
 wi. «Ŋa Lazglafta glaku! Ka
 tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta
 mndu ya ta sagha ma hgani.
 10 Ka tfanaghatfa Lazglafta
 ta wi ta ga mgham ta sagha,
 ga mghama Dawuda ta
 nzakway ka da ŋni! Glaku
 ŋa Lazglafta ta luwa!‡» ka
 həŋ. 11 Ka 6hadaghatá Yesu
 da luwa Ursalima, ka lamə
 tsi da həga Lazglafta. Tahula
 naghanatani ta inda skwiha,
 ka sli'aftá tsi ka vraghuta
 da Betani kawadaga nda
 duhwalhani ghwanpədə his,
 kabga nda ghada laghwa
 fitik.

Ksi'afta Yesu ta fwa ghuraf
Mat 21:18-19

12 Gamahtsimani, ta sabə
 həŋ ma tsa luwa Betani ya ka
 vru da luwa Ursalima, ka ku-
 zlanafá maya ta Yesu. 13 Ka
 nghanťá tsi ta sana ghuraf
 manda a nda sləhwa tbukw
 tida. Ka labə tsi nghanata,
 ka dza'a slanaghar slanagha
 a wa yu ta zwan tida kə'a.
 Laghani tavata tsa fu ya, kə'a
 kə'a ná, sləhwa yeya tida,
 kabga ta fitika yakwa ghuraf
 a wa. 14 Ka Yesu nda tsa
 ghuraf ya mantša: «Walglanťa
 a mndu ta tsagatá yaku ta
 kagha ŋa zay wa,» ka'a. Ta
 snaysnay duhwalhani.

Ghzigaptá gwal dzawa
skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Luk 19:45-
48, Yuh 2:13-22

15 Tahula tsa, ka 6hadaghatá
 həŋ da luwa Ursalima, ka
 lamə Yesu da da6a həga
 Lazglafta. Ka slanaghatá tsi
 ta mnduha ta dzawa skwi
 nda sakwa skwi hada. Ka
 liŋťá tsi ta ghzligiŋťá həŋ
 dzibil, ka zlambidiŋťá tsi
 ta tabəlha gwal ta mbəd,
 nda vla nzakwa gwal ta
 dzawa ghərbu' tani. 16 Zlana
 a ta mndu dər turtuk ŋa
 tsughwadadapta nda ma tsa
 da6a həga Lazglafta ya nda
 skwi wa. 17 Ka mnə tsi ŋa
 taŋ. Ka'a mantša: «Vinda a
 ma gwa6a Lazglafta kazlay:
 Həga 6a ná, dza'a nzakway
 ŋa həga maga du'a mndəra
 mnduha demdem kə'a ra?
 Ama mbada kaghuni ka niŋťa
 ka galigha gwal gənda§,»
 ka'a. 18 Manda snanťa la
 mali ta ghəŋa gwal ta dra
 skwi ŋa Lazglafta, nda gwal
 tagha zlahu ŋa mnduha ta
 tsa skwi ya, ka zbə həŋ ta tvi
 ŋa dzatá Yesu. Ama ta zləŋ
 həŋ guli, kabga ksanťsa tsa
 skwi ta taghə tsi ya ta hamata
 inda mnduha. 19 Manda
 dədəta fitik, ka sabə i Yesu
 nda duhwalhani ma tsa luwa
 ya ka laghwa taŋ.

Maga du'a kul had dga
ghəŋ

Mat 21:20-22

20 Ga sərđək ta labə həŋ
 ta tvi ka vru da Ursalima,
 kə'a ka duhwalha Yesu ná,

† 11:8 Manda ya ma 2 Mghamha 9:13, zlatá skwi ŋa vla glaku ya. ‡ 11:10 Gray
 nda Zabura 118:25-26 nda Mata 21:9. § 11:17 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irimiya
 7:11.

dzunuj̄ nda ghwala tsa ghuraf ksi'af tsi ya kay, nduk nda slrəḅhani tani. ²¹ Ka havaktá Piyer ta ghəḅa skwi ta luta. «Maləma da, ngha ta ghwala ta na ghuraf ksi'af ka na kay 6a!» ka'a nda Yesu. ²² Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Fafwa ghəḅa ghuni ta Lazglafta! ²³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər ya ghwá ya mnə mndu kazlay: Sli'afslí'a ka v zamta ka ta vgha da drəf! ka'a nda tsi katsi, ka dgaḅ a tsi ta ghəḅ ta ghəḅani wu, faffa ta ghəḅani ta skwi ya mna tsi ḅa magakwani katsi, dza'a maganamaga Lazglafta ta tsa skwi ya. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Inda skwi dza'a kuni dawarḅta nda maga du'a ná, fafwafa ta ghəḅa ghuni tida manda skwi nda ghada mutsatani, dza'a nghay kuni ta magata tsa skwi ya. ²⁵ Ka ta maga du'a kuni katsi, ka waya ka'a mamu dgun ma ḅudufa ghuni nda sana mndu katsi, pliniswapla ta dmakwa tsa mndu ya, kada plighunista Da ghuni Lazglafta ta luwa ta dmakuha kaghuni guli. ²⁶ [Ama, ka had kaghuni ta plinistá dmakwa mndu wa katsi, had Da ghuni Lazglafta ta luwa dza'a plighunistá dmakwa kaghuni guli wa]*» ka Yesu nda həḅ.

Ga mutsa Yesu ta glaku

Mat 21:23-27, Luk 20:1-8

²⁷ Ta mbaḁa həḅ, ka vrəgladaghatá həḅ da luwa

Ursalima. Ta wawakwani Yesu ma həga Lazglafta, ka sli'adaghatá la mali ta ghəḅa gwal ta dra skwi ḅa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ḅa mnduha, nda la galata mndu guli slanaghata. ²⁸ «Nda mbrakwa wa ta maga ka ta na skwiha na, wa ta vlaghatá tvi ḅa magay?» ka həḅ nda tsi. ²⁹ «I'i guli, ka dawarḁdawa yu ta skwi turtuk da kaghuni, ka zlghidifzlgħa kaghuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya,» ka Yesu nda həḅ. ³⁰ «Wya tsa daway da ya: Lazglafta ta ghunafta Yuhwana maga batem† re, ari mnduha a na? Zlghidifwa zlgha ta wani,» ka'a nda həḅ. ³¹ Ka laghu həḅ zlərday mataba taḅ. «Waka mu dza'a zlgha wani. Ka Lazglafta ya ta ghunafta ka mu, kabgawu kwal kuni kul zlghafta 6a,» ka'a dza'azlay nda amu. ³² «Ka mnduha ta ghunafta» ka mu katsi, lava a mantsa guli wu, ka həḅ, kabga nda sna mnduha ta Yuhwana kahwathwata kazlay: Vərda anabi ya kə'a. Tsaya tama, ta zləḅay həḅ ta skwi dza'a magə mnduha. ³³ Mantsa tama: «Sna a aḅni ta mndu ta ghunakta wu,» ka həḅ. Ka Yesu nda həḅ tama mantsa: «Mantsa i'i guli, had yu dza'a mnaghunata, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya wu,» ka'a.

12

* 11:26 Ngha ta Mata 6:15. † 11:30 Ngha ta 1:4-5.

Sana ghwadaka mnda vwaha inabi

Mat 21:33-46, Luk 20:9-19

¹ Mantsa, ka nzatá Yesu ka mna gwada nja tanj nda mahdihdi, ka'a mantsa: «Mamu sana mndu ta sli'afita ka laghwi da njabafita fuha inabi nder nder nder ma vwahani, ka njamtá tsi ma dzugur. Ka laptá tsi ta vli nja ditsa yakwani. Ka bamta tsi nduk nda dumbi nda slra tani mida nja nzakwa mnda nghay*. Tahula kdintani ta payanata tsa vwahani ya dina, ka fanamtá tsi ma dzvu ta gwal hvay. Ka sli'afita tsi ka laghwi dista luwa. ² Sagha fitika daga yakwani, ka ghunadaghatá tsi ta sana kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hvay ya nja mutsanafta tanj ta njani ma yakwa tsa inabi ya. ³ Laghani, dinj ksafksa hən ka dgaptá, ka vrinta kul vlanja. ⁴ Ka ghungladaghatá tsi ta sana kwalva slanaghatá hən guli, ka tatanaghatá hən ta ghən ka rarazata. ⁵ Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta mahkəna kwalva, ka dzatá hən nda dza ta tsaya. Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta sanlaha ma kwalvaha guli, ka dgaptá hən nda dga ta sanlaha, ka pslatá hən nda psila ta sanlaha. ⁶ Ga va tsa mndu ya, mamu pdakwa zwanjani turtuktuk ta dvu tsi ma hya njudufani, ka kdintá tsi ta ghunadapta da tsa mnduha ya kazlay: Dza'a hulay hən tahula ta na zwanja

da na kə'a. ⁷ Ka sli'afita tsa zwanj ya ka lagha slanaghatá hən. "Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya kaya! Sawa ka dzatá mu, nja zay amu ta tsa həga ya!" Ka tsa gwal ta hva tsa vwah ya mataba tanj. ⁸ Dinj ksafksa hən ka dzata, ka vzidintá hən ta mblani di'inj nda tsa fuha inabi ya.

⁹ «Ndana tama, nu dza'a magə dani ma tsa vwaha fuha inabi ya? Dza'a laghala, nja zadanatani ta tsa mnduha ta hva ma tsa vwah ya, nja vlanjani ta tsa fuha inabi ya ta sanlaha ma mnduha. ¹⁰ Ta dzanaf a kaghuni ta vindatani ma deftera Lazglafta manda ya kə'a ta mnay ra? "Tsa pala wudidinj gwal ta ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərda palaka tughwa həga. ¹¹ Tsaya ná, Lazglafta ta dvaftá nzakwa tsa pala ya ka vərda palaka tughwa həga. Skwa ndərmimay nzakwani ta wa ira amu!†"» ka'a.

¹² Tsatsafta tsa maliha ya ná, ta ghənja tanj ta gwada Yesu ta tsa gwada ya. Ka zbə hən ta tva ksafita, ama ka zlanatá hən ka laghwa tanj kabga zlənja gwada da mnduha.

Gwada ta ghənja pla dzumna

Mat 22:15-22, Luk 20:20-26

¹³ Ka ghunaftá hən ta sanlaha mataba la Farisa nda mnduha Hiridus,‡ nja dza'a gwada nda Yesu, kada dakwatsafta lu ta gwada ma wani nja ksafita. ¹⁴ Wya ka hən

* 12:1 Gray nda Isaya 5:1-2. † 12:11 Ngha ta Zabura 118:22-23. ‡ 12:13 Ngha ta Mata 3:6.

lagha mnay ηani: «Maləma da, nda sna ηni kazlay: Dar gwada ta mnə kagha kə'a, had kagha ta zləna ira mnduha wu, kabga had ghuya gha nda mndu ta ghərɔakwani wa. Vərda nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə kagha. Ta kumay ηni ta dawantá gwada da kagha: Ma zlahá Lazglafta ná, nda ra re, ra a wa ka pla dzumna ηa mgham dagala ma Ruma na? Dza'a plər pla a wa ηni na?» ka həj. ¹⁵ «Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na?» Ka Yesu zlgšanaftawi ta həj, kabga nda sna ta tsa madgwirmadgwira taη ya. «Klagaghawakla ta tsa kwaɔu ya ka nghanata yu,» ka'a. ¹⁶ Ka klanaktá həj turtuk. Ka dawantá Yesu da həj. Ka'a mantsa: «Nda wa grafta lu ta na skwi tsaf lu tida na na? Na wa na hgu tida na guli?» ka'a nda həj. «Na mgham Sezar ya,» ka həj. ¹⁷ Ka Yesu nda həj mantsa: «Vlanwa mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ηa mgham Sezar, vlanwa Lazglafta ta ya ta nzakway ka ηa Lazglafta,» ka'a nda həj. Ka ndərmim həj katakata ta tsa zlgħawani ya.

Daway ta ghəηa sli'agabta ma mtaku nda hafu

Mat 22:23-33, Luk 20:27-40

¹⁸ Ka sli'adaghatá la Sadukiya slanaghata Yesu guli. Hahəj ná, gwal ta

mnay kazlay: Had sli'agabta mndu ma mtaku wu[§] kə'a ya həj. Ka dawantá həj da tsi, ka həj nda tsi mantsa: ¹⁹ «Maləma da, wya ka Musa vindaηnafta: “Ka mamu mndu mtu zwanamani ka zlantá markwa taη, ya a ta zwanə nda tsa marakw ya wu katsi, wunanaghata tsa zwanamani ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ηa yanatani ta zivir ta tsa zwanamani ta mtuta ya,”* ka'a.

²⁰ «Tsaw ghalya, si mamu zwanama ndəfáη həj ma da taη. Si ka klaftá zumali ma həj ta marakw, ka mtutá tsa mndu ya ta yana a lu ta zwanə wa, ²¹ ka wunanaghatá tsa mahisa zwanə ya ta tsa wadgu ya, ka mtutá tsaya guli, yana a lu ta zwanə wa. Mantsa ya tsa mahkəna zwanə ya guli. ²² Inda tsa zwaniha ya ndəfáη ndəfáη, ka raftá həj ta tsa marakw ya, kul had ya ta yatá zwanə nda tsi. Tahula rwuta tsa zwaniha ya ndəfáη ndəfáη, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²³ Mantsa tama ní, baɔu sli'agabta ma mtaku nda hafu ní, ηa wa ηa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya mataba taη baɔu tsaya tama, ya wya klafkla həj demdem ta tsa marakw ya ka markwa taη?» ka həj nda tsi. ²⁴ Ka Yesu zlgšanaftawani ta həj mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəη. Kabgawu kəl yu ka mnay mantsa? Sna a kuni ta skwi nda vinda ma

[§] 12:18 Gray nda Slna gwa ghunay 23:8. * 12:19 Ngha ta Sabi 20:1-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:6-22, 25:5-10 nda Zlrafta 38:8.

gwada Lazglafta wu, sna a kuni ta mbrakwa Lazglafta guli wa. ²⁵ Tahula sli'agapta ma mtaku nda hafu ná, ta had kluvta vgha i marakw nda z'al wu, dza'a nzanza hən manda duhwalha Lazglafta ta luwa. ²⁶ Ta ghəŋa gwada ta vragapta ma mtaku nda hafu ya ná, ta dzaŋaf a kuni ta tsa vli ta ghəŋa mubuk nda vu tida ma deftera Musa ya ra? Ka Lazglafta nda Musa hada na: "Ti Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu,†" ka'a. ²⁷ Hahən ná, ta nda hafu hən, kabga Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, ama Lazglafta gwal nda hafu ya. Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni katakata,» ka Yesu nda hən.

Daway ta ghəŋa mali mataba zlahu

Mat 22:34-40, Luk 10:25-28

²⁸ Ma tsa vli ya, mamu sana mndu mataba gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta sna tsa skwi ta zlərdə i Yesu nda la Sadukiya ya. Nghayni ná, dina tsa zlgatá wa Yesu ŋa taŋ ya. Ka sli'afita tsi ka gavadaghata tavata Yesu da dawanta. Ka'a mantsa: «Wati mali ma inda zlahuha na?» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Wya mali mida: Snawa 6a la Isra'ila! Mgham ta nzakway ka Lazglafta ná, tsatsi turtuktuk Mgham. ³⁰ Mantsa tama, ka dvuta ka ta Mgham ta nzakway ka

Lazglafta gha nda hyahya ŋudufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana gha, nda inda mbrakwa gha.‡ ³¹ Wya mahisani: «Ka dvuta ka ta mnda səla manda va dvuta gha ta ghəŋa gha.Š» Mataba inda zlahuha ná, had zlahu ta malaghutá tsahaya wa,» ka'a.

³² Ka tsa mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha ya nda tsi mantsa: «Zda tsa mghama da. Kahwathwata tsa mnə ka kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a ya, had sani dekdek ta ghəŋa tsatsi* wa. ³³ Had taŋta dvuta mndu ta Lazglaftani nda hyahya ŋudufani, nda inda ndanani, nda inda mbrakwani, nda dvutani ta mnda səla manda va dvutani ta ghəŋani wa. Malaghumala tsaya ta ghəŋa skwi nda səla ta drafta lu tsuhtuh ta gwir. Malaghumala guli ta planatá ghəŋ ta plu lu nda hamata skwiha nda ya nda rini† ta vlanŋta lu manda ya dawana zlahu,» ka tsa mndu ya. ³⁴ Nghanata Yesu ta tsa zlgawani ya ná, mamu difil mida. Ka'a nda tsi mantsa: «Di'inaghu a ka nda ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. Had mndu ta derglaftá ŋuduf ka dawgaltá vli da tsi tahula tsa wa.

Zwanja Dawuda Kristi ra?

Mat 22:41-46, Luk 20:41-44

³⁵ Ka kdə Yesu ta tagha skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta. Wya ka'a ta mnay: «Kurki gwal tagha zlahu ŋa

† 12:26 Ngha ta Sabi 3:2, nda 3:6, 15-16.

Š 12:31 Ngha ta Levi 19:18.

Gray nda Huseya 6:6.

‡ 12:30 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:4, 5.

* 12:32 Gray nda Vrafta ta Zlahu 4:35.

† 12:33

mnduha ta mnay kazlay: Kristi ná, zwan̄a Dawuda ya ka'a na? ³⁶ Ya wya ka vərđa Dawuda pghafər Sulkum nda ghuḅa mnata:

“Ka Mgham Lazglafta mnanatá Mghama ḁa na:

Nzanza gha nda ga zeghwa ḁa ha ka sagha fitik dza'a niṅta

yu ta ghumaha gha ka skwa diṅlay gha,‡” ka'a.

³⁷ Ya “Mghama ḁa ka,” ka vərđa Dawuda ta hgay ní, wa kə'a nzəglaku ka zwan̄ani tama?» ka'a guli. Tsa skwi ta taghə Yesu ya na, zḁəganazḁa ta tsa dəmga ta snay ya.

Planaghatá vu ta gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Luk 20:45-47

³⁸ Wya ka'a nda həṅ ma tsa skwi ta taghə tsi ya. «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu ṅa mnduha! Hahəṅ ná, nda lgutha zutututa zḁəganata wawaku ta həṅ. Zḁəganazḁa ganaghatá zgu ta həṅ ta luma. ³⁹ Ta zbay həṅ ta vla nzaku ta kəma ma həga ta kəl lu ka tagha skwa la Yahuda. Vla nzaku dīna ta zbə hahəṅ ma vla za skwa zay guli. ⁴⁰ Hahəṅ gwal ta dghwadgudun̄tá skwa la wadgu. Zḁəganazḁa slriṅtá maga du'a ta həṅ ta kəma mnduha ṅa ghuban̄tá həṅ. Dza'a tsanaghat̄sa lu ta guma ta həṅ katakata,» ka'a.

Vla skwa markwa wadgu ka pḁu

Luk 21:1-4

⁴¹ Tahula tsa, ka nzatá Yesu mbəṅ nda akwata pgha tseḁi ma həga Lazglafta, ka nghay ka mnduha ta pgha tseḁi dida. Nda ndəgha la gadghəl ta va pghadatá tseḁi. ⁴² Ka lagha sana markwa wadgu ka pḁu guli, ka pghadatá tsi ta aneni his kul slaghuta ka sana skwi. ⁴³ Mantsa tama, ka hagan̄tá Yesu ta duhwalhani, ka'a nda həṅ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, tseḁi pghada ya markwa wadgu ya da ya skwi ya ná, mal ṅani ka ṅa pḁakwa mnduha, ⁴⁴ kabga sanlaha ná, ma fərta tani da həṅ kla'ata həṅ ka pghadata. Ama tsa marakw ya ná, kdavakta skwi ma ṅa zayni ga taṅ klaf tsatsi ka pghadata,» ka'a.

13

Tasiṅtá həga Lazglafta

Mat 24:1-2, Luk 21:5-6

¹ Ma fitika saba i Yesu ma həga Lazglafta, ka sani mataba duhwalhani nda tsi mantsa: «Mghama ḁa, ngha ta glakwa na pala na ḅa! Nghana ka ta glakwa bata na həga na ḅa!» ka'a. ² Ka Yesu nda həṅ mantsa: «Nda ngha ka ta glakwa batá na həga na ki'e, haḁ nzugwatá pala dər turtuk dza'a pḁata wa, dza'a tasiṅtasa lu tesne'» ka Yesu nda tsi.

Skwiha dza'a magaku ma kdə kdakwa ghəṅa haḁik sagha

Mat 24:3-14, Luk 21:7-19

³ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta

‡ 12:36 Ngha ta Zabura 110:1.

ghwá zaytuŋ, ta nzakway mbəŋ nda həga Lazglafta, ka ksaghutá i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana nda Andre nda ghəŋa taŋ ta Yesu ka dawanta da tsi. ⁴ «Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, ŋizla wu dza'a maranta magakwa inda tsa skwiha ya na? Mna gwananana mna,» ka həŋ nda tsi. ⁵ Ka zraftá Yesu ta mnay ŋa taŋ, ka'a nda həŋ mantsa: «Daswa ka kuni yaha mndu da nanaghunafta. ⁶ Kabga nda ndəgha mnduha dza'a sli'akta ka klaftá hga da kazlay: "I'i Kristi," ka inda taŋ dza'a mnay, ŋa nanaghata taŋ ta ndəghata mnduha. ⁷ Dza'a nda sna kuni ta mna gwada ta lmu ndusa nda ya di'ŋ, yaha ŋudufa ghuni tdu, kabga dza'a magaku tsa skwiha ya, ama kdavakta kdakwa ghəŋa hadik a tsa wa. ⁸ Dza'a lmay sana hadik ta lmu nda sana hadik, mantsa sana luwa nda sana luwa guli. Dza'a ghudzavafghudza hadik ma vliha kavghakavgha. Dza'a slaku maya ta hadik. Nda tsa-haya dza'a zlra ghəŋa hadik ta basay manda marakw ta basa yaku. ⁹ Kaghuni, daswa ka kuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da vla guma, dza'a dgay lu ta kaghuni nda sarak ma həga tagha skwa la Yahuda. Dza'a hladaghunagha hla lu ta kəma la ŋumna nda mghamha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha da. Hada dza'a maranta kuni ta nza-

kwa ghuni ka masləmtsəka da ta kəma taŋ. ¹⁰ Wya skwi dza'a magaku karaku: Dza'a nzakway tkwe' ka mnananta mnduha ta ghəŋa hadik tender ta Lfida Gwada Lazglafta, kada kuduta ghəŋa hadik. ¹¹ Hlafta lu ta kaghuni ka hlaghata da vla guma ya, yaha kuni da laghwi da ndana skwi dza'a kuni mnay hada kazlay: Nu dza'a mu mnay tama, ka'a. Ka nu dza'a sagha da ghəŋa ghuni ma tsa fitik ya, tsaya dza'a kuni mnay, kabga kaghuni a dza'a gwaday wa. Dza'a sagha da Sulkum nda ghuḅa skwi dza'a kuni gwaday. ¹² Ma tsa fitik ya ná, zwanamani dza'a vlatá zwanamani ŋa dzata, zwanani ŋa da dza'a vlata ŋa dzata, ta mbədavata zwani tvə dadaha taŋ nda mamaha taŋ ŋa vlatá həŋ ŋa pslata.* ¹³ Dza'a husanhusa kuni ta inda mnduha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha da, ama mndu ya dza'a kdanakta su'aftha dza'a mbaku,» ka'a.

Manzakdawaya skwi

Mat 24:15-28, Luk 21:20-24

¹⁴ «Ma sana fitik dza'azlay, dza'a nda ngha kuni ta manzakdaway ta ŋriŋta† skwa Lazglafta dza'a nzata ma vli má si kul raku. Ka havapta mndu nda sna ta dzaŋa. Mantsa guli, ka nda ngha gwal hadna ma Zudiya ta tsa skwi ya katsi, ka hwaya həŋ ta ghwá. ¹⁵ Ka ta nzaku mndu ta bəma həga, yaha

* 13:12 Gray nda Mika 7:6. † 13:14 Ngha ta Daniyel 9:27, 11:31, 12:11. ‡ 13:15 Ngha ta Mata 24:17.

da ndana valagata ŋa vru da hɛga[‡] kabga ŋa klaftá sana skwi, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁶ Mndu ya ma vwah guli, yaha da ndana vrakta dzagha ŋa klaftá lgutani. ¹⁷ Ghuya danwa dza'a slanaghatá mi'aha nda hudí nda gwal nda zwani ta ghuva tan ma tsa fitik ya! ¹⁸ Ndɔ́ɔ́awa dzvu da Lazglafta, kabga yaha tsa skwiha ya slata givya. ¹⁹ Ka yawu tsatá ghɛŋa hadik ka sagha ta gita, ta sla a mndɛrga tsa ghuya danwa dza'a slata ma tsa fitik ya wu, slɛglata a vani guli wa. ²⁰ Ka má fa a Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu katsi, ma had' mndu dza'a mbafta wa. Ama dza'a htanaghuhta ta tsa fitik ya, kabga gwal dagap tsi ŋa nzaku ka ŋani. ²¹ Ka "wana Kristi hadna," "a' wa'a Kristi hada a," ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da snay, ²² kabga dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka la krista nda ghwadaka anabiha. Dza'a magay hɛŋ ta ŋizla sana skwiha nda mazɛmzɛmha ŋa nana dagatá mnduha Lazglafta, ka má ta magaku tsi. ²³ Kaghuni, daswa ka kuni. Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa ta inda skwi dza'a magaku demdem.

Vragata Kristi

Mat 24:29-31, Luk 21:25-28

²⁴ «Tsa fitik dza'a sagha tahula ghuyapta lu ta tsa

danwa ya, dza'a mtumta fitik, had' tili dza'a bɛglafta wa. ²⁵ Dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, ta dza'a ghudzavafghudza mbrakwa sana skwiha ta luwa.* ²⁶ Ma tsaya tama, dza'a nghanja lu ta saha Zwanja mndu nda mbraku ma ghwayak, ta wudaku katakata ma glakwani ta saha tsi dza'azlay. ²⁷ Ghwanafha ta duhwalha Lazglafta, ŋa sli'a tan ta kdavakta ghɛŋa hadik tender,[†] kulam ta slrɛŋa luwa, ŋa tsakaktá mnduhani dagab tsi.

Tagha skwi ta ghɛŋa ghuraf

Mat 24:32-35, Luk 21:29-33

²⁸ «Nghawa skwi ta magaku nda ghuraf ɔa! Ka nda ngha kuni ta ghuraf ta daku katsi ná, gi nda sna kuni kazlay: Ndusa dɛwɛŋ tama kɛ'a. ²⁹ Mantsa ya guli, ka nda ngha kuni ta tsa skwiha ya ta magaku katsi ná, ka snanja kuni kazlay: Ta tvi sɛla Zwanja mndu ka saha tama kɛ'a. ³⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had' na mnduha ta na zamana gita na dza'a kduta dekdek kul slatá tsa skwiha ya wa. ³¹ Luwa nda hadik ná, dza'a kdu kda. Ama gwada da ná, had' dza'a kuduta wa. Nzawanza hzlenja, yaha kuni hani.

§ 13:19 Gray nda Daniyel 12:1. * 13:25 Gray nda Isaya 13:10, 34:4, Azekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. † 13:27 Gray nda Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10 Nehemi 1:9.

Lazglafta yeya nda sna ta kɔ́akwa ghə́ŋa hađík

Mat 24:36-44

³² «Ta ghə́ŋa gwada ta tsa fitik ya ná, hađ mndu nda sna ka ta wati luwa tsi wa. Dər duhwalha Lazglafta ta luwa, dər zwanjani, sna a həŋ wa. Ba Da turtukwani yeya nda sna ta tsa fitik ya. ³³ Daswa ka kuni! ka nzata kuni hzleŋa nda fatá ghə́ŋa ghuni, sna a kuni ka yawu dza'a sagha tsa fitik ya wa. ³⁴ Tsa skwi ya ná, dza'a nzakway manda zə́'ala həga ta vrakta ta za wliwani. Ma sli'ani, ka zlanťá tsi ta həgani ma dzva gwal ksanatá slnani, daganafha ta slna taŋ ta həŋ. Ka ngha ka ta həga, ka'a nda mnda ngha həga, ka nzata ka hzleŋa, ka'a guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwi. ³⁵ Kaghuni guli, hzleŋa fata ghə́ŋa ghuni kabga snanťa a kuni ka ta wani luwa dza'a sagha zə́'ala həga wa. Ka gahawu tsi, ka ma takala tsi, ka ta waha vazak tsi, ka gasərdəka dza'a sagha tsi, hađ mndu nda sna wa. ³⁶ Daswa ka kuni da sagha tsi dlukslaghunaghata pslapsla hani ta kaghuni. ³⁷ Manda va na ta mnə yu ŋa ghuni na ná, mantsa ya ta mna yu ŋa inda mnduha kazlay: Hzleŋa ka kuni fata ghə́ŋ,» ka'a.

14

Dzra skwi ŋa ksafťa Yesu ŋa dzata

Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Ta his fitik ka sagha fitika skala Pak, nda skala bu-radi kul hađ is mida,* ka zbu gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta hidaku ŋa ksafťa Yesu ma kdek ma kdek ŋa klay dzata. ² «Yaha da nzakway bađu tsa fitika skala Pak ya tama, kabga ka bađu tsa ka mu ksay katsi ná, ka waya ka skwi da sli'anafťa mnduha ta hwanzaɔaku,» ka həŋ.

Pghay sana marakw ta urdi ta ghə́ŋ ŋa Yesu

Mat 26:6-13, Yuh 12:1-8

³ Ma luwa Betani Yesu ta nzaku ka za skwa zay ma həga ga Simuŋ si nda rda mndu tida ya, ka lamə sana marakw slanaghata nda klatá hwaraka Albastra ndəghamə tsi ta urda sana fu ta hgu lu ka Nar. Nda bla dzva tsa urdi ya katakata. Ka ɔlaghutá tsi ta wa tsa hwarak ya, ka bəzrləganatá tsa urdi ya ma ghə́ŋ ta Yesu. ⁴ Ka kuzlanafťa tsi ta sanlaha ta ŋuduf, ka rurunwaku həŋ ta rurunwaku. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl lu ka badza urdi ka bətbət na? ⁵ Ta skwi má ŋa klafta ka skwapta ŋa mutsaftá suley hkən dərmať†, ka daganafťa gwal pđu ná,» ka həŋ ka ɔsanavatá ŋuduf ta tsa marakw ya, ka davay. ⁶ Ama ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya đanwa ŋa tsa marakw ya? Zlanawa zla, ŋərma skwi tsa skwi ya magiha tsi. ⁷ Gwal ka

* **14:1** Ngha ta Sabi 12:1-27. † **14:5** Ngha ta Markus 6:37. ‡ **14:7** Gray nda Vrafta ta Zlahu 15:11.

pduha ná, kawadaga hən
nda kaghuni inda fitik,‡
lavinlava kuni ta vla skwi
ņa taŋ dər yawu tsi manda
ya ta kumə kuni. I'i ná,
gdavata a yu tavata kaghuni
wa. ⁸ Kd'avakta nərma skwi
kura tsi, maga tsi. Rdi má
ņa masadivata badu dza'a da
da hadik, tsaya na masadiva
tsi na. ⁹ Kahwathwata ka
yu ta mnaghunata, inda vli
dza'a mnə lu ta Lfida Gwada
Lazglafta ma ghəŋa hadik
tender, dza'a rusay lu ta skwi
maga na marakw na, ŋa hava
na marakw na.»

*Skwapta Zudas Iskaryut ta
Yesu*

Mat 26:14-16, Luk 22:3-6

¹⁰ Ka sli'aftá Zudas
Iskaryut. Tsatsi ná, tekw
mataba duhwalha gh-
wanpďə his, Ka laghu tsi
da slanaghatá gwal dra
skwi ŋa Lazglafta. «Dza'a
vlaghunavla yu ta Yesu ma
dzva ghuni,» ka'a nda hən.
¹¹ Tahula mnanatani ta tsa
gwada ya ta hən, ka rfu hən
ta rfu. «Dza'a vlaghavla aŋni
ta tsedi guli,» ka hən nda tsi.
«Yaw,» ka Zudas. Tahula tsa
tama, ka ŋavata Zudas ka psa
tvi dza'a kəl tsi ka vlanťá Yesu
ta hən.

*Zay Yesu ta skwa zay ŋa
skala Pak*

*Mat 26:17-25, Luk 22:7-
14,21-23, Yuh 13:21-30*

¹² Badu tsa taŋtaŋa fitika
skala skwa zay kul had is
mida ya, badu tsaya ta hna
lu ta tuwak ŋa maga tsa skala
Pak ya. Ka duhwalhani nda

Yesu mantša: «Ga ta kuma
ka ta payafta mu ta vli ŋa
maga skala Pak na?» ka hən.
¹³ Ka ghunaftá tsi ta gwal his
mataba duhwalhani. Ka'a
nda hən mantša: Lawala
da hudá luwa, dza'a guyaku
kuni nda sana mndu ta kla
bzleghwa imi, ka dza'a kuni
mistani. ¹⁴ Ka dza'a lamə da
həga ga tsi ya ná, ka mnanaťá
kuni ta zə'ala həga ma tsa
həga ya kazlay: Ga tsa vli
dza'a kəl yu ka za skwa zay
ņa skala Pak kawadaga nda
duhwalha da ya na? ka
mghama ŋni, ka kuni dazlay
nda tsi, ŋa maraghunatani.
¹⁵ Ya dza'a maraghunamara
ta vli ma sana dzuguvi ta
ghəŋa sana həga nda payatá
inda huzlaha mida. Hada
dza'a payamafta kuni ta skwi
ņa za skwa zay ŋa skala
Pak, ka'a. ¹⁶ Ka sli'afta tsa
duhwalha ya, ka laghwi da
hudluwa, ka slafta hən ta
inda tsa skwiha ya, manda
va ya mnanať Yesu ta hən. Ka
datá hən ta skwa zaya skala
Pak hada.

*Sani ma kaghuni dza'a
skwaptá i'i, ka Yesu*

¹⁷ Gahawu tama, ka lagha
tsi kawadaga nda duhwal-
hani ghwanpďə his. ¹⁸ Nda
nza nzakwa taŋ tama ta
za skwa zay hən, ka Yesu
mantša: «Kahwathwata ta
mnaghunata yu, mamu
mndu turtuk mataba ghuni
ta zə mu ta skwa zay
kawadaga nda tsi, dza'a
vlatá i'i ma dzva mnduha§,»
ka'a. ¹⁹ Rəmasas ka vgha

taŋ. «I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na?» ka həŋ turtuk turtuk nda tsi. ²⁰ «Mndu turtuk mataba na kaghuni ghwanpɔdɔ his ta zə mu ta skwa zay ma hliba turtuk* na tsa mndu ya. ²¹ Wya te'uwa, Zwanja mndu ná, dza'a mtaku manda ya nda ghada vindatani ma gwada Lazglafta.† Ama danwa ŋa mndu dza'a vlata Zwanja mndu ma dzva mnduha ŋa dzata. Dər ya má kwal lu yatá tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ.

Tahanata Yesu ta za skwa zay nda ghuba

Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²² Ta zə həŋ ta skwa zay, ka klaftá Yesu ta tsa buradi ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaftá tsi ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantša: Nanana ná, slu'uvgha dá ya, zlgħawazlgha, ka'a. ²³ Tahula tsa, ka klaftá tsi ta leghwa ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka vlanťá tsi ta həŋ. Ka zlgħaftá həŋ ka ŋaŋa'ata demdem. ²⁴ Ka'a nda həŋ mantša: «Nanana na usa dá ya. Nana usa dá ná, dza'a pghupgha ŋa slərba zughu mataba mnduha demdem nda Lazglafta.‡ ²⁵ Kahwathwata ta mnaghunata yu, haď yu dza'a səglanťá ima yakwa fwa inabi ha ka labə ta fitik dza'a kəl yu ka sa lfidani ma ga mghama Lazglafta wa,» ka'a nda həŋ.

²⁶ Ka fafanaftá həŋ ta laha§ zləzlvə Lazglafta, ka sli'aftá həŋ ka dza'a ta ghwá zaytuŋ.

Sna a yu ta kagha wu, ka Piyer nda Yesu

Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

²⁷ Ta labə həŋ ta tvi, ka Yesu nda həŋ mantša: «Dza'a hwahwayaghu hwahwaya kuni ka zlidivata,*» ka'a nda həŋ. Wya te'uwa nda vinda da Lazglafta kazlay:

Dza'a dzadza yu ta mnda nghan tuwak, ŋa galzagħuta tuwakha kə'a†.

²⁸ «Dza'a dzadza lu ta i'i, ama tahula sli'agabta dá, dza'a tinlagħutinľa yu ta bhadaghata da Galili ka kaghuni,» ka'a. ²⁹ Ka Piyer nda tsi mantša: «Dər hwahwayagħuta lamndu ka zlavaghata, i'i, zlavaghata a yu dekdek wa,» ka'a. ³⁰ Ka Yesu nda tsi guli mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata wa, ta vana rvidik gita u ná, ma kđaku vazak ka wahata kamahis, dza'a mnamna vərđa kagha hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a.» ³¹ Ama ka Piyer vrəgliňťá zlgħanaftawi nda mbraku nda mbraku mantša: «Dər má ŋa dzatá i'i kawadaga nda kagha tsi, haď yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka'a nda tsi. Manda va tsaya, ka pđakwa sanlaha nda tsi guli.

* 14:20 Nghan ta Zabura 41:10. † 14:21 Nghan ta Zabura 22:2-19 nda Isaya 53.

‡ 14:24 Gray nda Sabi 24:8, Irmiya 31:31-34. § 14:26 Nghan ta Zabura 113-118.

* 14:27 Nghan ta Zakari 13:7. † 14:27 Nghan ta Zakari 13:7.

Ndɔba dzva Yesu ma Getsemani

Mat 26:36-46, Luk 22:39-46

³² Ka ɓhadaghatá hɛɲ da sana vli ta hgu lu ka Getsemene.‡ Lagha taɲ da tsa vli ya, «nzawanza hadna ta dza'a yu da maga du'a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³³ Ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana kawadaga nda tsi. Ta mbɛdap a hɛɲ ta sɛla wu ná, ka ksaftá zɛɲ ta Yesu ka ghuyay ma vgha. ³⁴ Ka'a nda hɛɲ mantsa: Tɔatɔa ɲudufa ɔa katakata ta kuma dzihata, nzawanza hadna ndiri, ka'a nda hɛɲ. ³⁵ Tahula tsa ka mbɛdaptá tsi ta sɛla dau' manda a, ka zɛmbatá tsi ta hadik, ka ndɔbɛ tsi ta dzvu da Lazglafta: Ka má ta magaku tsi katsi ná, ka laghula na ghuya ɔaɲwa na ta ghɛɲa ɔa, ka'a. ³⁶ Ka'a guli: «Aba, Da, had skwi kul lavinɲá ka ta magay wa, klinɲka ta na gruma dza'a yu say na! Nziyanza tsi tama, manda ya ta kumɛ i'i a wa, ama ka nza tsi manda ya ta kumɛ kagha,» ka'a. ³⁷ Ka sli'aftá tsi ka vrakta slanaghatá duhwalhani, ka slanaghatá tsi ta hɛɲ ta hani. Ka'a nda Piyer mantsa: «Simuɲ, ta hani ka ra? Lavinɲ a ka ta nzɔavata ta nzaku ndiri ɔar ka ki'a ra! ³⁸ Nzawanza ndiri, ka ndɔba kuni ta dzvu yaha kuni da zɛmbamta ma ghwadaka skwi dza'a dzghaghunata,» ka'a nda Piyer. «Nda sna yu ta kumay ɲudufa ghuni ta maga skwi ɔina, ama had mbrakwa

slu'uvgha wa,» ka'a nda hɛɲ. ³⁹ Ka vrɛglaghutá tsi da maga du'a manda va tsa ya kay guli. ⁴⁰ Ka sli'iglaftá tsi ka vrɛglakta slanaghatá hɛɲ. Ta vraktá tsi ná, ta zuɲura hani hɛɲ kay guli. Ka sli'anaftá tsi ta hɛɲ. Trid traptra hɛɲ ta skwi ɲa mnanata, kabga nda ghuya hɛɲ da hani. Ka vrɛglaghutá tsi. ⁴¹ Ka vrɛglaktá tsi ɲa mahkɛna sɛla, ka'a nda hɛɲ mantsa: «Tata hani kuni ka mbi'a vgha ghuni tama ɓa? Nda kɔa, nda maga fitikani tama. Wana vlaɲvla lu ta Zwanɲa mndu ma dzvu ta gwal dmaku. ⁴² Sli'afwasli'a, mbadma guya hɛɲ, wya ndusakta tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva taɲ ya,» ka'a nda hɛɲ.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴³ Tata tsa gwada ya Yesu, ta lagha Zudas ta nzakway tekw mataba duhwalha ghwanɲɔa his. Ka lagha tsi kawadaga nda tskatá mnduha, nda huzla lmu da hɛɲ da slanaghatá Yesu. Tsa mnduha ya ná, ghunatá mnduha mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la galata mndu ya. ⁴⁴ Tsa Zudas ya ná, tsatsi ta vlaɲɲá hɛɲ. Tinɲlaghutinɲa ta mnanatá hɛɲ kazlay: Ka nda ngha kuni ta tsa mndu dza'a lagha yu da brusata ya ná, ya vani tsaya. Ka gi ksafta kuni, ka kla kuni, yaha kuni da walaɲta zlinɲta,

‡ 14:32 Ngha ta Mata 26:36.

ka'a nda hən̄. ⁴⁵ Bhadaghatani, ka gavadaghatá tsi tavata Yesu. «Zgu tsa Maləma da,» ka'a ganaghatá zgu ka brusay. ⁴⁶ Ka gi sli'adaghatá tsa mnduha ya ksaftá Yesu. ⁴⁷ Ka gi tshagaptá sana mndu tavata Yesu ta kafayani, ka gi tsaghutá sləmən̄a§ sani ma kwalva tsa mali ta ghən̄a gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. ⁴⁸ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Nya ta maguta kəl kuni ka sli'agaghata nda huzla lmu da ksa i'i, gənda yu ra? ⁴⁹ Ya wya kawadaga yu nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta tazlay, hada kaghuni, kabgawu kwal kuni ksaftá i'i? Wya nana skwi ta magaku na ná, ŋa nzakwani manda ya mna gwada Lazglafta ya,» ka'a. ⁵⁰ Ka hwahwayaghutá* duhwalha Yesu ka zlanavata. ⁵¹ Ka sli'aftá sana galaḅay ka mbaḁa mistani, nda tsatá gwada ta vghani, ka kumə lu ta ksafta, ⁵² ama ka slurtiŋtá tsi ta lgutani ka hwayaghuta ka fərđi'u.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵³ Ka klaghatá hən̄ ta Yesu da mala gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Hada, ka tskavatá inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu tani, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani, ka tskavatá hən̄. ⁵⁴ Ta klə hən̄ ya, mbaḁaka Piyer ka mbaḁa ta

hulani ta hulani, ha ka lamə tsi da daḁa tsa həga ga mali ta ghən̄a gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka nzatá tsi hada ka slina vu kawadaga nda kwalvaha. ⁵⁵ Mbaḁa maliha ta ghən̄a gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tsa guma, ka zba skwi dza'a kəl lu ka mutsaftá rutsak nda inda tsakalawi ta ghən̄a Yesu, kabga ŋa mutsaftá dzata, trid mutsaf a hən̄ wa. ⁵⁶ Nda ndəgha gwal ta vaza rutsak ta Yesu† mndani, ama la a tsa gwada tan̄ ya ta tva turtuk wa. ⁵⁷ Ka sli'anaftá sanlaha ta gwada ta ghən̄ani. Ka'a nda hən̄ mantsa: ⁵⁸ Sniŋsna ŋni ta mnayni kazlay: «Dza'a tasiŋtá na həga Lazglafta baf lu nda dzvu na yu, ka vranafata da ta bafta baḁu mahkən kul ksaŋtá mndu,‡» ka'a. ⁵⁹ Kulam nda tsaya tani, la a tsa gwada tan̄ ya ta tva turtuk wa. ⁶⁰ Ka sli'aftá mal ta ghən̄a gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba tsa tskatá vgha mnduha ya. Ka'a nda Yesu mantsa: «Nu kul zlgħə kagha ta wa na skwi ta mnə mnduha ta kagha na katək na? Ari sna a wa a kagha na?» ⁶¹ Tsərida, ka Yesu nzata, zlgħa a ta wani wa. Ka dawuglan̄tá tsa mal ta ghən̄a gwal dra skwi ya da tsi. «Kagha Kristi ta nzakway ka Zwan̄a Lazglafta nda tfawi ta ghən̄ani ya ra?» ka'a nda tsi. ⁶² Ka Yesu zlgħanaftá mantsa: «Anj, i'i ya. Dza'a nda ngha kuni ta i'i Zwan̄a mndu ta nzaku

§ 14:47 Ngha ta Yuhwana 18:26. * 14:50 Gray nda 14:27. † 14:56 Gray nda Zabura 27:12, 35:11. ‡ 14:58 Ngha ta Yuhwana 2:19.

nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra. Dza'a nghay kuni ta saha da ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a. ⁶³ Na snaŋta tsa mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya ta tsa gwada ya, ka kwahinŋtá tsi ta lgutani. Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu tata zbəgəлта mu? ⁶⁴ Nda sna kuni ta tsa ŋaslani ya ki'e, kinawu ka kaghuni ta ghəŋani?» ka'a. Prək ka dzatá na mndu* na, ka həŋ demdem. ⁶⁵ Ka gi tafə sanlaha ta sərđək tida, ka hbanamtá həŋ ta patak ma kuma, ka dəŋəzlay. Ka həŋ nda tsi mantsa: Tsatsaf tsatsa ta tsa mndu ta dzughusta ya, ka həŋ nda tsi. Ka vlanŋtá həŋ ta la kwalvaha, ka dghar† tsahaya guli.

Hkən mnay Piyer kazlay sna a yu ta Yesu wu kə'a

Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18,25-27

⁶⁶ Tata nzaku Piyer nda-gahadik ma daba həga, ka sagha sana marakw ta nzak-way tekw mataba kwalvaha ka mi'aha ga mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. ⁶⁷ Ka nghanŋtá tsi ta Piyer ta slina vu. Ka vits tsi, «Si kawadaga kagha nda tsa Yesu la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁶⁸ «Kay! Sna a yu ta na skwi ta mnə ka na wu, sna a yu ta va na mndu ta mnə ka na guli wu,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da dzuguva watgha. [Ka wahatá vazak.] ⁶⁹ Ka nghəglanŋtá va

tsa marakw ya. Tekw nana mndu na mataba tsa mnduha ya, ka'a nda tsa mnduha ma tsa vli ya kay guli. ⁷⁰ «Kay! I'i a wu,» ka'a kay guli. Bats nzda, ka tsa gwal ta nzaku hada ya nda Piyer kay guli mantsa: «Dər ki tsi, vara a kagha mataba tsa mnduha ya wu, kagha ná, mnda la Galili ka,» ka həŋ nda tsi. ⁷¹ Ka zlaftá Piyer ta ksi'a ghəŋani ka wadu. Ka'a mantsa: «Sna a yu ta na mndu ta mnə kuni na dekdek wu,» ka'a. ⁷² Ka gi wahatá vazak ka mahis. Snaŋta Piyer ta tsa wahata vazak ka mahis ya, hizl sagha tsa gwada mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ka mahis ná, dza'a mnay ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a ya tsa da ghəŋani. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da hərbə taw.‡

15

Kladaghata Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Tsadakwa vli, ka gi tskavatá maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ka dzrəku kawadaga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda gwal tsa guma demdem. Ka habaftá həŋ ta Yesu. Ka klaftá həŋ ka laghwi vlanŋtá Pilat ka ŋumna. ² Tahula kladaghata taŋ ta Yesu da Pilatus, ka dawantá Pilat da tsi. Ka'a mantsa: «Kagha

§ 14:62 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 14:64 Ngha ta Zlahu 24:16.

† 14:65 Gray nda Isaya 50:6. ‡ 14:72 Ngha ta 14:30.

mghama la Yahuda ra?» ka'a nda tsi. Manda ya mna ka,* ka Yesu nda tsi. ³ Ka vazə maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta rutsakha kavghakavgha ta Yesu. ⁴ Ka dawuglanťá Pilat da Yesu, «Mbəda a ka ra, ari sna a wa a ka ta na skwiha ta mnə hən ta kagha na na?» ka'a nda tsi. ⁵ Tsərid' nzanza Yesu kul mbədanaghata dər ka turtuk. Ka vlanťá tsi ta ndanu ta Pilat.

Tsanaghatá guma mtaku ta Yesu

Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39–19:16

⁶ Tsaw inda fitika skala Pak ya ná, ta snusna Pilat ta zlinistá mndu turtuk ma gamak ta hən. Mndu dawəŋ hən ta zlinista tsi ta hən.

⁷ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ta hgu lu ka Barabas, ksaf lu ka famta ma gamak kawadaga nda sanlaha ma mnduha, kabga dzata taŋ ta mndu ma vla zlərdəwi nda ŋumna. ⁸ Mbəda dəmga ka sli'adaghata da Pilatus, «Zlinisizla ta mndu turtuk manda ya snu ka ta magəŋnata,» ka hən. ⁹ «Ta kumay kuni ta zlighunista da ta mghama la Yahuda ra?» ka Pilat nda hən, ¹⁰ kabga nda sna ka mnay kazlay: Ka draku kladaghata maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta Yesu kə'a. ¹¹ Ama mbəda maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ka ŋavata, ka bara mnduha ŋa mnay taŋ kazlay: Zlinis Barabas, zlinis Barabas, ka'a

nda Pilatus. ¹² Ka vrəglinťá Pilat ta dawəy da hən: «Ka si mantša tsi, nu ta kumə kuni ta magay da nda na mndu ta hgu kuni ka mghama la Yahuda na?» ka'a nda hən. ¹³ Ka hləglaftá hən ta wi: «Zləŋafzləŋa ta udzu, ka hən nda tsi.» ¹⁴ Ka Pilat nda hən guli mantša: «Kabgawu, nahgani va ghwadaka skwi maga tsi? Ka hləglaftá hən ta wi nda mbraku, Zləŋafzləŋa ta udzu!» ka hən nda tsi. ¹⁵ Tsa Pilat ya, ta kumay ta zdənafta ŋuduf ta dəmga. Mantša, ka zlinistá tsi ta Barabas ta hən, ta vlanťá tsi ta Yesu ma dzvu ta la sludzi ŋa slvanapta. Tahula tsa, ka zlananťá tsi ta hən ŋa zləŋafta ta udzu.

Gagay sludziha ta Yesu

Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3

¹⁶ Ka zlgħagħutá sludziha ta Yesu ma dzva Pilatus, ka kladamtá hən, ta daŋi ma həga ma vla nzakwa Pilatus, ka hagadagħatá hən ta inda sludziha demdem, ka tskavata hada. ¹⁷ Ka sudənavatá hən ta lguta ma mgham mgham ka dva. Ka dəftá hən ta teki ka wanamta ma ghəŋ manda zewzewa. ¹⁸ Ka gə hən ta zgu ŋani: «Zgu tsa mghama la Yahuda,» ka hən nda tsi. ¹⁹ Mbədaka hən ka dzay ta ghəŋ nda sarak guli, ka tafa sərđək tida. Ka tsələu hən ta tsələu ta kəmani, manda skwi ŋa vla glaku ŋani. ²⁰ Tahula hərəfuta taŋ ta gagay, ka sudəghutá hən ta tsa lguta dva má

* 15:2 Ngha ta Mata 27:11.

mgham mgham tida ya, ka sudgланаватá həŋ ta vərđa ŋani. Ka klagapta ka klaghata ŋa zləŋay ta udzu.

Dalafta la sludziha ta Yesu ta udzu

Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

²¹ Ta labə həŋ ta tvi, ka guyatá həŋ nda sana mnda la Sireŋ ta hgu lu ka Simuŋ, dani ma i Alegzandra nda Rufus† ta vrakta ta wawakwani. Ka mblanaftá həŋ ta kla tsa udza zləŋa Yesu ya. ²² Ka klaghatá həŋ ta Yesu da Gwalgwata. Tsa Gwalgwata ya na, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghəŋ kə'a ya. ²³ Bhadaghata taŋ da hada, ka kumə həŋ ta sunustá ima inabi laβanaf lu nda sana skwi ta hgu lu ka mur, ŋa htanaghutá kuzlakwa tsa ghuya đanwa ya, ama ka kwalaghutá Yesu ta say. ²⁴⁻²⁵ Nzemndi təmbay vli ta zləŋaftá həŋ ta udza zləŋay, ka vzə həŋ ta vindima‡ ŋa daguvustá lguthani. ²⁶ Vindafha lu nda ta ghəŋani, ta ghəŋa skwi kəl lu ka tsanaghatá guma kazlay: Mghama la Yahuda kə'a. ²⁷ Ka zlanəftá həŋ ta gəndaha his ta sana udzuha tavatani, pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaβani. ²⁸ [Mantsa ya kđavakta skwi mnə gwada Lazglafta kazlay: Nda mbəda mataba mbsaka gwal ta maga ghwadaka skwi,§] kə'a. ²⁹ Mbada mnduha ta labə nda ta tsa tvi

ya, ka gigda ghəŋ ka rarazay, «Yawa a wa! Dza'a tasiŋtasa yu ta həga Lazglafta ka bafta da ma fitik hkən* a ka ka kay ra. ³⁰ Mbanaf mba ta ghəŋa gha kagha ka ghəŋa gha, ka saha ka ta na udza zləŋay na!» ka həŋ nda tsi. ³¹ Mbada maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka manay guli: «Mbanafha ta sanlaha ná, ama trid laviŋ a ta mbanəftá ghəŋani wu,» ka həŋ mataba taŋ. ³² «Ka sasa Kristi Mghama la Isra'ila ta na udza zləŋay na ndana tama, ka ngha ŋni, kada zlgħafta ŋni nda ŋudufa ŋni!» ka həŋ. Mbada tsa gwal zləŋaf lu kawadaga nda tsi ya guli ka razay.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

³³ Lafa fitik đək da ghəŋ, ka nutá vli tđik ka grusl ta hadik demdem, ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawa. ³⁴ Manda magatá nzemndi hkən, ka hgatá Yesu nda mbraku, ka'a mantsa: «Eluhi, Eluhi, lama sabaktani?» ka'a. Manda mnay kazlay: Lazglafta da, Lazglafta da, kabgawu zlidivata† ka na? kə'a ya. ³⁵ Snaŋta sanlaha mataba tsa gwal hada ya ta tsa skwi mna tsi ya ná, ka həŋ mantsa: «Wya ta hga Iliya mnda Lazglafta ghalya,» ka həŋ. ³⁶ Ka gi sli'əftá sani

† 15:21 Gray nda Ruma 16:13. ‡ 15:24-25 Ngha ta Zabura 22:19. § 15:28

Ngha ta Lukwa 22:37 nda Isaya 53:12. * 15:29 Ngha ta 14:58 nda Zabura 22:8 nda Yuhwana 2:19. † 15:34 Ngha ta Zabura 22:2.

mataba taŋ ka hwayadapta klaftá susu, ka hbuŋta ta wa sarak. Ka tsughumamtá tsi ma ima inabi mastalaŋ, ka tsghədanaftá tsi ta Yesu ŋa sayni.‡ Ta tsghə tsi ya, «Swidwa! Nghama ngha ka dza'a sasa Iliya da klagata ta na udza zləŋay na tsi, kaki tsi,» ka həŋ. ³⁷ Ama ka wahatá Yesu nda mbraku, ka sabə hafu mida. ³⁸ Ma va tsa fitik ya, ka tavaptá zlala ta watgha lamə da vli nda ghuḅa ma həgaš Lazglafta kuyar daga ta luwa dikw ta hadik. ³⁹ Ma tsa vli zləŋaf lu ta Yesu ya, mamu sana mghama sludza la Ruma ta sladakta mbəŋ nda tsi. Manda nghanṭani ta mndərga tsa klay Yesu ta hafu ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata, na mndu na ná, Zwaŋa Lazglafta ya,» ka'a. ⁴⁰ Mamu sana mi'aha ta sladakta di'ij ka ngha tsa skwiha ta magaku ya guli. Mataba tsa mi'aha ya, mamu i Mari makwa ta Magdala, nda Salume, nda Mari mani ma i Yuses nda Yakubu ta tsne'uwa ya. ⁴¹ Ma fitika si nzakwa Yesu ta ma luwa Galili karaku ná, si ta dza'a mistani tsa mi'aha ya ŋa maganatá slna. Si nda ndəgha sanlaha ma mi'aha ta sli'adafta mistani da luwa Ursalima guli.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁴² Baḁu luma Madagala tsa fitik ya, ta kəl lu ka papaya

skwiha, kabga dza'a lamla lu da sabat, ka nda dəḁa fitik. ⁴³ Ka lagha Yusufu mnda luwa Arimate*. Tsa mndu ya ná, ta mnay ta tughwa gwadaha. Tsatsi guli ná, ta kzla ga mghama Lazglafta. Ka draftá tsi ta ŋuḁuf, ka lagha slanaghatá Pilat ŋa ḁawaftá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁴ Ka ndərmim Pilat ta tsa gi saba hafu ma Yesu misimmisim ya. Ka hganṭá tsi ta tsa mghama sludziha ya, ka ḁawaŋta da tsi kazlay: Nda kḁa fitika saba hafu mida ra? kə'a. ⁴⁵ Manda snanamta tsa mghama sludzi ya, ka zlananṭá tsi ta tvi ta Yusufu ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁶ Ka skwatá Yusufu ta lguta wupay, ka klagata mbla Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamta mida. Ka klaftá tsi ka laghwi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh. Ka taŋwalaktá mghama klam, ka hunṭa ta wa tsa kulu ya. ⁴⁷ Ta nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda Mari mani ma Yuses, ka ngha vli dza'a kəl lu ka famta.

16

Sli'agabta Yesu nda hafu ma mtaku

Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Manda luta sabat, ka sli'aftá i Mari makwa ta Magdala nda Salume nda Mari mani ma Yakubu dzawatá rḁa urdi ŋa dza'a masay ta mbla Yesu. ² Ka sli'afta həŋ, ka ḁhadaghatá həŋ mbessa vzlazlaŋ ta kulu gasərdək

‡ 15:36 Gray nda Zabura 69:22. § 15:38 Ngha ta Sabi 26:31-33. * 15:43 Ngha ta Mata 27:57.

badu dēmas. ³ Ta labə hən ta tvi, ka hən mantša: Wa dza'a taŋwalaghutá tsa klam ta wa tsa kulu ya tama? ka hən. ⁴ Ndusadaghata taŋ, kə'a ka hən ná, taŋwalaghutaŋwala lu ta tsa mghama klam ya di'ij nda wa tsa kulu ya. ⁵ Ka gi lamə hən da tsa kulu ya. Ka slanaghatá hən ta sana duhwal ta nzaku hada nda ga zeghwi, nda sudatá ta lguta ŋusliŋ zutut ta vghani. Nghanja taŋ, mbadaka hən ka ghudzaf ta da zləŋ. ⁶ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ, nda sna yu kazlay: Yesu mnda la Nazaret si zləŋaf lu ya ta psə kuni» kə'a. Ta had hadna wa. Sli'afslí'a nda hafu ka laghwi. Wana tsa vli si kəl lu ka fatá mblani ya. ⁷ Lawala da mnanatá i Piyer nda sanlaha ma duhwalhani kazlay: Tinəl tsatsi dza'a bhata ma Galili. Hada dza'a nghanja kuni manda ya si mnaghuna tsi,* ka tsa duhwal ya nda hən. ⁸ Ka ndagaptá tsa mi'aha ya ma kulu, ka hwaya. Ta ghudzaku hən da zləŋ. Ka kwalaghutá hən ta mna tsa gwada ya ŋa mndu, kabga nda ksa hən da zləŋ.

Maranta Yesu ta vghani da Mari Magdala

Mat 28:9-10, Yuh 20:11-18

⁹ [Manda sli'agabta Yesu gasərdək badu dēmas, tinəl Mari makwa ta Magdala, ya ghzliŋ tsi ta duhwalha halaway ndəfánj mida ya, marava tsi da tsi. ¹⁰ Ka sli'afstá tsa marakw ya ka laghwi da

mnaŋ ŋa gwal si kawadaga nda Yesu, ta nzaku hən sasgama ka taw. ¹¹ Wa a Yesu nda hafu, nda nŋha i'i nda ira da, kə'a nda hən. Ka kwalaghutá hən ta zlgħaftá tsa gwada ya.

Maravata Yesu da sana duhwalhani his

Luk 24:13-35

¹² Tahula tsa, ka maravatá Yesu ka sani ma mndu tskəm da duhwalhani his ta mbada ta tvi ta dza'a tahula luwa. ¹³ Ka vraktá hən da Ursalima, ka rusu hən ŋa sanlaha. Ama ka kwalaghutá tsahaya ta zlgħaftá tsa gwada ya guli.

Maravata Yesu da duhwalhani ghwanpdə nden

Mat 28:16-20, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁴ Tahula tsa guli, ka maravatá tsi ta kəma duhwalhani ghwanpdə nden ta zə hən ta skwa zay. Ka davanaghatá tsi ta hən: Nu kul zlgħaftá kuni ta gwada tsa gwal ta nghanjá i'i ta sli'agapta ya, tənətəŋja ghəŋja ghuni, kə'a nda hən. ¹⁵ Kə'a nda hən tama mantša: Lawala ta ghəŋja hadik tender, ka mna kuni ta Lfida Gwada Lazglafta ŋa inda mnduha.† ¹⁶ Inda mndu dza'a zlgħafta nda ŋuduf, ka maganaftá lu ta batem, dza'a mbaku. Ama mndu dza'a kwal kul zlgħafta, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma. ¹⁷ Wya ŋizla dza'a marantá gwal ta zlgħaftá i'i: Nda hga da, dza'a ghazlay hən ta duhwalha halaway ma mnduha, dza'a gwaday

* 16:7 Nŋha ta 14:28. † 16:15 Slna gwal ghunay 1:8.

həŋ ta sana Lfida Gwada.
¹⁸ Dər ksafha həŋ ta nahadik
 nda dzvu, dər suha həŋ ta
 gruma, had sana skwi dza'a
 maganata tsi ta həŋ wa. Dza'a
 fafanaghafafa həŋ ta dzvu
 ta gwal kul dughwanaku, ŋa
 mbambafta taŋ, ka Yesu nda
 həŋ.

Vraghuta Yesu ta luwa
Luk 24:50-53, Slg 1:9-11

¹⁹ Tahula mnanata Mgham
 Yesu ta tsa gwada ya ta həŋ,
 ka klaghatá Lazglafta ta
 luwa, ka nzanatá tsi nda ga
 zeghwani.‡ ²⁰ Hahəŋ guli, ka
 sli'aftá həŋ ka laghwi da mna
 tsa Lfida Gwada Lazglafta
 ya ma inda vli. Ka katu
 Mgham Yesu ta həŋ ma mna
 tsa gwada ya, ŋlanaghaha ta
 tsa gwada ya ta həŋ nda ma
 magay taŋ ta mazəmzəm.]

‡ **16:19** Gray nda Slna gwal ghunay 1:9-11.

Gwada ta sabi da Lukwa

Zlrafta Lukwa ta gwadani

¹ Ari n̄erma Tawfilus, nda ndəgha mnduha ta n̄avata ka vinda gwada ta ghəna skwiha ta luta mataba n̄ni. ² Ka vindafta hən̄ manda va skwi nghan̄ gwal ta nzakway ka masl̄əmtsəka tsa skwi ya, ta nuta ka gwal mna gwada Lazglafta daga tan̄tan̄. ³ Ka n̄avatá i'i guli ka psa snan̄ta d̄ina ta skwiha ta luta daga tan̄tan̄ n̄a vindaghafta nda tvani a mala da Tawfilus, ⁴ kada snan̄ta ka ta kd̄avakta vərda skwiha mutsaf ka ta tagha skwi ta ghən̄jani.

I Zakari nda Elizabet

⁵ Mantsa tama, ma fitika nzakwa mgham Hiridus ta ga mgham ta had̄ika Zudiya, mamu sana mndu ta dra skwi n̄a Lazglafta, Zakari hgani mataba mndəra la Abiya mndəra gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta. Elizabet hga markwa tan̄ ta sabi nda ma mndəra la Haruna. ⁶ Tudukwa mndu hən̄ his his ta wa ira Lazglafta. Ta snay hən̄ ta zlahā Lazglafta nda skwa dzahayhani, had̄ masl̄ivinza ta ksantá hən̄ wa. ⁷ Mutsaf a hən̄ ta zwan̄ dekdek wa, kabga ka dzəghən̄ Elizabet, lula ima tan̄ guli.

Dza'a n̄atsay ka ta zwan̄ ka duhwala Lazglafta nda Zakari

⁸ Ma sana fitik, ta maga slna tsa dra skwi ya Zakari ta kəma Lazglafta, kabga mbədagagha mbəda fitik n̄a magay mndəra tan̄ ta tsa slna ya, ⁹ ka zbaptá lu nda vindima ta Zakari n̄a lami da həga Lazglafta da dra urdi manda ya snu gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta ta magay. ¹⁰ Magatá tsa fitika dra urdi ya, ka sli'aftá tsi ka lami da həga Lazglafta da dra tsa urdi ya, ta magə dəmga ta du'a ma bli. ¹¹ Má tsa tama, gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kəma Zakari, ka sladata nda ga zeghwa tsa gwir ta drə lu ta urdi ya. ¹² Na gi nghan̄ta Zakari, ka ghudzaftá tsi da zlən̄, sraw vghani. ¹³ «Ma zlən̄ ka ta zlən̄ Zakari, wana tsu'afsu'a Lazglafta ta ndəba dzva gha. Dza'a yagha ya markwa ghuni Elizabet ta zwan̄a zgun n̄a tsanaftá gha ta hgani ka Yuhwana, ¹⁴ dza'a rfay ka ta rfu katakata, dagala gwal dza'a rfu ta ghən̄jani guli. ¹⁵ Ka mndu dagala dza'a nzakwa tsi ta kəma Lazglafta. Had̄ dza'a sa ima inabi dər skwi ta ghuya mndu wa. Dza'a ndəghundəgha nda Sulkum nda ghuḅa daga ma huḅa mani. ¹⁶ Dza'a nda ndəgha zwana la Isra'ila dza'a vranakta tsi da Lazglafta Mghama tan̄. ¹⁷ Ta kəma ta kəma dza'a dza'a tsi nda slnani ta kəma Lazglafta nda Sulkum, nda mbraku manda n̄a Iliya n̄a dzranaftá* nzaku mataba dadaha nda

* 1:17 Ngha ta Malatsi 4:6

zwana tan, ɲa vranaktá ghəɲa gwal ta maga ghwadaka skwi ka ɲərma mnduha. Mantša ya dza'a payafta† tsi ta mnduha ɲa fata tan ta vgha ɲa Lazglafta,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ¹⁸ «Waka yu dza'a sɲaɲtá skwi mantša? Wana i'i halata mndu yu, markwa ini guli nda hala,» ka Zakari nda tsi. ¹⁹ Ka tsa duhwala Lazglafta ya zlgħanaftawi mantša: «I'i Gabriyel‡ ya, ta sladu ta kəma Lazglafta ɲa maganatá slna. Tsatsi ta ghunighata ɲa gwadgaghata, ka mnaghata tsa Lfidá Gwada ya. ²⁰ Ndana tama, wana ka dza'a nuta ka rgha. Laviɲta a ka ta gwada ha ka sagha fitika magata tsa skwiha ya wa, kabga zlgħaf a ka ta tsa skwi dza'a magaku ma fitikani mnagha yu ya wu,» ka'a.

²¹ Ta nzatá mnduha ka kzla saba Zakari, sew sabə a wa. Ka ndanu həɲ ta ndanu: «Nu ta slanaghata ma həga Lazglafta tama?» ka həɲ. ²² Manda sabani, ka traptá tsi ta gwada nda tskatá mnduha, gi ka tsat-saftá həɲ kazlay: Mamu mazəməzəmə ta slanaghata ma həga Lazglafta kə'a. Laviɲ a ta gwada nda wi nda həɲ wu, mbaɲa ka mnay nda dzvu ɲa tan.

²³ Tahula kɲuta fitika maga slnani, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. ²⁴ Nzɲava a tahula tsa wu, ka zlgħaftá markwa tan Elizabet ta huɲi.

Ka zatá Elizabet ta tili hutaf ta difa vgha. Ka'a mantša: ²⁵ «Zɲakatahuɲi ya magiha Mgham Lazglafta, ka skwa hula si nzakwa ɲa ta kəma mnduha ɲa, kabga ta ya a yu ta zwan wa. Ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i ndana, ka klaghutá tsa hula ya ta ghəɲa ɲa,» ka'a.

Dza'a ɲatsay ka ta zwan, ka duhwala Lazglafta nda Mari

²⁶ Ta mamku' a tilani, ka ghunaftá Lazglafta ta duhwalani Gabriyel da sana luwa ta hgu lu ka Nazaret ma hadika Galili, ²⁷ da sana daghali ta hgu lu ka Mari ta dzugu sana mndu Yusufu hgani ta sabə nda ma mndəra la Dawuda. ²⁸ Ka lamə tsi slanaghata: «Zgu tsa, tfaghaghatfa Lazglafta ta wi katakata. Kawadaga Mgham Lazglafta nda kagha,» ka'a nda tsi. ²⁹ Kəanafta tsa gwada ya ta Mari, «nu mndəra nana ma ga zgu tama,» ka'a ma ghəɲani. ³⁰ Ka duhwala Lazglafta nda tsi mantša: «Ma zləɲ ka ta zləɲ Mari, zbpzba Lazglafta ta kagha ka tfaghaghatatawi. ³¹ Wana dza'a zlgħafzlgħa ka ta huɲi, ɲa yata gha ta zwanə zgun, ɲa tsanafta gha ta hgani ka Yesu. ³² Dza'a nzakway ka mndu dagala, dza'a hgay lu ka Zwanə Lazglafta ta luwa ɲa vlanɲta Lazglafta ta ga mgham manda ɲa dzidzani Dawuda. ³³ Dza'a gay ta mgham ta ghəɲa la Isra'ila ɲa kɲekedzəɲ,

† 1:17 Ngha ta Malatsi 3:23-24. ‡ 1:19 Tsaya duhwala Lazglafta ghunaf lu.

kɔavakta a tsa ga mghamani ya wu,» ka'a. ³⁴ Ka Mari nda tsa duhwala Lazglafta ya mantša: «Kinawu ka skwi dza'a magaku mantša, ya wya ta sna a yu ta zgun wu?» ka Mari. ³⁵ «Sulkum nda ghuɔa dza'a saha ta ghəŋa gha. Mbrakwa Lazglafta ta luwa dza'a bukwaghamta. Tsaya dza'a kəl lu ka hga tsa zwanj nda ghuɔa dza'a yata ka ya ka Zwanja Lazglafta. ³⁶ Ngha a ka ta zba gha Elizabet si kul faftá lu ta ghəŋ ta yayni ta zwanj ná, wa'a nda huɔi ndana, mamku' a tilani na nda va tsa halatani ya tani ra. ³⁷ Had' sana skwi ta tranaghatá Lazglafta wa,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. ³⁸ Yaw, «kwalva Lazglafta i'i, ka maga Lazglafta manda ya mniha ka,» ka Mari. Ka sli'afta duhwala Lazglafta tavatani ka laghwi.

Laghwa Mari ng-hanaghatá Elizabet

³⁹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá Mari misimmisim ka laghwi da sana luwa ta ghwá ma hadika Yahuda da nghanaghatá Elizabet. ⁴⁰ Ka lamə tsi da həga ga Zakari ka ganaghatá tsi ta zgu ta Elizabet. ⁴¹ Na gi snaŋta Elizabet ta ga zgwa Mari, gi ka skalavaftá zwanj ma hudani. Ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuɔa ta Elizabet. ⁴² Ka klanťá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantša: «Kagha, nda tfawi ta ghəŋa kagha mataba mi'aha. Na zwanj ma huɔa gha na guli, nda tfawi ta ghəŋani. ⁴³ Waka

yu mutsa nana ma zdaku kəl mani ma mghama da ka sagha da ini ná? ⁴⁴ Nda sna ka ná, ma fitika lama tsa ga zgwa gha ya tsərah da sləməŋa da, ka skalavaftá na zwanj ma huɔa da na da rfu. ⁴⁵ Nda tfawi ta ghəŋa kagha, kagha ta zlglaftá skwiha mna gha lu ta dza'a magaku kahwathwata daga da Mgham Lazglafta ya.»

Fa laha Mari

⁴⁶ Ka Mari mantša: «Ta zləzlvay yu ta Lazglafta. ⁴⁷ Ta taku ŋudufa da da rfu ta ghəŋa tsatsi mnda mba i'i, ⁴⁸ kabga dɔvafɔva ta nghapta ka kwalvani nda hta. Wana daga ndana, nda tfawi ta ghəŋani ka inda zivra mnduha dza'azlay nda i'i, ⁴⁹ kabga dagala ŋərma skwiha magiha Lazglafta nda mbra. Nda ghuɔa həga Lazglafta. ⁵⁰ Tawa hidahidani ná, nda nza ŋa dekdek ta ghəŋa gwal ta zləŋay. ⁵¹ Nda dzvani maraŋta tsi ta mbrakwani, ka gh-zliŋťá tsi ta gwal ta gla ghəŋ, nda ghərɔaku ma ŋudufa taŋ. ⁵² Ka slisliŋwiŋťá tsi ta sanlaha ma gwal da-galadagala ta dughurukwa dasu, ka kapanaftá tsi ta gwal nda hta, ⁵³ ka baghanaftá tsi ta gwal ma maya nda skwiha zdazda, ka ghzliŋťá

tsi ta gwal gadghəl
bɔ́adar.

54 Manda ya tanaf tsi ta imi
ta sləməŋ ta dzidzɪha
mu, ka katanɔ́tá tsi ta
la Isra'ila mnda maga-
natá slna,

55 ka havaptá tsi ka tawa
hidahidani ŋa Abra-
ham nda inda zivrani
tani ŋa dekdek,» ka'a.

56 Ka nzatá Mari kawadaga
nda Elizabet ta kla tili hkən,
tahula tsa ka vraghutá tsi
dzaghani.

Yagatá Yuhwana

57 Mantsa, ka sagha fitika
dgakwa Elizabet, ka yatá
tsi ta zwanɔ́a zgun. 58 Ka
snaŋtá sləvdahani nda la tan
ta tsa ŋərma zɔ́aku magana
Lazglafta ya, ka sli'adaghatá
həŋ gwaftá rfu kawadaga
nda tsi. 59 Baɔ́u matghasa
fitik manda dgatani, ka
sli'adaghatá həŋ ŋa tsanatá
fafada zwanɔ́. Ka kumə
həŋ ta tsanaftá hgani ka
Zakari manda va hga dani.

60 «Mantsa a dza'a hga lu wu,
Yuhwana hgani,» ka mani.

61 «Had mndu mataba mndəra
ghuni tsanaf lu ta mndərga
tsa hgu ya wu,» ka həŋ nda tsi.

62 Ka ɔ́awanɔ́tá həŋ nda dzvu
da dani: «Waka ka ta kuma
tsanaftá hgu na?» ka həŋ nda
tsi. 63 Klagidighawa aluha, ka
Zakari nda dzvu. «Yuhwana
hgani,» kə'a vindaftá hga tsa
zwanɔ́ ya. Inda tan demdem
ka ndərmim həŋ.

64 Gi hadahada, ka
zlrəglaftá Zakari ta gwaɔ́a
tsələŋ, ka zləzlva Lazglafta.

65 Ka ksafɔ́tá tsi ka zləŋ ta
inda sləvdahani. Ka rusu
lu ta inda tsa skwiha ya
ma inda vli ta ghwá ma
hadika Zudiya. 66 Inda mndu
ta snaŋtá tsa gwaɔ́a ya, ta
ndanu ta ghəŋani kazlay:
Kinawu dza'a nzakwa tsa
zwanɔ́ ya tama kə'a? «Zlah
dza'a nzakway ka mndu
dagala, kabga kawadaga
Lazglafta nda tsa zwanɔ́ ya,»
ka həŋ.

Zləzlvaɔ́ Zakari ta zɔ́akwa Lazglafta

67 Tsa Zakari dani ma tsa
zwanɔ́ ya kay, ka ndəghanaftá
Sulkum nda ghuɔ́a, ka
zraftá tsi ta mna skwi
dza'a magaku: 68 «Zləzlva
Mgham Lazglafta la Isra'ila
kabga saghani da katanɔ́tá
mnduhani, ka varatá tsi ta
həŋ.

69 Ka sladamatá tsi ta mnda
mba mndu nda mbra ta sabi
ma zivra Dawuda ta nzakway
ka kwalvani,

70 manda ya mnigini tsi nda
ma wa la anabi daga
ghalya kazlay:

71 Dza'a mbaghunafmba yu
ma dzva ghumaha
ghuni,

nda ya da gwal ta dra
kaghuni kə'a.

72 Mantsa ya, marananɔ́mara
ta tsa tva hidahidani ya
ta dzidzɪha mu,

ka havaktá tsi ka tsa dzratá
wani nda ghuɔ́a ya, §

73 manda ya waɔ́ana tsi ta
dzidza mu Abraham,

74 «Dza'a mbaghunafmba yu
ma dzva ghuma ghuni,

kada laviŋta kuni ta ksanatá
slna kul had' zləŋ,

⁷⁵ ŋa nzata ghuni ka gwal nda
ghuḅa,

gwal tdukwa ta kəmani ma
inda kdavakta hafa
mu."

⁷⁶ Kagha zwanja da, anaba
Lazglafta ta luwa dza'a
hga lu ta kagha.

Kagha dza'a tinlaghuta ka
mgham ŋa faḁanatá
tvi,

⁷⁷ Ŋa snanamtá mnduhani
kazlay:

dza'a mbay ta həŋ ma platá
dmakwa taŋ kə'a.

⁷⁸ Dagala tawa hidahida nda
zdaku da Lazglafta
mu kəl tsi ka vlagatá
tsuwadəkani manda
fitik ta safi

gavzlaŋ, ka sagha da amu
daga ta luwa,

⁷⁹ ŋa tsuwadəkaku ta ghəŋa
gwal ta nzaku ma
grusl,

nda gwal ta nzaku ta wa hḁak
ma sulkuma mtaku,

nda ya ŋa pgha səla mu ta tva
zdaku,» ka'a.

⁸⁰ Mbada tsa zwanj ya ka
glaku, ka sgaku mbrakwani
ma Sulkum, ka nzatá tsi ma
mtak ha ka sagha fitik kəl
tsi ka maranťa nzakwani
banluwa da la Isra'ila.

2

Yagatá Yesu

Mat 1:18-25

¹ Ma tsa fitik ya, ka mnaftá
mgham Sezar Agustus ta
zlahu kazlay: Vindaftá mb-
saka inda mnduha ma dzva
Ruma kə'a. ² Ma fitika nza-
kwa Kiriniyus ka ŋumna ta

hadika Siri zlrafta tsa tanťanja
mbədaftá mbsaka mnduha
ya. ³ Inda mnduha ka sli'i
həŋ da vinda hga taŋ ma
luwa taŋ. ⁴ Ka sli'afťa Yusufu
ma luwa Nazaret ta hadika
Galili, ka ŋladaftá tsi da luwa
Batlehem ma hadika Zudiya
ta nzakway ka luwa kəl lu
ka yatá mgham Dawuda.
Lafła da hada kabga sabə
ma mndəra Dawuda tsatsi.
⁵ Ka laf tsi kawadaga nda
makumidzani Mari nda huḁi
ya, da vinda hga taŋ. ⁶ Manda
ḅhadaghata taŋ da hada, ka
sagha fitika dgakwa Mari.
⁷ Ka yatá tsi ta zumalani ka
zwanja zgun, ka mbsamtá tsi
ma lgut ka hananamta ma
tsu'an, kabga mutsaf a həŋ ta
həga nzakwa matbay wa.

*Mnay duhwala Lazglafta
ta Lfida Gwada ŋa gwal nga
rini*

⁸ Tsaw ma va tsa luwa ya
mamu gwal ta nga rini,
ta hani ma mtak ta nga
rina taŋ. ⁹ Ka zlagaptá
duhwala Lazglafta ta kəma
taŋ, ka wanaftá tsuwadaka
glakwa Lazglafta ta həŋ. Ka
ksaftá zləŋ ta həŋ katakata.

¹⁰ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ,
kabga Lfida Gwada dza'a
nzakway ka skwa rfu dagala
da inda mnduha sagha yu
da mnaghunata. ¹¹ Gita
yəgaghunata lu ta mnda
mba mndu ta nzakway ka

Kristi ma luwa Dawuda.
¹² Wya ŋizla dza'a kəl kuni ka
tsəmafta: Dza'a slanaghasla
kuni ta vzi'uwa mbsam
lu ma lgut ka hananamta
ma tsu'an,» ka duhwala

Lazglafta nda hən̄j. ¹³ Ka gi sli'agatá ndəghata sanlaha ma duhwalha Lazglafta ta luwa n̄ər̄bisl slanaghatá tsa turtuk ya. Ka zləzlvu hən̄j ta Lazglafta. Ka hən̄j mantsa:

¹⁴ «Glaku n̄a Lazglafta ta luwa, zdaku ta ghən̄j hadik mataba mnduha d̄vu tsi.»

Sli'a gwal ngha rini da luwa Batlehem

¹⁵ Manda vraghuta tsa duhwalha Lazglafta ya ta luwa, ka tsa gwal ngha rini ya mataba tan̄ mantsa: «Mbadma da luwa Batlehem ka nghanata mu ta tsa skwi ta maguta mnama lu ya,» ka hən̄j. ¹⁶ Ka sli'aftá hən̄j ka laghwi misimmisim, ka slanaghatá hən̄j ta i Mari nda Yusufu nda tsa zwan̄a vzi'uwa ya hananam lu ma tsu'an̄*. ¹⁷ Tahula nghan̄ta tan̄, ka rusu hən̄j ta skwi mnana lu ta hən̄j ta ghən̄j tsa vzi'uwa ya. ¹⁸ Ka ndərmim inda gwal ta sna tsa skwi ta mnə gwal ngha rini n̄a tan̄ ya nda ndərmima. ¹⁹ Ka n̄anata Mari ta inda tsa skwiha ya ma ghən̄jani ka ndanu ta ghən̄jani. ²⁰ Ka vraghutá tsa gwal ngha rini ya dzagha tan̄ nda vla glaku nda zləzlvu n̄a Lazglafta ta ghən̄j inda skwi snan̄ hən̄j, ka nghan̄tá hən̄j manda va skwi ya mnana lu ta hən̄j ya. ²¹ Ta matghasa fitik n̄a tsanata fafada tsa zwan̄ ya, ka tsanaftá lu ta hgu ka Yesu, tsa hgu mna duhwala

Lazglafta ma kdaku mani ka zlglaftá hudani ya.

Marantá Yesu ma həga Lazglafta

²² Kdatá tsa fitika ghuḅata Mari manda ya ta mnə zlaha Musa ya, ka klaghatá i Mari nda Yusufu ta tsa zwan̄ ya da Ursalima n̄a vlan̄tá Lazglafta. ²³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Inda zumali ka zwan̄a zgun† ná, n̄a Lazglafta ya kə'a ya. ²⁴ Ka dranaftá hən̄j ta Lazglafta n̄a pla ghən̄j ta «kukuha his ka zwana ghər̄bu' ‡ his a tsi» manda ya nda vinda ma zlaha Mgham Lazglafta.

Rfay Saminu ta Lazglafta

²⁵ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ma Ursalima Simeyuna hgani. Tsa mndu ya ná, tdukwa mndu ya, ta snay ta gwada da Lazglafta. Ta kzlaykzlay ta mnda mba la Isra'ila. Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda tsi guli. ²⁶ Si mnanan̄mna Sulkum nda ghuḅa kazlay: Had̄ dza'a mtuta karaku ka ta ngha a tsi ta ghunata mnda Lazglafta ta nzakway ka Kristi wu kə'a. ²⁷ Ka ghunaftá Sulkum nda ghuḅa da həga Lazglafta, ta kladaghatá i dani nda mani ta Yesu n̄a kd̄n̄ta magatá skwi manda ya mna zlahu n̄a magay. ²⁸ Ka tsu'aftá tsatsi ta tsa zwan̄ ya ma dzvani, ka rfu tsi ta Lazglafta. Ka'a mantsa: ²⁹ «Ndana tama mghama da,

* **2:16** Ngha ta Lukwa 2:7. † **2:23** Ngha ta Sabi 13:2, 12, 15 nda Mbsak 18:15-16.

‡ **2:24** Ngha ta Zlahu 12:8.

nda kda magatá slna gha,
 zlanzla ta kwalva gha,
 ka bhata tsi nda vghata zdaku
 manda ya mna ka,
³⁰ kabga nda ngha yu nda ira
 da ta mbaku vla ka,
³¹ mbaku ya payaf ka na inda
 mnduha demdem.
³² Tsuwadak ya na inda
 mndera mndu.
 Tsatsi dza'a klaktá glaku
 na mnduha gha la
 Isra'ila.»

³³ Ka va ndarmim i dani
 nda mani ta skwi ta gwada
 lu ta ghana tsa zwan ya. ³⁴ Ka
 tfanaghatá Simeyuna ta wi ta
 hən. Ka'a nda Mari mantsa:
 «Nana zwan na ná, dza'a
 klakla ta zambaku, nda
 sli'afra na ndaghata sanlaha
 ma mnduha ma la Isra'ila.
 Dza'a nzakway ka njizla daga
 da Lazglafta, na husantani
 ta sanlaha ma mnduha.
³⁵ Dza'a tuzigin tuza ta skwi
 ma nudufa mnduha. Verda
 kagha guli na nzakwa nudufa
 gha manda skwi sligla lu nda
 kafay,» ka'a nda Mari mani
 ma tsa zwan ya.

*Rfay Ana ta Lazglafta ta
 ghana Yesu*

³⁶ Mamu sana marakw ka
 anabi nda hala katakata, Ana
 hgani, makwa Fanuwal ma
 mndera la Asira. Ndafan
 yeya vaku maga tsi nda za'al
 manda laghani da mndu,
³⁷ ka nzaku tsi ka wadgu.
 Tghasmbasak fwad mida
 imani. Ma haga Lazglafta ta
 nzakwa tsi ta ksanatá slna
 nda fitik tani nda rvidik tani,
 nda ma maga du'a nda suma.
³⁸ Bhadaghata tsatsi guli, ma
 va tsa fitik ya, ka zlzlvu tsi ta

Lazglafta, ka mnə tsi ta gwada
 ta Yesu na inda gwal ta kzla
 mbakwa Ursalima.

*Glakwa Yesu ma luwa
 Nazaret*

³⁹ Tahula kdinta i Yusufu
 nda Mari ta maga skwi ya
 mnə zlahu Lazglafta, ka
 vraghutá hən da luwa tan ma
 Nazaret ta hadika Galili. ⁴⁰ Ka
 glaku tsa zwan ya, ka sifaku
 tsi, dagala difil ma ghəjani,
 kawadaga zdakwa Lazglafta
 guli nda tsi.

*Yesu ma haga Lazglafta ma
 Ursalima*

⁴¹ Inda vaku i dani nda
 mani ma Yesu ta dza'a da
 skala Pak ma Ursalima.
⁴² Magatá ima tsa zwan ya
 ghwanpdə his, ka njlaghatá
 tsi kawadaga nda i dani nda
 mani da Ursalima da tsa
 skala Pak ya manda ya snu
 hən ta magay. ⁴³ Tahula
 kdatá tsa skalu ya ta vru
 hən dzagha, ta tsaghutá
 Yesu ta vgha nda hən ka
 nzaghuta ma Ursalima kul
 snantá i dani nda mani. ⁴⁴ Ba
 ta mbađa hən kawadaga
 nda grahani ka hən sizlay.
 Tekulemes vagha tan ta
 mbađa, ka zbə hən mataba
 mndera tan nda grahani, lay
 ngha a hən wa. ⁴⁵ Trapta tan
 ta pahay, ka vraghutá hən
 pahay ma Ursalima. ⁴⁶ Bađu
 mahkəna fitik, ka slanaghatá
 hən ma haga Lazglafta ta
 nzaku mataba gwal tagha
 zlahu na mnduha, ta sna
 skwi ta mnə hən, ta dza'a
 nda dawanta da hən guli.
⁴⁷ Faflara, ka tsa gwal ta
 sna tsa zlgħawi ta zlgħə tsi

nda tsa snaŋtá skwani ya.
⁴⁸ Na ghur nghanŋtá i dani
 nda mani, ka ndra'u hən
 nda ndra'uwa. «Sagən, nu
 kəl ka ka maganŋnatá skwi
 mandana? Hərfa ta aŋni
 nda da gha na təkłək ta psa
 kagha,» ka mani nda tsi.
⁴⁹ «ŋaw kaghuni ta i'i ta psay
 na? Sna a kuni kazlay: Dza'a
 nzə ma həga da dá yu ta
 nzaku kə'a ra?» ka'a nda
 hən. ⁵⁰ Tsərid, sna a hən ta
 tsa skwi ta mnə tsi ŋa tan
 ya wa. ⁵¹ Mantsa tama, ka
 snatá tsi ta gwada tan, ka
 sli'aftá tsi kawadaga nda hən,
 ka valaghata da Nazaret.
 Ka ŋanatá mani ta inda tsa
 skwiha ya ma ghəŋani. ⁵² Ka
 glaku Yesu, ka sgaku difilani,
 ka zdəganatá nzakwani ta
 Lazglafta nda mnduha tani.

3

*Mbədanafwa mbəda ta nza-
 kwa ghuni ka Yuhwana nda
 mnduha*

*Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Yuh
 1:19-28*

¹ Ta Maghwanəpədə hutafa
 vakwa Tiber Sezar ta pala,
 ta nzakwə Pwanəəs Pilat ka
 ŋumna ta hadika Zudiya, ta gə
 Hiridus ta mgham ta hadika
 Galili, ta gə zwanəamani Filip
 guli ta mgham ta hadika
 Iture nda hadika Trakunita,
 ta gə Lisaniya guli ta hadika
 Abilena. ² Ma tsa fitik ya
 guli, i Hana nda Kayifa mali
 ta ghən gwal dra skwi ŋa
 Lazglafta. Ka sagha gwada
 Lazglafta da ghəŋa Yuhwana
 zwanə Zakari ma mtak. ³ Ka

sli'aftá Yuhwana ka laghwi
 da ra inda luwa ta wanaftá
 ghwa Zurdeŋ nda hagaku,
 ka'a mantsa: «Mbədanafwa
 mbəda ta nzakwa ghuni, ka
 magaghunafta lu ta batem,
 ka plighunista Lazglafta ta
 dmakwa ghuni,» ka'a.

⁴ Manda ya nda vinda ma
 deftera anabi Isaya kazlay:

«Lwa tsa mndu ya ta snu lu
 ta gugudaku ma mtak
 kazlay:

payanawa paya ta tvi ŋa
 Mgham,

ka lele'anata kuni kə'a.

⁵ Ka sanəmta lu ta inda vli ka
 didiŋa,

ka tasiŋta lu ta inda ghwá nda
 kuđunurha, ka dayapta
 lu ta skwi ka ghulunud,

ka payanata lu ta huraəbasl ta
 tvi,

⁶ ŋa nghanŋta inda mnda
 səla ta mbaku da
 Lazglafta*.»

⁷ Ka mnə tsi ŋa tsa mnduha
 ta sli'adaghata rutututa
 da maga batem da tsi ya.

Ka'a mantsa: «Mndəra la
 mupuhwa, wa ta mnaghu-
 nata kazlay: Hwayawah-
 waya ta əasa ŋuduf ta
 sagha ta kəma kə'a na?

⁸ Magawamaga ta slna ya
 ta maranŋta mbədatá nzakwa
 ghuni, ka zlanŋta kuni ta
 mnay ma ghəŋa ghuni kazlay:
 Abraham ná, dzidza ŋni ya,
 kə'a. Ka yu ta mnaghunata
 ná, laviŋlava Lazglafta ta
 nanaftá ya palaha ya ka
 zwana Abraham. ⁹ Daswa
 ka kuni! Nda ghada kapatá
 slpada ŋa tsinŋtá fu daga ta

* 3:6 Ngha ta Isaya 40:3-5.

slrəŋ. Inda fu ya kul zɔaku yakwani, dza'a tsiŋtsa lu ka vzamta ma vu,» ka'a.

¹⁰ Ka dəmga nda Yuhwana mantsa: «Nu ta raku ŋa magay ŋni tama?» ka həŋ. ¹¹ Ka'a nda həŋ mantsa: «Mndu ya his lgut da tsi, ka dganapdga tsi nda mndu ya kul had tsi da tsi. Mndu ya mamu skwa zay da tsi guli, ka maga tsi mantsa ya,» ka'a.

¹² Ka sli'adaghatá gwal ta tska dzumna guli, ŋa maganafta Yuhwana ta batem ta həŋ, ka dawə həŋ da tsi: «Maləm, nu ta raku ŋa magay aŋni guli?» ka həŋ. ¹³ Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma daw kuni ta skwi da mndu ka malaghutá ya tsaf lu,» ka'a nda həŋ. ¹⁴ «A ki aŋni, nu ta raku ŋa magay ŋni?» ka La sludzi dawəŋta guli da tsi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma mbrəh kuni ta mndu ŋa vlaghunata skwi, rfawa ta rfu nda kuraghuta skwi ta plaghunata lu,» ka'a.

Mndu ta malaghuta ka Yuhwana

¹⁵ «Zlah Kristi a na mndu na ri,» ka mnduha nda Yuhwana, kabga nda fa ghəŋa taŋ ka kzla saghani. ¹⁶ Ka'a nda həŋ mantsa: «I'i ná, nda imi ta magaghunaftha yu ta batem, ama mamu mndu ta sagha ta malaghutá i'i nda mbraku. Slaghu a i'i ka plinťá zu'a 6a6ahani wa. Tsatsi, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghu6a nda ya nda vu. ¹⁷ Nda ŋatá kuwatavihi ma dzvani,

dza'a vihapviha ta hyani, ŋa tskamtani ma gvurani, ŋa driŋtani ta sabatbat nda vu kul mtavata,» ka'a nda həŋ demdem. ¹⁸ Mantsa ya ka Yuhwana ta mna Lfida Gwada ŋa mnduha, ka dza'a nda vla ndəghata hidakuha ŋa taŋ.

Tsamta Hirudus Aŋtipas ta Yuhwana ma gamak

¹⁹ Ka dvanaghatá Yuhwana ta mgham Hiridus ta ghəŋa klugudunustani ta Hiridiya markwa zwanamani Filip, nda ya ta ghəŋa ndəghata sanlaha ma ghwadaka skwi ta magə tsi. ²⁰ Ka ksamtá tsi ta Yuhwana da gamak, ka sganaghata ta ghəŋa tsa ghwadaka skwi ta magə tsi ya.

Maganaftá batem ta Yesu Mat 3:13-17, Mak 1:9-11

²¹ Manda ya ta maganafta Yuhwana ta batem ta mnduha, ka lagha Yesu ka maganaftá lu ta batem guli. Ta ndə6u tsi ta dzvu, ka gunatá luwa buwan, ²² ka saha Sulkum nda ghu6a ta ghəŋani manda ghərbu' ta nghə mnduha. Mantsa, ka snaku lwa Lazglafta daga ta luwa ta mnay kazlay: Kagha Zwanə da dvu yu ma hyahya ŋudufa da†, ka'a.

Mndəra la taŋ ma Yesu Mat 1:1-17

²³ Ta magay ima Yesu ta hkən mbsak ta zlaftá tsi ta ksa slnani. Manda va ya ta ndanu mnduha kazlay: Zwanə Yusufu

† 3:22 Ngha ta Zabura 2:7 nda Isaya 42:1.

ya kə'a ya, wya mndəra tarj: Yusufu, Yusufa Heli, ²⁴ Hela Matat, Matata Levi, Levi Malki, Malki Zanay, Zanaya Yusufu, ²⁵ Yusufa Matatiyas, Matatiyasa Amus, Amusa Nahum, Nahuma Hesəla, Hesəla Nagay, ²⁶ Nagaya Mahat, Mahata Matatiyas, Matatiyasa Samayinj, Samayinja Yusek, Yuseka Yuda, ²⁷ Yuda Yuwana, Yuwana Resa, Resa Zwarubabel, Zerubabela Salatiyel, Salatiyela Neri, ²⁸ Nera Malki, Malki Adi, Adi Kasam, Kasama Elmadama, Elmadama Yera, ²⁹ Yera Dzesuwa, Dzesuwa Eliyezer, Eliyezera Yurima, Yurima Matat, Matata Levi, ³⁰ Leva Simeyuna, Simeyuna Yudah, Yudaha Yusufu, Yusufa Yunam, Yunama Iliyakim, ³¹ Iliyakima Meleya, Meleya Mena, Mena Matat, Matata Natanj, Natanja Dawuda, ³² Dawuda Yesay, Yesaya Ubed, Ubeda Buwaz, Buwaz Sala, Sala Nasuj, ³³ Nasuja Aminadap, Aminadapa Admin, Admina Arni, Arni Hesərum, Hesruma Fares, Faresa Yuda, ³⁴ Yuda Yakubu, Yakubu Izak, Izaka Abraham, Abrahama Tera, Tera Nahur, ³⁵ Nahura Seruk, Serukwa Ragaw, Ragawa Falek, Faleka Eber, Ebera Sala, ³⁶ Sala Kayinam, Kayinama Afaksad, Afaksada Sema, Sema Nuhu, Nuhwa Lamek, ³⁷ Lameka Matusalah, Matusalaha Inuk, Inukwa Yered, Yereda Maleleyel, Maleleyela Kayi-

nan, ³⁸ Kayinana Inus, Inusa Set, Seta Adamu, Adamu ya Zwanja Lazglafta.

4

*Dzəghanja halaway ta Yesu
Mat 4:1-11, Mak 1:12-13*

¹ Ta vragaptá Yesu ma ghwa Zurdenj, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa. Ka wawu tsa Sulkum ya ma mtak, ² fitik fwaḁmbsak zanj a ta skwa zay wa. Ka dzəghanjá halaway. Tahula luta tsa fitikha ya, ka kuzlanaftá maya. ³ Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka Zwanja Lazglafta ka katsi, mnanamna ta na pala na, ka navapta tsi ka buradi,» ka'a. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda skwa zay kwenjkenj yeya a ta nzakwa mndu ta nzaku nda hafu wu kə'a,» ka Yesu. ⁵ Ka kladaftá halaway ta Yesu ta wa lilwa, ka gi maranató tsi ta inda za mgham ma ghənja hadik. ⁶ Ka'a nda tsi mantsa: «Dza'a vlaghavla yu ta inda na mbraku nda glaku ma na ghənja hadik na, kabga klafkla lu ka vlihata ma dzva ḁa. Lavinlava yu ta vlanjá mndu ya ta ḁvu yu guli. ⁷ Ka tsəlḅa tsəlḅa ka ma ghuva ḁa, ta vlaghavla yu,» ka'a. ⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma ghuva Mgham Lazglafta gha dza'a tsəlḅa ka ta tsəlḅu, ka maganató slnani turtukwani†,» ka'a. ⁹ Ka kləglaghatá halaway ta Yesu da Ursalima, ka kladafta

* 4:4 Ngha ta vrafta ta Zlahu 8:3. † 4:8 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:13-14.

ta bđama hōga Lazglafta ka sladanata. Ka'a nda tsi mantša: «Ka si Zwanja Lazglafta ka katsi, vzada vgha gha hadna, kabga nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ¹⁰ Dza'a mnanamna ta duhwalhani ta luwa ŋa nghapta ka kagha kə'a. ¹¹ Ka'a guli na: "Ŋa tsu'afta taŋ ta kagha ma dzva taŋ, yagha pala da dzughusta ta səla"» ka'a‡. ¹² Ka Yesu nda tsi guli mantša: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha dekdek kə'a,» ka'a. ¹³ Kđakwa halaway ta dzəghanja nda inda tsa skwiha kavghakavgha ya, ka zlanavatá tsi ka laghwi ŋa bađu ma sani guli.

Kwalaghutá Yesu ma Nazaret

Mat 4:12-17, Mak 1:14-15

¹⁴ Ta sli'aftá Yesu ka laghwi ta hadika Galili nda ndəgha nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. Ka tuta hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya. ¹⁵ Ka tataghə tsi ta skwi ma hōga tagha skwa la Yahuda, ka ghubu mnduha.

Zlrafta Yesu ta slnani ma Galili

Mat 13:53-58, Mak 6:1-6

¹⁶ Ka sli'aftá tsi ka Laghwi da Nazaret, luwa ta glakwani. Ka lamə tsi da hōga tagha skwa la Yahuda bađu sabat* manda ya snu tsi. Ka sli'aftá tsi ŋa dzanajftá skwi ma defteri. ¹⁷ Ka klaftá lu ta

deftera anabi Isaya ka vlanja. Ka planjá tsi, ka slanaghatá tsi ta vli vindaf lu kazlay:

¹⁸ «Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda i'i ŋa vlihatá mbraku.

Zbapzba Lazglafta ta i'i ka tfidaghatawi ŋa mnanatá Lfida Gwada ta gwal ka pđu,

ghunafghuna ta i'i ŋa mnanatá gwal habaf lu kazlay: Palaghunis-pala lu kə'a,

ŋa gwaninjá ira gwal nda ghulpa,

ŋa zlu'agapta da ta gwal raghwana lu,

¹⁹ ŋa snanamta da ta mnduha ta vaku

dza'a sagha zđakwa Lazglafta†» kə'a.

²⁰ Manda kđinjani ta dzanajfta, ka mbsaftá tsi ka vlanjá kwalva ma tsa hōga ya, ka nzadatá tsi. Ka pghaftá inda tsa mnduha ma tsa hōga tagha skwa la Yahuda ya ta iri tida: ²¹ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Nana gwada Lazglafta snaŋ kuni nda sləmənə ghuni gita na ná, nda kda magatani ka ŋa ghuni,» ka'a. ²² Inda tsa hahəŋ ma tsa vli ya ka zđəganatá tsi ta həŋ, ka ndərmim həŋ ta tsa gwada zđaku ta sabə ma wani ya. Ka həŋ mantša: «Zwanja Yusufu a na mndu na kay tsawa,» ka həŋ. ²³ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Nda sna yu dza'a mnay kuni ta mahdihdi ta ghənə i'i kazlay: Ka duhtur ka katsi

‡ 4:11 Ngha ta zabura 91:11-12. § 4:12 Vrafta ta Zlahu 6:16. * 4:16 Ngha ta Sabi 20:10. † 4:19 Ngha ta Isaya 61:1-2.

ná, mbanafmba ta ghəŋa gha kagha ka ghəŋa gha kə'a. Ka kuni dza'azlay nda i'i guli, "magamaga hadna ma luwa gha ta tsa skwiha snaŋ ŋni ta magə ka ma Kafarnahum ya"» kə'a. ²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had lu ta tsu'aftha hmətət ta dər wati ma anabi ma luwani wa, ka Yesu sganaghatá hən. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma fitika nzakwa anabi Iliya, si nda ndəgha wadguha ma Isra'ila, ka ghwalutá luwa ka vaku hkən nda tili mku', ka slatá maya dagala ta hadika Yahuda, ²⁶ Má ŋa ghunafta lu ta Iliya ŋa katanŋta ya dər turtuk ma tsa wadguha la Yahuda ya, ka ghunaftá lu katanŋta sana markwa wadga ma luwa Sarepta ta hadika Siduŋ. ²⁷ Ma fitika nzakwa anabi Alisa guli, si nda ndəgha gwal nda rda mndu ta hən ma Isra'ila, had ya mbanaf lu dər turtuk mataba taŋ wu, Na'ama mnda la Siri‡ yeya mbanaf lu.»

²⁸ Ka 6asaftá hən ta ŋuduf demdem ma tsa həga tagha skwa La Yahuda ya, manda snaŋta taŋ ta tsa gwada ya. ²⁹ Ka sli'afthá hən, ka ksagaptá Yesu ma huđa luwa, ka kladaptá ta wa lilwa tsa ghwá baf hən ta luwa taŋ tida ya, ma ŋa sliŋwidinŋta, ³⁰ ka tsəhaptá Yesu ta vghani mataba taŋ ka laghwani.

Mbanaftha Yesu ta sana mndu nda ksa da duhwala

halaway

Mak 1:21-28

³¹ Ka laha tsi da luwa Kafarnahum ta hadika Galili. Badu sabat, ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha. ³² Ka ndərmim lu ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa gwadani ya. ³³ Ma tsa həga tagha skwa taŋ ya, mamu sana mndu ksu duhwala halaway mataba taŋ. Ka sli'afthá tsi nda lili. ³⁴ «Aya! Yesu zwaŋa la Nazaret, nu gwada gha nda aŋni sagha ka da zada aŋni? Wya nda sna yu mndu nda ghu6a daga da Lazglafta kagha kə'a, ka'a» ³⁵ «Haf wa gha, sapsa ma na mndu na!» ka Yesu dvanaghatá. Gi ka slanatá tsa duhwala halaway ya ta tsa mndu ya mataba tskatá mnduha, ka saghu tsi mida kul balanata. ³⁶ Ka tsutá ŋudufa mnduha demdem, ha ka dadawu hən mataba taŋ kazlay: Nu mndərga nana ma skwi? Na gi dvanaghatani nda sgit nda mbraku ta duhwala halaway ná, gi saghwa taŋ, ka hən. ³⁷ Ka tutá hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya.

Mbanaftha Yesu ta gwal kul dughwanaku

Mat 8:14-17, Mak 1:29-34

³⁸ Manda sli'agapta taŋ ma həga tagha skwa la Yahuda, ka laghu hən da Simuŋ. Ta lagha hən ta 6asa ŋudidar midza Simuŋ katakata. Ka ndə6u lu ta dzvu da Yesu ŋa katanŋta tsa marakw ya. ³⁹ Ka 6ukudanaghatá tsi ta

‡ 4:27 Ngha ta 2 Mghamha 5:1-14.

tša marakw ya, «zliŋzla!» ka'a nda ŋuɖidar, ka zliŋtá tsi. Gi hadahada ka sli'áftá tša marakw ya ka maganatá skwa zay ta hən.

⁴⁰ Manda dədəta fitik, ka hladağhatá gwal nda mnduha taŋ kul dughwanaku da daŋwaha kavghakavgha ta hən da Yesu, ka fafanaghatá tsi ta dzvu ta hən, ka mbambanaftá hən. ⁴¹ Ka sli'agaptá duhwala halaway guli nda lili ma ndəghata mnduha. Ta sli'agaptá hən, ka hən mantsa: «kagha ná, Zwanja Lazglafta ka,» ka hən nda tsi. Ka davanaghatá Yesu ta hən, ŋa hanafá wi ta hən, kabga nda sna hahən kazlay: Tsatsi Kristi kə'a.

*Sli'a Yesu da mna Lfiɖa
Gwada ma luwa Zudiya*

Mak 1:35-39

⁴² Na tsadakwa vli, ka sabə Yesu ka laghwí da mtak. Ka sli'áftá mnduha ka zbay, ka slanaghatá hən, ka kumə hən ta ŋanata yaha lavaghwí tavata hən. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Dina guli ka mnananŋa da ta Lfiɖa Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta ta sana luwaha, kabga tsaya kəl Lazglafta ka ghunigihata,» ka'a nda hən. ⁴⁴ Ka sli'áftá tsi ka laghwí. Ka va rə tsi ta vli ta mna tsa Lfiɖa Gwada ya ma inda həga tagha skwa la Zudiya.

5

*Hgafta Yesu ta taŋtaŋa duh-
walhani*

Mat 4:18-22, Mak 1:16-20

¹ Ma sana fitik ta nzaku Yesu ta wa drəf ma Genezaret, ka va sli'adaghatá dəmga ddivis slanaghata ŋa sna gwada Lazglafta da tsi. ² Ka nghanŋá tsi ta kwambaluha his ta wa tša drəf ya, sli'agaghu gwal tuma klipi mida ka laghu ghwaɖa kadəŋa taŋ. ³ Ka sli'áftá Yesu ka lamə da sani ma tša kwambaluha ya, ta nzakway ka ŋa Simuŋ. «Gavadanam gava kwitikw nda ma huɖa drəf,» ka'a nda Piye. Ka nzagaptá tsi mida ka tagha skwi ŋa mnduha.

⁴ Manda kdakwani ta gwada, «Gavadanamwa gava ta kwambalu da takataka drəf, ka wudadata kuni nda graha gha ta kadəŋa ghuni ŋa tuma klipi,» ka'a nda Simuŋ. ⁵ Ka Piye mantsa: «Mghama da, kurzliŋ hana ŋni ta tumay, lay mutsaf a ŋni wa. Yaw, dza'a vzadavza ŋni tama ta gwada gha» ka'a nda tsi. ⁶ Ka vzadatá hən, ka waftá tsi ta ndəghata klipiha ta malaghutá mbraku ka kuma ratsiŋtá kadəŋa taŋ. ⁷ Ka kəməts hən ta sanlaha ma graha taŋ ma sana kwambalu ŋa sagha katanŋá hən. Ka sagha tsahaya, ka ndaghanafá hən ta tša kwambaluha taŋ ya his his, ha ka kumə tša kwambaluha taŋ ya ta zamta da imi. ⁸ «Mghama da! laghula gha tavata i'i kabga mnda dmaku yu,» ka Simuŋ Piye tsəlbata ma ghuva Yesu nğər tsi ta tša skwi ya. ⁹ Tsaw si hluhla zləŋ ta i Piye nda grahani ta ghəŋa tša mandərmima

tuma klipi maga hən̄ ya.
 10 Mantsa ya hluta tsi ta i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi ta gwaftá vgha nda i Simuj ya guli. Ama ka Yesu nda Simuj mantsa: «Ma zlə̄n̄ ka, daga ndanana, mnduha dza'a ka hlakta,» ka'a nda tsi.
 11 Manda vranakta tan̄ ta tsa kwambaluha ya ta wa sgam, sdak zlanavazla hən̄ ta inda skwiha tan̄ ka laghwi mista Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani mndu nda rda mndu tida
Mat 8:1-4, Mak 1:40-45

12 Ma sana fitik ma nzakwa Yesu ma sana luwa, ka lagha sana mndu ksu rda mndu. Na gi nghan̄tani ta Yesu, ka zlə̄mbatá tsi zlumbruh ma ghuvani ka ndə́ba dzvu. «Mghama da, ka ta kumay ka lavinjlava ka ta mbidifta ka nzakwa yu nda ghuḅa,» ka'a.
 13 Ka fadap̄tá Yesu ta dzvani ka ksant̄a. Ka Yesu mantsa: «Ta kumay yu ta mbafta gha, mbafmba gha,» ka'a. Gi hlets mbaftá ka nzaku tsi nda ghuḅa. 14 Tahula tsa ka'a nda tsi mantsa: «Yahayaha ka da walan̄tá mnanan̄tá mndu, la da maranan̄tá vgha gha ta mndu ta dra skwi n̄a Lazglafta karaku, ka vlata ka ta skwi manda ya vindaf Musa n̄a grafta mnduha ta mbatá kagha,» ka'a nda tsi.

15 Ka va sgaku dza'a hga Yesu da zərwa, ka sli'aktá dəmga da sna gwaḁa da tsi nda ya n̄a mutsaftá mbaku ma dan̄waha tan̄ guli. 16 Ama

ta gḁata Yesu ta laghwi da mtak da maga du'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlahani
Mat 9:1-8, Mak 2:1-12

17 Ma sana fitik ta tagha skwi Yesu n̄a dəmga, ta nzaku la Farisa nda gwal tagha zlahu n̄a mnduha hada ta sli'akta ma inda luwa ta hadika Galili nda ya ma luwa Ursalima, nda pdakwa gwal ma hadika Zudiya. Ka va sgaku maravata mbrakwa Mgham Lazglafta nda ma mbambay Yesu ta mnduha ma dan̄waha tan̄. 18 Ka sli'adaghatá mnduha, ka tsukwadanaghatá sanlaha ta sana mndu nda rwa səlahani. Ka zbə hən̄ ta ḁhadanamta da həga fata ta kəma Yesu. 19 Ka traptá hən̄ ta tvi n̄a lami, kabga hiḁa ta mnduha. Ka kladaftá hən̄ nda ta bḁəma həga, ka gunaptá hən̄ ta ghən̄a tsa həga ya, ka fadatá hən̄ sruh fata ta kəma Yesu nda ta tsa ghurum ya nda ghzlən̄jani nda ghzlən̄jani mataba tskata mnduha. 20 Nghanata Yesu ta zlḡhay nda n̄udufa tan̄ ná, «nda pla dmakwa gha sagə̄n,» ka'a nda tsi. 21 «Wana ma mndu ta kwarakwara ḁa? Wa ta lavinjta pla dmakwa mndu ta ghən̄a Lazglafta turtukwani na?» ka tsa gwal tagha zlahu n̄a mnduha nda la Farisa ya ta ndanay ma ghən̄a tan̄. 22 «Ndanawu mndəra na ta ndanu kuni ḁa! ka Yesu nda hən̄, kabga nda sna tsatsi ta ndana tan̄. 23 Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay n̄a na mndu na kazlay:

Nda pla dmakwa gha kə'a re? Ari mal blakwa mnay kazlay: Sli'afslia ka mbaða ka ta mbaða kə'a na? ²⁴ Ala, ka da grafta kuni kazlay: Mamu Zwanja mndu nda mbrakwa plinjá dmakwa mndu ta ghəŋa hadik» kə'a, ka yu ta mnaghata gra wa, «sli'afslia, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya.

²⁵ Gi hadahada brahwat sli'afsta tsa mndu ya tsa ta nghanj mnduha demdem, zləŋal klaftá skwa hanani, ka dza'a dzaghani nda zləzlvá Lazglafta. ²⁶ Ka ndərmim inda mnduha nda ndərmima, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. «Nda ngha ŋni ta skwa mandərmimi gita,» ka həŋ nda zləŋ nda zləŋ.

Hgafsta Yesu ta Levi ŋa dza'a mistani

Mat 9:9-13, Mak 2:13-17

²⁷ Tahula tsa, ka sabə Yesu ka nghanj tsi ta sana mnda tska dzumna Levi hgani, ta nzaku ma həga ksa slnani. «Mbaða mista da,» ka'a nda tsi. ²⁸ Ka sli'afstá Levi ka zlanavatá inda tsa skwiha ta magə tsi ya ka laghwi mistani. ²⁹ Lagha Levi ka maganatá skwa zay ga' ga tanj. Ka nzata həŋ ka zay kawadaga nda ndəghata mnduha, nda sanlaha ma gwal tska dzumna guli mataba tanj. ³⁰ Ka rurunwaku la Farisa nda mnduha tanj ta tagha zlahu ŋa mnduha ta rurunwaku. Ka həŋ mantisa: «Kabgawu ta kəl kuni ka za skwi nda sa skwi kawadaga

nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma ghwadaka mnduha na?» ka həŋ nda duhwalha Yesu. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantisa: «Had gwal dughwana ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ³² Sagha a yu da hagaktá gwal ta mnay kazlay: Tudukwa anjni kə'a wu, sa da haga gwal ta snanja kazlay: Gwal dmaku anjni kə'a yu, ŋa mbədanafta tanj ta nzakwa tanj,» ka'a nda həŋ.

Mnay Yesu ta gwada ta suma

Mat 9:14-17, Mak 2:18-22

³³ Ka la Farisa nda Yesu mantisa: «Ta sumay i duhwalha Yuhwana nda duhwalha anjni ta suma ka maga du'a tazlay, za skwa zay tanj nda sa skwa say tanj ŋa duhwalha kagha,» ka həŋ. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantisa: «Dza'a lavinjlava kuni ta mnay kazlay: Tkwe' sumawa suma ta suma kə'a nda graha zwanja midzi ka ta kawadaga zwanja midzi nda həŋ baðu kla makwa ra? ³⁵ Dza'a saghasa fitik ŋa kləgədanaghutá zwanja midzi ta həŋ. Ma tsa fitikha ya dza'a suma həŋ ta suma,» ka'a nda həŋ. ³⁶ Ka'a nda həŋ nda mahdihdi guli mantisa: «Had mndu ta kuhwa'atá lfida lgut ŋa tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ala ka kuhwa a kuhwa lu ta tsa lfida lgut ya ka tsamtá halatani nda tsi katsi, rəta a ngha tsatá tsa halata lgut ya wa. ³⁷ Had mndu dza'a pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta

wa. Ka pghampgha lu katsi, dza'a tinja ta tsa zlibi ya, ɲa mbəzutani ta bəghutá lu ma zliba huta. ³⁸ Ma zliba huta ta ka lfid ta pghamta lu ta ima inabi ta ka nuni. ³⁹ Had mndu ta sutá ima inabi nda tawa dza'a zba səgəltá ima inabi ta ka nuni guli wa. "Mal zdakwa ya nda tawa" ka lu ta mnay,» ka'a.

6

Zwanja mndu mgham ta ghəɲa sabat

Mat 12:1-8, Mak 2:23-28

¹ Bađu sana fitika sabat, ta lap Yesu ta tvi ma takataka vwaha alkama kawadaga nda duhwalhani, ka ɓala'atá duhwalhani ta ghəɲani. Ka vərðə həɲ ma dzvu ka dghaday. ² Mamu sanlaha ma la Farisa ta nghanjá həɲ. Ka'a nda həɲ nda həɲ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka maga skwi ya pyaf lu ta magay bađu sabat na?» ka həɲ. ³ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ta dzanaf a kuni ta skwi maga Dawuda* ma sana fitik kuzlanafər maya kawadaga nda gwal ta dza'a mistani tani ra? ⁴ Ka sli'aftá tsi ka lami da həga Lazglafta, ka klaftá tsi ta buradi fana lu ta Lazglafta ka zuta, daganafha ta tsa gwal mistani ya guli, aɲ mndani za a hamata mndu ta tsa skwi ta fanata lu ta Lazglafta ya wa, ba gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta yeya ta zay.†» ⁵ «Zwanja mndu ná, tsatsi mgham ta ghəɲa sabat,» ka'a nda həɲ.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Mak 3:1-6

⁶ Ma sana sabat guli, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi. Mamu sana mndu nda mta dzva zeghwani hada. ⁷ Ma tsa vli ya guli, mamu gwal tagha zlahu ɲa mnduha‡ nda la Farisa, ta kuma mutsaftá rutsak ta Yesu ɲa razay. Ka nzatá həɲ ka nghanja Yesu ta iri ta iri ɲa nghanja ka dza'a mbər mba a wa tsi ta mndu bađu sabat, ka həɲ. ⁸ Tsaw nda sna Yesu ta ndana tan. Ka'a mantsa: «Sli'afslia gra, ka sagha ka sladata ta nghanja mnduha,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka sladata. ⁹ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Nu skwi mna zlahu mu ɲa magay bađu sabat na? Maga skwi dina ta raku re, ari maga skwi kul dina ku a na? Mbanaftá hafu skwi nda ra re, ari klaptá hafu mida a guli?» ka Yesu dawanta da tsa gwal tagha zlahu ɲa mnduha ya, nda tsa la Farisa ya. ¹⁰ Ka waftá Yesu ta həɲ turtuk turtuk. Ka'a mantsa: «Tɔdaptá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu ya. Ka tɔdaptá tsi ta tsa dzvani ya, ka vravaftá tsi yəmad. ¹¹ Ka kuzlanaftá tsi ta həɲ ta ɲuduf, ka laghu həɲ dzədzərkaku mataba tan ɲa zba maganata ghwadaka skwi ta Yesu.

* 6:3 Nghanja ta 1 Samuyel 21:2-7. † 6:4 Nghanja ta 1 Samuyel 26:6. ‡ 6:7 Nghanja ta Irmiya 36:4 nda Izra 8:1.

*Zabafta Yesu ta duhwalh
hani ghwanɔdɔ his*

Mat 10:1-4, Mak 3:13-19

¹² Ma tsa fitik ya, ka sli'áftá Yesu ka laghwí tavata ghwá da maga du'a. Ka hani tsi kurzlinɔ nda iri ta maga du'a da Lazglafta. ¹³ Tsadákwa vlani, ka hagadaghatá Yesu ta duhwalhani tavatani, ka sli'adaghatá hən. Ka zaba'atá tsi ta mnduha ghwanɔdɔ his mataba taɲ, ka tsanaftá tsi ta hgu ta hən ka gwal ghunay. ¹⁴ Wya hga tsa mnduha ghwanɔdɔ his zaba a tsi ya: Mamu Simunɔ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer, nda Andre zwanamani ma Simunɔ, nda Yakubu, nda Yuhwana, nda Filip, nda Bartelemi, ¹⁵ nda Mata, nda Tuma nda Yakubu zwanja Alfe, nda Simunɔ ta hgə lu ka mnda zlu'a ghwa, ¹⁶ nda Yuda zwanja Yakubu, nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

*Sli'akta dəmga sna gwada
da Yesu*

Mat 4:23-25

¹⁷ Tahula tsa, ka saha hən kawadaga, ka sladavatá hən ta sana vli ka dandar tskava nɔdɔdɔmata sanlaha ma duhwalhani, nda ndəghata mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima, nda sanlaha ta hadika Zudiya, nda sanlaha guli ta wa drəf ta nzakway ka luwa Tir nda Sidunɔ. ¹⁸ Inda tsa mnduha ya ná, sli'agagha da sna gwada da Yesu hən, nda ya ɲa mutsa mbaku ma dənwa taɲ. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kasu ghwadaka sulkum ta hən. ¹⁹ Inda mndu ta

zba tvi ɲa ksantá dər ndəhed, kabga mamu mbraku ta sabə ma tsatsi ka mbamba hən.

*Nda zɔdákwaní nda kuzlak-
waní*

Mat 5:1-12

²⁰ Mantša, ka waftá Yesu ta duhwalhani, ka'a mantša: «Rfawarfa ta rfu, kaghuni gwal ka pɔfú,

kabga ɲa ghuni ga mghama Lazglafta.

²¹ Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta kuzlantá maya ndanana,

kabga dza'a baghaku kuni.

Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta taw ndanana,

kabga dza'a ghuɔasay kuni ta ghuɔasú.

²² Rfawarfa ta rfu ka ta husanɔhusa kuni ta mnduha,

ka ta vzighunisvza hən,

ka ta razay hən ta kaghuni,

ka ta vazay hən ta rutsak ta kaghuni kabga vəl zlgħafta ghuni ta Zwanja mndu.

²³ Rfawarfa ta rfu,

ka vavalakwa kuni da rfu baɔfú slagħunaghata tsa skwiha ya,

kabga dza'a mutsay kuni ta nisəla dagala ta luwa.

Mantša ya si ta ghuya dzidziha taɲ ɲa la anabiha ghalya.

²⁴ Dənwa ɲa ghuni kaghuni gwal ka gadghəl,

kabga nda ghada mutsuta ghuni ta ɲa ghuni zɔdaku.

²⁵ Dənwa ɲa ghuni!

Kaghuni gwal nda bagha,

kabga dza'a dzay maya ta kaghuni.

Danwa ɲa ghuni!
 Kaghuni gwal ta ghuḅasu
 ndanana,
 kabga dza'a taway kuni ta
 taw nda ima taw.
 26 Danwa ɲa ghuni!
 ka ta mnay inda mnduha ta
 zɗaku ta kaghuni,
 kabga mantse si ta mna
 dzidziha taɲ ta ghɛɲa
 la ghwadaka anabiha
 ghalya.»

*Dvuwadva ta ghumaha
 ghuni*

Mat 5:38-48, 7:12a

27 «Ka i'i nda kaghuni
 gwal ta sna gwada da na,
 dvuwadva ta ghumaha
 ghuni, magawa zɗaku
 ɲa gwal ta husanɲa kuni.
 28 Dawawa tfawi ta ghɛɲa gwal
 ta ksi'a kaghuni. Ndabawa
 dzvu ta ghɛɲa gwal ta giri
 ɲa ghuni. 29 Ka dzughunus
 dza mndu ma lagɛɲ katsi,
 mbadanawa sana lagɛɲ guli.
 Ka klɛgadhawkla mndu ta
 lguta huda gha katsi, ma pyɛ
 ka ta klɛgadhawta dawra
 gha. 30 Vlanvla ta skwi ta
 mndu ta dawanta da kagha.
 Ka klɛgadhaw kla mndu ta
 skwa gha ɲa ɲani katsi, ma
 dawugɛl ka da tsi. 31 Ka nu
 skwi dina ta kumɛ ka ghuni
 ta magaghunata mnduha ya,
 maganawamaga manda va
 tsaya ta hahɛɲ guli. 32 Ka
 gwal ta dvuta kaghuni yeya
 ka kaghuni ta dvuta katsi,
 mndara wati ma nisala ta
 kzlɛgelta kaghuni tama ya
 mantse ya ta maga gwal
 dmaku guli, gwal ta dvuta
 hahɛɲ ta dvuta hɛɲ? 33 Ka

ɲa gwal ta magaghunata
 zɗaku yeya ka kaghuni maga
 zɗaku katsi, mndara wati ma
 nisala ta kzlɛgelta kaghuni
 ya mantse ya ta maga gwal
 dmaku guli? 34 Ka ɲa gwal
 ta ndanu kuni dza'a plaghu-
 namta yeya ka kuni bla
 nzawa katsi ni, mndara wati
 ma nisala ta kzlɛgelta kuni
 guli ya mantse ya ta bla gwal
 dmaku ta nzawa ɲa gwal
 dmaku guli, ɲa planamta hɛɲ
 manda va tsaya? 35 Kaghuni
 ya na, dvuwadva ta ghumaha
 ghuni, magawamaga ta
 zɗaku ɲa taɲ. Blawa nzawa
 ɲa mnduha, ma faf kuni
 ta ghɛɲ ta vraghunamta,
 dza'a mamu nisala ghuni
 dagala, dza'a nzakway kuni
 ka zwana Lazglafta ta luwa,
 kabga tsatsi na, zɗa ghɛɲani
 nda mnduha kul had ta rfa
 mndu, nda gwal ta sidi tani.»

*Ma tsɛ kuni ta guma ta san-
 laha*

Mat 7:1-5

36 «Tawawa tawa ta hidahida
 ta mndu, manda ya ta taw Da
 ghuni ta hidahida ta mndu ya.
 37 Ma tsanagha kuni ta guma
 ta mndu. Had Lazglafta dza'a
 tsaghunaghatá guma guli wa.
 Ma ɲam kuni ta mndu ma
 ɲuduf, had Lazglafta dza'a
 ɲamtá kaghuni ma ɲuduf
 guli wa. Pliniswa dmakwa
 mnduha, dza'a plighunispla
 Lazglafta ta ɲa ghuni guli.
 38 Vlawavla ta skwi ɲa mndu,
 dza'a vlay Lazglafta ɲa ghuni
 guli, ɲa ndaghaghunamta ta
 wa lguta ghuni, ka gɛgzanata,
 ka va tsihwaghunamta, ka

ndəghanafta ha ka paghak-wani. Ta tsa skwi ta kəl kaghuni ka gra skwi ŋa mndu ya dza'a gra Lazglafta ŋa ghuni guli.» ka'a.

³⁹ Wya ka Yesu nda həŋ nda mahdihdi guli: «Dza'a ksay mndu nda ghulpa ta mndu nda ghulpa ka mbađa ta tvi ra? Had həŋ dza'a rkaghata his his da ghurum ra? ⁴⁰ Had zwaŋ ta taghə lu ta skwi ŋani malaghutá Maləmani wu, ba ka nda tagha skwa tsa zwaŋ ya dza'a kəl tsi ka nzakway manda Maləmani kasi'i.

⁴¹ «Kabgawu ta kəl kagha ka laghwi ngha hiwir ma ira zwaŋama gha, kul had kagha ta nghapta ka dughusl ma ŋa gha iri na? ⁴² Waka kagha ta mnay ŋa zwaŋama gha kazlay: Yaha ka klighista yu ta hiwir ma ira gha kə'a, ya ngha a kagha ta dughusl ma ŋa gha iri na? Mndəra wani ma madgwirmadgwir tsa? Kligin kla karaku ta dughusl ma ŋa gha iri, kada nghanja ka ta vli ŋa lavinjá klijinjá hiwir ma ira zwaŋama gha.»

Ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu

Mat 7:16-20, 12:33-35

⁴³ «Had yakwa fu zďa ta yaku ta fu kul zďaku yakwani wa. Had yakwa fu kul zďaku yakwani ta yaku ta fu zďa yakwani guli wa. ⁴⁴ Ta yakwani ta tsatsafta lu ta inda fu. Had lu ta mutsaftá mana ta hul'uwa wa. Had lu ta daga yakwa ghuku ta madzəfdzəf wa. ⁴⁵ Mantsa ya guli, mataba ndəghata skwiha dinadina

ma ŋudufani ta mniginja ŋərma mndu ta skwi. Mataba ndəghata ghwadaka skwiha ma ŋudufani ta mniginja ghwadaka mndu ta ŋani guli, kabga skwi ma ŋudufani ma mndu ta mniginja wubisim.»

Həgaha his

Mat 7:24-27

⁴⁶ «“Mghama da! Mghama da!” ka kuni ta hga i'i, kabgawu tama? wya had kuni ta maga skwi ta mnaghunata yu wu na? ⁴⁷ Ka mnaghunamna yu ta nzakwa mndu ta sagha da i'i ba. Tsa mndu ya ná, ta snaŋsna ta gwada da, ka ksa slna nda tsi. ⁴⁸ Ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá həgani. Ma zlayni ta bay, ka ladatá tsi ta mndərani, ka thagafta ta kutumba. Ma sagha zala vlundud dista tsa həga ya ma ŋa zlinja, trid, traptá zlinja kabga nda diha mndərani. ⁴⁹ Mndu ya ta snaŋtá gwada da, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá həgani ta hadik, kul ladatá mndərani da hadik. Ma saha zala vlundud dista tsa həga ya, gi krip zluta tesne' dekdek,» ka'a.

7

Mbanafta Yesu ta kwalva mnda la Ruma

Mat 8:5-13

¹ Tahula kdinja Yesu ta mna inda tsa gwada ya ŋa tsa ndəghata mnduha ta sna tsa gwadani ya, ka sli'aftá tsi ka lami da luwa Kafar-nahum. ² Hada, mamu sana

mghama sludza la Ruma kul dughwanaku kwalvani ya d̄vu tsi katakata, ta dza'a mtaku. ³ Manda snan̄ta tsa mghama sludzi ya ta mna gwad̄a ta Yesu, ka ghunadap̄tá tsi ta la galata mndu ta gh̄n̄a la Yahuda, n̄a guyata nda Yesu, n̄a nd̄abanatá dzvu n̄a sagha mbanaf̄tá tsa kwalvani ya. ⁴ Ka sli'af̄tá h̄n̄ ka lagha slanaghatá Yesu, ka nd̄abanatá h̄n̄ ta dzvu katakata. Ka h̄n̄ mant̄sa: «Kd̄akkd̄ak nda ra katan̄ta gha ta tsa mndu ya. ⁵ Tsa mndu ya ná, ta d̄vay ta mnd̄era amu, tsatsi ta ban̄naf̄tá h̄ga tagha skwi,» ka h̄n̄. ⁶ Ka sli'af̄tá Yesu ka dza'a kawadaga nda h̄n̄. Ndusa Yesu ka b̄hadaghata tama ta ghungladapta tsa mghama sludzi ya ta grahani n̄a mnanatá Yesu. Ka h̄n̄ mant̄sa: «Mghama d̄a, yaha lu da dan̄wazlaghafa, ra a yu ka n̄lata gha ga ini wa. ⁷ Tsaya d̄er k̄el yu ka mnay kazlay: La a v̄erd̄a i'i da guya kuma nda tsi wu k̄'a. Ka sabsa gwad̄a ma wa gha ya ná, pr̄ek mbanaf̄tá kwalva d̄a tsa. ⁸ I'i guli ná, mista gwal dagaladagala n̄zin̄ta yu, mamu sludziha ta ksa sl̄na mista i'i guli. Ka "la," ka yu nda sani ná, gi sli'ani. Ka "saghasa," ka yu nda sani guli ná, gi saghani. Ka "magamaga ta ya skwi ya," ka yu nda kwalva d̄a, gi magatani,» ka'a.

⁹ Na snanata Yesu ta tsa gwad̄a ya, ka ndrau' tsi nda ndrau'uwa ta tsa mghama

sludzi ya. Ka mb̄adavatá tsi tv̄a tsa nd̄aghata mnduha ta dza'a mistani ya. «Ka yu ta mnaghunata ná, d̄er mataba la Isra'ila, ta slanagha a yu ta mnd̄erga nana ma zlḡhay nda n̄uduf wu,» ka'a.

¹⁰ Ta vradaghatá tsa mnduha si ghunagha tsa mghama sludzi ya dzagha, ka slanaghatá h̄n̄ ta mbatá tsa kwalva si kul dughwanaku ya.

Vranamta Yesu ta hafu ma zwan̄a sana wadgu

¹¹ Tahula tsa ka sli'af̄tá Yesu ka laghwi da sana luwa ta hḡ lu ka Nayina. Ka sli'af̄tá duhwalhani nda d̄emga guli mistani. ¹² Ndusa ka lami ta watgha tsa luwa ya, ka guyatá tsi nda mnduha ta kla mbli n̄a pad̄ay. Tsa mbli ya, kd̄akwakd̄akwa zwan̄a sana markwa wadgu ya. Nda tska mnduha tsa luwa ya ta dza'a mista tsa marakw ya. ¹³ Na nghan̄ta Yesu ta tsa marakw ya, ka ksaf̄tá tsi ka hidahida. «Ma taw ka» ka'a nda tsi. ¹⁴ Ka gavadaghatá Yesu tavata tsa kativin̄ ta k̄el lu ta mbli tida ya, ka ksant̄a. Ka sladavatá tsa mnduha ta kla mbli ya. «I'i ya ta gwad̄a nda kagha galaḅay d̄a, sli'af̄sli'a gha!» ka'a. ¹⁵ Ka sli'af̄tá tsa mbli ya ka nzata, ka gwad̄e tsi ta gwad̄a. «Wya zwan̄a gha makwa d̄a,» ka Yesu nda tsa mani ya. ¹⁶ Ka ksutá tsi ta inda tan̄ ka zl̄n̄. Ka zl̄zl̄vu h̄n̄ ta Lazglafta guli. «Nda zlaga mghama anabi mataba mu, saghasa Lazglafta nḡhanaghatá mnduhani,» ka

həŋ. ¹⁷ Ta ghəŋa tsa skwi ya, ka tuta gwada wdid ta ghəŋa Yesu ta inda hadika Zudiya, nda ya ma inda luwaha ta wanafta.

Daway Yuhwana mnda maga batem

Mat 11:2-19

¹⁸ Ka snanamtá duhwalhani ma Yuhwana, ta inda tsa skwiha ta maguta ya ta Yuhwana. ¹⁹ Ka hgaftá Yuhwana ta gwal his mataba duhwalhani, ka ghunaftá həŋ da Mgham Yesu. Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala dawanta! Kaha tsa mndu snə ŋni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ŋni ta sana mndu a na?» ka kuni nda tsi. ²⁰ Ka sli'aftá həŋ ka ḡhadaghata da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ta ghunaganaghata da kaha kazlay: Kaha tsa mndu snə ŋni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ŋni ta sana mndu a na kə'a?» ka həŋ.

²¹ Ma va tsa fitik ya, ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma danwa tan, nda gwal nda raghwa, nda gwal kasaf ghwadaka sulkum, gwananaha ta iri ta gwal si nda ghulpa. ²² Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala mnanata Yuhwana ta inda skwiha nghan kuni, nda inda skwiha sanan kuni. Gwal si nda ghulpa nda ngha həŋ ta vli, ta mbađa gwal si nda raghwa səla tan, kwandlan kwandlan mbambatá gwal si nda rda mndu ta həŋ, nda gwana sləmənja gwal si ka

rga si kul snantá sləmən. Gwal si nda rwa, varamvara həŋ nda hafu. Mananamana lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pdu. ²³ Rfu da mndu ta kwal kul zlantá zlgay nda ŋudufani ta i'i,» ka'a nda həŋ.

Mnay Yesu ta gwada ta Yuhwana

²⁴ Manda vraghuta tsa mnduha si ghunadap Yuhwana ya, ka zraftá Yesu ta mna gwada ta ghəŋa Yuhwana ŋa tsa ndəghata mnduha ta tska-vata ya. Ka'a mantsa: «Ma tsa laghwa ghuni da mtak ya ní, nahgani laghu kuni ng-hay? Sana mndu ta tata-maku manda sulam ta gigdu falak rki laghu kuni da ng-hay? ²⁵ Ka tsa a tsi wu, nahgani laghu kuni ng-hay 6a? Sana mndu nda sudatá lgut ta wudaku ta vghani rki laghu kuni da ng-hay? Ya wya gwal ta kla lgut nda bla dzvani ná, ta za mghama tan həŋ ka nzaku ma həga ma mgham mgham. ²⁶ Wa va mndu laghu kuni da ng-hay tama na kula? Sana anabi rki laghu kuni da ng-hay? Anji mantsa nzakwani, malaghumala tsa mndu ya ta mbrakwa anabi. ²⁷ Ta ghəŋa tsa Yuhwana ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

I'i Lazglafta wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kaha

ŋa dza'a fadaghata tvi* kə'a ya.

²⁸ Ka yu nda kaghuni wa, mataba inda mndu ya yaga

* 7:27 Ngha ta Malatsi 3:1 nda Sabi 23:20.

marakw nda ya ná, had ya ta malaghutá Yuhwana wa. Tsaw tama, mndu ta nzakway kwitikw ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta Yuhwana. ²⁹Tsawinda hamata mnduha nduk nda gwal tska dzumna tani, snan̄ta tan̄ ta gwađa Yuhwana, ka hən̄ mant̄sa: “Ta kumay Lazglafta ta mba-mafta,” ka hən̄. Ka dawu hən̄ ta maganaftá batema Yuhwana ta hən̄. ³⁰Kuraghuta la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya, ka kwalaghuta hən̄ ta tsu’aftá skwi ta kumə Lazglafta ta magay ŋa tan̄. Ka kwalaghutá hən̄ ta tsa batem ta magə Yuhwana ya.»

³¹ «Ndaw dza’a gra yu ta mnduha ta na fitik na? Yakwa wa hən̄? ³²Ka guram nda zwani ta kurbut ta mnay mataba tan̄ kazlay: Vyanafha ŋni ta sinlak skala a kuni wu, fanafha ŋni ta laha ta taw, tawan̄ a kuni ta taw wu kə’a ya hən̄. ³³Tsaya ná, nzakwani manda sagha Yuhwana mnda maga batem, ka kwalaghuta tsi ta za buradi nda sa ima inabi, “a’ nda ksa da halaway” ka kuni. ³⁴Saghaha Zwan̄a mndu guli, ka zay ka say, “a’ dagala mahahaw’ani, dagala sasakwani, gra gwal tsəka dzumna nda la ghwadaka mnduha ya,” ka kuni. ³⁵Inda gwal nda difil ma ghəŋa tan̄ ná, tsatsaftsatsa hahən̄ ta vərđaka difla Lazglafta,» ka’a.

mnda la Farisa

³⁶Ka hgaftá sana la Farisa ta Yesu ŋa za skwa zay ga tan̄. Ka lagha Yesu da tsa mndu ya, ka lamə tsi da həga ka zə tsi ta skwi. ³⁷Mamu sana ghwadaka marakw ma tsa luwa ya, ka snan̄tá tsi kazlay: Wa’a Yesu ta za skwa zay ga tsa la Farisa ya kə’a, ka klaftá tsi ta hwaraka Albastra ndəghatani nda urdi nda bla dzvani, ka kladaghata. ³⁸Ka lagha tsi tavata səla Yesu nda ga mahulhulani, ka mbəza ima taw ta səla Yesu, ka ksafatá tsi ta swidani ka takaday nda tsi, ka habwa’aku ta səlani, ka pgha tsa urdi ya ta səla Yesu. ³⁹Na nghan̄ta tsa mnda la Farisa ta hgadaghatá Yesu ya ta tsa skwi ya, ka’a ma ghəŋani mant̄sa: «Ka ma vərđa anabi na mndu na ná, ma dza’a tsatsaftsatsa ta mndərga na marakw ta ksan̄ta na. Ma dza’a nda sna kazlay: Ghwadaka marakw ya kə’a.» ⁴⁰Ka Yesu zraftá gwađa nda tsa mnda la Farisa ya mant̄sa: «Ari Simun̄, mamu gwađa ta kumə yu ta mnaghata,» ka’a. «An̄i Mghama dā mna,» ka’a zlganaftá wi. ⁴¹«Mamu sana mndu ta balanaftá nzawa ta sana mnduha his. Prək ka tseda vagma mnduha hutaf dərɱək kə’a vlan̄tá sani, prək ka tseda vagma mnduha hutaf mbsak kə’a vlan̄tá sani guli. ⁴²Ka traptá hən̄ ta palata kabga had skwi da hən̄ prək ka palata tan̄ wa. Ka zlan̄tá tsi ta tsa dmən̄ ya ta hən̄ his his. Wati mataba tsa mnduha ya dza’a malaghuta đvutá tsa

Yesu ma həga ga Simun̄

mndu ya, ka kagha ta gray na?» ka'a. ⁴³ «Mataba tsa mnduha ya ra! Ta graftá yu ná, tsa mndu zlanaj lu ta njani dagala ya ya,» ka Simuj. «Ta njá gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁴ Ka mbədavata Yesu tvə tsa marakw ya, ka mnə tsi njá Simuj: «Nda ngha ka ta na marakw na ki'e? Samsa yu da həga ga ghuni, walan a ka ta tidiftá imi njá mbaza səla dá manda ya snu lu wu, ka mbazihatá na marakw na nda ima tawani, ka takadihata nda swidani. ⁴⁵ Brusa a ka ta i'i ma sagha dá manda ya snu lu wa. Tsatsi, ka yawu sama dá ta zлана a ta brusa səlahá dá wa. ⁴⁶ Walan a ka ta pghigihatá rdí ma ghənj manda ya snu lu wu, tsatsi, pghidif pgha tsatsi ta rdí ta səlahá dá. ⁴⁷ Ka yu ka mnaghata na: Nda pla inda dmakwa na marakw na. Tsaya kəl tsi ka maranjta đvutani ta i'i dagala. Ka ki'a planata lu ta dmakwa mndu ya, ki'a đvu maranj tsa mndu ya guli.» ⁴⁸ «Nda pla inda dmakwa gha makwa dá» ka Yesu nda tsa marakw ya. ⁴⁹ Ka sana mnduha ta za skwi kawadaga nda tsi mantša: «Wa va na mndu na katək na? Ta uwala pla dmaku na?» ka hən. ⁵⁰ «Zlghay nda njudufa gha ta mbaghafta makwa dá, la nda vghata zdakwa gha,» ka Yesu nda tsa marakw ya.

8

Sana mi'aha ta pgha Yesu

¹ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka laghwi Yesu da ra luwaha dagaladagala nda luwaha

kwitikw kwitikw, ka tuza Lfidá Gwada ta ghənjá ga mghama Lazglafta, ka mna gwada ta ghənjani ² nda sanlaha ma mi'aha ya ghazliginj lu ta ghwadaka sulkumha ma hən, ka mbambanaftá hən ma đanjwaha tanj. Tekw i Mari makwa ta Magdala sli'agap ghwadaka sulkumha ndəfánj mida, ³ nda Yuwana markwa Kuza. Tsa Kuza ya, mndu ya fanam mgham Hiridus ta inda skwi ma həgani ma dzvani ya. Mamu Suzana, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha guli mataba tanj. Inda tsa mi'aha ya ná, katanjkata hən ta i Yesu nda duhwalhani nda skwi ma dzva tanj.

Gwada ta ghənjá sana mndu ta wutsa hulfani

Mat 13:1-9, Mak 4:1-9

⁴ Ka sli'aktá mnduha ma luwaha kavghakavgha ka tskavata tizlik tavata Yesu. Mantša tama, ka zlraftá Yesu ta mna mahdihdi:

⁵ «Mbađa sana mndu ka sli'afta ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. Tata wutsaywutsay, ka rkata sanlaha ma tsa hulfaha ya ta tvi, ka diŋlaku lu tida, ka sli'adaghata đyakha da daguta. ⁶ Ka rkatá sanlaha ta kluluh: Na tsa gi đyaftani ya, ka ghwalutá tsi kabga had nasa mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka đyaftá tsi, ka glanaghatá teki ka raghwanata. ⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək. Tsahaya, ka đyaftá hən, ka glafta ka pghaftá ghənj ghərməbəts ghərməbəts. Ka mamu mndu

nda sləmənja snay, ka sna tsi,»
ka Yesu sganaghata nda lwi
dagala.

*Garay Yesu nda gara ta
gwadani*

Mat 13:10-17, Mak 4:10-12

⁹ «Nu klatá ghənja tsa mahdi-
hdi ya na?» ka duhwalhani
dawanja da tsi. ¹⁰ «Kaghuni,
vlaghunavla lu ta snaŋtá
difatá gwada ta ghənja ga
mghama Lazglafta. Nja
sanlaha ya, ba nda mahdihdi
dza'a mnananja lu ta hən
kabga

“ta nghay hən, trid'ngaha a hən
wu,
ta snay hən, sew sna a hən
wa.*”»

*Gwada ta ghənja mndu ta
wutsa hulfa*

Mat 13:18-23, Mak 4:13-20

¹¹ «Wya klatá ghənja tsa
mahdihdi ya: Tsa hulfa
ya ná, gwada Lazglafta
ya. ¹² Sanlaha ma mn-
duha ná, manda tvi rkaf
hulfa tida hən. Hahən
ná, gi snaŋta tan ta gwada
Lazglafta, gi ndadaghata
halaway klugudunustá hən
yaha hən da zlghafta ma
njudufa tan da mbafta hən.
¹³ Sanlaha ma mnduha guli
ná, manda kluluh rkaf hulfa
tida hən, snaŋta tan ta gwada
Lazglafta, gi zlghafta tan nda
rfu, ama had hən ta zlanja
vli nja dzugwamta tsa gwada
ya ta slrən ma njudufa tan
wa. Ka dzghanjdzgha skwi
ta hən, gi suwak zlanja tan
ta zlghay nda njudufa tan.
¹⁴ Sanlaha ma mnduha guli

ná, manda hulfa ta rkamta
da teki ya hən, snaŋta tan ta
gwada Lazglafta ka laghu hən
da ndana nzaku ma ghənja
hadik nda zba gadghəl nda
ndana zba skwi ta hara'uwa
iri, mantsa tama, mbafta
tsa skwiha ya ka raghwa
tsa gwada ya, ka ninja hən
ka ksuban. ¹⁵ Sanlaha ma
mnduha guli, manda gənək
hən, snaŋta tan ta gwada
Lazglafta, ka zlghaftá hən
nda njuduf turtuk, ka njanatá
hən ka ksa slna nda tsi ka
dihavata mida.»

*Daswa ka kuni nda sna skwi
ta snu kuni*

Mak 4:21-25

¹⁶ «Ka mnaghunamna yu
6a! Had mndu ta tsamta
vu ma pitirla ka dzubamta
ma tughuba wu, had ta finja
mista ghzlen guli wu, ta
fagata ta vli tskala, kada
nghanja gwal ta lamə da
dzuguvi ta tsuwadək. ¹⁷ Inda
skwi nda difa ná, dza'a
maravamara. Inda skwi nda
bukwa guli dza'a snaŋsna lu,
nja zlagaptani bđanay ta dađi.
¹⁸ Dasuwa ka kuni nda tva
snaŋta skwi ta snaŋta kuni,
kabga nja mndu nda guna
sləmənjanı nja sna skwi dza'a
sganaghata lu ta snanamta.
Ama ka had tsi da mndu wu,
dza'a kləgadanaghu kla lu ta
va tsa má si ta ndanu tsi ta
mutsay ya.»

*Vərda zwanamani ma Yesu
Mat 12:46-50, Mak 3:31-35*

¹⁹ Ka lagha i mani
nda zwanamani ma Yesu
slanaghata, ama trid' traptra
hən ta đhanavata, tskutska

* 8:10 Ngha ta Isaya 6:9, 10.

mnduha. ²⁰ «Wa a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta gəvala kagha,» ka lu nda tsi. ²¹ «Gwal ta sna gwađa Lazglafta ka maga slna nda tsi, tsaha ya i ma da nda zwanama da,» ka'a.

Lbanata Yesu ta mativirau' ta ghəŋa imi

Mat 8:23-27, Mak 4:35-41

²² Ma sana fitik, «mbadma ta a sana bla drəf a,» ka Yesu nda duhwalha, ka sli'aftha həŋ kla lamə da kwambalu ka sli'i. ²³ Tata ndəru həŋ, ka dzata hani ta Yesu, ka sli'avaftha mativirau' ta ghəŋa drəf, ka dza'a imi ndəghanaftá kwambalu. Ta wa hđak həŋ. ²⁴ Ka lagha həŋ sli'a Yesu, «Maləm! Maləm! Nda zada mu!» ka həŋ nda tsi. Ka sli'avatá Yesu ka davanaghatá tsi ta falak, nda tsa vavalakwa imi ya. Ka lbatá vli ka nzata tbekw. ²⁵ «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mantsa? Kulam ndana had zlgħay nda ŋuduf da kaghuni dekdek katək ra?» kə'a mbədavata tvə duhwalhani. Ka ksaftá zləŋ ta həŋ, ka ndra'u həŋ. «Wa na mndu na katək na? Na dvanaghatani ta dər falak nda imi ná, gi ka snanata taŋ?» ka həŋ mataba taŋ.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda duhwalha halaway mida

Mat 8:28-34, Mak 5:1-20

²⁶ Ka bhadaghata i Yesu nda duhwalhani ta hadika Geraseni ta nzakway mbəŋ ya mbəŋ ya nda luwa Galili.

²⁷ Nda fagata Yesu ta səla ta hadik ta sabə tsi ma kwambalu, ka sagha sana mnda tsa luwa ya da guyay. Tsa mndu ya ná, ksuksa duhwala halaway. Nda kda fitikani kul sudgəltá lgut dekdek, had ta nzəglata mintgħa wu, mataba kulaha kə'a ta nzaku. ²⁸ Na ghur nghayni ta Yesu, ka wahatá tsi ka zləmbatá ma ghuvani. Ka'a mantsa: «Yesu Zwanə Lazglafta ta luwa, Nya mataba u nda kagha? Kdəkkdək, wya dzvu, yaha ka ghuydiptá đanwa,» ka'a wahata nda lwi dagala. ²⁹ Kəl tsi ka mna tsaya na: Sabsa ma na mndu na ka Yesu dvanaghtá tsa duhwala halaway ya. Tsa mndu ya ná, nda kda fitika ksafta tsa duhwala halaway ya. Ma tsa fitika ksaftani ya, si ta habafhaba mnduha nda zida, ka tsamtá səlahani ma tsuhwal, ma ŋa habanata. Ka raratsiŋtá tsi ka bəbaliŋta. Ka klaghatá tsa duhwala halaway ya ka laghwi ra vli ma mtak. ³⁰ «Wa hga għa na?» ka Yesu nda tsi. «Dba' hga da,» ka'a zlgħanaftá wi. Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha duhwala halaway ta sli'amta dida. ³¹ «Kdəkkdək, yaha ka da ghuna aŋni da gudzuvruŋwa vu†,» ka tsa duhwala halaway ya ndi'ata, ka ndəba dzvu da Yesu.

³² Ndusa nda tsa vli ya, mamu sana bra ghuvazu ta zbutá skwa zay taŋ tavata ghwá. «Kdəkkdək vlaŋna tvi,

† 8:31 Gudzuvruŋwa vu: Ngha ta Ruma. 10:7, Suna Yuhwana 9:1-2, 11, 11:7, 17:8, 20:1, 3.

ka sli'amta ηni da a ghuvazuha a,» ka həŋ nda Yesu. «Aray,» ka Yesu vɫaŋtá tvi ta həŋ. ³³ Ka gi sli'agaptá tsa duhwala halaway ya ma tsa mndu ya, ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da drəf ka rwuta.

³⁴ Nghanay tsa mnduha ta ngha tsa ghuvazuha ya ta tsa skwi ta magata ya, ka hwayaftá həŋ ka laghwi tay ma luwa nduk ma zwana luwaha ta tsa skwi ta maguta ya. ³⁵ Ka sli'aftá mnduha ka laghwi da ngha tsa skwi ta maguta ya. Ka lagha həŋ slanaghatá Yesu, ka slaftá həŋ ta tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya ta nzaku kureveša tavatá səla Yesu nda sudatá lgut ta vgha, nda mbatani kwandlan, Nghanəta tan, ka ksutá tsi ta həŋ ka zləŋ. ³⁶ Mbaða tsa gwal si ta nghanay ta magaku tsa skwi ya, ka rusay ηa tan ká tsa mndu si ksaf duhwala halaway ya mbafta. ³⁷ Ka həŋ mantsa: «Kdəkkdək sli'apsli'a ma hadika ηni,» ka inda mnduha ma hadika Geraseni nda Yesu, kabga nda ksa həŋ da zləŋ katakata. Ka sli'aftá Yesu ka lamə da kwambalu ηa vru. ³⁸ «Wya dzvu, kla ta i'i ta səla gha,» ka tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya nda Yesu. ³⁹ «Vra dzagha gha, ka dza'a ka rusa inda skwi maga gha Lazglafta,» ka Yesu pyafta ka dza'a mistani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi tay ma inda luwa

ta inda skwi magana Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani marakw, nda sana zwanja makwa

Mat 9:18-26, Mak 5:21-43

⁴⁰ Ta vrəgladaptá Yesu ta sana 6la drəf, ka slanaghatá tsi ta ndəghata mnduha guli ta kzlay hada ηa zlghafta. ⁴¹ Mbaðaka sana mndu ta hgə lu ka Zayrus ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda, ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. Ka'a mantsa: «Kdəkkdək mbaða da ini,» ka'a nda tsi, ⁴² kabga mamu kdəkwakdakwa makwani ta kla imi ghwanpəðə his kul dughwanaku ta kala ghəŋ. Ka sli'aftá Yesu ka dza'a mistani. Ta mbaða Yesu ka dza'a mataba tskata mnduha, had tva mbəðayni ta vgha wa. ⁴³ Mamu sana marakw mataba tan Maghwanpəðə hisa vakwani tsa ta paghaku. Kdɪŋkda ta inda skwi ma dzvani ηa la duhtur. Had ya ka dər turtuk mataba tan ta mbanaftha wa.

⁴⁴ Ka lagha tsa marakw ya nda ga mahulhula Yesu ka ksantá wa lgutani. Na tsa gi ksantani ya, gi hle' sladata tsa paghaku ya tsa. ⁴⁵ Ka Yesu mantsa: «Wa tsa ta ksita ya na?» ka'a. «Andaw! Andaw! Andaw!» ka mnduha. Ka Piyer mantsa: «Maləma da! Mataba ndəghata mnduha mandana ta waghaftha, had tva mbəða vgha gha ná, wa ta kshata na, ka ka?» ka'a nda tsi. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Mamu mndu ta kshata! Nda

sna yu ta mbraku ta sav-aghuta ma i'i,» ka'a. ⁴⁷ Snay tsa marakw ya ta tsa gwada ya ná, a nda tsatsa yu, ka'a. Ka lagha tsi nda ghudzatani da zlej zlembatá ma ghuva Yesu, ka mnə tsi ta kəma inda mnduha ta skwi kabgawu kəl tsi ka ksanja nda ya kə'a mbafta ma va tsa fitik ya.

⁴⁸ Ka Yesu mantša: «Makwa da, zlgħay nda ŋudufa gha ta mbağħafta, la nda vgha ta zďakwa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁹ Tata tsa gwada ya Yesu, ka lagha sana mndu ta sli'afta ga Zayrus da mnay ŋa Zayrus: Ka'a mantša: «Kďakwa tsa makwa gha ya tsa, ta ŋa daŋwazlgelta gha ŋaw ta Maləm na,» ka'a. ⁵⁰ Ka Yesu mantša: «Ma tđu ŋudufa gha, fata gha ta ghəŋa gha yeya ŋa gha, dza'a mbaku,» ka Yesu nda Zayrus snanər tsi ta tsa gwada ya. ⁵¹ Manda ɓhadaghata taŋ da taŋ, ka pyaftá Yesu ta mnduha ta lami da həga mistani, ka hla'atá tsi ta i Piyer nda Yuhwana, nda Yakubu nda dani nda mani ma tsa makwa ya ŋa lamə mistani. ⁵² Ta lamə hən, ta wahu inda gwal ma həga ka tawa ghən ta ghəŋa tsa makwa ya. Ka hən mantša: «Ma taw kuni, mta a wu, hani ta hani tsi,» ka'a. ⁵³ «Ta mndu nda mta ná, mta a wu ka'a,» ka hən ka ghuɓasay. ⁵⁴ Ka lagha Yesu ksaftá tsa makwa ya ta dzvu. «Sli'afslí'a gha makwana!» ka'a. ⁵⁵ Ka vramtá tsa makwa ya, ka gi sli'afta. «Vlanjwavla ta skwa zay,» ka Yesu nda hən. ⁵⁶ Nďandrakau' ká i dani nda

mani ma tsa makwa ya nzata ka ndərmimay. «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu ta skwi ta maguta,» ka Yesu zlahanagħatá hən.

9

Għunafta Yesu ta duhwalha ghwanjpdə his

Mat 10:5-15, Mak 6:7-13

¹ Lagha Yesu ka tskanatá duhwalhani ghwanjpdə his, ka vlanjta tsi ta hən ta mbrakwa mbranagħatá inda duhwala halaway, nda mbrakwa mbambanaftá daŋwaha. ² Ka ghunaftá tsi ta hən tuza gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, nda mbambanaftá gwal kul dughwanaku. ³ Ma kďaku hən sli'afta, ka'a nda hən mantša: «Yaha kuni klaftá sana skwi dekdək ŋa dza'a da wawaku, dər dafa, dər zlibi, dər skwa zay, dər tsemi, turtuk turtuk ka kuni da klaftá lgut. ⁴ Dər ma wati həga da tsu'afta lu ta kaghuni ya, nzata ghuni hada ha ka sagħa fitika sli'apta ghuni ma tsa vli ya. ⁵ Ala, dər ga vli dza'a kwal lu tsu'aftá kaghuni ya, wya dzva ŋni wya dzva ŋni ka kuni dazlay ka zlanavata kuni ta tsa luwa ya, tsaya dza'a maranantá hən ta ɓasa ŋudufa Lazglafta ta ghəŋa taŋ,» ka'a nda hən.

⁶ Ka sli'aftá hən ka lagħwi da ra luwaha, ka mna Lfida Gwada, ka mbamba gwal kul dughwanaku ma inda vli.

Wa Yesu na ka Hiridus Antipas

Mat 14:1-12, Mak 6:14-29

⁷ Na sɔnɔta tsa Hiridus Tetrak ta nzakway ka mgham ta hadika Galili ya, ta mna gwada ta inda skwiha ta magaku. Ka traptá tsi ta skwi ɔa ndanay. «A', Yuhwana ya ta sli'agapta nda hafu,» ka sanlaha ta mnay. ⁸ «A', anabi Iliya ya ta zlagapta,» ka sanlaha. «A', sani mataba la anabiha ghalya ya ta sli'agapta,» ka sanlaha. ⁹ «Ya wya tsaghwa tsa ta ghɔɔa Yuhwana ka yu, ka tsaghutá lu ní, wa na mndu na ta mnɔ lu ta mndɔrga na skwiha ta snɔ yu na ta ghɔɔani tama?» ka Hiridus, ka psɔ tsi ta tva nghanjá Yesu.

Zunja Yesu ta skwa zay ta mnduha dɔmbu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Yuh 6:1-14

¹⁰ Ka varaktá tsa gwal ghunay ya. Manda varakta tan, ka rusu hɔɔ ɔa Yesu ta inda skwi maga hɔɔ. Ka hlaghatá Yesu ta hɔɔ mistani, ka laghu hɔɔ nda tvɔ sana luwa ta hgɔ lu ka Betsayda nda ghɔɔa tan. ¹¹ Sɔnɔta dɔmga kazlay: Laghula hɔɔ kɔ'a, ka sli'aftá hɔɔ zbiɔntá hɔɔ. Ka lagha hɔɔ slanaghatá hɔɔ, ka zlghaftá Yesu ta hɔɔ, ka mnɔ tsi ta gwada ta ga mghama Lazglafta ɔa tan. Ka mbambanaftá tsi ta gwal ta kuma mbambanaftá hɔɔ ma dɔɔɔwa tan.

¹² Ta fitik hawu, ka gavadaghatá duhwalhani tavatani, ka mnay ɔani: «Mnanamna ta na mnduha na, ka dza'a hɔɔ da luwa

dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw ta waftá na vli na, ɔa dza'a tan zba skwa zay nda vli ɔa hana tan, kabga ma mtak mu hadna,» ka hɔɔ. ¹³ Ka Yesu nda hɔɔ mantsa: «Vlanjwavla kaghuni ɔa ta skwi ɔa zay ta hɔɔ,» ka'a. Ka duhwalhani mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipí his yeya da amu, ɔa dza'a ɔni da dzawagaghatá skwa zay ɔa zunjá inda na mnduha na rki?» ka hɔɔ nda tsi. ¹⁴ [Tsaw ta magay mnduha* ta dɔmbu' hutaf ma tsa vli ya.] «Mnanawa mna ta hɔɔ ka tsakavata hɔɔ hutaf mbsak hutaf mbsak,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹⁵ «Aray!» ka hɔɔ ka tsakanatá hɔɔ ta mnduha. ¹⁶ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha hutaf ya, nda tsa tsulhwa klipí his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghɔɔani, ka ɔalanaptá tsi ka valanjá duhwalhani ɔa daganaftá mnduha. ¹⁷ Ka zɔ inda tsa mnduha ya, ka babaghawtá hɔɔ. Ka tskaftá lu ta padakwani ka ghwanak ghwanɔdɔ his.

Yesu ná, Kristi ya ka Piyer

Mat 16:13-19, Mak 8:27-29

¹⁸ Ma sana fitik ta nzaku Yesu turtukwani ka maga du'a, ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka'a dawanja da hɔɔ mantsa: «Wa i'i ka dɔmga ta mnay na?» ka'a. ¹⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya, ka sanlaha. Iliya ya, ka sanlaha. Sani

* 9:14 Ngha ta Mata 14:21.

mataba la anabi ghalya ya ta sli'agapta nda hafu, ka sanlaha,» ka hən̄ nda tsi. ²⁰ Ka'a nda hən̄ guli mantša: «A ki kaghuni, waya ka kaghuni ta mnay nda i'i na?» ka'a. Ka Piyer mantša: «Kagha ná, Kristi ka,» ka'a.

Mnan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:20-28, Mak 8:30-9:1

²¹ Ka Yesu zlahanaghatá hən̄ ka n̄dān̄da mantša: «Yaha kuni da mnay dər̄ ŋa wati ma mndu tsi,» ka'a. ²² Ka'a sganaghata guli na, «dza'a ghuyay Zwan̄a mndu ta dān̄wa katakata, dza'a wđin̄wđa la galata mndu nda gwal mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Dza'a dzadza lu, ŋa sli'agaptani nda hafu bađu mahkən,» ka'a.

²³ Wya ka'a nda hən̄ dem-dem: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista dā katsi, ba zlan̄tani ta ndanu ta ghəŋa ghəŋani, ka vlatani ta ghəŋani ka kla udza zlan̄ayni † inda fitik, ka dza'a mista dā,» ka'a.

Kinawu ta dza'a lu mista Yesu?

²⁴ Ka'a guli mantša: «Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa dā ka mndu katsi, dza'a Zadin̄zadā tsa mndu ya ta hafani. Ala ka dza'a Zadin̄zadā mndu ta hafani ta ghəŋa i'i katsi, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ²⁵ Nu dza'a katan̄ta

mutsafta mndu ta inda na ghəŋa hadik na ka ŋani ka Zadin̄zadā tsi ta hafani, ka ghəŋani a tsi na? ²⁶ Ka ta bāsa zlan̄ mndu ka mnantá hga dā, nda gwadā dā guli katsi, i'i Zwan̄a mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala i'i guli ta mnantá tsa mndu ya bađu sagha dza'a sagha yu ma glakwa dā, nda ya ma glakwa Da dā nda duhwalhani nda ghuḅa, ta luwa. ²⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta, dza'a nda ngha hən̄ nda ira tan̄,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-8, Mak 9:2-8

²⁸ Ta magay fitik tghas manda mnutani ta tsa gwadā ya, ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana nda Yakubu, ka ŋlaghatá hən̄ ta ghwá da maga du'a. ²⁹ Ta magə Yesu ta du'a, ka mbədavaftá kumani tskəm, mbədavafha lgutani ka wudaku tilil ka ŋuslin̄. ³⁰ Gi wya mnduha his ta ghwa yiva nda tsi. I Musa nda Iliya tsa mnduha ya, ³¹ ta zlagapta ta wudaku tili ma glakwa Lazglafta ta luwa, ta gwadā nda Yesu kinawu kə'a dza'a kđin̄ta magata skwi ta kumə Lazglafta nda ma mtakwani ma Ursalima.

³² Ma tsa fitik ya, nda ghərḅa i Piyer nda grahani da hani, sli'avata tan̄, ka nghan̄tá hən̄ ta glakwa Yesu nda tsa mnduha his ya

† 9:23 Ngha ta Lukwa 14:27, Markus 8:34.

tavatani. ³³ Ma fitika dgay tsa mnduha ya ta vgha nda Yesu, ka Piyer nda Yesu mantša: «Maləma da! Dina ka nzakwa mu hadna, ka magafmaga ŋni ta həga tumpul hkən. Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya!» ka'a. Tsaw, snəgla a Piyer ta skwi ta mnə tsi wa.

³⁴ Tata mna tsa gwada ya tsatsi, ka saha kusay buk-wamtá həŋ, ka ksafťá zləŋ ta tsa duhwalha ya nghər həŋ ta saha tsa kusay ya buk-wamtá həŋ. ³⁵ Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantša: «Nanana zwanja da ya zbap yu, snawasna ta gwada da tsi!» ka'a ³⁶ Tahula gwadata tsa lwi ya, Yesu yeya ta nghə lu turtukwani, sriw nzanza tsa duhwalha ya ma tsa fitik ya, had mndu ya mnanaŋ həŋ ta tsa gwada ya wa.

Mbanafta Yesu ta sana zwanj nda ghwadaka sulkum mida

Mat 17:14-18, Mak 9:14-27

³⁷ Gamahtsimani ka saha həŋ ta ghwá, ka sli'afťá ndəghata dənga ka sagha da guya Yesu. ³⁸ Ka wahatá sana mndu mataba mnduha: «Maləma da! Ta ndəba dzvu yu da kagha, nghanava na zwanja da na ba! kdakwakďakwa zwanja da na. ³⁹ Ghwadaka sulkum ta ksafťa. Na ksafťani, gi wahayni ta wahu, ka ghudzay nda mbraku, ka pgha mahupak ka giri ŋani, zlah kə'a ta zliŋta. ⁴⁰ Ka ndəbu yu ta dzvu da duhwalha gha ma ŋa ghzligiŋťá mida ná, trid traptra həŋ,» ka'a

nda tsi. ⁴¹ Ka Yesu mantša: «Gwal təŋtəŋa ghəŋa tən kul had' zlgħay nda ŋuduf da həŋ, kulam ŋa yawu dza'a nzavaghunata yu? Kulam ŋa yawu dza'a nzata yu ka su'aghunata? Klak tsa zwanja gha ya da hadna,» ka Yesu nda tsa mndu ya. ⁴² Ta gavadaghatá tsa zwanj ya, ka slanatá tsa ghwadaka sulkum ya ta hadik, ka ghudzay nda mbraku. Ka davanaghatá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya, ka mbanafťá tsi ta tsa zwanj ya, ka vlanťá tsi ta tsa dani ya. ⁴³ Ka ndərmim mnduha ta glakwa mbrakwa Lazglafta.

Mnəglaŋta Yesu mtakwani nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Mak 9:30-32

Ta laghu mnduha da ndərmima inda tsa skwi maga Yesu ya, ka Yesu nda duhwalhani mantša:

⁴⁴ «Fawafa ta sləməŋ đina, ka sna na skwi dza'a yu mnaghunata na. Dza'a ksafksa lu ta Zwanja mndu, ka vlata ma dzva mnduha,» ka'a. ⁴⁵ Sna a tsa duhwalha ya ta tsa gwada ya wa, tsala a tsa gwada ya da həŋ wa. Nda đifa klatá ghəŋa tsa gwada ya da həŋ, kabga ŋa kwala tən kul snəŋta. Ta zləŋay həŋ ta dawantá tsa gwada ya guli da tsi.

Nahgani skwi ka ŋərmani na?

Mat 18:1-5, Mak 9:33-37

⁴⁶ Ka sagha sana ndanu da ghəŋ tən, ka zlərdə həŋ mataba tən. Ka həŋ mantša: «Wa mali mataba mu na?» ka

həŋ. ⁴⁷ Daslafta Yesu ta tsa ndana taŋ ya, ka hgaftá tsi ta zwaŋ kwitikw ka sladanata tavatani. ⁴⁸ Ka'a nda həŋ mantša: «Dər wa ta tsu'afá na zwaŋ kwitikw na nda hga dá, vərda i'i tsu'af tsi. Dər wa ta tsu'afá i'i guli, tsu'afsu'a ta tsa mndu ta ghunigihata ya. Tsa mndu ta niŋtá ghəŋani ka zwaŋ gudzekw dekdek mataba ghuni ya ná, tsa mndu ya ta nzakway ka mali,» ka'a.

Mndu kul had kuni ta husarŋta ná, kaghuni tsa

Mak 9:38-40

⁴⁹ Ka gi tsu'aghutá Yuhwana ta gwada, ka'a mantša: «Maləma dá! Nda nŋha ŋni ta sana mndu ta ghzla duhwala halaway nda hga gha, ka lmaftá ŋni kabga had tsatsi mataba mu wu,» ka'a. ⁵⁰ «Ŋaw! Ma pyə kuni! Ka had gwada mndu nda kaghuni wu, mista ghuni tsa mndu ya,» ka Yesu nda tsi.

Ksəy Yesu ta tvi ka dza'a da Ursalima

⁵¹ Manda ndusakta fitik dza'a kəl Yesu ka zlanŋtá ghəŋa hadik, ka klaftá tsi ta ghəŋani ŋa dza'a ɓhata ma Ursalima. ⁵² Ka ghunaghatá tsi ta sana mnduha ŋa dza'a ta kəma ta kəma. Ka sli'afá tsaha ya ka ksafá tvi, ka ɓhadaghatá həŋ da sana zwaŋa luwa la Samari ŋa payanaftá vli. ⁵³ Ka kwalaghutá mnduha ma tsa luwa ya ta tsu'afá, kabga nzakwani ta dza'a da Ursalima. ⁵⁴ Snaŋta gwal his mataba tsa duhwalha ya, i Yakubu nda Yuhwana ta

tsa gwada ya, «Maləma dá! Va a ka ta dawarŋta ŋni da Lazglafta ŋa zligiŋtani ta vu ta luwa, ka zadana tsi ta həŋ ra?» ka həŋ. ⁵⁵ Ka mbəfavatá Yesu ka davanaghatá həŋ: «[Sna a kuni ka mndəra wani ma sulkum ta klaghunaktá mndərga tsaya ma ndanu wu! Sagha a Zwaŋa mndu da zadana tsi mndu wu, saghasa ŋa mbanafá həŋ,]» ka'a. ⁵⁶ Ka sli'afá həŋ ka laghwani da sana zwaŋa luwa.

Zlanŋtá inda skwi demdem ka dza'a mista Yesu

Mat 8:19-22

⁵⁷ Ta mbaftá həŋ ta tvi, ka sana mndu mantša: «Dər dza'a diga ka, ta dza'a yu mista gha,» ka'a. ⁵⁸ Ka Yesu mantša: «Mamu ghuruma gərhanŋa, mamu həga dyakha, Zwaŋa mndu ná, had vli ŋa fadatani ta ghəŋani wa,» ka'a. ⁵⁹ Ka'a nda sana mndu guli mantša: «Mbaftá mista dá!» ka'a nda tsi. «Mghama dá! Zlihanŋa ka dza'a yu padamtá da dá karaku,» ka tsaya zlganaftá wi. ⁶⁰ «Zlanŋzla ta gwal nda rwa ka pada həŋ ta ghəŋa taŋ, sli'afli'a kagha ka dza'a ka da mna gwada ta ga mghama Lazglafta,» ka'a nda tsi. ⁶¹ Ka sana mndu guli mantša: «Ta dza'a yu mista gha mghama dá. Nziya nza tsi tama ná, ka la yu mnanatá la ga ini nda sli'asli'a dá ka'a.» ⁶² Ka Yesu nda tsi mantša: «Ka nda ghada sli'afá mndu ka dza'a mista dá, ka ləglaghwani nŋha vli nda ga muhul hul katsi, tsa mndu ya ná, had hayhayani

dekdek ɲa magaftá slna ga mghama Lazglafta wa,» ka Yesu nda tsi.

10

Ghunafta Yesu ta duhwalha ndəfáj mbsak his mida

¹ Tahula tsa ka zabəglaptá Mgham Yesu ta sanlaha ma duhwalha ndəfáj mbsak his mida, ka ghunaftá tsi ta həŋ his his his ta kəma ta kəma da inda vli ya má dza'a ɓhata tsatsi. ² Ka'a nda həŋ mantsa: «Dagala skwiha ɲa ts kay ta vwah, tsaw slaghwa a mnduha ɲa magay wa. Ndəbawa dzvu da mnda vwah ka sganaghata tsi ta mnduha nda ndəgha ɲa tskanata. ³ Lawala, ta ghuna kaghuni yu manda zwana tuwak da taba kramtakha. ⁴ Yaha kuni klaftá tse di, dər zlibi, dər ɓaɓah. Yaha kuni laghwi da gaga zgu ɲa mnduha.

⁵ «Dər da wa dza'a lagha kuni, “ka nza zdakwa Lazglafta ta ghəŋa na həga na,” ka kuni dza'azlay karaku. ⁶ Ka mamu mnda zdaku ma tsa həga ya katsi, dza'a nzaku tsa zdakwa ghuni ya nda tsi. Ka had tsi wu dza'a vragaghuvra tsa zdakwa ghuni ya da kaghuni. ⁷ Ka tsu'aftsu'a lu ta kaghuni, ka nzata kuni ma tsa həga ya, ka za kuni, ka sa kuni ta inda skwi dza'a vlaghunata lu, kabga nda ra ka tsu'ay mndu ta maga slna ta nisəlani. Yaha kuni dza'a da ra həga. ⁸ Ka lamla kuni da luwa ka tsu'aftá lu ta kaghuni,

tsu'awatsu'a ka za kuni ta skwi dza'a vlaghunata lu. ⁹ Ka mbambanafta kuni ta gwal kul dughwanaku dza'a slanaghata kuni ma tsa luwa ya. “Ndana ná, ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta,” ka kuni dza'azlay nda həŋ, ¹⁰ Dər da wati ma luwa dza'a lama kuni, ka kwalaghutá lu ta tsu'aftá kaghuni, lawala ta tvi ta tvi ma tsa luwa ya, ka kuni dza'azlay nda həŋ na: ¹¹ “Wana ɲni ta tukwaghunatá nduk nda rgitika na luwa ghuni ta ndi'afta ta səla ɲni na, kada grafta kuni si ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta kə'a.” ¹² Ka yu ta mnaghunata na: Bađu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, ta ləŋləŋa ɲa luwa Suduma* ka ɲa tsa luwa ya,» ka'a nda həŋ.

Luwaha ta kwalaghutá zlaghafta nda ɲuduf

Mat 11:20-24

¹³ «Danwa ɲa gha luwa Kuraziŋ! Danwa ɲa gha luwa Betsayda! Ka má magamaga lu ta mndərga tsa mazəmzəm maga lu mataba kaghuni ya ma luwa Tir nda luwa Siduŋ katsi ná, má nda kɗa fitika mbədanaftá taŋ ta nzakwa taŋ, ka zlanavatá maga ghwadaka skwiha, ka pghavatá buhu ta vgha nda hutidif ma ghəŋ ¹⁴ Tsaya dza'a kəl tsi ka nzakway bađu tsa fitika guma Lazglafta ya, dza'a malaghumala kafatá

* 10:12 Ngha ta Zlrafta 19:1-29.

guma ta ghəŋa luwa Tir nda luwa Siduŋ ka ŋa ghuni.

¹⁵ «Kagha luwa Kafar-nahum, dza'a kapidif kapa lu ta luwa ka kagha ra? Siga! Dza'a vradaghavra lu ha da vla gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu guli nda duhwalhani mantša: «Mndu ta snatá gwada ghuni, gwada da sna tsi. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá kaghuni, i'i kwalaghu tsi ta tsu'afťa. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá i'i, kwalaghukwala ta tsu'aftá mndu ta ghunigihata,» ka'a.

Varakta tsa duhwalha ndəfáŋ mbsak his mida ya

¹⁷ Manda laghwa tsa gwal ndəfáŋ mbsak his mida ya, ka varaktá həŋ nda rfu katakata. «Mgham da! Nduk nda duhwalha halaway tani ná, snasna həŋ ta gwada davanaghar ŋni ta həŋ nda hga gha,» ka həŋ nda Yesu. ¹⁸ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Nda ngha yu ta halaway ta dədagata ta luwa manda wudakwa luwa. ¹⁹ Snawa 6a! Vlaghunavla yu ta mbrakwa diŋlanaptá nahadikha nda rdaha, nda ya ta ghəŋa inda mbrakwa ghuma, had sana skwi dza'a balaghunata wa. ²⁰ Kulam nda tsa, ma rfu kuni ta rfu kabga snaghunata ghwadaka sulkumha ta gwada, rfawa ta rfu ta ghəŋa vindatá hga ghuni ta luwa,» ka'a nda həŋ.

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Mat 11:25-27, 13:16-17

²¹ Ma va tsa fitik ya ka zdanafťa Sulkum nda ghu6a ta ŋuduf ta Yesu, ka'a mantša: «Əŋka'a Da, Mgham ta luwa nda ya ta hadik, ta ghəŋa difanata gha ta tsa skwiha ya da gwal nda difil ma ghəŋa taŋ, nda ya da gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ, ka maranaŋtá ka ta gwal kul snaŋtá skwi. Kahwathwata mantša nzakwani Da, ta rfa kagha yu ta ghəŋa dvafta gha mantša, ka'a.

²² «Inda skwiha vlihavla Da da, had mndu nda sna ta tsa Zwan ya wa, Da yeya nda sna. Had mndu nda sna ta tsa Da ya guli wa, Zwan yeya nda sna nda mndu ya ta kumə zwan ta maranaŋta,» ka'a. ²³ Ka mbədavata Yesu tvə duhwalhani, ka mnay ŋa taŋ nda ghəŋa taŋ kazlay: Rfu ŋa ghuni, kaghuni gwal ta nghanťá skwi ya nghan kuni kə'a. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata na: «Nda ndəgha la anabiha nda mghamha si ta kuma nghanťá skwi ya nghan kaghuni, trid' ngha a həŋ wa. Si ta kumay həŋ ta snaŋta, sew, sna a həŋ wa,» ka'a nda həŋ.

Dvuđva ta Lazglafta, đvuđva ta sləvda gha guli

²⁵ Lagha sana mnda tagha zlahu ŋa mnduha ka sli'afťa kabga ŋa dzəghanťá Yesu, ka'a mantša: «Maləma da, nu dza'a yu magata ŋa mutsafta da ta hafu ŋa kdekedzeŋ na?» ka'a nda Yesu. ²⁶ Ka Yesu nda tsi mantša: «Waka lu vindafta ma deftera zlahu na? Nu dzanaf ka mida

na?» ka'a. ²⁷ «Ka d̄vuta ka ta Mgham Lazglafta gha nda kd̄avakta ṅudufa gha, nda kd̄avakta hafa gha, nda kd̄avakta mbrakwa gha, nda kd̄avakta ndana gha guli, ka d̄vuta ka ta sl̄vda gha manda va gh̄ṅa gha† k̄a'a,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantsa ya nzakwani, la magay mantsa dza'a mutsay ka ta hafu,» ka Yesu nda tsi.

²⁹ Ka'a nda Yesu mantsa: «Wa ya ta nzakway ka sl̄vda d̄a na?» Ka tsa mnda tagha zlahu ya kabga ta kumay ta nzakwa gwad̄a ta ṅani.

³⁰ Ka Yesu mantsa: «Mbad̄a sana mndu ka sli'afta ma Ursalima ka valu da Yeriku. Ta laha tsi, ka d̄ad̄amt̄a tsi mataba la ḡanda, ka zlu'at̄a h̄ṅ ta tsa mndu ya ka dgata ka p̄danamt̄a hafu hafu, ka laghwa taṅ. ³¹ Ta lala sana mnda dra skwi ṅa Lazglafta ta va tsa tvi ya, ka dukwaft̄a tsi ta tsa mndu ya, ka tsaghut̄a tsi ta warawara ka laghwani.

³² Ka lagha sana mnda la Levi dukwafta tida guli, ka tsaghut̄a tsaya ta warawara guli ka laghwani. ³³ Mataba tsa ka lagha sana mnda la Samari ta dza'a wawakwani dukwafta tida. Ghur k̄a'a ná, ka ksant̄a tsi ka hid̄ahid̄a.

³⁴ Ka gavadaghat̄a tsi, ka maganaft̄a tsi ta rd̄i nda ghwani ta lkuhani, ka habanafta. Ka tsukwaft̄a tsi ka fafta ta kd̄ihani. Ka klaghata da h̄aga tsu'a matbay, ka zughulay hada. ³⁵ Gamahtsimani,

ka klaft̄a tsi ta tseda vagha mndu his ta maga sl̄na ka

vlan̄t̄a mndu nda tsa h̄aga ya, ka'a nda tsi mantsa: "A'a, ka nghapta ka ka na mndu na, ka kidaghi dza'a sgavaghata ta gh̄ṅani ya, ṅa m̄nihata gha vragaghar yu, ṅa plaghata d̄a,» ka'a nda tsi. ³⁶ «Wati mataba tsa duhwalha hk̄an ya, ta nzakway ka sl̄vda tsa mndu ta d̄ad̄amt̄a mataba la ḡanda ya, ka kagha ta gray na?» ka'a nda tsi. ³⁷ «Tsa mndu ta tawat̄a hid̄ahid̄a tida ya ya,» ka tsa mnda tagha zlahu ya. «La, ka maga kagha mantsa,» ka Yesu nda tsi.

Tsu'afta i Marta nda Mari ta Yesu

³⁸ Tata mbad̄a i Yesu nda duhwalhani, ka ḡhadaghat̄a h̄ṅ da sana luwa. Ka tsu'aft̄a sana marakw ta hḡa lu ka Marta ta Yesu ga taṅ.

³⁹ Mamu mukumani ta hḡa lu ka Mari guli, ka nzat̄a tsi tavata Yesu, ka sna skwiha ta gwad̄a tsi, ⁴⁰ ta ksaghut̄a sl̄na rmba ta Marta. Ka sap tsi mnay ṅa Yesu, ka'a mantsa: «Mghama d̄a! Tha a kagha ta na zlid̄iṅta mukuma d̄a ta sl̄na na katak ra? mnanamna ḡa ka katihata tsi,» ka'a.

⁴¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marta! Marta! Ma ghuȳa ka ta gh̄ṅa gha, ma laghu ka da ndandanaku ta gh̄ṅa nd̄aghat̄a skwiha. ⁴² Turtuk skwi ta raku. Ka zbapt̄a Mari ta v̄rd̄ani ya dza'a kwal lu klugudunusta dekdek,» ka Mgham Yesu nda tsi.

11

Taghay Yesu ta maga du'a

† 10:27 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5 nda Levitik 19:18.

ŋa duhwalhani

Mat 6:9-13, 7:7-11

¹ Ma sana fitik ka magə Yesu ta du'a ma sana vli. Manda kdakwani ta maga tsa du'a ya, Ka dawantá sani mataba duhwalhani da tsi, ka'a mantsa: «Mghama da! Taghanaf tagha ka lu ta maga du'a manda ya taghanaf Yuhwana ta duhwalhani ya,» ka'a. ² Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta magə kuni ta du'a, wya ka kuni da mnay:

“Da ŋni ya ta nzakway ta luwa,
ka snavasna hga gha nda ghuá, ka saghasa ga mghama gha.

³ Vlanavla ta skwa zay prək zay ŋni inda fitik,

⁴ planapla ta dmakwa ŋni, manda ya ta plinista anni ta dmakuha gwal ta maganata guli.

Ma zlanəna ka tawa skwi dza'a dzəghanata,» ka'a.

Dawawadawa, dza'a mutsay kuni

⁵ Ka Yesu nda hən guli mantsa: «Ka waya ka skwi mamu sana mndu mataba ghuni mamu grani, ka sli'aftá tsa mndu ya ma takala, ka laghwi slanaghatá tsa grani ya. “Zwanəma da, katihakata nda kanaya buradi hkən.

⁶ Mamu sani mataba graha da si ta wawakwani ta dukwata ga ini, tsaw had skwa zay ŋa vlanəta da wu,» ka'a. ⁷ Ka waya ka skwi ka gwadagaptá tsa grani ya ma həga, ka'a mantsa: “Ma gəzłə ka ta i'i gra, nda ghada hatá tgha

da, nda ghada ŋni ta ghzlən nda zwana da, lavgliŋ a yu ta sli'afta ŋa vlaghatá buradi wu,» ka'a. ⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, dər má lavinəta a tsi ta sli'iglafta ŋa vlanəta skwi ya ta dawu tsi, kabga dər má nzakwani ka grani wu, má dza'a sli'afslí'a ka vlanəta inda skwi ta kumə tsi kada kwala tsi ta gəzłəgəta.

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata ná, dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni, dzawadza ta tgha ta gunaghunaguna lu. ¹⁰ Ka dər wa ta dawantəta ta mutsay, ka dər wa ta zbanəta ta slafsla tida, ka dzanəza mndu ta tgha, ta gunanaguna lu. ¹¹ Wati ya mataba ghuni dza'a klaftá pala ka vlanəta zwanəni, dawənər tsi ta buradi na? Ari ka klipi a dawən tsi, ŋa klaftani ta nahadik ka vlanəta ka zlanəta klipi na? ¹² Ari ka slislik a dawən tsi ná, ŋa klaftani ta rda ka vlanəta na? ¹³ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha ya, nda sna kuni ta vla skwi dina ŋa zwana ghuni ya ní, Da ya ta nzakway ta luwa yeya dza'a kwal kul vlanəta Sulkum ta mndu ta dawənəta rki na?» ka'a.

Ghzləy Yesu ta duhwalha halaway

Mat 12:22-30, Mak 3:22-27

¹⁴ Ma sana fitik ka ghzliginəta Yesu ta duhwalha halaway ta tsa mndu ka rgha ma sana mndu. Manda saghwa tsa duhwalha halaway ya ma tsa mndu ya,

ka zraftá tsa mndu ya ta gwada tsalen, ka va ndarmim dæmga. ¹⁵ Ka sanlaha mataba tsa dæmga ya mantsa: «A' nda mbrakwa belzebul mgham ta ghæna duhwalha halaway ta ghazla tsi ta tsa duhwalha halaway ya!» ka hæŋ. ¹⁶ «Magaŋnamaga ta mazæmzæm dza'a maraŋta kazlay: Sa daga da Lazglafta mbrakwa gha kə'a,» ka sanlaha nda tsi ŋa dzghay. ¹⁷ Tsatsafta Yesu ta ndana taŋ, ka'a mantsa: «Ka tavaptá ga mgham turtuk his katsi ní, nda zla tsa ga mgham ya ŋa zlazlakwa hæga sani ta sani. ¹⁸ Ka si dgavapdga halaway his katsi ní, wa ka tsa ga mghamani ya dza'a gdavata tama, "ya nda mbrakwa belzebul ta ghazla tsi ta duhwalha halaway" ka kaghuni nda i'i? ¹⁹ Ka si i'i, nda mbrakwa halaway ta ghazla yu ta duhwalha halaway katsi ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Hahæŋ dza'a tsaghunatá gumani. ²⁰ I'i, nda mbrakwa Lazglafta ta ghazla yu ta duhwalha halaway, tsaya ta maraŋtá ghadata sagha ga Mgham Lazglafta da taba ghuni.

²¹ «Ka hbafhba mndu nda mbra ta vghani ka ngha hægani ka tsi ná, had skwi dza'a ksantá skwihani wa. ²² Ala, tsa lagha sana mndu ta malaghutá mbrakwani ka lagha habafta tsehwte-hwehw ka hlæganaghutá huzla lmani ya faf tsi ta ghæŋani tida ya katsi, ta had

mbrakwani wa. Ŋa hlafta tsa mndu ya ta tsa huzla zlu'a tsi ya ka dginta.

²³ «Mndu ya kul had mista da ná, nda i'i gwadani. Mndu kul had ta katihata ka tskanata ná, kwizintá ŋani,» ka'a.

Vramta ghwadaka sulkum da vli sabə tsi

Mat 12:43-45

²⁴ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ŋa dza'ani da ra vli tuhwayaŋ tuhwayaŋa, ŋa zba vli ŋa mbi'a vghani, ka trid mutsaf a tsi ta tsa vli ŋa mbi'a vghani ya wu katsi, ka'a dza'azlay na: "Ka vra yu da tsa hæga da ma vəl sabi yu ya gra," ka'a, ŋa sli'aftani ka vradaghata. ²⁵ Ka ta vradaghatá tsi da tsa hæga ya, nda tsukwa vli mida nda paya dina katsi, ²⁶ yawa da kə'a dza'azlay ŋa vraghutani, ŋa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfəŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi, ŋa lama taŋ da tsa hæga ya ka nzamta mida. Tsaya dza'a kəl nzakwa tsa mndu ya ka əwadzuta ka malaghutá nzakwani taŋtaŋ,» ka'a.

Tfawi ta ghæna gwəl ta sna gwada Lazglafta

²⁷ Tata gwada tsa gwada ya Yesu, «rfu da tsa marakw ta klaftá kagha ma hudí ka sughustá u'a ya!» ka sana marakw klanťá lwi mataba tskata mnduha. ²⁸ «Katək ná, rfu da mndu ta fata slæmæŋ ka sna gwada Lazglafta, ka ksa slna nda tsi,» ka Yesu nda tsi.

*Zlghawa Yesu ɲa gwal ta
ɗawa mazəmzəm da tsi
Mat 12:38-42*

²⁹ Ta tskakutskaku mnduha tavata Yesu, ka'a mantsa: «Ghwadək mnduha ma na fitik na, má maganama lu ta mazəmzəm ta saha daga da Lazglafta, ka həŋ ta ɗaway. Haɗ sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta həŋ, ka mndərga ɲa anabi Yunusa a tsi wa. ³⁰ Manda va ya nza anabi Yunusa* ka ɲizla ɲa gwal ma luwa Niniva ya, manda va tsaya dza'a nza-kwa Zwanja mndu, ɲa gwal ma na fitik na. ³¹ Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'ɲ ta haɗika Seba ka lagha da sna difil da Salumuŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá Salumuŋ hadna, baɗu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ɲa ghuni dmaku ka tsa marakw ya dza'a sli'afta mnanatá mnduha ma na fitik na. ³² Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna həŋ ta gwada anabi Yunas, ka mbədanaftá həŋ ta nzakwa taŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Baɗu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ɲa ghuni dmaku ka gwal ma luwa Ninive dza'a sli'afta mnay ɲa mnduha ma na fitik na,» ka'a.

*Nzaku ma tsuwadək
Mat 5:15, 6:22-23*

³³ «Haɗ mndu ta tsamtá vu ma pitirla ɲa fata ma lwa vli ka ka dzuɓamta ma tughba

a tsi wu ta vli tskala ta fa-gata tsi ɲa nghanɗa mnduha ta lami da həga ta tsuwadək. ³⁴ Ira gha ná, pitirla vgha gha ya. Ka ta dinadina ira gha, ma tsuwadək vgha gha. Ka nda ɓadza ira gha, ma grum vgha gha. ³⁵ Dasuwa ká ka, yaha tsa tsuwadək ma kagha ya da nuta ka grum. ³⁶ Ka si má tsuwadək inda vgha gha, haɗ pɗakwa sana vli ma gruma wu katsi, inda vgha gha dza'a nzata ma tsuwadək manda tsuwadaka pitirla ta tsuwadaka vli ya,» ka'a.

*Manay Yesu ta maliha ta
ghəŋa dina*

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

³⁷ Manda kɗakwa Yesu ta gwada, ka hgaghatá sana la Farisa ɲa dza'a za skwi ga taŋ. Ka lamə tsi da hga, ka nzatá tsi ka za skwi. ³⁸ Ka nzatá tsa la Farisa ya ka ndərmima kwala Yesu kul mbaziŋtá dzvu kada za skwi. ³⁹ Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «Kaghuni la Farisa, hula leghwa nda hula hliba yeya ɲa ghuni ta mbaziŋta, ama ma ɲudufa ghuni ta kumay kuni ta ghalatá sanlaha, ta sidi kuni guli. ⁴⁰ Rghaha! Tsa mndu ta magaftá hulani ya a ta magaftá hudani guli ra? ⁴¹ Klawa skwi ma leghwa ghuni nda ya ma hliba ghuni, ka vla kuni ɲa gwal ka pɗu, tsaya dza'a kəl inda skwi ka nzaku tsuwedaka da kaghuni.

⁴² «Daŋwa ɲa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni vla skwi turtuk ma ghwan ta

* 11:30 Ngha ta Yunusa sura 1-4.

nzakway mataba nidali ta mutsafta kuni ma vwah, nda masu'ataha ta hvata kuni nda hva ka vlay na Lazglafta, ka zlanťa nzaku tdukwa, nda dvutá Lazglafta. Tsaya skwi má na magay nda kwal kul zanaptá sana skwiha.

⁴³ «Danwa na ghuni la Farisa! Ta laghula kuni dvafťa tanťana vla nzaku ma hęga tagha skwa la Yahuda, ta kumay kuni ta gagay mnduha ta zgu na ghuni ta dawadawa. ⁴⁴ Danwa na ghuni! Manda kulu ta zwaduta ta mbadę mnduha ta mbadá tida kul sanťa ya kuni.»

⁴⁵ «Mghama da, anji ta razę ka ndana gwada gha na,» ka sana mnda ta tagha zlahu na mnduha nda tsi. ⁴⁶ «Danwa na ghuni guli, gwal tagha zlahu! Kertawa ndęgaku ka kaghuni nda mnduha, va a kaghuni ta hiťtá dęr ndęfiņa dzva ghuni na katanťa hęj ka klay wa.

⁴⁷ «Danwa na ghuni! Kula anabiha psła dzidziha ghuni ghalya na ghuni ta babay. ⁴⁸ Ma tsa babay ghuni mantsa ya ná, ta maray kuni kazlay: Zdęgaghunazda tsa skwi maga dzidziha ghuni ya kę'a. Pslapsla hahęj ta la anabiha, baba kuluha tanť na ghuni. ⁴⁹ Tsaya kęl Lazglafta ma difilani ka mnay kazlay: Dza'a ghunędaghuna ghuna yu ta la anabi nda gwal ghunay ta hęj, dza'a pslapsla hęj ta sanlaha, dza'a ganapga hęj tiri ta sanlaha kę'a. ⁵⁰ Ta ghęna tsaya dza'a kęl lu ka ghuzlananťa iri ta

gwal ta na fitik na kabga pslata tanť ta inda la anabiha daga zlrafta ghęna hadik, ⁵¹ na zlrafta ta Abel, ka sagha ta Zakari dza lu ma takataka gwir nda vli nda ghuđa ma hęga Lazglafta ya. Mantsa tsaya, dza'a ghuzlananťghuzla lu ta iri ta gwal ma na fitik na ta ghęna vęl pslata tanť ta tsa mnduha ya.

⁵² «Danwa na ghuni gwal tagha zlahu! Nu'af nu'a kuni ta watgha sanťa skwi, lamę a vęrda kaghuni wu, pyafpya kuni ta sanlaha ta kuma lami guli,» ka'a.

⁵³ Manda zlanťa Yesu ta tsa vli ya, ka zlraftá gwal tagha zlahu nda la Farisa ta zlurgwa gwada kavghakavgha da tsi. ⁵⁴ Ka dakwats hęj na ksafťa nda gwada dza'a sabi fętes ma wani, na fanamťa tęanť ma lwi.

12

Gwada banluwa

Mat 10:26-27

¹ Mataba tsaya, ka tskadaghatá mnduha ta vgha nęddęm tavata Yesu ka bisla vgha sani tavata sani. Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Dasuwa ka kuni nda Isa la Farisa ta nzakway ka madgwirmadgwir ta magę hęj ya. ² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta dafi wa. Had skwi kękkęk dza'a kwal kul snavata guli wa. ³ Tsaya dza'a kęl inda skwi dza'a kuni mnay ma grum ka snaku ta dafi. Skwi dza'a kuni mnay ma slęmęj ma

sləmənḡ ma dzuguvi dza'a tuta wdid ta daḡi.»

Fafwa ghəḡ ta Lazglafta

Mat 10:28-31

⁴ «Wya ka yu ta mnaghunata kaghuni ta nzakway ka graha da: Ma zləḡ kuni ta gwal dza'a dzatá slu'uvgha ghuni kwenkwen, kul laviḡtá həḡ ta magəglatá sana skwi tahula tsa. ⁵ Ka maraghunamara yu ta mndu dza'a kuni zləḡay. Zləḡawa zləḡa ta Lazglafta. Tsatsi ta laviḡtá dzatá slu'uvgha ghuni, mamu guli nda mbrakwa klafta kaghuni ka vzamta da vu. Mantsa ya nzakwani, tsatsi dza'a kuni zləḡay, ka yu ta mnaghunata.

⁶ «Had lu ta skwaptá tiytiha hutaf ta aneni his ra? Kulam nda tsa, Zanap a Lazglafta ta ya dər turtuk ma həḡ wa. ⁷ Mbədaf mbəda lu nduk nda swidi ma ghəḡa ghuni tani, ma zləḡ kuni ta zləḡ dekdek. Malaghumala kuni piw ta tiyti,» ka'a.

Mnaḡtá Yesu banḡluwa

Mat 10:32-33, 12:32, 10:19-20

⁸ «Ka yu ta mnaghunata na, mndu dza'a maraḡtá ghəḡani ta daḡi ka mnay: “ḡa Yesu i'i” ka'a ná, ka Zwaḡa mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: “ḡa da na mndu na,” ka'a dza'azlay. ⁹ Ama Mndu dza'a mnay ta kəma mnduha: “ḡa Yesu a i'i wu” ka'a, ka Zwaḡa mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: “ḡa da a na mndu na wu,” ka'a. ¹⁰ Mndu dza'a vaza ḡazlu ta ghəḡa

Zwaḡa mndu, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ka Sulkum nda ghuḡa dza'a razanafta mndu katsi, had lu dza'a plinistá dmakwani dekdek wa.

¹¹ «Ka kladaghunaghakla lu da həḡa tagha skwa la Yahuda, ka tsaghunaghatá guma, ka dər da gwal tsa guma nda gwal ḡumna a tsi, yaha kuni da ndana skwi dza'a kuni magay ḡa kata ghəḡa ghuni, nda ya dza'a kuni mnay guli. ¹² Sulkum nda ghuḡa dza'a mnaghunata ma tsa fitik ya ta skwi ḡa mnay ghuni.»

Ma zbə kuni ta tsagana

¹³ Ka sana mndu mataba dəmga nda Yesu mantsa: «Maləma da, mnanamna ta zwaḡama da kada dganapta ḡni ta skwa za hga ḡni,» ka'a. ¹⁴ «Ari gra! Wa ta famtá i'i ḡa tsaghunatá guma, ari wa ta famtá i'i ḡa dgaghunaptá skwa za hga na?» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda tsagana. Vəl nzakwa skwa mndu mamu ka nutá tsi ka gadghəl a kəl tsi ka nzata nda hafu wu, ka Yesu kay guli nda inda mnduha.»

¹⁶ Ka'a nda həḡ nda mahdihdi mantsa: «Lagha sana mndu ka gadghəl ka hvatá hva dagala. ¹⁷ “Waka yu dza'a maga na skwi ná, wana had vli ḡa pgha na nimaya da na wu?” ka'a ma ghəḡani. ¹⁸ “Yawa! Wya skwi dza'a yu magay: Dza'a dzaḡiḡtá guvurha da yu, ka tahanaghata ḡa tskamta da ta inda nimaya da, nda hamata skwiha

da mida. ¹⁹ Wana mamu skwi dər ɲa vaku kidaghi tsi. Mbi'a ta vgha gha, za, sa, rfa ta rfu tama, ka yu dza'azlay nda vgha da," ka'a. ²⁰ "Rghargha vgha na, kudəŋ hafa gha ta na rvidik gita u na, ɲa wa inda na skwiha papayaf ka na tama?"» ka Lazglafta nda tsi. ²¹ Ka Yesu sganaghata mantša: «Tsaya skwi ta magaku nda mndu ta tskanatá skwi ta ghəŋani, ka zlanťá tskanatá skwi ta ghəŋani da Lazglafta,» ka'a.

Zbawazba ta ga mgham Lazglafta karaku

Mat 6:25-34

²² Tahula tsa, ka Yesu nda duhwalhani guli: «Tsaya ta kəl yu ka mnay ɲa ghuni kazlay: Ma mnə kuni ta "He', a nu dza'a yu zay ní, a nu da fə yu ta vgha ní," kə'a. ²³ Mal hafu ka skwa zay, mal vgha ka lgut. ²⁴ Nghawa zarakataghuvu 6a, had ta sləgu dər tska skwi ta vwah wu, had wbani wu, had guvurani guli wu, Lazglafta ta zunťá skwi. Malaghumala a kaghuni piw ta dyakha ra? ²⁵ Waya mataba ghuni dza'a laviŋťá sganaghata dər kwitikw ta fitik ta ghəŋa hafani kabga vəl mnayni ta he' na?

²⁶ «Ka si laviŋ a kuni ta magatá skwi dər ka ki'a wu, nu ta kəl kuni ka mna he' nda pdakwani tama. ²⁷ Nghawa vzlizla ma vwah 6a, had həŋ ta maga slna wu, had həŋ ta ga lgut wa. Ka yu ta mnaghu-nata ná, dər Salumuŋ, kulam nda tsa nzakwani ka gadghəl

ya tani, ta fava a ta lgut manda ɲa sani ma tsa vzli-zlaha ya wa. ²⁸ Ka gita u na ka Lazglafta pghanavatá rka ta kuzuŋ ma vwah ná, gi gamahtsimani ɲa driŋta nda vu. Kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunatá lgut tama rki? Nahgani ta htiŋťá zlg-hay nda ɲudufa ghuni? Nu kul laviŋťá kuni ta faftá ghəŋ? ²⁹ Ma laghu kuni da ndana skwi dza'a kuni zay nda skwi dza'a kuni say. ³⁰ Gwal kul snaŋťá Lazglafta ma ghəŋa hadik ta laghu da zba tsa-haya. Kaghuni ná, nda sna da ghuni kazlay: Ta dvyay kuni ta tsa skwiha ya kə'a. ³¹ Dzawadza ta vgha ka zba ga mgham Lazglafta karaku, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta pdakwani,» ka'a.

Gwal ka gadghəl ta luwa

Mat 6:19-21

³² «Ma zləŋ kuni ta zləŋ kaghuni gwal ta nzakway ka ɲa da manda zwanja bra. Zdəganazda ta Da ghuni Lazglafta na vlaghunatani ta ga mghamani. ³³ Dzawiŋwa dzawa ta skwiha ghuni, ka dgiŋta kuni ɲa gwal ka pdu ta tsedani. Tskawa tseda ghuni ma vəl dza'a kwal kul badzavata ta nzakway ta luwa. Hada, ksanta a ghali wu, ksanta a hzay guli wa. ³⁴ Ka ga vla tskatá gadghəla gha ya ná, hada ɲudufa gha guli,» ka'a.

Fawafa ta vgha ka kzla saha Zwanja mndu

³⁵ «Hbawahba ta vgha ɲa maga slna, tsamwa vu ma

pitirla ghuni, ³⁶ nzawanza manda duhwalha ta kzla dzaṅta daṅahəga taṅ ta watgha vrakər tsi ma vla kla makwa ṅa gunanata taṅ. ³⁷ Rfu da tsa kwalvaha dza'a sagha daṅahəga taṅ slanaghatá həṅ ndiri ya! Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a habafhaba ta vgha, ṅa nzanatani ta həṅ ma vla za skwi, ṅa saghani vlanṅá skwa zay ta həṅ. ³⁸ Rfu da tsa kwalvaha ya ka slanaghasla tsi ta həṅ ndiri ma takala dər nda dga a vli ya!

³⁹ «Fawafa ta sləməṅ dīna. Ka má nda sna zə'ala hga ta fitik dza'a lagha ghali da taṅ katsi, má dza'a nzanza ndiri má zlanṅa a ka zlratanani ta hgani wa. ⁴⁰ Kaghuni guli, habafwa vgha, kabga ma fitik kul ndanṅá kuni dza'a sagha Zwanṅa mndu,» ka'a.

Nərma kwalva nda sna ta skwi

Mat 24:45-51

⁴¹ Ka Piyer dawanṅa mantasa: «Mghama dá! ṅa aṅni nda ghəṅa ṅni re, ari ṅa inda mndu demdem a ta mna ka ta na mahdihdi na na,» ka'a nda tsi. ⁴² «Wa na mndu tdukwa nda mahizl ma ghəṅani na na? Tsaya a mndu dza'a daṅahəgani mnay ṅani: "Ta vlaghavla yu ta slna, ka vla ka ta skwa zay ṅa gwal ta magihatá slna nda fitikani," ka'a ya ra. ⁴³ Rfu da tsa mndu dza'a sagha daṅahəga slanaghata ta magay mantasa ya! ⁴⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Dza'a fanaghafa ta tsa mndu ya ta

ghəṅa inda tsa skwihani ya. ⁴⁵ Ala ka ka tsa kwalva ya ma ghəṅani mantasa: "Wana nda gərda mghama da katək na," ka'a ka linṅá psala sanlaha ma kwalva nda kwalva mi'aha, ka laghwi da zazaku nda sasaku ka ghuyaku katsi, ⁴⁶ dza'a saghasa mghama tsa kwalva ya dluk ma vaghu kul graftá tsatsi ta fitik ya kul snanṅá tsi, ṅa ghuyaghunaptani ta daṅwa katakata, ṅa tsanaghatani ta guma kawadaga nda gwal ta maga ghwadaka skwiha.

⁴⁷ «Tsa kwalva nda sna ta skwi ta kumə mghamani ka kwalaghutá tsi ta payavata ka magay ya, dza'a dgapdga lu kwərdək. ⁴⁸ Kwalva ya kul snanṅá skwi ta kumə mghamani, ka magatá tsi ta skwiha prək ka dgapta, ki'a yeya dza'a dgunṅa lu. Ka dagala vlanṅa lu ta mndu katsi, dagala dza'a dawa lu da tsi guli. Ka si fərta tani vlanṅ lu ta mndu katsi, fərta tani dza'a dawu lu da tsi guli,» ka'a.

Hwazlaba ta mnduha ta gwada ta Yesu

Mat 10:34-36

⁴⁹ «Sagha da vzatá vu yu ta hadik, ta kumay yu ta gi kbaftani misimmisim. ⁵⁰ Dza'a lamla yu da ghuya daṅwa manda ya ta lamə mndu da imi ma maga batem. Ya ta kzlə nda imi ma kulunṅ yu ta magatani. ⁵¹ Zdaku klagagha yu ta ghəṅa hadik ka kaghuni ta gray ra? Si ga! Daga vgha klagagha yu. ⁵² Daga ndanana, dzrafta a mnduha hutaf ma hga ta wi

wa. Dzrafta a gwal hkən ta wi nda gwal his wa. Dzrafta a gwal his ta wi nda gwal hkən guli wa. ⁵³ Dza'a nda dma i da nda zwan, dza'a nda dma i zwan nda dani. Dza'a nda dma i ma nda makwani, dza'a nda dma i makwa nda mani. Dza'a nda dma i midzi nda ghwa'alani, dza'a nda dma i ghwa'ali nda midzani,» ka'a.

Nghawangha ta skwi ta magaku ndana

Mat 16:2-3

⁵⁴ Ka Yesu guli nda ndəghata dəmga na: «Nghay ghuni ta ηatá ghwayak nda ga mazu ná, “dza'a saghasa imi” ka kuni ta mnay, gi ηa magatani mantsa. ⁵⁵ Nghay ghuni ta vyakwa falaka Sud ná, “dza'a mamu vis gita,” ka kuni ta mnay, gi ηa magatani mantsa. ⁵⁶ Tsa madgwirmadgwir madəgwira ghuni ya! Nda sna kuni ta dganatá skwiha ta magaku ta hadik nda ya ta luwa, waka kuni traptá snaηtá dganatá skwiha ta magaku ma na fitik na tama?» ka'a.

Dzraftá skwi nda ghuma

Mat 5:25-26

⁵⁷ «Waka kaghuni ka ghəηa ghuni traptá tsatsaftá maga skwi dīna? ⁵⁸ Ka wlawla mndu ta kagha, ka sli'aftha kuni ka dza'a da guma katsi, ηavaηa ka dzray nda tsi ma kđaku kuni ka 6hadaghata da tsa vla guma ya, da lamə ka da dzva mnda tsa guma, da klaftá tsi ta kagha ka vlata ma dzva la sludziha, da klaftá

tsahaya ta kagha guli ka vzamta ma gamak. ⁵⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, “had ka dza'a walaηtá sabi hada ka ta kđin a ka ta platá kđavakta anena tsa mndu ta vlaghata ya wu,» ka'a.

13

Mbədānafwambədə ta nzakwa ghuni, yaha kuni da rwuta

¹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'adaghatá sanlaha ma mnduha mnay ηa Yesu ta skwi ta slanaghatá gwal ma Galili psla Pilat ma fitika dray tan ta skwi ηa Lazglafta. ² Ka Yesu nda həη mantsa: «Mal ηa tsa la Galili psla lu ya glakwa dmaku ka ηa pđakwa sanlaha ma gwal ma Galili, kəl həη ka ghuytá tsa danwa ya, ka kaghuni ta gray ra? ³ Malaghumala a ηa tan wa. Ka mbədānaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kuni demdem manda hahəη. ⁴ Ari tsa mnduha ghwanpđə tghas ta rwuta ma fitika zləmbanaghata sana həga dagala ma Silwe ta həη ya ná, mal ηa tan glakwa dmaku ka pđakwa sanlaha ma mnduha ma Ursalima a ka kaghuni ta gray na? ⁵ Malaghumala a ηa tan wa. Ka mbədānaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kaghuni manda hahəη guli,» ka'a.

Fu ya kul had ta yaku

⁶ Wya ka'a nda həη nda mahdihdi guli: «Mamu sana mndu dya fwa ghuraf ma

vwaha inabani. Ka sli'áftá tsa mndu ya ka lagha da daga yakwani. Ta lagha tsi ná, lay yaf a dekdek wa. ⁷ Ka'a nda tsa mndu ta ngha tsa vwaha inabi ya mantsa: "ngha ba ta na ghuraf na, mahkəna vakwa da na ta sagha da daga yakwani, lay had ta yafta wa. Naw ŋa zləŋutani ta vli ka bətbət na, tsiŋtsa!" ka'a nda tsi. ⁸ "Mghama da! Ka va va tsi karaku, ka lapta yu ta vli mistani, ka pghin̄ta yu ta rgwa distani. ⁹ Ka waya ka skwi dza'a yafya kdəghalam. Ka yəglafa a tsi wu katsi ŋa tsiŋta gha,"» ka tsa mndu ta nghay ya.

Mbanafta Yesu ta sana marakw kul dughwanaku bađu sabat

¹⁰ Bađu sana sabat, ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Hada, mamu sana marakw kul dughwanaku ta maga vaku ghwan̄pde tghas ŋiŋ sulkuma halaway kutsuvud, laviŋ a ta sladata ndədap wa. ¹² Nghaŋta Yesu ta tsa marakw ya, ka hgaŋtá tsi. «Nda mba ka ma dan̄wa gha makwa da,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka faftá tsi ta dzvu tida, gi hadahada ka sladatá tsi ndədap, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ¹⁴ Ka kuzlanáftá tsi ta ŋuduf ta mgham ta ghəŋa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, kabga tsa mbanáfta Yesu ta mndu bađu sabat ya. «Mamu fitik mku' ŋa maga slna sagha ghuni

da mbamba vgha ghuni ma tsa fitikha ya, bađu sabat a wu,» ka'a nda tsa tskatá vgha mnduha ya. ¹⁵ «Tsa mađgwirmađgwira ghuni ya! Had inda kaghuni ta pla slani ka kdihani a tsi ta wa guduk* ka klay da vla sa imi bađu sabat wu ra? ¹⁶ Wana na marakw na ta sabə ma mndəra la Abraham Maghwan̄apde tghasa vakwani na manda hbuta halaway, ra a ka plin̄tá tsəna marakw na ma tsa zida ya bađu sabat wu ra?» ¹⁷ Ka ksutá tsa zlgħawa Yesu ya ta ghumahani ka hula. Ka rfu hamata sanlaha ma mnduha ta rfu ta ghəŋa inda ŋərma slna ta magə Yesu.

Ndaw dza'a gra lu ta ga Mgham Lazglafta

Mat 13:31-32, Mak 4:30-32

¹⁸ Ka Yesu guli mantsa: «Ndaw dza'a gra lu ta ga mghama Lazglafta na? Ndaw dza'a gra yu? ¹⁹ Ka guram nda hya kramasa klaf sana mndu ka sləgamta ma gam, ka dyaftá tsi ka glafta gədziz, ka babaftá dyakha ta hga tan̄ ta zligamahani nzakwani,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa is

Mat 13:33

²⁰ Ka Yesu guli mantsa: «Ndaw dza'a gra yu ta ga mghama Lazglafta na? ²¹ Ka guram nda is klaf sana marakw ka laβanamta ma gratá darama hupu hkən ŋa ŋlanáfta inda tsa hupu ya nzakwani,» ka'a.

* 13:15 Ngha ta Lukwa 2:7.

Wa dza'a lami da ga mghama Lazglafta?

Mat 7:13-14,21-23

²² Ka tadaptá Yesu ta zwana luwa nda luwaha dagala dagala, ta sli'i tsi da luwa Ursalima, ka dza'a nda tagha skwi ña mnduha. ²³ Ka lagha sana mndu dawarjta da tsi: «Mgham dá! Ki'a yeya mnduha dza'a mbafta rki na?» ka'a. Ka Yesu nda hən mantasa: ²⁴ «Ñawawanja ka lami nda ta watgha slrehwa. Ka yu ta mnaghunata na: Nda ndəgha gwal dza'a zba lami nda tida, trid'ña trapta tanj.

²⁵ «Ka sli'afslia danahəga ka ñərzlaftá watgha ta ma bli kaghuni katsi, ña kuduslafta kaghuni ta dza watgha kazlay: Mghama dá! Mghama dá! Gunanaguna ta watgha kə'a. "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu!" ka'a dza'azlay nda kaghuni. ²⁶ "Taw kay Mghama dá! Ta va anji si ta za skwi, ka sa skwi, ka tataghə ka ta skwi ña mnduha ta inda pazlala ma luwa ñni kay ra!" ka kuni dza'azlay nda tsi. ²⁷ "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu, laghwala demdem tavata i'i, kaghuni gwal ta maga ghwadaka skwi," ka'a dza'azlay nda kaghuni kay guli. ²⁸ Hada, dza'a waha kuni ta wahu nda hpada sli'ij nghanər kuni ta i Abraham nda Izak, nda Yakubu, nda inda anabiha ta nzaku ma ga mghama Lazglafta, wdinwda lu ta kaghuni ma bli. ²⁹ Dza'a sli'aksli'a mnduha nda ta slərpa luwa fwad, ña nzata

tanj ka za skwi ma ga Mgham Lazglafta. ³⁰ Nda tsaya tama, gwal nda hul ndanana guli, dza'a nzakway hən ta kəma. Gwal ta kəma ndanana, dza'a nzakway hən nda hul,» ka'a.

Yesu nda Ursalima
Mat 23:37-39

³¹ Ma va tsa fitik ya, ka lagha sanlaha ma la Farisa slanaghatá Yesu, ka hən mantasa: «Ta psa kagha Hiridus ña dzata, sli'afslia hadna ka laghwa ka da sana vli,» ka hən. ³² «Lawa mnanatá tsa gərhanj ya kazlay: Ta ghazla duhwala halaway yu, ta mbamba gwal ma darjwa yu gita nda ya mahtsim, ta mahkəna fitik ña kdinja dá ta slna dá, ka'a nda hən. ³³ Ka kda yu ta mbađa dá gita, nda ya mahtsim, nda ya badima. Ra a ka mtuta anabi ma sana vli, ka zlanjta mtuta ma Ursalima wa.

³⁴ «Luwa Ursalima! Luwa Ursalima! Kagha ta rwanatá anabiha. Ghunəgagha gha Lazglafta ta mnduha ná, rwana ka, ka pslatá hən nda pala. Kumanjuma yu ta tskanatá mnduha gha tavata i'i, manda mana ghatalakw ta tskanatá ndudukhani ma zlabakani, ka kwalaghutá kuni. ³⁵ Wana lu dza'a zlaghunanjta həga ghuni. Had kuni dza'a nghəglanjta i'i dekdek ha ka sagha fitik dza'a mnə kuni kazlay: Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hga Mgham kə'a,» ka'a nda hən.

14

Mbanafta Yesu ta mndu badu sabat

¹ Badu sana sabat, ka sli'afta Yesu ka lami da hoga ga sana mali mataba la Farisa da za skwa zay. Ka pghafta gwal hada ta iri tida ka nghay ndeezla. ² Mamu sani mndu kul dughwanaku nda hasla vghani ta nzaku hada. ³ «Mamu tvi na mba mndu badu Sabat re had wa a na?» ka Yesu dawanta da gwal tagha zlahu na mnduha nda la Farisa. ⁴ Tsitsirid nzanza hən kul zlghanafat wi. Ka lagha Yesu ksanta tsa mndu kul dughwanaku ya ka mbanafat, ka ghuninta dza-ghani. ⁵ Ka'a nda hən tama mantsa: «Wa mataba ghuni ka dafaghadafa zwanani, ka slani a tsi da vavrəm badu Sabat dza'a kwal kul tfiginta misimmisim na?» ⁶ Trid, traptra hən ta skwi na zlghanafat wani.

Dasuwa kaka nda vli na nzata gha

⁷ Na nghay Yesu ta gwal hagaf lu ta zba vla nzaku dinadina, ka'a nda hən nda mahdihdi mantsa: ⁸ «Ka hgaf hga mndu ta kagha da vla za skwa zay, ma gi la ka da nzata ma vli dina, ka waya ka skwi mamu sana mndu ta malaghutaf kagha hgaf lu na da tsa vli ya. ⁹ Da lagha tsa mndu ta hgafta kaghuni ya, da mnay na gha kazlay: Sli'afslia, zlananzla ta na vli na ta na mndu na ka'a, na ksutani ta kagha ka hula ta dza'a nzaglata ma hamata

vla nzaku. ¹⁰ Skwi ta raku na, ka hgaf hga lu ta kagha da vla za skwa zay katsi, nzanza gha ma hamata vla nzaku karaku. Ka'a ka tsa mndu ta hgafta kagha ya na, "Gay gra! sli'afslia, sawi da nzata hadya," ka'a dza'azlay. Mantsa tama nda tsafara vgha gha da gwal dza'a za skwi kawadaga nda kagha. ¹¹ Inda mndu ta glanafta ghənani, dza'a vraganavra lu, inda mndu ta vraganata ghənani dza'a kapanafkapa lu,» ka'a nda hən.

Hagafta gwal ka pdu na za skwa zay

¹² Ka'a nda tsa mndu ta hgafta ya mantsa: «Ka magamaga ka ta skwa zay na badawa ka vaghu dar skwa zay ka hani a tsi na mnduha, ma laghu ka hagay ta gra gha ta gra gha, ta zwanama gha ta zwanama gha, ta laghuni ta laghuni, nda ya ta slvdaha gha ka gadghal ka gadghal, da hgafta hən ta kagha na plaghamta manava tsaya badu ya ga tan guli. ¹³ Ka magamaga ka ta skwa zay na badawa katsi, haga ta la ka pdu, nda la ka marghum, nda la nda rwa selaha tan, nda gwal nda ghulpa, na zay. ¹⁴ Dza'a nzanza ka nda rfu kabga had fitik dza'a plaghamta hən manda va tsaya wa. Lazglafat dza'a plaghamta badu fitik dza'a sli'agapta tdukwa mnduha nda hafu,» ka'a.

*Skwa zay dagala
Mat 22:1-10*

15 Tahula snanata sana mndu mataba tsa gwal ta za skwa zay ya tsa gwada ya, ka'a nda Yesu mantse: «Rfu da mndu dza'a za skwa zayni ma ga mghama Lazglafta,» ka'a. 16 Ka Yesu nda tsi mantse: «Lagha sana mndu ka magatá skwa zay dagala, ka haganjá tsi ta mnduha nda ndagha. 17 Ndusakwa skwa zay, ka ghunaftá tsa mndu ya ta duhwalani da mnanatá tsa mnduha haganj tsi ya kazlay: Saghawasa nda maga fitikani kə'a. 18 Lagha tsa mnduha ya ka mbahanaftá wi ta tva turtuk. "Mamu vwah skwa yu ná, tsaw nda nza tkwe' ka dza'a da nghanata ná, ki6a, wya dzvu," ka sani tanjan nda tsi. 19 "Mamu slaha hva dzawa yu ghwanj dza'a yu dzaghanja" ná, ki6a, wya dzvu, ka sani. 20 "Klafta da yeya ta makwa ta ga maghurbi yu tsaya dza'a kwal yu 6hata," ka sani nda nani. 21 Ka vragaghatá tsa duhwal ya dzagha, ka rusanafatá tsi ta mghamani. Ka 6asaftá tsa danahagani ya ta nuduf. Ka'a nda tsa duhwalani ya mantse: "La misimmisim ta badawaha nda ya ta pazlalaha ma luwa, ka hagakta ka ta la ka pdu, nda la marughumha, nda ghulpata mnduha, nda la nda rwa selaha tanj," ka'a. 22 Tahula magatani, ka vradaghatá tsi. "Mghama da, nda maga tsa skwiha mna ka ya kay, tsaw ta teke'a vla nzakuha, ka'a." 23 "La ta tvi

ta tvi nda ya ma vla nanatá gam, ka hlakta ka ta inda mnduha dza'a slanaghata ka, ka da ndaghagapta vli ma hga ga ini, ka tsa danahaga ya nda duhwalani. 24 Ka yu ta mnaghunata ná, had mndu mataba tsa gwal haganj lu ya dza'a danjá skwa zaya da wa,"» ka'a.

Dina zlanja duhwalha Yesu ta inda skwi

Mat 10:37-38

25 Ma sana fitik ta mbada mnduha rutututa ta tvi mista Yesu, ka mbadavata Yesu, ka'a nda hanj mantse: 26 «Ka sagha da i'i mndu katsi, ba malaghutani ta dvutá i'i ka i dani nda mani, nda markwa tanj, nda zwanani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nduk nda varda ghəjani tani, kada nza-kwa tsi ka duhwala da. 27 Dər wa tsi ta kwalaghutá kla udza zlanjani*, ka kwalaghutá dza'a mista da, laviŋ a ta nzakway ka duhwala da wa. 28 Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta baftá həga dagala katsi ní, had ta nzata ka mbadaftá mbsaka skwi dza'a zadinja tsi karaku njanhayni ka mamu re had wa a tsedani prak ka kdinta tsa slna ya ra? 29 Ka mantse a tsi wu, ka laghani ka thaftá mndəra tsa həga ya ka kwal kdinta bafta katsi, inda gwal dza'a nghanavata ná, dza'a ghu6asay hanj. 30 "Ngha ta na mndu na ta thaftá mndəra hga ka traptá kdinta," ka hanj dza'azlay.

* 14:27 Ngha ta Lukwa 9:23.

³¹ Mantsa guli, ka ta kumay sana mgham ta vulu nda sana mgham katsi, had ta nzata karaku ka ndanapta ka dza'a laviṅərlaviṅ a wa a tsi ta guyata nda ghumani ta dza'a sagha guyata nda tsi nda mnduha dambu' hisamsak wu ra? Tsaw tsatsi, dambu' ghwan yeya ṅani ma mnduha. ³² Ka kə'a kə'a nghadapta laviṅta a tsi wu, ta ghunafghuna ta mndani da tsa sana mgham ya ta kul ḡhadaghatá tsi ndusa, ṅa dawa tva dzrafta nda tsi. ³³ Mantsa tama, had mndu dza'a laviṅtá nzata ka duhwala dá mataba ghuni, ka zliṅ a tsi ta inda skwihani wu,» ka Yesu sganaghata.

Slughul kul had zdaku mida

Mat 5:13, Mak 9:50

³⁴ «Wya zdá slughul, ka nda kda zdaku mida katsi, ndaw dza'a vrəglanamta lu ta zdakwani na? ³⁵ Zdəgla a ṅa pghafta ta vwah dər ṅa rgwa wu, dza'a pghidinpgha lu ta hadik. Ka mamu mndu nda sləməṅa snay, ka sna tsi,» ka'a.

15

Slafta sana mndu ta tuwakani nda zadá

Mat 18:12-14

¹ Ma sana fitik, ka gavadaghata gwal ta tska dzumna da sna gwada da Yesu. ² Mbadá la Farisa nda gwal tagha zlahu ka rurunwaku. «Niṅna na mndu na ta ghəṅani ka gra gwal dmaku, wana ta za skwi kawadaga nda həṅ,» ka

həṅ. ³ Ka mnə Yesu ṅa tan nda mahdihdi hdi: ⁴ «Waya mataba ghuni, ka dərmaək tuwakhani, ka zadavaghuta ya turtuk mataba tan, dza'a kwal kul zlanavatá tsa pđakuha tan təmbaymbsak təmbay mida ya ma mtak, ka laghwi da zba tsa turtuk ta zwađuta ya, ha ka nghanṅani na? ⁵ Manda nghanṅani, ka rfu tsi ta rfu, ka tsukwaftá tsi ta badzagani. ⁶ Manda vraktani dzagha, ka haganṅá tsi ta grahani nda sləvdahani. «Sawa ka rfa mu ta rfu, wana nda ngha yu ta tuwaka dá si ta zwađuta kay,» ka'a nda həṅ. ⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu ta luwa ta ghəṅa mnda dmaku turtuk ta mbədanaftá nzakwani, ka ṅa tdukwa mnduha təmbaymbsak təmbay mida ta kwalaghutá mbədanaftá nzakwa tan,» ka'a.

Slafta sana marakw ta kwabani si ta zwađuta

⁸ «Ari wati marakw ya, ta mutsaftá suley ghwan, ka zwađugudunustá suley turtuk matabani, dza'a kwal kul tsamtá vu ma pitirla, ka tsukwa həga ka psay dasuwa ha ka nghanṅani na? ⁹ Manda nghanṅani, ṅa haganṅani ta magrahani nda sləvdahani. «Sawa, rfama ta rfu, wana nda ngha yu ta suley dá si ta zwađuta kay, ka'a.» ¹⁰ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu da duhwalha Lazglafta ta ghəṅa mnda dmaku turtuk ta mbədanaftá nzakwani,» ka'a.

Dukwafta dani ta zwanjani si ta zwaduta

¹¹ Wya ka'a guli: «Mamu sana mndu his zwanani. ¹² «Ari da! Vlihavla ta ṅada ma skwa za hēga má dza'a yu mutsay,» ka sagəṅ nda dani. Aray, ka da taṅ. Ka dganaptá tsi ta gadghəlani ta həṅ. ¹³ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka dzawintá tsa sagəṅ ya ta ṅani demdem, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta sana hadik di'in. Hada, ka ɓadziṅtá tsi ta skwani ma maga sli'inṣli'in. ¹⁴ Manda kuduta tsa skwani ya demdem, ka slatá maya ta tsa hadik ya. Lay, ta had skwi dekdək da tsi wa. ¹⁵ Ka laghu tsi vzatá ghəṅjani ṅa maga slna ga sana mndu ma tsa hadik ya. Ka ghunaghatá tsa mndu ya da ngha ghuvazuha ma vwahani. ¹⁶ Ka dzə maya. Ta kumay si má ta za tsa skwa zaya ghuvazuha ya, lay had mndu ta vlanṅa wa. ¹⁷ Ka zraftá tsi ta ndanu: «Kidaghi gwal ta ksa slna ga da da, ta za skwi ka haslay, wana i'i hadna ta mtaku da maya! ¹⁸ Dza'a vru yu da da da. Vradaghata da ya, da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku guli, ¹⁹ rglā a yu ka hḡay ka zwanja gha wu, fafa ta i'i manda mndu tekwa mataba gwal magaghatá slna,» ka yu dza'azlay nda tsi, ka'a. ²⁰ Ka sli'aftá tsi ka vraghuta da dani.

«Ta ghwa a ka ɓhadaghata dzagha wu, ka nghaṅtá dani. Ka ksafṅá tsi ta dani ka hidahida, ka sli'aftá tsi nda hwaya, ka lagha tsi habwa'

tida, ka brusay. ²¹ «Ari Da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku ta kagha guli, rglā a yu ka hḡəgəṭta ka zwanja gha wu,» ka tsa zwanj ya nda tsi. ²² «Klagapwa kla misimmisim ta tsa lḡut dīna katakata ya, ka sudanavata kuni, fanaf kuni ta halagar ta dzvu, sudanam kuni ta ɓaɓah ma səla. ²³ Ksagaghawaksa ta mamakwa sla nda uwasla, ka hnata kuni, ka za mu, ka rfa mu ta rfu. ²⁴ Nana zwanja da wana tsi na ná, manda skwi si nda mta, wana vrakta nda hafu, si nda zada ka nghavatá tsi,» ka dani nda kwalvahani. Ka zraftá həṅ ta rfu.

²⁵ «Tsaw ma vwah zumala tsa mndu ya ta tsa fitik ya. Ta vraktá tsa zumali ya dzagha, laghani ndusa nda hēga, ka snanṅtá tsi ta ghudzaga dewdew nda skalu ga taṅ. ²⁶ Ka hḡanṅtá tsi ta sani ma kwalva taṅ, ka dawanta da tsi ta skwi ta magaku. ²⁷ «Zwanjama gha ya ta vrakta, ka dzatá da gha ta mamakwa sla nda uwasla, kabga nghaṅtani ta dughwana,» ka tsa kwalva ya nda tsi. ²⁸ Ka ɓasaftá tsi ta ṅuduf, ka kwalaghutá dza'a da hēga. Ka sabə dani gatay ṅa lamani da hēga. ²⁹ «Má kidagha vakwa da na ta magaghatá slna, ta kwalaghu a yu dekdək ta snatá skwi ta mnhata ka wa. Ta ksaf a ka ta dər ɓizabiza gu ka vlihata ṅa hnata da, ka rfay ṅni ta rfu nda graha da wa. ³⁰ Na vrakta zwanja gha ya

ta zadanatá gadghəla gha
 ɲa gwal ta hliri ná, ɲani ta
 hna yu ta mamakwa sla nda
 uwasla ka ka,” ka’a nda dani.
³¹ “Sagəɲ, kawadaga kagha
 nda i’i inda fitik. Inda skwa
 da ná, ɲa gha ya. ³² Nda ra ka
 magatá skwa skalu, ka rfay
 mu ta rfu. Nana zwanjama gha
 wana tsi na ná, si nda mta, ka
 vraktá tsi nda hafu. Si nda
 zada, ka nghavatá tsi,” ka
 dani nda tsi.

16

Ƴərma kwalva

¹ Ka Yesu nda duhwalhani
 guli mantsa: «Mamu sana
 mnda gadghəl ta hlaftá
 huzlani ka pghanamtá sana
 mndu ma dzvu ɲa nghanata.
 Ka lagha lu da mnanata
 kazlay: Wa’a tsa mndu ya
 ta badza huzla gha kə’a.
² Ka hgantá tsi. Ka’a nda
 tsi mantsa: “Waka ka ta
 magay ka lu ta snə yu ya
 na? Mnihamna káka ta
 maga slna gha. Ndanana na,
 nzəglanaghata a ka ta ghəɲa
 huzla da wa,” ka’a nda tsi.
³ Ka tsa mndu si ma dzvani
 tsa huzlaha ya mantsa:
 “Waka yu dza’a magay tama?
 Wana hlaghuhla danjəhəga
 da ta inda huzlaha ma dzva
 da? Ka la yu da hva ka yu,
 had mbrakwa da wu. Ka la
 yu da gatá skwi ka yu, dza’a
 ksay ta i’i ka hula. ⁴ Ala,
 nda sna yu ta skwi dza’a
 yu magay dza’a kəl mnduha
 ka tsu’aftá i’i ghzlədisrə lu
 dazlay,” ka’a. ⁵ Tahula tsa
 tama ka hagaftá tsi ta gwal
 nda huzla danjəhəgani da həɲ.
 “Kidaghi skwi ta dza’a ka vlay

ɲa danjəhəga da na?” ka’a
 nda tanjanja mndu. ⁶ “Garwa
 rdí dərmək ya,” ka’a nda
 tsi. “Klafkla ta delewera
 gha, nzanza misimmisim ka
 vindaftha ka ta hutafmbsak,”
 ka’a nda tsi. ⁷ “Ki da kagha,
 ta kidaghi ɲa gha ɲa vlay?”
 ka’a nda sani guli. “Buhwa
 hya dərmək ya,” ka’a nda
 tsi. “Klafkla ta delewera gha,
 vindafvinda ta Tghasmbak,”
 ka’a nda tsi. ⁸ Hwidhwida na
 mndu na, ka tsa danjəhəga
 ya ka ghuba tsa ghwadaka
 mndu ya. Tsaw mal hidata
 mnduha ma na ghəɲa hadik
 na nzakwa tanj mataba tanj,
 ka zwana tsuwadək,» ka’a.

*Lavinj a mndu ta gwaftá
 danjəhəga his wa*

⁹ «Ka i’i ta mnaghunata
 na: Hlawa na ghwadaka
 skwa gadghəl ta na ghəɲa
 hadik na, ka kasa kuni ta gra
 nda tsi. Badu kdaghutani
 da kaghuni ya, ɲa tsu’ay
 Lazglafta ta kaghuni ma
 həgani ɲa kdekedzeɲ. ¹⁰ Ka
 nda sna mndu ta ɲanató
 skwi kwitikw, nda sna guli
 ta ɲanató skwi dagala. Ka
 sna a mndu ta ɲanató skwi
 kwitikw wu katsi, sna a guli
 ta ɲanató skwi dagala wa.
¹¹ Ka lavinj a kuni ta ɲanató
 ghwadaka skwa gadghəla na
 ghəɲa hadik na wu katsi, wa
 dza’a mnay kazlay: Zlgħa
 ta vərda skwa gadghəl kə’a?
¹² Ka lavinj a kuni ta ɲanató
 skwa gadghəl wu ní, wa dza’a
 vlaghatá vərda ɲa gha ma
 skwi tama.

¹³ «Lavinj a kwalva turtuk ta
 ga kwalva danjəhəga his wa.

Nda husan̄ta sani turtuk, nda d̄vutani ta sani. Ka mant̄sa a tsi wu, dza'a ndi'anava ndi'a ta vgha ta sani, ŋa husan̄ta tsa sani ya. Laviŋ a kuni ta nzakway ka kwalva Lazglafta kuni guli na, ka kwalva tsemi kuni guli wa,» ka Yesu.

Nzakwa la Farisa nda guma Lazglafta

Mat 11:12-13, 5:31-32, Mak 10:11-12

¹⁴ Ka ghubasu la Farisa ta sna inda tsa gwada ya ta Yesu, kabga d̄vud̄va hahəŋ ta tsemi. ¹⁵ Ka Yesu nda həŋ mant̄sa: «Ka tdukwa mndu an̄ni ka kaghuni ta mara ghəŋa ghuni ta kəma mnduha. Tsaw nda sna Lazglafta ta ŋud̄ufa ghuni. Tsa skwi ta ghubu mnduha nda ghuba ya ná, ka manzakdaway nzakwani ta wa ira Lazglafta.

¹⁶ «Daga ghalya ta zraftá lu ta mna gwada ta ghəŋa skwi vindaf lu ma deftera zlahá Musa, nda ya ma deftera anabiha, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga Batem. Ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga batem tama, ka zraftá lu ta mna gwada ta ghəŋa Lfida Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka zlu'u mnduha ta vgha ŋa lami. ¹⁷ Tsaw mal ndəkweɗata hərd̄uta luwa nda hadik ka dəɗavaghuta thatá skwi turtuk ma zlahu,» ka'a.

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

¹⁸ «Mndu ta ghziŋtá markwa tan̄ ka klaftá sani

ná, hliri ta hlu tsa mndu ya. Mndu ta klaftá marakw ghziŋ zə'ala tan̄ guli ná, hliri ta hlu tsa mndu ya,» ka'a.

I sana mnda gadghəl nda Lazar

¹⁹ «Mamu sana mndu ghalya ka gadghəl, l̄gut kulefedfeda nda bla dzvani ta sudə tsi ta vgha. Inda fitik, skwi zdazda ta zə lu ga tan̄. ²⁰ Mamu sana mndu guli Lazar hgani, ka pdu, ka lku vghani dze'dze', ta zi'aku, ta hani ta watgha ga tsa mnda gadghəl ya. ²¹ Ta kumay si ta baghaftani nda wiwisa dafa ta rkata ma vlə zay tsa mnda gadghəl ya, sew mutsaf a wa. Ama kriha yeya katək ta sli'adaghata da ni'a tsa lkuhani ya. ²² Ka mtuta tsa mndu ka pdu ya, ka tsukwaghatá duhwalha Lazglafta fata tavata Abraham. Ka mtutá tsa mnda gadghəl ya guli, ka padamtá lu. ²³ Ka ghuyə tsi ta dan̄wa katakata ma vla nzakwa gwal nda rwa. Kə'a kə'a klan̄tá ghəŋ ná, ka nghan̄tá tsi ta Abraham di'ŋ kawadaga nda Lazar. ²⁴ «Da d̄a Abraham! Tawatá hidahida ta i'i! Ghunafghuna ta Lazar ka tsughumanta tsi ta ndəfiŋa dzvani ma imi, ka d̄id̄ifta tsi ta ghanik ləŋləŋləŋ, kabga ta ghuya dan̄wa yu katakata ma na vu na,» ka'a dzatá lawlaw. ²⁵ Ka Abraham nda tsi mant̄sa: «Sagəŋ! Havaphava ka za mghama gha si ta zə ka ma nzakwa gha nda iri ta ghəŋa hadik, ta ghuyə Lazar ta dan̄wani ya. Ndana tama nda ləa ŋud̄ufa

tsatsi, ta ghuyə kagha ta đanwa gha. ²⁶ Zlanha lu ta tsa, mamu mghama gudzuvruŋ ta dgamata. Dər má ta kumay mnduha ta sli'af ta hadna da aŋni ŋa dza'a da kaghuni ná, laviŋ a həŋ wa. Laviŋ a lu ta tsughwadagapta da kaghuni ka sagha da aŋni guli wu," ka'a. ²⁷ "Ka si mantsa tsi, wya dzvu, ghunata Lazar da la ga da da, ²⁸ kabga ta mamu zwanama da hutaf. Ka dza'a tsi da snanamta həŋ, da sagha hahəŋ guli da ghuya đanwa ma na vla ghuya đanwa na," ka tsa mnda gadghəl ya. ²⁹ "Mamu vindata deftera zlahá Musa nda vindata gwada la anabiha da zwanama gha, ka snasna həŋ," ka Abraham nda tsi. ³⁰ "Slaghwa a tsaya da da Abraham wu, ka sli'af hadna mndu da gwal nda rwa, ka lagha slanaghatá həŋ ka tsi ná, hadahada həŋ dza'a mbədanaf tá nzakwa taŋ," ka tsa mnda gadghəl ya. ³¹ "Ka va a həŋ ta sna tsa zlahá Musa nda tsa gwadaha la anabi ya wu katsi, dər ki sli'af ta mndu da gwal nda rwa ka lagha slanaghatá həŋ, hađ fitik dza'a snata həŋ wu, ka Abraham nda tsi," ka'a.

17

Hidaku vla Yesu

Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42

¹ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha dza'a dziŋtá mnduha ka tuthun. Ama đanwani ma mndu ta zləmbiŋtá sani. ² Ta dran ya

ma hbanam lu ta buna ma lwi ka vzaghata da drəf, ka vzamtani ta sanlaha nda hta da dmaku. ³ Nghawa ghəŋa ghuni!

«Ka gaga zwanama gha ta dmaku, mnanaŋmna dar. Ka mbədanaf mbəda tsi ta nzakwani, planapla ta dmakwani. ⁴ Ka dər ndəfəŋ səla gaghata tsi ta dmaku ta fitika turtuk ka va sagha tsi mnaghanja kazlay: Bgadəya kə'a, plinispla,» ka'a.

Gwadata zlgħay nda ŋuduf

⁵ Ka gwal ghunay nda Mgham Yesu mantsa: «Sgaŋnagha zlgħay nda ŋuduf,» ka həŋ. ⁶ Ka Yesu tsu'anaftá wani ta həŋ mantsa: «Ka mamu zlgħay nda ŋudufa ghuni tafta hya kramasa katsi, dza'a mnay kuni ŋa ya babala ya kazlay: Tđaftda ta vgha gha ka dza'a ka vzamtá vgha ma drəf kə'a, ŋa snaghunatani.»

Vərda kwalva

⁷ «Ka mamu ya mataba ghuni ta hvanatahva ta mndu, ka ta nghanatá rini a tsi, na gi nghanja tsa mndu ya ta saghani ma vwah ná, "sawi misimmisim da za skwa zay" ka'a dza'azlay nda tsi ra? ⁸ Skwi dza'a tsi mnay ná, "diha skwa zay, ka mbədapta ka ta lgut ŋa vla skwi ŋa da, ta zə yu. Tahula tsa, ŋa zay gha ta ŋa gha kə'a." ⁹ Dza'a rfay ta tsa kwalva ya kabga magatani ta tsa skwi mnana tsi ya ra?

¹⁰ «Mantsa ya kaghuni guli, ka magamaga kuni ta

skwi mnaghuna Lazglafta ɲa magay katsi, “nu hayhaya kwalva ma aɲni 6a, skwi ya laviɲ ɲni ta magata maga ɲni, ka kuni mnay,”» ka’a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu ksu rda mndu

¹¹ Ta dza’a Yesu da luwa Ursalima, ka labə tsi ma takataka hadika Samari nda Galili. ¹² Tata lamə nda la Yesu da sana luwa, ka sagha gwal ghwanɲ hlu rda mndu ta həɲ guyaku nda tsi. Ka nzagaghatá həɲ kətsau’. ¹³ «Mgham Yesu, tawatá hidahidá ta aɲni,» ka həɲ kapaɲtá lwi. ¹⁴ Na gi pghafta irani ta həɲ, «lawa la maranaɲtá vgha ghuni ta mnda dra skwi ɲa Lazglafta,» ka’a nda həɲ. Tata mbada həɲ ka dza’a, gi kləwəd nda mbamba həɲ. ¹⁵ Na gi ng-haɲtá sani turtuk mataba taɲ ta tsa mbatani ya, ka vraktá tsi nda zləzlvá Lazglafta nda lwi dagala dagala, ¹⁶ ka lagha tsi zləmbatá ma ghuva Yesu, ka rfay. Tsaw mnda la Samari tsa mndu ya. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ghwanɲ a həɲ ta mbambafta kay ra? Ga tsaha təmbay ya katək na? ¹⁸ Nana mndu ka matbay na yeya kwenkwenɲ ta vragaghata da rfanaghatá Lazglafta ra?» ka Yesu ta ghəɲani. ¹⁹ «Sli’afslí’a gha ka dza’a ka, zlghay nda ɲudufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi.

Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta

Mat 24:23-28,37-41

²⁰ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Yawu dza’a sagha fitika ga mghama Lazglafta na?» ka həɲ. Ka’a nda həɲ mantsa: «Ghur a dza’a ng-haɲta lu ta sagha ga mghama Lazglafta wa,» ka’a. ²¹ «Had lu dza’a mnay kazlay: A! “Wana tsi,” a! “Wa’a tsi” kə’a wa. Dina ka snaɲta ghuni kazlay: Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta kə’a,» ka Yesu nda həɲ.

Fitik dza’a sagha Zwanɲa mndu

²² Ka’a nda duhwalhani guli mantsa: «Dza’a saghasa fitik ɲa kumaɲta ghuni ta ng-haɲtá fitika Zwanɲa mndu dər turtuk səla tsi, ng-haɲta a kuni wa. ²³ Ka lu dza’azlay nda kaghuni na: “A! Wa a hada a,” “a! Wana hadna,” yaha kuni da dza’a, yaha kuni da slaslamaku. ²⁴ Manda daslakwa wudá luwa ta sli’afta ta sana slərpú ka labə da sana vli ya ná, mantsa ya dza’a sagha Zwanɲa mndu badú ɲani fitik. ²⁵ Ma kdə tsaya, dza’a ghuyapə ghuya ta daɲwa katakata ɲa vzinta na mnduha ta na fitik na. ²⁶ Tsa skwi ta maguta ma fitika Nuhu* ya ná, mantsa ya dza’a magakwa tsi ma fitika Zwanɲa mndu guli. ²⁷ Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka hla mi’i, ka vla kwagha taɲ ɲa zə’al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lami da kwambalu, ka sagha imi vlundud zadanaɲtá həɲ. ²⁸ Ka guram nda skwi ta magata ta fitika Ludu dza’a magakwa

* 17:26 Ngha ta Zlrafta 6:5-12 nda 7:6-23.

tsi. Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka sakway, ka dzawapta, ka ṅabay, ka babay,²⁹ vagim baḍu saghwa Ludu ma Suduma† ya, ka zlagatá drəfa vu zadánatá həṅ tendərzlele'.³⁰ Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi baḍu tsa fitik dza'a zlagapta Zwanja mndu ya.

³¹ «Baḍu tsaya, ka ta nzaku mndu ta dədəmatá ghəṅa həga, dər ma mamu huzlani ma huḍa həga, yaha tsi da saha da hlay, ka hwayaghuta tsi. Mantsa mndu ma vwah guli, yaha vru dzaghani.³² Havakwa markwa Ludu‡ ba! ³³ Mndu ta kuma mbanafatá hafani ka ghəṅani ná, dza'a zadīnzadā. Ama mndu ya ta zadīntá hafani dza'a mutsafmutsa. ³⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, ma tsa rvidik ya, gwal his ta hani ta ghzləṅa turtuk, ṅa klaghutá sani, ka zlanavatá sani. ³⁵ Mí'aha his ta hu'u ka skwa turtuk, ṅa klaghutá sani ka zlanavatá sani. ³⁶ [Mnduha his ma vwah, ṅa klaghutá sani ka zlanavatá sani,]» ka'a nda həṅ. ³⁷ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a magakwa tsa skwiha ya ní Mghama dá?» ka həṅ. «Ka ga mbla skwi ya ná, hada ta tska gugzlum ta vgha,» ka'a nda həṅ.

18

Sana ghwadaka mnda tsa guma

¹ Ka mnə Yesu ta mahdihdi ṅa taṅ, ṅa gḍavata taṅ nda

maga du'a, yaha malandugwa taṅ da rwaku, da zlanatá həṅ. ² Ka'a mantsa: «Mamu sana mnda tsa guma ma sana luwa kul zləṅa Lazglafta, had ghuyani nda mnda səla wa. ³ Mamu sana markwa wadgu ma va tsa luwa ya guli, ta va gḍata ta lagha da mnay ṅani kazlay: Dgaṅna guma mataba ṅni nda ghuma dá, ka'a tazlay. ⁴ Nda kḍa fitika kwalaghutani ta tsanatá tsa gumani ya. Tahula tsa, ka'a ma ghəṅani mantsa: «Dər ma zləṅa a yu ta Lazglafta wu, had ghuya dá nda mnda səla guli wu, ⁵ tsaw wana na wadgu na ta ghuya i'i, dər tsanata dá ta na gumani na, yaha da gḍata ta sagha da ghuya ghəṅa dá,» ka'a. ⁶ «Fawa sləməṅ ka sna kuni ta skwi mnə tsa ghwadaka mnda tsa guma ya ba! ⁷ Lazglafta yeya dza'a kwal kul maganatá zḍaku ta mnduhani ta wahu da tsi gifitik nda rvidik tani ṅa gərḍa həṅ rki na? ⁸ Ka i'i ta mnaghunata, dza'a gi maganamaga ta zḍaku ta həṅ gi hadahada. Nziya nza tsi, baḍu vragata dza'a vragata Zwanja mndu ní, dza'a slanaghasla ta gwal ta zlgħafta nda ṅuduf rki na?»

Mnda la Farisa nda sana mnda tska dzumna

⁹ Ka mnə Yesu ta sana mahdihdi guli kabga sanlaha ta ngha ghəṅa taṅ ka gwal tḍukwa ta kəma Lazglafta ka ghuḍasa sanlaha. ¹⁰ Ka'a

† 17:29 Ngha ta Lukwa 10:12. ‡ 17:32 Ngha ta Zlrafta 19:26.

mantsa: «Mamu sana mnduha his ta njladafta da hęga Lazglafta da maga du'a. La Farisa sani, mnda tska dzumna sani. ¹¹ Ka sladatá tsa la Farisa ya ka maga du'a ma ghęjani. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, ta rfay yu ta kagha, kabga nza a i'i manda sanlaha ma mnduha, gwal ghali, ka ghwadak mnduha, nda gwal hliri wa. Nza a yu manda ya mnda tska dzumna ya wa. ¹² Fitik his ta fata yu ka suma ma luma, ta vlay yu ta skwi turtuk ęa gha ma skwiha da ghwan kę'a." ¹³ Na tsa mnda tska dzumna ya kay ka nzagaghata kętsau', walaę a ta kapaņtá ghęj nda ta luwa wa. Mbadá kę'a ka wuslikay dzvu, ka dza ghuva. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, tawa ta hidahida ta i'i ta nzakway ka mnda dmaku na," ka'a. ¹⁴ Ka i'i ta mnaghunata, ta lagha tsa mndu ya dzaghani, nda dzra ęani nda Lazglafta. Mantsa a nzakwa ęa tsa la Farisa ya wa. Nzakwani ná, dęr wa ta kapaņaftá ghęjani, dza'a gwitsaganagwitsa lu. Ka hananahana mndu ta ghęjani, dza'a kapaņafkapa lu,» ka'a.

Nę gwal ta gara vgha nda zwani, ga mghama Lazglafta
Mat 19:13-15, Mak 10:13-15

¹⁵ Mbadá mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ęa tfanaghatani ta wi ta hęj guli, Na nghanęta duhwalhani ta tsa hladaghatá zwani

ya, ka ghzlę hęj ta hęj. ¹⁶ Ka hęaņtá Yesu ta hęj, ka'a mantsa: «Zlaņwazla ta zwani ka sagha hęj da i'i! Ma pyę kuni ta hęj. Nda nza ga mghama Lazglafta ka ęa gwal ta gara vgha nda hęj. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dęr wa ta kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwanę kwitikw ná, had dza'a walaņta lami dida dekdek wu,» ka'a.

Sana mnda gadghęl

Mat 19:16-30, Mak 10:17-31

¹⁸ Ka dawaņtá sana mghama la Yahuda da Yesu ka'a mantsa: «ęerma mgham, nu da a yu magay ka da mutsafta yu ta hafu ęa kdekedzeņ na?» ka'a.

¹⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu ta kęl ka hga i'i ka ęerma na? Lazglafta turtukwani ęerma. ²⁰ Nda sna ka, ka zlahu ta mnay: "Ma hlu ka tiri, ma dza ka ta mndu, ma ghali ka ta ghali, ma tsanava ka ta gwada ta mndu, vlatá glaku ęa i da gha nda ma gha*, kę'a,» ka Yesu nda tsi. ²¹ «A! Sna a i'i ta tsaha ya daga ma ga zwanęa da ra,» ka'a. ²² Na snaņta Yesu ta tsaya, ka'a mantsa: «Turtuk skwi ta pdęgędaghawta. La dzawiņtá skwiha gha, ka daganaftha ka ta tsedani ta la ka pdu, dza'a mutsay ka ta gadghęl ta luwa, ka vrakta ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a. ²³ Na snaņtani ta tsa gwada

* 18:20 Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

ya, su'anak kumani kabga gadghəl ya katakata.

²⁴ Nghanata Yesu ta tsa su'anaka ta nɔɔufani ya, ka'a mantsa: «E! Nda bla ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta. ²⁵ Ta draŋ lama ŋalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ «Ka si mantsa tsi, waya dza'a mbafta 6a?» ka tsa gwal ta sna skwi ta mnə tsi ya. ²⁷ «Tsa skwi nda bla nzakwani da mnda səla ya ná, bla a da Lazglafta wu,» ka Yesu zlgħanaftawa taŋ. ²⁸ Ka Piyer mantsa: «A'a! Wana aŋni ta zlanɔ́ta inda skwa ŋni, ka dza'a mista gha,» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlanɔ́zla mndu kabga ga mghama Lazglafta, ta hgani, ka markwa taŋ a tsi, ka zwanamani a tsi, ka i dani nda mani a tsi, ka zwanani a tsi, ³⁰ dza'a kwal kul mutsaftá skwi dagala ma na zamana na, ŋa mutsaftani ta hafu ŋa kdekedzen dazlay wu,» ka'a.

Mnəgə́lta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Mak 10:32-34

³¹ Ka hɔ́adaghatá Yesu ta duhwalhani ghwanɔ́pɔ́ɔ́ his da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Wana mu ta dza'a da Ursalima hada dza'a kɔ́afta skwi vindaf la anabi ta ghəŋa Zwanə mndu. ³² Dza'a vlanɔ́vla lu ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ŋa gagay taŋ, ŋa rarazay taŋ, ŋa tafay taŋ ta sərdək tida. ³³ Tahula

sləvapta taŋ nda krupi, ŋa dzata. Ta mahkəna fitik, ŋa sli'agaptani.» ³⁴ Sna a duhwalhani ta tsa skwi ta mnə tsi ya wa. Gwada nda difa ya ta snə hahəŋ, sna a həŋ ta klatá ghəŋani wa.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ghulpa

Mat 20:29-34, Mak 10:46-52

³⁵ Nɔ́usadaghata Yesu tavata luwa Yeriku, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ta gatá skwi. ³⁶ Snaŋtani ta dəmgə ta sli'adaghatá, ka dawanɔ́ta tsi ta skwi ta magaku. ³⁷ Ka mnanatá lu kazlay, Yesu mnda la Nazaret ya ta labə kə'a. ³⁸ Ka'a mantsa: «Yesu zwanə Dawuda, tawatá hidahida ta i'i,» ka'a dzatá lawlaw. ³⁹ Lagha tsa gwal ta kəma ya ka davay, ka mbəl ŋa hanaftá wi. «Zwanə Dawuda, tawatá hidahida ta i'i!» ka'a sganaghatá lwi dagala dagala. ⁴⁰ Ka slada-vatá Yesu. «Klakwakla,» ka'a mnanatá mnduha. Manda gavadanaghata, ⁴¹ «nu ta kumə ka ta magaghata da na?» ka Yesu dawanɔ́ta da tsi. «Maləma da, ka nghəglanɔ́ta yu ta vli,» ka'a nda tsi. ⁴² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nghəglanɔ́nɔ́ gha gha, zlgħay nda nɔ́ɔ́ɔ́fa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi. ⁴³ Gi hadahada, nzuwidid irani, ka sli'aftá tsi ka dza'a mista Yesu nda zləzlvə Lazglafta. Inda mndu ta nghanɔ́ta ka zləzlvu tsi ta Lazglafta.

19

Kwalvaha hkən
*Mat 25:14-30**I Yesu nda Zakayus*

¹ Ka 6hadamtá Yesu da luwa Yeriku, ka labə nda mida. ² Mamu sana mndu ta hgə lu ka Zakayus, mali ta ghəja gwal tska dzumna, gadghəl ya guli. ³ Ka zbə tsi ta tva gmata nda Yesu, ka wa tsi ya. Tsaw laviņ a ta nghanṭa wa. Ka dekweri nzakwani tskutska mnduha guli ⁴ Ka hwayaghatá tsi nda ta kəma, ka ṅladafta ta sana fwa babala, ṅa nghanṭa Yesu ta labə nda ta tsa tvi ya. ⁵ Manda 6hadaghata Yesu da tsa vli ya, ka kapanṭá tsi ta ghəj, ka nghanṭa. Ka'a mantsa: «Zakayus, sasa gha misimmisim da ghuni ta dza'a yu gita,» ka'a. ⁶ Ka gi saha Zakayus, ka laghu həj da taņ, ka tsu'aftá tsi ta Yesu nda rfu. ⁷ Nghanṭa mnduha ta tsaya, mbada həj ka ruruņwaku. «Wa a laghwa tsa mndu ya da mnda dmaku,» ka həj. ⁸ Ka sladata Zakayus, ka'a nda Mgham Yesu mantsa: «Sna 6a Mghama da! Dza'a daganaftá sləhwa gadghəla da yu ta la ka pdu. Ka mamu mndu si hulgudunus yu ta skwani, fwad səla dza'a planamta yu ta va tsa skwani ya guli,» ka'a. ⁹ Ka Yesu mantsa: «Samsa mbaku da na həga na gita, kabga zivra Abraham tsatsi guli. ¹⁰ Tsaya ná, sa psa gwal nda zada ṅa mbambanaftá həj Zwanja mndu,» ka'a.

¹¹ Tata snaysnay həj ta tsa skwi ya, ka sganaghatá Yesu ta mahdihdi kabga ndusanavatani ta luwa Ursalima. Guli ná, zlah gi dza'a zlagapzlaga ga mgham Lazglafta, ka mnduha ta ndanay. ¹² Wya tsa skwi ta mnə tsi ya: «Mamu sana mndu ka katsala mndəra taņ ta laghwi ta sana hadik di'ij, ṅa famta ka mgham, kada vrakta tsi. ¹³ Ma kdə tsi kada laghwi, ka haga'atá tsi ta gwal ksanatá slna ghwan ka daganaftá tseda dasu* pal pal pal ta həj. “Ka tsakala kuni ta tsakala nda tsi ta vraktá yu,» ka'a nda həj. ¹⁴ Tsa mndu ya ná, ta husanhusa ta tsa mnduha ta tsa hadik ya. Ka ghunaftá həj ta mnduha ta hulani kazlay: Va a ṅni ta gayni ta mgham ta ghəja aņni wu kə'a. ¹⁵ Kulam nda tsa, ka famtá lu ma mgham, ka vraktá tsi ta hadikani. Ka hagaktá tsi ta tsa gwal daganaf tsi ta tsemi ya, ṅa dawanta da həj ta skwi mutsanagha həj. ¹⁶ Ka lagha sani taņtaņ. Ka'a mantsa: “Mghama da! Ghwan mutsanaghata yu ta ghəja tsa vliha ka ya kay,» ka'a nda tsi. ¹⁷ “Dina tsa, vərda kwalva ka. Fitika tsa nzata gha ka vərda mndu ma skwi ki'a ya, ka ṅumna ta ghəja luwaha ghwan ta famta yu ta kagha,» ka tsa mgham ya nda tsi. ¹⁸ Ka lagha mahis. “Mghama da!

* 19:13 Tseda vagha mndu turtuk turtuk ya.

Hutaf mutsanaghata yu ta ghəŋa tsa vliha ka ya kay,” ka’a nda tsi. ¹⁹“Kagha guli, ka ŋumna ta ghəŋa luwaha hutaf ta fanaghata yu ta kagha, ka’a.” ²⁰ Ka sagha sani. Ka’a mantsa: “Mghama da! A’a tseda dasa gha. Ma lgut si mbsamta yu. ²¹ Zləŋafzləŋa yu ta kagha, nda bla gwada ta kagha, ta klay ka ta skwi kul fata ka, ta tskay ka ta skwi ta vwah ya kul sləgaftá ka,” ka’a nda tsi. ²² “Ghwadaka kwalva ka. Ta gwada gha ta tsaghaghata yu ta guma. Nda sna kagha kazlay: Nda bla gwada ta i’i, ta klay yu ta skwi kul fata yu, ta tskay yu ta skwi ta vwah kul sləgaftá yu ka’a a tsa wa. ²³ Kabgawu kwal ka kul famta ta tsa tseda da ya ma ban’ki? Ma na vrakta da na ná, ma ŋa klagapta da nda zwan’ ta ghəŋani?” ²⁴ Ka mgham nda tsa gwal hada ya mantsa: “Klégadanaghwa tsa tseda dasu ya ka gwanaghata kuni ta tsa ghwan’ ŋani ya,” ka’a. ²⁵ Ka həŋ nda tsi mantsa: “A’a! Ghwan’ a ŋani tsa mghama da wa!” ka həŋ nda tsi. ²⁶ “Ka i’i ta mnaghunata wa, ka mamu skwi da mndu katsi, ŋani ta sganaghata lu. Ala ka had’ skwi da mndu wu katsi, klégadanaghutá va tsa ki’atani ta fə tsi ta ghəŋ tida ya, ka’a zlghanaftawi ta həŋ. ²⁷ Tsa hamata gwal kul kuma nzakwa da ka ga mgham ta ghəŋa tan’ ya, hlagaghawahla ta həŋ ka pslata kuni ta həŋ tawa ira da, ka’a nda həŋ,” ka Yesu. ²⁸ Tahula mnata Yesu ta

tsa gwada ya, Ka sli’aftá tsi ka mbada ta kəma tan’ ŋa dza’a da Ursalima.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Yuh 12:12-19

²⁹ Manda ndusanavatani ta luwa Beslaze, nda luwa Betani ta nzakway ndusa nda ghwá Zaytuŋ ya, ka ghunaftá tsi ta duhwalhani his. Ka’a nda həŋ mantsa: ³⁰ «Lawala da na luwa ta kəma mu na. Bhadaghata ghuni ya, dza’a slanaghasla kuni ta zwan’ kdih ta hba, ta kul walaŋtá mndu ta lafi tida. Ka plata kuni ka klaktá kuni. ³¹ “Ka ŋaw ta pla kuni na?” ka mndu nda kaghuni ya, “Mgham ta psay”» ka kuni dazlay nda tsi, ka’a.

³² Ka laghu tsa gwal ghunagha lu ya, ka slanaghatá həŋ manda va ya mnana Yesu ta həŋ. ³³ Tata playplay həŋ, «ŋaw kuni ta zwan’ kdih na?» ka tsa gwal nda kdiha tan’ ya. ³⁴ «Mgham ta psay» ka həŋ zlghanaftawi ta həŋ. ³⁵ Ka klanaktá həŋ ta tsa zwan’ kdih ya ta Yesu. Ka pghaftá həŋ ta lgutha tan’ tida. Ka faftá Yesu tida. ³⁶ Ka gavu həŋ ya ná, ka zlazlatə mnduha ta lgutha tan’ ta tvi. ³⁷ Ndusadaghatani nda Ursalima, nda ta tsa tvi ta saha nda tvə ghwá Zaytuŋ ya, mbada inda tskata duhwalhani ka rfu, ka zləzlvə Lazglafta nda lwi dagaladagala ta ghəŋa inda mazəməzəmə ya nghan’ həŋ. ³⁸ «Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mgham ta sagha

ma hgani. Zđaku ta luwa, glaku ŋa Lazglafta ta luwa nda gaftək,» ka hən. ³⁹ «Lma ta na duhwalha na 6a, ka l6ata hən,» ka sanlaha ma la Farisa ta lami da taba dəmga. ⁴⁰ «Ka i'i nda kaghuni wa, ka hafha hən ta wa taŋ ná, pala dza'a wahay,» ka'a nda hən.

Taway Yesu ta luwa Ursalima

⁴¹ Ndusadaghatani dekdek nda luwa, ka nghanavata tsi, ka taw tsi ta taw ta ghəŋani. ⁴² Ka'a mantasa: «Ka má nda sna kagha Ursalima káka má da zba zđakwa gha gita! Ndana tama, zadaghaghazada nghəglanŋa a ka wa. ⁴³ Dza'a saghasa fitika ksaghaghata, ŋa dzə6afta ghumaha gha ka waghaftha, ka ŋamtá kagha hesl dər ndiga. ⁴⁴ Ŋa zadaghata nda mnduha gha tani. Zlanata a hən ta nzugwatá pala ta ghəŋa sani wu, kabga tsatsafa a kagha ta tsa fitika sagha Lazglafta da kata kagha ya wu,» ka'a.

Ghzlay Yesu ta gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Yuh 2:13-22

⁴⁵ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta, ka zraftá tsi ta ghzlagaptá gwal ta tsakala. ⁴⁶ Ka'a mantasa: «Vinda a ma deftera Lazglafta kazlay: Həga da ná, həga maga du'a ya kə'a ra? Na kaghuni ná, ka niŋta ka galigha la ghali?» ka'a nda hən. ⁴⁷ Ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga

Lazglafta inda fitik. Mbađa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu, nda la mali ta ghəŋa mnduha ka psa dzatá Yesu. ⁴⁸ Ama sna a hən ta tvi ka hən dza'a 6hanavata wu, kabga dar fata mnduha ta vgha ka sna gwadani.

20

Wa ta vlanŋá tvi ta Yesu ŋa magay mantasa na?

Mat 21:23-27, Mak 11:27-33

¹ Ma sana fitik, ma tsa fitika tataghay Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta, ka mna Lfidá Gwada ya, ka sli'adaghatá la mali mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, nda la galata mndu slanaghata. ² Ka hən mantasa: «Mnaŋnamna, ka wa ta mnaghatá maga na skwiha na, ka wa ta vlaghatá mbrakwa magay?» ka hən nda tsi. ³ Ka Yesu mantasa: «Ka dawaghuna dawa i'i guli. ⁴ Lazglafta ta ghunagatá Yuhwana da maga batem re, ari mnduha a na? mnihawana mna,» ka'a nda hən. ⁵ Ka nzatá hən ka dZRəkay mataba taŋ. «“Ka Lazglafta ya ta ghunagata” ka mu, “nu kul zlgħaftá kuni ta gwadani 6a,” ka'a dza'azlay nda amu. ⁶ “Ka mnduha ya” ka mu guli, dza'a zlrətsaku mu nda pala da inda mnduha ŋa pslatá amu, kabga nda sna inda taŋ kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ⁷ «Sna a aŋni ka wa ta ghunagaghata wu,» ka hən

† 19:46 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11.

nda tsi. ⁸ Ka Yesu mantša: «Ahaa! I'i guli ná, haď yu ta mnaghunata ka wa ta vlihatá mbrakwa maga tsa skwiha ya wu,» ka'a nda hən.

Sana mnda vwaha inabi ta sidi

Mat 21:33-46, Mak 12:1-12

⁹ Tahula tsa, ka zraftá Yesu ta mna mahdihdi ɲa mnduha, ka'a mantša: «Lagha sana mndu ka ɲabatá fuha inabi ma vwahani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi distaluwa ɲa nzdavata. ¹⁰ Magatá fitika daga yakwa fwa inabi, ka ghunaftá tsa mndu ya ta kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya, ɲa hlanaftá mayaka ɲani ma yakwa fu. Ka mbədanatá tsa gwal ta hva tsa vwah ya ta tsa kwalva ya nda dzə kul klanafata. ¹¹ Ka ghunglaftá tsi ta sana kwalvani, ka rəhaptá hən ta tsaya guli, ka rarazata, ka vrin̄ta kul klanafata. ¹² Ka ghungladaptá tsi ta mahkəna kwalvani, ka balanatá hən ta tsaya guli ka vzidin̄ta. ¹³ Ka dani ma tsa vwaha inabi ya mantša: "Waka yu dza'a magay? dza'a ghuna zwan̄a dā d̄vu yu, yu. Tsatsi yeya dza'a vlə hən ta glaku ɲani," ka'a. ¹⁴ Na ghur nghay tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya ta lagha tsa zwan̄ ya, gi ka hən mantša: "Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya tane, dzamadza, ka nzakwa na fuha inabi na ka ɲa mu," ka hən. ¹⁵ Ka tsəhaghatá hən di'in̄ nda tsa vwaha inabi ya, ka dzata.» Ka Yesu mantša:

«Mantša tama ní, nu dza'a maganata dani ma vwaha inabi ta hən? ¹⁶ Dza'a laghala slanaghatá tsa gwal ta hva tsa vwaha inabi ya, ka pslatá hən. ɲa klaftani ta tsa fwa inabi ya, ka fanamta ma dzvu ta sanlaha ma mnduha,» ka'a nda hən. «Haď tsaya dza'a magaku mantša wu,» ka tsa mnduha ta sna gwada Yesu ya hlaftawi.

¹⁷ Ka naghadamtá Yesu da kuma tan̄, ka'a mantša: «Nu klatá ghəɲa tsa gwada vindaf lu ma deftera Lazglafta ka-zlay:

Tsa pala wuďidin̄ gwal ta ba həga ya,

ta nuta ka palaka tughwa həga* kə'a ya?

¹⁸ Inda mndu dza'a nzegh-wafta ta tsa pala ya, dza'a huruḅu huruḅa. Ka tsa pala ya ta dədanaghatá tsa mndu ya katsi guli, dza'a hu'anap hu'a ɲərđək,» ka'a.

Nda ra ka pla dzumna ɲa mghama Ruma ra?

Mat 22:15-22, Mak 12:13-17

¹⁹ Ma va tsa fitik ya, ka zbə la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, ta tva ksaftá Yesu, kabga nda sna hən ka-zlay: Ta ghəɲa tan̄ ta mna Yesu ta tsa mahdihdi ya kə'a, ama ka zlən̄aftá hən ta mnduha.

²⁰ Ka va dākwats hən ta Yesu, ka ghunadaghatá hən ta sana mnduha ta nzakway manda va ya ɲərma mnduha

* 20:17 Ngha ta Zabura 118:22.

ya, da dawa gwada da Yesu, na dakwatsa gwada da tsi, na ksafita ka vlantá numna. ²¹ Ka dawantá hən da tsi: «Mghama da! Nda sna nni ta gwada ta gwadə ka, nda skwi ta taghə ka tdukwa nzakwani kə'a. Had'ka ta gala mndu wu, tva nzaku kah-wathwata manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə ka,» ka hən. ²² «Mnanamna, nda ra re ra a wa a ka play mu ta dzumna na mgham Sezar na?» ka ga nni. ²³ Tsatsafta Yesu ta tsa madgwirmadgwira tan ya, ka'a nda hən mantsa: ²⁴ «Yahawa ka nghanata yu ta tsa kwaɓu† ya. Fuwata wa nda hga wa na thaf lu tida na na?» ka'a. «Na mgham Sezar ya,» ka hən. ²⁵ «Ala plawa na mgham Sezar ta ya ta nghanatá mgham Sezar. Plawa na Lazglafta ta ya ta nghanatá Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Trid traptra hən ta ksafitá krughuvani ma skwi ya ta mnə tsi ta kəma mnduha. Tsa zlgħawani yeya ta vlantá ndərmimay ta hən katak, ka nzatá hən faflara.

Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ra?

Mat 22:23-33, Mak 12:18-27

²⁷ Ka gavadaghatá sanlaha ma la Sadukiya guli tavatá Yesu. Tsa la Sadukiya ya gwal ta mnay kazlay: Had' sli'agapta ma mtaku nda hafu wu kə'a ya. Ka dawantá hən da Yesu. ²⁸ «Mghama da! Ka Musa vindanfafta na:

“Ka mamu sana mndu nda zwanamani ta klaftá marakw ka mtuta kul yatá zwan katsi, ka kla tsa mndu ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, na yanatani ta zivir ta zwanamani‡,” ka'a. ²⁹ Tsaw mamu la zwanama ndəfán hən. Ka klaftá zumali ta marakw ka mtuta kul yatá zwan. ³⁰ Ka klutá mahis ta tsa wadgu ya, ³¹ mantsa ya mahkən, ka raftá hən ndəfán ndəfán tida ka rwuta hən, had' ya ta yatá zwan nda tsi wa. ³² Mantsa ya guli ka mtanaghatá tsa marakw ya. ³³ Mantsa tama ní, na wa na wa dza'a nzakwa tsa marakw ya baɗu sli'agapta ma mtaku nda hafu, ya wya klukla tsa mnduha ya ndəfán ndəfán ka markwa tan na?» ka hən nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta kluvustá vgha zgwana nda mi'aha ma na ghəna hadik na, ³⁵ ama zgwana nda mi'aha gwal nghadap Lazglafta kazlay: Nda ra hən ka vragapta ma mtaku nda hafu, na nzaku nda hafu ma mbəɗakwa luwa dazlay kə'a ya, had' hən dza'a kluvustá vgha wa. ³⁶ Had' hən dza'a mtəgəltá mtaku wu, kabga nda nza hən manda duhwalha Lazglafta. Nda nza hən ka zwana Lazglafta, kabga sli'agapsli'a hən ma mtaku, ka nzata nda hafu. ³⁷ Kdɪnkda Musa ta mnata kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa na nzaku nda hafu kə'a. Ma vla gwada ta ghəna mubukw ta

† 20:24 Ngha ta Lukwa 15:8. ‡ 20:28

Ngha ta Zlrafta 38:8 nda Vrafta ta Zlahu

zlgaku, ka hgə tsi ta Mgham, “ka Lazglafta Abraham, ka Lazglafta Izak, ka Lazglafta YakubuŒ.”³⁸ Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wa, Lazglafta gwal ndiri ya, kabga inda tan demdem nani ta nzakwa həŋ nda hafu.»³⁹ Rkau’ tsu’uwaghu tsu’a sanlaha ma gwal tagha zlahu ta gwada, ka həŋ mantsa: «Zda tsa gwada gha ya Mghama da,» ka həŋ,⁴⁰ Walglan a həŋ ta dawglanťa sana skwi da tsi wa.

Kristi ná, Mghama Dawuda ya

Mat 22:41-46, Mak 12:35-37

⁴¹ Ka Yesu mantsa: «Kura ki lu ta mnay kazlay: Kristi ná, zwanja Dawuda ya kə’a na? ⁴² Wya mnamna vərda Dawuda ma deftera Zabura kazlay:

“Ka Mgham Lazglafta nda mghama da ná,

nzanza nda ga zeghwa da,

⁴³ ta nanaftá yu ta ghumaha gha ka skwa ta dinlay səla gha*» kə’a.

⁴⁴ Waka Kristi dza’a nzaku ka zwanja Dawuda, ya wya “Mgham” ka Dawuda ta hgay?» ka’a.

Yaha kuni maga skwi manda gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

⁴⁵ Tata sna tsa gwada ta mnə tsi ya mnduha, ka Yesu nda duhwalhani mantsa: ⁴⁶ «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu zďəgana wawaku ta həŋ nda lgut zutututa ta

kuma gagay lu ta zgu ŋa tan ta dawadawa ya. Vla nzaku ta kəma ŋa tan ta zbay ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma vla za skwa zay. ⁴⁷ Hahəŋ gwal ta tskugudunustá skwa mi’a wadgu. Ta slriŋslra həŋ ta maga du’a ŋa ghubu. Dza’a tsanaghatsa lu ta guma ta həŋ katakata,» ka’a.

21

Sana markwa wadgu ka pďu

Mak 12:41-44

¹ Kə’a ka Yesu fatá iri ná, ta pgha tsemi gwal gadghəl da akwata pgha tsemi ma həga Lazglafta. ² Ka nghanťa tsi guli ta sana markwa wadgu ka pďu ta pgha aneni his dida.

³ Ka’a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, mal ya markwa wadgu ka pďu ya ta pghadatá tsemi ka inda sanlaha. ⁴ Tsa tsemi pghada sanlaha ya ná, ma fərta tani da həŋ kla’ata həŋ ka pghadata da tsa akwati tsemi ya. Ya marakw ya ná, kdavakta skwi ma ŋa zayni pghada tsatsi,» ka’a.

Dza’a tasiŋtasa lu ta həga Lazglafta, ka Yesu

Mat 24:1-2, Mak 13:1-23

⁵ Mbada sana mnduha ka mna gwada ta ghəŋa dinakwa həga Lazglafta nda rkatarkani nda pala nda skwiha ta vlə lu ŋa Lazglafta. Ka Yesu nda həŋ mantsa: ⁶ «Tsəna skwi ta nghə kuni na ná, dza’a saghasa fitik ŋa kwal kul nghəglanťa

nzugwatá pala ta sani, dza'a tasiñtasa lu,» ka'a.

Skwi dza'a magaku ma kđakwa ghəŋa hadik

Mat 24:1-2, Mak 13:3-13

⁷ «Mghama dá! Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, mndəra wati ŋizla dza'a kəl lu ka snañtá magakwa tsa skwiha ya tama?» ka həŋ nda tsi. ⁸ «Daswa ka kuni da nanaghunaftá lu, kabga nda ndgha gwal dza'a sagha ka klaftá hga dá ka mnay kazlay: "I'i Kristi, ndusakndusa fitik," ka həŋ dza'azlay. Yaha kuni da dza'a mista tañ. ⁹ Bađu da snañta kuni ta mna gwada ta vulu ta vulu lu, nda ghazenzerŋ ta ghazenzerŋ lu ya, yaha ŋudufa ghuni da tđu, ya kđakwa ghəŋa hadik a tsaya karaku wa. Tkwe' ka tinlaghuta tsa skwiha ya ta slata,» ka'a. ¹⁰ «Dza'a vulay mndəra sana mnduha ta vulu nda mndəra sana mnduha. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. ¹¹ Dza'a ghudzavafghudza hadik katakata. Dza'a mamu danwaha, nda maya guli ma vliha kavghakavgha. Dza'a mamu skwiha ta gaga zləŋ, nda ŋizlaha dagaladagala dza'a saha ta luwa, ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

¹² «Ma kđaku tsa skwiha ya magaku dza'a kasay lu ta kaghuni, dza'a ghuyay lu ta danwa ŋa ghuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da həga tagha skwa la Yahuda, ŋa tsaghunaghatá guma, dza'a tsatsam tsatsa lu ta kaghuni

ma gamak, dza'a hlay lu ta kaghuni ta kəma mghamha nda ŋumnaha, kabga nzakwa ghuni ka ŋa dá. ¹³ Dza'a slaghunaghasla tsa skwiha ya, ŋa marañta ghuni ta nzakwa ghuni ka masləmstsəka dá. ¹⁴ Wya skwi ŋa famta ghuni ma ghəŋ: Yaha kuni laghwi da ndanay ká kuni dza'a waraptá ghəŋa ghuni. ¹⁵ I'i, dza'a ndanaghunaktá tva gwadaha nda difil ŋa ŋarapta ghuni ta ghumaha ghuni, ŋa trapta tañ ta skwi ŋa mbəday. ¹⁶ Kulam nda dadaha ghuni tani, nda mamaha ghuni tani, nda zwanama ghuni tani, nda zbəha ghuni tani, nda graha ghuni guli tani, dza'a vlatá kaghuni ŋa pslanaghutá sanlaha mataba ghuni. ¹⁷ Dza'a husanhusa kuni ta həŋ demdem, kabga nzakwa ghuni ka ŋa dá. ¹⁸ Ama dər turtuk had' ya dza'a dədavaghuta ma swida ghəŋa ghuni wa. ¹⁹ Drusa ka kuni da nzata, ya tsaya dza'a kəl kuni ka kataftá htsiŋa ghuni,» ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá luwa Ursalima

Mat 24:15-21, Mak 13:14-19

²⁰ «Bađu da nghanja kuni ta wanafta sludzihya ta luwa Ursalima ya, ya ndusa kđakwa gwada tida nda tsa. ²¹ Ka mantsa tsi katsi, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta ghwá. Ka sli'apta gwal ma luwa Ursalima guli. Yagha gwal tahula luwa da sagha ka lami da huda luwa. ²² Mantsa ya dza'a tsanaghata Lazglafta

ta guma ta mnduhani, ɲa hɗanamtá ghəɲa skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta. ²³ Ɗaɲwa ɲa mi'aha nda huɗi dza'azlay, nda gwal nda zwaɲ ta ghuva taɲ ma tsa fitik ya, kabga dza'a mamu ghuya ɗaɲwa dagala ma tsa fitik ya. Dza'a maranaɲmara Lazglafta ta ɓasa ɲuɗufani ta tsa mnduha ya. ²⁴ Dza'a pslapsla lu ta həɲ nda kafay nda za, dza'a hlaghahla lu ta həɲ da ga vu'a mataba mndəra sana mnduha. Dza'a tasiɲtasa gwal kul snaɲta Lazglafta ta luwa Ursalima, ha ka kɗaghuta fitika gay taɲ ta mgham.»

Dza'a vragavra Zwaɲa mndu

Mat 24:29-31, Mak 13:24-27

²⁵ «Dza'a nghaku ɲizla ta fitik nda tili nda tekwatsa. Ta ghəɲa haɗik guli, dza'a ghudzaga drəf, ɲa vavalakwa imi, ɲa ksutani ta mnduha ka zləɲ katakata, snaɲta a həɲ ta skwi ɲa magay wa. ²⁶ Dza'a rwaku mnduha da zləɲa vəl ndana skwi dza'a magaku ta ghəɲa haɗik, kabga dza'a ghudzavafghudza skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ²⁷ Ma tsaya dza'a nghanɲa lu ta Zwaɲa mndu ta saha ma mbrakwani nda glakwani dagala ma kusay. ²⁸ Ka zlrəfzlrə tsa skwiha ya ta magaku katsi, ka payavata kuni, ka kapaɲta kuni ta ghəɲ ya ndusakwa fitika mbakwa ghuni tsa,» ka'a.

Gwada ta ghəɲ ghuraf

Mat 24:32-35, Mak 13:28-31

²⁹ Wya ka'a granafɲa həɲ guli: «Nghawangha ta ghuraf nda inda fuha ɓa. ³⁰ Ka nda nghan kuni ta zlrəfta taɲ ta ɗaku, gi nda sna kuni ndusa dəwiɲ kə'a. ³¹ Mantsa ya, ka nda nghan kuni ta magakwa tsa skwiha ya, ka snaɲta kuni ndusakndusa fitika ga mghama Lazglafta kə'a. ³² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɗ na mnduha gitana na dza'a rwuta demdem, makɗaku inda tsa skwiha ya ka magaku wa. ³³ Dza'a lula luwa nda haɗik, gwada ɗa ná luta a ɗekɗek wu,» ka'a.

Daswa ka kuni yaha kuni da hani

³⁴ «Daswa ka kuni da laghu kuni dzamtá ghəɲ ma skwi ɲa zay nda za, nda skwi ɲa say nda sa, nda ndana nzaku ma ghəɲa haɗik, da sagha tsa fitika sagha Zwaɲa mndu ya ksaghunaghata dluk. ³⁵ Manda vza kadəɲ ya dza'a sagha tsi ta ghəɲa inda mnduha ta ghəɲa haɗik tender. ³⁶ Hzleɲa ka kuni nzata, ka va maga kuni ta du'a dər ta wati luwa tsi, kada mutsafta kuni ta ndapta ma inda tsa skwiha dza'a magaku ya, ɲa sladata ghuni ta kəma Zwaɲa mndu,» ka'a.

³⁷ Gifitik gifitik ya, ta tatagha skwi Yesu ma həga Lazglafta. Gahawu gahawu ya guli, laghwani hanə ta sana ghwá ta hgə lu ka ghwá zaytuɲ. ³⁸ Tsadakwa vli

gasərđək ya, sli'adaghata inda mnduha da sna gwada ta mnə tsi ma həga Lazglafta.

22

Kurata Zudas ta skwaptá Yesu

Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Yuh 11:45-53

¹ Ka ndusagaghatá fitika za buradi kul had is mida ta hgə lu ka skala Pak. ² Ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tvi ŋa ksafá Yesu ŋa dzata. Kəl həŋ ka psa tvi nda psa ná, kabga ta zləŋay həŋ ta mnduha.

³ Tsaw ka lami halaway da Zudas ta hgə lu ka Iskaryut ta nzakway mataba mbsaka gwal ghwanpđə his. ⁴ Ka sli'afá Zudas ka laghwi dzrafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ta nŋha həga Lazglafta kə'a dza'a lavinjtá ksanafá həŋ ta Yesu. ⁵ Ka rfu tsahaya ta rfu. Dza'a vlaghavla aŋni guli ta tsemi, ka həŋ nda tsi. ⁶ Tahula dzrafta taŋ, ka zbə tsi ta fitik ya dza'a kəl tsi ka vlanjtá həŋ ta Yesu kul snanjtá mnduha.

Payay Yesu ta gwada ta skwa skala Pak

Mat 26:17-25, Mak 14:12-21, Yuh 13:21-30

⁷ Ka sagha tsa fitika za buradi kul had is mida ya. Tsa fitik ya ta kəl lu ka dzaəba maŋazak ŋa za skala Pak. ⁸ Ka ghunaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana: «Lawala ka dza'a kuni payamaftá skwa zaya Pak,» ka'a nda həŋ. ⁹ «Ga ta

kuma ka ta dza'a ŋni payamafta na?» ka həŋ nda tsi. ¹⁰ Ka'a nda həŋ mantsa: «Wya tsi, na lama ghuni da luwa ya, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani da tsa həga dza'a lami tsi ya. ¹¹ «Ga tsa vli ŋa zay ŋni ta skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha da ya na ka Mgham nda kagha?» ka kuni dazlay nda zə'ala həga ma tsa həga ya. ¹² Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi dagala ta ghəŋa sana həga, nda payatá inda huzla mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwa zay ŋa skala Pak,» ka'a nda həŋ. ¹³ Ka sli'afá həŋ ka laghwi, ka slanaghatá həŋ ta tsa skwiha ya manda ya mnanaf tsi ta həŋ. Ka payaftá həŋ ta skwa zay ŋa skala Pak hada.

Kwanaha zay Yesu ta skwi nda duhwalhani

Mat 26:26-30, Mak 14:22-26, 1Kwa 11:23-25

¹⁴ Na sagha tsa fitik ya, ka nzatá tsi ka za skwa zay kawadaga nda gwal ghunay. ¹⁵ Ka'a nda həŋ mantsa: «Ndada a kumafta yu ta zay da ta na skwa zaya skala Pak na kawadaga nda kaghuni ma kdaku yu ghuya danwa wa. ¹⁶ Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, had yu dza'a zəglaŋjtá na skwa zay na dekdek ha ka sagha fitika dzatá ghəŋani ma ga mghama Lazglafta wu,» ka'a. ¹⁷ Ka kapaŋjtá tsi ta leghwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka'a mantsa: «Zlghawa ta na

leghwa na, ka rafta kuni tida, ka'a. ¹⁸ Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, kwanaha say dá nana ta ima yakwa inabi dekdek, ha ka sagha fitika ga mghama Lazglafta.»

¹⁹ Ka kapaftá tsi ta bu-radi, tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka 6lanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha dá ya vla lu ɲa ghuni, ka maga kuni manda nana ɲa havay ghuni ta i'i,» kə'a ka vlaɲtá tsi ta həɲ.

²⁰ Tahula zuta taɲ ta skwa zay, ka kapaftá tsi ta leghwa manda tsaya guli, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, slər6atá zughu mataba mnduha nda Lazglafta ya nda ma usa dá ta pghuta ɲa ghuni. ²¹ Nghawa 6a! Nana mndu ta skwaptá i'i na ná, wana ta za skwi zay kawadaga nda i'i. ²² Wya te'uwa dza'a mtaku Zwaɲa mndu manda ya ghada Lazglafta ta mnata, ama ɗaɲwani ma mndu dza'a vlatá Zwaɲa mndu ma dzva mnduha ɲa dzata!» ka'a.

²³ Ka zraftá tsa duhwalha ya ta ɗadaway da sani nda sani ta tsa mndu mataba taɲ dza'a magatá tsa skwi ya.

Wa mali na?

²⁴ Ka sli'avafá gwada duk mataba tsa gwal ghunay ya. Wa ta nzakway ka mali mataba mu na? ka həɲ zlerɗanafta. ²⁵ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ta ga má mgham mghama

taɲ mghamha kul snanɲá Lazglafta ta ghəɲa mnduha taɲ. «Nərma mnduha,» ká lu má hga aɲni, ka tsa gwal ta ga mgham ta ghəɲa taɲ ya. ²⁶ Yaha ɲa ghuni da nzakway manda tsaya. Katək ná, ka nzanza tsa mndu ka mali mataba ghuni ya manda zwaɲ kwitikw. Tsa mndu ta kla kəma ya guli, ka nzanza tsi manda mndu ta dga skwi ɲa mndu. ²⁷ Wa mali katək na, mndu ta nzata ka zay zay re? Ari mndu ta dgaydgay a na? mndu ta nzata ka zay zay mali kasi'i ki'e? Ala, wana i'i mataba ghuni manda mndu ta dgaydgay. ²⁸ Kaghuni, wana gɗavagɗa kuni kawadaga nda i'i ma ɗaɲwaha ghuyə yu. ²⁹ Manda ya payana Da dá ta vla ga mghamani ɲa dá ya, manda tsaya ta payaghunata i'i guli ta kaghuni. ³⁰ ɲa nzata ghuni ka zay nda say ma ga mghama ɗa, ɲa nzanzafta ghuni ta dughurukwa má mgham mgham, ɲa tsay ghuni ta guma ta ghəɲa mndəra la Isra'ila ghwanɲɗə his.»

Mnay Yesu ta krughuva Simuɲ Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Yuh 13:36-38

³¹ «Simuɲ! Simuɲ! Nda sna ka ra? dawafɗawa halaway ta mbraku ɲa ktsida kaghuni manda hya ma dzelela*.
³² Tsaw magamaga yu ta du'a ta ghəɲa gha, kada kwala zlghay nda ɲuɗufa gha htuta

* **22:31** Ngha ta Lukwa 3:17.

dekdek. Bađu vragaghuta gha da i'i ya, ka mba ka ta zwanama gha,» ka Yesu. ³³ «Mghama da, dər dza'a tsamta ma gamak lu ta kagha, dər dza'a dzata nda dza lu ta kagha, nda fa vgha i'i ŋa dza'a mista gha,» ka Piyer nda tsi. ³⁴ «Piyer! ka yu ta mnaghata ná, makdaku vazak ka wahata gita'una ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu.

Payavawa paya ŋa lmay

³⁵ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Ma fitika ghwanaghata da ta kaghuni da vəl di'ŋ da mna gwada, kul had tsemi, kul had zlibi, kul had ba'bah ya kay ní, mamu skwi pda kuni ra?» ka'a. «Had wa,» ka həŋ zlgħanaftá wi. ³⁶ «Ndana tama, ka mamu tseda mndu, ka klafta tsi, ka mamu zliba mndu, ka klafta tsi guli, ka had kafay da mndu wu katsi, ka skwapta tsi ta lguta hudani ŋa skwata. ³⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, nana gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Tekw tsatsi mataba gwal pslatá mnduha† kə'a ya, ka nza tsi ta ghəŋa i'i manda tsa. Ndanana, wana tsa skwi mnaf lu ta i'i ya dza'a magaku,» ka'a. ³⁸ «Mghama da, wana kafayha his,» ka həŋ. «Prək tsa tsa,» ka Yesu nda həŋ.

Magay Yesu ta du'a

Mat 26:36-46, Mak 14:32-42

³⁹ Ka sli'aftá Yesu ka sabi, ka laghwi ta ghwá zaytuŋ manda ya snu tsi ta magay, ka laghu duhwalhani mistani guli. ⁴⁰ Manda bhadaghatani da tsa vli ya, «magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ. ⁴¹ Ka tsagħutá tsi ta vgha ta vata həŋ ka zaptá mtak prək ka mtaka wudadaptá pala. Ka tsəlbatá tsi ka maga du'a. ⁴² «Da! Ka má ta kumay ka, klagħukla ta na ghuya danwa na ta ghəŋa da! Tsaw yaha da nzakw manda ya ta kumə i'i, ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. [⁴³ Ka gi saha duhwalha Lazglafta daga ta luwa da vlanjá mbraku. ⁴⁴ Ma tsa tdata ŋudufani ka ghuyay ya, ka ŋavatá tsi ka maga du'a, ka nuta visani manda palaka us, ka tadaku ta hadik.]

⁴⁵ Manda kdakwani ta maga du'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanagħatá duhwalhani ta hani kabga nda gurda ŋudufa taŋ katakata. ⁴⁶ «Kabgawu ta kəl kuni ka hani na? Sli'afwasli'a, magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Yuh 18:3-11

⁴⁷ Tata tsa gwada ya Yesu, nda sli'adagħata mnduha vlundud slanagħata. Tsa mndu ta hgə lu ka Zudas tekw mataba duhwalha ghwanpda

† 22:37 Ngha ta Isaya 53:12.

his ya kay ta kəma taŋ. Ka lagha tsi tavata Yesu da brusay. ⁴⁸ «Ari Zudas! Nda ma brusay dza'a vlata ka ta Zwaŋa mndu ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ Nghay tsa gwal kawadaga nda Yesu ya ta skwi dza'a magaku ná, ka həŋ mantsa: «Mghama da! Ka tsa ŋni ta həŋ nda kafay ra?» ka həŋ. ⁵⁰ Ka gi tsanamta sani mataba taŋ ta kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləməŋa zeghwani. ⁵¹ «Zlaŋwazla prək tsa!» ka Yesu nda həŋ. Ka ksantá tsi ta sləməŋa tsa mndu ya, ka mbanafata.

⁵² Ka Yesu nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ngha həga Lazglafta, nda la galata mndu ta sli'adaghata da ksay ya mantsa: «Nya kəl kuni ka sli'akta nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak na, gənda yu ra? ⁵³ Inda fitik yu si kawadaga nda kaghuni ma həga Lazglafta, zbaŋ a kuni ta ksafatá i'i wu, ŋa ghuni nda mghama na grusl ná, na fitik na gita tama,» ka'a nda həŋ.

Hkən səla Piyer ta mnay sna ayu tana mndu na wu kə'a
Mat 26:57-58,69-75, Mak 14:53-54,66-72, Yuh 18:12-18,25-27

⁵⁴ Tahula ksafata taŋ ta Yesu, ka klaghatá həŋ da həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sli'i Piyer tahula taŋ tahula taŋ. ⁵⁵ Vanagha va lu ta vu ma takataka daɓa həga, ka lagha

Piyer nzata ka slinay mataba gwal ta nzaku ta slinayslinay.

⁵⁶ Kə'a ka sana kwalva ka marakw ná, ta nzaku Piyer ka slina vu, ka faftá tsi ta iri tida ka vitsay. «Si kawadaga na mndu na guli nda tsa mndu ya,» ka'a. ⁵⁷ «Makwana, sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka Piyer ka waday. ⁵⁸ Bats nzda, ka nghantá sana mndu guli ta Piyer. «Tekw kagha mataba taŋ tani,» ka'a nda tsi. «Gra! Nu gwada gha nda i'i tagha,» ka Piyer. ⁵⁹ Va rɓats nzda tahula tsa guli, «kahwathwata kawadaga na mndu na nda tsi, mnda la Galili ya,» ka sana mndu nda tsi nda mbraku nda mbraku. ⁶⁰ «Sna a yu ta na skwi ta kumə kagha ta mnay na gra wu,» ka Piyer. Tata tsa gwada ya Piyer, ma va tsa fitik ya, ka wahatá vazak. ⁶¹ Ka mbəɗavatá Mgham Yesu nghagapta ka Piyer ma kuma. Ka havaktá Piyer ta gwada mnana Yesu kazlay: Makɗaku vazak wahata gita u nana, hkən səla dza'a wadata ka kazlay: Sana a yu ta na mndu na wu kə'a nda i'i kə'a ya. ⁶² Ka saghu Piyer dzibil ka laghu hərɓa taw.

Dzay mnduha ta Yesu ka rarazay

Mat 26:67-68, Mak 14:65

⁶³ Mbaɗa tsa mnduha ta ŋanata Yesu ya ka gagay, ka dəŋzlay. ⁶⁴ Ka hbanamta həŋ ta patak ma kuma. «Tsatsaf tsatsa ta mndu ta dəŋzluhusta,» ka həŋ ka dawaya da tsi. ⁶⁵ Ka vavazə həŋ ta rutsak tida ka rarazay.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Yuh 18:19-24

⁶⁶ Tsadakwa vli, ka tska-vatá la galata mnduha mataba la Yahuda, nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ka klaghatá həŋ ta Yesu da vla tsa guma taŋ. ⁶⁷ Ka həŋ mantsa: «Kagha Kristi ra? Mnəŋnəŋ mna,» ka həŋ. Ka Yesu mantsa: «Dər ki mnaghunata yu, zlgħəta a kuni wa. ⁶⁸ Dər ki dawaghunata yu, tsu'uta a kuni ta wani wa. ⁶⁹ Daga ndanana, dza'a nzanza Zwanja mndu nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra.» Ka Yesu zlgħanaftawani ta həŋ. ⁷⁰ «Zwanja Lazglafta kagha nda yeya tama rke?» ka həŋ hlaftá wi. «Manda tsa nzakwani manda ya mna kuni,» ka'a nda həŋ. ⁷¹ «Mndəra wati gwada tata zbəgəlta mu, ya wya mnamamna vərda tsatsi nda wubisimani, nda sna sləməŋa amu?» ka həŋ.

23

Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Ka sli'afatá həŋ demdem, ka klaghatá Yesu da Pilat ta nzakway ka ŋumna. ² «Wana na mndu na, slanagha ŋni ta hwazlaḅa mnduha ŋni. Ma plə kuni ta dzumna ŋa mgham Sezar, i'i Kristi ta nzakway ka mgham, ka'a,» ka həŋ ka vaza rutsak tida. ³ Ka Pilat mantsa: «Kagha

mghama la Yahuda ra?» ka'a dawəŋta da tsi. «Manda tsa mna ka ya nzakwani,» ka Yesu zlgħanaftá wani. ⁴ Ka Pilat mantsa: «Ksaf a i'i ta skwi prək ka tsanaghata da ta guma ta na mndu na wu,» ka'a nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda ya nda tsa dəmga ya. ⁵ «Ta hwazlaḅa mndu na mndu na nda skwi ta taghə tsi. Wa a zlrafta tsi ta hadika Galili, ka raganaptá inda hadika Zudiya, ha ka sagha da hadna,» ka həŋ ndi'ata ka mnay. ⁶ «La Galili na mndu na ra?» Ka Pilat dawəŋta snər tsi ta kulaŋtá Galili. ⁷ Snaŋta Pilat kazlay: Sli'af ma luwa ta gə Hiridus ta mgham na Yesu kə'a, ka vriŋtá tsi ta Yesu da mgham Hiridus, kabga ma luwa Ursalima Hiridus ma tsa fitik ya.

Yesu ta kəma Hiridus
Aŋtipas

⁸ Manda vradanaghatá, ka rfu Hiridus ta rfu nghər tsi ta Yesu, kabga nda kda fitika zbayni ta nghanṭa, ta ghəŋa skwiha ta snə tsi ta mnay tida. Dza'a nghanṅgha yu ta maga sana mazəmzəm su'u na, ka'a sizlay. ⁹ Ka va dadawu tsi ta skwiha kavghakavgha da Yesu. Sew had' sana skwi zlgħanaf tsi ta wani wa. ¹⁰ Hada la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka va ŋavatá həŋ ka vaza rutsak tida. ¹¹ Mbaḅa i Hiridus nda sludzihani ka dulay, ka gagay. Ka sudanavatá həŋ

ta lgut káka nda dínakwani, ka vrin̄ta da Pilat ta nzakway ka n̄umna. ¹² Daga bađu tsa, ksatá gra i Pilat nda Hiridus tsa kabga si manda la ghuma nzakwa tañ.

Habaftá Yesu ña dzata

Mat 27:15-26, Mak 15:6-15, Yuh 18:39–19:16

¹³ Manda tskanata Pilat ta la mali ta gh̄ñja gwal dra skwi ña Lazglafta nda gwal tsa guma nda d̄mga tani, ka'a nda h̄ñ mant̄sa: ¹⁴ «Wana na m̄ndu na ta hwazlaḅa m̄nduha,» ka kuni klakta da i'i, ka d̄awañtá yu da tsi ta k̄ma ghuni, hađ skwi d̄er turtuk mataba tsa skwiha ta m̄n̄a kaghuni tida ya ksaf yu da tsi wa. ¹⁵ Ksaf a Hiridus guli ta sana skwi da tsi wu, k̄l tsi ka vraganaghata da amu. Wana guli hađ sana skwi maga na m̄ndu na ta nzakway pr̄ak ka dzata wa. ¹⁶ Wana yu dza'a sl̄vapta nda krupi ña zlin̄ta da,» ka'a. [¹⁷ Tsaw inda skala Pak ya ná, ta zlinis̄zla tkwe' ta vu'a turtuk ma gamak ta h̄ñ.] ¹⁸ Ka h̄ñ mant̄sa: «Dzadza ta na m̄ndu na ka zlin̄nista ka ta Barabas,» ka h̄ñ hlaftá wi demdem ka skwa turtuk. ¹⁹ Tsaw tsa Barabas ya, tsamtsa lu ma gamak kabga v̄l dzatá m̄ndu ma sli'avaf̄ta hwazlaḅaku nda n̄umna. ²⁰ Ta kumay Pilat má ta zlin̄tá Yesu, ka gwad̄galanatá tsi ta h̄ñ. ²¹ Ka h̄ñ mant̄sa: «Zl̄ñafz̄l̄ñja ta udzu! Zl̄ñafz̄l̄ñja ta udzu!» ka h̄ñ hlaftawi. ²² Ka Pilat nda h̄ñ ka mahk̄an mant̄sa: «Nu va

na ghwad̄aka skwi na maga tsi na? Ya wana slanagha a i'i ta dmaku maga tsi pr̄ak ka dzata wa. Ala, wana yu dza'a sl̄vapta nda krupi, ña zlin̄ta da,» ka'a. ²³ «Zl̄ñaf̄tá Yesu ta udzu,» ka h̄ñ va sganaghatá hlawi. Ka ñraptá tsa hlawa tañ ya ta Pilatus. ²⁴ Ka maganatá Pilat ta h̄ñ ta tsa skwi kuman̄ h̄ñ ya. ²⁵ Ka zlin̄tá tsi ta tsa m̄ndu si tsam lu ma gamak ta gh̄ñja v̄l dzatá m̄ndu ma hwazlaḅaku nda n̄umna, ta d̄awu h̄ñ ya. Ka vlan̄tá tsi ta h̄ñ ta Yesu manda ya kuman̄ h̄ñ.

Kla Yesu ña dzata

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Yuh 19:17-27

²⁶ Ta klayklay h̄ñ ta Yesu ka guyatá h̄ñ nda Simuñ m̄nda la Sireñ ta vrakta ma vwah. Ka ñanatá h̄ñ, ka fanaghatá tsa udza zl̄ñay ya ña klayni mista Yesu. ²⁷ Ka sli'i m̄nduha rutututa mistani, ta dza'a mi'aha nda taw ka ñada gh̄ñ guli. ²⁸ Ka mb̄ed̄avatá Yesu tv̄e tsa mi'aha ya, ka'a nda h̄ñ mant̄sa: «Ma taw kuni ta i'i kwagha Ursalima, tawawa tawa ta gh̄ñja ghuni nda zwana ghuni. ²⁹ Wya dza'a saghasa fitik dza'a k̄l lu ka mnay kazlay: Rfu da gwal ka dz̄egh̄ñ, kul tatá m̄nd̄er, kul san̄tá zwan̄ ta u'a tañ k̄'a. ³⁰ «Zlagawazla ta gh̄ñja añni,» ka m̄nduha dza'azlay nda ghwáha, «bukwan̄nawa bukwa,» ka h̄ñ dza'azlay nda kud̄un̄urha! ³¹ Ka si manda nana maganata lu ta udza mkwenek ya ní,

kighkigh dza'a slanaghata tsi ta ghwalatá udzu?» ka'a.

³² Mamu sanlaha ma ghwadaka mndu his guli ta hlu lu ŋa dza'a psalatá həŋ kawadaga nda Yesu.

Dalaftá Yesu ta udza zləŋay

³³ Bhadaghata taŋ da tsa vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghəŋ» ya, ka zləŋaftá həŋ hada, kawadaga nda tsa ghwadaka mnduha his ya kay. Pal sani nda ga zeghwani, pal sani nda ga zlaḅani. ³⁴ Ka Yesu mantša: «Da! planapla ta dmakwa taŋ, kabga sna a həŋ ta skwi ta magə həŋ wu,» ka'a. Ka vzə həŋ ta vindima ŋa daguvustá lguthani. ³⁵ Ka nzatá mnduha hada ka nghay. «Mbambanaf a tsi ta sanlaha kay ra? Ka si Kristi zbatá ŋa Lazglafta tsi katək ya ní, ka mbanafmba tsi ta ghəŋani tama ḅa?» ka gwal dagaladagala ta ghəŋa la Yahuda ka ghuḅasa Yesu. ³⁶ Ka kladaghatá la sludzi guli ta imi masmasa ka vlay ŋani, ka ghuḅasu həŋ. ³⁷ «Ka mghama la Yahuda ka katsi, mbanafmba ta ghəŋa gha, ka ghəŋa gha,» ka həŋ. ³⁸ «Nana na mghama la Yahuda,» ka lu vindafta skwi ka fagata nda ta ghəŋani.

³⁹ «Kristi a kagha kay ra? mbanafmba ta ghəŋa gha ka ghəŋa gha, ka mbanəŋafta ka,» ka sani ma tsa ghwadaka mnduha zlanaf lu ya, ka razay. ⁴⁰ Ka sani dvanaghata mantša: «Wana kagha ta

ghuyay ghuyay manda tsatsi, zləŋa a kagha ta Lazglafta ra? ⁴¹ Ŋa u ná, rakwani tsa'uwaghatá guma, kabga nisəla slna u maga u ŋu u ta mutsafta. Tsatsi, had' skwi ga tsi wu,» ka'a. ⁴² Ka'a ta hula tsa guli mantša: «Ka havapta ka ka i'i baḁu saghar ka da ga mgham,» ka'a nda Yesu. ⁴³ Ka Yesu mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata na, gita u na dza'a kawadaga ka nda i'i ma luwa ḁa,» ka'a.

Saba hafu ma Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Yuh 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Dək fitik ma ghəŋ, ka haftá skwi ta wa ira fitik, ka nutá vli ka grum ta inda tsa hadik ya, ha ka lagha ta fitik hawu. Ka tavaptá tsa zlala tamə lu ma həga Lazglafta ya tsəra' ma takataka. ⁴⁶ Ka Yesu mantša: «Da! Ma dzva gha ta vlaghata yu ta hafa ḁa*,» ka'a wahata nda lwi dagala. Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka sabi hafu mida. ⁴⁷ «Kahwathwata si ŋərma mndu na mndu na,» ka mghama sludzi la Ruma nghər tsi ta tsa skwi ta magata ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ⁴⁸ Tahula nghanəta taŋ ta tsa skwi ta magata ya, ka vraghutá inda tsa gwal si ta lagha nghay ya nda wuwuslika dzvu. ⁴⁹ Ka nzaktá inda graha Yesu, nda tsa mi'aha ta safi mistani daga ma Galili ya, ka ngha tsa skwi ta magaku ya.

* 23:46 Ngha ta Zabura 31:6.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Yuh 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Mamu sana n̄ərma mndu t̄dukwa nzakwani, ta hgə lu ka Yusufu. Mnda la Arimate ya, sana luwa ta nzakway ta hadika la Yahuda. Ta kzlaykzlay tsatsi ta sagha fitika ga mghama Lazglafta. Tekw tsatsi mataba gwal dagaladagala ta vla hidaku. Tsu'af a tsatsi ta tsa skwi tsiŋ lu ta ghəŋani ma guma n̄a magay, ka magata lu ya wa. ⁵² Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da Pilat ta nzakway ka n̄umna da dawaftá tvi n̄a dza'a kla mbla Yesu. ⁵³ Ka laghu tsi klagatá mbla Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamtá tsi ma wupay, ka laghu tsi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh ta kul famtá lu ta mbli mida karaku. ⁵⁴ Bađu luma madagala tsa fitik ya, ta ghwan̄ a lu ka lami da Sabat wa.

⁵⁵ Ka sli'aftá tsa mi'aha si ta safi mista Yesu daga ma Galili ya mista Yusufu. Ka nghanatá hən̄ ta vla tsa kulu ya, nda ya ka lu hananamtá Yesu mida. ⁵⁶ Ka vraghatá hən̄ da luwa. Ka payaftá hən̄ ta rdí nda urdi n̄a masay ta mbla Yesu. Ka nzaptá hən̄ bađu Sabat manda ya ta mnə zlahu.

24*Sli'agapta Yesu ma kulu*

Mat 28:1-10, Mak 16:1-8, Yuh 20:1-10

¹ Wrək tgha gasərdək bađu dəmas, ka klaftá tsa mi'aha ya ta tsa rdí nda urdi payaf

hən̄ ya kay, ka sli'afta ka laghwi ta kulu. ² Kə'a ká hən̄ ná, taŋwalaghutaŋwala lu ta tsa klam kəl lu ka hun̄ta ya. ³ Ka lami hən̄ dida, ngha a hən̄ ta mbla Mgham Yesu mida wa. ⁴ Trid, traptra hən̄ ta skwi n̄a ndanay. Gi ka zlagaptá duhwalha Lazglafta his ta kəma taŋ nda sudatá lgut ta wudaku tilil ta vgha taŋ. ⁵ Ka ksafatá zləŋ ta hən̄ katakata, ka dzadzata hən̄ ta ghəŋa taŋ nda ta hadik. Ka tsa duhwalha Lazglafta ya nda hən̄ mantsa: «Ta zbə n̄aw kuni ta mndu ndiri mataba gwal nda rwa na? ⁶ Ta had hadna wa, sli'apsli'a tsatsi nda hafu. Havakwahava ta skwi mnaghuna tsi ma fitika nzakwani ta ma Galili. ⁷ Ka'a mnata na: "Nda nza tkwe' ka klaftá Zwan̄a mndu ka fanamtá gwal dmaku ma dzvu, n̄a dzata ta udza zləŋay, n̄a sli'agaptani nda hafu ma mtaku bađu mahkəna fitik kə'a ya."»

⁸ Ka havaktá tsa mi'aha ya ta skwi ya si mnana Yesu ta hən̄. ⁹ Sli'afta taŋ ta kulu, ka laghu hən̄ da rusanaftá inda tsa skwiha ya ta tsa duhwalha ghwan̄p̄də ndeŋ ya nda p̄dakwa sanlaha. ¹⁰ Tsa mi'aha ta mna tsa gwada ya n̄a gwal ghunay ya ná, i Mari makwata Magdala, nda Yuwana, nda Mari mani ma Yakubu, nda sanlaha ma mi'aha ta dza'a mista taŋ ya hən̄. ¹¹ Ta nghə ka tsabaku hən̄ ta tsa gwada ya, zlg haf a hən̄ ta gwada tsa mi'aha ya wa. ¹² Piyer ya tani, sli'aftá

tsatsi nda hwaya ka laghwi ta kulu, ka bukwardatá tsi, kə'a kə'a ná, wupay yeya nghanj tsi njufuk ta hadik, ka vraghatá tsi dzaghani nda ndərmima tsa skwi ta magaku ya.

Yesu ta tva dza'a da luwa Imayus

Mak 16:12-13

¹³ Badu va tsa fitik ya, ka sli'afatá sana duhwalha his, ka dza'a da sani luwa ta hgə lu ka Imayus. Ta magay meli ghwanjpdə ndenj matakataka tanj nda luwa Ursalima. ¹⁴ Ka dza'a həj nda ghwa yiva ta ghənjə skwi ta maguta. ¹⁵ Tata dza'a nda ghwa yiva ta ghənjə tsa skwi ta maguta ya həj, ka ksafatá Yesu ta həj ka mbada kawadaga nda həj. ¹⁶ Ka hanaftá skwi ta iri ta həj, tsəmaf a həj wa. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ta ghənjə wu ta dza'a kuni nda ghwa yiva na?» ka'a nda həj. Gagərdzək sladaslada həj, ka nzata sasgama. ¹⁸ Ka sani mataba tanj ta hgə lu ka Kliyupas nda tsi mantsa: «Si laghu diga kagha ta magaku skwi ma Ursalima ma na fitik na na?» ka'a. Ka Yesu mantsa: «Nya ta magaku na?» ka'a nda həj. ¹⁹ Ka həj nda tsi mantsa: «Sna a ka ta skwi ta maguta nda Yesu mnda la Nazaret ta nzakway ka anabi dagala, nda sgit ma gwadani, ta magata skwa mandərmimi ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma inda mnduha, ²⁰ klaf la mali ta ghənjə gwal dra skwi njə Lazglafta nda gwal tsamatá guma, ka vlatá həj

njə dzata, ka zlənjafatá həj ta udza zlənjay ra? ²¹ Tsatsi dza'a mbanafatá la Isra'ila ka njani sizlay, kulam nda tsa, hkən gita manda luta tsa skwiha ya. ²² Anj mndani, ta ndərmimi nda ndərmima njni ta gwada sana mi'aha mataba njni ta sli'afatə wrək tgha, ka laghu ta kulu. ²³ Ta lagha həj, slanagha a həj ta mblani wu, ka vraktá həj da mnay: «Maravamara duhwalha Lazglafta ta wa ira njni, ka mnə həj njənjni kazlay: Sli'afatə' a nda hafu kə'a.» ²⁴ Ka sli'afatá sanlaha mataba njni guli ka laghu ta kulu, ka slanaghatá həj ta tsa skwi ya manda va tsa mnə tsa mi'aha ya. Tsatsi, nghan a həj wu,» ka'a. ²⁵ Ka Yesu nda həj mantsa: «Mnduha kul had mahizl ma ghənjə tanj, ta daramay nda darama ta zlgħa inda skwi mna la anabi! ²⁶ Nza a tkwe' ka ghuyay Kristi ta tsa danwaha ya makdaku tsi ka lami da glakwani ra?» ka'a nda həj. ²⁷ Ka zlafatá Yesu ta rusa gwada ta ghənjani manda ya mna i Musa nda inda la anabi ma deftera Lazglafta.

²⁸ Ndusadaghata tanj nda tsa luwa ta dza'a həj ya, mbada Yesu ka kda mbada manda mndu ta kuma dza'a da vla di'ij. ²⁹ «Nawanawa, nzanza kawadaga nda anj, nda hləma fitik, ndusa rvidik,» ka həj nzafta tida, ka njanata, ka lamə tsi da həga ka nzata kawadaga nda həj. ³⁰ Ta zə tsi ta skwa zay kawadaga nda həj, ka klaftá

* **24:30** Nghan ta Lukwa 22:19.

tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta, ka 6lanaptá tsi*, ka valantá tsi ta hən. ³¹ Nzidid, tsalatsala ira taŋ ka tsəmaftá hən, gi lay nghəgla a hən tavata hən wa. ³² «Burbur a ɲudufa u ma fitika mnayni ta gwada ta rusu tsi ta skwi ma deftera Lazglafta ɲa u ta tvi kay ra?» ka hən mataba taŋ.

³³ Tahula tsa, gi ka sli'aftá hən ka vraghuta da Ursalima. Bhadaghata taŋ, ka slanaghatá hən ta tskata vgha tsa duhwalha ghwanpdə nden ya, kawadaga nda gwal si ta dza'a mista taŋ, ³⁴ ta mnaymnay kazlay: Kahwathwata sli'agapsli'a Mgham Yesu nda hafu. Nda ngha Piyer kə'a. ³⁵ Ka rusu tsahaya guli ta skwi ta maguta ta tvi nda ya ka hən tsəmaftá Yesu, ma fitika 6alanaptani ta buradi.

Maravata Yesu da duhwalhani

Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

³⁶ Tata rusa tsa gwada ya hən, ka gi maravata vərdaka Yesu mataba taŋ, ka'a mantsa: «Ka vlaghunanva Lazglafta ta zdaku» ka'a ganaghatá zgu ta hən. ³⁷ Ka ksafatá tsi ta hən ka zlən, ka ghudzaku hən katakata, ba glamglam ya ka hən sizlay. ³⁸ Ka Yesu nda hən mantsa: «Nya ta ghudza kaghuni na? Nya ta kəl kuni ka dga ghən?» ³⁹ Nghawangha ta dzvuha da nda səlahə da 6a, va tsa i'i yeya. Ksihawaksa, ka vitsidivata kuni. Had slu'uvgha nda ghudzif ma

glamglam manda tsa ta ndanu kaghuni ta ghəɲa i'i ya wu,» ka'a. ⁴⁰ Ta mnə tsi ta tsaya ná, ta marə tsi ta dzvuhani nda səlahani ɲa taŋ. ⁴¹ Ta graf a hən karaku wu, ta rfu hən katakata ka ndərmimay. Ka Yesu mantsa: «Mamu skwa zay da kaghuni hadna ra?» ka'a nda hən. ⁴² Ka vlanatá hən ta sulatá klipi ki'a. ⁴³ Ka zlghaftá tsi ka zay ta wa ira taŋ.

⁴⁴ Ka'a nda hən mantsa: «Wana na skwi si ta mnə yu ɲa ghuni ma fitika nzakwa da kawadaga nda kaghuni kazlay: «Inda skwi ya vindaf lu ta ghəɲa i'i ma deftera Musa nda ya ma deftera la anabi, nda ya ma Zabura ná, dza'a magaku kə'a ya kay,» ka'a nda hən. ⁴⁵ Ka gunananatá tsi ta mahizl ta hən ɲa snantá skwi vindaf lu ma gwada Lazglafta. ⁴⁶ Ka'a nda hən guli mantsa: «Wya ka lu vindafta: Dza'a ghuyay Kristi ta danwa, ɲa sli'agaptani ma mtaku nda hafu badu mahkən. ⁴⁷ Dza'a mnay lu tkwe' nda hgani ɲa inda mndəra mnduha ka mbədanaf ta hən ta nzakwa taŋ, ɲa planata Lazglafta ta dmakwa taŋ. Tinəl ma luwa Ursalima dza'a zrafta lu ta mnay. ⁴⁸ Kaghuni ta nzakway ka masləmtsəka tsa skwiha ya kə'a ya. ⁴⁹ Wya yu dza'a ghungaghunatá tsa skwi taghunaf Da da ta imi ta sləmən ya. Kaghuni, ka nzata kuni ma huda luwa ha ka saha mbraku daga ta luwa da mbraghunaf,» ka'a nda

həŋ.

Sli'a Yesu ka zlanťá duh-walhani

Mak 16:19-20, Slg 1:9-11

⁵⁰ Ka hlaftá Yesu ta həŋ ma huďa luwa, ka laghu həŋ nda tvə luwa Betani. Bhadaghata taŋ da hada, ka kapaftá tsi ta dzvu ka tfanaghatawi ta həŋ. ⁵¹ Tata tfaytfay ta wi ta ghəŋa taŋ, ka dgaghutá tsi ta vgha nda həŋ, ka klaghatá lu ta luwa. ⁵² Hahəŋ, manda kďakwa taŋ ta tsəlbanatá tsəlbu, ka vraghatá həŋ da Ursalima nda rfu katakata. ⁵³ Ka gďatá həŋ ta lagha da nzaku ma həga Lazglafta ka zləzlvay.

Gwada ta sabi da Yuhwana

*Yesu Kristi ná, gwada
Lazglafta ya*

¹ Daga tanɗan mamu gwada*. Kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. Tsa gwada ya ta nzakway ka Lazglafta. ² Daga tanɗan, kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. ³ Nda tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwiha. Had skwi magaf Lazglafta kul had tsatsi wa. ⁴ Ma tsatsi zrafta hafu. Tsa hafu ya ta nzakway ka tsuwadaka mnduha. ⁵ Tsa tsuwadak ya ta tsuwadakaku ma grusl, walan a grusl ta ksaf ta dekddek wa.

⁶ Ka zlagaptá sana mndu ta hgə lu ka Yuhwana ghunaf Lazglafta. ⁷ Ka sagha tsi ɗa nzaku ka maslɛmɛtsəka tsuwadak, kada zlglafta inda mnduha nda ma tsatsi. ⁸ Tsatsi a tsa tsuwadak ya wu, zlagap ɗa ga maslɛmɛtsəka tsuwadak tsatsi.

⁹ Tsa tsuwadak ya ná, vərda tsuwadak ya. Ma saghani ta ghəɗa hadik ka tsuwadak tsi ta mnda səla.

¹⁰ Tsaw tsa gwada ya ná, nda ghada nzakwani ma ghəɗa hadik, kabga nda tsatsi magafta lu ta ghəɗa hadik. Nziya nza tsi tsatsaf a mnduha wa. ¹¹ Saghani da mnduha, ka kwalaghuta mnduha ta tsu'af ta. ¹² Lagha gwal ta tsu'af ta, ka zlglafta

hgani. ɗa tsahaya, ka vlanɗa tsi ta hən ta mbrakwa nzaku ka zwana Lazglafta. ¹³ Nza a hən ka zwanani manda ya ta yagata mnda səla, manda ya ta kumə mndu a wu, ama sagha da Lazglafta manda ya ta kumə tsatsi. ¹⁴ Tsa gwada mnə lu ya kay ná, ka mbəɗavaf ta tsi ka mndu, ka nzata mataba mu. Nda ndəgha nda zɗakatahudɪ, nda kahwathwata. Nda ngha mu ta glakwani, glakwa zwan turtuktuk ghunaf Da ya. Zɗakatahudani nda kahwathwatani katakata ya.

¹⁵ Ka gwadatá Yuhwana ta nzakway ka maslɛmɛtsəkani banluwa. «Wana tsa mndu mnə yu kazlay: Tsa mndu ta sagha nda hula da ya ná, malaghumala ta i'i, kabga mamu tsatsi ma kdaku lu ka yata i'i kə'a ya kay.» ¹⁶ Dagala zɗakatahudani katakata, tfamaghatfa ta wi demdem, ta gdagda ta vlamatá zɗakatahudani. ¹⁷ Nda ma dzva Musa vlata Lazglafta ta zlahu, ka sagha zɗakatahudɪ nda kahwathwata nda da Yesu Kristi. ¹⁸ Had mndu ta kdə walanɗa nghanɗa Lazglafta wa. Tsa zwan turtuktuk ya ta nzakway ka Lazglafta, ta nzaku ma ghuva Da ya, tsatsi ta mnanɗa nzakwa Lazglafta.

*Gwada Yuhwana
Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Luk
3:1-18*

¹⁹ Wya gwada mna Yuhwana ma ghunadaghata gwal dagaladagala ma la

* 1:1 Ngha ta aya 14.

Yahuda ma Ursalima ta gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Levi. Ka lagha hən da dawanta da tsi: «Wa kagha na?» ka hən. ²⁰ Ka mnatá Yuhwana ta kahwathwata, manana a ta hən wa. «Kristi a i'i wu,» ka'a klinistá ghəŋani ta hən. ²¹ «Tsa wa kagha 6a? Iliya ka rki?» ka hən nda tsi. «Vani a i'i wu,» ka Yuhwana nda hən. «Anabi ka rki?» «Vani a i'i wa.» ²² «Wa kagha ka ŋni dza'azlay nda gwal ta ghunaganaghata 6a? Wa i'i ka va kagha na?» ka hən nda tsi kay guli. ²³ «I'i ná,

“Iwi ta gugudaku ma mtak yu, lele'anawa tvi ŋa mgham†”»

ka'a nda hən,

manda ya mnə anabi Isaya. ²⁴ Mataba tsa mnduha ghunadap lu da Yuhwana ya, mamu la Farisa. ²⁵ Ka dawglanťá hən da Yuhwana, «Wana Kristi a i'i wu ka ka, ta Iliya a yu wu ka ka, anabi a yu wu ka ka guli, ŋaw ta maga ka ta batem 6a?» ka hən nda tsi. ²⁶ «I'i ná, nda imi ta magə yu ta batem. Mamu sana mndu mataba ghuni kul snanťá kuni. Tsatsi ta sagha nda hula dá. ²⁷ Ra a yu ka plaptá zu'a 6abahani wu,» ka'a nda hən. ²⁸ Ma Betani maguta tsa skwiha ya, ta 6la ghwa Zurdeŋ, ma vla magay Yuhwana ta batem.

Yesu Kristi ná, Zwanja Lazglafta ya

²⁹ Gamahtsimani ka nghə Yuhwana ta Yesu ta sagha da tsi. «Wana zwanja

tuwaka Lazglafta ta klaghutá dmakwa mnduha. ³⁰ Tsatsi tsa mndu mnə yu kazlay: Mamu sana mndu ta sagha nda hula dá ta malaghutá i'i, mamu tsatsi ma kdə lu ka yatá i'i kə'a ya kay. ³¹ I'i guli ná, si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. Nana saghasagha yu da maga batem ma imi na ná, ŋa snanamťá la Isra'ila nzakwani,» ka'a. ³² Ka Yuhwana guli mantša: «Nda ngha yu ta Sulkum ta saha daga ta luwa manda ghərbu', ka nzafta tida. ³³ Si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wu, ka mnihatá Lazglafta ta ghunaftá i'i ŋa maga batem ma imi ya kazlay: Tsa mndu dza'a nghanťa ka ta saha Sulkum ka nzafta tida ya, tsatsi ta dza'a maga batem nda Sulkum nda ghu6a, ka'a. ³⁴ Ka nghanťá yu manda va tsaya. Nana mndu na ná, Zwanja Lazglafta ya, ka yu ta ghəŋani.»

Tanťanja duhwalha Yesu

³⁵ Gamahtsimani, ka vradaghata Yuhwana kawadaga nda gwal his mataba duhwalhani da va tsa vli ya. ³⁶ Nghayni ta Yesu ta labə mantša: «Wa a zwanja tuwaka Lazglafta,» ka'a. ³⁷ Snanťa tsa duhwalha his ya ta tsa gwađa Yuhwana ya, ka laghu hən mista Yesu. ³⁸ Kə'a ka Yesu mbəđavata, ta nghə tsi ná, ta dza'a mistani hən. «Nu ta zbə kuni 6a?» ka'a nda hən. «Maləma dá! Ga ta nzakwa ka na?» ka hən nda tsi. ³⁹ «Saghawasa

† 1:23 Ngha ta Isaya 40:3.

ka nghanata kuni 6a!» ka'a nda hən. Ka laghu hən mistani, ka nghanatá hən ta vla nzakwani. Ta fitik hawu ta nzemndi fwad vli nda tsa. Ka kdíntá hən ta vaghay kawadaga nda tsi.

⁴⁰ Mataba tsa mnduha his ta snañtá gwada Yuhwana ka laghu mista Yesu ya ná, tekw Andre ta nzakway ka zwanjamani ma Simun Piyer.

⁴¹ Tinjal na zwanjamani Simun sli'afta tsi ka laghwi da mnay. Ka'a mantsa: «Slafsla nni ta Almasihu,» ka'a. Tsaya ta nzakway ka «Kristi.» ⁴² Ka kladaghatá tsi da Yesu, na ghur nghanja Yesu, ka'a nda tsi mantsa: «Simun! Zwanja Yuhwana ka, Kefas dza'a hga lu ta kagha,» manda mnay kazlay: Pala kə'a ya.

⁴³ Gamahtsimani, dza'a da Galili yu, ka Yesu. Ka guyatá tsi nda Filip, «mbada mista da,» ka'a nda tsi. ⁴⁴ Tsa Filip ya ná, mnda luwa Betsayda luwa i Andre nda Piyer ya. ⁴⁵ Tahula tsa, ka guyatá Filip nda Natanayel guli. «Slanaghasla nni ta tsa mndu vindaf Musa ta gwada ta ghəjani ma deftera zlahu nda ya ta mnə la anabi ta gwada ta ghəjani ya kay. Yesu zwanja Yusufu mnda la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁴⁶ «Mndərga wati skwi ya dina dza'a sabi ma luwa Nazaret na?» ka Natanayel nda tsi. «Sawi ka nghanata ka 6a!» ka Filip. Ka sli'aftá tsi ka lagha. ⁴⁷ Nghay Yesu ta laghani, «wana vərda mnda la Isra'ila kul had sana skwi

na tsanavata,» ka Yesu nda Natanayel. ⁴⁸ «Ga snañta ka ta i'i na?» ka Natanayel nda tsi. «A'a! Ngha a yu ta kagha ta nzaku mista ghuraf ma kdə Filip ka hga kagha ya ra!» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ «Maləma da! Kagha ná, Zwanja Lazglafta ka, mghama la Isra'ila ka,» ka Natanayel nda Yesu. ⁵⁰ «Zlray kagha ta zlg hay tsa 6a, kabga mnay da kazlay: Nda ngha yu ta kagha mista ghuraf kə'a? dza'a nda ngha ka ta skwiha ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ⁵¹ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Kah-wathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a nda ngha kuni ta gunatá luwa buwan na nla duhwalha Lazglafta, na saha tan ta ghəja Zwanja mndu,» ka'a.

2

Kla makwa ma Kana

¹ Ta mahkəna fitik, ka slatá skala kla makwa ma luwa Kana ta hadika Galili. Tsaw laghala mani ma Yesu da tsa vla skala kla makwa ya. ² Hgadagha hga lu ta i Yesu nda duhwalhani guli da tsa vla skala kla makwa ya. ³ Ka kdutá ima inabi. Ka mani nda Yesu mantsa: «Nda kda ima inabi da hən,» ka'a. ⁴ «Nahgani na gha nda i'i katək ní a ma! Ta maga a fitika da wu,» ka Yesu nda tsi. ⁵ «Ka maga kuni ta inda skwi dza'a mnaghunata tsi,» ka mani ma Yesu nda kwalvaha. ⁶ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wudaha tsatsaf lu nda palaha ta za litir tghas mbsak tghas mbsak sanlaha,

dærmæk nda hisamsak hisamsak sanlaha, ta kæl la Yahuda ka ghuba sɛlaha tanj. ⁷ «Ndaghanafwa ndagha ta ya wudaha ya nda imi,» ka Yesu nda hɛj. Ka ndaghanaftá hɛj te'te'. ⁸ «Ndana tama, tanjwatá ta mndu ta wa skwa zay,» ka Yesu nda hɛj, ka tanjtá hɛj. ⁹ Tapanata tsa mndu ta wa skwa zay ya ta tsa imi mbədanaf lu ka ima inabi ya ná, zdakwa skwi a va tsa wu, sna a guli ka sagha ga tsa ima inabi ya wa. Taghɛja tsa gwal ta zakamtá tsa imi yeya nda sna. Ka hgantá tsi ta zə'ala makwa. ¹⁰ Ka'a nda tsi mantsa: «Tinjəl ima inabi ya zda ta dgə lu ɲa mnduha, kada vla ya leghlegha tahula baghuta tanj ná, ka laghwa kagha difanatá ya zda, ka zlra klagapta ndana?» ka'a nda tsi. ¹¹ Tsaya tanjana mazəmzəm maga Yesu ma luwa Kana ta hadika Galili. Mantsa ya maranjta tsi ta glakwani. Ka faftá duhwalhani ta ghɛj tida. ¹² Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lagha da luwa Kafarnahum kawadaga nda i mani nda zwanamani, nda duhwalhani tani, ka zata hɛj ta fitik tsəbakw hada.

Ghizlay Yesu ta gwal ta dzawa skwi ma hɛga Lazglafta

Mat 21:12-13, Mak 11:15-17, Luk 19:45-46

¹³ Ndusagaghata fitika skalay la Yahuda ta Pak, ka lafi Yesu da Ursalima. ¹⁴ Bhadaghatani, ka lamə tsi da daɓa hɛga Lazglafta ka

slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa slaha nda tuwakha, nda ghərбу'ha, nda gwal mbada tsemi ta nzaku tavata tabəla tanj hada. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta tɓan ɲa krupi, ka ghzlagaptá tsi ta mnduha demdem ma tsa daɓa hɛga Lazglafta ya, nda tuwakha tani, nda slaha tani. Ka wutsidinjá tsi ta tsemi gwal mbədu, ka zlambidinjá tabəla tanj. ¹⁶ «Hliɲwa na skwiha na hadna, ma niɲ kuni ta hɛga Da da ka hɛga mbəda dzvu,» ka'a nda gwal dzawa ghərбу'ha. ¹⁷ Ka havaktá duhwalhani ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta tazlay: «Dvafɗva* yu ta hɛga gha, manda vu ta dra tsi ta i'i,» ka'a ya ¹⁸ «Mndərga wati ma mazəmzəm dza'a ka magata, ɲa maranjá skwi kæl ka ka maga mndəra skwi mandana na?» ka la Yahuda zlaftá gwada nda tsi. ¹⁹ «Tasiɲwatasa ta na hɛga Lazglafta na, dza'a bəglafba yu ma fitik hkən,» ka Yesu nda hɛj. ²⁰ «Ta skwi vaku fwad mbsak mku' mida za lu ta ba na hɛga Lazglafta na ná, ma fitik hkən dza'a bafta yu ri wa kə'a?» ka la Yahuda nda tsi. ²¹ Tsaw tsa hɛga ta gwadə Yesu ya ná, ta gwadə ta ghɛja ghɛjani tsatsi. ²² Tsaya kæl duhwalhani tahula sli'agaptani ma mtaku, ka havaktá skwi ya mna tsi. Ka zlglaftá hɛj ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta, nda gwada Yesu ta mnata tani.

* 2:17 Ngha ta Zabura 69:10.

*Nda sna Yesu ta skwi ma
ñudufa mnduha*

²³ Ma fitika nzakwa Yesu ma Ursalima ta skala Pak, nda ndəgha gwal ta zlgħafta nghər həŋ ta mazəmzəmha ta magə tsi. ²⁴ Lamə a tsaya da fəlma Yesu wu, kabga nda sna ta həŋ tsidid. ²⁵ Psa a ta mnanata mndu ta gwadā ta ghəŋja nzakwa sana mndu wu, kabga nda sna tsatsi ta skwi ma ñudufa mndu.

3

I Yesu nda Nikwademu

¹ Mamu sana mndu mataba la Farisa ta hgə lu ka Nikwademu tekw mataba gwal dagaladagala mataba la Yahuda. ² Ka sli'aftá tsi nda rvidik ka lagha slanaghatá Yesu. Ka'a nda tsi mantša: «Maləma dá! Nda sna ŋni kazlay: Mnda tagha skwi ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a, kabga had mndu ta laviŋtá maga tsa mazəmzəmha ta magə kagha ya, ka had Lazglafta kawadaga nda tsi wu,» ka'a. ³ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu ka mahis wu katsi, laviŋ a ta nghanťa ga mghama Lazglafta wu,» ka Yesu nda tsi. ⁴ «Waka lu dza'a yəglagatá mndu nda ghada halatani, dza'a vrəgladaf vra da huđa mani, ŋa yəglagata ra?» ka Nikwademu nda tsi. ⁵ Ka Yesu mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu nda imi nda Sulkum wu katsi, laviŋ a ta walanťa lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁶ Ya yaga mndu

ná, mnda səla tsaya. Ya yaga Sulkum ya ná, ŋa Sulkum tsa ya. ⁷ Ma ndərmim ka nda ndərmima kabga mnaghata da: «Tkwe' ka yagatá kaghuni ka mahis» kə'a. ⁸ Nda ta tvi ta kumə tsi ta vyakwa falak. Ta snay ka ta ghudzagani, sna a ka ka ga sli'afta tsi wu, sna a ka ka ga ta dza'a tsi wa. Mantša ya nzakwa inda mndu yaga lu ma Sulkum,» ka Yesu nda tsi. ⁹ «Waka skwi mantša dza'a magaku?» ka Nikwademu nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantša: «Kagha mndu ta tagha skwi ŋa la Isra'ila ná, sna a ka ta tsa ra? ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, skwi snaj ŋni ta mnə ŋni, skwi nghan ira ŋni ta gwadə ŋni, tsaw tsu'a a kuni ta skwi ta mnə ŋni wa. ¹² Gwaday da ta skwi ta magaku ta hadik ŋa ghuni, zlgħa a kuni wu, waka kuni dza'a zlgħaftá skwi ta magaku ta luwa dza'a mnaghunata yu tama? ¹³ Had mndu ta kdə lafi ta luwa, ka mndu ta saha daga ta luwa a tsi wa. Ba Zwanja mndu yeya ta saha daga ta luwa. ¹⁴ Manda va ya kapadaf Musa ta nahadika ghuvatili ta udzu ma mtak ya, manda va tsaya dza'a kapadafta lu ta Zwanja mndu, ¹⁵ kada mutsafta dər wa ta zlgħaftá hafu ŋa kdekedzeŋ.

¹⁶ «Dvudva Lazglafta ta ghəŋja hadik, kəl tsi ka vlatá Zwanjani turtuktuk, dər wa ta zlgħafta, zwaduta a wu, mutsafmutša ta hafu ŋa kdekedzeŋ. ¹⁷ Ghunaga

a Lazglafta ta zwanjani na tsanaghatá guma ta mnduha ta ghəŋa hadik wu, ama na mutsafta mnduha ma ghəŋa hadik ta mbaku nda ma tsatsi, kəl Lazglafta ka ghunagatá Zwanjani ta ghəŋa hadik. ¹⁸ Mndu ta zlglaftá Zwanja Lazglafta, had guma ta ghəŋani wa. Mndu kul zlglafta, nda ghada tsatá guma ta ghəŋani, kabga kwalani kul zlglaftá Zwanja Lazglafta turtuktuk.

¹⁹ «Wya ghəŋa tsa guma ya: Ma saha tsuwadək ta ghəŋa hadik, ka zlanavatá mndu ta tsuwadək ka laghwi dvatá grusl, kabga slnaha tan kul dínaku. ²⁰ Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, husanhusa tsuwadək. Had tsa mndu ya dza'a walanja sagha da tsuwadək wu da maravata slnani duway ta dabi. ²¹ Ka nərmani nzakwa mndu kahwathwata katsi ná, dza'a saghasa da tsuwadək kada nghavata inda slnani ta magə tsi tsidid kazlay: Skwi ta magə tsi, zdəganazda ta Lazglafta kə'a.»

Yuhwana mnda maga batem nda Yesu

²² Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka laghwi ta hadika Zudiya. Ka nzdavata tsi tsəbakw fitik kawadaga nda həŋ hada. Ka magə tsi ta batem na mnduha. ²³ Ta magə Yuhwana ta batem guli na mnduha ma sana vli ta hgə lu ka Inun, ndusa nda sani vli ta hgə lu ka Salima,

kabga dagala imi hada. Ka va sli'adaghatá mnduha na maganaftá batem ta həŋ. ²⁴ Ma tsa fitik ya, ta la a lu ksaghatá Yuhwana da gamak karaku wa.

²⁵ Ka sli'anaftá duhwalha Yuhwana ta zlərdutawi nda sana mnda la Yahuda ta ghəŋa gwada ta ghuə səla. ²⁶ Ka sli'aftá həŋ ka lagha da mnay na Yuhwana kazlay: Maləma da! Tsa mndu si kawadaga nda kagha ta 6la ghwa Zurdeŋ si ta mnə ka ta gwada ta ghəŋani ya kay ná, wa'a ta maga batem na mnduha. Ta sli'i inda mnduha da tsi, ka həŋ. ²⁷ Ka Yuhwana mantsa: «Had mndu dza'a mutsaftá sana skwi ka Lazglafta a ta vlanja wa. ²⁸ Nda sna kaghuni nda sləmənə ghuni ta mnə yu tazlay "Kristi a i'i wu" kə'a. Ghunidik ghuna lu ma kdaku tsatsi ka sagha. ²⁹ Na zwanja midzi ta kla lu ta makwa, gra zwanja midzi ya guli ná, tavatani ta nzata tsi ka sna lwa gwada ta gwadagapta zwanja midzi. Snanjani ta gwada ta gwadagapta tsi ya, rfayni ta rfu. Manda tsaya ta rfa i'i ta rfu guli. Ndanana ná, rfu na da ta rfay. ³⁰ Ka nla tsatsi nda nla, ka htakwa i'i nda hta.

³¹ «Mndu ya ta saha daga ta luwa ná, nzanaghanza tsatsi ta ghəŋa inda skwi demdem. Mndu ya ta ghəŋa hadik guli ná, na ghəŋa hadik tsatsi. Gwada ta ghəŋa skwi ta ghəŋa hadik nani ta gwaday. Mndu ta saha daga ta luwa ná, [ta ghəŋa inda skwi

nzanaghata tsatsij].³² Gwada ta ghəŋa skwi nghan tsi nda ya snan tsi ta gwadə tsi. Had mndu ta tsu'aftá gwadani wa.³³ Mndu ta tsu'aftá gwadani ná, grafgra tsa mndu ya ta Lazglafta kazlay: Kahwathwata ya kə'a.³⁴ Mndu ghunaga Lazglafta ná, gwada Lazglafta ta gwadə tsi, kabga zwakuzwakwa Sulkum vlan Lazglafta mida.

³⁵ «Dvudva Da ta Zwan, ka fanamtá tsi ta inda skwi ma dzvani.³⁶ Mndu ta zlghaftá tsa Zwan ya mutsafmutsa ta hafu. Mndu ta kwalaghutá zlghaftá tsa zwan ya mutsafta a ta tsa hafu ya wa. Ta ghəŋa basa ŋudufa Lazglafta yeya ta nzaku ta ghəŋani,» ka'a.

4

I Yesu nda markwa la Samari

¹ Ka snantá la Farisa ta mnay kazlay: Mal mnduha ta sli'i da maga batem da Yesu ka ya da Yuhwana kə'a.

² Ka kahwathwatani ka lu mnay katsi ná, Yesu a ta maga batem ŋa mndu wu, duhwalhani zlanan tsi ta magay. Snanta Yesu ta tsa gwada ta mnə lu ya,³ ka sli'aftá tsi ta hadika Zudiya ŋa vrə ta hadika Galili.⁴ Wya nda ma hadika Samari ta laba tsi ya,⁵ ka bhadaghatá tsi da sana vli ta hgə lu ka Sikar ndusa nda vwaha Yakubu ta vlantá zwanani Yusufu bamma, ta hadika Samari.⁶ Ma tsa vli ya, mamu vəvrəma Yakubu. Manda hərfatá Yesu ta mbada, ka

nzatá tsi ta wa tsa vəvrəm ya, wər ma ghəŋ fitik nda tsa.

⁷ Ka lagha sana markwa la Samari da ta imi. «Tidifta ta imi ka sa'ata yu,» ka Yesu nda tsi.⁸ Ma tsa fitik ya, laghula duhwalhani da luwa da skwa skwa zay.⁹ «Waka kagha ta nzakway ka mnda la Yahuda, ta dawa imi ŋa say da i'i ta nzakway ka markwa la Samari na?» ka tsa marakw ya nda tsi. Tsaw had la Yahuda ta guya vgha nda la Samari wa.¹⁰ Ka Yesu mantsa: «Ka má nda sna ka ta skwi ta kumə Lazglafta ta vlaghata, nda mndu ya ta dawa imi ŋa say da kagha katsi ná, má kagha má dza'a dawa imi ŋa say, má ŋa vlaghatani ta imi ta vla hafu,» ka'a nda tsi.¹¹ Ka tsa marakw ya nda tsi mantsa: «Mghama dá! wana had skwi ŋa tagafta da kagha wu, nda la na vəvrəm na guli, ga dza'a mutsa ka ta tsa imi ta vla hafu ya na?»¹² Mal kagha ka dzidza ŋni Yakubu si ta sa ima na vəvrəm na nda zwanani, nda rinani tani, ka zlanantá tsi na ra?» ka'a.¹³ Ka Yesu nda tsi Mantsa: «Dər wati ma mndu ta sa na imi na ná, ta dza'a kuzlan kuzla ndala,¹⁴ ama mndu dza'a sa na imi dza'a vlan ta yu na ná, walgan ta a ndala ta kuzlan ta wa. Tsa imi dza'a vlan ta yu ya ná, dza'a nuna ka dzuəay, ŋa mbəzagapta hafu ŋa kdekedenj mida,» ka Yesu nda tsi.¹⁵ «Mghama dá! Vlihavla ta tsa imi ya tsa, kada kwala ndala ta kuzliglhata, ka kwala yu ta

səglagha da ta imi hadna,» ka tsa marakw ya nda tsi. ¹⁶ «La hgaktá zə'ala ghuni, ka sagha kuni da hadna,» ka Yesu nda tsa marakw ya. ¹⁷ «Had zə'ala da wu,» ka tsa marakw ya nda tsi. Ka Yesu nda tsi mantasa: «Ta ŋa gha ta mnay kazlay: Hadu zə'ala da wu kə'a, ¹⁸ kabga hutaf zə'ala gha. Nana ga taŋ ka ndanana guli, zə'ala ghuni a wu, raghatani mnay gha mantasa ya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁹ «Mghama da! Anabi ka ta grə yu nda na skwi na. ²⁰ Dzidziha ŋni la Samari ná, ta na ghwá na si ta maga həŋ ta du'a ŋa Lazglafta. Ka kaghuni la Yahuda ná, ma Ursalima vla maga du'a ŋa Lazglafta, ka kaghuni,» ka tsa marakw ya. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantasa: «Marakw na, zlg hafzlg ha ta i'i. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal kuni maga du'a ŋa Da ta na ghwá na, dər ma Ursalima. ²² Kaghuni la Samari, ŋa skwi kul snəŋtá kuni ta maga kuni ta du'a. Aŋni la Yahuda, ŋa skwi snəŋ ŋni ta maga ŋni ta du'a, kabga da la Yahuda sagha mbaku. ²³ Dza'a saghasa fitik, nda maga vani ndanana. Ma Sulkum nda ya ma kahwathwata dza'a kəl mnduha ka maga du'a, ŋa tsəbay taŋ ta tsəlbu ŋa Da, kabga mndərga tsa mnduha ta tsəba tsa tsəlbu ya ta zbə Da. ²⁴ Lazglafta ná, Sulkum ya. Tsa mnduha ta maga du'a ŋani ya, ma Sulkum nda ya ma kahwathwata ta maga həŋ,» ka Yesu nda tsi. ²⁵ «Nda sna yu kazlay: Dza'a saghasa

Almasihu, ta hgə lu ka Kristi ya, kə'a. Ka saghasa tsi, dza'a mnaŋnamna ta inda skwi,» ka tsa marakw ya nda tsi. ²⁶ «Tsa mndu ta mnə kagha ya na i'i ta gwada nda kagha na,» ka Yesu nda tsi.

²⁷ Tata gwada həŋ, ka vraktá duhwalhani. Ka ndərmimi duhwalhani ta tsa nzatani ka gwada nda tsa marakw ya. Tsitsirid, nzanza həŋ, had ya ta pslanaftawi, ka dawəŋta da tsi kazlay: Nu ta daw ka da tsi, ari nu ta gwada ka nda tsi na kə'a wa.

²⁸ Ka gi zlanatá tsa marakw ya ta bzleghwani hada ka laghwí da luwa da mnay ŋa mnduha. ²⁹ Ka'a mantasa: «Sawa ŋgha mndu ta mnihatá inda skwiha maga yu 6a, zlah Kristi na mndu na?» ka'a. ³⁰ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa, ka lagha slanaghatá Yesu. ³¹ «Maləma da! Kwa za ta skwa zay misimmisim,» ka duhwalhani nda Yesu, ma tsa fitik ya. ³² «Mamu skwa zaya da kul snəŋtá kaghuni,» ka Yesu nda həŋ. ³³ «Mamu mndu ta klanaktá skwa zay ra?» ka duhwalhani mataba taŋ. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantasa: «Maga skwi ta zdəganatá mndu ya ta ghunigihata ka kdinistá slnani, skwa zaya da. ³⁵ «Ta fwad pdakwa tili ka tska nimaya ta vwah» a ka kaghuni ndanana wu ra? ka i'i nda kaghuni wa, nghadapwangha ta ndəhatá nimaya ta vwah 6a, ta ghwan a lu ka ts kay wa. ³⁶ Mndu ta tska nimaya ta vwah ná, ta mutsay ta nisəlani, ŋa tskanatanani ta hulfani ŋa hafu

ɲa kdekedzen. Mantsa ya, ɲa rfay mndu ta sləgaf̄ta nda mndu ta tskata ta rfu kawadaga. ³⁷ Tsa mahdihdi mnə lu kazlay: Slgadatá slgayslgay ɲa sani, tskatá tskaytskay ɲa sani kə'a ya ná, kahwathwata nzakwani. ³⁸ Da vli kul magatá kuni ta slna ghunaghunaf̄ta yu. Ghuyghuya sanlaha ta d̄an̄wa ma slna, ka lagha kaghuni da ɲatsa ndela tsa slna taɲ ya,» ka'a. ³⁹ Nda ndəgha la Samari ma tsa luwa taɲ ya ta zlghaftá Yesu ta ghəɲa tsa gwada mna tsa marakw ya ta mnay kazlay: Ka mnihatá tsi ta inda skwiha maga yu kə'a ya. ⁴⁰ Ma lagha la Samari da slanaghatá Yesu, ka ndəbə həɲ ta dzvu da tsi ɲa nzatani kawadaga nda həɲ. Ka nzatá tsi ka zatá fitik his hada da həɲ. ⁴¹ Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlghaftá Yesu, kabga Yesu ka ghəɲani ta mna gwadani ɲa taɲ. ⁴² «Zlghafzlgha aɲni ndanana tama makwa na, kabga gwada gha mna ka yeya a wa. Nda sna vərda aɲni nda sləməɲa ɲni. Grafgra ɲni kahwathwata kazlay: Na mndu na ná, mnda mba mnduha ta ghəɲa hadik ya kə'a.»

Mbanaf̄ta Yesu ta zwan̄a sana mnda ksa slna ɲumna

⁴³ Tahula tsa fitik his ya, ka sli'af̄tá Yesu hada ka laghwi ta hadika Galili. ⁴⁴ Tsaw si wya ka Yesu mnata: «Had̄ lu ta vla glaku ɲa anabi ta hadikani wu» kə'a. ⁴⁵ Bhadaghatani ta hadika

Galili, ka tsu'af̄tá gwal hada. Tsa gwal ta tsu'af̄ta ya ná, gwal ta nghan̄tá inda skwi maga Yesu ma Ursalima ma fitika skala Pak ya, kabga si labla hahəɲ guli da vla tsa skalu ya.

⁴⁶ Ka vraghatá tsi tama da luwa Kana ta hadika Galili, ma vla mbədanaf̄tani ta imi ka ima inabi ya kay. Tsaw mamu sana mndu dagala ma slna ɲumna, ta maga slna ga mgham ma luwa Kafarnahum, kul dughwanaku zwan̄ani ta kala ghəɲ. ⁴⁷ Snaɲtani kazlay: Sli'af̄sli'a Yesu ta hadika Zudiya, ka sagha ta hadika Galili kə'a, ka sli'af̄tá tsi ka lagha slanaghata. Ka'a nda tsi mantsa: «Kdəkkdək, mbada mbanaf̄tá zwan̄a da kul dughwanaku, ta kala ghəɲ,» ka'a. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta ngha a kaghuni ta mazəmzəm nda skwa ndərmimay wu ná, zlgha a kaghuni kay tama wa!» ka'a. ⁴⁹ Ka tsa mndu ta maga slna ga mgham ya nda tsi mantsa: «Mghama dā! Mbada ma kdaku zwan̄a da mtuta,» ka nda tsi. ⁵⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagha! Wa a zwan̄a gha wdərwdər,» ka'a.

Ka zlghaftá tsa mndu ya ta tsa gwada mnana Yesu ya, ka sli'af̄tá tsi ka laghwi dzaghani. ⁵¹ Ta laha tsi ta tvi ta dza'a dzagha, ka guyatá tsi nda kwalvahani ta ɲlu da mnay ɲani kazlay: Wa'a nda mba zwan̄a gha wdər kə'a. ⁵² Ka tsa mndu ya mantsa:

«Ta wati luwa leṅavata tsi na?» ka'a dawanta da haṅ. «Ki'a hdzikata fitik ma ghəṅ dahawu, ta lavaghutá tsa ṅudidarani ya,» ka haṅ nda tsi. ⁵³ Ka graftá tsa dani ya, ta tsa luwa ya mna Yesu ṅani kazlay: Wdərwdər zwaṅa gha kə'a ya. Daga baḍu tsa ka zlgħaftá tsatsi nda gwal ga taṅ tani ta Yesu.

⁵⁴ Tsaya mahisa mazəməzəma maga Yesu ta hadika Galili manda zlanṅtani ta hadika Zudiya.

5

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ragħwa səlani

¹ Tahula tsaya, ka slatá skala la Yahuda ma Ursalima. Ka laf Yesu da hada. ² Tsaw ma Ursalima, mamu sana ghwa tsap lu ndusa nda watgha saba tuwakha. Betsayda ta hga lu ta tsa ghwa ya nda gwadá Hebru. Ta wa tsa ghwa ya mamu glakamha hutaf. ³ Ma tsa glakamha ya, mamu ndəghata gwal kul dughwanaku mida, manda gwal nda ghulpa, nda gwal ta dzəgidi, nda gwal nda rwa səla taṅ nda dzva taṅ ta kzla gigdavata imi. ⁴ Tsaw ta sasa duhwala Lazglafta tazlay da tsa imi ya ṅa gigdanaftha. Ka gigdavafgigda tsa imi ya, ka tiṅəl wa ta gi laha dida tahula gigdavaftani ya, nda mba tsa mndu ya dər kinawu tsa daṅwani ya. ⁵ Hkənmbsak tghas mida vakwa sana mndu ma daṅwani ta nzaku hada. ⁶ Kə'a ka Yesu ná, ta hani tsa mndu ya. Nda

sna guli kazlay: Nda kda fitikani ta basa tsa daṅwa ya kə'a. «Ta kumay ka ta mbafta gha ra?» ka'a nda tsi. ⁷ «Mghama da! Had mnda da ṅa fadihata da imi gigdavafər tsi wa. Ka dza'a yu, ka yu ya ná, gi tiṅlaghuta sani ta laha ka i'i,» ka tsa mndu kul dughwanaku ya nda tsi. ⁸ «Sli'afli'a gha kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya, sləṅad klaftá skwa hanani, ka sli'i. Tsaw, baḍu Sabat magakwa tsa skwi ya. ¹⁰ Ka la mali ma la Yahuda nda tsa mndu mbanaf lu ya mantsa: «Sabat a vli gita kay ra? Wa ta mnaghatá kla skwa hana gha na?» ka haṅ. ¹¹ «Kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka» ka tsa mndu ta mbaḍifta ya nda i'i,» ka'a nda haṅ. ¹² «Wa tsa mndu ta mnaghata kazlay: Kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a ya na?» ka haṅ dawanta da tsi. ¹³ Tsaw sna a tsa mndu mbanaf lu ya ta tsa mndu ta mbafta ya wu, kabga zadamzadá Yesu mataba tskata mnduha ma tsa vli ya. ¹⁴ Bats nzda, ka guyaftá Yesu ta vgha nda tsa mndu ya ma daḅa həga Lazglafta. «Wana nda mba ka ndana tama, yaha ka walganṅta maga dmaku da slaghaghatá ya katakata ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ Ka sli'aftá tsa mndu ya, ka lagħwi da mnay ṅa la mali ma la Yahuda kazlay: Yesu tsa mndu ta mbiḍifta ya kay kə'a. ¹⁶ Tsaya kəl la mali

ma la Yahuda ka zba htsiᅇa Yesu, kabga magatani ta tsa skwi ya baᅇu Sabat.

17 Ka Yesu nda hᅇᅇ mantsa: «Tata maga slna Da ᅇa kulam ndanana, mantsa i'i guli, tata maga slna yu kulam ndanana,» ka'a. 18 Ta ghᅇᅇa tsa gwada gwada tsi ya, ka zbᅇgᅇlta la mali mataba la Yahuda ta Yesu ᅇa dzata. Ta ghᅇᅇa vᅇl ᅇlanaptani ta zlaha Sabat kweᅇkweᅇ a ta zba hᅇᅇ wu, kabga mnayni kazlay: Vᅇrᅇa Lazglafta na Da ᅇa ka'a ta gra ghᅇᅇani nda Lazglafta guli ya.

Vlanᅇta dani ta inda mbrakwani ta zwanᅇani

19 Ka Yesu vrᅇglinᅇta gwadani nda hᅇᅇ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, laviᅇ a zwanᅇ ta magatᅇ skwi gaghᅇᅇ gaghᅇᅇani, ka nᅇha a tsi ta skwi ta magᅇ Da wa. Ka kinawu ta maga Da ta inda skwi ya, ka gragra mantsa ya ta maga zwanᅇ guli. 20 Ta ᅇvay Da ta zwanᅇ. Tsaya ta kᅇl tsi ka maranᅇᅇta inda skwi ta magᅇ tsi, ᅇa maranᅇᅇtani ta slnaha ta malaghutᅇ nana, kada nᅇhanᅇa kuni ta skwa ndᅇrmimay. 21 Manda ya ta sli'aganapta Da ta gwal nda rwa nda hafu ya, mantsa ya ta vlanᅇta zwanᅇ ta hafu ᅇa mndu ta kumᅇ tsi. 22 Tᅇa a Da ta guma ta ghᅇᅇa mndu wu, ma dzva zwanᅇ fanamta tsi ta inda guma ᅇa gumay, 23 kada vla inda mndu ta glaku ᅇa zwanᅇ, manda ya ta vlᅇ hᅇᅇ ta glaku ᅇa Da ya. Ka vla a

mndu ta glaku ᅇa zwanᅇ wu katsi, haᅇ tsa mndu ya ta vla glaku ᅇa Da ta ghunagatᅇ tsa zwanᅇ ya wa.

24 «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta sna gwada ᅇa, ka zlghaftᅇ tsi ta mndu ta ghunigihatᅇ, mamu hafu ᅇa kᅇkedzeᅇ ma tsa mndu ya. Haᅇ lu dza'a tsanaghatᅇ guma ta tsa mndu ya wa. Nda ghada Pak tsa mndu ya ta mtaku ka laghwi da hafu. 25 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a saghasa fitik, nda ghada va saghani, dza'a kᅇl gwal nda rwa ka snᅇᅇta lwa Zwanᅇa Lazglafta. Tsa gwal dza'a snᅇᅇta ya dza'a nzakway nda hafu. 26 Manda ᅇaslakwa hafu ta nzaku ma Da ya, manda tsaya vlanᅇta tsi ta zwanᅇ ᅇa mutsakwa hafu ma tsatsi guli. 27 Ka vlanᅇta tsi ta mbrakwa tsa guma, kabga nzakwani ka Zwanᅇa mndu. 28 Tsaya a skwi ᅇa ndᅇrmimay ghuni wu, dza'a saghasa fitik dza'a kᅇl inda gwal ma kulu ka snᅇᅇta lwani 29 ᅇa sli'agapta taᅇ. Gwal ta maga skwi ᅇina ya, dza'a sli'agapta ᅇa nzata nda hafu hahᅇᅇ. Gwal ta maga skwi kul ᅇinaku ya guli, dza'a sli'agapta ᅇa tsanaghatᅇ guma ta hᅇᅇ hahᅇᅇ.»

Nzakwa Zwanᅇ ka maslᅇmtsᅇk

30 Ka Yesu mantsa: «Haᅇ sana skwi dza'a magata i'i gaghᅇᅇ gaghᅇᅇa ᅇa wa. Manda ya mniha Lazglafta ta tsa yu ta guma. Nda tvani ta tsa yu ta guma kabga zba a

yu ta skwi ta kumə ghəŋa da wu, skwi ta zdəganatá mndu ta ghunigihata ta zbə yu.

³¹ «Ka i'i katsi mnatá gwada ta ghəŋa da katsi ná, had hayhaya tsa gwada da ya nda tsa wa. ³² Ka sana mndu katsi mna gwada ta ghəŋa i'i katsi, nda sna yu kazlay: Tsa gwada ta mnə tsi ta ghəŋa i'i ya ná, kahwathwata nzakwani kə'a. ³³ Ghunaf ghuna kuni ta mnduha da Yuhwana ka mnaghunatá tsi ta kahwathwata. ³⁴ I'i tada ná, zbaŋ a yu ta mndu ŋa mna gwada ta ghəŋa da wa. Tsaya kwenkwen mnaghuna yu ŋa mutsay ghuni ta hafu. ³⁵ Yuhwana ná, pitirla ta zlghaku ka tsuwadaka vli ya. Kumanjuma kuni ta nzdavata nda rfu ma tsuwadakani.

³⁶ «I'i, mamu ŋa da ma gwada ta ghəŋa da ta malaghutá ŋa Yuhwana. Tsa gwada ya ná, slnaha vliha Da ŋa kdanafta da ta magay ya. Tsa slnaha ta kdə yu ta magay ya, ta maraŋta tsidid kazlay: Da ya ta ghunigihata kə'a. ³⁷ Tsa Da ta ghunigihata ya, ta mnaŋtá gwada ta ghəŋa da. Anj mndani ta walaŋ a kuni ta snaŋtá lwani wa. Ta walaŋ a kuni ta nghanjá kumani guli wa. ³⁸ Nza a gwadani ma ŋudufa ghuni wu kabga zlghaf a kuni ta mndu ya ghunaga tsi wa.

³⁹ «Ta ndi'andi'a kuni ka tagha skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta kabga mida dza'a mutsa ŋni ta hafu ŋa kdekedzeŋ ka kuni. Tsa gwada Lazglafta nda vinda

ya ná, ta ghəŋa i'i ta gwada tsi. ⁴⁰ Sew va a kuni ta sagha da i'i ŋa mutsa vərda hafu wa.

⁴¹ «Da mnda səla a ta mutsa i'i ta glakwa da wa. ⁴² Tsaw nda sna i'i ta kaghuni tsidid kazlay: Dvu a kuni ta Lazglafta wu kə'a. ⁴³ Da da ta ghunigihata, ka kwalaghutá kuni ta tsu'aftá i'i. Ka ma sana mndu ta klaftá ghəŋani ka ghəŋani ka sagha katsi ná, má tsu'aftsu'a kuni. ⁴⁴ Kaghuni gwal ta dva glaku da sani nda sani, ka kwalaghutá zba glaku daga da Lazglafta turtukwani, waka kuni má dza'a zlghafta na?

⁴⁵ «Yaha kuni da uwalay kazlay: Dza'a wlay yu ta kaghuni da Lazglafta kə'a. Tsa Musa faf kaghuni ta ghəŋ tida ya dza'a wla kaghuni. ⁴⁶ Ka má zlghafzlgha kuni ta Musa katsi ná, má zlghafzlgha kuni ta i'i guli, kabga vindaf ta ghəŋa i'i tsatsi ta gwada. ⁴⁷ Ka si zlghaf a kaghuni ta skwi vindaf tsatsi ya wu ní, waka kuni dza'a zlghaftá gwada da na?» ka'a.

6

Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Luk 9:10-17

¹ Tahula tsaya, ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta sana bla tsa ghwa Galili ta hgə lu ka Tiberyad ya guli. ² Ka sli'aftá dəmga rutut mistani nghər həŋ ta mazəmzəm, ka mbamba gwal kul dughwanaku. ³ Ka

ɲlaghatá Yesu ta ghwá ka nzagata hada kawadaga nda duhwalhani. ⁴ Tsaw ndusa fitika skala Pak ta nzakway ka skala la Yahuda. ⁵ Kə'a ka Yesu klanjá ghəɲ ka nghadapta ná, rutututa dəmgá ta lagha da tsi. Ka'a mantsa: «Ga dza'a skwakta mu ta buradi ɲa zunustá na ndəghata mnduha na?» ka Yesu nda Filip. ⁶ ɲa tsakwasla gwaɗa da tsi kəl tsi ka mnanata mantsa, kabga nda sna tsatsi ta skwi dza'a tsi magay. ⁷ Ka Filip nda tsi mantsa: «Dər tseda vagma mnduha his dərɱək* ta maga slna klaf lu ɲa dzawaktá buradi nda tsi ná, slaghu a dər ɲa valanjá həɲ ki'a ki'a wu,» ka'a nda tsi. ⁸ Ka sani mataba duhwalhani ta nzakway ka Andre zwanjamani ma Simuɲ Piyer nda tsi mantsa: ⁹ «Mamu sana zwan hadna nda buradi hutaf nda tsulhwa zwana klipí his da tsi, tsaw ɲa slafta kawu mataba ndəghata mnduha mandana na?» ka'a. ¹⁰ Ka Yesu mantsa: «Mnanawa mna ta həɲ ka nzanzata həɲ nda nzanza,» ka'a. Tsaw mamu ɗyatá kuzuɲ ksif ma tsa vli ya, ka nzanzafá mnduha ta maga dəmbu' hutaf tida. ¹¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəɲani, ka daganafá tsi ta tsa mnduha ta nzaku ya. Ka daganafá tsi ta tsa klipíha ya ta həɲ guli manda ya ta kumə həɲ. ¹² Manda babaghawta mnduha, «Tskafwa padakwani

yaha da badzuta,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹³ Ka tskaftá həɲ, ka ndaghanafá həɲ ta ghwanak ghwanɲpɗə his nda pɗakwa tsa buradi hutaf ya, tahula babaghawta tan demdem. ¹⁴ «Nana mndu na vərɗa anabi dza'a sagha ta ghəɲa hadik mnə lu kay ya,» ka tsa mnduha ta nghanjá mazəɱzəɱ maga Yesu ya.

¹⁵ Tsatsafta Yesu kazlay: Dza'a saghasa lu da ksafita nda mbraku ɲa nzakwani ka mgham kə'a, ka kɗɲta Yesu ta ɲləglaghata ta ghwá.

Mbaday Yesu ta mbaɗa ta imi

Mat 14:22-33, Mak 6:45-52

¹⁶ Magatá hawu, ka sli'agatá duhwalhani ta wa drəf. ¹⁷ Ka sli'adamtá həɲ da kwambalu ɲa tsughwaɗa drəf ɲa dza'a da luwa Kafar-nahum. Nda ghada kuzatá vli, ta vradagha a Yesu slanaghatá həɲ wa. ¹⁸ Tata ndrə həɲ, ka sli'avafá falak dagala katakata, ka kap-atsa'uwaku drəf. ¹⁹ Swadap swa duhwalha Yesu ta kwambalu ta maga meli hutaf ka mku' a tsi, ka nghanjá həɲ ta Yesu ta mbaɗa ta drəf ta ndusadaghata tavata kwambalu, ka ksafá zləɲ ta həɲ. ²⁰ «l'i ya tane! Ma zləɲ kuni ta zləɲ!» ka Yesu nda həɲ. ²¹ Si ta kumay həɲ ta klamta da kwambalu sizlay, gi nda ɓhadaghata kwambalu da tsa vli ta dza'a həɲ ya.

Zbay dəmgá ta Yesu

* 6:7 Ngha ta Mata 20:2.

22 Gamahtsimani, ka havaktá tsa mnduha ta nzaku ta wa drəf ya kazlay: Turtuktuk kwambalu si ta lagha da tsa vli ya kə'a. Grafgra həŋ guli kazlay: Lamə a Yesu kawadaga nda duhwalhani dida wu kə'a. Nda ghəŋa taŋ laghwa duhwalhani. 23 Ma va tsa fitik ya, ka sli'áftá sana kwambaluha ma luwa Tiberiya, ka ǂhadaghatá həŋ ndusa nda tsa vli kəl Mgham Yesu ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋa buradi, ka zutá mnduha ya kay. 24 Nghay mnduha ná, haď Yesu hada wu, haď duhwalhani hada guli wu, ka sli'adamtá həŋ da tsa kwambalu ya ka laghwi da luwa Kafarnahum da zba Yesu.

Yesu ná, dafa hafu ya

25 Ka ǂhadaghatá həŋ ka zbə həŋ, ka slanaghatá həŋ ta wa sana ǂla tsa drəf ya. «Maləma dá! Yawu saghwa ka da hadna kay?» ka həŋ nda tsi. 26 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta zbə kabga vəl nghan̄ta ghuni ta mazəmzəm a kuni ta i'i wa. Ta zbə kabga zuta ghuni ta buradi, ka baghaftá kuni, kuni ta i'i. 27 Ma ksə kuni ta slna ŋa skwa zay dza'a ǂadzuta. Nəvawaŋa ka maga slna ŋa skwa zay ta nzdavata dza'a vlaghunatá hafu ŋa kǂekedzeŋ. Tsa skwa zay ya ná, Zwaŋa mndu dza'a vlaghunata, kabga ta tsatsi thafta Da ta ŋizla vlan̄tani ta mbraku,» ka'a nda həŋ.

28 Ka həŋ nda tsi mantsa: «Nahgani dza'a aŋni magay ŋa kǂintá magatá slna Lazglafta na?» ka həŋ. 29 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zlghafta ghuni ta mndu ya ghunaga tsi, na slna ya ta kzlə Lazglafta ta maganata ghuni,» ka'a. 30 Ka həŋ mantsa: «Mndərga wati mazəmzəm lavin̄ ka ta magan̄nata ŋa nghan̄ta ŋni, kada zlghafta ŋni ta kagha na? Wati slna dza'a ka magata na? 31 Zuza dzidziha ŋni ta Mana ma mtak. Manda ya nda vinda na: "vlagavla ta buradi daga ta luwa† ŋa taŋ, ŋa zay taŋ,» ka həŋ nda tsi. 32 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, Musa a ta vlaghunatá buradi ta saha ta luwa wa, Da dá ta vlatá buradi ta saha ta luwa. 33 Tsa Buradi vлага Lazglafta ya ná, tsa ta saha ta luwa ta vla hafu ŋa mnduha ta ghəŋa haďik yeya,» ka'a nda həŋ. 34 Ka həŋ mantsa: «Mghama dá! gǂagǂa ta vlan̄natá mndərga tsa buradi ya,» ka həŋ.

35 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «I'i buradi ta vla hafu. Ka saghasa mndu da i'i, walglan̄ta a maya ta kuzlan̄ta wa. Ka zlghafzlgha mndu ta i'i, walglan̄ta a ndala ta kuzlan̄ta wa. 36 Wya mnaghunamna yu, nda nghan̄ta kuni ta i'i, ka kwalaghutá kuni ta zlghaftá i'i. 37 Inda gwal vliha Da, dza'a saghasa həŋ da i'i. Haď i'i guli dza'a zlan̄tá mndu ya ta sagha da i'i ma bli wa. 38 Sa a i'i ta luwa ŋa

† 6:31 Nghan̄ta ta Sabi 16:13-15, 31.

maga skwi ta kumə yu wa. Sasa i'i ɲa maga skwi ta kumə mndu ta ghunigihata. ³⁹ Skwi ta kumə mndu ta ghunigihata ná, kwala dá kul zlanaghutá inda gwal vliha tsi, ɲa sli'aganapta dá ta hən badu kɔakwa ghəɲa hadik. ⁴⁰ Wya skwi ta kumə Da dá, dər wati ma mndu ta nghanɲá zwan ɲa zlgħaftá tsi, nda mutsa hafani ɲa kɔekedzenj. Dza'a sli'aganapsli'a yu badu kɔakwa ghəɲa hadik,» ka'a.

⁴¹ Ka rurunwaku la Yahuda ta ghəɲani, kabga mnayni kazlay: I'i buradi ta saha daga ta luwa kə'a. ⁴² «Tsatsi a Yesu zwanja Yusufu kay wu ra? Tsatsi a na snan amu ta i dani nda mani na ra? Ta ghəɲa wu ta mna tsi kazlay: Sa daga ta luwa yu kə'a ɓa?» ka hən. ⁴³ Ka Yesu nda hən mantsa: «Zlanawazla ta rurunwaku mataba ghuni, ⁴⁴ had mndu dza'a lavintá sagha da i'i, ka ghunagagha a Da ta ghunigihata da i'i wa. I'i, dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya badu kɔakwa ghəɲa hadik. ⁴⁵ Wya skwi vindaf la anabi: "Dza'a taghanaftagha Lazglafta‡ ta skwiha ta hən." Dər wa ta snay, ka zlgħaftá tsa skwi ta taghə Lazglafta ya, dza'a saghasa tsa mndu ya da i'i. ⁴⁶ Va a tsaya ta mnay kazlay: Nda ngha tsa mndu ya ta Da nda irani kə'a wu, ba mndu ta saha da Lazglafta yeya nda ngha ta Da nda irani. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlgħaftá i'i, nda mutsa hafani

ɲa kɔekedzenj. ⁴⁸ I'i buradi ta vla hafu. ⁴⁹ Zuza dzidziha ghuni ta mana ma mtak, kulam nda tsa, rwurwa inda tanj. ⁵⁰ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Mndu ta zay, mtəta a wa. ⁵¹ I'i buradi ta vla hafu ta saha daga ta luwa. Kata zay mndu ta tsa buradi ya, dza'a nzaku tsa mndu ya nda hafu ɲa kɔekedzenj. Tsa buradi ta vlə yu ya ná, slu'uvgha dá ya. Dza'a vlay yu, kada nzakwa mnduha ta ghəɲa hadik nda hafu,» ka Yesu nda hən.

⁵² Ka hən mantsa: «Waka na mndu na dza'a vlamatá slu'uvghani ɲa zay na?» ka la Yahuda zlgħanafta ta ghəɲani. ⁵³ Ka Yesu nda hən mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka za a kuni ta slu'uvgha Zwanja mndu, sa a kuni ta usani wu katsi, had hafu ɔekɔek ma kaghuni wa. ⁵⁴ Mndu ta za slu'uvgha dá, ta sa usa dá, mamu hafu ɲa kɔekedzenj ma tsa mndu ya. Dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya badu kɔakwa ghəɲa hadik. ⁵⁵ Vərda skwa zay ná, slu'uvgha dá ya. Vərda skwa say guli ná, usa dá ya. ⁵⁶ Mndu ta za slu'uvgha dá, ta sa usa dá ná, ma i'i ta nzamta tsa mndu ya, ma tsa mndu ya nzamta i'i guli. ⁵⁷ Tsa Da ta ghunigihata ya ná, nda hafu mida. Nda tsatsi ta nzakwa i'i nda hafu. Mantsa ya guli ka ta zay mndu ta i'i, dza'a nzanza nda hafu. ⁵⁸ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Nza a manda

‡ 6:45 Ngha ta Isaya 54:13.

ɲa dzidzɪha ghuni ta zutá mana ka rwutá hən̄ ya wa. Mndu ta za na buradi na ná, dza'a nzanza nda hafu ɲa kdekedzen̄,» ka Yesu nda hən̄. ⁵⁹ Ta taghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda ma Kafarnahum, mna Yesu ta tsa gwada ya.

Zlanavata sanlaha ma duhwalhani ta Yesu

⁶⁰ Ka sanlaha mataba duhwalhani snən̄ər hən̄ ta tsa gwada ya mantisa: «Dukdukwa na gwada na, wa dza'a laviɲtá snay na?» ka hən̄. ⁶¹ Daslafta Yesu ma vghani kazlay: Ta rurun̄waku duhwalhani ta ghəɲa tsa tagha skwi ya kə'a, «nda ɲra ɲudufa kaghuni guli ra? ⁶² A ka tsa nghan̄ kuni ta Zwan̄a mndu ta ɲlu da vli si hada tsi ghalya, waka ɲudufa ghuni dza'a magay tama? ⁶³ Sulkuma Lazglafta ta vla hafu, had̄ sana skwi laviɲ mnda səla ta magata wa. Na gwada mnaghuna yu na ná, Sulkum nda hafu ya. ⁶⁴ Tsaw mataba ghuni ná, mamu sanlaha kul zlglafta dekdek,» ka Yesu nda hən̄. Tsaw nda sna Yesu daga zraftani ta gwal kul zlglafta dekdek, nda mndu ya dza'a skwapta tani. ⁶⁵ Ka Yesu sganaghata mantisa: «Tsaya kəl yu ka mnay ɲa ghuni kazlay: Had̄ mndu dza'a laviɲtá sagma da i'i, ka ghunak a Da wu kə'a ya,» ka'a.

⁶⁶ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, nda ndəgha sanlaha ma duhwalhani ta vraghuta, ka kwal kul

dza'agəлта mistani. ⁶⁷ Ka Yesu mantisa: «Ki kaghuni, sli'a a kaghuni guli ra?» ka'a nda tsa gwal ghwan̄pdə his ya. ⁶⁸ Ka Simun̄ Piyer mantisa: «Mghama da! Da wa ta dza'a ɲni? Ya wana mamu gwada hafu ɲa kdekedzen̄ da kagma. ⁶⁹ Zlglafta kagma ɲni, nda sna ɲni guli kazlay: Kristi mndu nda ghuɓa ta saha daga da Lazglafta kagma kə'a,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Ka Yesu mantisa: «I'i a ta dagaptá na kaghuni ghwan̄pdə his na ra? Nziya nza tsi ná, ka halaway ya turtuk mataba ghuni,» ka'a nda hən̄. ⁷¹ Ta ghəɲa Zudas Iskaryut zwan̄a Simun̄ ta mna tsi ta tsaya kabga tsatsi mndu dza'a skwapta, dər má tekw tsatsi mataba tsa gwal ghwan̄pdə his ya.

7

Kwalaghuta zwanamani ta zlglafta Yesu

¹ Tahula tsa, mbaɓa Yesu ka ra had̄ika Galili. Va a ta dza'a ta had̄ika Zudiya wu, kabga ta d̄akwatsay d̄akwatsay maliha ta ghəɲa la Yahuda hada ɲa dzata. ² Tsaw ndusakndusa fitika skala dumbi da la Yahuda. ³ «Sli'afsl'i'a gha ka dza'a ka ta had̄ika Zudiya kada nghan̄ta duhwalha gha guli ta slna ta magə ka, ⁴ had̄ mndu ta kuma maran̄tá ghəɲani ta difa ghəɲani wa. Ya wya mamu skwiha ta magə ka ya, maran̄mara ta ghəɲa gha ban̄luwa ɲa nghan̄ta inda mnduha ta kagma,» ka zwanamani nda tsi. ⁵ Tsaw ta zlglafta a zwanamani ta

tsatsi wa. ⁶ Ka Yesu nda hən mantasa: «Ta sagha a fitika dá wa. Na kaghuni ya ná, dər ta wati luwa tsi, nda maga fitik, ka kaghuni. ⁷ Had kaghuni ta husanťá mnduha wa. Ti ná, husanhusa yu ta mnduha, kabga ta mnananmna yu ta slna tan kul dínaku ta hən. ⁸ Lawala kaghuni! La a i'i wu, kabga ta kďa a sagha fitika dá karaku wu,» ka Yesu nda hən. ⁹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta hən, ka nzaghutá tsatsi ma Galili.

¹⁰ Manda laghwa zwana-mani da vla skalú, ka sli'aftá tsatsi ka ghəjani ka lafi ma difa ma difa, kul maranťá ghəjani banluwa.

Taghay Yesu ta skwi ma həga Lazglafta

¹¹ Ka la Yahuda mantasa: «Ga tsatsi tama!» ka hən ka zba Yesu ma vla skalú. ¹² Ka sli'avaftá zlərdutawi ka nďanďa ta ghəja tsatsi mataba mnduha kazlay: Nərma mndu ya, ka sanlaha, mnduha ta zadinťa tsi, ka sanlaha. ¹³ Ma va tsaya ná, had mndu ta klanťá lwi ka gwada ta ghəja Yesu wu, kabga zləja la mali ta ghəja la Yahuda.

¹⁴ Dəgatá tsa fitikha na skalú ya ka gragra ya ná, ka sli'aftá Yesu ka lamə da həga Lazglafta. Ka taghə tsi ta skwi na mnduha mida. ¹⁵ Ka la Yahuda mantasa: «Taghaf ga na mndu na ta na nani ma skwi na na? Ya wya ta lagha a da vla taghaftá skwi wu, waka a sanťá skwi ma gwada Lazglafta

mandana na?» ka hən ka ndərmimay. ¹⁶ Ka Yesu nda hən mantasa: «Ta sagha da mndu ta ghunigihatá skwi ta taghə yu, ta sabə da i'i a wa. ¹⁷ Ka fafa mndu ta ghəjani ka maga skwi ta kumə Lazglafta, dza'a nda sna ka ta sagha da Lazglafta na skwi ta taghə yu na tsi, ka ta kla'ata ma ghəja dá a yu. ¹⁸ Mndu ta mna gwada ta ghəja ghəjani ná, ghəjani ta ghubu tsi. Mndu ta zba vlanťá glaku ta mndu ya ta ghunafta, vərda mndu tsa mndu ya, ghwadaka mndu a wa. ¹⁹ Musa a ta vlaghunata zlahu wu ra? had ya mataba ghuni ta maga slna nda tsa zlahu ya wa. Ta zbə nawan kuni ta i'i na dzata tama?» ka Yesu nda hən. ²⁰ Ka hən mantasa: «Nda ksa ka da halaway, wa ta zba kagha na dzata na?» ka hən nda tsi.

²¹ Ka Yesu nda hən mantasa: «Turtuktuk yeya slna magan yu, ka ndərmim kuni nda ndərmima demdem. ²² Vlaghunavla Musa ta zlahu na datsa fafad, an mndani Musa a ta zlafta wa. Daga ta dzidzi ta zlafta lu. Ta datsay a kuni ta fafada zwani badu sabat rke? ²³ Ka si lavinlava kuni ta tsa fafada zwan badu Sabat, kabga yaha lu da banaptá zlahu Musa ya ní, kabgawu ta basa kuni ta nuduf ta ghəja i'i, kabga vəl mbanafta dá ta mndu dzahuma' badu sabat tama? ²⁴ Ma tsə kuni ta guma wa iri, tsawa tsa ta guma manda ya ta raku,» ka Yesu nda hən.

Kristi ná, Almasihu ya

²⁵ Ka sanlaha ma mnduha la Ursalima mantša: «Nana mndu na a ta zbə həŋ ɲa dzata kay ra? ka həŋ. ²⁶ Ngha 6a ta platá vghani ta gwada, gwadanaf a lu wa. Ari tsat-saftsatsa a maliha mu kazlay: Kristi na mndu na kə'a kana? ²⁷ An mndani nda sna mu ta vli sabə tsi. Wya ka saghasa Kristi tani ná, had mndu nda sna ta vli dza'a sabə tsi wu,» ka sanlaha ma mnduha la Ursalima guli.

²⁸ Ma tsa tagha skwi ta taghə Yesu ma da6a həga Lazglafta ya, ka klanťá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantša: «Nda sna kaghuni ta i'i nda vli sabə yu dardar guli ra? Gaghəŋ gaghəŋa 6a a sagha yu wa. Vərdə mndu tsa mndu ta ghunidikta ya. Tsaw sna a kaghuni tama ta tsa mndu ya wa. ²⁹ I'i, nda sna yu, kabga sagha da tsatsi i'i. Tsatsi ta ghunidikta,» ka Yesu. ³⁰ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksay. Sew had ya ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani karaku wa. ³¹ «Badu saghar Kristi ní, dza'a magay ta mazəməzəmə ka malaghutá ɲa na mndu na ri?» ka ndəghata sanlaha ma mnduha mataba tsa dəmga ya.

Ghunafta la Farisa ta mnduha ɲa ksaftá Yesu

³² Ka sniŋťá la Farisa ta tsa skwi ta mnə mnduha makdek makdek ta ghəŋa Yesu ya. Ka ghunaftá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la Farisa ta gwal ngha həga Lazglafta da

ksa Yesu. ³³ Ka Yesu mantša: «Ta teke'a nzda 6a kwitikw da kaghuni, kada vra yu da mndu ta ghunidikta. ³⁴ Dza'a zbay kuni ta i'i, slafta a kuni ta i'i wu, laviŋta a kuni ta 6hata ma vli ta dza'a yu guli wu,» ka Yesu nda həŋ. ³⁵ Ka la Yahuda mantša: «Dza'a laghu diga ɲa kwala mu kul slanaghata na? Dza'a laghu da taba la Yahuda ta widamťá vgha ma səla la Grek, ka tagha skwi ɲa la Grek rki na? ³⁶ Dza'a zbay kuni ta i'i, slađighata a kuni wu, laviŋta a kuni ta 6hata da vli ta dza'a yu guli wu, ka'a ná, nu klatá ghəŋa tsa gwadani ya na?» ka həŋ ta ghəŋani.

Mnay Yesu ta gwada ta Sulkum nda ghuba

³⁷ Badu kdavakta fitika tsa skalu ta nzakway ka mghama fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka sladata, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantša: «Ka ta kuzlan kuzla ndala ta mndu, ka sawi tsi da i'i da sa imi. ³⁸ «Ka zlg hafzlg ha mndu ta i'i katsi, dza'a mbəzagapmbəza dzu6ay ma ɲudufani.» Tsa imi ya ta vla hafu. Mantša ya vindatani ma gwada Lazglafta,» ka Yesu. ³⁹ Tsaya ná, ta gwadə ta ghəŋa Sulkum dza'a tsu'u gwal dza'a zlg haftá tsatsi ta tsa gwada ya. Ta vla a lu ta Sulkum karaku ma tsa fitik ya wu, kabga ta kapanaf a lu karaku ta Yesu ma glakwani wa.

Kwala Yesu kul had ma fəlma mnduha

⁴⁰ Ka sanlaha mataba tsa dəmga ya snəŋər həŋ

ta tsa gwada ya mantsa: «Varda anabi na mndu na,» ka hən. ⁴¹ «Kristi ya,» ka sanlaha. «Tsaw ma Galili dza'a saba Kristi rki? ⁴² «Ma zivra Dawuda ma luwa Batlehem ta nzakway ka luwa Dawuda*» a dza'a saba Kristi, ka vindatani ma gwada Lazglafta kay ra?» ka sanlaha. ⁴³ Kidaghi gamndər ka tsa ndəghata mnduha ya dagavapta ta ghəŋa gwada ta Yesu. ⁴⁴ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksaf, sew had ya ta fafta dzvu tida wa.

Gargha maliha la Yahuda

⁴⁵ Ka vraghutá tsa gwal ngha həga Lazglafta ya da slanaghatá tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la Farisa ya. Ka hən mantsa: «Nya kwal kuni ksakta na?» ka tsaha ya nda hən. ⁴⁶ Ka hən mantsa: «Kay! Had mndu ta kdə walaŋta gwadaftá mndərga tsa gwada ta gwadə tsa mndu ya wu,» ka hən nda tsa la Farisa ya. ⁴⁷ Ka la Farisa mantsa: «Nu! Nanafnana lu ta kaghuni guli 6a? ⁴⁸ Mamu mndu dər turtuk mataba la mali mali, nda ya mataba la Farisa ta zlgħaftá tsa mndu ya ta nghə kaghuni ra? ⁴⁹ Tsa ndəghata mnduha ta zlgħafta ta nghə kaghuni ya ná, sna a hən ta zlahá Musa wu, gwal nda ksi'a hən!» ka la Farisa nda hən.

⁵⁰ Ka Nikwademu ta nzakway mataba taŋ si ta sli'afta girvidik ka lagha slanaghatá Yesu ya kay nda hən mantsa:

⁵¹ «Ka ta dawap a lu ta gwada da mndu, ka snarŋá skwi maga tsi wu ná, ta gi tsanaghatá zlahá mu ta guma ta ghəŋani ra?» ka'a. ⁵² Ka hən mantsa: «Tekw kagha mataba la Galili guli ra? Dzaŋa ta gwada Lazglafta 6a ka ngha ka, ka dza'a slanaghasla ka ta vli ta mna saba anabi ma Galili,» ka hən nda tsi. [⁵³ Tahula tsa, ka gazlaghutá hən dzagha taŋ.]

8

Marakw ksaf lu ta hliri

¹ Ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta ghwá Zaytuŋ. ² Wrak tgha ka vragatá tsi, ka lamə tsi da daba həga Lazglafta, ka sli'adaghatá inda mnduha da tsi. Ka nzatá tsi nda nza ka tagha skwi ŋa taŋ. ³ Mbadá gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa ka ksadaghatá sana marakw ksaf lu ta hliri. Ka kladamta da taba mnduha ka sladanata ta kəma Yesu. ⁴ Ka hən mantsa: «Mghama da! Wana ŋa marakw na ksaf lu ta hliri. ⁵ Mndərga na marakw na ná, zlabata nda pala, ka zlahá Musa mnaŋnata. Waka kagha nda ŋa gha na?» ka hən nda Yesu.

⁶ Tsaw ŋa tsanamta mat-savada, kada mutsafa hən ta rutsak tida lagha hən mna tsa gwada ya ŋani. Lagha Yesu ka dzamtá ghəŋ ka vinda skwi ta hadik nda ndəfiŋa dzvu. ⁷ Ka gdavatá hən ka va daway da tsi. Ka Yesu mantsa: «Ka waya mataba ghuni kul walaŋta gatá dmaku ya, ka zlafzla

* 7:42 Ngha ta 2 Samuyel 7:12, Zabura 89:4-5, Irmiya 23:5, Mika 5:1.

tsi ta wuda na marakw na nda pala,» ka'a kapanťa ghəj. ⁸ Ka dzəglamtá tsi ta ghəj ka vindgəltá skwi ta hadik. ⁹ Tahula snanťa tanť ta tsa gwada Yesu ya, ka gazlaghatá həj turtuk turtuk, zlrافتa ta la galata mnduha ha ka saha ta zwani. Ka zlanťa həj ta Yesu turtukwani nda tsa marakw ya ta sladu ta kəmani. ¹⁰ Kə'a ka Yesu kapglanťa ghəj ná, tsa marakw yeya nghanť tsi. Ka Yesu mantša: «A', gazlagha diga həj kay ní makwa na? Had' mndu ta tsaghagha ta guma kay ra?» ka'a nda tsi. ¹¹ Ka tsa marakw ya mantša: «Had' mghama dá wa,» ka'a. Ka Yesu mantša: «Tsa a i'i ta guma ta ghəja kagha guli wa. La! Yaha ka magəgəltá dmaku,» ka'a nda tsi.

Yesu tsuwadaka ghəja hadik

¹² Ka Yesu nda həj guli mantša: «I'i tsuwadaka ghəja hadik, mndu ta dza'a mista dá ná, had' dza'a mbada ma grusl wu, dza'a mutsay ta tsuwadaka hafu,» ka'a. ¹³ Ka la Farisa mantša: «Ghuba ghəja gha ta ghubu ka, vərđa gwada a na gwada gha na wu,» ka həj ta ghəjani. ¹⁴ Ka Yesu nda həj mantša: «Dər má ghuba ghəja dá ta ghubu yu ná, vərđa gwada ya ta mnə yu, kabga nda sna yu ta vli sagha yu nda vli ta dza'a yu. Tsaw kaghuni ya ná, sna a kuni ta vli sagha yu, nda vli ta dza'a yu wa. ¹⁵ Kaghuni ná, guma wa iri ta tsə kuni.

I'i, tsa a yu ta guma ta ghəja mndu wa. ¹⁶ Ala ka tsatsa yu ta guma katsi, vərđa guma na guma dá, kabga turtukwa dá a yu wu kawadaga ηni nda Da ta ghunigihata. ¹⁷ Nda vinda ma zlahu ghuni kazlay: Ka nda guya gwada mnduha his ta va tsa skwa turtuk ya katsi ná, kahwathwata nzakwa tsa gwada ya* kə'a. ¹⁸ Ghuba ghəja dá ta ghubu yu mndani, ta ghuba i'i Da dá ta ghunidikta guli,» ka'a nda həj. ¹⁹ «Ga Da gha na?» ka həj nda tsi. Ka Yesu mantša: «Sna a kuni ta i'i wu, sna a kuni ta Da dá guli wa. Ka má nda sna kuni ta i'i ná, má nda sna kuni ta Da dá guli,» ka'a nda həj.

²⁰ Ta tagha skwi ma dađa həga Lazglafta mna tsi ta tsa gwadaha ya, ta nzaku ndusa nda vla pgha tsemi. Sew had' mndu ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani wa.

Mnanťa Yesu ta sli'ani da dani

²¹ Ka Yesu mantša: «Dza'a laghula yu, dza'a zbay kuni ta i'i. Dza'a rwaku kuni ma dmaku, laviňta a kuni ta 6hata ma tsa vli ta dza'a yu ya wu,» ka'a nda həj guli. ²² Ka la Yahuda mantša: «Vghani rki dza'a tsi dzuvta kəl tsi ka mnay kazlay: Laviňta a kuni ta 6hata da tsa vli ta dza'a yu ya wu kə'a na?» ka həj ta ghəja tsa gwadani ya. ²³ Ka Yesu mantša: «Gwal ta ghəja hadik kaghuni, la ta luwa i'i, ηa gwal ta ghəja hadik kaghuni, ηa na ghəja

* 8:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 17:6, 19:15.

hadik na a i'i wa. ²⁴ Tsaya tsa kæl yu ka mnay ɲa ghuni kazlay: Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni kə'a ya. Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni ka si zlgha a kuni kazlay: "Ti ná, i'i ya kə'a ya wu,"» ka'a nda həŋ. ²⁵ Ka həŋ nda tsi mantša: «Wa kagha katək na?» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ mantša: «Tsa i'i mnaghuna yu daga tanɲaŋ ya, ya. ²⁶ Ta traku skwiha ɲa mnay da ta kaghuni, ka tsaghunaghatá guma. Tsa mndu ta ghunigihata ya ná, vərda mndu ya. Skwi snaŋ yu da tsi ta mnə yu ɲa mnduha ta ghəŋa hadik,» ka'a nda həŋ. ²⁷ Sew sna a həŋ kazlay: Ta gwadə ta Da na Yesu ta tsa gwada ya kə'a wa. ²⁸ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Badu kapadafta ghuni ta Zwanja mndu ya, badu tsaya dza'a snaŋta kuni "ta i'i." Badu tsaya guli dza'a snaŋta kuni kazlay: Gagħəŋgagħəŋa da a ta maga yu ta skwi wu, manda ya taghadif Da ta mna yu ta gwada da† kə'a. ²⁹ Tsa mndu ta ghunidfikta ya ná, kawadaga ɲni nda tsi. Turtukwa da a zlihata tsi wu, kabga ta maganamaga yu ta skwi ta zdəganata inda fitik,» ka'a. ³⁰ Ta gwadə Yesu ta tsa gwadaha ya ná, nda ndəgha gwal ta zlghafta.

Da Lazglafta ta sagha kahwathwata

³¹ Ka Yesu nda tsa la Yahuda ta zlghafta ya mantša: «Ka gdavagda kuni

ma skwi ta taghə yu ɲa ghuni katsi, nda nza kuni ka vərda duhwalha da. ³² Dza'a nda sna kuni ta kahwathwata, ɲa vlaghunata tsa kahwathwata ya ta nzaku nda platá vgha,» ka'a ³³ Ka la Yahuda mantša: «Zivra Abraham aŋni, ta walaŋ a aŋni ta nzata ka vu'a mndu wa. Ta wu ɲa mnay gha kazlay: Dza'a plaku vgha ghuni kə'a na?» ka həŋ nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, inda mndu ta ga dmaku ná, nda nza ka vu'a dmaku. ³⁵ Had vu'a ta gdavata ma həga ga mndu wu, zwanj yeya ta gdavata ɲa dekdek. ³⁶ Ka zwanj ta plighunista katsi ná, falau' vgha ghuni kahwathwata. ³⁷ Nda sna yu kazlay: Zivra Abraham kuni kə'a, ama wana kuni ta psa i'i ɲa dzata, kabga tsu'a a kuni ta gwada da wa. ³⁸ Skwi nghan yu da Da da ta mnə yu. Kaghuni, skwi taghaghunaf da ghuni ɲa ghuni ta magay,» ka'a ³⁹ Ka həŋ nda tsi mantša: «Abraham da ɲni ta aŋni,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ mantša: «Ka má vərda zwana Abraham kuni katsi ná, má mndərga slna Abraham ta magə kuni. ⁴⁰ Wana ndanana ná, ta zba dzata i'i ta mnaghunata kahwathwata skwi ya snaŋ yu da Lazglafta kuni. Ta walaŋ a Abraham ta magatá mndərga tsaya wa. ⁴¹ Kaghuni ná, slna da ghuni ta magə kuni,» ka'a nda həŋ. Ka həŋ mantša: «Masagwa a

† 8:28 Ngha ta Yuhwana 3:14.

aŋni wa. Turtuktuk Da ŋni ta nzakway ka Lazglafta,» ka həŋ. ⁴² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka si Lazglafta vərda da ghuni katsi ná, má dza'a dʷudʷa kuni ta i'i. Sli'af da Lazglafta i'i ka sagha, gaghəŋgaghəŋa da a sagha yu wa. Tsatsi ta ghunigidaghata. ⁴³ Laviŋ a kuni ta snaŋtá gwada da wu, kabga kwala ghuni kul fatá sləməŋ ka sna skwi ta mnaghunata yu. ⁴⁴ Da ghuni ná, halaway ya. Ta kumay kuni ta maganatá skwi ta zdəganata. Nda nza tsatsi ka mnda dzata mndu daga ma zrafta. Ta walaŋ a ta sladafta ta kahwathwata wu, kabga had kahwathwata da tsi wa. Vərda ŋani ma gwada ta gwadagapta ná, tsakalawi ya, kabga tsakalawi tsatá fwa tsatsi. Dani ma tsakalawi tsatsi guli. ⁴⁵ I'i, tsu'a a kuni ta i'i, kabga mnay da ta kahwathwata wa. ⁴⁶ Waya mataba ghuni dza'a mnihata kazlay: Ta6 magamaga ka ta dmaku dər turtuk səla kə'a nda i'i na? Ka si kahwathwata ta mnə yu, kabga wu kwal kuni zlghay na? ⁴⁷ Mndu ya nda nza ka ŋa Lazglafta ná, ta snay ta gwada Lazglafta. Kaghuni, sna a kuni ta gwada Lazglafta wu, kabga nza a kuni ka ŋani wu,» ka Yesu nda həŋ.

I Yesu nda Abraham

⁴⁸ Ka la Yahuda mantsa: «Ta ŋaŋni a ta mnay kazlay: Mnda la Samari kagha, nda ksa ka da halaway kə'a kay rke?» ka həŋ nda tsi. ⁴⁹ Ka

Yesu mantsa: «Ksa a yu da halaway wa. Glaku ŋa da ta vlay ŋa Da da, ka mbidata kaghuni ta i'i. ⁵⁰ Zba vlanťa glaku ta ghəŋa da a ta zbə yu wa. Turtuk tsa mndu ta zba tsa glaku ya ŋa da, tsatsi ta tsa guma guli. ⁵¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta snatá skwi ta taghə yu, had dza'a mtuta dekdek wa,» ka'a nda həŋ.

⁵² Ka la Yahuda nda tsi mantsa: «Ndanana grafta ŋni kazlay: Nda ksa ka da halaway kə'a. Mtumta Abraham, rwurwa la anabi guli. «Ka snasna mndu ta skwi ta taghə yu ná, had dza'a mtuta dekdek wu,» ka ka ná, ⁵³ mal kagha ka tsa da ŋni Abraham ta mtuta ya ra? Ari mal kagha a ka tsa anabiha ta rwuta ya na? Wa i'i ka kagha ta gray na?» ka həŋ. ⁵⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka vla glaku ta vlə yu ŋa ghəŋa da katsi ná, bətbət tsa glakwa da ya. Da da ta vlihatá glaku, tsa ta mnə kaghuni kazlay: Má Lazglafta ŋni ya kə'a ⁵⁵ kul snaŋta kuni ya. I'i nda sna yu ta tsatsi. Ka má sna a yu wu ka yu mazlay katsi ná, má dza'a nzakway yu ka guram nda kaghuni ta tsakalawi ya. Tsaw nda sna i'i ta tsatsi, ta snay yu ta gwadani guli. ⁵⁶ Harharhar ghəŋa Abraham ta ghəŋa vəl ndanayni ta dza'ani nghanťa fitika da. Ka nghanťa tsi, ka tuta tsi da rfu,» ka Yesu nda həŋ. ⁵⁷ Ka la Yahuda mantsa: «Ta maga a ima gha hutaf mbsak ná, gi nda ngha yu ta

Abraham ka ka?» ka həŋ nda tsi. ⁵⁸ Ka Yesu mantša: «“Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, makəđ lu ka Yatá Abraham ná, mamu i’i,”» ka’a nda həŋ. ⁵⁹ Na mnatani ta tsaya, ka hlaftá həŋ ta pala ŋa zlarťsay. Ka difaghutá Yesu, ka saghu tsi da dađa həga Lazglafta.

9

Mbanafta Yesu ta sana ghulpata mndu

¹ Ta labə Yesu ta tvi, ka nghanťá tsi ta sana mndu nda ghulpa daga ta yagatá lu. ² «Maləma da! Wana nda ghulpa na mndu na daga ta yagatá lu. Tsatsi re, dadahani a ta gatá dmaku katak na?» ka duhwalhani đawanťa da tsi. ³ Ka Yesu mantša: «Ta ghəŋa dmakwani a ghulpəta tsi wu, ta ghəŋa dmakwa dadahani a guli wa. Ghulpghulpa ŋa maravata slna Lazglafta nda ma tsatsi. ⁴ Ta ka fitik vəl na ná, magamamaga ta slna mndu ya ta ghunighata. Wana vli dza’a kuzuta ŋa kwal kul laviŋta ksəgəltá slna. ⁵ Tata ghəŋa hadik na yu kaku ná, i’i tsuwadaka ghəŋa hadik,» ka Yesu.

⁶ Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka tťatá tsi ta sərđək, ka hwada’atá hadik nda tsi, ka masanafta ta kwapaya irihani. ⁷ Manda kdĩntani ta masanaftá, ka’a nda tsi mantša: «La mbaziŋta kuma gha ma ima Silwe,» ka’a. Tsa «Silwe» ya ná,

manda mnay kazlay: Ghunay kə’a ya.

Ka sli’aftá tsi ka laghwi mbaziŋťa kumani. Mbaziŋťani, tsidid irani, ka sli’aftá tsi ka laghu dzaghani. ⁸ «Na mndu ta nzata ka gatá skwi da mnduha ya a na mndu na kay ra?» ka sləvdahani si ta gđata ta nghanťa ta gatá skwi ya. ⁹ «Tsatsi ya» ka sanlaha. «Tsatsi a wu, sana mndu ya ta gara vgha nda tsatsi,» ka sanlaha guli. Ka tsa mndu ya mantša: «Aŋ! vada ya,» ka’a. ¹⁰ «Waka ka magay kəl ka ka nghanťá vli 6a?» ka həŋ nda tsi. ¹¹ «Sana mndu ya ta hgə lu ka Yesu, ta hwada’atá hadik, ka masadiftá tsi ta kwapaya iriha da. “La mbaziŋťa kuma gha ma ima Silwe,” ka’a nda i’i, ka sli’aftá yu ka laghwi yu mbaziŋta, kəl yu ka nghanťá vli,» ka’a. ¹² «Ga tsa mndu ya ndana?» ka həŋ nda tsi. «Sna a i’i wa,» ka’a nda həŋ.

Dawutá vla la Farisa da tsa mndu si nda ghulpa ya

¹³ Ka klaftá həŋ ta tsa mndu si nda ghulpa ya, ka klaghata da la Farisa. ¹⁴ Tsaw badu Sabat hwada’ata Yesu ta tsa hadik ya, ka masanaftá tsa mndu ya ta kwapaya irihani ka mbanafta ya. ¹⁵ Ka đawgəltá la Farisa da tsi kə’a magaku kəl tsi ka nghanťá vli. Ka’a mantša: «Hadik hwada a tsi, ka masadifta ta kwapaya iriha da. Ka mbaziŋta yu ta kuma da, kəl yu ka nghanťá vli,» ka’a nda həŋ. ¹⁶ Ka dgavaptá la Farisa his gamndər. «Mnda Lazglafta a tsa mndu ya wu kabga sna

a ta skwi ta mnə zlahā sabat wu,» ka sanlaha. «Waka mnda dmaku dza'a maga mndərga tsahaya ma mazəməzəm na?» ka sanlaha, ka həŋ ta ghəŋani. ¹⁷ Ka həŋ nda tsa mndu ya mantsa: «Wa tsa mndu ta mbaghafta ya ka kagha ta gray na?» ka həŋ ka mahis nda tsi. «Anabi ya,» ka'a nda həŋ.

¹⁸ Ta lanaf a ta la mali ta ghəŋa la Yahuda na mnay kazlay: Si nda ghulpa tsa mndu ya, ka nghanťá tsi ta vli kə'a wa. Ka laghu həŋ hgaktá dadaha tsa mndu ya. Ka sagha həŋ. ¹⁹ Manda sagha taŋ, «zwaŋa ghuni na mndu na ra? Grafgra kuni kazlay: Nda ghulpa ta yagata kuni kə'a ra? Waka a magaku kəl tsi ka nghanťá vli ndana ba?» ka həŋ nda həŋ. ²⁰ Ka dadahani mantsa: «Nda sna aŋni kazlay: Zwaŋa ŋni ya kə'a. Ta yagatá ŋni guli ná, nda ghulpa. ²¹ Tsaw sna a aŋni kə'a magaku kəl tsi ka nghanťá vli wa. Dawawadawa da tsi, nda gla tsatsi prək ka zlgħawani tsatsi ka ghəŋani,» ka həŋ. ²² Ta zləŋay tsa dadahani ya ta la maliha ta ghəŋa la Yahuda, kəl həŋ ka mnay mantsa. Tsaw la mali ta ghəŋa la Yahuda ya ná, nda ghada dzrafta taŋ. Mndu ta mnay kazlay: Yesu ná Kristi ya kə'a ná, dza'a talintala lu ta tsa mndu ya ma həga tagha skwa mu kə'a. ²³ Tsaya kəl dadahani ka mnay kazlay: Nda gla tsatsi, prək tsatsi ka ghəŋani ka zlgħawani kə'a ya.

²⁴ Ka hgəglanťá la Farisa ta

tsa mndu ya kamahis. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Mna kagha ta kahwathwata ta kəma Lazglafta. Aŋni ná, nda sna aŋni kazlay: Mnda dmaku tsa mndu ya kə'a,» ka həŋ. ²⁵ Ka tsa mndu ya mantsa: «Ka mnda dmaku tsi, ka mnda dmaku a tsi wu, sna a i'i wa. Skwi turtuk ya snaŋ i'i ná, si nda ghulpa yu, ndanana nda nghanťá vli tsidid,» ka'a nda həŋ. ²⁶ «Waka a magaghata kəl ka ka nghanťá vli ka ka?» ka həŋ nda tsi. ²⁷ «Ghadaghada yu ta mnaghunata, va a kuni ta snay wu. Nu ta kumə kuni ta mnəglaghunata da tama, ari ta kumay a kaghuni ta nzakway ka duhwalhani guli na?» ka'a nda həŋ. ²⁸ Ka rarazə həŋ. Ka həŋ mantsa: «Ba kagha ta nzakway ka duhwalani wala, aŋni ná, duhwalha Musa aŋni. ²⁹ Nda sna amu kazlay: Gwadgana gwada Lazglafta ta Musa kə'a. Tsa mndu ya, sna a aŋni ka sagha ga tsi wu,» ka həŋ. ³⁰ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wanawa mandərmimi kay tama! Sna a kuni ta vli ka ga sagha tsi wu? Wana gunihaguna ta ira i'i tada tsa. ³¹ Skwi ya snaŋ amu ná, zlgħa a Lazglafta ta wa skwi ta dawu mnda dmaku wa. Mndu ya ta vli glaku ŋani, ta snanatá ŋani, ta zlgħə tsi ta wani. ³² Ka yawu ta sna a lu ta mnay kazlay: Mamu mndu ta gunanatá ira mndu yaga lu nda ghulpa kə'a wa. ³³ Ka si nza a tsa mndu ya ka mnda Lazglafta wu ná, má had sana skwi laviŋ tsi ta magata wa,»

ka'a nda hən. ³⁴ Ka hən nda tsi mantsa: «Kagha yaga lu ka dmaku dze'dze' guli ná, ka taghəgəltá skwi nən,» ka hən, ka ghzlagapta ma həga tagha skwa tan.

Vərdaka ghulpata mndu

³⁵ Manda snən̄ta Yesu ka-zlay: Ghzlagap ghzla lu ma həga tagha skwa la Yahuda kə'a, ka lagha tsi slanaghata. Ka'a mantsa: «Zlghafzlgħa ka ta Zwan̄a mndu ra?» ka'a nda tsi. ³⁶ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wayá ní mghama dá! Mnihamna ka zlghafta yu,» ka'a nda tsi. ³⁷ «Vani na ta nghə ka, ta gwada nda kagha na,» ka Yesu nda tsi. ³⁸ «Zlghafzlgħa yu mghama dá,» kə'a tsəlbata ka ndəba dzvu neni. ³⁹ Ka Yesu mantsa: «Sasa yu ta na ghən̄a hadik na n̄a dganatá nzakwa mnduha. N̄a nghan̄ta gwal kul nghan̄tá vli, ta vli. Ta ghulpata gwal nda n̄gha ta vli,» ka'a. ⁴⁰ Ka sanlaha ma la Farisa hada mantsa: «Dza'a ghulpgħulpa ən̄ni guli ra?» ka hən̄ nda tsi manda snən̄ta tan̄ ta tsa gwadaha ya. ⁴¹ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Ka má ghulpgħulpa kuni katsi ná, má had dmaku ta kaghuni wa. Tsaw "nda n̄gha ən̄ni ta vli," ka kuni ndanana ya, tsaya kəl dmakwa ghuni ka gdavata,» ka'a nda hən̄.

10

Yesu vərda mnda n̄gha tuwak

¹ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta kwal kul

lami nda ta watgha gamaka tuwakha, ka valadata nda ta muhul ná, ghali tsa mndu ya, gənda tsa mndu ya guli. ² Ala ka lami nda ta watgha tsa mndu ya katsi, mnda n̄gha tuwakha tsa mndu ya. ³ Dza'a gunanaguna mnda n̄gha tsa həga ya ta watgha, dza'a nda sna tuwakha ta lwani, n̄a h̄gayni ta tuwakhani nda h̄ga tan̄ nda h̄ga tan̄. N̄a zligin̄tani ta hən̄ dzibil. ⁴ Zligin̄tani ta inda tuwakha ta nzakway ka n̄ani ya, n̄a dza'ani ta kəma tan̄, ta dza'a hahən̄ mistani. Ta dza'a tuwakhani mistani, kabga nda sna hahən̄ ta lwani. ⁵ La a hən̄ mista mndu kul snən̄tá hən̄ wu, dza'a hwayaghuhwaya hən̄ di'ın̄ nda tsi, kabga tsatsaf a hən̄ ta lwani wa.»

⁶ Mantsa ya ka Yesu mnanatá mahdihdi ta hən̄, sew sna a tsa mnduha ta snay ya ta ghən̄a tsa skwi ta mnə tsi ya wa.

Yesu vərda mnda n̄gha tuwak

⁷ Ka Yesu nda hən̄ guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, i'i watgha gamaka tuwakha. ⁸ Inda gwal ta sagha ka tin̄laghutá i'i, ghali tsaha ya, gənda hən̄ guli. Ama ka kwalaghutá tuwakha ta sna lwa tan̄. ⁹ I'i watgha gamaka tuwak, ka lamla mndu nda ta i'i, dza'a mbaku. Dza'a lavin̄lava ta lami ka sabi, n̄a mutsaftani ta skwa zayni. ¹⁰ Mndu ta ghali ná, ghali n̄ani ta sagha da ghalay, n̄a dzata, n̄a zad̄anata. I'i ná, saghasa yu n̄a mutsafta

mnduha ta hafu ka haslay, ɲa nzakwa taɲ kul haɗ sana skwi ta pɗugudunustá hɛɲ. ¹¹ I'i vɛrɗa mnda ngha tuwak, vɛrɗa mnda ngha tuwak ná, nda fa vghani ɲa tuwakhani.

¹² Mndu ta ngha tuwak ta plɛ lu nda pla ɲani ná, ɲani a tuwakha wu na, nghayni ta kramtak mtak ta sagha ya ná, hwayaghutani ka zlanavata tuwakha, ɲa valafta kramtak mtak ta tuwakha, ka kwitanatá hɛɲ. ¹³ Tsaya skwi ta magɛ mndu ta maga slna ɲa tsemi, haɗ ɗaɲwani nda tuwakha wa. ¹⁴ I'i ná, vɛrɗa mnda ngha tuwak yu, nda sna yu ta tuwakha ɗa, hahɛɲ guli nda sna hahɛɲ ta i'i, ¹⁵ manda va ya sɲaɲ Da ta i'i ya, i'i guli ná, nda sna yu ta Da, nda fa vgha ɗa guli ɲa tuwakha ɗa. ¹⁶ Mamu sanlaha ma tuwakha ɗa guli, kul haɗ ma na gamak na. Dza'a nda sna hɛɲ ta lwa ɗa, ɲa hlaktá ɗa ta hɛɲ, ɲa nzata taɲ tuts, turtuk mndu ta ngha hɛɲ. ¹⁷ Dvudva Da ta i'i, kabga fafa yu ta vgha ɗa ɲa mtuta, ɲa mutsɛglafta ɗa. ¹⁸ Haɗ mndu ta laviɲtá klaptá hafu ma i'i wu, i'i ka ghɛɲa ɗa ta vlata. Laviɲlava yu ta vlata, laviɲlava yu ta mutsɛglafta. Tsaya skwi dza'a ka magay ka Da ɗa nda i'i.»

¹⁹ Ka dagɛglavaptá la Yahuda kidaghi gamɗɛr ta ghɛɲa tsa gwada ya. ²⁰ Ka sanlaha ma hɛɲ mantsa: «Mamu duhwala halaway ma na mndu na, nda ksa da halaway, ɲaw ta sna kuni ta gwada ta gwadɛ tsi na?» ka

hɛɲ. ²¹ «Haɗ mndu nda ksa da halaway ta gwada manda tsaya wu, laviɲlava duhwala halaway ta gunana ta iri ta mnduha ra?» ka sanlaha guli.

Zlghaf a sanlaha ta Yesu wa

²² Ma fitika mazlam, ka skalɛ lu ta skala havaktá guna hɛga Lazglafta ma Ursalima. ²³ Mbaɗa Yesu ka wawaku ma rmak ta wa tsa hɛga Lazglafta ta hgɛ lu ka rmaka Salumuɲ ya. ²⁴ Ka lagha la Yahuda wanafta dliwis. Ka hɛɲ nda tsi mantsa: «ɲa kulam yawu dza'a zlaɲnata ka ma dga ghɛɲ ta dgɛ ɲni na? Ka kagha ta nzakway ka Kristi ya kay, mnaɲna ka dardar ɓa?» ka hɛɲ nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda hɛɲ mantsa: «Mnaghunamna yu, zlgha a kuni wa. Na slnaha ta magɛ yu nda hga Da ɗa na ta mnaɲtá i'i, ²⁶ zlgha a kuni wu kabga haɗ kuni mataba tuwakha ɗa wa. ²⁷ Nda sna tuwakha ɗa ta lwa ɗa. I'i nda sna yu ta hahɛɲ, ta dza'a hɛɲ mista ɗa guli. ²⁸ Ta vlanɲla yu ta hafu ɲa kɗekedzeɲ ta hɛɲ. Haɗ hɛɲ dza'a walaɲta zwaɗuta wu, haɗ mndu dza'a hlaptá hɛɲ ma dzva ɗa guli wa. ²⁹ Tsa Da ɗa ta vliha ta hɛɲ ya, malaghumala ta inda sanlaha. Haɗ mndu dza'a laviɲtá hlaptá hɛɲ ma dzva Da ɗa wa. ³⁰ Aɲni nda Da ɗa ná, ka skwa turtuk ɲni,» ka'a nda hɛɲ.

³¹ Lagha la Yahuda ka hlɛglaftá pala ɲa zlɛrtsay. ³² Ka Yesu nda hɛɲ mantsa: «Wya nda ndagha slna

dīnadīna si da Da dā mag-aghuna yu, ta ghəŋa wati ta kuma kuni ta zlərtsa i'i na?» ka'a nda həŋ. ³³ Ka həŋ mantsa: «Ta ghəŋa magata gha ta skwi dīna a ta zlərtsa ŋni ta kagha wu, ta ghəŋa vəl kwarakwara gha. Kagha ta nzakway ka mnda səla ná, ta gra ghəŋa gha ka nda Lazglafta,» ka la Yahuda nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Vinda a ma deftera zlahā ghuni ma vla mnay Lazglafta kazlay: Kaghuni ná, "lazglaftaha" kuni* kə'a kay ra? ³⁵ Nda sna mu kazlay: Had mndu dza'a laviŋtá hərəŋta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta wu kə'a. Tsaw lazglaftaha kuni ka Lazglafta tsanaftá hgu ta mnduha ta mnə tsi ta gwadani ŋa taŋ. ³⁶ I'i, Da ta zbaptá i'i, ka ghunighata ta ghəŋa hadik, waka kuni dza'a mnay kazlay: Ta kwarakwara ka kə'a kabga mnay dá kazlay: Zwaŋa Lazglafta yu kə'a? ³⁷ Ka slna Da dā a ta magə yu ta nghə kuni wu, ma zlgħaf kuni ta i'i. ³⁸ Ala ka si vani tsi ta magə yu katsi, dər má zlgħaf a kuni ta i'i wu, zlgħafwazlgħa a ka tsa slnaha ya, kada grafta kuni, ŋa snaŋta ghuni kazlay: Da ta nzaku ma i'i, i'i ma Da guli kə'a,» ka Yesu nda həŋ. ³⁹ Ta ghəŋa tsaya ka zbəgəltá həŋ ta ksaf, ka zadanaŋhatá tsi rək ta həŋ. ⁴⁰ Ka vrəglagħutá Yesu ta 6la ghwa Zurdeŋ, ma vla taŋtaŋa magay Yuhwana ta

batem ŋa mnduha, ka nzatá tsi hada. ⁴¹ «Had mazənzəm dər turtuk maga Yuhwana wa. Tsaw inda skwi ya mna Yuhwana ta ghəŋa na mndu na ná, manda va tsaya nzakwani, ka ndəghata mnduha ta sli'adaghata da tsi ta mnay.» ⁴² Ma tsa vli ya, nda ndəgha gwal ta zlgħaftá Yesu.

11

Mtakwa Lazar

¹ Mamu sana mndu ma luwa Betani Lazar hgani ksaf dāŋwa. Ma tsa luwa ya ta nzakwa kwaghamani ta nzakway ka i Mari nda Marta. ² Tsa Mari ya tsa ta pghanaftá urdi ta səla ta Mgham Yesu ka takaday nda swida ghəŋani ya. Zwaŋamani tsa Lazar kul dughwanaku ya guli. ³ Ka tsghagħatá tsa kwaghamani ya ta lwi ŋa Yesu kazlay: Mghama dá, dughwana a tsa gra gha ya kay wu kə'a. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Dzata a tsa dāŋwa ya ta Lazar wa. Ŋa maraŋtá glakwa mbrakwa Lazglafta tsa dāŋwani ya, kada maravata glakwa Zwaŋa Lazglafta guli,» ka'a manda snaŋtani ta tsa gwada ya.

⁵ Tsaw ta dvay Yesu ta i Marta nda mukumani nda Lazar. ⁶ Tahula tsa snaŋta Yesu kazlay: dughwana a Lazar wu kə'a ya, ka magəglatá tsi ta fitik his, ma tsa vli hada tsi ya. ⁷ Tahula tsa, «vramavra ta hadika Zudiya,» ka'a nda duhwalhani. ⁸ «Maləma dá,

* 10:34 Ngha ta Zabura 82:6.

kdakwa la Yahuda tsa ta kuma zlertsá ta kagha nda pala ŋa dzata ná, vramavra ta hadika Zudiya ka ka?» ka duhwalhani nda tsi. ⁹ Ka Yesu mantisa: «Ghwanjpdá his a nzemndi ma vaghu ra. Ka ta mbadá gifik mndu ta mbadá ná, had tuthun, ta dzadzay wu, kabga tsuwadák vli ta wa irani gifik. ¹⁰ Ala ka girvidik ta mbadá mndu ta mbadá katsi, ta dzadzay tuthun, kabga ngha a ta vli girvidik wu,» ka Yesu nda hən. ¹¹ «Wa a dzadza hani ta gra mu Lazar, ka la yu da sli'anafta,» ka'a nda hən tahula mnatani ta tsa gwada ya. ¹² «Mghama dá! ka si hani ta dzata ya ní, had dza'a mbafta ra?» ka duhwalhani nda tsi. ¹³ Ba va hani ta dzata kahwathwata ka hahən sizlay nda ŋa tan. Tsaw ta ghəŋa mtatani mna Yesu ta ŋani. ¹⁴ Ka Yesu klinistá ghəŋani ta hən mantisa: «Nda mta Lazar tane! ¹⁵ Ta rfu yu ta ghəŋa kwala dá kul had hada. Dina tsaya ka ŋa ghuni, ŋa fafta ghuni ta ghəŋ ta i'i. Mbadma slanaghata ndana tama,» ka'a nda hən. ¹⁶ «Mbadma amu guli, ka dza'a mu rwuta kawadaga nda tsi,» ka Tuma ta hgə lu ka mbuhwali nda pdakwa duhwalha.

Yesu hafu

¹⁷ Ta lagha Yesu ná, mafwada fitika Lazar tsa ma hadik manda padamta. ¹⁸ Tsa luwa Betani ya, malaghumala a ka meli hkən nzakwani nda luwa

Ursalima wa. ¹⁹ Nda ndəgha la Yahuda ta sli'adaghata da zgwantá i Marta nda Mari, ta ghəŋa mtatá zwanjama tan. ²⁰ Manda snanŋa Marta kazlay: Wa'a Yesu ta sagha kə'a, ka labə tsi da guyay ta tvi, ta nzutá nzakwani Mari mintgha. ²¹ Ka Marta nda Yesu mantisa: «Mghama dá! Ka má hadna ka katsi ná, má mta a zwanjama dá wa. ²² Tsaw dər nda vanana ná, nda sna yu kazlay: Inda skwi dza'a ka dawanta da Lazglafta ná, dza'a tsu'aghaf tsu'a Lazglafta ta wani kə'a,» ka Marta nda Yesu. ²³ Ka Yesu mantisa: «Dza'a sli'agapsli'a zwanjama gha ma mtaku,» ka'a nda tsi. ²⁴ «Nda sna yu mantisa kazlay: Dza'a sli'agapsli'a ma mtaku badu kdakwa ghəŋa hadik kə'a,» ka Marta nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda tsi mantisa: «I'i tsa mndu ta sli'aganaptá gwal nda rwa ŋa nzəglata tan nda hafu ya. Mndu ta zlglaftá i'i dər mtumta tsi, dza'a nzanza nda hafu. ²⁶ Dər wati ma mndu ka ta ndiri tsi ta zlglaftá i'i had dza'a mtuta dekdek wa. Zlglaftzlgla ka ta tsa?» ka Yesu nda tsi. ²⁷ Ka Marta nda tsi mantisa: «Anni mghama dá, zlglaftzlgla yu kazlay: Kagha ná, Kristi Zwanjama Lazglafta ya dza'a saha ta ghəŋa hadik ka,» ka'a nda tsi.

Tawa Yesu ta ghəŋa mta ta Lazar

²⁸ Mnatani ta tsa gwada ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá mukumani Mari makdek makdek kazlay: Wa'a

tsa mndu ta taghamatá skwi ya kay hadna ta gvala kagha, ka'a. ²⁹ Na gi snarjta Mari mantša ya, gi brahwat sli'áfta, ka hwaya slanaghatá Yesu. ³⁰ Tsaw ta lamə a Yesu da luwa karaku wu, tata nzaku ma tsa vla guyakwa tarj nda Marta ya. ³¹ Nghan tsa la Yahuda ta nzaku ma həga ta ləa ŋuduf ŋa Mari ta tsa gi sli'áftani brahwat ka sli'i dzibil ya, ka hən mantša: Ya sli'ani da taw ta kulu tsa, ka hən ka sabi mistani. ³² «Mghama da! Ka má hadna ka ná, má mta a zwanjama da wu,» Ka Mari zləmbatá ma ghuva Yesu nghanər tsi manda bhadaghatani da tsa vli nda tsi ya. ³³ Nghan Yesu ta Mari ta taw, nda tsa la Yahuda ta labə mistani ya tani, ka lagha tsi ta ŋudufa Yesu ka kəbanafat. ³⁴ «Ga padamta kuni na?» ka'a nda hən. «Mghama da! Sawi nghanata ba,» ka hən nda tsi. ³⁵ Ka mbəzə Yesu ta ima taw. ³⁶ «Nghawa kə'a ta dvay ba!» ka la Yahuda ta ghənani. ³⁷ «Tsatsi ta mbanafatá ghulpata mndu kay guli ná, laviŋ a ta pyaftá Lazar má ŋa kwal kul mtuta ra,» ka sanlaha mataba tarj.

Vranamta Yesu ta hafu ma Lazar

³⁸ Ka ləglagha tsi ta ŋudufa Yesu. Ka sli'áftá tsi ka lagha ta kulu. Sana galigha ya fuŋ lu ta klam ta wani. ³⁹ «Tarjwalaghwya ya klam ta wani ya,» ka Yesu. «Mghama da! Nda ghada zi'atani, kabga ma fwada fitikani na

manda padamta,» ka Marta, mukumani ma tsa mndu nda mta ya. ⁴⁰ «Mnagha a yu kazlay: Ka zlg hafzlg ha ka ná, dza'a nda ng ha ka ta mbrakwa Lazglafat kə'a kay ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴¹ Ka tarjwalaghutá hən ta tsa klam ya. Ka nghanafatá Yesu nda ta luwa, ka'a mantša: «Da! Ta rfay yu ta kagha, kabga ta zlg hafzlg ha ka ta tawa da. ⁴² Nda sna yu kazlay: Ta gdagda ka ta zlg hidiftawa da kə'a. Nziya nza tsi ná, ŋa na mnduha ta widifta na ta mna yu, kada zlg hafta hən,» ka'a. ⁴³ Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka'a nda lwi dagaladagala mantša: «Lazar! Sabsa,» ka'a. ⁴⁴ Ka sabə tsa Lazar si nda mta ya nda slahwatá səlahani nda dzvuhani, nda patak ma kuma. «Palinjwapala, ka mba da tsi ta mba da,» ka Yesu nda hən.

Baray mghamha ta vgha ŋa dzatá Yesu

Mat 26:1-5, Mak 14:1-2, Luk 22:1-2

⁴⁵ Mataba tsa la Yahuda si ta lagha da zgwa Mari ya ná, nda ndəgha sanlaha ta zlg haftá Yesu nghanər hən ta skwi maga tsi. ⁴⁶ Ka sli'áftá sanlaha mataba tarj, ka laghwi slanaghatá la Farisa, ka rusanafatá skwi maga Yesu ta hən. ⁴⁷ Lagha la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafat nda la Farisa, ka tskanatá gwal tsa guma. Ka hən mantša: «Dagala mazəmzəm ta magə tsa mndu ya, waka mu dza'a

magay na? ⁴⁸ Ka zlanazla mu ka va magayni katsi ná, dza'a sli'aghuslia mnduha da zlglaftá tsatsi, ña sagha la Ruma da zadánatá hëga Lazglafta nda mndëra amu tani,» ka hëñ. ⁴⁹ Ka Kayifa ta nzakway tekwa mataba la mali ta ghëña la Yahuda, ya zbañ lu ka mali ta ghëña gwal dra skwi ña Lazglafta ma tsa vaku ya, nda hëñ mantsa: «Kaghuni wa, had skwi snañ kuni wa. ⁵⁰ Had kuni ta ndanu ra? Drañ mtuta mndu turtuk da manaka mnduha, kaya dza'a zadánata lu ta mndëra mndu nekwnekw,» ka'a.

⁵¹ Tsaw tsa gwadã mnë tsi ya ná, nda ðvayni a wa. Ma vël tsa nzakwani ka mali ta ghëña gwal dra skwi ña Lazglafta ya ná, ka mnutá tsi kazlay: Dza'a mtumta Yesu da mnaka la Yahuda kã'a. ⁵² Ña la Yahuda nda ghëña tañ a wu, nda nza guli ña tskanatá inda zwana Lazglafta ta widatá vgha.

⁵³ Daga bañu tsa ka dzraftá hëñ ta wi ña dzata Yesu. ⁵⁴ Tsaya kwal Yesu margãltá vghani banluwa mataba la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi da sana luwa ta hgë lu ka Ifrayim ndusa nda wa mtak. Ka nzatá tsi hada kawadaga nda duhwalhani.

⁵⁵ Ka ndusaktá fitika skalay la Yahuda ta Pak. Ma kdaku tsa fitika skalu ya, ka sli'adaghatá ndëghata mnduha tsa hadik ya da luwa Ursalima, ña ghuñintá vgha tañ. ⁵⁶ «Ta ndanë kuni ná,

dza'a saghasa da vla skalu re, ari saghata a wa na?» ka hëñ mataba tañ, ka zba Yesu. ⁵⁷ Tsaw si mnumna la mali ta ghëña gwal dra skwi ña Lazglafta nda la Farisa kazlay: Ka wa mndu da snañtá vli hada tsi ya ná, ka mna tsi ña ksafata, ka hëñ.

12

Pghafta Mari ta urdi ta sãla Yesu

Mat 26:6-13, Mak 14:3-9

¹ Ta pãakwa fitik mku' ka maga skala Pak, ka Lagha Yesu da luwa Betani, ma tsa luwa ta nzaku Lazar, tsa mndu sli'aganap tsi ma mtaku ya kay. ² Ka danatá lu ta skwa zay hada, ka dgë Marta. Tekwa tsa Lazar ya mataba tsa mnduha ta nzata ña za skwa zay kawadaga nda Yesu ya. ³ Ka klaftá Mari ta hwaraka urda sana fu ta hgë lu ka Nar, nda bla dzvani, ka rita litir. Ka pghë tsi ta sãla Yesu, ka takaday nda swida ghëñani. Ka vërtikanaftá tsa urdi ya ta vli ma inda tsa hëga ya. ⁴ Ka Zudas Iskaryut zwanã Simuñ, ta nzakway tekwa mataba duhwalha Yesu ta dza'a skwapta ya mantsa: ⁵ «Had lu si ta skwaptá na Urdi na ka tseda vagha mnduha hkën ðërmæk* ka daganaftá gwal ka pãu ra?» ka'a. ⁶ Vërdã gwadã ta la pãu a gwadã tsi wa. Vërdã tsatsi ná, ghali ya kabga ta dza'a tsatsi nda kla'atá tsa skwi ta tskë lu ma zlibi da tsi ya. ⁷ Ama ka Yesu mantsa: «Zlanazla! Ka fata tsi

* 12:5 Ngha ta Yuhwana 6:7.

ɲa baɖu paɖa i'i. ⁸ Gwal pɖu ná, tavata kaghuni hahəɲ. I'i, nzata a yu tavata kaghuni ɲa dekdek wu,» ka'a.

Mal dzatá Lazar; ka gwal dra skwi ɲa Lazglafta

⁹ Snaɲta ndəghata la Yahuda kazlay: Wa'a Yesu ma Betani kə'a, ka sli'adaghatá həɲ. Tsa sli'adaghata sli'adagha həɲ ya ná, ta ghəɲa gwaɖa ta Yesu nda ghəɲani a wu, ta kumay həɲ ta nghanɲá tsa Lazar sli'aganap Yesu mataba gwal nda rwa ya guli. ¹⁰ «Dzatá Lazar guli!» ka la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta kurata, ¹¹ kabga nda ndəgha la Yahuda ta sli'apta mataba taɲ ka laghwida zlgħaftá Yesu ta ghəɲa gwaɖa ta Lazar.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40

¹² Gamahtsimani, ka snaɲtá dəmga ta sli'adaghata da tsa vla skalu ya kazlay: Wa'a Yesu ta sagha da Ursalima kə'a. ¹³ Ka ɓal həɲ ta sluhwa zlizlam ka dza'a da guyay ta tvi. Ka həɲ mantsa: «ɲa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha nda hga Mgham. Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mghama la Isra'ila,» ka həɲ ka hla wi. ¹⁴ Manda ya nda vinda, ka mutsaftá Yesu ta zwanɲa kɖih, ka laf tsi tida.

¹⁵ «Ma zləɲ kuni ta zləɲ mnduha ma luwa Ursalima,

wa'a Mghama ghuni ta sagha ta zwanɲa kɖih†,» ka'a.

¹⁶ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ta sna a duhwalhani ta klatá ghəɲani karaku wa. Tahula kapanafta lu ta Yesu ma glakwani, ka havaktá həɲ kazlay: Ta ghəɲa tsatsi vindafta lu ta tsa skwi ya kə'a, ka sagha tsa skwi mna lu ma gwaɖa Lazglafta ya magata manda va tsaya guli, ta ghəɲa Yesu. ¹⁷ Ka rusu inda tsa mnduha si kawadaga nda Yesu ya ta skwi nghan həɲ, ma fitika sli'aganaptani ta Lazar ma kulu, mataba gwal nda rwa ya. ¹⁸ Tsaya kəl mnduha ka sli'adaghata da guyay kabga snaɲta taɲ ta tsa mazəmzəm maga tsi ya. ¹⁹ «A had sana skwi dza'a magata mu ya na! Nghawa ɓa ta inda mnduha ta dza'a mistani,» ka la Farisa mataba taɲ.

Maganatá slna ta Yesu, ka dza'a mistani

²⁰ Mamu la Grek‡ mataba tsa gwal ta sli'adaghata da Ursalima ɲa tsəlbu da Lazglafta ma tsa fitika skalu ya. ²¹ Ka həɲ mantsa: «Mghama da! Ta kumay ɲni ta guyata nda Yesu,» ka həɲ nda Filip ta nzakway ka mnda luwa Betsayda ta hadika Galili. ²² Ka laghu Filip mnanatá Andre, ka sli'aftá həɲ kawadaga ka laghwida mnanatá Yesu. ²³ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Nda

† 12:15 Ngha ta Zakari 9:9. ‡ 12:20 Ngha ta Yuhwana 7:35.

maga fitik dza'a kəl lu ka kapaŋaftá Zwaŋa mndu ma glakwani. ²⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ndlenjw manda va tsaya ta nzata hya nimaya ka dədam a tsi da hadik ka rwutani. Ka rwurwa tsi, dza'a yaf ya dagala. ²⁵ Mndu ta dva ghəŋani ná, dza'a zadinjada. Ala, ka malaghumala dvafta tsa mndu ya ta Lazglafta ka skwiha ma ghəŋa hadik katsi, dza'a nzulananzula tsa mndu ya ta hafani ŋa kdekedzen. ²⁶ Kata kumay mndu ta magihatá slna ná, ka sawi tsi mista dá, ma tsa vli dza'a nzata i'i ya, hada dza'a nzata tsa mndu ta magihatá slna dá ya guli. Ka ta magihamaga mndu ta slna, dza'a ŋlanafŋla Da dá ta tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ.

Mnay Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku

²⁷ Ka Yesu mantsa: «Ndanana ná, wana nda tsa ŋudufa dá. Sna a yu ta skwi ŋa mnay dá wa. Da! Klapkla ta i'i ma na ghuya danwa na ka yu, tsaw ta ghəŋa tsa ghuya danwa ya klə yu ka saha ta ghəŋa hadik da ghuyay kay guli. ²⁸ Da! Maranmara ta glakwa gha,» ka'a. «Ghadaghada yu ta maranťa glakwa dá, dza'a kday yu ta maray guli,» ka lwi gwadagata daga ta luwa. ²⁹ «Luwa ya ta ŋəzlata,» ka dənga ta snay. «Duhwalha Lazglafta ya ta gwadganata,» ka sanlaha. ³⁰ Ama ka Yesu mantsa: «Tsa lwi ta

gwadagata ya ná, ka ŋa dá a wa, ka ŋa ghuni gwadagata tsi. ³¹ Ndanana tama, nda maga fitika tsanaghatá guma ta na ghəŋa hadik na. Ndanana dza'a wudidinťa lu ta mghama na ghəŋa hadik na. ³² I'i, badu kapadifta§ lu ta na ghəŋa hadik ya, dza'a tđaktđak yu ta inda mnduha da i'i,» ka'a. ³³ Tvi kə'a dza'a mtaku ta mnə tsi ma tsa gwadani ya. ³⁴ «Dza'a nzata ŋa kdekedzen Kristi, ka anŋi taghafta ma deftera zlahu ná, waka kagha tama ta mnay kazlay: Dza'a kapanafkapa lu ta Zwaŋa mndu kə'a. Wa tsa Zwaŋa mndu ya?» ka tsa dənga ya. ³⁵ Ka Yesu mantsa: «Ta bəts nzda tsuwadək karaku mataba ghuni. Tatake'a tsuwadək na ná, Mbadawambada ta mbada ma tsuwadək, yaha vli da kuzaghunaghata. Mndu ta mbada ma grum ná, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ³⁶ Zlghafwazlgha ta tsuwadək ta da kaghuni tsi na, kada nzakwa kuni ka zwana tsuwadək,» ka'a nda həŋ. Gwadata Yesu ta tsa gwada ya, ka laghu tsi ka zaghuta di'inj nda həŋ, ka difaghuta.

Kwalaghuta la Yahuda ta zlghaftá Yesu

³⁷ Kulam nda tsa mazəməməha mamaga tsi ta wa ira tanj ya, ka kwalaghutá həŋ ta zlghafta. ³⁸ Mantsa ya dza'a kəl tsi ka nzakway ta6 ta gwada manda ya mna anabi Isaya kazlay:

«Mghama dá, wa ta zlgħaftá gwada ya gwada ḡni?

Wa maranaḡ Mgham Lazglafta ta mbrakwani*?»

³⁹ Skwi kwal həḡ zlgħafta ná, wya tsi ka Isaya mnata guli:

⁴⁰ «Lazglafta ta ghulpintá ira taḡ,

ka taḡanaftá ghəḡa taḡ,

ḡa kwala taḡ nghanḡa nda ira taḡ,

ḡa kwala taḡ tsatsafta da mbədaftá həḡ ta vgha tvə i'i

ḡa mbanafta dá ta həḡ† kə'a,» ka Lazglafta.

⁴¹ Ma tsa fitika nghanḡa Isaya ta glakwa Yesu ka mnə tsi ta gwada ta ghəḡani‡ ya, mnata tsi ta tsa gwada ya. ⁴² Ma va tsaya ná, mamu ndəghata la mali ta ghəḡa la Yahuda ta zlgħaftá Yesu. Ama ka kwalaghutá həḡ ta maraḡta ghəḡa taḡ, kabga zləḡa gwada da la Farisa, da taliḡta lu ta həḡ ma həga tagha skwa taḡ.

⁴³ Malaghumala dvafta taḡ ta ghubu da mnduha ka ya da Lazglafta.

Yesu ná, tsuwadak ya

⁴⁴ Ka Yesu klaḡta lwi mantsa: «Mndu ta zlgħaftá i'i, i'i a zlgħaf tsi wu, tsa mndu ta ghunigihata ya zlgħaf tsi.

⁴⁵ Mndu nda ngha ta i'i, nda ngha ta mndu ta ghunigihata.

⁴⁶ I'i ná, tsuwadak ya, ka saha yu ta ghəḡa hadik kada kwala mndu ta zlgħaftá i'i da nzata ma grum. ⁴⁷ Ka nda sna mndu ta gwada

mna yu, ka kwalaghutá tsi ta maga slna nda tsi katsi, i'i a dza'a tsa guma ta ghəḡani wu, kabga sa a yu ta ghəḡa hadik ḡa tsa guma wu, sasa yu ḡa mba mnduha ta ghəḡa hadik. ⁴⁸ Mndu ta vzidta ka kwalaghutá tsi ta zlgħaftá gwada dá, dza'a tsanaghatsa lu ta guma. Tsa gwadaha gwada yu ya dza'a tsanagħatá guma bađu kdakwa ghəḡa hadik. ⁴⁹ I'i ná, gaghəḡ gaghəḡa dá a ta gwada yu ta gwada wa. Tsa Da ta ghunigihata ya ta mnihatá gwada ḡa gwaday dá, nda ya ḡa ta taghay dá ḡa mnduha. ⁵⁰ Nda sna yu kazlay: Skwi ta mnə tsi ná, ta vlay ta hafu ḡa kdekedzeḡ kə'a. Inda skwiha ta mnə yu ná, manda va skwi mniha Da dá ta mna yu,» ka'a.

13

Mbazanata Yesu ta sala duhwalhani

¹ Ta kdavakta fitik lu, gamahtsimani dza'a skala lu ta skala Pak. Nda sna Yesu kazlay: Saghasa fitik dza'a kəl tsi ka zlanatá na ghəḡa hadik na, ka laghu da Da kə'a. Dvudva tsatsi ta gwal ta zlgħafta ma na ghəḡa hadik na, had kdavakta dvutani ta həḡ wa. ² Ka zə Yesu ta skwa zay nda duhwalhani gahawu. Nziya nza tsi, ghadaghada halaway ta hbutá Zudas zwaḡa Simuḡ Iskaryut ḡa skwaptá Yesu.

³ Nda sna Yesu ka ghəḡani kazlay: Sa daga da Lazglafta yu, dza'a vru da Lazglafta yu

* 12:38 Ngha ta Isaya 53:1. † 12:40 Ngha ta Isaya 6:9-10. ‡ 12:41 Ngha ta Isaya 6:1.

kə'a. Nda sna guli kazlay: Fanamfa Lazglaftha ta inda skwi ma dzvani kə'a. ⁴ Ka sli'avatá tsi ma tsa vla za skwi ya, ka sudatá tsi ta lgutani, ka klaftá tsi ta ira gwada ka hbivta misti. ⁵ Ka tamtá tsi ta imi ma glifin, ka mbambazə tsi ta səla duhwalhani. Ka ta takad tsi nda tsa ira gwada hbiv tsi misti ya kay. ⁶ Ka lagha tsi ta Simun Piyer. Ka Simun Piyer mantša: «Mghama dá! Kagha ná, ŋa mbaza səla dá!» ka'a nda tsi. ⁷ «Ta kďa a snaŋta gha ta na skwi ta magə yu na karaku wu, dza'a nda sna ka dazlay,» ka Yesu nda tsi. ⁸ «Kadzeŋkadzeŋ, haď ka ta walaŋtá mbaza səla dá wu,» ka Piyer nda tsi. «Ka mbazagha a yu ta səla gha wu, haď ima gha ma i'i wu,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Ka'a mantša: «Mghama dá! Səlahá dá kweŋkweŋ a dza'a ka mbazihata tama wu, nda dzvuha dá nda ghəŋa dá tani,» ka Simun Piyer nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu mantša: «Ka nda mbazambaza mndu, haď ta zbəgəltá mbaza wa. Ba səlahá kweŋkweŋ dza'a mbambazanaghuta tsi, kabga tsuwedaka vghani. Tsuwedaka vgha ghuni, tsaw kaghuni demdem a wu,» ka Yesu nda tsi. ¹¹ Nda sna Yesu ta mndu dza'a skwapta, tsaya kəl tsi ka mnay kazlay: Kaghuni demdem a tsuwedaka wu kə'a ya.

¹²Tahula mbambazanatani ta səlahá taŋ, ka sudglavatá tsi ta lgutani, ka nzəgladatá

ka zəgəltá skwi. Ka'a nda həŋ mantša: «Nda sna kuni ta tsa skwi magə yu ŋa ghuni ya ra? ¹³ «Mndu ta tagha skwi» ŋaŋni ka, «mghama ŋni» ka, ka kuni ta hga i'i. Ta ŋa ghuni tsaya, manda va tsaya yu. ¹⁴ Ka si i'i ta nzakway ka mgham, mndu ta tagha skwi ŋa mndu, mbaza ghuna mbaza yu ta səla ya ní, kaghuni guli ŋa mbazay ghuni mantša ta ŋa sani nda sani. ¹⁵ Maraghunatá tsaya maraghuna yu, ŋa magay kaghuni guli manda tsa magaghuna yu ya. ¹⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haď kwalva ta malaghutá mghamani wu, haď mnda ghunay guli ta malaghutá mndu ta ghunafta wa. ¹⁷ Ka nda sna kuni ta tsaya, dza'a rfu kuni kata magay kuni ta slna nda tsi. ¹⁸ Nda kaghuni demdem a ta gwada yu ta tsa gwada ya wu, nda sna yu ta gwal zabap yu. Tsa gwada nda vinda ma defteri ya ná, đina ka magatani mantša. «Mndu ta zə ŋni ta skwa zay kawadaga nda tsi ta lidista.*» ¹⁹ Ka yu ta mnaghunata daga ndanana ma kďaku skwi ka slata. Mantša tama ka slasla skwi ya, ŋa zlghafta ghuni kazlay: «I'i ná, i'i ya» kə'a. ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka tsu'aftsu'a mndu ta mndu dza'a ghunafta yu katsi ná, i'i tsu'af tsi. Ka tsu'aftsu'a tsi ta i'i, tsu'aftsu'a guli ta mndu ta ghunighata,» ka'a.

* 13:18 Ngha ta Zabura 41:10.

Sli'a Zudas skwaptá Yesu

Mat 26:20-25, Mak 14:17-21, Luk 22:21-23

21 Tahula kdiŋta Yesu ta mana tsa gwadaha ya, ka ghudzavaftá ŋudufani, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i,» ka'a mnananŋta hən baz. 22 Ghurghurghur, ka duhwalhani ka nanagha vgha taŋ. Sew sna a hən ka ta wa ta mna tsi wa. 23 Tsaw sani turtuk mataba duhwalhani, tsa ta mamə Yesu ya, tavata Yesu nzanavata tsi. 24 «Wa na mndu ta gwadə ka ta ghəŋani na na? ka ka dawənŋta da tsi 6a?» ka Simuŋ Piyer nda tsi nda dzvu. 25 Mantsa ya tama, «Waya ní mghama da,» ka tsa duhwal ya fadaghatá ghəŋ da ghuva Yesu ka daway. 26 Ka Yesu mantsa: «Tsa mndu dza'a ni'agafta yu ta ndurzla dafa ka vlanŋta ya ná, vani tsaya,» ka'a nda tsi. Ka ni'agaftá tsi ta ndurzla dafa ka vlanŋtá Zudas zwanŋa Simuŋ Iskaryut. 27 Na gi tsa zlgħafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, gi lama halaway dida tsa. «Maga misimmisim ta skwi ta kumə ka ta magay,» ka Yesu nda tsi. 28 Had mndu dər ka turtuk mataba tsa gwal ta nzata ka za skwi ya nda sna ka kabgawu kəl tsi ka mnay ŋani mantsa wa. 29 Zlah la skwaktá skwi ŋa za skalu, ka la valanŋtá skwi ta gwal ka pđu a ka Yesu nda tsi, ka sanlaha ta ndanay, kabga da Zudas zliba tska skwa taŋ. 30 Na zlgħafta Zudas ta tsa

ndurzla dafa ya, ka gi sabə tsi dzibil. Rvidik vli ta tsa luwa ya.

Dvuwadva ta vgha ghuni

31 Tahula saghwa Zudas dzibil, ka Yesu mantsa: «Ndana na ŋlanafŋta lu ta Zwanŋa mndu. Ka ŋlanafŋtá lu ta Lazglafta guli nda ma tsatsi. 32 Ka nda ma tsatsi zlagiginiŋta Lazglafta ta glakwani ya, dza'a mariginmara ma vərda tsatsi ta glakwa zwanŋ guli, dza'a gi magay ndana ndana. 33 Zwana da, ta bəts yeya nzda da kawadaga nda kaghuni, dza'a zbay kuni ta i'i. Manda va ya mnana yu ta la Yahuda kazlay: Laviŋ a kuni ta bħata ma vli ta dza'a yu wu kə'a ya, manda tsaya ta mnaghunanŋta yu ta kaghuni guli ndana. 34 Wana lfida zlahu ta vlgħunata yu. Dvuwadva ta vgha ghuni sani nda sani. Manda va ya đvu i'i ta kaghuni ya, đvuwadva kaghuni guli ta vgha ghuni sani nda sani. 35 Ka ta đvuđva kuni ta vgha ghuni sani nda sani katsi, ta tsaya dza'a snanŋta mnduha kazlay: Duhwalha da kuni kə'a,» ka'a.

Mnay Yesu ta krughuva Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Luk 22:31-34

36 Ka Piyer mantsa: «Mghama da! dza'a diga ka na?» ka'a nda tsi. «Laviŋ a ka ta bħata da tsa vli ta dza'a yu ya ndanana wu, dazlay ya, dza'a bħa bħa ka mista da,» ka Yesu nda tsi. 37 Ka Piyer mantsa: «Mghama

da! kabgawu dza'a kwal yu laviṅtá ḡhata mista gha ndana na? Dər ɲa dzatá i'i tsi, fafa yu ta vgha da ka ɲa gha,» ka'a nda tsi. ³⁸ Ka Yesu mantisa: «Va kahwathwata, fafa ka ta vgha gha ɲa da ra? Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma kḡaku vazak wahata ná, hkən sɛla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu, kə'a nda i'i,» ka'a.

14

Nda ma Yesu tva dza'a da Da

¹ Ka Yesu nda duhwalhani kay guli mantisa: «Yaha ɲudufa ghuni da tḡu, fafwafa ta ghəɲa ghuni ta Lazglafta faf kuni guli ta ghəɲa ghuni ta i'i. ² Nda ndəgha vla nzaku ma həga ga Da da, ka má had tsi mantisa wu, má mnaghunamna yu. Dza'a nda sli'a yu da payaghunata vli. ³ Tahula laghwa da ka payaghunata vli, dza'a vragavra yu, ɲa hlay da ta kaghuni tavata i'i. ɲa mutsafta kaghuni guli ta nzaku ma vli dza'a nzata i'i, ka'a. ⁴ Wya nda sna kaghuni ta vli ta dza'a yu, nda sna kuni ta tvi guli,» ka'a. ⁵ Ka Tuma mantisa: «Mghama da, sna a ɲni ta vli ta dza'a ka wu, waka aɲni dza'a snanṅtá tvi?» ka'a nda tsi. ⁶ Ka Yesu nda tsi mantisa: «I'i tvi, i'i kahwathwata, i'i hafu. Had mndu dza'a laviṅtá lami da həga ga Da, ka nza a tsi nda tvə i'i wa. ⁷ Ka nda sna kuni ta i'i dza'a nda sna kuni guli ta Da da. Ndanana ná, nda

sna kuni, nda nga kaghuni guli,» ka'a nda tsi.

⁸ Ka Filip mantisa: «Mghama da! Maraɲnamara ta tsa Da ya, ka zdafṅta ɲudufa ɲni,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka Yesu nda tsi mantisa: «Nda kḡa fitika da kawadaga nda kaghuni Filip ná, ta sna a ka ta i'i ra? Ka nda nga mndu ta i'i ná, nda nga ta Da. Waka ka dza'a mnay kazlay: Maraɲnamara ta Da kə'a na? ¹⁰ Zlghaf a ka kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ra? Nana gwadaha ta mnaghunata yu na ná, ma ghəɲa da a ta kla'ata yu wa. Tsa Da ta nzaku ma i'i ya ta maga tsa slnaha ya. ¹¹ Fafwa fa ta ghəɲa ghuni ta skwi ta mnaghunata yu kazlay: I'i ta nzaku ma Da, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ya. Fafwafa ta ghəɲa ghuni dər ta ghəɲa tsa slnaha yeya tsi. ¹² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlghaftá i'i, dza'a magay tsatsi guli ta slna ta magə yu. Dza'a magay ka malaghuta kabga nda sli'a i'i da Da da. ¹³ Mantisa tama, inda skwi dza'a kuni dawənṅta nda hga da, dza'a magay yu, kada maranṅta Da ta glakwani nda ma zwan. ¹⁴ Ka dawənṅdawa kuni ta sana skwi nda hga da, dza'a magay yu,» ka'a.

Dza'a ghunaga ghuna Da ta Sulkum nda ghuba

¹⁵ «Ka dṅvudṅva kuni ta i'i, dza'a snasna kuni ta zlahuha da. ¹⁶ I'i, dza'a daway yu da Da ta sana mndu ɲa ghunəgaghunatani ɲa nzatani ɲa dekdek kawadaga

nda kaghuni ŋa kata kaghuni.
 17 Tsa mndu ya ná, Sulkuma kliginjá kahwathwata ya. Lavinj a mndu ma ghəŋa hadik ta tsu'afu wa. Lavinj a həŋ ta snan̄ta guli wa. Kaghuni nda sna kaghuni, kabga ta gdata kawadaga nda kaghuni, dza'a gdavagda ŋa dekdek ma ŋudufa ghuni.
 18 I'i, zlaghunata a yu manda zwana tawakri wu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni.
 19 Ta bats nzda da, nghan̄ta a mnduha ma ghəŋa hadik ta i'i wa. Kaghuni ya, dza'a nda ngha kuni ta i'i, kabga ta nzakw nda hafu i'i, dza'a nzata nda hafu kaghuni guli.
 20 Badu tsaya dza'a snan̄ta kuni kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, ta nzaku ma i'i kaghuni, i'i guli ta nzaku ma kaghuni yu kə'a.

21 «Ka ŋanaŋa mndu ta zlahuha da ka snata, tsaya mndu ta dvutá i'i. Dza'a dvudva Da da ta tsa mndu ta dvutá i'i ya. I'i guli dza'a dvudva yu ŋa maranan̄ta da ta nzakwa da,» ka'a.

22 «Kinawu ka kagha dza'a maravata da an̄ni, kul maravata ka da mnduha ta ghəŋa hadik na?» ka Zuda, Zudas Iskaryut ya a wa. 23 Ka Yesu nda tsi mantse: «Ka dvudva mndu ta i'i, dza'a ŋanaŋa ta gwada da, dza'a dvudva Da da ta tsatsi guli. ŋa sagha ŋni nda Da da tani ŋa nzakwa ŋni ga tan̄. 24 Ka dvu a mndu ta i'i wu katsi, ŋana a ta gwada da wu, nana gwada ta mnaghunata yu ta snə kuni na ná,

kla a ma ghəŋa da a yu wu, tsa Da da ta ghunighata ya ta mnihata.

25 «Mnaghunamna yu ta tsaya ta wana yu kawadaga nda kaghuni na. 26 Tsa mnda kata mndu dza'a saha ya, Sulkum nda ghuḅa ya dza'a ghunagata Da nda hga da. Tsatsi dza'a taghaghunaftá inda skwi, ŋa havaghunaktá inda gwada managhuna yu.

27 «Zdaku ya ta zlaghunanjta yu*. Zdakwa da ya ta vlaghunata yu. Vla a yu ŋa ghuni manda ya ta vlə mnduha ma ghəŋa hadik wa. Yaha ŋudufa ghuni da tdu, yaha kuni da zləŋ. 28 Nda sna kuni ta gwada mnaghuna yu kay, "nda sli'a yu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni." Ka ta dvay kuni ta i'i katsi ná, dza'a rfay kuni ta rfu ta ghəŋa má snan̄ta ghuni kazlay: Nda sli'a yu da Da kə'a, kabga mal Da ka i'i. 29 Wana yu ta mnaghunatá tsa skwiha ya ndanana ma kdaku həŋ ka slata, kada zlghafta kuni ta skwi ta mnaghunata yu, slarə tsi. 30 Had gwada ta dagala ta ŋa mnaghunata da wu, kabga wya tsa ghwadaka mghama na ghəŋa hadik na ya ta sagha. Tsaw lavinj a ta nraptá i'i wa. 31 Dina ka snan̄ta mnduha ta ghəŋa hadik kazlay: Dvudva yu ta Da kə'a. Inda skwiha ta magə yu guli ná, manda va ya mniha Da ta maga yu. Sli'afwasli'a hadna mbadma,» ka'a.

* 14:27 Ngha ta Isaya 9:5.

15

Yesu vərda fwa Inabi

¹ «I'i vərda fwa inabi, Da da mnda hvay. ² Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i, kul had ta yaku ná, ta tsinjtsa. Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i ta yaku guli na, ta sladaflada na sgəglavaghata yakwani. ³ Ghadaghada tsa gwađa ta mnaghunata yu ya ta sladafta kaghuni. ⁴ Gdāvawagđa nda ndi'atá vgha ta i'i manda ndi'atá i'i nda kaghuni ya. Laviŋ a dzva fu ta yafta ka ndi'a a tsi ta dughwaŋ wa. Mantsa kaghuni guli, laviŋ a kuni ta magatá sana skwi ka gdava a ndi'atá kaghuni ta i'i wa. ⁵ I'i fwa inabi, kaghuni dzvuhani, mndu ta gdāvata ndi'atani ta i'i manda i'i nda tsatsi ya, dza'a yaf ya tsatsi rgədzəb. Ka had i'i wu, laviŋ a kuni ta magatá sana skwi wa. ⁶ Ka gdava a ndi'atá mndu ta i'i ná, dza'a wudidin wuđa lu manda dzva fu na ghwalutani, na hlafta tsa dzvuhani ya, ka pghamta ma vu, na drutani. ⁷ Ka gdāvagđa ndi'atá kaghuni ta i'i, ka gdāvagđa gwađa da guli ma kaghuni katsi, dawawadawa ta inda skwi ta kumə kuni, dza'a mutsay kuni. ⁸ Ka rgədzəb ta yafta kuni ta maray kuni kazlay: Duhwalhani aŋni kə'a, tsaya dza'a maraŋtá glakwa Da da. ⁹ Dvuđva i'i ta kaghuni manda va ya dvu Da da ta i'i ya. Gdāvawagđa ma dvutá mnda da. ¹⁰ Ka ta snasna kuni ta zlaha da, dza'a gdāvagđa kuni ma dvutá mnda da. Manda

tsaya snata i'i ta zlaha Da da, kəl i'i ka gdāvata ma dvutá mndani.

¹¹ «Mnaghunamna yu manda va tsaya kada yifafta rfa da ma kaghuni, na ndəghafta rfa kaghuni guli. ¹² Wya zlaha da ta mnaghunata yu, dvuwađva ta vgha ghuni sani nda sani manda va ya dvu i'i ta kaghuni ya. ¹³ Had sana dvutá mndu ta malaghuta ta ghəŋa vlata mndu ta hafani na grahani wa. ¹⁴ Ka ta magay kuni ta skwi ta mnaghunata yu ná, nda nza kuni ka graha da. ¹⁵ Hgəgla a yu ta kaghuni ka kwalvaha wu, kabga sna a kwalva ta skwi ta magə danahəgani wa. Graha da ta hga i'i ta kaghuni, kabga inda skwi taghaf yu da Da da ná, snaghunamsna yu. ¹⁶ Kaghuni a ta zbaptá i'i wu, i'i ta zabaptá kaghuni, ka faghunaghatá slna na magay, na yafta ghuni, na gdāvata tsa yakwa ghuni ya. Mantsa tama, dza'a vlaghunavla Da da ta inda skwi dza'a kuni dawanta nda hga da. ¹⁷ Skwi ta mnaghunata yu ná, ka dvuta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka'a.

Kwalaghuta ghəŋa hadik ta i Yesu nda duhwalhani

¹⁸ Ka Yesu mantsa: «Ka ta husaŋhusa kuni ta mnduha ta na ghəŋa hadik na katsi, tinəl i'i ta husaŋtá həŋ ka kaghuni. ¹⁹ Ka má na ghəŋa hadik na ka ghuni katsi, má dza'a dvafđva mnduha ta na ghəŋa hadik na ta kaghuni, kabga na taŋ kuni mazlay. Zabapzaba yu ta

kaghuni, ka hligiŋtá kaghuni mataba mnduha ta ghəŋa hadik. Ta ka ŋa mnduha ta ghəŋa hadik a kaghuni wu, kəl kuni ka husaŋtá həŋ. ²⁰ Havakwahava ta gwada mnaghuna yu. “Malaghumala a kwalva ka Maləmani wa.” Ka si ghuydiŋghuya mnduha ta daŋwa, dza’a ghuyay həŋ ŋa kaghuni guli. Ka si snasna həŋ ta gwada da, dza’a snay həŋ ta ŋa ghuni guli. ²¹ Ta gwada ta i’i dza’a maga həŋ ta tsaya ŋa ghuni, kabga sna a həŋ ta mndu ta ghunigihata wa. ²² Ka má sna a yu wu, ka má had gwada walaŋ yu ta mnanatá həŋ wu, má had dmakwa taŋ wa. Ndanana tama, lavgliŋ a həŋ ta mnay kazlay: Had dmakwa ŋni wu kə’a wa. ²³ Ka ta husaŋhusa yu ta mndu, ta husaŋhusa Da da ta tsa mndu ya guli. ²⁴ Ka má maga a yu mataba taŋ ta slnaha ya kul walaŋtá sani ma mndu ta magata wu katsi, má had dmakwa taŋ wa. Ndanana, nda ngha həŋ ta slnaha da, ka husaŋtá yu ta həŋ nda Da da tani. ²⁵ Tsaw slasla tsaya mantsa ya, ŋa nzakwa tsa gwada nda vinda ma deftera zlahá taŋ ta mnay kazlay: Ka bətbət husaŋta* yu ta həŋ kə’a ya, manda va tsaya nzakwani.

²⁶ «Tsa mnda kata kaghuni dza’a saha ya, Sulkum ta kligiŋtá kahwathwata ya dza’a saha daga da Da. Dza’a mnay ta gwada ta

i’i. ²⁷ Kaghuni guli, dza’a mnay kuni ta gwada ta i’i, kabga kawadaga kuni nda i’i, daga ka yawu zrafta mu ta nzaku,» ka’a.

16

¹ Ka Yesu mantsa: «Managhuna mana yu ta tsa skwiha ya, kada kwala kuni zlanavatá zlg hay nda ŋudufa ghuni. ² Dza’a taliŋtala lu ta kaghuni ma həga tagha skwa la Yahuda. Tsaya ya a vani wu, ta saghasa fitik dza’a kəl mnduha dza’a psalatá kaghuni ka ndanay kazlay: Na skwi maga mu na ná, magamaga mu ta skwi ta zdəganatá Lazglafta kə’a. ³ Mantsa ya dza’a maga həŋ, kabga sna a həŋ ta dər Da, dər i’i wu,» ka’a.

Dza’a sasa Sulkum nda ghuba

⁴ Ka’a guli mantsa: «Ka saghasa tsa fitik ya, dza’a havakhava kuni ta skwiha managhuna yu. Tsaya kəl yu ka managhunatá tsahaya. Ta kawadaga yu nda kaghuni kwal yu ka mnaghunata daga taŋtaŋ. ⁵ Ndanana dza’a da mndu ta ghunigiha yu. Sew had ya mataba ghuni ta daway kazlay: Dza’a da wa ka na kə’a wa. ⁶ Ama ma mnaghunaŋta da, ka gurdutá ŋudufa ghuni. ⁷ Kahwathwata na skwi ta mnaghunata yu na. Mal ma na laghwi dza’a laghu yu na kata ta kaghuni. Ka laghu a yu wu, sata a tsa mndu dza’a kata kaghuni ya

* 15:25 Ngha ta Zabura 35:19, 69:5.

da kaghuni wa. Ka laghula yu, dza'a ghunəgaghuna ghuna yu. ⁸ Ka sasa tsi, dza'a mnanamna ta mnduha ta ghəŋa hadik ta krughuva tan ta ghəŋa skwi ka dmaku nda ya ta ghəŋa skwi tdukwa, nda ya ta ghəŋa skwi ka guma. ⁹ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tan ta ghəŋa skwi ka dmaku, kabga kwala tan kul zlg haftá i'i. ¹⁰ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tan ta ghəŋa skwi tdukwa, kabga nda sli'a i'i da Da, nghəglanŋa a kuni ta i'i wa. ¹¹ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tan ta ghəŋa skwi ka guma, kabga nda ghada tsanaghatá guma ta ghwadaka mghama na ghəŋa hadik na.

¹² «Ta dagala skwi má ŋa managhunata dá, tsaw laviŋta a kuni ta ŋafta ndana wa. ¹³ Ka sasa tsa Sulkum ta mnigintá kahwathwata ya, dza'a snaghunamsna ta inda kahwathwata. Gwada ma ghəŋani a dza'a kla'ata tsi ka mnay wa. Inda skwi dza'a snanŋa tsi, dza'a tsi mnay, ŋa mnaghunatani ta skwi dza'a slaku ta kəma. ¹⁴ Tsatsi dza'a maranŋá glakwa dá, kabga skwi da i'i dza'a tsu'af ta tsi ŋa mnay ŋa ghuni. ¹⁵ Inda skwa Da dá ná, ŋa dá ya. Tsaya kəl yu ka mnaghunata kazlay: Skwi da i'i dza'a klafta tsi ŋa mnay ŋa ghuni kə'a ya,» ka'a.

Dza'a mbədavafmbəda taw ka ghubasu

¹⁶ Ka'a guli mantsa: «Ta βets nzda, nghəglanŋa a kuni ta i'i wa. βats nzda guli,

dza'a nghəglanŋa kuni ta i'i [kabga nda sli'a yu da Da,]» ka'a. ¹⁷ Ka sanlaha ma duhwalhani mataba hahəŋ hahəŋ mantsa: «“Ta βets nzda nghəglanŋa a kuni ta i'i wu, βats nzda guli ná, dza'a nghəglanŋa kuni i'i guli. Nda sli'a yu da Da,» ka'a ná, gwada wu tsa gwada ya ta gwadamata tsi na?» ¹⁸ «“Ta βets nzda” ka'a ya ní, nu ghəŋ tsaya ma gwada tama? Sana a amu ta skwi ta kumə tsi ta mnay wu,» ka həŋ. ¹⁹ Daslafta Yesu ta skwi ta kumə həŋ ta daway da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Ta dadawavustá kuni mataba ghuni ta ghəŋa skwi mnə yu kazlay: Ta βets nzda nghanŋa a kuni ta i'i wu, βats nzda guli, dza'a nghəglanŋa kuni ta i'i kə'a ya ra? ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a taway kuni ta taw, dza'a ŋaday kuni ta ghəŋ, ta rfu mnduha ta ghəŋa hadik ta rfu. Dza'a gurdaku ŋudufa ghuni, ŋa nutá tsa gurdatá ŋudufa ghuni ya ka rfu. ²¹ Ka saghasa fitika dgakwa marakw ná, ta ghuyay ta danwa ta βasay. Na gi yatani ta tsa zwan ya, gi zanaptani ta tsa ghuya danwani ya. Ta rfay ta rfu katakata, kabga nghanŋani ta mnda səla ta saha ta ghəŋa hadik. ²² Mantsa ya ta βasa kaghuni ndanana guli. Tsaw ta dza'a guyaku amu, ŋa rfay ghuni ta rfu. Had mndu dza'a laviŋtá klaghutá tsa rfu ya da kaghuni wa.

²³ «Ka saghasa tsa fitik ya, had kaghuni dza'a dawanta

skwi nda dawa da i'i wa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vlaghunavla Da ta inda skwi. Dza'a kuni dawanta nda hga da. ²⁴ Kulam gwatna had sana skwi ta kdə dawanta kuni nda hga da wa. Dawawadawa dza'a mutsay kuni, kada ndəghafta ɲudufa ghuni da rfu,» ka'a.

Ghubasapta Yesu ta ghəŋa hadik

²⁵ Ka'a guli mantsa: «Ka mahdihdi mnaghunata yu ta tsa gwada ya. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal yu mnəgelta mantsa ɲa ghuni, ɲa mnaghunanta da ta skwi tsidid ta ghəŋa Da. ²⁶ Ma tsa fitik ya, kaghuni ka ghəŋa ghuni dza'a dawa skwi da Da nda hga da, dər maga a i'i ta du'a da tsi ɲa ghuni. ²⁷ Vərda Da kaghəŋani ná, ta dvay ta kaghuni kabga ta dvay kaghuni ta i'i. Grafgra kaghuni guli kazlay: I'i ná, sa daga da Lazglafta yu kə'a. ²⁸ Sli'af daga da Da i'i ka saha ta ghəŋa hadik. Ndanana guli, wana yu ta sli'af ta ghəŋa hadik ka vru da Da,» ka'a. ²⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Had mahdihdi ma na tama wa. Wya zlra ka ta kliginjta ghəŋa gwada. ³⁰ Ndanana tama, nda sna ɲni kazlay: Nda sna ka ta inda skwi kə'a. Ma kdaku mndu ka dawanta skwi da kagha, nda sna kagha ta skwi ta kumə tsi ta daway. Tsaya kəl aɲni ka zlghafta kazlay: Sa daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka həŋ nda tsi. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ndanana

zlra kaghuni ta zlghafta 6a? ³² Wya fitik ta sagha, nda ghada va saghani katək ɲa wutsata ghuni ta vgha, ta ksə ya ta tvani ta ksə ya ta tvani, ɲa zlidivata ghuni turtukwa da. Tsaw kahwathwata ná, turtukwa da a yu wu, kabga kawadaga ɲni nda Da. ³³ Managhunamana yu ta inda tsaha ya, kabga ɲa mutsafta ghuni ta zdaku ma nzakwa guyata vgha ghuni nda i'i. Dza'a ghuyay mnduha ta ghəŋa hadik ta danwa ɲa ghuni. Ka nzata kuni drusa. I'i, ghubasapghubasa yu ta mbrakwa na ghəŋa hadik na,» ka'a.

17

Ndəbay Yesu ta dzvu ta ghəŋa duhwalhani

¹ Tahula gwadata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka ng-hadafta tsi nda ta luwa. Ka'a mantsa: «Da, nda maga fitik! Maranmara ta glakwa zwanja gha ɲa maranta zwanja gha guli ta glakwa gha. ² Vlanjvla ka ta mbraku ta ghəŋa inda mnda səla, ɲa vlantani ta hafu ɲa kdəkedzeŋ ta gwal pgham ka ta həŋ ma dzvani. ³ Hafu ɲa kdəkedzeŋ ná, tsaya snanta taŋ ta kagha. Kagha vərda Lazglafta turtuktuk, nda snanta taŋ ta mndu ya ghunaga ka ta nzakway ka Yesu Kristi. ⁴ Maranmara yu ta glakwa gha ta ghəŋa hadik, kdinjka yu ta magata slna ya vliha ka ɲa magay. ⁵ Ndanana tama Da ná, ɲlidif ɲla da kagha manda nzata nzakwa da si ta kul zrafta

ghəŋa hadik ya. ⁶ Snamamsna yu ta hga gha ta gwal hligin ka ma ghəŋa hadik ka vlihata ya. Si ka ŋa gha həŋ, ka hlaftá ka ta həŋ ka vlihata. Ka snatá həŋ ta gwada gha. ⁷ Ndanana ná, nda sna həŋ kazlay: Inda skwi ya vliha ka ná, sagha da kagha kə'a. ⁸ Mnanamna yu ta həŋ ta gwada ya mniha ka, tsu'aftsu'a həŋ. Nda sna həŋ dar kazlay: Daga da kagha sagha yu kə'a, zlghafzlgaha həŋ guli kazlay: Kagha ta ghunigihata kə'a.

⁹ «Ta ghəŋa hahəŋ ta maga yu ta du'a, maga a yu ta du'a ta ghəŋa pɔakwa mnduha ma ghəŋa hadik wa. Ta ghəŋa hahəŋ ta maga yu ta du'a, kabga ŋa gha həŋ. ¹⁰ Inda tsaha ta nzakway ka ŋada ya ná, ŋa gha həŋ. Inda tsaha ta nzakway ka ŋa gha ya guli ná, ŋa da həŋ. Ta maravamara glakwa da ma həŋ.

¹¹ «Ta hadi'i ma ghəŋa hadik wa. Hahəŋ ná, tata ghəŋa hadik həŋ. Ta dza'a da kagha i'i. Da da, kagha ta nzakway nda ghuɔa, ŋanaŋa ta həŋ nda mbrakwa gha. Nda mndərga tsa mbraku vliha ka ya, kada nzakwa həŋ ka mndu turtuk manda nzakwa u ka mnda turtuk ya. ¹² Ma tsa nzakwa da kawadaga nda həŋ ma ghəŋa hadik ya ná, si ta nghay yu ta həŋ nda mbrakwa gha ya vliha ka. ŋanaŋa yu ta həŋ, had' ya ta zadavaghuta wu, ba ya ta nzakway nda fa ŋa zwaduta, ŋa kdintá skwi ya nda vinda ma defteri yeya ta zadapta.

¹³ Ndanana dza'a da kagha yu. Manda tsaya ta mna yu ma na nzakwa da tata ghəŋa hadik na, kada ndəghafta rfa da ma həŋ. ¹⁴ Mnanamna yu ta gwada gha ta həŋ. Tsaya kəl həŋ ka husantá mnduha ma ghəŋa hadik, manda nzakwa i'i kul had' ka ŋa ghəŋa hadik ya. ¹⁵ Ndəɔa a yu ta dzvu da kagha ŋa hlaptá həŋ ma ghəŋa hadik wa. Ama nghay yeya dza'a ka ngha həŋ da katkata tsa ghwadak ya. ¹⁶ Manda nzakwa i'i kul had' ka ŋa ghəŋa hadik ya ná, manda tsaya nzatá nzakwa hahəŋ, nza a həŋ ka ŋa ghəŋa hadik wa. ¹⁷ Niŋna ta həŋ ka ŋa gha, nda ma kahwathwata. Gwada gha ná, kahwathwata nzakwani. ¹⁸ Manda ya ghunaga kagha ta i'i ta ghəŋa hadik ya, i'i guli, ta ghunay yu ta hahəŋ ta ghəŋa hadik. ¹⁹ I'i faghafa yu ta ghəŋa da ka ŋa tan, kada nzakwa hahəŋ guli ka ŋa gha kahwathwata.

²⁰ «Ta ghəŋa na hahəŋ na yeya a ta maga yu ta du'a wu, ta magay yu ta du'a guli ta ghəŋa gwal dza'a zlghafta i'i nda ma gwada tan, ²¹ kada nzakwa həŋ demdem ka mnda turtuk. Da! Ka nza həŋ ka yakwa u manda guyatá u, kagha ma i'i, i'i ma kagha ya. Ka nza həŋ ka mnda turtuk ŋa mnay mnduha ma ghəŋa hadik kazlay: Kagha ta ghunigihata kə'a.

²² «I'i, ŋlanafŋla yu ta həŋ, manda tsa ŋlidifta kagha ya, kada nzakwa həŋ ka mndu turtuk, manda nzakwa u ka

mndu turtuk, ²³ i'i ma hahəŋ, kagha ma i'i ya. Manda tsaya dza'a kəl həŋ ka nzakway kahwathwata ka mndu turtuk, kada snəŋta mnduha ma ghəŋa hadik kazlay: Kagha ta ghunigihata, dʋudʋa kagha ta həŋ manda ya dʋu kagha ta i'i guli ya kə'a. ²⁴ Da! Tsəna mnduha vliha ka na ná, ta kumay yu ta nzakwa taŋ ma vli ya nza i'i, ŋa nghan taŋ ta glakwa da ya vliha kagha, kabga dʋudʋa ka ta i'i daga ta kul zraftá ghəŋa hadik. ²⁵ Da da! Tudukwa nzakwa kagha, tsaw sna a mnduha ma ghəŋa hadik ta kagha wa. I'i, nda sna yu ta kagha, na hana guli, tsatsaftsatsa həŋ kazlay: Kagha ta ghunigihata kə'a. ²⁶ Snanamsna yu ta kagha ta həŋ, ta dza'a snəŋlanamsna yu ta həŋ, kada nzamta tsa dʋu dʋaf ka ta i'i ya ma həŋ, ŋa nzamta i'i ma həŋ guli,» ka'a.

18

Ksafta sludziha ta Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Luk 22:47-53

¹ Tahula kdīŋta Yesu ta tsa gwadaha ya, ka sli'aftá tsi nda duhwalhani ka laghwi ta 6la lika Sedruŋ. Mamu sana kwambalu mantša vli ya, ka lamə tsi dida kawadaga nda həŋ. ² Nda sna tsa Zudas ta dza'a skwapta ya guli ta tsa vli ya, kabga snusna Yesu ta lagha da tsa vli ya kawadaga nda həŋ. ³ Ka hlanafá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta sludziha, nda gwal ta nghanaga Lazglafta, ta Zudas. Ka

sli'aftá həŋ nda huzla vulu nda huzla vulu, nda pelapela nda pelapela, nda pinatá vu nda pinatá vu. Ka lagha həŋ da tsa gam ya. ⁴ Manda ya nda sna Yesu ta skwi dza'a slanaghata, ka sli'aftá tsi da gəma həŋ. Ka'a mantša: «Wa ta zbə kuni na?» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka həŋ mantša: «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ nda tsi. «I'i nana,» ka'a nda həŋ. Ta sladu tsa Zudas ta dza'a skwapta ya kay tavata həŋ. ⁶ Na tsa mnay Yesu nda həŋ kazlay: I'i nana kə'a ya, dəm turtuk ka həŋ vraghuta nda ga muhul hul, ka zlambutá həŋ siy ta hadik. ⁷ «Wa ta zbə kuni ka kuni ka na?» ka'a dawŋlanŋta da həŋ. «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ. ⁸ «Vadā nana a ka yu nda kaghuni kay ra! Ka si i'i ta zbə kuni ya ní, zlanawa nanaha na tsa, ka laghwa hahəŋ,» ka Yesu nda həŋ.

⁹ Kəl tsi ka mnay mantša ya ná, ŋa nzakwani manda va tsa gwada mnə tsi kazlay: Had ya dər turtuk zadānaghu yu mataba gwal ya vliha ka wu kə'a ya, ya. ¹⁰ Mamu kafay da Simuŋ Piyer, ka tsəhagaptá tsi ka tsanamtá sani ma kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləməŋani nda ga zeghwi. Malkus hga tsa kwalva ya. ¹¹ Ka Yesu mantša: «Vranamvra ta kafaya gha da kupakani. Ra a ka say da ta leghwa ghuya danwa ya vliha Da da wu ka ka rki na?» ka'a nda Piyer.

Kladaghata la sludzi ta Yesu da Hana

¹² Lagha tsa tskatá sludziha ya nda mghamha tañ tani, nda la Yahuda ta nga hęga Lazglafta ya, ka ksaftá Yesu, ka habaghutá hęñ ta dzvuhani. ¹³ Ka klaghatá karaku da Hana ta nzakway ka dzidza Kayifa. Tsa Kayifa ya ta nzakway ka mali ta ghęña gwal dra skwi ęa Lazglafta ma tsa vaku ya. ¹⁴ Tsa Kayifa ya tsa ta vlanťa hidaku ta la Yahuda kazlay: Dran mtuta mndu turtuk da mnaka mnduha, ka ya da zadanata lu ta inda mndęra mndu* kę'a ya kay.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer

Mat 26:69-70, Mak 14:66-68, Luk 22:55-57

¹⁵ Ka sli'aftá i Piyer nda sna duhwal, ka dza'a ta hula Yesu ta hula Yesu. Tsa sana duhwal ya ná, nda sna tsa mali ta ghęña gwal dra skwi ęa Lazglafta ya. Ka lamę tsi mista Yesu da dađi ma huđa hęga ga tsa mali ta ghęña gwal dra skwi ęa Lazglafta ya, ¹⁶ ta sladaghutá Piyer ma bli ta watgha. Ka vragaptá va tsa duhwal snañ mali ta ghęña gwal dra skwi ęa Lazglafta ya, da gwadganatá tsa marakw ta nga watgha ya. Ka hgamatá tsi ta Piyer. ¹⁷ Ka'a nda tsi mantša: «Tekw a kagha mataba duhwalha tsęna mndu na guli wu ri?» ka tsa marakw ka kwalva ta nga watgha ya nda Piyer.

«Tekw a i'i mataba tañ wu,» ka Piyer.

¹⁸ Ka vanaghatá kwalvaha nda gwal ta nga hęga Lazglafta ta vu, ka slinę hęñ, kabga mtasl vli. Ka lagha Piyer guli da slinganatá hęñ.

Daway Hana ta gwada da Yesu

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Luk 22:66-71

¹⁹ Ka'a nda tsi mantša: «I wa duhwalha gha na? Nahgani ta taghę ka ęa mnduha na?» ka tsa mali ta ghęña gwal dra skwi ęa Lazglafta ya, nda Yesu. ²⁰ Ka Yesu nda tsi mantša: «Banluwa si ta mna yu ta gwada ęa inda mndu ma hęga tagha skwa la Yahuda nda ya ma hęga Lazglafta. Ma vli ta tskavata inda la Yahuda si ta gđata yu ta tagha skwiha. Had sana skwi mna yu kđekkđek wa. ²¹ Kabgawu ta kęl kagha ka daway da i'i na? Dawa da gwal si ta sna tsa skwi ta mnę yu ęa tañ ya 6a. Nda sna hahęñ đinadına ta skwi mnana yu ta hęñ,» ka'a nda tsi. ²² Na tsa mnata Yesu mantša ya, ka sli'aftá sani mataba tsa gwal ta nga hęga Lazglafta ya, ka lagha dgharunťa Yesu. «Mantša ta zlgħa ka ta wi ęa mali ta ghęña gwal dra skwi ęa Lazglafta ra?» ka'a nda tsi. ²³ Ka Yesu mantša: «Ka mamu ghwadaka skwi mna yu ya kay, mnamanmna. Ala ka si tđukwa gwada mna yu, kabgawu ta kęl lu ka dza i'i na?» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka ghu-naftá Hana nda va tsa habatá

* 18:14 Ngħa ta Yuhwana 11:49.

dzvuhani ya da tsa Kayifa ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer kay guli

Mat 26:71-75, Mak 14:69-72, Luk 22:58-62

²⁵ Ma tsa fitik ya, hada Simuŋ Piyer ta slinutá vwani. «Tekw a kagha mataba duhwalha tsəna mndu na guli wu ri?» ka lu nda tsi. «Siga! had' i'i mataba taŋ wu,» ka Piyer ka wađutá vli. ²⁶ «Ngha a yu ta kagha kawadaga nda tsəna mndu na ma gam ra?» ka sani mataba kwalvaha tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Tsatsi ná, la taŋ ma tsa mndu tsanaghu Piyer ta sləməŋani ya, ya. ²⁷ «Siga yu, i'i a wu!» ka Piyer ka wađutá vli kay guli. Ka gi wahatá vazak.

Daway Pilat ta gwada da Yesu

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Luk 23:1-5

²⁸ Gasərdək, ka klaftá həŋ ta Yesu ga Kayifa, ka klaghata da həga dagala ga ŋumna la Ruma. Lamə a vərđá hahəŋ da tsa həga ya wu, da ŋriŋtá həŋ ta vgha taŋ makəđ həŋ ka za skala Pak. ²⁹ Tsaya kəl Pilat ŋumna la Ruma ka sabi dzibil da slanaghatá həŋ. Ka'a nda həŋ mantša: «Nu va ghwadaka skwi maga na mndu na ka kuni ka na?» ka'a. ³⁰ Ka həŋ mantša: «Ka má nza a tsi ka mndu ta magatá dmaku wu katsi ná, má klaghak a ŋni wu,» ka həŋ nda tsi. ³¹ «Klawakla va

kaghuni, ka dza'a kuni da tsanaghatá guma manda ya mna zlahá ghuni,» ka Pilat nda həŋ ta ghəŋani. «Vlaŋna a lu ta tva dzatá mndu wu,» ka la Yahuda zlgšanaftawani.

³² Mantša ya dza'a maga-kwa skwiha na ya gwadə Yesu ta ghəŋani kə'a dza'a mtaku ya. ³³ Ka vraghatá Pilat da dađa həga, ka hgadamtá tsi ta Yesu. «Mghama la Yahuda kagha ra?» ka'a dawanja da tsi. ³⁴ Ka Yesu mantša: «Kagha ta ndanapta ma ghəŋa gha re, ari sanlaha a ta mnaghatá i'i na?» ka'a nda tsi. ³⁵ «i'i! La Yahuda yu ra? Laghuni, nda maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta klaktá kagha da i'i, nahgani maga ka ya katək na?» ka Pilat nda tsi. ³⁶ Ka Yesu mantša: «Ga mghama da ná, ŋa na ghəŋa hadik na a wa. Ka má ŋa na ghəŋa hadik na tsi katsi, má lmalma kwalvaha da, má ŋa kwala lu klagaghatá i'i da gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Tsaw ŋa na ghəŋa hadik na a ga mghama da wu,» ka Yesu. ³⁷ «Tsaw va mgham kagha rke?» ka Pilat nda tsi. «Manda va tsa mna ka ya, Mgham yu. Yaya lu ta i'i ŋa sagha mnanjta kahwathwata ma na ghəŋa hadik na. Inda mndu ta nzakway ka ŋa kahwathwata ná, ta snay ta gwada da,» ka Yesu. ³⁸ «Nahgani kahwathwata na?» ka Pilat nda tsi.

Guma dzatá Yesu

Mat 27:15-31, Mak 15:6-20, Luk 23:13-25

Tahula tsa, ka səglap tsi dzibil slanaghatá la Yahuda. Ka'a mantsa: «Slanagha a yu ta skwi præk ña dzatá tsəna mndu na wa. ³⁹ Ya wya ta snusna yu ta gdata ta zlighunistá mndu turtuk ma gamak ma fitika skala Pak ya, ta kumay kuni ta slighunista dá ta mghama la Yahuda ra?» ka'a nda həŋ. ⁴⁰ Ka həŋ mantsa: «Tsatsi a ña zliŋta wa, Barabas katsi,» ka həŋ hləgləftawi. Tsaw tsa Barabas ya ná, gənda ya.

19

¹ Tahula tsa, klagaghawa tsa Yesu ya ka sləvapta kuni nda krupi, ka Pilat. ² Lagha la sludzi ka dáftá teki, ka fanamta ma ghəŋ manda zewzewa, ka sudanavatá həŋ ta lguta má mgham mgham ka dva guli. ³ «Zgutsa ña gha mghama la Yahuda,» ka həŋ gavadaghata tavatani, ka dadgharay.

⁴ «Ndana tama wana yu dza'a kləgaghunapta dzibil, kada grafta kuni kazlay: Slanagha a yu ta sana skwi præk ka dzatá na mndu na wu kə'a,» ka Pilat səglap dzibil slanaghatá la Yahuda. ⁵ Ka sabə Yesu nda zewzewa teki ma ghəŋ, nda sudatá lguta má mgham mgham ta vgha. «Wana tsa mndu ya,» ka Pilat nda həŋ. ⁶ Na gi nghay la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ña Lazglafta, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, «zləŋaftá! zləŋaftá!» ka həŋ hlaftawi. «Klawakla kaghuni ka zləŋafta kuni, kabga

slanagha a yu ta skwi dekdek præk ka dzata wu,» ka Pilat nda həŋ. ⁷ «Mamu zlahə ŋni. Ka tsa zlahu ya ná, dzata! ka'a, kabga Lazglafta yu kə'a fatá ghəŋani,» ka la Yahuda zlghanafawi. ⁸ Snaŋta Pilat ta tsa gwada ya, ka ksəgləftá zləŋ katakata, ⁹ Ka lamə tsi da dába həga. «Sagha ga ka na?» ka'a dawəŋta da Yesu. Sew zlghanaf a Yesu ta wani wa. ¹⁰ «Zlgha a ka ta wa dá wu? sana a ka kazlay: Lavinlava yu ta zlighista, lavinlava yu ta zləŋaftá kagha kə'a wu ra?» ka Pilat nda tsi. ¹¹ «Had sana skwi lavin ka ta ghəŋa i'i, ka ya vlagha Lazglafta a tsi wa. Tsaya kəl dmakwa tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva gha ya, ka malaghutá ña gha dmaku,» ka Yesu nda tsi.

¹² Hada tama, ka zbə Pilat ta tvi ña zliŋta. «Ka zliŋzla ka ta tsəna mndu na ná, gra Sezar a ka wa. Ka mgham a i'i ra, ka mndu guli ná, ghuma mgham Sezar tsa mndu ya,» ka la Yahuda. ¹³ Snaŋta Pilat ta tsa gwadaha ya, «kladapwakla ta Yesu dzibil,» ka'a. Ka nzaftá tsi ta vla tsa guma ma sana vli ta hgə lu ka Pave. Tsa Pave ya, Gabasla ta hga lu nda gwada Hebru. ¹⁴ Mahtsim skala Pak ka lu, ta ghwanə a fitik ma ghəŋ wu, ka Pilat nda la Yahuda mantsa: «Wyawa mghama ghuni,» ka'a. ¹⁵ «Ña dzatá! Ña dzatá! Zləŋafta ta udzu» ka həŋ hlaftá wi. «Ka zləŋaghunafta yu ta mghama ghuni ta udzu?» ka Pilat nda həŋ. «Had sana mghama ŋni

ta ghəŋa Sezar wu, ka la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta.»¹⁶ Lagha Pilat ka vlan̄tá hən̄j ta Yesu ŋa zləŋafta ta udzu.

Dalafta la sludzi ta Yesu ta udza zləŋaj

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43

Ka tsu'uwaghutá hən̄j ka klaghata.¹⁷ Ka klə Yesu ta udzu ŋa zləŋa ghəŋani, ka sabi ma hudá luwa ŋa dza'a da sana vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghəŋ.» «Gwalgwata» ta hga lu ta tsa vli ya nda gwada Hebru.¹⁸ Ma tsa vli ya zləŋafta hən̄j ta Yesu ta udzu. Ka zlan̄anavatá hən̄j ta sanlaha ma mnduha his guli tavata Yesu, ma takataka ka hən̄j zləŋamtá Yesu.¹⁹ Vindafwa vinda ta skwi ka fagata kuni ta ghəŋa tsa udzu ya, ka Pilat. «Yesu mnda la Nazaret mghama la Yahuda,» ka lu vindafta.²⁰ Nda ndəgha la Yahuda ta dzan̄aftá tsa skwi vindaf lu ya, kabga ndusa nda luwa tsa vli zləŋaf lu ta Yesu ya. Nda gwada Hebru, nda gwada Lateŋ, nda gwada Grek vivindafta lu ta tsa skwi ya.²¹ «Má vinda a ka kazlay: Mghama la Yahuda kə'a wa. "I'i mghama la Yahuda" ka'a, ka ka má vindafta,» ka la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda nda Pilat.²² «Skwi ghada i'i ta vindafta ná, nda vinda,» ka Pilat zlghanaftawani ta hən̄j.

²³ Tahula zləŋafta la sludzi ta Yesu ta udzu, ka hlaftá

hən̄j ta lguthani, ka daganapta fwaď ta hən̄j ta hən̄j. Ka klaftá hən̄j ta dzampani ya gaf lu mantsa daga ta ghəŋ dikw ta hadik kul had' iri tida ya guli.²⁴ «Ma kwahanap mu ta na dzampa na, vzamavza ta vindima ŋa n̄gha mndu dza'a zuta,» ka la sludzi mataba hahəŋ hahəŋ. Tsa skwi maga la sludzi ya ná, magamaga hən̄j manda skwi nda vinda ma defteri kazlay:

Ka daganaptá hən̄j ta lgutha da,
ka vzə hən̄j ta vindima ta
ghəŋa dzampa* da kə'a
ya,
tsaya skwi maga la sludzi.

²⁵ Ndusa nda tsa vli zləŋaf lu ta Yesu ya, ka sladaktá i mani, nda mukumani ma mani, nda Mari markwa Klupas, nda Mari makwata luwa Magdala.²⁶ Nghay Yesu ta mani, kə'a kə'a ná, wya tsa duhwal ta d̄vu tsi ya ta sladu tavatani. Ka'a mantsa: «Ma! Wya zwan̄a gha,» ka'a.²⁷ «Wya ma gha!» ka'a nda tsa duhwal ya guli. Daga ma tsa fitik ya, ka klaghatá tsa duhwal ya da taŋ.

Mtakwa Yesu
Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49

²⁸ Tahula tsa, manda snan̄ta Yesu kazlay: Nda kda inda skwi tama kə'a, «ndala ta kuzlihata†!» ka'a, ŋa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri.²⁹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wuda ima inabi masmasa. Ka sli'aftá sana sludzi ka klaftá susu,

* 19:24 N̄gha ta Zabura 22:19. † 19:28 N̄gha ta Zabura 22:16, 69:22.

ka tsughumamta ma tsa ima inabi masmasa ya, ka hbunṭa ta wa dafa, ka tsghadafta funṭa ta wa wubisima Yesu. ³⁰ «Nda dza ghəṅa inda skwi tama,» ka Yesu tapanar tsi ta tsa ima inabi masmasa ya. Ka dzagatá tsi ta ghəṅ, ka sabə hafu mida.

Sliglatá Yesu

³¹ Baḍu luma madagala ṅa gilamə da Sabat magakwa tsa skwi ya. Va a la mali mataba la Yahuda ta slanaghata Sabat ta tsa mnduha ya ta udzu wa. Tsa Sabat ya ná, sana mghama fitik ya. Ka sli'aftá həṅ ka laghwi da dawaway da Pilat ṅa balanaptá səlahá taṅ ṅa hligiṅtá həṅ ta udzu. ³² Ka lagha la sludzi da balanaptá səlahá tsa mnduha his zlanəṅa lu tavata Yesu ya. ³³ Ta lagha həṅ ta Yesu, kə'a ka həṅ ná, nda ghada mtatani. Ka zlanṭá həṅ ta balanaptá səlahani. ³⁴ Ka sliglanavatá sani ma tsa sludziha ya ma ṅwazliḅ nda gupani, ka gi mbəzagaptá us nda imi. ³⁵ Tsəna mndu ta vinda na skwiha ta maguta na ná, nda ngha tsatsi nda irani. Kahwathwata gwadani guli. Nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata ta mnə tsatsi kə'a. Mnay ta mnə tsi ná, kada zlghafta kaghuni guli. ³⁶ Magamaga tsa skwiha ya mantsa, ṅa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri kazlay: Haḍ ghudzifani dza'a ḅlanaptaḥ lu dər turtuk wu kə'a ya. ³⁷ Ka lu vindaf

ma sana vli guli ná, «dza'a nghanavangha həṅ ta tsa mndu sliglanavaḥ həṅ nda gupa ya» kə'a.

Paḍamtá Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Luk 23:50-56

³⁸ Tahula tsa, mamu sana mnda la Arimate ta hgə lu ka Yusufu, ta nzakway ka duhwala Yesu makḍekmakḍek kabga zləṅa la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi dawaftá mbla Yesu da Pilatus. Ka zlanṅtá Pilat ta tvi, ka lagha tsi klaghatá tsa mbla Yesu ya. ³⁹ Ka lagha Nikwademu, tsa mndu si ta lagha da slanaghatá Yesu girvidik ya kay. Ka lagha tsi nda klatá labatá urdi ka hpuhpu ta hgə lu ka Mir nda Alwes. ⁴⁰ Ka klaftá həṅ ta mbla Yesu, ka masanavatá rdī ka urdi, ka mbsamtá həṅ ma wupay manda ya snu la Yahuda ta magay ta paḍə həṅ ta mnda taṅ. ⁴¹ Tsaw ma tsa vli kəl lu ka zləṅafta ya, mamu sana gam. Ma tsa gam ya, mamu kulu ta ka lfid ta kul walaṅta lu ta paḍamtá mndu mida. ⁴² Ndusa nana, ka həṅ ka paḍamtá Yesu ma tsa klu ya, kabga tsaya fitik ta kəl la Yahuda ka paya vgha ṅa lami da Sabat.

20

Ta haḍ Yesu ma kulu wa

Mat 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12

¹ Wrək tgha gasərḍək baḍu dəmas, ta kzau'kzau' a vli,

ḥ 19:36 Ngha ta Sabi 12:46, Mbsak 9:12, Zabura 34:21. Ḥ 19:37 Ngha ta Zakari 12:10.

ka lagha Mari makwa ta Magdala ta kulu. Kə'a kə'a ná, tanwalaghutatanwala lu ta klam ta wa tsa kulu ya. ² Ka sli'aftá tsi nda hwaya ka laghwi slanaghatá i Simuñ Piyer nda tsa sana duhwal ta dvu Yesu ya. «Klapkla lu ta mbla Mghama mu ma kulu, sna a ηni ta vli fam lu wu,» ka'a. ³ Ka sli'aftá i Piyer nda tsa sana duhwal ya, ka laghwi ta kulu. ⁴ Ka sli'aftá hən his his nda hwaya. Tsaw mal tsa sana duhwal ya ta hwaya ka Piyer, ka tinlaghutá tsi ta ɓhadaghata ta kulu. ⁵ ɓhadaghatani má ηa lamani, lamə a wa. Ka ɓukwatá tsi ka nghə dida. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta hadik. ⁶ Ka ɓhadaghatá Simuñ Piyer nda hul nda hul, ka lamə tsi da tsa kulu ya. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta hadik, ⁷ nda tsa patak si wanam lu ta Yesu ma ghən ya. Tsa patak ya ná, ma sana vli tsaya ηusafa guli kawadaga nda tsa wupay ya a wa. ⁸ Ka lamə tsa duhwal si ta ɓhadaghata tanɗan ya kay guli. Ka nghanatá tsatsi guli, ka zlg haftá tsi. ⁹ Tsaw si ta graf a hən ta skwi mna defteri kazlay: Dza'a sli'agapsli'a Yesu mataba gwal nda rwa kə'a wa. ¹⁰ Ka vraghutá tsa duhwalha his ya dzagha tan.

Maranta Yesu ta ghəñani da Mari makwa ta Magdala
Mat 28:9-10, Mak 16:9-11

¹¹ Ka nzaghutá Mari ma bli ta wa tsa kulu ya ka taw. Ta taw tsi ta tsa taw ya ná, ta

ɓukwatá tsi ka nghə da tsa kulu ya. ¹² Ka nghanatá tsi ta duhwalha Lazglafta his, ta nzaku ma tsa vla si fatá mbla Yesu ya. Sani nda tvə ghən, sani nda tvə səla. ¹³ «Nya ta taw ka ní makwa na?» ka hən nda tsi. «Mghama da ya klagha lu, sna a yu ta vli fam lu wu,» ka'a nda hən. ¹⁴ Ta mnə tsi ta tsaya, ka mbədavata tsi. Ka nghanatá tsi ta sana mndu ta sladu hada. Tsatsaf a tsatsi kazlay: Yesu ya kə'a wa. ¹⁵ «Nya ta taw ka ní makwa na? Wa ta zbə ka na?» ka Yesu nda tsi. Na mndu nda na gam na ya ka tsatsi sizlay. «Mghama da, ka si kagha ta klaghata, mnihamna ta vli fam ka, ka dza'a yu da klay» ka'a. ¹⁶ «Mari!» ka Yesu hganɗa, ka mbədavata tsi. «Rabum» ka'a nda tsi. Manda mnay kazlay: Mnda taghadiftá skwi kə'a ya nda gwada Hebru. ¹⁷ «Ma ηiha ka, ta laf a yu da Da da karaku wu, la da mnay ηa zwanama da kazlay: Ta dza'a da Da da ta nzakway ka Da ghuni yu, da Lazglafta ta nzakway ka Lazglafta ghuni ya yu guli,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Nda ngha yu ta Mgham Yesu,» ka Mari makwata Magdala sli'afta ka laghwi da mnay ηa duhwalha. Ka rusu tsi ηa tan ta skwi mnana tsi.

Maranta Yesu ta ghəñani da duhwalhani
Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Luk 24:36-49

¹⁹ Gahawu bađu va tsa dəmas ya, ka tskavatá tsa duhwalha ya ma həga. Ka ηərzlaftá hən ta watgha

kabga ta zlanjay hən ta la mali mataba la Yahuda. «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni,» ka Yesu lami da taba tan. ²⁰ Mnatani mantsa ya, ka marananta tsi ta dzvuhani nda ηwazlibani ta hən. Ka rfu tsa duhwalha ya ta rfu nghanər hən ta Mgham Yesu. ²¹ «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni. Manda ya ghunaf Da ta i'i ya, mantsa ya ta ghuna i'i ta kaghuni guli,» ka Yesu nda hən guli. ²² Tahula mnatani ta tsaya, «tsu'uwawatsu'uwa ta Sulkum nda ghuḅa,» kə'a vusludanaghatá hən. ²³ «Gwal dza'a planata kuni ta dmakuha tan, dza'a planapla lu ta dmakuha tan. Gwal dza'a kwalaghuta kuni ta planatá dmakuha tan, haf lu dza'a planatá dmakuha tan guli wa,» ka'a.

Maranta Yesu ta ghəḅani da Tuma

²⁴ Tsaw haf Tuma ta nzakway ka mbuhwali tekw mataba tsa duhwalha ya hada ta lagha Yesu wa. ²⁵ «Nda ngha ηni ta Mghama mu Yesu,» ka tsa pɔakwa duhwalha ya nda tsi. «Ka ngha a yu ta mivida pusa ta dzvuhani, ka ksanṭa da nda ndəfiṅa da ta vla tsa pusaha ya, ksanḅa yu guli nda dzva da ta ηwazlibani wu, haf yu ta zlghafta dekdek wa,» ka Tuma nda hən.

²⁶ Tghas fitik tahula tsa, ka nzəglatá duhwalha Yesu ma həga, kawadaga Tuma nda hən badu tsa. Ka ηərzlaftá hən ta watgha. Ka lamə Yesu

da taba tan. «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni,» ka'a nda hən. ²⁷ «Wya dzvuha da ksanṅksa nda ndəfiṅa gha, wya ηwazliba da guli, ksanṅksa nda dzva gha, ka zlanṭa ka ta dga ghən, ka zlghafta ka nda ηuduf,» ka'a nda Tuma. ²⁸ «Kagha ta nzakway ka Mghama da, kagha ta nzakway ka Lazglafta da guli,» ka Tuma zlghanaftawi. ²⁹ «Zlray gha ta zlghaftá tsa ḅa kabga nghanṭa gha ta i'i? Rfu da gwal ta zlghaftá i'i, kul nghanṭá hən ta i'i,» ka Yesu nda tsi.

Kabgawu kəl lu ka vindafṭá na defteri na?

³⁰ Ta traku mazəməzəm magəgla Yesu ta kəma duhwalhani kul vindaku ma na defteri na. ³¹ Nana vinda a lu na ná, vinda a vinda lu ηa zlghafta ghuni kazlay: Yesu ná, Kristi ya, Zwanə Lazglafta ya guli kə'a. Ka zlghafzlgha kuni ta tsatsi, dza'a mutsay kuni ta hafu nda ma tsatsi.

21

Maranta Yesu ta ghəḅani da duhwalhani

¹ Tsəḅakw fitik tahula tsa, ka marglavatá Yesu da duhwalhani ta wa drəfa Tiberyad. Wya kə'a maravata: ² Ta nzaku i Simun Piyer nda Tuma ta hgə lu ka mbuhwali ya, nda Natanayel mnda luwa la Kana ta hadika Galili, nda zwana Zebedi, nda sanlaha ma duhwalhani his, ka skwa turtuk. ³ «Dza'a tuma klipa da yu,» ka Simun Piyer nda hən. «Nda sli'a anḅi mista gha guli,» ka hahən

guli nda tsi. Ka sli'aftá hən̄ ka laghwi, ka lamə hən̄ da kwambalu. Kurzlin̄ hana tan̄ ndiri bađu tsa, ksaf a hən̄ ta klipi dər ka turtuk wa. ⁴ Tsadakwa vli gasərdək, ka lagha Yesu sladata ta wa tsa drəf ya. Tsəmaf a duhwalhani kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. ⁵ «Mamu klipi ksaf kuni ri zwani?» ka Yesu nda hən̄. «Had̄ wu,» ka hən̄ nda tsi. ⁶ «Wudadawa kadəŋa ghuni ta slərpa kwambalu nda ga zeghwi ya, dza'a mutsay kuni,» ka'a nda hən̄. Ka wudadatá hən̄. Ka traptá hən̄ ta tdagaf̄ta kabga ndəghatani nda klipi. ⁷ «Mgham Yesu ya tane, ka tsa duhwal ta đvu Yesu ya,» nda Piyer. Na tsa gi snaŋta Simuŋ Piyer kazlay: Mgham Yesu ya kə'a ya, ka favatá tsi ta lgutani kabga si sud̄ŋsuda ka tuma klipi, ka vzadatá tsi ta vgha da drəf. ⁸ Ka vragaghutá tsa sanlaha ma tsa duhwalha ya ma kwambalu, nda tda tsa kadəŋ nda ndəghatani nda klipi ya. Si di'in̄aghu a hən̄ katakata wa. Ka mitir dər̄mək yeya ri kaki nzakwa tan̄ nda wa sgam. ⁹ Ta sli'agaptá hən̄ ma kwambalu, kə'a ka hən̄ ná, mamu tsatá vu hada nda klipi tida nda buradi. ¹⁰ «Kligiswakla ta tsa klipiha kasaf kuni ya,» ka Yesu nda hən̄. ¹¹ Ka lamə Simuŋ Piyer da kwambalu, ka tdagaptá tsi dzibil ta tsa kadəŋ nda ndəghatani nda klipi 6ər̄zləzla ya. Dər̄mək nda hutaf mbsak hkən̄ mida gwagwatani. Kulam nda va

tsa nzakwani mant̄sa ya ná, ratsanap a ta tsa kadəŋ ya wa. ¹² «Sawa da za skwa zay!» ka Yesu nda hən̄. Had̄ ya mataba tsa duhwalha ya ta walaŋtá đawaŋta kazlay: Wa kagha na kə'a wu, kabga nda sna hən̄ kazlay: Mgham Yesu ya kə'a. ¹³ Ka lagha Yesu klaftá tsa buradi ya, ka daganaf̄ta hən̄, daganaf̄ha ta klipi ta hən̄ guli. ¹⁴ Mahkəna maravata Yesu tsaya da duhwalhani manda sli'agaptani nda hafu mataba gwal nda rwa.

I Yesu nda Piyer

¹⁵ Tahula zuta tan̄ ta skwa zay, ka Yesu mant̄sa: «Simuŋ zwaŋa Yuhwana! Dvuđva ka ta i'i, ka malaghutá ŋa nanaha na ra?» ka'a đawaŋta da Simuŋ Piyer. «An̄i Mghama đa, nda sna kagha kazlay: Ta đvay yu ta kagha kə'a,» ka'a zlghanaftá wani. «Ka ngha ka ta zwana tuwakha đa,» ka Yesu nda tsi. ¹⁶ «Simuŋ zwaŋa Yuhwana! Dvuđva ka ta i'i?» ka Yesu nda tsi kamahis. «An̄i Mghama đa! Nda sna kagha kazlay: Ta đvay yu ta kagha» kə'a, ka Piyer nda tsi. «Ka ngha ka ta tuwakha đa,» ka Yesu nda tsi. ¹⁷ «Simuŋ zwaŋa Yuhwana! Ta đvay ka ta i'i?» ka'a nda tsi ka mahkən̄. Ka kuzlanaf̄ta tsi ta Piyer ta ŋuduf na tsa đaway Yesu ka mahkən̄ kazlay: Ta đvay ka ta i'i ra kə'a ya. «Mghama đa, nda sna kagha ta inda skwi, nda sna kagha guli kazlay: Ta đvay yu ta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. «Ka ngha ka ta

tuwakha dá,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma fitika nzakwa gha ka duhwal, kagha ka ghəŋa gha ta hba banava gha misti, ka dza'a gha da vli ta kumə ka. Ka hwaluhwala ka, dza'a pghapgha ka ta dzvuha gha ŋa nzdaghafta sana mndu ta banava gha, ka kla kagha da vli kul kumə ka ta dza'a,» ka'a. ¹⁹ Tsa gwadaha mnə tsi ya, tvi ka Piyer dza'a mtaku ŋa vla glaku ŋa Lazglafta ya mnə tsi. «Mbadā mista dá,» ka'a nda tsi tahula tsa.

I Yesu nda sana duhwal ya dvu tsi

²⁰ Kə'a ka Piyer mbədavata ná, ta saghasa tsa duhwal dvu Yesu ya mista taŋ. Tsatsi tsa duhwal ta fadaghatá ghəŋ da ghuva Yesu, ma fitika nzata taŋ ka za skwa zay, ka daw tsi kazlay: Mghama dá! Wa va na mndu dza'a skwaptá kagha na na? kə'a yeya. ²¹ «A ki na duhwal na tama Mghama dá, nahgani dza'a slanaghatá tsatsi?» ka Simuŋ Piyer nda Yesu, nghər tsi ta sagha tsa duhwal ya. ²² «Ka nzanza nda hafu ha ka vrakta dá, ka yu nda tsi ní, nu ta ng-haghata mida na? Sli'a kagha mista dá ŋa gha ba,» ka Yesu nda tsi. ²³ Ka tutá tsa gwadā ya mataba gwal zlgħay nda ŋuduf kazlay: Mtəta a tsa duhwal ya wu kə'a. Mtəta a wa a mna Yesu ŋa Piyer wa. Wya kə'a mnay: «Ka nzanza nda hafu ta vragatá yu, a ka ka yu nda tsi ní, nu ta ng-

haghata mida na» kə'a skwi mna tsi.

²⁴ Va na duhwal ta mna na gwadaha na ta vindaf. Nda sna mu guli kazlay: Kahwathwata gwadani kə'a.

Dzatá ghəŋa gwadā

²⁵ Nda ndəgha sanlaha ma skwiha magəgla Yesu. Ka má ka vivindaf vivinda lu ta indani ká lu katsi ná, graf a yu kazlay: Má dza'a ŋafŋa ghəŋa hadik ta tsa defteriha má dza'a vivindaf lu ya kə'a wa.

Slna gwal ghunay

¹ Ari Nərma da Tawfilus,

Ma tanṭaṭa deftera da ná, rusaghaf rusa yu ta inda skwi ya maga Yesu, nda skwi ya si ta tataghə tsi nja mnduha daga ma zraftani, ² ha ka sagha ta fitik kəl lu ka klaghata ta luwa. Ma kdaku tsi ka nlaghatá ta luwa na, vlanvla ta zlahuhani nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta mnduha ya zabap tsi ka gwal ghunay. ³ Tahula mtutani, ka marə tsi ta vgha nja tanj nda tvi kavghakavgha. Ta traku skwiha maranaṅ tsi ta həṅ nja granaftá həṅ kazlay: Nda hafu yu kə'a. Fwadmbusak fitikani ta mamaranaṅtá vgha ta həṅ, ka mna gwada ta ghəṅa ga mghama Lazglafta. ⁴ «Yaha kuni zaghuta di'in nda Ursalima. Ka nzata kuni hada ka kzla skwi ya taghunaf Lazglafta ta imi ta sləmən, manda ya snaṅ kuni ma wa da,» ka'a vlanṭa zlahu ta həṅ ma sana fitik ta zə həṅ ta skwa zay. ⁵ «Nda imi si ta maga Yuhwana ta batem. Ma fitik kwitikw, kaghuni ná, dza'a magaghunafmaga lu ta batem nda Sulkum nda ghuḅa,» ka'a nda həṅ.

⁶ «Mghama da, ma na fitik na dza'a sladanaf ta ka ta ga mghama la Isra'ila ra?» ka tsa gwal ghunay ta tskavata tavatani ya dawənṭa da tsi.

⁷ «Nghaghunaṅ a snaṅta ka ta wati luwa, nda ya ka ta wati fitik tsafta Da ta ga

mgham ya ta nghanata wa. ⁸ Kaghuni, dza'a mutsay kuni ta mbraku sarə Sulkum nda ghuḅa ta ghəṅa ghuni. Nja nza-kwa ghuni ka masləmtsəka da ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Samari, nda ya ta kdavakta ghəṅa hadik demdem,» ka Yesu nda həṅ. ⁹ Tahula mnata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka kapə tsi ta vgha, ka zaghuta ta luwa, ta nghaynghay hahəṅ demdem, ka zamtá tsi ma ghwayak ta wa ira tanj. ¹⁰ Ta tsa fitika pghata tanj ta iri ka ngha sli'ani ta luwa ya, gi ka zlagaptá sana mnduha his tavata həṅ nda sudata lguta njuṣliṅ ta vgha tanj. ¹¹ Ka həṅ nda həṅ mantsa: «Mnduha la Galili, kabgawu ta kəl kuni ka pgha iri ta luwa na? Tsa Yesu klap lu mataba ghuni, ka klaghata ta luwa ya ná, dza'a vragavra manda va tsa nghay nghə kuni ta sli'ani ta luwa ya,» ka həṅ.

¹² Ka sli'aftá tsa gwal ghunay ya ta ghwá ta hgə lu ka Ghwá Zaytuṅ ya, ka vraghuta da luwa Ursalima. Tsa ghwá ya ná, ndusa nzakwani nda Ursalima. Minti hkənmbsak ta magata lu ta mbada manda sli'afta hada. ¹³ Bhadaghata tanj da Ursalima, ka nlaghatá həṅ da sana dzuguvi banagha lu ta ghəṅa sana həga, ma vli sunə həṅ ta tska vgha. Wya tsa hahəṅ ya: I Piyer, nda Yuhwana, nda Yakubu, nda Andre, nda Filip, nda Tuma, nda Bartelemi, nda Mata, nda Yakubu zwanṭa Alfe, nda

Simuŋ mnda zlu'a ghwa, nda Yuda zwanja Yakubu, na həŋ. ¹⁴ Hahəŋ demdem, ta tskay həŋ ta vgha inda fitik ŋa maga du'a. Kawadaga heŋ nda sanlaha ma mi'aha, nda i Mari mani ma Yesu, nda zwanamani ma Yesu tani.

¹⁵ Bađu sana fitik, ma tsa fitik ta tskə həŋ ta vgha ya, ka tskavatá gwal zlgħay nda ŋuduf ta magay həŋ ta dərmək nda hisambsak. Ka Piyer sli'avata mataba taŋ mantsa: ¹⁶ «Zwanama da, nda ra ka magakwa skwi ya mna Sulkum nda ghuḅa ma defteri nda ma wa Dawuda ta ghəŋa Zudas, ta nuta ka mnda kla kəma ŋa mnduha ya ta ksaftá Yesu ya. ¹⁷ Si tekw tsatsi mataba amu, si mamu slnani mataba va tsa slna ta magə amu ya guli. ¹⁸ Nda tsa tsemi plana lu ma vəl dzatani ta mndu ya, ka skwata tsi ta vwah. Ka dədagatá tsi nda ga ma ghəŋghəŋ ka pslutá hudani pďah. Mbəlaḅaḅ, ka harani sagħwi ta daḅi. ¹⁹ Ka snanaghatá tsi ta inda mnduha ma Ursalima, kəl həŋ ka tsanaftá hgu ta tsa vwah ya nda gwada taŋ ka "Hakəldama," manda mnay kazlay: Vwaha nasa kə'a ya.

²⁰ Wya skwi ta dzaŋə lu ma deftera Zabura:

"Dza'a nuna həgani ka kufik, haḍ mndu dza'a nzamta midawa."

Ka'a guli na:

"Sana mndu dza'a klafta slnani* kə'a," na skwi nda vinda ma defteri.†

²¹⁻²² Tsaya tama, dīna ka sganaghatá sana mndu tavata amu, ŋa nzakway ka masləmṡsaka sli'agapta ya sli'agap Mghama mu Yesu. Tsa mndu ya ná, nda nza ka tsi ka mndu ya si ta gdata ta dza'a mista mu ta inda hadikha ya ranaf mu kawadaga nda Mghama mu Yesu, zrafta ta fitika maganafta Yuhwana ta batem, ha ka sagha ta fitik kəl lu ka kləgadamaghuta ka laghu ta luwa,» ka'a.

²³ Mantsa tama, ka pghatá lu ta mnduha his. Tsa mnduha ya ná, i Yusuflu ta hgə lu ka Barsaba, ta hğay lu guli ka Yustus, nda Matiyas həŋ. ²⁴ Ka ndəḅə həŋ ta dzvu, ka həŋ mantsa: «Mghama da, nda sna kagha ta ŋudufa inda mnduha. Maraŋnamara ta ya zbap kagha mataba na mnduha his na, ²⁵ ŋa maga slna mnda ghunay ta nzakway ka vla Zudas, ta zlanavata ka laghu da ksa tvi ya kumaŋ tsi ya,» ka həŋ. ²⁶ Ka vzə həŋ ta vindima. Ka kluta vindima ta Matiyas. Ka gwafta tsi ta vgha kawadaga nda tsa gwal ghunay ghwanpďə ndeŋ ya.

2

Saha Sulkum nda ghuḅa

¹ Ta sagha fitika Pentekwat ná, nda tska vgha inda gwal ŋa ghunay tets ma vlaka turtuk. ² Gi ka saha skwi ta luwa manda ghudzaga falak ta vyaku dididida ya, ka ndəghamtá vgha ma tsa həga

* 1:20 Ngha ta Zabura 69:26 nda 109:8.

† 1:20 Ngha ta Zabura 69:26, 118:8.

nzamə həŋ ya. ³ Ka zlagaptá skwi manda ghanika vu, ka dagavapta, ka nzanzafta ta ghəŋa taŋ turtuk turtuk. ⁴ Ka ndaghaftá həŋ demdem nda Sulkum nda ghuḅa. Ka gi gwadə həŋ ta gwadə nda sanlaha ma gwadaha manda ya vlaŋ Sulkum ta həŋ ŋa gwaday.

⁵ Tsaw ma Ursalima ma tsa fitik ya ná, ta nzaku gwal ta ndi'amtá ma dina la Yahuda ta sli'akta ta inda hadikha ta ghəŋa hadik. ⁶ Snaŋta taŋ ta ghudzaga tsa skwi ya, ka sli'adaghatá həŋ ŋərbisl, ka ndərmim həŋ katakata, kabga inda taŋ ta sna skwi ta gwadə gwal zlgħay nda ŋuduf nda gwadə taŋ ya ta gwadə həŋ. ⁷ Ka ndərmim həŋ nda ndərmima ka nutá manda rgha. Ka həŋ mantsa: «Inda na mnduha ta gwadə na gwadə na ná, la Galili a həŋ kay ra? ⁸ Wa kə'a magaku ta kəl inda amu ka snaŋtá skwi ta gwadə həŋ nda vərda ŋa mu ma gwadə 6a? ⁹ Wana mataba mu ná, mamu gwal ta sli'akta ta hadika Partes, nda ya ta hadika Medi, nda ya ta hadika Elam. Mamu gwal ta sli'akta ta hadika Mezaputami, nda hadika Zudiya, nda Kapadwas, nda Puŋ, nda hadika Asiya tani. ¹⁰ Mamu gwal ta hadika Frizi, nda Pamfali, nda Masar, nda gwal ta wanaftá Sireŋ, nda Libiya tani. Mamu gwal ta sli'akta daga ta hadika Ruma guli. ¹¹ Mamu gwal ta hadika Kret nda Arabi. Zivra la Yahuda sanlaha.

Dina la Yahuda ta nanaftá sanlaha. Nda inda tsa gwadaha mu kavghakavgha ya ta sna mu ta skwi ta mnə həŋ ta ghəŋa glakwa slna Lazglafta ta magata,» ka həŋ. ¹² Ka ndərmim həŋ katakata, snəgla a həŋ ta skwi ŋa magay wa. «Nu mndəra nana ma skwi manda na na?» ka həŋ mataba taŋ. ¹³ «Nda ghuya həŋ,» ka sanlaha ka ghuḅasa həŋ.

Mna gwadə Piyer

¹⁴ Ka sli'aftá Piyer kawadaga nda tsa gwal ghwanpədə ndeŋ ya, ka klanťá tsi ta lwi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Kaghuni la Yahuda, nda inda kaghuni ta nzakway ma Ursalima! Fawa sləməŋ ka sna skwi dza'a mnaghunata yu, ka sna kuni dina ta skwi ta magaku. ¹⁵ Na mnduha na ná, ghuya a həŋ manda tsa ta grə kuni ya wu, kabga ta ka vzlazlaŋ vli. ¹⁶ Gwadə anabi Yuwel ta mnata ya kay nana ta magaku ndanana: Wya ka'a mnata:

¹⁷ «Ma kdavakta fitik ná, wya skwi dza'a magaku, ka Lazglafta:

Dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma da ta ghəŋa inda mnda səla, ŋa nuta zwana zgwana ghuni nda kwagha ghuni ka anabiha.

Ka mazəməzəm dza'a gwadə yu ta gwadə

ŋa duhwalha ghuni.

Nda ma suni dza'a gwadə yu ta gwadə

ŋa la halata mnduha ghuni.

¹⁸ Mantsa ya nzakwani,

dza'a pghadapgha yu ta
Sulkuma da
ta ghəŋa kwalvaha da ka zg-
wana
nda la ka mi'aha tani.
Ma tsa fitik ya,
dza'a nzakway həŋ ka la an-
abi.

¹⁹ Dza'a magay yu ta skwa
mandərmimi
ma ghuvanata luwa,
nda ηizla mazəməmha ta
hadik.

Dza'a mamu us,
dza'a mamu vu nda
dukwakwa dīŋ,

²⁰ tđik dza'a mbəđavafta fitik.
Ma kdaku fitik dagala ta nza-
kway ka fitika

Mgham Yesu ka sagha,
ghəw manda us dza'a
mbəđavafta tili.

²¹ Mantsa tama,
inda mndu ta hga hga
Mgham Yesu
nda fatá ghəŋ tida ná,
dza'a mbaku*,” ka'a.

²² «Mnduha la Isra'ila,
snawa ta skwi dza'a mnaghu-
nata yu: Yesu mnda la
Nazaret na tsa mndu
maraghunan Lazglafta ta
ga Mghamani, ma magayni
ta mandərmimi, nda ηizla
mazəməmha kavghakavgha
mataba ghuni, manda va
ya snaŋ vərđa kaghuni ya.

²³ Vlaghunavla lu ta tsa mndu
ya ma dzva ghuni. Nda sna
Lazglafta manda va tsaya
dza'a nzakwa tsi kə'a, ta
kuratá tsi. Ka zləŋaftá kuni
ta Yesu. Ma zləŋafta ghuni
nda ma dzva gwal kul zləŋa
Lazglafta. ²⁴ Ka sli'aganaptá
Lazglafta, ka kliginŋta ma

ghuya đanwa mtaku, kabga
had mbrakwa mtaku ŋa
ŋanata wa. ²⁵ Wya ka Dawuda
mnutá ta ghəŋani:

“Ta nghay yu ta Mgham inda
fitik ta kəma da, ta
nzaku nda ga zeghwa
da.

²⁶ Tsaya ta ghunanaftá
ŋudufa da,
kəl yu ka fa laha rfu.

Dər má nda nza yu ka mndu
dza'a mtaku ná,
dza'a mbi'ay yu ta vgha nda
fatá ghəŋ,

²⁷ kabga zlanata a ka ta hafa
da ma vla gwal nda
rwa wu,

zlanŋta a ka ta i'i ta nzakway
ka ŋərma mnda gha ŋa
rwuta ma kulu wu,

²⁸ kagha ta marihatá tva
hafu.

Dza'a ndəghidifndəgha ka
nda rfu
ma nzakwa gha tavata i'i”
kə'a, ka'a.

²⁹ Ka Piyer sganaghata
mantsa: «Zwanama da, mut-
safmutsa yu ta na fitik na ŋa
mnaghunata tsidid ta gwada
ta dzidza mu Dawuda. Tsatsi
ná, mtumta ka padamta lu.
Ta teke'a kulani dər gitana.
³⁰ Tsatsi ná, anabi ya. Nda
sna guli kazlay: Dzrafdzra
Lazglafta ta wi nda tsatsi nda
wadanata kazlay:

Dza'a fafa ta sana mndu
mataba zivrani
ta palaka ga mgham manda
nzakwa tsatsi‡ ya kə'a.

³¹ «Ka tsatsaftá Dawuda ta
skwi dza'a magaku. Tsaya

* 2:21 Yuwel 3:1-5. † 2:28 Ngha ta Zabura 16:8-11. ‡ 2:30 Ngha ta Zabura 132:11.

kəl tsi ka mna gwada ta ghəŋa
sli'agapta Kristi kazlay:
Zlana a lu ma vla nzakwa
gwal nda rwa wu,
rwu a slu'uvghani ma kulu
wuš kə'a ya.

³² «Tsa Yesu gwadə yu ya
ná, Lazglafta ta sli'aganapta
ma mtaku. Nda nza aŋni
demdem ka masləmṣəkani.
³³ Ka kapanaftá Lazglafta ka
nzanata nda ga zeghwani.
Ka zlghafta tsi da Da ta tsa
Sulkum nda ghuḅa tamaf
lu ta imi ta zləməŋ ya, ka
pghaŋnaghatá tsi. Tsaya skwi
ta nghə kuni nda ya ta snə
kuni ndanana ya. ³⁴ Dawuda
ka ghəŋani a ta lafi ta luwa
mndani wa. Tsaw wya skwi
mna tsi:

“Ka Mgham Lazglafta nda
Mghama da ná,
sawi nzata nda ga zeghwa da,
³⁵ ha ka nanafta da ta
ghumaha gha
ka skwa ta dinlay səla gha,* ”
ka'a.

³⁶ «Ka snəŋsna la Isra'ila
kahwathwata kazlay, tsa
Yesu dalaf kuni ta udzu ya
kay ná, tsatsi fa Lazglafta ka
Mgham, ka Kristi kə'a guli,»
ka'a.

*Sgavaghata mnduha
Kristi ka dambu' hkən*

³⁷ Na snəŋta tsa mnduha ya
ta tsa gwadaha gwada Piyer
ya ná, ka kəbanaftá tsi ta həŋ.
«Zwanama, nu ka ŋni dza'a
magay tama?» ka həŋ nda i
Piyer nda sanlaha ma gwal
ghunay. ³⁸ Ka Piyer nda həŋ
mantsa: «Mbədanafwambəda

ta tva nzakwa ghuni, ka
magafta inda kaghuni ta
batem ma hga Yesu Kristi,
ŋa plighunista Lazglafta ta
dmakuha ghuni, ŋa vlaghu-
natani ta Sulkum nda ghuḅa.
³⁹ Tsa ta ta imi ta sləməŋ
taghunaf Lazglafta ya ná, ŋa
kaghuni nda zwana ghuni,
nda gwal di'ŋdi'ŋ, nda
ndəghata mbsaka gwal dza'a
hagakta Mgham Lazglafta
tani ya,» ka'a.

⁴⁰ Ndadə a sanlaha ma
gwadaha manəŋ Piyer, ka vla
hidaku nda mbraku ŋa taŋ
wa. «Tsu'afwatsu'a ta mbaku
ka sli'apta kuni mataba gwal
nda zadə,» ka'a nda həŋ.

⁴¹ Nda ndəgha gwal ta zl-
ghaftá tsa gwada Piyer badu
tsa ya. Ka maganaftá lu ta
batem ta həŋ. Tsa mnduha
ta sgavaghata ta ghəŋa gwal
zlghay nda ŋuduf badu tsaya
ná, ta magay həŋ ta dambu'
hkən.

*Nzakwa gwal zlghay nda
ŋuduf*

⁴² Inda tsa mnduha ya ná,
ta gdata ta ŋavata ka sna skwi
ta taghə gwal ghunay həŋ.
Ta ŋavaŋa həŋ ka guya vgha
nda zwanama. Ta ŋavaŋa
həŋ guli ka guya ghəŋ ta
ghəŋa skwa zay†, nda ya ma
vla maga du'a. ⁴³ Ka zləŋ
inda mnduha ta zləŋ, kabga
nda ndəgha mandərmimi
nda mazəməzəma ta magata
Lazglafta nda ma gwal
ghunay. ⁴⁴ Inda gwal zlghay
nda ŋuduf ná, tets ka skwa
turtuk guya ta ghəŋa taŋ.

Inda skwa taŋ guli ná, ka skwa turtuk ta dguvusta hən ta vgha taŋ. ⁴⁵ Ta dzawap dzawa hən ta skwiha taŋ ŋa daguvusta taŋ ta tsedani, taḅ ta daŋwa dər wa mataba taŋ. ⁴⁶ Inda fitik hən ta tskavata ma həga Lazglafta. Ka skwa turtuk ta nzata hən ka za skwa zay ma watgha taŋ. Nda rfu nda rfu, nda ŋuduf turtuk ta za hən. ⁴⁷ Ta zləzlway hən ta Lazglafta, ta mamay inda mnduha ta hən. Inda fitik Mgham Lazglafta ta sganaghatá gwal ta mbanaf ta tsi ta ghəŋa ghuḅa taŋ.

3

Mbanaf tá sana mndu nda raghwa səlani

¹ Ma sana fitik, ka sli'af tá i Piyer nda Yuhwana ka dza'a da həga Lazglafta da maga du'a ta nzemndi hkən ta fitik hawu. ² Ndusa nda watgha tsa həga Lazglafta ta hgə lu ka «watgha dina» ya, mamu sana mndu nda raghwa daga yagata, ta nzaku hada. Inda fitik lu ta tsukwadaghata ka nzanata hada, ŋa gatá skwi da gwal ta lami da tsa həga Lazglafta ya. ³ Ka nghanṭa tsi ta i Piyer nda Yuhwana ta lami da tsa həga ya. Ka gatə tsi ta skwi da hən. ⁴ «Ngha ta aŋni!» Ka i Piyer nda Yuhwana pghafta iri tida. ⁵ Ka nzatá tsi ka ngha hən, dza'a mutsay yu kasi'i ta skwi da hən, ka'a ma ghəŋani. ⁶ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər tse di, dər dasu, haḁ da i'i wa. Skwi ta nzakway da i'i

ná, tsaya dza'a vlaghata yu. Nda hga Yesu Kristi mnda la Nazaret, sli'af sli'a gha, ka mbada ka ta mbada!» ⁷ Ka'a ka ksaf ta dzva zeghwi, ka sli'anaf ta. Gi hadahada, mutsafa səla tsa mndu ya tsa ta mbraku. ⁸ Gi vduk, sli'af tani tsa ka sladata. Ka mbadə tsi ta mbada. Ka lamə hən kawadaga da həga Lazglafta, ka dza'a tsatsi nda vavalaku, nda zləzlva Lazglafta. ⁹ Inda mndu ná, nda ngha ta mbadayni ta mbada, ka dza'a nda zləzlva Lazglafta. ¹⁰ Tsəmaf ta taŋ kazlay: Tsa mndu ta gdata ta nzaku ka gatá skwi tawa tsa watgha həga Lazglafta ta nzakway dina yeya kə'a, ka hluta zləŋ ta hən, ka ndərmim hən nda ndərmima ta skwi ta slata nda tsa mndu ya.

Piyer ta mna gwada ma həga Lazglafta

¹¹ Tsaw tsa mndu mbanaf lu ya ná, lavaghu a tsatsi tavata i Piyer nda Yuhwana wa. Ka gazladaghata inda mnduha wanafta hən ma rmak, ta hgə lu ka «Rmaka Salumuŋ.» Ka ndərmim hən nda ndərmima demdem. ¹² Na nghanṭa Piyer ta tsaya, ka'a nda tsa mnduha ta tskadaghatá vgha ya mantsa: «Ari wa la Isra'ila, kabgawu ta kəl kuni ka ndərmima mbatá na mndu na mandana na? Kabgawu ta kəl kuni ka vu'a aŋni, manda skwi aŋni ta mbanaf tá na mndu na nda mbrakwa ŋni? Ndi'a ta vgha ŋni nda Lazglafta ta mbanaf tá na mndu na ra? ¹³ Tsaya a wa. Lazglafta

i Abraham, nda Izak, nda Yakubu, nda dzidziha mu ta maraᅇta glakwa vu'ani Yesu Kristi, ya klaf kaghuni ka ghəᅇa ghuni ka mblanaftá gwal dagaladagala yeya ma mnay Pilat kazlay: Zliᅇwa na mndu na kə'a ya. ¹⁴ Kaghuni, vziᅇvza kuni ta mndu ya nda ghuᅇa, mndu ya tdukwa, ka laghu kuni dawaftá zlighunista mndu ya ta pslatá mnduha. ¹⁵ Ka dzatá kuni ta mndu ya nda hafu da tsi. Tahula dzata ghuni, ka sli'aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. Ma tsa sli'agapta sli'agap tsi ya ná, nda nza aᅇni ka masləmtsəkani. ¹⁶ Ma fatá ghəᅇa ᅇni ta Yesu, kəl mbrakwa tsa Yesu ya ka sli'anafatá na mndu ta nghə kuni snaᅇ kuni ta sladu na. Mantsa, ma fatá ghəᅇ ta Yesu kəl na mndu na ka mutsafta mbaku guzlindiliᅇ, manda ya ta nghə kuni demdem ya.

¹⁷ «Tsaw tama zwanama, tsa skwi magana kaghuni ta Yesu kawadaga nda gwal dagaladagala ya ná, nda kwala ghuni kul snaᅇta magata kuni. ¹⁸ Mantsa ya dzanaghata Lazglafta ta ghəᅇa skwi ya mna tsi manda ghalya nda ma wa inda la anabi kazlay: Dza'a ghuyay Kristi ta daᅇwa kə'a. ¹⁹ Mbədanafwa nzakwa ghuni, ka mbədavata kuni tvə Lazglafta, ka plighunista tsi ta dmakwa ghuni. ²⁰ Mantsa ya dza'a kəl Lazglafta ka

vlaghunatá fitika hlaptá hafu, ᅇa ghunəgaghunatani ta Yesu, ta nzakway ka Kristi zbaghunap tsi daga manda ghalya ya. ²¹ Ndanana karku, nda ra nzaghuta Yesu Kristi ta luwa ka kzla mbədavafatá inda skwi manda ya ghada Lazglafta ta mnata daga manda ghalya nda ma wa la anabi nda ghuᅇa. ²² Ka Musa na: "Dza'a ghunəgaghuna ghuna Lazglafta ghuni ta anabi manda i'i, mataba zivra ghuni dza'a sabi tsi, ᅇa snay ghuni ta inda skwi dza'a tsi mnaghunata. ²³ Inda mndu dza'a kwal kul sna gwada tsa anabi ya, dza'a ghzlap ghzla lu mataba mnduha Lazglafta, dza'a dzadza lu* guli," ka'a. ²⁴ Kahwathwata ná, mnaᅇnamna inda la anabi, zraftani ta Samuyel, ha ka sabi ta sanlaha ta zlagapta tahula tsatsi, ta gwada ta na fitika amu gitana na. ²⁵ Ka ᅇa ghuni taghunafta Lazglafta ta imi ta sləməᅇ nda ma wa la anabi. Ka ᅇaghuni dzrafta Lazglafta ta wi nda dzidza mu Abraham kazlay: Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mnduha nda ma zivra gha† kə'a ya. ²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka maraghunəᅇtá kaghuni ta kwalvani karku, ma ghunagaghatani da kaghuni ᅇa tfaᅇhunaghatawi, ka mbədaghunafta ᅇa zlaᅇtá ghwadaka skwi ta magə kuni,» ka Piyer.

* 3:23 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15, 18-19. † 3:25 Ngha ta Zrafta 22:18, 26:4.

4

¹ Tata gwada i Piyer nda mnduha, nda sli'adaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, nda la Sadukiya. ² Ta kuzlan̄ta ta ŋudufa taŋ tsa skwi ta taghə i Piyer nda Yuhwana ŋa mnduha kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma mtaku, manda tsaya dza'a sli'agapta mnduha guli ma mtaku kə'a ya. ³ Ka hlaftá həŋ ta i Piyer, ka pghamta ma gamak ŋa hanay hada, kabga nda kuza vli. ⁴ Tsaw mataba tsa gwal ta snan̄tá tsa gwada gwal ghunay ya, nda ndəgha həŋ ta zlglafta. Ta magay mbsaka taŋ ta dəmbu' hutaf.

⁵ Gamahtsimani, ka tska-vata gwal dagaladagala mataba la Yahuda, nda la galata mndu, nda gwal ta tagha zlahu ŋa mnduha ma luwa Ursalima. ⁶ Mataba taŋ, hada i Hana, ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda Kayifa, nda Yuhwana, nda Alegzandra, nda inda hamata mndəra gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. ⁷ Ka hlagaptá həŋ ta i Piyer nda Yuhwana ma gamak ka hlagadhata ta kəma taŋ. Ka həŋ mantsa: «Nda mbrakwa wa, nda hga wa, magata kuni ta tsa skwi ya na?» ka həŋ dawəŋta. ⁸ Piyer ya tani, nda ndəgha tsatsi nda Sulkum nda ghuḅa. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ari wa gwal dagaladagala ta ghəŋa mnduha, nda la galata mndu! ⁹ Wana gita, ta daway lu

da aŋni ta ghəŋa skwi dina magana ŋni ta mndu si nda raghwa. Ta daway lu da aŋni ka waka ya mndu ya magay kəl tsi ka mbafta. ¹⁰ Mantsa nzakwani, dina ka snaghunamta, mantsa ya ŋa inda la Isra'ila guli. Na mndu ta sladu ta kəma ghuni na ná, nda mbrakwa hga Yesu Kristi, mnda la Nazaret, ya dza kuni ta udza zləŋay, ka sli'aganaptá Lazglafta ma mtaku ya, mbafta tsi. ¹¹ Ta tsa Yesu ta mnə defteri kazlay: Pala ya wuḍidiŋ kaghuni gwal ba həga ta nzakway ka palaka tughwa həga* kə'a ya.

¹² Ma tsatsi ta mutsakwa hafu, kabga had sana mndu ta ghəŋa tsatsi vlaga Lazglafta ta ghəŋa hadik tender ŋa mba amu wu,» ka'a.

¹³ Ka ndərmim tsa gwal dagaladagala ta tska-vata ya ta tatá us ta ira i Piyer nda Yuhwana. Ka nghə həŋ guli ná, má si ka gratá mndu həŋ, dzaŋa a dzaŋa taŋ wa. Gwal tani ta dza'a mista Yesu ya ka hahəŋ ta gray. ¹⁴ Ta nghə həŋ guli ná, wya tsa mndu nda mba ya ta sladu ta kəma taŋ, had sana skwi laviŋ həŋ ta mbəday wa. ¹⁵ Ka ghunigin̄tá həŋ dzibil ta i Piyer nda Yuhwana ma tsa həga dzra gwada ya, ka nzatá hahəŋ hahəŋ ka dzra gwada ta ghəŋa taŋ. ¹⁶ Ka həŋ mantsa: «Waka mu dza'a magay nda na mnduha na na? Wana nda sna inda mnduha ma Ursalima kahwath-wata kazlay: Hahəŋ ta ma-

* 4:11 Ngha ta Zabura 118:22.

gatá tsa mazəmzəm ya kə'a, laviŋ a amu ta wađay guli wa. ¹⁷ Kada kwala na skwi na ta tuta katakata da mnduha ná, dvanaghamadva ta həŋ, yaha həŋ walglan̄ta gwada ta tsa Yesu ya dər ŋa wa,» ka həŋ.

¹⁸ Ka hgəgladamtá həŋ ta i Piyer, ka davanaghata həŋ. Ka həŋ mantša: «Yaha kuni walglan̄ta gwadaŋtá gwada ta Yesu, dər ka tagha skwi ŋa mnduha nda hgani,» ka həŋ nda həŋ. ¹⁹ Ama ka i Piyer nda Yuhwana mantša: «Mal sna ŋaghuni ka zlan̄ta ŋa Lazglafta skwi ta raku re, ari mal sna ŋa Lazglafta a na? Tsawa tsa kaghuni ka ghəŋa ghuni ta gumani. ²⁰ Aŋni ta ŋni, laviŋ a aŋni ta hafta wi kul had ta gwada ta ghəŋa skwi ya nghan̄ aŋni nda ira ŋni, nda ya snaŋ aŋni nda sləməŋa ŋni wu,» ka həŋ. ²¹ Ka dvəglanaghatá tsa mnduha ya ta həŋ ka zliŋtá həŋ, had skwi mutsaf həŋ prək ka hamtá həŋ ta ghəŋa skwi maga həŋ wa. ²² Tsa mndu mbanaf lu nda mazəmzəm ya ná, ta malay imani ta fwad mbsak.

Du'a gwal zlgħay nda ŋuduf

²³ Tahula zliŋtá i Piyer nda Yuhwana, ka sli'aftá həŋ ka laghu slanaghatá graha taŋ ma ghuḅa taŋ. Ka rusanaf t́a həŋ ta inda skwi mnana la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ta həŋ. ²⁴ Na snaŋta

tsahaya ta tsa skwi ya rusanaf lu ta həŋ ya, ka gwaftá həŋ ta wi ka maga du'a da Lazglafta. Ka həŋ mantša: «Mghama da, kagha ta zlanaptá luwa nda hadik, nda drəf, nda inda skwiha ma həŋ. ²⁵ Kagha ta gwadagapta nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa, nda ma wa dzidza ŋni Dawuda, vu'a gha kazlay:

“kabgawu ta kəl na mnduha na ka baruvtá vgha?

Kabgawu ta kəl həŋ ka ndan-danaku ka bətbət?

²⁶ Hbafhba mghamha ta ghəŋa hadik

ta vgha ŋa vulu.

Guyafguya gwal nda mbra ta wi

ta ghəŋa Mgham Lazglafta nda ya

ta ghəŋa Mgham tfanagha tsi ta wi†” kə'a ya.

²⁷ Mantša ya guli ná, guyaf guya i Hiridus nda Pwanəs Pilat ta wi ma na luwa na kawadaga nda sanlaha ma mndəra mnduha, nda la Isra'ila ta ghəŋa kwalva gha ya nda ghuḅa, ta nzakway ka Yesu, mndu ya tfanagha ka ta wi. ²⁸ Skwi ya kuman̄ ka, ghada ka ta fata nda mbrakwa gha maga həŋ.

²⁹ Ndanana Mghama da, ngħa ka həŋ ta lma aŋni ḅa. Vlan̄vla ta mbraku ta vu'aha gha ŋa mna gwada gha nda tatá us ta iri. ³⁰ Maraŋ mbrakwa gha, mbamba ta gwal kul dughwanaku,

maga ta mazəmzəmha, nda mandərmimi nda hga Yesu kwalva gha ya nda ghuḅa,»

† 4:26 Ngħa ta Zabura 2:1-2.

ka hən̄. ³¹ Manda kdakwa taŋ ta ndəbatá tsa dzvu ya, ka ghudzavaf̄tá tsa vli tskava hən̄ ya. Ka ndəghaftá hən̄ demdem nda Sulkum nda ghuḅa, ka mnə hən̄ ta gwada Lazglafta nda tatá us ta iri.

Dəguvta gwal zlḡhay nda ṅuduf̄ta skwa taŋ

³² Inda tsa gwal zlḡhay nda ṅuduf̄ ya, ka skwa turtuk ṅudufa taŋ, ka skwa turtuk ndana taŋ guli. Haḍ mndu ya ta mnay kazlay: Nə da yeya kə'a wa. Tuts ka skwa turtuk skwa taŋ. ³³ Nda kuzla nda kuzla ta gwada gwal ghunay ta gwada ta sli'agapta Mgham Yesu. Ka tḫə Lazglafta ta wi ta ghəŋa taŋ demdem.

³⁴ Mataba taŋ, haḍ ya ta pḍata skwa dzvu wa. Tsaw inda gwal nda vwah da hən̄, nda həga da hən̄ mataba taŋ ya ná, ta dzawin̄ dzawa hən̄ ka hlaktá tseda skwi ya dzawin̄ hən̄ ³⁵ ka vlan̄tá gwal ghunay. Mbaḍa lu ka dḡay ŋa inda mndu taḡta skwi ya ḍvan̄ mndu ŋa maga slnani nda tsi. ³⁶ Manda Yusufu, ta nzakway tekwa ka mnda la Levi, ya ya lu ma luwa Kiprus, tsanaf gwal ghunay ta hḡani ka Barnabas, manda mnay kazlay, «zwan̄a ufa vgha» kə'a ya: ³⁷ Ka skwaptá tsatsi ta ṅani vwah, ka klaktá tsedani ka vlan̄tá gwal ghunay.

5

I Hananiya nda Safira

¹ Mamu sana mndu guli ta hḡə lu ka Hananiya nda markwa taŋ Safira. Ka

skwaptá hahən̄ ta vwaha taŋ guli. ² Ka dzraftá hən̄ nda markwa taŋ, ka ḍfanaghutá tsa tseḍi ya, ka klaktá pḍakwani, ka vlan̄tá gwal ghunay. ³ Ka Piyer nda tsi mantša: «Ari Hananiya, kabgawu kəl ká ka zlan̄tá ṅudufa gha ta halaway, ka tsakalanatá wi ta Sulkum nda ghuḅa, ka ḍfanaghutá tseda tsa vwah skwap ka ya na? ⁴ Ta kul skwaptá ka ná, ka ŋa gha a nzakwani ra? Tahula skwapta gha guli, ka ŋa gha a tsedani guli ra? Waka ka kurata magatá skwi mandana na? ŋa mnduha a tsakalanata ka ta wi wu, ŋa Lazglafta,» ka'a. ⁵ Na mnata lu ta tsa gwada ya, ka zləmbatá Hananiya, ka mtuta. Ka hlutá zləŋ ta inda gwal ta snan̄tá tsa skwi ya. ⁶ Ka sli'aftá duhwalha, ka ḍahamta, ka klaghata paḍamta.

⁷ Tahula luta awa hkən̄ manda paḍamta, ka lamə markwa taŋ, sna a tsatsi ta skwi ta slata wa. ⁸ Ka piyer nda tsi mantša: «Ari makwana, mniha mna, mandana na tseda tsa vwah skwap kuni ya ra?» ka'a. «An̄i, mantša ya skwapta ṅni,» ka tsa marakw ya. ⁹ Ka Piyer mantša «Waka kaghuni dzrafta kawadaga ta dzəgha Sulkuma Mgham Lazglafta na? Wya tsa gwal ta paḍamtá zə'ala ghuni ya ta watgha, dza'a tsukwaghatá kagha guli,» ka'a. ¹⁰ Gi hadahada, ka zləmbatá tsi ta kəma Piyer ka mtuta. Ta lamə tsa

duhwalha ya ná, nda mta. Ka tsukwaghatá həŋ, ka laghwi da padamta tavata zə'ala taŋ. ¹¹ Ka ksafá tsi ka zləŋ ta gwal zlgħay nda ŋuduf, nda hamata sanlaha ta snaŋtá tsa skwi ya.

Mazəmzəmha kavghakavgha

¹² Nda ndəgha mazəmzəm nda mandərmimi maga gwal ghunay mataba mnduha. Snusna gwal zlgħay nda ŋuduf ta tskavata kawadaga ma rmaka həga Lazglafta ta hgə lu ka rmaka Salumuŋ. ¹³ Had sana mndu ta guya vgha nda həŋ wa. Kulam nda va tsa, ta ghubay lu ta həŋ. ¹⁴ Ta sgaku nda sga ndəghata zgwana nda mi'aha ta zlgħa Mgham Yesu ta sgavaghata ta ghəŋa taŋ. ¹⁵ Ta hlakhla lu ta gwal kul dughwanaku, ka pghatá həŋ ta wa tvi ta kativin nda ya ta pəta, ŋa lanaghata dər sulkuma Piyer yeya tsi ta sanlaha ma həŋ ta labə tsi ta tvi. ¹⁶ Nda ndəgha gwal ta gazlakta ma luwaha ta wanaftá Ursalima ta hlakta gwal kul dughwanaku, nda gwal nda kasa da ghwadaka sulkum, ka mbambafta həŋ demdem.

Giri ŋa gwal ghunay

¹⁷ Mbadá mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tavatani, ta nzakway ka la Sadukiya, ka dra gwal ghunay. ¹⁸ Ka sli'afá həŋ ka hlaftá gwal ghunay, ka pghamtá həŋ ma gamak. ¹⁹ Girvidik, ka gwaniŋtá duhwala Mgham Lazglafta

ta watgha tsa gamak ya ka hliginá gwal ghunay mida. ²⁰ Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala da həga Lazglafta ka mna kuni ta gwada ta ghəŋa tsa lfida hafu ya ŋa mnduha,» ka'a. ²¹ Ka snatá tsa gwal ghunay ya ta tsa gwada ya ka sli'afá həŋ bit tgha ka laghwi da həga Lazglafta ka tagha skwi ŋa mnduha hada.

Ka tskavata i mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tavatani, nda la galata mndu mataba la Yahuda, ŋa dzra gwada. Ka ghunaftá həŋ ta mnduha ŋa dza'a hlagaptá tsa gwal ghunay ya kay, ma gamak. ²² Ta lagha tsa gwal ghunaf lu ya ná, kudatan had həŋ ma tsa gamak ya wa. Ka vradaghata həŋ da mnay ŋa taŋ. ²³ Ka həŋ mantsa: «Ta lagha aŋni kay ná, tdetsa nda ha watgha gamak manda va vlani, ta hada tsa gwal ta nghay ya guli ma vla taŋ. Buts ka ŋni gunatá tgha ná, kudatan, had mndu mida wu,» ka həŋ. ²⁴ Na snaŋta taŋ ta tsa gwada ya ná, nda ndərkawa ka i mghama ngha həga Lazglafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nzata. Snəgla a həŋ ta skwi ŋa mnay wa. Ka həŋ mantsa: «Nu ta magaku nda tsa gwal ghunay ya,» ka həŋ dadawavusta. ²⁵ Tata tsa ndanə ya həŋ, ka sagha sana mndu da mnay ŋa taŋ. Ka'a mantsa: «wa'a tsa mnduha si ham kuni ma gamak ya kay ma həga Lazglafta ta tagha

skwi ɲa mnduha,» ka'a nda həŋ.

²⁶ Ka sli'afɬa tsa mali ta ghəŋa gwal nɣa həga Lazglafta ya kawadaga nda sludzihani, ɲa hlakta həŋ. Ka mbraku mbrakwa a hlakta həŋ ta həŋ tama wu, kabga ta zləŋay həŋ ta zləzlərtsata mnduha ta həŋ. ²⁷ Hlakta taŋ ta həŋ, ka hładaghatá həŋ ta həŋ ta kəma tsa gwal dagaladagala ya. Ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta mantša: ²⁸ «Lmaf a ɲni ta kaghuni ka taghəgəltá skwi ɲa mnduha nda hga tsa mndu ya kay ra? Wana ndanana, tinɬá kuni ta tagha skwa ghuni ma luwa Ursalima. Ta kumay kuni ta vzaŋnamtá tɬaŋ ma lwi ta gwada ta mtakwa tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ. ²⁹ Ka i Piyer kawadaga nda sanlaha ma gwal ghunay nda tsi mantša: «Mal sna gwada da Lazglafta ka ya da mnduha. ³⁰ Lazglafta dzidziha mu ta sli'aganaptá Yesu si dza kuni ma zləŋafta ghuni ta udzu ya. ³¹ Tsatsi kapanaf Lazglafta ka Mgham ka fata nda ga zeghwani, ka mnda mba mndu, ɲa vla tvi ɲa mnduha la Isra'ila ɲa mbədanafta taŋ ta nzakwa taŋ, ɲa mutsafta taŋ ta platá dmakwa taŋ. ³² Aŋni, kawadaga nda Sulkum nda ghuḅa, ya ta vlə Lazglafta ɲa gwal ta sna gwadani ya ná, masləmɬsəka tsa skwi ya aŋni,» ka həŋ.

³³ Ka kuzlanaftá tsi ta ɲuduf ta tsa gwal dagaladagala

ya. Ta kumay həŋ má ta zadanatá tsa gwal ghunay ya. ³⁴ Ka sli'avata sana la Farisa mataba tskatá mndu, Gamaliyel hgani, mndu ta tagha zlahu ɲa mnduha ya, ta tsatsi ta fa mnduha ta iri. Ka'a mantša: «Ka labla na mnduha na dzibil,» ka'a. ³⁵ Ka'a nda tsa tskata mnduha ya tama mantša: «Mnduha la Isra'ila, daswa ka kuni nda skwi dza'a kuni da magay ɲa na mnduha na. ³⁶ Di'inaghu a fitikani manda zlagapta sana mndu ta hgə lu ka Tewdas ta mnay kazlay: Haɬ mndu taḅta i'i wu kə'a. Ta magay mnduha ta fwaɬ dərmək ta laghwɨ mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi, ka gazlatá tsa gwal si ta dza'a mistani ya. Ta haɬ lu tata gwada tida wa. ³⁷ Tahula tsa, ka zlagaptá sana mndu ta fitika vinda hga mnduha, Zudas mnda la Galili. Ka waghatá tsi ta ndəghata mnduha mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi guli, ka gazlatá tsa gwal ta laghwɨ mistani ya. ³⁸ Skwi ya ta mnaghunata yu ndanana tama, ma magan kuni ta sana skwi nda na mnduha na. Ka tsa a nda tsa həŋ ta na skwi na katsi, mamu kdavaktani. ³⁹ Ala, ka sagha da Lazglafta tsi katsi ná, laviŋta a kuni ta ləanata wa. Daswa ka kuni nda lmu dza'a kuni lmay nda Lazglafta,» ka'a nda həŋ.

Ka snanatá tsa mnduha ya ta tsa gwadani ya. ⁴⁰ Ka hgəgladamtá həŋ ta tsa gwal ghunay ya da həga, ka dgaptá həŋ. «Yahayaha kuni walglanɬa gwadaŋta

gwada nda hga Yesu,» ka hən nda i Piyer. ⁴¹ Ka sli'aftá tsahaya ka laghwi nda rfu, nda mnay kazlay: Nda ra kuni ka ghuya danwa ta ghəŋa Yesu, ka Lazglafta nda aŋni, ka hən. ⁴² Inda fitik tama, zлана a hən ta tagha skwi ŋa mnduha, nda mna gwada ta ghəŋa Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi ma həga Lazglafta nda ya ma həga ga mnduha wa.

6

Zabaptá mnduha ndəfəŋ ŋa kataná gwal ghunay

¹ Ma tsa fitik ya, ta sgaku nda sga gwal ta zlghafta. Ka ŋad la Grek ta ghəŋ ta ghəŋa la Hebru, kabga inda fitika dga skwa zay, ta zazanap zaza lu ta wadgaha taŋ. ² Ka hgaftá tsa gwal ghwanpədə his ya ta inda gwal zlghay nda ŋuduf. Ka hən mantša: «Ra a ka zlanata aŋni ta mna gwada Lazglafta ka laghwi da dga skwa zay wa. ³ Tsaya tama zwanama, mal zabapta ghuni ta mnduha ndəfəŋ mataba ghuni, gwal nda difil ma ghəŋa taŋ, ka zlananta ŋni ta tsa slna ya ta hən. ⁴ Aŋni ya, ka dihavata ŋni ka maga du'a nda mna gwada Lazglafta,» ka hən. ⁵ Ka zdəganatá tsa gwada ya ta inda mnduha. Ka zabaptá hən ta i Atiyen, ta nzakway ka vərda mnda zlghay nda ŋuduf, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa ya guli, nda Filip, nda Prukur, nda Nikamur, nda Timan, nda Permenas, nda Nikwala mnda luwa Aŋtakiya

si ta tsu'aftá dina la Yahuda ya. ⁶ Ka hlaktá hən ta hən maranantá gwal ghunay. Ka maganaghatá tsaha ya guli ta du'a ta ghəŋa taŋ nda fanaghatá dzvu ta hən.

⁷ Ka sgavaghatá tuta gwada Lazglafta. Ka sgavaghatá gwal zlghay nda ŋuduf ma luwa Ursalima. Nda ndəgha gwal dra skwi ŋa Lazglafta katakata ta faftá ghəŋa taŋ ta Yesu guli.

Ksaftá Atiyen

⁸ Ka zdananatá Lazglafta ta huḍi ta Atiyen, ka vlaná mbraku, ka magə tsi ta mazəməzəmma nda skwiha ka mandərmimi mataba mnduha. ⁹ Ka sli'avaftá sana mnduha, ka zlərdəwi nda Atiyen. Tsa mnduha ya ná, gwal ta nzakway ma həga tagha skwa la Yahuda hən. «Gwal hlap lu ma ga vu'a,» i la Sireŋ, nda la Alegzandri, nda la Silisi, nda la Asiya, hən. ¹⁰ Tsaw laviŋ a hən ta ŋrapta nda gwada wu, kabga vlanvla Sulkum nda ghuḅa ta difil ta Atiyen. ¹¹ Ka baraftá hən ta sanlaha ma mnduha, ŋa mnay taŋ kazlay: Nda sna aŋni ta razayni ta i Musa nda Lazglafta kə'a. ¹² Mantša ya, ka sli'anaftá hən ta ghəŋ ta dəmga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu. Tahula tsa, ka valaftá hən ta Atiyen, ka ksaghatá da vla tska vgha taŋ. ¹³ Ka hlaftá hən ta tsakalawi. Ka hən mantša: «Had na mndu na ta zlaná raza həga Lazglafta mu nda ghuḅa, nda zlahu Musa tani wa. ¹⁴ Nda sna

ɲni ta mnayni kazlay: Dza'a dzabiɲdzaba tsa Yesu mnda la Nazaret ya ta hɛga Lazglafta, ka mbɛdanaftá nzaku ya snu mu mida vlama Musa ya guli kə'a,» ka hɛɲ. ¹⁵ Ka pghaftá inda tsa gwal ma tsa hɛga ya ta iri ta Atiyen, ka nghay. Tata nghaynghay hɛɲ, ka mbɛdavaftá kumani manda ɲa duhwala Lazglafta.

7

Rusay Atiyen ta gwada Lazglafta

¹ Ka mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda tsi mantsa: «Tsay mantsa na skwi ta gwadɛ lu ta kagha na rki na?» ka'a nda tsi. ² Ka Atiyen mantsa: «Zwanama da nda dadaha da, marananɲmara Lazglafta dagala ta ghɛɲani ta dzidza mu Abraham ta tsa fitika nzakwani ta hadika Mezaputami ya, ma kdɛ tsi ka laghwɛ da nzata ma luwa Haran. ³ Ka'a nda tsi mantsa: «Zlanzla ta hadika gha, nda la ghuni tani, ka dza'a ka ta hadik ya dza'a maraghata yu*,» ka'a. ⁴ Mantsa ya, ka sli'aftá tsi ka zlanɲtá hadika Kaldiya ka laghwɛ da nzata ma luwa Haran. Tahula mtatá dani ka sli'aftá tsi ka laghwɛ da nzata ma na hadik ta nzaku kaghuni mida gitana na. ⁵ Ma tsa fitik ya, had' vli vlanɲ Lazglafta ka ɲani dɛr ka kwitikw wa. Ama ka tanaftá Lazglafta ta imi ta slɛmɛɲ kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta na hadik na,

ɲa nzakwani ka ɲa gha, nda ya ɲa zivra gha tani kə'a. Ma tsa fitik ya, ta mutsaf a Abraham ta zwanɲkaraku wa. ⁶ Ka'a nda tsi guli mantsa: «Dza'a laghula zivra gha da nzapta ta sana hadik ma mayɛm, ɲa dulay lu ta hɛɲ, ka ga vu'a ɲa tanɲ hada ka vaku fwad'dɛrmɛk. ⁷ I'dza'a ganap ta iri ta tsa gwal ta dula hɛɲ ya guli. Tahula tsa, ɲa sli'afta tanɲ ka saghwɛ da tsɛlbu ma ghuva da ma na vli na†,» ka'a. ⁸ Ka dzraftá Lazglafta ta wi nda Abraham. Tsiɲtá fafad, na ɲizla tsa dzratawi ya. Tsaya kɛl Abraham ka tsanatá fafada zwanɲani Izak badu matghasa fitik manda yagata. Mantsa ya Isiyaku, ka tsanatá tsi ta ɲa Yakubu. Yakubu guli, ka datsanatá tsi ta ɲa zwanani ghwanɲɲɛdɛ his, ta nzakway ka dzidziha mu ya.

⁹ «Ka drɛ dzidziha mu ta Yusufu, ka skwaptá hɛɲ. Ka klaghatá lu da ga vu'a ma luwa Masar. Nziya nza tsi, kawadaga Lazglafta nda tsi. ¹⁰ Ka klaptá tsi ma danɲwani, ka vlanɲtá difil ɲa gwada nda Fir'awna ta nzakway ka mghama Masar. Ka zdɛganatá tsi ta tsa mgham ya. Ka fatá mgham ka ɲumna hadika Masar, ka zwirani kə'a fata guli. ¹¹ Ka slatá maya ta inda hadika Masar nda ya ta hadika Kan'ana. Ghuyanɲ ghuya lu katakata. Ka traptá dzidziha mu ta skwi ɲa zanɲa. ¹² Ka snanɲtá

* 7:3 Ngha ta Zrafta 12:1. † 7:7 Ngha ta Zrafta 15:13-14 nda Sabi 3:12.

Yakubu kazlay, mamu skwa zay ta hadika Masar kə'a. Ka ghunadaptá tsi ta dzidziha mu nda tanɲa sɛla tanɲ. ¹³ Ka læglap həŋ nda mahisa sɛla, ka mnananɲá Yusufu ta ghəŋani ta zwanamani. Ka snanɲá Fir'awna ta mndəra tanɲ guli. ¹⁴ Ka tsghaftá Yusufu ta lwi, ŋa hlagaghutá i dani Yakubu nda la ga tanɲ tani. Ta magay mbsaka tanɲ ta ndəfəŋ mbsak hutaf mida. ¹⁵ Ka laha Yakubu da luwa Masar. Hada mtuta tsi. Mantsa ya dzidziha mu guli. ¹⁶ Ka hlaftá lu ta mbala tanɲ ka hlakta da luwa Sikem. Ka papadamtá həŋ hada, ma vli ya skwa Abraham nda tsemi da zwana Hamur ma luwa Sikem.

¹⁷ «Manda ndusakta tsa fitik ŋa magakwa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta Abraham ya, ka sgavaghatá yavafta mndəra amu ma luwa Masar. ¹⁸ Ka laf sana mgham ta pala ma luwa Masar, sna a tsatsi ta Yusufu wa. ¹⁹ Ka nənɓaptá tsi ta mndəra amu. Ka dulu tsi ta dzidziha mu, ŋa vlata tanɲ ta zwana tanɲ tkwe' ŋa rwanatá həŋ. ²⁰ Ma tsa fitik ya, ka yatá lu ta Musa. Káka nda dínakwani, zɔɔganazda ta Lazglafta guli. Ka zatá tsi ta tili hkən ta glaku ma həga ga dani. ²¹ Manda kdakwa dadahani ta klafta ka laghwi difanata, ka slafta makwa Fir'awna tida ka klaftá tsi ka klaghata glanafta ka zwanani. ²² Mantsa, ka taghanaftá lu ta Musa ta difla la Masar, ka nzaku tsi

ka mndu ta lavinɲá gwada, nda mbra guli ma slani. ²³ Ka kumafɲá Musa ta dza'a nghanaghatá la tanɲ la Isra'ila magafər imani ta fwad mbsak. ²⁴ Ka nghanɲá tsi ta sana mnda la Masar ta ghuya danwa ŋa sana mnda la Isra'ila. Ka lagha tsi katanɲa. Ka dzatá tsi ta tsa mnda la Masar ya ŋa play. ²⁵ Ba dza'a nda sna zwanama da kazlay: I'i fa Lazglafta ŋa mbanafɲá həŋ kə'a, ka tsatsi si ta ndanay, tsaw sna a hahəŋ wa. ²⁶ Gamahtsimani, ka lagha Musa guyamtá ma lmu ta lmə gwal his mataba la Isra'ila. Si ka kumə tsi ta dzranaftá həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: "Graha da! La zwanama kuni ná, kabgawu ta kəl kuni ka lmu na?" ka'a. ²⁷ Ka tsa mndu ta zbaftá zwanamani nda lmu ya slinwidinɲá Musa mantsa: "Wa ta faghamta ka mghama ŋni ŋa tsa guma ta anni na?" ²⁸ Ari ta kumay ka ta dzihata manda tsa dzata gha ta mnda la Masar dahawu ya a kay na?" ka'a nda tsi. ²⁹ Na snanɲá Musa ta tsa gwada ya, ka hwayaftá tsi ka laghwi ta hadika Madiyan. Ka yayatá tsi ta zwana zgwana his hada.

³⁰ «Tahula zatani ta vaku fwad mbsak hada, ka marananɲá duhwala Lazglafta ta ghəŋani ma vu ta mubuk ma mtak tavata ghwa Sinay. ³¹ Ka tsutá Musa ka nghanay, nghan tsi ta tsa skwi ya. Ka gavadaghatá tsi ŋa tsəmanavata. Ta gavadaghatá tsi, ka snanɲá tsi ta lwa Mgham Lazglafta. Ka'a mantsa: ³² «I'i Lazglafta

dzidziha gha, ta nzakway ka Lazglafta Abraham, nda Izak, nda Yakubu ya, ka'a. Ka ghudzaku Musa ta ghudzaku da zlej, Walglanj a ta nghay wa. ³³ Ka Mgham Lazglafta nda tsi mantsa: Hlaphla ta baabah ma sela gha, kabga na vli slada ka na na, hadik nda ghu6a ya. ³⁴ Nghadap ngha yu ta ghuya danwa na mnduha da ta ghuyə lu ma hadika Masar. Snidigha sna nda ghəja tan, kəl yu ka saha da hlaptá həj mida. Ndanana na, sawi ka ghuna yu ta kagha da luwa Masar,†" ka'a nda tsi.

³⁵ «Va tsa Musa si vziñ la Isra'ila kazlay, wa ta famtá kagha ka mgham, na tsa guma ta ghəja anni na? kə'a ya kay, va tsa tsatsi ya ghunaf Lazglafta na nzakay ka mgham, na mbanaftá mnduhani. Nda ma wa duhwala Lazglafta nghan Musa ma vu ta mubuk ya, mnanata Lazglafta ta tsa gwada ya ta Musa. ³⁶ Tsa Musa ya ta hlagaptá zwana la Isra'ila, nda maga mazəməzəmə nda skwa ndərmimay ma hadika Masar, nda ya ma drəfa Dva, nda ya ma mtak, ka zatá həj ta vaku fwađ mbsak ta tví ma mtak. ³⁷ Tsa Musa ya ta mnay nda zwana la Isra'ila guli kazlay: Dza'a ghun-gaghunaghuna Lazglafta ta sana anabi manda va i'i ta nzakway mataba mndəra ghuni§ ya kə'a. ³⁸ Ma fitika tskavata zwana la Isra'ila ma

zivak, tsa Musa ya ta nza-kway ma takataka dzidziha mu, nda duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi, ta ghwá Sinay ya. Hada tsu'amafata tsi ta gwada hafu ka klamakta. ³⁹ Ka kwalaghutá dzidziha mu ta snanata, ka vziñtá həj, ka kuma vru da Masar. ⁴⁰ «Maganafmaga ta Lazglafta na mbada ta kəma ni, kabga sna a ni ta skwi ta slanaghatá* nana Musa ta hlaganapta ma Masar na wu," ka həj nda Haruna. ⁴¹ Mantsa fitik ya, ka tsaftá həj ta skwi manda zwanja sla ka pla ghəj nani, ka skalu na skwi ya tsaf hahəj nda dzva tan. ⁴² Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta həj, ka zliñtá həj na tsəlbu na tekwatsaha ta luwa manda ya nda vinda ma deftera la anabi ta mnay kazlay:

Ari la Isra'ila, na da plihata kuni ta ghəj

ma zata ghuni ta vaku fwađ mbsak ma mtak ya ra?

⁴³ Na da a wa. Na həga tumpula

Mulku, nda fwata tekwatsa Refanj hlaf

kuni ka pghata ka Lazglafta ghuni a tsi kay ra.

Tsaya dza'a kəl yu ka hlaftá kaghuni

ka tsughwadaghunaptá hadika Babila†, ka'a.

⁴⁴ «Ma nzakwa dzidziha mu ma mtak na, mamu si həga tumpul pgham lu ta huzla dzratawi nda Lazglafta

‡ 7:34 Aya 27-34: Ngha ta Sabi 2:14—3:10. § 7:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15.

* 7:40 Ngha ta Sabi 32:1, 23. † 7:43 Ngha ta Amus 5:25-27.

mida, da hən. Manda va ya mnanaf Lazglafta ta Musa ɲa magaftani ya, ka magaftá tsi manda va ya nghan tsi. ⁴⁵ Tahula tsa, ka zlglaftá dzidziha mu guli da dadaha taɲ. Ka pghaftá Dzesuwa ta hən ka hładamta da tsa hadik ghzlaf Lazglafta ta mnduha mida ta kəma taɲ ya, kawadaga nda tsa həga tumpul ya. Ka nzaku tsi ha ka sagha ta fitika Dawuda. ⁴⁶ Tsatsi zdanan Lazglafta ta huđi, ka dawantá da Lazglafta ɲa vlanťá tvi, ɲa banaftá həga nda ghuđa, ta tsatsi Lazglafta Yakubu. ⁴⁷ Nziya nza tsi tama, Salumuɲ ta baftá tsa həga ya. ⁴⁸ Tsaw had Lazglafta ta luwa ta nzaku ma həga baf mnda səla manda va ya mna Anabi kazlay:

⁴⁹ Ta luwa vla nzakwa da,
vla fa səla da ya guli ná, hadik
ya.

Mndəra wati həga ya dza'a
kuni bidifta na?

Wati vli ya prək ka lama da
dida na?

⁵⁰ I'i a ta magaftá tsa skwiha
ya ra kə'a ya‡.»

⁵¹ Ka Atiyen guli mantša: «Kaghuni ná, təɲtəɲa ghəɲa ghuni. Ta hgə Lazglafta ta kaghuni ná, duduzla ka kuni nzata, va a kuni ta sna gwada da Sulkum nda ghuđa manda va tsa nzakwa dzidziha ghuni ya wa. ⁵² Wati ma anabi ya kul ganaptá dzidziha ghuni ta iri na? Ta pslapsla hən ta gwal ya ta mna gwada ta ghəɲa mndu ta nzakway

tdukwa. Ta na fitik na guli, ka skwaptá kaghuni ta tsa mndu tdukwa ya ka dzata. ⁵³ Kaghuni ka ghəɲa ghuni ta tsu'aftá zlahu nda ma dzva duhwala Lazglafta, ka kwalaghutá kuni ta snatá tsa zlahu ya guli,» ka'a.

Mtakwa Atiyen

⁵⁴ Na snay taɲ ta tsa gwada ya, ka sli'avaftá hən manda binzaun ta ghəɲa Atiyen, ka hi'idə hən ta dzvu ka wuslikay. ⁵⁵ Ama ka nghadaftá Atiyen, mndu ya nda ndəgha nda Sulkum nda ghuđa, ta luwa. Ka nghanťá tsi ta glakwa Lazglafta nda Yesu ta sladu nda ga zeghwa Lazglafta. ⁵⁶ Ka'a nda hən kay guli mantša: «Wana nda ngha yu ta gunatá luwa. Wa'a Zwanə mndu ta sladu nda ga zeghwa Lazglafta,» ka'a. ⁵⁷ Ka hlaftá hən ta wi katakata, ka dzadzamtá dzvu ma sləmən, ka vavalaftá hən tida. ⁵⁸ Ka tsəhaftá hən ka klaghata tahula luwa, ka zlərtsay nda pala ɲa dzata. Ka pghatá la ka masləmtsəka tsa skwi ya ta lguta taɲ da sana galaɓay, Sawulu hgani. ⁵⁹ Ta zlərtsə hən ta Atiyen nda pala ya, ta magə tsatsi ta du'a da Lazglafta. Ka'a mantša: «Mgham Yesu, tsu'a ta hafa da,» ka'a. ⁶⁰ Ka tsəlbatá tsi, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantša: «Mghama da, ma mbədanaf ka ta hən ta na dmaku na,» ka'a. Tahula mnatani ta tsaya, ka sabə hafu sref mida.

‡ 7:50 Ngha ta Isaya 66:1-2.

8

1 Ka zđəganatá tsa dzatá Atiyen ya ta Sawulu.

Zlraftá ghuya dāŋwa ŋa gwal zlgħay nda ŋuduf

Badu tsa fitik ya zlrafta ghuya dāŋwa katakata ta slanaghatá gwal zlgħay nda ŋuduf ma luwa Ursalima. Ka gazlaghutá inda gwal zlgħay nda ŋuduf da sana vliha ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Samari. Gwal ghunay yeya ta pđata hada. 2 Mamu sana mnduha ta zlēŋa Lazglafta, ka padamtá hēŋ ta Atiyen, ka tawamtá hēŋ katakata.

3 Ŋa Sawulu ya tani, kuma zadānatá gwal zlgħay nda ŋuduf ŋani. Ka dza'a tsi da hēga da hēga kasa zgwana nda mi'aha, ka pgha hēŋ da gamak.

Mnay Filip ta Lfida Gwada ma luwa Samari

4 Tsa gwal ta gazlaghuta ya ná, ra luwa ŋa taŋ ta magay ka mna gwada ta ghēŋa Lfida Gwada. 5 Ka laha Filip da luwa Samari, ka mnə tsi ta gwada ta Kristi ŋa mnduha hada. 6 Zđəganazđa tsa gwada ta mnə Filip ya ta hēŋ. Tets ka skwa turtuk ndəghata dāmga ta sna tsa gwada ta mnə tsi ya, nda ya ta ngha tsa mazəmzəmha ta maga tsi ya guli, 7 kabga ta sli'agapsli'a ghwadaka sulkumha nda dza lili ma ndəghata mnduha. Nda ndəgha gwal nda ragħwa, nda gwal matavaghu səla taŋ

ta mbambafta. 8 Tsaya tama, ma rfu tsa luwa ya katakata.

9 Tsaw mamu sana mndu ta hgu lu ka Simuŋ ma tsa luwa ya. Nda kđa fitikani ma tsa luwa ya ta ksa slna nda zava. Ta zlēŋ nda zlēŋa mnduha ma luwa Samari. Ka mndu dagala klafta tsi ta ghēŋani. 10 Nda zwani tani, nda galata mnduha tani demdem, zđəganazđa tsa mndu ya ta hēŋ. «Nana mndu na ná, mbrakwa Lazglafta ya ta hgə lu “ka mbraku dagala yeya,”» ka hēŋ tazlay. 11 Zđəganazđa tsa mndu ya ta hēŋ, kabga nda kđa fitikani ta maganatá slna ta hēŋ nda tsa zavani ya. 12 Tahula zlgħafta taŋ ta tsa gwada Filip ta mnay ŋa taŋ ta ghēŋa Mgham Lazglafta, nda ya ta ghēŋa hga Yesu Kristi ya, ka maganaftá lu ta batem ta hēŋ, nda zgwana tani, nda mi'aha tani. 13 Va tsa Simuŋ ya guli, ka zlgħaftá tsatsi, ka maganaftá lu ta batem. Ka ndi'anavatá tsi ta vgha ta Filip, ka nghə tsi ta mandərmimiha nda mazəmzəmha ta magə Filip ya, ka ndərmim tsi.

14 Snaŋta gwal ghunay ta nzakway ma Ursalima kazlay: Zlgħafzlgħa gwal ma luwa Samari ta gwada Lazglafta kə'a, ka ghunadaptá hēŋ ta i Piyer nda Yuhwana, da hēŋ. 15 Lagha tsahaya da hēŋ, ka magə hēŋ ta du'a ta ghēŋa taŋ, kada mutsafta hēŋ ta Sulkum nda ghuḅa. 16 Tsaw si ta sa a Sulkum nda ghuḅa ta

ghəŋa ya dər ka turtuk ma hən wa. Batem kwenkwen yeya maganaf lu ta hən ma hga Mgham Yesu. ¹⁷ Lagha i Piyer nda Yuhwana ka fanaghatá dzvu ta hən, ka mutsaftá hən ta Sulkum nda ghuḅa. ¹⁸ Na nghay Simuŋ ta tsa vla Sulkum nda ghuḅa ŋa mnduha ma fanaghata gwal ghunay ta dzvu ta hən ya, ka klaftá tsi ta tsemi ka vlay ŋa taŋ. ¹⁹ Ka'a mantsa: «Vlihawavla ta tsa mbraku ya ta i'i guli, ŋa mutsafta mndu dza'a fanaghata i'i guli ta dzvu, ta Sulkum nda ghuḅa,» ka'a nda hən. ²⁰ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ka zada tsemi gha nda kagha tani, ka si nda tsemi ta mutsa lu ta skwa mbalay da Lazglafta ka ka ta gray ya. ²¹ Had ŋa gha ma na skwi na wu, had ima gha mida guli wu, kabga slada a ŋudufa gha dar ta kəma Lazglafta wa. ²² Vzɪŋvza ta tsa ghwadaka ndana gha ya, ka dawə ka da Mgham ta plighistani ta dmakwa tsa ndanagha ya, ka dza'a magaku tsi. ²³ Ta nghadaptá yu ná, ksuxsa ghwadaka skwi ta kagha, ma gamaka dmaku ka,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka tsa Simuŋ ya nda hən mantsa: «Kdəkwaɔdək, magawa vərda kaghuni ta du'a ta ghəŋa da, kada kwala tsa skwiha mna kuni ya da slidighata,» ka'a.

²⁵ Tahula mnaŋta taŋ ta gwada ta ghəŋa Yesu Kristi nda gwadani tani, ka vraghatá hən da luwa Ursalima ka dza'a nda mna gwada ma ndəghata sana

luwaha ta hadika Samari.

Filip nda mnda luwa Itiyupi

²⁶ Ka duhwala Lazglafta nda Filip mantsa: «Sli'afslia ka dza'a ka nda Sud, ka dza'a ka da tsa vli ta saha ma Ursalima ŋa dza'a da luwa Gaza ya, ya ka mtak tsa vli ya,» ka'a. ²⁷ Ka sli'aftá tsi ka laghwi. Tsaw mamu sana mnda la Itiyupi si ta laghwi da maga du'a da Lazglafta ma luwa Ursalima. Tsa mndu ya ná, ka kuḅitik nzakwani. Mndu dagala ya ma slna, ma dzvani inda gadghəla sana marakw, Kandes hga tsa marakw ya ta nzakway ka Mghama la Itiyupi. ²⁸ Ta vru tsi dzaghani, ka nzamtá tsi ma mwata plisani, ka dza'a nda dzaŋa deftera anabi Isaya. ²⁹ «Gavadaghagava tavata ya mwata plis ya,» ka Sulkum nda Filip. ³⁰ Ka ndadaghatá Filip. Ta snə tsi ná, ta dzaŋa deftera anabi Isaya tsa mnda la Itiyupi ya. Ka'a nda tsi mantsa: «Nda sna ka ta na skwi ta dzaŋ ka na ra?» ka'a. ³¹ Ka tsa mndu ya mantsa: «Waka yu dza'a snəŋta ka mndif a mndu na?» ka'a zlglaftá wani. Ka hgadaftá tsi ta Filip nzanavata. ³² Wya tsa vli ta dzaŋ tsi ya:

«Manda kla tuwak da vla hnay klaghata lu.

Manda nzatá nzakwa zwaŋa tuwak kul had ta gwadafta ta kwitsə lu ta swidani ya

kə'a nzata, pslaf a ta wani wa.

33 Ma hanaganatani ta ghəjani, ka tsanaghatá lu ta guma, ka dzata. Had mndu dza'a kulantá mndəra tan wu, kabga zadanazada ta hafani ta ghəja hadik*, » ka'a.

34 Ka tsa mnda la Itiyupi ya dawanta da Filip mantse: «Kdakkdək, mnihamna ka ta ghəja wa ta gwada na anabi na ta na gwada na! Ta ghəja ghəjani re, ari ta ghəja sana mnda a na?» ka'a.

35 Ka zraftá Filip ta gwada ta ghəja tsa vli dzanaf tsi ya, ka mnanantá tsi ta Lfida Gwada ta ghəja Yesu. 36 Tata mbada həj ta tvi, ka lagha həj slafta ta imi ma ghwa. Ka tsa mnda la Itiyupi ya nda tsi mantse: «Ya wana imi na ní, nu dza'a pyafta magadiftá batem na?» ka'a. [37 «Ka zlg hafzlg ha ka nda ndufafa gha, ta magaku,» ka Filip. «Mantse nzakwani, zlg hafzlg ha yu nda ndufafa da kazlay: Yesu Kristi ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a,» ka tsa mndu ya nda tsi.] 38 Ka sladanatá tsi ta tsa mwata plisani ya. Ka saha həj nda Filip mida ka lamə həj da imi, ka maganaftá Filip ta batem. 39 Manda kdakwa tan ta sabi ma tsa imi ya, ka klaghatá Sulkuma Mgham Lazglafta ta filip, gi kudatanə nghəgla a tsa mnda la Itiyupi ya wa. Ka kdə tsatsi ta ksa tvani, ka dza'a nda rfu. 40 Ka zlagaptá Filip ma luwa Azutu. Ka rə tsi ta luwaha ka dza'a nda mna Lfida Gwada, ka laghwi trezekw da luwa Sezare.

9

Hgafsta Yesu ta Sawulu

1 Ma tsa fitik ya, zlanava a Sawulu ta ghuyanaptá danwa nda rwanatá duhwalha Mgham Yesu wa. Ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá la mali ta ghəja gwal dra skwi ja Lazglafta, 2 ja dawaftá delewer ja dza'ani vlantá la maliha ma həga tagha skwa la Yahuda ma luwa Damas. Tsa delewer ya dza'a vlantá tvi, ka slanaghasla tsi ta gwal zlg hay nda ndufuf hada, ja kasaftani ta həj ka hlakta da luwa Ursalima. 3 Tata mbada həj ta tvi, ndusadagha ndusa həj nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadək wanaftá Sawulu. 4 Ka zləmbagatá tsi ta hadik, ka snə tsi ta sana lwi ta hgay, ka'a mantse: «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ja da na?» ka'a. 5 «Wa kagha ní Mghama da?» Ka Sawulu nda tsi. «I'i Yesu ta gə ka tiri ja da yeya, 6 Sli'afsl'i'a gha, ka dza'a ka da huda luwa Damas. Hada dza'a mnaghata lu ta skwi ja magay gha,» ka'a nda tsi. 7 Ndandrakawa, ka tsa gwal ta pgha Sawulu ya nzata. Nda sna həj ta lwi mndani, ama nga a həj ta tsa mndu ta gwada ya wa. 8 Ka sli'afta Sawulu ta hadik. Kə'a ka nga yu ta vli kə'a, nga a ta vli wa. Ka ksafta lu ta dzvu ka klaghata da luwa Damas. 9 Ka zata tsi ta fitik hkən, nga a ta vli wu, zan a ta skwi wu, san a ta imi guli wa.

* 8:33 Aya 32-33: Ngha ta Isaya 53:7-8.

10 Tsaw ma tsa Damas ya, mamu sana mndu zlg hay nda nɔdɔf ta hgə lu ka Hananiya. Ka Mgham Yesu nda tsi manda skwi ma suni mantsa: «Hananiya!» ka'a. «Wana yu Mghama da,» ka Hananiya. 11 «Sli'afslia ka dza'a ka ta tvi, ta tsa tvi ta hgə lu ka tvi nda ga zeghwi ya, ka dawanta ka ta sana mnda la Tarsus, ta hgə lu ka Sawulu, wa'a ma həga ga Yuda ya. 12 Ya wa'a ta maga du'a ndanana. Ka nghanťa tsi manda skwi ma suni ta sana mndu ta hgə lu ka Hananiya ta lami ka fa dzvu ta ghəjani, kada nghəglanťa tsi ta vli,» ka'a nda tsi. 13 Ka Hananiya mantsa: «Mghama da, nda ndəgha mnduha ta mnihatá gwada ta ghəjə tsa mndu ya, ka rusiftá həj ta inda ghwadaka skwi magana tsi ta mnduha gha ma Ursalima. 14 Ka sagha tsi da hadna nda mbraku ya mutsaf tsi da maliha ta ghəjə gwal dra skwi nja Lazglafta, nja kasa inda gwal ta hganťa hga gha,» ka'a. 15 Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «La! I'i ta zbaptá tsa mndu ya nja ghunay da, nja mnananťa hga da ta sanlaha ma mnduha, nda ya nja mghamha, mantsa ya guli nja mnduha la Isra'ila. 16 Dza'a marananmara i'i ka ghəjə da, ta inda ghuya danwa ya tkwe' dza'a tsi ghuyay ta ghəjə hga da,» ka'a. 17 Ka sli'aftá Hananiya tama ka laghwi. Ka lamə tsi da tsa həga ya. Ka fanaghatá tsi ta dzvu ta Sawulu. Ka'a nda tsi mantsa: «Sawulu! Zwanama da ka. Tsa Mgham

Yesu ta maraghanťa ghəjani ta tvi ya, ta ghunidikta nja nghəglanťa gha ta vli, nda ya nja ndəghaghafta nda Sulkum nda ghuḅa,» ka'a. 18 Ka gi sli'agata skwiha manda nulan manda nulan ta ira Sawulu, ka nghəglanťa tsi ta vli. Ka sli'aftá tsi, ka maganaftá lu ta batem. 19 Ka zutá tsi ta skwa zay, ka vrvaktá mbrakwani.

Zrafta Sawulu ta mna Lfida Gwada ma luwa Damas

Ka nzdavata tsi tsəḅakw fitik kawadaga nda gwal zlg hay nda nɔdɔf ma Damas. 20 Ka gi sli'aftá tsi ka mnay ma həga tagha skwa la Yahuda, ka'a mantsa: «Yesu ná, Zwanə Lazglafta ya,» ka'a. 21 Ka ndərmim inda gwal ta snay nda ndərmima. Ka həj mantsa: «Nana mndu na a ta ganaptá iri katakata ta gwal ta hga hga Yesu ma luwa Ursalima kay ra? Sagha da kasa həj nja hlanťa la mali ta ghəjə gwal dra skwi nja Lazglafta a tsi kay ra?» ka həj. 22 Ka gdavata Sawulu ka mnay: «Yesu ná, Kristi ya,» ka'a. Ka kḅanaftá tsi ta la Yahuda ta nzakway ma luwa Damas. Sna a həj ta skwi nja zlg hanaftawi wa.

23 Labla fitik mida tama, ka dzraftá la Yahuda ta wi nja zba dzatá Sawulu. 24 Ka nzatá həj ta watgha luwa nda rvidik tani, nda fitik tani ka dakwatsay nja dzata. Ka slramťa tsa skwi dzraf həj ya da sləmənə Sawulu. 25 Ta sana rvidik tama, ka famťa gwal zlg hay nda nɔdɔf ta Sawulu ma gwadzegwer ka

tsghiginta nda ta ghurum ta muhula luwa.

Nzakwa Sawulu ma luwa Ursalima

²⁶ Bhadaghatani da luwa Ursalima, ka zbə tsi ta guyaftá vgha nda gwal zlg hay nda ɲuduf. Ka zləŋə həŋ nda zləŋa, kabga graf a həŋ kazlay, vərda mnda zlg hay nda ɲuduf ya kə'a wa.

²⁷ Ama ka klaftá Barnabas, ka pghadaghata slanaghatá gwal ghunay. Ka rusanaf tá Barnabas ta həŋ ka Sawulu nghan tá Mgham Yesu ma tvi, nda ya ka Mgham Yesu gwadganata. Rusanafha ta həŋ guli, kinawu ka Sawulu fatá ghəŋani ka mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma luwa Damas. ²⁸ Daga badu tsa ya, ka ksaf tá tsi ta nzaku nda həŋ. Ta labla həŋ, ta vrakvra həŋ ta mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma Ursalima. ²⁹ Ta gwadgana gwada ta la Yahuda nda sna ta gwada Grek, ta zlərday ta gwadaha nda həŋ. Ɗa taŋ tani, zba htsiŋani ƚa dzata ƚa taŋ. ³⁰ Snaŋta zwanama, ka pghaghatá həŋ da luwa Sezare. Hada, ka ghunaghatá həŋ da luwa Tarsus.

³¹ Ma tsa fitik ya, lefdəkw nzata nzakwa guyatá ghəŋa gwal zlg hay nda ɲuduf ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Galili, nda ya ta hadika Samari. Ta mbray həŋ ta vgha ka nzaku nda hanatá ghəŋ mista Mgham Yesu. Ta sgaku nda sga həŋ nda zdakatahuda Sulkum nda ghuəa.

Mbanafta Piyer ta Ayniya

³² Piyer ya ná, ra inda vli ka naghanaghatá gwal zlg hay nda ɲuduf ƚani. Ma sana fitik, ka laha tsi nghanaghatá gwal zlg hay nda ɲuduf ma luwa Lida. ³³ Ka slaftá tsi sana mndu ta hgə lu ka Ayniya ta hani ta ghzləŋ. Ma tghasa vakwani tsa manda raghwatani. ³⁴ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ayniya! Yesu Kristi ta mba kagha. Sli'afli'a ka payanata ka ta ghzləŋa gha,» ka'a. Ka gi sli'af tá Ayniya. ³⁵ Nghan ta inda gwal ma luwa Lida, nda gwal ma da bi ma luwa Siruŋ ta tsa mndu ya ná, ka zlg haftá həŋ ta Mgham Yesu.

Vranamta Piyer ta hafu ma Tabita

³⁶ Mamu sana marakw ma luwa Yafa ta hgə lu ka Tabita mataba gwal zlg hay nda ɲuduf. Tsaya «Durkas» nda gwada Grek, manda mnay kazlay: Madva kə'a ya. Dagala ƚerma skwi maga tsi, ta katay ta gwal ka pdu.

³⁷ Ma tsa fitikha ya, ka ksaf tá daŋwa ka mtutá tsi. Tahula mbazata, ka klaftá lu ka famta ma dzuguvi ta ghəŋa sana həga. ³⁸ Tsaw ndusa tsa luwa Yafa ya nda luwa Lida. Ka snaŋ tá tsa gwal zlg hay nda ɲuduf ma Yafa ya kazlay, wa'a Piyer ma luwa Lida kə'a. Ka ghunadaptá həŋ ta mnduha his da tsi.

Ka həŋ nda Piyer mantsa: «Kdəkkdək sawi misimmisim da aŋni,» ka həŋ. ³⁹ Ka sli'af tá Piyer ka labə kawadaga nda tsa mnduha ya. Manda

6hadaghatani, ka kladaftá lu da tsa dzuguvi ta ghəŋa sana həga ya. Ka sli'aftá inda mi'a wadgu wamta ka taw, ka maray ŋani ta lgut nda dzampa ya maganaf Tabita ta həŋ ma nzakwani ta nda iri. ⁴⁰ Ka Piyer nda inda mndu ma həga mantša: «Labwala la dzibil,» ka'a. Ka saghu həŋ. Tahula tsa, ka tsəlbátá Piyer ka maga du'a. Ka mbədavatá tsi tvə mbli. Ka'a mantša: «Tabita, Sli'afslí'a!» ka'a. Ka gunantá Tabita ta iri. Nghanṭani ta Piyer, ka sli'avatá tsi ka nzata nda nza. ⁴¹ Ka ŋanatá Piyer ta dzvu, ka sli'anafta ka sladata. Ka hgadamtá tsi ta gwal zlgħay nda ŋuduf, nda tsa la wadguha ya, ka maranantá həŋ ta nzakwani nda hafu. ⁴² Ka snanaghatá tsi ta inda gwal ma Yafa. Ka zlgħaftá ndəghata mnduha ta Mgham Yesu. ⁴³ Ka nzatá Piyer ka nzdavata ma Yafa ga sana mnda kəa huta, Simuŋ hgani.

10

*Maravata duhwala
Lazglafta da Kwarney*

¹ Mamu sana mndu ta hgə lu ka Kwarney ma luwa Sezare. Tsatsi mali ta ghəŋa sana ghuḅa la sludza la Ruma ta hgə lu ka «ghuḅa la Italiya.» ² Nəрма mndu tsa mndu ya nda gwal ga taŋ tani. Ta zləŋay ta Lazglafta, dagala mnduha la Yahuda mbaha tsi. Ta magay ta du'a da Lazglafta inda fitik. ³ Ma sana fitik ta nzemndi hkən tama, ka slanaghatá sana

mazəməzəm. Ka nghanṭá tsi ta duhwala Lazglafta ta lamə da həga ga taŋ ka hganṭa. «Kwarney!» ka'a nda tsi. ⁴ Ka nghə tsi ta tsa duhwala Lazglafta ya nda zləŋ nda zləŋ. Ka'a mantša: «Nya ní Mghama dá!» ka'a. «Bhadafḅha tsa maga du'a ta magə ka ya, nda tsa mbaha mnduha ta mbah ka ya da Lazglafta, kəl tsi ka havapta ka kagha. ⁵ Ghuna nda va nana ta mnduha da luwa Yafa da mnanatá Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi. ⁶ Ya wa'a ga sana mnda kəa huta Simuŋ hgani tawa drəf hga taŋ ya,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ⁷ Na gi lagħwa tsa duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi ya, ka hgaftá tsi ta kwalvahani his nda ŋərma sludzani turtuk ta ksanatá slna manda ghalya. ⁸ Tahula rusanafṭani ta həŋ ta inda tsa skwi ta luta ya, ka ghunaghatá tsi ta həŋ da luwa Yafa.

*Mnananṭa Sulkum nda
ghuḅa ta gwada ta Piyer*

⁹ Gamahtsimani ta labə tsa mnduha ya ta tvi, ndusa həŋ ka lamə da tsa luwa Yafa ya, ka laf Piyer ta dədəmatá ghəŋa həga da maga du'a. Ta ghwan a fitik ma ghəŋ nda tsaya wa. ¹⁰ Ka kuzlanaftá maya ta Piyer, ta kumay ma ta skwi ŋa zay. Tata də nda da lu ta skwi zay ŋani. Ka slanaghatá sana mazəməzəm. ¹¹ Ka nghə tsi ta gunata luwa, ka saha sana skwi manda gatá gwada habuŋ lu ta wani ta wani,

ka saha ta hadik. ¹² Inda nimitak fwad sēla mistani, nda skwiha ta mbada nda hudi ta hadik, nda zarakha tani mida. ¹³ «Sli'afslī'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka,» ka sana lwi gwadganata. ¹⁴ Ka Piyer mantisa: «Va a yu Mghama da wa. Had skwa mbida nda skwi kul raku ka zay ta kdā walaṅta lami da wa da wu,» ka'a. ¹⁵ «Ka nda ra tsa skwi ya ka zay ka Lazglafta ya ná, ma nghə kagha ka skwi kul raku ka zay,» ka tsa lwi ya ka mahis nda tsi. ¹⁶ Hkən vranafstani mantisa ya, ka vrinṅtá tsi ta tsa skwi ya ta luwa.

¹⁷ «Nu mndəra tsaya ma skwi tama,» ka Piyer ta ndana klatá ghəṅa tsa mazəmzəm ta slanaghata ya, nda bhadaghata tsa gwal ghunaf Kwarney ya ta watgha manda kdakwa taṅ ta dawāṅtá vla hēga la Simuṅ. ¹⁸ «Hadna ta nzakwa Simuṅ ta hgə lu ka Piyer ya ra?» Ka həṅ gwadāta nda lwi kuzlahkuzlah. ¹⁹ Tata ndana skwi ta ghəṅa tsa mazəmzəm ya Piyer kay ná, «Wya mnduha hkən ta psa kagha, ²⁰ sli'afslī'a ka laha ka, ṅa dza'a gha kawadaga nda həṅ. Yaha ka da dga ghəṅ, kabga i'i ta ghunagaghatá həṅ,» ka Sulkum nda ghuḅa nda tsi. ²¹ Ka sli'afstá Piyer ka saha slanaghatá tsa mnduha ya. «Wana yu, i'i tsa mndu ta psə kuni ya. Nya ta klagaghunaghata na?» ka'a nda həṅ. ²² «Kwarney ka mali ta ghəṅa ghuḅa sludzi, ta

nzakway ka ṅərma mndu, ta zlēṅa Lazglafta, ta ghubu inda la Yahuda ya ta ghunāṅnakta. Duhwala Lazglafta ta mnanata ṅa hgadaptá kagha da taṅ ṅa sna skwi dza'a ka mnanata,» ka həṅ nda tsi. ²³ Ka hladamtá Piyer ta həṅ, ka hanə həṅ hada.

Sli'afstá Piyer ka laghwi da Kwarney

Gamahtsimani, ka sli'afstá tsi ka laghu mista taṅ. Ka sli'afstá sanlaha ma zwanama ma luwa Yafa ka pghaghatá həṅ. ²⁴ Ka bhadaghata həṅ da luwa Sezare. Gamahtsimani, ta kzlaykzlay Kwarney nda la ga taṅ tani, nda hduhuda grahani gwal hagaf tsi ya, ta həṅ. ²⁵ Manda bhadaghata Piyer, ka lagha Kwarney da guyay, ka zləmbatá tsi ma ghuvani ka ga zgu ṅani. ²⁶ «Sli'afslī'a, mndu i'i guli,» ka Piyer ka sli'anafstá. ²⁷ Tata dza'a nda ghwa yiva həṅ nda Kwarney, ka lamə tsi da hēga. Ka slanaghatá tsi ta hiḅatá mnduha hada. ²⁸ Ka'a nda həṅ mantisa: «Nda sna kuni ná, pyafpya lu ta guyay mnda la Zudiya ta vgha nda la mayəm, balavakata lamə da hēga ga taṅ. Tsaw had mnda sēla ya ṅa mnay kazlay: Nda ghuḅa yeya, ghuḅa a yeya ka guya vgha nda tsi wu kə'a wu, ka Lazglafta marihata. ²⁹ Tsaya kwal yu kul dgaṅtá ghəṅ ka sagha hgaṅər ka ta i'i. Ta kumay yu tama ta snāṅtá ghəṅa skwi kəl kuni ka hgaktá i'i,» ka'a. ³⁰ Ka Kwarney mantisa: Ma fwadā

fitik na, manda va na luwa, ta maga du'a yu ma hęga ęa ta nzęmndi hkęn, ka gi sagha sana mndu nda sufatá lguta ęuslię tilil ta vghani ta kęma ęa. ³¹ Ka'a nda i'i mantsa: «Kwarney, snasna Lazglafta ta du'a gha, havaphava guli ka mbaha mnduha ta mbah ka. ³² Ghuna tama ta mnduha da luwa Yafa da hgaghaktá Simuę ta hgę lu ka Piyer ta nzaku ga sana mndu, Simuę hgani, mnda kęa huta, ta wa dręf hgani ya,» ka'a. ³³ «Gi kęl yu ka ghunadaptá mnduha da kagha. Dina na sagha sagha ka na. Ndanana, wana aęni demdem ta kęma gha ęa sna skwi ya mnagha Mgham ęa mnanęnata,» ka'a.

Piyer ta gwada ga Kwarney

³⁴ Mbaęa Piyer ka zlraftá gwada. Wya ka'a: «Kahwathwata, ndanana grafta yu kazlay: Hađ Lazglafta ta gala mndu wu kę'a. ³⁵ Inda mndu ęar má ma mndęra la wa tsi ta zlęņa hgani, ka maga skwi tdukwa ná, zęęaganazęa. ³⁶ Ghunafghuna Lazglafta ta gwadani ęa zwana la Isra'ila ma mnananętá Lfida Gwada ta nzaku nda ma Yesu Kristi, ta nzakway ka Mghama inda mnduha, ta hęę. ³⁷ Nda sna kuni ta skwi ta zlrafta ta hađika Galili, ka zlu'utá tsi ta vli ta hađika Zudiya demdem, tahula kęakwa Yuhwana ta mna gwada, nda ya ta maga batem. ³⁸ Nda sna kuni ka Lazglafta pghęganaghatá mbrakwa Sulkum nda ghuęa ta Yesu Kristi mnda la Nazaret. Nda sna kuni guli ka

Yesu ranaftá inda vli ka maga zęaku, ka mbamba gwal ghurgana halaway ta hęę, kabga kawadaga Lazglafta nda tsi. ³⁹ Anęi, nda nza aęni ka maslęmtsęka inda skwi maga tsi ta hađika la Yahuda nda Ursalima. Ka dzatá lu nda ma zlęņafta ta udzu. ⁴⁰ Ka sli'aganaptá Lazglafta nda hafu bađu mahkęn. Ka vlanętá tsi ta tva maranętá ghęęani. ⁴¹ Na tsa aęni tinlaghu Lazglafta ta zbapta ęa nza-kway ka maslęmtsękani ya. Na tsa aęni si ta za skwi, ka sa skwi kawadaga nda tsi ya maranęta tsi ta ghęęani, tahula sli'agaptani ma taba gwal nda rwa ya. Na inda mnduha demdem a maranęta tsi ta ghęęani wa. ⁴² Tsatsi ta mnanęnata, ka mna kuni ęa mnduha, ka sladanafta kuni kazlay: Tsatsi sladana Lazglafta ka mnda tsa guma ta ghęęa gwal nda hafu, nda ya ta ghęęa gwal nda rwa kę'a. ⁴³ Inda la anabi ná, mnamna hęę ta ghęęani kazlay: ęar wati ma mndu ta zlghafta dza'a mutsay ta planatá dmakwani, nda ma mbrakwa hgani,» ka'a.

Saha Sulkum nda ghuęa ta ghęęa gwal kul nzakway ka la Yahuda

⁴⁴ Tata mna tsa gwadaha ya Piyer, ka saha Sulkum nda ghuęa ta ghęęa inda tsa gwal ta sna tsa gwada ya. ⁴⁵ Ka ndęrmim inda tsa gwal zlg hay nda ęuđuf nda tsa fafada tanę ta labę mista Piyer ya kay, ta vlagata Lazglafta ta Sulkum nda ghuęa ta ghęęa ka

inda tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ⁴⁶ Ka snə həŋ ta gwaɗay tsa mnduha ya ta gwaɗa nda sanlaha ma gwaɗa. Ka zləzlvu həŋ ta glakwa Lazglafta. Ka Piyer mantsa: ⁴⁷ «Dza'a pyafpya lu ta maganaftá batem nda imi ta na mnduha na, ya wana mutsafmutsa həŋ ta Sulkum nda ghuɓa manda va amu na ra?» ka'a. ⁴⁸ Ka Piyer guli mantsa: «Maganafá batem ta həŋ nda hga Mgham Yesu Kristi,» ka'a. Tahula tsa, ka ndəbanata həŋ ta dzvu ŋa nzɗavatani tsəbakw fitik da həŋ.

11

Rusay Piyer ta skwi ta maguta ma Ursalima

¹ Ka snantá gwal ghunay nda zwanama ta nzakway ma hadika Zudiya kazlay: Zlghafzlgħa gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwaɗa Lazglafta guli kə'a. ² Manda vradaghata Piyer da luwa Ursalima, tus gwal zlghay nda ŋuduf nda ɗatsa fafaɗa taŋ nda gwaɗa nda Piyer. ³ «Lamla ka da həga ga gwal kul ɗatsaku fafaɗa taŋ, ka za skwa zay kawadaga nda həŋ,» ka həŋ nda tsi. ⁴ Ka zlraftá Piyer ta rusay ŋa taŋ turtuk turtuk ka tsa skwi ya luta. ⁵ Ka'a mantsa: «Ma nzakwa ɗa ma luwa Yafa, ta maga du'a yu tama, ka sladighatá sana mazəmə. Ka nghanťá yu ta sana skwi dagala manda gatá gwada nzakwani ŋaŋana lu ta wa kuzibiɗimani ta wa

kuzibiɗimani ta saha daga ta luwa, ka ndusaɗivata. ⁶ Ka faftá yu ta iri tida ka vitsay, ka nghanťá yu ta skwiha fwad fwad səla mista taŋ, nda nimitak, nda skwiha ta mbaɗa nda huɗi, nda zarakha mida. ⁷ «Sli'afsl'i'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka ta həŋ,» ka sana lwi gwadgihata. ⁸ «Va a yu Mghama ɗa wa, had skwa mbiɗa nda skwi kul raku ta kɗə lami da wa ɗa wu,» ka yu. ⁹ «Ka nda ra, ka Lazglafta ya ná, ma nghə ka ka skwi kul raku,» ka tsa lwi ya gwadglagata ta luwa ka mahis. ¹⁰ Hkən kə'a vrəglanafta manda va tsaya. Ka vrintá lu ta tsa skwi ya ta luwa. ¹¹ Ta va tsa luwa ya, nda ɓhadaghata sana mnduha hkən ghunaf lu ta həŋ daga ma luwa Sezare, ŋa slidighata ma tsa həga ta nzaku yu ya. ¹² «Ka dza'a ka mista taŋ, yaha ka da dga ghəŋ,» ka Sulkum nda ghuɓa nda i'i. Ka pghaftá na mnduha wana həŋ hadna na ta i'i da luwa Sezare, ka lamə ŋni demdem da həga ga Kwarney. ¹³ Ka rusanŋaftá tsa mndu ya kə'a nghanťá duhwala Lazglafta ta sladu ma həga ga taŋ. Ka'a nda tsi mantsa: «Ghuna ta mndu da luwa Yafa ŋa hgaktá Simuŋ, ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi, ¹⁴ ŋa mnaghunatani ta gwadaha ya dza'a klaghaktá mbaku, ŋa kagha nda həga gha tani demdem,» ka'a. ¹⁵ Ta zlayzlay yu ta gwaɗa tama ná, ka saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa taŋ manda va ya ta magaku nda amu taŋtaŋ

ya. ¹⁶ Ka havaktá yu ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Yuhwana ná, nda imi maga tsatsi ta batem, kaghuni ya, nda Sulkum nda ghu6a dza'a magaghunafta lu ta batem k'a ya. ¹⁷ Ka si Lazglafta ta vlantá tsa Sulkum nda ghu6a ya ta tsa mnduha ya, manda va ya vlama lu ta amu ma zlglafta mu ta Mgham Yesu Kristi ya ní, wa i'i tama 7a dzanamtá wi ta Lazglafta?» ka'a. ¹⁸ Tahula sna7ta ta7 ta tsa gwada ya, ka l6atá h77 demdem, ka zl7zlvu h77 ta Lazglafta «ta vlantá tva mb6danaftá nzakwa ta7 ta gwal kul nzakway ka la Yahuda kada mutsafta h77 ta v7rda hafu tama,» ka h77.

¹⁹ Tsa ghuya 7a7wa ta slata ma kd6 fitika dzatá Atiyen sagha ya, ta wutsanatá gwal zlg7hay nda 77duf. Ka sli'aftá sanlaha ka lag7wi dikw da luwa Finisi, ta lag7hu sanlaha da Kiprus, ta lag7hu sanlaha da A77takiya. Ka mn6 h77 ta gwada Lazglafta 7a la Yahuda ka zlantá mnay 7a sanlaha ma mnduha. ²⁰ Mba7a sanlaha ma gwal zlg7hay nda 77duf ta nzakway ka mnduha la Kiprus nda la Sire7, ka sli'afta ka lag7hu da luwa A77takiya, tv6 la Grek. Ka mn6 h77 guli ta Lfida Gwada Mgham Yesu 7a ta7. ²¹ Kawadaga mbrakwa Mgham Yesu nda h77, k6l nd6ghata mnduha ka zlg7hafta, ka mb6daghutá vgha tv6 Mgham Yesu. ²² Ka snanaghatá tsi ta Igliz ma

luwa Ursalima. Ka ghunaftá h77 ta Barnabas da luwa A77takiya. ²³ Manda 6hadaghatani, ka nghan7á tsi ta z7akatahuda Lazglafta, ka rfu tsi ta rfu. Ka vlantá tsi ta mbraku ta h77 7a g7avata ta7 nda fatá 77dufa ta7 ta Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw tsa Barnabas ya ná, 7erma mndu ya, mnda zlg7hay nda 77duf ya nd6ghu nd6gha nda Sulkum nda ghu6a. Ka sgavaghatá nd6ghata mnduha ta zlg7haftá Mgham Yesu.

²⁵ Ka sli'aftá Barnabas ka lag7wi da luwa Tarsus, da zba Sawulu. ²⁶ Manda slaftani tida, ka klagaghatá tsi da luwa A77takiya. T77 vakwa ta7 hada kawadaga ta ksa slna ma Igliz. Ka tagh6 h77 ta skwi 7a nd6ghata mnduha guli. Ma luwa A77takiya zlrafta lu ta hga gwal zlg7hay nda 77duf, ka la krista. ²⁷ Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá la anabi ma luwa Ursalima ka laha da luwa A77takiya. ²⁸ Mamu sani mataba ta7 ta hg6 lu ka Agabus. Ka'a mantsa: «Dza'a slaku maya ta gh77a hadik demdem,» ka'a manda ya mnana Sulkum nda ghu6a. Ka slatá tsi tama ma fitika gay Klawdi ta mgham. ²⁹ Ka gwal zlg7hay nda 77duf sladanata mantsa: «Inda mndu, ka vla tsi ta skwi ya lavin7 tsi ta vlay 7a ts6ghay 7a kata zwanama ta nzaku ma hadika Zudiya,» ka h77. ³⁰ Ka tskaftá h77, ka vlantá i Barnabas nda Sawulu, 7a klan7á la galata mnduha ma hadika Zudiya.

12

¹ Ma va tsa fitik ya, ka zlraftá mgham Hiridus ta ghuya danwa na Igliz. ² Ka dzatá tsi nda kafay ta Yakubu, zwanamani ma Yuhwana. ³ Ta nghə tsi ná, zdəganazda tsa skwi ya ta la Yahuda. Ka ksafatá tsi ta Piyer guli ma fitika skala buradi kul haf is mida ya. ⁴ Tahula ksafatani, ka tsamtá tsi ma gamak. Ka pghatá tsi ta ghuḅa sludzi fwad fwad na mbaḁay tan ta vgha ta nghay. Tahula kdata ma skala Pak ta ndana tsi ta tsanaghatá guma banluwa. ⁵ Ma tsa natá Piyer ma gamak ya tama, ka navata Igliz ka maga du'a ka ndanḁa ta ghəḁani.

Zliḁta Piyer

⁶ Ta tsa rvidik na tsadakwa vlani ya ta ndana Hiridus ta tsanaghatá guma. Ta hani Piyer nda tsatani ma tsuhwalha his ma takataka sludziha his. Ta nzaku gwal ngha watgha guli nda tvə watgha. ⁷ Gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ka tsuwadakanafatá vli ma tsa dzuguvi ya. Ka nduhudanḁá tsi ta Piyer ma nḁwazliḁ. «Sli'afslí'a misimmisim,» ka'a nda tsi. Gi stak saha tsa tsuhwalha ya tsa ta dzvani. ⁸ «Hbana banava gha ka sudamta ka ta babaha gha,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. Ka magatá tsi mantsa. «Fava lguta gha, sawi mista ḁa,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka saghu Piyer ma gamak mista tsa duhwala Lazglafta ya. Zban a tsatsi kazlay: Kahwathwata

na skwi ta magə duhwala Lazglafta na re ari ki na kə'a wa. Zlah suni na skwi na ta fidaghata, ka tsatsi ta ndanay. ¹⁰ Ka tsughwadagaptá hən ta tanḁana ghuḅa tsa gwal ta ngha mnduha ya, tsughwadapha hən ta mahisani. Ka lagha hən tavata sana watgha haf lu nda kufur ta tva lami da huda luwa. Ka gunutá tsa watgha ya ka ghəḁani ta wa ira tan. Ka sabə hən, ka ksafatá hən ta tvi, gi ka zlanatá duhwala Lazglafta haḁa.

¹¹ Ma tsa fitik ya zlrafta Piyer ta snanḁá skwi ta magaku. «Ndanana, grafta yu dar kazlay: Mgham Yesu ta ghunagatá duhwalani klaptá i'i ma dzva Hiridus nda ya ma inda ghwadaka skwi si ta kumə la Yahuda ta sladighatani,» ka'a.

¹² Na snanḁani kazlay: Manda va tsaya nzakwani kə'a, ka sli'afatá tsi ka laghwi da Mari mani ma Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya. Hada, nda hiḁa tsakatá vgha mnduha ta maga du'a. ¹³ Ka lagha Piyer dzanḁá watgha lamə da həga. Ka gavadaghatá sana marakw ka kwalva, ta hgə lu ka Ruda, da sna lwani. ¹⁴ Ka tsatsaftá tsi ta lwa Piyer, ka rfu tsi ta rfu. Ma na gunatani ta tsa watgha ya ná, ka hwayaghatá tsi da huda həga da mnay kazlay: Wa'a Piyer ma bli kə'a. ¹⁵ «Nda ksa ka da skwi ra!» ka hən nda tsi. «Kahwathwata ta mna yu,» ka'a ta ghəḁani. «Ba sulkumani ya,» ka hən. ¹⁶ Mbaḁa Piyer ka gdavata ta

dza watgha. Manda gunata tan ta watgha ka nghanjá hən ta Piyer. Ka ndərmim hən. ¹⁷ Kdkædkd, ka Piyer nda dzvu ka lənanatá hən. Ka rusanafá tsi ta hən ka Mgham Yesu kliginjta ma gamak. «Ka dza'a kuni da rusanafá i Yakubu nda sanlaha ma zwanama,» ka'a nda hən guli. Ka gi sabə tsi ka laghwi da sana vli. ¹⁸ Tsadəkwa vlani, ka kbutá la sludzi katakata. «Ka wu nuta na Piyer na tama?» ka hən. ¹⁹ «Psawa manda va psay,» ka Hiridus. Lay, ngha a wa. Laghani ka dádawanaptá vli ta tsa gwal si ta nghay ya. Ka vlatá tsi ta tvi, ɲa pslatá hən. Tahula tsa, ka sli'afá Hiridus ma Zudiya ka laha da luwa Sezare, ɲa nzdavata ka fitik tsəbakw hada.

²⁰ Ka ɓasaftá mgham Hiridus ta ɲuduf katakata ta ghəɲa gwal ma luwa Tir nda Sidun. Ka dzraftá tsahaya ta wi ka skwa turtuk ɲa lagha ta kəmani. Ka sutá hən ta ghəɲa Blastus ta nzakway ka zwira mgham ya. Ka lagha hən dawa dzrafta nda mgham, kabga ma hadika tsa mgham ya ta saba skwi ɲa zay tan. ²¹ Baɗu tsa fitik tsaf hən ya, ka sudavatá Hiridus ta lguta ma mgham mghamani, ka nzafta ta dughurukwani, ka ɲəzlatá tsi banluwa. ²² «Lazglafta ta gwada, mndu a wu,» ka mnduha hlaftá wi. ²³ Gi hada-hada, ka dzuntá duhwala Lazglafta ta Hiridus, kabga kwalani kul vlanjá glaku ta Lazglafta. Ka dughwadutá mtarak, ka mtutá tsi.

²⁴ Mbada gwada Lazglafta ka ta vgha, ka sgaku mbsaka gwal zlg hay nda ɲuduf nda sga. ²⁵ Manda kđinjta i Barnabas nda Sawulu ta slna ya ghunaf lu ta hən da Ursalima, ka vraghutá hən. Ka klijntá hən ta Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya, mista tan.

13

Zabaptá i Barnabas nda Pwal ɲa dza'a mna Lfida Gwada

¹ Ma Igliza luwa Anɲakiya ná, mamu la anabiha nda gwal ta tagha skwiha ɲa mnduha. Hahən na i Barnabas, nda Simeyuna ta hgu lu ka mnda ɲra ya, nda Lukiyus mnda la Sirej, nda Manahən ta glafta kawadaga nda Hiridus, ya si ta ga mgham ta hadika Galili ya, nda Sawulu. ² Ma sana fitik, ka tskavatá hən ka maga du'a nda sumay. «Hlapwa i Barnabas nda Sawulu ya mataba ghuni, ɲa maga slna ya hgan yu ta hən,» ka Sulkum nda ghuɓa, nda hən. ³ Tahula kđinjta tan ta tsa suma nda maga du'a ya, ka fanaghatá hən ta dzvu ta hən ka zlijntá hən.

I Barnabas nda Pwal ma luwa Kiprus

⁴ Ka sli'afá i Barnabas nda Sawulu, ghunafər Sulkum nda ghuɓa ta hən, ka laghu hən da luwa Selusi. Hada ɲlafta hən ta kwambalu, ka laghwi ta hadika Kiprus, ta tsavata ma drəf. ⁵ Manda ɓhadaghata tan da luwa Salamina, ka mnə hən ta gwada Lazglafta ma həga

tagha skwa la Yahuda. Kawadaga Yuhwana Markus nda hən̄ ɲa zlgħantá hən̄. ⁶ Ka tadaptá hən̄ ta tsa hadik ya ka ǂhadaghata da luwa Pafus. Ka slanaghatá hən̄ ta sana dǂgha, ta hgu lu ka Baryusuwa, sana mnda la Yahuda ya ta nintá ghə̄ɲani ka anabi. ⁷ Tavata ɲumna tsa hadik ta tsavata ma drəf ya ta nzakwa tsi. Tsa ɲumna ya ná, Sergiyus Palus, mndu nda ghunizlak ma ghə̄ɲani ya. Ka hgaftá tsi ta i Barnabas nda Sawulu, kabga ta kumay ta snanatá gwada Lazglafta. ⁸ Lagha tsa dǂgha ta hgu lu ka Alimas nda gwada Grek ya, ka dzadza wa tan̄ ka zba mbə̄dintá zlgħay nda ɲudufa tsa ɲumna ya. ⁹ Mbada Sawulu, ta hgu lu ka Pwal ya, nda ndəghatani nda Sulkum nda ghuǂa, ka vazlaftá iri tida. ¹⁰ «Kuslembembera magakwa gha, dagala nana mnda gha, zwan̄a halaway ka, ghuma inda skwi tdukwa ka. Yawu dza'a zlan̄ta kagha ta mbə̄dintá tva Lazglafta ta nzakway ka tdukwani na? ¹¹ Kzla tama, wya Mgham dza'a dzughusta, ɲa ghulpəta gha. Dza'a nzdavanzda ka, had̄ ka dza'a nghan̄tá fitik wu,» ka'a. Gi hadahada tdīk vli ta wa ira Alimas manda vli girvidik. Ka tatam tsi ta tatamaku ka zba mndu ɲa ksay ta dzvu. ¹² Nghanata ɲumna ta tsa skwi ta maguta ya ná, ka zlgħaftá tsi nda ɲudufani. Lanafla tsa skwi ta taghə̄ lu ta ghə̄ɲa Mgham Yesu ya katakata.

I Pwal nda Barnabas ma luwa An̄takiya

¹³ Ka sli'aftá i Pwal nda grahani ka lami da kwambalu ma luwa Pafus, ka laghwi da Perge ta hadika Pamfali. Ka dgatá Yuhwana Markus ta vgha nda hən̄, ka vraghuta da luwa Ursalima. ¹⁴ Ka sli'iglaftá hən̄ ma luwa Perge, ka laghwi da luwa An̄takiya ta hadika Pisidi. Baǂu Sabat, ka lamə̄ hən̄ nzata ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹⁵ Tahula dzadzan̄afta lu ta vli ma deftera zlah̄a Musa, nda ya ma deftera anabiha, ka maliha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya nda hən̄ mant̄sa: «Zwanama da, ka mamu gwada da kaghuni ɲa vlan̄tá mbraku ta mnduha, lavin̄lava kuni ta gwaday ndana,» ka hən̄. ¹⁶ Ka sli'aftá Pwal, ka'a nda dzvu nda dzvu mant̄sa: Snawasna la Isra'ila nda inda gwal ta tsə̄lbu ta kəma Lazglafta! ¹⁷ Lazglafta mnduha la Isra'ila ta zbaptá dzidziha mu ɲa ɲlan̄aftá hən̄, ma fitika nzakwa tan̄ ta hadika Masar. Ka hligin̄tá tsi ta hən̄ ma tsa hadik ya nda mbrakwani. ¹⁸ Ta klay ta vaku fwad̄ mbsak maga tsi ta su'a nzaku nda hən̄ ma mtak. ¹⁹ Tahula tsa, ka zad̄an̄atá tsi ta mndəra mnduha ndəfə̄ɲ ta hadika Kan'ana, ka vlan̄tá tsi ta tsa hadik ya ta hən̄, ɲa ɲatan̄. ²⁰ Inda tsa nzakwagapta tan̄ ya ná, ta klay ta vaku fwad̄ dərmək nda hutafmbsak.

«Ka vlan̄tá tsi ta gwal ɲa tsanatá guma ta hən̄, ha ka sagha ta fitika anabi

Samuyel. ²¹ Ka dawu hən̄j ta fanamtá mghama tan̄j ta hən̄j. Ka fanamtá Lazglafta ta hən̄j ta Sawulu zwan̄ja Kis, ta sabi ma mndəra la Benzamen̄j. Fwad̄ mbsak vakwani ta ga mgham ta ghən̄ja tan̄j.

²² «Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta Sawulu, ka mbədanamtá ga mgham ta Dawuda ta ghən̄ja tan̄j. “Slafsla yu ta Dawuda, zwan̄ja Yesay. Zdəgihazda, dza’a magay ta inda skwi ya ta kumə yu,” ka’a. ²³ Nda ma zivra Dawuda kləganaghata Lazglafta ta la Isra’ila, ta mnda mba mndu, ta nza-kway ka Yesu, manda ya tamaf tsi ta imi ta sləmən̄j ya. ²⁴ Ma kdaku Yesu ka saha, mnanamna Yuhwana ta inda la Isra’ila kazlay: Mbədanafwambəda ta nza-kwa ghuni, ka magaghu-nafta lu ta batem guli kə’a. ²⁵ Ndusakwa fitika kdayni ta slnani, ka’a mantsa: “Dun̄jwa wa ya ka kaghuni nda i’i na? Ya tsa mndu ta kzlə kaghuni ya a i’i wa. Wa a tsatsi ta sagha nda hula da, slaghwa a yu dər ka plaptá zu’a baabah ma səlani wa,” ka’a.

²⁶ «Zwanama da, kaghuni ta nzakway ka zivra Abraham, nda kaghuni ta zlən̄ja Lazglafta tani, ɲa amu tsghəgamaghata lu ta na gwada ta mbaku na. ²⁷ Tsaw tama, tsatsaf a mnduha ma Ursalima nda mghamha tani ta Yesu wa. Sna a hən̄j ta tsa gwada la anabi ta dzan̄ə

lu inda sabat ya guli wa. Ka dzanaghata hən̄j ta ghən̄ja skwi mna la anabi, nda ma dzata tan̄j ta Yesu. ²⁸ Dər ma slanagha a hən̄j ta skwi prək ka dzata ma mndani wu, dzadza ta na mndu na, ka hən̄j nda Pilat. ²⁹ Tahula kdin̄ta magatá skwi manda ya nda vinda ta ghən̄jani ma deftera Lazglafta, ka klaghatá hən̄j dzata ta udza zlən̄jay. Ka klagatá hən̄j ka famta ma kulu. ³⁰ Ama ka sli’aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. ³¹ Nda ndəgha fitikani ta mara vgha ɲa gwal ta sli’afta ma Galili kawadaga nda tsi, ka lafi da Ursalima. Tsa mnduha ya ta nzakway ndanana, ka masləmtsəkani da mnduha la Isra’ila. ³² Vərda an̄ni, tsa Lfidá Gwada ya ta mnaghunata an̄ni. Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta zləmən̄j ta dzidzihá mu ya ná, ³³ magama ta amu, ta nzakway ka zivra tan̄j ya Lazglafta, ma sli’aganaptani ta Yesu ma mtaku. Wya skwi nda vinda ma Zabura his: “Zwan̄ja da ka,

gita yata yu ta kagha,”* ka’a.

³⁴ Sli’aganapsli’a Lazglafta ta Yesu ma mtaku, walglan̄ta a ta mtuta ɲa fəgladamtá mblani da kulu ɲa rwutani wa.

“Tsaya kəl Lazglafta ka mnay kazlay:

Dza’a vlaghunavla yu ta tfawi
nda ghúba,
nda fa ghən̄j tida,
ya tanaf yu ta imi ta sləmən̄j ta
Dawuda† kə’a ya.”

* 13:33 Ngha ta Zabura 2:7. † 13:34 Ngha ta Isaya 55:3.

35 Ka'a ma sana vli guli na:
 "Had ka dza'a zlanatá mnda
 gha
 ɲa rwutani ma kulu wu,"‡
 ka'a.

36 Ma fitika nzakwa Dawuda
 nda hafu ná, mnda ksanatá
 slna ta Lazglafta ya. Magana-
 maga ta skwi ta kumə tsi. Ka
 mtutá tsi, ka lamtá lu tavata
 dzidzihani, ka rwuta tsi.

37 Ama tsa mndu sli'aganap
 Lazglafta nda hafu ya, walaɲ
 a rwaku ta ksantá tsatsi wa.

38 Mantša tama zwanama,
 dīna ka sɲanta ghuni kazlay:
 Əɲka'a ka tsa Yesu ya kəl
 lu ka mnaghunanta nda
 pla dmakwa ghuni kə'a.
 Traptra zlahá Musa ta klaptá
 kaghuni ma tsa dmakwa
 ghuni ya. 39 Ama inda mndu
 ta zlghaftá Yesu ná, falau'
 vghani. 40 Daswa ka kuni
 tama, da slaghunaghatá skwi
 mnə la anabi kazlay:

41 "Kaghuni gwal ta mna
 mbrəs nda Lazglafta,
 nghawangha, ndərmima wa
 ndərmima,
 ka zwaɲutá kuni, kabga dza'a
 magay yu
 ta fitika ghuni ta mandərmimi,
 ya dər ma kinawu rusaghu-
 nafta lu ná,
 grafta a kuni dekdek wu kə'a
 yaŠ"».

42 Manda saba i Pwal
 nda Barnabas ma həga
 tagha skwi, «Kdəkwakdək,
 ka vrakta kuni badu sana
 Sabat da mnəglanata na
 gwada na,» ka lu nda həɲ.

43 Tahula gazlata mnduha, ka
 sli'aftá ndəghata la Yahuda

nda gwal ta lami nda la
 da dina la Yahuda mista i
 Pwal nda Barnabas. Ka ghu
 həɲ ta yiva. Ka vlə i Pwal
 nda Barnabas ta mbraku
 ɲa taɲ. «Dihavawa diha ma
 zɲakatahuda Lazglafta,» ka
 həɲ nda həɲ.

44 Sagha tsa sana Sabat ya,
 ka tskavatá wər mnduha ma
 tsa luwa ya demdem ɲa sna
 gwada Lazglafta. 45 Nghay la
 Yahuda ta tsa tskata mnduha
 ya, ka lamə həɲ nda draku,
 ka dzadzə həɲ ta wa i Pwal,
 ka raraza həɲ. 46 Zlənəɲə a
 i Pwal nda Barnabas ta həɲ
 wa. Ka həɲ mantša: «Nda ra
 má ka tinlaghutá mna gwada
 Lazglafta ɲa kaghuni mazlay,
 ka kwalaghutá kaghuni. Ra
 a aɲni ka mutsa hafu ɲa
 kdekedzeɲ wu ka kuni ya,
 dza'a mbədaghutá vgha ɲni
 nda tvə gwal kul nzakway
 ka la Yahuda ndana tama.

47 Wya skwi mnəɲna Mgham
 Lazglafta:
 "Fafa yu ta kagha ka
 tsuwadaka gwal kul
 nzakway ka la Yahuda,
 ɲa mnay gha ta gwada ta
 mbaku*
 ta ghəɲa hadik tender,"» ka'a.

48 Snay gwal kul nzakway
 ka la Yahuda ta tsa gwada
 ya ná, ka rfu həɲ ta rfu, ka
 zləzlvu həɲ ta Lazglafta. Ka
 zlghaftá inda gwal thanaf lu
 ta hafu ɲa kdekedzeɲ, ta həɲ.

49 Ka tutá gwada Mgham
 Lazglafta ma tsa luwa ya
 demdem. 50 Ka sli'amtá la
 Yahuda da gagaftá gwal da-
 galadagala ta zlənə Lazglafta,

‡ 13:35 Ngha ta Zabura 16:10. § 13:41 Habakuk 1:5. * 13:47 Ngha ta Isaya 49:6.

nda gwal dagaladagala ma luwa tani. Ka ganaktá hən̄j ta giri ŋa i Pwal nda Barnabas, ŋa ŋawaftá hən̄j ma hadika taŋ. ⁵¹ Ka tukwanatá i Pwal nda Barnabas ta rgitika sɛla taŋ ta hən̄j, ka laghwa taŋ da luwa Ikwaniya. ⁵² Ta ndaghutá ŋudufa gwal zlg̃hay nda ŋuduf ma luwa An̄takiya da rfu, nda ya nda Sulkum nda ghuḅa tani guli.

14

I Pwal nda Barnabas ma Ikwaniya

¹ Manda ḅhadaghata i Pwal nda Barnabas da luwa Ikwaniya, ka lamə hən̄j da hɛga tagha skwa la Yahuda, ka mnə hən̄j ta gwada Lazglafta. Ma tsa mnay taŋ ya, ndada a ndəghatá la Yahuda nda la Grek ta zlg̃hafta nda ŋuduf wa. ² Ama mbada tsa la Yahuda kul zlg̃hafta nda ŋuduf ya, ka gagaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa gwaftawi nda hən̄j ka zba gwada da zwanama. ³ Kulam nda tsa, ka nzɛdavatá i Pwal nda Barnabas ma tsa luwa Ikwaniya ya. Ka mnə hən̄j ta gwada Lazglafta ka ŋdan̄da nda fatá ghən̄j dar ta Mgham Lazglafta. Vɛrda gwada tsa gwada ya, ka Mgham Lazglafta nda hən̄j nda ma vlaŋtani ta mbrakwa maga mazəmzəm, nda mandərmimi ta hən̄j. ⁴ Ka dgavaptá mnduha his gamndər ma tsa luwa ya. Gəts ya laha mista la Yahuda,

gəts ya laha mista gwal ghunay. ⁵ Ka dzraftá la Yahuda, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda, nda maliha taŋ ta wi, ŋa liŋtá i Pwal nda Barnabas nda pala ŋa pslatá hən̄j. ⁶ Ka snanaghatá tsi ta i Pwal nda Barnabas. Ka laghu hən̄j da didifa vgha ma luwa Listra, nda ya ma luwa Derba ta hadika Ikwaniya, nda ya ma luwaha ta wanafta. ⁷ Ka mnə hən̄j ta Lfidá Gwada ma tsa vliha ya guli.

I Pwal nda Barnabas ma Listra

⁸ Ma tsa Listra ya guli, mamu sana mndu nda rwa səlani ta kul walaŋta mbadaŋtá mbada daga ya-gata, ta nzakwani hada. ⁹ Ka fatá tsi ta sləmən̄j ka sna tsa gwada ta mnə Pwal ya. Ka faftá Pwal ta iri tida. Ta nghə tsi ná, mamu zlg̃hay nda ŋuduf da tsi prək ka mbanafta. ¹⁰ Ka Pwal nda tsi mantsa: «Sli'afslí'a ka sladata ka nda sɛla gha,» ka'a nda tsi nda lwi dagala dagala. Gi vɛduk kə'a valavata, ka mbadə tsi ta mbada. ¹¹ Nghanata tsa tskata mnduha ya ta tsa skwi maga Pwal ya, ka hlaftá hən̄j ta wi nda gwada Ikwaniya ta nzakway ka gwada taŋ. «Wana sli'agata lazglaftaha manda mnda sɛla tsakwam tsakwam da slamaghata*,» ka hən̄j. ¹² «Zeyus» nana, ka hən̄j nda Barnabas. «Hesmes» nana, ka hən̄j guli nda Pwal, kabga tsatsi ta gwada. ¹³ Ka ksagaghatá mndu ta pla tsa Zeyus banaf lu ta hɛgani

* 14:11 Ngha ta Slna gwal ghunay 28:6.

ta tva lami da tsa luwa ya ta lghəŋha rkanaf tsi ta rka ta watgha tsa həga ya. Ta kumay tsatsi nda tsa tskata mnduha ya tani, ta planatá ghəŋ ta i Barnabas nda Pwal. ¹⁴ Snaŋta tsa gwal ghunay ta nzakway ka i Barnabas nda Pwal ya ta tsa skwi ya, ka kwahinŋta həŋ ta lgut ta vgha taŋ, ka ndadamta da taba tsa tskata mnduha. Ka həŋ mantša: ¹⁵ «Nawawanawa zwanama, nahgani na dza'a kuni magay na? Mndu aŋni manda va kaghuni tane. Lfida Gwadaŋa aŋni ta kləgaghunaghata, ka zlanŋta kuni ta skwa wuyayha ka mbədafakta kuni ta vgha tvə Lazglafta ya nda hafu mida, ya ta magaftá luwa nda hadik, nda inda skwiha mida tani. ¹⁶ Ghalya ná, zliniszla ta tvi ta mnduha ŋa ksa tvi ya ta kumə həŋ. ¹⁷ Aŋ mndani, ta kwalaghu a Lazglafta ta maranŋta ghəŋani nda maga zdaku wa. Ta nzəgaghunanza ta imi daga ta luwa, ta magaku skwi ma vwaha ghuni, ta hasl nda hasla kuni ta skwa zay, ta taku ŋudufa ghuni da rfu,» ka həŋ. ¹⁸ Kulam nda va tsa mnay taŋ mantša ŋa taŋ ya, zlahzlah ka həŋ pyaftá həŋ ta dza'a pla ghəŋ ŋa taŋ.

¹⁹ Ta ma tsa gwada ya həŋ, ka sli'adaghatá la Yahuda ma luwa Aŋtakiya nda gwal ma luwa Ikwaniya, da baraftá tsa tskata mnduha ya. Ka zləzlərtsə lu ta Pwal ma ŋa dzata. Zlah nda mta tama ka lu ka tsəhidinŋta tahula luwa

ta wa mazawa. ²⁰ Ama ka lagha gwal zlgħay nda ŋuduf wanaghatá vgha, ka sli'aftá tsi ka lami da huđa luwa.

Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi kawadaga nda Barnabas ka laghwi da luwa Derba.

Vraghata da Aŋtakiya ta hadika Siri

²¹ Ka mnə həŋ ta Lfida Gwada ma tsa luwa ya. Ka mutsaftá həŋ ta ndəghata gwal ta zlgħafta nda ŋuduf. Tahula tsa, ka vraghatá həŋ da luwa Listra, nda ya da luwa Ikwaniya, nda ya da luwa Aŋtakiya ta nzakway ta hadika Pisidi ya. ²² Ka vlanŋta həŋ ta mbraku ta tsa gwal zlgħay nda ŋuduf ya, ŋa dihavata taŋ ma zlgħay nda ŋudufa taŋ. «Nda ma ghuya danwa kavghakavgha dza'a lama lu da ga mghama Lazglafta,» ka həŋ, nda həŋ. ²³ Ka paghanamtá həŋ ta gwal ŋa ngha mnduha ta həŋ ma inda vla guya ta ghəŋa mnduha Lazglafta. Tahula ndəbata taŋ ta dzvu kawadaga nda suma, ka fanamtá həŋ ta tsa mnduha ya ma dzvu ta Lazglafta, ya zlgħaf həŋ.

²⁴ Ka sli'aftá həŋ ka laghwi nda ta hadika Pisidi, ka bhadaghatá həŋ ta hadika Pamfali. ²⁵ Ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta ma luwa Perge. Ka sli'aftá həŋ ka laha da luwa Atali. ²⁶ Ka sli'aftá həŋ nda kwambalu hada guli, ka laghwi da luwa Aŋtakiya ta nzakway ta hadika Siri ya. Ma tsa luwa ya mutsafta həŋ ta zdakatahuđa Lazglafta ŋa

maganatá slna ya kda hən̄j ta magay. ²⁷ Manda ɓhadaghata taŋ, ka tskanatá hən̄j ta Igliz, ka rusu hən̄j ŋa taŋ ta inda skwi ya magə Lazglafta nda hən̄j, nda ya kə'a guninistá tva zlgħay nda ŋuduf ta gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²⁸ Ka hanavatá i Pwal nda Barnabas katakata ma luwa Aŋtakiya kawadaga nda gwal zlgħay nda ŋuduf.

15

Tskata vgha ma Ursalima

¹ Mamu sana mnduha ta sli'afta ta hadika Zudiya, ka lagha da Aŋtakiya da taghay ŋa zwanama kazlay: «Ka tsa a kuni ta fafaɗa ghuni manda ya mna zlahā Musa wu katsi ná, mbaf a kuni wa» kə'a. ² Zɗəgana a tsa tagha skwa taŋ ya ta i Pwal nda Branabas wa. Ka zlərdə hən̄j ta wi nda hən̄j ta ghəŋani ka ŋɗaŋɗa. Ka lu tama mantša: Ka la i Pwal nda Barnabas nda sanlaha mataba mu da Ursalima slanaghatá gwal ghunay, nda la galata mndu, ka tsɨŋta hən̄j ta gwada ta ghəŋani, ka hən̄j. ³ Ka klaftá gwal zlgħay nda ŋuduf ta skwi ŋa mbaɗa taŋ. Ka ksafatá hən̄j ta tvi nda ma Finisi nda ya nda ma hadika Samari, ka dza'a nda rusay, ka gwal kul nzakway ka la Yahuda zlgħaftá Mgham Yesu. Ka rfu inda zwanama ta rfu katakata ta ghəŋani. ⁴ Bhadaghata taŋ da Ursalima, ka tsu'aftá Igliz, nda gwal ghunay, nda la galata mndu, ta hən̄j. Ka rusu hən̄j ŋa taŋ ta skwi magə Lazglafta nda hən̄j. ⁵ Mbaɗa sanlaha mataba

la Farisa ta zlgħaftá Yesu, ka sli'avafta. «Datsay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta fafaɗ, ka maga hən̄j ta skwi ya mna zlahā Musa guli,» ka hən̄j. ⁶ Ka ts kavatá gwal ghunay nda la galata mndu, ŋa ngha gwada ta ghəŋani. ⁷ Ka gwadanaghatá hən̄j ta gwada katakata ta ghəŋani. Ka sli'aftá Piyer, ka'a mantša: «Zwanama, nda sna kuni manda ghalya kazlay: Mataba ghuni zbapta Lazglafta ta i'i ŋa mnananŋtá Lfida Gwada ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada snanŋta hən̄j ŋa zlgħafta taŋ kə'a. ⁸ Ka maranŋtá Lazglafta ya nda sna ta ŋudufa inda mndu, ka tsu'aftá hən̄j nda ma vlanŋtani ta Sulkum nda ghuɓa ta hən̄j manda ya vlama tsi ta amu ya guli. ⁹ Had sana skwi dgana Lazglafta ta amu nda hahən̄j manda ghuɓinŋtani ta ŋudufa taŋ, ma zlgħafta taŋ wa. ¹⁰ Ndanana tama ní, kabgawu ta kəl kuni ka zlurga Lazglafta nda fanaghatá gwal zlgħay nda ŋuduf ta ndəgaku ya trap dzidziha mu nda amu tani guli ta kərtay na? ¹¹ Nda ma zɗakatahuda Mghama mu Yesu Kristi fatá ghəŋa amu ta mbaku manda va hahən̄j guli,» ka'a.

¹² Sew, ka tsa tsakatá vgha ya nzata. Ka zlriftá i Barnabas nda Pwal ta rusa mazəməzəma nda skwa mandərmimi maga Lazglafta nda ma hahən̄j mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. ¹³ Kɗakwa

tanj ta gwada ta gwada, ka zrafta Yakubu ta gwada, ka'a mantsa: «Zwanama, swidwa!
 14 Rusamaf rusa Simuj ka Lazglafta zrafta nghapta ka gwal kul nzakway ka la Yahuda, ka zabapta tsi mataba tanj ta gwal na nzata ka nani. 15 Ka guram nda tsaya gwadata la anabi ta gwada tanj, manda ya nda vinda kazlay:

16 "Tahula tsaya dza'a vragavra yu,
 na baglafta da ta hoga Dawuda ta zluta ya.
 Na payafta da ta tsa badzatani ya,

ka sladanafta.*

17 Mantsa ya dza'a kel hamata mnduha,
 ka tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda hagaf yu na nzakway ka na da ya ka psa i'i,

ka Mgham Lazglafta ta maga tsa skwiha ya

18 mnata daga manda ghalya."

19 Ka kda Yakubu ta mna gwadani. Ma vlanj lu ta ghuya danwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta mbadakta vgha da Lazglafta, ka i'i nda na da. 20 Skwi na vindanafta hana: Zlanta tanj ta wuya skwi, nda hliri, nda za skwi barta lu nda barta†, nda za us, kabga 21 daga ma nzakwagapta, mamu mnduha ta mna gwada Musa ma inda luwa. Ta dzadzanay lu guli inda fitika Sabat ma

hoga tagha skwa la Yahuda,» ka'a.

Tsga ta lwi na gwal kul nzakway ka la Yahuda

22 Mantsa tama, ka ndanata gwal ghunay nda la galata mndu, nda gwal zlghay nda nuduf, ta pasapta mnduha mataba tanj na ghunay da Antakiya kawadaga nda i Pwal nda Barnabas. Ka psapta hana ta i Yuda ta hgu lu ka Barsaba ya, nda Silas. Nda sgit ta hana his his mataba zwanama. 23 Wya ka hana vindanamta delewer ta hana ma dzvu:

«Ani gwal ghunay nda la galata mndu ya ta ga zgu na ghuni zwanama ta nzakway mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda ma luwa la Antakiya, ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. 24 Snanagha sna gwada ta ghanja sanlaha ma mndu ta sli'afta da ani, ka lafi da kbaghunafta kawadaga nda graha ni i Barnabas nda Pwal. 25 Ka nzanaghatata ni demdem ta ghani, ka dgapta hya mida. Ka zabapta ni ta mnduha na ghundaghunafta kawadaga nda graha ni i Barnabas nda Pwal. 26 Hahana gwal ta vlatata hafa tanj na maganata slna ta Mghama mu Yesu Kristi. 27 I Yuda nda Silas ta ghunadaghunafta ni mista tanj, na rusaghunafta tanj nda wubisima tanj ta va na skwi vindaghunaf ni na. 28 Skwi ta dzaganata Sulkum nda ghuba nda ani tani na,

* 15:16 Ngha ta Amus 9:11-12. † 15:20 Ngha ta Levitik 18:6-18 nda Levitik 17:10-16.

va a ηni ta faghunaghatá ndəgaku, ka malaghutá ya ta raku tkwe' ka magay wa. Wya skwi ηa magay ghuni: ²⁹ Yaha kuni za slu'a skwa wuyay, yaha kuni za us, yaha kuni da za slu'a skwi bəarta lu nda bəarta, yaha kuni hliri‡. Ka zlanzla kuni ta maga tsa skwiha ya katsi ná, magamaga kuni ta skwi dīna. Ləŋləŋ ka kuni nzata,» ka həŋ.

³⁰ Ka zlanjtá i Pwal nda Barnabas nda Yuda nda Silas ta həŋ ka laghwi da Aŋtakiya. Ka tskanatá həŋ ta gwal zlgħay nda ηuduf, ka vlanjtá həŋ ta tsa skwi vindanaf lu ya ta həŋ. ³¹ Tahula dzanaf, ka rfu həŋ demdem ta rfu nda mbraku ya vlan lu ta həŋ. ³² I Yuda nda Silas ta nzakway ka la anabi ya, ka nzdavata həŋ ta mna gwada ηa taŋ ηa ləa ηuduf ηa taŋ, ka mbra həŋ ma zlgħay nda ηuduf. ³³ Tahula nzdavata taŋ tsəbakw fitik hada, «ka bhata kuni dughwana tama zwanama!» ka gwal zlgħay nda ηuduf nda həŋ, ηa vra taŋ slanaghatá gwal ta ghunaftá həŋ. [³⁴ Sli'af a yu wu, ka Silas ka nzaghuta hada.] ³⁵ Ka nzatá i Pwal nda Barnabas ma luwa Aŋtakiya. Ka taghə həŋ ta skwi ηa mnduha, ka mnə həŋ ta gwada Mgham Lazglafta kawadaga nda sanlaha ma mnduha.

Dga vgha i Pwal nda Barnabas

³⁶ Tsəbakw fitik tahula tsa, «vru u vra da inda vli mana u ta gwada Mgham Lazglafta,

ka dza'a u naghanaghatá zwanama, ka kinawu nza-kwa taŋ,» ka Pwal nda Barnabas. ³⁷ Si ta kumay Barnabas ta klinjtá Yuhwana ta hgu lu ka Markus ya, mista taŋ. ³⁸ Lanaf a tsa dza'ani mista taŋ ya ta Pwal wu, kabga daga ta hadika Pamfali ta tsaghutá tsi ta vgha ka kwalaghutá kda dza'a maga slna kawadaga nda həŋ. ³⁹ Ka zlerdanaftá həŋ katakata, ka dгатá həŋ ta vgha. Ka klaghatá Barnabas ta Markus mistani, ka ηlaftá həŋ ta kwambalu ka laghwi ta hadika Kiprus. ⁴⁰ Ta zba'atá Pwal ta Silas. «Mista gha ka Lazglafta!» ka zwanama nda Pwal, ka sli'aftá tsi ka laghwi. ⁴¹ Ka rə tsi ta hadika Siri nda hadika Silisi, ka vla mbraku ηa Igliz.

16

Pghafta Timute ta i Pwal nda Silas

¹ Ka bhadaghatá Pwal da luwa Derba, nda ya da luwa Listra guli. Mamu sana mnda Zlgħay nda ηuduf hada, Timute hgani. Makwa la Yahuda ta nuta ka mnda zlgħay nda ηuduf ta yata. Mndəra la Grek dani. ² Ta ghubay tsa zwanama ta nzakway ma luwa Listra nda ya ma luwa Ikwaniya ya ta Timute. ³ Ka kumaftá Pwal ta klay ta səlani, ka klə tsi. Ka tsanatá tsi ta fafaɗ, yaha gwada da la Yahuda ta nzakway ma tsa vli ya, kabga nda sna həŋ demdem kazlay:

‡ 15:29 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

Mndəra la Grek dani kə'a. ⁴Ma inda luwa ta ḡhadaghata həŋ, ta mnay həŋ ŋa inda gwal zlgħay nda ŋuduf ta skwi ya tsiŋ gwal zlgħay nda ŋuduf nda la galata mndu ta ghəŋani ma Ursalima. Tsaya skwi ŋa snata ghuni ka həŋ ta mnay ŋa taŋ. ⁵Ka mbrə Igliz ta vgha ma zlgħay nda ŋuduf, ka sgaku mbsaka taŋ inda fitik.

Fanaghata suni ta Pwal ma Truwas

⁶Ka pyaftá Sulkum nda ghuḡa ta i Pwal nda Silas, ka mna gwada Lazglafta ta hadika Asiya. Ka sli'aftá həŋ ka laghwí nda ta hadika Frizi nda ya ta hadika Galat. ⁷Ndusadaghata taŋ ta hadika Misiya, ka kumə həŋ ta dza'a ta hadika Bitani, ama vlaŋ a Sulkuma Yesu ta tvi ta həŋ wa. ⁸Ka kdəŋtá həŋ ta dza'a nda ta hadika Misiya, ka ḡhadaghatá həŋ da luwa Truwas. ⁹Hada, ka nghanťá Pwal ta sana mnda la Mekaduniya ta sladu ta kəmani ma suni, ta mnay ŋani kazlay: «Sawi da Mekaduniya da kata aŋni kə'a.» ¹⁰Tahula fanaghata tsa suni ya ta Pwal, ka gi psə ŋni ta tva dza'a da Mekaduniya, kabga grafgra ŋni kazlay: Ta hga aŋni Lazglafta ŋa kla Lfiḡa Gwada da hada kə'a.

Zlgħafta Lidiya ta Yesu ma luwa Filipiya

¹¹Ka lamə ŋni da kwambalu ma luwa Truwas, ka ksafťá ŋni ta tva dza'a da luwa Samutra ta tsavata ma drəf ya. Gamahtsimani, ka

laghu ŋni da luwa Nyapulis. ¹²Ka sli'aftá ŋni hada ka laghu ŋni da luwa Filipiya. Tsaya luwa dagala ta tsa hadika Mekaduniya ta nza-kway ma dzva la Ruma ya. Tsəbakw fitika ŋni gerger ma tsa luwa ya. ¹³Badú fitika Sabat, ka saghu ŋni ma huḡa luwa ka laghwí tawa ghwa, dza'a slafsla ŋni ta vla ndəḡa dzva la Yahuda hada ka ŋni sizlay. Ka slaftá ŋni ta tskata mi'aha. Ka mnə ŋni ta gwada ŋa taŋ. ¹⁴Lidiya hga sana marakw mataba taŋ, makwa luwa Tiyatir ya. Lguta dva ya nda bla nda bla dzvani ta dzawə tsi. Ta zləŋay ta Lazglafta guli. Ka fatá tsi ta sləməŋ ka sna gwada ŋni. Ka gunanəŋťá Lazglafta ta ŋudufani, ŋa tsu'a tsa gwada ta gwadə Pwal ya. ¹⁵Ka maganafta lu ta batem nduk nda la ga taŋ tani. «Ka grafgra kuni kazlay: Zlgħafzlgħa yu ta Mgham Yesu kə'a, sawa da ini» ka'a ka mbladaghatá aŋni da taŋ.

Nzaku ma gamak ma luwa Filip

¹⁶Ta dza'a ŋni da vla maga du'a ma sana fitik, ka gəmatá ŋni nda sana makwa ka kwalva ksu ghwadaka sulkum ta vlaŋťá mna skwi dza'a magaku ta kəma. Dagala tsedi ta tsanakta tsi ta danəhəgani, nda tsa ma slayan'slayanani ya. ¹⁷Ka gi mbadə tsi mista ŋni nda i Pwal. «Nana mnduha na ná, gwal ksanatá slna ta Lazglafta ta luwa ya,

tva mbaku ta mnaghunata hən!» ka'a ta dza'a nda guguday. ¹⁸ Nda za fitikhani ta mna tsa gwada ya tama, ka psanaghatá tsi ta Pwal. «Nda hga Yesu Kristi, sabsa ma na makwa na,» ka'a nda tsa ghwadaka sulkum mida ya. Ka gi sabə tsi mida hadahada. ¹⁹ Nghay la danahəgani ma tsa makwa ya ta kwala taŋ kul fəglaftá ghəŋ ta mutsa tsemi, ka hlaftá hən ta i Pwal nda Silas, ka hlaghatá ta dawadawa ta kəma gwal dagala dagala. ²⁰ Ka hladaghatá hən ta hən da mnda tsa guma la Ruma. Ka hən mantse: «Gwada ŋa kətsida mnduha klamak nana mnduha la Yahuda na. ²¹ Ka taghamatá nzaku kul nghamata, kul ramata tsu'ay mu, kul ramata ksay mu ta slna nda tsi, na amu ta nzakway ka la Ruma na,» ka hən.

²² Ka pghaftá dəmga ta vgha ta hən. Ka susudaghutá gwal guma ta lguta i Pwal nda Silas. «Sləvawa hən nda krupi,» ka hən. ²³ Tahula sləvaptá hən, ka hlaghatá lu ta hən da gamak. «Ka ngha ka ta hən dina,» ka lu nda mnda ngha gamak. ²⁴ Na mnanata lu ta tsa gwada ya ta mnda ngha gamak, ka hlaghatá tsi ta hən da huđa həga. Ka tsatsamtá tsi ta səlahə taŋ ma udzu. ²⁵ Ma takala tama, ka magə i Pwal nda Silas ta du'a, ka falaha nda zləzlvə Lazglafta. Ta snaysnay hamata la vu'a. ²⁶ Gi ka ghudzavaftá hadik, ka

gigdavaftá tughwa tsa gamak ya. Gi ka gwanutá inda watgha tida, ka pwalutá zida ta inda la vu'a. ²⁷ Ka sli'avatá tsa mndu ta ngha hən ya. Kə'a kə'a ná, nda gwana tsa gamak ya. Ka tsəhagaptá tsi ta budgwani ŋa dzuvtá vghani, ba sli'aghuslia inda la vu'a kə'a sizlay. ²⁸ «Ma dzuv ka ta vgha gha, wana ŋni demdem hadna,» ka Pwal gugudata. ²⁹ «Pinifwa vu ya,» ka tsa mnda ngha vu'a ya, ka ndadamtá tsi zləmbatá ta kəma i Pwal nda Silas, ta ghudzaku vghani da zləŋ. ³⁰ Tahula tsa ka hligintá tsi ta hən. Ka'a nda hən mantse: «Mghamha da, nu dza'a yu magata ka da mbafta yu na?» ka'a. ³¹ Ka Pwal nda Silas mantse: «Zlghafzlgħa ta Mgham Yesu Kristi, ka mbafta ka, kagha nda la ga ghuni tani,» ka hən. ³² Ka mnanatá hən ta gwada Mgham Lazglafta, ŋa tsatsi nda la ga taŋ tani demdem. ³³ Ka hlaghatá tsi ta hən ta va tsa rvidik ya ka laghwi ghu6inistá lkuha taŋ. Ka gi maganaftá lu ta batem ta tsa mndu ya nda la ga taŋ tani demdem. ³⁴ Ka klaghatá tsi ta i Pwal nda Silas da taŋ, ka zunustá skwi ta hən. Ka rfu tsa mndu ya nda la ga taŋ tani ta rfu, kabga zlghafta taŋ ta Lazglafta.

³⁵ Tsadəkwa vli, ka ghunaftá gwal tsa guma ta mnduha da tsa mnda ngha vu'a ya kazlay: Zlinzla ta hən kə'a. ³⁶ Ka mnda ngha vu'a lami mnanatá Pwal

mantsa: «Zliñzla ta həñ, ka gwal tsa guma tsghadiktá lwi, sabwasa, ka dza'a kuni nda zdfaku,» ka'a. ³⁷ Ka Pwal nda tsa gwal ghunadagha lu ya mantsa: «Tsañnagha a lu ta guma wu, ka gi slvaptá lu ta añni ta kəma mnduha, ka pghamtá añni ma gamak, ta añni ta nzakway ka mnduha la Ruma ná, gi ndanana ná, sabwa sa kdekkek ka lu nda añni ra? Magava a tsaya mantsa wa! Sagha hahəñ kaghəña tañ zliñnista,» ka'a. ³⁸ Ka sli'aftá tsa gwal ghunadagha lu ya rusanaftá gwal tsa guma. Ka ksaftá zləñ ta həñ, snañər həñ kazlay: Mnduha la Ruma i Pwal nda Silas kə'a. ³⁹ Ka lagha həñ da ndəba dzvu, ka həñ mantsa: «Ga ghunaga ñni ta dmaku,» ka həñ. Ka hligiñtá həñ ta həñ ma gamak. Ka ndəbanatá həñ ta dzvu ta həñ ña sli'apta tañ ma tsa luwa ya. ⁴⁰ Saba i Pwal nda Silas ma gamak, ka laghu həñ da Lidiya. Tahula nghanaghata tañ ta zwanama, ka vlanťa mbraku ta həñ ka sli'aftá həñ ka laghwi.

17

I Pwal nda Silas ma luwa Tesalunik

¹ Ka ksaghatá həñ ta tvi nda ma luwa Amfipulis ka zlagaghata nda ma luwa Apuliniya, ka bhaghata həñ da luwa Tesalunik. Hada, mamu həga tagha skwa la Yahuda. ² Hkən Sabata Pwal ta lami ta ghəñ ta ghəñ manda ya snu tsi. Ka zlərdə tsi nda

həñ ta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta. ³ Ka paslay ña tañ, ka mnay kazlay: Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta danwa, dza'a sli'agapsli'a nda hafu mataba gwal nda rwa kə'a. «Tsəna Yesu ta mnə yu ña ghuni na ná, tsaya tsa Kristi ya,» ka'a. ⁴ Ka tdaghata tsa gwada ya ta ghunislaka sanlaha ma la Yahuda ta snay, ka laghu həñ mista i Pwal nda Silas. Mantsa ya ndəghata la Grek ta zləña Lazglafta, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha dagaladagala guli. ⁵ Ka ndəghanaftá draku ta ñudufa sanlaha ma la Yahuda, ka hlafta həñ ta la tanda ma luwa, ka sli'anafta həñ ta ñudufa mnduha. Ka sli'adaghata həñ da Yasuñ, ka zbə həñ ta i Pwal nda Silas ña hla həñ ta kəma mnduha, ⁶ slanagha a həñ ta həñ wa. Ka ksaghatá həñ ta Yasuñ nda sanlaha ma zwanama ta kəma gwal ta tsa guma ma luwa. Ka həñ mantsa: «Nana mnduha na ta kətsidanaftá mnduha ta ghəña hadik, ka sagha həñ da amu ndanana, ⁷ ka tsu'afta Yasuñ ta həñ ga tañ. Had həñ ta sna zlahu ya ta fata mgham Sezar wa. Mamu sana Mgham ta hgə lu ka Yesu, ka həñ ta mnay,» ka həñ. ⁸ Snañta mnduha ma tsa luwa ya nda gwal ta tsa guma ta tsa gwada ya, ka sli'avaftá həñ. ⁹ Ka platá i Yasuñ nda tsa sanlaha ma zwanama ya ta bika kada zliñta gwal ta tsa guma ta həñ.

I Pwal nda Silas ma luwa Bere

10 Girvidik tama, ka kđikiŋtá gwal zlgħay nda ŋuduf ta i Pwal nda Silas da luwa Bere. Bhadaghata taŋ da hada, ka lamə həŋ da həga tagħa skwa la Yahuda. 11 Mal la Yahuda ma Bere zđakwa ghəŋa taŋ ka gwal ma luwa Tesalunik, kabga fafa hahəŋ ta ghəŋa taŋ kahwathwata ka sna gwada Lazglafta. Inda fitik həŋ ta vitsa vindatá skwi ma deftera Lazglafta ŋa nghay ka manda va tsaya tsi re, ka manda va tsaya a wa a tsa skwi ta mnə Pwal ŋa taŋ ya. 12 Nda ndəgha la Yahuda ta zlgħafta nda ŋudufa taŋ. Mantsa ya ndəghata mi'aha dagaladagala mataba la Grek nda zgwana taŋ tani. 13 Snaŋta tsa la Yahuda ma luwa Tesalunik ya kazlay: Wa'a Pwal ta mna gwada Lazglafta ma luwa Bere kay guli kə'a, ka sli'adaghata həŋ da tsa luwa ya sli'anaftá ŋudufa mnduha. 14 Ka gi kđikiŋtá zwanama ta Pwal nda ta wa drəf, ta nzaghuta i Silas nda Timute ma luwa Bere. 15 Ka klagħatá gwal pghay ta Pwal, tep da luwa Atina. Ma sli'a taŋ ka vru, ka mnanatá Pwal ta həŋ kazlay: Ka sagħa i Silas nda Timute sliđighata misimmisim ya kə'a.

Pwal ma luwa Atina

16 Ma tsa nzakwa Pwal ta kzla i Silas nda Timute ma luwa Atina ya, ka nanaghantá tsi ta skwa wuyayha ma tsa luwa ya, ka kuzlanaftá tsi ta ŋuduf katakata. 17 Mantsa tama, ka

ghu tsi ta yiva nda la Yahuda, nda ya nda gwal ta zləŋa Lazglafta ma həga tagħa skwa la Yahuda. Mantsa ya guli nda inda mndu ta guyatá tsi nda həŋ ta dawadawa vli inda fitik. 18 Mamu gwal ta tagħa dzaŋa tva mbada gwada ta hgə lu ka la Ipihuri, nda Situyikiya ta mbada gwada nda tsi guli. «Nu ta yə na mndu na katək na?» ka sanlaha. «Gwada ta sana Lazglafta kul had hadna ta gwadə tsi.» Ka sanlaha, kabga snay taŋ ta mnay Pwal ta gwada ta Yesu nda sli'agapta ya sli'agap tsi mataba gwal nda rwa. 19 Ka klagħatá həŋ ta Pwal mista taŋ, ka kladaghata ta kəma gwal dzra gwada ta sana kudunur ta hgə lu ka Ariyupas. «Dza'a snaŋnamsna ka ta na lfida skwi ta tagħə ka na rki na? 20 Nana gwada ta mnə ka na ná, ka lfidani nzakwani da aŋni. Ta kumay ŋni ta snaŋta klatá ghəŋani,» ka həŋ nda tsi. 21 Inda la Atina nda la matbayha ma tsa luwa ya, tsa lfida skwi yeya ta gwagwadu lu, ta snə lu kwenkwen. 22 Ka sladatá Pwal ta kəma tsa gwal dzra gwada ya, ka'a mantsa: «Kaghuni mnduha la Atina, ta nghadaptá yu dər ndigandiga ná, ŋanaŋa kuni ta dina. 23 Ma fitika ranafta da ta vliha ma na luwa ghuni na ná, ka slaslanagħatá yu ta skwiha ta ndəbu kuni ta dzvu ŋa taŋ. Ka slaftá yu ta gwir vindaf lu ta skwi tida kazlay: Ŋa Lazglafta kul snaŋta lu kə'a. Mantsa nzakwani, tsa skwi

ta ndəbu kuni ta dzvu ɲani kul snaɲta kuni ya ná, tsaya sagha yu da mnaghunata. ²⁴ Tsaya Lazglafta ta magaftá hadik nda inda skwi tida tani. Tsatsi Mgham ta ghəɲa luwa nda hadik. Had ta walaɲta nzaku ma həga ya baf mndu nda dzvani wa. ²⁵ Psaɲ a ta katu da mnda səla ɲa vlaɲtá skwi wa. Had skwi pda tsatsi guli wa. Tsatsi ta famta hafu ma inda mndu ta kəl mndu ka hafu. Tsatsi guli ta vlata inda hamata skwi. ²⁶ Nda ma mndu turtuk zlagagiɲta tsi ta inda mnduha, ka pghata həɲ təbsa' ta ghəɲa hadik demdem. Ka daganatá fitika inda skwi, kwakwaranaha ta inda taɲ ta hadik ɲa nzakwa taɲ. ²⁷ Mantsa ya kə'a magafta, kabga ɲa zbay taɲ ta Mgham Lazglafta, ma tatamay taɲ ta zbay. Aɲ mndani, di'ɲaghu a nda amu wa. ²⁸ Əɲka'a ka tsatsi ta kəl mu ka nzaku nda hafu, dər ta kəl mu ka gigdavata, dər ta kəl mu ka nzaku.

Mantsa ya mnata gwal fa laha mataba ghuni guli: "Kahwathwata mndəra taɲ amu guli," ka həɲ.

²⁹ Ka si mndəra taɲ ma Lazglafta amu ya, ra a ka ndanay mu ta granaftá Lazglafta nda tsa skwa wuyayha tsatsaf lu nda dasu, nda ya nda kufur, nda ya nda pala tsana a mnda səla ka ghəɲani ta magafta ya wa. ³⁰ Ɗaw lu 6a, ka Lazglafta nda mnduha daga manda ghalya, kabga kwala taɲ kul snaɲta. Ndanana tama,

ta hga mnduha Lazglafta ma inda vli ka mbədanafata həɲ ta nzakwa taɲ, ³¹ kabga fafa ta fitik ɲa tsanaghata guma nda tvani ta inda ghəɲa hadik. Zbapzba Lazglafta ta mndu ɲa maga tsaya ka sli'aganaptá tsi mataba gwal nda rwa. Manda tsaya maranaɲta Lazglafta ta inda mndu kazlay: Tsatsi vərda mnda tsa guma zbay yu,» ka'a.

³² Na tsa snaɲta taɲ ta mnay Pwal ta gwada ta sli'agapta mataba gwal nda rwa ya, ka ghuɓasu sanlaha nda ghuɓasa ta Pwal. «ɲa snəglanavata ɲni baɗu ma sani ta tsa gwada ta mnə ka ya,» ka sanlaha.

³³ Ka sli'afta Pwal mataba taɲ ka laghwi. ³⁴ Mataba va tsaya ná, mamu sanlaha ta zlghafta, ka laghu həɲ mistani. Mataba taɲ, mamu Deniz, ta nzakway tekw tsatsi mataba gwal ta dzra gwada ma Ariyupas, nda sana marakw Damaris hgani, nda sanlaha guli kawadaga nda həɲ.

18

Pwal ma luwa la Kwareɲt

1 Tahula tsa, ka sli'aftá Pwal ma luwa Atina, ka laghwi da luwa Kwareɲt. 2 Hada, ka guyatá tsi nda sana mnda la Yahuda ta hgu lu ka Akilas, ya lu ta hadika Puɲ. Sli'aftani yeya ta hadika Italiya kawadaga nda markwa taɲ Priskila, kabga ka sli'apsli'a inda la Yahuda ta hadika Ruma ka

mgham Klawdi mnata. Ka guyaftá Pwal ta vgha nda hən. ³ Ka skwa turtuk slna ta magə hən. Həga tumpul ta dafah hən. Tsaya kəl Pwal ka gwaftá vgha nda hən. ⁴ Inda fitika Sabat Pwal ta zlərdá gwada ma həga tagha skwa la Yahuda, nda la Yahuda nda ya nda la Grek, kabga ta kumay ta tđaktá hən ɲa zlghaftá gwada Lazglafta.

⁵ Manda zlan̄ta i Silas nda Timute ta hadika Mekaduniya, ka lagha slanaghatá Pwal, ka vzatá Pwal ta ghəɲani ka mna gwada. Ka paslə tsi ɲa la Yahuda kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a. ⁶ Ka grun̄tá la Yahuda ka rarazay. Mbadá Pwal ka tukwanatá rgitika lgutani ta hən. Ka'a nda hən mant̄sa: «Ta ghəɲa ghuni ka skwa ghuni, daga ndana nda sli'a yu tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda,» ka'a. ⁷ Ka sli'aftá tsi hada ka lagha da sana mndu, Tirtiyus Yustus hgani. Ta zləɲay tsa mndu ya ta Lazglafta. Tavata həga tagha skwa la Yahuda həga tan̄. ⁸ Ka zlghaftá Krispus ta nzakway ka mgham ta ghəɲa həga tagha skwa la Yahuda ta Mgham Yesu, mant̄sa ya la ga tan̄ guli. Nda ndəgha gwal ma Kwareɲt guli ta snan̄tá gwada Pwal, ka zlghaftá hən, ka maganaftá lu ta batem ta hən.

⁹ Ta sana rvidik, ka gwadganatá Lazglafta ta Pwal nda ma suni. Ka'a mant̄sa: «Yaha zləɲ da ksaf̄tá kagha da haftá ka ta wi Pwal,

kdan̄ gwadaɲ. ¹⁰ Kawadaga yu nda kagha, had̄ mndu dza'a walan̄ta faftá dzvu ta kagha ɲa ghuya dan̄wa ɲa gha wa. Nda ndəgha mnduha dfa ta ma na luwa na,» ka'a. ¹¹ Ka zata pwal ta vaku nda tili mku' ma tsa luwa ya, ta taghanaftá mnduha ta gwada Lazglafta.

¹² Ma fitika nzakwa Galiyuna ka ɲumna ta hadika Akaya tama, ka gwaftá la Yahuda ta wi ka grun̄tá Pwal. Ka kladaptá hən da vla tsa guma. ¹³ Ka hən mant̄sa: «Nana mndu na ta bara mnduha ɲa tsəlbu ta kəma Lazglafta, ka zlan̄tá skwi mna zlahu,» ka hən. ¹⁴ Ta dza'a dza'a Pwal da gwada mant̄sa, ama ka gi tsu'aftá Galiyuna ta gwada nda la Yahuda. Ka'a mant̄sa: «Ka had̄ mndu dza lu wu katsi, had̄ sana dmaku ta bluta wu katsi, had̄ yu ta snaghunata, a la Yahuda wa. ¹⁵ Ka si ta ghəɲa zwana gwadaha, nda ya ta ghəɲa hgu, nda ya ta ghəɲa zlahu ghuni ta zlərdá kuni ya, dzik nda kaghuni tsa. Va a yu ta tsa guma ta ghəɲa tsa skwiha ya wu,» ka'a. ¹⁶ Ka ghzlaftá tsi ta hən ma vla tsa guma. ¹⁷ Ka gwaftá hən ta wi ta Sustene, ta nzakway ka mgham ta ghəɲa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka ksaf̄ta, ka dgapta ta wa tsa vla tsa guma ya, gvalan̄ a Galiyuna wa.

Vraghata Pwal da luwa An̄takiya

¹⁸ Ka nzdəglavatá Pwal tsəbakw fitik ma Kwareɲt.

Tahula tsa, ka sli'aftá tsi kawadaga nda i Priskila nda Akilas, ka zlanṭá zwanama, ka lami da kwambalu, ka laghwí ta hadíka Siri. Ma kdé tsi ka lami da kwambalu, ka htsatá tsi ta ghəṇani ma luwa Saṅkre, si wadana tsi ta Lazglafta. ¹⁹ Ka ḡhadaghatá həṇ da luwa Afisus, ka zlanatá Pwal ta i Priskila nda Akilas. Ka sli'aftá tsi ka lami da həga tagha skwa la Yahuda, ka ghwa yiva nda la Yahuda hada. ²⁰ Ka ndəbə həṇ ta dzvu da tsi, má ṇa nzdavataní da həṇ, ama dṽaf a Pwal wa. ²¹ «Ta dza'a vragaghavra yu ka ta dṽay Lazglafta,» ka'a nda həṇ.

Ka ṇlaftá tsi ta kwambalu ma Afisus ka laghwí. ²² Ka ḡhadaghatá tsi da luwa Sezare. Ka sli'aftá tsi hada guli ka laghwí da luwa Ursalima da ganaghatá zgu ta Igliz karaku, ma kdaku tsi ka laghwí da luwa Aṅtakiya. ²³ Tahula nzdavataní gerger ma luwa Aṅtakiya ta hadíka Siri, ka sli'aftá tsi ka laghwí da ranaftá hadíka Galat, nda hadíka Frizi, ka vla mbraku ṇa inda gwal zlgħay nda ṇuduf.

Apwalus ma luwa Afisus nda ya ma Kwareṅt

²⁴ Mamu sana mnda la Yahuda, Apwalus hgani, ma luwa Alegzandri yata lu. Ka lagha tsi da luwa Afisus. Mnda gwada ya, nda sna ta vindata skwiha ma defteri. ²⁵ Taghaf tagha ta skwi ta tva Mgham Yesu.

Ká ka nda warakatani. Ta taghay ta skwi ta ghəṇa Yesu nda tvani ṇa mnduha. Aṅ mndani, maga batema Yuhwana yeya snaṅ tsi. ²⁶ Ka mnə tsi ta gwada nda tsafaratá vgha ma həga tagha skwa la Yahuda. Snaṅ i Priskila nda Akilas ta skwi ta mnə tsi, ka hgaghatá həṇ ṇa sganaghata taghanaftá skwi nda tvani ta ghəṇa gwada Lazglafta. ²⁷ Tahula tsa, ka kumaftá Apwalus ta dza'a ta hadíka Akaya*. Ka sganaghatá zwanama ta mbraku, ka vindanaftá həṇ ta delewer ta gwal ta tsa hadik ya ṇa tsu'afṭa taṅ nda rfu. Bhadaghatani da hada, ka katanṭá tsi nda zdaku ya vṇaṅ Lazglafta ta gwal ta ghadatá zlgħafta. ²⁸ Ka gwadə tsi ta gwada banluwa nda la Yahuda, ka traptá həṇ ta skwi ṇa ṇrapta. Ka marananṭá tsi ta həṇ ta skwi nda vinda ma defteri kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a.

19

Pwal ma luwa Afisus

¹ Ma fitika nzakwa Apwalus ma luwa Kwareṅt, ka ranaftá Pwal ta vli ta ghwáha ta hadíka Asiya, ka ḡhadaghatá tsi da luwa Afisus ka slaftá tsi ta sanlaha ma gwal zlgħay nda ṇuduf hada. ² Ka'a mantsa: «Mutsafmutsa kuni ta Sulkum nda ghuḡa ma zlgħafta ghuni ra?» ka'a dawanta da həṇ. Ka həṇ nda tsi mantsa: «Ta sna a ṇni ta skwi ta hgə lu

* 18:27 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

ka Sulkum nda ghuḅa wa,»
 ka hən. ³ «Mndərga wati
 batem magaghunaf lu na?»
 ka'a nda hən. «Mndərga
 ɲa Yuhwana maganaf lu,»
 ka hən nda tsi. ⁴ Ka Pwal
 mantsa: «Gwal ta tsu'afṭa
 ka mbəḁanaftá nzakwa taɲ,
 maganaf Yuhwana ta batem
 ta hən. Ka Yuhwana nda
 hən na: Zlghafwazlgha ta
 tsa mndu ta sagha nda hula
 ḁa ta nzakway ka Yesu ya,»
 ka'a. ⁵ Tahula snaɲta taɲ ta
 tsa gwadā ya, ka maganaftá
 lu ta batem ta hən nda hga
 Mgham Yesu. ⁶ Ka fanaghatá
 Pwal ta dzvu ta hən, ka saha
 Sulkum nda ghuḅa ta ghəɲa
 taɲ. Ka gwadə hən ta gwadā
 nda sanlaha ma gwadā, ka
 klə hən ta lwa Lazglafta guli.
⁷ Ta magay gwagwa ta tsa
 mnduha ya ta ghwanpḁə his.

⁸ Tahula tsa, ka gḁatá Pwal
 ta dza'a da həga tagha skwa
 la Yahuda. Hkən tilani ta
 mna gwadā ta ga mghama
 Lazglafta, ka ɲavata ɲa tḁaktá
 ghəɲa gwal ta sna skwi ta mnə
 tsi. ⁹ Ka tənanaftá sanlaha
 mataba taɲ ta ghən, ka
 kwalaghutá hən ta zlghafta,
 ka ghuḅasə hən ta tsa tagha
 skwi ta ghəɲa tva Yesu ya ta
 kəma tskata mnduha. Tsaya
 tama, ka sli'afṭá Pwal ka
 zlanṭá hən, ka hlaghatá gwal
 zlghay nda ɲuḁuf, ka laghu
 hən da həga dzaɲa Tiranus,
 ka taghə tsi ta skwi ɲa taɲ
 inda fitik hada. ¹⁰ His vakwa
 taɲ ta taghay. Ma tsaya
 snaɲta inda gwal ta nzakway
 ta hadika Asiya, daga la
 Yahuda, nda la Grek tani ta

gwadā Mgham Lazglafta.

Zwana Seva

¹¹ Ka magə Lazglafta ta
 mazəmzəm ɲa ndərmimay
 nda ma Pwal. ¹² Tsaya ta
 kəl lu ka klaftá lgut nda
 salawar ya ta ksanṭá vgha
 Pwal tazlay, ka klanṭá gwal
 kul ḁughwanaku ɲa ksanṭá
 hən, ɲa saghwa tsa ḁaɲwa nda
 ghwadaka sulkum ya tani ma
 hən. ¹³ Mamu sanlaha ma
 la Yahuda guli ta ra luwa,
 ɲa ghazliginṭá ghwadaka
 sulkum ma mnduha. Ka
 dzəghanṭá hahən guli ta ghzla
 ghwadaka sulkum nda həga
 Mgham Yesu ma gwal nda
 kasa da halaway. Ka hən
 mantsa: «Nda hga tsa Yesu ta
 mnə Pwal ya ta mnaghunata
 ɲni: Sabwasa,» ka hən.
¹⁴ Ndəfáɲ zwana sana mndu
 ta hgə lu ka Seva ta nzakway
 tekwa mataba la mali ta ghəɲa
 gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta
 la Zudiya, ta maga mndərga
 tsa skwi ya mantsa. ¹⁵ Ma
 sana fitik, ka tsa ghwadaka
 sulkum ya nda hən mantsa:
 «Wya nda sna yu ta Yesu,
 nda sna yu ta Pwal guli, wa
 kaghuni tama?» ka'a nda
 hən. ¹⁶ Ka valaftá tsa mndu
 ksu halaway ya ta hən ka
 mbranaghatá hən demdem.
 Ka ndandagaptá hən ma tsa
 həga ya nda hwaya ka fərdi'u,
 nda babalatá vgha. ¹⁷ Ka
 snanaghatá tsa skwi ya ta
 inda la Yahuda nda la Grek
 tani ma luwa Afisus. Ka
 ksaftá zlən ta hən demdem,
 ka vlə hən ta glaku ɲa Mgham
 Yesu. ¹⁸ Ta traku gwal si ta zl-
 ghafta, ka sagha hən da mnay

nda wa tan ta ghwadaka skwi ya mamaga hən. ¹⁹Nda ndəgha gwal si ta mbadaku ta hlaktá defteriha tan ka darinta ta kəma mnduha demdem. Ka mbadaftá lu ta tseda tsa defteriha ya ná, ta klay ta tsemi ka dambu' hutaf ²⁰Mantsa ya kəl gwada Mgham Yesu ka nłuta, ka zuta vli nda mbrakwa Mgham Lazglafta.

Gigdavafta vli ma Afisus

²¹Tahula tsa, ka Pwal ndanata mantsa: Ka ranafra yu ta vli ta hadika Mekaduniya, nda vli ta hadika Akaya* katsi, ta dza'a da luwa Ursalima yu.

«Ka bhadaghabha yu da hada katsi guli, nda nza tkwe' ka bhadaghata da da luwa Ruma guli,» ka'a. ²²Ka ghunaghatá tsi ta i Timute nda Irasta, his mataba gwal ta katanja ta hadika Mekaduniya. Ta nzatá vərda tsatsi ka nzdavata ta hadika Asiya. ²³Ma tsa fitik ya, ka sli'avafatá gwada katakata ta ghəŋa Mgham Yesu. ²⁴Tsaw mamu sana dəgha ta slru ta hgu lu ka Dametriyus, ta slara zwana həga ka kufur, ŋa wuyay, ta hgu lu ka Deyes Artimis. Kad ka skwi ta planata tsi ta gwal ta maganata slna. ²⁵Ka tskanata tsi ta tsa mnduhani ya, kawadaga nda sanlaha ta maga mndərga tsa slnahani ya guli. Ka'a nda hən mantsa: «Graha! Nda sna kuni kazlay: Ta na skwi ta tsatsafta mu na nzafta

mu kə'a. ²⁶Nda ngha kuni, nda sna kuni guli ta skwi ta mnə Pwal. Ka'a na: Nza a skwi ta tsatsafta mnduha nda dzva tan ka Lazglafta wu, ka'a. Ka tdaghatá tsi ta ndəghata mnduha. Ma na luwa Afisus na kwenkwen yeya a wu, nduk ma inda vli ta hadika Asiya tani. ²⁷Wana na skwi na dza'a dzatá slna mu. Tsaya ya a wu, dza'a zləmbaku gwada ta ghəŋa həga skwa wuyay mu dagala ta nzakway ka Deyes Artimis. Vləgalta a mnduha ta glaku ŋa Deyes ka tsəlbə ma ghuvani manda ya ta magə lu ma inda vli ta hadika Asiya nda ya ta ghən hadik demdem ya wu,» ka'a. ²⁸Snanja tan ta tsa gwada ya, ka gufaftá ŋudufa tan ka gugud hən ta gugudaku. «Ya dagala gwada ta Dayes Artimis la Afisus,» ka hən. ²⁹Ka sli'avafatá vli kudukuts ma luwa demdem, ka hwaya da vla katskatsu, ka ksədanaghatá hən ta graha Pwal ta nzakway ka i Gayus nda Aristarkus, tsa hahən his ta nzakway ka mnduha la Mekaduniya ya. ³⁰Si ka kumə Pwal ta dza'a slanaghatá hən, ama ka pyaftá gwal zlgħay nda ŋuduf. ³¹Mamu sanlaha ma gwal ksa slna ŋumna ta hadika Asiya ta nzakway ka graha Pwal. «Yaha ka da dza'a da tsa vla katskatsu ya,» ka hən tsghadanaghatá lwi ta Pwal. ³²Ta tsa luwa ya, nda ghuya ghəŋa mnduha. Ka nu ŋa ya laha ta guguday, ka nu ŋa ya laha ta gugday. Mal

* 19:21 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

gwal mataba taŋ kul snaŋta skwi ta tskanatá həŋ. ³³ Ka snanamtá sana mnduha ta tsa gwada ya ta sana mndu ta hgu lu ka Alegzandra ta klə la Yahuda ta kəma. Ka Alegzandra tama mantsa: «Swidwa! Swidwa!» kə'a kapaŋtá dzvu, ka kuma gwada ŋa mnananŋta mnduha. ³⁴ Manda snaŋta taŋ kazlay: Mnda la Yahuda na mndu na kə'a, ka hlaftá həŋ ta wi ka skwa turtuk ka zatá awa his. Ka həŋ mantsa: «Dagala gwada ta Dayes Artimis la Afisus!» ka həŋ hlaftá wi.

³⁵ Ka ləanató mnda vindi ma tsa luwa ya ta mnduha zlahzlah. Ka'a mantsa: «Ari wa la Afisus, wa ya kul snaŋta kazlay: Luwa Afisus ta ŋanató tsa həga Dayes Artimis dagala ya, nda tsa tsatani ta saha ta luwa ya kə'a na? ³⁶ Had mndu dza'a zlərday wa. Ləanató ŋuduf ka dzatá ghəŋ skwi ŋa magay. ³⁷ Na mnduha hlagagha kuni da hadna na ná, had sana rutsak vzaf həŋ ta həga skwa wuyay, ka razatá Diyesa mu wa. ³⁸ Ka mamu skwi mataba Dematriyus kawadaga nda gwal ksanatá slna nda sana mndu katsi, mamu vla tsa guma, ka klə həŋ da gwal tsa guma, ka dza'a həŋ dganata hada. ³⁹ Ka mamu sna gwada ta kumə kuni ta mnay katsi guli, dza'a dzray mu ta tsaya ma vla dzrəka mu. ⁴⁰ Ta ghəŋa na skwi ta magaku gita na ná, laviŋlava lu ta tsaftá badza ta amu ka gwal zlərdawi, kabga had skwi prək ka tskamata mandana

ná, ŋa mnay mu kazlay: Ta ghəŋa ya skwi ya tskavata mu kə'a wa,» ka'a. Kďakwani ta gwada, «gazlawagazla,» ka'a nda mnduha.

20

Sli'a Pwal ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya

¹ Tahula ləatá tsa sli'avafta sli'avaf lu ya, ka tskanatá Pwal ta gwal zlghay nda ŋuduf, ka vlanŋtá mbraku ta həŋ. Ka dɡatá tsi ta vgha nda həŋ, ka laghwi ta hadika Mekaduniya. ² Tahula ranaftani ta tsa hadika ya, ka valanŋtá tsi ta mbraku katakata ta gwal zlghay nda ŋuduf, ka ɓhadaghatá tsi ta hadika Gres. ³ Ka zatá tsi ta tili hkəŋ hada. Ta dza'a dza'a lami da kwambalu ŋa dza'a ta hadika Siri tama, ka snaŋtá tsi ta dzray ta dzrə la Yahuda ta wi ta ghəŋani ŋa pghanatá buďukwa. Ka ksəglaghatá tsi ta tvi nda ta hadika Mekaduniya. ⁴ Ka sli'aftá i Supater zwanə Pirhus mnda luwa Beriwa, nda Aristarkus nda Sekundus mnda la Tesalunik, nda Gayus mnda luwa Derba, nda Timute, nda Tisik, nda Trufim mnduha hadika Asiya, mistani. ⁵ Ka laghu tsahaya ta kəma kzla aŋni ma luwa Truwas. ⁶ Aŋni ya, ka lamə ŋni da kwambalu ma luwa Filipiya, tahula zutá skala buradi kul had is mida ya. Ta mahutafa fitik, ka lagha ŋni slanaghatá həŋ ma luwa Truwas, ka zatá ŋni ta luma hada.

Kwanaha lagha Pwal da luwa Truwas

⁷ Gahawu baɗu luma gwasi, ka tskavatá ηni ηa za skwa zaya* Mgham Yesu, ka zraftá Pwal ta gwada ta kama gwal zlg hay nda ηuduf, ka nzdavata tsi ta gwada ha ka lami da takala, kabga dza'a nda sli'a tsadakwær vli. ⁸ Ma dzuguvi ma hēga ta ghēja hēga tskavata ηni. Mamu ndaghata pitirlaha ma tsa dzuguvi ta ghēja hēga tskava ηni ya. ⁹ Tsaw mamu sana zwan ηa hgu lu ka Fewtikus ta nzun̄ta tawa finitir. Ka dzin̄tá hani ma tsa nzdavata Pwal ta mna gwada ya. Na tsa ghərβanafta hani ya, ka dādagatá tsi ta tsa mahkəna hēga ta ghēja hēga ya ta hadik. Kə'a ka lu ka sli'ay ná, nda mta. ¹⁰ Ka saha Pwal, ka ndadaghata tsukwafta. «Ma tɗ ηudufa ghuni, ta teke'a hafu mida,» ka'a. ¹¹ Ka vradaftá Pwal ka bla'atá tsi ta buradi ka zay. Ka kdə tsi ta gwada petsuwed vli. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka laghwi. ¹² Nda hafu ma tsa galaβay ya ta klaghatá lu dzagha. Ka rfu hēj ta rfu katakata.

Sli'a Pwal da luwa Truwas nda ya da luwa Mitelenj

¹³ Ka sli'aftá ηni ka laghwi ta kama ta kama da ηlaftá kwambalu ηa kla aηni da luwa Asus. N̄a dza'a ηni kla Pwal hada, kabga ta dza'a nda səla i'i, ka'a. ¹⁴ Manda

laghani slan̄naghatá ma Asus, ka klamtá ηni da kwambalu, ka laghu ηni da luwa Mitelenj. ¹⁵ Ka sli'aftá ηni hada nda kwambalu, ka βhadaghatá ηni gamahtsimani mbəη nda luwa Kiyus. Gamahtsimani, ka βhadaghatá ηni da luwa Samus, gamahtsima tsaya guli, ka βhadaghatá ηni da luwa Miletus. ¹⁶ Ka Pwal mnuta na: «Had̄ yu dza'a sladavata ma luwa Afisus wu, da zutá lu ta fitik ma hadika Asiya, ka má ta magaku tsi katsi ná, misimmisim ta kuma yu ta βhadaghata da Ursalima, ka ma kdə fitika skala Pentakwat† ka sagha a tsi,» ka'a.

Gwada Pwal nda la galata mndu ma Afisus

¹⁷ Ma tsa Miletus ya tama, ka ghunaftá Pwal ta mnduha da Afisus ηa hgaktá gwal ngha Igliz. ¹⁸ Manda βhadaghata tan̄ da slan̄naghatá, ka Pwal nda hēj mantsa: «Daga baɗu lagha da ta hadika Asiya ná, nda sna kuni ka yu nzata kawadaga nda kaghuni. ¹⁹ Nda leβtekwa ta ghēj mataba ghuya dāηwa da sanlaha ma la Yahuda ta pghihatá budukwa, ksanata yu ta slna ta Mgham Yesu. ²⁰ Nda sna kuni guli kazlay: Had̄ sana skwi prək ka katá kaghuni dīfaghuna yu wu kə'a. Mnaghunamna yu ta indani, ka taghaghunafta

* **20:7** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

† **20:16** Pentakwat: Tsaya fitika skalu dagala ta fitika tska skwi ta vwah da la Yahuda. Ma tsa fitik ya saha Sulkum nda ghufa ta ghēja duhwalha Yesu ta ma hutafmbsaka fitik tahula Pak. Ngha Zlahu 23:16.

banluwa nda ya dzagha dzagha. ²¹ Ka gvalanṭá yu ta la Yahuda nda la Grek, ṅa mbəḍavata tvə Lazglafta ṅa zlgħafta taṅ ta Mghama mu Yesu Kristi. ²² Ndanana, nda sli'a yu da Ursalima. Sulkum nda ghuḅa ta tiṅwa i'i ṅa dza'a. Sna a yu ta skwi dza'a slidighata hada wa. ²³ Skwi ya ta mndiṅta Sulkum nda ghuḅa kwenkwen ná, dza'a sladighasla ghuya danwa, dza'a vzidimvza lu da gamak. ²⁴ I'i ná, ndana a yu ta gwada ta hafa da, dər má kinawu dīnutani ka ṅa da wa. Dza'a kḍanaktá tsa ṅərma slna vliha Mgham Yesu ṅa magay, ta nzakway ka mna Lfida Gwada ta ghəṅa zḍakatahuda Lazglafta ya skwi ta zḍəghata.

²⁵ «Ndanana ná, nda sna yu kazlay: Nghəglanṭa a inda na kaghuni raghunaf yu, ka mnaghunatá gwada ta ga mghama Lazglafta ná, ta həga kuma da dekdek wa. ²⁶ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata dar gita kazlay: Magaghunamaga yu ta inda skwi ya laviṅ yu ta magay nda inda kḍavakta mbrakwa da. Ka dza'a zluṅzla kuni ta skwi ya taghaghunaf yu, ta had i'i mida wu, ²⁷ kabga mnaghunamna yu ta inda skwi mna Lazglafta, had ya difanaghu yu wa. ²⁸ Nghawangha ta ghəṅa ghuni, nghawa ta inda bra ya vlaghuna Sulkum nda ghuḅa ṅa nghay guli. Nghawangha ta Igliza Lazglafta ya mutsanak tsi ta ghəṅani nda usa

zwanani. ²⁹ Tahula laghwa da ná, nda sna yu kazlay: Dza'a sli'adamsli'a mnduha ta sidi manda mandundiha da taba ghuni, had həṅ dza'a zlanṭá tsa bra ya wu kə'a. ³⁰ Dər mataba kaghuni guli ná, dza'a sli'afsli'a sanlaha da tsakalawi, ṅa baraghata taṅ ta sanlaha ma duhwalha mista taṅ. ³¹ Ka nzata kuni hzleṅa. Havapwahava kazlay: Hkən vakwa da ta ṅavata nda ima taw ta iri, nda rvidik tani, nda fitik tani, ta vla hidaku ṅa inda kaghuni kə'a.

³² «Ndana tama, ma dzva Lazglafta nda gwada ta zḍakatahudani tani ta famta yu ta kaghuni. Tsa gwada ya dza'a ṅla kaghuni, ṅa zay ghuni ta həga kawadaga nda inda gwal nda ghuḅa. ³³ Ma nzakwa da ná, gvalan a yu ta dər tseda mndu, dər dzindara mndu, dər lguta mndu wa. ³⁴ Nda sna vərda kaghuni kazlay: Nda dzva da si ta maga yu ta slna ṅa kata ghəṅa da, nda ya ṅa kata gwal ta dza'a mista da tani kə'a. ³⁵ Inda tsa slnaha magə yu mantsa ya ná, ṅa maraghunata kazlay: Mantsa ya ta maga lu ta slna ṅa katanṭá gwal ka pḍu kə'a. ṅa havaghunakta guli ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Mal mndu ta vlay ta rfu, ka mndu ta zlgħay kə'a ya,» ka'a.

³⁶ Ta kḍaku Pwal ta mna tsa gwada ya, ka tsəlbata tsi ka maga du'a nda hahəṅ tani demdem. ³⁷ Rəḅ həṅ demdem nda taw, ka lagha tekweise'

ta Pwal. ³⁸ Tsa mnayni kazlay: Nghəglan̄ta a kuni ta həga kuma dā wu kə'a ya na skwi ta ganaftá taw ta hən̄. Ka sli'aftá hən̄ ka pghaghatá Pwal da vla kwambalu.

21

Lagha Pwal da luwa Ursalima

¹ Tahula dgata ηni ta vgha nda hən̄, ka lamə ηni da kwambalu. Ka sli'afta ηni ka laghwi tur da luwa Kus. Gamahtsimani, ka sli'afta ηni ka laghwi da luwa Rudes. Ka gi sli'afta ηni hada guli ka laghwi da luwa Patara.

² Hada, ka slafta ηni ta sana kwambalu ta sli'i da luwa Finisi, ka lamə ηni dida, ka laghu ηni. ³ Nghay ηni ta luwa Kiprus manda a, hadik ya ta tsavata ma drəf, ka zluñtá ηni nda ga zlaβa ηni ka laghu ηni nda tvə hadika Siri. Ka ḡhadaghatá ηni da luwa Tir ma vla pghay kwambalu ta huzla. ⁴ Hada, ka slanaghatá ηni ta gwal zlḡhay nda ηuduf, ka zata ηni ta fitik ndəfáñ da hən̄. «Ma laf ka da luwa Ursalima,» ka hən̄ nda Pwal, manda kdakwa Sulkum nda ghuβa ta mnanan̄tá hən̄. ⁵ Ma kdavakta tsa mandəfáñ fitik ya, ka sli'afta ηni ka sli'i. Ka pghafta hən̄ demdem ta aηni, nda mi'a tañ, nda zwana tañ tani, ha ka zluñtá huḡa luwa. Bhadaghata ηni ta wa ghwa, ka tsəlbata ηni, ka magatá du'a. ⁶ Manda dgata ηni ta vgha nda hən̄, ka ηlaftá aηni

ta kwambalu, ta vraghuta hahən̄ dzagha tañ.

⁷ Ka kd̄ñtá ηni ta mbaḡa ηni nda kwambalu. Sli'afta ma luwa Tir ka ḡhadaghata da luwa Tulemayis. Hada, ka guguvta ηni ta zgu nda zwanama. Ka zata ηni ta fitik turtuk kawadaga nda hən̄.

⁸ Ka sli'afta ηni gamahtsimani ka dza'a, ka ḡhadaghata ηni da luwa Sezare. Ka sli'afta ηni guli ka lagha da Filip ta hgə lu ka mnda mna gwada Lazglafta, ta nzakway ka mndu ya tekw mataba tsa gwal ndəfáñ ya kay*. Ka lamə ηni da həga ga tañ ka hanay ga tañ. ⁹ Mamu kwaghani fwad̄ ka daghali ka daghali ta klaktá lwa Lazglafta. ¹⁰ Nda za fitika ηni ηulum hada tama, ka sli'aftá sana anabi ta hgə lu ka Agabus daga ta hadika Zudiya, ¹¹ ka sagha da slañnaghata. Ka klaftá tsi ta ḡanava Pwal, ka habanatá tsi ta səlahani nda dzvuhani. Ka'a mant̄sa: «Wya skwi mna Sulkum nda ghuβa: Ka ηa wa nana ḡanava na ná, manda va yeya dza'a habafta la Yahuda ta tsa mndu ya ma Ursalima, ηa klafta tañ ka fanamta gwal kul nzakway ka la Yahuda ma dzva tañ,» ka'a.

¹² Na snañta ηni ta tsa gwada ya, nda aηni tani, nda gwal ma tsa vli ya tani, ka ndəbə ηni ta dzvu ηa Pwal ηa kwalani kul lafi da Ursalima. ¹³ Ka Pwal nda aηni mant̄sa: «Ta ghəñja wu ta tawa kuni ta

* 21:8 Ngha ta Slna gwal ghunay 6:5. Nda 8:5-40.

taw. Ta kumay kuni ta gidiftá zləŋ ra? I'i ta dá ná, ɲa habaftá i'i yeya a wu, dər má ɲa dza ta i'i ma Ursalima ta ghəŋa hga Mgham Yesu tsi, nda fa vgha da,» ka'a. ¹⁴ Na tsa trapta ɲni mida ya ná, ɲəvŋlaŋ a aŋni guli wa. «Ka maga Mgham Yesu ta skwi ya kumaŋ tsi,» ka aŋni ta ghəŋani.

¹⁵ Tahula luta tsa fitik ya tama, ka hbaftá ɲni ta vgha, ka ɲlaghatá da luwa Ursalima. ¹⁶ Ka sli'aftá sanlaha ma gwal zlgħay nda ɲuduf ma luwa Sezare guli mista ɲni. Ka pghadaghata həŋ ta aŋni da vli ya dza'a hani ɲni ta hani ga sana mndu ta hgə lu ka Menasuŋ, mnda sana luwa ta tsavata ma drəf, ta hgə lu ka Kiprus. Nda kda fitika tsa mndu ya ma zlgħay nda ɲuduf.

Nghanaghata Pwal ta Yakubu

¹⁷ Bhadaghata ɲni da Ursalima, ka tsu'afta zwanama ta aŋni nda rfu. ¹⁸ Ga mahtsimani, ka sli'aftá Pwal kawadaga nda aŋni ka lagha da Yakubu. Ka lagha gwal Igliz tskavata demdem hada. ¹⁹ Tahula ganaghata Pwal ta zgu ta həŋ, ka rusu tsi turtuk turtuk ta skwi maga Lazglafta mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma slnani. ²⁰ Snanata taŋ ta tsa skwi rusanaf Pwal ta həŋ ya, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka həŋ nda tsi mantša: «Zwaŋama, nda ngha ka ta dəmbu' a ta la Yahuda ta

zlgħafta ya ki'e, ta ɲavaŋa həŋ ka sna zlaha Musa. ²¹ Ka lu nda həŋ nda gwada ta kagha ná, ma snə kuni ta zlaha Musa, ma datsə kuni ta fafada zwana ghuni, ma taghə kuni ta nzakwa la Yahuda, ká ka ta taghay ɲa inda la Yahuda ta nzaku ma səla hamata sanlaha ma mnduha, ka lu ta mnay. ²² Waka lu dza'a magay? Ya wya dza'a nda sna həŋ kahwathwata kazlay: Hadna ka kə'a, dza'a sli'agagħasli'a həŋ. ²³ Ka si mantša tsi, ka maga ka ta na skwi dza'a ɲni mnaghata na. Mamu sana mnduha fwad mataba mu ta wadana ta wadu ta Lazglafta. ²⁴ Hla ta həŋ ka dza'a ka da tsalapta ghəŋa għa kawadaga nda həŋ. Ka plata ka ta skwi ma dza'a hahəŋ da play. Tahula tsa, ɲa htsiŋta taŋ ta ghəŋa taŋ. Ka magamaga lu mantša katsi, dza'a nda sna inda mnduha kazlay, tsa skwi ta snə mu ta mnay ta Pwal ya kay ná, tsakala wi ya kə'a. Ma tsaya dza'a kəl lu ka snaŋta kazlay: Ta snay kagha ta zlahu guli kə'a. ²⁵ ɲa gwal kul had ka la Yahuda ya, tsiŋtsa mu ta ghəŋani ka vindanafta mu ta həŋ kazlay: Yaha həŋ da za slu'a skwa wuyay, yaha həŋ da za us, yaha həŋ da za skwi bərtə lu nda bərtə, yaha həŋ da maga sli'ɲsl'i'ɲ† kə'a,» ka həŋ.

²⁶ Mantša tama, ka sli'afta Pwal kawadaga nda tsa mnduha fwad ya ka tsalapta tsi ta ghəŋani. Gamahtsimani,

† 21:25 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

ka lamə tsi da həga Lazglafta, ɲa mnata fitika dzata ghəɲa tsa tsalatá ghəɲ, nda vlata skwa pla ghəɲ dza'a vlə lu ta həɲ ta həɲ ya.

Ksaftá Pwal ma həga Lazglafta

²⁷ Bađu kɔavakta tsa mandəfáɲa fitik ya, ka ng-haɲtá la Yahuda ta sagha ta hadika Asiya ta Pwal ma həga Lazglafta. Ka gagaftá həɲ ta dəmga, ka ksafta həɲ ta Pwal. ²⁸ Ka dzata həɲ ta lawlaw: «Ari mnduha la Isra'ila! Kudidwa! Ya wana tsa mndu ta ra inda vli ka raraza mnduha mu, nda zlahá Musa, nda na həga Lazglafta na tani ya kay. Laghani guli ná, ka hladamtá la Grek da na həga Lazglafta na, ka ɲriɲtá na vli nda ghuɔa na,» ka həɲ. ²⁹ Tsaw si ngħiɲngħa həɲ ta sana mndu ta hgə lu ka Trufim, mnda la Afisus kawadaga nda tsi ma luwa. Zlah si kladamkla Pwal ta tsa mndu ya da həga Lazglafta ka həɲ si ta gray.

³⁰ Kɔdukuts sli'avafslí'a vli ma luwa, ka gazladaghatá mnduha ma inda vli. Ka ksaftá həɲ ta Pwal ma həga Lazglafta, ka ksigiɲta dzibil, ka gi hahɲntá tghaha. ³¹ Ta naghay naghay həɲ ta tva dzatá Pwal ta lagha lu da mnay ɲa mghama sludzi kazlay: ya nda ɔadza vli ma luwa Ursalima kə'a. ³² Ka gi hlaftá tsi ta sludziha nda maliha ta ghəɲa la sludziha, ka sli'afta həɲ ka ndadaghata slanaghata həɲ. Nghay taɲ ta mghama la sludzi nda la

sludzi tani, ka gi zlanɲta həɲ ta dza Pwal. ³³ Ka gavadaghatá mghama la sludzi ka ɲanatá Pwal, ka tsatsanaftá zidaha his. «Wa va kagha, nahgani maga ka?» ka'a nda tsi. ³⁴ Ka nu ɲa ya ta gwaday, ka nu ɲa ya ta gwaday, ka tsa tskata ghəɲa mnduha ya. Trid, trap ta mghama sludzi ta ksaftá ghəɲa gwada, ka'a mantša: «Klawakla ta na Pwal na da vla nzakwa la sludzi,» ka'a. ³⁵ Ndusadaghata Pwal tavata dzatá tva ɲlu da həga, ka gi tsukwaghatá la sludzi, kabga nda ga sida mnduha. ³⁶ «Dzata! Dzata, dzata!» ka tsa ɲəddəma ta mnduha ta mbaɔa mistani ya, ka dza'a nda hla wi.

Waday Pwal ta ghəɲani

³⁷ Ta ghwan a lu ka kladamta Pwal da vla nza-kwa la sludzi tama wu, «dza'a tsu'ay ka, ka mnaghanta yu ta gwada da ra?» Ka Pwal nda tsa mghama sludzi ya. «Nda sna ka ta gwada la Grek ra? ³⁸ Ka gha a na mnda la Masar ta sli'anaftá zlərdawi ka ma taɲ, ka hlaghatá gəndaha dəmbu' fwaɔ da mtak ya wu ra?» ka'a nda Pwal. ³⁹ Ka Pwal mantša: «Mnda la Yahuda i'i, ya lu ma luwa Tarsus ta hadika Silisi, zwanɲa sana luwa ta klu lu ya yu. Kɔəkkɔəkk, vlihavla ta tvi ka gwadganata yu ta mnduha,» ka'a. ⁴⁰ Ka vlanɲtá tsa mghama la sludzi ya ta tvi. Ka sladatá Pwal ta tsa dzatá tva dza'a da həga ya. Ma hlə kuni ta wi, ka'a nda dzvu nda mnduha. Sriw, nzanza mnduha. Ka

zraftá Pwal ta gwada nda hən̄ nda gwada Hebru.

22

¹ «Zwanama nda dadaha, snawasna ka mnaghunata yu ndanana ta skwi ta magaku, ɲa wadapta ghəɲa da,» ka'a. ² Na tsa snay taɲ ta zraftani ta gwada nda gwada Hebru ya, ka sganaghata hən̄ ta nzata sriw. Ka Pwal mantsa: ³ «'i ná, la Yahuda yu, ya ma luwa Tarsus ta hadika Silisi lu ta i'i, ama ma na luwa na glafta yu. Gamaliyel ta dzanadiftá ta dzaɲa, ka taghadifta sɲaɲtá zlahá dzidziha mu nda tvani manda ya ta raku. ɲavaɲa i'i guli ka sna ɲa Lazglafta manda va na ta magə kaghuni demdem gita na. ⁴ Ganap ga yu ta iri ta gwal ta ksa na tvi na ha ka psalatá hən̄. Hahabaf hahaba yu ta zgwana nda mi'aha tani ka pghamtá hən̄ da gamak. ⁵ Masləmtsəka da na la mali ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu na guli. Da hahən̄ zlglafta yu ta delewer ɲa klan̄tá zwanama mu la Yahuda ma luwa Damas, ɲa dza'a da kasa gwal zlglafta nda ɲuduf ma tsa luwa ya, ɲa hlaktá hən̄ da luwa Ursalima, ɲa tsanaghata guma ta hən̄.»

Mnay Pwal ta tva zlglafta tani ta Yesu

Slg 9:1-19, 26:12-18

⁶ «Tata mbaɲa yu ta tvi, wur ma ghən̄ fitik, ndusa yu nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadak katakata daga ta

luwa ka tsuwadakaanaftá vli ta widifta. ⁷ Ka zləmbadata yu ta hadik. «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ɲa da na?» ka sana lwi nda i'i ta snə yu. ⁸ «Wa kagha ní Mghama da!» ka yu nda tsi. «'i Yesu mnda la Nazaret, ta gə ka ta iri ɲani ya yu,» ka'a nda i'i. ⁹ Nda ngha gwal kawadaga nda i'i ta tsa tsuwadak ya, ama sna a hahən̄ ta lwa tsa mndu ta gwada nda i'i ya wa. ¹⁰ «Nu skwi ɲa magay da ní Mghama da?» ka yu nda tsi. «Sli'afsl'a, la da tsa luwa Damas ya, dza'a mnagha mna lu ta inda skwi ɲa magay gha hada,» ka Mgham Yesu nda i'i. ¹¹ Ghulpidghulpa wudakwa tsa tsuwadak ya kay, nghəgla a yu ta vli wa. Ka ksə tsa gwal kawadaga nda i'i ya ta i'i ta dzvu, ka bhididighata da luwa Damas.

¹² «Hada, mamu sana mndu ta hgə lu ka Hananiya. Ta zləɲay ta Lazglafta, ta snay guli ta zlahá Musa. Ta ghubay inda mnduha la Yahuda ma tsa luwa Damas ya. ¹³ Ka sagha tsi slidighata, ka'a nda i'i mantsa: «Zwanama da Sawulu, nghəglaɲgha ta vli,» ka'a. Gi hadahada, gi ka gwanatá iriha da, ka ngħaɲtá yu ta vli. ¹⁴ Ka Hananiya nda i'i guli mantsa: «Zbuzba Lazglafta dzidziha mu ta kagha daga ghalya ɲa sɲaɲtá skwi ta kumə tsi, ɲa ngħaɲta gha ta tsa tdukwa mndu ya, ɲa sɲaɲta gha ta gwada vərda tsatsi nda wani. ¹⁵ Kagha dza'a nzakway ka masləmtsəkani da inda

mnduha ta ghəŋa skwiha ya snaŋ ka da tsi. ¹⁶ Ndanana, had sana skwi ŋa kzləgəлта gha wa. Sli'afslī'a, sawi ka magaghafta lu ta batem, ka ghuḅata dmakwa gha nda ma hganŋa gha ta Mgham Yesu,"» ka'a.

Ya ka lu ghunaftá Pwal da sana mnduha

¹⁷ «Tahula tsa, ka vraghutá yu da Ursalima. Ma sana fitik ta maga du'a yu ma həga Lazglafta, ka maridīŋtá Mgham Yesu ta ghəŋani. ¹⁸ Na tsa nghanŋa da ya, ka'a nda i'i mantša: "Sli'apsli'a mis-immisim ma luwa Ursalima, kabga tsu'afta a həŋ ta skwi dza'a ka mnay ta i'i wu," ka'a. ¹⁹ «Mghama da, nda sna vərda hahəŋ kazlay: Si ta ray yu ta həga tagha skwa la Yahuda ka hla gwal ta zlgħaftá kagha, ka hla həŋ da gamak, ka sləva həŋ nda krupi kə'a. ²⁰ Ta dzatá lu ta Atiyen ta nzakway ka masləmṣəka gha ya ná, hada vərda i'i. Zdigihazda tsa dzata dza həŋ ya. I'i ta ŋanata lguta tsa gwal ta dzata ya," ka yu nda tsi. ²¹ «Sli'afslī'a, la! Ta ghunə da vli di'īŋ yu ta kagha da gwal kul nzakway ka la Yahuda,"» ka'a.

Pwal nda mali ta ghəŋa sludza la Ruma

²² Ka fata həŋ ta sləmən ka sna gwada ta gwadagapta Pwal ha ka mnagaptani ta tsa gwadaha ya. Na gi snaŋta taŋ ta tsa gwadaha ya, «zadīŋtá mndərga nana ma mndu ta ghəŋa hadik, dzawa dza! Ra a ka zlanŋta nda hafu wu!» ka

həŋ hlaftá wi. ²³ Ka kwahu həŋ ta wi ka vaza lguta taŋ nda ta luwa, ka tsada hadik nda ta luwa. ²⁴ Tsaya kəl mghama sludzi ka mnay kazlay: Klaghawakla ta Pwal da həga, ka dawanafta kuni ta vli nda sləvu, kada snaŋta lu ta skwi ta kəl na mnduha na ka hla wi mandana na ta ghəŋani na, ka'a. ²⁵ Manda habafta lu ŋa sləvay tama, ka Pwal nda mali ta ghəŋa la sludzi ta sladu hada mantša: «Vlaghunavla lu ta tvi ŋa sləva mnda la Ruma nda krupi ta kul tsanaghata lu ta guma katək ra?» ka'a nda tsi. ²⁶ Snaŋta tsa la mali ta ghəŋa la sludzi ya ta tsa gwada ya, ka sli'afta tsi ka laghwi da mnanata mghama taŋ. «Waka ka dza'a magay? Nana mndu na ná, mnda la Ruma ya,» ka'a nda tsi. ²⁷ Ka gi sli'aftá tsa mghama la sludzi ya ka lami slanaghatá Pwal. «Mnihamna, mnda la Ruma ka kahwathwata ra?» ka'a nda tsi. «Anji!» ka Pwal nda tsi. ²⁸ «I'i ná, nda tsemi dagala skwata yu ta nzakwa da, kada nzata yu ka mnda la Ruma,» ka tsa mghama la sludzi ya nda tsi. «I'i na, ka mnda la Ruma yata lu ta i'i ḅuzul,» ka Pwal nda tsi.

²⁹ Damkwál vraghuvra tsa gwal si dza'a sləva Pwal ya nda hul, ŋa sagha nda sa dawanaftá vli. Na tsa snaŋta tsa mghama la sludzi ya kazlay: Mnda la Ruma Pwal kə'a ya, ka ksuta tsa habafta habaf tsi ya ka zləŋ.

Pwal ta kəma gwal guma

³⁰ Gamahtsimani, ka zbə tsa mghama la sludzi ya ta vərđaka skwi kəl la Yahuda ka ksaftá Pwal. Ka palinťá tsi ta tsa habafta habaf tsi ta Pwal ya. Ka hagaktá tsi ta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal ta tsa guma, ŋa tskavata. Ka kladaghata tsi ta Pwal ka sladanata ta kəma taŋ.

23

Pwal ta kəma ŋumna Festus

¹ Ka vazlanamtá Pwal ta iri ta gwal tsa guma. Ka'a mantsa: «Zwanama da, had sana skwi dəmanaf yu ta Lazglafta ha gita wa. Had sana skwi guli ŋa tsadivata wu,» ka'a. ² «Dzuŋwadza ta wubisim,» ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Hananiya ya, nda gwal ndusa nda Pwal. ³ «Dza'a dzay Lazglafta ta kagha ghwadaka vata həga 6ap lu nda 6a* na. Nza ŋa tsa guma ta ghəŋa i'i manda ya ta mnə zlahu kagha, ama ka zluŋťá ka ta zlahu, ka laghwi da mnay kazlay: Dzuŋwa dza kə'a,» ka Pwal nda tsi. ⁴ «Waka ka ta raza mali ta ghəŋa gwal dra skwi ta nzakway ka mnda Lazglafta na?» ka tsa gwal ndusa nda tsi ya. ⁵ «Sna a yu kazlay: Mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya kə'a zwanama wu, kabga nda vinda guli kazlay: Hadu ka dza'a raza mgham ta ghəŋa mnduha gha wu† kə'a,» ka Pwal.

⁶ Tsaw nda sna kazlay: Nana gwal tsa guma na ná, labatani nda la Sadukiya, nda la Farisa ya kə'a, kəl tsi ka gwadata nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Zwanama da, i'i ná, mnda la Farisa i'i, zwanama mnda la Farisa yu guli. Ta ghəŋa fafta da ta ghəŋa da, nda ya ta ghəŋa sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku, ta kəl lu ka tsa guma ta ghəŋ i'i,» ka Pwal.

⁷ Na tsa mnatani ta tsaya, ka zraftá zlərdutawi mataba la Farisa nda la Sadukiya. Ka dgavaptá tsa tskata vgha ya his. ⁸ Had gwal nda rwa dza'a walaŋta sli'agapta wu, had duhwalha Lazglafta wu, had Sulkum guli wu, ka la Sadukiya nda ŋa taŋ. Mamu tsahaya demdem, ka la Farisa nda ŋa taŋ. ⁹ Ka sli'aftá inda mnduha nda gugudaku. Ka sli'avata sanlaha mataba gwal ta tagha zlahu ŋa mnduha ta nzakway mataba la Farisa gwadata nda lwi dagala dagala: «Mutsaf a aŋni ta sana ghwadaka skwi maga na mndu na wa. Ka sana Sulkum tsi, ka sana duhwala Lazglafta tsi, ka kitsi ta gwadganata,» ka həŋ. ¹⁰ Ka sgavaghata zlərduta wi katakata. Duŋwa həŋ da datsanaptá Pwal na! ka mghama sludzi zləŋaftá zləŋ kəl tsi ka ghunaftá la sludzi ŋa klaptá Pwal mataba taŋ, ka klaghata da həga la sludzi. ¹¹ Girvidikani, ka Mgham Yesu maravata da Pwal mantsa: «Tatá us ta iri!

* 23:3 Ngha ta Mata 23:27. † 23:5 Ngha ta Sabi 22:27.

Manda va tsa ga maslæmtsæk gə ka ta ghəŋa i'i ma luwa Ursalima ya ná, manda va tsaya guli dza'a ga ka ta tsa maslæmtsæk ya ma luwa Ruma,» ka'a nda tsi.

Dzrawi ta ghəŋa Pwal

¹² Gamahtsimani, ka dzraftá sanlaha ma la Yahuda ta wi ŋa dza'a dzatá Pwal. Ka wadatá həŋ ka mnay kazlay: Had mu dza'a zantá skwi nda za, nda santá skwi nda sa, ka ta dza a mu ta Pwal wu, ka həŋ. ¹³ Ta malay gwal ta dzraftá tsa wi ya ta fwad mbsak. ¹⁴ Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da slanaghatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu. Ka həŋ mantša: «Wadawada ŋni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Had ŋni dza'a walaŋta zantá skwi nda za, ka ta dza a ŋni ta Pwal wu. ¹⁵ Ndanana tama, gwafwagwa kaghuni ta wi nda gwal ta tsa guma. Ta kumay ŋni ta dagapta hya ma na gwada na kahwathwata, ka kuni dazlay nda mghama sludzi ya ná, ŋa klaghunakta lu ta Pwal ta kəma ghuni. Ta sagha tsi ya, nda paya vgha aŋni ŋa gi dzata,» ka həŋ.

¹⁶ Snaŋta zwaŋa mukumani ma Pwal ta tsa pghanatá budukwa dza'a pghanata lu ta Pwal ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá Pwal ma həga la sludzi. ¹⁷ Ka hgaftá Pwal ta sana mali ma la sludzi. «Kla ta na duhwal na da mghama la sludzi, ya mamu gwada dza'a mnanata tsi,» ka'a nda tsi.

¹⁸ Ka klaftá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta tsa duhwal ya, ka klaghata da tsa mghama la sludzi ya. Ka'a mantša: «Tsa Pwal tsam lu ma gamak ya ta hgaftá i'i. Kdækkdæk, kla ta na duhwal na da tsi, mamu gwada dza'a tsi mnanata, ka'a nda i'i, kəl yu ka klakta,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka ksaftá tsa mghama sludzi ya ta tsa duhwal ya ta dzvu, ka laghwi ta slərpa vli. «Nu ta kumə ka ta mnihata na?» ka'a nda tsi. ²⁰ Ka'a nda tsi mantša: «Dzrafdzra sanlaha ma la Yahuda ta sagha da ndəbaghatá dzvu, ŋa kladaghatá Pwal ta kəma gwal ta tsa guma mahtsim. Ta kumay ŋni ta dagapta hya ma tsa gwada ya kahwathwata ka həŋ dza'azlay nda kagha. Tsaw mantša ya nzakwani wa. ²¹ Yaha ka da snana ta həŋ. Ya mamu gwal ta malay ta fwad mbsak dza'a pghatá budukwa. Wada nda wada həŋ kazlay: Had ŋni dza'a walaŋta zantá skwi nda za, had ŋni dza'a santá skwi nda sa, ka ta dza a ŋni ta Pwal wu kə'a. Ndanana, nda paya vgha taŋ, ya gwada da kagha kwenkwenj ta kzlə həŋ,» ka'a nda tsi. ²² Ka tsa mghama sludzi ya mantša: «Nana gwada mnidij ka na ná, yaha ka walaŋta mnananŋta sana mndu,» ka'a, ka ghuniŋtá tsa duhwal ya.

Ghunaftá Pwal da ŋumna Feliks

²³ Tahula tsa, ka hgaftá mghama la sludzi ta maliha his ta ghəŋa sludziha. Ka'a nda həŋ mantša: «Hbawa

vgha, dza'a nda sli'a kuni da luwa Sezare ta nzemndi tēmbay girvidik, kawadaga nda sludziha his dārmək, nda sludziha ndəfāj mbsak ta ŋla plis, nda sludziha his dārmək nda huzla vulu da həŋ. ²⁴ Mutsaf kuni guli ta plis ŋa kla Pwal, ŋa ḡhadanaghata dūghwana da ŋumna ta nzakway ka Feliks,» ka'a. ²⁵ Wya ka tsa mghama sludzi ya vindanaftá delewer guli:

²⁶ «I'i Klawdi Lisiyas, ta ga zgu ŋa mghamani ŋumna ta nzakway ka Feliks. ²⁷ Ya mndu ta ghunədaghapta yu ya ná, la Yahuda ta ksafita ka dza'a dzata. Ka lagha yu nda la sludza dá ka zlu'agapta ma dzva taŋ snaŋər yu kazlay: Mnda la Ruma ya kə'a. ²⁸ Ŋa zba snaŋtá ghəŋa skwi ya kəl həŋ ka razay ná, ka kladaghatá yu ta kəma gwal ta tsanatá guma ta həŋ. ²⁹ Ka slanaghatá yu ná, ta razu ta ghəŋ skwi ta ksanaftá zlahə taŋ həŋ. Ama had' skwi ga tsi prək ka dzata, dər prək ka hbamta ma gamak wa. ³⁰ Ka sagha lu snadimta kazlay: Ta pgha budúkwa həŋ ŋani kə'a, kəl yu ka ghunədaghapta tsa mndu ya ŋa lagha hahəŋ ka ghəŋa taŋ da mna dmakuha ya maga tsa mndu ya ta kəma gha. Ləŋləŋ ká ka nzata mghama dá,» ka'a.

³¹ Ka klaftá tsa la sludzi ya ta Pwal girvidik manda va ya mnanaf lu ta həŋ, ka klaghata da luwa Anŋipatris. ³² Gamahtsimani, ka vragahutá hamata la sludzi

da vla nzakwa taŋ, ka kdə gwal nda plis nda plis ta kla Pwal da luwa Kaysariya. ³³ Bhadaghata tsa la sludziha ta plis ya da luwa Sezare, ka klaftá həŋ ta tsa delewer ya ka vlanftá ŋumna, zlanəŋha həŋ guli ta Pwal ma dzvani. ³⁴ Tahula dzaŋaftá ŋumna ta tsa delewer ya, ka'a mantsa: «Ta wati hadik kagha na?» ka'a dawanfta da Pwal. Snaŋtani kazlay: Mnda hadika Silisi ya kə'a, ³⁵ «ŋa sna yu ta gwada gha saghər tsa mnduha ta raza kagha ya,» ka'a nda tsi. Klaghawakla, ka dza'a kuni da nghay ma tsa həga baf Hiridus ya, ka tsa ŋumna ya nda mnduha.

24

Tsanavatá gwada ta Pwal

¹ Tahula luta fitik hutaf, ka ḡhadaghatá i mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Hananiya, nda la galata mndu, nda sana mndu ta hgə lu ka Tertulus ya, nda vidá ma gwada. Ka lagha həŋ da wlatá Pwal da ŋumna. ² Ka hgadaghata lu ta Pwal. Ka zraftá Tertulus ta rusa skwi ya maga Pwal, kəl həŋ ka wlata. Ka'a mantsa: «Mghama dá, əŋka'a ka kagha kəl ŋni ka nzata nda zdaku. Snaŋta gha ta dzra nzaku kəl mnduha ŋni ka nzakway dūghwana. ³ Ta rfay mnduha ŋni dər ndigandiga ta kagha katakata Feliks. ⁴ Mghama dá! Yaha ŋni da gərdaghata. Kdəkkdək, kabga zdakwa gha, faŋna fa ta zləməŋ ka sna ka ta zwanə gwada ŋni dza'a

mnaghata ηni. ⁵ Nana mndu na ná, ghwadaka mndu ya slanagha ηni ta hwada ghəŋa la Yahuda dər ndigandiga ta ghəŋa hadik. Tsatsi mghama dina la Nazaret* ta nzakway ka gwal ta dza'a mista Yesu ya. ⁶ Ka kumə tsi ta maga sana skwiha dza'a kwal kul vlanťá sgít ta həga Lazglafta ηni, kəl ηni ka ksafita. [Ka kumə ηni ta tsanaghatá guma manda ya ta mnə zlahə ηni. ⁷ Ama ka lagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas da zlu'aghuta ma dzva ηni nda mbraku, ⁸ ηa sagha ηni da kuma gha da wlata, ka Lisiyas nda aŋni.] Ka dawandawa vərđa kagha da tsi, dza'a nda sna ka kazlay: Tsakalawi a na skwi ta mnə ηni tida na wu kə'a,» ka'a. ⁹ «Manda va tsaya nzakwani,» ka la Yahuda ta ghəŋani.

Waday Pwal ta ghəŋani ta kəma Feliks

¹⁰ Manda mnanata ηumna nda dzvu ta Pwal kazlay: Gwada ta gwada kə'a. Ka Pwal mantsa: «Nda sna yu kazlay: Gitagita a vakwa kagha ta tsa guma ta ghəŋa mnduha ηni wu kə'a. Nda rfu dza'a wada yu ta ghəŋa da ta kəma gha. ¹¹ Ka psanpsa ka katsi ná, malapə a fitik ghwanpdə his manda lafa da da luwa Ursalima da tsəlbu ta kəma Lazglafta wa. ¹² Had mndu ta slidighata ta zlərdawi nda mndu, ta hwazlađa ghəŋa mnduha, dər ma həga Lazglafta, dər

ma həga tagha skwa la Yahuda, dər ma luwa wa. ¹³ Nana skwi mnə hahəŋ ta i'i ndanana ná, graghafita a vərđa hahəŋ wa. ¹⁴ Skwi ya graf i'i ná, ta maganata slna yu ta Lazglafta dzidzihə ηni nda ta tsa tvi mnə hahəŋ kazlay: Dina ghwadaka tvi ya kə'a ya. Zlg hafzlg ha yu ta inda skwi ya nda vinda ma zlahə Musa, nda ya ma deftera la anabi. ¹⁵ Faffa i'i guli ta ghəŋ ta Lazglafta manda va ηa hahəŋ ta mnay kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta tdukwa mnduha nda ghwadaka mnduha tani kə'a ya. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka ηavata ka nzaku manda ya ta raku ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma mnduha.

¹⁷ «Nda kdā fitika da manda dgata da ta vgha nda Ursalima, kəl yu ka vradaghata, ka kladanaghata nda tseđi ηa katanťá mnduha da, nda ya ηa planatá ghəŋ ta Lazglafta. ¹⁸ Tsaya skwi ta magə yu ta sladighatá sanlaha ma la Yahuda si ta hadika Asiya. Kđakwa da ta tsala ghəŋa da tsa, ta had tskata mnduha hada wu, hwazlađanafa yu ta ghəŋa mnduha guli wa. ¹⁹ Ka má mamu sana skwi gana yu ta həŋ katsi ná, má vərđa la Yahuda ta hadika Asiya ta sagha wlatá i'i da kagha tama. ²⁰ Ka mantsa a tsi wu, ma mnanumna nana mnduha na ta dmaku ya ksaf həŋ ta i'i nda tsi ma fitika lagha da ta kəma gwal ta tsa guma. ²¹ Ta kəma gwal ta

* 24:5 Ngha ta Mata 2:23.

tša guma, gwadagwada yu nda mbraku kazlay: Grafgra yu, “dza’a sli’aganapsli’a Lazglafta ta gwal nda rwa kə’a. Ta ghəŋa tsaya ta tša lu ta guma ta ghəŋa da gita,”» ka’a.

²² Feliks ná, nda sna tsatsi ta skwiha katakata ta ghəŋa tva Kristi kəl tsi ka dzanamtá wi ta həŋ. Ka’a mantsa: «Sagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas ya ná, nghay da ta na gwada ghuni na tša,» ka’a nda həŋ. ²³ Ka mnanata tsi guli ta mali ta ghəŋa la sludzi kazlay: Hamha ta Pwal ma gamak, yaha ka da hbanata nda hba. Ka ta saghasa grahani da katanŋa katsi, yaha da pya həŋ, ka’a.

Pwal ta kəma i Feliks nda Drusil

²⁴ Tsəbakw fitik tahula tša, ka sagha Feliks kawadaga nda markwa tan Drusil, ta nzakway ka makwa la Yahuda. Ka hgagaptá tsi ta Pwal, ka snə tsi ta gwada ta ghəŋa zlgħaftá Yesu Kristi da tsi. ²⁵ Ka zraftá Pwal ta zwa gwada ta ghəŋa nzaku ya ta zdəganatá Lazglafta, nda gwada ta nghuta mndu ta ghəŋani, nda gwada ta ghəŋa ya ka Lazglafta dza’a tša guma ta ghəŋa mnduha. Ka Feliks ksur tsi ka zləŋ mantsa: «La tama, bađu mutsafər yu ta fitik ya guli ná, hgəgəlta da ta kagha tša,» ka’a. ²⁶ Dza’a mutsay yu kasi’i ta tšedi da Pwal ka ŋumna Filiks sizlay, ta kəl tsi gdáta ta hgagaptá Pwal tazlay ka ghwa yiva nda tsi.

²⁷ Səf səf his ka vaku luta ta magay mantsa. Tahula tša vaku his ya, ka mbədapta Purkiyus Festus ta Filiks. Kambəl zdəganata tsi ta la Yahuda ka Feliks ná, ka zlanŋá tsi ta Pwal ma gamak.

25

Lagha Pwal ta kəma Festus

¹ Tahula fitik hkəŋ manda klafta Festus ta slna nzanagħatá hadikani, ka sli’afta tsi ma luwa Sezare ka lafi da luwa Ursalima. ² Ka sli’adagħata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa la Yahuda slanagħata hada. Ka wlatá həŋ ta Pwal da tsi. ³ «Kdəkkdək, kləganŋagħa kla ta Pwal da na luwa Ursalima na,» ka həŋ ndi’ata ka ŋdanŋa nda tsi. Mataba tsaya ná, nda dzra wa tan ŋa pghata buďukwa ŋa dzata ma tvi ta laf tsi. ⁴ Ama ka Festus nda həŋ mantsa: «Wa a Pwal ma gamak ma luwa Sezare. Vərda i’i guli ná, nzdavata a yu wa, dza’a gi vru yu. ⁵ Ka sli’afsl’i’a sanlaha mataba la maliha ghuni mista da ka dza’a ŋni da slanagħata hada ma luwa Kaysariya. Ka mamu skwi maga tsi kul đinaku katsi, ŋa wlata tan,» ka Festus nda həŋ.

⁶ Ka tghas tsi, ka ghwan a fitik za Festus ma luwa Ursalima, ka laha tsi da luwa Sezare. Gamahtsimani, ka sli’aftá tsi, ka lagha da vla tša guma. «Klagapwakla ta Pwal ya,» ka’a. ⁷ Ka lagha Pwal. Ka sli’adagħatá tša la maliha la Yahuda ta sli’adata ma

Ursalima ya ddivis da wamtá Pwal. Ka mnə hən ta gwadaha ta kuzlaku ta kuzlaku, ka tsatsanavatá Pwal, ama had hya gwada kliginj hən wa. ⁸ Ka Pwal mantša: «Had sana dmaku maga yu wu, dər tvə zlahā la Yahuda, dər tvə həga Lazglafta, dər tvə mgham Sezar wu,» ka'a wadapta ghənjani.

⁹ «Ta dṽay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsatá na guma na ta kəma tan ra?» Ka Festus nda Pwal ŋa zḏanafta ŋuduf ta la maliha ta ghəŋa la Yahuda. ¹⁰ Ka Pwal mantša: «Wana yu ma vla tsa guma mgham Sezar. Hadna guli rakwa tsadighatá guma. Had dmaku gana yu ta la Yahuda wu, nda sna vərda kagha ka ghəŋa gha. ¹¹ Ka mamu dmaku gə yu, magamaga yu ta skwi prək ka dzata i'i katsi, ma dza lu ta i'i a ka yu wa. Ama ka had hyahya skwi ma na gwadaha ta mnə hən ta i'i na wu katsi, laviŋ a mndu ta vlatá i'i ta hən wa. Ta ndəba dzvu yu da kagha, ka la na guma na ta kəma mghama Ruma,» ka'a. ¹² «Manda tsa zbanṭa gha ta dza'a na guma na ta kəma mgham ya, dza'a dza'a ka ta kəma mgham Sezar,» ka Festus nda Pwal tahula gwaduvustani nda gwal ta vlatá hidaku.

Lagha Pwal ta kəma i Agripa nda Beranis

¹³ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka lagha mgham Agripa nda Beranis da luwa Sezare da nghanaghata ŋumna Festus. ¹⁴ Ka zata hən ta fitik tsəbakw

hada. Ka rusanaftá ŋumna Festus ta gwada ta ghəŋa Pwal ta tsa mgham ya. Ka'a mantša: «Mamu sana mndu zlidinj Feliks hadna ma gamak. ¹⁵ Ma fitika laha da da luwa Ursalima, ka sli'adaghatá maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu mataba la Yahuda sliḏighata. Ka wlata hən. Kdəkkdək, tsanṅa tsa ta guma ta na mndu na, ka hən nda i'i. ¹⁶ Ta snu a anṅi la Ruma ta gi tsanaghata guma ta mndu mantša ya wa. Tinəl ta guyanata nda guya lu ta tsa mndu ya nda tsa gwal ta wlata ya, ŋa zlananṭa tvi ŋa wadayni ta ghənjani ta kəma tsa gwal ta wlata ya karaku, ka yu nda hən. ¹⁷ Ka saha hən da hadna mista da. Gərdava a yu guli wu, ka gi nzata ŋni ma vla tsa guma gamahtsimani. Hgagaghawa hga ta tsa mndu ya ka yu, ka hgaktá lu. ¹⁸ Ba va wana na mnduha ta wlata na dza'a mna ghwadaka skwi maga tsi, ka yu ná, sew had tdukwa skwi mna hən wa. ¹⁹ Ta ghəŋa zlərdá gwada ta dina tan nda gwada ta sana mndu ta hgə lu ka Yesu ta mtuta, ama ta nda hafu ka Pwal nda ŋani ta mnay yeya. ²⁰ Trapta da ta tsa ghəŋa mndərga skwi mantša ya, ka yu nda Pwal mantša: Ta kumay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsa na guma gha na hada ra? ka yu nda tsi. ²¹ Ama ka dawanjta Pwal ta tsanata mgham Sezar ta gumani, kəl yu ka ŋanata ma gamak dasudasu

ma kdə yu ka ghunay da mgham Sezar,» ka'a. ²² Ka mgham Agripa nda numna Festus mantsa: «Ta kumay i'i ka ghəŋa dā ta snanată gwadā ma wa tsa mndu ya guli,» ka'a. Ka numna Festus mantsa: «Dza'a nda sna ka mahtsim,» ka'a nda tsi.

²³ Gamahtsimani tama, ka lagha i mgham Agripa nda Beranis nda hbatá vgha má mgham mgham ka lamə həŋ da həga tsa guma kawadaga nda mghamha la sludzi, nda gwal dagaladagala ma tsa luwa ya. «Klagaghawakla ta Pwal,» ka numna Festus. Ka kladaghatá lu. ²⁴ Ka numna Festus mantsa: «Mgham Agripa, nda inda gwal ta tskavata hadna ma na vlə na kawadaga nda aŋni. Wana na mndu sli'adagha inda la Yahuda da wlata da i'i ma luwa Ursalima, nduk hadna tani ya kay: "Ra a ka zlanťa na mndu na nda hafu wu," ka həŋ hlaftá wi. ²⁵ Ama i'i, ngha a yu ta skwi prək ka dzata wa. Ka si klawakla ta guma dā ta kəma Sezar ka'a ya, tsaya dza'a kəl yu ka ghunay. ²⁶ Nziya nza tsi ná, mutsaf a yu ta vərđa gwadā ya ŋa vindanaftá mghama Ruma ta ghəŋani wa. Tsaya kəl yu ka klagaghata na mndu na ta kəma ghuni, katkatatani ta kəma gha mgham Agripa, ŋa dawanaptá vli, kada snaŋta yu ta skwi ŋa vinday. ²⁷ Mndu ya tsam lu ma gamak, ka klafta lu ka ghunay kul snaŋťa lu ta vərđa skwi kəl lu ka ksafta ná, tsađaku tsaya ta

nghadaptá yu,» ka'a.

26

Waday Pwal ta ghəŋani ta kəma Agripa

¹ «Ŋagha gwadā tama Pwal, gwadā ta gwadā ŋa wadaptá gha ta ghəŋa gha,» ka mgham Agripa nda tsi. Ka kapaftá Pwal ta dzvu, ka zraftá tsi ta gwadā. Ka'a mantsa: ² «Ta rfu yu katakata gita, a mgham Agripa, nda mutsafta dā ta tvi ŋa mnəŋta gwadā ta kəma gha ŋa wadaptá ghəŋa dā ma inda skwiha ya tsatsadiva la Yahuda. ³ Kəl tsi ka vli-hata rfu katakata ná, nda sna kagha tsidid ta nzakwa la Yahuda nda ghəŋa skwi ya ta zlərdə həŋ tani. Kdəkkdək, ka ksa ka ta ŋuduf, ŋa fihata gha ta sləməŋ ka sna na gwadā dā na.

⁴ «Daga ma ga zwanja dā, nda sna la Yahuda ta nzakwa dā. Nda sna həŋ ka yu nzakwagapta daga tanťan mataba la ini nda ya ma Ursalima. ⁵ Nda sna hahəŋ ta i'i daga manda ghalya. Ka ta kumay həŋ katsi, lavinjlava hahəŋ ta mnay kazlay: Tekw i'i mataba gwal ta fikaghuta si ta ghəŋa dina ŋni ta nzakway ka ŋa la Farisa kə'a. ⁶ Ndanana, wana yu ma guma ta ghəŋa fafta dā ta ghəŋa dā ta tatá imi ta sləməŋ ya tanaf Lazglafta ta dzidziha mu. ⁷ Tsa mndəra amu ghwanpdə his ya guli ná, nda fa ghəŋa tanť ŋa nghanťa magatá tsa tatá imi ta sləməŋ ya. Tsaya ta kəl həŋ ka ŋavata nda fitik tani, nda rvidik tani,

ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ya. Ta ghəja tsa fafta da ta ghəja ya tama, ta kəl la Yahuda ka tsatsafta gwada ta i'i, a mgham Agripa. ⁸ Ari la Yahuda, kabgawu ta kəl kaghuni ka nghanay manda skwi laviŋ a Lazglafta ta sli'aganaptá gwal nda rwa wu kə'a na? ⁹ Vərda i'i guli ná, si maganmaga yu kahwathwata ta kdavakta inda skwi ŋa zadánatá na hga Yesu mnda la Nazaret na. ¹⁰ Tsaya skwi magə yu ma Ursalima guli. Da la mali ta ghəja gwal ta gra skwi ŋa Lazglafta mutsafta yu ta mbraku, kəl yu ka hla ndəghata gwal zlgħay nda ŋuduf ka pghay da gamak. Tsaya dina, ka i'i guli ta psulu ta həj. ¹¹ Ma fitika ray da ta həga tagħa skwa la Yahuda tazlay, si ta gay yu tiri ŋa gwal zlgħay nda ŋuduf katakata ka mbəl raza həj ta hga Yesu. Tsa gatá sida da ya ná, nda nza ŋa zbiŋta həj nduk ma sana luwaha ta sana hadik sizlay.»

Gwadata zlgħafta Pwal ta Yesu

Slg 9:1-19, 22:6-16

¹² «Tsaya tama, kəl yu ka sli'afta ma sana fitik ka dza'a da luwa Damas nda tsa mbraku vliha gwal dra skwi ŋa Lazglafta ŋa dza'a kasa gwal zlgħay nda ŋuduf ya. ¹³ Ta labla yu ta tvi, wər dək fitik ma ghəj tama a mgham Agripa, ka nghanja yu ta saha tsuwadək daga ta luwa wamtá i'i, nda gwal ta dza'a mista da tani. Malaghumala

wudəkwa tsa tsuwadək ya katakata ka ŋa fitik. ¹⁴ Ka zləmbutá ŋni demdem ta hadik. Ka snanťá yu ta sana lwi ta gwadgihata nda gwada Hebru: "Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa da na? Ghuya danwa ŋa ghəja gha na pgha ghəj ta pghə ka nda i'i na," ka'a. ¹⁵ "Wa kagha ní mghama da," ka yu nda tsi. Ka Mgham Yesu nda i'i mantša: "Ti tsa Yesu ta gə ka ta iri ŋani ya. ¹⁶ Sli'afslia ka sladata ka. Kəl yu ka maraghanja ghəja da ná, zbapzba yu ta kagha ŋa magihata slna da, ŋa nzakwa gha ka masləmtsəka da, ŋa mnay gha kinawu ká ka nghanťá i'i gita, ŋa mnay gha ta skwi dza'a maraghanja yu dza'azlay guli. ¹⁷ Da la ghuni nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda ta ghuna yu ta kagha, dza'a katay yu ta kagha guli. ¹⁸ ŋa gwananata gha ta iri ta həj, ŋa sli'agapta tan ma grusl ka lamə da tsuwadək, ŋa kwala halaway ka gəgəлта mgham ta ghəja tan. Lazglafta ta dza'a ga mgham ta ghəja tan. Mantša ya dza'a kəl həj ka mutsafta planata dmakwa tan, ŋa mutsafta tan ta vla nzaku kawadaga nda gwal ta zlgħaftá Lazglafta,"» ka'a.

Mnay Pwal ta slnani

¹⁹ «Mantša ya tama a mgham Agripa, kwalaghu a yu ta sna gwada tsa mndu nghan i'i ta saha daga da Lazglafta ya wa. ²⁰ Katək ná, "mbədanaf wa mbəda ta

nzakwa ghuni, ka mbəɖakta kuni ta vgha da Lazglafta. Magawamaga ta ɲərma slna ɲa maraɲta tsa mbəɖata nzakwa ghuni ya,” ka yu zrafta mnaykaraku ma luwa Damas, nda ya ma luwa Ursalima. Tahula tsa, ka mnanata yu ta inda gwal ta hadika Zudiya, nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²¹ Ta ghəɲa tsaya kəl la Yahuda ka ksaftá i'i ma nzakwa da ma həga Lazglafta má ɲa dzihata. ²² Ama ka katagadiptá Lazglafta. Ha gita, tata kɗaɲkɗa yu ta nzakw ka masləm̄tsəkani ta kəma inda mnduha, nda zwaɲ tani, nda glata mndu tani. Had skwi dza'a mnəglata i'i ka malaghuta ya mnə la anabi, nda i Musa ta ghəɲa skwi dza'a magaku, mna həɲ kazlay: ²³ Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta ɗaɲwa, tsatsi ta nzakway ka taɲtaɲa mndu ta dza'a sli'agapta mataba gwal nda rwa ɲa mnananɲtani ta tsuwadək ta mnduha mu, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.»

Zlghafzlgħa ta Yesu ka Pwal nda Agripa

²⁴ Tata mna tsa gwada ɲa wadapta ghəɲani ya Pwal, ka Festus nda tsi nda lwi dagaladagala mantisa: «Pwal! Halaway ka ra? Tsaghis ka halaway na dzaɲa ta dzaɲa gha na ra?» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka Pwal mantisa: «Mghama da, halaway a i'i wa. Vərdaka gwada ɲa ndanay ta gwadə yu. ²⁶ Nda ghada snanɲta mgham Agripa ta inda tsa

skwiha ya. Tsaya ta kəl yu ka gwada na gwada na kul had dzudzukway ta kəmani. Grafgra yu kazlay: Nda sna tsatsi ta inda tsa skwiha ya kə'a, kabga had ya magə lu ma difa ma difa wa. ²⁷ Mgham Agripa, grafgra ka kazlay: Mantisa ya tsa gwada mana la anabi ya kə'a ra? Nda sna yu kazlay: Na, grafgra ka kə'a,» ka Pwal ²⁸ Ka mgham Agripa nda Pwal mantisa: «Va gi ndukud dza'a nidista ka, ka krista ka kagha ra?» ka'a. ²⁹ Ka Pwal mantisa: «Dər ma ndukud fitikani, dər ma di'ɲ tsi, manda ya kumaɲ Lazglafta, kagha nda ghəɲa gha yeya a wu, ɲa inda na kaghuni demdem hadna na nzakwani, ka nuta kuni manda va i'i. Ama má ma tsam lu nda tsa ta kaghuni tani,» ka Pwal.

³⁰ Ka sli'afta i mgham Agripa nda ɲumna Festus, nda Beranis, nda gwal kawadaga nda həɲ. ³¹ Tahula sagħwa taɲ ma vla tsa guma, ka həɲ mantisa: «Had sana skwi maga na mndu na prək ka dzata, dər ka tsamta ma gamak wu,» ka həɲ. ³² Ka mgham Agripa nda ɲumna Festus guli mantisa: «Ka má zbaɲ a na mndu na ta kla na gumani na ta kəma mgham Sezar wu katsi ná, ma dza'a zliɲzla lu ta na mndu na,» ka'a.

27

Klaghatá Pwal da luwa Ruma

¹ Ka mnaftá lu kazlay: Dza'a sli'i mu ŋa dza'a ta hadika Italiya kə'a. Ka klaftá lu ta i Pwal, nda sanlaha ma vu'aha, ka fanamta ma dzvu ta sana mali ta ghəŋa la sludzi ta hgə lu ka Zuliyus. «Tekw tsatsi mataba maliha ta ghəŋa la sludza Agustus.» ² Ka lamə ŋni da kwambala luwa Adramit ta sli'i ka dza'a da sana luwaha nda ma slərpha hadika Asiya. Ta sli'aftá ŋni, kawadaga Aristarkus, sana mnda la Tesalunik ta nzakway ta hadika Mekaduniya nda aŋni. ³ Gamahtsimani, ka 6hadaghata ŋni da luwa Siduŋ. Ka maganatá Zuliyus ta zdaku ta Pwal. Ka sliŋtá tsi ŋa dza'a naghanaghatá grahani, ŋa katanjtá həŋ. ⁴ Tahula tsa, ka sli'aftá ŋni hada nda kwambalu, ka vru falak ta aŋni. Ka mbədaghatá ŋni ta vgha nda tahula Kiprus. ⁵ Manda tsughwadapta ŋni ta drəf ta nzakway ndusa nda hadika Silisi, nda ya nda hadika Pamfali, ka 6hadaghatá ŋni da luwa Mira ta hadika Likiya. ⁶ Ka mutsaftá tsa mghama sludzi ya ta kwambala luwa Alegzandri ta sli'i ka dza'a nda ta hadika Italiya. Ka pghamta tsi ta aŋni mida. ⁷ Tsəbakw fitika ŋni ta ndəru dəsua. Zlahzlah ka ŋni 6hadaghata ndusa nda luwa Snida. Kulam nda tsa, ka pyaftá falak ta aŋni hada ta dza'a nda ta tsa, ka mbədaghata ŋni ta vgha nda ma sana vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kret ndusa nda

luwa Salmune. ⁸ Zlahzlah ka ŋni labə hada, ka 6hadaghata ŋni da sana vli ta hgə lu ka Nərma vla slada kwambalu ndusa nda luwa Laziya.

⁹ Zuza mu ta fitik katakata kay guli, his nda htsiŋ na mbada na guli, lula fitika suma guli. Tsaya tama kəl Pwal ka mnay ŋa taŋ: ¹⁰ Ka'a mantsa: «Zwana amu, ta ng-hadaptá yu ná, his nda htsiŋ na mbada mu na, da-gala skwi dza'a zlamaghata. Dza'a 6adzaku huzlaha mu nda kwambalu tani. Tsahaya yeya a wu, nda htsiŋa mu tani,» ka'a. ¹¹ Ka kwalaghutá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta sna tsa gwada Pwal ya, ka laghwi da sna ŋa dani ma Kwambalu, nda ŋa mndu ta sway. ¹² Tsaw hada ya guli ná, dina a tsa vli ya ka slada kwambalu gufwak wu, kəl ndəghata gwal ma kwambalu ka mnay kazlay: Mbadma, ka wayaka skwi 6hadaghaha mu da Finiks ma vla slada kwambalu ma luwa Kret, ka dza'a mu za fwak hada, ka həŋ. Tsa Finiks ya ná, zur nda zla6a dədəkwa fitik nza-kwani.

Mghama falak ta drəf

¹³ Fedfedfed ka falaka Sud vyavata. «Zlah dza'a mbadaku na mbada mu na, ka mnduha ma kwambalu.» Ka tsukwaftá həŋ ta kufur ta kəl lu ka slada kwambalu ya, ka kladapta həŋ vzadata nda tvə Kret, luwa ta tsavata ma drəf ya. ¹⁴ Ta nzdava a lu kay ná, ka vyagaftá falak nda mbraku nda mbraku nda ga «zeghwa safa fitik,» nda

ma tsa luwa Kret ta tsavata ma drəf ya. ¹⁵ Ka zlagun̄ta tsi ta tsa kwambalu ya, ka trapta tsi ta ŋafta, ka nzata aŋni tama ka kzla skwi dza'a magaku ta tiŋwu tsa falak ya ta aŋni. ¹⁶ Ka tiŋwaghata aŋni nda tahula sana zwaŋa vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kawda. Ka hlaptá ŋni ta hafu hada. Zlahzlah ka ŋni kat-sakta sana zwaŋa kwambalu tavata ŋa ŋni. ¹⁷ Tahula tđakta taŋ ta tsa zwaŋa kwambalu ya ka famta ma tsa dagala ya, ka habafta həŋ nda tbaŋ ta tsa kwambalu dagala ya, ŋa katay yaha hwanzuđta. Ka zləŋaftá həŋ ta traku dza'a trata həŋ ta dađa wutak ndusa nda Libiya. Ka zliŋtá həŋ ta wupay ta tiŋwa kwambalu. Ma tsaya tama, ka tiŋwu falak. ¹⁸ Gamahtsimani, ka klambarə tsa falak ya ta aŋni katakata. Ka zlraftá ŋni ta hlapta huzla ma tsa kwambalu ya ka pghay da drəf. ¹⁹ Bađu ma hkəna fitik, ka hlaftá hahəŋ nda dzva taŋ ta huzla ksa slna ma kwambalu ka pghaghata da drəf. ²⁰ Kidaghi fitika ŋni, nghava a fitik wu, nghava a tekwatsa wa. Fərtufərtá tsa falak ya katakata. Ta had mnay kazlay: Ta dza'a mbaku ŋni kə'a ma ghəŋa ŋni wa.

²¹ Nda kđa fitika ŋni zaŋ a ŋni ta skwa zay wa. Ka sli'áftá Pwal ma takataka taŋ, ka'a nda həŋ mantša: «Zwana amu, ka má ta snatá kuni ta gwada đa ta mnay kazlay: Ma sli'af

mu ma Kret kə'a kay ná, ma grumus a na falak na wa. ²² Skwi ta mnaghunata yu ndanana ná, drawa ŋuđuf, had ya dza'a zadavaghuta dər turtuk mataba ghuni wu, kwambalu yeya dza'a zwaduta. ²³ Ta na rvidik gita ná, ghunigiha ghuna Lazglafta ta duhwalhani. Tsa Lazglafta nza yu ka ŋani, nda ya ta maganata yu ta slna ya. ²⁴ Ka'a nda i'i ná, "ma zləŋ ka ta zləŋ Pwal, dza'a laghala ka sladata ta kəma mgham Sezar. Wya guli zdaghanzđa Lazglafta ta huđi, dza'a zlanzla ta na gwal kawadaga nda kagha na nda hafu," ka'a. ²⁵ Drama ta ŋuđuf zwanama, nda fa ghəŋa đa ta Lazglafta. Tsa skwi mniha tsi ya, grafgra yu kazlay: Dza'a magaku manda va tsaya kə'a. ²⁶ Nziya nza tsi ná, dza'a zləmbatá tavata sana hadik ta tsavata ma drəf mu,» ka'a.

²⁷ Ta ma ghwanpđə fwada rvidik, ka va klambar tsa falak ya ta aŋni ta ghəŋa drəfa Madeterane. «Zlah ndusa mu nda hadik tama,» ka tsa gwal ta swa kwambalu ya lamər vli da takala. ²⁸ Ka hbafta həŋ ta skwi ta ndəgaku ta zu'i ka vzadata da tsa drəf ya ŋa dzəgha latani. Ka graftá həŋ ka mitir hkənmbsak ndəfəŋ mida. Zadaptá lu dau' guli, ka vzəgladata həŋ, ka grəglaftá həŋ ka mitir hisamsak tghas mida. ²⁹ Yaha kwambalu da grun̄tá palaha ka həŋ zləŋaftá zləŋ, ka vazadatá həŋ ta skwa sladanatá kwambalu fwad nda ga mahulhulani

ɲa sladanatá tsa kwambalu ya. Ka kzlə həŋ ta tsadakwa vli nda mndər. ³⁰ Ka zbə tsa gwal swa kwambalu ya ta tva hwayaghuta, ka fagata həŋ ta tsa zwanja kwambalu ya, manda gwal ta zba dza'a pghadata skwa slada kwambalu nda ta kəma kwambalu, ka həŋ magay. ³¹ Ka Pwal nda tsa mali ta ghəŋa la sludzi, nda tsa la sludzi ya tani mantsa: «Ka nzamə a na mnduha na ma na kwambalu na wu katsi ná, katafta a kuni ta vgha wu,» ka'a. ³² Na tsa snan̄ta tan̄ mantsa ya ná, ka ratsin̄ta həŋ ta tsa tɔan̄ha tsa zwanja kwambalu ya ka zlidin̄ta ta drəf.

³³ Ta ghwan̄ a vli ka tsadaku tama wu, ka Pwal mantsa: «Kdəkwaqdək, tsuwatsa ta skwa zay, ma ghwan̄pɔə fwad̄a fitika ghuni na ta fa ghəŋ mazlay, ta dan̄ a kuni ta skwa zay wa.

³⁴ Kdəkwaqdək, tsuwatsa ta skwa zay ɲa ɲaghunatá ta ɲuduf. Had̄ ya ma kaghuni dza'a dədavaghuta swidani dər ka turtuk wu,» ka'a.

³⁵ Kdawkwani ta tsa gwad̄a ya, ka klafta tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋani ta kəma tan̄ demdem, ka ɔalanaptá tsi*, ka zay. ³⁶ Ka draftá sanlaha ta ɲuduf, ka zə hahəŋ guli.

³⁷ His dər mək nda ndəfəŋ mbsak mku' mida ɲni ma tsa kwambalu ya. ³⁸ Manda baghafta tan̄, ka hlaftá həŋ ta alkama ka pghaghata da drəf

ɲa htanaghutá ndəgaku ma kwambalu.

Badzuta kwambalu

³⁹ Tsadakwa vli, sew tsat-safa a gwal swa kwambalu ta vli ka ga həŋ wu, ama ka nghan̄ta həŋ ta sana maslirin̄itsa vli ka wutak. Ka ma da magaku tsi ná, ka həŋ ka kla tsa kwambalu ya nda ta tsa wutak ya. ⁴⁰ Ka ratsidin̄ta həŋ da drəf ta tsa skwiha ta kəl lu ka sladanatá kwambalu ya. Ma va tsaya guli, ka palidin̄ta həŋ ta zu'a skwa swa kwambalu. Ka sli'anaf̄ta həŋ ta wupay nda ta kəma kwambalu nda ta tvi ɲa tin̄way falak, ka kla həŋ nda tvə sgam ya. ⁴¹ Ka lagha həŋ grun̄ta duvrühwa ta wutak. Ka laghu ghəŋa tsa kwambalu ya tes dida, lavgliŋ a ta gigdavata ɲa sabə wa. Ka lagha gamtsa'uwakwa drəf ɔlidin̄ta tsa kwambalu ya nda tvə mndərani. ⁴² Ka kumə la sludzi ta pslidin̄ta la vu'a, kabga yaha ya dər turtuk da ndapta mataba tan̄ nda bibin̄a. ⁴³ Ka pyaftá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta həŋ ta dza'a magay, kabga va a ta slanaghata skwi ta Pwal wa. Ka'a mnata mantsa: «Inda gwal nda sna ta hlimi ya ná, ka vala həŋ ta drəf, ka dza'a həŋ ta ɔlu. ⁴⁴ Sanlaha ya, ka la həŋ ta kataku, ka ta na sləahwa na kwambalu na a tsi,» ka'a. Mantsa ya magata həŋ, kəl hahəŋ ka katagaptá vgha demdem ka labə ta ɔla ghwa.

* 27:35 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

28

Pwal ma Malta

¹ Tahula katagapta ηni ta vgha, Malta hga tsa vli ta tsa-vata ma drəf ya, ka ηni zlra snaηta. ² Mnduha ma tsa luwa ya ná, ηerma mnduha həη, ka tsu'aftá həη ta aηni. Ka vaηnaghata həη ta vu gik, kabga ta nzaku imi, káka nda mtasl guli. ³ Ka hlafta Pwal ta nivi ka pghay ta ghəηa tsa vu ya, tsaw mamu mupuha mida. Snayni ta hurfukwa vu, gi takwatsak lafi ta dzva Pwal. ⁴ Nghay gwal ma tsa luwa ya ta tsa mupuha ya kzəghəla ta dzva Pwal, ka həη mataba taη mantsa: «Ta psla mndu na mndu na kahwath-wata. Zlahzlah katagapta tsi ta vgha ma drəf kay guli ná, ta zlighisa a yu wu, ba va ta dzaghata da ka guma Lazglafta nda tsi,» ka həη. ⁵ Ka wuslikidiηtá Pwal ta tsa mupuha ya da vu. Had sana skwi ta ghunaηta dekdek wa. ⁶ Kzla ghuyanaftani ta Pwal ka gi zləmbatani ka mtutani a tsi, ηa lamndu si ta kzlay. Ka nzakw həη ná, had sana skwi magana tsi wa. «Sana Lazglafta na mndu ná,» ka həη mbədglaavata.

⁷ Ndusa nda tsa vli ya, mamu vla sana mali ta ghəηa tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. Publiyus hga tsa mndu ya. Tsatsi ta tsu'aftá aηni, ka payaηnatá vli dīna, ka zatá ηni ta fitik hkən ga taη. ⁸ Tsaw ta hani dani ma Publiyus ta ghzləη ta 6asa ηudidar nda klu tani. Ka

lagha Pwal da nghanaghata, ka fanaghatá tsi ta dzvu, ka maga du'a da Lazglafta ta ghəηani, ka mbanaftá tsi. ⁹ Manda mbanafta Pwal ta tsa mndu ya, ka sli'adaghatá gwal kul dughwanaku ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya slanaghata, ka mbambanaftá tsi ta həη. ¹⁰ Ka va vlə həη ta skwi kavghakavgha ηa ηni. Ta sli'i ηni ka dza'a da kwambalu guli, ka tsakanəafta həη ta inda skwi dza'a kata aηni ma mbača ηni.

Bhadaghata Pwal da luwa Ruma

¹¹ Tahula tili hkən, ka sli'aftá ηni ka lami da kwambala luwa Alegzandri, ta hgə lu ka «lazglafta la mbuhwali,» ta zagaptá vyani ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. ¹² Bhadaghata ηni da luwa Sirikuz, ka zata ηni ta fitik hkən hada. ¹³ Ka sli'aftá ηni hada ka 6hadaghata da luwa Regiyu. Gamahtsimani, ka saf falaka Sud, ka 6hadaghata ηni da luwa Puzul baču mahis. ¹⁴ Hada, ka slafta ηni ta zwanama ma zlghay nda ηuduf. Ka həη mantsa: «Kdəkwačkək, zawaza ta luma kawadaga nda aηni,» ka həη nda aηni. Mantsa ya ka ηni 6hadaghata da luwa Ruma. ¹⁵ Ka snaηta zwanama ma zlghay nda ηuduf ta nzakway ma luwa Ruma kazlay: Wa'a həη ta sabi kə'a, ka sli'aftá həη ka sagha da guya aηni ha ta luma Apyus nda ya ma sana vli ta hgə lu ka vla hani hkən ya.

Nghay Pwal ta həŋ, ka rfu tsi ta Lazglafta, ka ufəglavafta vghani. ¹⁶ Bhadaghata ŋni da luwa Ruma, ka zlanəŋtá lu ta tvi ta Pwal ŋa dza'ani nzaku ma ŋani dzuguvi nda ghəŋjani, kawadaga nda sludzi ta nghay.

Mna gwada Pwal ma luwa Ruma

¹⁷ Bađu mahkəna fitik, ka hagaftá Pwal ta gwal dagal-adagala mataba la Yahuda. Ka'a nda həŋ tskavar həŋ mantsa: «Zwanama da, haď sana skwi magana yu ta la amu wa. Dmanaf a yu ta tva nzakwa dzidziha mu wu, ama ka ksaftá lu ta i'i ka vu'a ma luwa Ursalima. Daga hada, ka lamə yu da dzva la Ruma. ¹⁸ Dawadipta tsahaya ta vli, ka kumə həŋ ta zlidista, kabga haď sana skwi ksidiť həŋ nda tsi prək ka dzatá i'i wa. ¹⁹ Tsaw va a aŋni ta zliŋta wu, ka la Yahuda. Ka si mantsa tsi ná, nda nza tkwe' tama ka kla na guma da na ta kəma mgham Sezar, ka yu. Aŋ mndani, ka wla yu ta la'ini a ka yu wa. ²⁰ Tsaya tama kəl yu ka zba nghanja kaghuni ka gwadaŋta mu ta tsa gwada ya. Ta ghəŋja tsa skwi faf la Isra'ila ta ghəŋ tida ya tsamta lu ta i'i ma zida,» ka'a. ²¹ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Haď sana deľewer vindaf lu ta kagha mutsaf aŋni da la Zudiya wa. Haď ya dər turtuk mataba zwana amu ta sagha da mnaftá gwada ta kagha dər ka vzaftá rutsak ta kagha wa. ²² Ta kumay aŋni ta snaŋtá skwi ta ndanu kagha

ka ghəŋja gha nda ma wa gha. Skwi ya snaŋ aŋni ná, nda ndəgha gwal ta pgha rutsak ta na lfida dina ghuni na,» ka həŋ.

²³ Ka tsaftá həŋ ta sana fitik tama ŋa gwayavata taŋ. Bađu tsa fitik ya, ka sli'aftá ndəghata həŋ ka lagha slanaghatá Pwal ma vla nzakwani. Ka zlraftá Pwal ta paslay, ka mnay ŋa taŋ ta gwada ta ga mgham Lazglafta, daga gasərdək, ha tekulemes fitik, ŋa tďakta ghunislaka taŋ ta ghəŋja gwada ta Yesu. Ka mnə tsi ta gwada ma deftera zlahá Musa, nda ya ma deftera la anabi, ŋa taŋ. ²⁴ Ka ksaftá fəlma sanlaha ta tsa gwada ta mnə tsi ya, ta kwalaghutá sanlaha ta tsu'afta dekdək. ²⁵ Ka traptá həŋ ta dzraftawi ka skwa turtuk, ka gazlə heŋ. Ka Pwal nda həŋ mantsa: «A ta ŋa Sulkum nda ghuđa ta mnay ŋa dzidziha ghuni nda ma wa anabi Isaya kazlay:

²⁶ «La da slanaghatá na mnduha na, ka ka nda həŋ na:

Dza'a nda sna kuni nda sləməŋja ghuni, ama tsatsafta a kuni dekdək wa.

Dza'a nda ngha kuni nda ira ghuni, ama tsəmafta a kuni dekdək guli wa.

²⁷ Nana mnduha na ná, təŋtəŋja ghəŋja taŋ.

Dərzliŋdərzla həŋ ta sləməŋja taŋ,

hahafhaha həŋ ta ira taŋ, kabga va'a həŋ ta nghanja nda ira taŋ wu,

va a həŋ ta snaŋta nda
 sləmənja taŋ guli wu,
 da lamə tsi da ŋudufa taŋ,
 da mbədfaktá həŋ ta vgha tvə
 i'i,
 da mbanaftha* yu ta həŋ kə'a
 ya kay."

²⁸ Ala wya tsi tama, ghu-
 nafghuna Lazglafta ta na
 Lfida Gwada na da gwal
 kul nzakway ka la Yahuda.
 Hahəŋ, dza'a snay həŋ,» ka'a.

[²⁹ Kɔakwa Pwal ta mnatá
 tsa gwada ya, ka gazlaghutá
 la Yahuda nda zlerɔay
 mataba taŋ.]

³⁰ Ka zatá Pwal ta vaku rəŋ
 rəŋ his ma tsa həga ta plə tsi
 nda pla ya. Ta tsu'ay ta inda
 mndu ta lagha slanaghata
 hada guli. ³¹ Pyaf a lu wu, ka
 mnə tsi ta gwada ta ghəŋja ga
 mghama Lazglafta. Ka taghə
 tsi ta skwi ta ghəŋja Mgham
 Yesu Kristi, had sana skwi ta
 gurtsaŋta wa.

* **28:27** Ngha ta Isaya 6:9-10.

Tsgħa ta lwa Pwal ña La Ruma

Ga zgwa Pwal

¹ Ii Pwal ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi ta vindaftá na delewer na. Lazglafta ta hgaftá i'i ña nza-kwa dá ka mnda ghunayni. Tsatsi ta zbaptá i'i ña dza'a dá mna Lfida Gwadani ña mnduha.

² Tsa Lfida Gwada ya ná, nda kda fitika tamafta Lazglafta ta imi ta sləmən ta ghəñani tvə la anabi ghalya, ka vindaftá hən ta gwada ta ghəñani ma deftera Lazglafta. ³ Ta ghəñə zwanani ya ka mnda səla yaga lu ma zivra mgham Dawuda tsa gwada ya. ⁴ Ma sli'agaptani ma mtaku, ka kligintá Lazglafta ta ghəñə nzakwani ka zwanani nda mbrakwani ta tsa Yesu Kristi Mghama mu ya. Ka mutsaftá tsi ta inda mbrakwa Sulkum nda ghuəa. ⁵ Nda ma Yesu Kristi zdidintə Lazglafta ta hudi, ka nidifta ka mnda ghunay ña dza'a dá mna gwadani ña inda mndəra mnduha kavghakavgha, ña zlgħafta tañ ka snata tañ. Mantsa dza'a kəl hən ka vlantá glaku ta Yesu Kristi. ⁶ Kaghuni guli ná, tekw kuni mataba tsa mnduha ya, kabga hagafhaga Yesu Kristi ta kaghuni ña nzakway ka ñani.

⁷ Inda kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma, dvuđva Lazglafta ta kaghuni, ka hgaftá tsi ta kaghuni ña nzakway ka ñani. Ka nza zđakatahuđa Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəñə ghuni.

Mamay Pwal ta ng-hanagħatá gwal zlgħay nda ñuduf ma luwa Ruma

⁸ Karaku ná, ta rfanagħarfa yu ta Lazglafta dá nda ma Yesu Kristi ta ghəñə kaghuni demdem, kabga ta kulay lu ta zlgħay nda ñudufa ghuni ma inda vli ta ghəñə hadik. ⁹ Nda sna Lazglafta ya ta maganata yu ta slna nda ñudufa dá turtuk ma mnay dá ta Lfida Gwada ta ghəñə Zwanani, ta skwi dza'a yu mnay. Nda sna kazlay: Ma inda fitika ndəbay dá ta dzvu ná, ta kulay yu ta kaghuni kə'a. ¹⁰ Inda fitik yu ta maga du'a da Lazglafta ña gi vlihatani ta tvi ka ta kumay tsi ña bhadagħata dá da kaghuni sizlay, ¹¹ kabga ta mamay yu katakata ta nghanťá kaghuni. Ta kumay yu ta dguvusta mu ta skwi ya vliha Sulkum ña sgaghunagħatá mbraku ta tva Lazglafta. ¹² Skwi ta ndanu yu ná, ta kumay yu ta vluvusta mu ta mbraku, ta vlagħunatá i'i ta mbraku nda ña dá ma zlgħay nda ñuduf, ta vlihatá kaghuni ta mbraku nda ña ghuni ma zlgħay nda ñuduf.

¹³ Zwanama dá, ta kumay yu ta snanťa ghuni kazlay: Nda kda fitika dá ta zba

ḡhadaghata da kaghuni kə'a, ama kulam gita ta mutsaf a yu ta fitik wa. Ta kumay yu ta ḡhadaghata ḡa ḡa maga slna mataba ghuni, ya dza'a kla kaghuni ta kəma ta kəma manda ya ta magə yu mataba sanlaha ma mnduha ta sana hadikha ya. ¹⁴ Dguvta ghəḡa ḡa ka mnanata ḡa ta Lfida Gwada ta inda mnduha, ḡa la Grek, ḡa gwal nda hida nda ya ḡa gwal kul hidaku tani. ḡa gwal nda guna sləməḡa taḡ nda ya ḡa gwal kul gunaku sləməḡa taḡ tani. ¹⁵ Tsaya tama ta kəl yu ka kuma ḡhadaghata ḡa da kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma guli ḡa mnaghunata Lfida Gwada.

Mbrakwa Lfida Gwada

¹⁶ Ksa a hula ta i'i ka mna Lfida Gwada ḡa mnduha wa. Tsa Lfida Gwada ya ná, mamu mbrakwa Lazglafta mida ḡa mba inda mndu ta zlghafta. ḡa zrafta nda la Yahuda karaku, tahula tsa ḡa kday nda la Grek. ¹⁷ Tsa Lfida Gwada ya ta maray kinawu ka Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tdukwa tawa irani zlghafər həḡ. Had sana tvi wu, ta ghəḡa tsa zlghay nda ḡuduf ya kwenkwen. Nda nza manda ya nda vinda ma deftera kazlay: Mndu ta zlghafta Lazglafta ná, tsaya mndu tdukwa tawa ira Lazglafta, tsa mndu ya guli dza'a nzata nda hafu* kə'a.

Gwal dmaku mnduha ta ghəḡa hadik demdem

¹⁸ Daga ta luwa ta margamata Lazglafta kazlay: Nda basa ḡudufani ta ghəḡa inda dmakuha ta magə mnduha, nda kwala taḡ kul had ta vla glaku ḡani kə'a. Dza'a tsanaghatsa ta guma ta həḡ, kabga ghwadaka skwi ya ta magə həḡ ná, ta hawuha ta kahwathwata. ¹⁹ Skwi má ḡa snanḡa ta ghəḡa Lazglafta ná, difaghu a wu, dəday ta daḡi nzakwani, kabga marananmara Lazglafta ta həḡ. ²⁰ Nzakwa Lazglafta kaghəḡani nda mbrakwani ya ḡa kdekeden ná, skwi ya kul lavintá lu ta nghanḡa ya. Ama daga ka yawu zrafta ghəḡa hadik, lavinjlava lu ta nghanḡa nda ta tva skwiha ya maga tsi. Ta had mndu nda pslaftawi da tsi wa. ²¹ An mndani, nda sna mnduha kazlay: Mamu Lazglafta kə'a kulam nda tsa, had həḡ ta vla glaku ḡani wu, had həḡ ta rfanaghata guli wa. Katək ná, zwaduta zwadu həḡ ma ndanu. Ka nzamtá həḡ ma grusl, sna a həḡ ta skwi tdukwa wa. ²² Gwal nda hida anḡi ka hahəḡ ta gray, tsaw ka rgha həḡ. ²³ Má ḡa tsəlbay taḡ ta tsəlbə ka vla glaku ḡa Lazglafta ya ta nzaku nda hafu ḡa kdekeden ya ná, ka laghu həḡ da tsəlbə ḡa skwa wuyay tsaf lu manda mndu kul had hafu mida. Sanlaha ma tsa skwa wuyay ya ná, manda tsatá zarak həḡ, manda nimtək fwad səla mista taḡ tsatá sanlaha, manda tsatá nahadik sanlaha.

* 1:17 Ngha ta Habakuk 2:4.

²⁴ Tsaya kəl Lazglafta ka zliṅtá mnduha ṅa maga skwi ya kumaṅ maya taṅ. Mantsa tama ka magə həṅ ta skwa hula nda vgha taṅ mataba taṅ. ²⁵ Ka zliṅtá həṅ ta kahwathwata Lazglafta ka laghwī sna tsakalawī. Ka laghwī həṅ da tsəlbu ṅa skwiha ya tsatsaf Lazglafta, ka maga slna ṅa taṅ, ka kwalaghutá tsəlbu ṅa Lazglafta ta tsatsaftá inda skwi. Tsatsi ya raṅ zləzlvay ṅa kđekedzeṅ. Amin.

²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka zliṅtá həṅ ṅa maga skwa hula. Zlaṅzla mi'aha ta guya vgha nda zgwana, ka laghwī da guya vgha nda mi'aha manda hahəṅ, skwi ya kul raku magay kadzeṅkadzeṅ. ²⁷ Manda tsaya zgwana guli, zlaṅzla həṅ ta guya vgha nda mi'aha, ka kakə hara'uwa sani nda sani ta həṅ, ka laghwī həṅ guya vgha zgun nda zgun, skwi ya kul raku magay kadzeṅkadzeṅ. Ka tđanaktá həṅ ta ghəṅa taṅ ta guma ya prək nda ghwadaka skwi ya maga həṅ.

²⁸ Manda va ya kwalaghu həṅ ta snanató Lazglafta ya, ka zliṅtá Lazglafta guli ta həṅ mista tsa ghwadaka ndana taṅ ya. Ka magə həṅ ta skwi kul raku. ²⁹ Ndəghundəgha ghwadaka skwiha kavghakavgha ta magə həṅ: Ta ṅaslu həṅ, ta tsagana həṅ, ta sidi həṅ, ta draku həṅ, ta psła mndu həṅ, ta zlərdawī həṅ, ta tsaghutá mndu həṅ, ka matsaṅwaslay

həṅ, ta tsa mndəra mndu həṅ, ³⁰ ta vza rutsak həṅ ta mndu, ghuma Lazglafta həṅ, ta ghazeṅzeṅ həṅ, ta gla ghəṅ həṅ, ta ghərɓaku həṅ. Me' ka həṅ ta dzatá vgha ṅa maga ghwadaka skwi. Sna a həṅ ta gwada da dadaha taṅ wa. ³¹ Had' ghəṅ da həṅ wu, maga a həṅ ta skwi ta mnata həṅ wu, d'va a həṅ ta mndu wu, tawa a həṅ ta hidahida ta mndu wa. ³² Mataba tsa guli ná, ta nda sna həṅ kazlay: Inda gwal ta nzakwa mndərga tsa nzakuha ya ná, mtaku skwi ta ranťá həṅ kə'a. Magay ta magə həṅ ta tsa skwiha ya kweṅkweṅ yeya a wu, ta ghubay həṅ ta gwal ta maga tsa skwiha ya guli.

2

Guma Lazglafta

¹ Kagma mndu ya ta nza-kway ta tha mndu, dər wa ka, had' ka nda psłaftawī bađu guma wu, kabga ma tsa tsay ta tsə kagma ta guma ta sanlaha ya ná, ta tsə ta ghəṅa gha ka. Tsa kagma ta tsanaghatá guma ta mndu ya ná, ta magay kagma ta va tsa skwiha ya. ² Nda sna amu kazlay: Ta tvani tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəṅa gwal ta maga skwiha mantsa ya kə'a. ³ Kagma mndu ya ta tsanaghatá guma ta ghəṅa gwal ta maga skwiha mantsaya, wya ta magaymagay kagma kay guli. Ta grə ka ná, dza'a ndapnda ka ma guma Lazglafta rki na? ⁴ Lazglafta ná, dagala

zđaku da tsi, dagala ksa
 ɲuɖuf da tsi, ghudza a nda
 ghudza ta skwi wa. Ta gagə
 nda gaga kagha tama rki?
 Ari sna a wa kagha kazlay:
 Tsa zđakwa Lazglafta ya ta
 tiɲwa kagha ɲa mbəɖanafta
 gha ta nzakwa gha kə'a ka
 na? ⁵ Ma tsa tənətá ghəɲa
 gha ya, ka kwalaghutá ka
 ta mbəɖanaftá nzakwa gha
 ya ná, guma ɓasatá ɲuɖufa
 Lazglafta ta tɖanakta ka ta
 ghəɲa gha. Dza'a ksafksa
 guma ta kagha, baɖu ɓasafta
 Lazglafta ta ɲuɖuf ta ghəɲa
 mnduha, ɲa tsanaghatani
 ta guma nda tvani ta inda
 mndu. ⁶ «Ija vlanɲtani ta nisəla
 inda mndu taɓta slani maga*
 tsi.» ⁷ ɲa gwal ta gɖata ta
 maga skwiha ɖinaɖina ɲa
 mutsa glaku nda sgit, nda
 hafu ɲa kɖekedzen ya, dza'a
 vlanɲla Lazglafta ta nzaku
 nda hafu ɲa kɖekedzen ta
 həɲ. ⁸ ɲa gwal ta ga sidi nda
 Lazglafta, ka kwalaghutá sna
 kahwathwata ka laghwi da
 maga ghwadaka skwiha ya
 ná, dza'a ghuzlanəghuzla
 Lazglafta tiri ta həɲ. ⁹ Inda
 mndu ta maga ghwadaka
 skwi, dza'a ghuzlanəghuzla
 Lazglafta tiri. ɲa zrafta ta la
 Yahuda karaku, ka da sagha
 ta la Grek. ¹⁰ Ama ɲa gwal
 ta maga skwiha ɖinaɖina ya,
 dza'a vlanɲla Lazglafta ta
 glaku nda sgit nda zđaku ta
 həɲ. ɲa zrafta ta la Yahuda
 karaku, kada sagha ta la Grek
 guli. ¹¹ Mantsa ya ná, haɖ
 Lazglafta ta gala mndu wa.

¹² Inda gwal ta maga
 dmaku kul haɖ zlahu Musa
 da həɲ, dza'a rwaku həɲ dər
 má haɖ tsa zlahu ya da həɲ.
 Inda gwal ta maga dmaku,
 mamu tsa zlahu ya da həɲ
 guli, nda tsa zlahu ya dza'a
 tsanaghata lu ta guma ta həɲ.
¹³ Gwal ta snatá tsa zlahu
 Musa ya a gwal ta nzakway
 tɖukwa da Lazglafta wu, ama
 gwal ta nzakway ta ksa slna
 manda ya kumə tsa zlahu
 ya gwal ta nzakway tɖukwa
 da Lazglafta. ¹⁴ Gwal kul
 nzakway ka la Yahuda ná,
 sna a həɲ ta zlahu Musa wu,
 tsaw baɖu sani, ta magay
 həɲ ta skwi manda ya ta
 kumə tsa zlahu ya. Haɖ zlahu
 da həɲ wu, vərɖa hahəɲ ta
 nzakway ka tsa zlahu ya.
¹⁵ Tsaya tama ná, slna taɲ
 ta maranɲta kazlay: Tsa skwi
 ta kumə zlahu ta magay lu
 ya ná, nda vinda ma ɲuɖufa
 taɲ guli manda tsaya ɲa taɲ.
 Ta ndanay həɲ baɖu masani
 kazlay: Skwi ɖina maga yu,
 skwi ɖina a maga yu wu
 kə'a. ¹⁶ Tsaya tama, mandana
 Lfiɖa Gwada ta mnə yu na,
 manda tsaya dza'a nzakwa
 tsi baɖu dza'a ghunagata
 Lazglafta ta Yesu Kristi ɲa
 tsanaghatá guma ta ghəɲa
 inda skwi nda ɖifa ma ɲuɖufa
 mnduha ya.

*Kwalaghuta la Yahuda ta
 snatá zlahu*

¹⁷ Kagha ta mnay kazlay:
 La Yahuda i'i kə'a ta dihaftá
 vgha ta zlahu Musa, ta
 ghərɓaku ta Lazglafta, ¹⁸ nda

* 2:6 Ngha ta Zabura 62:13, nda Mahdihi 24:12.

sna yu ta skwi ta kumə Lazglafta ka ka, nda sna yu ta skwi dina ma snaŋta da ta zlahu Musa ka ka, ¹⁹ nda fa ghəŋa gha kazlay: Prək i'i ka dzugwa gwal nda ghulpa kə'a. Tsuwadaka gwal ma grusl yu ka ka ta ndanay, ²⁰ mnda tagha skwi ŋa gwal kul snaŋtá skwi yu ka ka, mnda taghanaftá skwi ta zwani yu, kabga taghadif tagha Zlahu Musa ta inda skwi nda kahwathwata tani ka ka. ²¹ Mantsa nzakwani, ta tagha skwi yu ŋa sanlaha ka ka, tagha a ka ŋa ghəŋa gha rki? Dina a ghali wu ka kagha ta mnay, tata ghali kagha kay guli. ²² Dina a hliri wu ka kagha ta mnay, tata hliri kagha kay guli. Husihahusa skwa wuyay ka ka, tata ghalay kagha ta skwi ma həga skwa wuyay. ²³ Ta ghərɔaku kagha ta nzakwa zlahu Musa mamu da kagha, ta maga a kagha ta tsa skwi ta kumə zlahu ya kay guli wa. Razanaf a ka ta Lazglafta nda tsa ra? ²⁴ Tsaya kəl lu ka vindafta ma deftera Lazglafta kazlay: Ta gwaɔa ta kaghuni ta kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka raza Lazglafta kə'a†.

²⁵ Mantsa nzakwani, ka ta magay kuni ta skwi ta kumə zlahu katsi, ta tvani tsa tsatá fafaɔa ghuni ya. Ala ka si nda tsa fafaɔa gha, ta maga a ka ta skwi ta kumə zlahu wu katsi, nda nza ka manda mndu kul tsaku fafaɔani. ²⁶ Lagha mndu kul

tsaku fafaɔani ka maga skwi ta kumə zlahu Lazglafta ní, had Lazglafta dza'a ngha tsa mndu ya manda mndu nda tsa fafaɔani ra? ²⁷ Ya wya tsa mndu ya ná, had lu ta tsa fafaɔ ma nzakwa mndəra tan wu, ama ta magay ta skwi ta kumə zlahu. Had tsa mndu ya dza'a tsaghaghatá guma ta kagha mndu ta kwalaghutá maga skwi ta kumə zlahu ya ra? Ta wya kay guli, mamu vindatá zlahu Musa da kagha, nda tsa fafaɔa gha guli. ²⁸ Vərɔa mnda la Yahuda ná, tsa ta nghaku tsakwam ya a wa. Vərɔa tsatá fafaɔ guli ná, tsa tsa lu ta nghaku mividani ya a wa. ²⁹ Vərɔa mnda la Yahuda ná, ma ŋuduf nzakwani. Vərɔa tsatá fafaɔ guli ná, ma ŋuduf. Skwi ta vlata Sulkum ná, zlahu ya vindaf lu nda vinda a wa. Vərɔa mnda la Yahuda ná, da Lazglafta ta mutsa tsatsi ta ghubaku, da mndu a wa.

3

Had mndu ta nzakway tɔukwawa

¹ Ndaw malaghuta la Yahuda ka lamndu? Nu hayhaya tsatá fafaɔna? ² Ndaɔa a nzakwani ta nghadaptá lu ta nghaynghay wu, kabga tiŋəl ŋa tan vlagata Lazglafta ta gwaɔani. ³ Ka si kwalaghukwala sanlaha ma həŋ ta zlgħafta ná, dza'a pyafpya tsa slna palamapalama tan ya ta nzakwa Lazglafta ka ŋərma ra? ⁴ Pyaf a wu! Dər má ta tsakalawi inda mnduha ná,

† 2:24 Ngha ta Izekiyel 36:20, Isaya 52:5.

kahwathwata ɲa Lazglafta ta mnay, manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: «kagha Lazglafta, ka gwadagwada ka ta gwada ná, nda sna lu kazlay: tɔukwa tsa gwada gha ya kə'a. Dər má tsafha lu ta rutsak ta kagha, fləwəd dza'a saba ka ma gumanı.»*

⁵ Ka si tsa ghwadaka skwi ta magə amu ya dza'a maraɲtá nzakwa Lazglafta tɔukwa katsi ná, nu ka mu dza'a mnay tama? Dza'a mnay mu kazlay: Tudukwa a Lazglafta wu kə'a tsamaghar tsi ta guma rki? Ma tsa vli ya ná, manda va ya gwadə lamndu gwadata yu ta tsa gwada ya. ⁶ Mantsa a wu! Ka tɔukwa a Lazglafta wu katsi ná, wa ka'a dza'a tsa guma ta ghəɲa mnduha na?

⁷ Ka si tsa tsakalawa ɗa ya ta malaghutá kliginɲa kahwathwata Lazglafta, ka nzaku tsi ɲa vlanɲtá glaku katsi, kabgawu dza'a kəl lu ka tsadighatá guma kazlay: Mnda dmaku ka kə'a tama?

⁸ Ka si mantsa ya tsi ní, nu kwal lu kul mnay kazlay: Magama dmaku kada saba skwi ɗina kə'a? Nu kul magə lu manda ya ta tsanavata sanlaha ta gwada kazlay: Mantsa ya ta mna həɲ kə'a nda aɲni ya na? Nda ra ka tsanaghata Lazglafta ta guma ta tsa mnduha ya.

Gaga inda mnduha ta dmaku

⁹ Kinawu nzakwani tama! Malaghumala amu la Yahuda ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda rki? Malaghumala a amu wa. Ka yu mnata kay ná, nda la Yahuda tani, nda la Grek tani, hahəɲ demdem nzanaghanza dmaku ta həɲ. ¹⁰ Nda nza manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

«had mndu tɔukwa ta wa ira Lazglafta wu, dər turtuk had wa.

¹¹ Had mndu nda sna ta skwi wu, had ya ta psa Lazglafta wa.

¹² Inda tan mbəɗanambəɗa həɲ ta hul ta Lazglafta, nda zada həɲ demdem. Had ya dər turtuk ta maga skwi ɗina wu,

dər turtuk had wa.

¹³ Wa tan ná, manda gunatá kulu nzakwani.

Nda ghanika tan ta nana həɲ ta mnduha.

Ghwana mupuhwa ma huta ta wa tan.

¹⁴ Dagala ksi'i nda ɲaslu ma wa tan.

¹⁵ Nda tsəra səla tan ɲa dza'a dzata mndu.

¹⁶ Inda tvi labə hahəɲ ná, nda hwanzaɓa inda vli,

ta wahu inda mnduha.

¹⁷ Sna a həɲ ta tva zɗaku wa.

¹⁸ Had zləɲa Lazglafta† da həɲ dekdek wa.»

¹⁹ Aɲ mndani, nda sna amu ka kazlay: Inda skwi ta gwadə zlahu ná, ɲa gwal vla Lazglafta ta tsa zlahu ya ɲa tan ta gwada tsi kə'a. Tsaya tama ná, had mndu nda psiaftawi ta kəma Lazglafta

* 3:4 Ngha ta Zabura 51:6. † 3:18 Ngha ta Zabura 14:1-3 nda 53:2-4 nda 5:10 nda 140:4 nda 10:7 nda Isaya 59:8 nda Zabura 36 2.

wu, kada snan̄ta inda mndu kazlay: Gaga h̄əŋ ta dmaku ta kəmani kə'a. ²⁰ Tsaya tama, had mndu dza'a nzakway ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta ta ghəŋa vəl mag-atani ta skwi ta kumə zlahu wa. Zlahu ná, nda nza ŋa snanamtá mnduha kazlay: Gaga kuni ta dmaku kə'a.

Zlghay nda ŋuduf ta nanaftá mndu ka mndu tdukwa

²¹ Ndana tama, maranaŋmara Lazglafta ta tvi ta mnduha dza'a kəl h̄əŋ ka nzakway ka tdukwa mnduha ta kəmani. Tsa nzaku tdukwa ya ná, nda ma zlahu a ta nzakwa lu wa. Mnaŋmna zlahu Musa nda la anabi guli ta gwađa ta ghəŋani. ²² Tsaya tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tdukwa ta kəmani ya nda nza nda ma zlghafta dər wa ta Yesu Kristi. Had ya galap Lazglafta, dər la Yahuda dər gwal kul nzakway ka la Yahuda wa. ²³ Inda taŋ gaga h̄əŋ ta dmaku traptra h̄əŋ ma snan̄tá sgita Lazglafta. ²⁴ Ka zdanaŋta Lazglafta ta hudí ta h̄əŋ ka mbalay, ka nanaftá h̄əŋ ka gwal tdukwa ta kəmani nda ma Yesu Kristi ta pligintá h̄əŋ ma dmaku. ²⁵ Tsa Yesu Kristi ya vla Lazglafta ŋa mtutani ta ghəŋa inda mnduha ka planatá dmakwa taŋ nda usani nda ma zlghafta taŋ ta Yesu Kristi ŋa maraŋta kazlay: Tudukwa tsatsi kə'a. Tsa dmaku si ta magə mnduha ghalya ya ná, ka nzata Lazglafta manda

skwi kul nghan̄ta, ²⁶ ksana ksa ta ŋudufani. Manda va tsaya ta mara Lazglafta ndana guli kazlay: Tudukwa tsatsi kə'a. Tsatsi, tdukwa tsatsi. Ta kumay guli ta nanafta ka gwal tdukwa ta gwal ta zlghaftá Yesu.

²⁷ Ka si mantša tsi tama ní, ta mamu skwa ghuba ghəŋ nda tsa tama rki? Had wa. Kabgawu? Kabga zlghay nda ŋuduf ŋərma skwi, snanatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁸ Nda sna amu kazlay: Nda ma zlghay nda ŋuduf mutsafta mnduha ta nzata ka gwal tdukwa ta kəma Lazglafta kə'a, nda ma snatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁹ Lazglafta ná, ŋa la Yahuda nda ghəŋa taŋ ra? Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda a guli ra? Mantša nzakwani, Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ya guli, ³⁰ kabga turtuktuk Lazglafta. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal nda tsa fafađa taŋ nda ma zlghay nda ŋudufa taŋ. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma zlghay nda ŋudufa taŋ guli. ³¹ Ma tsa zlghafta zlghaf mu ya tama guli ná, hərdiŋhərda mu ta zlahu ra? Hərdiŋ amu wu, katək ná, ŋlanafta ŋlanaf mu ta zlahu.

4

Grafta nda nzakwa Abraham

¹ Ndana tama, nu dza'a mu mnay taghəŋa Abraham ta nzakway ka dzidza mu?

Nahgani mutsaf tsi ma nza-kwani? ² Ka si má ma slnani maga tsi mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta katsi ná, ma ranra ghubayni ta ghəŋani, ama ta wa ira Lazglafta a tama wa. ³ Waka deftera Lazglafta ta mnay na? Ka lu ta mnay ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzlgħa Abraham ta Lazglafta, tsaya* kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani» kə'a.

⁴ Ka magamaga mndu ta slna ná, ta planapla lu ta nisəlani. Tsa skwi plana lu ya ná, mbəhay a mbəha lu wu, skwi ta ranra ya. ⁵ Ama ka lagha mndu ka zlghaftá Lazglafta nda ŋudufani klaf a ta ghəŋani ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta ta ghəŋa tsa slnani ta magə tsi ya wu katsi, dza'a klafkla Lazglafta ta tsa mndu ya ka mndu tdukwa ta wa irani. Mndərga tsa mndu ya guli ná, nda sna kazlay: Mamu tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá gwal dmaku ka gwal tdukwa ta wa irani kə'a.

⁶ Manda va tsaya ka mgham Dawuda guli ta fay ma lahani ta ghəŋa gwal ya klaf Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani dər má maga a həŋ ta skwi dīna. Tsa mnduha ya ná, mamu rfu da həŋ, ka'a.

⁷ «Rfu da gwal plana Lazglafta ta dmakuha tan, ga həŋ.

Rfu da gwal hərdiŋ Lazglafta ta dmakuha tan

⁸ Rfu da mndu kul had Mgham Lazglafta ta mbəda dmakwani†.»

⁹ Tsa rfu mnə mgham Dawuda ya ná, ta ghəŋa gwal nda datsa fafada tan re, ari nda gwal kul datsaku fafada tan guli a na? Ka mu kay na: «Zlghafzlgħa Abraham ta Lazglafta kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka mu.» ¹⁰ Yawu mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta na? Daga ta kul tsaku fafadani re, ari tahula tsanatá fafad a na? Daga ta kul tsaku fafadani. ¹¹ Ma fitika nzakwani ta kul tsaku fafadani, ka klaftá Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlghaftani. Tahula tsa ka tsatá tsi ta fafad. Ka nzaku tsa tsatá fafadani ya, ka ŋizla maranťá nzakwani tdukwa ta wa ira Lazglafta. Abraham ná, dani ma inda gwal kul tsaku fafadani ya, ama ka zlghaftá həŋ ta Lazglafta, ka klaftá Lazglafta ta həŋ ka gwal tdukwa ta wa irani, manda ŋa Abraham ya. ¹² Nda nza ka dani ma gwal nda tsa fafada tan guli, ka ksafksa həŋ ta sada zlghay nda ŋudufa da mu Abraham ta zlghaftá Lazglafta daga ta kul tsaku fafadani ya.

Tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta gwal ta zlghafta

¹³ Tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham nda zivrani tani kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta ghəŋa hadik‡

* 4:3 Ngha ta Zlrafta 15:6. † 4:8 Ngha ta Zabura 32:1-2. ‡ 4:13 Ngha ta Zlrafta 12:2-3, 17:4-6, 22:15-18.

kə'a. Tanaf a Lazglafta ta imi ta sləmən kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu, ama kabga vəl klafta Lazglafta ka mndu tdukwa ma zlghaftani. ¹⁴ Ka si gwal ta maga skwi ta kumə zlahu dza'a mutsa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta mndu ya katsi ná, bətbət tsa zlghafta zlghaf lu ya, had hayhaya tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən ta mndu ya nda tsa tama wa. ¹⁵ Zlahu ná, ta klakkla ta basa nɔdufa Lazglafta, ama ka had zlahu wu katsi, had sana skwi ɲa ɓlanapta wa.

¹⁶ Tsaya tama ná, ma zlghafta nda nɔduf kəl Lazglafta ka vlatá tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən ta mndu ya. Ka mbalay vlata tsi guli. Nda nza tsa skwi taf tsi ta imi ta sləmən ya ɲa inda zivra Abraham. Nza a ka ɲa gwal ta sna skwi ta kumə zlahu kwenkwen wu. Nda nza guli ka ɲa inda gwal ta zlghafta nda nɔduf manda ɲa Abraham ta nzakway ka Da mu demdem ya. ¹⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Fafa yu ta kagha ka dani ma inda mndəra mnduŠ kə'a. Nda nza Abraham ka Da mu da Lazglafta ya zlghaf tsi nda nɔduf. Tsa Lazglafta ya ta vranamtá hafu ma gwal nda rwa. Tsatsi nda mbrakwa hgagaptá skwi kul had ɲa nzakwani mamu. ¹⁸ Fəglaf a lu ta ghən sizlay wu, tsaw mataba tsaya ná, nda fa ghəɲa Abraham, zlghafzlgħa

ta Lazglafta kəl tsi ka nzata ka dani ma inda mndəra mnduha*, manda ya mnana Lazglafta kazlay: Dza'a nda ndəgha zivra gha kə'a ya. ¹⁹ Ta mnanatá Lazglafta ta tsa gwada ya ta Abraham ná, ta ghwan a imani ka hda dərɲək wa. Nda sna guli kazlay: Nda ghada halata i'i kə'a. Guli ná, lula fitika yay markwa tan ta nzakway ka Sara ta zwan. ²⁰ Dgan a ta ghən dekdek ta ghəɲa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən wu. Katak ná, zlghaynda nɔdufani ta vlanjta mbraku, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ²¹ Grafgra guli kazlay: Tsa skwi tidif Lazglafta ta imi ta sləmən ya ná, mamu nda mbraku ɲa magata guli kə'a. ²² Tsaya tama kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa† tawa irani. ²³ Ka klafkla Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani ka deftera Lazglafta mnata ya ná, ta ghəɲa Abraham ndaghəɲani a nzakwa tsa gwada ya wu, ²⁴ nda nza guli ta ghəɲa amu, ka zlghafzlgħa mu ta Lazglafta ta sli'aganaptá mghama mu Yesu ma mtaku ya. Dza'a klafkla ta amu guli ka gwal tdukwa ta wa irani. ²⁵ Lazglafta ta vlatá tsa Yesu ya ma dzva mnduha ɲa dzata ta ghəɲa dmakwa mu. Ka sli'aganaptá tsi guli ma mtaku ɲa nzakwa mu ka gwal tdukwa ta wa irani.

5

Š 4:17 Zlrafta 17:5. * 4:18 Zlrafta 15:5. † 4:22 Ngha ta Zlrafta 15:6.

Slərǝaptá ta zughu nda Lazglafta

¹ Ndana tama, nda nza mu ka gwal tǝukwa ta wa ira Lazglafta ma zlgħafta mu nda ɲuǝuf. Mamu zǝaku mataba mu nda tsi nda ma Mghama mu Yesu Kristi.

² Nda ma tsa Yesu Kristi ya mutsafta mu ta zǝakatahuǝa Lazglafta nda ma zlgħafta mu nda ɲuǝuf. Ta tsa zǝakatahuǝi ya sladafta amu ka rfu, kabga nda fa ghǝɲa mu ta gwata Lazglafta nda amu ma glakwani. ³ Ta ghǝɲa tsaya guli ná, ta rfu mu nda ghuya ǝaɲwa ta ghuyǝ mu, kabga nda sna amu kazlay: Ta taghay ghuya ǝaɲwa ta ksa ɲuǝuf kǝ'a. ⁴ Ksa ɲuǝuf ta klaktá ghuǝasaptá ghuya ǝaɲwa. Tsa ghuǝasaptá ghuya ǝaɲwa ya guli ta klaktá faftá ghǝɲ ta Lazglafta. ⁵ Ka faffa mu ta ghǝɲ ta Lazglafta ná, nzata a ka bǝtbǝt wu, kabga maramaɲmara Lazglafta ma ɲuǝufa mu kǝ'a ǝvutá amu nda ma Sulkumani ya vlama tsi.

⁶ Mantsa nzakwani, ta ma fitika nzakwa mu kul haǝ mbrakwa mu ná, ka saha Yesu Kristi mtuta ta ghǝɲa gwal dmaku ma fitik ya kumaɲ Lazglafta. ⁷ Nda bla ka fata mndu ta ghǝɲani ɲa mtuta ta ghǝɲa mndu ta nzakway tǝukwa. Ka waya ka skwi ba dza'a laviɲlava ta fata ghǝɲani ɲa mtuta ta ghǝɲa mndu ta maga skwi ya ǝina. ⁸ Ka Lazglafta maramaɲtá ǝvutani ta amu na: Ta ma fitika nzakwa mu ta ma dmaku ta saha

Yesu Kristi mtuta ta ghǝɲa amu. ⁹ Ma tsa mtuta mtu Yesu Kristi ta ghǝɲa amu ya, ka klaftá Lazglafta ta amu ka gwal tǝukwa ta wa irani. Mantsa tama ná, nda fa ghǝɲa amu kazlay: Dza'a mbamafmba Yesu Kristi ma ǝasa ɲuǝufa Lazglafta kǝ'a. ¹⁰ Ma fitika nzakwa mu ka ghuma Lazglafta ná, ka slərǝaptá tsi ta zughu mataba mu nda tsi nda ma mtuta mtu zwaɲani. Mantsa tama guli ná, ya nda slərǝa zughu mataba mu nda tsi ya, nda fa ghǝɲa mu guli kazlay: Dza'a mbamafmba nda ma hafa zwaɲani kǝ'a. ¹¹ Tsaya kwenǝkwen yeya a wu, ta ghǝrǝaku mu ta Lazglafta nda ma Yesu Kristi ta slərǝaptá zughu ndanana mataba mu nda Lazglafta ya.

Gwada ta ghǝɲa i Adamu nda Kristi

¹² Samsa dmaku da ghǝɲa haǝik nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Adamu. Ka klaktá dmaku ta mtaku, kǝl mtaku ka lanagħatá inda mndu, kabga gaga inda mndu ta dmaku. ¹³ Ma kǝaku Lazglafta ka vlaɲtá zlahu ta Musa ná, mamu dmaku ma ghǝɲa haǝik. Ma fitika nzakwani ta kul haǝ zlahu ná, haǝ lu ta kulaftá dmaku wa. ¹⁴ Kulam nda tsa, daga ta Adamu ka sagha ta Musa ná, ta ga mghamani mtaku ta ghǝɲa mndu, nduk ta ghǝɲa gwal kul gatá dmaku manda ɲa Adamu.

Adamu ná, ta grǝ nda tsa mndu dza'a sagha nda sa ya lu. ¹⁵ Nda dga katakata na

nzakwa mbalay vla Lazglafta nda nzakwa Adamu. Mantsa nzakwani, ta ghəŋa dmakwa mndu turtuk ta nzakway ka Adamu ná, dagala mnduha ta rwuta. Ama malaghumala tsa mbalaya Lazglafta ta vlata ya. Tsa mbalayani vla tsi nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi ya ná, klanakkla ta zdáku ta ndəghata mnduha katakata guli. ¹⁶ Tsa mbalay vla Lazglafta ya ná, skwi dina ŋani ta magata ka ŋa tsa mndu turtuk ta gatá dmaku ya. Manda gatá tsa mndu turtuk ya ta dmaku ná, ka ksutá guma Lazglafta ta inda mnda səla. Ama tahula vlanŋa Lazglafta ta zdakatahudani ta mnduha dər má dagala dmaku maga həŋ mndani, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tdukwa ta wa irani. ¹⁷ Nda ma dmaku ga mndu turtuk lanaghata mtaku ta inda mndu. Ama nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi mutsafta mnduha ta zdakatahudi katakata da Lazglafta. Ka mbalay vlanŋa tsi ta tsa zdakatahudani ya ta həŋ, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tdukwa ta wa irani nda ma Yesu Kristi, ŋa mutsafta tanj ta hafu ŋa kdekedzenj, ŋa zay tanj ta mgham kawadaga nda tsi guli.

¹⁸ Mantsa tama, manda va nzakwa dmakwa mndu turtuk ta klakta kəl guma ka hbutá inda mndu ya, manda va tsaya guli ná, slna tdukwa maga mndu turtuk ta nanafá inda mndu ka gwal tdukwa guli, ka plinjá

tsi ta inda mndu ma guma, ka mutsaftá həŋ ta hafu ŋa kdekedzenj. ¹⁹ Manda va nzakwa mndu turtuk ta kwalaghutá snanatá gwađa Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nuta ka gwal dmaku ya, manda va tsaya guli ná, mndu turtuk ta snanatá gwađa Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nzakway ka tdukwa mnduha ta wa ira Lazglafta.

²⁰ Ma sagha zlahá Musa, ka sgavaghata saba dmaku ta dađi. Ma vli sgavagha dmaku ya ná, malaghumala sgəglavaghata zdakatahuda Lazglafta guli. ²¹ Manda va nzakwa gay dmaku ta mgham nda ma mtaku ya ná, manda va tsaya ta ga zdakatahuda Lazglafta ta mgham nda ma nzaku tdukwa ŋa mutsa hafu ŋa kdekedzenj nda ma Yesu Kristi Mghama mu.

6

Gwal nda ndi'a vgha tanj nda Yesu ná, mamu hafu da həŋ

¹ Nu ka mu dza'a magay tama ndana? Ka gdavata mu ma dmaku kada sgavaghata zdakatahuda Lazglafta re, ari ki? ² Mantsa a dekdek wa! Mtugudunj mta amu ta dmaku, wa ka amu dza'a gdəglamta ma dmaku na? ³ Sna a kuni kazlay: Ma magamatá batem ná, nda ndi'a mu nda Yesu Kristi, mtumta mu kawadaga nda tsi nda tsa kə'a ra? ⁴ Ma magamatá batem ná, nda gwa mu nda

tsi ma mtakwani, padampada lu ta amu kawadaga nda tsi. Ka sli'aganapta mbrakwa glakwa Da ta Yesu Kristi na nzakwa amu guli nda lfiɗa hafu.

⁵ Anji, nda ndi'a amu kahwathwata nda tsi ma fitika mtuta mtu mu kawadaga nda tsi. Manda va tsaya guli ná, sli'agapsli'a mu ma mtaku manda va ya sli'agap tsatsi na nzakwa mu nda lfiɗa hafu.

⁶ Dina ka snanɗa mu kazlay: Tsa nzaku si ta nzaku mu ghalya ya ná, zɓɓaf zɓɓa lu ta udza zɓɓay kawadaga nda Kristi kə'a, kabga na zadanatá tsa mbrakwa dmaku ma vgha mu ya. Yaha mu kɗanɗa nzaku ka vu'a dmaku ka lu, kəl lu ka magata manda tsaya. ⁷ Mndu ya ta mtuta ná, falau' vghani da dmaku.

⁸ Ka lagha mu ka mtuta kawadaga nda Kristi katsi ná, nda fa ghəɗa mu guli kazlay: Dza'a nzaku mu nda hafu kawadaga nda tsi kə'a. ⁹ Nda sna amu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi ma mtaku, mtugəɓta a guli wu kə'a. Ta had' mtaku nda mbraku ta ghəɗani wa.

¹⁰ Tsa mtuta mtu tsi ya ná, turtuktuk mtuta tsi ta ghəɗa dmakwa mnduha. Ndanana ná, nda hafu tsatsi. Ka na Lazglafta ta nzakwa tsi ta nzakwani. ¹¹ Manda tsaya kaghuni guli, dina ka snanɗa ghuni kazlay: Nda mta kuni, nda dga vgha ghuni nda dmaku kə'a. Ta nzaku kuni nda hafu na Lazglafta, kabga nda ndi'a vgha ghuni nda Yesu Kristi.

¹² Mantsa tama, yaha

dmaku gəgəɓta mgham ta ghəɗa na slu'uvgha ghuni ta mtaku na. Yaha kuni snanatá skwi ya ta kumə tsi. ¹³ Ma zlanɗ kuni ta dmaku ta fawayha ghuni na maga dmaku. Katək ná, vɓanɗavla ta ghəɗa ghuni ta Lazglafta, kabga nda nza kuni ka gwal nda hafu ta sli'agapta ma mtaku. Zlanɗwa fawayha ghuni ta Lazglafta, ka maga tsi ta skwiha ya tɗukwa nda həɗ. ¹⁴ Mantsa tama, ta had' dmaku nda ga mgham ta ghəɗa kaghuni wu, kabga ta mista zlahu a kuni wu, mista zɗakatahuda Lazglafta kuni.

Vu'a dmaku mu re, vu'a Lazglafta a mu na?

¹⁵ Kinawu nzakwani tama! Ka maga mu ta dmaku kabga kwala mu ta kul had' mista zlahu, laghula mu dista zɗakatahuda Lazglafta rki? Mantsa a dekdək wa! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Ka fafa kuni ta ghəɗa ghuni manda vu'a mndu ka snanatá gwadani ná, nda nza kuni ka vu'a tsa mndu ta snu kuni ta gwadani ya kə'a ra? Lavinɓlava ka ta nzakway ka vu'a dmaku, na klay dmaku ta kagha da mtaku. Lavinɓlava ka ta snanatá na Lazglafta, na naghafɓta Lazglafta ka mndu tɗukwa ta ghəɗa vəl snanata gha ta gwadani. ¹⁷ Rfama ta Lazglafta! Ghalya si nda nza kuni ka vu'a dmaku. Ndanana, snasna kuni nda inda nɗufu ghuni ta dughwanɗa skwi ya ta taghu lu na inda mnduha demdem, ka taghaftá kuni.

18 Manda pligighunista ma dmaku, ka nutá kuni ka vu'a maga skwi tdukwa. 19 Manda va ya ta gwadé mnda sála ta gwadaghunata yu ta na gwadá na, kabga pərdaf a kuni ta sənəta wa. Ghalya ná, si zlinzla kuni ta fawayha ghuni ka vu'a maga nədaka skwiha, nda dmakuha ŋa kwal kul sna gwadá da Lazglafta. Ndanana tama ná, zlanwazla ta fawayha ghuni ka vu'a maga skwi tdukwa ŋa nzakway ka gwal ta snanátá ŋa Lazglafta.

20 Ma nzakwa ghuni ka vu'a dmaku ná, Zdəgaghuna a maga skwi tdukwa wa. 21 Sənawu tsa maga kuni tama? Wya ka skwa hula tsa skwiha ya ndana, kabga mtaku kdavakta tsa skwiha ya. 22 Ndana tama guli ná, pligighunispla lu ma dmaku ka nutá kuni ka kwalva Lazglafta ka mutsaftá kuni ta nzata nda ghuəa ma nzakwa ghuni, ŋa mutsay ghuni ta hafu ŋa kdekedzeŋ ma kdavaktani. 23 Manda va tsaya ná, ka ta ga dmaku mndu, nisəlani ná mtaku ya. Ama skwi ka mbalay ta mutsu lu da Lazglafta ná, hafu ŋa kdekedzeŋ ya ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi Mghama mu.

7

Grafta nda nzakwa i marakw nda zə'al

1 Zwanama da, nda sna kaghuni ta zlahu. Ŋa kaghuni nda sna ta zlahu ya, ta mna yu ta na gwadá na kazlay: Ta

ma nzakwa mndu ta ndiri ta ga zlahu ta mgham ta ghəŋa mndu kə'a. 2 Ka graghunaf gra yu 6a! Marakw ga mndu ná, hbafhba zlahu ta zə'ala taŋ ka ta ndiri zə'ala taŋ. Ala, ka mtumta zə'ala taŋ katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ta hbafta ta zə'ala taŋ ya. 3 Ka ta ndiri zə'ala taŋ, ka sli'aftha tsi ka laghwi da sana mndu katsi, hliri ta magə tsa marakw ya nda tsa. Ala ka mtumta zə'ala taŋ katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ya, dər sli'aftha tsi ka laghu wuma ta sana mndu ná, hla a ta iri nda tsa wa. 4 Manda va tsaya nzakwani nda kaghuni guli zwanama. Ma mtuta Kristi ta udza zləŋay ná, mtumta kaghuni guli kawadaga nda tsi, nda dga vgha ghuni nda zlahu. Nda nza kuni ka ŋa sana mndu, ka ŋa tsa mndu ta sli'agapta ma mtaku ya, ŋa magay mu ta skwi dīna ŋa Lazglafta. 5 Ghalya, ma fitika nzakwa mu ta maga skwi ta kumə maya mu ná, dmaku tsa skwi ya ka zlahu ta mnay ŋa mu. Na tsa sənəta mu mantsaya, ka mamaftá mu ta maga tsa skwi lmaf lu ya. Ka ksə tsa ghwadaka skwiha ya ta slna ma amu, ka kla amu da mtaku. 6 Ndanana tama ná, falau' vgha mu da zlahu, mtuguduŋmta mu ta tsa zlahu ya si ta hbamata ya. Lavinlava mu ta maganátá slna ta Lazglafta ma lfida nzaku ta maraməŋta Sulkum. Manda tsa vindaf lu ma zlahu ghalya ya a ta magəgəltá mu wa.

Nzakwa zlahu nda dmaku

⁷ Nu ŋa mnay tama? Zlahu ná, dmaku ya ra? Dmaku a wa. Ama ka má haď ka zlahu wu ná, ma sna a yu ta dmaku wa. Ka má mniha a zlahu kazlay: Ma hara' u ka ta iri ta skwa mndu kə'a ná, ma sna a yu kazlay: Dmaku* ya kə'a wa. ⁸ Mantsa ya tama, ka mutsaftá dmaku ta gaganafá inda hara' uwa skwiha ma i'i nda ma zlahu. Ka má haď ka zlahu wu ná, gratá skwi nda mta na dmaku. ⁹ Ghalya, ma kwala dá ta kul snaŋtá zlahu ná, ta nzutá nzakwa dá yu. Manda snaŋta dá ta zlahu, ka nzatá dmaku nda hafu, ¹⁰ ta mtutá i'i. Lazglafta ná, vlavla tsatsi ta zlahu ŋa mutsa hafu, ama ka klaghatá tsi ta i'i da dmaku. ¹¹ Mutsafmutsa dmaku ta tvi, ka klaftá tsi ta zlahu ŋa nana i'i ka ga dmaku, ka dzihatá.

¹² Tsaw zlahu ná, sagha daga da Lazglafta. Inda gwaďa ya mna tsi ná, nda ghuďa, tďukwa nzakwani, ďina guli. ¹³ Tsaya tama ní, laviŋlava skwi ďina ta dzihata ra? Laviŋ a wu, dmaku katək ta dzihata. Tsa dmaku ya ta klaftá tsa ŋərma skwi ya, ka dzihata nda tsi, kabga ŋa snaŋtá kďavakta nzakwa dmaku. Nda ma zlahu saba dmaku dəďay ta daďi, nda kďavakta ɓadzatani tani.

Mnda səla ná, ŋurdika dmaku ya

¹⁴ Nda sna amu kazlay: Sagha daga da Lazglafta na zlahu kə'a. Tsaw i'i ná,

mnda səla yu habu dmaku. ¹⁵ Kahwathwata ná, sna a yu ta skwi ta magə yu wu, haď yu ta maga skwi ta kumə yu wu, tsa skwi ta husihata ya katək ta magə yu. ¹⁶ Tsaw ka tsa skwi kul kumə yu ya ta magə yu katsi, tsaya kəl yu ka grafta kazlay: Skwi ďina zlahu kə'a. ¹⁷ Tsa ghwaďaka skwi ta magə yu ya ná, i'i a ta gay wa, tsa dmaku ma i'i ya ta gay. ¹⁸ Nda sna yu kazlay: Haď skwi ďina ma i'i, ma na slu'uvgha i'i na wu kə'a, na skwi ta kumə yu ta mnay. Ta kumay yu má ta maga skwi ďina, trid laviŋ a yu wa. ¹⁹ Haď yu ta maga skwi ďina má ta kumə yu wu, skwi kul ďinaku kul kumə yu, ta magə yu. ²⁰ Ka ta magay yu ta skwi kul kumə yu katsi ná, i'i a ta gay wu, tsa dmaku ma i'i ya ta gay.

²¹ Wya skwi ta tapaf ta tazlay ma vgha dá: Ka maga yu ta skwi ďina ka yu ya ná, gi ka ghwaďaka skwi kə'a ta nuta. ²² Ma hyahya ŋudufa dá ya ná, zďigihazďa zlahu Lazglafta. ²³ Ama ma vgha dá, ta tapaf tapa yu ta sana ghwaďaka skwi ta lmu nda vərďa skwi ďina ya ta ndanu yu. Tsa ghwaďaka skwi ma i'i ya, ta na i'i ka vu'a dmaku. ²⁴ Daŋwa dá ŋa dá gra! Wa dza'a dgihata nda na vgha ta kla i'i da dmaku na na? ²⁵ Ta rfay yu katakata ta Lazglafta ta mbidiffta nda ma Yesu Kristi.

Tsaya tama ná, ma ghəŋa dá ya ná, ta kumay yu ta

* 7:7 Ngha ta Sabi 20:17 nda Vrafta ta Zlahu 5:21.

sna zlaha Lazglafta, ama ma vgha da ya, zlaha dmaku ta laghu yu da snay.

8

Nzakway nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa

¹Ndanana tama, tsanaghata a Lazglafta ta guma ta gwal nda ndi'a vgha taṅ nda Yesu Kristi wu, ² kabga mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta vlamatá hafu nda ma Yesu Kristi ta ga mgham ta ghəṅa i'i. Mbrakwa tsa Sulkum nda ghuḅa ya ta klaptá i'i ma mbrakwa dmaku nda ṅa mtaku tani. ³ Traptra zlaha Musa ta maga tsa slna ya, kabga hta ta mbrakwa mnda səla ta pyafta ka magata. Ama ka magatá Lazglafta ma ghunagatani ta zwanjani turtuktuk ma slu'uvgha manda ṅa gwal dmaku, ṅa klagamapta ma dmaku. Nda tsaya tsanaghata Lazglafta ta guma ta dmaku ta magə mnda səla. ⁴ Kada laviṅta mu ta nzaku manda ya ta kumə zlahu kə'a kəl tsi ka magata mantša ya, ṅa nzay mu ta nzaku manda ya ta kumay Sulkum, manda ya ta kumə slu'uvgha a wa. ⁵ Gwal ta nzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ná, tsa ṅa slu'uvgha ya ta laghu həṅ da snay. Gwal ta nzaku manda ya ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa ya guli, tsa ṅa Sulkum nda ghuḅa ya ta laghu hahəṅ da snay. ⁶ Ka laghula lu da snanatá ta ṅa skwi ta zdəganatá slu'uvgha katsi ná, kla ghəṅ da mtaku

tsa. Ka laghula lu da sna skwi ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa katsi guli ná, kla ghəṅ da hafu nda ya da zdaku tsa guli. ⁷ Gwal ta laghwi da snanatá ṅa skwi ta zdəganatá slu'uvgha ná, ghuma Lazglafta həṅ, kabga had həṅ ta sna zlaha Lazglafta wu, traptra həṅ ta snata. ⁸ Gwal ta maga skwi ta zdəganatá slu'uvgha ná, laviṅ a həṅ ta maga skwi ta zdəganatá Lazglafta wa.

⁹ Ama kaghuni, had kuni ta maga skwi manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa, manda ya ta zdəganatá Sulkuma Lazglafta ta nzaku ma kaghuni ta nzakwa kuni ta nzaku. Ka had Sulkuma Kristi ma mndu wu ná, ṅa Kristi a tsa mndu ya wa. ¹⁰ Ka si mamu Kristi ma kaghuni katsi, ta vlaghunavla Sulkumani ta hafu, kabga naghunafna Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani. Aṅ mndani dza'a mtumta kuni ta ghəṅa vəl magata ghuni ta dmaku. ¹¹ Ka si ta nzaku Sulkuma tsa mndu ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya ma kaghuni katsi, va tsa mndu ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku ya, dza'a vranamtá hafu ma tsa slu'uvgha ghuni ta mtuta nda ma tsa Sulkumani ta nzaku ma kaghuni ya.

¹² Ka si mantša tsi tama zwanama, ka dməṅ tsa nzaku ya ta amu. Dəməṅa nzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha a wa. Had amu ta nzay manda ya ta zdəganatá

slu'uvgha wa. ¹³ Ka manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ka kuni nzaku katsi ná, dza'a mtaku kuni. Ala, ka zlanəzla kuni ta ghəŋa ghuni ta Sulkum ka dzata tsi ta skwiha ta zdəganatá slu'uvgha ghuni katsi, dza'a nzakway kuni nda hafu. ¹⁴ Inda gwal ta pghə Sulkuma Lazglafta ná, nda nza həŋ ka zwana Lazglafta. ¹⁵ Tsa Sulkum vlaghuna Lazglafta ya ná, had ta nighunista ka vu'a ŋa zləŋglay ghuni ta zləŋ wa. Tsa Sulkum ya ná, naghunafna ka zwana Lazglafta. Nda ma tsa Sulkum ya ta hga mu ta Lazglafta ka «Aba, Da!» kə'a. ¹⁶ Tsa Sulkuma Lazglafta ya ta mnay ŋa sulkuma vgha mu kazlay: Zwana Lazglafta amu kə'a. ¹⁷ Ka si nda nza mu ka zwanani, dza'a mutsay mu ta skwi ya payamaf tsi. Nda amu tani, nda Yesu Kristi tani, kawadaga mu dza'a mutsa tsa skwi payamaf tsi ya, kabga kawadaga mu ta ghuya danwa, kawadaga mu guli nda tsi dza'a mutsa tsa glaku ya.

Nərma skwi ya faf mu ta ghəŋ tida

¹⁸ Grafgra yu kazlay: Nana ghuya danwa ta ghuyə mu na ná, had lu dza'a walaŋta gray nda tsa glaku dza'a maramaŋta Lazglafta ya wu kə'a. ¹⁹ Inda skwi zlagəgiŋ Lazglafta ná, nda mndər ta kzla həŋ ta tsa fitik dza'a maraŋta Lazglafta ta zwanani ya. ²⁰ Tsaw tsa

skwiha zlagəgiŋ Lazglafta ya ná, nuna həŋ ka skwa bətbət, nda dvay taŋ a nuta həŋ mantsaya guli wu, Lazglafta ta dvaftá nzata taŋ mantsa* ya. Tsaw ta nda fa ghəŋani ta skwi dza'a tsi magay dazlay, ²¹ kabga mamu fitik ya dza'a plin̄ta tsi ta inda skwi ya zlagigiy tsi, ma ga vu'a rwaku. Ŋa mutsay taŋ ta glaku manda ŋa zwana Lazglafta, ŋa nzakwa taŋ flau' vgha taŋ. ²² Nda sna amu kulam gwatna, ta ŋizi inda skwiha zlagigiy Lazglafta, ta basə vgha həŋ manda marakw ta basə yaku. ²³ Hahəŋ ndaghəŋa taŋ yeya a wu, nda amu tinlaghu Lazglafta ta vlamatá Sulkumani ya tani, ta basay basay amu guli ma vgha mu, ka kzla fitika vərda nzakwa mu ka zwana Lazglafta, ŋa nzata mu nda vərda ka falau'wa ta vgha mu. ²⁴ Ma fatá ghəŋa mu mbamafta Lazglafta. Ka nda ghada nghan̄ta skwi ya faf lu ta ghəŋ tida ná, fəgla a lu ta ghəŋ tida wa. Tata fay lu ta ghəŋ ta skwi ya ghada lu ta nghan̄ta ra? ²⁵ Ala, ka nda fa ghəŋa mu ta skwi ta kul nghan̄ta mu katsi ná, nda ksata ŋuduf ta kzla mu ta tsa skwi ya.

²⁶ Manda tsaya guli ná, ta katay Sulkum nda ghuḅa ta amu guli ma hta ta mbrakwa mu. Sna a amu ta maga du'a manda ya ta raku wu, ama ka ndəḅu Sulkum kaghəŋani ta dzvu da Lazglafta da manaka

* 8:20 Ngha ta Zlrafta 3:17.

amu nda ηizi, kul laviñtá lu ta mnay nda wi. ²⁷ Lazglafta ná, nda sna tsatsi ta kđavakta skwi ma ηudúfa mndu. Nda sna ta skwi ta kumə Sulkum ta đaway, kabga manda ya ta kumə Lazglafta ta đawa Sulkum da tsi ta skwi ηa gwal ta nzakway ka ηani.

²⁸ Nda sna amu guli kazlay: *ηa đinakwa tanj mida ta maga Lazglafta ta inda skwi ηa gwal ta đvuta, tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga tanjan ya.* ²⁹ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga tanjan ya, ghadughada ta nanafťa həη ηa gara vgha nda zwanani, ηa nzakwa tsa zwanani ya ka zumali mataba ndəghata zwanama. ³⁰ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta ya, tsa hahəη ya hagaf tsi guli. Tsa gwal hagaf tsi ya guli, hahəη nanaf tsi ka gwal tđukwa ta wa irani. Tsa hahəη nanaf tsi ka gwal tđukwa ta wa irani ya, tsa hahəη ya vlanj tsi ta glaku ta həη.

Dvuđva Lazglafta ta amu

³¹ Ka si mantša tsi, nu ta ηa mnay mu ta ghəηa tsaya tama? Ka si ηa mu Lazglafta ya ní, wa dza'a dzanjťa kəma nda amu na? ³² Lazglafta ná, pyaghu a ta zwanani wa. Vlagavla ka mtuta tsi da manaka amu demdem. Wa kə'a dza'a kwal kul vlamatá inda skwi kawadaga nda tsatsi tama? ³³ Wa dza'a tsafťa skwi ta gwal zabap Lazglafta na? Had' mndu wa. Lazglafta ta hlaftá həη ka gwal tđukwa ta wa irani.

³⁴ Wa ya dza'a laviñta ksutá həη ma guma na? Yesu Kristi ná, mtumta. Ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta maga du'a da manaka amu.

³⁵ Wa dza'a dgamata nda đvuta ya đvu Kristi ta amu na? Ghuya đanjwa re, skwi ta malaghutá mbrakwa mu re, giri re, maya re, pđa lgut re, nzaku ta wa hđak re, budugwa a dza'a dgamata na? ³⁶ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ta ghəηa gwada ta kagha ta kəl ηni ka nzakway ta wa hđak inda fitik.

«Ta kəl lu ka ngha anji manda tuwakha ta klə lu ta tumbła† kə'a.»

³⁷ Ma inda tsa skwiha ya ná, fərtapfərtá amu ma zatá ghwa, nda ma mndu ya ta đvutá amu. ³⁸ Manda va tsaya nzakwani, nda sna yu kazlay: *Dər má mtaku tsi, dər má nzata nda hafu tsi, dər má duhwalha Lazglafta tsi, dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta luwa tsi, dər má nzaku ndanana tsi, dər má nzaku ta kəma a tsi,* ³⁹ *dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta ghəηa hadik a tsi, dər má skwi kighkigh zaghutani ta ghudzifa luwa tsi, dər ma skwi kighkigh zaghutani da ghuvata hadik tsi, had' sana skwi zlaganap Lazglafta nda zliga dza'a dgamata nda tsa đvu ya đvu Lazglafta ta amu, maramanj tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu ya wu kə'a.*

† 8:36 Ngha ta Zabura 44:23.

Lazglafta ta zbaptá la Isra'ila

¹ Kahwathwata na gwaða dza'a yu mnay na, ma hga Yesu Kristi, tsakalawa ða a wa. Manda tsaya ka nzakwani ka ndana ða guli ta mniyata Sulkum nda ghuða. ² Ta kuzliha kuzla ta ñuðufa ða katakata, nda ñra ñuðufa ða inda fitik, ³ ta ghəja zwanama ða ta nzakway ka mndəra ini. Ta ðər ma Ksi'afta Lazglafta ta i'i, ka dgihata nda Kristi, ta mbanafá tsi ta hahəj, ka yu. ⁴ La Isra'ila həj. Hahəj nanaf Lazglafta ka zwanani, hahəj maranañ tsi ta sgitani, nda hahəj dzrafta tsi ta wi, hahəj vlanj tsi ta zlahu, hahəj maranañ tsi ta tvi ká həj ða tsəlbu ta kəmani, hahəj tanaf lu ta imi ta sləməj, ⁵ dzidziha tanj gwal kulanj lu, nda tvi slu'uvgha guli ná, ma mndəra tanj saba Kristi. Tsatsi ta hemanatá inda skwi demdem. Zləzlvama ña ðekðek ta Lazglafta. Ka nza tsi mantša.

⁶ Vraghu nda wani a tsa gwaða Lazglafta ta mnata ya wu, kabga inda gwal ta nzakway yagap lu ma la Isra'ila a ta nzakway ka vərða la Isra'ila wa. ⁷ Guli ná, inda gwal ta nzakway yagap lu ma mndəra Abraham a ta nzakway ka vərða zivirha Abraham wa. Ka Lazglafta nda Abraham na: «Nda ma Izak* dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ⁸ Ghəja tsa gwaða

ya na: Zivir ya yagap lu nda ma slu'uvgha a gwal ta nzakway ka zwana Lazglafta wa. Ama zwani ya yagap lu nda ta tva dzratawa Lazglafta nda Abraham, zwana zivir. ⁹ Wya tsa gwaða ta ta ta imi ta sləməj mnə Lazglafta ya: «Ta vraktá yu kðaghalam mandana luwa ná, nda zwanj† ta ghuva Sara,» ka'a.

¹⁰ Manda va tsaya luta tsi nda Rabika markwa dzidza mu Izak, ka yanatá tsi ta mbuhwali. ¹¹⁻¹² Ma kðə lu ka yatá tsa zwaniha ya, ka Lazglafta nda Rabika mantša: «Mali dza'a ndəba dzvu da sagəj,» ka'a. Ta la a tsa zwaniha ya saha ta hadik, ka snanja tanj ta skwi ðina nda ya kul ðinaku nda tsa ta luta tsa gwaða ya wa. Nzanza tsa skwi ya mantša kada nzakwa skwi ta kumə Lazglafta manda ya tha tsi. Tsa zbañ lu ya ná, ña nzakwani manda ya ta kumə Lazglafta hgafta lu, ta vəl magatani ta slna a wa. ¹³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Zbuzba yu ta Yakubu ka zlanjá Isuwa‡,» ka'a

¹⁴ Kinawu ka mu dza'a mnay tama? Tudukwa a Lazglafta nda tsa tama wu rki na? Mantša ya a ðekðek wa. ¹⁵ Ka Lazglafta nda Musa na: «Ta maganamaga yu ta skwi ðina ta mndu ya ta kumə yu ta maganatá skwi ðina. Ta taway yu ta hidahida ta mndu

* 9:7 Ngha ta Zrafta 21:12. † 9:9 Ngha ta Zrafta 18:10-14. ‡ 9:13 Ngha ta Zrafta 25:23, nda Malatsi 1:2-3. § 9:15 Ngha ta Sabi 33:19.

ya ta kumə yu ta tawatá hidahida tida[§] guli,» ka'a. 16 Tsaya tama, ka zbaƒ zba Lazglafta ta mndu ná, ta vəl kumafta maya tsa mndu ya a wu, ta vəl magatani ta slna a guli wa. Lazglafta tani ta dvafta maganatá skwi dina, ka'a. 17 Wya ka Lazglafta mnanatá Fir'awna, ka vindaftá lu ma defteri: «Faffa yu ta kagha ka mgham ɲa maravata mbrakwa da ta kagha, nda ya ɲa tintá hga da ta ghəɲa hadik* demdem.» 18 Mantsa ya tama ná, ta magay Lazglafta ta skwi dina ɲa mndu ya kumaɲ tsi, ta təɲay ta ɲudufa mndu ya kumaɲ tsi guli.

Manda ya kumaɲ tsi ta maga Lazglafta ta slnani

19 Ka waya ka skwi dza'a mnay ka ɲa da kazlay: Ka si mantsa ya tsi, kabgawu ta kəl Lazglafta ka mnay, magamaga kuni ta dmaku kə'a nda mnduha tama 6a? Tsaw waya dza'a laviɲta kwalaghutá skwi ya kumaɲ Lazglafta na? 20 Kagha mnda səla, wa hga gha ɲa zlərdá ya kumaɲ Lazglafta na? Ta mnay skwi tsaf lu nda rɓisl ɲa mndu ya ta tsaf ta kazlay: Kabgawu kəl ka ka tsaf ta i'i mandana na kə'a ra? 21 Tsa mnda tsaf ta huzla ya a ta laviɲta maga skwi ya kumaɲ tsi nda tsa rɓisl ya ra? Nda va tsa rɓisla turtuk ya, laviɲlava ta tsatsaf ta huzla ya ɲa maga slna nda tsi bađu gwada,

nda ya ɲa maga slnaha bađu walaya fitikha.

22 Ka manda tsaya kumaɲta Lazglafta ta maraɲta basata ɲudufani, nda maraɲtani ta mbrakwani ma su'ayni nda ksatá ɲuduf katakata ta ghəɲa gwal nda fa ɲa zwađuta ma basata ɲudufani ya ní, nu ɲa gha mida tama na? 23 Mantsa ya kumaɲta Lazglafta ta snaɲta mnduha ta glakwa sgitani ɲa gwal tawa tsi ta hidahida ta həɲ, tsa gwal ya thanaf tsi ɲa lami da sgitani ya. 24 Ama tsa gwal hagaf tsi ya, mataba la Yahuda yeya a wu, kulam mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.

25 Tsaya skwi ya mna tsi ma deftera Huseya:

«Mnduha da kuni,
ka yu dza'a hga gwal kul had
ka mnduha da.

Gwal dvu yu kuni,
dza'a hga yu ta gwal si kul
dvuta yu.

26 Ma vli ya mnana lu ta həɲ,
“mnduha da a kuni wu” kə'a
ya, ma tsa vli ya dza'a
hga lu ta həɲ ka Zwana
Lazglafta nda hafu†.»

27 Ka Isaya nda ɲani klanɲta lwi nda zwana la Isra'ila guli na: «Dər manda wutak ta wa ghwa yatá zwana la Isra'ila ná, mtsel yeya gwal dza'a mba'ata mataba taɲ. 28 Dza'a sasa Mgham Lazglafta tsanaghatá guma ta ghəɲa hadik demdem, had dza'a laghwi da gərdaku wu‡,» ka'a. 29 Manda ya mna Isaya ghalya guli na:

* 9:17 Ngha ta Sabi 9:16. † 9:26 Ngha ta Huseya 2:1-3 nda 2:25. ‡ 9:28 Ngha ta Isaya 10:22-23.

«Ka má pdama a Lazglafta ta Mbruta ta zivir wu katsi ná,
 má nda nza mu manda luwa Suduma, má nuna mu manda luwa Gwamura§ guli,» ka'a.

La Isra'ila nda tva mbaku ma zlgHay nda njuduf

³⁰ Kinawu tsa tama? Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, zban a hahəj ta nzakway ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta wu, ka mutsaftá həj ta nzakway ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgHay nda njuduf.

³¹ La Isra'ila ya guli ná, zbanzba hahəj ta magatá skwi ta kumə zlahu, ɲa nzakway ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta, trid traptra həj ta magatá tsa skwi kuman zlahu ya. ³² Kabgawu kəl la Isra'ila ka traptra na? Kabga zban a həj nda ma zlgHay nda njuduf wu, nda ma magatá skwi kuman zlahu dza'a mutsakwa tsi ka hahəj. Ka dzuntá tuthun ta həj «ta palaka tuthun.» ³³ Manda ya nda vinda ma defteri kazlay: Wana yu ta fatá palaka tuthun ma luwa Siyuna,

pala ya dza'a zlambanaptá mnduha.

Mndu dza'a zlgHafta ná, had dza'a pghanaghatá hula wu* kə'a ya.

10

Turtuktuk Lazglafta ɲa inda mndu

¹ Zwanama da, skwi ta kumə yu ma njudufa da ná, ta kumay yu ta mutsafta la Isra'ila ta mbaku. Tsaya skwi ta magə yu ta du'a ta ghəja tan da Lazglafta. ² Nda sna yu kazlay: Ta zbay həj ta Lazglafta nda njudufa tan kə'a, ama sna a həj ta vərda tvi wa. ³ Sna a həj ta tvi ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tdukwa ta wa irani wa. ɲa tan ɲa tan ma zba tva nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta ta magə həj, ka kwalaghutá həj ta tsu'aftá tsa tvi ta kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tdukwa ta wa irani ya. ⁴ Tsaya tama ná, kdanakkda Kristi ta zlahu. Inda gwal ta zlgHaftá Yesu Kristi ná, nanaf na Lazglafta ta həj ka gwal tdukwa ta wa irani.

Inda mndu ta zlgHafta nda mba

⁵ Ka vərda Musa vindafta ta ghəja tva nzaku ka mndu tdukwa nda ma zlahu na: «Inda mndu ta kdanaktá inda skwi manda ya ta kumə zlahu* ná, dza'a mbaku nda mida» ka'a. ⁶ Ama wya ka gwada Lazglafta ta mnay ta ghəja tva nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgHay nda njuduf: «Wa dza'a lafi ta luwa da klagatá Kristi na?» ka ka mndu ná, ghadaghada Kristi ta saha!

⁷ Ma mnə ka guli kazlay: «Wa dza'a laha da ghuvata hadik da klagatá Kristi na kə'a guli,» ghadaghada

§ 9:29 Ngha ta Isaya 1:9 nda 19:23-28. Levitik 18:5.

* 9:33 Ngha ta Isaya 28:16. * 10:5

Kristi ta sli'agapta. ⁸ Tsaw wya ka Musa mnata ma deftera Lazglafta ta ghəŋa tva nzakw tdukwa ta wa ira Lazglafta: Tavata kagha gwada Lazglafta, ma wubisima gha nzakwani, nda ya ma nudufa gha† guli. Tsa gwada ya ná, gwada ta zlgħay nda nuduf ya ta mnə ŋni ŋa mnduha. ⁹ Ka mnaŋmna ka nda wa gha kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a, zlgħafzlgħa ka guli ma nudufa gha kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ma mtaku kə'a, dza'a mbaku ka. ¹⁰ Ma zlgħafta nda nuduf ta nuta lu ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta. Ma mniginta nda ma wubisim guli ta mutsafta lu ta mbaku. ¹¹ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Inda mndu ta zlgħafta ná, ta had hula ta ghəŋani wu‡» ka'a. ¹² Tsaya tama ná, ta had dgəvgha mndu kazlay: La Yahuda yeya, la Grek yeya kə'a wa. Inda taŋ demdem, Mgham turtuk Mghama taŋ, ta vla zdaku katakata ŋa inda gwal ta hwayanavata. ¹³ Nda vinda guli ma deftera Lazglafta kazlay: Inda mndu ta hwayanavatá Mgham ná, dza'a mbaku§ kə'a.

¹⁴ Ka zlgħaf a həŋ wu, kinawu ka həŋ dza'a hwayanavata tama, kinawu ka həŋ dza'a zlgħaftá mndu kul snaŋta həŋ ta gwada ta ghəŋani? Kinawu ka həŋ dza'a snaŋtá gwada ta

ghəŋani guli ka had mndu ta mnananťá həŋ? ¹⁵ Kinawu ka gwal ta mnay dza'a mnaŋta ka ghunaf a lu ta həŋ guli? Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Ngha 6a ta wadahaata vgha mndu ta ghəŋa gwal ta klədanaghatá Lfidá Gwada* ta həŋ kə'a. ¹⁶ Tsaw inda taŋ a ta snatá tsa Lfidá Gwada ya wa. Ka Isaya mnata guli na: Mghama dá! Wa ta zlgħaftá tsa gwada mna ŋni† ya? ka'a. ¹⁷ Mantsa ya ná, ma snaŋtá gwada ta kəl lu ka nuta ka mnda zlgħay nda nuduf. Tsa gwada snaŋ lu ya guli ná, gwada Kristi ya.

¹⁸ Tsaw snaŋ a tama rki 6a? ka yu. Mantsa ya a guli wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta guli na:

«Snavasna hga taŋ ta inda ghəŋa hadik, 6ha6ha lwa taŋ guli ta slrəŋa luwa‡,» ka'a.

¹⁹ Ta sna a la Isra'ila rki? ka yu guli. Ka Musa ghadata mnata guli na:

«Dza'a famfa yu ta kaghuni da dra gwal kul nzakway ka la Yahuda,

dza'a famfa yu ta kaghuni da 6asa nuduf nda gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snaŋtá sana skwi§ ya,» ka'a.

²⁰ Ka Isaya mnatá sana gwada kul raku ka mnayni guli na:

«Slafsla gwal kul psanťá i'i, ta i'i,

† 10:8 Vrafta ta Zlahu 30:12-14. ‡ 10:11 Isaya 28:16. § 10:13 Yuwel 3:5.

* 10:15 Isaya 52:7. † 10:16 Isaya 53:1. ‡ 10:18 Zabura 19:5. § 10:19

Vrafta ta Zlahu 32:21. * 10:20 Isaya 65:1.

maravamara yu da gwal kul
dawanjá i'i guli,

ka Lazglafta*,» ka'a.

²¹ Tsaw ka'a mnata ta ghəŋa
la Isra'ila guli na:

«Pghapgha yu ta dzva da ŋa
tsu'a gwal kwisa ghəŋa
taŋ,

sna a həŋ ta gwada da mndu
ya wu†,» ka'a.

11

¹ Vziŋvza Lazglafta ta
mnduhani tama rki na? ka
yu guli. Mantsa ya a guli
wa. I'i guli ná, la Isra'ila yu,
zivra Abraham. Sabə nda
ma mndəra la Benzamen yu
guli. ² Vziŋ a Lazglafta ta
mnduhani ya zbu tsi daga
ghalya wa. Havakwahava
ta skwi ya vindaf lu ma
deftera Lazglafta ta ghəŋa
Iliya, ma fitika tawayni ta
taw da Lazglafta ta ghəŋa la
Isra'ila, ka'a na: ³ «Mghama
da! Pslapsla həŋ ta la anabi,
ka zlazliŋtá həŋ ta gwirha
gha. I'i turtukwa da ta
pdata, ta psa i'i həŋ guli ŋa
dzata*,» ka'a ya. ⁴ Ama waka
Lazglafta zlgħanaftawani?
«Ta teke'a mnduha da dambu'
ndəfəŋ pghaghu yu, gwal
kul walaŋta tsəlbata ta kəma
ba'al†,» ka'a. ⁵ Ndanana guli
ná, teke'a pđakwa mnduha
hutsekw zabap Lazglafta ma
zđakatahudani. ⁶ Ka si nda
ma zđakatahudi tsi, nda ma
magatá slna a tsa tama wa.
Ka má mantsa a tsi wu, ma

nza a tsa zđakatahudi ya, ka
zđakatahudi wa.

⁷ Nu klatá ghəŋa tsa gwada
ya tama? Tsa ta psə la Isra'ila
ya ná, mutsaf a həŋ wu,
ama gwal dagap Lazglafta
ná, mutsafmutsa hahəŋ.
Təŋanaftəŋa sanlaha ta ghəŋa
taŋ. ⁸ Nda vinda ma deftera
Lazglafta kazlay: Niŋna
Lazglafta ta həŋ dlufur, ka
razliŋtá ira taŋ, ka dərzliŋtá
sləməŋa‡ taŋ kulam gitana
kə'a. ⁹ Ka mgham Dawuda
guli mantsa:

«Ka nza skwa zaya magwal-
gwalaya taŋ ka dəbla
taŋ,

ka kadəŋ ŋa taŋ,

ka tuthun ŋa taŋ nda ya ŋa
ghuzla iri ŋa taŋ.

¹⁰ Ka ghulpgħulpa ira taŋ ŋa
kwala taŋ nghanjá vli,
ka gđavata həŋ nda ŋatá
hul§!» ka'a.

¹¹ Ŋa dekdek zlambuta
həŋ tama rki? ka yu guli.
Mantsa ya a wa. Ma tsa
zlambuta zlambu həŋ ya
kəl gwal kul nzakway ka la
Yahuda ka mutsaftá mbaku,
ŋa gagaftá həŋ da draku. ¹² Ka
si klanakkla tsa zlambakwa
taŋ ya ta skwi dīna ta ghəŋa
hadik, klanakkla tsa hta ta
həŋ ya guli ta skwi dīna
ta gwal kul nzakway ka la
Yahuda katsi, kighkigh dza'a
nzakwa tsi badu vrvakər
inda la Isra'ila tama?

*Tva mbakwa gwal kul had
ka la Yahuda*

† 10:21 Isaya 65:2. * 11:3 1 Mghamha 19:10, 14. † 11:4 Aya 3-4: Ngha
ta 1 Mghamha 19:10, 18. ‡ 11:8 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:3 nda Isaya 6:10.

§ 11:10 Zabura 69:23-24.

¹³ Ndanana, nda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwada yu. Lazglafta ta ghunaftá i'i da kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ta ghər̀baku yu ta tsa slna da ya, ¹⁴ ɲa sl'anaftá ɲudufa zwanama da ɲa draku ka má ta magaku tsi ɲa mbanaftá sanlaha mataba taɲ. ¹⁵ Ma tsa wuɲɲta Lazglafta ta həɲ ya, slər̀bapta Lazglafta ta zughu matabani nda hamata mnduha ta ghəɲa haɲik. Ka si mantsa ya tsi, kinawu kə'a dza'a magaku baɲu tsu'uglafta Lazglafta ta həɲ? Sabə ma mtaku ka nzata nda hafu a tsa ra?

¹⁶ Ka taɲtaɲa tsa'atá skwa zay, vlaɲtá Lazglafta lu ná, pɲakwani guli* ná, ɲani ya. Ka ɲa Lazglafta slrəɲa fu ná, ɲani zligimaha tsa fu ya guli. ¹⁷ Ka ɲatsanaghutá lu ta zligimaha fwa zaytuɲ ya ta hvə lu nda hva, ka tsaktá ya ma mtak ndi'af ta tida. Kagha mndu kul nzakway ka la Yahuda ná, manda fwa zaytuɲ ma mtak ka. Kagha tsa ndi'af lu ta dughwanani ta nzakway ka la Yahuda ya. Ndanana tama ná, ima slrəɲa tsa fu ya ta mutsə kagha. ¹⁸ Ka si mantsa tsi tama, ma ghər̀bə kagha ta ghər̀baku ta ghəɲa tsa zligimaha ya. Ka ta ghər̀baku ka katsi, dīna ka snanɲa gha ta kagha a slrəɲani wu, ta tsa slrəɲ ya nzafta kagha kə'a.

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a

* 11:16 Ngaha ta Mbsak 15:19-21.

mnay ka kazlay: Datsiɲ nda ɲatsa a lu ta zligimahani, ka ndi'af ta i'i ra kə'a? ²⁰ An mndani, manda tsaya nzakwani. Ta ghəɲa kwala taɲ kul zlglafta nda ɲuduf, ɲatsiɲta lu ta hahəɲ, ama kagha, ma zlgəɲ nda ɲuduf gha nzafta kagha nda ndi'atá vgha tida. Ma laghu ka da ghər̀baku, zləɲa ta Lazglafta. ²¹ Ka si zлана a Lazglafta ta zligimaha fu ya ta hvə lu nda hva ya wu katsi ní, kagha yeya dza'a zlaghata tsi ka zlgəɲ a ka rki? ²² Hada tama ná, grafgra kazlay: Dagala zɲaku da Lazglafta, dagala sidi da tsi guli kə'a. Ta sidi nda gwal ta zlambuta, ama nda kagha ná, mamu zɲakwani ka dihavadiha ka ma tsa zɲakwani ya. Ka mantsa ya a tsi wu, dza'a tsiɲtsa lu ta kagha guli.

²³ Manda va tsaya hahəɲ guli, ka gɲava a həɲ ma tsa kwala taɲ kul zlglafta nda ɲuduf ya wu ná, mamu Lazglafta nda mbrakwa ndi'iglanaftá həɲ ta vla taɲ. ²⁴ Ka si kagha, nzakwa fwa zaytuɲ ma mtak ta tsagaghata lu ka ndi'anafta ta fwa zaytuɲ ya ta hvə lu nda hva ka katsi ya ní, hahəɲ ta nzakway ka fwa zaytuɲ ta hvə lu nda hva nzakwa taɲ yeya, dza'a kwal lu kul ndi'iglanafta ta va tsa dughwanani ya rki?

Dza'a mbaku inda la Isra'ila

25 Zwanama da, va a yu ta nzakwa ghuni kul snan̄ta difatá skwa Lazglafta wu, da klaftá kuni ta ghə̄ŋa ghuni ka gwal nda difil ma ghə̄ŋa tan̄. Gd̄avagda sanlaha ma la Isra'ila nda tən̄atá ghə̄ŋ, ha ka sli'adaghata nekwata gwal kul nzakway ka la Yahuda da Lazglafta. 26 Manda va tsaya ná, dza'a mbanafmba lu ta inda la Isra'ila. Manda ya nda vinda na:

«Dza'a saghasa mnda mba mndu daga ma Siyuna, ŋa hliŋtani ta kwal kul sna gwada ma ŋudufa mndə̄ra la Yakubu.

27 Dza'a klaghukla yu ta dmakwa tan̄,

tsaya dza'a nzakway ka dzratawa da nda hən̄†,» ka'a.

28 Ta ghə̄ŋa skwi ta ng-hanata Lfida Gwada, nda nza hən̄ ka ghuma ta gwada ta kaghuni. Ama ta ghə̄ŋa gwada ta zabatani, dvudva lu ta hən̄ ta gwada ta dzidziha tan̄. 29 Skwi ya vla Lazglafta, nda hgu ya hgaf tsi ná, had ta mbə̄dglanafta wa.

30 Ghalya ná, manda va tsaya kaghuni guli. Si kwalaghukwala kuni ta sna gwada da Lazglafta. Ndana ná, tawa tawa Lazglafta ta hidahida ta kaghuni nda ma kwalaghuta tan̄ ta snatá gwada Lazglafta.

31 Manda va tsaya ndana ná, kwalaghukwala hahən̄ ta snatá gwada, ka nzaku tsi ka skwi ŋa mutsafta tan̄ ta tawa hidahida nda ma tsa tawa

hidahida Lazglafta ta tawata ta kaghuni ya. 32 Hamha Lazglafta ta inda mnduha ma kwal kul sna gwada, kada tawata tsi ta hidahida ta hən̄ demdem.

Di'in gwada ta Lazglafta

33 Di'in gwada ta Lazglafta! La ta difilani nda snan̄ta skwani ná, laviŋ a lu ta sliŋta wa. Wa dza'a laviŋtá tsi-laptá skwi ya kura Lazglafta na? Malaghumala skwi ya ta magə̄ tsi ta mbraku. Ka deftera Lazglafta ta mnay na:

34 «Wa ya ta laviŋta snan̄ta ndana Lazglafta na?

Wati ma mndu ya ta vla hidaku ŋani na?†

35 Wati ma mndu ya ta vlan̄ta skwi ta Lazglafta, ŋa faftani ta ghə̄ŋ ta vranamta na\$?» ka'a.

36 Sagha da tsatsi inda skwi, nda ma tsatsi nzata inda skwi, ka ŋani inda skwi. ŋa Lazglafta glaku ŋa kdekedzen. Amin!

12

Lfida hafu ma Kristi

1 Zwanama da, dagala tawa hidahida Lazglafta ta amu. Tsaya tama ta kəl yu ka ndə̄ba ghunata dzvu. Vlan̄javla ta ghə̄ŋa ghuni tsuhtsuh ta Lazglafta manda skwa pla ghə̄ŋ nda hafu mida, nda ghuḅa ta zdə̄ganata. Tsaya vərđaka tva tsəlḅay ghuni ta tsəlḅu ŋani. 2 Ma ksə̄ kuni ta sadá mnduha ma na ghə̄ŋa hadik na, zlan̄wa Lazglafta ka

mbədaghunafta tsi ta ndana ghuni ka lfid, kada laviŋta kuni ta tsatsaftá skwi ta kumə Lazglafta, skwi ya ta dínuta, ta zdəganata, ta payuta.

³ Nda ma tsa zdakatahudi zdidin Lazglafta ka fimta ma slnani ya, ka yu ta mnay ŋa inda kaghuni ná, ma klaf dər wa ta ghəŋani ka sana skwi. Manda ya ta raku, ka dər wa ka klafkla tsi ta ghəŋani, ka gray nda slna zlghay nda ŋuduf ya vlan Lazglafta.

⁴ Inda mndu ná, tsuhmbura vgha turtuk nzakwani, tsa vgha ya guli ná, nda ndəgha fawayha tida. Ka skwa turtuk a slna tsa fawayha ya guli wa.

⁵ Manda tsaya guli ná, nana ndəghata amu na ná, tsuhmbura vgha turtuk mu ma Kristi. Ka faway ka faway nzakwa inda na amu na guli.

⁶ Zdazda Lazglafta ta hudi ka dagamaftá slna ŋa magay mu manda ya kumaŋ tsi. Ka kla lwa gwada Lazglafta vlan Lazglafta ta mndu ya, ka kla tsi ta tsa lwi ya manda ya vlan Lazglafta ta mbrakwa magay.

⁷ Ka hgaf ŋa maganata slna ta mndu Lazglafta ta mndu ya, ka ndi'andi'a tsi ka magay. Ka tagha skwi ŋa mndu vlan Lazglafta ta mbrakwa magay ta mndu ya, ka tagha tsi ŋa taŋ.

⁸ Ka vla mbraku ŋa mnduha vlan Lazglafta ta mbrakwani ta sani ya, ka vla tsi ta tsa mbraku ya ŋa taŋ. Ka muvla vlan Lazglafta ta mndu ya, ka vla tsi nda kwal kul tha madər mistani. Ka nzaku ka

mali ta ghəŋa sanlaha vlan Lazglafta ta mndu ya, ka nza tsi kwatskwats ma slnani. Ka tawa hidahida ta mndu vlan Lazglafta ta sani ya, ka maga tsi nda rfu.

⁹ Hmətət ka kuni dvuvustá vgha ghuni, ma magə kuni ta madgwirmadgwir. Ka husaghunahusa inda ghwadaka skwi. Nafwa vgha ta skwi dina.

¹⁰ Manda zwanama ka kuni dvuvustá vgha ghuni mataba ghuni. Nawanəŋa ta tinlaghuta vlan tá glaku ta sani ta ghəŋa ghuni.

¹¹ Kwatskwats ka kuni, ma yadi kuni ta yadi, ufa ka vgha ghuni ka maga slna Mgham Yesu.

¹² Nzawanza nda rfu ma fata ghəŋa ghuni. Ksawaksa ta ŋuduf ma ghuya danwa. Ndi'awandi'a ka maga du'a ma zlan kuni.

¹³ Dguvuswa dga ta skwa ghuni nda gwal zlghay nda ŋuduf ta pday. Tsu'awatsu'a ta matbay.

¹⁴ Dawawa tfawi ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. Dawawa tfawi ta ghəŋa taŋ, ma ksi'i kuni ta həŋ.

¹⁵ Rfawarfa ta rfu kawadaga nda gwal ta rfu. Tawawatawa ta taw kawadaga nda gwal ta taw guli.

¹⁶ Hmətət ka kuni nzaku mataba ghuni sani nda sani. Ma zbə kuni ta gla ghəŋ. Magawamaga ta skwi ya ta nghə lu kul had'hayhayani. Ma klaf kuni ta ghəŋa ghuni ka gwal nda sna ta inda skwi.

¹⁷ Ma vranam kuni ta ŋaslu nda ŋaslu ta mndu. Zbawa maga skwi dina ta wa ira inda mnduha.

¹⁸ Ka ta magaku tsi ŋa nzata nda zdaku nda

inda mndu ná, magawamaga ta kdavakta mbrakwa ghuni. ¹⁹ Zwanama da, ma planam kaghuni ka ghəja ghuni ta n̄asla mndu, zlanəwazla ta basa n̄udufa Lazglafta. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «l'i dza'a planamtá mndu, i'i dza'a vranamta*,» ka Mgham Lazglafta mnata. ²⁰ Katək na, «ka ta kuzlan̄kuzla maya ta ghuma gha katsi, vlan̄vla ta skwi n̄a zay, vlan̄vla ta imi n̄a say. Ma tsa maganata gha mantša ya ná, nda nza manda skwi ta hanzanaghatá lanzəja vu ka ta bđəmani†.» ²¹ Ma zlana ka ta ghəja gha ka gay n̄aslu ta mgham ta ghəjani. Katək ná, maga kagha ta skwi dīna n̄a n̄raptá n̄aslu.

13

Sna gwada da n̄umna

¹ Ka hanin̄hana inda mndu ta ghəj mista n̄umna, kabga inda mndu ta ga mgham ná, Lazglafta ta vlan̄jtá həj, Lazglafta ta fata n̄umna. ² Tsaya tama, mndu ta pgha ghəj nda n̄umna ná, tənanaftəja ta ghəj ta ghəja zlahu ya fa Lazglafta. Mndu ta tənanaftá ghəjani guli ná, dza'a klanakkla ta daŋwa ta ghəjani. ³ Hađ gwal ta maga skwi dīna ta zləja n̄umna wu, gwal ta maga ghwadaka skwi yeya ta zləjay. Ta kumay ka ta kwal kul zləja n̄umna ki'e? Ala maga ta skwi dīna, dza'a rfaghagha rfa. ⁴ Nda

nza mnda n̄umna ka mnda maganatá slna ta Lazglafta n̄a kata kagha. Ala, ka ghwadaka skwi ta magə ka katsi, zləja, kabga ka bətbət a ta kla tsi ta budgwani wa. Ma tsa n̄zakwani ka mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya ná, nda nza tsatsi n̄a maran̄jtá basa n̄udufa Lazglafta n̄a planamtá inda gwal ta maga ghwadaka skwi. ⁵ Tsaya tama ná, nda ra ka hanaganatá ghəj mistani. Ta ghəja zləja ghuya daŋwa yeya a wu, ta daslay dər amu ma ghəja mu.

⁶ Tsaya ta kəl dər kaghuni ka pla dzumna. Tsa gwal ta ts kay ya guli ná, Lazglafta ta pghatá həj n̄a magay tan̄ ta tsa slna ya dīna. ⁷ Vlan̄wavla ta inda tsa mnduha ya ta skwi ta ran̄ta həj: Plawa dzumna n̄a gwal ta tska dzumna, plawa dzumna huzla n̄a gwal ta tska dzumna huzla. Zləjawazləja ta gwal ta raku ka zləjay ghuni, vlan̄wavla ta glaku ta gwal ta raku ka vlan̄ta ghuni ta glaku ta həj.

Dva mnda səla

⁸ Ma nzaf dməja mndu ta kaghuni. Ba dməja d̄vutá sani nda sani yeya katsi gđavata. Mndu ta d̄vutá mnduha ná, snasna ta inda zlahu. ⁹ Tsa zlahuha ya na: Yaha da hliri, yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da ghali, yaha ka da hara'utiri, nda inda pđakwa sanlaha ya ná, nda gwagwa həj ma tsa gwada ta mnay kazlay: Dvudva ta mnda səla

* 12:19 Vrafta ta Zlahu 32:35. † 12:20 N̄gha ta Mahdihdi 25:21-22.

manda va ghəŋa gha* kə'a ya.
¹⁰ Had' d'vu ta maga ghwadaka
 skwi ŋa mndu wa. D'vu ta
 dzanaghata ghəŋa zlahu.

*Nzata hzleŋa ka kzla sagha
 Kristi*

¹¹ Navawaŋa, kabga nda sna
 kaghuni ta na fitik mida lu gi-
 tana na. Fitika sli'aftha ghuni
 ta hani nana. Kəl yu ka mnay
 mantsa ya na: Mal ndanana
 ndusavamata mbaku, ka
 ya ma fitika zlgħafta mu.
¹² Nda dga rvidik, ndusa
 tsad'akwa vli. Slurtiŋmaslurta
 ta slna grusl, ka pghavata mu
 ta huzla vulu ta nghanatá
 tsuwad'ak. ¹³ Nzamanza ta
 nzaku ya ta raku manda
 skwi gifitik. Zluŋmazla ta
 mblitá skwi nda ghuyaku.
 Zluŋmazla ta sli'inqsli'inq nda
 hliri. Zluŋmazla ta zlərdawi
 nda draku. ¹⁴ Sudavawa
 suda ta Mgham Yesu Kristi.
 Ma laghu kuni hamta ghəŋ
 ka maga skwi ta zdəganata
 slu'uvgha.

14

*Ma laghu kuni tsa guma ta
 mndu*

¹ Tsu'awatsu'a ta mndu ya
 nda hta mbrakwani ma zlg-
 hay nda ŋuduf, ma vzə kuni
 ta rutsak ta skwi ya ta ndanu
 tsi. ² Inda skwi, ta zay yu, ka
 sani ma ŋani ma zlgħay nda
 ŋuduf. Ama mndu ya nda
 hta zlgħay nda ŋudufani ya
 guli ná, masu'ata yeya ŋani
 ta zay. ³ Ma thə mndu ta za
 inda skwi kazlay: Wa kagha
 na kə'a nda mndu kul had'

ta zay. Ma tsə mndu kul
 zay ta guma ta ghəŋa mndu
 ta zay guli, kabga tsu'afsu'a
 Lazglafta. ⁴ Wa kagha ŋa
 tsay kagha ta guma ta kwalva
 sana mndu? Ka nda slada tsa
 mndu ya, ka nda zləmba a tsi,
 nghanatá danəhəgani tsaya.
 Zləmbuta a wu, kabga mamu
 Mgham Yesu nda mbrakwa
 hinistá dzvu.

⁵ Mal ya fitik ya ka hamata
 sana fitikha, ka sani ta
 ndanay. Ka skwa turtuk həŋ,
 ka sani nda ŋani. Dina ka
 snaŋta dər wa ta graftá skwi
 ya ta ndanu tsi. ⁶ Ma tsa
 mndu ta daganaptá ya má,
 ŋa Mgham Yesu ta maga tsi.
 Tsa mndu ta za inda skwi
 ya, ŋa Mgham Yesu ta maga
 tsi, kabga ta rfanagharfa ta
 Lazglafta ta ghəŋani. Mndu
 kul za inda tsa skwiha ya,
 ŋa Mgham Yesu ta maga
 tsatsi guli, ta rfay tsatsi guli
 ta Lazglafta. ⁷ Had' mndu
 mataba amu ta nzaku nda
 hafu ka ŋa ghəŋani wa, had'
 mndu ta mtaku ka ŋa ghəŋani
 guli wa. ⁸ Ka ta nzaku mu nda
 hafu ná, ka ŋa Mgham Yesu ta
 nzakwa mu. Ka ta mtaku mu,
 ka ŋa Mgham Yesu ta mtakwa
 mu. Dər tata nzaku mu nda
 hafu, dər mtumta mu, ŋa
 Mgham Yesu mu. ⁹ Kristi ná,
 mtumta ka vragaptá tsi nda
 hafu ŋa nzanaghata ta ghəŋa
 gwal nda rwa nda gwal nda
 hafu tani. ¹⁰ Kagha tama,
 kabgawu ta kəl kagha ka tsa
 guma ta ghəŋa zwanəjama gha?
 Kagha guli! Kabgawu ta kəl
 kagha ka mnay i wa kagha

* 13:9 Ngha ta Sabi 20:13-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:17-21 nda Zlahu 19:18.

na, ka'a nda zwanama gha na?
Wya dza'a laghala inda amu
demdem ta kama Lazglafta
na tsamaghatani ta guma.
11 Manda ya nda vinda ma
deftera Lazglafta na:

«Ka i'i Lazglafta hafu ta
mnaghunata,
dza'a saghasa inda mndu
tsal'bata ta kama da.
Inda tan dza'a mnay han
nda wa tan kazlay: I'i
Lazglafta* ka'a.»

12 Mantsa ya tama na, inda
amu dza'a mnay mu nda wa
mu ta skwi ya maga mu na
Lazglafta.

*Dina a zlambin'ta zwanama
wa*

13 Ma tsagl'e mu ta guma ta
ghanja sani nda sani mataba
mu. Kat'ak na, dina ka ndanay
dar wa kazlay: Yaha yu da
nzakway ka skwa tuthun da
zlambin'ta yu ta zwanama da
ka'a. 14 Ma ndi'ata vgha da
nda Yesu Kristi na, nda sna
yu tsidid kazlay: Had sana
skwi kul ghubaku wu ka'a.
Ama nda nza tsa skwi ya
kul ghubaku ka na mndu ta
klafta ka skwi kul ghubaku.
15 Ala, ka ma skwa zay ta za
ka demanafta ka ta nudufa
zwanama gha katsi, d'vu a ka
nda tsa wa. Ma zlambin
ka ta zwanama gha nda ma
skwa zay ya ta za ka, kabga
mtumta Kristi ta ghana tsatsi
guli. 16 Yaha tsa skwi klaf
kagha ka skwi dina da kagha
ya da nzakway ka skwi na
raza kagha. 17 Tsaya na, nza
a ga mghama Lazglafta ka

gwada ta skwi na zay nda
za, nda gwada ta skwi na
say nda sa wa. Nda nza
na gwada ta nzaku tdukwa,
nda zdaku, nda ya nda nzaku
nda rfu nda ma Sulkum nda
ghu'a. 18 Ka mantsa ya ka
mndu maga sna Yesu Kristi
katsi na, dza'a zaganazda ta
Lazglafta, dza'a rfay mnduha
guli.

19 Mantsa ya tama na,
navama na ka zba skwi ya
dza'a klakta zdaku nda ya na
na guyata ghana mu. 20 Ma
badzin ka ta magata sna
Lazglafta nda gwada ta skwa
zay. Kahwathwatani na, had
sana skwi na zay nda za kul
ghubaku wa. Ala, ka si dza'a
zlambin'zlamba tsa skwa zay
ya ta zwanama gha katsi,
Zlan'zla, ma za ka. 21 Skwi ta
raku na, zlan'zla ta maga skwi
ya dza'a zlambin'ta zwanama
gha. Dar za slu'i tsi, dar sa ima
inabi tsi, ka dar nahgani tsi.
22 Inda skwi ya graf kagha,
namna gha ma ghana gha,
mataba kagha nda Lazglafta
gha tsa. Mndu ya ta kurata
maga skwi dina kul dgan'ta
ghana ta ghajani na, rfu da
tsa mndu ya. 23 Ama mndu
ta dga ghana ta ghana skwi
ya ta za tsi na, ksuxa guma
Lazglafta ta tsa mndu ya,
kabga sladaf a ta skwi ya
sana tsi wa. Inda skwi ya
ta mago lu nda dga ghana na,
dmaku ta mago lu.

15

Ksa sada Kristi

* 14:11 Ngha ta Isaya 45:23.

1 Na amu nda mbra ma zlg hay nda ɲuɖuf na ná, katanɲma kata ta gwal nda hta mbrakwa taɲ. Ma laghu mu da zba skwi ta zdəgamata. 2 Magamamaga ta skwi ta zdəganatá mnda səla ɲa katanɲtá hən ɲa ɲlakwa taɲ ma zlg hay nda ɲuɖuf. 3 Kristi ná, zbaɲ a tsatsi ta skwi ya ta zdəganata wa. Ama manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Tsa razu ta razu mnduha ta kagha ya ná, ta i'i dədəfta tsi*,» ka'a. 4 Tsaw inda skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta manda ghalya ná, vindafvinda lu ɲa gunamatá sləmən, kada nzakwa mu nda fata ghən ta Lazglafta, ma lba ɲuɖuf nda ksa ɲuɖuf ya ta mnamata gwada Lazglafta. 5 Ka vlaghunavla Lazglafta lba ɲuɖuf ɲa mndu nda ksa ɲuɖuf ɲa mndu ta nzaku nda dzratawi mataba ghuni nda ma ksay ghuni ta sada Yesu Kristi. 6 Mantsa ya, ɲa zləzlvay ghuni nda ɲuɖuf turtuk, nda lwi turtuk guli, ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi.

ɲa inda mndu na Lfida Gwada

7 Kasuvuswakasa ta vgha tama sani nda sani, ɲa vlaɲtá glaku ta Lazglafta, manda ya kasuvə Kristi ta vgha nda kaghuni ya. 8 Ka yu ta mnaghunata ná, sasa Yesu Kristi maganatá slna ta la Yahuda ɲa maranɲtá hən

kazlay: Tdukwa Lazglafta kə'a, ɲa dzanaghatá ghənja skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta dzidziha taɲ. 9 Sasa guli ɲa zləzlvay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta Lazglafta ta ghənja tawa hidahidani manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

tsaya dza'a kəl yu ka zləzlvay hga gha mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda,

ɲa fay da ta laha vla glaku ɲa hga gha† kə'a ya.

10 Ka gwada Lazglafta mnata guli na:

«Kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda, gwafwagwa ta rfu kawadaga nda mnduha Lazglafta‡,» ka'a.

11 Ka'a mnata guli na:

«Inda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda, zləzlvawa Mgham Lazglafta. Ka zləzlvay inda mndəra mndu ta Lazglafta§,» ka'a.

12 Ka anabi Isaya nda ɲani guli na:

«Dza'a sabsa zivir ma mndəra Yesay,

ɲa gayni ta Mgham ta ghənja la Grek,

ɲa nzakwa la Grek nda fatá ghən tida*,» ka'a.

13 Lazglafta ná, Lazglafta ta vla faftá ghən ya. Ka vlaghunavla tsi ta rfu nda zdaku ma zlg hay ghuni nda ɲuɖuf, kada nzata kuni nda

* 15:3 Ngha ta Zabura 69:10. † 15:9 Ngha ta 2 Samuyel 22:50 nda Zabura 18:50.

‡ 15:10 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 32:43. § 15:11 Ngha ta Zabura 117:1. * 15:12 Ngha ta Isaya 11:10.

fata ghəŋ nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuḅa.

Pwal ná, kwalva Kristi ya

¹⁴ Zwanama ḁa, grafgra i'i kaghəŋa ḁa kazlay: Nda fa vgha ghuni ŋa maga skwi ḁina, nda sna kuni ta inda skwi ya nda ra ka snaŋta, nda sna kuni ta tva vluvta hidaku kə'a. ¹⁵ An mndani, ma na defteri vindaghunaf yu na ná, dvaghunagha dva yu ma sana vliha taghəŋa sana skwiha ŋa havakta ghuni. Kəl yu ka mnaghunata mantša ya ná, kabga zḁidŋzḁa Lazglafta ta hudí, ¹⁶ ka faftá i'i ka kwalva Yesu Kristi mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka faghutá tsi ta i'i ŋa mna Lfida Gwadani, ŋa nuta gwal kul nzakway ka la Yahuda ka skwi vlan lu ta zḁəganatá Lazglafta. Sulkum nda ghuḅa ta nanafatá tsa skwi ya vla lu ya ka skwi ta ranŋa Lazglafta. ¹⁷ Tsaya tama ná, ta ghubay yu ta ghəŋa ḁa ma Yesu Kristi, ta ghəŋa slna Lazglafta ya maga yu. ¹⁸ Had yu ta walaŋta mna sana skwi, ka ya maga Kristi nda ma i'i a tsi wa. Nda ma i'i hlakta tsi ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa nzakwa tan ka gwal snanata gwada ta Lazglafta. Nda nza nda ma gwada ḁa, nda nza nda ma slnaha ḁa. ¹⁹ Nda ya nda ma mazəməzəma nda mandərmimiha, nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta magata tsi. Zlraf ma luwa Uرسالima yu ta tuza tsa Lfida Gwada ta Kristi ya ka

laghwi dikw ta hadika Iliri. ²⁰ Ma vli ya ta kul snaŋta mnduha ta gwada ta Kristi yeya kumta maya ḁa ta mna Lfida Gwada kada kwala yu ta magay ta thata ŋa sana mndu ta magata. ²¹ Mantša ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

«Dza'a nghanŋha gwal ta kul walaŋta lu ta mnananŋta gwada tida ta hən.

Dza'a snaŋsna gwal ta kul walaŋta lu ta snanamta† hən guli kə'a.»

Gwada Pwal ta ghəŋa sli'ani da Ruma

²² Tsaya skwi ta pyafta i'i ka labə da kaghuni. ²³ Ndanana tama ná, kdŋkḁa yu ta slna ḁa ma tsa luwaha ya. Nda kḁa fitika ḁvafta ḁa ta lagha da kaghuni. ²⁴ Ta labə yu ka dza'a ta hadika Ispay ya ná, dza'a laghala yu da nzḁavata da kaghuni, ŋa sli'afat ḁa hada ka dza'a, ŋa katihata ghuni. ²⁵ Ndanana karaku ná, nda sli'a yu da luwa Uرسالima. Ta klanŋta katu ya katan lu ta mnduha Lazglafta hada yu, ²⁶ kabga gwal zlghay nda nḁuf ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya ná, kurakura hahən kaghəŋa tan ta tsakfta skwi ŋa katanŋta gwal ka pḁu mataba mnduha Lazglafta ma luwa Uرسالima. ²⁷ Hahən kaghəŋa tan ta kurata katanŋta hən. An mndani, ka dmən nzakwani má ta hən kabga katanŋkata la

† 15:21 Ngha ta Isaya 52:15.

Yahuda ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda mutsaftá tfawi ma Sulkuma Lazglafta. Mantsa ya guli ná, nda ra ka katan̄ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta hahəŋ nda skwiha ma ghəŋa hadik ta htaghuta da həŋ. ²⁸ Dgata dá ta vgha nda tsa skwi ya, grafgra yu kazlay: Lamla tsa skwi tsghanaf lu ta həŋ ya da dzva taŋ kə'a ya, sli'af̄ta dá tsa ka dza'a ta hadika Ispay, ŋa lagha dá nda da kaghuni. ²⁹ Nda sna yu kazlay: Ma tsa lagha dza'a lagha yu da kaghuni ya ná, dza'a lagha nda tfatawa Kristi katakata yu da kaghuni kə'a.

³⁰ Zwanama dá, ma nza-kwa ndi'atá vgha mu ma Yesu Kristi nda ya ma d̄vu ya ta vlamata Sulkum ná, ta ndəba dzvu yu da kaghuni ŋavawa ŋa kawadaga nda i'i ma maga du'a da Lazglafta ŋa katihata. ³¹ Magawa du'a da Lazglafta kada ndapta yu ma dzva gwal kul snaŋtá Yesu ta hadika Zudiya, nda ya ŋa tsu'af̄ta mnduha ma Ursalima nda rfu ta na katu ta klə yu ŋa taŋ na. ³² Mantsa ya tama, kata kumay Lazglafta, dza'a bhadaghaḅha yu nda rfu da kaghuni, ŋa mbi'apta dá ta vgha da kaghuni. ³³ Ka nza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni demdem. Ka nza tsi mantsa ya.

16

Gazgwa Pwal

¹ Ta kumay yu ta snaŋta ghuni ta mukuma mu Fabe.

Slna Lazglafta ta magə tsi ma luwa Saŋkre. ² Ka bhadaghaḅha tsi da kaghuni, ka tsu'af̄ta kuni manda ya ta raŋta mnduha Lazglafta. Ka katan̄ta kuni ma skwi ya zbaŋ tsi ta katan̄ta ghuni. Tsatsi guli ná, dagala mnduha katana tsi, katihakata ta vərda i'i kaghəŋa da guli.

³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Priskila nda Akilas ta nzakway ka gwal ta ksə ŋni ta slna Yesu Kristi kawadaga nda həŋ ya. ⁴ Kərdakərda ht-siŋa taŋ mista dá, ŋa mbađiftá i'i. I'i nda ghəŋa dá yeya a ta rfa həŋ wu, nduk nda inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ta nzakway ka Igliz ta rfa həŋ. ⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Igliz ta tska vgha ga taŋ ka maga du'a ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ipayneta gra dá teged teged. Tsatsi taŋtaŋa mndu ta zlgħaftá Kristi ta hadika Asiya. ⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Mari ta dzata vghani ka maga slna ŋa ghuni ya. ⁷ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Ad-ranikus nda Zuniyas, ta nza-kway ka la ini. Si kawadaga ŋni nda həŋ ma gamak. Mal tsa hahəŋ ya snaŋ lu mataba gwal ghunay. Tinəl hahəŋ ta zlgħaftá Kristi ka i'i.

⁸ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ampliyas, gra dá tegedteged ma ndi'atá vgha nda Mghama mu. ⁹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Urbeŋ gratá ksa slna mu ma Kristi nda Stasis gra dá tegedteged guli. ¹⁰ Ka

ganaghata kuni ta zgu ta Apeles ta marañtá ndi'ata vghani ta Kristi. Ka ganaghata kuni ta zgu ta gwal ma hëga ga Aristabul. ¹¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Hirudiyañ la ini, ganagha kuni guli ta zgu ta mnduha Lazglafta ga Narsis. ¹² Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Trifene nda Trifwaz, ta fata ghëña tan tərdehw ka maga slna Lazglafta ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Persida magra ða tegeð tegeð, ta ñavata tərdehw ka maga slna Lazglafta guli ya. ¹³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Rufus ta nzakway ka mndu snava hgani ma gwada Lazglafta ya. Ganagha kuni guli ta zgu ta mani ta klaftá i'i manda zwanani ya. ¹⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Asinjkrita nda Fligwana, nda Hermes, nda Patrubas, nda Hermas, nda pðakwa zwanama kawadaga nda hëñ ya. ¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Faluluka nda Zuliya, nda i Nere nda mukumani, nda Ulimpa, nda inda mnduha Lazglafta kawadaga nda hëñ ya.

¹⁶ Ka gaguvta kuni ta zgu va hudukhuduk ta hëñ. Ta ga zgu inda Igliz ma Kristi ña ghuni guli.

Dasuwa ka kuni, ka Pwal

¹⁷ Zwanama ða, wyawa dzvu, ðaswa ka kuni nda gwal ta kladamtá daga vgha ða taba ghuni ya, nda nza hëñ ka tuthun, ta irna hëñ nda tsa tagha skwi taghaf kuni ya, tsaghwa vgha nda hëñ.

¹⁸ Mndërga tsa mnduha ya ná, maganatá slna ta Kristi Mghama mu a ta magə hëñ ðekðek wu, ña huða tan ta maga hëñ ta slna. Hlemem ka hëñ ta magaku. Ta gatutawi, ka nana gwal kul snañtá dgata skwi ðina nda ya kul ðinaku hëñ. ¹⁹ Kaghuni ná, nda sna inda gwal zlg hay nda ñuduf ya ka kuni snatá gwada Mghama mu. Ta rfu yu katakata ta ghëña kaghuni nda tsaya. Ta kumay yu ta nzakwa ghuni nda ðifla maga skwi ðina. Ka nzata kuni sudek kul maga ghwadaka skwi. ²⁰ Lazglafta ná, tsatsi ta vla zðaku, dza'a gi hu'anaphu'a ta halaway, ña vlaghunatani ta mbraku ta ghëñani. Ka nza zðakatahuða Mghama mu Yesu kawadaga nda kaghuni.

²¹ Ta ga zgu Timute gra ta ksa slna ða guli ña ghuni. Ta ga zgu la ini, i Lukiyus nda Yasuñ nda Susipata guli ña ghuni.

²² Ta ga zgu i'i Tirtiyus ta vindaftá na defteri na guli ña ghuni ma hga Mghama mu.

²³ Ta ga zgu Gayus ta nzaku yu ga tan ya ña ghuni. Ta tska ga tan inda Igliz guli ta vgha. Ta ga zgu Irasta mnda ñanatá tseda luwa ña ghuni. Ta gay zwanama mu Kartus guli ta zgu ña ghuni.

[²⁴ Ka nza zðakatahuða Mghama mu Yesu Kristi nda inda kaghuni demdem.]

Na Lazglafta turtukwani glaku

²⁵ N̄a Lazglafta glaku! Lavin̄lava ta dihaghunata manda va ya ta mn̄ə Lfida Gwada, ya ta mn̄ə yu ta gh̄əŋa Yesu Kristi ya. Tsa Lfida Gwada ya ná, skwi si nda difa ya daga ghalya, zlagigin lu. ²⁶ Ndanana ná, sabsa ta da6i nda ma vindi ya vindaf la anabi, manda va ya mna Lazglafta ŋa kdekeden guli, ka snanamtá lu ta inda mndəra mndu ŋa snata tan̄ ta gwadani ma zlglafta tan̄.

²⁷ N̄a Lazglafta glaku! Da tsatsi turtukwani difil nda ma Yesu Kristi, ŋa kdekeden! Amin.

Tañtañ tsghatá lwa Pwal ña 1 La Kwareñt

Gazgu

¹ I'i Pwal, hgaf Lazglafta manda ya kumaf tsi ña nzakway ka mnda ghunay Yesu Kristi. Kawadaga ñni nda zwanama mu Sustene, ² ta vindi yu ta na delewer na ña mnduha Lazglafta ma luwa Kwareñt, kaghuni ta nzakway ka ña Lazglafta nda zdakatahuda Yesu Kristi, hagafhaga ta kaghuni ña nzakwa ghuni ka ñani. Hagafhaga guli ta inda gwal ta nzakway ma sana vliha kavghakavgha ta maga du'a da Mghama mu Yesu Kristi. Tsatsi ná, Mghama mu ya demdem. ³ Ka nza zdakatahuda i Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. Mista ghuni ka zdakwa tañ guli.

Vlamavla Lazglafta ta zdakwani nda ma Yesu Kristi

⁴ Ta va rfay yu ta Lazglafta da ta ghəña kaghuni ma vəl zdanțani ta hudı ma guyaghunaftani nda Yesu Kristi, Zwanja Lazglafta. ⁵ Manda va tsaya nzakwani. Ma tsa guyatá vgha ghuni nda tsi ya ná, vlaghunavla ta inda skwiha. Tsaya kəl kuni ka laviñtá gwada nda snanța mnigințá vərda skwiha guli. ⁶ Ma mnaghunata ñni ta gwada Yesu Kristi ná, ka

dihavatá tsa gwada ya ma ñudufa ghuni. ⁷ Tsaya kwal kuni pdatá inda skwiha ta vlə Lazglafta ña mnduhani, na tsa kaghuni ta kzla fitika nghəglanța mu ta Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁸ Lazglafta dza'a vla mbraku ña ghuni ha ka sagha tsa fitik ya, ña kwala lu vzaftá rutsak ta kaghuni badu tsa sagha Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa Lazglafta ta hagaftá kaghuni ka guyaghunafta nda Yesu Kristi ta nzakway ka Mghama mu ya ná, had ta tsakalawi wa.

Daga vgha ma Igliz ma Kwareñt

¹⁰ Zwanama da! Kdəkwađək, ta ndəbay yu ta dzvu ña ghuni nda hga Mghama mu Yesu Kristi. Dzərawadzəra ta wi, ma dagə kuni ta vgha ghuni, ka skwa turtuk ka kuni nzaku. ¹¹ Kəl yu ka mnay mantša zwanama da ná, sli'afslı'a gwal ga Kluwe ka sagha da mnihata kazlay: Ta zlərdawi kuni ma vgha ghuni kə'a. ¹² Dagavapdaga kuni mataba ghuni. Wya tsa skwi ta mnə kuni ya: «ña Pwal añni» ka sanlaha, «ña Apwalus añni» ka sanlaha, «ña Kefas añni» ka sanlaha, «ña Kristi añni,» ka sanlaha guli, na skwi ta mnə kuni. ¹³ Kidaghi gamndər daga ta Kristi na? Pwal ta mtuta ta udza zlanțay ta ghəña kaghuni ra? Ari nda hga Pwal a magaghunafta lu ta batem na? ¹⁴ Ta rfay yu ta Lazglafta da kabga had ya maganaf yu ta

batem mataba ghuni, ka nza a tsi ka i Krispus nda Gayus wa. ¹⁵ Mantsa tama, had ya dza'a mnay kazlay: Nda hga Pwal magidifta lu ta batem kə'a wa. ¹⁶ Aya! Si zanapta da tsa: Maganafmaga yu ta batem ta la ga Stefanas. Ta graftá yu ná, had sana mndu magəglanaf yu ta batem ta ghəņa tsaha ya wa. ¹⁷ La ka dza'a ka maga batem ņa mnduha a ka Kristi nda i'i wu, la ka dza'a ka da mna Lfida Gwada ņa mnduha, ka'a nda i'i. Ka dza'a ka kla'atá difla ghəņa gha ka mnay a ka'a nda i'i guli wa. Ka má si skwi ma ghəņa da ka yu kla'ata ka mnay katsi ná, má dza'a nzakway mtatá Kristi ta udza zləņay ka skwa bətbət.

Yesu Kristi ná, mbraku nda difla Lazglafta ya

¹⁸ Aņ mndani, gwada ta mtatá Kristi ta udza zləņay ná, nda nza ka tsaḅaku da gwal ta zadaku. Tsaw da amu gwal ta tva mbaku ya, nda sna amu kazlay: Mamu mbrakwa Lazglafta mida kə'a.

¹⁹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Dza'a zadanazada yu ta difla ghəņa mnda səla, dza'a hərdiņhərda yu ta mahizla ghəņa mnda səla,» ka'a.

²⁰ Ka si mantsa ka Lazglafta mnata ya ní, ga gwada ta difla mnda səla tama? Ga gwada ta gwal ta mnay kazlay: Nda sna aņni ta zlahu kə'a tama? Ga gwada ta gwal ta zlərdutawi ma na ghəņa hadik na guli? Had gwada

ta həņ dekdek wa. Niņna Lazglafta ta difla mnduha ma na ghəņa hadik ná, ka skwi ka bətbət.

²¹ Nda ņa taņ ma difil ná, traptra mnduha ma ghəņa hadik ta tsatsaftá skwi maga Lazglafta nda ņani ma difil. Ka klaftá Lazglafta ta tsa gwada ta mnə mu, niņ hahəņ ka gwada tsaḅaku ya, ņa mbanaftá mnduha ta zlghafta. ²² Má maraņnamara lu ta skwi ka mazənzəm, kada grafta ņni ka la Yahuda nda ņa taņ. Tsa skwi mnaņna difla ņni ya ņa aņni ta snay, ka la Grek nda ņa taņ. ²³ Aņni, gwada ta zləjatá Yesu Kristi ta udza zləņay ņa aņni ta mnay. Ka zadintá tsa gwada ya ta la Yahuda. Tsaḅaku tsa gwada ya ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda guli ta mnay. ²⁴ Ka gwal hagaf Lazglafta ņa nzakway ka ņani, dər má la Yahuda tsi, dər má hamata Grek a tsi ta mnay na: Kristi mbrakwa Lazglafta nda difla Lazglafta ya, ka hahəņ. ²⁵ Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ta nghə mnduha manda tsaḅaku ya ná, malaghumala ta difla mnduha. Ka ka mbegi Lazglafta ká mnduha ta gray ya guli ná, tsa nzakwani ka mbegi ta grə mnduha ya guli ná, malaghumala ta mbrakwa taņ.

²⁶ Zwanama da daslawa nzakwa ghuni na tsa kaghuni hagaf Lazglafta ya, ka mndəra wati ma mnduha kuni? Sira a gwal nda sna ta skwi mataba ghuni ta nghə

mnduha ma ghəņa hadik wa. Sira a gwal dagaladagala mataba ghuni wa. Sira a gwal ta za mgham mataba ghuni guli wa. ²⁷ Lazglafta ka ghəņani ta zabaftá tsa gwal ta nghə mnduha ma ghəņa hadik ka rgha ya, ņa pghanaghatá hula ta tsa gwal nda difla ghəņa hadik ma ghəņa taņ ya. Tsatsi ta zabaftá gwal ka mbegi ta nghə mnduha ma ghəņa hadik ya ņa pghanaghatá hula ta gwal nda mbra. ²⁸ Tsatsi ta zabaptá gwal ta nghə lu ka mnduha tsa lu, htuha həņ katakata ta nghə mnduha ma ghəņa hadik ya, ņa ņwisaganatá deghre' ta gwal dagala dagala. ²⁹ Zabapzaba Lazglafta ta mnduha mantša ya, kada kwala mndu ta ghərǎku ta kəmani. ³⁰ Lazglafta ta ndi'aghunaftá nda Yesu Kristi, ka famatá tsi ta Yesu Kristi ka mnda vlamatá difil. Nda ma Yesu namafta Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka fatá amu ka mnduhani, ka varagaptá tsi ta amu ma dmaku. ³¹ Tsaya tama, «ka ta kumay mndu ta ghərǎku katsi, ka ghərǎ tsi ta ghəņa skwi kdīņ Mgham* ta magata,» manda ya nda vinda ma defteri.

2

Mnay Pwal ta gwada ta zləņatá Kristi ta udza zləņgay

¹ Vərǎdā i'i ná, ma fitika lagha dá da kaghuni da mna difatá skwa Lazglafta ta

zlagamapta ná, had gwada nda la mnaghuna yu wa, nda sna yu ta skwi a ka yu guli wa. ² Ta sli'aftá yu ka lagha da kaghuni ná, had sana skwi ta ndanə yu ma ghəņa dá ņa mnaghunata ka ta ghəņa Yesu Kristi, tsa Yesu zləņaf lu ta udza zləņay ya tsi wa. ³ Ma tsa nzakwa dá da kaghuni ya ná, kulembet nzakwa dá, ta zləņ yu, ta ghudzaku yu. ⁴ Ma tsa fitika mnay dá ta gwada Lazglafta ka tagha skwi ņa ghuni ya ná, maraghunanta hidaku ka ghuǎptá kaghuni a si ta magə yu wa. Sulkuma Lazglafta nda mbrakwani ta maraghunata kazlay: Kahwathwata tsa gwada mnə yu ya kə'a. ⁵ Tsaya tama, ta mbrakwa Lazglafta dihafta kaghuni ta zlgħay nda ņudufa ghuni ta hidakwa mnduha a wa.

Difila Lazglafta

⁶ Ta mnə ņni ta gwada ņa gwal nda sifa ma zlgħay nda ņuduf ná, vərǎdā difil taghə ņni, hidakwa gwal dagaladagala ma na ghəņa hadik ta dza'a zwaduta na a wa. ⁷ Tsa difil mnə yu ya ná, difla Lazglafta ya ta nzakway ka skwi si nda difa kul nghanťá mnduha si ghalya ya. Ma kdaku lu ka zlagəgiņťá ghəņa hadik ná, fafa Lazglafta ņa mba amu, ņa ņlamafta. ⁸ Had ya dər turtuk ma gwal dagaladagala ma na ghəņa hadik na, nda sna ta tsa difil ya wa. Ka má nda sna həņ katsi, má zləņaf a həņ ka dzata ta udza zləņay ta

* 1:31 Ngha ta Irmiya 9:22-23.

Mghama glaku wa. ⁹Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ya ná, nda nza manda ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:

Skwi ya ta kul nghanťá ira mnduha,

nda ya ta kul snaňťá mnduha nda sləməňa taň,

nda ya ta kul ndanantá mnduha ma ghəňa taň ya,

skwi payaf Lazglafta ņa gwal ta đvuta* kə'a.

¹⁰ ņa aňni maraňňanta Lazglafta ta tsa skwi ya nda ma Sulkumani. Sulkum ná, nda sna ta inda skwi,

nduk nda kđavakta skwi ma ndana Lazglafta. ¹¹ Mnda səla ná, sulkumani yeya nda sna ta kđavakta skwi ma tsatsi. Manda tsaya Sulkuma Lazglafta guli ná, tsatsi yeya nda sna ta kđavakta skwi ta nghanatá Lazglafta.

¹² Amu ná, Sulkuma na ghəňa hadik na a mutsaf amu wu, Sulkum daga da Lazglafta ņa amu ta mutsafta. Vlamavla Lazglafta ņa snaňta mu ta inda skwiha vlama tsi nda đđakatahufani. ¹³ Ta mnə aňni ta tsa skwiha ya ņa mnduha ná, nda đifla mnduha ma ghəňa hadik a wu, nda đifil ya ta taghə Sulkuma Lazglafta ta tagha aňni. Mantsa ya kəl ņni ka tsislanaptá inda skwiha ta sagha da Sulkum ņa gwal nda tsa Sulkum ya.

¹⁴ Mndu ya kul had Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, tsu'a a ta skwiha ya ta taghə tsa Sulkum ya wa. Manda tsađaku ta sna tsatsi

ta tsaha ya, laviň a vani ta snaňta wu kabga nda Sulkuma Lazglafta ta laviňta lu ta galay. ¹⁵ Mndu nda Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, laviňlava ta gala inda skwi. Tsatsi ya tama, had sana mnduha dza'a laviňta galaptá tsatsi wa. ¹⁶ Manda va ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:

Waya nda sna ta ndana Mgham na?

Waya ta laviňta vlanťá hidaku† na kə'a ya.

Ama aňni, ndanu manda ņa Kristi ņa aňni ta ndanay.

Waya nda sna ta ndana Mgham na?

Waya ta laviňta vlanťá hidaku† na kə'a ya.

Ama aňni, ndanu manda ņa Kristi ņa aňni ta ndanay.

3

Kwalva Lazglafta aňni

¹ Ka vərđani ka lu mnay katsi zwanama da ná, ma tsa fitika nzakwa da da kaghuni ya ná, manda mna gwada ņa gwal nda Sulkuma Lazglafta ma həň a mna yu ta gwada ņa ghuni wu, manda mna gwada ņa mnduha ma ghəňa hadik mna yu, kabga si ta ka zwani kuni ma zlglafta ghuni ta Kristi nda ņuduf.

² U'a ya vlaghuna yu, dafa a wu, kabga laviň a kuni ta ņafta wa. Dər ndanana na ná, laviň a kuni ta ņafta wu,

³ kabga manda nzakwa mnduha ma ghəňa hadik tata nzakwa kuni ta nzaku. Ka si tata draku kuni, tata zlərdawi kuni mataba ghuni katsi ya ní, nzaku manda ņa mnduha ma ghəňa hadik a ta nzaku kuni nda tsa ra? Manda ņa taň tata nzakwa kuni. ⁴ Ka

* 2:9 Ngha ta Isaya 64:3. † 2:16 Ngha ta Isaya 40:13.

si «ņa Pwal aņni,» ka sanlaha, «ņa Apwalus aņni,» ka sanlaha ka kuni ta mnay mataba ghuni ya ní, ta manda nza-kwa hamata mnduha a kuni nda tsa ra?

5 Wa Apwalus, wa Pwal na? gwal ksanatá slna ta Lazglafta ņni his his, ghunaf tsi ņa mnaghunatá gwada ņa zlgħafta ghuni ta Kristi. Ta magay dər wati ma aņni ta slna Mgham Yesu manda ya vlaņna tsi. 6 Sləgafsləga i'i, ka tiņtá Apwalus ta imi distani. Lazglafta ta dyay ka gəlay. 7 Daga mndu ta sləgay tani, daga mndu ta ta imi distani tani, sana skwi a hahəņ wa. Lazglafta turtukwani ta dyay ka gəlay. 8 Ka skwa turtuk mndu ta sləglafta nda mndu ta tatiņtá imi. Dər wa dza'a mutsay ta nisəlani tafta slna ya maga tsi da Lazglafta. 9 Nda gwa aņni ma slna Lazglafta. Nda nza kaghuni manda vwaha Lazglafta.

Manda həga Lazglafta nza-kwa ghuni guli. 10 Zdiđiņzda Lazglafta ta huđi ka thatá yu ta tughwani manda vərđa mnda ba həga, ka lagha sani bay ta ghəņani. Daswa ka mndu dza'a bay ta ghəņani tama. 11 Ya nda ghada thatá tughwani ya. Tsa dughwanəņani ya ná, Yesu Kristi ya, had sana tughwa həga dza'a thəglafta lu wa. 12 Ta tsa tughwa həga ya ná, ta bə nda dzindar sanlaha, nda kufur ņa sanlaha, nda pala ņa sanlaha, nda udzu ņa sanlaha,

nda sləka ņa sanlaha, nda dzuma ņa sanlaha. 13 Bađu tsay Lazglafta ta guma dza'a saba dər wa ta dađi kabga vu dza'a galay. 14 Ka driņ a vu ta slna tsa mndu ta tughwani ya wu katsi, dza'a mutsay ta nisəlani. 15 Ka driņdra vu ta slna tsa mndu ya, mutsafta a ta nisəla wa. Tsatsi, dza'a mbafmba ņa nzakwani manda sumbun.

16 Sna a kuni ka mnay kazlay: Həga Lazglafta ta nzaku Sulkuma Lazglafta mida kuni kə'a ra? 17 Ka badziņbadza mndu ta həga Lazglafta ná, dza'a badziņ badza Lazglafta ta tsatsi guli, kabga nda ghuđa həga Lazglafta. Tsa həga ya ná, kaghuni ya.

18 Ma nanə mndu ta ghəņani. Ka mamu đifil ma ghəņa đa manda đaslakwa ņa ghəņa hadik ka mndu, ka niņna tsi ta ghəņani ka rgha kada nzata tsi ka vərđa mndu nda đifla daga da Lazglafta. 19 Kəl yu ka mna tsaya ná, na đifla mnduha ma ghəņa hadik na ná, ga rgha ya ta kəma Lazglafta. Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda tsa ņa taņ ma hidaku* ya ta ksa Lazglafta ta həņ, 20 Ka'a guli na: «Nda sna Mgham Lazglafta ta ndana gwal nda hidá, nda sna kazlay: Had hayhayani wu» kə'a†. 21 Mantsa ya, ma ghubu kuni ta mnduha. Indani demdem ka ņa ghuni nzakwani. 22 Dər Pwal, dər Apwalus, dər Kefas, dər ghəņa hadik, dər hafu, dər

* 3:19 Ayuba 5:23, 13. † 3:20 Zabura 94:11.

mtaku, dər skwiha ndanana, dər skwiha dza'a sagha nda sa, ka ņa ghuni nzakwani. ²³ Kaghuni ya, ka ņa Kristi kuni, Kristi guli, ņa Lazglafta ya.

4

Ghunata mnduha Kristi aņni

¹ Mantsa tama, nghawa aņni ka gwal ksanatá slna ta Kristi. Nghawa aņni guli ka gwal fanam Lazglafta ta difatá skwani ma dzvu. ² Vərda skwi ya ta psə lu da mndu ya fanam lu ta skwi ma dzvu ná, nzakwani ka ņərma mndu. ³ Da i'i tada, dər má ta tsa mndəra da kuni, dər má tsadighaha mnda səla ta guma, had gwada da wa. I'i ná, tsa a yu ta guma ta ghəŋa da wa. ⁴ Had sana skwi maga yu ta grə yu wa. Nərma mndu yu a ka yu guli wu, Mgham Lazglafta dza'a tsadighatá guma, mndu a wa. ⁵ Tsa tama ná, ma gi tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu ta kul sagha fitikani. Kzlawa, ta hway da wa kuni na! Bađu sagha Mgham ná, dza'a kliginjla ta daði ta skwi nda difa. ņa kliginjani duway ta daði ta skwi ta ndanə mnduha. Bađu tsa tama, dər wa dza'a mutsa rfanı da Lazglafta manda ya ta ranja.

⁶ Zwanama da, tsa skwiha garaghunaf yu ta ghəŋa aņni nda Apwalus ya ná, ka tagha kuni ta skwi mida nzakwani: «Da zwadutá kuni ma tvi ka zluntá skwi nda vinda.» Da

laghu kuni da ghərɓaku kazlay: Mal tsa ņa da mndu ya ka ņa sani kə'a. ⁷ Wa ta mnay ņa gha kazlay: Mal kagha ka sanlaha kə'a na? Lazglafta a ta vlaghatá inda skwi ra? Ka si Lazglafta ta vlaghata ya ní, kabgawu ta kəl ka ka ghərɓaku manda skwi vlagha nda vla a lu wu ɓa?

⁸ Mantsa a nzakwani wu ki! Nya pda kuni na? Wya nda na kuni ka gadghəl katək, ta za mghama ghuni kaghuni, ta ghuya danwa ņni aņni. Ta kumay yu má ta zay ghuni ta tsa mgham ya katək, má ka gwa mu ta vgha ka skwa turtuk nda kaghuni.

⁹ Ta grə yu ná, nana aņni gwal ghunay na ná, nda hul faghuta Lazglafta ta aņni. Manda gwal tsanagha lu ta guma, pgha lu ņa pslatá həŋ ya aņni. Nda nza ņni ka skwa katskatsu, ņa nghay mnduha ma ghəŋa hadik nda duhwalha Lazglafta tani. ¹⁰ Nda nza aņni ka rgha, ta ghəŋa gwada ta Kristi. Kaghuni ya, nda hida aņni ka kaghuni, kabga nzugwatá kaghuni nda Kristi. Kaghuni yeya nda mbra, mbra a aņni wa. Kaghuni yeya gwal ka mndu, had mndu ta kulaftá aņni ka mndu wa. ¹¹ Dər nda va nana ná, ta dzay dzay maya nda ndala tani ta aņni. Lgut tdukwa a ta vgha ņni wu, ta gdata ta dga aņni lu. Ta tvi ta tvi səla ņni. ¹² Aņni ta hərɓaku ka maga* skwi ņa fadamta ņni da wa

* 4:12 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:3.

ņni. Razanņafha mndu, má tahula gha ka Lazglafta, ka ñni. Dər ki lu ta dula aņni ya ná, mərసు' ká ñni ta su'ay guli. ¹³ Dər kinawu ká mnduha ta raraza aņni ya ná, slededa ka aņni ta gwada nda həj. Ka maghdzəka taņ ká mnduha ma na ghəja hadik na fatá aņni. Manda nədak ká həj ta ngha aņni.

Zwana da ta dvu yu katakata kaghuni

¹⁴ Na pghaghunaghata hula a ta vindaghunafta yu ta na skwi na wu, ņa hurzlaghunaptá sləməj ta vindaghunafta yu, kabga zwana ta dvu yu kuni. ¹⁵ Dər má dambu' kidaghi mnduha ta tagha skwi ta ghəja Yesu Kristi ņa ghuni, turtuktuk da ghuni. I'i tsa da ghuni ya kabga tinəl i'i ta mnaghunata Lfida Gwada, ka zlgħaftá kuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Kdəkwəkdək! Ksawaksa ta ghəzama da. ¹⁷ Tsaya tama, ghunafghuna yu ta Timute ta nzakway ka zwanə da ya dvu yu. Nərma mndu ya ta tva Mgham Yesu. Ta tvi səlani ņa lagha havglaghunaktá tva nzakwa da ma Yesu Kristi, nda ya ka yu ta taghay ņa Iglizha ma inda vli.

¹⁸ Səglaghata a Pwal wu ka sanlaha ta gray mataba ghuni, ka ghərəaku. ¹⁹ Ka ta dvay Lazglafta katsi ná, ndusa yu ka labə da kaghuni. Ka mamu sana skwi laviņ tsa gwal ta ghərəaku ya ta magatá tsi, ka gwadiņta nda wi a tsi ya, dza'a snay

yu badu tsa. ²⁰ Gwada ta ga mghama Lazglafta ná, gwadiņta nda wi yeya a wu, ta maravamara mbrakwani. ²¹ Ka lagha yu slaghunaghata nda sarak re, ari ka lagha yu slaghunaghata nda zdakwa ghəja da, nda ya nda dva kaghuni a na? Zba a wa zba ta ya ta kumə kuni mida.

5

Dər nu tsi ka gwal zlgħay nda nūdūf ta magay nda vgha taņ

¹ Ka lu ta mnay ta snə yu ma luwa ná, mamu hliri mataba ghuni. Dər gwal kul snanťá Lazglafta ná, had həj ta nzaku manda tsaya wa. Ta hani sana mndu nda markwa dani, ka lu. ² Ma ņa dzata ghuni ta ghəj ka taw, ka ghzliņťá tsa mndu ya mataba ghuni ná, ghərəaku ņa ghuni ta ghərəay ta ghəja tsa. ³ Dər má di'ij nzatanzakwa da nda kaghuni ná, kawadaga yu nda kaghuni ma sulkuma vgha da. Nda ghada tsanaghata da ta guma ta mndərga mndu ta magatá skwi manda tsaya, manda skwi hada yu kawadaga nda kaghuni. ⁴ Tsatsa yu ta tsa guma ya nda hga Mghama mu Yesu. Skwi ta mnaghu-nata yu ná, ts kavawatska. Ka ts kavatska kuni katsi, ya kawadaga sulkuma vgha da nda kaghuni. Kawadaga mbrakwa Mghama mu Yesu guli nda kaghuni. ⁵ Ka vlanťa kuni ta tsa mndu ya ta halaway, ņa badziņťá slu'uvghani, kada mbanaf

Lazglafta ta hafani bađu vragata Mghama mu Yesu.

⁶ Ngha a i'i ta skwi ña ghərɔbay kaghuni ta ghərɔbaku wa. Sna a kuni kazlay: Kuseta ta is ná, ta ñlanafñla ta inda hwađatá hupa buradi kə'a ra? ⁷ Klinwa kla ta tsa dmaku ta nzakway manda is ya mataba ghuni, dza'a kəl kuni ka nzata hezle' manda hwađatá hupa buradi kul hađ is mida. Anj mndani, nda sna yu kazlay: Ghuɔighunis ghuɔa Lazglafta hezle' nda ma mta ta Yesu Kristi kə'a. Tsatsi ná, nda nza manda Zwanja Tuwak ta hnə lu ña za skala Pak* ya. ⁸ Ma zə mu ta tsa skala Pak nda buradi nda is ña ghalya mida ya. Tsa is ya ná, maga ghwađaka skwi ya. Zama za nda buradi kul hađ is mida ta nzakway ka vərđani dze'dze' ya. Nda ñuđuf ya nda ghuɔa, tđukwa†.

⁹ Ma tsa delewera da vindaghunaf yu ghalya ya ná, mnaghunamna yu kazlay: Yaha kuni da ksa nzaku nda gwal ta hliri kə'a. ¹⁰ Tsa mnay mnə yu ya ná, ta mnə ta ghəña gwal ma ghəña hađik, ta hliri, ta tsagana, ta ghali, ta wuya skwi a yu wa. Ka má mantsta tsi katsi ná, má sli'agapsli'a kuni tkwe' ma ghəña hađik. ¹¹ Skwi mnə yu ña ghuni ná, ma ksə kuni ta nzaku nda mndu ta mnay kazlay: Krista i'i kə'a ta mataba tsa ná, ta hliri, ta tsagana, ta wuya skwi, ta kuslemberaku, ta ghuyaku, ta ghali. Yaha kuni walañtá tsgħə da hliba turtuk

kawadaga nda mndərga tsa mndu ya.

¹²⁻¹³ Nu gwađa i'i nda gwal kul sagha zlgħaftá Kristi ná, Lazglafta a dza'a tsa guma ta ghəña tsaha ya ra. Gwal mataba kaghuni ña ghuni dza'a tsa guma ta ghəña tañ. Ka defteri na: «Ghɔlapwaghɔlap ta mndu ta maga ghwađaka skwi mataba ghuni‡,» ka'a.

6

Tsapta guma mataba gwal zlgħay nda ñuđuf

¹ Ka sli'afslia skwi mataba sani nda sani mataba ghuni katsi, waka sani dza'a walañtá dza'a kla tsa gwađa ya da gwal guma kul snanťa Lazglafta, ka zluñťa mnduha Lazglafta na? ² Sna a kaghuni kazlay: Mnduha Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəña mnduha ghəña hađik kə'a ra? Ka si kaghuni dza'a tsa guma ta ghəña mnduha ghəña hađik ya ní, slaghu a kaghuni ka tsatá guma zwana skwiha ki'a ki'a ra? ³ Sna a kaghuni kazlay: Amu dza'a tsa guma ta ghəña duhwalha Lazglafta kə'a ra? Skwi mataba nzakwa mu yeya dza'a trapta mu tama rki! ⁴ Ka mamu skwiha mantsta ya ta slata mataba ghuni katsi, ka klafta kuni ka klagħata da gwal guma kul hađ ghɔliwa tañ da Igliza Lazglafta ná, ⁵ aya hula! Ka i'i nda kaghuni. Nwaya ki mndu dər turtuk nda đifil

* 5:7 Ngha ta Sabi 13:7, 12:21. † 5:8 Ngha ta Sabi 12:15-20, Vrafta ta zlahu 16:3.

‡ 5:12-13 Vrafta ta zlahu 17:7.

ma ghəŋani prək ka dzraghu-naftá skwi mataba ghuni na? ⁶ Ra a ka klay ghuni ta gwada mataba kaghuni gwal zlgħay nda ŋuduf ha ka klay ghuni da gwal guma kul snaŋtá Lazglafta wa.

⁷ Nda nza tsa wluvusta ta wluvusta kuni ta vgha mataba ghuni ya ka badzaku. Ka gagha ga mndu ta gwada, ksay gha ta ŋuduf. Ka ghala ghala mndu ta kagha, zlanata gha. ⁸ Nda va tsaya ya ná, tsa kaghuni ya ta ganatá sani. Va tsa kaghuni ya ta ghwalguduŋtá skwa sani, kulam nda va tsa nzakwa ghuni ka zwanama ya. ⁹ Sna a kaghuni kazlay: Had vla gwal ta ga dmaku ma ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? Ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni. Dina ka snaŋta ghuni kazlay: Gwal ta ga sli'insli'in, nda gwal ta wuya skwi, nda gwal ta hliri, nda gwal ta hani zgun nda zgun, marakw nda marakw, ¹⁰ Nda gwal ta ghali, nda gwal ta hara'u ta iri nda gwal ghuyaku, nda gwal ta kusleberaku, nda gwal ta zla'uwa mndu ná, had həŋ dza'a lami da ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? ¹¹ Manda tsaya si nzatá nzakwa sanlaha mataba ghuni ghalya. Ndana tama, Sulkuma Lazglafta mu ta ghuḅaghunata, ka nzatá kuni hezle', ka naghunafta ka ŋərma mndu kabga zlgħafta ghuni ta Mghama mu Yesu Kristi.

Vlaŋwa glaku ta Lazglafta nda vgha ghuni

¹² «Had skwi piydif lu ta ghəŋani wu,» ka sanlaha mataba ghuni ta ndanay. Tsaw inda skwi a nda ra wu. «Lavinlava yu ta maga inda skwi guli,» ka sanlaha. Tsaw had i'i dza'a ga vu'a sana skwi wa. ¹³ «Skwa zay ná, ŋa hudi a ra? Hudi guli ná, ŋa skwa zay a ra?» ka kuni ta mnay guli. Tsaw nda skwa zay tani, nda hudi tani, dza'a badziŋbadza Lazglafta ta həŋ his his. Slu'uvgha ná, magaf a Lazglafta ŋa maga sli'in'sli'in nda tsi wa. Nda nza slu'uvgha ŋa Mgham Yesu, ta nzata Mgham Yesu ka ŋa slu'uvgha. ¹⁴ Ma mtuta Mghama mu Yesu ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Tsatsi dza'a sli'agamapta ma mtaku nda mbrakwani guli.

¹⁵ Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, fawaya vgha Kristi ya kə'a ra? Dza'a nda ra ka klafta da ta fawaya vgha Kristi ka ndi'anafta nda slu'uvgha karwa rki? Magava a wu! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Mndu ta ndi'aftá vghani nda karwa ná, ka skwa turtuk vgha taŋ nda tsi kə'a ra? Tsa mnduha his ya dza'a nzata ka slu'uvgha turtuk*, ka defteri ta ghəŋani. ¹⁷ Mndu ta zlanantá ghəŋani ta Mgham Yesu ná, ka skwa turtuk ndana taŋ nda Mgham Yesu.

¹⁸ Tsaya tama, zlaŋwa sli'in'sli'in. Hamata dmakuha

* 6:16 Ngha ta Zlafta 2:24.

ta magə lu ná, ta bla vgha ta maga'ata lu. Mndu ta fatá sli'inqsli'iq ka slnani, ṅa vərda slu'uvghani ta ga tsi ta dmaku. ¹⁹ Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, həga Sulkum nda ghuḅa ya kə'a ra? Lazglafta ta vlaghunata ṅa nzaku ma kaghuni, ta ka ṅa ghuni a vgha ghuni tama wa. ²⁰ Vara vara Lazglafta ta kaghuni nda skwi nda bla. Tsaya tama, vlanṅa glaku ta Lazglafta ma skwi ta magə kuni nda slu'uvgha ghuni.

7

Zlgha wa Pwal ta ghəṅa gwada ta kluvustá vgha

¹ Ndanana tama, wana yu ta zlgghagnaftá wa skwiha ya vindidif kuni: Dina ka nzata mndu kul kla marakw. ² Tsaw tama ná, ṅa wara hliri ná, dina ka klafta mndu ta marakw, ta dza'a marakw guli da zə'al. ³ Ka vla zə'al ta vghani ṅa markwa taṅ. Ka vla marakw guli ta vghani ṅa zə'ala taṅ. ⁴ Vgha marakw ná, ṅani a wu ṅa zə'ala taṅ ya. Vgha zə'al guli ná, ṅani a wu ṅa markwa taṅ ya. ⁵ Ka dzraf nda dzra a kuni ṅa fitik rets kabga ṅa maga du'a wu katsi ná, yaha sani da kwalaghutá vla vghani ṅa sani. Tahula tsaya, ka vrəglanafta kuni ta guya vgha ghuni manda va ya snu kuni, da traptá kuni ta ṅafta ghudzaku ma vgha ghuni, da mutsaftá halaway ta ghurum ṅa ṅraptá kaghuni.

⁶ Hidaku ṅa i'i ta vlaghunata, ka nzata tsi ka tkwe'a

ka yu nda kaghuni wa. ⁷ Ka má manda ndana i'i tsi ná, má manda ṅa da ka mnduha nzata, ka i'i. Tsaw dər wa nda ṅani ma zdakatahudi vlanṅ Lazglafta. Yeya ṅa gha, ka'a nda ya, yeya ṅa gha ka'a nda sani.

⁸ Skwi mnə i'i ná, ta mnay yu ṅa gwal kul haḍ markwa taṅ nda mi'a wadguha ná, dina ka kḍay ghuni ta nza-kwa ghuni turtukwa ghuni manda i'i na. ⁹ Ala ka si laviṅ a kuni ta ṅafta wu katsi, klu-vwakla ta vgha. Dər kluvtá vgha ka nzata ka su'ay.

¹⁰ Wya zlahu ta mnanata yu ta gwal ta kluvtá vgha taṅ, i'i a ta mnay guli wu, mgham ta mnata kazlay: Yaha marakw da dgata vgha nda zə'ala taṅ kə'a. ¹¹ Ala ka dgadga tsi ta vgha nda zə'ala taṅ ya, nzatani mantsa, yaha tsi kləgəltá sana zə'al. Ka mantsa a tsi wu dzrəglaftani nda zə'ala taṅ. Yaha zə'al da ghzliṅtá markwa taṅ guli.

¹² Wya skwi ta mnə i'i ka ghəṅa da ṅa sanlaha, Mgham a ta mnay wa. Ka mamu mnda zlgghay nda ṅuduf kul zlgghaftá markwa taṅ ta Yesu Kristi katsi, tsaw ta kumay tsa marakw ya ta kḍa nzakwani nda tsa zə'ala taṅ ya katsi, yaha tsa mndu ya da ghzliṅtá tsa markwa ya. ¹³ Manda va tsaya guli, ka mamu marakw ta zlgghaftá Yesu Kristi nda zə'ala taṅ kul zlgghaftá Yesu katsi, tsaw ta kumay tsa mndu ya ta kḍa nzakwani nda tsa marakw ya katsi, yaha tsa marakw ya laghu

ga taŋ. ¹⁴ Kəl yu ka mnay manda tsaya ná, kabga nda ghuḅa tsa guyatá vgha tsa mndu kul zlgħaftá Kristi ya nda markwa taŋ ta zlgħafta ya. Mantsa ya guli, nda ghuḅa tsa guyata vgha marakw kul zlgħaftá Kristi nda zə'ala taŋ ta zlgħafta ya. Ka má nza a tsi mantsa ná, má dza'a nzaku zwana taŋ manda zwana gwal kul snanṭá Lazglafta. Wya kahwathwata guli ná, nda ghuḅa nzakwa taŋ da Lazglafta. ¹⁵ Ka ta haḍ yu nda kagha wu, ka tsa kul zlgħafta Kristi ya ná, dgaghutani ta vghani. Ma tsaya tama, dər zə'al tsi, ka dər marakw a tsi ma zlgħay nda ṅuḍuf, flau' nzakwani kabga hgan hga Lazglafta ta kaghuni ṅa nzaku nda zḍaku. ¹⁶ Kagha marakw ta zlgħaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta zə'ala ini kə'a ra? Kagha zə'al ta zlgħaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta markwa ini kə'a guli ra?

Mndərga nzaku ta zḍaganatá Lazglafta

¹⁷ Ka mantsa a tsi wu ná, ka nza dər wa ta nzaku manda ya vlan Lazglafta. Ka nza dər wa ta nzaku manda ya hgan Lazglafta guli. Tsaya ta mnə yu ṅa inda Igliz. ¹⁸ Ka nda tsa fafaḍa mndu ta hgafta Lazglafta katsi, ma thəgəl tsi kazlay: Madər teke'a fafaḍa ḍa kə'a. Ka ta nda fafaḍani mndu ta hgafta Lazglafta guli, ma thə tsi guli kazlay: Ka tsinṭsa yu kə'a. ¹⁹ Dər tsanaghuha lu,

haḍ skwi tsanagha tsi wu, dər tsanaghu a lu wu, haḍ skwi tsanagha tsi wu, snata zlaha Lazglafta malani. ²⁰ Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta Lazglafta ya ná, nzakwani manda va tsaya. ²¹ Ka si ka vu'a ka ta hgafta Lazglafta ta kagha, ma ndanu ka. Ala ka mamu tva mutsafta gha ta nzaku falau' vgha katsi ya, mutsumutsa katək. ²² Ka dər ka vu'a mndu ta hgafta mgham Lazglafta katsi, nda pla vgha tsa mndu ya da Mgham Lazglafta. Manda tsaya, mndu kul haḍ ka vu'a ta hgafta Lazglafta ná, ka vu'a Kristi tsatsi guli. ²³ Nda bla varata lu ta kaghuni, ma niŋ kuni ta ghəṅa ghuni ka vu'a mnda səla. ²⁴ Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta lu ya zwanama, nzakwani mantsa ta kəma Lazglafta.

Gwada ta ghəṅa gwal ta kul klaftá marakw

²⁵ Ta ghəṅa gwal kul kluvta vgha taŋ ya, skwi ta ndanu yu dza'a yu mnay, ya snan yu da Mgham Yesu a wa. Dza'a snay kuni ta gwada ḍa kabga mndu ta fə lu ta ghəṅ tida yu.

²⁶ Ta ghəṅa na blakwa nzaku na ná, wya skwi ta ndanu yu: Dina ka nzakwa mndu mantsa. ²⁷ Ka klafta ka ta marakw katsi, ma zbəgəl ka ta dgaṭá vgha nda tsi. Ka klafta ka ta marakw wu, ma zbə ka ta marakw. ²⁸ Ka klafta ka ta marakw, ga a ka ta dmaku wa. Ka laghula makwa da mndu guli, ga a ta dmaku wa. Nziya nza tsi ná, dza'a ghuyay ta ḍanwa ma

slu'uvgha. Ta kumay yu ta klaghunapta ma tsa ghuya daņwa ya.

²⁹ Wya skwi ta kumə yu ta mnay zwanama: Ta sira a fitik wu, daga ndanana, ka nza gwal nda marakw mista taņ, manda gwal kul had nda marakw. ³⁰ Ka nza gwal ta taw, manda gwal kul had ta taw. Gwal ta rfu guli, manda gwal kul had ta rfu. Gwal ta dzawatá skwiha guli, manda gwal kul had skwi da həņ. ³¹ Ka nza gwal ta za mgham ma ghəņa hadik, manda gwal kul had ta za mgham, kabga ndusa na ghəņa hadik na ka kdaku.

³² Ta kumay yu ta nzakwa ghuni kul had ma ndanu. Mndu kul klafta marakw ná, ta ghəņa tva skwiha ta zdəganata Lazglafta yeya ta ndanə tsi. ³³ Ama mndu ta klaftá marakw, ta ndanay ta skwiha ma ghəņa hadik ņa zba tva zdəganatani ta markwa taņ. ³⁴ Tsaya tama, his skwi ta ndanə tsi. Mantsa marakw kul had zə'alani nda makwa ta həga guli. Ta ghəņa tva skwiha ta zdəganata Mgham Yesu yeya ta ndanə həņ. Tva skwiha ta zdəganatá Mgham Yesu yeya ta ndanə həņ, kabga fafa həņ ta ņudufa taņ, nda ghəņa taņ tani, ņa Lazglafta. Marakw ga zə'al ná, ta ndanay ta skwiha ma ghəņa hadik ņa zba tva zdəganatani ta zə'ala taņ.

³⁵ ņa kata kaghuni tsa skwi ta mnə yu ya, ņa tsaghunamtá matsavada a wa. Ta kumay yu ta magay ghuni ta skwiha

ta raku, ka ndi'aftha kuni ta vgha nda Mgham Yesu kul had sana ndanu.

³⁶ Ka lagha duhwal nda makumidzani mantsa: Kla a yu ta kagha wu ka'a, tahula tsa, ka ndanuglaptá tsi kazlay: Dmaku tsa skwi ya magana yu ka'a, tsaw tata tdu ņudufani tida ta kumay ta klay katsi, ka kla tsi. Maga a ta dmaku wa. ³⁷ Ka lagha duhwal ka kurata kazlay: Kla a yu ta marakw wu ka'a, grafgra guli kazlay: Mantsa ya nzakwani ka'a ma ņudufani mndu a ta pyafta wu ka'a katsi, dina tsaya. ³⁸ Tsaya tama, ka klafkla mndu ta marakw ná, dina tsaya. Ka kla a yu ta marakw wu, ka mndu guli ná, mal tsaya dinakwani.

³⁹ Ka ta ndiri zə'ala marakw katsi ná, yaha walaņta dza'a mista sana zə'al. Ala ka nda mta zə'ala taņ katsi, laviņlava ta dza'a mista sana zə'al ta kumə tsi. Nziya nza tsi, mista mnda zlghay nda ņuduf katsi. ⁴⁰ Ka má manda ndana i'i tsi, mal ma nzatani mantsa ya dza'a mutsafta tsi ta rfu, ka ya dza'a laghu tsi mista sana zə'al. Nda sna yu guli kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta da i'i ka'a.

8

Za slu'a skwa wuyay

¹ Skwi ya dza'a yu gwaday ndana, dza'a gwaday yu ta ghəņa slu'a skwa wuyay. Manda va ya mnə kuni kazlay: Nda sna mu ta inda skwi ka'a ya ná, manda va

tsaya nzakwani. Ama tsa snaŋta skwa mu ya ná, ta vlamata gla ghəŋ. Dvuvusta vgha skwi dza'a kla amu ta kəma ta kəma. ² Ka nda sna i'i ta skwi ka mndu ta ndanay katsi ná, ta sna a tsa mndu ya ta skwi manda ya ta raku ka snaŋtani wa. ³ Ka d̄vud̄va mndu ta Lazglafta katsi, tsa mndu ya ná, nda sna Lazglafta ta tsatsi.

⁴ Taghəŋa skwi ta nghanatá za slu'a skwa wuyay, wya tsi: nda sna amu skwi ka bətbət na skwa wuyay ma ghəŋa hadik kə'a. Turtuktuk Lazglafta guli. ⁵ Aŋ mndani, mamu skwiha ta garə mnduha nda Lazglafta. Manda va tsaya ná, nda ndəgha «lazglaftaha» nda ndəgha «mghamha» guli. ⁶ Dər ma mantsa tsi, ŋa amu ná, turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka Da mu, ta zlaganapta inda skwi ma ghəŋa hadik. Nani amu guli. Turtuktuk mghama mu guli, tsaya Yesu Kristi zlaganap Lazglafta ta inda skwiha nda ma tsatsi ya, ma tsatsi nzata amu nda hafu guli.

⁷ Dər nda sna amu kazlay: Had hafu ma skwa wuyay wu kə'a ná, sna a sanlaha mantsa ya wa. Ta zə həŋ ta slu'a skwa wuyay ná, manda va skwi mamu hafu ma tsa skwa wuyay ya ka həŋ ta ndanay, kabga snusna həŋ nda skwa wuyay. Ta mutsa a mbrakwa taŋ ma zlgħay nda ŋuduf wu, ŋriŋniŋra na slu'i zu ŋni na ka həŋ ta ndanay. ⁸ Skwa zay a dza'a kladamaghata da

Lazglafta wa. Dər má ta zay mu, dər má za a mu wu, had skwi tsamagha tsi wu, had skwi htamaghu tsi guli wa.

⁹ Aŋ mndani, laviŋlava kuni ta za inda skwi ta kumə kuni, ama dasuwa ka kuni da nzaku kuni ka skwa tuthun da gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlgħay nda ŋuduf ngħər həŋ ta kaghuni. ¹⁰ Tsa lagha mndu kul mbraku ma zlgħay nda ŋuduf ka ngħaŋtá kagha nda «sna ta skwi» ya kay, ta nzaku ma həga skwa wuyay ta za slu'a skwa wuyay katsi ní, had tsatsi dza'a mnay: Ka za i'i guli kə'a ra? ¹¹ Tsaya tama, tsa skwi maga kagha ta mnay kazlay: Nda «sna i'i ta skwi» kə'a ya ta zadĩntá tsa zwanama kul had mbrakwani mtu Kristi ta ghəŋa tsatsi ya guli. ¹² Ma tsa magay ghuni ta dmaku ka zlabiŋtá zwanama ma ndanu kul had mbrakwa taŋ ya, maganatá vərda Kristi kaghuni ta tsa dmaku ya. ¹³ Tsaya tama, ka si skwa zay dza'a zləmbiŋta zwanama da katsi ná, had yu dza'a walglaŋta za slu'i dekdek wu, kada kwala yu zləmbiŋtá zwanama da.

9

Mnay Pwal ta Lfida Gwada

¹ Laviŋ a yu ta maga inda skwi wu ra? Ghunata mnda Yesu Kristi a yu wu ra? Ngħa a yu ta Mgham Yesu nda ira da wu ra? Pəghatá ghəŋa slna da ma Mgham Yesu a kaghuni ra? ² Dər má fa a sanlaha ta i'i ka għunatá mnda Mgham

Yesu wu ná, ka ɲa kaghuni ná, nda nza yu kabga i'i ta mnaghunata Lfida Gwada kəl kuni ka nzakway ka gwal zlgħay nda ɲuduf.

³ Wya skwi ta kəl yu ka huzla gwada da gwal ta mana i'i: ⁴ Má ra a ka mutsay ɲni ta skwi ɲa zay, nda ya ɲa say ɲni ma slna ta magə ɲni ra? ⁵ Laviɲ a aɲni guli má ta klijntá mukuma ma zlgħay nda ɲuduf ta nzakway ka markwa ɲni manda ɲa sanlaha ma gwal ghunay, nda i zwanamani ma Mgham Yesu, nda Kefas wu ra? ⁶ Ari aɲni nda Barnabas yeya a ɲa maga slna ka mbalay na? ⁷ Ta kdə snan̄ta kaghuni ta sludzi ta maga slna, tsatsi guli ta zun̄tá ghəɲani ra? Mamu mndu ta ɲəbata fu ná, kul za yakwani ra? Ari mamu a mndu ta ngha rini ná, kul sa u'a tsa rini ya na?

⁸ Mnda səla yeya ta ndana tsa skwiha mnə yu ya ra? Dər zlahā Lazglafta guli ná, ta mnay mantsa. ⁹ Wya ka Musa vindafta ma zlahā Lazglafta: «Ma fanam ka ta budzan̄ ma wi ta slā. Ta dgə tsi ta hya*,» ka'a. Ta ghəɲa slā yeya ta ndana Lazglafta ta tsaya ra? ¹⁰ Ari ta ghəɲa amu a ta gwada Lazglafta kahwathwata katək na? Mantsa ya nzakwani, ta ghəɲa amu vindafta tsi ta tsa mnay kazlay: Ta hvə mndu ta hva ná, nda fata ghəɲani ɲa mutsa nisəlani katsi, ta dgə mndu ta hya guli ná, nda fa

ta ghəɲani ɲa mutsa nisəlani katsi kə'a ya. ¹¹ Ka si aɲni ta sləgamtá hulfa Sulkum ma kaghuni ya ní, ra a ka tsu'ay ɲni ta skwa wa dzvu da kaghuni guli ra? ¹² Ka ta zayzay sanlaha ta kaghuni ya ní, mal aɲni a má dza'a zay katək wu ra?

Ta dawəɲ a aɲni ta skwi da kaghuni wa. Ta su'ay aɲni ta inda ghuya dāɲwa ta slan̄naghata, kabga yaha ɲni nzata ka gwal ta pyaftá sli'a gwada ta ghəɲa Kristi ta kəma ta kəma. ¹³ Sna a kuni kazlay: Gwal ta ksa slna ma həga Lazglafta ná, hada ta za həɲ ta skwa zaya tan̄ kə'a ra? Gwal ta vla skwi ta gwir guli ná, mida ta mutsa hahəɲ ta ɲa tan̄ guli kə'a ra? ¹⁴ Ta ghəɲa gwal ta mna Lfida Gwada guli ná, mnamna Mgham Yesu kazlay: Ma tsa mna Lfida Gwada ya dza'a za hahəɲ ta ɲa tan̄ guli† kə'a.

¹⁵ I'i ná, dawəɲ a yu ta skwi da kaghuni wa. Ka vlihata kuni a ka yu kəl yu ka vindaghunafta guli wa. Ta dər mtakwa dá, ka ya dza'a kləgədəɲusta lu ta skwa ghərɓakwa dá. ¹⁶ Tsa mna Lfida Gwada ta mnə yu ya guli ná, nza a ka skwa ghərɓay dá ta ghərɓaku nda tsi wu, kabga tkwe' fidaghata lu ta mnay. Ka mnan̄ a yu wu ná, dāɲwa ɲa dá. ¹⁷ Ka má i'i ta kuratá magay katsi ná, ma dza'a play lu ɲa dá. Tsaw i'i a ta kurata wu, ta magay yu kabga tkwe' fidaghata lu ta magay. ¹⁸ Nu

* 9:9 Vrafta ta zlahu. 25:4. † 9:14 Ngha ta Mata 10:10, Lukwa 10:7.

ta mutsə yu mida tama? Skwi ta mutsə yu mida ná, mnay dá ka mbalay ta Lfida Gwada kul dawə nisəla vəl mnay dá ta tsa Lfida Gwada yeya.

19 I'i ta kwara ghəŋa dá, tsaw ka niŋtá yu ta ghəŋa dá ka vu'a inda mnduha ŋa katanťá inda mnduha kada mutsanakta yu ta Mgham Yesu ta ndəghata mnduha. 20 Ka mataba la Yahuda yu, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həŋ. Ka mataba gwal ta ksa zlahə Musa yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həŋ, dər má nghadigha a gwada ta zlahu. 21 Ka mataba gwal kul snanťá zlahə Musa yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku kada mutsanakta yu ta həŋ. Va a tsaya ta mnay kazlay: Sna a yu ta zlahə Lazglafta wu kə'a wu, ta snay yu ta zlahə Kristi. 22 Ka mataba gwal nda hta mbrakwa tan ma zlgəhay nda ŋuduf yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mbranafta yu ta həŋ. Mantsa ya fata i'i ta ghəŋa dá, ka nzaku tavata dər wati ma mndu tsi ka maga inda kdavakta hidakwa dá ŋa mba'atá sanlaha. 23 Kada dza'a Lfida Gwada ta kəma ta kəma, nda ya ŋa nzakwa i'i tekw mida guli, ka yu ta kəl yu ka maga tsa skwiha ya.

Dzəgha vgha nda hwaya

24 Sna a kuni kazlay: pda' pghatá vgha mnduha

ta hwaya ta daði ná, tur-tuk ya dza'a zata kə'a ra? Hwayawahwaya ta vərda hwaya kada zata kuni. 25 Inda mndu ta tsa hwaya ya ná, ta zlahafzlahə ta vghani ma taghayni, ŋa zatani. Tsa skwi dza'a zata tsi ya ná, dza'a ɓwadzu ɓwadza misimmisim. Ŋa amu ya, had ta ɓadzaku dekdek wa. 26 Hwayiŋtahwaya ka bətbət a ta hway yu wa. Dzidiŋťá dembi ka dakwal a ta dzə yu guli wa. 27 Ta zlahay yu ta ghəŋa dá ka ghuya danwa ŋani, kada kwala vərda i'i ta dədaghuta nda hul tahula mnanata i'i ta Lfida Gwada ta sanlaha.

10

Yaha kuni nda skwa wuyay

1 Zwanama dá, ta kumay yu ta havaghunaktá skwi ta slanaghata dzidzihə mu ta fitika Musa. Demdem həŋ nda bukwa ma ghwayak. Demdem həŋ ta tsughwadaptá drəfa dva*. 2 Demdem həŋ ta magaftá batem ma drəf ma nzakwa tan ma ghwayak ma guyatá vgha tan nda Musa. 3 Demdem həŋ ta zutá skwa zay ta saha daga ta luwa. 4 Demdem həŋ ta sutá imi ta sabi ma kutumba. Lazglafta ta vlanťá tsa kutumba ya ta həŋ. Tsa kutumba ya ná, Kristi ya ta mbada† kawadaga nda həŋ. 5 Tsaw tama ná, mal gwal ta maga skwi kul zdəganatá Lazglafta

* 10:1 Ngha ta Sabi 13:21-22, 14:22-29.

† 10:4 Ngha ta Sabi 16:4-35, Vrafta ta

Zlahu 8:3, Mbsak 20:8-11. ‡ 10:5 Mbsak 14:16, 23, 29-30.

ndəghatani mataba taŋ kəl hən ka rwuta ma mtak‡.

6 Tsa skwiha ta luta ya ná, nda nza ŋa snamamta ŋa kwala amu kul maga ghwadaka skwiha manda tsa maga hahən§ ya. 7 Ma nza kuni ka gwal ta wuya skwi manda sanlaha mataba taŋ, vindaf lu ta ghəŋa taŋ kazlay: Ka nzatá mnduha ka za skwi ka sa skwi, ka sli'aftha hən ka gatsuwa* kə'a ya. 8 Ma hlə kuni tiri manda ya magə sanlaha mataba taŋ, kəl hən ka rwuta dəmbu' hisamsak hkən mida ta fitika turtuk† ya. 9 Ma dzəghə mu ta Kristi manda ya dzəghən sanlaha mataba taŋ, kəl nahadikha ka zadānatá hən ya. 10 Ma rurunwaku kuni ta rurunwaku manda ya magə sanlaha mataba taŋ, kəl duhwalha Lazglafta ya ta rwa mndu ka zadānatá hən ya.

11 Magumaga tsa skwiha ya nda hən ŋa snanamta sanlaha. Ka vindaf lu ma defteri ŋa gunamaná sləmən ta amu gwal ta ndusakta nda kdakwa na ghəŋa hadik na. 12 Tsaya tama, ka nda sladaslada da, ka mndu ná, daswa katsi tama da zləmbutá tsi. 13 Inda tsa dzəghuha ta grughunusta ya ná, dzəghuha ta raná mnda səla ya. Lazglafta ná, nərma mndu ya. Had dza'a zlaná dzəghə ŋa dzəghaghunata ka malaghutá mbrakwa ghuni, da traptá kuni ta spafta wa.

Ma lə kuni da vla skala vla glaku ŋa skwa wuyay

14 Zwanama da gwal ta dvu yu, ka si mantsa tsi, dgaghwa vgha nda skwa wuyay. 15 Nda sna yu kazlay: Ta mnə ŋa kaghuni nda guna ghəŋa ghuni ya yu kə'a. Ka gala kaghuni ka ghəŋa ghuni ta na skwi ta mnə yu na. 16 Tsa leghwa tfawi ta sə mu, ka rfa Lazglafta ta ghənani ya ní, nza a ka guyatá amu nda Kristi nda ma usani ra? Tsa buradi ta dguvusta‡ mu ya guli ní, nza'a ka guyatá amu nda Kristi nda ma slu'uvghani guli ra? 17 Turtuktuk buradi mndani, ama nda ndəgha amu ta zay. Tsaya a ta maranəta kazlay: Nda guya mu ma slu'uvgha turtuk nda ma dguvusta mu ta tsa buradi turtuk ya kə'a ra?

18 Ngha wa zwana la Isra'ila ba. Tsa gwal ta za skwi vla lu ŋa pla ghən ta gwir ya ní, guya a hən nda Lazglafta mida ra? 19 Nu ta kumə yu ta mnay? Ta kumay yu ta mnay sana skwi tsa slu'i plana lu ta ghən ta skwa wuyay ya kə'a ra? Ari sana skwi a na tsa skwa wuyay ya na? Sana skwi a dekdek wa. 20 Skwi kumə yu ta mnay ná, pla ghən ta plə gwal kul snənəta Lazglafta ná, ŋa duhwalha halaway ta planata hən ta ghən, ŋa Lazglafta a wa. Va a yu ta guyatá vgha ghuni nda duhwalha halaway wa. 21 Lavinj a kuni ta sa skwi ta leghwa Mgham Yesu, ta

§ 10:6 Mbsak 11:4, 34. * 10:7 Sabi 32:6. † 10:8 Mbsak 25:1-9. ‡ 10:16 Ngha ta Lukwa 22:19, nda 1 La Kwareŋt 11:23-26.

saysay kuni ta leghwa duhwalha halaway wa. Lavin a kuni ta za skwa Mgham Yesu, ta zayzay kuni guli ta ṅa duhwalha halaway wa. ²² Ta kumay mu ta ganaftá sidi ta Mgham Yesu ra? Ari mal amu a mbratani ka tsatsi na?

Magawa inda skwi ṅa vla glaku ṅa Lazglafta

²³ Lavinlava mndu ta «maga inda skwi,» ka kuni. Manda tsaya nzakwani, tsaw inda skwi a dina wa. Lavinlava mndu ta «maga inda skwi,» tsaw inda skwi a ta ṅla mndu guli wa. ²⁴ Ma laghu kuni ngha skwi ta dza'a kata kaghuni, nghawa skwi ta dza'a katanṅá sana mndu.

²⁵ Zawaza ta inda skwi ta skwapta lu ta luma, ma dawu kuni ta vli ta ghəṅani, ma lagha sana ndanu ta wa ghəṅa ghuni, ²⁶ kabga ka gwada Lazglafta na: «ṅa Mgham Lazglafta hadik nda inda skwi mida§ demdem,» ka'a.

²⁷ Ka hgaghunahga mndu kul snanṅá Lazglafta ṅa za skwi, ka snata kuni katsi, zawaza ta inda skwi dza'a vlaghunata tsi, ma walaṅ kuni ta dawutá vli ta ghəṅani, ma ndananagha kuni ta sana ndanu ta ghəṅani. ²⁸ Ka «slu'a pla ghəṅ ṅa skwa wuyay ya,» ka ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da zay da famta kuni ta tsa mndu ta mnaghunata ya ma ndanu. ²⁹ Ndana kaghuni a mnə yu wu, ndana tsa sana mndu ya.

I'i ná, lavinlava yu ta za inda skwiha. «Kabgawu tama ṅa mnay kazlay: Ma zə ka, yaha ka famtá sana mndu ma ndanu kə'a?» ³⁰ Ka si rfanagharfa yu ta Lazglafta ta ghəṅa skwi zu yu ya ní, nu dza'a kəl lu ka mana i'i ta ghəṅa skwa zay rfanagha yu ta Lazglafta ta ghəṅani na?

³¹ Dər nu ta zə kuni, dər nu ta sə kuni, dər nu sana skwi ta magə kuni, magawa indani ṅa vlanṅá glaku ta Lazglafta. ³² Ma nza kuni ka tuthun dər ka ṅa la Yahuda, dər ka ṅa la Grek, dər ka ṅa Igliza Lazglafta. ³³ Magawamaga manda ṅa da ta maga inda skwi ṅa zdəganatá inda mndu ya. Zba a i'i ta maga skwiha dza'a katihatá wu, skwiha ya dza'a katanṅá ndəghata sanlaha ta magə yu, ṅa mutsafta taṅ ta mbaku.

11

1 Ksawaksa ta sada da, manda ya ta ksə i'i ta sada Kristi ya.

Nzakwa zgwana nda mi'aha, ma həga Lazglafta

² Ta rfay yu ta kaghuni nda havapta ta havapta kuni ka i'i ma inda skwi, nda ya ka kuni ta ṅanata skwiha ta taghaghunafta yu ya. ³ Ndana tama, ta kumay yu ta snanṅa ghuni kazlay: Ghəṅ ta ghəṅa inda zgun ná, Kristi ya. Ghəṅ ta ghəṅa inda marakw ná, zgun ya. Ghəṅ ta ghəṅa Kristi guli ná, Lazglafta ya kə'a. ⁴ Ka ta maga du'a inda zgun da Lazglafta nda

ya ka ta mna gwada snaŋ tsi da Lazglafta a tsi katsi nda bukwaṭá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa Mghamani. ⁵ Ka ta maga du'a inda marakw da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snaŋ tsi da Lazglafta a tsi katsi kul bukwaṭá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa mghamani. Nda nza manda skwi nda htsa ghəŋani nda tsa. ⁶ Ka si bukwa a yu ta ghəŋ wu ka marakw ya ná, htsiŋtani guli 6a! Ala ka si nda nza tsi ka skwa hula da marakw na gatsatani ta ghəŋani, ka htsiŋtani a tsi ya, bukwaṭtani tama!

⁷ Ma bukwa zgun ta ghəŋ, kabga tsatsi ta gara vgha nda Lazglafta nda glakwani tani. Marakw ya ná, maravata glakwa zgun tsatsi, ⁸ kabga zgun ná, tsagap ma marakw a lu wu, marakw ya tsagap lu ma zgun. ⁹ Zlaganap a lu ta zgun ŋa marakw wu, marakw yeya zlaganap lu ŋa zgun. ¹⁰ Tsaya dza'a kəl marakw ka kla ŋizla mghamani ta ghəŋani, kabga gwada ta duhwalha Lazglafta. ¹¹ Dər má mantsa nzakwani ma guyatá vgha nda Mgham Yesu ná, lava a ma marakw ka haḍ zgun wu, lava a ma zgun guli ka haḍ marakw wa. ¹² Manda va ya tsagap lu ta marakw ma zgun ya, marakw ta ya zgun guli. Da Lazglafta sagha indani*.

¹³ Galawa kaghuni 6a! Nda ra ka ndəḅay marakw ta dzvu da Lazglafta kul bukwanatá

tsi ta ghəŋani ra? ¹⁴ Daga nzakwagapta ná, nda sna mnduha kazlay: Skwa hula zlanṭa zgun ta swida ghəŋani zəmbək kə'a. ¹⁵ Marakw ya ná, ka skwa rka nzakwani da tsatsi, kabga vlanṭa lu ta swidi zəmbək manda skwi ŋa bukwa ghəŋani ta tsatsi. ¹⁶ Ka mamu mndu dza'a zlərday katsi, dīna ka snaŋtani kazlay: Snəgla a aŋni, nda Iglizha Lazglafta ta sana tva nzaku ta ghəŋa tsaya wa kə'a.

Guya vgha ŋa zay nda sa usa Mgham Yesu

Mat 26:26-29, Mak 14:22-25, Luk 22:15-20

¹⁷ Wya sana skwi ta magaku da kaghuni kul haḍ yu ta rfa kaghuni. Ta tskavatá kuni má ŋa magay ghuni ta skwi ŋa dza'a ta kəma ta kəma ya ná, vər nda hul ŋa kaghuni. ¹⁸ Karaku ná, ta tskavata kuni, kaghuni gwal zlgħay nda ŋuḍuf tazlay ná, mamu daga vgha mataba ghuni ka lu ta snə yu. Zlah mantsa ya nzakwani ka yu ta gray. ¹⁹ Dina va tsa daga vgha ya mantsa mataba ghuni katak, kada grafta lu ta vərda ŋərma mnduha mataba ghuni. ²⁰ Tsa tskavata ta tskavata kuni ya ná, ŋa za skwa zaya Mgham† Yesu a ta tskavata kuni wa. ²¹ Ta tskavata kuni ka za skwa zay ná, dər wa ta ŋavata ka za ŋani, ka kuni ta magay. Ta dzə maya ta sanlaha, nda ghwaya nda ghwaya sanlaha. ²² Ari haḍ

* **11:12** Ngha ta Zlrafta 1:26-27 nda 2:18-23. † **11:20** Skwa zaya Mgham: Ngha ta aya 23-26 nda 1 La Kwareŋt 10:16.

wa a hēga ghuni, ŋa zay ghuni nda ya ŋa say ghuni ta skwa ghuni na? Ta kumay kuni ta ghuḅasa Igliza Lazglafta ra? Ari hula a ta pghə kuni ŋa gwal kul haḍ skwa taŋ na? Nu dza'a yu mnay ŋa ghuni? Dza'a rfay yu ta kaghuni ka kaghuni ra? Ta ghəŋa tsaya ná, rfa a yu ta kaghuni wa.

²³ Wya skwi tsu'af yu da Mgham Yesu, ka taghaghunafta yu: Ta tsa rvidik kəl lu ka vlatá Mgham Yesu ya ná, ka klaftá tsi ta buradi, ²⁴ ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani, ka ḅlanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha ḍa ya ŋa ghuni, ka maga kuni ta na skwi na ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁵ Mantsa guli kdakwa taŋ ta zutá skwa zay, ka klaftá tsi ta leghwa, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, lfidá slərḅa ta zughu ya zlrḅap Lazglafta nda usa ḍa. Inda say dza'a sə kuni dazlay ya ná, ka maga kuni ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁶ Tsaya tama, inda nzata ghuni ka za na buradi na, ka sa skwi ma na leghwa na ná, mna nzakwa Mgham Yesu ha ka saghani ta mnə kuni nda tsa.

²⁷ Mantsa ya, ta zə mndu ta na buradi ná, ta sə mndu ta skwi ma na leghwa ná, ngha a ka sana skwi wu katsi, gaga ta dmaku, kabga ngha a ta slu'uvgha Mgham Yesu ka sana skwi wa. ²⁸ Ka gala mndu ma ghəŋani ta nzakwani karaku ma kdə tsi ka za na buradi na, nda ya ma kdə tsi ka sa skwi ma

na laghwa na. ²⁹ Mndu ta zay, ta say kul snaŋtá guyata vgha taŋ nda Mgham Yesu ná, tḍanaktḍa ta ghəŋani ta guma Lazglafta, ma tsa zay ta zə tsi nda tsa say ta sə tsi ya. ³⁰ Tsaya kəl ndəghata sanlaha ka nzata kul dughwanaku mataba ghuni, nda raghwa sanlaha, ta rwutá sanlaha. ³¹ Ka si amu kaghəŋa mu ta galaptá nzakwa mu katsi ná, haḍ Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa amu wa. ³² Ala ka tsamagha tsa Lazglafta ta guma ka zlahu amu nda tsi ya, nda nza ŋa kwalani kul tsamaghatá guma kawadaga nda gwal ma ghəŋa haḍik.

³³ Tsaya tama zwanama, ka tsakavatsaka kuni ka za skwi katsi, kazlafwa vgha ghuni karaku. ³⁴ Ka si maya ta kuzlaŋtá mndu katsi, zutani ta skwa zayni mintghani, da nzaku tsa tska vgha ghuni ya ka kla ghəŋa ghuni da guma Lazglafta. Pḍakwa hamata skwiha ya ná, dza'a payafta baḍu laba ḍa da kaghuni yu.

12

Skwi ta vlə Sulkum nda ghuḅa

¹ Zwanama ḍa, ta ghəŋa mbraku ta vlə Sulkum nda ghuḅa ná, va a yu ta nzakwa ghuni kul tsalaku mida wa.

² Nda sna kuni kazlay: Ma fitika nzakwa ghuni ta kul snaŋta kuni ta gwada Lazglafta ná, ta tsəlḅu ta kəma skwa wuyayha ta nzaku duduguma kuni ta tsəlḅu, hahəŋ ta tiŋwa kaghuni guli.

³ Tsaya ta kəl yu ka mnaghu-nata kazlay: Hađ mndu ta mna gwada nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta kazlay: Nda ksi'a Yesu ka'a wa. Ka nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa a tsi wu katsi, hađ mndu dza'a laviŋtá mnay kazlay: Yesu ná, Mgham ya ka'a guli wa.

⁴ Ta traku mbaku kavghakavgha ta dgə Sulkum, ama va tsa Sulkum turtuk ya ta dgay. ⁵ Ta traku slnaha kavghakavgha ta magə lu, ama ŋa va tsa mgham turtuk ya ta maga lu. ⁶ Ta traku tva magay mnduha ta slnaha kavghakavgha, ama va tsa Lazglafta turtuk ta maga indani ma inda mndu. ⁷ Nda tvi kavghakavgha ta mara Lazglafta ta mbrakwa Sulkumani nda ghuḅa ma inda mndani, ŋa katuvtá vgha nda tsi. ⁸ Mbrakwa gwada nda difil vlaŋ Sulkum ta sani. Midala gwada vlaŋ va tsa Sulkum ya ta sani. ⁹ Mbrakwa zlgħay nda ŋuḍuf vlaŋ tsa Sulkum ya ta sani. Mbrakwa mbamba mnduha vlaŋ va tsa Sulkum ya ta sani. ¹⁰ Mbrakwa maga mazəməzəməha vlaŋ tsi ta sani. Mbrakwa kla lwa Lazglafta vlaŋ tsi ta sani. Mbrakwa galaptá sulkumha vlaŋ tsi ta sani. Mbrakwa laviŋtá gwada nda sana gwadaha vlaŋ tsi ta sani. Mbrakwa snaŋtá tva mbəḍiŋtá tsa gwadaha ya vlaŋ tsi ta sani. ¹¹ Indani ná, tsa Sulkum turtuk ya ta magay. Tsatsi turtukwani ta dgay ŋa inda

mndu manda ya ta kumə tsi.

Gwata kaghuni demdem, vgha Kristi kuni

¹² Nghama tsatá vgha mu ya 6a: Manda nzakwa tsuhmbura vgha mndu nda ndəgha fawayha tida dər ma kinawu ndəghatani ya, vgha turtuk ya, mantša ya nzakwa Kristi guli. ¹³ Amu demdem, dər la Yahuda tsi, dər la Grek a tsi, dər mndu ka vu'a tsi, dər mndu kul hađ ka vu'a a tsi, magamafmaga lu ta batem ŋa nzaku ka slu'uvgha turtuk ma Sulkum turtuk. Ka mutsaftá mu demdem ta va tsa Sulkum turtuk ya, manda skwi sava mu nda sa.

¹⁴ Tsaya tama ná, nza a tsuhmbura vgha ka faway turtuk wu, gwagwatá fawayha ya. ¹⁵ Ka «dzvu a i'i wu, nza a yu ka fawaya vgha wu,» ka ka səla katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka fawaya vgha ra? ¹⁶ «Iri a i'i wu, nza a yu ka vgha wu,» ka ka sləməŋ katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka fawaya vgha ra? ¹⁷ Ka má iri vgha demdem katsi, ma ndaw dza'a snaŋta lu ta sləməŋ? Ka má sləməŋ tsi demdem, ma ndaw dza'a zi'a lu ta skwi? ¹⁸ Tsatsaf tsatsa Lazglafta ta inda fawayha ta vgha, ka fafata ma vlani ma vlani manda ya ta kumə tsi. ¹⁹ Ka má faway turtuk yeya vgha katsi ná, ma mamu vgha ra? ²⁰ Tsaw nda ndəgha fawayha ta vgha ta gwaftá vgha ka vgha turtuk.

²¹ Laviŋ a iri ta mnay ŋa dzvu kazlay: Hađ gwada da

nda kagha wu kə'a wa. Mna a ghəŋ guli ŋa səlaha kazlay: Hađ gwada da nda kaghuni wu kə'a wa. ²² Katək na: Tsa fawayha má ta nghə lu kul hađ rga taŋ ya ná, tsahaya ŋərmani. ²³ Tsaha má ta ndanu amu kazlay: Hađ ghzliwa taŋ wu kə'a ya ná, tsahaya ta vlə mu ta glaku ŋa taŋ. Tsa fawayha kul dínaku nghay ya, mal tsaha ya ta laghu mu da payay. ²⁴ Tsaha dínadína ngha ya katək na, hađ lu ta payay wa. Magafmaga Lazglafta ta vgha ka nanaftá tsa fawayha kul hađ ghzliwa taŋ ya, ka ŋərmani, ²⁵ kada kwala daga vgha kul hađ ma vgha, ŋa nghapta fawayha ka skwa turtuk ka sani nda sani. ²⁶ Ka ta ghuya danwa faway turtuk ná, inda fawayha ta ghuyay kawadaga nda tsi. Ka ta rfu faway turtuk ná, inda fawayha ta rfu kawadaga nda tsi.

²⁷ Kaghuni ná, vgha Kristi kuni, ka fawayhani nza-kwa ghuni turtuk turtuk. ²⁸ Mataba guyatá ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf ná, taŋ gwal ghunay pgha Lazglafta, ka fiŋtá la anabi kamahis, ka fiŋtá gwal tagha gwadani ka mahkən. Tahula tsa ka pghatá tsi ta gwal valaŋ lu ta mbrakwa maga mazəmzəm, nda gwal nda mbrakwa mbamba mnduha, nda gwal katá mnduha, nda gwal ta nghapta ka slna mnduha, nda gwal ta gwada sanlaha ma gwada. ²⁹ Ka gwal ghunay həŋ demdem ra? Ka

la anabi həŋ demdem ra? Ka gwal ta tagha gwadani həŋ demdem ra? Inda taŋ demdem ta maga mazəmzəm ra? ³⁰ Inda taŋ demdem ta mbamba mnduha ra? Inda taŋ demdem ta gwada sanlaha ma gwadaha ra? Inda taŋ demdem ta mbədiŋtá gwada ra? ³¹ Hmətət ka kuni dvtuta mbrakuha ya ta vlata lu ta malaghuta.

Wana yu dza'a maraghu-nata guli ta tvi ya ta hem-anata.

13

Dvu ta hemanatá inda skwi

¹ Dər má nda sna yu ta gwada inda gwada sanlaha ma gwada ta gwadə mnduha nda duhwalha Lazglafta tani, ka hađ yu ta dvtutá mndu wu katsi, nda nza yu manda ghudzaga gwanŋwan, ka manda ghudzaga hutsaŋ a tsi. ² Dər má mutsafmutsa yu ta mbrakwa kla lwa Lazglafta, dər má nda sna yu ta inda skwi nda difatá skwa Lazglafta tani, dər má mamu zlgħay nda ŋuduf da i'i ŋa sli'anaftá ghwáha, ka hađ yu ta dvtutá mndu wu katsi, skwi bətbət yu. ³ Dər má hlaŋfa yu ta inda skwa da ka daganafatá gwal ka pđu, dər má vlaha yu ta ghəŋa da ŋa pla ghəŋ, ka hađ yu ta dvtutá mndu wu katsi, hađ sana skwi dza'a katađifta tsaya wa.

⁴ Mamu ksa ŋuduf da mndu ta dvtutá mndu, dagala zdaku da tsi. Hađ mndu ta dvtutá mndu ta draku wu, hađ mndu ta dvtutá mndu ta ghərɔaku wu, hađ ta gla ghəŋ wa.

⁵ Had ta maga skwa hula wu, had ta tsagana wa. Had ta basa ŋuduf wu, had ta zlanṭá dugun ma ŋudufani wa. ⁶ Had ta rfu ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi wu, ta ghəŋa magatá vərda skwi ta rfa tsi ta rfu. ⁷ Nəw lu, ka'a nda inda skwi. Ta Lazglafta fatá ghəŋani ma inda skwi. Nda fa ŋudufani ta payakwa inda skwi. Ta su'ay ta inda skwi.

⁸ Had dʷutá mndu ta kdaghuta dekdek wa. Dza'a kdaghukda kla lwa Lazglafta, dza'a kdaghukda gwada sanlaha ma gwada, dza'a kdaghukda snanṭá skwi guli. ⁹ Ki'a nda ki'a skwi snan mu, ki'a nda ki'a lwa Lazglafta mna a mu. ¹⁰ Ama baḍu zlagapta tsa vərđani ya ná, dza'a kdaghukda tsaha kul kdaku ya.

¹¹ Ma ga zwanja da ná, ka zwanzwani ka yu ta gwada, ka zwanzwani ka yu ta ndanu, ka zwanzwani ka yu ta magaku. Ma glata i'i, ka pghinṭá yu ta má zwanzwani. ¹² Ndanana ná, manda ngha vli ma dalagar zwətzwət ya ta ngha mu, ta kəma dazlay, mbəŋ ya mbəŋ ya dza'a nghanṭa mu. Ndanana ná, ki'aki'a snanṭa yu ta skwi, ta kəma dazlay, dza'a nda sna yu ta inda skwi nekwnekw manda snanṭa Lazglafta ta i'i ya.

¹³ Ndanana ná, mamu skwiha hkən ta gdavata: Mamu zlgħay nda ŋuduf, nda faftá ghəŋ, nda dʷu, ama ya

ta hemanatá tsa skwiha ya ná, dʷu ya.

14

Nə dɣay nda inda mndu, skwi ta vlə Sulkum

¹ Nəwawaŋa ka zba dʷutá mndu, mamawa mbraku ya ta vlə Sulkum guli. Katkatani ta ghəŋa kla lwa Lazglafta. ² Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋa mnduha a ta mna tsi wu, ŋa Lazglafta. Had mndu nda sna wu, kabga nda mbrakwa Sulkum ta mna tsi ta tsa difatá skwiha Lazglafta ya. ³ Mndu ya ta kla lwa Lazglafta ná, nda mnduha ta gwada tsatsi, ka vla mbraku ŋa tan, ka ksa ŋuduf ŋa tan, ka ŋla həŋ. ⁴ Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋla ghəŋani ta ŋlə tsatsi, ama mndu ta kla lwa Lazglafta, Igliz ŋani ta ŋlay.

⁵ Ta kumay i'i ta gwaday kaghuni demdem ta sanlaha ma gwadaha, ama malaghumala kumay da ta klay ghuni ta lwa Lazglafta. Malaghumala mndu ta kla lwa Lazglafta ka mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha, ka mantsa a tsi wu, ba mamu ka mndu ta mbəday dza'a kəl Igliz ka mutsaftá ŋlaku. ⁶ Zwanama da, ka sna a kuni ta skwi snaghunam yu, ka sna a kuni ka lwa Lazglafta klədagħunagħa yu, ka sna a kuni ta skwi tagħagħunaf yu wu, nu dza'a kataghunafta lagħa da da kaghuni, ka mnay da ta gwada nda kaghuni nda

sanlaha ma gwadaha, ka sna a kuni ta kligiŋta da ta difata skwa Lazglafta na?

⁷ Ka gragra nzakwani nda hamata skwiha ta ka lu ka skalu: Manda sinlak nda htimbil. Ka sabə a lwanī nda tvani ná, waka lu dza'a snaŋta kazlay: Mndərga ya skwi ya tsa vyagap lu, ka dzagap lu a tsi kə'a na? ⁸ Ka vya a mndu ta duli ŋa dza'a da vla vulu nda tvani ná, wa dza'a sli'afita na? ⁹ Manda tsaya kaghuni guli, ka nda sana gwada kul snaŋta lu ka kuni gwada katsi, waka lu dza'a snaŋta skwi ta mnə kuni na? Walaya gwada tsa gwadiŋ kuni. ¹⁰ Ta traku gwadaha kavghakavgha ma ghəŋa hadik, inda tan ná, mamu klatá ghəŋani. ¹¹ Ama, ka sna a yu ta tsa gwada ta gwadə lu ya wu katsi, ka matbay yu ma tsa mndu ta gwada tsa gwada ya, ka matbay tsa mndu ta gwada tsa gwada ya ma i'i guli. ¹² Kaghuni, ya ta mama mutsaftá mbraku ta vlə Sulkum kuni ya, ŋavawaŋa ka zba mutsaftá ya dza'a malaghuta ŋlanaftá Igliz.

¹³ Tsaya tama, mndu ya ta gwada nda sana gwada ná, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ŋa mutsanaftá mbrakwa mbədiginŋta. ¹⁴ Ka ta magay yu ta du'a nda sanlaha ma gwadaha kul snaŋta lu katsi, ta magə ma sulkuma vgha da yu ma ghunislaka da a wa. ¹⁵ Kinawu ka yu dza'a magay tama? Dza'a magay yu ta du'a ma sulkuma vgha

da, dza'a ndəbay yu nduk ma ghunislaka da guli. Dza'a fay yu ta laha ma sulkuma da, dza'a fay yu nduk ma sulkuma da guli. ¹⁶ Ka mantsa a tsi wu, ka ta rfay ka ta Lazglafta ma sulkuma gha kwenkwen, waka hamata mndu ta snay kul snaŋta tsa gwada ya, dza'a mna «amin» ta ghəŋa tsa rfu rfa ka ya, ka sna a tsi ta tsa skwi mna ka ya na? ¹⁷ An mndani rfanagharfa kagha ta Lazglafta kahwathwata, ama ŋlanaf a ta tsa mndu ta snay ya wa.

¹⁸ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga mal i'i ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ka kaghuni demdem. ¹⁹ Ama malaghumala dvafta da ta mnata gwada hutaf ma ghunislaka da mataba Igliz ŋa ŋlanaftá sanlaha, ka ya da mnata yu ta gwada dambu' ghwan nda sanlaha ma gwadaha kul snaŋta lu.

²⁰ Zwanama da, ma nza ndana ghuni manda ŋa zwani. Ka tvə ghwadaka skwi tsi katsi, manda zwani kwitikkwitikw ka kuni nzata, ama ndana mndərha ka kuni ndanay. ²¹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Nda ma mndəra sana mnduha ta gwada sana gwada, nda ya nda ma huta wa la mayəm dza'a gwadganata yu ta na mnduha na, tsaw kulam nda tsa snaŋta a hən ta gwada* da wu,»

* 14:21 Ngha ta Isaya 28:11-12.

ka Mgham Lazglafta.

²² Mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ņizla guma ya ņa gwal kul zlgħafta, mantsa ya a da gwal zlgħay nda ņuduf wa. Kla lwa Lazglafta ná, ņizla zdaku ya ņa gwal zlgħay nda ņuduf, mantsa ya a da gwal kul zlgħafta wa.

²³ Ka lagha Iglizha ka tskavata demdem ka mna gwadaha, ta gwadē ya ta ņani, ta gwadē ya ta ņani, ka hēj nda sanlaha ma gwada katsi, ka sli'aftha hamata mnduha, ka gwal kul zlgħafta a tsi, ka lami da taba taņ, had hēj dza'a mnay kazlay: Nda ksa kuni da halaway kē'a ra?

²⁴ Ala ka lagha taņ demdem ka kla lwa Lazglafta katsi, ka sli'aftha mndu kul zlgħafta, ka hamata mndu a tsi ka lami da taba taņ, had tsa gwada ya dza'a ksanņa ņa zbayni ta pla dmaku ra? ²⁵ Dza'a sabsa skwi ma ņudufani ta daņi ņa zlēmbatani zlumbruh ka tsēlbu ta kēma Lazglafta ņa mnayni kazlay: Mataba ghuni Lazglafta kahwath-wata kē'a.

Gwada ta ghēja tska vgha ma guyata ghēj

²⁶ Zwanama da, nu ta raku ņa magay tama? Ka ta tska vgha kuni, ta falaha sanlaha, ta tagha skwi ņa mndu sanlaha, kligiņtā difata skwa Lazglafta ņa sanlaha, mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ņa sanlaha, mbēdigiņtā ņa sanlaha, ņa ņlaku ká indani demdem.

²⁷ Ka mamu mndu ta mna

gwadaha nda sanlaha ma gwadaha katsi, ma malaghu-mala hēj ta mndu his ka hkēn a tsi ta gwada, mnaha ya ta ņani, mnaha ya ta ņani ka hēj da gwaday, mamu ka mndu ņa mbēday katsi guli. ²⁸ Ka had mndu ņa mbēday wu katsi, hafta tsa ya ta wani mataba Igliz, ka gwadayni maghējmaghēj nda ya ņa Lazglafta. ²⁹ ņa gwal ta kla lwa Lazglafta ya ná, his nda hkēn ka mndu ņa gwada. Psaptā tsa gwada ya ņa sanlaha. ³⁰ Ka vlanvla Lazglafta ta sana mndu ta nzaku ta kligiņtā difatā skwa Lazglafta katsi, nzaghuta tsa mndu taņtaņ ya tsērid. ³¹ Inda kaghuni, turtukturtuk ná, laviņlava kuni ta kla lwa Lazglafta, ņa tagħafta inda kaghuni ta skwi, ņa mutsafta inda kaghuni ta mbraku. ³² Tsa gwal ta kla lwa Lazglafta ya ná, ma dzva taņ tsa mbraku vlan Lazglafta ta hēj ya. ³³ Nza a Lazglafta ka Lazglafta hwazlabaku wa, Lazglafta zdaku ya.

Manda va ya ta magē mi'aha ma Igliz nda ghuņa ya, ³⁴ Seftekw ka mi'a ghuni nzata ma tskatā vgha, kabga vlan a lu ta tvi ta hēj ņa gwada wa. Nda hanatā ghēj ka hēj nzata manda ya ta mnē deftera Lazglafta guli. ³⁵ Ka mamu sana skwi ta kumē hēj ta snanņa katsi, daway taņ da zē'alha taņ mintgha taņ. Ka skwa hula

gwaday marakw ta gwada mataba Igliz†.

³⁶ Da kaghuni saba gwada Lazglafta re, ari ŋa ghuni ndaghəŋa ghuni a vlaghunata lu katək na? ³⁷ I'i ná, anabi yu, mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i ka ka mndu katsi, dina ka snan̄tani kazlay: Nana skwi vindaghunaf yu na ná, Mgham Lazglafta ta mnata kə'a. ³⁸ Ka sna a yu ta tsa skwi ya wu, ka mndu katsi, sna a Lazglafta ta tsatsi guli wa.

³⁹ Mantsa ya tama zwanama, ŋavawa ŋa ka zba mbrakwa kla lwa Lazglafta. Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ma pyu kuni. ⁴⁰ Manda ya ta raku ka kuni maga inda skwi, nda tvani katsi guli.

15

Sli'agapta Kristi ma mtaku

¹ Zwanama da, ka havaghunak hava yu ta tsa Lfida Gwada mnaghuna yu, ka tsu'aftá kuni, ka ŋavatá kuni mida ya. ² Tsa Lfida Gwada ya ta mbaghunafta, ka ŋanaŋa kuni manda va ya mnaghuna yu. Ka mantsa a tsi wu, ka bətbət tsa zlgħafta zlgħaf kuni ya.

³ Tsa ŋərma skwi tinlaghu yu ta taghaghunafta ya, tsaya zlgħaf i'i kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa dmakwa mu kə'a, manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁴ Ka padamtá lu, ka sli'agaptá tsi nda hafu bađu mahkən,

manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁵ Ka maranan̄tá tsi ta ghəŋani ta Kefas, tahula tsa ka maranan̄tá tsi ta ghəŋani ta gwal ghwan̄pɔdə his. ⁶ Tahula tsa guli, ka maranan̄tá tsi ta ghəŋani ta zwanama ta malaghutá hutaf dərɔmək ta fitik turtuk. Ta mal gwal ta ndiri ndanana mataba taŋ, rwavaghu rwa sanlaha. ⁷ Maranan̄mara guli ta ghəŋani ta Yakubu, maranan̄ha ta inda gwal ghunay.

⁸ Tahula maranan̄tani ta ghəŋani ta tsaha ya demdem, ka marid̄n̄tá tsi ta ghəŋani ta i'i guli, i'i ta nzakway manda ɔazaku ma tsa fitik ya. ⁹ Manda va tsaya ná, i'i sagəŋ gudzekw mataba gwal ghunay. Ra a yu má ka hgay ka mnda ghunay wu, kabga ganapga yu tiri ta mnduha ta zlgħaftá Lazglafta. ¹⁰ Nda zdakatahuda Lazglafta ná, nda nza yu manda va na nzakwa da na. Nza a tsa zdakatahudani ŋa da ya ka skwi bətbət wa. Katək ná, mal i'i ta magatá slna ka hahəŋ demdem. Nziya nza tsi, i'i a ta magata wu, tsa zdakatahuda Lazglafta ma i'i ya ta magata. ¹¹ Tsaya tama, dər má i'i tsi, dər má hahəŋ a tsi ná, tsaya skwi ta mnə ŋni, tsaya skwi zlgħaf kaghuni guli.

Dza'a sli'agamap sli'a Kristi ma mtaku

¹² Ka si ta mnay lu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi kə'a ya ní, kabgawu ta kəl sanlaha

† 14:35 Ngha ta 1 La Kwareŋt 11:5.

mataba ghuni ka mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku wu kə'a ná? ¹³ Ka si had sli'agapta ma mtaku ya ná, ba va sli'agap a Kristi guli wa. ¹⁴ Ka si sli'agap a Kristi ya guli wu, ka bətbət na gwada ta mnə ŋni na nda tsa tama, ba ka bətbət zlgħay nda ŋudufa kaghuni guli. ¹⁵ Ta tsakalawi kuni ta Lazglafta ka lu nda aŋni nda tsa mnay ŋni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Kristi ma mtaku kə'a ya. Ka si had sli'agapta mnduha ma mtaku ya wu, walaŋ a ta sli'agapta nda tsaya wa. ¹⁶ Ka si walaŋta a gwal nda rwa ta sli'agapta wu katsi, ba sli'agap a Kristi nda tsa guli wa. ¹⁷ Ka si sli'agap a Kristi ya wu, ka bətbət tsa sləghafta zlgħaf kuni ya. Ta ma dmakwa ghuni kaghuni ha gita. ¹⁸ Ka mantsa ya tsi guli, gwal ta rwuta ma Kristi ná, nda zada həŋ. ¹⁹ Ka ŋa na nzakwa amu ndanana kwenkwen fata mu ta ghəŋ ma Kristi katsi ná, nda nza mu ka gwal ta ksaku ka hidahida katakata mataba inda mnduha.

²⁰ Na ŋa kahwathwata ná, sli'agapsli'a Kristi mataba gwal nda rwa, tsatsi taŋtaŋa mndu ta sli'agapta. Tsaya ta maraŋta kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa guli kə'a. ²¹ Manda ya sagha mtaku nda ma mndu turtuk ya, manda tsaya guli ná, nda ma mndu turtuk sagha sli'agapta ma mtaku. ²² Ta mtay inda mndu ta mtaku,

kabga sabə ma zivra Adamu həŋ. Manda tsaya guli ná, dza'a vramvra hafu da inda gwal ta ndi'aftá vgha nda Kristi. ²³ Nda fitikani nda fitikani ta magakwa tsa fitika sli'agapta ya. Kristi taŋtaŋani, ŋa sagha fitika ŋa gwal ta nzakway ka ŋa Kristi bađu sagha dza'a sagha tsi. ²⁴ ŋa zadanata Kristi ta mbrakwa inda ghwadaka sulkumha nda mghamha taŋ tani, nda ŋa inda gwal dagaladagala ma ghəŋa hadik. Tahula kdɪŋtani ta zadanata, ŋa vranavatani ta ga mgham ta Lazglafta ta nzakway ka Da. ²⁵ Nda nza tkwe' ka gay Kristi ta mgham ha ka sagha fitik dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá ghumahani ka skwa ta diŋlay səlani. ²⁶ Ghuma dza'a lu zadanata ŋa dza ghəŋani ná, mtaku ya. ²⁷ Wya ka lu vin-dafta ma deftera Lazglafta: «Dza'a niŋna Lazglafta ta inda skwi ka skwa ta diŋlay səlani*.» Tsa mnay mnə lu kazlay: Dza'a niŋna ta «inda skwi» ka skwa ta diŋlay səlani kə'a ya ná, nda tsala. Had tsa mndu ta vlaŋtá mbraku ta ghəŋa inda skwi ya mida wa. ²⁸ Tahula niŋta Lazglafta Da ta inda skwi ka skwa ta diŋlay səlani, hanaganata zwaŋ ta ghəŋ mista tsa mndu ta vlaŋtá tsa mbraku ta ghəŋa inda skwi ya, kada nzakwa Lazglafta Da ta ghəŋa inda skwi nekwnekw, nda mndu tani.

²⁹ Ka mantsa a tsi wu, nu ta psə gwal ta magaftá batem da

* 15:27 Ngha ta Zabura 110:1.

mnaka gwal nda rwa na? Ka si walaŋta a gwal nda rwa ta sli'agapta ya wu katsi, ŋaw ta maga həŋ ta batem da mnaka taŋ na? ³⁰ Ka sli'agapta a mnduha ma mtaku wu katsi ní, ŋaw ta dza'a aŋni tawa hɔak inda fitik? ³¹ Gita re mahtsim a na, mtaku ta kzla i'i. Kahwathwata ta mnaghunata yu zwanama, ta ghəɓaku yu ta kaghuni ta ghəŋa slna maga mghama mu Yesu Kristi. ³² Ka tsa wudawudə yu nda nimitakha ma luwa Afisus ya, ka nghanatá mnda sɛla tsi kwenkwen katsi ní, nahgani kataf tsi ta i'i na? Ka si had sli'agapta ma mtaku wu katsi, manda va ya ta mnə sanlaha ná, «zamaza, samasa, ya wya dza'a rwurwa† mu mahtsim ya,» ka həŋ. ³³ Dasuwa ka kuni, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni, ya «ksa nzaku nda ghwadaka mnduha ná, ta ɓadzay ta mndu.» ³⁴ Vraganaghawa vra ta ghəŋa ghuni manda ya ta raku. Ma walaŋ kuni ta maga dmaku, ya sna a sanlaha mataba ghuni ta Lazglafta wa. Aya hula ka i'i tafa!

Kinawu ka gwal nda rwa dza'a sli'agapta?

³⁵ «Ka waya ka skwi dza'a daway sani ma mndu kazlay: Waka gwal ta rwuta dza'a sli'agapta na? Nda wani ma slu'uvgha dza'a sli'agapta həŋ na kə'a?» ³⁶ Rghargha vgha na! Sna a ka kazlay: Had skwi ta sləgadata ka ta ɔyafta ka ta rwa a tsi wu

kə'a ra? ³⁷ Skwi ta sləgadata ka ná, kuzuŋani a wa, hyani ya, dər má hya tsi dər má sana hulfa a tsi. ³⁸ Ŋa vlaŋta Lazglafta manda ya ta kumay tsi ta kuzuŋ ŋa dər wati ma skwi sləgada ka. Kuzuŋ ya ta ksanavata ta vlaŋta tsi.

³⁹ Inda skwi ta hafu ná, ndaghəŋani ndaghəŋani slu'u vgha taŋ: Ndaghəŋani slu'u vgha mndu, ndaghəŋani slu'u vgha skwiha fwaɔ fwaɔ sɛla mista taŋ. Ndaghəŋani ŋa zarakha, ndaghəŋani ŋa klip-ihə.

⁴⁰ Ndaghəŋani tsatsatá skwiha ta luwa, ndaghəŋani tsatsatá skwiha ta hadik. Ndaghəŋani wɔakwa skwiha ta luwa, ndaghəŋani wɔakwa skwiha ta hadik. ⁴¹ Ndaghəŋani wɔakwa fitik, ndaghəŋani wɔakwa tili. Ndaghəŋani wɔakwa tek-watsa. Ta dgavadga wɔakwa sana tek-watsa nda sani guli.

⁴² Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda gwal dza'a sli'agapta ma mtaku guli. Slu'uvgha lamə lu da hadik ná, ŋa rwutani. Slu'uvgha dza'a sli'agapta ná rwavata a wa. ⁴³ Ka ghwadaka

skwi vzadata lu da hadik, sli'agaptani ya ná, nda glaku tida. Nda raghwa ta vzadatá lu, ta sli'agaptá tsi ná, mbrumbra katakata. ⁴⁴ Ka slu'uvgha mnda sɛla nzakwani ta lamtá lu, ma sli'agaptani mbəɔanəfmbəɔa Sulkum ta vghani. Ka si mamu slu'uvgha mnda sɛla ya ná, mamu slu'uvgha

† 15:32 Ngha ta Isaya 22:13.

ta vlə Sulkum ya guli.
⁴⁵ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Adamu taŋtaŋa mnda səla vuslanam Lazglafta ta hafu». Mahisa Adamu ta nzakway ka Kristi ya ná, ta luwa saha tsatsi, tsatsi ta vla hafu‡ ŋa mnduha. ⁴⁶ Tsa ka Sulkum ya a taŋtaŋani wu, tsa ka mnda səla yeya, kada saha tsa ka Sulkum ya. ⁴⁷ Tsa taŋtaŋa mndu tsagap lu ma hađik ya ná, ŋa hađik tsa, sa ta luwa tsa ka mahis ya. ⁴⁸ Manda nzakwa tsaya ka hađik ya ná, ŋa hađik tsaha ya guli. Manda nzakwa tsaya ka ŋa luwa ya ná, ŋa luwa tsaha ya guli. ⁴⁹ Manda tsa klafta mu ta yakwa tsa ŋa hađik ya ná, manda va tsaya dza'a klafta mu ta yakwa tsa ta luwa ya guli.

⁵⁰ Zwanama da, nana skwi ta mnə yu na ná, hađ slu'uvgha nda us dza'a laviŋtá lami da ga Mgham Lazglafta wa. Hađ ya ta rwuta dza'a za həga ya kul rwuta guli wa.

⁵¹ Wana yu dza'a maraghu-natá difatá skwi maridŋ Lazglafta. Demdem a mu dza'a rwuta wu, ama demdem mu dza'a mbəđavafta. ⁵² Gi hadahada dza'a mbəđavafta mu manda kulitsa iri vyar lu ta kđavakta vyatá duli. Vyata lu ta tsa duli ya ná, gi sli'agapta gwal nda rwa tsa nda slu'uvgha ya kul rwavata, ta mbəđavaftá amu guli. ⁵³ Manda va tsaya ná,

nda nza tkwe' ka mbəđapta na slu'uvgha mu ta rwaku na, nda ya kul rwavata, ŋa mbəđaptá na ta mtaku na, nda ya kul mtavata. ⁵⁴ Tahula mbəđapta lu ta na vgha ta rwaku na nda ya kul rwavata, mbəđapha lu ta na ta mtaku na nda ya kul mtavata ya, tsaya dzatá ghəŋa skwi nda vinda ma gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Ndunda lu ta mtaku, zaza lu ta ghwa tida kə'a ya.

⁵⁵ «Wura! Ga zatá ghwa gha kay tama mtaku? Wura!

Ga gurma gha kay tama mtakuŠ?»

⁵⁶ Dmaku ná, gurma mtaku ya. Fatá zlahu ta vlanťa mbraku ta dmaku. ⁵⁷ Rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá za ghwa nda ma Mghama mu Yesu Kristi!

⁵⁸ Mantsa tama zwanama da gwal ta đvu yu, dihavawa diha, ma gigđava kuni, lawala ta kəma ta kəma nda slna Mgham Lazglafta, ya hađ visa ghuni dza'a nzata ka mbalay da Mgham Lazglafta wa.

16

Tskaftá tsedi ŋa zwanama ma Ursalima

¹ Taghəŋa skwi ta ng-haghanaghatá tska skwi ŋa vlay ŋa mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima ya, magawamaga kaghuni guli manda va ya mnanaf yu ta Igliz ta hađika Galat. ² Inda dəmas, ka faghuta inda kaghuni ta

tsedi mintgha ghuni taḅta skwi ya ta mutsafta kuni, da laghu lu kzla i'i kada tskay. ³ Lagha ḁa dazlay ya, ḅa vivindafta ḁa ta ḁelewer ḅa ghunafta ḁa ta mnduha dza'a zabapta kaghuni ḅa kla tsa skwi dza'a tskaftha kuni ya da luwa Uṛsalima. ⁴ Ala ka nda nza tsi ḅa dza'a vṛḁa i'i katək má, gway taḅ ta vgha tsa kawadaga nda i'i.

Skwi ta kumə Pwal ta magay

⁵ Dza'a labla yu ta haḁika Mekaduniya, hada dza'a sli'aftha yu ka labə da ng-haghunaghata. ⁶ Kawaka skwi ná, dza'a hanavahana yu da kaghuni, ka dza'a zə hada a yu ta fwak, ḅa pghay ghuni ta i'i da inda vli ta dza'a yu. ⁷ Va a yu ta nghadaghata zekw da kaghuni dazlay wa. Ta kumay yu ta hanavata tsəḁakw da kaghuni ta graftá yu, ka nda ḁvay Mgham Lazglafta tsi.

⁸ Ama dza'a nzata hadna yu ma luwa Afisus har ka sagha fitika Pentekwat*, ⁹ kabga gunihaguna Lazglafta ta watgha buwaḅ ḅa magatá ḅəṛma slna, aḅ mndani nda ndəgha ghumaha ta lmu nda i'i.

¹⁰ Ka ḅhadaghaḁha Timute da kaghuni katsi, ka tsafaranafta kuni ta vgha yaha nzata nda zləḅ mataba ghuni, kabga ta magay ta slna Mgham Lazglafta manda ḅa ḁa. ¹¹ Yaha ḁəṛ wa da həṛtətata, ka pghaftha kuni nda zḁaku ka sagha tsi da

i'i, kabga ta kzlaykzlay ḅni hadna nda zwanama.

¹² Ya manda zwanama mu Apwalus ya ná, ndəḁanandəḁa yu ta dzvu katakata má ḅa laba taḅ nda zwanama da nghaghunaghata, ama ndanana a kumafta maya tsatsi ta labə wu, dza'a labla ma fitik ya da mutsafta tsi.

Vlatá hidaku nda ga zgu

¹³ Nzawanza hzleḅa, ka dihavata kuni ma zlghay nda ḅuduf, yaha kuni ḁa zləḅ, ka mbra kuni ta vgha. ¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni, ka maga kuni nda ḁvutá mndu.

¹⁵ Zwanama ḁa, nda sna kaghuni ta Stefanas nda gwal ga taḅ tani, hahəḅ taḅtaḅa gwal ta zlghaftá Yesu Kristi ta haḁika Akaya, ka fata həḅ ta ghəḅa taḅ ḅa maganatá slna ta mnduha Lazglafta. Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: ¹⁶ Snawasna ta gwaḁa da mndərga tsa mnduha ya, nda ya da inda gwal ta maga mndərga tsa ḅani slna ya kə'a.

¹⁷ Ta rfu yu katakata nda sagha i Stefanas nda Fwartunatus nda Akaykus da nghaḁighata. Nghay ḁa ta həḅ ná, manda skwi kaghuni demdem ya ka yu ta nghay, ¹⁸ kabga ləihəlḁa həḅ ta ḅudufa ḁa nda ḅa ghuni tani. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, ḁina vla glaku ḅa taḅ.

¹⁹ Ta ga zgu Igliz ta haḁika Asiya ḅa ghuni. Ta ga zgu i Akilas nda Priskila nda

* 16:8 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:1.

Igliz ma həga ga taŋ tani
 ŋa ghuni katakata, ma hga
 Mgham Yesu. ²⁰ Ta ga zgu
 inda zwanama ŋa ghuni.

Ka gaguvta kuni ta zgu
 hmətət mataba ghuni sani
 nda sani.

²¹ I'i Pwal ta vindaghunaftá
 na ga zgu na nda dzva da.

²² Inda mndu kul dfa
 Mgham Yesu ná, ka nza tsi ka
 mndu nda ksi'a.

Maranata!† (Mghama ŋni
 ta sagha!)

²³ Ka nza zɔakatahuda
 Mgham Yesu nda kaghuni.

²⁴ Dvudva yu ta kaghuni
 demdem nda ŋudufa da ma
 ndi'atá vgha mu nda Yesu
 Kristi.

† **16:22** Maranata: Manda mnay kazlay: Mghama ŋni ta sagha kə'a ya, nda gwada Grek.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ṅa 2 La Kwareṅt

Ga zgu

¹ I'i Pwal zbap Lazglafta ṅa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi ta vindaghunaftá na delewer na. Kawadaga ṅni nda zwanama Timute. Ta ga zgu ṅni ṅa kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Kwareṅt, nda ya ṅa inda gwal zlg hay nda ṅuduf ta kuraghuta kwakwara hadika Akaya tani.

² Ka vlaghunavla Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zḁakatahudani nda zḁakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Rfamarfa ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Dagala tawa hidahida da tsa Lazglafta ya. Tsa Lazglafta ta gdata* ta l6a ṅuduf ṅa mu ya. ⁴ Tsatsi ta l6a ṅuduf ṅaṅni ma inda ghuya ḁaṅwa ṅni. Nda tsa l6a ṅuduf ta vlanṅnata tsi ya, ta laviṅta aṅni ta l6anata ṅuduf ta sanlaha ta ghuya ḁaṅwa guli.

⁵ Manda va tsa ghuyta Kristi ta ḁaṅwa katakata ya ta ghuya aṅni guli. Lazglafta guli ná, ta l6aṅna l6a ta ṅuduf katakata nda ma Kristi. ⁶ Ka ta ghuyay aṅni ta ḁaṅwa katsi ná, ṅa l6aghunata ṅuduf, nda ya ṅa

mbakwa ghuni nzakwani. Ka si vlanṅnavla Lazglafta ta l6a ṅuduf ta aṅni ná, nda nza ṅa l6aghunata ṅuduf ta kaghuni guli, dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbrakwa su'a ghuya ḁaṅwa mndərga va tsa ṅa aṅni ta ghuyay ya⁷ Grafgra aṅni kazlay: Nda diha kuni ta tva Lazglafta kə'a. Nda gwa mu ma ghuya ḁaṅwaha. Ka l6aghuna l6a Lazglafta ta ṅuduf manda ya ta l6aṅnata tsi ta ṅa aṅni ya guli.

⁸ Aṅi zwanama, va a aṅni ta kwalaghuni kul snaṅtá ghuya ḁaṅwa ghuyə ṅni katakata ta hadika Asiya wa. Fərtufərtə tsa ghuya ḁaṅwa ya ka malaghuta mbrakwa ṅni. Graf a aṅni kazlay: Si ta dza'a nzanza ṅni da hafu kə'a wa.† ⁹ Manda va tsaya ná, nda fa aṅni ṅa rwiṅta ka aṅni sizlay. Tsaw Lazglafta ta fata mantisa ṅa maraṅta kazlay: Ta mbrakwa ṅni a fafta ṅni ta ghəṅa ṅni wu kə'a. Ta Lazglafta ta sli'aganaptá mndu ma mtaku fafta ṅni ta ghəṅ. ¹⁰ Tsatsi ta klaptá aṅni ma mndərga tsa ghwadaka mtaku ya. Tsatsi dza'a klanṅnaptə mida guli. Ta tsatsi fatá ghəṅa ṅni ṅa klaptá aṅni dazlay guli. ¹¹ Ka kata kuni ta aṅni nda maga du'a. Ka nda ndəgha gwal ta maga du'a da Lazglafta ta ghəṅa aṅni katsi ná, dza'a nda ndəgha gwal dza'a rfu ta ghəṅani guli tsu'afər Lazglafta ta tsa du'a taṅ ya.

Mbəḁapta Pwal ta vli si

* 1:3 Isaya 40:1 nda Zabura 94:19. † 1:8 Gray nda 1 La Kwareṅt 15:32.

dza'a sli'i tsi

¹² Skwi ya ta vlašnatá tsafara vgha ná, nzuvusnza ŋni ta nzaku dína nda inda mnduha ka ŋni ta daslay ma ghəŋa ŋni. Katkatani mataba nzaku ya nzuvus mu nda kaghuni. Nzunza ŋni ta tsa nzaku ya ndə'ets nda hanatá ghəŋ manda ya vlašna Lazglafta. Manda ya ta kumə dífla slu'uvgha a nza ŋni ta tsa nzaku ya wu, ama Lazglafta ta katanjata nda zďakatahudani. ¹³⁻¹⁴ Skwi ta vindaghunafta aŋni ná, skwi ya ŋa dzaŋafta ghuni ŋa snaŋta ghuni ya. Ki'a nda ki'a yeya skwi snaŋ kuni ndanana mndani, ta graftá ŋni ná, dza'a nda sna kuni ta inda skwi dazlay. Skwa tsafarakwa ghuni aŋni, manda ya dza'a nzaku kaghuni ka skwa tsafarakwa aŋni bađu vragata dza'a vragata Mgham Yesu.

¹⁵ Grafgra yu mantša ya nzakwani kə'a, kəl yu ka kuma si lagha da kaghuni karaku, ŋa mutsaghunaftá zďaku his səla. ¹⁶ Nda da kaghuni má dza'a laba yu ta sli'i yu ka dza'a ta hadika Mekaduniya, má ŋa vragapta ďa nda da kaghuni guli ta sabə yu‡. Má ŋa katihata nda dza'a ta hadika Zudiya, sew labə a yu wa. ¹⁷ Mataba tsaya ná, sna a yu ta skwi ta ndanu yu wu ka kaghuni ra? Ari tsa ndanə ndana yu ya ná, ndana slu'uvgha ya a ka kaghuni ta gray, ŋa mnay ďa kazlay: Aŋi, a' mantša a kay guli wu

kə'a nda va tsa skwa turtuk ya na? ¹⁸ Manda va tsa nzakwa Lazglafta ka mndu tďukwa ya ná, manda va tsaya tsa gwada mnaghuna aŋni ya. Nza a tsa gwada mna ghuna aŋni ya ka «aŋi,» a' «mantša a kay guli wu» kə'a ta va tsa skwa turtuk ya wu, ¹⁹ kabga ma mnaghunata ŋni, i Silas nda Timute nda vərďa i'i ta gwada ta Yesu Kristi Zwaŋa Lazglafta ná, mnay kazlay: Aŋi, a' mantša a kay guli wu kə'a ta va tsa skwa turtuk ya a mnə aŋni wa. Aŋi, ŋa tsatsi ta mnay inda fitik. ²⁰ Nda ma tsatsi ta mna Lazglafta ta «aŋi» nda inda skwi tamaf tsi ta imi ta sləməŋ. Tsaya ta kəl amu ka mnay nda ma Yesu Kristi kazlay: Mantša ya nzakwani kə'a, ŋa vlašná glaku ta Lazglafta. ²¹ Tsatsi ta dihaŋnata nda kaghuni tani ma Yesu Kristi, tsatsi ta zabaptá amu, ²² ka tahamaftá tsi ta ŋizla ŋa maraŋtá kazlay: Ŋani amu kə'a. Tsaya ta nzakway ka Sulkum nda ghuďa famam tsi ma ŋudufa mu ŋa gramaftá skwiha dínadína dza'a tsi magay ŋa mu dazlay.

²³ Takma Lazglafta ta mnaghunata yu. Yaha yu da gurďaghunaftá ŋudufa ghuni ka yu kwal yu kul vrəgladapta da luwa Kwareŋt. ²⁴ Kumay ŋni ta faghunaghatá zľambak ta ghəŋa zľghay nda ŋudufa ghuni a wu, ta maga slna mu ka skwa turtuk, ŋa zďavafta

‡ 1:16 Ngha ta Slna gwal ghunay 19:21.

ņudufa ghuni, kabga nda diha kuni ma zlgħay nda ñuduf.

2

¹ Skwi kura yu ná, had yu dza'a vrēgladapta da kaghuni, da gurdēglaghunaftá yu ta ñudufa ghuni wa. ² Ka gurdaghunafgurda yu ta ñudufa ghuni ya ní, wa dza'a zdīdīftá ñuduf ta i'i tama, tsa kaghuni má dza'a ñraghunafta yu ta ñuduf ya a wu ra? ³ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá tsa delewer ya ná, va a yu ta laba da slanaghatá mnduha má dza'a zdīdīftá ñuduf mazlay ná, ña ñæridīftá ñuduf wa. Grafgra yu kazlay: Ka ta rfu yu ná, dza'a rfu inda kaghuni guli kə'a. ⁴ Ta vində yu ta tsa delewer ya ña ghuni ná, nda ghuya ghəņa da, gurdə gurda ñudufa da katakata, ima taw ta ira da. Ña ñraghunaftá ñudufa ghuni a vindaghunafta yu wa. Dina ka snaņta ghuni ta dva kaghuni ya dvaf yu kahwathwata.

Plinista Pwal ta dmakwa mndu ya ta razanafta

⁵ Nranafta mndu ta ñuduf ta mnduha ná, i'i a ñridīf tsi wu, kaghuni demdem ya, dər má kaghuni demdem a tsi. Tsaw va a yu ta færtīņtá gwada ta ghəņani wa. ⁶ Tsa dvanaghata dvanagha ndəghata san-laha mataba ghuni ta tsa mndu ya ná, prək tsaya. ⁷ Ndanana, pliniswapla ta dmakwani, ka vla kuni ta mbraku ñani, yaha ñudufani da ñruta ka malagħutá

mbrakwani. ⁸ Wyawa dzvu maranaņwamara ta dvu kahwathwata. ⁹ Ña dzəgha kaghuni vindaghunafta yu ta na delewer na guli, kabga ta kumay yu ta snaņta, ka ta snərsna a kuni ta inda skwi ta mnaghunata yu. ¹⁰ Ka plinispla kuni ta dmakwa mndu ná, i'i guli ná, plinispla yu. Dəmakwa mndu ya plinis yu, ka si mamu dmaku ña play ná, plinispla yu kabga kaghuni, nda ngha Kristi guli, ¹¹ kada kwala halaway zata ghwa ta amu, kabga nda sna amu dīnadīna ta hidakwani.

Nzakwa Pwal ma luwa Truwas

¹² Sli'afslī'a yu ka lagħwi da luwa Truwas da mna Lfidá Gwada ta ghəņa Yesu Kristi. Manda bhadaghata da, kə'a ka yu ná, məd tadīpta Mgham Yesu ta tvi dīnadīna ña mna gwada hada. ¹³ Nziya nza tsi, tsə'amma ghəņa da, kabga slanagha a yu ta zwanama da Titus hada wu, kəl yu ka mnay ka nzata kuni dughwana kə'a nda həņ, ka sli'afsta ka zlanťá gwal ma luwa Truwas ka lagħu yu ta hadīka Mekaduniya.

Zatá ghwa Yesu Kristi

¹⁴ Rfu da Lazglafta! Tsatsi ta vlanťatá za ghwa inda fitik ma Kristi. Klafkla ta aņni ña mnanťá Kristi ma inda vli. Nda nza aņni manda urdi zdá vėrtiktika ta pusata lu. ¹⁵ Manda va tsaya, nda nza aņni manda urdi zdá vėrtikatani klaf Kristi ka vlanťá Lazglafta. Tsa urdi ya ná, nda nza ka ña

gwal ta mutsa mbaku, nda gwal ta zadīntá ghəņa taņ tani. ¹⁶ Ka ņa gwal ta mutsa mbaku ná, zďa tsa vėrtikatani ya, ta vlaņvla Lazglafta ta hafu ta həņ. Ka ņa gwal ta zadīntá ghəņa taņ guli ná, zďa a tsa vėrtikatani ya wu, ta klanakkla ta mtaku ta həņ. Wa ya prək ka magaftá tsa slna ya tama? ¹⁷ Aņni ná, nza a aņni manda hamata sanlaha ta za huďa taņ ta gwada Lazglafta wa. Lazglafta ta ghunaftá aņni, kahwathwata ta mnə aņni ma Kristi ta kəma Lazglafta.

3

Gwal maga slna ma lfida dzratawi

¹ Ta dza'a zlrə nda zlrə ņni ta ghuba ghəņa ņni ra? Delewera lagha maraņta ghəņa ņni da kaghuni ta zbə ņni re, ari mamu a delewer ta zbə ņni da kaghuni ņa mara ghəņa ņni manda ya ta magə sanlaha na? ² Vėrďa kaghuni tsa delewer maraņtá ghəņa ņni ya vindam Kristi ma ņudufa ņni, snaņ lu, ta dzaņə inda mnduha. ³ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni tsa delewer vindam Kristi ka tsghafta nda ma dzva ņni ya. Nda ima vindi a vindafta tsi wu, nda Sulkuma Lazglafta nda hafu mida vindafta tsi. Ta klam* a vindafta tsi guli wu, ma ņudufa mnda səla vindamta tsi.

⁴ Kəl ņni ka mnay kazlay: Vindata delewera Kristi kuni kə'a ná, kabga Yesu

Kristi ta gramafra mantša ya nzakwani kə'a ta kəma Lazglafta. ⁵ Nda sna aņni kazlay: Slaghu a aņni ka ghəņa ņni ka maga tsa slna ya wu kə'a. Lazglafta ta vlaņnatá mbrakwa magay. ⁶ Tsatsi ta vlaņnatá mbrakwa nzaku ka gwal maganatá slna ņa mnay ņa mnduha ta Lfida dzratawi dzraf tsi. Tsa lfida dzratawi ya ná, sladaf a ta zlahu vindaf lu ghalya ya wa. Ta Sulkum nda ghuďa sladafta tsi. Tsa vindata zlahu ghalya ya ná, ta hla mnduha da mtaku. Sulkum nda ghuďa ya ná, ta hla mnduha da hafu.

⁷ Ghalya, ta klam vindafta lu ta tsa zlahu ya, ka magə Musa ta slna tsa zlahu ta kla mndu da mtaku ya. Kulam nda tsaya ná, ta vlaņvla tsa slna ya ta glaku. Laviņ a la Isra'ila ta nghu† da kumani wu, kabga ta wudaku kumani katakata. Tsaw, ņa nzdavata a tsa wudakwani ya wa. ⁸ Had' slna Sulkum nda ghuďa dza'a malaghutá glaku ka tsaya tama rki? ⁹ Ka si tsa slna zlahu ta hla mnduha da mtaku ya, mamu glakwani ya ní, tsa slna Sulkum ta nanaftá mndu tdukwa ya guli, malaghumala ņani glaku piyw! ¹⁰ Tsaya tama ná, da na glaku ta malaghuta piyw ndanana ná, had' tsa glaku ghalya ya ta mnaku wa. ¹¹ Ka si tsa dza'a kwal kul nzdavata ya mamu glakwani ya, malaghumala ņa na dza'a nzaku ņa kďekedzeņ na tama. ¹² Had' sana skwi dza'a ņni

* 3:3 Ngha ta Sabi 24:12. Ngha ta Irmija 31:33, nda Izekiyel 11:19, 36:26-27.

† 3:7 Ngha ta Sabi 34:29-35.

difay ma tsa gwadaha ya wu, kabga nda sna aņni kazlay: Manda tsaya nzakwa tsa skwiha ya kə'a. ¹³ Manda Musa ta bukwanaghutá kuma nda lgut yaha la Isra'ila nghanjá htakwa tsa glaku ya ma kumani ya a aņni wa. ¹⁴ Tunṭunṭwa ghəņa la Isra'ila. Ha gita, laviņ a həņ ta snaņta tsa kahwathwata ya ta dzaņə həņ ta tsa dzratawi ņa ghalya ya wa. Ta klin a lu ta tsa lgut ya wu kabga laviņ a lu wu, ba mndu nda ndi'atá vghani nda Kristi kweņkweņ. ¹⁵ Kulam gita, ta dzaņə həņ ta tsa zlahá Musa ya ná, manda skwi bukwanaf tsa lgut ya ta ņuduf ta həņ ya həņ. ¹⁶ Ama manda skwi ya nda vinda: «Inda mbədaghuta mndu ta vgha tvə Mgham Yesu ya ná, dədaghuta tsa lgut‡ ya.»

¹⁷ Mgham Yesu ná, Sulkum ya. Ma vəl hada Sulkuma Mgham Yesu guli ná, nda pla vgha mnduha. ¹⁸ Amu demdem, bukwa a kuma mu wa. Manda dalagar ya ta wudakwa glakwa Mgham Yesu ta amu. Mgham Yesu ta nzakway ka Sulkum ya ta mbədanafta ka nanafta manda va tsatsi, ka kla amu ta kəma ta kəma ma tsa glakwani ta malaghuta ya.

4

Ghuyama danwa kawadaga nda Kristi

¹ Lazglafta ta faņnamtá tsa slna ya ma zdakwani, tsaya ta kwal ņni kul rwa malandugu. ² Had ta ņana

vgha nda ghwadaka skwiha ta magə lu ma difa ma difa, ta pgha hula ņa mndu wa. Nana a aņni ta mndu wu, had aņni ta mbađanaftá gwada Lazglafta wa. Katək ná, kahwathwatani ņa aņni ta mniginta banluwa. Mantsa ya dza'a kəl inda mndu ka đasla kahwathwata ņni ma ņudufani ta kəma Lazglafta. ³ Ka nda difa na Lfida Gwada ta mnə ņni na katsi ná, da gwal ta zadintá ghəņa taņ nzakwa tsi nda difa. ⁴ Sna a həņ ta na Lfida Gwada ta mnə aņni na wu, kabga hanafha Lazglafta na ghəņa hadik na ta ņudufa taņ, ņa kwala taņ kul nghanjá tsa tsuwadək ta tsuwadaka həņ, ta sabi ma Lfida Gwada ta ghəņa glakwa Yesu Kristi ya. Tsa Yesu Kristi ya ná, ka guram nda Lazglafta. ⁵ Ta mnə aņni ta tsa Lfida Gwada ya ná, gwada ta ghəņa aņni a ta mnə ņni wa. Gwada ta Kristi ta nzakway ka Mgham ņa aņni ta mnay. Aņni, gwal ksaghunatá slna aņni, kabga nzakwa ņni mista Yesu. ⁶ Ka Lazglafta mnata ma fitika zlaganaptani ta ghəņa hadik na: «Ka tsuwadaka tsuwadək ta vli ma grusl*,» ka'a. Va tsa Lazglafta ya ta tsuwadakanaftá vli ma ņudufa ņni ņa tsuwadaka mnduha, ņa snaņta taņ ta glakwa Lazglafta nda ma kuma Yesu Kristi.

⁷ Bəzleghwa tsaf lu nda rəisl aņni, ta kla tsa ņərma skwa gadghəl ya. Kəl tsi

‡ 3:16 Ngha ta Sabi 34:34.

* 4:6 Zlrafta 1:3.

ka nzakway mantša ya ná, Lazglafta ta mbranaghatá maga inda skwi, aņni a wa. ⁸ Dagala daņwa ta ghuyaņnapta lu, kulam nda tsaya, kdaņna a wa. Dagaņha ņni ta ghəj badu masani, ta hla a ghəja ņni tida wa. ⁹ Gaņnapha lu ta iri, ta zlaņna a Lazglafta wa. ņuņnusha lu ta ima zgi, ta klap a lu ta hafu ma aņni wa. ¹⁰ Ta wa hdak ņni inda fitik manda va tsa maganatá Yesu ya, kada maravata nzakwa Yesu guli ma vgha ņni. ¹¹ Ma inda ņa aņni ma nzaku ná, ta wa hdak ņni ta ghəja gwada ta Yesu, kada maravata nzakwa Yesu ma na ņaņni ma slu'uvgha ta mtaku na. ¹² Mantša ya ná, nzaku ta wa hdak ņa aņni, nzakwa ghuni nda hafu ņa kaghuni.

¹³ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzlgha yu ta gwada ta ghəja Lazglafta kəl yu ka gwaday†.» Aņni guli na, zlghafzlgha aņni ta Lazglafta manda va tsaya, ta kəl aņni guli ka mna gwadani. ¹⁴ Nda sna aņni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Mgham Yesu ma mtaku kə'a. Tsatsi guli dza'a sli'aganapta ma mtaku, kabga nda ndi'a vgha ņni nda Yesu. ņa hladamaghatani demdem ta kəmani. ¹⁵ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ņa kata kaghuni nzakwani, ņa sga sli'adamta mnduha mutsaftá zdakatahuda Lazglafta. Mantša tama, dza'a nda ndəgha mnduha ņa rfa

Lazglafta nda ya ņa zləzlway guli.

Faftá ghəj yeya skwi ma ghəja mu

¹⁶ Tsaya ta kwal malandugwa ņni rwavata. Dər má ta htaku nda hta vgha mu ma ki'a ma ki'a mndani ná, ta lfídaku nda lfída vgha mu inda fitik ma Sulkum. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mnay ná, ki'a yeya na ghuya daņwa ta ghuyə mu ndanana ka tsa glaku dagala ņa kdekedzeņ ta payamata tsa ghuya daņwa ya ta tvi ņa mutsay ya. ¹⁸ Fafta skwi kul nghanťa iri amu ta ghəj, ta skwi ya nghanť iri a wu. Skwi ya ta nghə iri ná, had ta gdavata wu, skwi kul nghanťa iri yeya ta gdavata ņa kdekedzeņ.

5

¹ Nda sna mu kazlay: Ka zliņzla lu ta na dumbi ta nzaku mu mida na katsi ná, dza'a bamaf ba Lazglafta ta sana həga ta luwa kə'a. Ta ghəja vgha mu dza'a vlamata Lazglafta ņa kdekedzeņ ta luwa ya ta gwada yu ta tsa gwada ya. ² Ta na ghəja hadik ná, ta ksamata ka mamay katakata na tsa həga mu ta luwa, ka vgha mu dza'a nzakway ka lfíd ya. Ta gama ta ņada ghəj nda taw nda taw. Ta dər má suđídíva Lazglafta 6a, ka mu ta mnay. ³ Ka suđavamasuda lu katsi ná, had sulkuma vgha mu dza'a nzaku manda skwi ka fərđi'u wa. ⁴ Ka tata nzaku mu ma na dumbi mida mu ta

† 4:13 Ngha ta Zabura 116:10.

na ghəŋa hadik na katsi ná, tata ŋada ghəŋ mu manda skwi famagha lu ta skwa ndəgaku. Kumay mu ta dgamata nda na vgha mu ta ghəŋa hadik na a wu, ama ka sudavamata lu nda tsa ta luwa ya, ka bukwamta tsa nda hafu ŋa kʔekedzeŋ ya ta tsa ta mtaku ya. ⁵ Lazglafta kaghəŋani ta payaftá amu ŋa mbədamafta mantša ya. Vlamavla ta Sulkumani guli ŋa gramaftá skwiha dza'a tsi magay ta kəma.

⁶ Tsaya tama, ta kəl mu ka nzata nda fata ghəŋ inda fitik. Aŋ mndani nda sna mu kazlay: Ka ta ma na vgha mu ta na ghəŋa hadik na mu katsi ná, ta di'iy mu nda həga mu ya da Mgham Yesu kə'a. ⁷ Ta ngha a mu nda iri kaku wa, nzakwa zlgħay nda ŋuduf ta nzə mu. ⁸ Manda va tsaya ná, nda fa ghəŋa mu dar. Ta kumay mu ta sli'apta ma na slu'uvgha na ka nzata kawadaga nda Mgham Yesu. ⁹ Dər má tata ghəŋa hadik mu, dər má ta luwa a mu ná, zdəganata mu skwi kumaf maya amu. ¹⁰ Inda amu demdem ná, dza'a lagħala mu ta kəma Kristi ŋa tsamagħatá guma, ŋa zlgħay inda mndu ta nisəla slnani ya maga tsi ma nzakwani ta ghəŋa hadik. Ka dīna slnani maga tsi, dza'a zlgħay ta nisəlani, ka dīna a slnani maga tsi wu dza'a zlgħay ta nisəlani guli.

Nda ma Kristi slərəapta Lazglafta ta zughu nda amu

¹¹ Ya wya nda sna amu ta skwi ta hgə lu ka zləŋa Mgham Yesu ya, tsaya ta kəl aŋni ka ŋavata ka kasaktá ghəŋa mnduha. Nda sna Lazglafta ta aŋni dar, ta grafta aŋni guli ná, nda sna kaghuni ma ŋudufa ghuni ta aŋni. ¹² Ghubargəltá ghəŋa ŋni a ŋa aŋni ta ghubargəltá da kaghuni wa. Maraghunatá tvi dza'a kəl kuni ka ghuba aŋni ŋa aŋni ta maraghunata, ŋa snaŋta ghuni ta hanaftawi ta gwal ghubaku nda skwa wa iri, ka zlaŋta ya ma ŋuduf. ¹³ Rgha həŋ ka kaghuni mantša ta mnə sanlaha ya ra? Dər má mantša tsi, ŋa vla glaku ŋa Lazglafta nzakwani. Ka mantša a tsi katək wu má, ŋa kata kaghuni nzakwani. ¹⁴ Inda skwi ta magə aŋni ná, ta magay aŋni kabga nda sna aŋni ta dvu ya dvu Kristi ta aŋni. Tsaya ta tiŋwa aŋni guli ta kəma ta kəma. Grafgra aŋni guli kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa inda mndu kə'a. Inda mndu guli mtumta kawadaga nda tsatsi. ¹⁵ Mtumta ta ghəŋa inda mndu, kabga yaha gwal ta nda hafu da nzaku gagħəŋgaghəŋa taŋ, ŋa nzay taŋ ta nzaku ya ta zdəganata. Ka ŋa taŋ mtuta tsi, ka sli'aganaptá Lazglafta.

¹⁶ Ndanana tama ná, nghəgla a amu ta mndu manda hamata mnda səla wa. Dər má manda hamata mnda səla si ta ngha mu ta Kristi mndani ná, ndanana tama, nghəgla a amu manda

tsaya wa. ¹⁷ Tsaya tama, ka si nda ndi'a vgha mndu nda Kristi katsi, nda nza ka lfida mndu. Lula tya nzaku ya si ta nzaku tsi ghalya, mbədavafmbəda ka lfidani. ¹⁸ Inda tsahaya ná, Lazglafta ta magata. Ka ghunagatá tsi ta Kristi mtuta ŋa slərbaptá zughu mataba mu nda tsatsi. Ka vlanŋnatá tsi ta slna dza'a mnanatá mnduha ŋa sagha taŋ slərbaptá zughu mataba taŋ nda tsatsi. ¹⁹ Skwi ta mnə aŋni ná, Lazglafta ta magatá slnani nda ma Kristi ŋa slərbaptá zughu matabani nda inda mndu. Nəvŋla a ta dmakwa mnduha wa. Kəl tsi ka ghunaftá aŋni ŋa dza'a mnay ŋa mnduha kazlay: Ta kumay yu ta slərbapta da ta zughu nda həŋ kə'a.

²⁰ Kristi ta ghunaftá aŋni ŋa kla lwa gwadani. Lazglafta kaghəŋani ta haga mnduha nda ma wa ŋni. Ma hga Kristi, ta ndəba dzvu yu ŋni ŋa ghuni, slərbapwa slərbə ta zughu nda Lazglafta. ²¹ Walaŋ a Yesu Kristi ta gatá dmaku wu, ka nanaftá Lazglafta ka dmaku ta ghəŋa gwadana amu, ŋa nzakwa mu ma ndi'atá vgha mu nda tsi, ka gwal tdukwa ta wa irani.

6

¹ Ndanana ná, ta ksa slna aŋni nda Lazglafta. Kdəkwakdək ta ndəba dzvu ŋni ŋa ghuni, ma ganava kuni ta masfa ta zdakatahuda Lazglafta ya zlghaf kuni. ² Ka Lazglafta nda mnduhani na:

«Ma fitikani snaghata yu ta tawa gha.

Ma fitik ŋa mbaghafta, kataghakata yu*,» ka'a.

Wana tsa fitik ya tama ndanana, wana tsa fitika mbaku ya tama guli ndanana.

³ Va a ŋni ta ksafata mndu ta aŋni nda dmaku ma slna ta magə ŋni wu, tsaya ta kəl ŋni ka ŋavata ka maga skwi ŋa kwal kul zləmbiŋtá mndu. ⁴ Katək ná, ta maray ŋni ta nzakwa ŋni ka gwal maganatá slna ta Lazglafta ma inda skwi ta magə ŋni. Dər ta gay lu ta iri ŋaŋni, dər ta ghuyay lu ta danwa ŋaŋni, dər ta gigray lu ta aŋni, ta ksay ŋni ta ŋuduf mida. ⁵ Ta dgay lu ta aŋni, ta pghay lu ta aŋni da gamak, ta sli'anafsl'i'a lu ta zlərdawi ka gi dza aŋni, ta ghuyay ŋni ta danwa ta maga slna, had ŋni ta faftá hani ta iri badu ma sani wu, had ŋni ta daná skwa zay guli wa. ⁶ Ta maray ŋni ta nzakwa ŋni ka gwal kul had sana skwi ŋa tsanavata, ka gwal nda sna ta skwa Lazglafta, ka gwal ksa ŋuduf, ka gwal maga zdaku, ka gwal nda Sulkum nda ghuḅa ma həŋ, ka gwal ta dvutá mndu nda ŋuduf turtuk. ⁷ Ka gwal ta mna vərda gwada, ka gwal nda mbakwa Lazglafta ma həŋ. Huzla vula ŋni ma zlaḅa nda zeghwi ná, tsaya kahwathwata. ⁸ Vlanŋnatá glaku ŋa sanlaha, hərtətatá aŋni ŋa sanlaha. Zləzləva

* 6:2 Isaya 49:8.

aŋni ŋa sanlaha, raza aŋni ŋa sanlaha. Ka gwal tsakalawi ta fata mnduha ta aŋni, tsaw kahwathwata ŋa aŋni ta mnay. ⁹ Manda gwal kul snaŋtá lu ta həŋ ka lu ta ngha aŋni, tsaw va nda sna lu ta aŋni dīnadīna. Mbli a yaha ya ra, ka lu ta ngha aŋni, tsaw ta ndiri aŋni dīnadīna. Gaŋnapha lu tiri, klap a lu nda kla ta hafu ma aŋni wa. ¹⁰ Ma skwi má ŋa ɓasay ŋni ta ŋuduf ya ná, rfu ŋa aŋni ta rfay. Ka pɗu həŋ, ka lu nda aŋni, tsaw nda ndəgha mnduha ta nanaftá aŋni ka gadghəl. Mamu skwa taŋ ra, ka lu nda aŋni, tsaw ŋa ŋni inda skwi demdem.

¹¹ Kaghuni gwal ma Kwareŋt, haɗ sana skwi dīfaghuna aŋni wa, dɗuɗva aŋni ta kaghuni katakata. ¹² Aŋni a ta kwal kul dɗaftá kaghuni wu, kaghuni ta tsukwaghutá vgha ghuni tavata aŋni. ¹³ Manda gwada da ŋa zwanani ya gwada yu ta na gwada na ŋa ghuni, maraŋnawamara ta dɗafta kaghuni ta aŋni ma ŋudufa ghuni guli.

Haɗ skwi ta guyanaftá tsuwadak nda gurusl wa

¹⁴ Ma guyə kuni ta ghəŋ kawadaga nda gwal kul zlgħaftá Lazglafta. Nu ta guyanafta mndu tɗukwa nda mndu ta maga ghwadaka skwi na? Nu ta guyanaftá tsuwadak nda gurusl na? ¹⁵ Ta ghəŋa wu dza'a dzrafta i

Kristi nda Halaway na? Nu ta guyanaftá mnda zlgħay nda ŋuduf nda mndu kul zlgħafta na? ¹⁶ Nu ta guyanaftá həga Lazglafta nda həga skwa wuyay na? Amu ná, həga Lazglafta nda hafu amu, manda ya mna tsi kazlay:

Mataba taŋ dza'a nzamta yu ka wawaku kawadaga nda həŋ.

Ka Lazglafta taŋ ta dza'a nzata yu, ka mnduha da hahəŋ guli kə'a.

¹⁷ Tsaya kəl Lazglafta ka mnay ŋa mnduhani kazlay:

Sli'apwa sli'a mataba taŋ, ka dgaghuta kuni ta vgha nda həŋ,

ma ksəŋ kuni ta skwi kul raku,

tsaya dza'a kəl yu ka dzrafta nda kaghuni.

¹⁸ Dza'a nzakway yu ka Da ghuni, ŋa nzakwa kaghuni ka zwana da nda kwagha da† guli,

ka Mgham Lazglafta nda mbra kə'a ya.

7

¹ Zwanama da, ya mantsa ya ka lu tamaftá imi ta sləməŋ ya ná, suɗapma ghəŋa mu ma skwi dza'a ŋriŋtá vgha mu nda ŋudufa mu. Ka kɗanakta mu ta nzakwa mu hezle' ma zləŋa Lazglafta.

Rfay Pwal ta rfu

² Gunəŋnawa guna ta ŋudufa ghuni. Haɗ ya mataba ghuni magana ŋni ta ghwadaka skwi wu, haɗ

† 6:18 Ngha ta Zlahu 26:12, nda Izekiyeɓ 37:27, Isaya 52:11, Irmiya 31:9 nda Izekiyeɓ 20:34, 2 Samuyel 7:14, Isaya 43:6 nda Huseya 2:1.

ya hlaghu ŋni ta səlani wu, had ya tsaghu ŋni guli wa. ³ Tsaghunaghata guma a ta tsaghunaghata ŋni wa. Manda va tsa mnə ŋni ya ná, d̄vuđva aŋni ta kaghuni. Dər má ŋa mtuta tsi, dər má ŋa nzaku nda hafu a tsi ná, had skwi dza'a dgamata wa. ⁴ Had yu nda mahulhula ndanu ta ghəŋa kaghuni wa. Ta ghərɓaku yu ta kaghuni. Dər má ghuyghuya yu ta d̄aŋwa ná, nda l̄ba ŋuđufa d̄a, ta rfu yu.

⁵ Dər ma fitika ɓhadaghata ŋni da luwa Mekaduniya ná, had vgha mbi'aŋni wa. Ghuya d̄aŋwa dər ndiga ndiga yeya ta slaŋnaghata. Gruŋnus gra mnduha, ta zləŋ ŋni ma ŋuđuf. ⁶ Mbađa Lazglafta ya ta l̄ba ŋuđufa gwal nda k̄ba ka l̄baŋnatá ŋuđufa ŋni ma ɓhadaghata Titus. ⁷ Tsa ɓhakta Titus yeya a ta l̄baŋnatá ŋuđufa ŋni wu, mnaŋnamna guli ká kuni l̄banatá ŋuđufani. Rusaŋnaf rusa ká kuni ta kuma nghəglan̄tá i'i, ká kuni ta haga madər, ká kuni ta lmiha ta lmu kəl yu ka va rfu katakata.

⁸ Nda sna yu kazlay: Nda gurda ŋuđufa ghuni ta ghəŋa tsa ɗelewer vindaghunaf yu ya kə'a mndani, haga a yu ta madər ta ghəŋani wa*. Aŋ mndani, haganhaga yu ta madər ma fitik rets, nghadapər yu ta gurdatá ŋuđufa ghuni ta ghəŋa tsa ɗelewer ya. ⁹ Ndanana

ná, ta rfu yu ta ghəŋa tsa ɗelewer vindaghunaf yu ya. Taghəŋa vəl gurdaŋunaftá ŋuđuf a ta rfa yu ta rfu wa. Ta rfu yu, kabga tsa gurdatá ŋuđufa ghuni ya ta klaghunaktá mbəđanaftá ŋuđufa ghuni ka paya tva ghuni. Har tsa gurdatá ŋuđufa ghuni ya ma ghəŋa Lazglafta. Tsaya tama, had sana dmaku magaghuna ŋni ɗekdek wa. ¹⁰ Gurdatá ŋuđuf manda ya ta kumə Lazglafta ná, ta mbəđanafmbəđa ta ŋuđuf ŋa mbafta, ŋa kwala lu kul haga madər. Gurdatá ŋuđuf manda ŋa gwal ma ghəŋa hadik ná, mtaku ta klakta tsi. ¹¹ Nghawangha ta skwi klaghunak tsa gurdatá ŋuđuf manda ya ta zɗəganatá Lazglafta ya ɓa, nghawangha ká kuni ta ŋavata ka payanatá nzaku, ka tsalaptá ghəŋa ghuni mida kə'a ta husaghunata, ká kuni ta zləŋay, ká kuni ta mama nghan̄tá i'i, ká kuni ta kuma maga skwi ta zɗəganatá Lazglafta, ká kuni ta fata ghəŋa ghuni ka zlaha mnda dmaku. Ma maga inda tsa skwiha ya maran̄ta kuni kazlay: Ta had kuni ma tsa skwiha ya wu kə'a.

¹² Tsa ɗelewer vindaghunaf yu ya ná, vindaghunaf a yu ta ghəŋa mndu ta gatá dmaku dər ta ghəŋa ya gana lu ta dmaku wa. Kəl yu ka vindaghunaf ná, vindaghunafvinda yu, kabga ŋa maran̄ta ghuni kah-wathwata ta kəma Lazglafta

* 7:8 Ngha ta 2 La Kwareŋt 2:3.

kazlay: Nda fa vgha ghuni ka ņaņni kə'a. Tsaya skwi ta ksaņnamtá ņuduf. ¹³ Ta ghəņa tsa skwi ta lbaņnatá ņuduf ya guli ná, ta rfu ņni katakata nghər ņni ta rfa Titus, kabga zdánafta kaghuni demdem ta ņuduf. ¹⁴ Ghubaņghuba yu ta ghubakwa da ta kaghuni ta kəmani. Ndanana tama ná, sabsa yu ma hula má dza'a ksutá i'i. Gwada ta gdata aņni ta mnaghunata ná, kahwathwata nzakwani. Manda va tsaya guli ná, tsa ghubay ghubu ņni ta kaghuni ta kəma Titus ya guli ná, kahwathwata nza-kwani. ¹⁵ Havaptani ka tsa zləņata zləņa kuni, ka slavaptá kuni ka tsu'afta nda ya ka kuni fata ghəņa ghuni ka snanatá gwadani ya ná, ta sganaghasga ta yifatá kaghuni ma ņudufani. ¹⁶ Ta rfu yu, nda fa ghəņa da ta kaghuni ma inda skwi.

8

Kataņtá gwal zlghay nda ņuduf ma Ursalima

¹ Zwanama da, ta kumay ņni ta mnaghunatá skwi maga zdakatahuda Lazglafta mataba Igliz ta hadika Mekaduniya. ² Ma ghuya daņwa ya ta ghuyə həņ katakata, ka rfu həņ ta rfu katakata, kulam nda nzakwa taņ dgər ka pdu, ka vlatá həņ ta skwi dagala ņa kataņtá sanlaha. ³ Ka i'i ta mnaghunata ná, vlavla həņ ka ghəņa taņ ta skwi manda ya klaf mbrakwa taņ. Ka vlatá həņ ha ka malaghuta.

Ka ghəņa taņ sagha həņ ⁴ da daway da aņni ka ņdaņda kazlay: Ta kumay aņni ta nzakway tekw mataba gwal ta kataņtá gwal zlghay nda ņuduf ta hadika Yahuda kə'a. ⁵ Tsa skwi vla həņ ya ná, vlavla həņ ka malaghutá skwi ya má si ta ndanu aņni. Tiņəl ghəņa taņ vlaņ həņ ta Mgham Yesu karaku, tahula tsa guli ka tsu'aftá həņ ta maga skwi ya ta mnanata ņni ta həņ, manda ya ta kumə Lazglafta. ⁶ Tsaya kəl ņni ka ndəbanatá dzvu ta Titus ņa labə da kdīntá tska tsa skwi ya da kaghuni kabga tsatsi ta zlrafta. ⁷ Ma inda skwi ná, galipi kaghuni ka sanlaha. Galipi kuni ma zlghay nda ņuduf, ma mna gwada Lazglafta nda tvani, ma snaņtá kahwathwata, ma ņavata ghuni ka maga slna Lazglafta, ma dvutá ya dvu kuni ta aņni. Ya mantsa ya tsi ya tama, magawamaga ta tsa ņərma slna ya nda ņuduf turtuk.

⁸ Mbla kaghuni a ta mbli yu wu, snaghunamta snaghu-nam yu ya ka sanlaha ta ņavata ka vlay. Ma tsaya guli dza'a kəl kaghuni ka maraņta kazlay: Dvudva kaghuni kahwathwata guli ta kataņtá sanlaha kə'a. ⁹ Nda sna kaghuni ta zdakatahuda Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ná, galipi ya, ka niņtá tsi ta ghəņani ka pdu ņa naghunaftá kaghuni ka gadghəl nda ma tsa pdani ya.

¹⁰ Wya skwi ta raghunata ta ndanu yu: Kda ná, tiņəl

kaghuni ta kuratá katanĵá gwal zlgħay nda ņuđuf ta hadika Yahuda, gi ka vlatá kuni. ¹¹ Ndanana guli ná, đina ka kđiņta ghuni ta tsa zdakwa ghuni ya kura kuni ta vlay daga tanĵaņ ya. Ka vla kuni manda ya klaf mbrakwa ghuni. ¹² Ka nda ņuđuf turtuk klafta ka ta skwi klaf mbrakwa gha ka vlata katsi ná, zdaganazda ta Lazglafta. Dawa a ta skwi kul had da kagha wa.

¹³ Nza a kazlay: Ka klaghuta kaghuni ta ndagaku ta ghəņa sanlaha, ta ghuyə kaghuni ta đaņwa kə'a wa. Ka guram ka lu, ka i'i. ¹⁴ Ndanana ná, ta mamu skwi ma dzvu da kaghuni, đina ka katanĵa ghuni ta gwal kul had skwi ma dzvu da həņ. Bađu pđay kaghuni ya guli, ka mamu tsi da hahəņ ya, ņa katay taņ ta kaghuni. Mantsa tama, ka guram kuni. ¹⁵ Ka gwada Lazglafta na:

«Fərtu a ņa mndu ta tskanata dagala wu,
htu a ņa mndu ta tskanata kwitikw guli wu*,»
ka'a.

I Titus nda grahani

¹⁶ Ta rfay ņni ta Lazglafta ta vlanĵá ndanu ta Titus, ka fatá tsi ta ghəņani ņa katagħunata manda va ņaņni. ¹⁷ Tsu'aftsu'a Titus ta ndəba dzva ņni ya ndəbana ņni ņa labə da kaghuni. Makđaku aņni ka gwadganata ná, fufa tsatsi ta ghəņani, yifuyifa ma ņuđufani, kabga đvuđva ta

katagħunata. ¹⁸ Wya ņni ta ghunadaptá sana zwanama kawadaga nda tsi. Tsa mndu ya ná, ta ghubay inda Igliz, kabga snanĵani ta mnay nda tvani ta Lfida Gwada. ¹⁹ Tsaya yeya a ta kəl ņni ka ghunay wu, ghunafghuna Igliz guli mista ņni, ņa magəganatá na slna ņa kata mnduha Lazglafta na. Tsəna slna ná, ta vlay ta glaku ņa Mghama mu Yesu. Ta maray guli kazlay: Ta kumay ņni ta katanĵá mnduha kə'a.

²⁰ Nana katu dagala ta vlata mnduha na ná, ta kumay ņni ta ņanata đina ņa wara hlawa mnduha ta ghəņa aņni ta ksa slna nda tsi. ²¹ Skwi đina ta kumə aņni ta magay. Ta wa ira Mgham Yesu yeya a wu, nduk nda ya ta wa ira mnduha tani.

²² Wana ņni ta ghunaftá sana zwanama guli kawadaga nda həņ. Nda kđa fitika ņni ta dzəghaņta ma slnaha kavghakavgha. Ka ng-hadaptá ņni ná nda fa ghəņani ņa maga slna. Ndanana manda snanĵani ta ghuba kaghuni ta ghubu lu ná, ka fəglatá tsi ta ghəņani. ²³ Titus ná, gratá ksa slna đa ya. Kawadaga nda tsi ta maga ņni ta slna kata kaghuni. Yeya zwanamaha his kawadaga nda Titus ya guli, Igliz ta zabaptá həņ, ka ghunaftá həņ da kaghuni. Ta vlay slna taņ ta glaku ņa Kristi. ²⁴ Maranaņwa mara ta həņ ká kuni đvutá həņ kahwath-wata, ņa snanagħatani ta

* 8:15 Ngha ta: Sabi 16:18.

inda Igliz, dza'a kəl həŋ ka snaŋta kazlay: Kahwathwata tsa ghubay ta ghubu ŋni ta kaghuni ya kə'a.

9

Ta dɔvay Lazglafta ta mndu ta vla skwi nda rfu

¹ Ta ghəŋa gwada ta katu ŋa gwal zlghay nda ŋuduf ná, ² Dər má vindaghunaf a yu wu ná, nda sna yu nda fa ghəŋa ghuni kə'a. «Daga kda ta fata gwal zlghay nda ŋuduf ta hadika Akaya* ta vgha taŋ ka vla tsa katu ya,» ka i'i ghubutá ghubakwa da ta kaghuni da gwal ta hadika Mekaduniya. Na tsa kulaŋta da mantsa ta gwada ta kaghuni ya ná, ka sli'anaftá tsi ta wər inda taŋ, ka vlay. ³ Dər má mantsa tsi, wya yu ta ghunadaptá tsa zwanamaha ya ŋa kataghunata. Ka tskanata kuni ta tsa ŋa ghuni katu ya manda ya mna yu, yaha tsa ghubughuba ŋni ta kaghuni ta ghəŋani ya da nzata ka bətbət. ⁴ Ka waya ka skwi ka bhadaghata ŋni da kaghuni kawadaga nda la Mekaduniya, ta tska a ŋa ghuni wu katsi, dza'a ksuxsa ta aŋni ka hula, kabga nda ghada mnanata ŋni ta həŋ kazlay: Nda fa vgha kaghuni kə'a. Mal kaghuni dza'a basaa hulani guli. ⁵ Tsaya kəl yu ka ndanapta kazlay: dīna ka ghunadaptá da ta tsa zwanamaha ya ta kəma ta kəma da kaghuni makdaku

yu labə kə'a, ŋa kataghunata ka tsakanatá tsa ŋa ghuni katu ghada kuni ta taftá imi ta sləməŋ ya, ŋa slanaghata da ta tskatani. Tsaya dza'a maraŋta kazlay: Nda ŋuduf turtuk vlata kuni, mblaf nda mbla a lu ta kaghuni wu kə'a.

⁶ Wya skwi ŋa havapta ghuni: Ka sira a pghamta mndu ta hulfa ma vwah wu ná, sira a dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli wa. Ka dagala pghamta mndu ta hulfa ma vwah ná, dagala dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli. ⁷ Tsa katu ya ná, ka vla mndu manda ya ndanap tsi ma ŋudufani. Nda mtsiriu' a wu, tkwe' a guli wa. Lazglafta ná, ta dɔvay ta mndu ta vlay nda rfu. ⁸ Mamu Lazglafta nda mbrakwa faghunaghatá gasifa ŋa gdata ghuni ta mutsa inda skwiha ŋa maga ŋa ghuni ma slna, ŋa pdakwani ŋa maga inda ŋərma slnaha guli nda tsi. ⁹ Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay:

«Ta vlidinŋ vla ta skwiha ŋa gwal ka pɔu,

ta gdavagdā zdakwani† kə'a.»

¹⁰ Lazglafta ta vlanťá hulfa ta mndu ŋa sləgay, tsatsi guli ta vlanťá skwi ŋa zay. Tsatsi guli dza'a vlaghunatá inda hulfa ta kumə kuni, ŋa tfaghunaghatani ta wi ta ghəŋani ŋa sgakwa dza'a ghuni ta kəma ta kəma ma maga zdaku. ¹¹ Ŋa gdatani ta tfaghunaghatawi ma inda skwi, ŋa nzakwa ghuni ka

* 9:2 Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:1. † 9:9 Ngha ta Zabura 112:9.

gwal ta muvla inda fitik. Na rfay ndəghata mnduha ta Lazglafta ta ghəŋa katuha ya ta vlata həŋ nda ma dzva ŋni. ¹² Tsəna katu ta vlata kuni na ná, katanťá gwal zlgħay nda ŋuduf yeya a ta magu tsi wu, ta sli'anafsli'a ta mnduha ŋa va rfay taŋ ta Lazglafta. ¹³ Tsa slna dza'a kuni magata ya dza'a maranťá nzakwa ghuni, ŋa zləzlvay taŋ ta Lazglafta ta ghəŋa snata ghuni ta Lfida Gwada Kristi. Dza'a zləzlvay həŋ guli kabga vəl dgay ghuni ta skwa ghuni nda həŋ, ta vlay kuni guli ŋa sanlaha. ¹⁴ Dza'a magay həŋ ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni, ŋa mamay taŋ ta kaghuni kabga tsa zdaku ta malagħutá mbraku magaghuna Lazglafta ya. ¹⁵ Rfamarfa ta Lazglafta ta ghəŋa mbəhu ya mbəhama tsi kul mnavata nda wi ya.

10

Katay Pwal ta ghəŋani da gwal ta tsaftá gwada tida

¹ I'i Pwal kaghəŋa da, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, nda hanatá ghəŋ nda zdaku manda ŋa Kristi. Ka lu ta mnay ta i'i ná, ka mataba ghuni yu ya ná, lebtekwa yu, ka had yu mataba ghuni ya guli ná, ta sidi yu, ka lu. ² Ta ndəbaghunandəba yu ta dzvu, yaha kuni gidiftá sidi bhadagħar yu da kaghuni, kabga dza'a gay yu kahwath-wata ta sidi nda tsa gwal ta ngha aŋni kazlay: Slna slu'uvgha ta magə həŋ kə'a ya.

³ Aŋ mndani, mnda səla aŋni, tsaw vulu manda ŋa mnda səla a ta vulu aŋni wa. ⁴ Huzla ta kəl aŋni ka vula tsa vulu ya ná, huzla ta kəl mnda səla ka vulu a wa. Lazglafta ta vlanťatá tsa ŋaŋni huzla nda mbra ta zadanatá vla dīfa ghumaha Lazglafta ya. Ta zadanazada ŋni ta ghwadaka ndanu ta ndanu mnduha. ⁵ Ta ŋarapŋara ŋni ta inda ghwadaka ndanuha ta ndanata gwal ta gla ghəŋ ta pya snanťá Lazglafta. Ta gwaday aŋni ta gwada ŋa ksanaktá ndana mnduha ŋa sna gwada Kristi. ⁶ Ka snasna kaghuni katsi ná, nda fa vgha aŋni ŋa dvanagħatá gwal kul snay mataba ghuni.

⁷ Nghawangħa ta skwi ta magaku ba! I'i ná, ŋa Kristi yu, ka ká mndu, ka vrinvra tsi ta ndanu katsi ná, dza'a nda ngha kazlay: Na Kristi aŋni guli kə'a. ⁸ Vlihavla Mgham Yesu ta glaku ŋa sladagħu-nafta, ŋa zlabighunista a wa. Ghuban għuba yu ta għubakwa da nda tsaya, had tsaya dza'a ksa i'i ka hula wa. ⁹ Ma ndana da ná, zba gagaghunaftá zləŋ a ta zbu yu nda tsa delewera da ya wa. ¹⁰ Aŋ mndani, ka sanlaha ta mnay na: «Vinday Pwal ta delewer ŋa mu ya ná, tsəna skwi nda bla magay na kə'a ta vinday, nda sidi nda sidi kay guli. Saghani da taba mu kay guli ná, had ta gwada nda mbraku wu, had hay-haya gwada ta gwadata tsi kay guli wu,» ka həŋ. ¹¹ Dina ka snanťa tsa mndu ta mnay

mantsa ya kazlay: Ka nu vindam ŋni ma delewer ŋni ma nzakwa ŋni di'iy nda kaghuni ya ná, manda va tsaya dza'a maga ŋni ta slna ŋni laghar ŋni da kaghuni kə'a.

¹² Blubla aŋni ka hahəŋ! Si wa aŋni ŋa gara vgha nda həŋ na! Hahəŋ ka ghəŋa taŋ ta klaftá ghəŋa taŋ ka gara ghəŋa taŋ. La rghaha! ¹³ Ghuba a aŋni ta ghəŋa ŋni ka malaghutá ya ta raku wa. Ma kuraghuta vli graŋnaf Lazglafta ta maga aŋni ta slna ŋni. Kuraghwa tsa vli graŋnaf Lazglafta ya tsa kəl aŋni ka labə da kaghuni ya. ¹⁴ Ma laba ŋni da kaghuni ná, tsughwadaghu a ŋni ta kuraghuta tsa vliha kuraŋna tsi ya wa. Tinəl aŋni ta klədaghunaghatá gwada Kristi. ¹⁵ Had aŋni ta Pak kuraghuta vli vlanə lu, ka ghərɔaku ta ghəŋa magatá slna sanlaha wa. Skwi faf aŋni ta ghəŋ tida ná, má ka sgavaghasga zlgħay nda ŋudufa ghuni, ka sgavaghata slna ŋni mataba ghuni manda ya kuraŋna* Lazglafta, ¹⁶ ŋa dza'a ŋni mna Lfidá Gwada ma sana hadikha di'iy nda kaghuni. Va a ŋni ta dza'a maga slna ma vla ksa slna sanlaha, ŋa ghərɔay ŋni ta ghərɔaku ta ghəŋa slna ghada hahəŋ ta magata wa.

¹⁷ «Ka ta kumay mndu ta ghərɔaku katsi ná, ka ghərɔa tsi ta ghərɔakwani ta Mgham Yesu†» ka lu ta mnyay. ¹⁸ Mndu

ta ghuba ghəŋani a ta rfu lu wa, mndu ta ghubu Lazglafta ya.

11

IPwal nda ghwadaka gwal ghunay

¹ Ka ksa kuni ta ŋuduf nda i'i, wana yu dza'a gwada ka rghargha. Manda va tsaya ná, ka ksa kuni ta ŋuduf. ² Ta draku yu ta ghəŋa kaghuni manda ŋa Lazglafta. Kristi zə'ala dzugwa ghuni, ka yu ka vlaghunata. Ta kumay yu tama ta nzata ghuni nda ghuba, ŋa vlata da ta kaghuni manda ya ta vlə lu ta makwata patsapatsa ŋa zə'al dzugwani ya. ³ Skwi ta zləŋ yu kwenkwen ná, duŋwa lu da baraghatá kaghuni, da tsaghutá kuni ta tsa vərda ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya, da nzaku tsi manda ŋa Hawa lagha nahadik da barafta nda hidakwani ya na, ka yu. ⁴ Zləŋa da guli ná, kabga dər wati ma mndu ta lagha tagha skwi ta ghəŋa Yesu tskəm nda tsa ŋaŋni taghaghunaf ŋni ya ná, gi ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada ta ghəŋa Sulkum tskəm nda ya zlgħaf kuni, ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada tskəm nda Lfidá Gwada ya zlgħaf kuni guli, ta tsu'ay kuni.

⁵ Ka mghama gwal ghunay ta ngha kaghuni ta tsa mnduha ya, ama grafgra i'i kazlay: Walaŋ a həŋ ta malaghutá i'i wu kə'a. ⁶ Aŋ

* **10:15** Ngha ta Ruma 15:17-21. † **10:17** Ngha ta Irmiya 9:23, 1 La Kwareŋt. 1:31.

mndani, pərdəfa yu ta snaŋta gwada wu, ama nda sna yu ta skwi ta gwadə yu. Ma inda skwi magə ŋni ná, maraghunamara ŋni dər nda ta tva wati ma skwi tsi.

⁷Ma fitika mnay da ta Lfida Gwada Lazglafta ŋa ghuni ná, ka mbalay si ta mnaghunata yu. Ka vraganata yu ta ghəŋ, kabga ŋa ŋlaghunafuta. Nda nza tsa ka dmaku ra? ⁸Ma tsa fitika magay da ta slna ŋa ghuni ya ná, sanlaha ma Igliz si ta nghapta ka i'i. Ŋa taŋ ma skwi tskəgudunus yu ta həŋ ka maga slna ŋa ghuni. ⁹Ma tsa nzakwa da da kaghuni ya, ta pdatá yu ta skwi ná, had yu ta daway da kaghuni wa. Zwanama ta sabi ta hadika Mekaduniya ta klidikta skwi ta pdatá yu. Ma tsa fitik ya, faghunagha a yu ta ndəgaku wa. Manda va tsaya guli dza'a kdaŋta yu ta kwal kul dawutá vli da kaghuni. ¹⁰Ta ghubakwa da yu nda tsaya, had mndu ta inda hadika Akaya* dza'a pyaftá i'i wa. Na skwi ta mnə yu na ná, kahwathwata da ta mna yu ma hga Kristi ta nzakway ma i'i. ¹¹Kabgawu kəl yu ka mnay mantsa na? Kwala da kul dvutá kaghuni ra? Nda sna Lazglafta kazlay: Dvudva yu ta kaghuni kə'a.

¹²Manda va na kwala da kul tsu'aftá skwi da kaghuni na ná, manda va tsaya dza'a kdaŋta yu, kabga yaha tsa ghwadaka gwal ghunay ya da mutsaftá ghurum ŋa ghərɓaku kazlay: Manda va

ŋaŋni ta maga tsi ta slna kə'a. ¹³Vərda gwal ghunay a tsa mnduha ya wa. Slna nana mndu ta magə həŋ. Manda gwal ghunay Kristi ka həŋ ta klaftá ghəŋa taŋ. ¹⁴Skwa ndərmimay a tsaya wa! Halaway ka ghəŋani guli ná, ta klaflka ta ghəŋani ka niŋta manda duhwala Lazglafta ta wudaku. ¹⁵Skwa ndərmimay a klafta tsa gwal ta maganata slna ya ta ghəŋa taŋ ka niŋta manda gwal ta tagha vərda skwi ŋa mnduha wa. Ma kdavaktani ná, dza'a mutsay həŋ ta nisəla taŋ ka gragra nda slna taŋ ya maga həŋ.

Ghuya danwa Pwal

¹⁶Ka yu ta vrəgliŋtá mnay ná, ma fa kuni ta i'i manda rgha. Ka si fafa kuni ta i'i manda tsaya, ka nza yu ka tsa rgha ya, ŋa laviŋta i'i ta ghərɓaŋta ghərɓakwa da guli. ¹⁷Na gwada dza'a yu mnay na ná, dza'a gwadə manda ya ta zdəganatá Mgham Yesu a yu wu, manda va ŋa mndu ka rgha dza'a gwada yu. Grafgra yu ta skwi dza'a ghərɓə yu ta ghərɓaku tida guli. ¹⁸Tsəhala nda ndəgha mnduha ta ghərɓaku manda ŋa slu'uvgha ya ní, i'i guli ná, dza'a ghərɓay yu mantsa ya. ¹⁹Nda hidá kaghuni kahwata, ta ksanatá ŋuduf ka tsu'aftá la ka rgha nda rfu. ²⁰Ta rfu kuni nda fata mndu ta kaghuni ka vu'a taŋ. Ta rfu kuni nda zata mndu ta kaghuni. Ta rfu kuni nda ksamta taŋ ta kaghuni

* 11:10 Akaya: Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:1.

ma dzva taŋ. Ta rfu kuni nda nzaghunaghata taŋ. Ta rfu kuni nda dzuḅaghunata taŋ. Ta ksay kuni ta ŋuḍuf ta ghəŋa indani. ²¹ Ta ksə ka hula mnay ta aŋni, traptra aŋni ta magay manda tsaya. Ndanana ná, dza'a gwaday yu ta gwada manda ŋa rgha.

Ka si ta ghərɓaku sanlaha ya ná, dza'a ghərɓay i'i guli ta ghərɓaku. ²² Ka la Hebru hahəŋ, mantša ya i'i guli. Ka la Isra'ila hahəŋ, mantša ya i'i guli. Ka zivra Abraham hahəŋ, mantša ya i'i guli. ²³ Ka gwal ksanatá slna ta Kristi hahəŋ, wana yu dza'a gwada manda mndu nda ksa da halaway: Malaghumala yu ta hahəŋ dekdek. Ma vəl hərfaku tsi, ndada a hərfuta yu wa. Ma lamə da gamak tsi, ndada a lama yu wa. Ma mutsaftá dzu tsi, malghumala ŋa da ka ŋa taŋ. Lagha ta wa hdak tsi, mbədava a ŋa da wa. ²⁴ Hutaf səla da ta mutsaftá sləvu† fwadɓbsak had turtuk wu, da la Yahuda. ²⁵ Hkən səla lu ta dgaptá i'i, turtuk səla lu ta zləzlərtsatá i'i, hkən dədaghata da drəf nda kwambalu. Vagha vagha yu turtuk nda hani tani ta mghama drəf. ²⁶ Ma wawakwa da nda səla tazlay ná, dagala ghuya daŋwa su'u yu ma zalaha, dagala ghuya daŋwa su'u yu da la gənda, dagala ghuya daŋwa su'u yu da la ini, dagala ghuya daŋwa su'u yu da gwal kul snanṭa Lazglafta. Dagala ghuya

daŋwa su'u yu ma luwaha nda ya tahula luwaha. Dagala ghuya daŋwa su'u yu, ta drəf. Dagala ghuya daŋwa su'u yu da zwanamaha ka ghwadak. ²⁷ Tazlay ná, ta hərfuhərfa yu, ta duda vgha da ta maga slna, had yu ta faftá hani ta iri baḍu ma sani wu, baḍu ma sani ta dzay maya nda ndala ta i'i, had yu ta mutsaftá skwa zay baḍu ma sani wu, ta dzay mtaŋ ta i'i, ta pɗapɗa yu ta lgut ŋa fafta ta vgha. ²⁸ Zlanha lu ta hamatani, mala skwi ma ghəŋa da ná, ta ndanay yu ta inda Igliz inda fitik. ²⁹ Htuta mbrakwa mndu ya ná, manda skwi i'i ya kaghəŋa da. Zlambamtá mndu ma dmaku, ndada a kə'a ta dra i'i ta wa ŋuḍuf wa.

³⁰ Ka skwi ŋa ghərɓay da tsi katsi ná, hta ta mbrakwa da skwi ŋa ghərɓay da. ³¹ Nda sna Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu ta zləzlvu lu ŋa kdekedzen ya kazlay: Tsakala a yu ta wi wu kə'a. ³² Ma fitika nzakwa da ma luwa Damas ná, mbadaka ŋumna ya ta ksa slna mista mgham dagala ta hgu lu ka Aritas, ka pghatá mnduha ta watgha luwa Damas ŋa dakwatsa i'i. ³³ Ama, ka habaftá lu ta tɓan ta tughuba ka famta i'i mida, ka fagihata nda ta sana ghurum ta muhula luwa. Mantša ya ndapta‡ yu ma dzvani.

12

Ta rfu Pwal nda ghuyayni

† 11:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 25:3. ‡ 11:33 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23-25.

ta daŋwa ta ghəŋa Kristi

¹ Nda nza tkwe' ka ghərɓay da ta ghərɓaku dər ra a tsi. Ndanana tama, dza'a gwada yu ta ghəŋa skwi maridin Mgham ka snadimta.

² Mamu sana mnda zlg hay nda ɲuduf klagha Lazglafta ta mahkəna luwa. Ta magay na ta ghwanɓdɔ fwada vakwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama, sna a yu wa. Ka va maranaŋ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ³ Manda va tsaya ná, klaghakla Lazglafta ta tsa mndu ya da luwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama sna a yu wu, ka va maranaŋ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ⁴ Ma tsa lafani da hada ya, ka snaŋtá tsi ta gwadaha ya kul laviŋtá lu ta rusay. Vlaŋ a lu ta tvi ta mnda sɔla ɲa vrinɲa mnay guli wa. ⁵ Tsa mndu ya ɲa da má dza'a ghubay. I'i tada, htatá i'i ɲa da ta dza'a ghubay kwenkwen. ⁶ Ka má ta kumay yu ta ghuba ghəŋa da ná, ma nza a yu ka rgha wu, kahwathwata má dza'a yu mnay. Ta warə nda wara yu ta ghuba ghəŋa da kabga yaha lu da klaftá i'i ka malaghuta ka skwi ya ta nghanɲa lu ta i'i ta magay, ka skwi ta snaŋta lu ta sabi ma wa da a tsi.

⁷ Kada kwala yu ta ghərɓaku ta ghəŋa tsa skwa ndərmimay katakata mar- iha Lazglafta ya ná, ka faɗimta lu ta mbraz ma vgha ta nzakway manda duhwala halaway ghunaf lu ɲa dzadzudusta, ɲa pyaftá

i'i ka ghərɓaku. ⁸ Hkən sɔla da ta maga du'a má ɲa klinɲa Lazglafta ta tsa daŋwa ya. ⁹ «Vlaghavla yu ta zdakatahuda da, prək ka nda tsa, ma hta ta ɲa gha ma mbraku ta maravata ɲa da ma mbraku,» ka'a nda i'i. Mantsa tama, mal ghərɓay da ta ghərɓaku ta ghəŋa hta ta mbrakwa da kada bukwamta mbrakwa Kristi ta i'i. ¹⁰ Tsaya tama ta kəl yu ka rfu nda hta ta mbrakwa da, nda raraza i'i ta rarazə lu, nda giri ta gə lu ɲa da, nda ghuya daŋwa ta ghuyə lu ɲa da, nda skwiha ya ta dza i'i ma vgha ta gwada ta Kristi. Ma tsa hta ta i'i ya ta mutsafta yu ta mbraku.

Ndana Pwal ta ghəŋa gwal zlg hay nda ɲuduf ma Kwareŋt

¹¹ Manda mndu nda ksa da halaway gwadata yu ta tsa gwada ya. Kaghuni ta mblaftá i'i guli. Kaghuni a ma dza'a ghuba i'i ra? Had skwi htap i'i ka tsa gwal ghunay ghuni dagaladagala ma kaghuni ya, dər má had hayhaya da wa. ¹² Nizla ta maraŋtá nzakwa da ka mnda ghunay ná, nda ngha kuni ta ksa ɲuduf ksə yu, nda ngha kuni ta mandərmimi nda mazənzə m nda ndəghata sanlaha ma skwi ma fitika nzakwa da da kaghuni. ¹³ Nahgani laghu yu magana- natá sanlaha ma Igliz, kul magaghunata yu ta kaghuni na? Aya! Mamu skwi kul magaghunata yu, dawana a yu ta katihata ghuni wa. Plihawapla ta dmakwa da ta ghəŋa tsaya.

14 Nda fa vgha da ŋa labə da kaghuni ŋa mahkəna səla. Ka labla yu, skwa ghuni a ta psə yu wa, vərda kaghuni ta psə yu. Tazlay ná, zwani a ta tskanata skwi ta dadaha wu, dadaha ta tskanata zwani. 15 I'i ná, nda rfu dza'a vlaghunata yu ta inda skwa da nda ghəŋa da tani ŋa kata kaghuni. Dza'a htanaghuta nda hta kaghuni ta dʋutá i'i kabga dʋuta da ta kaghuni ra?

16 Nda sna kaghuni kazlay: Dawa a yu ta katihata ghuni wu kə'a. Ama ka sanlaha mataba ghuni ta mnay ná, hiduhida Pwal, nənɓapnənɓa ta amu, ka həŋ. 17 Kinawu nənɓapta yu ta kaghuni tama? Ari mamu ya mataba tsa mnduha ghunadap yu da kaghuni ya, ta gataftá skwa ghuni ka kladikta na? 18 Ndəbana ndəba yu ta dzvu ta Titus ka labə da kaghuni, ka ghunaftá yu ta sana zwanama guli mistani*. Ma tsa laba Titus da kaghuni ya ná, mamu skwa ghuni gatugadughunus tsi ra? Ta tva turtuk a mbada ŋni ta mbada nda Titus ra?

19 Ka waya ka skwi nda kda fitika ghuni ta ndanay kazlay: Ta zba wadapta ghəŋa ŋni da kaghuni ŋni kə'a. Mantsa a wu! Ta kəma Lazglafta ta gwada ŋni ta gwada manda ya ta kumə Kristi. Graha da ya ta dʋu yu, inda tsa skwiha ta magə ŋni ya ná, ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ta maga ŋni.

20 Skwi ta zləŋ yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ná, duŋwa yu da kwal kul slafta ta kaghuni mantsa ta kumə yu ya, ta slaftá kaghuni ta i'i mantsa kul kumə kaghuni ya ná, ka yu. Ta zləŋay yu ta slanaghata da mataba ghuni ta zlərdá wi, nda draku, nda gufwatá ŋuduf, nda dʋutá ghəŋ, nda tsanavatá gwada ta mndu, nda tsa mndəra mndu, nda gla ghəŋ, nda hwazlabaku. 21 Sana skwi ta zləŋə yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ya guli ná, duŋwa yu da nzata ma hula ta kaghuni, ta kəma Lazglafta da ná, ka yu. Zləŋa da ná, da slanaghatá yu ta gwal ta maga dmaku manda va ya snu həŋ ta kwalaghutá paya tva taŋ ta ghəŋa hliri ta hlə həŋ, nda maga sli'insli'in ta magə həŋ, nda sanlaha ma mndərga tsa ghwadaka skwiha ya.

13

Kdavakta vlata Pwal ta hidaku

1 Mahkəna səla da na ta dza'a labə yu da kaghuni na. Ka labla yu, dza'a tsanaghatsa mu ta guma ta gwal ta magata ghwadaka skwi. «Kada laba skwi nda tvani, mamu ka masləmtsəkha his ka hkən* a tsi,» manda ya nda vinda. 2 Ma mahisa səla da ta labə da kaghuni, zlahanaghazlaha yu ta gwal ta magatá dmaku nda pdakwa inda sanlaha.

* 12:18 Ngha ta 2 La Kwareŋt 8:22. * 18:16, 1 Timute 5:19, Hebru 10:28.

* 13:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15, Mata

Ndanana, dər má di'ij yu nda kaghuni ná, ta vrafvra yu ta va tsa gwada da mnə yu ma tsa fitik ya kazlay: Ka vradapvra yu da kaghuni, had' ya dza'a zlan̄ta yu dər turtuk wa. ³ Tsəhala ta kuma graftá skwi kuni kazlay: Ta gwada Kristi nda ma wa da kuni ya, dza'a nda sna kuni. Hətu a mbrakwa Kristi mataba ghuni wa, ta maraŋmara ta mbrakwani mataba ghuni. ⁴ Aŋ mndani, ma fitika zləŋaftá Kristi ta udza zləŋay, htu hta mbrakwani, ama ka nzatá tsi nda hafu nda mbrakwa Lazglafta. Aŋni guli, nda hta mbrakwa aŋni ma guyata vgha ŋni nda tsatsi. Ama dza'a maraghunaŋ mara ŋni kazlay: Nda hafu ŋni kawadaga nda tsatsi ma mbrakwa Lazglafta kə'a.

⁵ Ndanawandana kaghuni ka ghəŋa ghuni ta ghəŋa ghuni, ŋa grafta ghuni ka ma zlgħay nda ŋuduf kuni tsi, ka kitsi. Ndanawandana kaghuni ba ka ghəŋa ghuni, tsatsaf a kuni kazlay: Mamu Yesu Kristi ma kaghuni kə'a ra? Ba tsatsaf a kuni tdukwa kasi'i wa. ⁶ Aŋni tani, tsatsaftsatsa aŋni, ta graftá ŋni guli ná, dza'a nda sna kaghuni. ⁷ Ta maga du'a ŋni da Lazglafta yaha kuni magəgəltá ghwadaka skwi. Va a ŋni ta mnay kazlay, kdanakkda aŋni ta inda skwi kə'a wa. Skwi dīna kwenkwen maga kuni, ka aŋni nda kaghuni dər má nda hta aŋni ká mnduha

ta nghay. ⁸ Had' sana skwi laviŋ aŋni ta maganavatá kahwathwata wu, slna tsa kahwathwata ya ŋa aŋni ta magay. ⁹ Ka nda mbra kaghuni ta tva Lazglafta dər nda hta mbrakwa aŋni, ta rfu aŋni. Du'a aŋni da Lazglafta ná, má tsidid ká kuni nzatá, ŋa aŋni. ¹⁰ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá na delewer na, ta di'ij yu nda kaghuni na na, kabga va a yu ta dava kaghuni ʒhadaghar yu da kaghuni wa. Vlihavla Mgham ta mbraku ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ŋa ʒadzighunista a wa.

¹¹ Zwanama da, dughwana ka kuni nzata, ka nzata kuni nda rfu, zbawazba ta nzata tsidid, brusuvuswa vgha ghuni, nda dzratawi ka kuni nzata, nzawanza nda zdaku mataba ghuni. Mantsa ya ná, dza'a nzanza Lazglafta ya ta dvtutá mnduha, ta vla zdaku ŋa mnduha nda kaghuni.

¹² Gaguvuswa zgu nda brusa vgha.

Ta ga zgu inda gwal zlgħay nda ŋuduf ŋa ghuni.

¹³ Ka nza zdakatahuda Mgham Yesu Kristi, nda dvtutá mnda Lazglafta, nda guyata vgha ma Sulkum nda ghuʒa nda kaghuni demdem.

Tsgħa ta Iwa Pwal ɲa La Galat

Ga zgu

¹ Nana delewer na ná, i'i Pwal ta nzakway ka mnda ghunay ta vindaghunafta. Daga da mnduha a sagħa tsa nzakwa da ka mnda ghunay ya wu, sana mndu a guli ta kladiktá lwani wa. I Yesu Kristi nda Lazglafta Da ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya, ta ghunaftá i'i. ² Ta ga zgu inda zwanama ta nzaku kawadaga nda i'i hadna, ɲa inda kaghuni gwal zlgħay nda ɲuduf ta hadika Galat*. ³ Ka nza zɖakatahudí nda zɖakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. ⁴ Vərda Yesu kaghəɲani ta vlatá ghəɲani ɲa mbamafta ma dmakwa mu. Ka hlagamaptá ma na ghwadaka nzaku ta na zamana ná, manda ya kumaɲ Da mu Lazglafta. ⁵ ɲa Lazglafta glaku ɲa kɖekedzeɲ. Amin.

Turtuktuk Lfida Gwada

⁶ Ta ndərmim nda ndərmima yu, ka kuni gi mbədanatá hul ta Lazglafta ya ta hganťá kaghuni ma zɖakatahuda Yesu Kristi, ka lagħwi da sna sana gwada. ⁷ Ka kahwathwatani ka lu gwaday na, had sana Lfida Gwada wa. Kəl yu ka mna tsaya ná, mamu sanlaha

ma mnduha ta mbađa ghəɲ ghuni, ta kuma mbədanaftá Lfida Gwada† Kristi. ⁸ Ka i'i nda kaghuni wa! Ka lagħa sana mndu, dər va na aɲni na tsi, dər duhwala Lazglafta ta luwa tsi, ka mna sana gwada tskəm nda ya mnaghuna aɲni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a. ⁹ Mnumna yu má mndani, wana yu ta vrəgliɲťá mnəglaghunata ndanana. Ka mnaghunamna sana mndu ta sana gwada tskəm nda ya snaɲ kuni da aɲni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a.

¹⁰ Vani tama ná, ka zɖəganata yu ta mnduha ka yu ta kəl yu ka mnay manda nana re, ari ka zɖəganata yu ta Lazglafta a na? Zɖəganata da ta mnduha ta psə yu ra? Ka zɖəganata da ta mnduha ta psə yu katsi ná, nza a yu ka mnda ksanatá slna ta Kristi nda tsa wa.

Zbapzba Lazglafta ta Pwal ka mnda ghunay

¹¹ Zwanama da, ta snaghunamsna yu kazlay: Nana Lfida Gwada ta mnaghunata yu na ná, sabi da mnda səla a wu kə'a. ¹² Manda va tsaya ná, snaɲ da mndu a yu wu, mndu a guli ta tagħadifta wa. Yesu Kristi ka ghəɲani ta gunidɲta.

¹³ Nda sna kaghuni ta nza-kwa da ghalya ma nzakwa da ma dina la Yahuda. Ma tsa fitik ya ná, si ta gay yu tiri ɲa Igliza Lazglafta, si ta kumay yu ta zadanatá həɲ. ¹⁴ Mataba kamtagħuha da ná, mal i'i

* 1:2 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:6.

† 1:7 Ngha ta 2:3-5, aya 12-14.

si ta ṅavata ka ksa dina la Yahuda. Hamha yu ta ghəṅa ḍa ka ksa dina dzidzihaḥ ḍa.

¹⁵ Kulam nda tsa, zbuzba Lazglafta ta i'i daga ma nzakwa ḍa ma huḍa ma ḍa. Ka zdidintá tsi ta huḍi ka hgaftá i'i, ṅa ksa slnani.

¹⁶ Ka snidimtá tsi ta zwanjani ṅa dza'a ḍa mna gwada ta ghəṅani ṅa gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma tsa fitika snidimtani ya, gi sli'af a yu ka laghwi dawantá hidaku da mndu§ wa.

¹⁷ Sli'af a yu guli ka lafi da luwa Ursalima da guyaftá vgha nda gwal ta tinlaghutá nzakway ka gwal ghunay, ka i'i wa. Ka sli'af a yu ka laghwi ta hadika Arabiya. Tahula tsa, ka vragaptá yu ka laghwi da luwa Damas. ¹⁸ Tahula vaku hkən tama, ka sli'af a yu ka lafi da Ursalima ṅa snanjá Kefas, ka magatá yu ta fitik ghwanpdə hutaf* ga tanj. ¹⁹ Had sanlaha ma gwal ghunay guyaf yu ta vgha nda hən wu, ta ghəṅa Yakubu zwanjamani ma Mgham† Yesu yeya guyaf ṅni ta vgha nda tsi. ²⁰ Nana skwi ta vindi yu ṅa ghuni ná, tsakalawi a wu, kahwathwata ya, ta kəma Lazglafta ta gwada yu.

²¹ Manda sli'af a ḍa ma luwa Ursalima, ka laghu yu ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. ²² Ma tsa fitik ya, had yu nda sna ta i'i mataba

Igliz ta hadika Zudiya wa. ²³ Gwada ta mnə lu ta ghəṅa ḍa yeya snanj hən kazlay: Tsa mndu si ta giri ṅa amu ghalya ya kay ta mbəḍavafta ndana, ka mna gwada ta ghəṅa tsa Lfida Gwada si ta kumə tsi ta zadanata ya, ka hən. ²⁴ Manda snanja tanj kazlay: Nda mbəḍa nzakwa ḍa kə'a, ka zləzlvu hən ta Lazglafta ta ghəṅa ḍa.

2

Pwal ma Ursalima

¹ Vaku ghwanpdə fwad tahula tsa, ka vrəgladaftá yu da luwa Ursalima kawadaga nda Barnabas, ka kladanaftá Titus ta səla ḍa*. ² Kəl yu ka vrəgladafta ná, Lazglafta ta gunidintá tvi kazlay: La kə'a. Manda lafa ḍa, ka nzata yu kawadaga nda gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəṅa gwal zlg hay nda ṅuduf. Ka mnananjá yu ta hən ta gwada ta ghəṅa Lfida Gwada ya ta mnə yu ṅa gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada kwala tsafaratá vgha ḍa, nda ṅavata ya ta ṅavata yu ma tsa slna ya nzata ka bətbət. ³ Titus gratá wawakwa ḍa ná, mnda la Grek ya. Had mndu ta walanjá mnanata kazlay: Ba tsaghatá fafad kə'a nda tsi wa. ⁴ Sabsa gwada ta tsa fafad kabga mamu sanlaha ma zwanama† ka ghwadak ta kdikadamta nzamta mataba

‡ **1:14** Slna gwal ghunay 8:3, 22:3-5, 26:9-11. § **1:16** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18. Aya 15: gray nda Isaya 49:1, Irmiya 1:5. * **1:18** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:26-30, nda Yuhwana 1:42. † **1:19** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:9, nda 15:13. * **2:1** Slna gwal ghunay 11:30, 15:2. † **2:4** Ngha ta Slna gwal ghunay 1:7. Gray nda 1:6.

ɲni, ɲa ɓadza tsa fala'uwata vgha ɲni ma Yesu Kristi ya. Ta kumay hən̄j ta niɲnista ka vu'a zlahu Musa. ⁵ Walaɲ a ɲni ta zlanajta tvi dər ka ki'a ta hən̄j wu, kada ɲaghunata ɲni ta kahwathwata Lfida Gwada.

⁶ Ama tsa gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəɲa gwal zlgħay nda ɲuduf ya ná, had sana skwi sganagha hən̄j ta ghəɲa tsa skwi ta taghu yu ya wa. Da i'i tada, dər má wa hən̄j, kaskwa turtuk hən̄j da i'i, kabga had Lazglafta ta gala mnduɓ wa. ⁷ Nziya nza tsi ná, grafgra hahən̄j kazlay: Vlihavla Lazglafta ta slna dza'a mna Lfida Gwada ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda, manda va ya mnana tsi ta Piyer ɲa dza'a da mnay ɲa la Yahuda ya kə'a. ⁸ Tsa Lazglafta ta ksa slna ma Piyer ta ghunafta da la Yahuda ya ná, va tsa Lazglafta ya ta ksa slna ma i'i, ta ghunafta i'i guli da gwal kul nzakway ka la Yahuda. ⁹ Grafta i Yakubu nda Kefas nda Yuhwana ta nzakway ka gugudi mataba Igliz ta tsa zdakatahudi zdidin̄j Lazglafta ya, ka zgwan̄natá hən̄j nda Barnabas ɲa maranjta guyatá wa taɲ nda aɲni. ɲa dza'a aɲni tvə la Grek, ta dza'a hahən̄j tvə la Yahuda. ¹⁰ Ka havapta kuni ka gwal ka pdu, ka hən̄j yeya skwi mnan̄na hən̄j. Ka magəſ yu guli ta tsa slna ya.

Dvanaghata Pwal ta Kefas

‡ **2:6** Gray nda Vrafta ta Zlahu 10:17.

* **2:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 11:19-26.

¹¹ Manda lagha Kefas da luwa An̄takiya*, ka dvanaghatá yu ta kəma mnduha ta ghəɲa ɓədzaku ya maga tsi. ¹² Skwi ta magay ná, ta taɲtaɲ, ta zay Piyer ta skwi kawadaga nda gwal zlgħay nda ɲuduf ka gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma sana fitik tama, ka ghunadaptá Yakubu ta sana mnduha da aɲni. Manda ɓhadaghata tsa mnduha ya, ka tsaghutá Piyer ta vgha, kabga zləɲa gwada da la Yahuda. ¹³ Ka tsaghutá sanlaha ma la Yahuda ta nzakway ka gwal zlgħay nda ɲuduf ta vgha guli manda tsa ɲa Piyer ya. Ka dədamtá Barnabas guli da tsa ghwadaka ndana taɲ ya. ¹⁴ Nghay da ná, had tsa magakwa taɲ ya ta gra vgha nda Lfida Gwada wu, kəl yu ka dvanaghatá Kefas ta kəma mnduha kazlay: Ka si kagha ta nzakway ka la Yahuda, manda ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda ka ka ta nzaku, nzakwa a ka manda ɲa la Yahuda wu, kabgawu ta kəl ka ka mbla gwal kul nzakway ka la Yahuda ɲa nzaku manda ɲa la Yahuda na? ka yu.

Nda mba dər wa ta zlgħafta

¹⁵ Aɲni ná, la Yahuda ɓuzul ɲni. Nza a aɲni ka gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snanjta Lazglafta wa. ¹⁶ Dər má mantsa tsi, nda sna amu kazlay: Mndu ya ta nzakway

ſ **2:10** Slna gwal ghunay 11:29-30.

tđukwa ta wa ira Lazglafta ná, tsaya mndu ta zlgħaftá Yesu Kristi, mndu ta maga skwi ta kumə zlahá Musa a wu kə'a. Tsaya tama kəl aḡni ka zlgħaftá Yesu Kristi ḡa nza-kwa ḡni ka gwal tđukwa ta wa ira Lazglafta†. Tagħəḡa vəl magay ḡni ta skwi ta kumə zlahá Musa a wu, kabga hađ mndu dza'a nzata ka mndu tđukwa ta wa ira Lazglafta ma magayni ta skwi ta kumə zlahá Musa wa. ¹⁷ Aḡni ta nzakway ka la Yahuda, ta zbay ḡni ta nzakway ka gwal tđukwa ta ira Lazglafta nda ma zlgħafta ḡni ta Kristi. Tsa slaḡnagħa lu ka gwal dmaku ní, nu ká lu dza'a mnay? Dza'a maray tsaya kazlay: Ta vla mbraku ḡa dmaku Kristi nda tsa kə'a ra? Dər nekw, hađ tsaya mantsa wa. ¹⁸ Wya tsi, ka mbəđglavambəđa yu ka vrafta ta zlahuha ya si zlanava yu ghalya katsi ná, ksuxsa yu ta ghəḡa đa nda tsa. ¹⁹ Zlahu ta dzatá i'i, kəl yu ka zlaḡtá zlahu ḡa nzakwa đa nda hafu da Lazglafta. Ma zləḡaftá Kristi ta udza zləḡay ná, kawadaga mtuta yu nda tsi. ²⁰ I'i, kata hafay yu ta hafu katsi, i'i a ta hafay wa. Tsa Kristi ta nzakway ma i'i yeya. Ka ta nzaku yu nda hafu ma slu'uvgha đa ndanana guli katsi, ta nzaku yu nda hafu ma zlgħay nda ḡuduf ma Zwaḡa Lazglafta ta đvutá i'i ka vlatá tsi ta ghəḡani ta gwada ta i'i. ²¹ Va a yu ta vzintá zđakatahuda Lazglafta

wa. Ala ka lavinlava lu ta nza-kway ka mndu tđukwa tawa ira Lazglafta nda ma maga skwi ta kumə zlahá Musa ya katsi, hađ hayhaya mtuta mtu Kristi nda tsa tama wa.

3

Ka maga skwi ta kumə zlahu tsi, ka zlgħafta nda ḡudufa tsi

¹ Aya la Galat ksu skwi! Nya sugħunus lu na? Ya wya maraghunamara yu tsidid ta Yesu Kristi ta mtuta ta udza zləḡay. ² Ndanana ná, turtuk skwi ta đawanḡa yu da kaghuni: Nda ma magata ghuni ta skwi ta kumə zlahá Musa mutsafta kuni ta Sulkum nda ghuḡa re, ari ma snaḡta ghuni, ka zlgħaftá kuni ta Lfidá Gwada ta mnə lu a na? ³ Nu ta ksutá kaghuni! Wya tiḡəl nda Sulkum nda ghuḡa zrafta kuni, ndanana tama ná, ta kumay kuni ta kđiḡta nda slna slu'uvgha rki? ⁴ Tsaw inda tsa skwiha ta slagħunaghata ya ná, ka bətbət nzakwa tsi ra? Graf a yu kazlay: Ka bətbət nzakwani kə'a wa. ⁵ Tsa Lazglafta ta vlagħunatá Sulkum ta maga mazəmzəmha mataba ghuni ya ná, vəl magata ghuni ta skwi ta kumə zlahá Musa kəl tsi ka magaghunata re, ari vəl snaḡta ghuni ka zlgħaftá kuni ta Lfidá Gwada a na?

Abraham ná, mndu ta zlgħafta nda ḡudufya

⁶ Havakwahava ta nzakwa Abraham 6a! Nda vinda

† 2:16 Ngħa ta Ruma 1:17, Zabura 143:2, Ruma 3:20, 22.

ma gwada Lazglafta kazlay: Ta Lazglafta fafta Abraham ta ghəŋ kəl tsi ka nzakw ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta kə'a. ⁷ Nda tsaya tama na, dina ka snarŋta ghuni kazlay: Tsa gwal ta zlglaftá Lazglafta kah-wathwata ya ta nzakway ka zwana Abraham kə'a. ⁸ Ka gwada Lazglafta ghada ta mnata ná, Lazglafta dza'a nanafá gwal kul nzakway ka la Yahuda ka gwal tdukwa ta wa irani ma zlglafta taŋ nda ŋuduf, ka'a. Ka Lazglafta ghada ta mnanatá Abraham guli na: «Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mndu nda ma kagha*,» ka'a. ⁹ Mantsa tama, tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta gwal ta zlglaftá Lazglafta manda Abraham ta zlglafta ya.

¹⁰ Inda gwal ta faftá ghəŋa taŋ ta maga skwi mna zlahu ná, nda ksi'a həŋ. Mantsa ya ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda ksi'a inda mndu kul kđanaftá inda skwiha ya nda vinda ma deftera zlahu kə'a. ¹¹ Nda tsala kazlay: Had mndu dza'a nzata ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu kə'a. Mantsa ya guli ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Mndu ta nzakway ka mndu tdukwa ma zlglafta nda ŋudufani, dza'a nzata nda hafu kə'a. ¹² Had skwi ta gyanafá

zlahu nda zlglafta nda ŋuduf wa. Ka zlahu katək na: «Inda mndu ta ksatá inda tsa zlahuha ya ná, nda tsi dza'a nzata tsi nda hafu†» ka'a.

¹³ Kristi ta varagamapta ma tsa ksi'a zlahu ya, kabga niŋna lu ka ksi'atá mndu ŋa da manaka amu. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Inda mndu zləŋaf lu ta udzu‡ ná, nda ksi'a,» ka'a. ¹⁴ Mantsa ya maguta tsi, kada mutsafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa tfawi tfanava lu ta Abraham ya nda ma Yesu Kristi. Tsaya tama dza'a kəl amu ka mutsafta nda ma zlglafta nda ŋuduf ta Sulkum tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya.

Ta ta imi ta sləməŋ nda zlahu

¹⁵ Zwanama da, ka graghu-naf gra yu nda va skwi ta magaku da mnduha ba: Ka lagha mnduha his ka dzraftawi ka thaftá dzvu taŋ tida katsi ná, had wa sana mndu ka badziŋta dər ka sganaghata ta ghəŋa tsa dzratawa taŋ ya guli wa. ¹⁶ Manda va tsaya nzakwani da Lazglafta guli. Ŋa Abraham nda zivrani tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ. Vindaf a lu kazlay: Ŋa Abraham nda zivirhani§ kə'a manda skwi nda ndəgha həŋ wa. «Nda zivrani ka lu,» tsaya ta nzakway turtuk, ka Kristi. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mnay ná, dzrafdzra Lazglafta ta wi

* **3:8** Ngha ta Zlrafta 15:6, Ruma 4:3, aya 7: Ruma 4:16, aya 8: Zlrafta 12:3. † **3:12** Ngha ta Vrafta ta zlahu 27:26, Habakuk 2:4, gray nda Ruma 1:17, aya 12: ngha ta Zlahu 18:5, Ruma 10:5. ‡ **3:13** Ngha ta vrafta ta Zlahu 21:23. § **3:16** Ngha ta Zlrafta 12:7.

nda Abraham. Ka zatá lu ta vaku fwađ dər̄mæk nda hkən mbsak. Tahula* tsa kada sabi gwada ta zlahu. Tsaya tama na, laviŋ a tsa zlahu ya ta badziŋtá tsa dzratawi dzraf Lazglafta nda Abraham ya wa. Laviŋ a ta badziŋtá tsa imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ya guli wa. ¹⁸ Ka si dza'a vlay Lazglafta ta za həga ŋa mndu, kabga vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu katsi ná, mutsuglavata a ma ta ta imi ta sləməŋ ŋa mndu wa. Tsaw tama ná, ma tsa tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham ya mutsafta tsi ta tfa wi.

¹⁹ Ka si mantša tsi tama, kabgawu kəl Lazglafta ka vlatá zlahu? Vlaŋnavla, kabga ŋa snanŋa ŋni ta skwiha ya kul zdəganata. Ŋa fitik kwitikw vlaŋnata tsi ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl tsa zivir dza'a sabi ma Abraham, tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ya ka sagha. Duhwalha Lazglafta ta klaktá tsa zlahuha ya nda ma sana mndu ta nza-kway mataba† mnduha nda Lazglafta. ²⁰ Mataba mnduha his ta nzakwa mndu matabu tazlay, ama had' mndu ta nzakway matabu ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ‡ ta Abraham wa.

Nu ta magə lu nda zlahu

²¹ Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ya ná, zdəgana a ta zlahu nda tsa tama rki na? Mantša ya a dekdek wa! Ka si má mamu zlahu ta laviŋta vlaŋtá hafu

ta mnduha katsi ná, ma laviŋlava ta nanaf tá mnduha ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta guli. ²² Má ŋa nzakwani mantšaya na: «ksamksa dmaku ta inda mnduha ma dzvani,» ka lu vindafta ma gwada Lazglafta. Nda nza mantša ya, kada vlata Lazglafta ta tsa ta ta imi ta sləməŋ taf tsi ta sləməŋ ya ŋa gwal ta zlghaftá Yesu Kristi. Ta ghəŋa vəl zlghafta taŋ kwenkwen dza'a kəl tsi ka vlaŋtá həŋ.

²³ Ta kul sagha gwada ta zlghay nda ŋuduf ná, nda nza zlahuha manda gwal ta nga aŋni tsam tsi. Zlahu ta nga aŋni ha ka sagha fitika gunanŋanŋa Lazglafta ta tva gwadata zlghay nda ŋuduf. ²⁴ Mantša ya ná, zlahu ta nzakway ta nga aŋni ha ka sagha Kristi, kada nzakwa ŋni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlghay nda ŋuduf. ²⁵ Ndanana manda sagha gwada ta zlghay nda ŋuduf, ta had' walglaŋta ŋni ta nzata mista zlahu wa.

²⁶ Kaghuni demdem, nda nza kuni ka zwana Lazglafta ma zlghafta ghuni ta Yesu Kristi. ²⁷ Kaghuni demdem, magaghunafmaga lu ta batem ma ndi'atá vgha ghuni nda Kristi, kada klaftá kuni ta sadani. ²⁸ Ma tsaya tama, ta had' skwi ta dganatá la Yahuda nda la Grek wu, had' skwi ta dganatá vu'a nda mndu kul nzakway ka vu'a wu, had' skwi ta dganatá zgun

* **3:17** Ngha ta Sabi 12:40. † **3:19** Ngha ta Slna gwal ghunay 7:53. ‡ **3:20** Gray nda Vrafta ta Zlahu 6:4.

nda marakw wa. Kaghuni demdem, kaskwa turtuk kuni ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi. ²⁹ Kaghuni, ka si nda ndi'a vgha ghuni nda Kristi, nda nza kuni ka zivra Abraham nda tsa, mutsafmutsa kuni ta za hëga ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən§.

4

Vu'a a wu, Zwanja Lazglafta ya

¹ Wya skwi ta kumə yu ta mnay: Ka ta ka zwanj mndu dza'a za tsa hëga ya, had skwi ta dganata nda vu'a dər má nani inda skwi wa. ² Ma tsa nzakwani ta ka zwanj ya ná, ta snanasna ta nja gwal ta nghapta ka tsatsi, nda nja gwal ta nghapta ka tsa huzlahani ya tani, ha ka lagha ta tsa fitik tsaf dani ya. ³ Manda va tsaya nzakwani da amu guli. Ma fitika nzakwa amu ka zwani ta kul sagha gwada ta Kristi ná, ta ga vu'a skwiha ta ga mgham ma na ghənja hadik* na amu. ⁴ Ama magatá tsa fitik ya, ka ghunagata Lazglafta ta zwanjani. Marakw ta yagata ma saghani, ka nziqtá tsi mista zlahu Musa, ⁵ kada varagapta tsi ta gwal ta ga vu'a mista tsa zlahu ya, kada nuta nni ka zwana Lazglafta.

⁶ Nja maranja kazlay: Zwanani kuni kə'a, ka ghunagatá Lazglafta ta Sulkuma

zwanjani da nɔdufa mu. Tsa Sulkum ya ta mnay kazlay: Aba! Da†! kə'a. ⁷ Tsaya tama ná, nza a ka ka vu'a wu, zwanjani ka. Ka nda nza ka ka zwanjani, nda nza ka ka mnda za hëga ma zɔakatahuda Lazglafta.

Dasuwa ka la Galat da nzəglaku hən ka vu'a

⁸ Ghalya ma fitika kwala ghuni kul snanťa Lazglafta, vu'a skwa wuyay kul nza-kway ka vərda‡ Lazglafta si ta gə kuni. ⁹ Ndanana tama, manda snanťa ghuni ta Lazglafta, ta snanťa Lazglafta ta kaghuni ná, waka kuni ta vrəglaghuta mista sana skwiha kul had mbrakwa§ tanj, kul had rəga tanj, kul had hayhaya ta na? ¹⁰ Ta fafa kuni ta ghənja ghuni ka wara sana vaghuha, nda sana tiliha, nda sana fitikha, nda sana vakuha*! ¹¹ Ta vlihatá zlən skwi ta magə kuni. Manda skwi ka bətbət tsa slna da magaghuna yu ya, ka yu.

¹² Zwanama da, wyawa dzvu, nzawanza manda i'i, manda ya nza i'i manda kaghuni ya. Had dmaku giha kuni wa. ¹³ Nda sna kaghuni, ma zrafta da ta mnaghunatá Lfidá Gwada ná, ma danjwa yu. ¹⁴ Anj mndani, tsa danjwa da ya ná, ghwadaka danjwa ya. Nduk nda tsa, mbida a kuni ta i'i wu, vziđ a kuni wa. Katək ná, manda tsu'a duhwala Lazglafta tsu'afra

§ 3:29 Gray nda Ruma 4:13. * 4:3 Ngha ta 4:9, Kwalaſuha 2:8, 20. † 4:6 Ngha ta Markus 14:36, Ruma 8:15, gray nda aya 5-7 Ruma 8:15-17. ‡ 4:8 Ngha ta 1 La Kwarentj 8:4-6. § 4:9 Ngha ta 4:3. * 4:10 Ruma 14:5, Kwalaſuha 2:16-23.

kuni ta i'i, manda tsu'a Yesu Kristi ka kuni tsu'aftá i'i. ¹⁵ Ga tsa rfu si ta rfu kuni ghalya ya? Nu ta magay ndanana kul had kuni ta rfu? Grafgra yu kazlay: Ma tsa fitik ya, ka má si ta magaku tsi ná, má tsatsakwaslap tsakwasla kuni ta ira ghuni ka vlihata kə'a. ¹⁶ Nda nza yu ka ghuma ghuni ndana, kabga vəl mnaghunata dá ta kahwathwata rki?

¹⁷ Tsa mnduha ya ná, ta navaŋa həŋ ka naghunata, ama nda tvani a wa. Ta kumay həŋ ta dgaghunata nda i'i, kabga ŋa navaŋa ghuni mista taŋ. ¹⁸ Dina navaŋa, ka nda tvani tsi. Inda fitik katsi tama guli, ma kzlə lu ta nzakwa dá mataba ghuni kada magay.

¹⁹ Zwana dá, ta ɓasəgəltá vgha yu ta ghəŋa kaghuni manda marakw ta ɓasa yaku, ha ka nghavata Kristi dar ma kaghuni. ²⁰ Ndanana ná, ta kumay yu ta nzavaghunata kada snaŋta yu ta skwi ŋa mnaghunata, kabga k6idifk6a kuni katakata.

Nzakwa i Hadzara nda Sara

²¹ Na kaghuni ta kuma nzaku mista zlahu ná, mni-hawa mna, sna a kuni ta skwi ta mnə tsa deftera zlahu ya rki na? ²² Ká lu vindafta ta ghəŋa Abraham na: Mut-safmutsa ta zwani his, pal nda marakw ka vu'a, pal nda marakw kul had ka vu'a. ²³ Tsa zwaŋa tsa marakw ka vu'a ya ná, nda ndana slu'uvgha tsaya. Tsa zwaŋ ya

tsa marakw kul had ka vu'a ya guli ná, manda ya tanaf Lazglafta† ta imi ta sləməŋ tsaya. ²⁴ Ma tsa skwi ta luta ya ná, mamu klatá ghəŋa skwiha his mida, kabga tsa mi'aha his ya ná, dzratawi his ya. Tanŋa dzratawi ná, ta ghwá Sinay. Ka vu'a ta ya tsatsi ta zwani. Tsaya ta nzakway ka Hadzara. ²⁵ Tsa Hadzara ya ta nzakway ka ghwá Sinay ta hadika Arabiya. Nda luwa Ursalima‡ gitana ta gra lu, kabga tsatsi nda zwanani tani vu'a həŋ. ²⁶ Ursalima ya ta luwa ná, nza a ka vu'a wu, tsaya ta nzakway ka mamu ta amu. ²⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

Rfa ta rfu, kagha dzəghəŋ ta kul yanaghutá zwaŋ!
Rfa ta rfu, ka hayaya ka ta hayayə, kagha ta kul walaŋta ɓasa yaku ya, kabga mal ndəghata zwana marakw vziŋ zə'ala§ taŋ,

ka ŋa marakw ya ta nzaku nda zə'ala taŋ kə'a ya.

²⁸ Zwanama dá, kaghuni zwana ta ta imi ta sləməŋ manda nzakwa Izak ya. ²⁹ Ma tsa fitik ya, tsa zwaŋ ya lu ma ndana slu'uvgha ya si ta giri ŋa tsa zwaŋ ya lu manda ya kumaf Sulkum ya. Ta manda tsaya nzakwani kulam gita. ³⁰ Tsaw ká lu vindafta ma deftera Lazglafta na: Gh-zliŋghzla ta tsa marakw ka vu'a ya nda zwaŋani tani, kabga had zwaŋa marakw ka vu'a dza'a za həga nda

† 4:23 Zlrafta 16:15, 21:2. Aya 23: Zlrafta 17:16, Ruma 9:7-9. ‡ 4:25 Gray nda

Mata 23:37, Lukwa 13:34. § 4:27 Isaya 54:1.

zwanja marakw kul nzakway ka vu'a* wu kə'a. ³¹ Mantsa tama zwanama, nza a amu ka zwana marakw ka vu'a wu, zwana marakw kul nzakway ka vu'a amu.

5

Plimispla Kristi

¹ Plimispla Kristi, ɲa kwala mu nzəglaku ka vu'a mista zlahu Musa. Mantsa tama, dihavawadiha, yaha lu nglighunista ka vu'a. ² Ka i'i Pwal ta mnaghunata ná, ka tsanənatá fafad ta kumə ɲni ka kuni katsi ná, had sana skwi ghzlaghuna Kristi nda tsaya tama wa. ³ Ka yu tata mnəgəlta ɲa inda mndu ta kuma tsanata lu ná, nda fa vghani ɲa maga inda skwi ta kumə zlahu guli nda tsa. ⁴ Inda tsa kaghuni ta zba nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlahu ya, tsaghu tsa kuni ta vgha nda Kristi, bəghapbəgha kuni ma zdakatahuda Lazglafta. ⁵ Aɲni ná, nda fa ghəɲa aɲni kazlay: Namafna Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlglafta mu ta Kristi nda ɲuduf kə'a. Tsaya skwi ta kzlə amu nda ma mbrakwa Sulkum. ⁶ Ka nda ndi'a mndu nda Yesu Kristi katsi, dər nda tsa fafadani, dər tsa a tsi wu, had ghzliwani wa. Zlglafta nda ɲuduf, ka mara tsa zlgay ya nda ma dʋutá sanlaha vərda skwi.

⁷ Ya si ta dza'a ta kəma ta kəma kuni ní, wa ta pyaftá kaghuni ka snatá ɲa

kahwathwata na? ⁸ Tsa ɲana kaghuni nanaf lu ya ná, da Lazglafta ta hgaftá kaghuni a sagha tsi wa. ⁹ «Ksita ta is ta ɲlanaftá hupu* demdem.» ¹⁰ Nda sna yu kazlay: Had fitik dza'a dganata kaghuni ta ɲa ghuni ndanu nda ɲa da wu kə'a, kabga nda guya mu ma Kristi. Nda sna yu guli kazlay: Tsa mndu ta kladamtá hwazlaɓaku da taba ghuni ya, dər má kinawu nzakwa tsa mndu ya, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma kə'a.

¹¹ Zwanama da, i'i, ka si tata gdata ta mnay kazlay: dina tsatá fafad kə'a yu katsi ya ní, kabgawu ta kəl mnduha ka giri ɲa da tama? Had tsa mtuta mtu Kristi ta udza zləɲay ya dza'a nzakway ka tuthun wa. ¹² Inda tsa gwal ta hwazlaɓa kaghuni ya ná, ka hərdɪɲhərdá həɲ ta vgha tan, ka nzakwa həɲ daghəra'!

¹³ Zwanama da, hgaghu-nahga Lazglafta ɲa kwala ghuni nzakway ka vu'a zlahu. Ala ka si mantsa tsi, ma klaf kuni ta tsa plata vgha ghuni ya ka skwi ɲa dza'a ghuni maga skwi ta kumə slu'uvgha. Katək ná, dʋuvuswadva ta vgha ghuni, ka katuvusta kuni ta vgha ghuni mataba ghuni. ¹⁴ Inda zlahu ná, ma gwada turtuk gwamta tsi ta vgha, ta mnə lu kazlay: Dʋudva ta mnda səla manda va ya ta dʋuta ka ta ghəɲa gha'kə'a ya. ¹⁵ Ama ka si ta hihiduvta

* 4:30 Aya 29: gray nda Zlrafta 21:9, aya 30: Ngha ta Zlrafta 21:10. * 5:9 Gray nda 1 La Kwareɲt 5:6. † 5:14 Zlahu 19:18.

vgha, ka kwahuvustá vgha kuni mataba ghuni manda ṅa nimtak katsi ná, daswa ká kuni da zadánata kuni ta ghəṅja ghuni.

Zlanawa Sulkum ka pgha tsi ta kaghuni ma nzakwa ghuni

¹⁶ Skwi ta mnaghunata yu ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta kumə Sulkum. Ka mantsa ka kuni nzaku, had kuni dza'a walglanṅa laghu maga skwi ta kumə slu'uvgha wu, ¹⁷ kagba va a slu'uvgha ta skwi ta kumə Sulkum ta magay wu, va a Sulkum ta skwi ta kumə slu'uvgha ta magay guli wa. Ta zlərdawi hən ma vgha taṅ. Tsaya kwal kuni kul lavinṅa maga skwi ya ta kumə‡ kuni ta magay. ¹⁸ Ka Sulkum ta pgha kaghuni katsi, ta had kuni mista zlahá Musa wa.

¹⁹ Ma dífa a skwiha zdəgana magay ta slu'uvgha wu, wya hən: Maga sli'inṅsli'inṅ, hliri, maga skwa hula, ²⁰ wuya skwi, maga mndu nda ghwani, nzaku ka ghuma, zlərdawi, draku, ɓasa ṅuduf, dva ghən, daga vgha, kwal kul guya ghən, ²¹ hara'utiri, ghuyaku, nda hambala vgha ṅa ghuyaku ka maga sli'inṅsli'inṅ, nda pɓakwa san-laha ma skwiha manda tsaha ya. Ka yu ta mnəglaghunata manda va ya ghadá yu ta mnuta ná, had mndərga gwal ta maga tsa skwiha ya dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa.

²² Ama, wya skwiha ta yaganapta Sulkum nda ghuɓa: Dvutá mndu, nzata nda rfu, nzata nda zdaku, nzata nda ksa ṅuduf, nzaku ka ṅərma mndu, maga skwi dína, nzaku tɓukwa, ²³ nzaku leɓtekwa, wara ghən. Had zlahu nda gwada ta ghənja tsaha ya wa. ²⁴ Gwal ta nzakway ka ṅa Yesu Kristi ná, dzadza hahən ta udza zləṅay ta skwiha ta kumə slu'uvgha, nda ghwadaka skwiha kavghakavgha ta mamə hən. ²⁵ Ka si Sulkum ta vlamata hafu katsi, zlanama Sulkum ka pgha tsi ta amu guli. ²⁶ Ma glə mu ta ghən! Ma zbə mu ta gwada da mndu, ma drə mu ta draku guli.

6

Skwi sləgaf mndu, tsaya dza'a tsi tskay ta vwah

¹ Zwanama dá, ka nda ngha kuni ta mndu ta maga skwi kul dinaku katsi, kaghuni ta pghu Sulkum ya, vranakwavra ta vərɓa tvi, ama dasuwa ka kuni magay. Dasuwa ka vərɓa kagha guli da ksutá tsi ta kagha. ² Katuvuswa vgha ma kərta ndəgaku sani nda sani. Ma magay ghuni mantsa ya, dza'a nzakwa kuni ka gwal snatá zlahá Kristi. ³ Ka had mndu taɓta i'i wu, ka mndu tsaw ta slaf a ka sana skwi kay guli wu ná, nana ghənani ta nanə tsi. ⁴ Kinawu nzakwa ṅa dá ma slna ná, ká inda mndu ngha slnani. Tsaya dza'a kəl tsa mndu ya ka rfa

‡ 5:17 Gray nda Ruma 7:14-23.

ghəŋani, nda sanlaha a dza'a laghwa tsi gray wa. ⁵ Nə ghəŋani ta maga mndu ta inda skwi.

⁶ Ka kla a kla mndu ta taghanata lu ta gwada Lazglafta, ta skwi mataba inda skwihani, ka vlay ŋa mndu ta taghanata.

⁷ Yaha kuni nanətá ghəŋa ghuni. Had' Lazglafta ta zlanťá mndu ta nənbay wa.

Ka nu sləga* mndu ya ná, tsaya dza'a tsi tskay guli.

⁸ Ka ŋa slu'uvgha sləga mndu katsi, ŋa slu'uvgha dza'a tskə tsi, ŋa zadamtani mida. Ala ka ŋa Sulkum sləga mndu, ŋa Sulkum dza'a tsi tskay, ta nzakway ka hafu ŋa kdekedzenj.

⁹ Ma zlanj mu ta maga skwi đina, ma rwu mu ta vgha, kabga dza'a tskay mu saghar fitikani.

¹⁰ Mantsa tama, ta tseke'luwa ná, magama maga ta skwi đinađina ŋa inda mndu. Katkatatani ŋa zwanama mu ma zlghay nda ŋuduf.

Ga zgu

¹¹ Nghawa ndandaghula'atá na vindi na 6a! Nda dzva đa vindafta yu. ¹² Tsa mnduha ta kuma mblaftá kaghuni ka tsa fafad' ya ná, ta kumay həŋ ta ghubay mnduha ta həŋ. Skwi kəl həŋ ka magay mantsa ya ná, wara ghuyay tanj ta đanjwa ta gwada ta udza zləŋay Kristi ya. ¹³ Vərdá tsa gwal nda đatsa fafad' tanj ya ná, had' həŋ ta maga skwi ta kumə zlahu wa. Ta kumay həŋ ta đatsata ghuni ta fafad',

ŋa ghubay tanj ta ghubakwa tanj ta ghəŋa đatsatá fafad' ghuni. ¹⁴ I'i tada, ta ghəŋa mtuta mtu Mgham Yesu Kristi ta udza zləŋay yeya ta ghubə yu ta ghubakwa đa. Ma tsa mtutani ta udza zləŋay ya, mtuta skwi ta kumə slu'uvgha ma i'i, ta mtugudunťa i'i guli ta skwi ta kumə slu'uvgha. ¹⁵ Tsatá fafad' ná, sana skwi a wu, kwal kul tsatá guli ná, sana skwi a wa. Nzata mndu nda hafu vlama Lazglafta, na mali ma skwi. ¹⁶ Ka nza zdakwa Lazglafta nda tawa hidahidani ta ghəŋa inda gwal ta snatá na skwi ta taghə yu na. Mantsa ya guli ta ghəŋa gwal ta nzakway ka vərđa Isra'ila Lazglafta.

¹⁷ Ta hula tsa tama, yaha mndu walglanťa didiptá vgha, kabga mivid' ya ta vgha đa ta maray kazlay: Nə Yesu Kristi yu kə'a.

¹⁸ Zwanama đa, ka nza zdakatahudá Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni! Amin.

* 6:7 Ngha ta Ayuba 4:8, Mahdihdi 22:8, Huseya 8:7.

Tsgħa ta Iwa Pwal ña La Afisus

Ga zgu

¹ I'i Pwal, zbap Lazglafta ña nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi, ta vinda na ðelewer na ña kaghuni gwal ma luwa Afisus ta nzakway ka ña Lazglafta, ña kaghuni ta zlgħaftá Yesu Kristi ka nzaku kuni ka ñani ya, ta vindaghunafta yu.

² Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zðakatahudani nda zðakwani tani.

Vlamavla Lazglafta ta zðakwani ma Yesu Kristi

³ Zlæzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ta tfamaghatawi ma vlamatani ta inda skwi dinadina daga ta luwa ña katanjá sulkuma mu. Nda ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi magamata tsi. ⁴ Ma kðaku Lazglafta zlaganaptá ghəña hadik, zabapzaba ta amu ña nzaku ka mnduhani, ka guyamafta nda Yesu, kada nzakwa mu hezle' ña nzakwa mu kul had ghwadaka skwi ta amu.

⁵ Dvudva ta amu daga manda ghalya, ka psaptá tsi ta amu ka nimista ka zwanani nda ma Yesu Kristi. Manda tsaya dvuta tsi ma zðakwani.

⁶ Manda tsaya magata tsi ña zlæzlvay mu ta glakwa

zðakatahudani. Katakata vlamata tsi ta zðakatahudani ya nda ma slna Zwanani dvu tsi.

⁷ Nda usani varata tsi ta amu, amu gwal nda ndi'a nda tsi, ka plimistá* tsi ta dmakuha mu. Mantsa ya maramañta Lazglafta ta glakwa zðakatahudani. ⁸ Ka ndəghamaftá tsi nda tsa zðakatahudani ya, ka vlamatá inda ðifil nda mahizl ya ta ramata. ⁹ Ka maramañtá tsi ta skwi ña magay ya nda ðifa daga manda ghalya si kul snanjá mnduha. Tsa skwi kumaf tsi ta magay ya ná, nda nza nda ma slna Yesu Kristi. ¹⁰ Wya tsa skwi ya: Ka nda maga fitik, dza'a tskanatska ta inda skwiha nda ya ta luwa tani, nda ya ta hadik tani, ña nzanaghata Yesu Kristi ka mgham ta ghəña tan demdem.

¹¹ Zabapzaba Lazglafta ta amu ña nzakway ka mnduhani ma guyamaftani nda Kristi. Magamaga manda tsaya, kabga tamafta ta imi ta sləmən† daga manda ghalya. Ka mnaftá tsi ta magakwa inda skwi manda ya kuman tsi, ¹² kada zlæzlvá mnduha ta glakwani ma añni ta faftá ghəña ñni ta Yesu Kristi daga tanñan ya.

¹³ Mantsa ya kaghuni guli nda ndi'a kuni nda tsi ma snanjta ghuni ta vərða gwadá ya kal Lazglafta ka mbaghunafta, ma vlata ghuni ta ghəña ghuni ña Yesu Kristi. Ma tsa ndi'atá kaghuni

* 1:7 Gra nda vli ma Kwalasuha 1:14.

† 1:11 Ngha ta Yesuwa 13:19.

nda Kristi ya, ka vlaghunatá Lazglafta ta Sulkum nda ghuḅa ya tamaf tsi ta imi ta sləmən̄ ya. Tsa Sulkum ya ná, n̄izla nzakwa mu ka mnduha Lazglafta ya. ¹⁴ N̄a ḁasudasu vlamata tsi ta tsa Sulkum ya, n̄a maran̄ta ká Lazglafta dza'a vlamatá inda pḁakwa skwiha ḁinadina dazlay, manda ya mna tsi. Ma tsa fitik dza'a mbamafta Lazglafta n̄a ḁekdek ya dza'a tsu'a mu. Zl̄əzlvama glakwa Lazglafta.

Nḁḁa dzva Pwal ta gh̄əḅə gwal zlḡhay nda n̄uduf ma Afisus

¹⁵ Tsaya ta kəl yu ka rfa Lazglafta ta gh̄əḅə kaghuni. Manda sn̄an̄ta ḁa kazlay: Zlḡhafzlḡha kuni ta Yesu Kristi, ḁvuḁva kuni ta mnduha Lazglafta guli kə'a, ¹⁶ had̄ yu ta zlanatá maga du'a ta gh̄əḅə kaghuni wu, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta. ¹⁷ Tsatsi ná, Da dagala ya. N̄ani ta maganata Mghama mu Yesu Kristi ta slna. Da tsi ta ndḁḁa yu ta dzvu ka vlaghunata tsi ta ḁifil dza'a kəl kuni ka lavin̄tá sn̄an̄tá v̄ərd̄a tsatsi. ¹⁸ Ta ndḁḁay yu ta dzvu da tsi guli ka tsalaghunapta tsi ta ndana ghuni ḁina, kada sn̄an̄ta kuni ta tsa n̄əmma skwi kəl tsi ka hgaghunata kazlay: Dza'a mutsay kuni kə'a ya. Ta ndḁḁay yu ta dzvu guli dza'a kəl kuni ka sn̄an̄tá glakwa tsa skwa za h̄əga faghuna tsi nda inda gwal ta nzakway

ka n̄ani ya tani. ¹⁹ Ta kumay yu ta sn̄an̄ta ghuni kazlay: Malaghumala mbrakwani ta inda skwi, nda ya kə'a ta kata amu gwal ta zlḡhafta kə'a. Katakata tsa mbrakwani ya. ²⁰ Nda tsa mbrakwani ya sli'aganapta tsi ta Kristi ma mtaku ka nzanata nda ga zeghwani ta luwaḁ n̄a vlan̄tá glaku. ²¹ Hada ta ga Kristi ta mgham ta gh̄əḅə inda sulkumha dagaladagala, kabga malaghumala ta mbrakwa tan̄. Malaghumala mbrakwani ta inda mbraku ya vlan̄ lu ta mndu n̄a ga mghamḁ. Ta gh̄əḅə gwal vlan̄ lu ta ga mgham ndanana yeya a wu, nda gwal dza'a gay ta kəma tani. ²² Ka vlan̄tá* Lazglafta ta ga mgham ta gh̄əḅə inda skwi. Ma tsa nzakwani ka mali ta gh̄əḅə inda skwiha ya, ka fata tsi guli n̄a nzaku ka gh̄əḅə ta gh̄əḅə Igliz. ²³ Kristi ná, gh̄əḅə ta gh̄əḅə Igliz ya, ta nzakway ka vghani. Ma tsa guyatá vgha mnduhani ya nzamta Kristi. Ma tsatsi nzatá nzakwa Lazglafta ka mara vgha nda ma tsatsi guli.

2

Sli'agamapsli'a Lazglafta ma mtaku kawadaga nda Yesu Kristi

¹ Ghalya si nda rwa kaghuni ta wa ira Lazglafta, kabga ghwadaka skwiha si ta magə kuni. ² Si ta gḁata ta ksa sad̄a mnduha ma na gh̄əḅə had̄ik na kuni. Gwada

ḁ 1:20 N̄gha ta Zabura 110:1.

ḁ 1:21 N̄gha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya

vindin̄ lu mistani n̄a n̄anata.

* 1:22 N̄gha ta Zabura 8:7.

halaway ta ga mgham ta ghəŋa ghwadaka sulkumha, ta nzaku ma ghuvanata luwa si sna kuni. Kulam ndana tsa ghwadaka sulkum ya ta gdata ta ksa slna ma ɲudufa mnduha ta kwalaghuta sna gwada Lazglafta. ³ Amu dem-dem guli, manda tsa nzakwa hahəŋ ya si amu ghalya. Ghwadaka skwiha ta kumə ɲudufa mu, nda ghwadaka ndanuha ta ndanu mu, si ta magə mu. Ma tsa nzatá nzakwa mu manda tsaya ná, ma dza'a dɛdamdɛda amu guli da basa ɲudufa Lazglafta, ka guram nda va ɲa tsa mnduha ta maga ghwadaka skwiha ya.

⁴ Tsaw Lazglafta ná, dagala tawa hidahidani, dɛvudva ta amu. ⁵ Kulam nda va tsa rwatá amu, kabga vəl magata mu ta ghwadaka skwiha ya ná, ka dɛvaftá tsi ta amu ka vramamta nda hafu kawadaga nda Kristi. Zɛakatahuda Lazglafta kəl kuni ka mbafta. ⁶ Ma tsa ndi'atá amu nda Kristi ya, ka sli'agamaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa kawadaga nda Yesu Kristi ka pghatá amu ta luwa, ka nzamata ka ga mgham kawadaga nda Yesu Kristi. ⁷ Mantsa ya maramanɲa tsi ta zɛakatahudani nda ma Yesu Kristi, ɲa ng-hanɲa mnduha dza'a yayə lu ta kəma ta nzakwa glakwa tsa zɛakatahudani ta malaghutá inda skwi ya. ⁸ Zɛakatahudani tani kəl Lazglafta ka mbaghunafta nda ma zlgħafta ghuni ta

Kristi. Mbaghunaf a ta ghəŋa vəl magata ghuni ta skwiha dinadina wu, ka mbalay mbaghunafta tsi. ⁹ Mbaghunaf a Lazglafta ta ghəŋa vəl magata ghuni ta sana slna wu, da ghərɓə mndu ta ghərɓaku. ¹⁰ Magatá slna Lazglafta na amu na. Vlamavla ta hafu ka lfid ma ndi'atá amu nda Yesu Kristi ɲa gdata mu ta maga slnaha dinadina. Nda ghada payafta Lazglafta manda tsaya, ɲa magay mu.

Ka mndu turtuk lu ma Kristi

¹¹ Ka yu ta mnaghunata wa, mndəra la Yahuda a kaghuni wa. Havakwahava ɓa ta nzakwa ghuni ghalya ta kul zlgħaftá kuni ta Kristi. Gwal kul tsaku fafada tan ka həŋ ta hga kaghuni. Kəl həŋ ka hga kaghuni manda tsaya na: Mnduha Lazglafta anɲi ka hahəŋ, kabga datsatá fafada tan. Tsaw tsa tsatá fafada tan ya ná, skwi ta nghananɲá slu'uvgha ya datsa mnduha nda dzva tan. ¹² Havakwahava kazlay: Ma tsa fitik ya ná, sna a kuni ta Kristi wu kə'a. Nza a kuni tekw mataba mnduha ta hadika Isra'ila wa. Tekw a kaghuni mataba gwal dzraf Lazglafta ta wi nda həŋ ka tanaftá imi ta sləməŋ ta həŋ ya wa. Ma nzakwa ghuni ma na ghəŋa hadik na ná, had skwi faf kuni ta ghəŋ tida wu, sna a kuni ta Lazglafta guli wa. ¹³ Ghalya, si di'in kuni nda Lazglafta. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Yesu Kristi ma

pghinjani ta usani ta gwada ta kaghuni ma mtutani. Tsaya ta ndusaghunakta nda Lazglafta. ¹⁴ Manda bata dzugur si nzata nzakwa ghuma mataba mu, ka sagha tsi pslijta, ka namafta ka mndera mndu turtuk. Əjka'a ka tsatsi ta famta zdaku mataba mu. ¹⁵ Ka hlijta tsi ta inda tsa zlahuha ta mnə la Yahuda ya nda ma mtutani, kabga ŋa guyanafta mndera la Yahuda nda sanlaha ma mndera mndu ŋa nzakwa taŋ ka sana lfida mndera mndu turtuk. Ma tsa magatani mantsa ya famta tsi ta zdaku mataba taŋ. ¹⁶ Ma tsa mtutani ta udza zləŋay ya guyanafta tsi ta tsa mndera mnduha his ya ka mndera mndu turtuk, ka slərəbaptá zughu mataba taŋ nda Lazglafta. Ma tsa mtutani ya kwala sani kul husanjta sani nda sani mataba taŋ. ¹⁷ Sasa Kristi ta ghəŋa hadik da mna Lfida Gwada ta ghəŋa zdaku ŋa kaghuni gwal si di'in nda Lazglafta, nda ya ŋa aŋni gwal si ta ndusanavata* Lazglafta ya. ¹⁸ Əjka'a ka Kristi kəl amu demdem, kaghuni nda aŋni tani, ka laviŋta ndusanavata Lazglafta ta nzakway ka Da, nda ma tsa Sulkum nda ghuəa turtuk ya.

¹⁹ Tsaya tama ná, nza a kuni ka mayəm wu, nza a kuni ka matbay guli tama wa. Nda nza kuni ndanana tama ka mnda luwa kawadaga nda sanlaha ma mnduha

Lazglafta. Nda nza kuni ka mnda huda həga. ²⁰ Nda nza kuni manda palaha ta bə lu ta həga nda tsi. Gwal ghunay nda la anabi na tughwa tsa həga ya. Yesu Kristi tsa pala dihaf tsa həga ya ta vgha tida ya. ²¹ Əjka'a ka tsatsi kəl tsa həga ya ka sladata, ka ŋlaku, ka nuta ka həga nda ghuəa ka ŋa Lazglafta ya. ²² Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, guyaghunafguya nda sanlaha ma gwal zlghay nda ŋuduf guli, kada nuta mu ka tsa həga ta nzaku Lazglafta nda ma Sulkum ya.

3

Mnay Pwal ta difatá skwa Lazglafta

¹ Tsaya kəl i'i Pwal hbam lu ma gamak ka maga du'a ta ghəŋa kaghuni. Hbambha lu ta i'i ta ghəŋa vəl maganata da ta slna ta Yesu Kristi ŋa kata kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ² Nda sna kuni kahwathwata kazlay: Zdadá Lazglafta ta hudí ka vlihatá slna ŋa magay da ŋa ghuni kə'a. ³ Tsatsi ta gunidinjta ghunislaka da, kəl yu ka snanjta difata skwani manda ya vindaghunaf yu ned ya kay. ⁴ Ka dzanafdzanə kuni katsi ná, dza'a nda sna kuni kazlay: Nda sna yu ta difatá skwa Lazglafta ta nzakway ka Kristi kə'a. ⁵ Tsa difatá skwani ya ná, marananə a Lazglafta ta mnduha ghalya wa. Ndanana tama, ka mariginjta tsi nda ma Sulkum

* **2:17** Gray nda Isaya 57:19.

nda ghuḅa, ka marananṭá tsi ta mnduhani zabap tsi ṅa nzakway ka gwal ghunay nda la anabi. ⁶ Wya tsa skwa Lazglafta ta dífanata ya: Dza'a zay gwal kul had ka mndəra la Yahuda ta zlglafta ta za mgham ta vəl Lazglafta kawadaga nda mndəra la Yahuda gwal ta zlglafta. Nda kaghuni tani, nda vərḁa la Yahuda tani, nda na kuni ka mndəra mndu turtuk. Tsa imi tanaf Lazglafta ta sləmən ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi ya ná, dza'a vlamavla, ka Lfida Gwada ta mnay.

⁷ Zđidinṽda Lazglafta ta huđi ka nidifta ka Kwalvani ṅa mna tsa Lfida Gwada ya ṅa mnduha nda ma mbrakwani ya vliha tsi. ⁸ Mal i'i hta tani mataba mnduha* Lazglafta mndani, kulam nda va tsa, ka zdantá tsi ta huđi ka vlihatá tsa slna mnananṭá gwal kul nzakway ka la Yahuda ya, ta tsa zdaku ta mutsu lu da Kristi ya. Tsa zdaku ya ná, dagala katakata, laviṅ a mnduha ta kđanaktá snanṭa wa. ⁹ Ka zđidinṽtá Lazglafta ta huđi guli ṅa tsislanapta da ta inda mndu, ká Lazglafta fata daga manda ghalya ta tsa dífatá skwi dza'a tsi magay ya. Zlaganapzlaga Lazglafta ta inda skwiha. Si nda dífa da Lazglafta ta wa ira mnduha daga ghalya†. Ndana tama, ka kliginṽtá tsi ta dabi. ¹⁰ Ndanana ka zlaganaptá Lazglafta nda ma mnduhani

ṅa nghanṭa gwal dagalada-gala nda gwal nda mbra nda mbra‡ ta luwa ta guyatá vgha mnduhani, ṅa snanṭa tan ta nzakwa dífla Lazglafta kavghakavgha. ¹¹ Nda kđa fitika fata Lazglafta daga ta kul magaftá tsi ta ghəṅa hadik. Ndanana ka magatá tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu. ¹² Nda ma zlglafta mu ta Yesu Kristi ka ndi'aftá vgha nda tsi, kəl mu ka ndusanavata Lazglafta kul had zləṅ. ¹³ Tsaya tama ta kəl yu ka ndəḅa dzvu ṅa ghuni, ma rwaghuna tsi ta vgha, kabga snanṭa ghuni ta ghuya đanṽwa da ta ghəṅa vəl mnaghunata da ta Lfida Gwada. Ka ufa tsa ghuya đanṽwa da ta ghəṅa ghuni ya, ta vgha ṅa ghuni.

Dva mnda Kristi

¹⁴ Ta ghəṅa tsaya ta kəl yu ka tsəlbata ka maga du'a ta ghəṅa kaghuni da Lazglafta ta nzakway ka Da. ¹⁵ Tsatsi vərḁa ka Da ta tsaftá hgu ta mndəra gwal ta hadik nda gwal ta luwa tani. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka ndəḅa dzvu da tsi ka ksa tsi ta slna nda tsa mbrakwani dagala ya ma ṅudufa ghuni, ka vlaghunata tsi ta mbraku kahwathwata nda ma Sulkumani. ¹⁷ Ta đaway yu da tsi guli ta gđavata Kristi ma ṅudufa ghuni ma zlglafta ya zlghaf kuni. Ta ndəḅay yu ta dzvu da tsi guli, ka ṅavata kuni ka đvuvustá vgha ghuni sani nda sani.

* **3:8** Gray nda 1 La Kwareṅt 15:9. † **3:9** Gray nda Ruma 16:25. 26. ‡ **3:10** Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindin lu mistani ṅa ṅanata.

Ka ta d̄vuvusd̄va kuni ta vgha ghuni kahwathwata katsi ná, dza'a nzakway kuni manda dihatá fu laghu slrəŋhani da ghuvata had̄ik. Dza'a nzakway kuni guli manda dihata həga thaf lu ta mndərani ta vəl təŋtəŋa. ¹⁸Ma tsaya dza'a kəl kaghuni nda inda sanlaha ma mnduha Lazglafta ka snaŋtá kdavakta d̄vu ya d̄vu Kristi ta amu. Had̄ vər̄vra kdavakta d̄vuta ta d̄vuta tsi ta amu wa. ¹⁹An mndani, had̄ mndu ta lavin̄tá snaŋtá vər̄vəra d̄vuta d̄vu Kristi ta amu mndani wu, dər má mantsa tsi, ta daway yu da Lazglafta ŋa lavin̄ta ghuni ta snaŋta, kada ksaf̄ta nzakwa ghuni ta sad̄a Lazglafta.

²⁰Lazglafta ta lavin̄tá maga inda skwi demdem. Nda tsa mbrakwani ta maga slna ma amu ya, ta lavin̄ta tsi ta maga inda skwiha ka malaghutá skwiha ya ta d̄awu mu nda skwiha ta ndanu mu tani. ²¹Zl̄əzlvama Lazglafta ta ghəŋa ŋərma skwiha maga tsi nda ma mnduha ta zlḡhafta, nda ya nda ma Yesu Kristi. Zl̄əzlvama zl̄əzlvə ŋa kdekedzen! Mantsa ya katsi.

4

Nzaku turtuk ma Kristi

¹Ta ghəŋa tsaya tama ta kəl i'i tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl maganata d̄a ta slna ta Mgham Yesu Kristi, ka ndəba dzvu da kaghuni kazlay: Nzawanza ta nzaku td̄ukwa manda ya ta ran̄tá mnduha

Lazglafta, kabga hgaghu-nahga Lazglafta ŋa nzaku ka ŋani kə'a ya. ²Ma inda skwi ta magə kuni, nda hana ka ghəŋa ghuni, leḅtekwa ka nzakwa ghuni, ta ksay ka kuni ta ŋuduf. Su'uwawa ta skwi ta magaghunata sanlaha, ka d̄vuta kuni ta həŋ. ³Sulkum nda ghuḅa ta guyaghunata, ŋavawaŋa ka nzakwa kuni ta nzaku nda zdaku, kada nzakwa kuni ka gwal nda guya ghəŋa taŋ. ⁴Gwal zlḡhay nda ŋuduf ná, manda slu'uvgha* Kristi turtuktuk ya nzakwani. Turtuktuk Sulkum nda ghuḅa guli, turtuktuk skwi ya faf kuni ta ghəŋ tida hga ghuna Lazglafta ŋa zlḡhay.

⁵Turtuktuk Mghama mu, turtuktuk tva zlḡhay nda ŋudufa mu, nda hga mndu turtuktuk magamafta lu ta batem. ⁶Turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka dani ma inda mndu, ta ga mgham ta ghəŋa inda mndu, ta ksa slna nda inda mndu, ta nzaku ma inda mndu.

⁷Inda amu dagamaft daga Kristi ta zdakatahud̄ani prək nda amu ŋa maga slnani, kabga mantsa ya kumafta tsi ta dagamafta. ⁸Wya ka deftera Lazglafta mnata:

«Tahula ghuḅasaptani ta ghumahani, ka ŋlaghatá tsi ta luwa,

ka hlin̄tá tsi ta kasatá vu'ahani,» ka'a.

Ka daganaf̄tá tsi ta slna

* 4:4 Slu'uvgha turtuk: Gray nda sura 2:16, Ruma 12:5, 1 La Kwareŋt 12:12.

† 4:8 Ngha ta Zabura 68:19.

kavghakavgha† ta mnduha ta ghəŋa hadik.

⁹ «Ka ŋlaghatá tsi ta luwa,» ka defteri ya ní, nu klatá ghəŋa tsa gwada ya na? Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga tiŋəl ta na ghəŋa hadik na saha tsi karaku. ¹⁰ Tsa mndu ta saha ta ghəŋa hadik ya ná, va tsa mndu ya tsa ta ŋlaghatá ta luwa ka zaghuta trezekw, ŋa gayni ta mgham ta ghəŋa inda skwi nda Sulkumani. ¹¹ Tsatsi ta daganafá slnaha kavghakavgha ta mnduha. Ka gwal ghunay sanlaha, ka la anabi sanlaha, Ka gwal mna Lfida Gwada sanlaha, Ka gwal nŋha gwal zlgħay nda ŋuduf ka tagha skwiha‡ ŋa taŋ sanlaha. ¹² Manda tsaya kə'a daganata ŋa katay taŋ ta mnduha Lazglafta ŋa maganatá slnani, kada mutsafta mnduha Lazglafta ta nzakway ka slu'uvgha Kristi ta ŋlaku ta kəma ta kəma. ¹³ Manda tsaya dza'a nzagwafta mu demdem ta vgha ŋa nzaku ka mndu turtuk nda ma fafta mu ta ghəŋ ta Zwanja Lazglafta, ŋa snaŋta mu, ŋa nzakwa mu ka gwal nda ndəha manda Kristi kul had sana skwi tida ya. ¹⁴ Nda tsaya tama ná, nzata a mu manda zwani wa. Nanglafta a gwal tsakalawi ta amu nda tsa ghwadaka skwa taŋ ta taghə həŋ ya ŋa zadimista ma tvi, manda kwambalu ta klambaraku ta ghəŋa drəf wa. ¹⁵ Nzata a mantsa ya wu, kahwathwata skwi ta nghanatá Lazglafta dza'a

mnuvusta mu ma dvuvusta mu ta vgha mu, ŋa glakwa mu ma inda skwi ma ndi'atá amu nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ta ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf ya. ¹⁶ Manda mala ta nzagwanatá vgha mndu ya ná, manda tsaya nzagwanata Kristi ta mnduhani. Ka ta ksa slna inda fawayha ta vgha mndu manda ya ta raku katsi, dina ta glakwa tsa mndu ya ta glaku. Manda tsaya nzakwa gwal zlgħay nda ŋuduf guli. Ka ta dvuvusdva mnduha Lazglafta ta vgha taŋ, ta magay dər wa ta slnani ya vlan lu katsi, dza'a glaku həŋ ta kəma ta kəma nda mbrakwa Kristi.

Nzawanza ta nzaku ka lfida ma Kristi

¹⁷ Wya skwi ta mnaghunata yu. Ka ndanda ta mnaghunata yu guli ma hga Mgham. Yaha kuni nzakugəltá nzaku manda gwal kul snaŋtá Lazglafta, ta ndana skwi dza'a kwal kul katanjá həŋ ya. ¹⁸ Nda dərzla sləməŋa taŋ, had lfida hafu ta vlə Lazglafta ya da həŋ wu, kabga təŋtəŋa ghəŋa taŋ, sna a həŋ ta Lazglafta wa. ¹⁹ Ksa a hula ta həŋ dər kinawu magata həŋ ta ghwadaka skwi wa. Skwi ta kumə slu'uvgha ta magay fa hahəŋ ta ghəŋa taŋ ŋa magay. Sli'in'sli'in yeya ŋa taŋ ta magay, zla a həŋ guli wa.

²⁰ Kaghuni, manda zlgħafta ghuni ta Kristi ná, manda tsaya a taghaghunaf

‡ 4:11 Gray nda 1 La Kwareŋt 12:28.

lu ta tva nzaku wa. ²¹ Grafgra yu kazlay: Nda sna kuni ta gwadani ka zlg haftá kuni kə'a. Ma ndi'aftha ghuni ta vgha nda tsi, taghaghunaf tagha lu ta kahwathwata ma Yesu. ²² Skwi taghaghunaf lu ná, zlan̄ta ghuni ta tsa tva nzaku si ta nzakw kuni ghalya ya. Tsa tva nzaku si ta nzaku kuni ghalya ya si ta badza kaghuni, kabga si ta hara'away kuni ta inda ghwadaka skwi ta nana kaghuni. ²³ Zlan̄wa tvi ta Lazglafta ka mbədanaf tá tsi ta n̄dúfa ghuni, ka ndana kuni ta vərda ndanu. ²⁴ Vlaghunavla Lazglafta ta lfida nzaku ta gara vgha nda n̄ani§. Favawa fa tama ta tsa lfida nzaku ta zdəganata ya. Tudukwa tsa tva nzaku ta zdəganata ya, nda ghuḅa nza-kwani guli manda ya ta taghə kahwathwata Lazglafta.

²⁵ Mantsa tama, yaha kuni tsakalgəltawi, mnuvuswa kahwathwata mataba ghuni*, kabga nda guya mu demdem ma slu'uvgha turtuk. ²⁶ Ka gafga kuni ta sidi, dasuwa ká kuni da magata kuni ta ghwadaka skwi†. Ma dədaghunagha fitik nda basatá n̄dúf, ²⁷ da mutsaftá halaway ta tvi n̄a klamtá kaghuni da ga dmaku. ²⁸ Ka si ta ghali mndu katsi, yaha tsi da ghalgəltá ghali, ka maga tsi ta slna nda dzvani n̄a kata ghəjani, nda

ya n̄a mutsaftani ta skwi n̄a katan̄tá la ka pdu. ²⁹ Yaha n̄aslu da sabi ma wa ghuni. Gwada vla mbraku ma zlg hay nda n̄dúf n̄a sanlaha katsi sabi ma wa ghuni. Gwada ksay sləmən̄ ka kuni gwaday, n̄a katan̄tá sanlaha. ³⁰ Yaha kuni n̄ranaf tá n̄dúf ta Sulkum‡ nda ghuḅa ya vlaghuna Lazglafta. Tsa Sulkum nda ghuḅa ya ná, n̄izla nzakwa ghuni ka n̄a Lazglafta ya. Ta nzata tavata kaghuni tsa Sulkum ya ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl Lazglafta ka varatá kaghuni dekdek ya. ³¹ Hliḅwa dgun ma n̄dúfa ghuni, zlan̄wa basá n̄dúf, zlan̄wa sidi, ma zlərdə kuni ta wi nda mndu, ma razə kuni ta mndu, yaha kuni da maga dər mndəra wati ma ghwadaka skwi. ³² N̄ərma skwi ká kuni magay mataba ghuni, nzawanza nda tawa hidahida, pluvuswa dmakuha ghuni, manda va ya plaghuna Lazglafta ta dmakuha ghuni nda ma Kristi§ ya.

5

Nzaku ma tsuwadək

¹ Ndana tama, zwana Lazglafta ya d̄vu tsi katakata kuni, ksawaksa ta sadani*. ² Ma slnaha ghuni ta magə kuni inda fitik, maran̄wamara ta d̄vu n̄a sanlaha. Mantsa ya d̄vuta Kristi ta amu ma mtutani n̄a mbamafta. Tsa skwi

§ 4:24 Gray nda Zrafta 1:26. 27. * 4:25 Ngha ta Zakari 8:16. † 4:26 Ta gra vgha nda Zabura 4:5 ka ta n̄ghay lu ta gwada Grek n̄a ghalya. ‡ 4:30 Gray nda

Isaya 63:10. § 4:32 Gray nda Mata 6:12, 14. Ka plaghunatá tsi, ma sanlaha ná, ka plamatá hən̄. * 5:1 Gray nda Levitik 19:2, Mata 5:48.

maga tsi ya ná, zđəganazđá ta Lazglafta† manda skwa pla ghəŋ ta vlan̄ta lu.

3 Ya nda nza kuni ka ŋa Lazglafta ya, yaha kuni walan̄tá hliri, yaha kuni maga skwa hula, yaha kuni tsagana, yaha mndu da razaghunafta ta ghəŋa tsa skwiha ya. 4 Ra a guli ka saba skwa hula, nda tsařaku, nda 6la vgha ma wa ghuni wa. Skwi ta raku ka sabi ma wa ghuni ná, rfay ghuni ta Lazglafta ta ghəŋa inda skwiha magaghuna tsi. 5 Wya skwi ŋa snan̄ta ghuni: Had gwal ta hliri, nda gwal ta maga skwa hula, nda gwal ta tsagana, dza'a mutsaftá skwa za mgham ma luwa ga mghama i Lazglafta nda Kristi wa. Tsa gwal malaghumala đvafta tan̄ ta tsagana ka Lazglafta ya ná, ka guram nda wuya skwi tsaya.

6 Yaha mnduha da nanaghatá kaghuni nda tsakalawa tan̄. Ta ghəŋa tsa ghwadaka skwiha ya ta 6asa Lazglafta ta ŋuduf dza'a kəl tsi ka tsanaghatá guma ta gwal ta maga tsa ghwadaka skwiha ya. 7 Ma guyə kuni ta vgha nda tsa gwal ta maga mndərga tsa ghwadaka skwiha ya. 8 Si ma grusl nzatá nzakwa ghuni ghalya. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Mgham Yesu, ma tsuwadak‡ nzatá nzakwa ghuni, nzawanza tama ta

nzakwa ghuni manda gwal ta nzaku ma tsuwadak. 9 Kəl yu ka mnay mantša ya ná, ta sli'agapta ma tsuwadak§ na skwiha đinađina, nda skwiha tđukwatđukwa, nda kahwathwata. 10 Navawan̄a ka tsəmaptá skwi ta zđəganatá Mgham, ka maga kuni. 11 Ma fam kuni ta ghəŋa ghuni da ghwadaka skwiha ta magə gwal ma grusl*, had hayhayani wa. «Na skwi ta magə kuni na ná,» đina a wu, ka kuni mnanan̄tá həŋ ban̄luwa katək. 12 Ta ksaku ka hula đər gwaday ma wi ta tsa skwi ta magə həŋ ma đifa mađifa ya. 13 Ka kligin̄kla lu ta ghəŋa tsa skwiha ya ta dađi katsi ná, dza'a nzakway tsuwadaka. 14 Ka nda ghada saba skwi ta dađi katsi ná, gi tsuwadak nzakwani. Tsaya ta kəl lu ka mnay kazlay:

«Kagha mndu ta hani, sli'afslī'a ta hani. Sli'afslī'a mataba gwal nda rwa, ka tsuwadakaghafta Kristi» kə'a ya.

15 Mantša tama, đasuwa ka kuni nda nzaku ta nzaku kuni. Ma nzaku kuni manda la rgha, nzawanza manda gwal nda mahizl ma ghəŋa tan̄. 16 Inda fitika mutsafta ghuni ta maga skwi đina ya ná, gi magawamaga, kabga ndađa a ghwadaka skwiha ta magə mnduha ta na fitik na wa. 17 Tsaya tama ná, ma nza kuni manda la

† 5:2 Gray nda Sabi 29:18. Ta đvaftá amu: Ta đvaftá kaghuni, ka sanlaha. ‡ 5:8

Gray nda Isaya 60:1. 3. § 5:9 Tsuwadak: Sulkum, ka sanlaha (gray nda Galat.

5:22). * 5:11 Gray nda Ruma. 13:12.

rgħa, ŋavawanja ka sna skwi ta mnaghunata Mgham ŋa magay ghuni.

¹⁸ Ma ghuyaf kuni nda ima inabi, ya ta badzay ta nzakwa mndu, Sulkum nda ghuḅa katsi mbutá kaghuni. ¹⁹ Wadahanafwa vgha sani nda sani mataba ghuni, nda inda mndəra lahaha ya ta vlaghunata Sulkum. Zləzlvawa Lazglafta ma hyahya ŋudufa[†] ghuni nda lahaha. ²⁰ Rfawarfa ta Lazglafta ta nzakway ka Da inda fitik ta ghəŋa inda skwi ta maga ghunata tsi nda ma Yesu Kristi.

Nzakwa i zə'al nda marakw

²¹ Hanaganawa hana ta ghəŋa ghuni mista sani nda sani, kabga ta zləŋay kaghuni ta Kristi.

²² Kaghuni mi'aha, ka hanaganahana dər wati ma marakw ta ghəŋ mista zə'ala taŋ. Manda tsaya dza'a maran̄ta kuni ta hanatá ghəŋa ghuni mista Mgham Yesu. ²³ Zə'al ná, ghəŋa markwa taŋ ya, manda nzakwa Kristi ka ghəŋ ta ghəŋa Igliz ya. Kristi ta mba tsa gwal zlgħay nda ŋuduf ta nzakway ka slu'uvghani ya guli. ²⁴ Mantsa ya guli, inda mi'aha, ka hanaganahana dər wati ta ghəŋani mista zə'ala taŋ ma inda skwi, manda ya ta hanaganata Igliz ta ghəŋ mista Kristi ya.

²⁵ Kaghuni zə'alha, ka đvuta dər wati ma zgun ta

markwa taŋ manda ya ta đvu Kristi ta Igliz, ka mtutá tsi kabgani ya. ²⁶ Mtumta ta ghəŋani, ka ghuḅin̄tá tsi nda imi[‡] nda ma gwadani kada nzakwa tsi hezle'. ²⁷ Ta kumay ta fatá Igliz ka makwatarka ta wa irani. Va a ta nzatani nda rdak wu, va a ta razu tida wu, va a ta dər wati ma bədzaku tida wa. Ta kumay ta nzakwani đina kul had sana skwi tida. ²⁸ Manda tsaya guli, ka đvuta zə'al ta markwa taŋ, manda va ya ta đvuta tsi ta slu'uvghani. Mndu ta đva markwa taŋ ná, ghəŋani ta đvu tsi. ²⁹ Had mndu ta husan̄ta slu'uvghani wu, ta zuŋ za ta skwa zay, kelkelkel kə'a ta nghay, manda ya ta zə Kristi ta skwi ŋa Igliz, ka nghay kelkelkel ya, ³⁰ kabga inda amu slu'uvghani mu. ³¹ «Tsaya ta kəl zgun ka zlan̄tá dani nda mani, ka lagħwi ndi'aftá vgha nda markwa taŋ, ka nzakwa taŋ ka slu'uvgha turtuktukš,» ka defteri mnata. ³² Tsa gwada ya ná, nda la skwi mida. Ka i'i ta mnaghunata ná, ta ghəŋa i Kristi nda Igliz ta mna tsi ta tsa gwada ya. ³³ Tsaw nghaghunagħa ngha tsa gwada ya ta kaghuni guli. Inda mndu ka đvuta tsi ta markwa taŋ manda ya ta đvuta tsi ta ghəŋani. Inda marakw guli, ka sna tsi ta gwada da zə'ala taŋ.

6

Nzakwa zwani nda

[†] 5:19 Gray nda Zabura 33:1. 3. [‡] 5:26 Nda imi: Tsaya ima batem (Gray nda Titus 3:5.). § 5:31 Zlrafta 2:24.

dadaha tanj

¹ Kaghuni zwani, snawasna ta gwada da dadaha ghuni, kabga tsaya skwi ta zdaganata Mghama mu, tsaya skwi tdukwa guli. ² «Sna ta gwada da i da gha nda ma gha,» ka lu vin-dafta ma deftera Lazglafta. Tsaya tantanja zlahu fanava Lazglafta nda tata imi ta slamaj tavatani. ³ Wya tsa tata imi ta slamaj ya: Ka ta snay ka ta gwada da dadaha gha, «dza'a zda nzakwa gha, dza'a slraku hafa gha ta ghajja hadik*,» ka'a.

⁴ Kaghuni dadaha, ma ganaf kuni ta basa nuduf ta zwana ghuni. Galawagala ta haj, taghawatagha ta skwiha ja tanj, zlahawazlaha ta haj manda ya ta kumaj Mghama mu.

Nzakwa kwalvaha nda danahaga tanj

⁵ Kaghuni la kwalva, snawasna ta gwada da danahaga ghuni ma na ghajja hadik na. Zlajawa zlajja ta haj, ka vla kuni ta glaku ja tanj nda nudufa ghuni turtuk, manda skwi ja Kristi ta maga kuni. ⁶ Ta wa ira tanj kwenkwen yeya a dza'a maga kuni manda gwal ta zba rfanaghata mnduha ta haj wa. Magawamaga ta inda slna ghuni nda nuduf turtuk manda ya ta kumaj Lazglafta, kabga kwalva Kristi kaghuni. ⁷ Maganawamaga ta slna ta haj nda zdakwa nudufa

ghuni manda skwi ta magaj kuni ja Kristi, ja mnduha yeya a wa. ⁸ Dar maj ka kwalva ka, dar maj ka kwalva a ka wu, ka magamaga ka ta slna dina, dza'a mutsay ka ta nisala gha da Mgham.

⁹ Kaghuni danahagaha guli, manda tsaya ka kaghuni magaj ja kwalvaha ghuni. Ma njuhaj kuni ta haj. Dina ka snajja ghuni kazlay: Nda kaghuni tani nda hajaj tani, danahaga turtuk ta nzakway ta luwa danahaga ghuni ka'a. Had tsatsi ta gala mndu† wa.

Huzla vulu ya ta vla Lazglafta

¹⁰ Wya kdavakta gwada da ta mnaghunata yu: Mbrawa vgha ma guyata vgha ghuni nda Kristi, nda tsa mbrakwani dagala ya. ¹¹ Vlaghunavla Lazglafta ta inda huzla vulu ja vulu nda halaway. Hlawahla demdem, ja dihavata ghuni ta lagha halaway da dzajja kaghuni. ¹² Ta vulu nda mnda sela a amu ta vulu wa. Ta vulu nda ghwadaka sulkumha nda mghamha tanj ta ga mgham ta maga ghwadaka skwi ta na ghajja hadik na amu, nda ya nda ghwadaka sulkumha nda mbra nda mbra ma ghuvanajata luwa mu guli. ¹³ Tsaya tama, hlawahla ta inda tsa huzla vulu ta vlaghunata Lazglafta ya, da hwayaftaj kuni saghar ghuya danja, ja

* 6:3 Aya 2:3. Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16. † 6:9 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17.

dihavata ghuni ka nɗanɗa ka ghzlafta, ta darra kaghuni.

¹⁴ Hbafwa vgha! Ka nza kahwathwata da kaghuni manda hbatá huɗi nda ɓanava. Magawa tɗukwa skwi, kabga maga skwi tɗukwa ná, manda suɗa ta gudum ɗa kata vgha ya nzakwani. ¹⁵ Dza'a da mna Lfida Gwada ta vla zɗaku ná, nda nza manda suɗatá ɓaɓah ma sála ɗa dza'a da vulu. ¹⁶ Ma inda skwi demdem ta magə kuni ná, fafwa ghəɗa ghuni ta Yesu Kristi. Zlghay nda ɗuɗufa ghuni ná, nda nza manda zalam ɗa huzla hava ka vu ghandand ta pghu halaway ta kaghuni. ¹⁷ Grafwa gra kazlay: Mbaghunaf mba Lazglafta kə'a, tsaya dza'a nzakway manda takazak ta famta kuni ma ghəɗ ɗa kata ghəɗa ghuni ya. Nənanawəɗa ta gwada Lazglafta, tsaya ta nzakway manda budugwa faghunam Sulkum nda ghuɓa‡ ma dzvu. ¹⁸ Ma inda tsa skwiha ta magə kuni ya, magawamaga ta du'a da Lazglafta, dawawadawa ta kataghunatani inda fitik manda ya dza'a pghə Sulkum nda ghuɓa ta kaghuni. Nzawanza ndiri, yaha kuni walaɗta zlaɗta maga du'a. Magawa du'a inda fitik ta ghəɗa mnduha Lazglafta. ¹⁹ Magawa du'a ta ghəɗa i'i guli, ka saba gwada tɗukwa

ma wa ɗa ta gunaftá yu ta wi ka mna gwada Kristi, kada nzata yu wadaha ɗa tsislanaptá mnduha ta skwi nda ɗifa ma Lfida Gwada. ²⁰ Yesu Kristi ta zbaptá i'i ɗa ghunayni da mna Lfida Gwada. Ta ghəɗa tsaya kəl lu ka tsamtá i'i ma gamak ndanana. Magawa du'a da Lazglafta ta ghəɗa i'i ka nzata yu wahwah ka mna gwadani manda ya ta raku.

Gazgu

²¹ Ta kumay yu guli ta snanɗa kaghuni ta nzakwa ɗa nda skwi ta magə yu tani. Dza'a mnaghunamna TisikŒ ta inda skwi ta ghəɗa ɗa. Tsatsi ná, zwanama mu ma zlghay nda ɗuɗuf ya ta ɗvu mu ta maganatani ta slna ta Mghama mu ya. ²² Wya yu ta ghunadapta da kaghuni ɗa mnaghunanɗa nzakwa ɗni, ɗa ksaghunamtá ɗuɗuf.

²³ Inda kaghuni zwanama, ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɗaku, nda tva ɗvuvustá vgha sani nda sani, ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda zlghay ya zlghaf kuni ta Kristi. ²⁴ Ka vlanɗvla Lazglafta ta zɗakatahudani ta inda gwal ta ɗvutá Mghama mu Yesu Kristi nda ɗvu ya kul had ta kɗaku.

‡ **6:17** Vliha ɗa gra aya 14 ka labə ta 17: Aya 14: ɗa gray nda Isaya 11:5, 59:17. Aya 15: ɗa gray nda Isaya 52:7. Aya 16: Ghwadak tsaya nzakw ka mnda maga ghwadaka skwi, (Mata 6:13, Yuhwana 17:15). Aya 17: Gray nda Isaya 59:17, 49:2.

Œ **6:21** Tisik: gha ta Slna gwal ghunay 20:4.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Filipiya

Gazgu

1 I'i Pwal kawadaga nda Timute, kwalva Yesu Kristi ŋni. Ta ga zgu ŋni ŋa ghuni inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi, ma luwa Filipiya. Nda gwal ta ngha kaghuni, nda gwal ta ksaghunatá slna tani.

2 Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani nda zdakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

3 Inda fitika ndananta da ta kaghuni ya ná, ta rfanagharfa yu ta Da da Lazglafta. 4 Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni ya ná, wadāh ŋudufa da. 5 Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga daga ma fitika zrafta* ghuni ta nzaku ka gwal ta zlghaftá Yesu Kristi nda ŋuduf, ha ka sagha ta gita, nda guya kuni kawadaga nda i'i ma slna mna gwada Lazglafta.

6 Grafgra yu kazlay: Zlrafzla Lazglafta ta maga nərma slna ma ŋudufa ghuni kə'a. Dza'a kdan̄kda ta magay ŋa kd̄ntani badu vragata Yesu Kristi†. 7 Tsa ndanu ta ndanu yu ta ghəŋa ghuni ya ná, tdukwa nzakwani, grafgra yu, kabga laghula kuni da ŋudufa da.

Kaghuni demdem kawadaga kuni nda i'i. Nda guya mu ma zdakatahudā Lazglafta, ma na nzakwa da ma gamak ná, nda ya ma ŋavata ta ŋavata yu ka mnigintá gwada Lazglafta kahwathwata ka dihavata ka zlardatá Lfida Gwada. 8 Nda sna Lazglafta kazlay: Ta d̄vud̄va yu ta kaghuni katakata kə'a. D̄vud̄va yu ta kaghuni ma kdavakta hyahya ŋudufa da ma Yesu Kristi.

9 Wya skwi ta magə yu ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa ghuni: Ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda d̄vutá sani nda sani. Tsaya dza'a kəl kuni ka snaŋtá skwi dina, ŋa snaŋta ghuni ta dganatá nərma skwi nda skwi kul dinaku, 10 ŋa snaŋta ghuni ta zbaptá skwi dina ŋa magay ghuni ta slna nda tsi. Kada nzakwa kuni ka gwal tdukwa kul had rutsak ta kaghuni ha badu vragata Kristi. 11 ŋa nzakwa ghuni ka gwal maga skwi tdukwa nda mbrakwa Yesu Kristi. Na ng-han̄ta mnduha ta tsa nərma skwi ta magə kuni ya, ŋa zləzlvay tan̄ ta Lazglafta, ŋa vlay tan̄ ta glaku ŋani guli.

Takwa Lfida gwada ma luwaha

12 Zwanama da, wya skwi ta kumə yu ta snaŋta ghuni: Nana ghuya dan̄wa ta slidighata hadna na ná, hlana a ta mna gwada Lazglafta wa. Katək ná, ta kəma ta kəma ta kla tsi. 13 Skwi kəl yu ka mnay mantsa na: Inda gwal ta ngha həga ŋumna la Ruma,

* 1:5 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:13-15. † 1:6 Gray nda 1:10, 1 La Kwarent 1:8.

nda inda hamata sanlaha ma mnduha ná, nda sna həŋ kazlay: Nda tsa yu ma gamak kə'a ta ghəŋa magay da ta slna ŋa Kristi‡. ¹⁴ Sana skwi guli ná, nana nzakwa tsatá i'i ma gamak na ná, zəghər gwal sganagha tsi ta mbrakwa faftá ghəŋ ta Mgham Yesu na həŋ mataba gwal zlgħay nda ŋuduf. Nda ta us tira taŋ ka dza'a ta kəma ta kəma ma mna gwada Lazglafta ŋa mnduha.

¹⁵ Aŋ mndani! Ka draku ta mna sanlaha ta gwada ta Kristi. Sanlaha ya, nda ŋuduf turtuk ta mna hahəŋ. ¹⁶ Tsa hahəŋ ya, ta mnay həŋ kabga dʋudʋa həŋ ta i'i. Nda sna hahəŋ kazlay: Lazglafta ta ghunaktá i'i da hadna ŋa dihavata da ka zlərdatá Lfida Gwada ŋa mnduha kə'a. ¹⁷ Tsa gwal draku ya ná, ta mnay hahəŋ ta gwada ta Kristi, kabga ta kumay hahəŋ ta malaghuta ka i'i. Nda ŋudufa taŋ a ta mna həŋ ta tsa gwada ya wa. Ta kumay həŋ ta sgidighatá ghuya daŋwa ma na gamak na.

¹⁸ Kuzliha a tsaya ta i'i wa! Dər makləwmakləw ta mna həŋ, mnamna həŋ ta gwada Kristi, ta rfu yu ta ghəŋani tada. Manda va tsaya, ta kəma ta kəma ta dza'a i'i nda rfay. ¹⁹ Nda sna i'i kazlay: Dza'a mbaku yu ma tsa ghuya daŋwaha ya, kabga du'a ghuni. Ta katay Sulkum nda ghuḅa ma Yesu Kristi ya ta i'i guli kə'a. ²⁰ Skwi ya ma ŋudufa da faf i'i ta

ghəŋa da tida ná, had yu dza'a walaŋta magatá skwi dza'a pghidaghatá hula wa. Má vli-hata skwi ta mbrakwa su'ay yeya katsi. Skwi kumaf maya da ndanana, dər má yawu tsi, ka dər ta ndiri yu, ka dər mtaku a ta slidighata, ka zləzlvə mnduha ta Yesu Kristi nda ma nzakwa da, ŋa da. ²¹ Ŋa i'i tada, ka tata hafu yu ná, Yesu Kristi na ŋərma skwa da. Ala ka nda mta yu ya guli, ndela da tsa. ²² Ka tata nzaku yu nda hafu katsi, dza'a magay yu ta slna ŋa katanťá mnduha. Ka mantsa tsi katsi tama ná, sna a yu ta skwi ŋa psa'ata da wa. ²³ Ta tada i'i tsa skwiha ya his his. Mtuta da má si ta zdgihata ŋa dza'a da nghanťá Yesu Kristi, si má mal tsaya yu. ²⁴ Ŋa kataghunata guli ya, dina nzata da nda hafu. ²⁵ Mantsa ya nzakwani grafgra yu. Ta dza'a nzanza yu nda hafu, ŋa nzata da kawadaga nda inda kaghuni, ŋa kataghunata ma dza'a ta kəma ta kəma nda rfu ta tva Lazglafta ma zlgħay ghuni nda ŋuduf. ²⁶ Mantsa, dza'a sgavaghasga ghubaray ghuni ta Yesu Kristi, kabga nghanťa ghuni ta i'i, vrəgladagħar yu da kaghuni dza'azlay.

Ŋavata ka ŋa Lfida gwada

²⁷ Skwi ná, nzawanza ta nzaku ya ta raku ŋa nghanťa mnduha kazlay: Gwal ta maga skwi manda ya ta mnə gwada Kristi kuni kə'a. Skwi ta kumə yu ta snaŋta ná,

‡ 1:13 Gray nda Slna gwal ghunay 28:30, Afisus 3:1, 4:1.

ta nzaku ka kuni manda ya ta raku. Dər má labla yu da kaghuni, dər má labə a yu da kaghuni wu, nda guya ka ghəŋa ghuni. Ta ŋavaŋa ka kuni nda ŋuduf turtuk ka dza'a ta kəma ta kəma nda mna gwada Lazglafta. ²⁸ Yaha kuni zləŋa ghumaha ghuni. Ka zləŋaf a kuni ta həŋ wu katsi, tsaya dza'a kəl həŋ ka snaŋta kazlay: Dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma ta həŋ kə'a, ta mbaghunaftá tsi ta kaghuni. Da Lazglafta tsaya. ²⁹ Zdəghunanəzda Lazglafta ta hudí nda ma Yesu Kristi kəl kuni ka zlgħafta. Zlgħafta ghuni kwenkwen yeya a wu, ta ghuyay kuni ta dāŋwa ka ŋani guli. ³⁰ Nda ngha kuni ta wdawdəš yu. Ndanana, nda sna kuni kazlay: Tata wdaywday yu kə'a, ka lamə kaghuni guli dida.

2

Nzaku nda dzratawi

¹ Tsa ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya a ta vlaghunatá dra ŋuduf ra? Tsa dɔvudɔvaf tsi ta kaghuni ya a ta mbra kaghuni ra? Nda sulkum nda ghuḅa a guyatá vgha ghuni ra? Ta dɔvuvustá vgha a kuni sani nda sani mataba ghuni ra? Ta tawa hidahida a kuni sani nda sani mataba ghuni guli ra? ² Ka si mantsa tsi, kada zdidifta kuni ta ŋudufa ḁa ná, nzawanza nda dzratawi. Ka dɔva kuni ta sani nda sani. Ka skwa

turtuk ka ŋudufa ghuni, ka ndana turtuk ka ndana ghuni guli. ³ Ma dagə kuni ta vgha ka gla ghəŋ, leḅtekwa ka kuni nzata. Ka mali ta ghəŋa kaghuni ka kuni ngha mnduha. ⁴ Inda kaghuni, ma laghu kuni nghutá ghəŋa ghuni, nghapwa ngha ka sanlaha. Mantsa ya dza'a kəl kuni ka zdidiftá ŋudufa ḁa.

Nzakwa Yesu ka kwalva

⁵ Magawamaga ta skwi ya nda ra, ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi.

⁶ Kulam nda nzakwa tsatsi ka mnda turtuk nda Lazglafta, zbaŋ a ta nzaku ka guram nda Lazglafta* wa.

⁷ Ka zlanťá tsi ta tsa vli ya ka niŋťá ghəŋani ka kwalva†, ka nzaku tsi manda mndu. Ma tsa nzakwani manda mndu ya,

⁸ ka hanaganatá tsi ta ghəŋani, ka snatá tsi ta ŋa Lazglafta, ka mtutá tsi. Tsa mtakwani ya ná, ta udza zləŋay mtakwa tsi.

⁹ Tsaya kəl Lazglafta ka kapanafta ka vlanťá glaku, ka vlanťá hgu ya ta malaghutá hga inda skwi demdem. ¹⁰ Na hganťá hga Yesu ya, inda gwal ta luwa, nda gwal ta hadík, nda gwal ma hadík, ta tsəlḅu ta kəmani.

¹¹ Inda mndu dza'a mnay nda wani kazlay: Yesu

Š 1:30 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:19-40. * 2:6 Gray nda Zlrafta 3:5. † 2:7 Gray nda Isaya 52:13-53, Mata 20:28. ‡ 2:11 Aya 10-11: Ta gray ta vgha nda Isaya 45:23.

Kristi Mgham[‡] kə'a,
 ɲa zləzlvay tan̄ ta
 Lazglafta ta nzakway
 ka Da.

*Nzakway ka tsuwadək ma
 ghəŋa hadik*

¹² Zwanama da gwal ta
 d̄vu yu nda ɲudufa da, ya
 wya nda sna kuni ka Yesu
 hanaganatá ghəŋani mista
 Lazglafta ya, hanaganawa-
 hana kaghuni guli ta ghəŋa
 ghuni mistani. Ma fitika
 nzakwa mu kawadaga ná,
 si ta snay kuni ta gwadani.
 Magawamaga manda va
 tsaya daga ndanana dər
 had̄ yu kawadaga nda
 kaghuni. Kawadaga nda
 zləŋa Lazglafta, magawa-
 maga kaghuni guli ta slna
 nda tsa mbaku vlaghuna lu
 ya. ¹³ Lazglafta kaghəŋani
 ta maga slnani ma kaghuni,
 dza'a kəl kuni ka d̄vaftá skwi
 ya ta zdəganata ɲa magay
 ghuni ta slna nda tsi guli.

¹⁴ Ma inda skwi ta magə
 kuni ya, ma rurun̄waku kuni
 ta rurun̄waku, ma zlərdə
 kuni ta wi. ¹⁵ Kada nzakwa
 kuni kul had̄ rutsak ta
 kaghuni, nda ghuḅa. Kada
 nzakwa kuni ka vərda zwana
 Lazglafta kul had̄ maslivinza
 ta kaghuni mataba mnduha
 nda ḅadza ta maga ḅədzaku
 ta na ghəŋa hadik§ na.
 Nzawanza ta wdaku mataba
 tan̄ manda gumbəzla, ¹⁶ ka
 vlan̄ta kuni ta gwada hafu
 ta həŋ. Ka magamaga kuni
 mantasa, dza'a rfu yu baḅu
 vragata Yesu Kristi, kabga

nzata a tsa slna ɲava yu ta
 magata ya ka bətbət wa.

¹⁷ Tsa zlgħay zlgħaf kuni
 ta Yesu ya ná, nda nza
 manda planatá ghəŋ ta
 Lazglafta*. Ka waya ka skwi
 dza'a dzadza həŋ ta i'i, dza'a
 nzakway usa da ka skwi dza'a
 tđanaghata yu ta ghəŋa ɲa
 ghuni. Ka mantasa tsi katsi,
 dza'a mamu yu nda rfu, dza'a
 rfay yu ta rfu kawadaga nda
 kaghuni. ¹⁸ Kaghuni guli ka
 nzata kuni nda rfu. Ka rfa
 kuni ta rfu kawadaga nda i'i.

I Timute nda Ipafrudita

¹⁹ Nda mbrakwa Mghama
 mu Yesu, nda fa ghəŋa da
 ta ghunadaptá Timute da
 kaghuni dazlay ɲa vlaghu-
 natá mbraku, ɲa vragaptani
 da rusidiftá tva nzakwa
 ghuni, ɲa vlihatá mbraku ta
 i'i guli. ²⁰ Tsatsi yeya nda
 ndanu manda ɲa da mana
 vəl na, Ndaḅa a ta ndana
 tsi ta kaghuni wa. ²¹ Inda
 hamata sanlaha ná, skwi ta
 zdəganatá ghəŋa tan̄ yeya ta
 ndanu həŋ, had̄ həŋ ta ndana
 skwi ta zdəganatá Yesu Kristi
 wa. ²² Kaghuni, nda sna
 kuni kazlay: Nərma mndu
 Timute kə'a, ksagapksa
 ɲni ta slna mna gwada
 Lazglafta kawadaga nda tsi.
 Katihakata ma slna manda
 zwan̄ ta kata dani ma slna.
²³ Tama ná, kd̄ŋta tan̄ ta
 dḡŋtá gwada ta i'i ya, dza'a
 gi ghunadapghuna yu da
 kaghuni. ²⁴ I'i guli nda fa
 ghəŋa da ta Mghama mu,

§ 2:15 Ta gra vgha nda Vrafta ta zlahu 32:5, ka ta nghan̄ lu ta gwada Grek ɲa
 ghalya. * 2:17 Gray nda Timute 4:6.

dza'a gi labla yu da kaghuni dazlay.

²⁵ Dina ka ghunadaghu-napta da ta zwanama da Ipafrudita[†], gra ta ksa slna da ta wudə ɲni ta slna kawadaga nda tsi. Tsatsi mndu ya si ghunagap kuni nda skwi ɲa katihata. ²⁶ Si ta ndanay ta labə da nghaghunaghata manda snantani kazlay: Snaghunaghasna si kwalani kul dughwanaku kə'a. Nda sli'a ghəɲani ɲa labə. ²⁷ Kahwathwata, si nda ksa da tsa daɲwa ya, wər ghatalakw ta psaghutá hadik ta ghəɲani, əɲka'a ka Lazglafta ta tawatá hidahida tida. Tsatsi nda ghəɲani yeya a tawa tsi ta hidahida tida wu, nda i'i tani. Yaha ɲuduf dzaghata kə'a nda i'i kəl tsi ka mbanafita. ²⁸ Zdigihazda tsa ghunədaghunapta da ya, ɲa nghanɲa kaghuni nda ira ghuni, ɲa rfay ghuni ta rfu, wutsaɲ ndana i'i dza'azlay guli. ²⁹ Ka ɓhadapɓha tsi ya, ka zlghafta kuni dina, ka rfa kuni ta rfu, kabga zwanama kuni ta tva Mghama mu Yesu. Vlaɲwa glaku ta mndərga tsaha ya ma mndu. ³⁰ Pərda ka mtuta ta ghəɲa slna Kristi, fafa ta ghəɲani ɲa kata i'i da manaka kaghuni.

3

Fafta Pwal ta ghəɲani ta Yesu

¹ Kdavakta gwada da zwanama ná, rfawarfa ta rfu kabga ndi'atá vgha ghuni

nda Mgham Yesu. Va tsa gwada si vindaghunaf yu ya tata vrafta yu tida, hərfava a yu ma vəl vindgelta wu, dina tsaya ɲa haghunamta ma ghəɲ ɲa kata kaghuni. ² Mantsa tama, dasuwa ka kuni nda gwal ta maga ghwadaka slna, tsa la kriha* ta ndana datsintá fafad ya. ³ Katək ná, amu vərda gwal ta tsa fafad, ta maga du'a da Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa, ta ghərɓaku ta Yesu Kristi. Had amu ta walaɲta faftá ghəɲa mu ta skwi ta maga'ata mnda səla wa.

⁴ Ka si ɲərma skwi, skwi ta maga'ata mnda səla katsi ná, ma dihafdiha i'i guli ta vgha da tida. Ka si mamu mndu ta mnay kazlay: Ta skwi ta maga'ata mnda səla ta fafta yu ta ghəɲa da kə'a katsi ná, má mal i'i tama. ⁵ Kəl yu ka mnay mantsa na: Buzula la Hebru i'i, zivra la Isra'ila, mndəra la Benzameɲ. Ta má tghasa fitik manda yata lu ta i'i tsihata lu ta fafada da. Tvə zlaɲa la Yahuda guli ná, tekw i'i mataba la Farisa. ⁶ His his dzvu ɲanata yu ta tva nzakwa la Yahuda ha ka ghuyay da ta daɲwa ɲa gwal zlghay nda ɲuduf[†]. Had zlaɲa la Yahuda zlanaghu yu dər turtuk wa. Had sana skwi dza'a tsadivata lu wa. ⁷ Mamu ndela da mida ka yu sizlay, tsaw nda nza tsa skwiha ya ka skwi bətbət, kada ɲatsafta yu ta Kristi katək. ⁸ Mantsa ya nzakwani,

[†] 2:25 Ngha ta 4:18. * 3:2 Ngha ta Mata 7:6. [†] 3:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 8:3, 22:4, 26:9-11.

ka skwi bətbət inda tsa skwiha ya da i'i, kabga nda sna yu ta Yesu Kristi Mghama da. Malaghumala tsatsi ta ghəŋa inda skwi, kəl yu ka pghintá inda hamata skwi. Manda nədak ta ngha yu ta tsa skwiha ya, kada ndi'aftha yu ta vgha nda Yesu Kristi, ⁹ ɲa nzakwa da dekdek ka ɲani. Walglaŋta a i'i ta mnay kazlay: Tudúkwa mndu yu kə'a ta kəma Lazglafta, kabga snata da ta zlahá la Yahuda wa. Skwi ta nidifta ka mndu tdukwa ta kəmani ná, vəl zlglafta da ta Yesu Kristi ya. Lazglafta ta nidifta ka mndu tdukwa, kabga zlglafta da. ¹⁰ Skwi turtuk ta kumə i'i ná, snan̄ta da ta Kristi nda mbrakwani ya kəl tsi ka sli'agapta ma mtaku. Ta kumay i'i guli ta ghuzlaŋta da ta iri manda ɲani, ɲa nuta da manda tsatsi ma fitika mtakwani ya, ¹¹ ɲa lavin̄ta i'i guli ta sli'agapta ma mtaku manda ɲani.

Hwaya ɲa kdanakta

¹² Mna a i'i kazlay: Nda ghada kdanakta da kə'a wa. Mna a i'i kazlay: Slafsla i'i kə'a guli wa. Ta ghəŋa ɲavata ka dza'a ta kəma ta kəma kada kdanakta yu ta ksamta da dzva da yeya ɲa da ta magay, kabga nda na yu ka ɲa Yesu Kristi. ¹³ Mantsa ya nza-kwani zwanama, mna a i'i kazlay: Ksamksa yu ta tsa skwiha ya ma dzva da kə'a wa. Kdávakta skwi ta magə i'i ná, zanaptá skwiha ta luta,

ka ɲavata ka dza'a ta kəma ta kəma ɲa ksaktá tsa skwi ta kəma ya ɲa da. ¹⁴ ɲavata ka dza'a ta kəma ta kəma ɲa kdanakta, ɲa mutsa nisəla vəl hgaftha hgaf Lazglafta ta amu, ɲa da. Tsa nisəla ya ná, nzata da ta luwa kawadaga nda tsi nda ma Yesu Kristi ya.

¹⁵ Mantsa ya skwi ɲa ndanay amu gwal nda ndəha ta tva Lazglafta. Ka had kuni ta nzaku manda tsaya wu, dza'a tsalaghunaptsala Lazglafta. ¹⁶ Mali ma skwi na kdan̄ta mu ta ksa na tvi ksaf mu na nzakwani.

¹⁷ Kaghuni demdem zwanama da, ksawaksa ta sada da, fafwa ira ghuni ta gwal dina mbađa tan̄ manda ya ta nghə kuni ta mbađa an̄ni ya. ¹⁸ Nda ndəgha gwal ta nzakway ka ghuma mtatá Kristi ta udza zləŋay, ka yu si ta gdata ta mnay ɲa ghuni. Tata kdan̄kda yu ta mnay guli ɲa ghuni ta nda va nana nda taw nda taw. ¹⁹ Kdávaktani ná, dza'a zwađu zwađa hən̄, kabga fafa hən̄ ta huđa tan̄ ka Lazglafta tan̄. Dər skwa hula‡ ta magə hən̄ ná, rfa tan̄ ɲa tan̄. Ta ghəŋa skwa ghəŋa hadik yeya ɲa tan̄ ta ndanay. ²⁰ Amu ná, ta luwa vla nzakwa mu. Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu dza'a saha ta luwa da slamaghatá ɲa amu ɲa kzlay. ²¹ Sahani dza'azlay ná, ɲa mbədanafthani ta na vgha mu kul had hayhayani na, ka ɲlanaftha manda ɲani,

‡ 3:19 Huđa tan̄: (gray nda Ruma 16:18, Kwalasuha 2:16, 20-21.) Pəghanaghatá hula ta hən̄: Nghanaghatá tsa fafad (gray nda Galat 6:13, 15).

nda mbraku ya kəl tsi ka nzanaghatá inda skwi, dza'a maga tsi.

4

Vla hidaku

¹ Zwanama da gwal dvu yu nda nudufa da, mamaya ghuni ta kshata, ta kumay yu ta nghəglantá kaghuni. Ta kaghuni ta ghərba yu ta ghərbaaku, ta kaghuni ta rka yu ta rka. Ka si mantsa tsi tama zwanama, nzafwanza ta Mgham manda va ya taghaghunaf yu.

² I Ivudi nda Sintika, wyawa dzvu, nzawanza nda dzratá ghəŋ, kabga nda guya kuni ta Mgham turtuk. ³ Ka yu ta mnaghatá kagha guli gra ta ksa slna da ná, wya dzvu, katankata ta tsa mi'aha ya. Nda tsa mi'aha ya, nda Kliman, nda hamata gwal ta ksa slna kawadaga nda i'i, dagala slna maga həŋ kawadaga nda i'i, ghuyghuya ŋni ta danwa nda həŋ ta mna gwada Lazglafta ŋa mnduha. Hahəŋ ná, vindafvinda Lazglafta ta hga tan ma defteri ta vindi tsi ta hga gwal ta mutsa hafu*.

⁴ Rfawa ta rfu ma nzatá nzakwa ghuni ma Mgham Yesu. Rfawa ta rfu ka yu ta vrəglintá mnaghunata.

⁵ Nda zdaku ka kuni nzata nda inda mnda səla, ndusa Mgham Yesu ka saha. ⁶ Yaha kuni ndana sana skwi†. Ka mamu skwi ta ndanə kuni ya, dawawadawa da Lazglafta nda maga du'a, nda rfanaghata guli. ⁷ Ka mantsa

ya ka kuni magay katsi, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta zdaku, zdaku ya ta malaghutá mbrakwa mnda səla, ŋa ksaghunamtani ta nudufa ghuni nda ndana ghuni guli ma Yesu Kristi.

⁸ Zwanama da, wya kdavakta gwada da: Skwi ŋa ŋanata ghuni ná, ŋanawa ŋa ta inda kahwathwata, nda inda skwi dina ta ghubu lu, nda inda skwi tdukwa, nda inda skwi nda tsala, nda inda skwi ta raku ka mamay, nda inda skwi ta raku, nda inda skwi ta dinuta, nda inda skwi ta raku ka zləzlvay. Tsaha ya skwiha ŋa ŋanata ghuni ma ghəŋa ghuni. ⁹ Magawamaga ta skwiha taghaghunaf yu, nda skwiha mutsaf kuni ta snanta da i'i, nda skwiha ya nghan kuni ta i'i ta magay guli. Tsaha ya skwi ŋa magay ghuni, dza'a nzanza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni.

Rfanaghatá la Filip ta ghəŋa skwi vla həŋ

¹⁰ Yaw, ta rfu yu katakata da Mgham Yesu kabga ta nghapngaha kuni ka i'i. Kahwathwata ta ndanay kuni ta i'i, fitika ghuni kul had ya kəl tsi ka zagaptá fitik. ¹¹ Htaghuta skwi da i'i a kəl yu ka mnay mantsa guli wa. Dər má kinawu nzakwa da, mamu skwi da i'i, had skwi da i'i katək wu, taghaftagha yu ta tva nzaku nda rfu. ¹² Ka had skwi ya ná, nda sna yu ka yu ta zay. Bađu mutsatani ya

* 4:3 Gray nda Suna Yuhwana 3:5. † 4:6 Gray nda Mata 6:25-34.

guli, nda sna yu ka yu ta zay. Dər nda bagha yu dər nda maya yu, dər mamu skwi, dər hađ tsi katək wu, taghaf tagha yu, nda sna yu ka yu ta nzaku mida. ¹³ Lavinjlava yu ta ɲaftá tsa skwiha ya nda mbrakwa Yesu Kristi ta vlihata. ¹⁴ Dər má mantša ya nzakwani mndani, dina na skwi maga kuni, ka katihata ma ghuya đanwa da na.

¹⁵ Nda sna kaghuni ka ghəɲa ghuni la Filipiya kazlay: Ma fitika zlrafta da ta mna gwada Lazglafta ma hadika Mekaduniya ná, had sana Igliz vluvusɶ ɲni ta skwi nda həɲ wu kə'a. Kaghuni yeya ta katihata ta sli'aftá yu ma Mekaduniya. ¹⁶ Ma fitika nzakwa da ma Tesalunik guli, si ta taghay kuni ta skwi§ ɲa da. ¹⁷ Gatá skwa ghuni a ta gatə yu wu, ta rfu yu katək kabga nda sna yu ta dza'a tfaghunaghatfa Lazglafta ta wi ta ghəɲa skwi vla kuni kə'a. ¹⁸ Zlgħafzlgħa yu ta tsa zdakatahuda ghuni tsghaf kuni ta Ipafrudita ya. Had skwi ta pədəgəлта yu wu, hwaslu hwasla katakata. Tsa skwi vla kuni ya ná, manda skwi dranaf lu ta Lazglafta ta zdəganata* katakata ya nzakwani. ¹⁹ Ma inda skwi htaghu kuni ya ná, Lazglafta da dza'a hdaghunamta, dza'a magay nda glakwa gadghəlani ma Yesu Kristi. ²⁰ ɲa Lazglafta glaku ɲa kdekedzen. Amin!

Ga zgu

²¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi. Ta ga zgu gwal kawadaga nda i'i guli ɲa ghuni. ²² Ta ga zgu pđakwa mnduha Lazglafta ɲa ghuni, katkatatani gwal ma həga ga Sezar† la Ruma.

²³ Ka tfaghunaghatfa Mgham Yesu Kristi ta wi.

‡ 4:15 Mekaduniya: Ngha ta 2 La Kwareɲt 1:16. § 4:16 Aya 15-16: Ngha ta Slna gwal ghunay 17:1, 2 La Kwareɲt 11:9. * 4:18 Gray nda Sabi 29:18, Afisus 5:2. † 4:22 Gray nda 1:13.

Tsgħa ta Iwa Pwal ña La Kwalus

Ga zgu

¹ I'i Pwal, ta nzakway ka ghunata mnda Yesu Kristi nda d'vafta Lazglafta, kawadaga ñni nda Timute zwanama mu ta vinday ña ghuni.

² Mnduha Lazglafta ma luwa Kwalus, ta nzakway ka ñerma zwanama ñni ma Kristi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka Da mu ta z'dakatahudí nda z'daku.

Rfanaghata Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi, ta magə yu ta du'a da tsi ta ghəña kaghuni inda fitik.

⁴ Snañnagha sna ya ká kuni zlgħafta Yesu Kristi, nda ya ká kuni ta d'vutá inda mnduha Lazglafta.

⁵ Kəl kuni ka maga tsaha ya ná, nda fa ghəña ghuni ta ñerma skwi payaghunaf Lazglafta ta luwa. Tsaya z'dakwa gwada ya mna ghuna lu daga tanjan, ta nzakway ka Lfida Gwada kahwathwata snañ kuni, ka faftá kuni ta ghəñ tida*.

⁶ Manda va ya bhadagha tsa Lfida Gwada ya da kaghuni ya ná, mantsa ya tata tsi

ta ghəña hadik demdem. Ndadá a tfawi ta klakta tsi wa. Mantsa ya nzakwani guli da kaghuni daga badu tsu'aftha ghuni ka snañtá kuni ta z'dakatahuda Lazglafta kahwathwata. ⁷ Ipafras ta nzakway ka ñerma gra ta ksa slna ñni, ta taghaghunaftá tsaya. Tsatsi ná, ñerma mnda ksanatá slna ta Kristi† ya tavata kaghuni. ⁸ Tsatsi ta mnaññantá gwada ta d'vu faghunamə Sulkuma Lazglafta ya.

⁹ Tsaya tama, manda k'dakwa ñni ta snañtá gwada ta kaghuni, z'lana a ñni ta maga du'a ta ghəña kaghuni, ña ndəghaghunaftani nda hidaku, nda difil ya ta vlə Sulkum wa. Tsaya dza'a kəl kuni ka snañta ta skwi ya ta kumə tsatsi, ¹⁰ ña nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Mgham Yesu, ka maga skwi ya ta z'dəganata, ña g'data ghuni ta maga skwi dinadina, ña sgakwa snañta ghuni ta Lazglafta. ¹¹ Dza'a mbray Lazglafta ta kaghuni nda mbrakwani dagala dər ma wati ma skwi, ña lavința ghuni ta sladata his his səla ka su'a inda skwi nda rfu. ¹² Rfawarfa ta Dada. Tsatsi ta vlaghunatá mbrakwa mutsa skwiha dinadina ya payanaf tsi ta mnduhani ma ga mghama tsuwadək. ¹³ Tsatsi ta hlaptá amu ma dzva mbrakwa grusl‡, ka hladamamta da ga mghama zwanani ya d'vu

* 1:5 Gray nda 1 La Kwareñt 13:13. † 1:7 Ipafras: Gray nda 4:12. Ña ghuni: ña amu, ka sanlaha. ‡ 1:13 Mbrakwa grusl: Gray nda Lukwa 22:53.

tsi. ¹⁴ Ma ndi'atá vgha mu nda tsa Zwan̄ ya mutsafta mu ta fala'uwatá vgha, kabga mutsafmutsa mu ta platá dmakwa mu§.

¹⁵ Tsa Kristi ta maramañtá Lazglafta kul nghan̄tá lu ya, tsatsi tan̄tan̄a yaku ta gh̄ñ̄a inda skwi zlaganap* lu. ¹⁶ Ma tsatsi zlaganapta Lazglafta ta inda skwi ta luwa nda ya ta hadik, skwiha nghan̄ lu nda ya kul nghan̄tá lu, gwal nda mbra nda mbra nda gwal ga mgham†, nda gwal dagala dagala. Inda tsahaya ná, nda tsatsi tsafta lu, ñani tsafta lu guli. ¹⁷ Ma kd̄a inda skwi demdem ná, mamu Kristi. Nda nza inda skwi demdem, nda ma tsatsi. ¹⁸ Tsatsi gh̄ñ̄ ta gh̄ñ̄a Igliz. Tsatsi zraftani, ta nzakway ka tan̄tan̄a sli'agapta ma mtaku, ña nzakwani ka tan̄tan̄ani ma inda skwi demdem, ¹⁹ kabga kurakura Lazglafta ta nzamta dar ma tsatsi. ²⁰ Tsatsi ta kuratá sl̄erbaptá zughu nda inda skwi nda usa zwan̄ani. Ka famtá tsi ta zdaku matabani nda inda skwiha ta hadik, nda ya ta luwa nda ma pghuta usa zwan̄ani ta udzu.

²¹ Kaghuni ghalya ná, ka maȳm, nda ghuma Lazglafta si nzakwa ghuni, ta tva ndana ghuni, nda ghwadaka slna ta maḡo kuni. ²² Ndana, sl̄erbapsl̄erba Lazglafta ta zughu nda kaghuni, nda ma mtakwa zwan̄ani ya ta ghuyaptá

dan̄wa ma slu'uvgha. Mantsa ya magata tsi ña ghubaghunata hezle', ña hladaghunaghata ta k̄ama Lazglafta, kul had' sana rutsak, nda ghwadaka skwi ta kaghuni. ²³ Gd̄avawagda ma zlghay nda ñuduf, di-havawadiha ma gigdava kuni. Ma dgaghu kuni ta vgha nda Lfida Gwada. Tida fatá gh̄ñ̄a mu, ka lu mnamata. Tsa Lfida Gwada ya ná, ña inda mndu ta gh̄ñ̄a hadik ta mna lu. Nana i'i Pwal na ná, mna tsa Lfida Gwada ya slna da.

Ghuya dan̄wa Pwal ta gh̄ñ̄a slna Lazglafta

²⁴ Ndanana, ta rfu yu nda ghuya dan̄wa ta ghuȳo yu ta gh̄ñ̄a kaghuni. Ghuya dan̄wa Kristi ma slu'uvghani ta nzakway ta gh̄ñ̄a Igliz ya ta kd̄an̄ta yu ta ghuyay ma slu'uvgha da. ²⁵ Ña Igliz ta ksanata yu ta slna, manda ya fidigha Lazglafta ña magaghunata. Fidighafa ta tsa slna ya, ña mnaghunata v̄rda gwada Lazglafta. ²⁶ Tsa gwada ya ná, difatá gwada ya ta difaghuta daga manda ghalya ya. Ndanana tama, ka zlaganaptá Lazglafta ta mnduhani. ²⁷ Ta kumay ta snan̄ta tan̄ ta glakwa tsa gadgh̄lani nda difa ta wudaku, ya payana tsi ña inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. Tsa difatá skwi ya ná, Kristi ya ma ñudufa ghuni. Nda ma tsatsi

§ 1:14 Gray nda Ifesus 1:7. * 1:15 Gray nda Mahdihdi 8:32-36, Yuhwana 1:1-3.

† 1:16 Gray nda Galat 4:3.

fafta kuni ta ghəŋa nzata kawadaga nda tsi ma glakwa Lazglafta. ²⁸ Tsa Kristi ya ta mnə ŋni ta gwaɗa ta ghəŋani, ka vla hidaku ŋa inda mndu, nda tagha skwi nda difil ya laviŋ lu ya, ŋa nuta inda mndu ka mndəra mnduha ma Kristi. ²⁹ Tsaya ta kəl yu ka wuda maga slna nda mbrakwa Kristi, ya ta maga slna nda mbraku ma i'i ya.

2

¹ Ta kumay yu ta snaghunamta kazlay: Nda bla na slna ta magə yu ŋa ghuni, nda ya ŋa gwal ma luwa Lawdikiya*, nda sanlaha ta kul pghaftá ira taŋ ta i'i na kə'a. ² Ta kumay yu ta nzata taŋ nda hbatá ŋuduf, ka nzəvuvusta həŋ ta vgha ma đvu, ka ndəghafta həŋ nda vərɗa hidaku ŋa snaŋta difatá skwa Lazglafta, ta nzakway ka snaŋtá Kristi ya. ³ Inda gadghəla difil nda ghunizlak ná, ma Yesu Kristi difaghuta həŋ. ⁴ Kəl yu ka mna tsaya ná, yaha mndu da nanaghunafta nda gwaɗaha ka bətbət. ⁵ Dər má di'ŋ yu ma slu'uvgha nda kaghuni má mndani, kawadaga yu nda kaghuni ma ndana ɗa. Zɗa ŋudufa ɗa ka nda sna yu ta dza'a inda skwi nda tvani da kaghuni, nda diha zlghay nda ŋudufa ghuni ta Kristi kə'a.

Kristi turtukwani ta vla hafu

⁶ Zlghafzlgħa kuni ta Yesu Kristi ka nzakw tsi ka Mghama ghuni. Ndi'anavawandi'a tavatani ndi'ets. ⁷ Dihavawadiha tida manda dihatá fu ta hadik nda slrəŋhani ya. Mbranafwa zlghay nda ŋuduf manda va ya taghaghunaf lu. Ka rfa kuni ta Lazglafta kahwathwata.

⁸ Daswa ka kuni, da nanaghata mnduha ta kaghuni nda ndana ghəŋa hadik, ka nda baru ta sabi ma ndana ghəŋa mnduha ta sladafta ta mbrakwa ghəŋa hadik†, kul had Kristi ya a tsi. ⁹ Inda glakwa Lazglafta ná, nzamə ma Kristi. ¹⁰ Nda ndi'a vgha kaghuni guli dardar nda Kristi, tsatsi ta nzakway ka Mghama mbraku ta ghəŋa inda mbrakuha nda gwal ta nzanaghata mnduha ya.

¹¹ Ma tsatsi mutsafta kaghuni ta tsatá fafad. Nda dzva mnda səla a tsata lu wu, Kristi kaghəŋani ta tsata. Nda nza tsa tsatá fafad ya, manda klinŋta dmaku ta ga mgham ta ghəŋa ghuni ya. ¹² Ma magaghunaftá batem fadata lu ta kaghuni kawadaga nda Kristi da kulu, ka sli'agaptá kuni kawadaga nda tsi guli nda ma zlghafta ghuni ta mbrakwa Lazglafta ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku‡ya. ¹³ Kaghuni, si nda rwa kuni ta kəma Lazglafta, kabga dmakwa ghuni, nda kwala fafada ghuni kul tsaku guli. Ka vraghunamtá Lazglafta nda hafu kawadaga nda tsi, ka

* **2:1** Ngha ta 4:13. † **2:8** Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindinŋ lu mistani ŋa ŋanata. ‡ **2:12** Gray nda Ruma 6:4.

plamatá inda dmakwa mu.
 14 Ka hǎrdǎntá tsi ta batá
 dmǎj ya ta hbutá amu,
 ta raghwa amu ya. Ka
 hǎrdǎnta tsi ma zlǎnǎfta ta
 udza zlǎnjay. 15 Mantša ya
 hlǎgadanaghuta Lazglafta ta
 mbraku ta ghwadǎka sulkum
 ta nzanaghatá mnduha nda
 ga mgham ta ghǎnja tanj. Ka
 pghanaghatá tsi ta hula ta
 hǎnj ta kǎma inda mnduha,
 ma hlaftá hǎnj ka vu'a zatá
 ghwa zwanjani ta udza zlǎnjay.

16 Tsaya tama, yaha mndu
 da kǎa kaghuni ta ghǎnja
 skwi ņa zay nda za, nda ya
 ņa say nda sa, ka ta ghǎnja
 sanlaha ma fitika skalu a tsi,
 nda ya ta ghǎnja nghakwa
 tili, nda ya ta ghǎnja fitika
 Sabatš. 17 Inda tsahaya ná,
 nda nza ka sulkuma skwi
 dza'a sagha nda sa. Vǎrdani
 tama ná, Kristi ya. 18 Yaha
 kuni zlanǎntá ghǎnja ghuni
 ta sanlaha ma mnduha,
 tsa gwal ta tsǎlǎu ta kǎma
 duhwalha Lazglafta ta mna
 gwada ta ghǎnja mazǎmzǎmha
 ngħanj hǎnj manda skwi ma
 suni ya, da ņraptá hǎnj ta
 kaghuni. Tsa mnduha ya ná,
 ndana mnda sǎla ma ghǎnja
 tanj, 19 ndi'a a vgha tanj nda
 Kristi ta nzakway ka ghǎnj ya
 wa. Əjka'a ka Kristi ta kǎl
 vgha ka baghaku. Tsatsi ta
 gwayanaftá vla nzugu nda
 malaha tani ta kǎl tsi ka glaku
 manda ya ta kumǎ Lazglafta
 ya.

Mtutaņa nzakw kawadaga

Š 2:16 Gray nda Ruma 14:1-6. * 2:20 Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindinj lu
 mistani ņa ņanata. * 3:1 Ngha ta Zabura 110:1.

nda Kristi

20 Wya mtumta kuni
 kawadaga nda Kristi, ta had
 mbrakwa na ghǎnja hadik*
 na ta ga mgham ta ghǎnja
 kaghuni wa. Kabgawu
 tama ta kǎl kuni ka gdata ta
 magaku manda ņa gwal ma
 ghǎnja hadik na? Kabgawu ta
 kǎl kuni ka sna na zlahuha
 tanj ta mnay kazlay: 21 «Ma
 kapaņ ka ta yeya, ma tapana
 ka ta yeya, ma ksaņ ka ta
 yeya,» kǎ'a ya na. 22 Had sana
 skwi ta magata tsa zlahuha
 ya ksaņer lu wa. Mnda sǎla
 tani ta tsa'ata fatá tsa zlahuha
 ya ka taghay mantša ya.
 23 Ka nda ghada klafta mndu
 ta tsa zlahuha ya ka sana
 skwi ná, ta dzadza ta vghani
 ka tsǎlǎu ņa tsa mbrakuha
 ta nzanaghata ya, ka va
 magayni ta tsa slnaha ya, ka
 va zlahta vghani. Kulam
 nda tsa, had dza'a katanja ņa
 dzatá ghudzaku ma vghani
 wa.

3

1 Kawadaga nda Kristi
 sli'agapta kuni ma mtaku.
 Zabawazaba tama ta skwiha
 ya ta luwa, ma vli ya
 nza Kristi nda ga zeghwa
 Lazglafta* ya. 2 Ta luwa
 ká fatá ghǎnja ghuni, ma
 nza tsi ta hadik, 3 kabga
 mtumta kuni, nda nzula hafa
 ghuni kawadaga nda Kristi
 da Lazglafta. 4 Vǎrdá hafa
 ghuni ná, Kristi ya. Bađu da
 zlagapǎr tsi, dza'a zlagaku
 kaghuni guli kawadaga

nda tsi. Tekw kaghuni ma glakwani dza'azlay.

Halata hafu nda lfidani

⁵ Zadanawa zada ta ŋa ghəŋa hadik ma kaghuni ta nzakway ka: Sli'inqsli'iq, ghurdubaku, hliri, hara'utiri, tsagana, ka guram tsa tsagana ya nda wuya skwi. ⁶ Ta ghəŋa tsa skwiha ya dza'a kəl basa ŋudufa Lazglafta ka lanaghatá gwal ta kwalaghuta snanata gwadani. ⁷ Mantsa ya si nzakwa kaghuni guli si ghalya ma fitika nzakwa ghuni ta ma dmaku.

⁸ Ndanana tama, zlanwazla ta inda tsahaya: Daga dugun, basa ŋuduf, sidi, yaha razu nda ŋruhu tani sabi ma wa ghuni. ⁹ Ma tsanava kuni ta gwađa ta mndu, kabga sabsa kaghuni sudek ma halata nzaku, sudinqsuda kuni ta ghwadaka nzaku. ¹⁰ Sudava suda kuni ta lfiđa nzaku, ka nuta kuni ka lfiđa mndu, ta naku ka lfiđ ka lfiđ vgha ghuni ka gra vgha nda mndu ta tsafta†. Mantsa ya dza'a kəl kuni ka snanŋa Lazglafta dardar. ¹¹ Ndanana tama, ta had mnay kazlay: La Grek yehaya, la Yahuda yehaya, gwal nda tsa fafađa taŋ yehaya, gwal kul tsaku fafađa taŋ yehaya, gwal ma mtak yehaya, gwal kul gunaku ghəŋa taŋ yehaya, la vu'a yeya, gwal falau' vgha taŋ yehaya ya kə'a wa. Mamu

Kristi ta nzakway ka hďatani ma inda taŋ.

¹² Mantsa ya tama, Lazglafta ta psapta kaghuni ŋa nzakwa ghuni ka mnduhani, ta đvay ta kaghuni. Kaghuni guli, nzawanza nda tawa hidahida ta mndu, nda zdaku, nda hanata ghəŋ, nda nzakw lebtekwa, nda ksanata ŋuduf. ¹³ Katuvuswa vgha, pluvuswa dmaku ka mamu skwi gana sani ta sani. Manda va ya plighunis‡ Kristi ta dmakuha ghuni ya ná, pluvuswa dmakwa ghuni guli. ¹⁴ Ya ta malapta katak ná, đvuvusta ghuni ta vgha ghuni. Tsa đvuvusta vgha ya ta nzakway ka tbaŋ ta ŋərzlaghunata. ¹⁵ Ka pgha zdakwa Kristi ta ŋudufa ghuni. Guyaghuna guya Lazglafta ka vgha turtuk ŋa nzakwa ghuni ma tsa zdaku ya. Rfawarfa. ¹⁶ Ka nzamnza gwađa Kristi mataba ghuni gerger. Mnuvuswa mna ta gwađa mataba ghuni, vlvuswavla ta hidaku sani ŋa sani nda kdavakta hidaku. Fawa laha ŋa Lazglafta ma hyahya ŋudufa ghuni nda rfu, ka zləzlva kuni, ka ghuba kuni nda inda laha ta vlaghunata Sulkum§. ¹⁷ Dər nahgani ta magə kuni, dər nahgani ta mnə kuni, magawamaga ma hga Mghama mu Yesu, ka rfa kuni ta Lazglafta Da mu nda ma tsatsi.

Gwata vgha ma lfiđa hafu

† 3:10 Gray nda Zlrafta 1:26. ‡ 3:13 Gray nda Mata 6:12, 14. § 3:16 Gray nda Ifisuha 5:19-20.

18 Mi'aha, hanaganawa hana ta ghəŋa ghuni mista zə'alha ghuni manda ya ta raku ka magay ta kəma Mgham Yesu.

19 Zswana, dʷuwadʷa ta mi'a ghuni. Ma ŋruhə kuni ta həŋ.

20 Zwani, snawa gwada da dadaha ghuni ma inda skwi demdem. Tsaya skwi ta zdəganatá Mgham Yesu.

21 Dadaha, ma ganaf kuni ta ɓasa ŋuduf ta zwana ghuni, da kulistá ghəŋa taŋ.

22 Kwalvaha, snawa gwada ma inda skwi da danahəga ghuni ta na ghəŋa hadik na. Ta wa ira taŋ yeya a dza'a maga kuni ta skwi dīna manda skwi ŋa zdəganata ghuni ta həŋ wa. Magawamaga ŋa taŋ nda vərda ŋudufa ghuni, kabga zləŋafta ghuni ta Mgham Yesu. 23 Inda skwi ta magə kuni ná, magawamaga nda vərda ŋudufa ghuni manda skwi ta magə kuni ŋa Mgham Yesu, nza a ka ŋa mnduha wa. 24 Dina ka snaŋta ghuni kazlay: Dza'a plaghunapla Mgham Yesu nda skwi ya payana tsi ta mnduhani* kə'a. Vərda danahəga ná, Kristi ya. Tsatsi mndu ta maganata kuni ta slna. 25 Mndu ta maga ghwadaka skwi ná, va tsa ghwadakani ya ŋani dza'a mutsay, kabga had Lazglafta ta gala mndu nda gala† wa.

4

1 Kaghuni danahəgaha, ŋanawaŋa ta kwalvaha ghuni ta tdukwani nda rakwani. Dina ka snaŋta ghuni guli kazlay: Mamu danahəga kaghuni guli ta luwa kə'a.

Vla hidaku

2 Gədəwa gda ta maga du'a, mantša ya dza'a kəl kuni ka nzata hzleŋa nda rfanaghatá Lazglafta. 3 Magawa du'a guli ta ghəŋa aŋni, kada gunanŋanta Lazglafta ta watgha ŋa mnananŋta gwadani ta mnduha, mnananŋha ŋni ta difata skwa Kristi guli ta həŋ. Tsa vəl magay da ta difata skwa Kristi ya kəl lu ka hbamtá i'i. 4 Magawa du'a ta ghəŋa da ŋa laviŋta da ta mnanŋta gwada ta ghəŋani dardar manda ya ta raku.

5 Nzawanza nda difil tavata gwal kul zlghafta Kristi. Dər yawu mutsafta kuni ta kat-saftá maga ŋərma skwi ya, ma zlidinŋ kuni ta tsa fitik ya. 6 Ma gwada ta gwadə kuni, gwada tdukwa katsi sabi ma wubisima ghuni, hmətət ka tsi nzata. Nda tvani ka kuni zlghawi ŋa mndu.

Gaszu

7 Tisik* ta nzakway ka zwanama, hamha ta ghəŋani ma slna Kristi. Kawadaga ŋni nda tsi ta ksa slna Mgham Yesu. Dza'a mnaghunamna ta gwada ta ghəŋa da. 8 Ta ghunadapghuna yu padak da kaghuni ŋa snaŋta ghuni

* 3:24 Gray nda Galat 4:1-2. † 3:25 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17. * 4:7 Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4 Afisus 6:21-22. † 4:9 Ngha ta Filimunj 10-15.

ta nzakwa ηni, ηa vlaghunanatani ta mbraku guli.
 9 Kawadaga hən ta labə da kaghuni nda Unesima†, ta nzakway ka zwanama mu. Tsatsi guli, ηərma mndu ya, zwanə ghuni ya guli. Dza'a mnaghunamna hən ta skwi ta magaku hadna.

10 Ta ga zgu Aristarkus‡ ηa ghuni hbam lu kawadaga nda i'i. Ta ga zgu Markus ta nzakway ka zbughuma Barnabas ya ηa ghuni guli. Ka 6hadaghabha tsi da kaghuni, ka tsu'afra kuni. Nda ghada sənəta ghuni ta gwada ta ghənani. 11 Ta ga zgu Yustus, ta hgə lu ka Yestus ya ηa ghuni guli. Tsa hahən yeya la Yahuda ta ksa slna ga mgham Lazglafta kawadaga nda i'i hadna. Ndadə a ksidimta hən ta ηuduf wa.

12 Ta ga zgu Ipafras§ ta nzakway ka mnda ghuni ya, ηa ghuni guli. Kwalva Yesu Kristi ya. Had ta zlanəta maga du'a da Lazglafta ta ghənə kaghuni wa. Ta magay ta du'a ηa dihavata ghuni, ηa sifaghunafta ta tva Lazglafta. 13 Nda ngha yu ka ghənə də kə'a ta va ηavata ka ksa slna ta ghənə kaghuni, nda ya ta ghənə gwal ma luwa Lawdikiya, nda luwa Hiyerapulis. 14 Ta ga zgu Lukwa* vərda mnda mu ta nzakway ka duhtura ηni ya

guli ηa ghuni. Mantsa ya Demaska guli.

15 Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama ta nzakway ma luwa Lawdikiya, nda Nimfa, nda Igliz ta guyavata ga tan ya. 16 Manda kdinta ghuni ta dzanafra na delewer na ná, ka tsghanafta kuni ta Igliz ma luwa Lawdikiya ηa dzanafra hahən guli. Nə dzanafra kaghuni guli ta ya dza'a tsghəgaghunapta gwal ma luwa Lawdikiya. 17 Mnanawamna ta Artipus† «ka ηavata tsi ma slna ya vlan Mgham Yesu Kristi, ηa kdanaftani.»

18 Nda dzva də vindaghunafta yu kazlay: Ta ga zgu i'i Pwal ηa ghuni kə'a. Havapwahava ta hbatá i'i ma gamak. Ka nza zdakatahudí nda kaghuni!

‡ 4:10 Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39. Barnabas: Ngha ta Slna gwal ghunay 9:27, 11:22, 30, nda pdakwani. § 4:12 Ipafras: Ngha ta 1:7. * 4:14 Lukwa: Ngha ta 2 Timute 4:11, Filimuj 24. Demaska: Ngha ta 2 Timute 4:10, Filimuj 24. † 4:17 Artipus: Ngha ta Filimuj 2.

Tan̄tan̄a tsghatá lwa Pwal̄ ña 1 La Tesalunik

1 I'i Pwal ta vindaghunafta, kawadaga ñni nda i Silas nda Timute, ña kaghuni Igliz, mnduha Lazglafta Da nda Mgham Yesu Kristi ma luwa Tesalunik. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudi, nda zdakwani.

Zlghay nda ñudufa la Tesalunik

2 Ta gdagda ñni ta rfa Lazglafta ta ghəña kaghuni demdem. Ta kulay ñni ta kaghuni ma du'a ñni. 3 Ta gdagda ñni guli ta havakta ta kəma Lazglafta Da ñni ta slna zlghay nda ñudufa ghuni, nda yifatá slna ta magə kuni, kabga dvafta ya dvaf kuni nda dihata fatá ghəña ghuni ta Mgham Yesu Kristi. 4 Zwanama da, nda sna mu kazlay: Dvudva Lazglafta ta kaghuni ka zbaftá tsi ta kaghuni ña nzakway ka ñani kə'a. 5 Ma mnaghunata ñni ta Lfida Gwada ná, gwada nda wubisim kwen̄kwen̄ yeya a mnaghuna ñni wu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa guli mnaghunata ñni. Nda sna añni kazlay: Vərda gwada tsa gwada ta gwadə ñni ya kə'a. Nda sna kaghuni ka añni nzakwagaptá nzaku da kaghuni ña kata kaghuni. 6 Kaghuni, ksafksa kaghuni ta sadá ñni, nda ña Mgham

Yesu. Dər má ta ghuya dan̄wa kuni katakata, tsu'aftsu'a kuni ta gwadani nda rfu ma mbrakwa Sulkum nda ghuḅa*. 7 Mantsa ya marananta kuni ta ñərmata nzakwa ghuni ta mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya. 8 Əñka'a ka kaghuni kəl ndəghatá mnduha ka snantá gwada Mgham Yesu ma inda vli. Ta hadika Mekaduniya nda Akaya yeya a kuraghuta tsi wu, snanaghasna ta mnduha dər ndigandiga ká kuni zlghaftá Lazglafta. Had gwada ña mnəgəлта ñni ña tan̄ ta ghəña ghuni wa. 9 Nda wa tan̄ ta rusa mnduha ña ñni, ká kuni tsu'aftá añni ma lagha ñni da kaghuni, nda ya ká kuni zlantá skwa wuyay ka mbədavata tsəlbu ta kəma vərda Lazglafta ya ta vla hafu, 10 ña kzla zwanani Yesu, ta saha ta luwa. Tsa zwanani sli'aganap Lazglafta ma mtaku, ta klaptá amu ma guma Lazglafta ta sagha ya.

2

Slna Pwal ma luwa Tesalunik

1 Zwanama da, nda sna kaghuni kazlay: Nza a tsa lagha lagha ñni da kaghuni ya ka bətbət wu kə'a. 2 Nda sna kaghuni guli ka ñni ghuyə ta dan̄wa ma luwa Filipiya, nda ya ká həñ razan̄nata. Ama ka taftá ñni ta us tiri nda mbrakwa Lazglafta ka mnaghunata

* 1:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-9.

Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta mataba ndaghata ghuya danwa. ³ Gwada ya mnə ɲni ná, had tsakalawi mida wu, had nənba kaghuni mida wu, had bara kaghuni mida guli wa. ⁴ Katək ná, manda va ya klaf Lazglafta ta aɲni kazlay: Nda ra kuni ka mna Lfida Gwada kə'a ka vlaɲnata ya, manda va tsaya ta mna aɲni. Mna a aɲni ɲa zdanaftá ɲuduf ta mnduha wu, ɲa zdanaftá ɲuduf ta Lazglafta ta mna aɲni. Nda sna tsatsi ta skwi ma ɲudufa mu. ⁵ Nda sna kaghuni kazlay: Ta walaɲ a aɲni ta hihinɲatá hihinaku da mndu wu kə'a. Had gwada ɲa hahatá mndu gwada ɲni wa. Nda sna Lazglafta kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. ⁶ Nəvan a aɲni ta rfaɲnaghata mnduha, dər kaghuni, dər sanlaha ma mnduha wa. ⁷ Dər má dza'a maray ɲni ta glakwa nzakwa ɲni ka ghunata mnda Kristi mndani ná, maraɲ a aɲni wa. Katək ná, lebtekw hanaganata ɲni ta ghəɲa ɲni manda ya ta nghə marakw* ta zwanani ya. ⁸ Ma tsa fatá ghəɲa ɲni ɲaghuni ya ná, mnaghunatá Lfida Gwada ta sabi da Lazglafta kwenkwen yeya a mnaghuna ɲni wa. Kumaɲkuma ɲni ta vlaghunata nda hafa ɲni tani, kabga lamla kuni da ɲudufa ɲni kahwathwata. ⁹ Zwanama da, ta havakhava kuni ta datá vgha ɲni ka maga

slna da kaghuni. Si ta ksay ɲni ta slna nda rvidik tani, nda fitik tani, kada kwala ɲni da ghuyanaptá danwa ta dər wati mataba ghuni, nda skwi ɲa zay ɲni ta mnə ɲni ta Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta ɲa ghuni.

¹⁰ Nda sna kaghuni kazlay: Nda nza kaghuni ka masləmɲtsaka ɲni kə'a. Mantsa ya nzakwani da Lazglafta guli. Ka ɲərma mnduha nzata ɲni da kaghuni, ka mnduha Lazglafta, ka gwal tdukwa nzakwa ɲni, had sana skwi ɲa tsanavata wa. ¹¹ Nda sna kaghuni guli kazlay: Manda nzatá nzakwa i da nda zwanani ya nzata ɲni nda inda kaghuni, ¹² ka vla hidaku nda mbraku ɲa ghuni. Vlaghunavla ɲni ta hidaku, ɲa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ya ta hgaftá kaghuni ɲa lama ghuni da ga Mghamani nda glakwani ya.

¹³ Ta gdagda ɲni ta rfa Lazglafta guli, kabga ma fitika mnaghunata ɲni ta gwada Lazglafta ná, tsu'aftsu'a kuni, ka zlghafta manda va gwada gwadagap Lazglafta, manda ya gwadagap mnduha a wa. Manda va tsaya nzakwani kahwathwata, sagha da Lazglafta tsa gwada ya, ka ksə tsi ta slna ma kaghuni ta zlghafta ya. ¹⁴ Zwanama da, nuna kaghuni manda Igliza Lazglafta ta nzakway ma

* **2:7** Mamu dzəghu ma lebtekwaku: Nzanza ɲni lebtekw. Ka nzatá ɲni manda zwani kwitikw kwitikw, ka sanlaha ta mnay. † **2:14** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-6.

Yesu Kristi ta hadika Zudiya[†] ya. Ghuyə ghuya kaghuni ta danwa da gwal ta hadika ghuni, manda ya ghuyanap la Yahuda ta hahəŋ ya. ¹⁵ Tsa la Yahuda ya ta pslatá la anabi, ka dzatá həŋ ta Mgham Yesu, ka limistá həŋ ka giri[‡] ŋa mu guli. Zdagana a tsa skwi ta magə həŋ ya ta Lazglafta wu, nda nza həŋ ka ghuma inda mnduha. ¹⁶ Ta kumay həŋ ta pyaftá aŋni ta mna gwada Lazglafta ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda, yaha həŋ da mbafta. Ndanana, hđanamhda həŋ ta dmakwa tan, ka kdavakta tsi nda basafta Lazglafta ta ŋuduf ta ghəŋa tan[§].

¹⁷ Aŋni zwana ma, tahula dgata mu ta vgha labla fitik mida, kuma mu yeya kul guyafta. Nziya nza tsi ná, kawadaga mu ma ŋuduf. Ta ksaŋnaksa mamaya ghuni katakata. Ta kumay ŋni ta nghaghunaghata. ¹⁸ Mantsa ya ná, kumafkuma ŋni ta vradaghata da kaghuni. Nda kda fitika i'i Pwal ka ghəŋa da ta fatá fitikani, ama ka pyaftá halaway ta aŋni. ¹⁹ Ta wa fatá ghəŋa ŋni, nda haratá ghəŋa ŋni, nda ghərba zewazewa glaku dza'a ŋni mutsay bađu fitik dza'a sagha Mgham Yesu Kristi ya katək na? Ta kaghuni ya a katək tsa wa? ²⁰ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni glakwa ŋni, kaghuni

haratá ghəŋa ŋni.

3

¹ Sana skwi guli ná, ma trapta ŋni ta kzlay, mal nzaghu mu hadna ma luwa Atina*, ka ŋni ² ka ghunadapta da kaghuni ta Timute ta nzakway ka zwanama ŋni, ta ksa slna Lazglafta ya guli. Kawadaga ŋni nda tsi ta mna Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi. Ghunadap ghuna ŋni da kaghuni ŋa sgaghunaghata mbraku, ŋa dihavata ghuni ma zlghay nda ŋuduf, ³ kada kwala ŋudufa dər wa da tđu ma na ghuya danwa ndanana, kabga nda sna kaghuni kazlay: Favamafa Lazglafta ta tsaya kə'a. ⁴ Ma fitika nzakwa ŋni da kaghuni ná, ghadaghada ŋni ta mnaghunata kazlay: Dza'a mamu ghuya danwa katakata kə'a. Tsaya tama ta slaku manda va ya snaŋ kuni. ⁵ Ma trapta da ta hbanatá ŋudufa da, kəl yu ka ghunadaptá Timute da kaghuni, ŋa snaŋtá nzakwa zlghay nda ŋudufa ghuni. Ta zləŋay yu ta baraghata halaway ta kaghuni, da nzatá tsa slna maga ŋni ya ka bətbət.

⁶ Ndanana tama, sli'afslia Timute da kaghuni[†] ka vragaghuta da aŋni, ka rusaŋnaftá tsi ta gwada ta zlghay nda ŋudufa ghuni, nda ya ká kuni ta dvtá mndu.

[‡] 2:15 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23, 29, 13:45, 50, 14:2, 5, 19, 17:5, 13, 18:12.

[§] 2:16 Ta ghəŋa aya 15-16 ná, grawa gra nda Ruma 11, ma vla mnay Pwal ta gwada ta ghəŋa kđanaktani kahwathwata ta mna gwada ta mbaku, ŋa la Yahuda. *

[†] 3:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:5.

Ka mnan̄naftá tsi guli ya ká kuni ta famtá an̄ni ma du'a ghuni dardar, nda ya ka kuni ta kuma nghəglan̄tá an̄ni, manda ya ta kumə an̄ni ta nghan̄tá kaghuni ya guli. ⁷ Tsaya tama zwanama, lban̄nalba zlḡhay nda n̄dufa ghuni ta n̄duf, ma tsa ghuyata dan̄wa n̄ni basu n̄ni ya. ⁸ Ndanana tama ná, ta hafu n̄ni, kabga dihatá vgha ghuni ma ndi'atá vgha ghuni ta Mgham Yesu. ⁹ Ndaw dza'a rfa n̄ni ta Lazglafta n̄ni ta ghə̄ja kaghuni ma na zdan̄nafta zdan̄naf kuni ta n̄duf ta kəmani na? ¹⁰ Nda rvidikani tani, nda fitikani tani n̄ni ta ndi'ata ka maga du'a da tsi, n̄a vlan̄natani ta tvi, n̄a lagha n̄ni da nghaghunaghata, nda ya n̄a kd̄ighunistá skwi ya ta pd̄aghuta ma zlḡhay nda n̄dufa ghuni.

¹¹ Má ka bhadan̄naghabha Lazglafta tsatsi ka ghə̄jani ta nzakway ka Da mu, nda Mghama mu Yesu, da kaghuni. ¹² Kaghuni ya guli, má ka sgaghunagha sga Mgham Yesu ta tsa d̄vu mataba ghuni ya, nda ya ta magə kuni n̄a inda sanlaha ma mnduha ya guli, ka nzakwa tsi manda va ya ta d̄vu an̄ni ta kaghuni ya. ¹³ Má ka sladanafslada Lazglafta ta n̄dufa ghuni n̄a nzakwa ghuni nda ghūba kul had̄ gwad̄a ta ghə̄ja ghuni ta kəma Lazglafta Da mu, badu sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda

inda duhwalhani ya.

4

Nzaku ta zdəganatá Lazglafta

¹ Zwanama da, nu skwi ta pd̄aku n̄a mnay, ya nda ghada taghaghunafta n̄ni ka kuni da magay n̄a zdəganatá Lazglafta. Ya manda va tsaya ta nzakwa kuni ta tsa nzaku na. Ta ndəba ghuna ndəba n̄ni ta dzvu katakata, ta vlaghunavla n̄ni ta hidaku manda va tsaya. Ma hga Mghama mu Yesu Kristi, ka kd̄an̄ta kuni ta dza'a ta kəma ta kəma. ² Nda sna kuni ta nzaku ya taghaghunaf n̄ni nda ma mbrakwa Mghama mu Yesu. ³ Skwi ya kumə Lazglafta ná, nzata ghuni hezle' a ta kəmani kul had̄ hliri. ⁴ Snan̄ta dər wa ta nzaku nda markwa tan̄, ka vlan̄tá glaku manda ya ta kumə Lazglafta, ⁵ n̄a ghudzaku tida manda n̄a gwal kul snan̄ta Lazglafta ya a guli wa. ⁶ Ma tsa skwiha ya tama ná, ma tsaghu sani ta sani ka nən̄bapta, kabga dza'a ghuzlanap ghuzla Lazglafta tiri ta gwal ta maga mndərga tsaya, manda ya ghada n̄ni ta mnuta ya. ⁷ Hgaf a Lazglafta ta amu n̄a maga sli'inq̄sli'inq̄ wa. Hgaf n̄a nzata mu hezle' a ta amu. ⁸ Tsaya tama, ka va a yu ta tsa gwad̄a ya wu ka mndu katsi, mndu a vziñ tsi wu, Lazglafta ta vlaghunatá Sulkumani nda ghūba ya vziñ tsi.

⁹ Ta ghə̄ja d̄vuvusta ghuni ta ghə̄ja ghuni ná, ta dza'a vindaghunafta nda vinda a

lu wu, kabga ghadaghada Lazglafta ka ghəjani ta taghaghunafta. ¹⁰ Tsaya skwi ta magə kuni ɲa inda* mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya demdem. Ta ndəba dzva yu da kaghuni zwanama, ka kdan̄ta kuni ta magay ta kəma ta kəma. ¹¹ Navawan̄a ka nzata kuni nda zdaku, ma tsatsafaku kuni ta tsatsafaku, magawamaga ta slna nda dzva ghuni ɲa kata ghəjə ghuni, manda ya ghada ɲni ta mnaghunata ya. ¹² Ka mantsa ka kuni magay katsi, dza'a vlay gwal ta kul zlgħafta ta glaku ɲa ghuni, had kuni dza'a slaslamaku guli wa.

Gwada ta sagha Mgham Yesu

¹³ Zwanama da, ta kumay yu ta snan̄ta ghuni ta skwi ta ghəjə gwal nda rwa, da nzatá kuni sasu'anaka manda gwal ta kul faftá ghəjə tan̄ ta Yesu. ¹⁴ Tsəhala grafgra amu kazlay: Mtumta Yesu ka sli'agaptá tsi kə'a ya, mantsa ya guli ná, grafma gra guli kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a nda ma Yesu ta inda gwal ta rwuta kawadaga nda Yesu ma zlgħay nda ɲuduf guli kə'a.

¹⁵ Na gwada dza'a ɲni mnay ndanana ná, gwada ya mna Mgham Yesu ya. Bađu tsa fitik dza'a vragata tsi ya ná, tin̄laghuta a amu ta ndiri ya ta gwal nda rwa wa.

¹⁶ Bađu tsaya, dza'a ghudzaga ghudzaga lwa Lazglafta, ɲa kapan̄ta mali ta ghəjə duhwalhani ta lwi, ka vyatá dula Lazglafta, ɲa saha Mghama mu Yesu ka ghəjani ta luwa, ɲa sli'agapta gwal nda rwa ma Kristi karaku tan̄tan̄, ¹⁷ ɲa hla amu ta ndiri ya kawadaga nda hən̄ ma ghwayak, ɲa dza'a guyaku nda Mgham Yesu ma ghuvan̄ata luwa. Mantsa ya tama, ɲa nzakwa mu ɲa dekdek kawadaga nda Mgham† Lazglafta. ¹⁸ Tsaya tama ləuvuswa ɲuduf nda tsa gwadaha ya.

5

Sna a lu ta fitik dza'a vragata Yesu wa

¹ Zwanama da, pahəgla a kuni ta vindaghunafta ka ta wati fitik, nda ya ka ta wati luwa dza'a magakwa tsa skwiha ya wa. ² Nda sna kaghuni ka ghəjə ghuni kazlay: Manda ghali ta sagha girvidik* ya dza'a sagha fitika Mgham Yesu kə'a. ³ Ma fitika mnay mnduha kazlay: Zda nzaku, ta had hwazlaḅaku† wu kə'a ya, gi ma tsaya dza'a slakwa ḅadzaku, manda va ya ta sagha fitika dgakwa marakw nda huđi dluk ya. Had hən̄ dza'a ndapta mida wa. ⁴ Kaghuni zwanama da, ma grum a nzatá nzakwa kaghuni, ɲa sagha tsa fitik ya ksaghunaghata manda ghali wa. ⁵ Kaghuni demdem

* **4:10** Ngha ta 2 La Kwarentj 1:16. † **4:17** Aya 15-17: Gray nda 1 La Kwarentj 15:51-52. * **5:2** Gray nda Mata 24:43, Lukwa 12:39, 2 Piyer 3:10. † **5:3** Gray nda Irmiya 6:14, 8:11.

ná, zwana tsuwadaka fitik kaghuni. Nza a amu manda gwal ma grum girvidik ya wa. ⁶ Ka si mantsa tsi katsi, ma ksu hani ta amu manda na sanlaha ya. Katək ná, nzamanza hzleja ndiri ka zlahavgha mu. ⁷ Gwal ta hani ná, girvidik ta hana hən ta hani, girvidik ta ghuyakwa hən ta ghuyaku guli. ⁸ Amu ya, gifitik ta mbađa amu ta mbađa. Zlaha ma vgha mu. Klafma zlg hay nda nɔdɔf nda dɔv ka nzakwa hən manda sudatá lguta kufur na wara nda tsi. Fafma ghəna mu ta mbaku manda fatá takazak‡ ma ghəj. ⁹ Pəgha a Lazglafta ta amu na ghuzlamap tiri wa. Hgafhga ta amu na mbamafta nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ghəna amu mtuta Yesu, na nzakwa mu kawadaga nda tsi. Dər má ta nda iri mu, dər má nda rwa mu, kawadaga nzatá nzakwa mu nda tsi. ¹¹ Tsaya tama, mbruvuswambra ta vgha ghuni, katuvuswa kata ta vgha ghuni manda ya ta magə kuni ndanana ya.

Dzatá ghəna gwada Pwal

¹² Zwanama da, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, vlawa glaku na gwal ta ksa slna Lazglafta mataba ghuni, gwal zbap Lazglafta ka fata ta ghəna kaghuni na taghaghunaftá tvani ya. ¹³ Vlawa glaku na tan dar ka dɔvuta kuni ta hən katakata ta ghəna slna tan. Nzuvuswanza nda

zdaku mataba ghuni, nda ya nda sanlaha guli.

¹⁴ Zwanama da, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, dvawadva ta gwal ta yadi, tsafarawa gwal huleh huleba, vlawa mbraku na gwal htu mbrakwa tan, ka ksa kuni ta nɔdɔf nda inda mndu. ¹⁵ Daswa ka kuni, da vranamtá mndu ta nɔslu ta mndu nda nɔslu. Navawanja katək, ka maga skwi ya dina mataba ghuni, nda ya na hamata sanlaha tani.

¹⁶ Nda rfu ka kuni nzakwa ghuni. ¹⁷ Ma zlanap kuni ta maga du'a. ¹⁸ Rfanaghawa Lazglafta dər ta ghəna wati ma skwi tsi, kabga tsaya skwi na magay ghuni ta zdəganatá Lazglafta, na tsa kaghuni gwal nda ndi'a nda Yesu Kristi ya.

¹⁹ Ma su'ufin kuni ta Sulkum nda ghuəba, ²⁰ Ma mnə kuni ta mtsiriu' nda gwada la anabi. ²¹ Ama kwatsadapwa inda skwi demdem, ka zbapta kuni ta ya dina, ²² ka tsaghuta kuni ta vgha nda inda bədzaku.

²³ Ka ghuəbaghunaghua Lazglafta ya ta vlatá zdaku kaghəjani, ka naghunaftá tsi ka nani dardar. Ka nghan tsatsi ta kaghuni tsuhtsuh, nda sulkuma ghuni tani, nda hafa ghuni tani, nda slu'uvgha ghuni tani. Tsaya dza'a kwal rutsak kul nzafta ta kaghuni ma fitika sagha Mghama mu Yesu Kristi. ²⁴ Dza'a magay tsa Lazglafta ta hgaftá

‡ 5:8 Gray nda Isaya 59:17, Afisus 6:11-17.

kaghuni ya, kabga ta magay
ta inda skwi ya mna tsi.

²⁵ Zwanama da, ndaɓawa
dzvu ta ghɛɲa aɲni.

²⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu
ta zwanama nda dɗaftá vgha
hmətət.

²⁷ Ta ndaɓa ghunatá dzvu
yu ma hga Mgham Yesu. Ka
dzaɲanafta kuni ta na delewer
na ta inda zwanama.

²⁸ Ka nza zɗakatahuda
Mghama mu Yesu Kristi
kawadaga nda kaghuni.

Mahisa tsghatá Iwa Pwal ɲa la 2 La Tesalunik

Gazgu

¹ I'i Pwal, kawadaga nda i Silas nda Timute, ta vinda na delewer na ɲa kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Tesalunik, kaghuni ta nzakway ka ɲa Da mu Lazglafta, nda Mghama mu Yesu Kristi ya. ² Ka nza zɔakatahudi nda zɔakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi ta ghəɲa kaghuni.

Dza'a sasa Yesu da tsa guma

³ Zwanama ɔa, haɔ ɲni ta zlanɲa rfanaghatá Lazglafta ta ghəɲa kaghuni wa. Nda nza tsaya tɔukwa, kabga ta dza'a ta kəma ta kəma zlgħay nda ɲuɔufa ghuni, nda ɔvu ta dza'a ta kəma ta kəma ta magə inda kaghuni ɲa sanlaha ya. ⁴ Tsaya ta kəl ɲni ka ghubakwa ɲni ta ghəɲa kaghuni da sanlaha ma Igliza Lazglafta. Kaghuni ná, ɲanaɲa kuni ta zlgħay nda ɲuɔuf, ka su'a ghuya ɔaɲwa nda giri ta gə lu ɲa ghuni.

⁵ Tsa ghuya ɔaɲwa ya ta maray kazlay: Tudukwa guma Lazglafta kə'a, ɲa klaftani ta kaghuni ka gwal nda ra ɲa da ga mghama Lazglafta, ya ta ghuyə kuni ta ɔaɲwa ta ghəɲani ya. ⁶ Skwi tɔukwa dza'a magata Lazglafta, na tsa ghuyanaptá ɔaɲwa dza'a ghuyanapta tsi

ta tsa gwal ta ghuyaghunaptá ɔaɲwa ya guli. ⁷ Ma zlagapta dza'a zlagapta Mgham Yesu Kristi ná, dza'a vlaghunavla ta mbi'a vgha ta kaghuni ta ghuytá ɔaɲwa ya, nda aɲni tani. Ta luwa dza'a saha tsi kawadaga nda duhwalha Lazglafta gwal nda mbra ya. ⁸ Ma takataka vu ta zlgħaku dza'a saha həɲ ɲa ghuzlanaptá iri ta gwal kul snanɲá Lazglafta*, ta kwalagħutá snatá Lfida Gwada Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa ghuzla iri dza'a ghuzlanapta lu ta həɲ ya ná, tsaya zaɔanata həɲ dza'a zaɔanata lu di'ɲ nda wa ira Mgham Yesu, nda glakwa mbrakwani† tani. ¹⁰ Ma sahani dza'a magakwa tsaya, ɲa zləzlvay inda gwal ta zlgħafta, ɲa ndərmimay inda taɲ nda ndərmima. Tekw kaghuni mataba taɲ, kabga zlgħafzlgħa kaghuni guli ta gwada ya mnaghuna ɲni.

¹¹ Tsaya ta kəl ɲni ka gɔata ta maga du'a da Lazglafta ta ghəɲa ghuni, kada nzata kuni ka guram nda skwi ya hgaf tsi ta kaghuni, ka zlgħaftá kuni ya. Ka katá tsi ta kaghuni nda mbrakwani, ɲa magay ghuni ta skwi ɔinaɔina, nda ya ɲa yifanaf-tani ta zlgħay nda ɲuɔufa ghuni. ¹² Mantsa ya tama, dza'a mutsay hga Mghama mu Yesu Kristi ta glaku nda ma kaghuni, ɲa vlaghunatani guli ta glaku. Nda nza tsaya

* 1:8 Grawa nda Isaya 66:15. † 1:9 Gray nda Isaya 2:10, 19, 21.

ka zɔakatahuda Lazglafta mu nda Mghama mu Yesu Kristi.

2

Skwi dza'a magaku ta saha Yesu

¹ Zwanama da*, ta kumay ɲni ta mnaghunata gwada ta fitika sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi, nda gwada ta fitika tskavata dza'a tskavata mu ta kamani ya. Wya skwi ta ndabu ɲni ta dzvu da kaghuni: ² Ka mamu mndu ta mnaghunata kazlay: Saghasa fitika sagha Mgham Yesu ka'a, yaha kuni da zlej ka ghuya ghaja ghuni. Der ma la anabi tsi, der ma sanj nda sna a kuni ta gwaday, der i'i a ta vindaghunafta ka lu ma mnaghunata. ³ Yahayaha mndu da nanafta kaghuni der nda wati ma tsakalawi. Gi banalan a dza'a sagha tsa fitik ya wa. Makad tsaya na, nda ndagha gwal dza'a gafa sidi nda Lazglafta, ja saba tsa ghwadaka mndu ya daday ta da. Tsatsi mndu ta nzakway ka ghuma. ⁴ Dza'a sli'avafli'a ta ghaja inda skwi nda ghu, nda ya ta ghaja inda skwi ta tsabu lu ta tsabu ta kamani. Na nzamtani ma haga Lazglafta, ja mnayni kazlay: I'i Lazglafta† ka'a. ⁵ Mnaghunamna yu ta inda tsa skwiha ya ma fitika nzakwa da da kaghuni. Zaghunapza ra? ⁶ Ndanana na, nda sna kuni ta skwi ta njaghut tsa ghwadak

ya. Ka saghasa tsa fitikani ya na, dza'a zlagapzaga. ⁷ Anj mndani, nda ghada ta magakumagaku slahani. Ma tsananta tsa mndu ta njaghuta ya ta tvi dza'azlay na, kdekdek a dza'a maga tsi ta slani wa. ⁸ Dza'a sabsa ta da. Ma sagha dza'a sagha‡ Mghama mu Yesu ma glakwani, ja zadanatani nda hafu dza'a vuslagapta tsi ma wani. ⁹ Nda mbrakwa halaway dza'a saba tsa ghwadaka mndu ya, ja magayni ta inda mazamzama, nda inda skwi ya ta ndrakawu lu nda ndrakawa, nda inda mandarmimi ja nana§ mnduha. ¹⁰ Dza'a magay ta inda ghwadaka skwiha ja nanaghat gwal ta zada ghaja tanj, kabga kwalaghuta tanj ta tsu'af, dvaf a hanj ta kahwathwata ma dza'a mbanaf ha ja wa. ¹¹ Tsaya kal Lazglafta ka ghunagata mbrakwa zadaku ta ghaja tanj ja zghafta tanj ta tsakalawi, ¹² kada tsanaghata Lazglafta ta guma ta inda tsa gwal ta kwalaghuta zghafta kahwathwata, zdagana maga ghwadaka skwi ta hanj ya.

Nzaku ka mnda zghaynda nudufnda diha

¹³ Anj, nda ra ka rfay ɲni ta Lazglafta ta ghaja kaghuni zwanama. Dvudva Mgham Yesu ta kaghuni kabga Lazglafta ta zbapt kaghuni daga ta tantan, ja mbaghunafta nda ma slana

* 2:1 Gray nda 1 Tesalunik 4:15-17. † 2:4 Gray nda Daniyel 11:36, Izekiyel 28:2.

‡ 2:8 Gray nda Isaya 11:4. § 2:9 Gray nda Mata 24:24.

Sulkum, ka faghutá kaghuni nda ghuḅa, ma zlgħafta ghuni nda ṅudufa ghuni ta tsa kah-wathwata ya. ¹⁴ Na tsaya kəl tsi ka hgaftá kaghuni nda ma Lfida Gwada ya mnaghuna ṅni, ṅa mutsafta ghuni guli ta glakwa hga Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁵ Tsaya tama zwanama da ná, dihavawa diha, ka ṅanata kuni ta inda tsa skwiha taghaghunaf ṅni ya, dər ya mnaghuna lu nda mna, dər ya vindaghunafta lu nda vinda a tsi.

¹⁶ Ta maga du'a yu da Mghama mu Yesu Kristi tsatsi ka ghəṅani, nda ya da Da mu Lazglafta ya ta dvutá amu, ya ta zdəṅtá huḍi ka lbamatá ṅuduf ṅa kḍekedzen, nda skwi faf mu ta ghəṅ tida. ¹⁷ Ka lbaghunatá tsi ta ṅuduf, ka vlaghunatá tsi ta mbrakwa gdata ta maga skwi dinadina ma slna nda ya ma gwada.

3

Magawa du'a ta ghəṅa aṅni

¹ Skwi ya ta pḍaku tama zwanama da, magawa du'a ta ghəṅa aṅni, kada dza'a gwada Mgham Yesu ta kəma ta kəma misimmisim, nda ya ṅa ghubaray mnduha manda ya ta magaku da kaghuni ya. ² Magawa du'a guli ta ghəṅa aṅni ṅa katarṅatani da mnduha ta sidi, kabga inda mndu a ta tsu'a na gwada ta mnə ṅni na wa.

³ Mgham Yesu ná, vərda mndu ya, dza'a mbraghunafmbra, ṅa nghayni ta

kaghuni da halaway*. ⁴ Wya skwi graf ṅni ta ghəṅa kaghuni ma ndi'atá vgha ṅni nda Mgham Yesu: Ta ṅanaṅa kuni ta hidaku ya ta vlaghunata ṅni, nda gdata ta gdata kuni ta magay nda ya dza'a kuni magay manda tsaya.

⁵ Ka maraghunamara Mgham Yesu ta tvi ṅa dvuta ghuni ta Lazglafta, nda ya ṅa hbay ghuni ta ṅuduf manda ṅa Kristi.

Maga slna manda va ṅa Pwal

⁶ Zwanama da, ma hga Mghama mu Yesu Kristi ta mna ṅni ta na gwada na ṅa ghuni, tsaghwa vgha tavata mnda zlgħay nda ṅuduf ta yaḍi, kul haḍ ta maga skwi taghaghunaf ṅni. ⁷ Kaghuni, nda sna kaghuni ta skwi ṅa magay, ṅa ksay ghuni ta sada ṅni. Ma nzakwa ṅni da kaghuni ná, nza a ṅni ka gwal ta yaḍi wa. ⁸ Zan a ṅni ta skwa zaya mndu ka mbalay wa. Aṅni ka ghəṅa ṅni ta slavapta nda rvidik tani, nda fitik tani ka maga slna ṅa zay ṅni, kabga va a ṅni ta ghuyaghunaptá dāṅwa† ta ghəṅa skwa zay ṅni wa. ⁹ Nza a vəl magay ṅni mantsa ya kazlay, ra a ka mutsay ṅni ta skwi da kaghuni wu kə'a wa. Nda nza tsa slna magə ṅni ya ṅa tagha skwi ṅa ghuni. ¹⁰ Ma tsa fitika nzakwa ṅni da kaghuni ya ná, wya ka ṅni si ta mnaghunata: «Ka va a

* **3:3** Gray nda Mata 6:13, Yuhwana 17:15. † **3:8** Gray nda Slna gwal ghunay 20:34, 1 Tesalunik 2:9.

mndu ta maga slna ya wu ná, ma vlar̄ kuni ta skwa zay guli,» ka ṛni.

¹¹ Tsa nzakwani ya, snar̄naghasna kazlay mamu sanlaha ta yaḏi mataba ghuni, kul had̄ ta maga slna kə'a. Ta ghəṇa valu da kiwa ghatalakw yeya skwi ta magə həṇ. ¹² Skwi ta mnə ṛni ṛa tsa mnduha ya, nda hga Mgham Yesu Kristi na: Magawamaga ta slna nda tvani, ka mutsa kaghuni ka ghəṇa ghuni ta skwi ṛa zay ghuni, ka ṛni.

¹³ Kaghuni ya zwanama ná, ma hərfaku kuni ta maga skwi dīna. ¹⁴ Ka had̄ yu ta sna tsa gwada vindaf lu ya wu, ka mndu katsi, mnanaṇwa mnduha demdem, ka dgaghuta kuni ta vgha nda tsi, ṛa ksaf-tani ka hula. ¹⁵ Nziya nza tsi, yaha kuni da klaftá həṇ ka ghuma ghuni. Zlahawazlaha nda tvani, kabga zwanama ghuni ya.

¹⁶ Ka vlaghunavla Mgham Yesu tsatsi ka ghəṇani ta vla zdaku ya, ta zdaku dər ta wati luwa tsi. Ka nza Mgham Yesu kawadaga nda kaghuni demdem.

¹⁷ I Pwal ta vindaghunafta nda dzva ḏa, ta ga zgu yu ṛa ghuni. Tsaya thatá dzva ḏa ta inda delewerha ta vindafta yu. Mantsa ya ta vinda yu.

¹⁸ Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni demdem!

Tan̄tan̄a tsghatá lwa Pwal̄ ŋa 1 Timute

Gazgu

¹ I'i Pwal, ghunatá mnda Yesu Kristi, manda ya mnaf Lazglafta mnda mba amu nda Yesu Kristi ya faf mu ta ghəŋ tida ta vinda na delewer na.

² Ŋa kagha Timute*, vərđa zwan̄a dā ma zlḡhay nda ŋuduf ta vinda yu. Ka vlaḡhavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zđakatahuđani, nda tawa hidāhidani, nda zđakwani.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta taghanatá ghwadaka skwi ta mndu

³ Manda ya si ta mnə yu ŋa gha ma sli'a dā da luwa Mekaduniya ya kay, ka nzata ka ma luwa Afisus, kabga mamu gwal ta tagha tsakalawi ŋa mnduha. Ka dvanaghata ka ta həŋ ŋa zlan̄ta tan̄. ⁴ Ka mnanata ka ta həŋ, yaha həŋ da laḡhwi da hamtá ghəŋ ma gwadā ta prukutunzum, nda mbəđa mndəra mndu kul hađ lu dza'a kđanakta. Ta klaktá hwazlađaku, ka zlan̄tá ŋlaku ta kəma ta kəma ma slna Lazglafta ma zlḡhay nda ŋuduf tsaha ya. ⁵ Klatá ghəŋa tsa gwadā ta mnaghata yu ya ná, tsaya sli'anaftá đvu ya ta sabi ma ŋuduf ya nda ghuđa, nda vərđa

ndanu kul hađ sana dga ghəŋ, nda vərđa zlḡhay nda ŋuduf. ⁶ Tsughwadaghu tsughwadā sanlaha ta tvi, ka laḡhwi zadamta ma tsa hwazlađakuha dza'a kwal katanaftá həŋ ya. ⁷ Ta kumay həŋ ta nzakway ka gwal ta taghanaftá zlahā Lazglafta ta mnduha, ama sna a vərđa hahəŋ ta skwi ta mnə həŋ wa. Sna a həŋ ta vərđa skwi ya sladaf həŋ tida guli wa.

⁸ Nda sna amu kazlay: Dina zlahu kə'a, ka nda tvani ksa mndu ta slna nda tsi. ⁹ Nda sna amu guli kazlay: Fa a lu ta zlahu ka ŋa gwal tđukwa wu kə'a, ama fafa lu ta zlahu ŋa gwal kul sna gwadā da mndu, nda gwal ta maga mbrəs, nda gwal ta sidi, nda gwal dmaku, nda gwal kul zlan̄a Lazglafta, nda gwal kul snan̄tá dzahay', nda gwal ta pslatá dadaha tan̄, nda gwal ta pslatá mndu, ¹⁰ nda gwal ta hliri, nda gwal ta hahanaku zgun nda zgun, nda gwal ta dzawaptá mndu ka vu'a, nda gwal tsakalawi, nda gwal ta wadā a ta wadū ka bətbət, nda ya ŋa gwal ta maga sanlaha ma ghwadaka skwiha, ka zlan̄tá vərđaka tagha skwi. ¹¹ Tsa vərđa tagha skwi ya ná, ta slanaghata ma Lfida Gwadā fadim lu ŋa mnay ta ghəŋa glakwa Lazglafta lu.

Rfanaghatá Kristi

¹² Ta rfay yu ta Yesu Kristi Mghama mu, ta vlihatá mbraku prək maga slna dā.

* 1:2 Ngha ta slna gwal ghunay 16:1.

Ta rfay yu ta ghəŋa vəl klaf-tani ta i'i ka mndu nda ra ɲa faftá ghəŋ tida, ɲa maganatá slna. ¹³ Aŋ mndani, nda nza yu ka mndu si ta pgha rutsak tida ghalya, ka mnda giri ɲani, ta balanata, ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i, kabga ma kwala dá kul snaŋta si ta maga† yu ta tsa skwiha ya. Si had zlgħay nda ɲuduf da i'i wa. ¹⁴ Ka zdídnjta Mghama mu ta hudi katakata, ka vlihatá zlgħay nda ɲuduf, nda dvu ya ta mutsu lu ma guyatá vgha nda Yesu Kristi. ¹⁵ Wya tsa vərda gwada nda ra ka tsu'afta inda mndu ya: Sasa Yesu Kristi ta ghəŋa hadik ɲa mbanaftá gwal dmaku. I'i mali mataba taŋ. ¹⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka tawatá hidahida ta i'i. Kumankuma Yesu Kristi ta maravata ma i'i ta nzakway ka mali mataba gwal dmaku ya, ta glakwa ksa ɲudufani. Nda nza ka gray ɲa gwal dza'a zlgħaftá tsatsi, ɲa nzakwa taŋ nda rfu ɲa kdekedzen. ¹⁷ Ka nza sgit nda glaku ɲa dekdek ɲa Mgham kul had ta mtavata, kul had ta nghavata, tsatsi turtuktuk Lazglafta ɲa kdekedzen. Amin!

¹⁸ Timute zwaŋa dá, na gwada ta mnaghata yu ná, manda va ya mna la anabi ta gwada ta ghəŋa gha ghalya ya, ɲa nzakwa na gwada na ɲa vlaghatá mbraku, kada lavinja ka ta vulaftá vərđaka

vulu. ¹⁹ Nanaŋa ta zlgħay nda ɲudufa gha nda fatá ndana gha kul had sana dga ghəŋ. Vziŋvza sanlaha ta tsa fata ndanu kul had dga ghəŋ ya, ka dzatá zlgħay nda ɲudufa taŋ. ²⁰ Mataba tsa mnduha ya na i Himene nda Alegzandra. Vlaŋvla yu ta həŋ ta halaway‡, kada kwala həŋ razəgəltá Lazglafta.

2

Na wa rakwa tsəlbay mu ta tsəlbuna?

¹ Skwi ya vli yu ta mbraku taŋtaŋ ta ghəŋani karaku ná, tsaya dáwa skwiha da Lazglafta nda maga du'a, nda taw ma ghuvani, nda rfanaghata ta ghəŋa inda mnduha. ² Dina ka maga du'a ta ghəŋa mghamha nda inda gwal ta ɲanatá ga mgham, kada mutsafta mu ta nzaku lebtekw, ma zdaku, ma zləŋa Lazglafta nda tvani, ɲa nzay mu ta nzaku manda ya ta raku dər ta wati ma tvi tsi. ³ Tsaya skwi dīna ta zdəganatá Lazglafta mnda mba amu. ⁴ Ta kumay tsatsi ta mbafta* inda mndu, ka mutsafta taŋ ta snaŋtá kah-wathwata. ⁵ Na nzakwani ná, turtuktuk Lazglafta. Turtuktuk mndu ta guyanaftá mndu nda Lazglafta guli. Tsa mndu ya ná, Yesu Kristi ya ⁶ ta vlatá ghəŋani ɲa varatá inda mnduha demdem‡. Tsaya skwi ya maga tsi ma fitik

† 1:13 Ngha ta slna gwal ghunay 8:3, 9:4-5. ‡ 1:20 Gray nda 1 La Kwareŋt 5:5,

2 Timute 2:17, 2 Timute 4:14. * 2:4 Gray nda Izekiyel 18:23. † 2:6 Gray nda Mata 20:28. ‡ 2:7 Gray nda 2 Timute 1:11.

ya fa Lazglafta. ⁷ Na tsaya kæl lu ka fatá i'i ka mnda mnay, ka mnda ghunay[‡] guli. Nda nza yu ka mnda taghanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda[§] ta gwada ta zlg hay nda ñuduf, nda kahwathwata. Tsakalawa da a wu, kahwathwata ta mnə yu.

I mi'aha nda zgwana

⁸ Ta kumay yu tama ta magay zgwana ma inda vli ta du'a nda kapatá dzvu ya nda ghu6a hezle' nda ta luwa, nda gatá sidi a wu, nda zlerdawi a guli wa.

⁹ Na mi'aha ya guli ná, ka nzakwa hahəŋ nda hba vgha manda ya ta raku. Ma laghu həŋ da rka nda dátá ghəŋ ya nda bla. Ma laghu həŋ da rka nda dasu, dər nda mizidikw, dər nda lgut ya nda bla dzvani* a tsi. ¹⁰ Ka rka həŋ ta rka nda ñərmata slnaha taŋ, manda ya ta ranja mi'aha ta maranťá zləŋay taŋ ta Lazglafta. ¹¹ Ma fitika tagha skwi ya guli, seftekwa ka marakw nzata, nda hanatá ghəŋ. ¹² Vlaŋ a yu ta tvi ta marakw ña taghanaftá skwi, dər ña ga mgham ta ghəŋa zgun wa. Seftekwa katsi nzata. ¹³ Adamu na taŋtaŋa mndu zlaganap Lazglafta, kada magaftá tsi ta Hawa. ¹⁴ Adamu a nanaf halaway guli wa, marakw ya nanaf tsi, ka kwalaghutá marakw ta snatá gwada Lazglafta[†]. ¹⁵ Dər má mantsa tsi, dza'a

mbanafmba Lazglafta ta marakw nda ma yayni ta zwani, ka gdavagda tsi ta ñavata ma zlg hay nda ñudufani, nda dvutá mndu, nda nzaku nda ghu6a.

3

Gwal ngha Igliz

¹ Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada ña faftá ghəŋ tida ya. Ka dvafdvá mndu ta slna nzakw ka mali ta ghəŋa Igliz katsi ná, ñərma skwi ya dvəŋ tsi. ² Dina ka nzakwa mali ta ghəŋa Igliz, ka mndu kul had rutsak tida, turtuk ka markwani, zlahafzlahá katsi ta ghəŋani, ta ndanay katsi ta ndanu tdukwa, dina ka nzakwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga taŋ, nda sna katsi ta taghanaftá skwi ta mndu, ³ ma nza tsi ka mndu ta sa ima inabi, ma nza tsi ka mndu ta sidi, ama le6tekw ka nzakwani. Ma nza tsi ka mndu ta ghazenzeŋ, ma nza tsi ka mndu dvutá ta tsedi. ⁴ Nda sna katsi ta ñanatá həgani, nda sna katsi ta zlahá zwanani ña nzakwa taŋ ka zwani ta sna gwada nda hanata ghəŋ guli. ⁵ Ka si sna a mndu ta ñanatá həgani wu katsi, wa kə'a dza'a lavinťá nghaftá Igliza Lazglafta na? ⁶ Ma nza tsa mndu ya ka lfida mndu ma zlg hay nda ñuduf, da glə tsi ta ghəŋ, da zləmbamtá tsi ma mndərga tsa guma tsanagha lu ta halaway ya. ⁷ Dina ka nzakwani ka mndu ya ta

§ 2:7 Gwal kul snanťá Lazglafta Da mu ta Luwa.

* 2:9 Gray nda 1 Piyer 3:3.

† 2:14 Aya 13-14: Ngha ta Zrafta 2:7, 21-22, 3:1-6.

ghubu dər gwal kul snanṭa Lazglafta, kada nzakwa tsi ka mndu kul had lu ta gagay nda gaga, da zləmbamtá tsi da dəbla halaway*.

Gwal ksa slna ma səla mnduha

8 Gwal ta ksa slna ma səla mnduha ya guli, dina ka nzakwa tan. Yaha həŋ pgha wirak his ma vu, yaha həŋ nzakway ka gwal ta sasaku, ka gwal ta zba tse di nda ta ghwadaka tvi. 9 Dina ka nzakway tan ka gwal ta nanatá kahwathwata ya marigin lu ma zlghay nda nɔdɔf nda fata ndanu kul had sana dga ghəŋ. 10 Dina ka dzəghantá həŋ karaku. Tahula tsa, ka had sana skwi nja mnafta ta həŋ wu katsi, laviŋlava həŋ ta nzakway ka gwal dza'a ksa slna ma səla mnduha. 11 Mantsa ya mi'aha ta ksa slna ma səla mnduha guli. Dina ka nzakwa tan. Had wu ka həŋ ta kuslemberaku, zlahafzlaha ka həŋ ta ghəŋa tan, ka nərmani ka həŋ nzakway ma inda skwi. 12 Mndu ta ksa slna ma səla mnduha ná, turtuk ka markwani, pərdəfpərdə katsi ta zlahazwanani nda gwal ga tan tani. 13 Ka nda tvani ta ksa gwal ta ksa slna ma səla mnduha ta slna katsi ná, ta vlanvla lu ta glaku ta həŋ ma inda vli. Laviŋlava həŋ ta gwada tan kul had zləŋ ma fatá ghəŋa tan ma zlghay nda nɔdɔf ma Yesu Kristi.

Hya skwi ta vlamata zlghay nda nɔdɔf

14 Ta vindi yu ta na delewer na nja gha ná, nda fa nɔdɔfa da ta labə da nghaghaghata. 15 Ala, ka gərdugərda yu katsi, dza'a nda sna ka kaka dza'a nzaku ma həga Lazglafta ta nzakway ka Igliz, hahəŋ gugudi ta dihanatá kahwathwata. 16 Manda va tsaya ná, dagala nzakwa skwi ya nda difa payaf Lazglafta, ta nzakway ka Kristi ya zlghaf mu.

Marigin mara Lazglafta ka mnda səla. Tudukwa nzakwani, ka Sulkum nda ghuḅa† maranta.

Nda nghan duhwalha Lazglafta, ka mnə lu ta gwada tida, nja inda gwal kul nzakway ka la Yahuda.

Ka zlghaftá mnduha ma inda vli ta ghəŋa hadik.

Ka klaghatá Lazglafta ta luwa da vla glakwani.

4

Tagha skwa gwal tsakalawi

1 Tsaliŋtsala Sulkum nda ghuḅa kazlay: Ma kdavakta fitik ná, dza'a zlanavazla sanlaha ta zlghay nda nɔdɔfa tan, ka laghwi da sna nja sulkumha ta nana mndu, nda tagha skwi ya ta klagapta ghwadaka sulkumha k'a.

2 Nja nanaghata gwal ta maga madgwirmadgwir, ta mna tsakalawi, ta həŋ. Vli ma ndana tsa mnduha ya ná,

* 3:7 Aya 2-7: Gray nda Titus 1:6-9. † 3:16 Gray nda Ruma 1:4.

manda datá kufur ghandand ma vu ya nzakwani. ³ Dza'a lmay hən ta kla marakw, dza'a lmay hən ta zay lu ta sanlaha ma skwa zay. Wya Lazglafta ta zlagigintá tsa skwiha ya ŋa zay gwal zlgħay nda ŋuduf, gwal nda sna ta kahwathwata. Ta zə hən ya, ŋa rfay tan ta Lazglafta ta ghəŋani. ⁴ Manda va tsaya, inda skwi zlagigin Lazglafta ná, dīna* nzakwani. Ka ta rfanagharfa lu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi ta zə lu, had sana skwi ŋa wudanaghuta wu, ⁵ kabga ghuḅin ghuḅa Lazglafta nda gwadani nda ya nda ma maga du'a guli.

Nzakway ka vərda mnda maganata slna ta Yesu Kristi

⁶ Ka taghanaftagha ka ta inda tsa skwiha ya ta zwanama katsi, dza'a nzakway ka ka ŋərma kwalva Yesu Kristi. Dza'a maraŋmara ka kazlay: Nda bagha ka nda gwada zlgħay nda ŋuduf, nda ya nda vərḁaka tagha skwi ya taghaf ka kə'a. ⁷ Zluŋzla ta gwada prukutunzumha ta gwadə halata mi'aha. Ŋavaŋa kagha, ka nza ka ta nzaku ma ndi'ata vgha gha nda Lazglafta. ⁸ Skwi dīna zavzava ŋa hwaya us ma vgha, ama sira a katu mida wa. Ndi'atá vgha nda Lazglafta katək na vərḁa skwi ta kata mndu ma inda skwi, kabga da tsatsi na ta ta imi ta sləmən ta ghəŋ nzaku ya ndanana, nda nzaku ya ta

kəma. ⁹ Nana gwada na ná, vərḁa gwada ya, nda ra ka tsu'afta inda mndu kul had sana dzudzukway. ¹⁰ Taghəŋa tsaya ta kəl mu ka dzatá vgha ka ŋavata ka maga slna, kabga nda fa ghəŋa mu ta Lazglafta ya nda hafu mida. Tsatsi ta nzakway ka mnda mba inda mndu, katkatatani gwal zlgħay nda ŋuduf. ¹¹ Tsaya skwi dza'a ka sladanata, ka taghay.

Nzanza ka mndu ŋa ksa sadani

¹² Yaha mndu da hertətata nzakwa gha ta ka zwan. Katək ná, nzanza ka ŋa gwal zlgħay nda ŋuduf, ka mndu ŋa kla sadani ma tva gwada, ma tva nzaku, nda ya ma tva nzaku nda ghuḅa. ¹³ Ma kdaku yu ka labə ya, ka gdata ka ta dzaŋanaftá gwada† Lazglafta ta mnduha, ka vla ka ta mbraku ŋa tan, ka tagha ka ta skwi ŋa tan. ¹⁴ Yaha ka da ganavatá masfa ta skwi ya vlagha Sulkum ma kagha, ya vlagha lu ma fitika mnata la anabi, ka faghaghatá la galata mndu ta dzvu ya. ¹⁵ Ŋafŋa ta vgha ta tsa skwiha ya, ka maga ka nda kdavakta ŋudufa gha, ŋa nghanja inda mnduha kaka ta dza'a ta kəma ta kəma. ¹⁶ Dasuwa ka ka nda nzakwa gha, dasuwa ka ka nda skwi ta taghə ka guli. Ndi'amndi'a mida. Ma tsa magay gha mantša ya, dza'a mbanaftha ka ta ghəŋa gha, nda gwal ta fata sləmən ka snay tani.

* 4:4 Gray nda Zlrafta 1:31. † 4:13 Ngha ta Lukwa 4:16-21.

5

*Vla ta hidaku ŋa inda gwal
zlgħay nda ŋuduf*

¹ Ma davə ka ta glata mndu. Nda đasuwa ká ka gwada nda tsi, manda skwi nda da għa*. Manda mna gwada ŋa zwanjama għa ka ka gwada nda zwana duhwalha. ² Galata mi'aha ya guli ná, manda mamaha għa, káka ngha həŋ. Ngha ta daghala mi'aha manda kwagħa ma għa kul had ndanantá sana skwi nda həŋ.

Mi'a wadgu

³ Vla ta glaku ŋa vərđaka mi'aha ka wadgu, ka matuŋulum. ⁴ Ka si mamu zwana tsa wadgu ya, ka zighihani a tsi katsi, tiŋəl hahəŋ dza'a zlrafta katanjta gwal ga tan, ŋa planamtá dzva tan. Tsaya skwi ta zdəganatá Lazglafta. ⁵ Tsa vərđa wadgu ta nzakway ka matuŋulum kul had mndu ŋa katanjta ya ná, ta Lazglafta fafta tsatsi ta ghəŋani. Had ta zlanjta maga du'a, ka tawa ghəŋ da Lazglafta nda fitik tani, nda rvidik tani, ŋa đawa katu da tsi wa. ⁶ Ama wadgu ya ta nzaku ta daghayakwani ná, nda mta tsaya dər má ta ndiri tsi. ⁷ Tsaya skwi dza'a ka havanaktá həŋ, kada nzakwa həŋ kul had rutsak ta həŋ. ⁸ Ka had mndu ta nghapta ka la tan, katkatatani la ma həga ga tan wu katsi, ɓliŋɓla tsa mndu ya ta zlgħay nda ŋuduf, mal

tsatsi badzatani ka mndu kul zlgħaftá Yesu.

⁹ Marakw ya mtu zə'ala tan ná, ta magay ka imani ta mku' mbsak, kada mbəđamta lu mataba mi'a wadgu. Tsa si turtuktuk yeya ka zə'al sanj tsi guli. ¹⁰ Ta ghubay ka lu ma ŋərma slnahani ta magə tsi. Va galanafgala katsi dina ta zwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga tan, ta mbazay katsi ta səla gwal zlgħay nda ŋuduf, ta katay katsi ta gwal ta sa duni, fafa katsi ta ghəŋani ka maga inda ŋərma slna. ¹¹ Yaha ka mbəđamtá mi'a wadgu ta ka daghali ma tsa mbsak ya, kabga bađu sli'avafta đva zgun ma vgha tan, ka dganatá həŋ nda Kristi ná, zbay tan ta dza'agəlta da zə'al. ¹² Dza'a ksay guma ta həŋ kabga ɓlanapɓla həŋ ta skwi ya si kura həŋ tanjan. ¹³ Taghəŋa tsa guli, had sana skwi ta magə tsi ta ghəŋa sli'ani da ra watgha həga ga mndu wa. Dza'a ra watgha həga ga mndu yeya a guli wu, dagala va yawa tan. Gwada kul nghanatá həŋ ná, tsaghuzlaram ka həŋ dida. ¹⁴ Tsaya tama, ta kumay yu ta sli'a mi'a wadgu ta ka daghali ya da zə'alha tan, ka yaya həŋ ta zwani, ka ngha həŋ ta həga tan, kada kwala ghumaha mu ta mna gwada kul raku ta amu. ¹⁵ Mamu sanlaha ta gi ghadata mbəđaghutá vgha, ka zluŋjta vərđa tvi, ka lagħwi mista halaway. ¹⁶ Ka mamu sana marakw ta zlgħaftá Yesu, nda mi'a wadgu ma

* 5:1 Gray nda Levitik 19:32.

mndəra taŋ katsi, ka kata tsi ta həŋ, yaha tsi zlanəŋtá Igliz, kada lavinŋta Igliz ta katanŋtá vərda wadguha ya ta dunjuŋwaku.

Gwal ngha Igliz

17 La galata mndu ta ksa slna dīna mataba Igliz ná, dīna ka vla glaku dagala ŋa taŋ. Katkatatani gwal ta mna gwada, nda gwal ta tagha skwi ŋa mnduha. 18 Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Had kuni dza'a hbunustá budzanŋ ta wi ta sla ta dga hya wu,» ka'a. Mantsa ya ka'a guli na: «Raŋra vlanŋtá nisəlani† ta mndu ta ksa slna,» ka'a. 19 Ma gi tsu'af ka ta gwada ta mnafta lu ta sani ma glata mndu ta ksa slna mataba Igliz. Ba mamu ka masləmtsək taḅ his ka hkən a tsi ta snanaghata. 20 Gwal ta ga dmaku ya, dvanaghadvā ta həŋ ta kəma inda mnduha, kada ganafta tsi ta zləŋ ta sanlaha.

21 Ta ndəḅa dzvu yu ŋa gha ta kəma Lazglafta, nda Yesu Kristi, nda ya ta kəma duhwalhani zabap Lazglafta. Snasna ta tsa gwada ya, yaha ka da laghwī da dva ghəŋ. Yaha ka da gala mndu nda gala. 22 Yaha ka da gi hwaya fanaghatá dzvu ta ghəŋa mndu ŋa vlanŋtá slna mataba Igliza Lazglafta. Yaha ka da hba huta mista mndu ta gatá dmaku. Ngha ta ghəŋa gha, yaha ka faftá rutsak ta vgha gha.

23 Yaha ka gdata ta sa imi kwenkwen, ama ka sa ka ki'a ta ima inabi, ŋa ghzla skwi ma huda gha, nda ya ŋa ghzla tsa gdata ta gdata ka kul dughwanaku ya.

24 Sanlaha ma mnduha ná, ta daḅi dmakwa taŋ, dər ta la a lu tsanaghatá guma ta həŋ. Ama tahula tsanaghatá guma ta həŋ ta nghavata ŋa sanlaha. 25 Manda va tsaya guli, ta nghaku ŋərma slna ta daḅi, dər má sabə a tsi ta daḅi gi hadahada wu, difaghuta a wa.

6

La vu'aha

1 Inda gwal ta ga vu'a, ka vla həŋ ta glaku ŋa danahəgaha taŋ, kada kwala mnduha ta raza Lazglafta, nda skwiha ya ta taghə mu. 2 Ka gwal zlgħay nda ŋuduf na danahəgaha taŋ katsi, yaha həŋ da kwal kul sna gwada da həŋ, kabga nzakwa taŋ ka zwanama ma zlgħay nda ŋuduf. Ka ŋavanə həŋ katək ka maganatá slna taŋ nda tvani, kabga tsa danahəgaha taŋ ta maganata həŋ ta slna ya ná, gwal zlgħay nda ŋuduf ta dvu Lazglafta həŋ.

Ma tsedi ta saba inda ghwadaka skwi

Tsaya skwiha ŋa taghay gha ŋa mnduha. Ka vla ka ta mbraku ŋa taŋ. 3 Ka lagha mndu ka tagha sana skwi tskəm, ka zluŋtá vərda ka gwada Mghama mu Yesu Kristi, nda skwi ya ta taghə

† 5:18 Ngha ta Vrafta ta zlahu 25:4 nda 1 La Kwareŋt 9:9, Mata 10:10, Lukwa 10:7.

mu ta ranjá zlg hay nda
 ɲudufa amu katsi, ⁴ tsa mndu
 ya ná, gla ghəj ta glə tsi,
 had sana skwi snəj tsi wa.
 Dughwana a ma ndanani
 wa, zlərdutawi nda mbaða
 gwada yeya snəj tsi. Ma
 tsaya ta saba drakuha, nda
 zlərdutawi, nda razuha, nda
 ghwadaka uwa'uwalakuha
⁵ nda zlərdutawi kul kdavakta
 mataba gwal kul had ghu-
 nislak ma ghəja tan. Snəgla
 a həj ta kahwathwata wa.
 Dina ná, skwi ɲa mutsa
 gadghəl ya ka hahəj ta
 ndanay.

⁶ Manda va tsaya nza-
 kwani, dina ná, mghama
 gadghəl ya, ka ta rfu mndu
 nda kuraghuta skwi ya da
 tsi. ⁷ An mndani, had sana
 skwi ya klaganam mu da
 ghəja hadik wa. Manda
 va tsaya guli ná, had sana
 skwi ya dza'a klinja mu
 guli wa. ⁸ Tsaya tama, ka
 mamu mu nda skwi ɲa zay,
 nda skwi ɲa suday ta vgha
 ya ná, prək mu nda tsa.
⁹ Ama gwal ta zba nzaku ka
 gadghəl ná, ta dədamdəða
 həj da skwi ta dzəgha mndu.
 ɲa dədamta tan da dəbla
 ghwadaka mnduha ta badza
 mndu, nda ya ta zadanatá
 mndu ɲa dekdek. ¹⁰ Dvutá
 tsemi ná, ta klakkla ta slrəja
 inda ghwadaka skwi. Ma
 tsa dvuta tan ta tsemi ya, ka
 zlanavatá həj ta zlg hay nda
 ɲudufa tan, ka garaḅ tsi ta həj
 katakata.

*Vərdaka vula zlg hay nda
 ɲuduf*

¹¹ Ama kagha mnda
 Lazglafta, wara ta tsa skwiha
 ya. Ka zba ka ta tva nzaku
 tdukwa, nda tva ndi'anavatá
 vgha ta Lazglafta, nda
 tva zlg hay nda ɲuduf, nda
 tva dvutá mndu, nda tva
 ksa ɲuduf, nda tva nzaku
 leḅtekwa guli. ¹² Lma ta
 vərda lma zlg hay nda ɲuduf.
 Zak za ta hafu ɲa kdekedzen,
 kabga hgafhga Lazglafta ta
 kagha ta ghəjani ma mnanja
 gha ta ɲərmata zlg hay nda
 ɲudufa gha ta kəma ndəghata
 masləmtsəkha. ¹³ Ka yu ta
 mnaghata ta kəma Lazglafta
 ta vla hafu ɲa inda skwi,
 nda ya ta kəma Yesu Kristi
 ta mniginjá vərda gwada
 ta kəma Pwanəs Pilat* ná,
¹⁴ ka ɲanata ka ta na gwada
 ta mnaghata yu na. Ka
 nzata ka kul had sana skwi
 ta kagha, kul had rutsak,
 ha ka sagha fitik dza'a kəl
 Mghama mu Yesu Kristi ka
 maravata. ¹⁵ Dza'a mar-
 avamara badu fitik ya tsaf
 Lazglafta. Da tsa Lazglafta
 ya inda mbraku. Tsatsi
 Lazglafta turtuktuk. Tsatsi
 dzuḅaya zdaku. Tsatsi ta ga
 Mgham ta ghəja mghamha†.
 Tsatsi mgham ta malaptá
 mghamha. ¹⁶ Tsatsi turtuk-
 wani kul had ta mtavata,
 ta nzaku ma tsuwadak kul
 lavinjá mndu ta bhanavata.
 Had mndu ta kdə nghanja
 wa. Had mndu dza'a lavinjá

* 6:13 Ngha ta Yuhwana 18:36-37, 19:11. † 6:15 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17, Zabura 136:3. ‡ 6:16 Gray nda Zabura 104:2, Sabi 33:20, Yuhwana 1:18.

nghan̄ta‡ guli wa. N̄ani glaku,
nda mbraku, ɲa kdekedzen̄.
Amin!

*Vlan̄tá hidaku ta gwal ka
gadghəl*

¹⁷ Mnanamna ta gwal ka
gadghəl ma na ghəɲa hadik
na, yaha hən̄ da ghərɓaku,
yaha hən̄ da laghwi da faftá
ghəɲa tan̄ ta gadghəla§ tan̄ ya
dza'a kwal kul nzɗavata. Ta
Lazglafta ya ta vlamatá inda
skwi ka haslay ɲa nzakwa
mu nda rfu ka hən̄ faftá
ghəɲa tan̄. ¹⁸ Mnanamna
ta hən̄ ka maga hən̄ ta
zɗaku. Ka sganaghata hən̄
ta maga skwiha d̄inad̄ina.
Mnanamna ta hən̄ ka muvla
hən̄ ta muvla, ka vla hən̄
ta skwi ɲa katan̄tá sanlaha
nda tsi. ¹⁹ Ka mantsa ya ka
hən̄ magay, dza'a tskanatska
hən̄ ma ɲərma vli ta skwiha
tan̄, ɲa slafta tan̄ tida baɗu
mahtsim*, kada mutsafta
hən̄ ta vərɗa hafu.

Dzatá ghəɲa gwada

²⁰ Timute ɗa, ɗasuwa ka
ka ɲanatá skwi ya fagham
Lazglafta ma dzvu. Ma fam
ka ta wa gha da gwadaha ka
bətɓət kul gra vgha nda zl-
ghay nda ɲuduf, nda tagha
skwi ya ta mnə lu kazlay:
Snan̄tá skwi kə'a ya, tsaw
tsakalawi ya. ²¹ Ma famtá
ghəɲ ka tagha tsa skwiha ya,
kəl sanlaha ka Pakzlḡhay nda
ɲuduf. Ka nza zɗakatahuda
Lazglafta nda kaghuni!

§ 6:17 Gray nda Lukwa 12:20. * 6:19 Gray nda Mata 6:20.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ɲa 2 Timute

Ga zgu

¹ I'i Pwal ta vindaftá na defteri na. Nda nza yu ka mnda ghunay Yesu Kristi, manda ya kumaf Lazglafta. Nda fa yu ɲa mna gwada ɲa mnduha ta ghəɲa gwada ta hafu, ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməɲ ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi.

² ɲa kagha Timute* zwanja da, ya ta dvu yu ta vindaghafta yu. Ka vlaghavla Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu ta zdakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zdakwani tani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta ghəɲa kagha. ɲani ta maganata yu ta slna nda ɲudufa da turtuk, manda ya si ta maganata† dzidziha da. Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta nda fitik tani nda rvidik tani ya ná, ta havay yu ta kagha. ⁴ Havakta da ta fitika mbəzay gha ta ima taw ná, ta mamay yu katakata ta nghəglantá kagha, kada ndəghafta ɲudufa da nda rfu. ⁵ Ta havay yu, ya kaka zlglafta kahwathwata nda ɲudufa gha ta Yesu Kristi. Tsa zlglafta nda ɲuduf ya ná, tinəl midza gha Luwis ta zlglafta,

ka fintá ma gha Unis. Grafgra yu kazlay: Zlglafta kagha guli kə'a. ⁶ Tsaya ta kəl yu ka havglaghakta, yaha ka da wudintá skwi ya vlagha Lazglafta, ma fitika faghaghata da ta dzvu ya. ⁷ Sulkum ya vlama Lazglafta ná, ɲa zbukwa vgha a wa. Katək ná, ta mbrə nda mbra ta amu. Ta vlamavla ta dvu nda ksanatá ghəɲ.

⁸ Yaha ka da hula mna gwada ta Mghama mu. Yaha ka da hula mna gwada ta i'i tsam lu ma gamak ta gwada ta tsatsi ya guli. Katək ná, zlglafta ta ghuya danwa kawadaga nda i'i ta ghəɲa Lfida Gwada, nda fata ghəɲ ta mbraku ya ta vlə Lazglafta. ⁹ Tsatsi ta mbamafta. Ka hgaftá tsi ta amu ɲa nzakwa mu ka mnduhani. Nza a kabga vəl magata mu ta skwi dina wu, ama mantasa ya kurata tsi nda zdakatahudani. Tsa zdakatahudani ya, vlamavla lu nda ma Yesu Kristi ma kdaku lu ka fatá ghəɲa hadik. ¹⁰ Ka maravatá tsi ndana tama nda ma zlagapta Yesu Kristi, mnda mba amu. Tsatsi ta klintá mbrakwa mtaku, ka maramata nda ma Lfida Gwada ta tva nzaku nda hafu ɲa kdekeden.

¹¹ ɲa mna tsa Lfida Gwada ya ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda fata Lazglafta ta i'i ka mnda ghunay, ka taghay‡ da ɲa tan. ¹² Ta ghəɲa tsaya ta kəl yu ka ghuya na danwa na. Ama ksa a hulani ta i'i wu,

* **1:2** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1. Gray nda 1 Timute 2:7.

† **1:3** Ngha ta Filipiya 3:4-5. ‡ **1:11**

kabga nda sna yu ta mndu ya faf yu ta ghəŋ tida. Grafgra yu guli kazlay: Mamu tsatsi nda mbraku, ɲa ɲanatá tsa Lfida Gwada fadim tsi ma dzvu ya ha ka sagha fitika tsa guma kə'a.

¹³ Ka nza kahwathwata gwada ya snan ka da i'i ka skwi ɲa klay gha ta sadani. Ka nzamta ka ma zlgħay nda ɲuduf, nda ya ma dvu ya vlama Yesu Kristi. ¹⁴ ɲanaɲa ta ɲərma tagha skwi ya fagham lu ma dzvu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuɔa, ya ta nzaku ma amu ya.

¹⁵ Nda sna ka kazlay: Zlidivazla inda gwal ta hadika Asiya kə'a. Tekw i Fizel nda Hermuzena mataba tan. ¹⁶ Ka marananɲmara Lazglafta ta tawa hidahidani ta ghəŋa həga ga Unesifura, kabga si ta gdagdā ta ksidimta ɲuduf. Ksaf a na tsatá i'i ma gamak na ka hula wa. ¹⁷ Katək ná, ma ɔhagaghatani da luwa Ruma, ka zbə tsi ta i'i ka ɲdanɔa, ka slaftá tsi ta i'i. ¹⁸ Má ka vlanɔvla Mgham Yesu Kristi ta mutsaftani ta tawa hidahida Lazglafta badu fitika tsa guma. Mal kagha guli nda sna ta katu ya katiha tsi ma nzakwa da ma luwa Afisus.

2

Nzanza ka vərɔdaka sludza Yesu Kristi

¹ Kagha tama zwanɔa da, mbra ta vgha ma zɔakatahudi vlama lu ma Yesu Kristi. ² Skwi ya snan

ka da i'i ta kəma ndəghata masləmtsəkha ya, taghanaf-tagha ta ɲərma mnduha ta lavinjta taghanafta sanlaha guli.

³ Su'a ta ghuya danwa ta slaghaghata ta ghəŋa gwada ta Yesu Kristi, manda ya ta su'u vərɔda sludzi. ⁴ Ka ta ga sludzi mndu katsi, had ta laghwi da famta ghəŋani manda ya ta magə hamata mnduha, ka ta kumay tsi ta zɔanafta ɲudufa malani wa. ⁵ Manda tsaya mndu ta hwaya guli. Ka hwaya a tsi ta tsa hwaya ya nda tvani* wu katsi ná, mutsaf a ta nisəlani wa. ⁶ Mndu ta ɲavata ka hva guli ná, tinəl tsatsi ta za yakwani. ⁷ Ndana ta skwi ta mnaghata yu. Ka ta ndanay ka katsi, dza'a vlaghavla Lazglafta ta tva snatá inda skwi.

⁸ Havakhava ta Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka zivra Dawuda, tsatsi ta sli'agapta nda hafu mataba gwal nda rwa, manda ya ta taghə na Lfida Gwada ya ta mnə yu na. ⁹ Taghəŋa tsa Lfida Gwada ya ta ghuya yu ta danwa ha ka tsamtá i'i ma gamak manda mndu ta magatá ghwadaka skwi. Ama dər má mantsa tsi, hbam a lu ta gwada Lazglafta wa. ¹⁰ Tsaya ta kəl yu ka su'a inda skwi, ɲa mutsafta gwal zabap Lazglafta ta ɔakwa tan, kada mutsafta hahəŋ guli ta mbaku ta nzakway ma Yesu Kristi, ɲa nzakwa tan ma glaku kul had kɔavaktani ya.

* 2:5 Gray nda 1 La Kwareŋt 9:24-27.

¹¹ Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada nda ra ya.

Ka mtumta mu kawadaga nda tsi, dza'a nza-kway mu nda hafu kawadaga nda tsi guli.

¹² Ka ta su'ay mu ta ghuya danwa kawadaga nda tsi, dza'a gay mu ta Mgham kawadaga nda tsi guli.

Ka sna a nni ta kagha wu ka mu nda tsi, sna a yu ta kaghuni guli wu, ka'a dza'azlay nda amu.

¹³ Ka dər nza a mu ka nərma mndu tawa irani wu, tsatsi tani, ta nzakwani tsatsi[†] ka nərma mndu,

kabga laviŋ a tsatsi ta mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a nda ghəŋani wa.

Mna ta vərđaka gwada Lazglafta

¹⁴ Havanakhava ta tsa skwiha ta mnaghata yu ya ta sanlaha. Mnanamna ta həŋ ta kəma Lazglafta, ka zlanŋta həŋ ta zlərdawi ta ghəŋa gwadaha. Had sana skwi ta katanŋta tsa zlərdawi ya ta mndu wu, ta ghəŋa zadinŋta gwal ta snay yeya katək ta zadinŋta tsi. ¹⁵ Kagha, navaŋa ka nzakwa ka ta kəma Lazglafta ka mndu nda ndəha, ka mnda maga slna kul had hula ta ksafu ma slnani, ta mna vərđa gwada nda tvani. ¹⁶ Ma fə ka ta wa gha da gwadaha ka bətbət kul ksa vgha nda zlgħay nda

nuduf, kabga gwal ta famtá ghəŋa tan da mndərga tsa gwadaha ya ná, ta sgaku nda sga di'inŋaghuta tan nda Lazglafta. ¹⁷ Gwada ma wa tan guli ná, manda tsakwa gurdza nzakwani. Tekw i Himene[‡] nda Fileta mataba tsa mnduha ya. ¹⁸ Zluŋzla həŋ ta tva kahwathwata. «Nda ghada luta sli'agapta ma mtaku,» ka həŋ ta mnay. Mantsa ya ka həŋ ta zlam-binŋta sanlaha ma zlgħay nda nudufa tan. ¹⁹ Tsaw tsa dihatá dughwaŋa skwi thaf Lazglafta ya ná, gigidavaf a wa. Wya ka lu vindafta ta tsa dughwan ya: «Nda sna Mgham Lazglafta ta gwal ta nzakway ka nani[§].» Ka lu guli na: «Inda mndu ta mnay kazlay: Na Mgham Lazglafta yu kə'a ná, ka mbədanambəda tsi ta hul ta maga ghwadaka skwi,» ka'a.

²⁰ Huzla tsatsaf lu nda dasu nda ya nda ghuva tili yeya a ta slanaghata lu ma həga dagala wa. Fidatá fu sanlaha, tsatsaf nda rbiŋl lu ta sanlaha. Na maga slna bađu gwada dagala sanlaha, na maga slna nda hamata fitik sanlaha guli. ²¹ Ka Zlanŋzla mndu ta maga tsa ghwadaka skwiha mnə yu ya katsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka guram nda huzla ta kəl lu ka ksa slna nda tsi bađu gwada dagala, ya faghu lu nda paya na maga inda slna dinadina.

Nzanza ka vərđa mnda ksa

[†] 2:13 Aya 11-13: Gray nda Ruma 6:8, Mata 10:33 nda Lukwa 12:9, Mbsak 23:19.

[‡] 2:17 Himene: Ngha ta 1 Timute 1:20.

[§] 2:19 Gray nda Mbsak. 16:5.

slna Mgham Yesu

²² Tsaghutsa ta vgha nda ghwadaka ndanu ya ta kumə duhwal ta magay. Zba ta tva maga skwi tdukwa, nda tva zlghay nda nuduf, nda tva dvu, nda tva zdaku kawadaga nda gwal nda ghu6a nudufa tan, ta hga hga Mgham Lazglafta. ²³ Ma fam kagha ta wa gha da zlerdutawiha ka bətbət, kul had hayhayani, kabga ta sabsa zlerdawi mida. ²⁴ Vani ná, had mndu ta ksa slna Mgham Lazglafta ta zlerdawi wa. Katək ná, ta mamay ká inda mnduha ta tsa mndu ya, laviŋlava katsi ta taghanaftá skwi ta mnduha. Ta ksay katsi ta nuduf ma skwi ta mnə mnduha tida. ²⁵ Nda hanatá ghəŋ katsi gwada nda gwal ta mbadanafatá gwadani. Ka waya ka skwi dza'a vlanvla Lazglafta ta tvi ta həŋ ŋa mbadanafatá tan ta nzakwa tan, ŋa snanŋa tan ta kahwathwata. ²⁶ Ŋa vrakta ghəŋa tan, ŋa ndapta tan ma də6la halaway ya si ta ksaghutá həŋ ŋa snanatá skwi ta kumə tsi.

3

Kdavakta fitik

¹ Wya skwi ŋa snanŋa gha: Ma kdavakta fitik ná, dza'a mamu ghuya danwa, ² kabga dza'a nzakway mnduha ka gwal ta dvutá ghəŋa tan, ka gwal ta dvutá tseđi, ka gwal ta ghərbaku, ta gla ghəŋ, ka gwal ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta, ka gwal kul had nzi'ŋa tan ta dadaha tan, ka

gwal kul had ta rfa mndu, ka gwal kul had ta zləŋa Lazglafta. ³ Dza'a nzakway həŋ ka gwal tənŋəŋa ghəŋa tan, ka gwal kul had ta tawa hidahida ta mndu, ka gwal ta tsanavatá gwada ta mndu, ka gwal kul zlahavata, ka gwal ta sidi, ka gwal ka ghuma skwi dina. ⁴ Dza'a nzakway həŋ ka gwal ta dzawaptá mndu, ka gwal ta valafta ta mndu, ka gwal ta ghərbuta ma vəl gla ghəŋ. Mal skwi ta zdəganatá həŋ dvu həŋ ka Lazglafta. ⁵ Manda va gwal ta tsə6bu ŋa Lazglafta ka həŋ ta nghə lu, ama va a həŋ ta snanŋá mbrakwa Lazglafta wa. Ma guyə ka ta vgha nda mndərga tsa mnduha ya guli. ⁶ Mamu sanlaha mataba tan ta ra watgha, ka dza'a da həga da həga ga mndu da gataftá mi'aha kul had mbrakwa tan, hbu dmaku ta həŋ, ta zawataku hara'utiri kavghakavgha ma ghəŋa tan. ⁷ Inda fitik həŋ ta tagha skwi mndani, ama triđ, laviŋ a həŋ ta snanŋá kahwathwata wa. ⁸ Manda va pghay pghə i Zanes nda Yambres ta ghəŋ ghəŋŋaghəŋŋa nda Musa ghalya ya ná, manda va tsaya ta pgha sanlaha ma tsa mnduha ya ta ghəŋ ghəŋŋaghəŋŋa nda kahwathwata. Gwal nda hwada ghwinzлак tan həŋ. Had hayhaya zlghay nda nudufa tan wa. ⁹ Ama had həŋ dza'a zaptá mtak wa. Gi dza'a nda ngha inda mnduha ta tsa tsabakwa tan ya, manda va tsa ŋa i Zanes nda Yambres ya.

Vla hidaku

10 Ama kagha, ksafksa kagha ta skwi ta taghə yu, nda tva nzakwa dá, nda klatá ghəŋa slna ta magə yu, nda tva zlgħay nda ŋudufa dá, nda ksa ŋuduf ta ksə yu, nda ya ka yu ta đvutá mnduha, nda ya ka yu ta gđavata. Nda sna kagha guli ¹¹ ta tsa giri ya gidíp lu, nda ghuya đanwa ya ghuyđíp lu ma luwa Anťakiya, nda ya ma luwa Ikwaniya, nda ya ma luwa Listra ya. Wati ma giri ya kul gidíptá lu na? Nduk nda tsaya ná, Lazglafta ta katagidípta ma indani*. ¹² Nziya nza tsi, inda gwal ta kuma nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ma ndi'atá vgha nda Yesu Kristi ná, dza'a ganapga lu ta iri ta həŋ. ¹³ Ama ghwadaka mnduha nda gwal nənba mnduha ná, ta kəma ta kəma ta bədzakwa nzakwa taŋ. Dza'a nənbaŋnənba həŋ ta sanlaha, dza'a nənbaŋnənba həŋ ta ghəŋa taŋ guli. ¹⁴ Ama kagha, ma skwi ya taghaf ka, káka gđavata. Ka fafta ka ta ghəŋa gha dar tida, kabga nda sna ka ta mndu ta taghaghaf†. ¹⁵ Daga ma ga zwanja gha, nda sna ka ta skwi ma vindatá gwada nda ghuđa ta nzakway ka gwada Lazglafta. Dza'a vlagħavla ta đifil ta kla mndu da mbaku nda ma zlgħaftá Yesu nda ŋuduf. ¹⁶ Inda skwi nda vinda ka gwada Lazglafta ná, Lazglafta ta mnafta. Dina

ŋa tagha kahwathwata, ŋa đagintá krughuvi, ŋa payaftá mndu, ŋa taghanaftá nzaku tđukwa ta mndu, ¹⁷ kada nzakwa mnda Lazglafta nda payatá vgha prək ŋa maga inda skwi ŋa maga skwi đina.

4*Mna ta gwada Lazglafta*

¹ Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma Yesu Kristi, ya ta dza'a da tsa guma ta ghəŋa gwal nda hafu nda ya ta ghəŋa gwal nda rwa. Ka yu ta mnaghata nda ma hga sagha ya dza'a sagha Kristi, nda ya nda ma ga mghamani ná, ² mna ta gwada Lazglafta, ka gđata ka ta vrafta tida, dər ma fitikani tsi, dər ma fitikani a tsi wu. Zlaha ta gwal ta maga ghwadaka skwi, dva ta həŋ, vla ta mbraku ŋa taŋ, hbatá ŋuduf ka tagha ka ta skwi ŋa taŋ, ³ kabga mamu sana fitik dza'a sagha ŋa kwala mnduha kul snəgəltá vərđaka tagha skwi. Ŋa lagħwa taŋ sna skwi ya ta kumə ghəŋ taŋ. Ŋa lagħwa taŋ da mbala ghwadaka gwal tagha skwi ŋa taghanatá skwi ya ta kumə həŋ. ⁴ Dza'a nu'afnu'a həŋ ta sləməŋa taŋ yaha həŋ snanťá kahwathwata, ka mbədagħutá vgha da sna tsakalawi. ⁵ Ama kagha ya, gđavagđa gha ma ghunislaka gha, su'a ta ghuya đanwa, magatá kahwathwata slna mndu ta mna Lfidá Gwada.

* **3:11** Anťakiya (ma Pisidi,) Ikwaniya, Listra: Ngha ta Slna gwal ghunay 13-14. Mgham ma indani: Gray nda Zabura 34:20. † **3:14** Ngha ta 1:5, 2:2.

Kdanafkda ta slna nzakwa gha ka mnda maganata slna ta Lazglafta.

⁶ I'i, nda maga fitika da, taghwan a yu ka mtaku wa. Ndusak ndusa fitika sli'a da. ⁷ Vulavula yu ta vordaka vulu, kdanakkda yu ta vordaka hwaya da, nana ya yu ta zlg hay nda nudufa da. ⁸ Ndanana, ta kzlaykzlay nisela vel zaktada da ta ghwa ta i'i. Tsa nisela ya na, zewzewa mbaku ya dza'a vlihata mnda tsa guma tdukwa, badu fitika tsa guma. Na da ndaghana da yeya a wu, nduk nda inda gwal ta kzla dfafta saghani.

Skwi nghadap Pwal kaghana

⁹ Ka navata ka ka sabi slidighata misimmisim. ¹⁰ Wana zlidivazla na Demaska*, kabga laghula dvuta skwa ghana hadik, ka sli'afata tsi ka laghwi da luwa Tesalunik. Laghula na Kresen ta hadika Galat, ta laghu Titus ta hadika Dalmatiya guli. ¹¹ Lukwa turtukwani yeya tavata i'i. Ta sabo ka ya, ka klaganapta ka nda Markus, dza'a katay ta i'i katakata ma slna[†] da. ¹² Ghunaghaghuna yu ta Tisik da luwa Afisus[‡]. ¹³ Ta sabo ka ya, ka laba ka nda ma luwa Truwas, ka

klagidipta ka ta lguta ghzla mtasla da ga Karpus ya. Ka klaganapta ka nda defterihia, katkatatani, tsa ka huta[§] ya.

¹⁴ Dagala ghwadaka skwi magiha Alegzandra ta nza-kway ka dgha. Mgham Lazglafta dza'a planamta skwi maga* tsi. ¹⁵ Kagha guli, dasuwa kaka nda tsi, kabga nanza ghernagherna nda skwi ya ta mnə mu.

¹⁶ Badu tanjana lagha da da guma da mbada gwada ta ghana da na, had sana mndu ta katihata wu, zlidivazla han demdem. Ma tsunus Lazglafta ta gumani ta han. ¹⁷ Tsaw nanza Mgham Lazglafta kawadaga nda i'i, ka vlihatata tsi ta mbraku, kal yu ka kdanaktata mna gwadani, ka snanta inda gwal kul nzakway ka la Yahuda. Katigipkata Lazglafta guli ma wa rveri. ¹⁸ Nda sna yu guli na, dza'a katigipkata Lazglafta ma inda ghwadaka skwi. Dza'a katay ta i'i na lafa da ta luwa da vla ga mghamani. Nani glaku na kdekeden. Amin!

Gazgu

¹⁹ Ka ganaghata ka ta zgu ta i Priskila, nda Akilas, nda gwal ga Unesifura[†] tani guli. ²⁰ Ta ma luwa Kwarent na

* **4:10** Demaska: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimuj 24. Tit, ngha ta 2 La Kwarent 8:23, Galat 2:3, Tit 1:4. [†] **4:11** Lukwa: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimuj 24. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, Kwalasuha 4:10 Filimuj 24. [‡] **4:12**

Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, Afisus 6:21. 22, Kwalasuha 4:7. 8. [§] **4:13** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:6. Delewera: Huta rini, katkatatani na tuwak,

ka na gu a tsi ta payafta lu na vindi tida. * **4:14** Alegzandra: Ngha ta 1 Timute 1:20. Mgham, skwi ya maga tsi: Grafgra nda Zabura 62:13, Mahdihi 24:12, Ruma 2:6. [†] **4:19** I Priskila nda Akila: Ngha ta Slna gwal ghunay 18:2. Unesifura: Ngha ta 1:16-17.

Irasta. Ma luwa Miletus zlanata yu ta Trufim kul dughwanaku‡. ²¹ Ka ηavata ka, ka sabi misimmisim ma kdaku fitika mazlam.

Ta ga zgu i Yubulus, nda Pudeŋsa nda Linusa, nda Klawdiya, nda inda zwanama, ηa gha.

²² Ka nza Mgham Lazglafta nda kagha.

Ka nza zɔakatahuda Lazglafta guli nda kaghuni demdem!

‡ **4:20** Irasta: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:22, Ruma 16:23. Trufim: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, 21:29.

Tsgħa ta Iwa Pwal ña Titus

Gazgu

¹ Ii Pwal ta nzakway ka kwalva Lazglafta, ghunatá mnda Yesu Kristi, ña katanjá mnduha dagap Lazglafta ña nzakway ka ñani, ña snanamtá hən ta vərđaka tagħa skwi ta maramatá tva nzaku ta zdəganatá Lazglafta ya. ² Ña nzakwa tañ nda fatá ghən ta mutsa hafu ña kdekedzen, kabga ghadaghada Lazglafta kul had ta tsakalawi ta tamaftá imi ta sləmən, ma kđaku tsi ka tsaftá ghəña hadik. ³ Ka kliginjá Lazglafta ta gwadani ña mnduha ma fitik ya kumanj tsi nda ma mna gwadani. Tsatsi Lazglafta mnda mba mndu ta ghunaftá i'i ña magay.

⁴ Ña kagħa Titus*, vərđa zwanja dā ma zlghay nda ħuduf ta vinda yu. Ka nza zdakatahudi nda zdakwa Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi mnda mba amu kawadaga nda kagħa.

Mndərga nzaku ta ranjá mnda mali mataba guyata ghən

⁵ Zlagħazla yu ma luwa Kret ña payanata għa ta skwiha ta padaku. Ka zabapta ka ta gwal ngha Igliz ma inda luwa manda

ya tagħghaf yu. ⁶ Tsa gwal dza'a zabapta ka ya ná, gwal kul had gwada ta ghəña tañ katsi, gwal turtuk turtuk markwa tañ, zlghafzlgħa ka zwana tañ ta Yesu, ksu a sli'ij ta hən wu, had hən ta mbrəs wu, katsi. ⁷ Mndu kul had gwada ta ghəñani katsi, kabga sīna Lazglafta ta magə tsi. Má ma nza tsi ka mndu tsu'aslanjanja, ka mndu ta gufwaku ħudufani, ka mndu ta ghuyaku, ka mnda ghazenzən, ma nza tsi ka mndu ta nənəaptá mndu ma tsemi. ⁸ Ta tsu'ay katsi ta mndu ga tañ, ta đvay katsi ta maga skwi đina, mndu nda hanata ghən katsi, tđukwa mndu katsi, mndu nda għuəa katsi, mndu ta ngha ghəñani katsi. ⁹ Mndu ta laviñta ñanata gwada Lazglafta tađta skwi manda va ya tagħanaf lu katsi. Tsaya dza'a kəl tsi ka pərđafta katanjá sanlaha nda tagħanaftá skwi tđukwa manda va ya ta raku ta hən, ña marananjá krughuva tañ ta gwal ta mbəđanaftá† gwada.

¹⁰ Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha gwal kul had ta sna gwada da mndu, ta tsabaku, ta babara mnduha. Wya mal mataba gwal nda tsatsa fafađa tañ na tsa gwal ta maga tsa skwiha ya. ¹¹ Ka hanaf ta lu ta wi ta hən, kabga ta əadza nzaku ma həga ga mndu hən nda tagħa skwiha kul raku ña mndu, ña mutsa skwi ta tvi kul đinaku.

* **1:4** Tit: Ngha ta 2 La Kwarentj 8:23, Galat 2:3, 2 Timute 4:10. † **1:9** Aya 6-9: Gray nda Timute 3:2-7.

¹² Ka sana slayan mataba la Kret ta mnay na: «Tsakalawi slna la Kret, la tsuday hən, la yadī, la mahahau' hən,» ka'a. ¹³ Ta ɲa tsa mndu ya tsa gwada ya. Mantša tama, dvanaghadvā ta hən ka ɲdanɔda, ka ksa hən ta tva Lazglafta dina. ¹⁴ Dəvanagha dva ta hən ka zlanɲta hən ta sna tsa garaku ta garə la Yahuda, nda tsa zlahuha mnduha ta mbədanatá hul ta kahwathwata ya. ¹⁵ Nda ghuᅇa inda skwi demdem ɲa gwal nda ghuᅇa. Had skwi nda ghuᅇa da gwal kul ghuᅇaku kul zlghaftá gwada Lazglafta wu, dina a ndana tan wu, dina a ghunislaka tan wa. ¹⁶ Nda sna ɲni ta Lazglafta ka hən ta mnay, nda ta tva skwi ta magə hən ya ná, sna a hən ta Lazglafta wu, nda nza hən ka skwa mbiday ka gwal mbrəs, laviɲ a hən ta magatá skwi dina dər ka ki'a wa.

2

Tva nzakwa mnda zlghay nda ɲuduf

¹ Wya skwi dza'a kagha magay: Navaɲa ka tagha ka ɲa mnduha ta hyahya skwi ta ghəɲa dina. ² Ka mna ka ɲa la galata mndu, ka nzata hən nda hanatá ghəɲ ka gwal nda ra vla glaku ɲa tan, ka gwal nda vərɔda ghunislak da hən, nda zlghay nda ɲuduf tɔdukwa, nda vərɔda ɔvu, ka nzata hən ka gwal ksa ɲuduf guli. ³ Mantša ka ka da mnanatá la galata mi'aha guli, ɲa magay tan

ta ɲərma skwi manda ya ta zdəganatá Lazglafta. Yaha hən da tsa mndəra mndu, yaha hən da ghuyaku, ka tagha hən ta skwi ɔinadina ɲa sanlaha. ⁴ Mantša ya tama dza'a kəl hən ka taghanaftá daghala mi'aha ta ɔva zə'alha tan nda zwana tan, ⁵ nda tva ndanu tɔdukwa, ta hən. Ka nzakwa hən ka gwal nda ghuᅇa. Ka ɲanata hən ta həga tan dina. Ka nzakwa hən ka ɲərma mi'aha. Ka sna hən ta gwada da zə'alha tan. Mantša ya ka hən da magay kada kwala lu ta vza rutsak ta gwada Lazglafta.

⁶ Ka mnanata ka ta zwana duhwalha guli, ka hananata hən ta hən ⁷ ma inda skwi. Kagha guli, ka maga ka ta skwi dina ɲa nghay tan ta kagha, ɲa ksay tan ta sada gha. Nda ɲuduf turtuk káka tagha skwi ta taghə ka ɲa tan. Yaha ka da tsabaku. ⁸ Hyahya gwada káka mnay, ɲa ksutani ta gwal mbaɔanaftá gwada ka hula kada kwala hən mutsaftá vzaftá rutsak ta amu.

⁹ Ka mnanata ka ta la vu'aha guli, ka sna hən ta gwada da danahəga tan ma inda skwi. Ka maganata hən ta skwi dza'a zɔanaftá ɲuduf ta hən. Yaha hən da mbaɔawi nda hən guli. ¹⁰ Yaha hən da kasantá skwiha tan. Nərma skwi ka hən da magay katak, kada grafta danahəga tan kazlay: Tɔdukwa mnduha hən kə'a. Mantša dza'a kəl mnduha ka ghuba tsa skwiha ta taghə mu ta ghəɲa Lazglafta mnda mba amu ya.

Mbanafta Lazglafta ta mnduha ma dmakwa tan

¹¹ Dina ka magay mnduha Lazglafta ta tsa skwiha mnə yu ya, kabga maranmara Lazglafta ta zdakatahudani ta nzakway ka dzuḅaya mbaku ṅa inda mnduha demdem, ṅa mutsay tan ta mbaku. ¹² Tsa zdakatahudi vlama Lazglafta ya, ta taghamatá kwal kul mbədglanatá hul, ṅa kwal kul maməgəltá skwa ghəṅa hadik, ṅa nzay mu ta nzakwa mu ma na ghəṅa hadik na nda hanatá ghəṅ, nda maga skwi tdukwa, nda sna gwada Lazglafta, ¹³ ma na nzakwa mu ta kzla ṅərma fitik faf mu ta ghəṅ tida dza'a maravata glakwa Lazglafta dagala, ta nzakway ka Yesu Kristi mnda mba amu ya, ¹⁴ ta vlatá ghəṅani ka mtuta ma vla mu ṅa varagamapta ma dmakwa mu, ṅa nzakwa mu ka gwal nda ghuḅa ta kəmani, kada nuta mu ka mnduhani ta mama maga ṅərma* slnaha inda fitik.

¹⁵ Mantsa ya káka da taghanaftá həṅ. Ka vlanṅa ka ta mbraku ta həṅ. Ka dvanaghata ka ta gwal kul sna gwada nda inda mbraku ya vlagha Lazglafta. Yaha mnduha da hərtəta ta kagha.

3

Nzaku ta ranṅá mnda zlgay nda ṅuduf

¹ Havanakhava ta gwal zlgay nda ṅuduf, ka hanaganata həṅ ta ghəṅ mista mghamha* nda ya da la ṅumna ka maga həṅ ta skwi ta mnanata lu ta həṅ. ² Mnanamna ta həṅ, yaha həṅ da mna ghwadaka skwi ta mndu, nda zdaku ka həṅ nzaku nda mndu. Ka gwal dzra nzaku ka həṅ, leḅtekwa ka həṅ nzata nda inda mndu, ³ kabga si ka rgha dər amu ghalya, had mu si ta sna gwada da mndu wa. Si nda zada mu, ka nzaku mu ka vu'a maga ghwadaka skwi nda hara'u ta iri. Ta nzaku nda sisi kawadaga nda ghudzaku mu ta nzaku, prək má ka mbida amu. Ta husanhusa amu ta mnduha, ta husamahusa mnduha guli. ⁴ Ama, manda maranṅa Lazglafta mnda mba amu ta zdakwani nda dva mndani katakata, ⁵ ka mbamaftá tsi. Vəl magata mu ta skwiha tdukwa a wu, hidahida tawa tsi ta amu, ka ghuḅimistá mbrakwa Sulkum nda ghuḅa,† kəl mu ka mutsaftá lfida yaku. ⁶ Tsa Sulkum nda ghuḅa ghunaga Lazglafta nda ma Yesu Kristi ya ta ndəghanaftá ṅudufa mu. ⁷ Mantsa ya kə'a zdəṅtahudi ka namafta ka ṅərma mnduha ṅa mutsay mu ta hafu ṅa kḏekedzeṅ ya faf mu ta ghəṅ tida. ⁸ Vərda skwi na gwada ta mnə yu na.

Ka gdata ka ta mna tsa

* **2:14** Gray nda Zabura 130:8, Izekeyel 37:23, Sabi 19:5, Vrafta ta zlahu 14:2, 1 Piyer 2:9 Ifesuha 2:10. * **3:1** Gray nda Ruma 13:1, 1 Piyer 2:13. † **3:5** Gray nda Yuhwana 3:5.

gwada ya ka ndanja na mnduha, kada maga gwal zlg hay nda nduf ta narma skwiha inda fitik. Tsa ya varda skwi ta kata mnduha. ⁹ Tsaghutsa ta vgha nda zlardutawi ka batbat ta ghana gwada ta mbada mndara mndu[‡] nda ya nda gwada ta ghana zlaha Musa. Had hayhaya tsa skwiha ya wu, kata a ta mndu wa. ¹⁰ Ka mamu mndu ta kladamtá daga vgha da taba gwal zlg hay nda nduf katsi, ka dvanaghata ka karaku. Ka ta zlan a tsi tahula dvaglanaghata gha ka mahis[§] wu, ka zlihta ka ta tvani. ¹¹ Mndarga tsa mndu ta daga mndu mantsa ya ná, nda sna kazlay: Nda zada ya ma tvi kə'a. Ta kəma ta kəma ta dza'a tsi nda maga dmaku, nda má dzvudzvani ksuvuta tsi ta nani.

Hidaku vlan lu ta Titus

¹² Ka ghunadapghuna yu ta Artimas ka Tisik a tsi katsi, ka saba ka misimmisim slidighata ma Nikwapwalis, kabga hada dza'a za yu ta fwaka da, ka yu ndanapta. ¹³ Ma fitik dza'a sli'afata i Zenas mnda tsa guma nda Apwalus ma Kret ka sli'i ya, ka katanata ka ta hən, da htuguduntá skwi ta hən ma tvi. ¹⁴ Dina ka taghanafata gwal zlg hay nda nduf manda amu ta navata ka maga skwiha dinadina, na katanata tan ta gwal htaghu skwi da hən, kabga dza'a mutsay hən ta nisəla tan.

Ga zgu na kdijta

¹⁵ Ta ga zgu inda gwal kawadaga nda i'i na gha, ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha u ma zlg hay nda nduf.

Ka nza zdakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

[‡] 3:9 Ngha ta 1 Timute 1:4. § 3:10 Gray nda Mata 18:15-17.

Tsgħa ta Iwa Pwal ña Filimuj

Ga zgu

¹ I'i Pwal Tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl maganata dā ta slna ta Yesu Kristi*, kawadaga nda zwanjama mu Timute ɲni ta vindagħafta, a gra Filimuj ta nzakway ta gwa ghəŋ nda aɲni ma mndərga na slna na.

² Ta ga zgu ɲni ɲa mukuma mu Apiya nda Artipus† ya ta wda slna Lazglafta manda aɲni guli. Ta ga zgu ɲni guli ɲa pđakwa sanlaha ma Igliz ta tska vgha ma həga ga ghuni ka maga du'a. ³ Ka nza zdakatahuda Lazglafta Da nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəŋa ghuni. Ka vlagħunata həŋ ta zdaku.

Rfay Pwal ta Lazglafta ta ghəŋa Filimuj

⁴ Inda fitika magay dā ta du'a, ta kulay yu ta hga gha, ka rfa Lazglafta ta ghəŋa kagha, ⁵ kabga snidighasna na zlghay ya zlghaf ka ta Mghama mu Yesu Kristi, nda dvtuta ya dvtu ka kahwathwata ta gwal zlghay nda ɲuduf. ⁶ Ta maga du'a yu da Lazglafta ka maravata pghatā ghəŋa na zlghay nda ɲuduf nda gwa u mida na, nda ma slna u. Mantsa, ka zlagapta ɲərma skwi ta kumə ɲni ta magata gha ɲa Kristi

bđanaj ta dabi. ⁷ Zwanjama dā, mndərga tsa dvtu ta dvtu ka ta gwal zlghay nda ɲuduf ya ná, vlihavla ta rfu, ta ufiha ta vgha guli, kabga dvtudva ka ta gwal zlghay nda ɲuduf, ka mbanaftā həŋ.

Ndəba dzva Pwal da Filimuj ɲa tsu'aftā Unesima

⁸ Aɲ mndani, má si slagħusla yu ma nzakwa dā ka ghunatā mnda Kristi, má ɲa mnagħatā tva skwi ma ɲa magay gha dīna. ⁹ Ama dzvu ta ndəbu yu da kagha nda ma dvtu. I'i Pwal ya, glata mndu yu guli, wana ndanana tsamtsa lu ta i'i ma gamak, kabga maganata dā ta slna ta Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ndəba dzvu yu da kagha ta ghəŋa zwanjama dā Unesima ya mutsaf yu ma Kristi, ma na nzakwa dā ma gamak na. ¹¹ Wya si had hayhayani da kagha ghalya wa. Ndana tama, dza'a katay ta kagha nda i'i tani.

¹² Wya yu ta ghunədaghapta, ya hara dā ya. ¹³ Si má ta kumay yu ta ɲaghuta tavata i'i hadna ma na nzakwa dā tsam lu ma gamak ta ghəŋa Lfidā Gwada, má ɲa magihatā slna ma vla gha, ya má da dawu yu ta magihata gha. ¹⁴ Tsaw tama ná, laviɲ a yu ta magay ga ghəŋ ga ghəŋa dā kul snanatā yu da kagha wu, ba má da kagha katsi sabi da nzakw tsa zdakwa gha ya ka mbla kagha.

¹⁵ Ba kada vrəglavaftha nza-kwa ghuni ɲa kđekedzeɲ ká skwi nda Unesima kəl tsi ka

* 1:1 Ngha ta ayaha 13, 22 nda 23. † 1:2 Ngha ta Ruma. 16:5.

dgata vgha nda kagha ɲa fi-
tik kwitikw. ¹⁶ Ndanana ná,
ta ka vu'a a nzakwani wu,
mal tsatsi ka vu'a, nda nza
ka zwanjama mu tegedteged.
Dvudva i'i, kagha yeya dza'a
kwal kul dvafta rki. Mnda
sela ya, zwanjama gha ya guli
ma Kristi.

¹⁷ Ka si klafkla ka ta i'i ka
gra gha katsi ná, ka zlghafta
ka manda skwi vərda i'i ta
zlghə ka. ¹⁸ Ka si mamu
dmaku mataba ghuni, nda
ya ka mamu skwa gha da
tsi, da i'i dawwa ka. ¹⁹ I'i
Pwal, ta vindafta nda dzva da
yu, dza'a play yu, dməɲa da
kagha ma zlgha nda ɲuduf a
skwi ta kumə yu ta mnay guli
wa. ²⁰ Mantsa zwanjama da, ta
ndəba dzvu yu da kagha ma
hga Mghama mu, ka ləihata
ka ta ɲudufa da ma guyatá
vgha u ma Kristi.

²¹ Ta vindi yu ta na delewer
na ná, nda sna yu kazlay:
Dza'a magihamaga ka ta skwi
ta dawu yu da kagha, nda sna
yu guli dza'a magamaga ka
ka malaghutá ya mna yu kə'a.

²² Mantsa, ta daway yu
ta payidifta gha ta dzuguvi
guli. Ta grafta yu ná, dza'a
tsu'aftsu'a Lazglafta ta du'a
ghuni ɲa vlihatani ta tvi ɲa
bhadaghata da da kaghuni.

Ga zgu ɲa dza ghəɲa gwada

²³ Ta ga zgu Ipafras‡ ɲa
gha, ya tsam lu ma gamak
kawadaga nda i'i ta ghəɲa
maganatani ta slna ta Yesu

Kristi. ²⁴ Ta ga zgu i Markus
nda Aristarkus nda Demaska
nda Lukwa, gwal ta ksə ɲni
ta slna§ kawadaga da həɲ, ɲa
gha guli.

²⁵ Ka nza zdakatahuda
Mghama mu Yesu Kristi nda
kaghuni.

‡ **1:23** Ipafras: Ngha ta Kwalasuha 1:7, 4:12. § **1:24** Markus: Ngha ta 2 Timute 4:11, Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2, Kwalasuha 4:10. Demas: Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:10. Lukwa Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:11.

Tsgħa ta lwi ŋa La Hebru

*Gwadgamata Lazglafta
nda ma Zwanjani*

1 Manda ghalya ná, nda kda fitika Lazglafta ta gwadganatá dzidziha mu nda ta tvi kavghakavgha nda ma wa la anabi. ² Ama ndanana, nda ma Zwanjani ta gwada Lazglafta ta gwada nda amu. Ma fitika zlagigijnta Lazglafta ta ghəŋa hadik* ná, nda tsa Zwanjani ya zlagigij tsi. Tsa Zwanjani ya guli fanagha tsi ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. ³ Tsa Zwanj ya ta mara glakwa Lazglafta. Manda va nzakwa Lazglafta ya ná, manda va tsaya nzakwa tsatsi guli. Nda ma mbrakwa gwadani ŋanata tsi ta inda skwi ta ghəŋa hadik. Tahula kdijntani ta magatá slna ghuŋijntá dmakwa mnduha, ka nzatá tsi ta luwa nda ga zeghwa Lazglafta† ya ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi.

Mal Yesu ka inda duhwalha Lazglafta

4 Mantsa ya kəl tsa Zwanj ya ka malaghutá duhwalha Lazglafta, manda va hgu ya vlanj tsi ka malaghutá ŋa tanj ya. ⁵ Had duhwala Lazglafta ya ta kdə walanja Lazglafta ta mnanata kazlay:

«Kagha ná, Zwanja dā ka, nda nza yu ka Da gha daga gita» kə'a wa.

Had ya guli ta kdə walanja tsi ta mnanata kazlay: Dza'a nzakway yu ka Da gha, dza'a nzakway kagha ka Zwanja dā‡ kə'a guli wa.

6 Sana skwi guli, ma fitika dza'a Lazglafta ghunagatá kdakwa Zwanjani da ghəŋa hadik, ka'a mantsa:

«Ka tsəlba inda duhwalha Lazglafta ta tsəlbu ŋani,» ka'a.

7 Ama wya ka'a mnata ta ghəŋa duhwalani:

«Gwal kshiatá slna hahəŋ, ŋa nanafatá həŋ manda falak,

ŋa nzakwa tanj manda ghanika vu,»§ ka'a.

8 Ŋa Zwanjani ya, wya ka Lazglafta mnata ta ghəŋani:

«Dughurukwa ga mghama gha Lazglafta ná,

nda nza ŋa kdekedzeŋ. Dafa ga mghama gha ná,

nda nza ŋa ga mgham ta ghəŋa mnduha nda tvi tdukwa.

9 Skwiha tdukwatdukwa ta zdəgaghatá kagha,

dva a kagha ta ghwadaka skwiha wa.

Tsaya kəl Da gha Lazglafta ka pghaghaghatá rda zdəghaftá ŋuduf,

ka dvutá tsi ta kagha ka malaghutá graha* gha,» ka'a.

10 Ka'a guli:

«Kagha ná, Mgham ka.

* 1:2 Ngha ta Yuh. 1:3. † 1:3 Ngha ta Zab 110:1. ‡ 1:5 Ngha ta Zab 2:7 nda 2 Sam. 7:14. § 1:7 Aya. 6:7. Vrafta ta zlahu 32:43 nda Zab 104:4. * 1:9 Aya. 8:9. Ngha ta Zab 45:7-8.

Ma zraftani, kagha ta magaf-
ftá ghəŋja hadik.

Luwa guli ná, magatá slna
dzva gha ya.

¹¹ Inda tsa skwi ya ná, dza'a
hərdu hərda həŋ.

Ama kagha ná, nda nza
kagha ŋa kdekedzen.

Tsa hadik ya nda luwa tani
ná,

dza'a haluhala həŋ manda
halakwa lgut.

¹² Manda ya ta mbsafta lu ta
lgut ya,

manda tsaya dza'a mbsafta
ka ta həŋ.

Dza'a mbədavafmbəda
həŋ, manda ya ta
mbədavafuta lgut.

Ama kagha, manda va tsa
nzakwa gha ya ná,

manda va tsaya ka, had
kdavakta† nzakwa gha
wa.»

¹³ Ta walaŋ a Lazglafta
ta mnanatá ya dər turtuk
mataba duhwalhani kazlay:

«Sawi nzata nda ga zeghwa
da,

dza'a pghapgha yu ta
ghumaha gha

ŋa nzakwa taŋ ka skwata
pgha səlahat‡ gha» kə'a
wa.

¹⁴ Duhwalha Lazglafta ná,
sulkumha ta maganatá slna
ta Lazglafta, ta ghwanu lu
ta həŋ ŋa katanjá gwal ta
nzakway ŋa mutsa mbaku ya.

2

Mbaku ta fərtuta katakata

¹ Tsaya tama ná, nda ra
ka sganaghata mu ta maga
dasuwa nda skwi ya snar mu,
kada kwala mu ta zwađuta
ma tvi. ² Tsa gwada si ta

mnə duhwalha Lazglafta*
ghalya ya ná, nda mbra
nzakwani. Inda gwal ta
kwal kul klaftá tsa gwada
ya ka gwada, ka kwalaghutá
snata ná, mutsafmutsa həŋ ta
guma ya ta ranjá həŋ. ³ Ka
si mantša ya tsi, waka amu
dza'a ndapta ma tsa guma ya,
ka si kwalaghukwala mu ta
tsa glakwa glakwa mbaku ya
tama? Wya tinəl Mgham Yesu
ta mna tsa gwada ta mbaku
ya tama, ka sgamaghatá gwal
ta snanjá tsa gwada ya guli
kazlay: Kahwathwata tsa
gwada ya kə'a. ⁴ Ka ŋlanaghatá
Lazglafta kaghəŋani guli ta
tsa gwada taŋ ya, nda ma
maga ŋizlaha, nda ma skwiha
ka mandərmimi,† nda
mazənzəmhə kavghakavgha.
Dəganafha Sulkum nda
ghuđa ta slna ta mnduha ŋa
maga skwiha kavghakavgha
manda ya kumaŋ tsi guli.

*Mndu ya ta hla mnduha da
mbaku*

⁵ Mantša ya ná, duhwal-
hani a vlaŋ Lazglafta ta ga
mgham ta ghəŋa zamana
ta sagha ta mnə mu ya wa.

⁶ Katək ná, wya ka sana
mndu vindafta ma deftera
Lazglafta:

«Sanawu mndu ka ka ní
Lazglafta kəl ka ka
havapta ka tsatsi.

† 1:12 Aya. 10:12. Zab 102:26-28. ‡ 1:13 Ngha ta Zab 110:1.

Lazglafta si ta kla lwa Lazglafta ghalya Slna gwal ghunay 7:53.

Markus 16:17-18, 20, 5:12.

* 2:2 Duhwala

† 2:4 Ngha ta

Sanawu mnda sɛla kɛl ka ka nghapta ka tsatsi na?

7 An mndani, vraganavgha ka gudzekw ɲa fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta.

Tahula tsa, ka fanaghatá ka ta glaku nda sgit.

8 Ka vlaɲtá ka ta ga mgham‡ ta ghəɲa inda skwi demdem,» ka'a.

Ka vlaɲtá Lazglafta ta ga mgham ta ghəɲa inda skwi, ka lu ya ná, haɗ sana skwi kul haɗ tsi ta ga mgham ta ghəɲani nda tsaya wa. An mndani, ta ngha a mu karaku kazlay: Ta gay mndu ta mgham ta ghəɲa inda skwi kə'a wa. 9 Tsa mndu vragana lu ɲa fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta ta nzakway ka Yesu ya nghaɲ amu. Ka vlaɲtá Lazglafta ta glaku, nda sgit ta ghəɲa vɛl mtutani, ka ghuytá daɲwa. Mantsa ya tama, ma zɗakatahuda Lazglafta ná, ka ɲa inda mndu daɲta tsi ta mtaku.

10 Inda skwi ná, Lazglafta ta magafta. Ka ɲani nzakwani guli. Mantsa, ka dɛvaftá Lazglafta ta payaftá Yesu nda ma ghuya daɲwa ya ghuyə tsi, kada mutsafta ndəghata mnduha ta nzaku ka zwanani, ɲa hlaiɲni ta həɲ da glakwani. Yesu tsa mndu dza'a hla həɲ da mbaku ya.

11 Tsa mndu ta ghuɓa mndu ya nda tsa gwal ghuɓiɲ lu ya tani ná, ma da turtuk həɲ. Tsaya tsa kwal hula ksantá

Yesu ka hga həɲ ka zwanamani ya. Ka'a nda Lazglafta mantsa:

12 «Dza'a mnaɲmna yu ta hga gha da zwanama da.

Dza'a zləzlvay yu ta hga gha mataba tskata mnduha,§» ka'a.

13 Ka'a guli mantsa:

«I'i ná, nda fa ghəɲa da dar ka ɲa Lazglafta,» ka'a.

Ka'a guli na:

«Wana yu kawadaga nda zwaniha ya vliha* Lazglafta,» ka'a.

14 Tsa zwaniha mnə tsi ya ná, mnda sɛla həɲ demdem. Ka nutá Yesu ka ghəɲani guli ka mnda sɛla manda va hahəɲ, kada laviɲta tsi ta mtuta, ɲa nanatá halaway ta ɲanatá mbrakwa mtaku ya, ka mbegi. 15 Mantsa ya magata Yesu, ɲa zlu'agaptá həɲ ta gɗata ta nzaku ma zləɲa mtaku ya ta niɲtá həɲ ka vu'ani ya. 16 Mantsa ya nzakwani, duhwalha Lazglafta a sa tsi da katanɲa wa. Zivra Abraham† ya sa tsi da katanɲa. 17 Tsaya tama kɛl tsi ka nzakway ka skwi nda ra ka nutani ka gra vgha nda zwanamani, kada nzakwa tsi ka mali ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta. Tsatsi ná, dagala tawa hidahida da tsi, ɲərma ya ma slna Lazglafta, ɲa platá dmakwa mnduha.‡ 18 Ndanana tama, laviɲlava ta katanɲá gwal ta dzəghu halaway, kabga dzghaɲdzgha

‡ 2:8 Aya. 6:8. Ngha ta Zabura 8:5-7.

§ 2:12 Ngha ta Zabura 22:23.

* 2:13

Ngha ta Isaya 8:17, 18. † 2:16 Ngha ta Isaya 41:8-9. ‡ 2:17 Ngha ta Livitik. 4:20, 26, 35 nda 16:6, 10, 11.

lu ta tsatsi ka ghəjani, ka ghuyanaptá danwa.

3

Yesu mali ta ghəja Musa

¹ Mantsa tama zwanama, kaghuni gwal hgan Lazglafta ɲa nzakw ka ɲani, fafwa ndana ghuni ta Yesu ghunatá mnda Lazglafta, ka mali ta ghəja gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ya. Tsatsi tsa zlg haf mu ta mnə mu banluwa ya.

² Yesu ná, Lazglafta ta zbafta ɲa maga tsa slna ya. «Ka nzaku tsi ka ɲərma mndu ma tsa slna ya, ma nzakwani da Lazglafta manda va ɲa Musa, ma magayni ta slnani ɲa inda gwal ma həga Lazglafta* ya.»

³ Mal mndu ta ba həga ta vlaɲta lu ta sgit ɲani, ka vərda tsa həga ya. Mantsa ya ná, dina ka vlaɲtá glaku ta Yesu ka malaghutá ɲa Musa. ⁴ Inda həga ná, mndu ta bafta. Mndu ta baftá inda skwi guli ná, Lazglafta ya.

⁵ Musa ná, ɲərma mndu ya ma slna si ta magə tsi ma inda həga Lazglafta. Slənani ná, mnananɲtá mnduha ta skwiha má dza'a mnə Lazglafta ya. ⁶ Kristi ná, zwan ta nzanaghata ta ghəja həga ya. Amu tsa həgani ya, ka gdanagda mu ta ɲanata zlg hay nda ɲudufa mu, ka ghərɓay mu ta ghərɓaku ma fatá ghəja mu.

Mbi'a vgha fana Lazglafta ta mnduhani

⁷ Tsaya tama kəl Sulkum nda ghuɓa ka mnay kazlay:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,

⁸ yaha kuni tənanaftá ghəja ghuni manda ɲa dzidziha ghuni,

ta sli'anaftá gwada ma fitika dzəghanɲa taɲ ta Lazglafta ma mtak ya.

⁹ Ka Lazglafta ná, kulam nda nghanɲa taɲ ta ɲərma skwi magə yu ɲa taɲ ma vaku fwad mbsak ná,

ka dzəghihatá həɲ.

¹⁰ Tsaya tama kəl yu ka gaftá sidi nda həɲ.

Ka yu mantsa:

“Ta dza'a ta kəma ta kəma həɲ nda ghwadaka ndanu, sna a həɲ ta skwi ta kumə yu da həɲ wa.”

¹¹ Ma tsa gatá sida da ya ná, wadawada yu,

had həɲ dza'a walaɲtá lami da tsa vla mbi'a[†] vgha payanaf yu ta həɲ ya wa,» ka'a.

¹² Dasuwa ka kuni zwanama da, yaha ya dər turtuk mataba ghuni da nzata nda ghwadaka ɲuduf ka zlanavatá Lazglafta ta vla hafu ya. ¹³ Ta hɲay Lazglafta ta kaghuni «gita» guli.

Mbruvuswa vgha ghuni inda fitik, kada kwala dmaku nanaghatá kaghuni, da tənanaftá ya dər turtuk ma kaghuni ta ghəɲ. ¹⁴ Amu ná, graha Yesu Kristi mu ka ɲanaɲa mu his his dzvu ta

* 3:2 Ngha ta Mbsak 12:7 nda skwi ya vindinɲ lu mistani ɲa ɲanata. † 3:11 Aya 7-11, Zabura 95:7-1.

kahwathwata fatá ghəj ya mutsaf mu daga tan̄tan̄ ya.

¹⁵ Wya ka lu mnata daga ghalya:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,
yaha kuni tənanaftá ghəja
ghuni, manda ŋa
dzidziha ghuni ta
sli'anaftá gwada nda
tsi[‡] ya.»

¹⁶ I wa tsa mnduha ta snan̄ta lwa Lazglafta ka sli'anaftá hən̄ ta gwada nda tsi ya na? Tsa gwal ta sabə ta hadika Masar hlagap Musa ta hən̄ ya a ra? ¹⁷ Ta ghəja i wa ta ga Lazglafta ta sidi ma tsa vaku fwaď mbsak ya guli na? Ta ghəja tsa gwal ta gatá dmaku ka rwutá hən̄ ma mtak ya a ra? ¹⁸ Ŋa i wa wadata tsi kazlay: Had hən̄ dza'a walan̄ta lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf tsi ta hən̄ ya wu kə'a ya na? Ŋa tsa gwal ta sli'anaftá[§] gwada ya a ra? ¹⁹ Nda ngha mu ná, traptra ta hən̄ ta lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf lu ta hən̄ ya, kabga kwalaghuta tan̄ ta zlglafta.

4

¹ Tshala tamafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄ kazlay: Dza'a laviŋlava kuni ta lami da vla mbi'a vgha ya payaghunaf yu kə'a ya, dasuwa ka kuni tama, da pdaghutá sani dər turtuk mataba ghuni ka kwal lami. ² Guli ná, mnamamna

lu ta Lfida Gwada manda va ya mnana lu ta dzidziha mu ghalya. Ama katan̄ a tsa gwada mnana lu ta hən̄ ya dekdek wa. Manda snan̄ta tan̄ ta tsa gwada ya, ka kwalaghutá hən̄ ta zlglafta nda ŋudufa tan̄. ³ Amu gwal ta zlglaftá tsa gwada ya dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha ya. Ka Lazglafta mnata na:

«Wadawada yu ma gatá sida da:

Dza'a nghay yu ka waka hən̄ dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha* si payanaf yu ta hən̄ ya,» ka'a.

An̄ mndani, kdin̄kda ta magatá slna daga ma zrafta ghəja hadik. ⁴ Ka lu mnata ma sana vli ma deftera Lazglafta ta ghəja mandəfəja fitik na: «Badu mandəfəja fitik mbi'apta Lazglafta ta vghani ma inda slnani[†],» ka'a. ⁵ Ka'a guli manda va ya ghada tsi ta mnata na: «Had hən̄ dza'a walan̄ta lami da tsa vla mbi'a vgha[‡] ya si payanaf yu ta hən̄ ya wu,» ka'a. ⁶ Tsa gwal ta snan̄ta tan̄tan̄ ta tsa Lfida Gwada ya ná, lamə a hən̄ wu, kabga kwalaghuta tan̄ ta snanata gwada Lazglafta. Tsaw nda ghada fata Lazglafta kazlay: Dza'a lamla sanlaha kə'a guli. ⁷ Tsaya tama kəl tsi ka tsəglaftá sana fitik ta nzakway ka «gita». Di'in̄ fitik tahula tsa, ka mnigin̄ta tsi ta tsa gwada ya nda ma wa Dawuda, ta slanaghata lu ta

[‡] 3:15 Zabura 95:7-8, manda ya mnaf gwada Grek ŋa ghalya mnafta lu. § 3:18

Aya 16-18: Ngha ta Mbsak 14:1-35. Aya 18: Zabura 95:11. * 4:3 Ngha ta Zabura 95:11. † 4:4 Zrafta 2:2. ‡ 4:5 Zabura 95:11.

vindatani:

Gita, ka snan̄sna kuni ta lwani,

yaha kuni da tən̄anaftá ghə̀ṅaṅaṅa
ghuni kə'a ya.

⁸ Ka si má va ḡhadanam ḡha Dzesuwa ta hən̄ da tsa vla mbi'a vgha* ya ná, má mnə̀gla a Lazglafta ta gwada ta tsa sana fitik ya wa. ⁹ Tsaya tama ná, ta mamu tsa mbi'a vgha ya ṅa mnduha Lazglafta manda va tsa fitika mbi'a vgha baḡu mandə̀fán̄ ya. ¹⁰ Mndu ya ta lami da vla mbi'a vgha ya payaf Lazglafta ya ná, ta mbi'a vgha tsatsi guli ma ṅani ma slna manda mbi'apta mbi'ap Lazglafta ma ṅani ya guli. ¹¹ Tsaya tama ná, ṅavamaṅa ka lama mu da tsa vla mbi'a vgha ya. Dasuwa ka mu da kwalaghutá mu ta snanatá gwada Lazglafta, manda tsa ṅa dzidzília mu ya.

¹² Gwada Lazglafta ná, nda hafu mida, mbrumbra katakata guli. Zuza ka malaghutá wa limay his his. Lavin̄lava ta zlagadamta da ṅuḡuf, nda vla nzugu tani dikw da ḡuḡzi. Nda sna ta dgaptá skwi ta ḡaslu mndu, nda skwi ta ndanu tsi tani. ¹³ Haḡ sana skwi ta ḡifaghuta ta wa ira Lazglafta wa. Nzidid̄ hən̄ demdem ta wa irani. Nda ngha irani ta inda skwi demdem. Dza'a mnay mu ta inda skwi ta kəmani.

Yesu mali ta ghə̀ṅaṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta

¹⁴ Tsə̀hala mamu mu nda mali ta ghə̀ṅaṅa gwal ta dra skwi ṅa Lazglafta ta hem-anata, ta nzakway ka Yesu Zwaṅa Lazglafta, ta ḡhadafta ta luwa da Lazglafta ya, sladafmaslada dar ta zlgħay nda ṅuḡufa mu. ¹⁵ Mali ta ghə̀ṅaṅa gwal ta dra skwi ṅa Lazglafta ya nda hta mbrakwani ka su'a skwi kawadaga nda amu ma hta ta mbrakwa mu a ṅa amu wa. Katək ná, dzghaṅdzgha lu ta mala mu ta ghə̀ṅaṅa gwal ksa slna Lazglafta manda va amu, ama ga a tsatsi ta ḡmaku wa. ¹⁶ Ka si mant̄sa tsi tama, gavanamavagava nda fatá ghə̀ṅaṅa ta Lazglafta, tsatsi ta vla zḡakatahudi, ṅa tawatani ta hidahida ta amu, ṅa vlamatani ta zḡakatahudiḡani ṅa katamata ma fitik ya nda ra.

5

¹ Inda mali ta ghə̀ṅaṅa gwal ksa slna Lazglafta ná, mataba mnduha zabapta lu. Slna taṅ ná, ṅa maganatá slna ta Lazglafta da manaka taṅ ya, ṅa vla skwi nda pla ghə̀ṅaṅa ṅa Lazglafta ta ghə̀ṅaṅa ḡmakwa mnduha.

² Tsa la mali ta ghə̀ṅaṅa gwal ta dra skwi ṅa Lazglafta ya ná, nda sna hahə̀ṅa ká hən̄ dza'a maga skwi ḡina ṅa gwal kul snan̄tá maga skwi ḡina, ta maga ḡmaku, kabga wanafwa skwiha ta hta mbraku ta tsatsi guli.

³ Tsaya tama dza'a kəl tsatsi

Ṣ 4:7 Zabura 95:7-8, manda ṅa gwada Grek ṅa ghalya mnaf ta lu.

* 4:8 Ngha

ta Vrafta ta zlahu 31:7, Dzesuwa 22:4.

* 5:3 Ngha ta Levitik 9:7.

ka pla ghəŋ ɲa Lazglafta, ta ghəŋa dmakuhani*, ta ghəŋa dmakuha mnduha yeya a wa. 4 Had' mndu ta klaftá tsa glaku ɲa nzaku ka mali ta ghəŋa gwal maga slna Lazglafta ya ka fanaghatá ghəŋani wa. Lazglafta ta hgan̄ta manda ya hgan̄ tsi ta Haruna.

5 Manda va tsaya Kristi guli, tsatsi a ta fanaghatá ghəŋani ta nzaku ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta wu, ama Lazglafta ta nzakway ka Da ta mnay ɲani kazlay:

Kagha ná, Zwan̄a dá ka, nda nza yu ka Da gha gita kə'a.

6 Ka'a ta mnay ma sana vli guli na:

«Kagha mali ɲa kdekedzer̄ ta ghəŋa gwal ta ksa slna Lazglafta, manda ɲa Melkisedek† ya,» kə'a.

7 Ma fitika nzakwa Yesu ma ghəŋa hadik ná, ka magə tsi ta du'a ka taw ka ɲd̄an̄da da Lazglafta ta lavin̄tá mban̄afta ma mtaku‡. Ka snan̄atá Lazglafta ta ghəŋa vəl hanan̄atani ta ghəŋani.

8 Kulam nda nzakwani ka Zwan̄a Lazglafta ná, ka sutá tsi ta duni, kəl tsi ka snan̄ta kazlay: Snatá gwada ná, skwi nda bla ya kə'a.

9 Manda kd̄in̄ta Lazglafta ta dzanaghatá ghəŋa skwi ya kuman̄ tsi nda ma tsatsi, ka nzaku tsi ka mndu ya ta mba inda gwal ta snan̄atá

gwadani, ɲa nzakwa tan̄ nda hafu ɲa kdekedzer̄. 10 Ka fatá Lazglafta ka mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta manda ɲa Melkisedek.

Dasuwa ka kuni da zlan̄tá kuni ta zlḡhay nda ɲuduf

11 Mamu skwi dagala ɲa mnay ta ghəŋani, tsaw nda bla tsislay ɲa ghuni, kabga la a da sləmən̄a ghuni wa. 12 Nda kda fitik má prək ka nzakwa ghuni ka gwal taghan̄atá skwi ta sanlaha, kabga nda kda fitika ghuni ta tagha skwi, ama ta sna a kuni wa. ɲa sləglavapta nda sla vgha ka taghəgəлта ɲa ghuni ta va tsa skwiha ma gwada Lazglafta taghu kuni daga tan̄tan̄ ya. Ta sna a kuni karaku ta za skwa zay ta zə la galata mndu wu, manda zwan̄ ta ghuva tata sa u'a ya kuni. 13 Mndu tata zba sa u'a ná, ta ka zwan̄ ta ghuva tsaya ma mndu. Ta sna a tsa mndu ya ta skwi tdukwa§ wa. 14 ɲa galata mndu na skwa zay tan̄tən̄a ta gd̄ata hən̄ ta zay, ka slavaptá hən̄ ka tagha dgan̄atá skwi d̄ina, nda ya kul d̄inaku, ɲa magay tan̄ ta skwi d̄ina.

6

1 Mantsa ya tama, zluɲmazla ta hamata zwana tagha skwi ya ta taghə mu ta ghəŋa Kristi, mbadma ta ghəŋa tagha skwa gwal nda ndəha. Ma laghu mu vrəglaf̄ta ta ghəŋa dughwan̄a

† 5:6 Aya 5-6: Zabura 2:7. Zabura 110:4. ‡ 5:7 Ngha ta Mata 26:36-46, Markus

14:32-42, Lukwa 22:39-46. § 5:13 Aya 12-13: Gray nda 1 La Kwarent̄ 3:2.

skwi ta nzakway ka: Gwada ta ghəŋa pla dmaku, ŋa zlanja mnduha ta maga slnaha ya ta kla həŋ da Zada ku, nda gwada ta zlgħafta Lazglafta nda ŋuduf, ² nda gwada ta batemha, nda gwada ta fa dzvu ta ghəŋa mndu, nda gwada ta sli'agapta ma mtaku, nda gwada ta tsata ghəŋa guma ŋa dekdek ya. ³ Zluŋmazla ta tsahaya, mbaɗma ta kəma ta kəma. Wya skwi ŋa magay mu nda kumay Lazglafta.

⁴ Skwi ŋa snan̄ta mu na: Nda bla ma mnduha ya si tsuwadakanaf tsuwadaka Lazglafta, gwal ya ta tapanata skwi ya vla Lazglafta, gwal ya si ta mutsafta Sulkum nda ghuɓa ma ŋudufa tan̄, ⁵ gwal ya si ta dan̄ta zdakwa gwada Lazglafta, gwal ya si ta mutsafta mbraku ya ta nzakway ka ŋa zamana ta sagha, ⁶ ta zləmbuta ka vrəglamta da nzakwani ghalya ná, nda bla ka vrəglakta tan̄ da pləgəltá dmakwa tan̄. Zlənəglafzlan̄a hən̄ ta Zwan̄a Lazglafta ta udza zlan̄ay, ka razay* ban̄luwa.

⁷ Lagha imi ka gdata ta nzaku ta vwah, ka magafta skwi tida ŋa katan̄ta gwal ya ta hvay ná, nda tfawa tsa hadik ya da Lazglafta nda tsa. ⁸ Ka laghani, teki nda hiwir yeya ka tsa vwah ya dyanaf̄ta ná, kataf a tsa ta mndu tama wu, dza'a

ksi'afksi'a Lazglafta, dza'a drin̄dra† lu.

⁹ Zwanama da, an̄ mndani dər má mant̄sa mnata ŋni ná, da sna an̄ni kazlay: Ta ŋərma tvi ta nzakway ka tva mbaku ya kaghuni kə'a. ¹⁰ Lazglafta ná, tdukwa tsatsi, had̄ dza'a zanaptá slna ghuni ya maga kuni, ŋa katan̄ta zwanama ghuni gwal zlgħay nda ŋuduf, ya ta gdata kuni ta kata hən̄ ndanana guli ya wa. ¹¹ Ndanana ná, ta kumay ŋni ta ŋavata inda kaghuni nda fata ghən̄ ta skwi ya faf kuni ta ghən̄ tida ha ka kdavaktani. ¹² Ma ksu yadi ta kaghuni. Ksawaksa ta sada gwal ta ŋavata ma zlgħay nda ŋuduf, gwal ta faftá ghəŋa tan̄ ta Lazglafta ka mutsaftá hən̄ ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta mndu.

Kahwathwata tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta Abraham

¹³ Ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta Abraham ná, ka wadanatá tsi nda vərda htsin̄ani, kabga had̄ sana mndu ta malaghutá tsatsi ŋa wadanatani nda tsi wa. ¹⁴ Ka'a nda Abraham mant̄sa: «Dza'a tfağghatfa yu ta wi. Kahwathwata dza'a yanaf ya yu ta zivra‡ gha tusak,» ka'a. ¹⁵ Mant̄sa ya, ka ŋavatá Abraham, ka mutsaftá tsi ta tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ya. ¹⁶ Ta wadu mndu ta wadu ná, nda skwi ta malaghutá htsin̄a vərda tsatsi ta wada tsi. Tsa

* 6:6 Aya 4-6 gray nda 10:26. † 6:8 Gray nda Zlrafta 3:17-18. ‡ 6:14 Zlrafta 22:16-17.

wadu ya guli dza'a hlanata inda tsa skwi ta zlerda lu ta ghajani ya. ¹⁷ Nda tsaya na, kumanakuma Lazglafta ta tsalanapta tsa gwal dza'a tsu'a tsa skwi tanaf tsi ta imi ta slamaj ta mndu ya kazlay: Had yu dza'a mbadanafta skwi mna yu wu ka'a, kel tsi ka sganaghata nda wadu. ¹⁸ Mantsa ya na, his skwiha ya dza'a kwal lu kul lavipta mbadanafta. Skwiha ya tanaf tsi ta imi ta slamaj ta mndu nda wadu ya wada tsi nda tsi. Had dza'a walanta tsakalatawi^S mida wa. Mantsa ya guli na, ta vlamavla ta mbraku ta amu gwal ta hwayamta da ghuva Lazglafta, na javata mu nda fata ghaj ta skwi ya tamaf Lazglafta ta imi ta slamaj ya. ¹⁹ Tsa skwi faf mu ta ghaj tida ya na, nda nza manda skwa sladanata kwambalu ma nzakwa mu. Kahwathwata dihatani had skwi ta gigdanta wa. Zlaganapzлага ta zlala ka hadamta* da vla nzakwa Lazglafta. ²⁰ Da hada tinlaghuta Yesu ta lami ka amu, na nzaku na kdekedzen ka mali ta ghaja gwal dra skwi na Lazglafta manda na Melkisedek ya.

7

Melkisedek Mgham ta ghaja ksa slna Lazglafta

¹ Tsa Melkisedek ya na, si mghama luwa Salem ya. Mali ta ghaja gwal ksa slna Lazglafta ta nzakway ta luwa ya guli. Ka sli'afata tsi ka

laghwi da guya Abraham ta vrakta ta kwarafata sana mghamha nda vulu. Ka tfanaghatata tsi ta wi. ² Na tsa Melkisedek ya hlanafata Abraham ta Zaka inda skwi zagagha tsi ma vla tsa vulu ya. Klatata ghaja tsa Melkisedek ya na, «mgham tdukwa ya.» Guli na: Mghama luwa Salem ya. Tsa mghama luwa Salem ya guli na, «mghama zdaku» ya. ³ Tsatsi na, had dani wu, had mani wu, had dzidzani wa. Had vel mnay kazlay: Badu yeya yata lu, badu yeya mtuta tsi ka'a guli wa. Manda Zwanja Lazglafta nzakwani. Nda nza na kdekedzen ka mnda ksa slna Lazglafta.

⁴ Tsa Melkisedek ya na, mndu dagala ya, ka klafta Abraham ta nzakway ka dzidzi ya ta zaka ma inda skwi zagagha tsi, ka vlanja.

⁵ Skwi na sanja na, mndara la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta na, zlahu Musa ta mnanata hahaj, na dza'a tan da dawu zaka da inda la Isra'ila. Zwanama tan tsa gwal ta dawu haj da haj ya. An mndani, zivra Abraham hahaj guli.

⁶ Melkisedek na, tekwa a tsatsi mataba mndara la Levi wu, ama ka klafta Abraham ta zaka ma skwi zagagha tsi, ka vlanja. Ta ghaja tsa guli na, ka tfanaghatata Melkisedek ta wi ta mndu ya tanaf Lazglafta ta imi ta slamaj. ⁷ Had sana zlerday wu na, tsa mndu ka mali ya ta tfanaghatawi ta tsa mndu ka

sagəŋ ya. ⁸ Mndəra la Levi ta zlgħa zaka ma skwi mutsaf lu ya ná, ta mtay həŋ ta mtaku. Ama tsəna Melkisedek ta zlgħafta zaka da Abraham na ná, mndu ta nzaku nda hafu ŋa kdekedzeŋ ya, manda ya nda vinda ma defteri. ⁹ Na tsiŋtá ghəŋani, tsa Levi ta tsu'a zaka da sanlaha ya ná, klafkla tsatsi guli ta zaka ka vlanjtá Melkisedek nda ma dzidza taŋ Abraham. ¹⁰ Aŋ mndani, ta ya a Abraham ta Levi, ta lagħa Melkisedek da guyaku nda Abraham wu, ama mamu tsatsi ma vgha dzidzani.

¹¹ Na mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta, vlanjta Lazglafta ta zlahu ta la Isra'ila*. Ama tsa slna taŋ ya ná, slagħwa a ŋa dzanagħatá ghəŋa skwi ya kumaŋ Lazglafta, ta vlanjtá tsi ta zlahu ta həŋ wa. Ka má si slagħusla tsi katsi ná, má zbəgla a lu ta sana mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek ya wu, má gi kla'atá mndu mataba mndəra la Levi manda Haruna má dza'a nzakwa tsi. ¹² Ka si mbədapmbədə Lazglafta ta mndərga mali ta ghəŋa gwal ta ksa slnani mantša katsi ná, nda nza tkwe' ka mbədaptá zlahu guli. ¹³ Tsəna mghama mu ta gwadə lu ta na gwadə na ta ghəŋani na ná, Yesu ya. Mataba mndəra sana

mndu ta kul walanjta ksa slna Lazglafta ta gwir tsatsi. ¹⁴ Nda sna lu guli ta tsatsi kazlay: Sabi ma mndəra la Yuda† kə'a. Nziya ya nza tsi ná, gwadəŋ a Musa ta gwadə ta ghəŋa tsa mndəra taŋ ya ma fitika gwadəyini ta gwadə ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta wa.

Sana mali ta gara vgha nda Melkisedek

¹⁵ Skwi ta kdəglinjtá tsalinjta ná, zlagapzłaga sana mnda ksa slna Lazglafta. Manda va Melkisedek tsatsi guli. ¹⁶ Nza a tsa mndu ya ka mndu ta ksa slna Lazglafta manda ya ta mnata zlahu ta fata mndu wa. Tsatsi ná, nzanza tsatsi nda mbrakwa hafu ya kul kdəvaktá. ¹⁷ Ka lu vindafata ma deftera Lazglafta na:

«Nda nza ka ŋa kdekedzeŋ
ka mnda ksa slna
Lazglafta,

manda Melkisedek‡ ya» ka'a.

¹⁸ Mantša ya ná, nda hərdə zlahu ŋa ghalya, kabga nda hta mbrakwani, had hayhayani wa. ¹⁹ Złaha

Musa ná, laviŋ a ta nanaftá mndu ka mndu tdúkwa ta wa ira Lazglafta wa. Ama ndanana ná, mutsafmutsa mu ta fata ghəŋ ta malaghuta. Tsaya dza'a ǧhadamaghata da Lazglafta.

²⁰ Ta ghəŋa tsa guli ná, ma fitika dza'a Lazglafta fata Yesu ka mali ta ghəŋa gwal ksa slnani ná, ka wadətá tsi ta wadú. Ama ma fitika

* **7:11** Vla skwi ŋa Lazglafta, la Isra'ila, mnana nda mna lu ta la Isra'ila ta zlahu ta ghəŋa vla skwi ŋa Lazglafta, ka mbədātani ma sana vli. † **7:14** Ngha ta Mata 1:1-2, Lukwa 3:33. ‡ **7:17** Zabura 110:4.

pghatani ta la Levi, wada a ta wadu wa. ²¹ Yesu na, nda wadu fata Lazglafta ka mnda ksa slnani, ma fitika mnatani kazlay: I'i Lazglafta na:

«Wadawada yu,

had yu dza'a vræglafta tida wu:

“Nda nza ka ka mnda ksa slna na kdekedenjŠ ” » ka'a.

²² Ma tsa wadu wada Lazglafta ya na, grafgra amu ma Yesu kazlay: Mamu mu nda slarbatá zughu ya ta malaghuta ka'a.

²³ Guli na, tsa sanlaha ma gwal ksa slna Lazglafta ya na, nda tska hahəj, kabga ta mtay hahəj ta mtaku had həj ta gdavata wa. ²⁴ Yesu na, na kdekedenj nzatá nzakwa tsatsi. Slna tsa nzakwani ka mnda dra skwi na Lazglafta ya guli, had dza'a tsavapta wa. ²⁵ Tsaya guli ka' tsi ka slaghuta ka mnda mbanafra na kdekedenj ta inda gwal dza'a bhaku da Lazglafta nda ma tsatsi. Yesu na, na kdekedenj nzatá nzakwani ka maga du'a da Lazglafta ta ghəja tanj.

²⁶ Tsaya tama na, nda nza Yesu ka mali ta ghəja gwal ksa slna Lazglafta ya pahan mu. Tsatsi na, nda ghu'ba nzatá nzakwani, had rutsak tida wa. Had dmaku tida guli wa. Nza a tsatsi manda gwal dmaku wa. Klagha kla lu ta luwa. ²⁷ Nza a tsatsi manda hamata sanlaha ma la mali ta ghəja gwal ksa slna Lazglafta wa. Zba a tsatsi ta pla ghəj inda fitik na ghəjani, nda ya

na hamata mnduha guli wa. Turtuktuk plata tsatsi ta ghəj ma vlatani ta ghəjani. ²⁸ La mali ta ghəja slna Lazglafta ya ta zbapta zlahu Musa na, gwal nda hta nzakwa tanj ya. Ma fitika wadata Lazglafta ta tsa wadu wada tsi ya, mbədapta tsa gwada ya ta zlahu Musa. Ka fatá tsi ta zwanjani na kdekedenj ka mali ta ghəja gwal ksa slna Lazglafta, na dzanaghatá ghəja skwi kumanj tsi.

8

Yesu mali ta ghəja gwal ksa slna Lazglafta

¹ Wya mala dughwanja skwi ta mnə jni: Mamu mu nda mali ta ghəja gwal dra skwi na Lazglafta. Tsatsi na, ta luwa ta nzakwa tsatsi nda ga zeghwa dughurukwa Lazglafta*. ² Ta ksa slna tsatsi ma vərda həga tumpul ya magaf Mgham Lazglafta ta luwa ma vla nzakwa Lazglafta, ya magaf dzva mndu a wa.

³ Inda mali ta ghəja gwal ksa slna Lazglafta na, fafa lu na vla skwi ta vlata lu, nda skwa pla ghəj tani. Nda ra ka mutsafta na amu ma mali ta ghəja gwal ksa slna Lazglafta guli ta skwi na vlayni. ⁴ Ka má si ta hadik na Kristi katsi na, ma had fitik dza'a nzata tsi ka mnda dra skwi na Lazglafta wu, kabga nda ghada kluta gwal ta dra skwi na Lazglafta ta vli manda ya mnaf zlahu. ⁵ Tsa

slna ta magə tsa gwal ta maga
 slna Lazglafta ya ná, fwata
 skwi ta magaku ta luwa ya,
 sulkuma skwi ta magaku ta
 luwa ya guli. Ma fitika dza'a
 Musa ba həga tumpul ná, wya
 ka Lazglafta nda tsi: «Dasuwa
 káka, manda va tsa nzakwani
 maragha yu ta ghwá† ya
 ná, manda va tsaya káka da
 bafta,» ka'a. ⁶ Kahwathwata
 ná, slna dagala vlan lu ta
 Yesu. Tsatsi ta nzamta ma
 takataka slərbatá zughu dīna
 ta malaghuta, thaf lu ta
 tatá imi ta sləmən dīna ta
 malaghuta ya guli.

⁷ Ka si ma had rutsak ta tsa
 tanṭaṭa dzratawi ya wu katsi,
 ma zbəgla a lu ta mahisani
 wa. ⁸ Manda tsaya ná, mamu
 rutsak kəl Lazglafta ka mnay
 ṅa tan. Ka'a mantsa:

«Dza'a saghasa fitik,
 dza'a dzrəglafdza yu ta wi ka
 lfidani mataba da nda
 la Isra'ila,

nda ya nda la Yuda,

⁹ nzata a manda tsa dzratawi
 dzraf yu

nda dzidziha tan ma tsa fitika
 hlagapta da ta hən

nda dzva da ma hadika Masar
 ya wa.

Hahən ka ghəṅa tan ta
 badziṅtá tsa si
 dzratawa da nda hən
 ya, ka zliṅtá i'i ta hən
 guli,

¹⁰ Mantsa tama, wya tsa
 dzratawi dza'a dzrafta
 yu nda la Isra'ila
 tahula tsa fitik ya.

Dza'a taghanaftagha yu ta
 zlahuha da ta hən, ṅa

hanamta da ta hən ma
 ndana tan,
 thanamha yu ta hən ma
 ṅudufa tan. Dza'a
 nzanza yu ka Lazglafta
 tan, ṅa nzakwa hahən
 ka mnduha da guli.

¹¹ Had mndu dər turtuk dza'a
 taghəglanaftá mndəra
 tan, dər zwanamani
 kazlay: Snaṅsna ta
 Lazglafta kə'a wa.

Inda tan dza'a nda sna hən ta
 i'i, nda zwani tani, nda
 glata mndu tani.

¹² Dza'a planapla yu ta
 krughuva tan,
 havglakta a yu dekdek ta
 dmakuha tan wu,»
 ka'a.

¹³ Ma tsa mna gwada ta
 dzratawi ka lfid ya, niṅna
 Lazglafta ka halatani ta tsa
 tanṭanani ya. Tsa ṅa ghalya
 ta halaku ya, ta ghwan a ka
 hluta wa.

9

*Tsəlbə ṅa Lazglafta ta
 hadik, nda ya ta luwa*

¹ Ma tsa tanṭaṭa dzratawi
 ya, mamu tvi ya ta raku ṅa
 magay ka lu dza'a tsəlbə ṅa
 Lazglafta. Mamu həga guli
 ya banaf lu ta Lazglafta ta
 hadik, ² nda tumpul bafta lu
 ta tsa həga ya. Tanṭaṭa huḍa
 tsa həga ya ná, vli nda ghuḍa
 ta hga lu. Mida famta lu ta
 pitirla, nda tabəl, nda buradi
 ṅa Lazglafta. ³ Tahula mahisa
 zlala, mamu sana huḍi ta hgu
 lu ka vli nda ghuḍa katakata.

⁴ Mida famta lu ta skwi ya
 tsaf lu ka dasu ta kəl lu ka dra

† 8:5 Ngha ta Sabi 25:40.

urdi, nda blukuma dzratawi maganava lu ta dasu. Ma tsa blukum ya guli mamu siga ka dasu ndəgham lu ta mana mida, nda dafa Haruna si ta dzuslafta dzuslu ya, nda klamha his nda vinda ta gwađa dzratawi tida. ⁵ Ka tsatsaftá lu ta Kerubuha his ta mara glakwa Lazglafta ta nzəganaghatá tsa blukum ya ka pghəganaghatá zlambak ta vli ya ta vlə lu ta us ŋa Lazglafta ŋa pla dmaku. Ama had lu dza'a pasla gwađa* ta tsaya ndana wa.

⁶ Mantsa ya gwagwatá nzakwa tsa həga ŋa gďata gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ta lami da maga slna tan ma tanjana hudani ya. ⁷ Ama ma tsa mahisa hudi ya, mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta turtukwani ta lami dida, turtuk ma vaku, ŋa kladanamtani nda usa rini, ŋa vlanťá Lazglafta ŋa plinistá krughuvani†, nda ya ŋa plinistá ŋa hamata mnduha guli. ⁸ Mantsa ya kumanja Sulkum nda ghuđa ta mnamanta kazlay: Had tvi ŋa lami da tsa hudi nda ghuđa katakata ya, ka ta gďavagďa tsa tanjana hudi ya wa. ⁹ Tsaya skwa gray nda skwi ta magaku gitana. Ta maray kazlay: Vla skwi ta vlə lu, nda pla ghəŋ ta plə lu ŋa Lazglafta ná, slaghu a ŋa dzanaghatá ghəŋa ghuďatá dmakwa gwal ta tsəlbu ŋani

wu kə'a. ¹⁰ Gwađa ta skwa zay, nda skwa say, nda tva ghuďaku kavghakavgha kwenkwen ta taghamafta tsahaya. Tsa skwiha fafa lu laviŋ mnduha ta magay ya ná, nda nza tsahaya ŋa kzla mbəďanafta Lazglafta ta inda skwi.

¹¹ Ndanana ná, saghasa Kristi ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta famatá vərďa skwiha ya ta tsu'u mu. Ka lami tsi nda ma həga tumpul dagala ta đinuta katakata, ya kul baftá mnda səla. Ta ghəŋa na hadik na a bafta Lazglafta guli wa. ¹² Ma tsa lami lamə Yesu turtuktuk da tsa hudi nda ghuđa katakata ya ná, lamə a nda klatá usa duguzumha nda zwanja lghəŋ wa. Vərďa ŋani ma us vla tsi, ka mbamafta ŋa đekđek ma dmakuha mu. ¹³ Ghalya, ta pslapsla lu ta duguzumha, nda lghəŋha ka wutsika usani ta gwal ta gatá krughuvi manda ya ta mnə zlahu ya. Ta ksafksa lu ta vlək guli ka drata nda dra‡, ŋa faďaftá hutidifani ka dzay ta mnduha guli. Tsaya dza'a kəl tsa krughuva tan ya ka saha ta həŋ manda ya ta mnə zlahu. ¹⁴ Ka si mantsa ya tsi, malaghumala usa Kristi pyu ka tsahaya. Ga a Kristi ta dmaku wu, ama ka klaftá tsi ta ghəŋani ka vlanťá Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda

* **9:5** Ayaha ta gara vgha nda aya 2-5: Aya 2: Sabi 26:1-30, 25:31-40, 25:23-30. Aya 3: Sabi 26:31-33. Aya 4: sabi 30:1-6, 25:10-16, 16:33, Mbsak 17:16-26, Sabi 25:16, Vrafta ta zlahu 10:3-5. Aya 5: Sabi 25:17-22. † **9:7** Aya 6: Mbsak 18:2-6. Aya 7: Ngha ta Livitik 16:2-34. ‡ **9:13** Ngha ta Levitik 16:14-16, Mbsak 19:9, 17-19.

ghuḅa. Na kḏekedzen tsa Sulkum ya. Tsa usa Kristi ya ta ghuḅintá ḡudufa mu, ḡa zlanṡa mu ta maga ghwadaka skwiha ya ta kla mndu da mtaku, ka magay mu ta slna Lazglafta ya ta vla hafu.

15 Tsaya kəl Kristi ka sladamta matakataka i Lazglafta nda mnduha, ḡa dZRəglaftawi ka lfid nda hən, ḡa zlgHay gwal hagaf Lazglafta ta tsa ḡərma skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən ta hən ḡa vlanṡá hən, ḡa nzakwani ka ḡa tan ḡa dəkḏək ya. Əḡka'a ka mtakwa Kristi ta varagaptá mnduha ma ghwadaka skwiha ya ta magə hən ma dZRatawi ya ḡa ghalya.

16 Ka fafa mndu ta sləkadani ná, ba graftá mtatá tsa mndu ta fatá sləkadani ya kada dga tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya. 17 Ka ta ndiri mndu ta fatá sləkad ná, had lu ta ksənṡá tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya wa, ba tahula mtutani kasi'i. 18 Mantsa ya guli, dər tsa tanṡanṡa dZRatawi ya ná, nda us magafta lu. 19 Tahula mnanafṡa Musa ta inda zlahu ta mnduha demdem, manda ya mnaf zlahu, ḡa klaftani ta usa zwana lghən nda ḡa duguzumha ka gaḅanafta nda imi. Bəlahā ta sluhwa fwa izwap nda swida tuwaka dva hbuṡ lu ta wa udzu, ka tsughumamta ma tsa us ya, ka wutsikay ta tsa deftera zlahu ya, nda ya ta

inda mnduha. 20 «Nana na usa dZRatawa Lazglafta nda kaghuni ka ḡanata kuni ta tsa dZRatawiṡ ya,» ka'a ta mnay ta wutsik tsi ta hən. 21 Wutsikafha guli ta tsa həga tumpul ya, nda inda huzlaha mida ta kəl lu ka ksa slna ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ya. 22 Manda ya mna zlahu ná, wər nda us ta ghuḅintá lu ta inda skwi. Ka pghu* a us ná, had platá dmaku wa.

Platá ghən pla Kristi ta ghuḅa dmaku

23 Nda ra ka ghuḅintá mantsa ya ta tsəna skwiha ta ghənṡa hadik na, kabga fwata vərḏa tsa skwiha ta luwa ya hən. Tsaha ta nzakway ka vərḏakani ta luwa ya guli ná, nda ra ḡa tan nda pla ghən ya ta malaptá tsa tanṡanṡani ya. 24 Lamə a Kristi da tsa vli nda ghuḅa katakata ma həga tumpul magaf mnda səla ya wa. Fwata tsa vərḏani ta nzakway ta luwa ya tsaya. Tsatsi ná, ta luwa laghwa tsatsi. Ndanana, ta nzaku ta kəma Lazglafta ta gwada ma vla mu. 25 Inda vaku tsa mali ta ghənṡa gwal ta dra skwi ḡa Lazglafta ta dza'a da tsa vli nda ghuḅa katakata ma həga tumpul ya nda tatá usa rini. Ama Kristi ná, lamə a tsatsi ḡa gḏata ta vlatá ghənṡani wa. 26 Ka má mantsa tsi ná, má mbəḏava a fitika ghuyayni ta ḏarṡa daga ka yawu zlagapta ghənṡa hadik wa. Turtuktuk səla zlagapta tsatsi ma na

ṡ 9:20 Sabi 24:8. Na ayaha 19-20, ngha ta 24:3-8. * 9:22 Aya 21: Ngha ta Livitik 8:15. Aya 22: Ngha ta Livitik 17:11.

kdavakta fitik na. Ka vlanťá tsi ta ghəjani ta Lazglafta ńa hərdińťá dmakwa mu dekdek. ²⁷ Inda mnda səla ná, thanaftha lu ta mtutani turtuktuk səla, tahula tsa ńa tsanaghata Lazglafta ta guma. ²⁸ Manda tsaya Kristi guli, turtuktuk səla mtuta tsi, ńa vlanťá ghəjani ta Lazglafta, ńa hərdińťá dmakwa ndəghata mnduha†, ńa vrəglagatani kamahis. Tsa vrəglagata dza'a vrəglagata tsi ya, ńa hərdgəltá dmaku a wa, ama ńa mbanafťá gwal ta fata vgha ka kzlay.

10

¹ Zlaha Musa ná, vərdaka nzidida tsa skwi ta sagha ya a wu, fuwatani ya. Lavin a dekdek ta payafťá gwal ta gavanavatá Lazglafta ńa nzakwa tan manda ya ta kumay tsi wa. Waka tsa pla ghəj ta gdata lu ta magay inda fitik, vaku nda vaku ya dza'a ghuđińťa həj ta wa ira Lazglafta na? ² Ka si má ta ghuđay tsi katsi, magata tan turtuktuk ya ná, má ndanəgla a həj ta dmakuha tan wu, má zlanťla lu ta pləgəltá ghəj. ³ Tsaw mantša ya a wa. Katək ná, tsa pla ghəj ta plə həj ya, ta havanaktá həj ta dmakuha tan vaku nda vaku, had ta ghuđińťá həj, ⁴ kabga had usa lghəjha, nda duguzumha ta hərdińťá dmaku wa.

⁵ Tsaya kəl Kristi ka mnay ńa Lazglafta ma fitika dza'ani

saha ta ghəjani hadik, ka'a mantša:

«Va a ka ta plaghatá ghəj nda rini wu, va a ka ta vlaghatá sana skwi ńa plaghata ghəj guli wa.

Ama ka vlihatá ka ta slu'uvgha ńa vlaghata.

⁶ Zdəgagha a skwi nda səla ta drə lu nda dra ta gwir,

nda skwi ya ta vlaghata lu nda vla ńa pla ghəj ta ghəjani dmaku wa.

⁷ Ka yu mantša: «Wana yu Lazglafta, sasa yu ta ghəjani hadik da maga skwi ya ta kumə ka,

manda ya nda vinda ta ghəjani da ma deftera zlahu*,» ka'a.

⁸ Ka Kristi mnuta karaku na: «Nda pla ghəj nda skwi nda səla tani, nda skwiha ta klafta lu ka vlaghata nda vla tani, nda skwiha nda səla ta drə lu nda dra ta gwir tani, nda skwi nda səla ta klafta lu ńa pla ghəj ta ghəjani dmaku tani, va a ka ta həj wu, zdəgagha a həj guli wu,» ka'a. Ta wya maga manda va ya mna zlahu lu ta tsa pla ghəj ya kay guli. ⁹ Ka'a guli mantša: «Wana yu, saghasa yu ńa maga skwi ya ta kumə ka,» ka'a. Ka hlanatá tsi ta tsa tanťani pla ghəj ta plə lu ya, ka mbədapta nda mahisani. ¹⁰ Magamaga Yesu Kristi ta skwi ta kumə Lazglafta. Ka vlanťá tsi ta ghəjani ńa pla ghəj turtuktuk səla. Mantša ya kəl mu ka nzakway nda ghuđa ta wa ira Lazglafta.

† 9:28 Gray nda Isaya 53:12. * 10:7 Aya 5-7: Zabura 40:7-9, manda ya ta mnə Grek ńa ghalya.

¹¹ Inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta turtuk turtuk, ta sladu ta sladu ta nzata həŋ ka maga slna taŋ inda fitik, ta gđata ta vla va tsa skwi turtuk ŋa hərdiŋta dmaku ya, ama laviŋ a ta hərdiŋta wa. ¹² Ama Yesu Kristi ná, turtuktuk vlata tsatsi ta ghəŋani ŋa pla ghəŋ ŋa hərdiŋta dekdek ta dmakwa mnduha. Tahula tsa, ka nzatá tsi nda ga zeghwa Lazglafta. ¹³ Ndanana, hada nzata tsi ka kzla pghanata Lazglafta ta ghumahani ka skwa ta diŋlay səlani. ¹⁴ Ma tsa vlatani ta ghəŋani turtuktuk ya, ka nanaftá tsi ka gwal tdukwa ŋa dekdek ta wa ira Lazglafta, ta gwal ta ghuđiŋta tsi ta dmakwa taŋ. ¹⁵ Ta tsalamaptsala Sulkum nda ghuđa guli kazlay: Prək tsa pla ghəŋ turtuktuk ya kə'a. Ka'a karaku na:

¹⁶ «Wya tsa dzratawi dza'a yu dzrafta nda həŋ ma tsa fitik ya, ka Mgham Lazglafta.

Dza'a famfa yu ta zlahuha da da ŋudufa taŋ,

dza'a thanamtha yu ta həŋ ma ghunislaka taŋ,» ka'a.

¹⁷ Ka'a guli mantša: «Had yu dza'a havglakta dekdek ta dmakuha taŋ, nda krughuvha taŋ wu,» ka'a.

¹⁸ Ka plinispla Lazglafta ta dmakwa mnduha ná, pahəgla a mnduha ta skwi ŋa vlatá Lazglafta ŋa hərdiŋta dmakuha wa.

Gavanamava gava ta Lazglafta

¹⁹ Mantša tama zwanama da, nda pla vgha mu ta lami da tsa vli nda ghuđa katakata ya nda ma usa Yesu. ²⁰ Tanaptá Yesu ta zlala, ka tamaptá lfida tvi ŋa lami nda tida ŋa mutsa hafu. Tsa zlala kuhwanap lu ya ná, vərda ka vgha Yesu dza lu yeya. ²¹ Tsaya tama ná, mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta hemanata, ta nzanaghatá həga Lazglafta. ²² Ma tsa nza-kwani mantša ya tama, gavanamava gava ta Lazglafta nda ŋuduf turtuk, nda fata ghəŋ dar, nda ghuđata ŋuduf kul had dmaku mida, nda mbazatambaza nda imi tsələŋa. ²³ Sladafmaslada ta fatá ghəŋa mu ka gđata mu ta va mnay kazlay: Tsa mndu ta tamaftá imi ta sləməŋ ya ná, ŋərma mndu ya kə'a. ²⁴ Nghapma ngha ka sani nda sani, ŋa vlamatá mbrakwa đvuvustá vgha nda maga skwi đina. ²⁵ Ma tsanap mu ta tska vgha mu manda ya ta snuta sanlaha ta tsanapta ya. Katək ná, vlvusma mbraku sani nda sani. Sganaghamasga, kabga nda sna mu kazlay: Ndusa fitika vragata Mgham Yesu kə'a.

²⁶ Tahula snaŋta mu ta vərda tvi, ka gđata mu ta gəgəltá dmaku ka palama katsi, grafmagra kazlay: Ta had sana skwi dza'a vlata lu ŋa pla ghəŋ ŋa hərdiŋta dmaku wu kə'a. ²⁷ Ta ghəŋa kzlay ma zləŋ dza'a kzlə lu ta guma Lazglafta. Tsa guma

ya ná, nda bla katakata, ka vu ghandand nzakwani dza'a dra ghumahani. ²⁸ Dər wati ma mndu ta kwalaghuta snatá zlahá Musa, ka mamu masləm̄tsəkha his ka hkən a tsi ta grafta katsi, ta dzadza lu ta tsa mndu ya, had tawa hidahidá tida wa. ²⁹ Ka si mantsa ya nzakwani nda zlahá Musa ya ní, kighkigh dza'a nzakwa tsi nda mndu ta zlrindiṅtá Zwanja Lazglafta, ka razanaftá Sulkum ya ta vlamatá zďakatahuđi ya tama? had hayhayani wu, ka'a nda us ya kəl Lazglafta ka dzraftawi nda tsi, ka ghuḅiṅta nda tsi ya. ³⁰ Nda sna amu ta tsa mndu ta mnay kazlay: I'i dza'a vranamtá mndu ta skwi ya maga tsi, i'i dza'a planamta kə'a ya. Ka'a guli na: «Dza'a tsanaghatsa Mgham Lazglafta ta guma ta mnduhani,» ka'a. ³¹ Skwa zləṅay gwada ta dədamta mndu da dzva Lazglafta ya ta vla hafu.

³² Havakwahava ta nza-kwa ghuni ghalya ma tanṅaṅa snanṅa ghuni ta gwada Lazglafta. Ma tsa fitik ya ná, susa kuni ta duni, ka su'uwaftá kuni ta indani. ³³ Ta kəma inda mnduha rarazata lu, ka ganaptá iri ta sanlaha mataba ghuni tazlay. Ma sana fitik guli, ta gway kuni ta vgha nda sanlaha ta ghuya mndərga tsa danwa ya. ³⁴ Ksuxsa ka hidahidá ta kaghuni, na gwal ya hlaf lu ka pghamta ma gamak ta gwada ta Yesu. Hlugudughunusha lu ta hu-zla ghuni, ta rfu nda rfa kuni,

ndananj a kuni wu, kabga nda sna kuni mamu skwi da kaghuni ta malaghutá inda skwi kə'a. Tsa skwi ya guli ná, ṅa kďekedzenj nzakwani. ³⁵ Mantsa tama, ṅavawa ṅa ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda fata ghəṅa ghuni ta Lazglafta. Ka ṅavanja kuni, dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni dagala. ³⁶ Skwi ya ta raghunata ná, nzata ghuni nda su'ay, ka maga skwi ya ta zdəganatá Lazglafta, ṅa vlaghunatani ta skwi ya taghunaf tsi ta imi ta sləmən̄j. ³⁷ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ta βets nzďa guli ná,
dza'a saghasa tsa mndu dza'a
sagha ya, gərďata a wa.

³⁸ Mndu ya tďukwa ta wa ira
ďa ná,
dza'a nzakway nda hafu
nda ma zlgħay nda
ṅuđufani.

Ama ka vraghuvra tsi nda
hul zďəgləgihata a tsa
mndu ya wa,» ka'a.

³⁹ Amu ná, nza a amu tekw
mataba gwal ta vru nda
hul ṅa zadĩṅtá ghəṅa tanj ya
wa. Ama nda nza amu tekw
mataba gwal ta zlgħafta ta
dza'a mutsa mbaku ya.

11

Zlgħay nda ṅuđuf

¹ Zlgħay nda ṅuđuf ná,
graftá skwi ya faf lu ta
ghəṅj tida ya. Fatá vgha
kazlay: Mamu tsa skwi ya
kahwathwata kə'a ya, dər ta
ngha a iri. ² Ta ghəṅa zlgħay
nda ṅuđufa tanj, kəl Lazglafta

ka ghubanaghatá mnduha ghalya.

³ Nda ma zlg hay nda ndufuf snan̄ta mu kazlay: Nda gwadani magafta Lazglafta ta inda skwiha kə'a. Inda skwi ya ta nghan̄ta lu nda iri ná, sabə ma skwi ya kul nghan̄ta* iri hən̄j.

⁴ Nda ma zlg hay nda ndufufani klafta Abel ta skwa pla ghən̄j ta malaghutá dínaku ka ŋa Kayinu, ka vlan̄ta Lazglafta. Tsa zlg hay nda ndufufani ya kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa, kabga tsu'aftsu'a ta tsa skwi vlan̄ tsi ya. Nda mta† Abel má mndani, ama kabga zlg hay nda ndufufani ná, tata gwada tsatsi.

⁵ Nda ma zlg hay nda ndufuf kəl Lazglafta ka klaghatá Inuk ta luwa, dan̄ a ta mtaku wa. Ngha a lu guli wu, kabga klaghakla Lazglafta da tsatsi. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: Zdəganazda Inuk ta Lazglafta‡ ma kđaku tsi ka klaghata ta luwa. ⁶ Ka had̄ zlg hay nda ndufuf wu ná, had̄ fitik zdəgana mndu ta Lazglafta wa. Mndu ta gavadaghata da Lazglafta ná, dīna ka graftani kazlay: Mamu Lazglafta, ta magay ta skwi dīna guli ŋa gwal ta zbay kə'a.

⁷ Nda ma zlg hay nda ndufuf snata Nuhu ta gwada ya mnana Lazglafta ta ghən̄ja skwi dza'a magaku ta kul

nghan̄ta iri karaku. Ka tsaftá tsi ta kwambalu dagala manda ya mnanaf Lazglafta. Ka lamə tsi dida nda gwal ga tan̄ tani, ka mbaftá hən̄j. Ma tsa magatani mantsa ya tsanaghata tsi ta guma ta ghən̄ja had̄ik. Ka klaftá Lazglafta ka mndu tdukwa§ kabga zlg hay nda ndufufani.

⁸ Nda ma zlg hay nda ndufuf snata Abraham ta hgu hgaf Lazglafta, ka sli'aftá tsi ka laghwī ta had̄ik ya dza'a vlan̄ta Lazglafta ŋa ŋani. Ta sli'aftá tsi, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ⁹ Nda ma zlg hay nda ndufuf, ka lagha tsi nzata ka matbay ma tsa had̄ik dza'a lu vlan̄ta, tanaf Lazglafta* ta imi ta sləmən̄j ya. Ka nzaku tsi ta nzaku ma həga tumpul, mantsa ya i Izak nda Yakubu guli ta nzakway ka gwal nda gwa hən̄j ma tsa tatá imi ta sləmən̄j ya. ¹⁰ Ka nzatá Abraham ka kzla tsa luwa dihana Lazglafta ta tughwani† ya. Lazglafta ka ghən̄jani ta garafta, tsatsi mnda bafta guli.

¹¹ Nda ma zlg hay nda ndufuf mutsafta Abraham‡ ta zwan̄j ma halatani katakata. Markwa tan̄ Sara guli tsutsa ka dzəghən̄j. Ka fatá tsi ta ghən̄jani kazlay: Dza'a magay Lazglafta ta skwi manda ya mna tsi kə'a. ¹² Mantsa ya, ma mndu turtuk ya nda hala, ta ghwan̄j a ka mtaku wu, yata

* **11:3** Ngha ta Zlrafta 1, Zabura 33:6, 9.

† **11:4** Zlrafta 4:3-10.

‡ **11:5** Zlrafta

5:24. § **11:7** Zlrafta 6:13-22.

* **11:9** Aya 8-9: Ngha ta Zlrafta 12:1-5, 23:4,

35:12, 27. † **11:10** Ngha ta 11:16, 12:22.

‡ **11:11** Ngha ta Zlrafta 18:11-14,

21:2. § **11:12** Ngha ta Zlrafta 22:17.

lu ta zivra mndu nda ndəgha manda tekwatsa ta luwa, nda ya manda wutak ma ghwa§.

¹³ Ma zlghay nda ɲuɖuf rwuta həŋ demdem, ta kul mutsaftá həŋ ta magatá tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmənɟ ta həŋ ya. Ama grafgra həŋ kazlay: Dza'a magaku tsa skwi ya kə'a, harharhar ghəŋa tanɟ ta ghəŋani. Ka graftá həŋ kahwathwata kazlay: Matbay ɲni ta wawutá wawaku* ta na ghəŋa hadik na kə'a. ¹⁴ Tsa gwal ta mnay mantsa ya ná, maranmara həŋ banluwa kazlay: Ta kzla vla tanɟ həŋ kə'a. ¹⁵ Ndanəgla a həŋ dekdek ta tsa vli sabə həŋ ya wa. Ka má ta ndanay həŋ katsi, má si vraghuvra həŋ. ¹⁶ Kahwathwata ná, vli ta malaghutá tsaya ɲa tanɟ ta pahanɟa, vli ya ta nzakway ta luwa. Tsaya kəl tsi ka zdəganatá Lazglafta, na hgay ta hgə həŋ ka Lazglafta tanɟ. Ka payanaftá tsi ta luwa tanɟ ta həŋ.

¹⁷ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf kumafta Abraham ta vlatá zwanjani Izak ɲa pla ghəŋ ma dzəghanɟa ya dzəghanɟ Lazglafta. Ka kumaftá tsi ta vlatá tsa kdakwakdakwa zwanjani turtuktuk ya, dər má si tanafta Lazglafta ta imi ta sləmənɟ ta ghəŋa tsa zwanɟ ya. ¹⁸ Ka Lazglafta si mnanata na: «Nda ma Izak ya

taghaf yu ta imi ta sləmənɟ† ya dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ¹⁹ Ka fata Abraham ta ndanani kazlay: Lavinɟlava Lazglafta ta vraganaptá mndu ma mtaku nda hafu kə'a. Tsaya tama ná, ka nzaku Izak manda mndu vraganap lu ma mtaku kahwathwata.

²⁰ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf tfanaghata Izak ta wi ta i Yakubu nda Isuwa, ta ghəŋa nzaku ya ká həŋ dza'a nzakway ta kəma.

²¹ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf tfanaghata Yakubu ta wi ta zwana Yusufu ma ndusakwani ka mtaku. Ta tfə tsi ta tsa wi ya ɲa tanɟ, ka dzubunɟá tsi ta vgha ta wa dafani ka tsəlbu ta kəma Lazglafta‡.

²² Nda ma zlghay nda ɲuɖuf mnanata Yusufu ta zwana la Isra'ila ma ndusakwani ka mtaku kazlay: Dza'a sli'apsli'a həŋ ma hadika Masar kə'a. Ka mnanatá tsi ta həŋ guli ta skwi ka həŋ dza'a magay nda ghudzifani§.

²³ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf difanata dadahani ta Musa ka tili hkən manda yata. Dinadina tsa zwanɟ ya ta wa ira tanɟ. Zlənɟaf a həŋ ta blanapta tanɟ ta zlaha mghama Masar wa.

²⁴ Nda ma zlghay nda ɲuɖuf kwalaghuta «Musa ma glatani ta hgay ka zwanɟa makwa Fir'awna.* ²⁵ Ta dran ghuyay da ta danwa kawadaga nda mnduha Lazglafta, ka rfay da

* **11:13** Ngha ta Zlrafta 23:4, 1 Krunik 29:15, Zabura 39:13. † **11:18** Ngha ta Zlrafta 22:1-14, Aya 18: Ngha ta Zlrafta 21:12. ‡ **11:21** Aya 20: Ngha ta Zlrafta 27:27-29, 39-40, aya 21: Ngha ta Zlrafta 48:1-20, 47:31. § **11:22** Ngha ta Zlrafta 50:24-25, Sabi 13:19. * **11:24** Aya 23: Ngha ta Sabi 2:2, 1:22. Aya 24: Ngha ta Sabi 2:10-12.

ta rfu ma gay da ta dmaku
 ɲa fitik kwitikw. ²⁶ Mal
 ghuyɗipta mnduha ta ɗanwa
 manda ya dza'a ghuyanapta
 lu ta Kristi ya, ka inda skwa
 gadghəl ta haɗika Masar,»
 ka'a, kabga nda fa ɲuɗufani
 ta skwi ya dza'a vlanɗa
 Lazglafta ta kəma.

²⁷ Nda ma zlgħay nda
 ɲuɗuf sli'afta Musa ka zlanatá
 haɗika Masar, kul zlanɗa
 gatá sida mgham. Ka diha-
 vatá tsi manda skwi nda ngha
 ta Lazglafta ya kul laviɗtá lu
 ta nghaɗta nda iri ya.

²⁸ Nda ma zlgħay nda ɲuɗuf
 tahaɗatá tsi ta skala Pak.
 Tahafwa taha ta us ta watgħa,
 ka'a nda la Isra'ila, kada
 kwala duhwala Lazglafta ya
 dza'a ghunakta lu da rwa
 zumala la Masar da rwiɗtá
 ɲa ghuni guli, ka'a.

²⁹ Nda ma zlgħay nda
 ɲuɗuf tsughwaɗapta zwana
 la Isra'ila ta drəfa dva manda
 skwi ta ghwalata vli. Ama ka
 tsughwaɗadapta aɲni manda
 ɲa taɲ ya ka la Masar ná, ka
 nu'amtá[†] hən̄ mida.

³⁰ Nda ma zlgħay nda
 ɲuɗuf zliɗta la Isra'ila ta
 muhula luwa Yeriku manda
 magata taɲ ta fitik ndəfáɲ ta
 wawanafta.

³¹ Nda ma zlgħay nda
 ɲuɗuf tsu'afta[‡] Rahab, sana
 marakw ta hla iri ta mnduha
 la Isra'ila ta labə da vitsa luwa
 taɲ. Ma lagħa la Isra'ila da

rwanatá gwal pgha ghən̄ nda
 Lazglafta, ka zlanatá hən̄ ta
 tsatsi nda hafu.

³² Nu dza'a mnəgəлта yu ka
 malaghutá tsa tama? Nda
 hta fitik ka mnəgəлта da ta
 gwada ta ghəɲa i: Zideyur,
 nda Barak, nda Samsur,
 nda Yafte, nda Dawuda, nda
 Samuyel, nda la anabihaŠ.

³³ Hahən̄ ná, nda ma zlgħay
 nda ɲuɗuf zazakta hən̄ ta
 haɗikha nda vulu. Ka magatá
 hən̄ ta skwi tɗukwa, ka
 mutsaftá hən̄ ta skwi ya tanaf
 Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta
 hən̄. Ka hahanaftá hən̄ ta
 wi ta rveriha. ³⁴ Ka niɗtá
 hən̄ ta zlgħakwa vu ləmtək.
 Ma sli'a mnduha pslata hən̄
 nda kafay, ka ndaptá hən̄
 mida. Haɗ mbraku ma hən̄
 wu, ama ka nuta hən̄ ka
 gwal nda mbra. Ma fitika
 vulu, ka nuta hən̄ ka bigwala,
 ka ɲawaftá hən̄ ta sludza
 haɗikha kavghakavgha.
³⁵ Ka nghəglanɗá mi'aha ta
 mnduha taɲ si ta rwuta ta
 vragapta* nda hafu.

Ama sanlaha ya ná, kwihin
 nda kwikwiha lu ta hən̄ ka
 tataɗaptá hən̄, ka kwalaghutá
 hən̄ ta zlanatá hən̄ ɲa mutsa
 sli'agapta ma mtaku nda
 hafu ya ta malaghuta. ³⁶ ɲa
 sanlaha ya guli ná, gagə nda
 gaga lu ta hən̄, ka sləvaptá
 hən̄. Tsatsaf nda tsatsa lu nda
 zida ta sanlaha ka pghamta

[†] **11:29** Aya 27: Ngha ta Sabi 2:15, aya 28: Ngha ta Sabi 12:21-30. Aya 29: Ngha
 ta Sabi 14:21-31. [‡] **11:31** Aya 30: Ngha ta Yusuwa 6:12-21, aya 31: Ngha ta

Yusuwa 6:22-25, 2:1-21. **Š 11:32** Ngha ta Guma 6-7, 4-5, 11-12, 1 Samuyel 16:1-1

Mghamha 2:11, 1 Samuyel 1:1-25:1. * **11:35** Aya 33: Ngha ta Daniyel 6, aya 34:
 Ngha ta Daniyel 3:1-30, aya 35: Ngha ta 1 Mghamha 17:17-24, 2 Mghamha 4:18-37.

ma gamak. ³⁷ Nda pala zlazlertsata lu ta sanlaha ka pslatá hən, datsanap nda datsa lu ta sanlaha, tsasla nda kafay lu ta sanlaha, ka pslatá hən. Hwayapta ka ra vli ɲa sanlaha, ka nutá hən ka pđu ka kla huta ta tuwak nda ɲa gu ta vgha. Ka ghuyanaptá lu ta đarwa, ka ganaptá lu ta iri† ta hən. ³⁸ Hwahwayaku ka ra vli kurandazl ma mtak, nda ya ma ghurum ma hadik ɲa sanlaha. Ra a ghəɲa hadik ka ɲa tsa mnduha ya wa.

³⁹ Inda taɲ zdəganazda hən ta Lazglafta, kabga zlgħay nda ɲudufa taɲ. Tsaw ta mutsaf a hən ta tsa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmənɲ ta hən ya wa. ⁴⁰ Payafpaya Lazglafta ta skwi ta malaptá đinuta ɲa mu. Ma ndanani ná, va a ta dzanaghatá ghəɲa slnani nda hahənɲ nda ghəɲa taɲ kul had amu hada wa.

12

Mbra vgha ma ghuya đarwa

¹ Tsaya tama, mantša ya ndəghata tsa masləm̄tsəkha ta wamafta ya. Pghijmapgha ta inda skwi ta ndəgamata ta gərđa amu, nda dmakuha ta kasa amu, ka hwaya mu đina ta vərđaka hwaya ya mnama Lazglafta ɲa hwayay. ² Ka fafta mu ta iri ta Yesu ya ta tahamatá zlgħay nda ɲuduf, tsatsi guli dza'a ɓhadamaghata da vla dzatá ghəɲani. Tsatsi ta tsu'aftá

mtutani ta udza zləɲay. Ksa a ka hula nda mndərga tsa mtaku ya wu, kabga nda fa ghəɲani ta rfu ya payana Lazglafta. Ndana tama, nda ga zeghwa Lazglafta* ta nzakwa tsi.

³ Ndanawandana ta ghəɲa ya ka Yesu su'aftá mndərga husaɲta ya husaɲ tsi ta ghwadaka mnduha, kada kwala kuni ta rwa malandugu. ⁴ Ma vulu ya ta vulu kuni nda dmaku ná, ta vula a kuni karaku ta ya dza'a kladaghunaghata ta wa hđak wa. ⁵ Zanapza kuni ta gwada Lazglafta ta vla mbraku ɲa zwanani ra?

«Zwanja đa! Ka ta zlahay Mgham Lazglafta ta kagha katsi, fafa ta ghəɲ,

ma kla ka ta ghəɲ tida ka dvaghaghadvá tsi.

⁶ Mndu ta zlahu tsi ta đvu Mgham Lazglafta.

Mndu ya klaf tsi ka zwanani† ta dzə tsi guli.»

⁷ Su'uwasu'a ta ghuya đarwaha ya ta kəl Lazglafta ka zlahá kaghuni nda tsi. Tsa ghuya đarwa ya ta maraɲta kazlay: Klaf ka zwanani Lazglafta ta kaghuni kə'a. Mamu zwanj kul had dani ta zlahay ra? ⁸ Ka si zlahá a tsi ta kaghuni ka zwanani ya wu katsi ná, vərđa zwanani a kuni wu, masagwa kuni nda tsa. ⁹ Skwi guli ná, mamu mu nda dadaha mu ma na ghəɲa hadik na ta zlahá

† 11:37 Aya 36: Ngha ta 1 Mghamha 22:26-27, 2 Krunik 18:25-26, Irmiya 20:2 37:15, 38:6, aya 37: Ngha ta 2 Krunik 24:21. * 12:2 Ngha ta Zabura 110:1.

† 12:6 Ngha ta Mahdihi 3:11-12.

amu, ta snay mu ta gwađa da hən. Dani ma Sulkumha yeya tama dza'a kwal mu sna gwađa da tsi ɲa mutsa hafu rki na? ¹⁰ Ta zlahay dadaha mu ta amu ɲa fitik kwitikw, manda ya ta gradapta hən kazlay: Ma dza'a dīna mantisa kə'a. Ama Lazglafta ná, ɲa kata amu ta zlahā tsi ta amu, ɲa mutsay mu ta mayaka mu ma tsa nzakwani nda ghuḅa ya. ¹¹ Ma tsa fitik ta zlahu lu ta amu ya ná, nda nza ka skwi kul zɔɔgamata, rfa a mu ta rfu ta ghəɲani wa. Ama tahula tsa, ɲa yiganaptani ta zɔaku, nda nzaku tɔdukwa ta tsa gwal zlahaf lu ya.

Dvu nda zlahu

¹² Ka si mantisa tsi, dayapwada ya ta dzvuha ghuni ta hərəfuta ya. Sifanafwa sifa ta karama ghuni ta laḅuta ya guli. ¹³ Mbadawambada ta mbađa ta tvi ya nda slada‡, kada kwala səla ya nda wərda ta kdīnta, katək ná, ka mbafta tsi.

¹⁴ Zbawazba ta nzata nda zɔaku nda inda mndu. Ka nzata kuni nda ghuḅa ta wa ira Lazglafta. Ka haɗ tsi mantisa wu ná, haɗ ya dər turtuk ma kaghuni dza'a nghanṭá kuma Lazglafta wa. ¹⁵ Dasuwa ka kuni yaha mndu dər turtuk da mbədanatá hul ta zɔakatahuda Lazglafta. Yaha ya dər ka turtuk da nza-kway manda slrəɲ daɦdaha

da ɔyamta ka ɓadza ndəghata mnduha§. ¹⁶ Dasuwa ka kuni, yaha gwal ta hliri nzakway mataba ghuni. Yaha mndu dər turtuk mataba ghuni da vziɲtá skwi ta nzakway ka ɲa Lazglafta, manda Isuwa ta skwaptá ma malmalani nda skwa zay kwenkwen ya. ¹⁷ Tahula tsa, manda ya snəɲ kuni, ka lagha tsi da zlgħa tfawani da dani, ka kwalagħutá dani. Traptra ta ksanaktá ghəɲa dani, kulam nda psayni ta tsa tfawi ya nda ima taw* ta iri.

¹⁸ Gavadagħa ta vata ghwá Sinay laviɲ lu ta ksaɲta nda dzvu ya a kuni wa. Dər tavata vu ta zlgħaku gigiga, dər tavata grusl tɔik, dər tavata mghama falak, ¹⁹ dər tavata ghudzaga duli, dər tavata kuzlahatá lwi ya kəl gwal ta snay ka mnay kazlay: Ma gwadgəlgana† ka kə'a ya a kuni wa. ²⁰ Ndəḅandəḅa hən ta dzvu, kabga laviɲ a hən ta ɲaftá tsa skwi mnana lu ta hən kazlay: Inda mndu dza'a ksaɲtá tsa ghwá ya, dər má nimitak tsi, dza'a zlertsazlertsu lu nda pala kə'a ya. ²¹ Ka ganaftá tsa skwi nghan hən ya ta zlən ta hən, ka mnə Musa kazlay: Ta ghudzaku vgha ɗa da zlən‡ katakata kə'a.

²² Ama kaghuni, gavadagħa ta vata ghwá Siyuna, nda ya tavata luwa Lazglafta ya ta vla hafu tsaya ta nzakway ka

‡ **12:13** Aya 12-13: Ngha ta Isaya 35:3 nda Mahdihdi 4:26. § **12:15** Ngha ta

Vrafta ta Zlahu 29:17. * **12:17** Aya 16-17: Ngha ta Zlrafta 25:29-34, 27:30-40.

† **12:19** Aya 18-19: Ngha ta Sabi 19:16-22. ‡ **12:21** Aya 20: Ngha ta Sabi 19:12-13, aya 21: Gray nda Vrafta ta Zlahu 9:19.

Ursalima ta luwa, nda tskata vgha duhwalha Lazglafta ka rfu kul lavinṭá lu ta mbəďaftá hən̄ ya kuni. ²³ Gavadagha tavata guyatá vgha mnduha Lazglafta ta nzakway ka zumaliha vindam lu ta hga taŋ ma defteri ta luwa kuni. Gavadagha tavata mnda tsa guma ta ghəŋa inda mnduha demdem ta nzakway ka Lazglafta kuni, nda ya tavata sulkuma mnduha tđukwa, gwal ta kďanakta ya kuni. ²⁴ Gavadagha tavata Yesu ta nzamta mataba mnduha nda Lazglafta ŋa dzraftawi ka lfid ya kuni. Gavadagha tavata usa Yesu ya kəl tsi ka wutsikatá mnduha nda tsi ya kuni. Malaghumala gwada ta gwadə tsa us ya, ka ŋa AbelŤ ta mnata.

²⁵ Dasuwa ka kuni! Yaha kuni da kwalaghutá snaŋṭá lwa Lazglafta ya ta gwada nda kaghuni! Ghalya, tsa gwal ta kwalaghutá snatá gwada tsa mndu ta mnay ŋa taŋ ta ghəŋa hadik* ya ná, ndap a hən̄ ma guma wa. Amu yeya dza'a ndapta ka mbəďanambəďa mu ta hul ta Lazglafta ta gwada nda amu daga ta luwa rki tama? ²⁶ Ma tsa fitik ya, ka ghudzanaftá lwa Lazglafta ta hadik. Ndanana, ka tamaftá tsi ta imi ta sləmən̄ kazlay: Ta turtuktuk ta dza'a ghudzanafta yu guli ŋa kwanahani. Hadik nda ghəŋani a dza'a yu ghudzanafta wu, nda luwa†

tani kə'a. ²⁷ Tsa gwada ya mnə tsi kazlay: Ta turtuktuk kə'a ya ná, ta maray ŋa mu kazlay: Inda skwi ya zlaganap lu nda tsa ná, dza'a ghudzanafghudza lu ŋa hlutani, kada gďavata tsa kul had ta ghudzavata ya.

²⁸ Ya mantsa tsi ya, rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá ga mgham ya kul had ta ghudzavata. Maran̄mamara ta tsa rfay mu ya nda ma maganatá slna ya ta zdəganata nda haniŋṭá ghən̄, nda ya nda zlən̄ay. ²⁹ Lazglafta mu ná, vu ta zadanatá‡ skwi ya.

13

Vərda gwal nda guya ghəŋa taŋ

¹ Gďavawagďa nda đvuvustá sani nda sani manda la zwanama. ² Yaha kuni zanaptá tsu'afṭa đina ta matbay. Ma tsa magay mantsa ya kəl sanlaha ka tsu'afṭá duhwalha Lazglafta kul snaŋṭá* hən̄. ³ Havapwahava ka gwal ma gamak, manda skwi kawadaga kuni nda hən̄. Havapwa hava ka gwal ta gə lu ta iri ŋa taŋ, kabga mnda səla kaghuni guli manda va hahən̄.

⁴ Inda kaghuni demdem, vlan̄wavla ta sgit ta kluvṭá vgha, yaha marakw dər zə'al da hliri, kabga dza'a tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa gwal ta maga sli'in̄sli'in̄, nda gwal ta hliri tani.

Š 12:24 Ngha ta Zrafta 4:10. * 12:25 Gray nda Sabi 20:22. † 12:26 Ngha

ta Hagay 2:6. ‡ 12:29 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 4:24. * 13:2 Ngha ta Zrafta 18:1-8, 19:1-3.

⁵ Yaha tsemi da tɔaghatá kaghuni. Rfawarfa ta rfu ta ghəŋa kuraghuta ya da kaghuni, kabga ka Lazglafta na: «Had' yu dza'a zlaghata wu, had' yu dza'a walantá† vzighista wu,» ka'a. ⁶ Tsaya ta kəl dər wati ma amu ka mnay nda fata ghəŋ kazlay:

ta katay Mgham Lazglafta ta i'i, had' sana skwi ta zləŋə yu wu,
nu dza'a magihata mndu‡ na kə'a ya.

⁷ Havakwa maliha ghuni, gwal ta mnaghunatá gwada Lazglafta. Havakwahava ká həŋ nzakwagapta, nda ya ká həŋ mtaku§. Ka kla kuni ta sada zlgħay nda ŋudufa taŋ. ⁸ Va tsa Yesu Kristi ya ta nzakway dahawu, tsa tsatsi ya ta nzakway gita, tsatsi dza'a nzakway ŋa kdekedzeŋ guli. ⁹ Dasuwa ka kuni, yaha sana ghwadaka tagha skwiha kavghakavgha da sagha da ghəŋa ghuni. Zɔakatahuda Lazglafta na skwi ta mbranaftá ŋudufa mndu. Tagha skwi kavghakavgha ta ghəŋa za skwa zay a wa. Gwal ta ksa tva mndərga tsa tagha skwi ya ná, had' ta kata* həŋ wa.

¹⁰ Tsa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, had' wa taŋ ka za skwi ta ŋa mu ma gwir† wa. ¹¹ Tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta

mataba la Yahuda ya ná, usa rini ŋani ta kladamta da tsa vli nda ghuɔa katakata ya, ŋa pla dmaku. Ama slu'a tsa rini ya, ta drinta tahula luwa‡ lu. ¹² Tsaya kəl Yesu ka mtuta guli tahula luwa§, ŋa ghuɔintá dmakwa mnduha nda ma ŋani ma us. ¹³ Sli'afmasli'a amu tama ka dza'a mu da guyay tahula luwa, ka su'a amu guli ta mndərga tsa giri ganap lu ya, ¹⁴ kabga ta na ghəŋa had'ik na a luwa amu ŋa kdekedzeŋ wa. Ama luwa dza'a nzakway* ŋa kdekedzeŋ ŋa amu ta pahay. ¹⁵ Gdamagda ta zləzlvā Lazglafta ka nzakwa tsi manda skwa pla ghəŋ nda ma Yesu Kristi. Zləzlvama hgani nda gwada ma wa mu. ¹⁶ Yaha kuni zlanatá maga zɔaku, nda katarŋtá mndu, kabga mndərga tsa skwiha ta vlata həŋ ya ta zɔəganatá Lazglafta.

¹⁷ Snawasna ta gwada da maliha ghuni, ka sna kuni ta skwi ta mnaghunata həŋ. Hahəŋ ta nghapta ka hafa ghuni, kabga dza'a zlgħay həŋ ta wani da Lazglafta. Snawasna ta gwada da həŋ, ya dza'a kəl həŋ ka maga slna taŋ nda rfu, nda ŋada ghəŋ a wa. Ka nda ŋada ghəŋ tsi ná, kataghunaftá a tsa wa.

¹⁸ Magawa du'a ta ghəŋa aŋni. Grafgra ŋni kazlay: Had' sana ɔədzaku ya maga

† 13:5 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 31:6, 8, Yusuwa 1:5. ‡ 13:6 Ngha ta Zabura 118:6.

§ 13:7 Gray nda 10:32-33. * 13:9 Ngha ta Ruma 14:2-23, 1 La Kwareŋt 8:8, La Kwalus 2:16-22, 1 Timute 4:3. † 13:10 Gray nda 9:11-14, 13:11-12. ‡ 13:11

Zlahu 16:27. § 13:12 Ngha ta Yuhwana 19:17, 20. * 13:14 Gray nda 11:10, 16.

ɲni wu kə'a ma ndana ɲni. Ta kumay ɲni ta gdata ɲni ta maga skwi dinadina inda fitik. ¹⁹ Kdəkwəkdək, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, magawa du'a ta ghəɲa da, ka mutsidifta Lazglafta ta vradapta da misimmisim da kaghuni.

Maga du'a

²⁰ Lazglafta ya ta vla zdaku ta vraganaptá Mgham mu Yesu mataba gwal nda rwa, ka nzakw tsi ka mndu dagala ta ngha tuwakha. Nda ma usani vla tsi ɲa pla ghəɲ, mutsafta lu ta dzraftawi ɲa kdekedzeɲ. ²¹ Ka vlaghunavla Lazglafta ta mbrakwa maga inda skwi dina, ɲa magay ghuni ta skwi ya ta kumə tsi. Ka maga tsi ma amu ta skwi ya ta zdəganata nda ma Yesu Kristi ta nzakway ɲani glaku ɲa kdekedzeɲ ya. Amin!

Kdɪɲta nda ga zgu

²² Zwanama da, vindaghunaf vinda yu ta na delewer na ɲa vlaghunatá mbraku. Ki'a nda ki'a yeya vindaghunafta yu. Kdəkwəkdək ka ɲanata kuni ta tsəna gwadaha na ma ɲudufa ghuni. ²³ Ta snaghunamsna yu kazlay: Zligiɲzla lu ta zwanama mu Timute† ma gamak kə'a. Ka bhagagha bha tsi misimmisim, dza'a labla yu da kaghuni kawadaga nda tsi.

²⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta maliha ghuni demdem, nda inda mnduha Lazglafta

tani. Ta ga zgu zwanama ma luwa Italiya ɲa ghuni.

²⁵ Ka nza zdakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

† **13:23** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1.

Tsgha ta lwa Yakubu

Ga zgu

¹ I'i Yakubu ta nzakway ka kwalva i Lazglafta nda Mgham Yesu Kristi, ta ga zgu yu ɲa ghuni mndəra mnduha Ghwanɲdə his ta wutsa ta vgha ta ghəɲa haɲik*.

Mbra vgha ma ghuya daɲwa

² Zwanama ɗa, ka slaghu-naghasla ɗər mndərga wati ma ghuya ɗaɲwa tsi katsi, nghawa ngha manda skwa rfu. ³ Dina ka snaɲta ghuni kazlay: Skwi ta dzəghaɲta zlghey nda ɲudufa ghuni ná, ta klaghunak kla ta ksa ɲuduf kə'a. ⁴ Ama ɗina ka maravata tsa ksa ɲudufa ghuni ya kahwathwata, kada nzakwa kuni ka gwal kul haɲ sana skwi ta ghəɲa ghuni, ka gwal nda dede'a, ka gwal kul haɲ sana skwi ta htapta ma həɲ ɗəkɗək. ⁵ Ka mamu sana mndu mataba ghuni pɗugudunus ɗifil katsi, ka ɗawa tsi da Lazglafta, dza'a vlanɲla†. Ta muvla Lazglafta nda inda mndu, ta vlay nda zɗaku. ⁶ Ama ka ɗawa tsi nda zlghey nda ɲuduf, yaha tsi dgaɲta ghəɲ ɗər ka ki'a ta ghəɲani. Ka ta dga ghəɲ mndu ná, nda nza ka guram nda gamtsa'uwakwa drəf ta vyə

falak ɗər ndiga ndiga ya nza-kwani. ⁷ Yaha mndərga tsa mndu ya da ndanay kazlay: Dza'a mutsay yu ta sana skwi da Mgham Lazglafta kə'a, ⁸ kabga mndərga tsa mndu ya ná, his ɲudufani, slada a ghəɲani ma vlaka turtuk ma inda skwi ta magə tsi wa.

Pɗu nda Gadghəl

⁹ Ka rfa zwanama ya ta nzakway ka pɗu ta rfu, kabga nda nza ka mndu nda kapa da Lazglafta. ¹⁰ Ka rfa mndu ka gadghəl guli ta rfu, nda vraganata Lazglafta, kabga dza'a lula manda gəgdakwa vzlizla. ¹¹ Safa fitik ghəɗandaɲ dzafta ta kuzun ná, ɲa ghwalutani, ɲa rkuta vzlizlahani, ɲa luta‡ ɗinakwa rkatarani. Manda tsaya dza'a luta mnda gadghəl ma slnahani ta magə tsi.

Tiɲwa a Lazglafta ta mndu da ghwadaka skwi wa

¹² Rfu da mndu ta ksa ɲuduf ka su'a skwi ta dzghaɲta, kabga tahula dzghaɲta, dza'a mutsay ta zewzewa hafu ya tanaf Mgham Lazglafta ta imi ta sləməɲ ta inda gwal ta ɗvuta. ¹³ Ka dzghaɲdzgha skwi ta mndu, yaha da mnay kazlay: Lazglafta ta dzəgha i'i kə'a. Haɲ ghwadaka skwi ta dzəgha Lazglafta wa, dzəgha a tsatsi guli ta mndu wa. ¹⁴ Ka dzghaɲdzgha skwi ta ɗər wati ma mndu ná, ghudzaku ma vghani ta barafta, ka ɗɗamta tsi. ¹⁵ Ka zlanəɲzla lu ta ghəɲ

* 1:1 Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3, Sina gwal ghunay 15:13, Galat 1:19. † 1:5 Ngha ta Mahdihi 2:3-6. ‡ 1:11 Aya 10-11: Ngha ta Isaya 40:6-7.

ta tsa ghudzaku ya katsi, ɲa zlgħaftani ta huɗi, ɲa yatani ta dmaku. Tahula ndəhafa dmaku, ɲa klaktani ta mtaku guli. ¹⁶ Zwanama ɗa, gwal ta ɗvu yu, ma nanə kuni ta ghəɲa ghuni. ¹⁷ Inda skwi ya ta ɗinuta, nda inda mbəhu ya kul haɗ sana skwi ta ghəɲani ná, ta luwa ta saha tsi, da Lazglafta ta nzakway ka Dani ma tsuwadakha. Haɗ tsatsi ta mbəɗavafta wa, haɗ sana skwi ta zawataku ka grum da tsatsi wa. ¹⁸ Tsatsi ka ghəɲani ta ɗvutá vlamata hafu nda ma gwadani ta nzakway ka kahwathwata, kada nzakwa mu ka tanɲanani mataba skwiha ya zlaganap tsi.

Ksa slna nda gwada Lazglafta snanɲer lu

¹⁹ Zwanama ɗa gwal ya ɗvu yu, wya skwi ɲa snanɲa ghuni: Dina nzakwa inda mndu ka mndu ta gi slru gwada da sləmənani. Ka mndu kul haɗ gwada ta nzunɲa ta wi a wu, ka mndu ta gi basa ɲuduf\$ a wu, ²⁰ kabga haɗ mndu ta basa ɲuduf ta maga skwi ya ɗina ta zɗəganatá Lazglafta wa. ²¹ Tsaya tama, pghinɲwapgha ta inda skwiha ya ta ɲriɲtá mndu, nda inda ghwadaka skwiha. Tsu'awatsu'a nda hanata ghəɲ ta gwada ya ɲəbam Lazglafta ma kaghuni ta laviɲtá mbanafɲa hafa ghuni.

²² Nzawanza ka gwal ta ksa slna nda tsa gwada ya. Yaha kuni da nzakway ka

gwal ta snamtá snaysnay, da nanətá kuni ta ghəɲa ghuni. ²³ Ka lagha mndu ka snanɲá gwada kul ksa slna nda tsi ná, ka guram tsa mndu ya nda mndu ya ta ngha tsata vghani ma dalagar. ²⁴ Tahula nghanɲani ta tsatá vghani ka laghu tsi, ɲa gi zanaptani ta tsa nzakwa tsatani ya. ²⁵ Ama mndu ya ta faftá irani ta zlahuha Lazglafta, zlahuha ya ta vlamata fala'uwatá vgha, ka ndi'afɲa vgha tɗukwa tida, kul haɗ ta zanaptá gwada tahula snanɲani, ta ksay ta slna nda tsi ná, dza'a nzakway tsa mndu ya nda rfu ma inda skwihani ta magə tsi.

²⁶ Ka mnda dina yu ka mndu ta gray, tsaw sna a ta ksanaghutá ghanikani wu katsi, nana ghəɲani ta nanə tsi, bətbət tsa dinani ya. ²⁷ Wya vərɗa dina ya ta nghə Lazglafta ka dina nda ghuɓa kul haɗ rutsak tida: Ng-hapta ka zwana tawakri nda wadguha ma ɗanɲaha* tan, nda nghay mndu ta ghəɲani ma ghwadaka skwiha ta ghəɲa haɗik da ɲriɲta tsi ta ghəɲani.

2

Gala mndu nda gala ná, bliɲtá zlahu ya

¹ Zwanama ɗa, yaha kuni da gala mndu nda gala* ma nzakwa ghuni ma zlgħay nda ɲuduf, ma glakwa Mgham Yesu Kristi. ² Grafta:

\$ 1:19 Ngha ta Ekleziyast 7:9. Ayuba 34:19.

* 1:27 Ngha ta Isaya 1:17.

* 2:1 Ngha ta

Mbadaka mndu ka gadghəl ka lami da taba guyata ghəŋa ghuni, nda fata halagara dasu, nda sufatá lgut nda bla ta vgha. Ta lamə sana mndu guli ka pđu nda sufatá gərzanani ta vgha guli. ³ Ka lagha ghuni ka laghwi da nghapta ka tsa mndu nda sufatá lgut nda bla ya, ka kuni nda tsi mantša: «Nzanza kagha ma ya vli dīna ya,» ka kuni. Ka kuni nda tsa pđu ya guli mantša: «Slada slada kagha nda slada hada,» ka «nzanza hada ta hadik» a ka kuni nda tsi. ⁴ Ka ši mantša tsi, daganap a kuni ta vgha ma vgha ghuni nda tsa ra? Nza a kuni ka gwal tsa guma nda ghwadaka ndanu nda tsa guli ra?

⁵ Zwanama da gwal đvu yu, fawafa ta sləməŋ. Lazglafta a ta zabaptá gwal ka pđu ta wa ira gwal ma ghəŋa hadik, ŋa nzaku ka Gadghəl ma zlgħay nda ŋuduf, ŋa mutsay taŋ ta ga mgham ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ, ta gwal ta đvuta ra? ⁶ Ama kaghuni, ka hærtətátá kuni ta gwal ka pđu. Tsaw sna a kaghuni kazlay: Tsa gwal ka gadghəl ya ta giri ŋa ghuni, ta tsəha kaghuni da vla guma kə'a katək ra? ⁷ Hahəŋ a tsa gwal ta mbərsu'a tsa ŋərma hgu mutsaf kuni ya guli ra?

⁸ Ka snasna kuni ta zlahu Lazglafta, manda ya nda vinda kazlay: Đvudva ta mnda səla manda va ghəŋa gha† kə'a ya ná, magamaga

kuni ta skwi dīna. ⁹ Ama ka ta gala mndu kuni katsi ná, dmaku tsa ta gə kuni, ksafksa zlahu ta kaghuni, kabga sna a kuni ta ŋani wa. ¹⁰ Dər wati ma mndu ta snatá inda zlahu, ka ɓlanaptá tsi ta ya turtuk ná, ɓlanapɓla ta indani demdem nda tsa. ¹¹ Va tsa mndu ta mnay kazlay: Yaha ka da hliri kə'a ya ná, va tsatsi guli ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu‡ kə'a. Ala, tsa lagha gha ka kwal kul hlatiri, ka laghwa ka dzatá mndu katsi ná, nda nza ka ka mnda ɓlanaptá zlahu. ¹² Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Gwadawagwada ta gwada, ka ndana kuni ta ndanu, manda vərda mnduha dza'a tsanaghata lu ta guma ta həŋ nda ma zlahu ya ta vlamatá fala'uwata vgha kə'a ya. ¹³ Bađu fitika tsa guma ná, had' Lazglafta dza'a tawa hidahida ta mndu ya kul had' ta tawa hidahida ta sanlaha wa. Ama tawa hidahida ta ga mgham ta ghəŋa guma.

Zlgħay nda ŋuduf kul had' slnani ná, nda mta

¹⁴ Zwanama da, nu katanaf mnay mndu kazlay: Mamu yu nda zlgħay nda ŋuduf kə'a, ka had' tsi ta maga slnani na? Dza'a mbanafmba tsa zlgħay nda ŋudufani ya nda tsa ra? ¹⁵ Ka waya ka skwi, mamu sana zwanama, ka sana mukuma a tsi, ka fərđi'u, had' sana skwi ŋa zanŋa taŋ inda fitik guli wu katsi. ¹⁶ Ka sani mataba

† 2:8 Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ 2:11 Ngha ta Sabi 20:14, nda Vrafta ta Zlahu 5:18, Sabi 20:13, nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

ghuni nda hən mantsa: «Lawala nda vghata zdaku, ka vlaghunavla Lazglafta ta skwi ŋa bukwa ghuni, nda skwi ŋa zay ghuni,» ka'a, mataba tsa, ta vlan a kaghuni ta skwi ŋa katanťa hən ya kay wu, nu kataf tsaya na? ¹⁷ Manda va tsaya nzakwa zlgħay nda ŋuduf guli. Ka had slnani ta maravata wu katsi, nda mta ma vghani.

Had zlgħay nda ŋuduf, ka had slnani wa

¹⁸ Ama ka waya ka skwi dza'a mnay sana mndu kazlay: Zlgħay nda ŋuduf ŋa kagha ta ŋanata, maga slna ŋa i'i kə'a. Ala, «mariha mara kagha ta zlgħay nda ŋuduf kul had slnani, ta maraghatá i'i ta zlgħay nda ŋuduf nda ma slnaha da.» ¹⁹ Zlgħafzlgħa kagha kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a, mantsa nza-kwani, ta ŋa gha tsa. Ama dīna ka snanťa kagha guli kazlay: Zlgħafzlgħa ghwadaka sulkumha guli manda va tsaya kə'a, ta ghudzaku hən da zlənŦ. ²⁰ Rghargha vgha na. Ta kumay ka kulam gita ta mnaghanťa kazlay: Zlgħay nda ŋuduf kul had slnani ná, had hayhayani wu kə'a ra? ²¹ Ma fitika vlata dzidza mu Abraham ta zwanani Izak ta gwir* ná, ka mndu tdukwa a hga lu nda ma tsa slnani ya ra? ²² Hada ná, nda ngha ka ká zlgħay nda ŋudufani ta dza'a

kawadaga nda slnani. Slna ta hđanaghatá ghəŋa zlgħay nda ŋuduf. ²³ Mantša ya dzatá ghəŋa skwi ya vindam lu ma defteri kazlay: Zlgħafzlgħa Abraham ta Lazglafta, kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa†. Tsaya kəl lu ka hga Abraham ka gra‡ Lazglafta kə'a. ²⁴ Nda ngha kuni tama ká mndu nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, nda ma zlgħay nda ŋuduf kwenkwen yeya a wa.

²⁵ Manda va tsaya§ nzakwa sana marakw ta hliri, Rahab hgani. Ka marakw tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, ma tsu'aftani ta gwal vitsa tsa luwa ya, ka kataftá tsi ta hən, ka kdikinjťa hən nda ta sana tvi*. ²⁶ Tsaya tama, ka had hafu ma slu'uvgha ná, nda mta nzakwani, manda va tsaya zlgħay nda ŋuduf guli, ka had slnani wu ná, nda mta nzakwani guli.

3

Ghwadaka skwi ghanik

¹ Zwanama da, yaha kuni da pghamtá vgha bəska' ŋa nzaku ka gwal tagha skwi, kabga mal ta ghəŋa amu dza'a tsanaghata lu ta guma katakata. ² Inda amu ná, da-gala krughuvi kavghakavgha ta gə mu. Ka had mndu ta guvtá krughuvi ma gwada wu ná, ŋərma mndu tsaya ta lavinjťa nghaftá vghani

§ 2:19 Ngha ta 1 Timute. 4:1 nda Mata 8:29, Markus 1:24, 5:7, Lukwa 4:34.

* 2:21 Ngha ta Zlrafta 22:9. † 2:23 Ngha ta Zlrafta 15:6 ‡ 2:23 Ngha ta

Zlrafta 15:6, Isaya 41:8, 2 Krunik 20:7. § 2:25 Ngha ta Yusuwa 2:1-21 * 2:25

Ngha ta Yusuwa 2:1-21.

demdem. ³ Ka fanamfa mu ta tsuhwal ma wi ta plisha ɲa snamata taŋ ta gwada mu katsi ná, laviɲlava mu ta kla inda vghani demdem dər ndiga tsi. ⁴ Nghawangha guli 6a ta kwambalu dagala. Mghama falak yeya ta tiŋway. Nda zwaɲa suwak kwitikw ta kla mndu ta sway da inda vli ta kumə tsi. ⁵ Manda va tsaya guli ná, sana skwi ki'a katakata na ghanik, mataba fawayha ta mndu. Nduk nda tsa ná, ta ghərɓaku nda skwiha dagala dagala.

Nghawangha guli ta vu ndez kwitikw, laviɲlava ta driŋtá mghama zivak nekwnekw. ⁶ Ghanik guli ná, manda vu nzakwani. Ma tsa ghanik ta nzakway ma amu ya, nzamta inda ghwadaka skwi. Mataba fawayha mu nzamta ghanik, ka pgha 6ədzaku ta vgha demdem. Ta ghanika mu nzafta duda vu, mbaɗaka ghanik tama ka pgha vu ta nzakwa mu daga yagatá amu ha ka mta ta amu. ⁷ Nda mndərga skwiha: Dər nimtak tsi, dər zarak tsi, dər nahadik tsi, dər klipi tsi, mndu ta zlahafta. ⁸ Ama ghanik ná, haɗ mndu ta laviŋtá zlahafta wa. Sana ghwadaka skwi ya kul laviŋtá lu ta zlahafta. Dagala gruma ta dza mndu mida. ⁹ Nda tsi ta zləzlva mu ta Mghama mu ta nzakway ka Da mu, nda tsi guli ta ksi'a amu ta mnduha magaf lu ta gara vgha* nda Lazglafta. ¹⁰ Ma va tsa wubisim ya

ta sli'agapta tfawi nda ksi'i tani. Zwanama ɗa, ra a ka nzakwani mantsa wa. ¹¹ Ta mbəzagapmbəza imi zɗa nda imi ɗahɗaha ma va tsa dzuɓay turtuk ya ra? ¹² Zwanama ɗa, Haɗ fwa ghuraf dza'a walaŋtá yafta yakwa Zaytuŋ wa. Haɗ fwa inabi dza'a walaŋtá yaftá yakwa ghuraf guli wa. Manda va tsaya guli ná, haɗ imi zɗa ta sabi ma imi nəmnəma guli wa.

Da Lazglafta ta mutsafta lu ta ɗifil

¹³ Wati ma mndu ya nda ɗifil ma ghəɲani nda sna ta skwi ná? Ka mara tsi ta slnahani nda ma nzaku ɗina, nda hanata ghəɲa ya ta mutsu lu ma ɗifil. ¹⁴ Ama ka ndughundughwa ɲudufa ghuni nda draku, nda ya nda ɗva ghəɲ katsi, ma ghərɓə kuni ta ghərɓaku ka bətbət, ma tsakalana kuni ta wi ta kahwathwata. ¹⁵ Mndərga tsa ɗifil ya ná, ta saha ta luwa a wa. ɲa ghəɲa haɗik tsaya, ɲa slu'uvgha ya, ɲa halaway ya guli. ¹⁶ Ma vli ta gə draku nda ɗvuta ghəɲ ta mgham ná, mamu hwazlaɓaku nda inda mndərga ghwadaka slnaha tani. ¹⁷ Tarŋtaŋ karaku, ɗifil ya ta saha ta luwa ná, nda ghuɓa. Tahula tsa, ta klakkla ta zɗaku nzaku, leɓtekwa, ta dzra ghəɲ, dagala hidahida da tsi, slna ɗinaɗina ta sabi da tsi, haɗ ta gala mndu wu, haɗ maɗgwirmadgwir da tsi wa. ¹⁸ Gwal ta ɗva zɗaku ná, zɗaku ɲa taŋ ta sləgay,

* 3:9 Ngha ta Zrafta 1:26-27.

yakwani ya ta mutsu həŋ ná,
tsaya nzaku tdukwa.

4

*Ghwadaka ndanu ta klatá
zlerdá wi*

¹ Nu ta klaktá lmu nda
zlerdáwi mataba ghuni
na? Vəl hara'uwa skwiha
kavghakavgha, ta za vgha
ma vgha ghuni ya. ² Ta
hara'way kuni ta skwi, sew
mutsaf a kuni wu, ka pslə
kuni ta mndu. Ta mamay
kuni ta skwi, trid mutsaf
a kuni wu, ka zlerdá kuni
ta wi, ka lmə kuni ta lmu.
Had kuni ta mutsaftá skwi
ta kumə kuni wu, kabga
dawá a kuni da Lazglafta
wa. ³ Ta daway kuni mndani,
had kuni ta mutsafta wu,
kabga nda tvani a ta dawá
kuni wu, ŋa maga skwi ta
zdəgaghunata ta dawá kuni.
⁴ Fkərwaha na! Sna a kuni
kazlay: Dvutá ghəŋa hadik ná,
ga ghuma nda Lazglafta ya
kə'a ra? Mndu ya ta kuma
ksa gra nda ghəŋa hadik
ná, ta kumay ta nzakway
ka ghuma Lazglafta. ⁵ Ta
grə kuni ná, ka bətbət skwi
mna defteri ta mnay kazlay:
Dvudva Lazglafta katakata ta
tsa sulkum fam tsi ma amu
ya kə'a ya ra? ⁶ Ta vlay katək
ta zďakatahudí ya ta fərtuta
kəl defteri ka mnay kazlay:
Ta pgha ghəŋ Lazglafta nda
gwal ta gla ghəŋ, ama ta vlay
ta zďakatahudani* ŋa gwal ta
hanaganatá† ghəŋa taŋ kə'a
ya. ⁷ Hanaganawahana ta

ghəŋa ghuni ŋa Lazglafta, ka
pgha kuni ta ghəŋ nda hal-
away ŋa hwayaghutani di'ŋ
nda kaghuni. ⁸ Gavanavawagava
ta Lazglafta, dza'a gav-
aghunavagava‡ tsatsi guli.
Mbaziŋwa dzva ghuni,
kaghuni gwal ta nza-
kway ka gwal dmaku.
Ghuβiŋwa ŋudufa ghuni,
kaghuni gwal nda ghwadaka
ndanu. ⁹ Tapafwatapa
ma vgha ghuni ta tulekatá
kaghuni. Tawawatawa ta
taw, mbəzawambəza ta ima
taw. Ka nuna ghuβasu ta
ghuβasu kuni ka taw. Ka
nuna rfu ta rfu kuni, ka βasa
ŋuduf. ¹⁰ Hanaganawa ghəŋa
ghuni ta kəma Mgham, dza'a
kapaghunaf kapa.

*Ma tsə kuni ta guma ta san-
laha*

¹¹ Ma vazu kuni ta rutsak
ta sani nda sani. Mndu ya
ta vza rutsak ta zwanjama, ka
ta tsanaghatá guma a tsi ná,
ta vza rutsak tsa mndu ya ta
zlahu. Ta tsanaghatá guma
guli ta zlahu nda tsa. Ala, ka
ta tsanaghatá ka ta guma ta
zlahu katsi ná, nza a kagha ka
mnda sna zlahu nda tsa wa,
ama mnda tsa guma kagha
nda tsa. ¹² Lazglafta tur-
tukwani ta vlatá zlahu, tsatsi
guli ta tsa guma. Tsatsi ta
laviŋtá mbanafata, tsatsi guli
ta laviŋtá zadánata. Ama wa
kagha tama, ta tsanaghatá
guma ta zwanjama gha?

Ŋa ghuni a mahtsim wa

* 4:6 Ngha ta Mahdihdi 3:34. † 4:6 Ngha ta mahdihdi 3:34 mnə lu ma gwada
Grek ghalya. ‡ 4:8 Gray nda Zakari 1:3, Malatsi 3:7.

13 Ndanana tama, fawafa ta sləmən, kaghuni gwal ta mnay kazlay: Gita ka mahtsim a tsi dza'a dza'a mu da luwa manda ya, ɲa zata mu ta vaku, ɲa tsakalay mu ta tsakala, ɲa mutsakta mu ta tsemi kə'a ya. 14 Tsaw sna a kaghuni ta skwi dza'a magaku mahtsim^S wa. Sna a kuni ta nzakwa hafa ghuni guli wa. Manda nzakwa kusay ta zlagapta sel, ɓats nzdani ɲa gi zwaɗutani ya nzakwa ghuni. 15 Skwi má da mnə kuni katək ná, «ka ta ɗvafɗva Lazglafta ta kladamapta nda hafu katsi ná, dza'a magay ɲni ta skwi manda ya, nda skwi manda ya,» ka kuni má dza'azlay. 16 Ama ndanana ná, ta ghərbaku kuni ma ndana ghuni, ka gla ghəj. Ghwaɗaka skwi na mndərga tsa gəla ghəj ya. 17 Mantsa tama, mndu ya nda sna ta maga skwi ɗina má ɲa magayni, ka kwalaghutá tsi ta magay ná, gaga ta dmaku.

5

1 Ndana tama, fawafa ta sləmən, kaghuni gwal gadghəl. Tawawa tawa ta taw, ka waha kuni ta wahu, ta ghəɲa ghuya ɗanwa ya dza'a ɗəɗəgaghunaghata. 2 Rwurwa skwa gadghəla ghuni ghunzəɗək, zuza zahar ta lgutha ghuni. 3 Hpaɗuhpaɗa hzay* ta dasuha ghuni nda tsemiha ghuni. Tsa hzayha tan ya

dza'a mna gwadā ta kaghuni, ɲa dughwaduta tan ta vgha ghuni, manda ya ta dghwadū vu ta skwi. Ta sagha kɗakwa ghəɲa haɗik ya ná, ta tskanata kaghuni ta skwa gadghəl. 4 Wya plana a kuni ta nisəla gwal ta ksaghunatá sina ma vwah† wa. Nranafɲra kuni ta ɲuɗufa tan. Ta wahu hən. Ka snanaghata tsa waha tan ya ta Lazglafta Mgham ya ta mbruta. 5 Zuza kuni ta mghama ghuni ma ghəɲa haɗik, magamaga kuni ta skwiha ya kumanɲ maya ghuni. Nu'af nu'a kuni ta vgha ghuni, ka kzla fitika hnay. 6 Tsanagha tsa kuni ta guma ta gwal kul haɗ dmakwa tan, pslapsla kuni ta tɗukwa mnduha kul pghantá ghəj nda kaghuni.

Ksatá ɲuɗuf, wya Mgham Yesu ta saha

7 Mantsa tama zwanama ɗa, nzawanza nda ksa ɲuɗuf ha ka sagha fitika sagha Mgham. Nghawangha ɓa ta mnda hva, ya kə'a ta nzata ka kzla ɲərma skwi ya ta sabi ma haɗik. Nda ksa ɲuɗuf ta nzata tsi ka kzlay ha ka mutsaftani ta tanɲaɲa ima sləgu nda kwanaha ima fwak‡. 8 Kaghuni guli ná, nzawanza nda ksatá ɲuɗuf ka mbra kuni ta vgha, kabga ndusa fitika saha Mgham.

9 Zwanama ɗa, ma ɲaɗə kuni ta ghəj ta ghəɲa sani nda sani kada kwala lu tsaghunaghata guma. Ya wya

^S 4:14 Aya 13-14: Ngha ta Mahdihi 27:1. * 5:3 Aya 2-3: Ngha ta Mata 6:19.

† 5:4 Gray nda Zlahu 19:13, Vrafta ta Zlahu 24:14-15. ‡ 5:7 Vrafta ta Zlahu 11:14, Yuwel 2:23.

mnda tsa guma ta wa tgha.
¹⁰ Zwanama da, klawakla ta sada satá duni nda ksa ñudufa la anabi, gwal si ta mna gwada nda hga Mgham.
¹¹ Nda tfawi ta ghəŋa ghuni ka aŋni ta mnay nda gwal ta ghuya daŋwa nda ksa ñuduf. Sniŋsna kuni ta mna gwada ta ksatá ñudufa Ayuba, nda ngha kuni ta kdavakta skwi ya vlaŋ Mgham Lazglafta. Lazglafta ná, dagala tawa hidahida nda zdaku[§] da tsi.

¹² Zwanama da, sana skwi guli ná, ma wađu kuni ta wađu, dər nda luwa, dər nda hadik, dər nda wati ma skwa wađu tsi. Ama ka «aŋi» tsi, ka nza tsi ka aŋi. Ka «mantsa a tsi wu,» ka nza tsi ka mantsa a wu, kada kwala kuni dədamta ma guma Lazglafta*.

Ndəba dzvu ta ghəŋa daŋwa

¹³ Mamu sana mndu mataba ghuni ta sa duni ra? Ka ndəba tsi ta dzvu da Lazglafta. Mamu sana mndu mataba ghuni ta rfu ra? Ka fa tsi ta laha. ¹⁴ Mamu sana mndu mataba ghuni kul dughwanaku ra? Ka hga tsi ta gwal ta ngha Igliz. Ka maga həŋ ta du'a da Lazglafta ta ghəŋani, nda pghanaghata rdi nda hga Mgham[†]. ¹⁵ Ka nda ñuduf turtuk magata lu ta tsa du'a ya katsi ná, dza'a mbanafmba ta tsa mndu kul dughwanaku ya. Dza'a mbanafmba Mgham ma tsa daŋwani

ya. Ka si mamu dmakuha maga tsi, dza'a plinispla Lazglafta. ¹⁶ Mantsa ya tama, mnuvuswa dmakwa ghuni mataba ghuni, ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa sani nda sani, kada mbaghunafta Lazglafta ma inda daŋwaha ghuni. Maga du'a mndu tdukwa ná, ta ksay ta slna nda mbraku kahwathwata. ¹⁷ Iliya ná, mndu ya manda va amu. Ka ndi'ata tsi ka maga du'a da Lazglafta, ŋa kwala imi kul sagha. Ka kwalaghutá imi ta sagha ta ghəŋa hadik ka vaku hkən nda tili mku'. ¹⁸ Tahula tsa guli, ka magəglata tsi ta du'a da Lazglafta, ka zligiŋtá luwa ta imi, ka zlrəglafatá skwiha ta dayaku[‡] ta hadik.

Vranakwa gwal ta zwađuta ma kahwathwata

¹⁹ Zwanama da, ka mamu sani mataba ghuni ta di'inaghuta nda kahwathwata Lazglafta, ka vranaktá sani ma mndu katsi, ²⁰ Dina ka snarŋtani kazlay: Mndu ya ta vranaktá mnda dmaku ma tvi ya si zwađu tsi ná, mbanafmba ta hafa tsa mnda dmaku ya ma mtaku. Ma tsa slna maga tsi ya guli ná, dza'a plinpla Lazglafta ta ndəghata dmakuha[§].

[§] 5:11 Ngha ta Ayuba 1:20-22, 2:10, 42:10-17. Nda Zabura 103:8. * 5:12 Ngha ta Mata 5:34-37. † 5:14 Ngha ta Markus 6:13. ‡ 5:18 Aya 17-18: Ngha ta 1 Mghamha 17:1, 18:1, 18:42-45. § 5:20 Ngha ta Mahdihdi 10:12, 1 Piyer 4:8.

Tanṭanṭa tsghatá lwa 1 Piyer

Gazgu

¹ I'i Piyer ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer na ṅa zabatá mnduha Lazglafta ta wutsatá vgha ta nzaku ka matbay ta hadika Punṅa nda Galat, nda Kapadus, nda Asiya, nda ya ta hadika Bitani*.² Lazglafta ta nzakway ka Da ta zabaptá kaghuni manda va ya ghada tsi ta payafta. Ka faghutá tsi ta kaghuni ka ṅani nda ma Sulkumani nda ghuḅa, ṅa nzakwa ghuni ka gwal ta snanatá gwada Yesu Kristi, ṅa wutsikaghunaftá usani ka ghuḅighunista nda tsi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudani nda zdakwani tani katakata.

Faftá ghəṅ ta mbaku

³ Zləzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Ma glakwa Zdakwani, ka yəglatá tsi ta amu ka vlamata hafu ka lfíd ma sli'aganaptani ta Yesu Kristi mataba gwal nda rwa. Mantsaya tama, mamu mu nda fata ghəṅ ta nzaku nda hafu ka lfíd,⁴ ka kzla skwi ya kul ḅadzavata, kul ksə rdak, kul kdavakta, fana Lazglafta ta zwanani ta luwa.⁵ Kaghuni, ka zlgħafzlgħa kuni katsi, ta ngħa kaghuni Lazglafta nda mbrakwani ṅa mbaghunafta. Tsa mbaku ya

ná, ma kdavakta fitik dza'a snanṭa kuni.

⁶ Tsaya tama kəl kuni ka nzata nda rfu. Anṅ mndani, ndanana nda ṅra ṅudufa ghuni ṅa fitik kwitikw da dzəghaghunata.⁷ Tsa skwiha ta dzəgha kaghuni ya ná, nda nza ṅa maranṭá nzakwa zlgħay nda ṅudufa ghuni. Ta ḅadzaku na dasu mndani, ama ta famfa lu ma vu ṅa ngħay ka vərdani tsi, ka ki tsi. Mantsaya nzakwani guli nda zlgħay nda ṅudufa ghuni ta malapta ka dasu ya. Mantsaya tama, ṅa klaghunaktá tsa zlgħay nda ṅudufa ghuni ya ta zləzlvu, nda glaku, nda sgit, baḅu tsa fitik dza'a zlagapta Yesu Kristi ya.⁸ Anṅ mndani, ta ngħa† a kuni ta Yesu nda ira ghuni wa, ama dṅudva kuni, zlgħafzlgħa kuni guli dər ta ngħa a kuni. Tsaya ta kəl kuni ka rfu katakata kul mnavata nda wi,⁹ kabga mutsafta ghuni ta mbaku ta nzakway ka klatá ghəṅa zlgħay nda ṅudufa ghuni ya.

¹⁰ Ghalya, zbanṅzba la anabi dina ta tvi ya ká Lazglafta dza'a mbanaftá mnduha, ka mnutá həṅ ta gwada ta ghəṅa tsa zdakatahudi payaghunaf Lazglafta ya.¹¹ Ka mnə Sulkuma Kristi, ta nzakway ma ṅudufa tanṅ ta gwada ta ghuya danṅa ya dza'a ghuyta Kristi, ma kdaku tsi mutsa glaku. Ka ṅavatá tsa anabiha ya ka psa snanṭa, ka yawu

* 1:1 Gray nda Yakubu 1:1. † 1:8 Gray nda Yuhwana 20:29.

dza'a magakwa tsa skwi ya, nda ya ka kinawu kə'a dza'a magaku ya‡. ¹² Ka snanamta Lazglafta ta tsa la anabi ya kazlay: Ka ŋa taŋ a tsa gwada ya wu, ka ŋaghuni nzakwani kə'a. Ndanana, mnaghunamna gwal ta mna Lfida Gwada ta tsa skwiha ya. Nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ghunagata Lazglafta snaghunamtá həŋ ta tsa gwada ya. Tsa gwada ya guli ná, kumaŋkuma duhwalha Lazglafta ta snaŋta.

Nzaku ya ta ranjá gwal zlgħay nda ŋuduf

¹³ Tsaya tama, payavawapaya ŋa ksa slna, nza-wanza nda fata ghəŋ hzleŋa. Fafwa fa ta ndana ghuni ta zdakatahudi ya dza'a vlaghunata lu baḁu zlagapta Yesu Kristi. ¹⁴ Ya nda nza kuni ka zwana Lazglafta ta snanata gwadani ya, ma zlanəŋ kuni ta vgha ghuni ta ghwadaka skwiha, ya si ta zḁəgaghunata ghalya ma nzakwa ghuni ta kul snaŋta Lfida Gwada. ¹⁵ Tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, nda ghuḅa tsatsi. Nzawanza kaghuni guli nda ghuḅa manda va tsatsi. ¹⁶ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Nzawanza nda ghuḅa, kabga nda ghuḅa §'i,i,» ka'a.

¹⁷ Ka ta hgay kuni ma du'a ghuni ka «Da» ta Lazglafta, ya ta tsa guma ta ghəŋa inda mndu tabta slnani maga tsi kul gala mndu nda gala ya,

nzawanza nda zləŋay ma na nzakwa ghuni tata na ghəŋa hadik na. ¹⁸ Nda sna kuni kazlay, varagap ma nzaku ka rgha, zlaghunəŋ dzidza ghuni lu ta kaghuni kə'a. Nda dasu nda ya nda dzindar ta ḁadzaku ya a varata lu ta kaghuni wu, ¹⁹ ama nda usa Kristi* ta bluta varata lu ta kaghuni. Manda zwaŋa tuwak kul had maslivinza, kul had rdak tida ya, na tsa Kristi ya. ²⁰ Lazglafta ta thanafta mantsaya daga ma kdaku lu zlaganaptá ghəŋa hadik, ka marigintá tsi ma na kdavakta fitik na, ŋa kata kaghuni. ²¹ Nda ma tsatsi zlgħafta kuni ta Lazglafta ya ta sli'aganapta ma mtaku mataba gwal nda rwa, ka vlaŋtá glaku. Tsaya kəl kuni ka zlgħafta, ka faftá ghəŋa ghuni ta Lazglafta.

²² Nda nza kuni ka gwal nda ghuḅa, ma snanata ghuni ta gwada Lazglafta, ŋa ḁvuta ghuni ta zwanama ghuni nda ŋudufa ghuni. Gḁawagḁa tama ta ḁvuvustá vgha ghuni kahwathwata nda ŋuduf turtuk. ²³ Mantsa ya tama ná, nda sna kuni kazlay: Nda ya yakwa mahisa ghuni nda mbrakwa gwada Lazglafta ya ta vla hafu ta nzaku ŋa kḁekedzeŋ kə'a. Lazglafta ya kul had ta mtavata ta vlaghunatá tsa hafu ya, ya ta mtaku a wa. ²⁴ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Inda mnda səla ná, manda kuzun nzakwani.

‡ 1:11 Ngha ta Zabura 22, Isaya 53, Lukwa 24:25-26.

§ 1:16 Livitik 19:2.

* 1:19 Ngha ta Kwalasuha 1:20.

Sgitani guli ná, manda vzlizla
kuzuj nzakwani guli.

25 Ama gwada Lazglafta
ná, ɲa kdekedzen†
nzakwani,» ka'a.

Tsa gwada ya ná, tsaya Lfida
Gwada ya mnaghuna lu.

2

1 Hliɲwahla ta inda
ghwadaka skwiha ma ɲudufa
ghuni, ma kuslember kuni
ta kuslemberaku, ma pghə
kuni ta wirak his ma vu, ma
hara'u kuni ta hara'uwaku,
ma tsanava kuni ta skwi ta
mndu guli. 2 Manda zwanja
vzi'uwa ta mama u'a da mani
ya, mantsaya ka kaghuni guli
mama vərda gwada Lazglafta
ɲa glay ghuni ta glaku nda tsi,
ɲa mutsay ghuni ta mbaku
ɲa dekdek. 3 «Lawa ta kəma
ta kəma, kabga tapanatapa
kuni ta zdakwa* Mgham Yesu
Kristi.»

4 Gavanavawagava ta
Mgham Yesu Kristi. Tsatsi
tsa pala ta vla hafu wudidin
mnduha ya. Tsatsi zbap
Lazglafta ta hemanata inda
skwi ta wa irani. 5 Kaghuni
guli, nzawanza ka pala nda
hafu mida, ya ta kəl lu ka
ba həga mndərga ɲa Sulkum,
ɲa nzakwa ghuni ka guyata
ghəɲa gwal nda ghuɓa ta
vla skwi manda ya ta kumə
Sulkum. Tsaya skwi ta
zdəganatá Lazglafta nda ma
Yesu Kristi. 6 Ka lu vindafta
ma deftera Lazglafta na:

«Wana zbapzba yu ta vərda
palaka tughwa ba
həga,

ka fata ma luwa Siyuna.
Mndu ya ta faftá
ghəɲani tida ná,

had sana skwi dza'a
pghanaghatá hula
dekdek wu,» ka'a.

7 Ka ɲa kaghuni gwal ta zl-
ghafta ya ná, dagala sgitani,
ama mantsaya a da gwal kul
zlghafta wa. Ka lu vindafta
ma deftera Lazglafta na:

«Va tsa pala wudidin gwal ba
həga ya,

ta nuta ka vərɗaka pala
tughwa həga.»

8 Ka lu vindafta guli na:

«Tsa pala ya ná, ta dza mndu
ka tuthun.

Tsa pala ya ta zlambanaptá†
mnduha,» ka'a.

Ta dzay ta həɲ ka tuthun,
kabga kwalaghuta taɲ ta
snanatá gwada Lazglafta.
Manda tsaya thanafta
Lazglafta ta həɲ daga manda
ghalya.

9 Ama kaghuni ya, nda
nza kaghuni ka mndəra
mndu zabap Lazglafta,
ka guyata ghəɲa gwal ta
vla skwi ɲa Lazglafta, ka
gwal faghu Lazglafta ka
ɲani. Tsatsi ta hagaftá
kaghuni ka hlagaghunapta
ma grusl, ka pghaghunamta
ma tsuwadək ta ndərmim
lu nda ndərmima, ɲa mna
skwi maga tsi ta malaghutá
mbraku‡. 10 Ghalya ná, si nza

† 1:25 Aya 24-25: Isaya 40:6-8, mnaf lu manda ya nda Grek ɲa ghalya. * 2:3
Ngha ta Zabura 34:9. † 2:8 Aya 6: Ngha ta Isaya 28:16. Aya 7: Ngha ta Zabura
118:22. Aya 8: Ngha ta Isaya 8:14. ‡ 2:9 Ngha ta Sabi 19:5-6, Isaya 43:20, Sabi
19:5, Vrafta ta Zlahu 4:20, 7:6, Isaya 43:21, 9:1.

a kuni ka mnduha Lazglafta wu, ama ndanana, nda nza kuni ka ṅani. Ghalya mutsaf a kuni ta tawa hidahida Lazglafta wu, ama ndanana, mutsafmutsa[§] kuni.

Nzawanza ta nzaku ka mnduha Lazglafta

¹¹ Zwanama da gwal ta ḍvu yu nda ṅudufa da, dina ka sṅaṅta ghuni kazlay, manda matbay nzakwa ghuni, gḍavata a kuni ma na ghəṅa hadik na wu kə'a. Tsaya ta kəl yu ka vla mbraku ṅa ghuni, ka wara kuni ta skwi ya ta hara'uwa kaghuni. Ya hafa ghuni ta zbə tsa skwiha ya. ¹² Dina ka kuni nzaku mataba gwal kul sṅaṅtá Lazglafta. ṅa nzakwani dər má ta vaza rutsak həṅ ta kaghuni, ṅa nghay taṅ ta ṅərma slna ya ta magə kuni, ṅa zləzlvay taṅ ta Lazglafta baḍu dza'a sagha tsi da guyaku nda həṅ.

¹³ Ma tsa nzakwa ghuni ka ṅa Yesu Kristi ya, hanaganawahana ta ghəṅa ghuni mista inda gwal ta ga mgham ta ghəṅa mnduha. Hanijwa ghəṅ mista mgham dagala, ta ga mgham ta ghəṅa inda skwi. ¹⁴ Hanijwa ghəṅa ghuni mista ṅumna ya fa lu ṅa tsanaghatá guma ta gwal ta maga ghwadaka skwi, nda ya ṅa ghuba gwal maga skwi dina*. ¹⁵ Kumanjuma Lazglafta ta magay ghuni ta skwi dina, ṅa hanaftá wi ta gwal kul sṅaṅtá skwi, ta gutá rgha taṅ. ¹⁶ Nzawanza ka gwal

fala'u vgha taṅ. Nziya nza tsi ná, ma nza tsa fala'uwata vgha ghuni ya, ka skwi ṅa bukwanatá ghwadaka skwi. Ama nzawanza ta nzaku ya ta maraṅtá nzakwa ghuni ka gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta. ¹⁷ Vlawavla ta glaku ṅa inda mndu, ḍvuwadva ta zwanama ghuni ma zlgħay nda ṅuduf, zləṅawazləṅa ta Lazglafta, vlawavla ta glaku ṅa Mgham dagala.

Klawasada Kristi

¹⁸ Kaghuni la kwalva, hanaganawa ghəṅa ghuni mista danahəga ghuni, ka zləṅa kuni ta həṅ kahwathwata. Mista gwal zḍa ghəṅa taṅ nda gwal leḱtekwa yeya a wu, ama nduk nda ya mista gwal təṅtəṅa nzakwa taṅ tani. ¹⁹ Ka lagha mndu ka su'a ghuya danwa, ta ghəṅa kumayni ta nzaku manda ya ta zḍəganatá Lazglafta, dər má si ra a ghuyayni ta tsa danwa ya wu katsi ná, skwi dina ya. ²⁰ Ka lagha ghuni ka gatá gwada, ka ghuyə lu ta danwa ṅa ghuni ta ghəṅani, ka su'aftá kuni katsi, mamu mndu dza'a ghuba kaghuni ra? Ama ka lagha ghuni ka magatá skwi dina, ka ghuyə lu ta danwa ṅa ghuni ta ghəṅani, ka su'aftá kuni katsi, skwi dina tsaya da Lazglafta. ²¹ Ka ṅa tsaya hgafṅa lu ta kaghuni, kabga ghuyghuya Yesu Kristi ta danwa guli ta ghəṅa kaghuni. Tvi ya taghunap tsi ṅa ksay

ghuni guli ta səlani. ²² Tsatsi ná, walaŋ a ta gatá dmaku wu, haď sana tsakalawi ta sabi ma wani† wa. ²³ Ma fitika razay mnduha, vranam a ta həŋ nda razu wa. Ma fitika ghuyay lu ta daŋwa ŋani, tha a kazlay: Nya', kabgawu na kə'a wa. Ka zlanarŋá tsi ta ghəŋani ta Lazglafta ya ta tsa guma nda tvani ya. ²⁴ Tsatsi ka ghəŋani ta klaftá dmakwa mu ta vghani ma zləŋafta lu ta udza zləŋay. Ŋa nzakwa mu ka gwal nda rwa tvə dmaku, ŋa nzay mu ta nzakwa tđukwa. Nda ma tsa balanata ya mbaghunafta lu. ²⁵ Ghalya si nda nza kuni manda tuwakha nda zada‡, ama ndanana tama, vrakvra kuni da mnda ngha tuwak ta nghapta ka hafa ghuni guli.

3

Nzakwa i marakw nda zə'al

¹ Kaghuni guli mi'aha, haniŋwahana ta ghəŋ mista zə'alha* ghuni. Ka ta magay kuni mantša, dər má sna a sanlaha ta gwada wu, ŋa nghay taŋ ta ŋərma nzakwa mi'a taŋ, ŋa mbəđanafta taŋ ta nzakwa taŋ, dər má pslaf a kuni ta wi. ² Dza'a nghanŋgha həŋ ta ŋərmata nzakwa ghuni, nda ya ká kuni ta sna gwada da həŋ. ³ Yaha rka ghuni da nzakway ka skwa nghay wa iri, manda: Datá ghəŋ ya nda bla, nda ya nda mizidikwa dasu,

nda ya nda lgut nda bla nda bla† dzvani. ⁴ Ka nza rkatarka ghuni ka skwi nda difa ma ŋudufa ghuni, ka nzakwa tsi ka rka ya kul haď ta badzavata, manda: Nzaku lebtekwa, tbekwa. Tsahaya skwi dagala sgitani da Lazglafta. ⁵ Ghalya, mantsaya si ta rka mi'aha ta fafta ghəŋ ta Lazglafta ta rka, ma haniŋta taŋ ta ghəŋa taŋ mista zə'alha taŋ. ⁶ Mantsaya si ta maga Sara, ta sna gwada da Abraham. «Mghama da‡!» ka'a si ta hgay guli. Kaghuni guli ná, kwaghani kuni, ka ta magay kuni ta skwi dina, ka ksu a zləŋ ta kaghuni.

⁷ Kaghuni zə'alha guli, dina ka kuni nzaku nda mi'a ghuni, ka famta kuni ta difil ma ghəŋ, ya gwal nda hta mbrakwa taŋ hahəŋ. Ka vla kuni ta sgit§ ŋa taŋ, kabga tsa hafu ya ta vlə Lazglafta ka zdakatahudani ya ná, nda hahəŋ tani, nda kaghuni tani mida. Ka mantsaya ka kuni magay na: Ta snay Lazglafta ta du'a ghuni.

Ghuya daŋwa ta ghəŋa maga skwi dina

⁸ Ŋa kdinŋta ná, guyawa guya ta ndana ghuni kaskwa turtuk, tawavuswa hidahida, đvuvuswa vgha ghuni ka zwanama nda kwaghama, magawa zdaku nzawanza nda hanatá ghəŋ. ⁹ Ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, ma vranam ka nda

† 2:22 Ngha ta Isaya 53:9. ‡ 2:25 Aya 24-25: Ta gray lu nda Isaya 53:4-6. * 3:1 Ngha ta Afisus 5:22, Kwalaŋsuha 3:18. † 3:3 Ngha ta 1 Timute. 2:9. ‡ 3:6 Ngha

ta Zlrafta 18:12. § 3:7 Ngha ta Afisus 5:25, Kwalaŋsuha 3:19.

ghwadaka skwi. Ka razaghaf raza mndu, ma vranam ka nda razu, «katək na tfanaghatfa ta wi*,» kabga ŋa tsaya hgafta Lazglafta ta kaghuni, ŋa tfaghunaghatani ta wi ta kaghuni guli. ¹⁰ Ka lu vindaftha ma deftera Lazglafta na:

«Ka ta kumay mndu ta zďakwa nzakwani,
ka ta kumay mndu ta rfayni
ta rfu ma nzakwani,
ksanatani ta ghanikani,
zlanťani ta tsakalawi.

¹¹ Zlanťani ta maga ghwadaka skwi, ka maga skwi ďina.

Zbayni ta zďaku ka ŋavata mistani.

¹² Nda fa ira Lazglafta ta gwal ta maga skwi tďukwa.

Nda fa sləməŋani ka sna du'a taŋ.

Ama gwal ta maga ghwadaka skwi ná,

ta mbədanambəďa Lazglafta ta hul ta həŋ†,» ka'a.

¹³ Ka ŋavaŋa kuni ka maga skwi ďina ná, wati ma mndu ya dza'a maga ghwadaka skwi ŋa ghuni na? ¹⁴ Aŋ mndani dər má ta ghuyay kuni ta ďaŋwa ta ghəŋa vəl magay ghuni ta skwi tďukwa ná, dza'a rfay kuni ta rfu. Ma zləŋ kuni ta gwal ta kuma magaghunatá ghwadaka skwi. Ma tďu tsi ta ŋudufa ghuni.

¹⁵ Fafwafa ta ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi turtukwani, ka ga tsi ta mgham‡ ma ŋudufa ghuni. Fata kaghuni ta ghəŋa

ghuni ŋa ghuni ŋa zlgħawi da inda gwal ta ďawaghunata ka kabgawu kəl kaghuni ka faftá ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Ta zlgħə kuni ta tsa wi ya, zlgħawazlgħa nda hanatá ghəŋ, nda ya nda vla glaku ŋa taŋ guli. Gəďata kaghuni ta maga tsa skwi ďina ya ŋaghuni, kada ksuta tsi ka hula ta həŋ, dər klafkla həŋ ta kaghuni ka ghwadaka mnduha, ka raraza ŋərmata nzakwa ghuni ta tva Kristi.

¹⁷ Ta dran ghuya ďaŋwa ta ghəŋa maga skwi ďina, ka si mantsaya kumanťa Lazglafta, ka ghuyay ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi. ¹⁸ Mantsaya luta tsi guli nda Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka tďukwa mndu,

ka mtutá tsi turtuktuk ta ghəŋa ghwadaka mnduha, ŋa bhadamaghata da Lazglafta. Ma nzakwani ma slu'uvgha dzata lu, ka nzaku tsi nda hafu ma Sulkum§. ¹⁹ Nda mbra tsa Sulkum ya. Ka laha tsi da mna gwada Lazglafta ŋa sulkumha tsam lu ma gamak. ²⁰ Tsa sulkumha ya ná, hahəŋ gwal ta kwalagħutá snanatá gwada Lazglafta ghalya. Aŋ mndani, nzďavanzdá Lazglafta ka ksanatá ŋudufani ma fitika tsay Nuhu ta kwambalu. Ka mba'atá mbsaka mnduha hutsekw ma tsa imi* ya nda ma tsa kwambalu ya. Tghas yeya həŋ kwenkwen. ²¹ Tsa imi ya ná, gray nda batem

* 3:9 Ngha ta Mata 5:44. † 3:12 Aya 10-12: Ngha ta Zabura 34:13-17. ‡ 3:15

Ngha ta Mata 5:10, aya 14-15: ngha ta Isaya 8:12-13. § 3:18 Ngha ta Ruma 1:4.

* 3:20 Ngha ta Zlrafta 6:1–7:24.

ta mba kaghuni gitana ya. Rđak ta vgha a ta ghuḅu na batem wa. Magaftá batem ná, vlanṭa mu ta ghəṅa mu ta Lazglafta nda vərđa ṅuḍufa mu ya. Ndana guli, ta mbay batem ta kaghuni nda ma sli'agapta Yesu Kristi ma mtaku. ²² Vraghuvra Yesu Kristi ta luwa, ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta ga mgham ta ghəṅa duhwalha Lazglafta, nda inda sanlaha ma skwiha nda mbra nda mbra.

4

Maga skwi ya ta zdəganatá Lazglafta

¹ Nda sna mu kazlay: Ghuyghuya Kristi ta đanṭwa ma slu'uvgha kə'a. Kaghuni guli, nzawanza nda fata vgha ṅa ghuyay manda ṅani. Mndu ta ghuytá đanṭwa ma slu'uvgha ná, had' ta gəgəltá dmaku wa. ² Ma na pđakwa fitik ṅa zay ghuni nda hafu ta na ghəṅa hadik na ná, nza-wanza ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta, manda ya ta hara'u slu'uvgha ya a wa. ³ Ma nzakwagapta ghuni manda ghalya ná, mburapmbura kuni ma maga skwi ta zdəganatá gwal kul snanṭá Lazglafta. Ma magay ghuni ta sli'inqsli'inq, nda hara'u ta iri, nda ghuyaku, nda zđakwa skwi katakata, nda sasaku, nda manzakđawayá skwa wuyayha. ⁴ Ndanana tama, ta ndərmim nda ndərmima gwal kul snanṭá Lazglafta ta

kwalaghuta ghuni ta gugəltá ghəṅ nda həṅ ma tsa nzakwa sli'inqsli'inq ya, ka razu həṅ ta kaghuni. ⁵ Ama hahəṅ nda wa tanṭ dza'a mnanṭá slna tanṭ ta kəma Lazglafta ya nda fa vghani ṅa tsanaghatá guma ta gwal nda hafu nda gwal nda rwa tani. ⁶ Tsaya kəl lu ka mnanatá Lfida Gwada ta dər gwal nda rwa, ṅa nzakwa tanṭ nda hafu manda ya ta kumə Lazglafta nda ma Sulkum dər má tsanaghatá Lazglafta ta guma ta həṅ ma ghəṅa hadik, manda va ṅa hamata mnda səla.

Nzaku ma guyatá ghəṅ

⁷ Ndu sakndusa kđavakta fitika inda skwi. Nzawanza hzlenṅa nda đifil ma ghəṅ, ṅa ṅavata ghuni ma maga du'a. ⁸ Mali ma inda skwi ná, tsaya gđavata ghuni nda đvuvustá vgha nda ṅuḍuf turtuk sani nda sani, kabga ta tinṭway đvu ta mndu ṅa plinistá ndəghata dmakwa* mnduha. ⁹ Ma rurunṭwaku kuni ta rurunṭwaku ta tsu'a matbay ta lagha da kaghuni. ¹⁰ Inda kaghuni, magawamaga ta slna nda tvani ṅa sanlaha nda skwi ya vlaghuna Lazglafta. Mantsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərđa gwal ta ksa slna nda zđakatahuđi kavghakavgha ya ta vlə Lazglafta. ¹¹ Ka vlanṭla Lazglafta ta mbrakwa gwada ta mndu kati, ka mna tsi ta skwi mnana Lazglafta. Mndu ya vlanṭ Lazglafta ta mbrakwa maganatá† slna ta

* **4:8** Ngha ta Mahdihdi 10:12, Yakubu 5:20. † **4:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 6:2-4, Ruma 12:7.

mndu guli, ka maga tsi nda mbraku ya vlanj Lazglafta. Magawamaga mantsaya na zlazlvay mnduha ta Lazglafta ma inda skwi, kabga Yesu Kristi. Nani glaku, nda mbraku, na kdekedzen. Amin!

Ghuya danwa nzaku ka mnda Kristi

¹² Zwanama da gwal ta dvu yu, yaha kuni da ndarmima ghuya danwaha ya ta fwaghunata da nzaku tsi ka skwa madukwa da kaghuni. ¹³ Rfawarfa ta rfu katæk, nda nzakwa ghuni kawadaga nda Kristi ma ghuya danwa, kada ndaghafta nudufa ghuni nda rfu badu dza'a maranta tsi ta glakwani na inda mndu. ¹⁴ Ka ta razay mnduha ta kaghuni, ta ghèja nzakwa ghuni ka na Kristi katsi, rfawarfa ta rfu kabga ta nzaku Sulkum ya dagala ta nzakway ka Sulkuma Lazglafta ta ghèja kaghuni. ¹⁵ Ka ta ghuyay sani mataba ghuni ta danwa katsi, ma nza tsi, kabga vèl dzatani ta mndu, kabga ghalatani ta ghali, kabga vèl magatani ta ghwadaka skwi, kabga vèl valamtani da skwi kul nghanata. ¹⁶ Ala, ka lagha mndu ka ghuya danwa, kabga vèl nzakwani ka krista katsi, yaha tsaya da ksay ka skwa hula. Katæk na, ka rfa tsi ta Lazglafta ta ghèja vèl favatani ta tsa hgu ya.

¹⁷ Saghasa fitik na zrafta Lazglafta ta tsa guma. Tinèl

ta ghèja hægani dza'a zrafta tsi ta tsay. Ala, ka si nda amu ka lu zrafta katsi, kinawu dza'a kdavakta tsi ta ghèja gwal kul snatá Lfida Gwada Lazglafta na? ¹⁸ Ka lu vindafata ma deftera Lazglafta na:

«Ka nda danwa mbafta mndu tdukwa katsi,

kinawu dza'a kdavakta na ghwadaka mnduha, nda gwal ta ga dmaku# na?» ka'a.

¹⁹ Tsaya tama, gwal ta ghuya danwa manda ya ta kumè Lazglafta ya, ka gdata hèn ta maga skwi dina. Ka fanamta hèn ta ghèja tan ma dzvu ta Lazglafta ya ta magaftá hèn, kul had ta mbèdanafatá skwi mna tsi ya.

5

¹ Ndanana tama, wya ka yu ta mnanatá la galata mndu ta ngha Igliz mataba ghuni. I'i guli ná, glata mndu yu manda va hahèn. Maslèmtsèka ghuya ta danwa ghuyè Kristi yu, dza'a mutsay i'i guli ta mayaka da ma glakwa Kristi ya dza'a maranta Lazglafta. ² Wyawa dzvu, ka ngha kuni ta bra ya faghunam* Lazglafta ma dzvu. Nghawangha nda nuduf turtuk manda ya ta kumè Lazglafta. Ma nza tsi ka mbla kaghuni nda mbla. Ma magè kuni kabga na mutsa tsemi, ama magawamaga kabga dvu. ³ Ma zbè kuni ta ga má nghammgham ta ghèja

4:18 Ngha ta Mahdihdi 11:31, Irmiya 25:29. * 5:2 Ngha ta Yuhwana 21:15-17, Sina gwal ghunay 20:28.

gwal pghaghunam Lazglafta ma dzvu. Nzawanza ka gwal ŋa ksay taŋ ta saɗa ghuni. ⁴Ka mantsaya ka kuni magay, baɗu zlagagaghata mghama gwal ta ngha rini ná, ŋa mutsay ghuni ta zewzewa nda sgit tida, kul ɓadzavata ya.

⁵ Kaghuni guli duhwalha, hanaganawa ghəŋ mista la galata mndu ta ngha Igliz. Kaghuni demdem nzawanza nda hanatá ghəŋ ma gwaya vgha ghuni, kabga «zɗagana a gwal ta gla ghəŋ ta Lazglafta wu, ama ta zɗanaŋ zɗa ta huɗi ta gwal ta hanaganatá† ghəŋ.» ⁶ Hanaganawa ghəŋ mista mbrakwa Lazglafta, kada kapaghunafta tsi ma fitik ya kumaŋ‡ tsi. ⁷ Pəghanamwa pgha ma dzvu ta inda ɗaŋwa ghuni, kabga tsatsi ta ng-hapta ka kaghuni§.

⁸ Nzawanza hzleŋa nda ɗifil, kabga ta pgha buɗukwa ghuma ghuni halaway manda rveri ta hurgu ta zba skwi ŋa dughwadutani. ⁹ Dihawawa diha ma zlg-hay nda ŋuɗuf, ma zlanəŋ kuni ta tvi. Nda sna kuni kazlay: Mndərga va tsa ɗaŋwa ya ná, slanaghasla ta inda zwanama ghuni ta ghəŋa haɗik demdem kə'a. ¹⁰ Tahula ghuyta ghuni ta ɗaŋwa ma fitik kwitikw ya, dza'a vlaghu-

navla Lazglafta ya ta gɗata ta vla zɗakatahuɗi, ta hgaftá kaghuni ma Yesu Kristi, ŋa lami da glakwani ya ŋa kɗekedzeŋ, ŋa payafta tsatsi kaghəŋani ta kaghuni, ŋa dihaghunatani, ŋa mbraghu-naftani, ŋa kwala skwi kul gigidanɗá kaghuni. ¹¹ Nani mbraku ŋa kɗekedzeŋ. Amin!

Gazgu

¹² Silveŋ ta katihata kəl yu ka vindaghunaftá na zwanə ɗelewer na. Nda sna yu kazlay: Nərma mndu ya kə'a* ta tva Lazglafta. ŋa vlaghunatá mbraku kəl yu ka vindaghunafta. Nda ya ŋa graghunaftá kahwathwata zɗakatahuɗa Lazglafta. Di-hawawa diha nda mbraku ta tsa zɗakatahuɗa Lazglafta ya.

¹³ Ta ga zgu Igliz ma Babila ŋa ghuni, gwal ɗagap Lazglafta manda va kaghuni guli. Ta ga zgu zwanə† ɗa Markus guli ŋa ghuni. ¹⁴ Guvuswa ga ta zgu sani nda sani nda brusa vgha hmətət.

Ka nza zɗakatahuɗa Lazglafta nda kaghuni demdem, kaghuni gwal ma Kristi ya.

† 5:5 Ngha ta Mahdihdi 3:34. ‡ 5:6 Ngha ta Mata 23:12, Lukwa 14:11, 18:14.

§ 5:7 Ngha ta Zabura 55:23. * 5:12 Silas: Ngha ta Sina gwal ghunay 15:22, 40.

† 5:13 Babila: Ngha ta Suna Yuhwana 17:5, Sina gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39, Kwalasuha 4:10, Filipiya. 24. Zwanə ɗa: Ma sulkum (ngha ta 1 Timute. 1:2.).

Mahisa tsghatá lwa 2 Piyer

Gazgu

¹ I'i Simuñ Piyer ta nza-kway ka kwalva nda ya ka ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer ná, ña gwal ta mutsaftá zlg hay nda ñuduf ka guram nda va ña ñni, nda ma zđakwa Lazglafta nda Yesu Kristi. ² Ka sgaghunagha sga Lazglafta ta zđakatahudí nda zđaku ma snañtá i Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu.

Nzaku ya ta ranťá mnda zlg hay nda ñuduf

³ Yesu Kristi ta snamamtá Lazglafta ya ta hgaftá amu ña dguvusta mu ta glakwani nda zđakwani. Mantsa tama, ka vlamatá tsi nda ma mbrakwani ta inda skwi ya ta ramata, ña nzay mu ta nzaku manda ya ta zđaganatá Lazglafta. ⁴ Nda ma tsa skwiha ya vlamata tsi ta tsa skwiha ta dínuta katakata, ya tamaf tsi ta imi ta sləməñ daga manda ghalya ña vlamata ya. Ma mutsafta ghuni ta tsa skwiha ya, laviñta kuni ta ndapta ma ghwadaka skwiha ya ta hara'uwa iri ta ghəña hadik, ka ksay ghuni ta sadá Lazglafta. ⁵ Mantsaya tama, ñavawa ña ka sganaghata kuni ta ghəña zlg hay nda ñudufa ghuni ta nzaku dína. Ta ghəña nzaku dína, ka sganaghata kuni ta snañtá skwi. ⁶ Ta ghəña snañtá

skwi, ka sganaghata kuni ta ksanatá ghəñ. Ta ghəña ksanatá ghəñ, ka sganaghata kuni ta ñavata. Ta ghəña ñavata, ka sganaghata kuni ta nzaku ta zđaganatá Lazglafta. ⁷ Ta ghəña nzaku ta zđaganatá Lazglafta, ka sganaghata kuni ta nzaku hmətət manda la zwanama. Ta ghəña nzaku hmətət manda la zwanama, dvtutá mndu. ⁸ Ka mamu kuni nda mndərga tsa nzaku ya, ta gdavagda kuni ta maga slna nda tsi katsi, had kuni dza'a nzata nda zđukwatá vgha wa. Dza'a dza'a kuni ta kəma takma nda snañtá Mghama mu Yesu Kristi. ⁹ Mndu kul had nda mndərga tsa nzaku ya ná, manda ghulpata mndu ta lulumaku ya nzakwani. Zanapza ta tsa mbanaf Lazglafta ma dmakuhani maga tsi ghalya ya.

¹⁰ Tsaya tama zwanama da, ñavawaña ka nzafta kuni ta tsa hgu hgaf Lazglafta ta kaghuni, ka dagaptá kaghuni ya. Ka mantsaya ka kuni magay had kuni dza'a dđamta da ghwadaka skwi wa. ¹¹ Mantsaya, nda fa ghəña ghuni ta gunaghunata Lazglafta ta watgha lami da ga mgham ña kdekedzen ta nzakway ka ña Yesu Kristi Mghama mu, ta mba amu ya guli.

¹² Tsaya ta kəl yu ka gdavata ta hava tsa skwiha ya ña ghuni, dər má nda ghada snañta ghuni, ta ñavaña kuni ma tsa kahwathwata taghaghunaf lu ya. ¹³ Ka

tata hafu yu katsi ná, nda nza ka skwi dīna na havay dā ta tsa skwiha ya ṅaghuni, kada nzata kuni nda fatá ghəṅ hzleṅa. ¹⁴ Nda sna yu kazlay: Ta ghwanj a kdavakta hafa dā ma na ghəṅa hadik na wu kə'a, manda ya snidim Mghama dā Yesu Kristi. ¹⁵ Ama dza'a magay yu ta kdavakta mbrakwa dā, ṅa nzakwani dər má nda mta yu, ṅa laviṅta ghuni ta hava tsa skwiha ya.

Gwal ta nghanṭá glakwa Kristi

¹⁶ Ma fitika mnaghunata ṅni ta saha dza'a saha Yesu Kristi ma mbrakwani ná, prukutunzum ya gi ta tsa'ata mnduha ma ghəṅa tanj a mnaghuna ṅni wu, ama skwi ghada aṅni ta nghanṭá mbrakwani nda ira ṅni ya mnaghuna ṅni. ¹⁷ Ma fitika mutsaftani ta sgit, nda glaku da Lazglafta ta nzakway ka Da ná, hada aṅni. Nda sna aṅni nda sləməṅa ṅni ta mnə Lazglafta ya ta hemanatá inda skwi kazlay: Nana na zwanj dā ya dṽu yu ta zdəḡihata katakata kə'a. ¹⁸ Vərdá aṅni ka ghəṅa ṅni ta snaṅtá saha tsa lwi ya daga ta luwa, ma fitika nzakwa ṅni kawadaga nda tsi ta ghwá nda ghuḃa*.

¹⁹ Ta ghəṅa tsaya guli ná, nda fa ghəṅa ṅni ta gwada ya klak la anabi. Dina má ka ṅanata ghuni dasuwa ta tsa gwadaha tanj ya, kabga nda nza manda pitirla, ya ta

tsuwadakaku ma grum. Dina ka gdata ghuni ta snay, ha ka tsadata vli, ka safa gumbəzla ṅa nghanṭa ghuni ta tsalatá inda skwi ma ṅudufa ghuni. ²⁰ Karaku ná, wya skwi ṅa snaṅta ghuni: Tsa gwadaha hlak la anabi ghalya, ka vindamta ma deftera Lazglafta ya ná, tsa a ma ghəṅa tanj a həṅ wa. ²¹ Tsa gwadaha hlak la anabi ya ná, had ya walanj mnda sála ta tsa'ata ma ghəṅani wa. Sulkum nda ghuḃa ta vlanṭá mbraku ta həṅ, ṅa mna skwi ya mnanaf Lazglafta ta həṅ.

2

Ghwadaka anabiha

¹ Ghalya, zlagapzлага ghwadaka anabiha mataba mnduha Lazglafta, mantsaya guli dza'a zlagapta ghwadaka gwal tagha skwi mataba ghuni. Dza'a kladamkla həṅ ta ghwadaka tagha skwi ṅa zadinṭá mnduha, ṅa vzinṭa tanj ta Yesu Kristi ta nzakway ka mnda tagha skwi ta mbanafṭá həṅ ya. Mantsaya gi dza'a tdakta həṅ ta zadaku ta ghəṅa tanj. ² Nda ndəgha gwal dza'a ksa sála tanj ma tsa ghwadaka nzaku ya, ṅa razay mnduha ta vərdá tva Lazglafta kabga hahəṅ. ³ Ta tadaku ira tsa ghwadaka mnduha ya ta skwa mndu, ṅa tsakalay tanj ta wi ṅa gatugadughunustá skwa ghuni. Tsaw nda ghada tsatá guma ta ghəṅa tanj daga

* 1:18 Aya 17-18: Ngha ta Mata 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukwa 9:28-35.

manda ghalya, ta kzlaykzlay zadaku ta hən̄.

⁴ Dər tsa duhwalha Lazglafta ta ga ta dmaku ghalya ya ná, zлана a Lazglafta ta hən̄ mantša wa. Ama ka pghaghatá tsi ta hən̄ da duda vu, ka tsamtá hən̄ nda zida ma grum, ka kzla fitika guma. ⁵ Tsa mnduha ghalya ta gatá dmaku ya guli ná, zлана a Lazglafta ta hən̄ mantsaya guli wa. Ka zadánatá tsi ta tsa gwal ta maga ghwadaka skwi ya nda ima mabudbud. Ta ghə̀n̄a Nuhu si ta mnay n̄a mnduha kazlay: Magawa skwi tdukwa kə́'a yeya mbanaf tsi, nda sanlaha ma mnduha* ndə́fán̄ guli. ⁶ Mantsaya tsanaghata tsi ta guma ta luwa Suduma nda Gwamura guli, ka zadánatá tsi ta hən̄ nda vu, ka niñtá hən̄ ka hutidif. Mantsaya maranə́nta tsi ta gwal ta maga ghwadaka skwi kə́'a dza'a slanaghatá hən̄†. ⁷ Ludu ná, tdukwa mndu ya. Ta kuzlan̄kuzla tsa maga sli'in̄sli'in̄ ta magə́ gwal ma luwa Suduma ya ta n̄udufani katakata‡. ⁸ Mataba tan̄ ta nzakwa tsa tdukwa mndu ya. Inda fitik ta nghay, ta snay, ta inda tsa sli'in̄sli'in̄ ta magə́ hən̄ ta hla sə́la mndu ya. Ta gurda n̄udufani, kabga tdukwa mndu tsatsi. ⁹ Tsaya tama ná, nda sna Mgham Lazglafta kə́'a ta hligin̄tá tdukwa mnduha ma skwi ta dzə́ghantá hən̄. Nda sna guli kə́'a ta pghaghutá gwal

ta maga ghwadaka skwi n̄a ganaptá iri ta hən̄ badu fitika tsa guma. ¹⁰ Katkatatani ná, ta ghə̀n̄a gwal ta maga ghwadaka skwi kuman̄ sluv̄gha tan̄, nda gwal ta hə́rtə́tatá ga mghama Lazglafta, dza'a tsi giri n̄a tan̄.

Tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya ná, had̄ hula ta wa ira tan̄ wa. Ta gla ghə́n̄ hən̄. Vla a hən̄ ta glaku n̄a duhwala Lazglafta ta luwa wa. Ta razu nda raza hən̄. ¹¹ Dər duhwalha Lazglafta ya ta malaghutá tsa gwal ta tagha ghwadaka skwi nda mbraku ya má, had̄ hən̄ ta ghuḅasa hən̄, ka raza hən̄ ta kə́ma Lazglafta wa. ¹² Tsa mnduha ya ná, had̄ ghə́n̄ da hən̄ wa. Manda nimitak ta yaku n̄a kasuta, ka psliñtá hən̄ ya, ka hən̄ ta magaku. Dər skwi kul snan̄tá hən̄ tsi ná, razay tan̄ n̄a tan̄. Manda va tsaya ná, dza'a zadánazada lu ta hən̄ manda nimitakha. ¹³ Nda ghuya dan̄wa dza'a vranamta Lazglafta ta hən̄. Manda ya ghuyanap hahən̄ ta dan̄wa ta sanlaha ya. Ka skwa zdánaftá vgha ta hən̄ ka hən̄ klaftá sasaku, nda maga sli'in̄sli'in̄ dər nda fitik ma ghə́n̄ tsi. Ka skwa hula nzamta tan̄ mataba ghuni, ta kuzlaku ta n̄uduf guli. Ta zay hən̄ ta say hən̄ kawadaga nda kaghuni, ama mbə́data tan̄ ta hul ná, skwi ta kumə́ mayaŠ tan̄ ta magə́ hən̄. ¹⁴ Ta tadaku ira tan̄ ta mi'aha, hə́rfava

* 2:5 Ngha ta Zlrafta 6:1–7:24. † 2:6 Ngha ta Zlrafta 19:24. ‡ 2:7 Ngha ta Zlrafta 19:1-16. § 2:13 Ngha ta Yuda aya 12.

a hən ma vəl maga dmaku wa. Bla a ta barafta hən ta gwal nda hta mbrakwa taŋ ka pghamtá hən da dmaku wa. Yukyukyuk ka ira taŋ ta tadaku ta skwiha. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, nda ghada ksuta guma Lazglafta ta hən. ¹⁵ Zluŋzla hən ta vərđaka tvi, ka zwaduta, ka ksaghatá tvi manda ŋa Balama zwaŋa Baswara zđuguduŋ tsemi ka magatá tsi ta ghwadaka skwi ya. ¹⁶ Ka dvanaghatá lu ta ghəŋa kwalaghutani ta snatá gwada, ha ka gwadganatá kdih kul had ta gwada ya nda gwada manda va ŋa mndu. Ka hanafatá tsi ta tvi ta tsa anabi* ya yaha da gəgəltá tsa rghani ya.

¹⁷ Ka guram nda ghwa swi'ap imi mida tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya, ka guram nda ghwayak ta turiŋta falak ya hən guli. Payanapaya Lazglafta ta vli ta hən ma grusl tđik katakata. ¹⁸ Ta ghərđaku hən ka yawu bətbət, ka bara gwal tsaghuta taŋ yeya ta vgha nda gwal ta gđata ta nzaku ma dmaku. ¹⁹ «Falau' vgha ghuni dza'azlay,» ka hən ta mnay ŋa taŋ. Hahən ya kay tatan, nda ghada nzatá hən ka vu'a bədzaku ta kla hən da zadaku. Nda sna kuni ná, ka nu tsa skwi ta hbutá tsa mndu ya ná, vu'a tsa skwi ya tsa mndu ya. ²⁰ Ka lagha tsa gwal ta zlu'agaptá vgha ma ghwadaka skwi ta bədza

mndu ma ghəŋa hadik ya, manda snanŋa taŋta Mghama mu Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu ya guli, ka vrəglamta da maga tsa ghwadaka skwi ya katsi, dza'a malaghumala bədzatá hən ka nzakwa taŋ taŋtaŋ. ²¹ Ta dər má kwala taŋ kul snanŋá tsa tvi tđukwa ya, ka ya ghada hən ta snanŋá tsa tvi ya dínadína, tahula tsa, ka zlanavata taŋ ta zlahuha Lazglafta ya mnana lu ta hən. ²² Tsa skwi ta slanaghatá hən ya, maranmara kazlay: Kahwathwata tsa gwada mahdihdi ta mnata ya kə'a. Ka'a na: «Ta vradaghavra kri da ni'iglaftá vnihatá vnihani†.» «Tahula mbazanatá mbaza ta ghuvazu ná, ŋa vrəglamtani da dzazlak guli,» ka'a ya.

3

Faftá ghəŋ ta vragata Mgham Yesu

¹ Graha da ya ta đvu yu, mahisa delewera da nana vindaghunaf yu na. Ma tsəna delewerha da his vindaghunaf yu na ná, vraftá ya ta vrafta yu ta skwiha ya ghada kuni ta snanŋa, ŋa ndanay ghuni ta ndanu nda tvani ta ghəŋa taŋ. ² Ta kumay yu ta ndanay ghuni ta skwiha ya mna la anabi nda ghuđa ghalya. Nda zlahu Mgham Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu, taghaghunaf gwal ghunay, ghunədaghunagha

* 2:16 Aya 15-16: Ngha ta Mbsak 22:4-35. † 2:22 Ngha ta Mahdihdi 26:11.

lu ya. ³ Skwi ŋa snaŋta ghuni karaku ná, dina ka snaŋta ghuni kazlay: Ma ndusakta kdavakta fitik ná, dza'a sli'agapsli'a inda gwal ta maga skwi manda ya kumaŋ ghəŋa taŋ, dza'a ghuḅasay həŋ ta kaghuni kə'a. ⁴ «Dza'a vragavra yu a katsi tamaftá imi ta sləməŋ kay ra? Ga tsi kay ka na? Ka yawu rwakta dzidziha mu, ta nzaku inda skwi manda va vlani daga ka yawu zlagapta ghəŋa hadik,» ka həŋ. ⁵ Gwal ta mnay mantsaya ná, mamu skwi ya nda maya zanap həŋ ka palama. Daga manda ghalya ta magaftá Lazglafta nda gwaḏani ta luwa nda hadik. Kligiŋ ma imi lu ta hadik, nda imi guli magafta lu ta hadik. ⁶ Nda imi ta nzakway ka ima mabudbud zadanamta* Lazglafta ta ghəŋa hadik ghalya. ⁷ Na luwa nda ghəŋa hadik ta nghə mu ndanana ná, va tsa gwada Lazglafta ya ta ŋanata, ŋa zadánata nda vu. Nanaŋa ta həŋ ha sagha fitika guma, ŋa zadánatá ghwadaka mnduha.

⁸ Graha da gwal ta dvu yu, mamu skwi turtuk dza'a kwal kuni zanapta: Da Mgham Lazglafta ná, fitik turtuk ya ná, manda fitik dəmbu' nzakwani. Fitik dəmbu' ya guli ná, manda fitik turtuk† nzakwani. ⁹ Gərda a Lazglafta ka maga skwi ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ manda ya ta ndanu sanlaha

ya wa. Ama kaghuni nza tsi katək ka kzlay, kabga va a ta zadavaghuta dər wati ma mndu wa. Ta kumay katək ta mutsafta inda mndu ta mbəḏanaftá nzakwani.

¹⁰ Nduk nda tsaya tani ná, dza'a sagha manda ghali tsa fitika Mgham Yesu ya. Ma tsa fitik ya dza'a nda sna lu ta ghudzagata skwi nda mbraku, ŋa zwaḏuta luwa gi rək. Ŋa driŋta vu ta inda skwi ta luwa, ŋa zwaḏuta‡ ghəŋa hadik nda inda skwi mida tani. ¹¹ Ka si mantsa dza'a zwaḏuta inda tsa skwiha ya ná, mndərga wati nzaku ta raku ŋa nzakway ghuni? Nzawanza ta nzaku ya nda ghuḅa. Ka vlanṭa kuni ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta ma inda skwi. ¹² Kzlawakzla ta tsa fitika Lazglafta ya, ka ŋavata kuni nda inda mbrakwa ghuni ŋa sagha tsa fitik ya gi misimmisim. Tsa fitik dza'a zadánata lu ta luwa ŋa nu'uta inda skwi da vu ya, tsa fitik ya. ¹³ Ta kzlaykzlay mu ta tsa lfida luwa nda tsa lfida hadik§, ma vli ya dza'a gḏavata nzaku tdukwa manda ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ ya.

¹⁴ Tsaya tama graha da ya ta dvu yu, ŋavawa ŋa, ŋa slaghunaghatani nzidid' kul had' sana skwi ta kaghuni, ŋa nzakwa ghuni nda zdaku nda tsi. ¹⁵ Havakwahava kazlay: Skwi ya kəl Mgham Yesu ka gərḏaku ná, kabga ŋa mutsafta mnduha ta

* **3:6** Aya 5: Ngha ta Zlrafta 1:6-9, aya 6: Ngha ta Zlrafta 7:11. † **3:8** Ngha ta Zabura 90:4. ‡ **3:10** Ngha ta Mata 24:43-44, Lukwa 12:39-40, 1 Tesalunik 5:2.

§ **3:13** Ngha ta: Isaya 65:17, 66:22.

mbədanaftá nza kwa taŋ, ɲa mbanaf tani ta həŋ ya kə'a. Manda va tsaya vindaghunafta zwaŋama mu Pwal ya ta đvu mu guli nda difil ya vlaŋ Lazglafta. ¹⁶ Tsaya skwi ta mnə tsi ma inda đelewerhani ya, ta gwadə tsi ta gwada ta ghəŋa mndəra tsa skwiha ya. Mamu sana skwi ya nda bla ta vindamta tsi ma tsa đelewerhani ya, ta tərđanafta gwal kul snaŋtá skwi, nda gwal kul taghaku skwa taŋ, ta klatá ghəŋa skwi mida. Manda va tsaya ta snuta həŋ ta magay nda sana vliha ma skwi vindaf lu ma sanlaha ma đelewer. Manda tsaya ta klanakta hahəŋ ka ghəŋa taŋ ta zadaku.

¹⁷ Kaghuni graha đa ya ta đvu yu, snaghunamsna lu ndana tama. Dasuwa ka kuni, yaha krughuva ghwadaka mnduha da zadighunista da tsaghutá kuni ta vgha ta fatá ghəŋa ghuni. ¹⁸ Ama gdavawagda ta dza'a ta kəma ta kəma ma snaŋtá Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu, ɲa vlaghunatani ta zdakatahudani. Ɲani glaku, daga ndanana nda ya ɲa kđekedzeŋ. Amin!

Tan̄tan̄a tsghatá lwa 1 Yuhwana

Gwada Lazglafta ná, ta vlay ta hafu

¹ Nana skwi ta vindaghunafta ŋni na ná, gwada ta ghəŋa mndu ta vla hafu ta nzakway daga ta kul zraftá* inda skwi ya. Ta ghəŋa skwi snan̄ ŋni nda skwi nghan̄ ŋni nda ira ŋni, nda ya vitsanava ŋni, nda ya ksan̄ ŋni nda dzva ŋni ta mnaghunata ŋni. ² Na zlagapta tsa mndu ta vla hafu ya, ka nghan̄tá aŋni nda ira ŋni. Tsaya kəl aŋni ka nzakway ka masləmtsəkani, kəl ŋni ka mnay ŋa ghuni ta gwada ta hafu ŋa kdekedzen̄ si ta nzaku tavata Da mu, ka maravatá† tsi ta wa ira mu. ³ Tsa skwi nghan̄ ŋni nda ya snan̄ ŋni ya, tsaya ta mnaghunata aŋni kada nzakwa kuni nda guya nda aŋni. Ka nda guya ghəŋa mu katsi, nda guya ghəŋa mu kawadaga nda Lazglafta Da, nda ya nda zwan̄ani Yesu Kristi. ⁴ Kada kd̄nta rfa mu‡ ta ndəghafta ta kəl ŋni ka vindaghunaftá na skwiha na.

Mbada ma tsuwadək

⁵ Tsuwadəka nzakwa Lazglafta, had̄ skwi ka grum da tsi wu, na skwi snan̄ aŋni da tsi, ta mnaghunata aŋni. ⁶ Ka nda guya ghəŋa mu nda Lazglafta ka mu katsi,

ta ghəŋa tsa tata mbada mu ma grum, tsakalawi tsa ta tsakalə mu, maga a mu ta skwi tdukwa wa. ⁷ Ala ka si ta mbadə ma tsuwadək mu ta mbada manda nzakwa Lazglafta ma tsuwadək ya, nda guya ghəŋa mu sani nda sani nda tsa ŋa ghuḅimista usa Yesu Zwan̄a Lazglafta ta inda dmakuha mu.

⁸ Ka had̄ mu ta ga dmaku wu ka mu katsi ná, nana ghəŋa mu ta nanə mu, had̄ kahwathwata ma amu nda tsa wa. ⁹ Ala ka si mnigin̄mna mu ta dmakwa mu nda wa mu katsi, dza'a plimispla Lazglafta ta dmakwa mu, ŋa ghuḅintani ta inda dmakwa mu§, ŋa nzakwa mu tsuwedək ta kəmani, kabga tsatsi Lazglafta tdukwa. Skwi mna tsi ta magamaga manda va tsaya. ¹⁰ Ka ta ga amu ta dmaku wu ka mu katsi, ta tsakalawi Lazglafta ka'a mu nda tsaya. Had̄ tsa gwadani ya ma ŋudufa mu nda tsa tama wa.

2

¹ Zwana da, skwi kəl yu ka vindaghunaftá na skwi na ná, vindaghunaf vinda yu ŋa mbəl ŋa waray ghuni ta maga dmaku. Ala ka si magamaga mndu ta dmaku katsi, mamu mndu tdukwa ta nzaku tavata Lazglafta ta kla lwa mu ŋani. Tsa mndu ya, Yesu Kristi ya. ² Tsatsi ta mtuta ŋa pla ghəŋ kada plimista Lazglafta ta

* 1:1 Gray nda 2:13. Yuhwana 1:1. † 1:2 Ngha ta Yuhwana 1:14. ‡ 1:4 Rfa mu: Ma sana vliha ná, rfa ghuni. § 1:9 Gray nda Zabura 32:1-5. * 2:2 Gray nda Ruma. 3:25-26.

dmakuha* mu. Nza a ŋa pla dmakuha amu ndaghəŋa mu wu, laviŋlava ta pla dmakwa inda mnduha ta ghəŋa hadik demdem guli.

Lfida zlahu

³ Ka ta magay mu ta skwi ta mnamata Lazglafta katsi ná, tsaya ta maraman̄ta kazlay: Nda sna mu kahwathwata ta Lazglafta kə'a. ⁴ Ka ka mndu mant̄sa, «nda sna yu ta Lazglafta,» ka'a, ta sna a ta skwi ta mnata Lazglafta kay guli wu, tsa mndu ya ná, ta tsakalawi. Had'kahwathwata dekdek ma ŋudufani wa. ⁵ Mndu ta snatá gwada Lazglafta ná, dvudva ta Lazglafta kahwathwata. Tsaya ta gramafta kazlay: Nda ndi'a mu nda Lazglafta kə'a. ⁶ Ka nda ndi'a nzakwa da kawadaga nda Lazglafta, ka mndu katsi ná, ka maga tsi ta skwi manda ŋa Yesu Kristi.

⁷ Zwanama da, ka lfidani a na zlahu ta vindaghunafta yu na wu, va tsa zlahu manda ghalya yeya. Nda sna kuni ta tsa zlahu ya daga ma zraftá† mnaghunatá gwada Lazglafta. Va tsaya tsa gwada snan̄ kuni ya. ⁸ An̄ mndani, lfidani na zlahu ta vindaghunafta yu na, kabga nzakwa Yesu Kristi ná, vərda lfida nzaku ya maraman̄ tsi. Mant̄sa ya kaghuni guli. Manda skwi ta had' grum tama wu, ta zlagəzlagu vərda tsuwadək.

⁹ Ka «ma tsuwadək yu» ka mndu ta gray, tata husan̄husa zwanamani ta nzakway ma

zlgħay nda ŋuduf katsi ná, ta ma grum tsa mndu ya manda va nzakwani ghalya. ¹⁰ Ala ka ta dvay mndu ta zwanamani katsi, nda nza nzakwa tsa mndu ya ma tsuwadək, had' sana skwi dza'a sabi da tsi ŋa zləmbiŋtá mndu wa. ¹¹ Mndu husan̄ zwanamani ná, ma grum nzatá nzakwani, ta tatdamaku tsa mndu ya ma grum. Sna a ta vli ta mbađə tsi ta mbađa mida wu, kabga tdikanaf tdika grum ta irani.

Ma dvu kuni ta ghəŋa hadik

¹² Zwana da, ka yu ta vindaghunafta na: «Plighunis pla Lazglafta ta dmakuha ghuni, kabga slna Yesu Kristi ta magata.» ¹³ Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zraftá‡ inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunaftá kaghuni guli na: «Ghuḃasapghuḃasa kaghuni ta halaway.»

¹⁴ Kaghuni zwani, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta Da mu Lazglafta.» Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zraftá inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda mbra kaghuni, nzamnza gwada Lazglafta ma kaghuni, ka ghuḃasaptá kuni ta halaway.»

¹⁵ Ma hara'u kuni ta tva nzakwa mnduha ma ghəŋa hadik. Ma laghu kuni ngha

† 2:7 Ngha ta Yuhwana 13:34. ‡ 2:13 Gray nda 1:1.

skwiha ma ghəŋa hadik. Ka laghula mndu da hara'uwa skwiha ma ghəŋa hadik katsi ná, d̄va a tsa mndu ya ta Da mu Lazglafta wa. ¹⁶ Skwi ta magə mnduha ma ghəŋa hadik ná, maga skwi kumaf slu'uvgha taŋ nda skwi kumaf ira taŋ ya. Mutsafta taŋ kay guli, glay taŋ ta ghəŋ nda tsi. Mndərga tsahaya ma nzaku ná, Da mu Lazglafta a ta taghamafta wu. N̄a na ghəŋa hadik na mndərga tsaya. ¹⁷ Dina ka s̄naŋta kaghuni kazlay: Ta k̄dakuk̄daku nana ghəŋa hadik na kə'a. Inda na skwiha ta mamə mnduha na guli ná, dza'a k̄duk̄d̄a. Mndu ta maga skwi ta kumə Lazglafta ya ná, tsaya mndu dza'a nzata nda hafu ŋa k̄dekedzenj.

Ghuma Kristi

¹⁸ Zwana d̄a, ndusa ghəŋa hadik ka k̄daku, manda va ya s̄naŋ kuni kazlay: Dza'a saghasa ghuma Kristi kə'a ya ná, daga ndana ná, sli'agapsli'a ghumaha Kristi. Tsaya ta gramafta kazlay: Ndusa k̄dakwa ghəŋa hadik^S kahwathwata kə'a. ¹⁹ Tsa ghumaha ya ná, mataba mu sli'agapta həŋ. Si nza a nzakwa taŋ kawadaga nda amu wa. Ka má nda nza nzakwa taŋ kawadaga nda amu ná, má ḡdavaḡd̄a həŋ tavata amu. Magamaga manda tsaya kabga ŋa s̄naŋta kazlay: Mataba amu a həŋ demdem wu kə'a.

²⁰ Kaghuni ya, vlaghunavla Kristi ta Sulkumani. Kaghuni demdem, nda sna kaghuni ta vər̄d̄a skwi ta ghəŋa Yesu Kristi. ²¹ Kəl yu ka vindaŋhunafta na: «Kwalaghuni kul s̄naŋt̄a vər̄d̄a skwi a wu, kabga nda sna kuni.» Nda sna kuni guli kazlay: Guya a tsakalawi ta vgha nda kahwathwata wu kə'a.

²² Wa va na mghama tsakalawina? Mndu ta vziŋt̄a Yesu kazlay: Kristi a wu, ka'a a tsa wa. Tsa mndu ya ná, ghuma Kristi ya ta vziŋta i Lazglafta nda Yesu tani ya. ²³ Dər wati ma mndu ta vziŋt̄a Zwaŋa Lazglafta ná, had̄tvani ŋa nzuvta nda Lazglafta ta nzakway ka Dani wa. Ala dər wati ma mndu ta mnay baŋluwa kazlay: Yesu ná, Zwaŋa Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwani nda Lazglafta ta nzakway ka Dani* guli.

²⁴ Kaghuni, ŋanawa ŋa ta tsa skwi s̄naŋ kuni daga zrafta ghuni ta zlḡhaft̄a gwad̄a Lazglafta ya. Ka ŋanaŋa kuni ta tsa skwi s̄naŋ kuni daga zrafta ghuni ta zlḡhaft̄a gwad̄a Lazglafta ya katsi, dza'a ḡdavaḡd̄a nzakwa ghuni kawadaga nda Zwaŋa nda Lazglafta guli. ²⁵ Ka Kristi tamaft̄a imi ta sləməŋ ná, dza'a vlaghunavla yu ta hafu ŋa k̄dekedzenj, ka'a.

²⁶ Vindaghunafvinda yu ta tsa skwiha ya, kabga ka maga kuni ta d̄asuwa nda tsa gwal ta kuma hla s̄əla

^S 2:18 Ngha ta Mata 24:5, 23-24, Markus 13:21-22. * 2:23 Ngha ta Mata 11:27, Yuhwana 5:23, 15:23.

ghuni ya. ²⁷ Kaghuni, tsa Sulkum vlaghuna Kristi ya ná, ta nzaku ma kaghuni. Wya ta mamu tsa Sulkum ya ma ṅuḍufa ghuni ya, psəgla a kuni ta sana mndu ṅa taghaghunaftá sana skwi wu, kabga ta taghaghunaftagha tsa Sulkum ya ta inda skwi. Tsa skwiha ta taghaghunafta tsi ya guli ná, vərda skwiha ya. Had tsakalawi mida wa. Gdávawagda kawadaga nda Yesu Kristi manda ya ta taghaghunafta Sulkumani.

²⁸ Mantsa tama zwana da, gdávawagda kawadaga nda Yesu Kristi, ṅa kwala zləṅ ksa amu baḍu vragata dza'a vragata tsi, ṅa kwala hula ksa amu guli ta kəmani.

Zwana Lazglafta amu

²⁹ Ka si nda sna kuni kazlay: Tudukwa mndu Yesu Kristi kə'a, nda ra guli ka snaṅta ghuni kazlay: Gwal ta maga skwi tdukwa ná, zwana Lazglafta həṅ kə'a.

3

¹ Nghawa ka Da mu Lazglafta dvutá amu ba! Zwana da kə'a ta hga amu. Manda va tsaya nzakwani guli, zwana Lazglafta* amu. Tsaw sna a mnduha ma ghəṅa hadik ta amu wu, kabga sna a həṅ ta Lazglafta wa. ² Zwanama da, daga ndanana zwana Lazglafta amu. Nziya nza tsi, tsa nzaku ká mu dza'a nzakway ta kəma ya ná, ta ma difa karaku. Tsaw nda sna

amu kazlay: Baḍu vragata dza'a vragata Kristi ná, dza'a nzakway amu manda tsatsi kə'a, kabga dza'a nda ngha mu ta nzakwani. ³ Ka si mantsa tsi katsi, inda mndu ta faftá ghəṅani ta Kristi ná, dza'a waray ta ghəṅani da dmaku manda ṅa Kristi kul gatá dmaku ya.

⁴ Ka ta gdagda mndu ta maga dmaku katsi ná, sna a tsa mndu ya ta zlaha Lazglafta wa. Dmaku ná, kwal kul sna zlaha Lazglafta ya. ⁵ Wya nda sna kaghuni kazlay: Sasa Yesu Kristi ta ghəṅa hadik da klaghutá dmakwa mnduha kə'a. Tsatsi ná, had dmaku dekdek tida wa. ⁶ Inda mndu ta gdávata kawadaga nda Yesu Kristi ná, had ta gəgəltá dmaku wa. Inda mndu ta gdata ta maga dmaku guli ná, ta tsatsaf a ta Yesu Kristi wu, ta sna a guli wa.

⁷ Mantsa tama zwana da, ma snə kuni ta bara mnduha. Mndu ta gdata ta maga skwi tdukwa ná, tdukwa tsa mndu ya manda nzakwa Yesu Kristi ka mndu tdukwa ya. ⁸ Mndu ta gdata ta maga dmaku ná, mista halaway tsa mndu ya, kabga ta maga dmaku halaway daga ka yawu zraftani ta gata. Tsaya kəl Zwanə Lazglafta ka saha. Sahani ta ghəṅa hadik ná, ṅa zliṅtá slna halaway.

⁹ Dər wati ma mndu ta nzakway ka Zwanə Lazglafta, had ta ga dmaku wu, kabga mamu Sulkuma Lazglafta ma ṅuḍufani. Had ta kdanṅá

* 3:1 Ngha ta Yuhwana 1:12.

maga dmaku dekdek wu, kabga nda nza Lazglafta ka Dani. ¹⁰ Dər wati ma mndu kul had ta maga skwi tdukwa, nza a tsa mndu ya ka Zwanja Lazglafta wa. Mantsa ya mndu kul dva zwanamani guli. Ta tsahaya ta tsatsafta lu ta nzakwa zwana Lazglafta nda nzakwa zwana halaway.

Dvuma mndu manda ŋa Kristi

¹¹ Daga zlrafta ghuni ta zlghaftá gwada Lazglafta mnaghunata lu kazlay: Dvumadva ta sani nda sani† kə'a. ¹² Yaha amu da nzakway manda Kayinu. Tsatsi ná, nda nza ka zwanja halaway, ka dzatá tsi ta zwanamani. Kabgawu kəl tsi ka dzata na? Kabga ghwadaka skwi ŋa Kayinu ta magay, tdukwa‡ skwi ŋa tsa zwanamani ya ta magay, kəl tsi ka valafta tida ka dzata.

¹³ Zwanama da, ka ta husanhusa§ kuni ta mnduha ma ghəŋa hadik katsi, yaha da nzakway ka skwa ndərmimay da kaghuni. ¹⁴ Amu ná, nda sna amu kazlay: Sabsa amu ma mtaku ka nzata nda hafu* kə'a, kabga ta dvuta amu ta zwanama mu. Mndu kul dva zwanamani ná, ma mtaku ta gdavata tsatsi. ¹⁵ Mndu husan zwanamani ná, mnda dzatá mndu tsa mndu ya. Nda sna kaghuni guli kazlay: Mndu ta dzatá mndu ná, ta mutsa a hafani ŋa kdėkedzeŋ

wu kə'a. ¹⁶ Wya tvi kəl amu ka snanťa skwi ta hgə lu ka dva mndu: Dvudva Yesu Kristi ta amu, ka saha tsi vlatá ghəŋani ma vla amu. Amu guli ná, vlamavla amu ta ghəŋa mu guli ma vla zwanama mu. ¹⁷ Ka mamu skwi da mndu, ka nghanťa tsi ta zwanamani ta pday, ka laghu tsi da nghanđa nda iri† katsi ná, laviŋ a tsa mndu ya ta mnay kazlay: Ta dvay yu ta Lazglafta kə'a wa. ¹⁸ Zwana da, gwaday ma wi kwenkwen a dva zwanama wa. Dvumadva kahwathwata ma ndufu mu, ka maga mu ta skwi manda tsaya.

¹⁹ Mantsa ya dza'a grafta mu kazlay: Ta mbadə ta vərda tvi mu ta mbadə kə'a. Tsaya tama ná, nda ləa ndufu mu ta kəma Lazglafta. ²⁰ Ka ta dga ghəŋ mu ta ghəŋa skwi maga mu katsi, nda sna amu kazlay: Mal Lazglafta nda sna ta inda skwi ta magə mu ka ndufu mu kə'a. ²¹ Zwanama da, ka had dga ghəŋ ta dgə mu ta ghəŋa skwi maga mu wu katsi, wadāh vgha mu ta sladu ta kəma Lazglafta. ²² Dər má nu dawəŋ mu da tsi ta vlamavla kabga ta snanasna mu ta zlahani, ta maganamaga mu ta skwi ta zdəganata. ²³ Ká tsa zlaha Lazglafta ya ta mnay na: «Fafwafa ta ghəŋa ghuni ta hga Yesu Kristi zwanani, ka dvuvusta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka zlahani ta mna-

† 3:11 Ngha ta Yuhwana 13:34. ‡ 3:12 Ngha ta Zlrafta 4:1-8. § 3:13 Ngha ta Lukwa 6:22, Yuhwana 15:18-19. 17:14. * 3:14 Ngha ta Yuhwana 5:24. † 3:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:7-8. ‡ 3:23 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

mata‡. ²⁴ Mndu ta sna zlaha Lazglafta ná, ta gđavagđa kawadaga nda Lazglafta, ta gđavagđa Lazglafta guli kawadaga nda tsatsi. Nda sna amu guli kazlay: Ta gđavagđa Lazglafta ma amu nda ma Sulkum ya vlama tsi kə'a.

4

¹ Zwanama đa, ma gi sna kuni ta gwada mndu ta mnay kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i kə'a ya. Daslawa tsa skwi ta mnə tsi ya kaku, ka mamu Sulkuma Lazglafta* mida, ka had' wa a tsi. Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha ghwadaka anabiha ta sli'agapta ta ghəŋa hadik. ² Ka mnaghunamna yu ká kuni dza'a graftá mndu nda Sulkuma Lazglafta mida 6a: Ka ta mnay mndu kazlay: Yesu ná, Kristi ya, sa daga da Lazglafta, ka yatá lu, ka mndu kə'a ná, mamu Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya. ³ Ka had' tsa mndu ya ta mnay kazlay: Manda tsaya nzakwa Yesu kə'a wu ná, had' Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya wa, sulkuma ghuma Kristi mida. Nda ghada snaŋta ghuni ta mnay kazlay: Dza'a saghasa tsa ghuma ya kə'a. Nda ghada saghani ndanana tama ta ghəŋa hadik.

⁴ Kaghuni zwana đa, zwana Lazglafta kaghuni, ghu6asapghu6asa kaghuni ta tsa gwal nana mndu ya,

kabga mal tsa Sulkum ma kaghuni ya mbratani ka tsa sulkum ma gwal ma ghəŋa hadik ya. ⁵ Hahəŋ ná, ŋa ghəŋa hadik həŋ. Tsaya ta kəl həŋ ka mna skwi ta zdəganatá mnduha ma ghəŋa hadik. Ta fana fa mnduha ma ghəŋa hadik ta sləməŋ ta həŋ guli ka snay. ⁶ Amu ná, zwana Lazglafta mu. Mndu nda sna ta Lazglafta ná, ta snay ta skwi ta mnə ŋni. Ka Zwaŋa Lazglafta a mndu wu katsi ná, fa a ta sləməŋ ka sna skwi ta mnə ŋni wa. Mantsa ya ta tsatsafta mu ta gwal nda vərđa Sulkum ma həŋ nda gwal nda sulkuma nana mndu ma həŋ.

Lazglafta ná, đvu ya

⁷ Zwanama đa gwal đvu yu, gđamagđa ta đvutá sani nda sani. Tva đvutá mndu ná, ta sagha daga da Lazglafta. Inda mndu ta đvutá mndu guli ná, nda na tsa mndu ya ka Zwaŋa Lazglafta, nda sna ta Lazglafta guli. ⁸ Mndu kul đvutá mndu ná, sna a tsa mndu ya ta Lazglafta wu, kabga nzakwa Lazglafta ná, đvu ya. ⁹ Wya ká Lazglafta maramaŋtá tva đva mndani: Ghunagaghuna ta zwaŋani turtuktuk ta ghəŋa hadik kada nzakwa mu nda hafu ma tsatsi†. ¹⁰ Tinəl Lazglafta ta đvutá amu ka ghunagatá tsi ta Zwaŋani ka saha da mtuta ŋa pla ghəŋ ŋa plamata Lazglafta ta dmakwa‡ mu. Tsaya na vərđa đvutá mndu,

* 4:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 13:2-6. Ngha ta 2:2.

† 4:9 Ngha ta Yuhwana 3:16. ‡ 4:10

da thə amu kazlay: Tinjəl amu ta dʋutá Lazglafta kə'a.

¹¹ Zwanama da gwal ta dʋu yu, ka si mantsa ya dʋuta Lazglafta ta amu katsi ya, dʋama dʋa amu guli ta vgha mu sani nda sani.

¹² Had mndu ta kəf nghanjá Lazglafta§ nda irani wa. Tsa dʋutá vgha mu ta dʋuta mu sani nda sani ya ná, nzakwa Lazglafta ta gdavata kawadaga nda amu tsa. Ta dʋudʋa mu ta Lazglafta dar manda ya kumanj tsi kə'a guli.

¹³ Lazglafta ná, vlamavla ta Sulkum. Tsaya kəl mu ka grafta kazlay: Ta gdavagda amu kawadaga nda tsi, tsatsi guli ta gdavagda kawadaga nda amu kə'a. ¹⁴ Ghunaga ghuna Lazglafta ta zwanjani ta nzakway ka mnda mba mndu ta ghəŋa hadik*, ka nghanjá anjani nda ira njani, tsaya ta mnə anjani nja mnduha.

¹⁵ Mndu ta mnay banjuwa kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwa Lazglafta nda tsa mndu ya, nda nza nzakwa tsatsi guli nda Lazglafta.

¹⁶ Amu ná, nda sna amu kazlay: Dʋudʋa Lazglafta ta amu. Ta tsaya fafta amu guli ta ghəŋa mu.

Lazglafta ná, dʋu ya. Tsaya tama, mndu ta gdata ta dʋa mndu ná, nda nza nzakwani nda Lazglafta nda nza nzakwa Lazglafta guli nda tsatsi. ¹⁷ Dza'a kəl amu ka grafta kazlay: Ta dʋay

amu ta Lazglafta dar kə'a ná, wya tsi: Bađu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, had amu dza'a zləŋa tsa guma ya wu, kabga nda nza nzakwa mu ta ghəŋa hadik ka guram nda Yesu. ¹⁸ Ka nda sna amu kazlay: Dʋudʋa Lazglafta ta amu, had amu dza'a zləŋay wa. Tsa dʋutadʋu Lazglafta ta amu ya ná, ta hlinjá zləŋ dekdek ma amu. Ala, ka tata zləŋ mndu katsi, murmura njudufani, ta fa a ghəŋani ta tsa dʋudʋu Lazglafta ya wu, kəl tsi ka zləŋ.

¹⁹ Amu ná, dʋudʋa mu ta Lazglafta kabga tinjəl tsatsi ta dʋuta amu. ²⁰ Ka «dʋudʋa yu ta Lazglafta» ka mndu, tata husanjhusa zwanjamani katsi ná, tsakalawi tsa ta tsakal tsa mndu ya, dʋu a ta Lazglafta wa. Ka dʋu a mndu ta zwanjamani ya nghanj tsi nda irani wu katsi ná, waka a dza'a dʋutá Lazglafta ya kul nghanjá tsi na? ²¹ Ka dʋudʋa yu ta Lazglafta ka mndu katsi ná, ka dʋudʋa tsi ta zwanjamani† guli, ka zlaha Kristi mnata.

5

Zlghafta ta Zwanja Lazglafta, tsaya ghubasaptá ghəŋa hadik

¹ Dər wati ma mndu ta zlghaftá mnay kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a, tsa mndu ya ná, nda na ka Zwanja Lazglafta. Ka dʋudʋa tsa mndu ya ta Dani Lazglafta

§ 4:12 Ngha ta Yuhwana 1:18. * 4:14 Ngha ta Yuhwana 3:17, 4:42. † 4:21 Ngha ta Mata 22:36-40, Markus 12:28-31, Lukwa 10:25-28.

katsi ná, dza'a d̄vuđva guli ta zwana Lazglafta. ² Ka d̄vuđva mu ta Lazglafta, ta snay mu ta zlahani guli ná, tsaya kəl amu ka snan̄ta d̄vuđva mu ta Zwana Lazglafta kə'a. ³ Snata mu ta zlaha Lazglafta ná, tsaya d̄vafta mu ta Lazglafta kahwathwata. Bla a tsa zlahuhani* ya guli wa. ⁴ Inda zwana Lazglafta ná, ghuḅasapghuḅasa hən̄j ta ghən̄ja hadik. Nda ghuḅasa ghən̄ja hadik, kabga nda fa ghən̄ja mu ta Yesu Kristi. ⁵ Wa mndu ta ghuḅasaptá ghən̄ja hadik na? Ba mndu ta zlgħafta kazlay: Yesu ná, Zwan̄ja Lazglafta ya kə'a ta ghuḅasapta.

Masl̄mtsəka Yesu Kristi

⁶ Yesu Kristi ná, sasa ta ghən̄ja hadik, ka lamə tsi nda ma ima batem, ka pghin̄tá tsi ta usani ma mtakwani†. Lami nda ma ima batem kwen̄kwen̄ yeya wu, pghin̄pgha ta usani guli. Sulkuma Lazglafta ta mnamatá tsa skwiha ya kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a, kabga had̄ tsatsi ta tsakalawi wa. ⁷ Hkən̄ skwi‡ ta maraman̄ta kazlay: Yesu ná, Zwan̄ja Lazglafta ya kə'a. ⁸ Tsa skwiha hkən̄ ya ná, mamu Sulkuma Lazglafta, nda imi, nda us. Tsa skwiha hkən̄ ya ná, ka skwa turtuk gwada tan̄. ⁹ Ka si ta tsu'ay mu ta gwada ta mnata mnduha ta ghən̄ja skwi ta nghan̄ta hən̄j ya ní, malaghumala a ḅa Lazglafta ma gwada ta mnata, ka

ḅa mnduha ra? Lazglafta ka ghən̄ani ta mnan̄tá tsa skwiha ya ta ghən̄ja zwan̄ani. ¹⁰ Mndu ta zlgħaftá Zwan̄ja Lazglafta ná, nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata tsa skwiha ya kə'a. Mndu kul zlgħaftá Lazglafta guli ná, niḅna ta Lazglafta ka tsakalawi, kabga kwalani kul zlgħaftá skwi mna Lazglafta ta ghən̄ja zwan̄ani. ¹¹ Vlamavla Lazglafta ta hafu ḅa kdekeden̄j. Tsa hafu ya guli ná, nda ma zwan̄ani Yesu ta mutsakwa tsi. Mantsa ya ka Lazglafta mnamata. ¹² Mndu ta zlgħaftá Zwan̄ja Lazglafta, nda mutsa hafani. Mndu kul zlgħatá Zwan̄ja Lazglafta guli ná, mutsa a hafani§ wa.

Hafu ḅa kdekeden̄j da Lazglafta

¹³ Vindaghunaf vinda yu ta tsa skwiha ya, ḅa kaghuni gwal ta zlgħaftá Zwan̄ja Lazglafta, kada grafta kuni ta kazlay: Mutsafmutsa kuni ta hafu ḅa kdekeden̄j kə'a. ¹⁴ Ta lagha mu ta kəma Lazglafta da d̄awa skwi manda ya ta zdəganata ná, har ghən̄ja mu, kabga ta snamasna. ¹⁵ Ka nda sna mu kazlay: Ta snamasna ta inda skwi ta d̄awu mu da tsi kə'a, nda sna mu guli kazlay: Ta vlamavla kahwathwata ta inda skwi dawan̄ mu kə'a.

¹⁶ Ka nda ngha mndu ta zwan̄amani ta ga dmaku, dza'a kwal kul klaghata

* 5:3 Ngha ta Yuhwana 14:15. † 5:6 Ngha ta Yuhwana 19:34. ‡ 5:7 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. § 5:12 Ngha ta Yuhwana 3:36.

da mtaku ɲa kɛkɛdzen
 katsi, ka maga tsi ta du'a
 da Lazglafta ta ghɛɲa tsa
 mndu ya ɲa vlaɲta Lazglafta
 ta hafu. Tsa hafu ya, ɲa
 gwal ta ga dmaku dza'a kwal
 kul klaghatá hɛɲ da mtaku
 ɲa kɛkɛdzen dza'a vla lu.
 Mamu dmaku ta kla mndu
 da mtaku ɲa kɛkɛdzen.
 Mna a i'i kazlay: Ka maga
 kuni ta du'a da Lazglafta ta
 ghɛɲa mndɛrga tsaya kɛ'a wa.
¹⁷ Inda skwi ta magɛ lu kul
 ɔɪnaku ná, dmaku ya. Nziya
 nza tsi, mamu dmaku kul
 had ta kla mndu da mtaku ɲa
 kɛkɛdzen.

¹⁸ Nda sna amu kazlay: Dɛr
 wati ma mndu ta nuta ka
 Zwanɲa Lazglafta ná, had ta
 gɛgɛltá dmaku wa. Zwanɲa
 Lazglafta ta nghay, laviɲ a
 halaway ta ksarɲta wa.

¹⁹ Nda sna amu kazlay:
 Nda na amu ka zwana
 Lazglafta kɛ'a. Sanlaha ma
 mnduha ta ghɛɲa hadik ná,
 ta ma dzva halaway hɛɲ
 demdem.

²⁰ Nda sna amu guli kazlay:
 Sasa Zwanɲa Lazglafta ta
 ghɛɲa hadik ka vlamatá tsi ta
 ɔɪfil ɲa snarɲtá vɛrdá Lazglafta
 kɛ'a. Ka ndi'aftá mu ta vgha
 nda vɛrdá Lazglafta nda ya
 nda zwanɲani Yesu Kristi.
 Tsatsi ná, vɛrdá Lazglafta ta
 vlamatá hafu ɲa kɛkɛdzen
 ya.

²¹ Zwana dá, ɔ́asuwa ka
 kuni, yaha kuni da ɲana vgha
 nda skwa wuyay.

Mahisa tsghatá lwa 2 Yuhwana

Ga zgu

¹ I'i glata mndu ta vin-daftá na tsghatá lwi ná, ña makwata rka ya zbap Lazglafta, nda ya ña zwanani ya ta d̄vu yu kahwathwata. I'i turtukwa da yeya a ta d̄vutá kaghuni wu, nduk nda inda gwal nda sna ta kahwathwata tani. ² Ta d̄vay ñni ta kaghuni kabga mamu kahwathwata, dza'a gdavagda guli ma amu.

³ Má ka vlamavla Lazglafta ta nzakway ka Da nda Yesu Kristi ta nzakway ka Zwanani, ta zdakatahudani nda tawa hidáhidani, nda zdakwani ña nzakwa mu ma kahwathwata nda ya ma d̄vutá mndu.

Kahwathwata, nda d̄vu

⁴ Manda snañta da kazlay: Ñanaña sanlaha ma zwana gha ta kahwathwata manda ya taghamaf Da mu Lazglafta kə'a ná, ka tuta yu da rfu katakata. ⁵ Ari makwata rka, ya lfida zlahu a na skwi ta vindaghafta na wu, va tsa zlahu da amu daga manda zrafta* mu ta zlghaftá gwada Lazglafta yeya. Skwi ta ndəbu yu ta dzvu da kagha ná, d̄vumad̄va amu gwal ta zlghafta Kristi ta vgha mu. ⁶ Vərda tva d̄vutá mndu manda ya kumanj zlahu Lazglafta ná, tsaya nzata

ghuni nda d̄vutá mndu, kabga mantša ya taghamaf ta lu daga zrafta mu ta zlghaftá gwada Lazglafta.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta tsakalawi

⁷ Kəl yu ka mnay mantša ná, nda ndəgha gwal nana mndu ta tamtá vgha ma ghəña hadik. Ka həñ ta mnay ná, ka mndu tsakwam a saha Yesu Kristi ta ghəña hadik wu, ka həñ. Tsa mndu ta mnay mantša ya ná, ghuma Kristi ya. Tsatsi ná, nana sanlaha ma mnduha ta nanə tsi. ⁸ Dasuwa ka kuni nda həñ, da dəđəgudughunusta hyahya skwi ya mutsaf kuni da añni, ya dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni katakata.

⁹ Dər wati ma mndu ta kwal kul ñanatá tagha skwa Kristi, ka tsanaghatá ñani nda tsa, ta ndi'a a nzakwani nda Lazglafta wa. Ala ka gdavagda mndu ma tagha skwi taghanaf Kristi katsi ná, nda ndi'a nzakwa tsa mndu ya nda Da mu Lazglafta nda ya nda Yesu Kristi Zwanani. ¹⁰ Ka Lagha la mndu da Kaghuni, ka taghə tsi ta skwi tsəmə nda skwi taghaghunaf Kristi katsi ná, ma tsu'af kuni ta tsa mndu ya ma həga ghuni, ma gə kuni dər zgu ñani. ¹¹ Ka «hudukhuduk» ká mndu ganaghatá zgu katsi ná, nda gwa wa tsa mndu ya ma tsa ghwadaka slnani ya.

Ga zgu

¹² Ta teke'a ndəghata pdakwa skwiha má ña

* 1:5 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

mnaghunata da mndani,
 tsaw va a yu ta vindaghu-
 nafta nda vinda ta delewer
 wu. Ta kumay yu ta laba da
 nda la da kaghuni, ka nzata
 mu, ka gwaɗuvusta mu ka
 skwa turtuk. Kada zɗavafta
 ɲudufa mu.

¹³ Ta ga zgu zwana
 mukuma gha ya zbap
 Lazglafta guli ɲa gha.

Mahkəna tsghatá Iwa 3 Yuhwana

Ga zgu

¹ I'i glata mndu ta vinda na delewer na ŋa gra da Gayus* ya ta đvu yu kahwathwata.

² Zwanama da, ta kumay yu ta nzakwa inda skwi demdem dina da kagha. Má đughwana ka nzakwa gha ma slu'uvgha gha manda nzakwa gha ma zlgħay nda ŋudufa gha ya.

Gayus mnda kahwathwata

³ Tuta yu da rfu katakata manda sagha zwanama da rusay ŋa da ya káka ta nzaku ta vərda tvi nda ŋuduf turtuk. Nda sna yu guli kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a.

⁴ Had skwi tabta snarŋta da ta dihatá nzakwa zwana da ta vərda tvi wa. ⁵ Zwanama da, tsa nghapta ta nghapta ka ka zwanama ma zlgħay nda ŋuduf dər má ka matbay hən ya ná, ŋərma mndu ka. ⁶ Tsa mnduha katanj ka ya ná, ta ghubay hən ta kagha da gwal zlgħay nda ŋuduf hadna. Ndadá a đvafta tsi ta aŋni wu, ka hən ta mnay. Wya dzvu, ka kđarŋta ka ta kata mndərğa tsa mnduha ya, kada kđinŋta hən ta wawakwa tanj manda ya ta kumə Lazglafta. ⁷ Tsa wawaku ta wawaku hən ya ná, ta wawu ka maga slna

Yesu Kristi hən. Had sana skwi ta mutsafta hən da gwal kul zlgħaftá Yesu wa. ⁸ Amu gwal ta zlgħaftá Kristi, dina ka katay mu ta mndərğa tsa mnduha ya, kada nzakwa munda gwa ma tsa vərda slna ta magə hən ya.

Đarŋwa gwal guyata ghən

⁹ Si vindanafvinda yu ta đelewer ta Igliza ghuni, tsaw va a Diyatref ta sna tsa gwada ŋni ya wu, kabga ta kumay ta nzaku ka mali. ¹⁰ Bađu laba da da kaghuni ya ná, dza'a rusanafrusa yu ta mnduha ta tsa ghwadaka skwiha ta magə tsi ya, nda tsa raraza i'i ta rarazə tsi ya. Ta ghəŋa tsaya guli ná, had ta tsu'a zwanama ma zlgħay nda ŋuduf ta lagha hən da tanj ka matbay guli wa. Na sli'a sanlaha da tsu'a mnduha ya guli ná, pyayni ta hən, ka ŋawa hən mataba guyatá ghən.

¹¹ Gra da ya ta đvu yu, ma ksə ka ta sada mnduha ta maga ghwadaka skwi, ksa ta sada gwal ta maga skwi dina. Mndu ta maga skwi dina ná, nda na tsatsi ka Zwanə Lazglafta. Mndu ta maga ghwadaka skwi ya guli ná, ta sna a tsatsi ta Lazglafta wa.

¹² Ya wya Dematriyus ya ní, ndadá a ta ghuba mnduha wa. Ma nzakwani ná, ta ngħaku ŋərma slna ta magə tsi. Aŋni guli ná, ŋərma mndu ya ta mna aŋni. Nda sna kagha guli kazlay: Kahwathwata ta mnə ŋni kə'a.

* 1:1 Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, Ruma. 16:23, 1 La Kwareŋt 1:14.

Ga zgu

¹³ Ta nda ndəgha skwiha ta kumə yu ta mnaghata, tsaw va a yu ta vindaghafta nda vinda ta delewer wa.

¹⁴ Nzɔvata a yu ka labə da kaghuni wu, ɲa guyakwa u tsa, ɲa gwaday u.

¹⁵ Ka nza zɔaku kawadaga nda kagha!

Ta ga zgu inda graha gha hadna ɲa gha. Ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha mu turtuk turtuk.

Tsgha ta lwa Yuda

Ga zgu

¹ I'i Yuda ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi, zwanamani ma Yakubu*, ta vindaghunaftá na delewer na. Ta ga zgu yu ña ghuni gwal hagaf Lazglafta Da, gwal ðvu tsi ka pghata ña Yesu Kristi.

² Ka nza hidahida Lazglafta nda zdakwani nda ðvutá mndani kawadaga nda kaghuni.

Guma ta ghəña gwal ghwadək

³ Graha ða ya ta ðvu yu ma ñudufa ða, gitagita a ta ðvuta yu ta vindaghunaftá skwi ta ghəña gwaða ta mbaku ya ka skwa turtuk mu mida wu, kabga tsa, nda nza tkwe' ka vindaghunafta ða, ña vlaghunatá mbraku, ña ñavata ghuni ma zlgħay nda ñuduf ya zlgħaf kuni, ya vlan Lazglafta ta mnduhani. Tsa gwaða ta mbaku ya ná, hað dza'a walañta mbəðavafta wa. ⁴ Klə yu ka mna tsaya ná, nda ndəgha mnduha ta kđikadamta ða taba ghuni, ka badza zdakatahuða Lazglafta. «Lma a Lazglafta ta magay mndu ta ghwadaka skwi ta kumə mndu wu,» ka hən ta mnay. Mantsa ya vziñta hən ta Yesu Kristi ta nzakway ka Mgham ta ghəña amu. Mndərga tsa mnduha ya ná, nda ghada vinda ta

tsatá guma ta ghəña tan daga ghalya.

⁵ Ka havaghunakhava yu ta skwi ghada kuni ta sranja 6a. Ghalya, ka katanjtá Lazglafta ta la Isra'ila, ka hlagaptá hən ma Masar. Ka rwanaghutá tsi ta gwal kul faftá ghəña tan ta tsatsi. ⁶ Havak kuni guli ta mnduha Lazglafta ta Pak vla ga mgham vlan lu ta hən, ka zlanavatá tsa vli si vlan Lazglafta ta hən ya. Ta ghəña tsaya kəl Lazglafta ka hlaftá hən ka tsamta, ka zlanjtá hən ma vəl tđika ña kzla kđiñta Lazglafta ta tsatá guma ta ghəña tan baðu tsa fitik dagala ya. ⁷ Havak kuni guli ta luwa Suduma nda luwa Gwamura, nda sana luwaha ta wanaftá hən. Ka magə mnduha ma tsa luwaha ya ta sli'insli'in manda ña tsa duhwalha Lazglafta ya. Ka sli'amtá hən da hliri nda slu'uvgha ya kul raku ka magay mnda səla. Ka pghamtá Lazglafta ta hən ma vu kul mtavata dekdek. Tsaya ná, ña marananjtá mnduha ta skwi ya dza'a magə Lazglafta nda gwal ta magaku mantsa ya.

⁸ Tsa mnduha ta lamə da taba ghuni ya ná, mndərga ya ghwadaka skwiha ya ta magə hən. Ta sli'amsli'a hən da maga ghwadaka skwi ta zdəganatá hən manda ya ta fanaghata suni ta hən. Vla a hən ta glaku ña Lazglafta wu, mbada hən ka raraza gwal dagaladagala ta luwa.

* 1:1 Yakubu: Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3.

⁹ Dər Misel mali mataba duhwalha Lazglafta má, walaŋ a ta razanaftá halaway bađu zlerđay taŋ ta wi ta ghəŋa mbla Musa wa. Skwi mnana tsi kwenkweŋ ná, «Ka dvagha dva Lazglafta[†],» ka'a, ¹⁰ Hahəŋ ta taŋ, raraza skwi kul snanťá həŋ yeya ŋa taŋ. Manda nimitak magakwa taŋ, ghəŋa zadaku ta kala həŋ. ¹¹ Daŋwa ŋa taŋ, kabga mndərga skwi maga Kayinu ghalya ta magə həŋ. Ka vziŋťá həŋ ta ghəŋa taŋ ka maga ghwadaka skwi ŋa mutsa tsemi manda ŋa Balama ghalya guli, ŋa rwakwa taŋ kabga sli'avafta taŋ nda zlerđutawi manda ŋa Kware[‡] ghalya. ¹² Ta ksaku ka hula nzata ghuni ka za skwa zay kawadaga nda həŋ. Ghəŋa taŋ skwi snan həŋ. Hahəŋ gwal ta ŋriŋťá skwa zay ma vla guyatá ghəŋa mnduha ka za skwi, ksa a hula ta həŋ wa. Manda ŋatá matəđdu ta vusliŋ falak ya həŋ, manda fu kul had ta yafta dər ma fitika yakwani tsi ya həŋ. Manda fu tđiŋ lu nda slrəŋ nda slrəŋ ta mtuta ka ghwaluta dzunŋŋ ya həŋ. ¹³ Manda tska ta ŋəđak ta wa sgam, tskana vəl va gamtsa'uwakwa drəf ya na dmakuha taŋ. Manda tekwatsa ta sli'aftha ta vla taŋ ka ndandaraku ta luwa ya həŋ. Ma vəl ka ŋra tđik fanata Lazglafta ta vli ŋa nzakwa taŋ

ŋa kđekedzeŋ§.

¹⁴ Ka Inuk ta nzakway ka mandəfáŋa dzidzi daga ta Adamu mnata ta ghəŋa mndərga tsa mnduha ya daga ghalya na: «Wya Mgham ta saha kawadaga nda duhwalhani nda ndəgha ŋəđđəm, ¹⁵ ŋa tsa guma ta ghəŋa inda mndu ta ghəŋa hadik, ŋa tsanaghatani ta guma ta inda gwal kul sna gwada da tsi. Ta ghəŋa vəl maganata taŋ ta ghwadaka skwi, nda ya ta ghəŋa ŋaslu bəđzakana həŋ guli,» ka'a. ¹⁶ Ta ghəŋ tsa mnduha ya mna Inuk ta tsa gwada ya kazlay: Ruruŋwaku nda ŋadá ghəŋ yeya ŋa taŋ inda fitik. Skwi ta kumə ghəŋa taŋ ta magə həŋ, ghuba mndu ŋa gatu ta wi skwi ta gwadə həŋ.

Dəvu nda zlahu

¹⁷ Kaghuni graha da ya ta đvu yu, havakwahava ta gwada ghada mnduha Mgham Yesu Kristi ta mnaghunata. ¹⁸ Ka həŋ mnaghunata na: «Mamu mnduha dza'a ghuḃasa gwal ta zlghaftá Lazglafta ma kđavakta fitikha. Nzaku manda ya kumanj tsa ghwadaka ndana* taŋ ya, ŋa taŋ.» ¹⁹ Tsa hahəŋ ya ta klaktá daga vgha mataba mnduha. Ghəŋa taŋ ta đvu həŋ. Had Sulkuma Lazglafta ma həŋ wa.

[†] **1:9** Ngha ta 1 Tesalunik 4:16 Ngha ta Daniyel 10:13, 21, 12:1, Suna Yuhwana 12:7. Mbəla Musa: Gray nda Vrafta ta zlahu 34:6, gray nda Zakari 3:2. [‡] **1:11** Kayinu: Ngha ta Zlrafta 4:3-8, Balama: ngha ta Mbsak 22:1-35, Kware: Ngha ta Mbsak 16:1-35. **§ 1:13** Ngha ta Zlrafta 5:18, 21:24. * **1:18** Ngha ta 2 Piyer 3:3.

20 Kaghuni tama graha
 da ta d̄vu yu nda ṅudufa
 da, katuvuswa vgha ghuni
 ma zlḡhay nda ṅudufa
 ghuni, ka glakwa kuni.
 ṅavawaṅa ka maga du'a nda
 mbrakwa Sulkum nda ghuḁa.
 21 Nzawanza ma d̄vutá mnda
 Lazglafta. Fafwa gh̄ṅa
 ghuni hzleṅa ta zd̄akatahuḁa
 Mghama mu Yesu Kristi ṅa
 mutsa hafu ṅa k̄dekedzen.
 22 Tawawa hidahida, ka
 katan̄ta kuni ta gwal ta daga
 gh̄ṅ. 23 Mbanafwamba ta
 sanlaha guli nda td̄igin̄tá h̄ṅ
 ma skwi dza'a klamtá h̄ṅ
 da vu. Tawawa hidahida ta
 sanlaha, ama daswa ka kuni
 da td̄amtá h̄ṅ ta kaghuni da
 dmakwa tan̄.

Vlan̄ta glaku ta Lazglafta

24 Ka nza glaku ṅa Lazglafta
 ya ta lavin̄tá ngha kaghuni,
 yaha kuni zlumbutá, tsatsi
 dza'a ghuḁighunista tsezle'
 ṅa rfay ghuni ta rfu ta
 hladaghunaghatá tsi ta k̄ma
 glakwani. 25 ṅa Lazglafta
 turtukwani ya ta mbamafta
 nda ma Yesu Kristi Mghama
 mu ga mgham, nda mbraku,
 nda glaku, daga manda
 ghalya nda ya ndanana ha ṅa
 k̄dekedzen. Amin.

Suna Yuhwana

Skwiha mariginj Yesu Kristi ma na delewer na

¹ Nana delewer na ná, ta gwaday ta gwada ta ghəŋa skwi ya maranaŋ Yesu Kristi ta gwal ka kwalva Lazglafta. Lazglafta ta vlanťá tsa skwiha ya ŋa maranaŋťá həŋ, ŋa snaŋta taŋ ta skwi ta dza'a gi magaku. Tsaya tama kəl Yesu Kristi ka ghunaftá duhwalani da kwalvani Yuhwana ŋa maranaŋťá tsa skwiha ya.

² Inda na skwiha nghanj yu na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata, masləmtsəka Yesu Kristi yu, ka Yuhwana.

³ Tfawi ta ghəŋa gwal ta dzaŋa na delewer na. Tfawi ta ghəŋa gwal ta snaŋťá tsəna tsghatá lwa Lazglafta na. Ka snatá inda na skwiha nda vinda na. Grafgra kazlay: Ndusakndusa fitika magakwa tsa skwiha ya kə'a.

Tsgha ta lwi ŋa Iglizha ndəfánj

⁴ I'i Yuhwana ta vinday ŋa ghuəa Iglizha ndəfánj ta hadika Asiya.

Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudani nda zdakwani. Tsatsi Lazglafta daga manda ghalya, va tsa tsatsi ya guli ndanana, tsa tsatsi ya guli ta kəma. Ka vlaghunavla tsa Sulkumhani ndəfánj ta nzaku tavata dughurukwani ya, ta zdakatahudi nda zdaku guli. ⁵ Ka vlaghunavla Yesu Kristi ta nzakway ka

vərđa masləmtsək ya guli, ta zdakatahudi nda zdaku. Tsatsi na taŋtaŋa mndu ta sli'agapta ma mtaku nda hafu. Tsatsi ta ga mgham ta ghəŋa inda mghamha ta ga mgham ta ghəŋa hadik.

Dvudva tsa Yesu Kristi ya ta amu. Ka pghinťá tsi ta usani ŋa varagamapta ma dmaku.

⁶ Tsatsi ta namafta ka gwal ta ga mgham, ka gwal ta vla skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Dani. Nani glaku nda mbraku ŋa kdekedzenj. Amin!

⁷ Wya tsi dza'a sagha ma ghwayak.

Dza'a nda nghan inda mnduha nda ira taŋ,

nduk nda tsa gwal ta dzata ya tani.

Dza'a taway inda mndəra mndu ta taw ta ghəŋani.

Manda va tsaya dza'a nza-kwa tsi. Amin!

⁸ «I'izraftani, i'ikdəvaktani,» ka Mgham Lazglafta mnata. Tsatsi Lazglafta ta mbruta, tsatsi ya manda ghalya, tsatsi ya ndanana guli, tsatsi ya guli ta kəma.

Nghanťa Yuhwana ta Kristi ma glakwani

⁹ I'i Yuhwana zwanama ghuni ya ta vindaghunafta. Nda i'i tani, nda kaghuni tani, nda guya vgha mu ma Yesu. Ta kuwa turtuk mu ma ghuya đanwa. Su'way ta su'u mu demdem. Ma ga mghamani mu. Ksafksa lu ta i'i, ka klaghata vzinťa ta tsatá hadik ma takataka

dræf ta hgu lu ka Patmus*, ta ghəŋa vəl mnay da nda tvani ta gwada Lazglafta nda kahwathwatani ya marigin tsi ma Yesu.

¹⁰ Ma sana fitik bađu Dəmas, ka ksuta Sulkum nda ghuḅa ta i'i. Ka snaŋta yu ta lwi ta gwadata nda lwi dagala manda ghudzaga duli nda ga mahulhula da. ¹¹ Ka'a mantsa: «Klafkla ta delewer ka vindamta ka mida ta skwi nghanj ka. Ka tsaghanaftha ka ta ghuḅa Iglizha ndəfəŋ, ta nzakway ka luwa: Afisus, Samirna, Pergam, Tiyatir, Sardis, Filadelfi nda Lawdikiya,» ka'a.

Na snaŋta da ta tsa lwi ya, ¹² ka mbədavata yu ka nghanj ka wa tsa mndu ta gwada nda i'i ya. Mbədavata da, ka nghanjta yu ta pitirlaha dasu ndəfəŋ. ¹³ Ma takataka taŋ, mamu sana mndu ta sladu manda tsatá Zwaŋa mndu, nda sudatá lgut zutut dikw ta səla ta vghani, hbana tsi ma ghuva nda banava magaf lu nda dasu. ¹⁴ Ka ŋusliŋ tilil swidi ma ghəŋani manda bata swida tuwak nda ya manda bata papla. Ta zlgaku iri ma ghəŋani manda vu. ¹⁵ Ta wudaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu. Manda ghudzaga bərzlakwa imi ka lwani ta ghudzaga. ¹⁶ Ka ŋanatá tsi ta tekwatsaha ndəfəŋ ma dzva zeghwani. Ka sabə kafay

nda za slərpuhani his his ma wani. Ta wudaku kumani manda wudakwa fitik ma ghəŋ. ¹⁷ Manda nghanjta da, ka zləmbatá yu ta kəmani manda mndu nda mta. Ka fafta tsi ta dzva zeghwani ta i'i, ka'a mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ! I'i taŋtaŋani, i'i kdavaktani†, ¹⁸ i'i hafu. Si nda mta yu, ama nda hafu yu ndana ŋa kdekedzerj. Ma dzva da ŋanata yu ta makuḅla mtaku nda həga mtaku tani. ¹⁹ Vinda tama ta inda skwi ya nghanj ka, nda inda skwi ya ta magaku ndanana, nda inda skwi ya dza'a gi sagha tahula tsa. ²⁰ Wya klatá ghəŋa skwi ya nda difa ma na tekwatsaha ndəfəŋ ta nghanj ka ma dzva zeghwa da, nda ya ma Pitirlaha dasu ndəfəŋ na: Tsa tekwatsaha ndəfəŋ ya ná, duhwalha Lazglafta ta ghəŋa ghuḅa Igliz ndəfəŋ ya. Tsa pitirlaha ndəfəŋ ya guli ná, tsa Igliz ndəfəŋ yeya guli.»

2

Tsga ta lwi ŋa Igliz ma Luwa Afisus

¹ «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Afisus:

«Wya skwi ya mna mndu ya ta ŋanata tekwatsaha ndəfəŋ ma dzva zeghwani, ta mbada mataba pitirlaha dasu ndəfəŋ. Ka'a mantsa: ² Nda sna yu ta slnaha gha, ta dzadza ka ta vgha me' ka

* **1:9** Patmus: sana zwaŋa vli ya ta tsavata ma drəfa Ege, ta maga meli 100 nda luwa Afisus. Vli ya ta hlaghata lu ta gwal ta tsanaghata la ŋumna Ruma ta guma ta həŋ, na tsa vli ya. † **1:17** Aya 13. 15: Nghanjta Daniyel 7:13, nda 10:5, nda 7:9, nda 10:6. Aya 16:17. Nghanjta Isaya 49:2, Hebru 4:12, Isaya 44:6, nda 48:12.

magay, ta navaŋa ka. Had ka ta dzrawi nda gwal ta sidi wa. Ghunata mndu ŋni, ka sanlaha ma mnduha ta mnay. Tsaw ta ghunata mndu a həŋ kay guli mataba tsa wa. Ka dzəghantá ka ta həŋ, ka tsatsaftá ka kazlay: Gwal tsakalawi həŋ kə'a. ³ Ta navaŋa ka, ka su'a ghuya danwa ta ghəŋa gwada ta i'i. Had ka ta rwa mala gulu wa. ⁴ Ama, mamu sana skwi ta dvu yu ta kagha ta ghəŋani. Dvəgla a ka ta i'i manda ya si ta dvə ka tanŋan wa. ⁵ Havak hava, ka ma vəl ga zlambuta ka ya. Ka payanata ka ta nzakwagha, ka vranafita ka ta nzakwa gha manda va ya si ghalya. Ka kwalaghukwala ka ta mbədanafita nzakwa gha katsi, dza'a laghala yu da slaghaghata, ŋa klaghuta pitirla gha ma vlani. ⁶ Nziya nza tsi ná, mamu sana skwi ta zdfighata ma kagha. Ta husa gha husa slna la Nikwalay manda va ya ta husihata tsi ta i'i ya guli.

⁷ «Ka mamu sləmənə snay da mndu, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz.

«Ŋa gwal ta zaktá ghwa ya, dza'a vlanvla yu ta fwa hafu ta slanaghata lu ma gama Lazglafta* ya ta həŋ, ŋa zay tan.»

Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma luwa Samirna

⁸ «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Samirna:

«Wya gwada ta mnə mndu ta nzakway ka tanŋani nda kdavaktani, mndu ya si ta mtuta ka vragapta nda hafu ya. ⁹ Nda sna yu ta sa duni ta sə ka, nda pda gha. Tsaw ka gadghəl ka. Nda sna yu ta rutsak ya ta pghə lu ta kagha, nda ya ta pghə tsa gwal ta mnay kazlay: La Yahuda anŋi kə'a ya, tsaw mantša ya a həŋ wu, guyata ghəŋa mnduha halaway həŋ. ¹⁰ Ma zləŋ ka ta ghuya danwa ya dza'a ka da ghuyay. Ya wya halaway dza'a hlafta sanlaha ma kaghuni ka pghamta ma gamak ŋa dzəghaghunata, ŋa zaghunata fitik ghwan ta giri ŋa ghuni. Ka sladafta ka ta zlghay nda ŋudufa gha dər ŋa dzata kagha tsi. Dza'a vlaghavla yu ta hafu ŋa nisəla vəl zata gha ta ghwa.

¹¹ «Mndu ya nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz.

«Mndu ya ta zata ghwa ná, had mtakwa mahis dza'a walanŋa ksantə wa,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma luwa Pergam

¹² «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Pergam:

«Wya gwada ya mna mndu ta ŋanata kafay ya nda za wani his his. ¹³ Nda sna yu kazlay: Ma vla ga mghama halaway nzata ka kə'a. Kulam nda tsa, ndi'afndi'a ka ta vgha ta i'i. Zlana a ka ta zlghay nda ŋudufa gha, dər ma fitika dzata

* 2:7 Ngha ta Zlrafta 2:8. 9, nda Suna Yuhwana 22:2.

Antipas ta nzakway ka ηərma mndu, ka masləmtsəka dā ma luwa ghuni, ma vla nzakwa halaway ya wa. ¹⁴ Ama wya skwiha ta dvaghaghata yu: Mamu sanlaha mataba ghuni ta dvtutá tagha skwa Balam, ya ta taghanafá Balak, ka pghamta zwana la Isra'ila da ga dmaku, ηa za slu'a skwa wuyay, nda ya ηa maga sli'inqsli'inq† ya. ¹⁵ Manda tsaya guli ná, mamu sanlaha mataba ghuni ta dvtuta tagha skwa la Nikwalay‡ guli. ¹⁶ Mbədanafmbəda ta nzakwa gha. Ka mbədanaf a ka wu katsi, wya yu ta gi lagha slaghaghata. Dza'a lmay ηni nda hən nda kafay ya ta sabi ma wa dā.

¹⁷ «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ta mnanata Sulkum ta Igliz!

«Mndu ya ta zatá ghwa ná, dza'a vlanvla lu ta skwa zay ya nda difa. Dza'a vlanvla yu ta inda tan guli ta pala ka ηusliη ya vindaf lu ta lfida hgu§ tida. Tsa hgu ya ná, had sana mndu nda sna wu, ba tsa mndu ta zlghafta ya,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ηa Igliz ma luwa Tiyatir

¹⁸ «Vinda ηa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ηa Igliz ma luwa Tiyatir.

«Wya gwada ya mna Zwanə Lazglafta ya ta zlghaku iri ma ghəηani manda zlghakwa vu,

ta wudaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu ya. ¹⁹ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta slnaha ya ta magə ka, nda dva mndu ya ta dvə ka, nda gdavata ya gdava ka ma zlghay nda ηuduf. Nda sna yu kazlay: Mal slnaha gha ya ta magə ka ndanana ka ya maga ka tanəη kə'a. ²⁰ Ama mamu skwi ya ta dvaghaghata yu ta ghəηani. Zlanəηzla ka ta tvi ta sana marakw ta hgə lu ka Zizabel*, ta mnay kazlay: Mnda kla lwa Lazglafta yu kə'a ya. Mbada kə'a ka tagha tsakalawi, ka nanaghatá gwal ta kshata slna dā da maga sli'inqsli'inq, nda ya da za slu'a skwa wuyay. ²¹ Zlanəηzla yu ta fitik ma ηa mbədanafnani ta nzakwani, ama va a ta zlanəta maga tsa sli'inqsli'inqani ya wa. ²² Tsaya tama, dza'a vzafvza yu ta ghzləηa ghuya dənwa. Dza'a ganapga yu ta iri katakata ta inda gwal ta hliri nda tsi guli. Ala, ka mbədanafmbəda hən ta nzakwa tan, ka zlanəta maga tsa ghwadaka slna tan nda tsi ya katsi, ba tsa kasi'i. ²³ Ta ghəηa tsaya guli, dza'a rwanarwa yu ta zwanani. Tsaya dza'a kəl Igliz ka snanəta kazlay: I'i mnda tsatsafta skwi ma ndana mndu, nda skwi ma ηudufa mndu tani kə'a. Ta6 ta slna ya maga† mndu dza'a planamta yu ta mndu guli.

† 2:14 Ngha ta Mbsak 31:16 nda 25:1-2. I Balama nda Balak: Ngha ta Mbsak 22:24.

‡ 2:15 Ngha ta 2:6, nda skwi ya ηa ηanata. § 2:17 Ngha ta Sabi 16:14. 15, 33:34 nda Isaya 62:2, 65:15. * 2:20 Ngha ta 1 Mghamha 16:31, 19:1. 2, 2 Mghamha 9:22, 30. † 2:23 Ngha ta Zabura 7:10, Irmiya 17:10, Zabura 62:13.

²⁴ «Ama pđakwa kaghuni gwal zlgħay nda ḡuduf ma luwa Tiyatir, kul snata tsa ghwadaka tagħa skwi ya, kul tagħaftá tsa skwi ta hgə həḡ kazlay: Dífata skwa halaway kə'a ya, hađ sana skwa ndəgaku ta faghunaghata yu wa. ²⁵ Njanawəḡa kahwathwata ta zlgħay nda ḡudufa ghuni ta vragaghata yu.

²⁶ «Mndu ya ta zata ghwa, ta ḡanata slna đa ha ka kđavaktani, dza'a vlanvla yu ta mbraku ta ghəḡa inda mndəra mndu. ²⁷ Tsa mbraku dza'a vlanḡa yu ya ná, tsa mbraku vliha Da đa yeya. Nə gayni ta mgham nda saraka kufur ta ghəḡa mnduha. Dza'a dzaḡinḡađa ta ghwadaka mnduha, manda ya ta dzaḡinḡa lu ta siga rḡisl ya. ²⁸ Dza'a vlanvla yu ta gumbəzla sərđəkḡ guli.

²⁹ «Ka mamu mndu nda sləməḡa snay, ka sna tsi ta skwi ya ta mnə Sulkum ḡa Igliz,» ka'a.

3

Tsgħa ta lwi ḡa Igliz ma luwa Sardis

¹ «Vinda ḡa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ḡa Igliz ma luwa Sardis.

«Wya skwi mna mndu ta ḡanata Sulkumha ndəfəḡ ka ḡa Lazglafta nda tekwatsaha ndəfəḡ. Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha għa. Nda hafu ma i'i ka ka ta gray, tsaw nda mta ka.

² Sli'avaksli'a, mbra ta gwal ta nda hafu ma həḡ sli'ef sli'efa makəd həḡ da kđivta. Ta nghə yu ta slna għa ta kəma Lazglafta đa ná, kđanak a ka wa. ³ Havakhava għa tama ka kinawu mutsafta ka ta skwi tagħaghaf lu nda ya ka ka snanḡa. Snasna ka mbədanafḡa ka ta nzakwa għa. Ka si va a ka ta snata wu, dza'a lagħala yu manda ghali ksaghaghata, snanḡa a ka, ka ta wati luwa dza'a lagħa yu wa*. ⁴ Nziya nza tsi, mamu sanlaha ma mnduha għa, ma va tsa luwa Sardis ya kul ḡrinḡa lguta tanḡ. Tsahaya, dza'a sli'i həḡ kawadaga nda i'i nda sudata lguta ḡusliḡ, kabga ranḡa ta həḡ.

⁵ «Mantsa ya dza'a sudanavata lu ta lguta ḡusliḡ ta mndu dza'a zata ghwa. Hađ yu dza'a walanḡa hərdinḡa ḡgani ma deftera ya vindam lu ta hga gwal nda hafu ḡa kđekedzeḡ wa. Dza'a mnanḡmna yu ta ḡgani ta kəma Da đa, nda ya ta kəma duhwalhani kazlay: Nə đa həḡ kə'a.

⁶ «Ka mamu mndu nda sləməḡa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ḡa Igliz,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ḡa Igliz ma luwa Filadelfi

⁷ «Vinda ḡa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ḡa Igliz ma luwa Filadelfi.

‡ 2:28 Ngha ta Zabura 2:8. 9, grafgra nda Mbsak 24:17, Suna Yuhwana 22:16.

* 3:3 Grafgra nda Mata 24:43. 44, Lukwa 12:39. 40, 1 Tesalunik 5:2, 2 Piyer 3:10.

«Wya gwada ta mnə mndu ya nda ghuḅa. Tsatsi kahwathwata, tsatsi ta ṅanata makuḅla mgham Dawuda. Ka guna guna tsi, had wa mndu ka hafta wa. Ka hafha tsi guli, had wa mndu ka gunata guli wa. ⁸ Ka'a mantša: Nda sna yu ta inda slnaha gha. Nda sna yu guli kazlay: Nda hta mbrakwa gha kə'a. Kulam nda va tsaya tani, ṅanaṅa ka ta gwada ḁa. Ta mna a ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a nda i'i wa. Tsaya tama, ta gunagha guna yu ta watgha. Had mndu dza'a hafta wa. ⁹ Wya skwi dza'a yu magay ṅa guyata ghəṅa mnduha halaway ta mnay kazlay: La Yahuda aṅni kə'a, kul nzakway manda tsaya. Tsakalawi ta tsakalə həṅ. Dza'a tinwaftinwa yu ta həṅ ṅa lagha da tsəlḅu ta kəma gha ka vla glaku ṅa gha, ṅa snanṅa tan kazlay: Dvudva† yu ta kagha kə'a. ¹⁰ Manda va ya ṅana kagha ta gwada ḁa ka gdavata mida ya, dza'a ṅa gha ṅa i'i ta kagha guli ma ghuya ḁanwa dza'a dəḁanaghatá inda ghəṅa hadik ṅa dzəghantá həṅ ya. ¹¹ Ndusa yu ka lagha. ṅanaṅa nda mbraku ta tsa skwi da kagha ya, kada kwala sani ma mndu klugudughusta nisəla zata ghwa gha.

¹² «Dza'a nanafna yu ta mndu ta zata ghwa ka gugudi ma həga Lazglafta ḁa. Had dza'a walanṅa sabi mida wa. Dza'a vindafvinda yu ta hga

Da ḁa nda hga luwa Da ḁa tani tida. Tsa luwa ya ná, lfida Ursalima ya dza'a saha ta luwa, ghunaf Lazglafta. Dza'a vindafvinda yu guli tida ta lfida hgu‡ ya mutsaf yu.

¹³ «Ka mamu mndu nda sləmənṅa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ṅa Igliz,» ka'a.

Tsgha ta lwi ṅa Igliz ma luwa Lawdikiya

¹⁴ «Vinda ṅa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ṅa Igliz ma luwa Lawdikiya.

«Wya gwada ta mnə mndu ta hgə lu ka Amin. Mndu ya ta nzakway ka vərḁa tughwani nda kahwathwatani. Nda ma tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwi demdem. ¹⁵ Ka'a mantša: Nda sna yu ta inda slna gha. Nda sna yu kazlay: Ləṅlənṅa a ka wu, ghwitaktaka a ka wu kə'a. ¹⁶ Ma ta dər nzakwa gha ləṅlənṅa ka ghwitaktaka a tsi. Dza'a vnihiginvniha yu ta kagha ma wa ḁa. ¹⁷ Ka kagha ta mnay na: Ka gadghəl yu, nda na yu ka gadghəl, "had sana skwi ta pdu yu wu," ka ka. Tsaw sna a ka kazlay: ḁanwa ṅa gha, ta ksaku ka ka hidahida kə'a wa. Ka pdu ka, ka fərđi'u ka, nda ghulpa ka guli. ¹⁸ Hidaku ya ta vlə yu ṅa gha ná, skwa da i'i ta dasu ya sluwap lu ma vu, ka da nzakwa ka, ka gadghəl. Skwa guli ta lguta ṅusliṅ ṅa sudavata gha, ka bukwanatá hula nzakwa gha ka fərđi'u. Skwa ta ghwana skwi ta iri ṅa

† 3:9 Ngha ta Isaya 49:23, 60:14, 43:4. ‡ 3:12 Ngha ta Isaya 62:2. § 3:19 Ngha ta Mahdihi hdi 3:12, nda Hebru 12:6.

ta ira gha, kada nghanṭa ka ta vli. ¹⁹ Gwal ta dvafš yu ná, ta dvay yu ta hən, ta zlahay yu ta hən. Mantsa ya, ṇavaṇa ka payanata ka ta tva gha. ²⁰ Wana yu ta sladu ta watgha ka dza watgha. Ka snaṇsna mndu ta lwa dá ka gunihata wa tgha, dza'a lamla yu da taṇ, dza'a zay yu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a zay tsatsi kawadaga nda i'i guli.

²¹ «Mndu ya dza'a zata ghwa, dza'a nzanafnza yu kawadaga nda i'i ta dughurukwa dá, manda va ya za i'i ta ghwa ka nzaftá yu kawadaga nda Da dá ta dughurukwani ya.

²² «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi mnə Sulkum ṇa Igliz,» ka'a.

4

Falaha ta luwa ma glakwa Lazglafta

¹ Tahula tsa, ka nghanṭá yu ta gunatá watgha ta luwa.

Ka snəglanṭa yu ta tsa lwi si ta gwađgihata nda lwi dagala manda ghudzaga duli ya kay. Ka'a nda i'i mantsa: «Safsa da hadna ka maraghata yu ta skwi ya dza'a magaku tahula tsa,» ka'a.

² Ka gi klaghata Sulkum ta i'i. Ka nghanṭa yu ta sana dughurukwa ga mgham. Ta tsa dughuruk ya, mamu sana mndu ta nzaku tida. ³ Tsa mndu ta nzaku tida ya, ta wuđaku manda sana palaha

ta hgə lu ka Dzaspa nda Sardwan. Dakwambuhwali ta wuđaku manda pala ta hgə lu ka Imrud* ta wanaftá tsa dughuruk ya. ⁴ Mamu dughurukha hisamsak fwađ mida guli ta wanafta tsa dughuruk ya. Hisamsak fwađ mida galata mnduha guli ta nzanzafta tida, nda susudatá lguta ṇusliṇ ta vgha taṇ, nda wawa ta zewzewa dasu guli ma ghəṇa taṇ. ⁵ Mamu wuđakwa luwa, nda hlawa skwiha, nda ghudzaga luwa ta sli'agapta ma tsa dughuruk ya. Ta kəma tsa dughuruk ya, mamu pinatá vu ndəfáṇ. Tsa pinatá vuha ya ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta† ndəfáṇ. ⁶ Mamu sana skwi guli ta kəma tsa dughuruk ya manda dərəfa kwalaba ta wuđaku manda dalagar.

Ma takataka tsa dughuruk ya nda ya nda ta hulani ta wanafta ná, mamu sana skwiha nda hafu ma hən, ka iriha dze'dze' nda tvə kuma taṇ nda ya nda tvə hula taṇ. ⁷ Tsa taṇtaṇa skwi nda hafu mida ya ná, manda rveri nzakwani. Tsa mahisani ya guli, manda zwaṇa lghəṇ nzakwani. Tsa mahkənani ya, manda kuma mndu kumani. Tsa mafwađani ya guli, manda dzala ta ndəru‡ ya nzakwani. ⁸ Tsa skwiha fwađ nda hafu ma hən ya ná, mku' mku' z lambakha taṇ. Ka iri dze'dze' wawa ta

* **4:3** Aya 2-3: Ngha ta Izekiyel 1:26-28, 10:1. Imrud: Ngha ta 21:19-20 nda skwi ṇa ṇanata gha. † **4:5** Ngha ta Sabi 19:16, Izekiyel 1:13, Zakari 4:2. ‡ **4:7** Aya 6:7. Ngha ta Izekiyel 1:22, 1:5. 10, 10:14.

zlambakha tanj nda vli nda
ma hudani tani.

«Nda ghu6a! Nda ghu6a! Nda
ghu6a!

Na nzakwa Mgham Lazglafta,
ya nda mbra.

Kagha manda ghalya,

kagha ndanana,

kagha guli dza'azlay ta
kəmaš,»

ka həŋ ta vaghay nda vagha,
ka hanay nda hana, ta mnay.

⁹ Ta vlə tsa skwiha fwad
nda hafu mida ya ta glaku
nda zləzlvu, ka rfa Lazglafta
ta nzaku nda hafu ŋa
kdekedzeŋ, ta nzaku ta
dughurukwa ga mgham ya,

¹⁰ ta zlambatá tsa galata
mnduha hisamsak fwad
mida ya ta kəma Lazglafta
ta nzaku ta dughurukwa
ga mgham. Ta tsəlbu həŋ
ta tsəlbu ta kəma Lazglafta
ya nda hafu ŋa kdekedzeŋ
ya, ta hlapta həŋ ta tsa
zewazewaha ma ghəŋa tanj
ya ka pghata ta kəma tsa
dughurukwa ga mgham ya.
Ka həŋ mantša:

¹¹ «Mghama ŋni, Lazglafta ŋni,
kagha ta zlaganaptá inda
skwi.

Manda ya dvaf ka zlaganapta
ka ta həŋ,

Ka gi nzaku həŋ.

Tsaya tama kəl tsi ka nza-
kway ka skwi nda ra
ka vlaghata glaku, nda
zləzlvu.

Ŋagha mbraku guli,» ka həŋ.

5

Deftera zwaŋa tuwak

¹ Ka nghanťa yu ta mb-
satá defteri vindaf lu ta vindi
ta hulani his his ma dzva
zeghwa tsa mndu ta nzaku ta
dughuruk ya. Ka ndi'anaftá
lu nda ŋizlaha ndəfáŋ. ² Ka
nghə yu ta sana duhwal nda
mbra, duhwala Lazglafta, ta
hagaku nda lwi dagala da-
gala. Ka'a mantša: «Wa ya
nda ra ŋa 6lanapta na ŋizla na,
ka gunanafta na defteri na?»
ka'a.

³ Lay! Had sana mndu
dər ta luwa, dər ta ghəŋa
hadik, dər ta mnaka hadik*,
ta laviŋta gunanafta tsa def-
teri ya, dər ka nghanťa dida
wa. ⁴ Ka taw yu ta taw
katakata, kabga kwala lu kul
slafta ta mndu nda ra ŋa gu-
nanafta tsa defteri ya dər ŋa
nghanavata ya wa. ⁵ Ka sani
ma tsa galata mnduha ya nda
i'i mantša: «Ma taw ka ta taw,
wya rveri mataba mndəra
la Yuda, ma zivra Dawuda,
ta zata ghwa. Tsatsi dza'a
6lanaptá tsa ŋizla ya, ka gu-
nanafta tsa defteri ya,» ka'a.

⁶ Ka nghanťa yu ma
takataka tsa dughuruk ya,
nda ya mataba tsa skwiha
fwad nda hafu mida ya, nda
ya ma takataka tsa galata
mnduha ya ta Zwaŋa Tuwak
manda skwi si dzadza lu.
Ndəfáŋ dulihani, ndəfáŋ
irihani ta nzakway ka
Sulkumha Lazglafta ndəfáŋ
ghunaf lu ta inda ghəŋa hadik
ya. ⁷ Ka lagha tsi da tsa mndu
ta nzaku ta dughuruk ya, ka
zlgaghutá tsa defteri ma

Š 4:8 Ngha ta Izekiyel 1:18, 10:12, Isaya 6:2. 3. * 5:3 Ngha ta la Filipiya 2:10
nda skwi ya ŋa ŋanata.

dzva zeghwani ya. ⁸ Manda zlgħafta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa defteri ya, ka zləmbata tsa skwiha fwaď nda hafu mida, nda tsa galata mnduha hisamsak fwaď mida ya ta kəmani. Inda tanj, nda njanatá htimbil, nda ndaghatá leghwaha dasu nda urdi ta nzakway ka du'a gwal nda ghuđa, ma dzva tanj. ⁹ Ka fə hən ta lfida laha. Ka hən mantša:

«Nda ra ka ka klafta na defteri na,
ka ɓlanaptá n̄izlahani, kabga si dzadza lu ta kagha,
ka varanaktá ka ta Lazglafta nda usa gha ta inda mndəra mndu ma inda mndəra gwada ta gwadə lu,
nda inda mnduha, nda inda zivra mnduha.

¹⁰ Nanafna ka ta hən ka mnduha Lazglafta, kagha ta nzakway ka Mgham. Nanafna ka ta hən ka gwal ksanatá slna ta Lazglafta, nja gay tanj ta mgham ta ghənja mnduha ma ghənja hadik.»

¹¹ Ka nghanja yu ta n̄əddəma† ta duhwalha Lazglafta kul laviŋta lu ta mbədafta ta wanafta tsa dughuruk ya, nda tsa skwiha nda hafu ma hən ya, nda tsa galata mnduha ya tani. Ka fə hən ta laha. ¹² Ka hən nda lwi dagaladagala mantša:

«Tsa Zwanja Tuwak si dza lu ya kay ná,
ranra zlgħaftani ta ga Mgham, nda gadghəl,

nda difil, nda mbraku, nda zləzlvu,
nda glaku, nda ghubu,» ka hən.

¹³ Ta snə yu, ka inda skwiha zlaganap Lazglafta ta luwa, nda ya ta ghənja hadik tani, nda ya ta mnaka hadik tani, nda ya ma drəf tani, nda inda skwi ya mamu tani, ka hən guli mantša:

«ŋa mndu ta nzaku ta dughuruk, nda Zwanja Tuwak na zləzlvu,
nda ghubu, nda glaku, nda mbraku nja kdekedzen!» ka hən.

¹⁴ «Mantša ya nzakwani!» ka tsa skwiha fwaď nda hafu ma hən ya. Ka zləmbata tsa galata mnduha ya ka tsəlbu ta kəmani.

6

Nizlaha

¹ Tahula tsa, ka nghə yu ta pslanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tanjan tsa n̄izlaha* ndəfán ya. Ka snə yu ta mnay sana tanjana tsa skwiha fwaď nda hafu ma hən ya, nda lwi manda ghudzaga luwa. Ka'a mantša: «Sawi,» ka'a. ² Kə'a ka yu ná, ka nghanjá yu ta sana plis ka n̄usliŋ. Ta nzaku mndu tida nda nja ta lgheď da tsi. Ka vlanja lu ta zewzewa. Tsatsi ta zata ghwa, ka laghu tsi da za ghwa guli.

³ Manda pslanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta mahisa tsa n̄izlaha ya, ka snə yu ta mnay sana mahisa tsa skwiha nda hafu ma hən ya.

† 5:11 Ngha ta Daniyel 7:10.

* 6:1 Ngha ta 5:1 nda skwi nja njanata.

Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a.
⁴ Ka sagha sana plis ka dva.
 Ka vlanjá lu ta mbrakwa
 hlinjá inda zdáku ta ghəŋa
 hadik ta tsa mndu tida ya,
 kada psluvusta mnduha ta
 vgha tanj. Ka vlanjá lu ta sana
 kafay dagala.

⁵ Manda pslanapta tsa
 Zwanja Tuwak ya ta tsa
 mahkəna njizla ya, ka snə yu
 ta mnay tsa sana mahkəna
 skwiha nda hafu ma həŋ ya.
 Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a.
 Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta
 zlagapta sana plis ka ŋra†.
 Nda skwa gara skwi ma dzva
 tsa mndu ta nzaku tida ya.
⁶ Ka snə yu ta gwadagapta
 sana lwi ma takataka tsa
 skwiha fwaď nda hafu ma
 həŋ ya. Ka'a mantsa: «Darama
 alkama turtuk ya ná, prək ka
 kwaḅa vagha mndu turtuk
 ta ksa slna. Darama hupa
 hya hkən ya guli ná, prək ka
 kwaḅa vagha mndu turtuk
 ta ksa slna. Ama rdī nda
 ima inabi ya, ma ksaŋ ka ta
 tsahaya,» ka'a.

⁷ Manda pslanapta tsa
 Zwanja Tuwak ya ta tsa
 mafwada njizla ya, ka snə yu
 ta mnay tsa sana mafwada
 tsa skwiha nda hafu ma həŋ
 ya. Ka'a mantsa: «Sawi!»
 ka'a. ⁸ Kə'a ka yu ná, ka
 nghə yu ta zlagapta sana
 plis ka kuzun̄kuzun̄j. Mtaku
 hga tsa mndu ta nzaku tida
 ya. Mistani ta dza'a vla
 nzakwa gwal nda rwa. Ka
 vlanjá lu ta mbraku ta həŋ

ta ghəŋa sləahw turtuk ma
 dgata ghəŋa hadik fwaď ŋa
 rwanatá mnduha mida nda
 kafay, nda ya nda maya,
 nda ya nda danwaha, nda
 ya nda nimtakha‡. ⁹ Manda
 pslanapta tsa Zwanja Tuwak
 ya ta tsa mahutafa tsa njizla
 ya, ka nghə yu mista gwir ta
 hafa gwal psila lu ta ghəŋa
 gwada Lazglafta nda ya ma
 vəl mnay si ta mnə həŋ. ¹⁰ Ka
 həŋ nda lwi dagaladagala
 mantsa: «Mgham Lazglafta
 ta mbruta, ya nda ghuḅa, ya
 kahwathwata. Bađu yawu
 dza'a tsa ka ta guma ta
 ghəŋa na ghəŋa hadik na, ŋa
 planamta gha ta həŋ ta vəl
 psilata tanj ta an̄ni na?» ka həŋ.
¹¹ Ka daganapta lu ta lguta
 ŋusliŋ ta inda tanj. Ka lu nda
 həŋ mantsa: «Swidwa karaku,
 ksanawa ksa ta ŋuduf ŋa
 fitik kwitikw, ha ka hdamta
 mbsaka zwanama ghuni
 nda graha ta ksa slna ghuni
 ya dza'a psilata lu manda
 kaghuni ya,» ka lu nda həŋ.

¹² Ka nghə yu ta pslanapta
 tsa Zwanja Tuwak ya ta
 tsa mamku' a njizla ya.
 Ka gigḁavafta ghəŋa hadik
 katakata. Ka nuta fitik ka
 ŋra manda biwa ŋra. Ka nuta
 tili ghuz ka dva manda us.
¹³ Ka rkagata tekwatsaha
 ta luwa ta hadik manda
 rkakwa yakwa ghuraf ta ka
 gurambazlak gigḁanaf falak
 nda mbraku nda mbraku
 ya. ¹⁴ Ka mbsaghutá luwa ta
 vgha manda mbsa defteri ta

† 6:5 Aya 2:5. Ngha ta Zakari 1:8, 6:1. 8.
 Aya 12-14: ngha ta Isaya 13:10. 13, 34:4,
 3:3-4.

‡ 6:8 Ngha ta Izekiyel 14:21. § 6:14
 Izekiyel 32:7. 8, Amus 8:9, Yuwel 2:10,

mbsafta lu ya. Ka sli'aftá inda ghwáha nda inda hadíkha tsatam imi ma vla\$ tan, ka laghwi. ¹⁵ Ka sli'aftá la ka mgham ta hadík, nda gwal dagala dagala, nda la mghama sludziha, nda la ka gadghel, nda gwal nda mbra nda mbra, nda inda gwal ta ga vu'a, nda inda gwal kul had ka vu'a, ka laghwi da dídifá ma galighaha nda ya ma dzanha ta ghwá. ¹⁶ Ka hən nda ghwá nda ya nda dzan mantsa: «Dədəganaghawa dədə, ka bukwanata kuni, yaha tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nghaná aňni, yaha Zwanə Tuwak da tsanaghata guma, ¹⁷ kabga saghasa fitika basata ndufu taň. Wati ma mndu ya dza'a njafta* na?» ka hən.

7

Nizlaha Lazglafta nda mnduha 144,000

¹ Tahula tsa, ka nghaná yu ta duhwalha Lazglafta fwad ta sladu ta slərpuha hadík fwad. Ka naghuta hən ta falakha* fwad, kada kwala hən ta vyaku ta hadík dər ta drəf, dər ta fuha. ² Ka nghə yu ta sana duhwala Lazglafta ta safi nda ma mndəra luwa nda nətá nızla† Lazglafta ta vla hafu. Ka hganá tsi nda lwi dagaladagala ta tsa duhwalha Lazglafta valan lu ta hən ta mbrakwa badziňta hadík nda imiha tani ya.

³ Ka'a nda hən mantsa: «Ma badziň kuni karaku ta dər hadík, dər drəf, dər fuha ta kul nde'anaf ta mu ta nızla ta kuma ta gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta‡ mu ya,» ka'a. ⁴ Ka mndiňta lu ta mbsaka tsa gwal nde'anaf lu ta nızla Lazglafta ya. Dəmbu' dər mək nda fwad mbsak fwad mida hən. Tsa mnduha ya ná, sabə ma mndəra inda la Isra'ila hən. ⁵ Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Yuda. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Ruben. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Gada. ⁶ Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Asira. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Naf-tali. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Man-asa. ⁷ Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Simeyuna. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Levi. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Isakar. ⁸ Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Zabulun. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Yusufu. Dəmbu' ghwanpədə his mataba mndəra la Ben-zamen. Inda tsa mnduha ya ndende'anaf lu ta nızla Lazglafta ta hən.

Mndəra mndu ma inda vli

⁹ Tahula tsa, ka nghaná yu guli ta nədədəma nədədəma ta mnduha kul laviňta lu ta mbədəfta. Tsa mnduha ya ná,

* **6:17** Aya 16: Ngha ta Izekiyel 10:8, Lukwa 23:30. Aya 17: Ngha ta Yuwel 2:11, Sefuni 2:2. 3. * **7:1** Ngha ta Irmiya 49:36, Daniyel 7:2, Zakari 6:5. † **7:2** Ngha ta 5:1 nda skwi njanata. ‡ **7:3** Ngha ta Izekiyel 9:4. 6.

sabə ma inda hadikha, nda ya ma inda mndəra mndu, nda ya ma inda zivra mnduha, nda ya ma inda gwadə ta gwadə mndu saba həŋ. Ta sladu həŋ ta kəma dughuruk nda ya ta kəma Zwanja Tuwak nda sudatá lguta ŋusliŋ nda ŋatá zlizlam ma dzvu, həŋ. ¹⁰ Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantša: «Da Lazglafta ta nzaku ta dughuruk, nda ya da Zwanja Tuwak mutsafta mu ta mbaku,» ka həŋ. ¹¹ Inda duhwalha Lazglafta, nda la halata mndu, nda tsa skwiha fwaď nda hafu ma həŋ ya kay tani ta wanafta tsa dughuruk ya. Ka zləmbata həŋ ta kəma tsa dughuruk ya ka tsəlou ŋa Lazglafta. ¹² Ka həŋ mantša: «Mantša nzakwani! Nda ra Lazglafta mu ka zləzlvay, ka ghubay, nda difil ma ghəŋani, nda ra ka rfay, ka vla glaku ŋani, da tsatsi mbraku, mbrumbra, ŋa kdekedzeŋ tsatsi. Amin!»

¹³ Ka sani ma tsa la halata mndu ya nda i'i mantša: «I wa na mnduha nda sudata lguta ŋusliŋ ta vgha na na? Sagha ga həŋ na?» ka'a. ¹⁴ «Kagha yeya nda sna Mghama da,» ka yu nda tsi. Ka'a nda i'i mantša: «Hahəŋ ná, gwal ta sabi ma giriš ganap lu ta həŋ katakata ya həŋ. Ka ghwaḅaptá həŋ ta lguta taŋ, ka ḅaḅaptá həŋ ma usa Zwanja Tuwak. ¹⁵ Tsaya ta kəl həŋ ka sladu ta kəma dughurukwa Lazglafta, ka

zləzlvə tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nda fitikani tani nda rvidikani tani ma həgani. Ŋa katay tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya ta həŋ. ¹⁶ Had maya nda ndala dza'a kuzləglaŋta həŋ wa. Had fitik nda vis dza'a dzəgelta həŋ guli wa, ¹⁷ kabga tsa Zwanja Tuwak ma takataka tsa dughuruk ya dza'a nghanə həŋ, ŋa hləyini ta həŋ ta dzuḅaya ima hafu, ŋa masanapta Lazglafta ta inda ima taw ma ira* ta həŋ.»

8

Mandəfəŋa ŋizla

¹ Manda pslanapta Zwanja Tuwak ta mandəfəŋa ŋizla*, ka nzatá vli sriw ta luwa ha ka magata rita awa. ² Ka nghanə yu ta duhwalha Lazglafta ndəfəŋ ta sladu ta kəmani. Ka vlanja lu ta duliha ndəfəŋ guli ta həŋ.

³ Ka sagha sana duhwala Lazglafta sladata ndusa nda gwir nda ŋatá skwa dra urdi ka dasu. Ka vlanja lu ta urdi ŋulum ŋa dray ta tsa gwira dasu ta kəma dughuruk† ya kawadaga nda du'a gwal ta nzakway ka ŋa Lazglafta. ⁴ Ka sli'aftha dīŋa tsa skwi ta drə lu ya kawadaga nda du'a mnduha Lazglafta ta kəma Lazglafta. ⁵ Ka klaftá duhwala Lazglafta ta skwa dra urdi, ka ndəghanafta nda vu ta gwir, ka wḅagata ta hadik. Ka ghudzagata luwa,

Š 7:14 Nghanə ta Daniyel 12:1, Mata 24:21, Markus 13:19. * 7:17 Aya 16:17. Nghanə ta Isaya 49:10, Zabura 23:1, Izekiyel 34:23 Zabura 23:2, Isaya 49:10, 25:8. * 8:1 Nghanə ta 5:1 nda skwi ya ŋanata. † 8:3 Nghanə ta Sabi 30:1. 3.

ka hlə skwiha ta wi, ka wdə luwa ta wdu, ka ghudzavaftha hadik‡.

Duliha

⁶ Ka hbə tsa duhwalha Lazglafta ndəfəŋ ta ŋəŋanata duli ya kay ta vgha ŋa vyay.

⁷ Ka vyata tsa tanŋa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli. Ka sli'agata papla nda vu gaʒanaf lu nda us ta hadik. Ka dravaghuta faway turtuk ma dɡatá hadik hkən, nda faway turtuk ma dɡatá fuha hkən, nda faway turtuk ma dɡatá kuzunja mukwanek§ hkən.

⁸ Ka vyatá tsa mahisa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli. Ka vzadatá lu ta sana skwi manda ghwá dagala ta draku da drəf. Ka mbəđavafthá faway turtuk ma dɡatá imi hkən, ka us. ⁹ Ka rwuta faway turtuk ma dɡatá skwiha nda hafu ma imi hkən, zadanaha lu ta faway turtuk ma dɡatá kwambalu hkən guli.

¹⁰ Ka vyata mahkəna duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka dəđagata mghama tekwatsa ta zlghaku manda vu ta luwa, ka dəđaftha ta faway turtuk ma dɡatá zala hkən nda ya ta dzuəay. ¹¹ «Ŋilahlaha,» hga tsa tekwatsa ya. Ka nzatá fawaya dɡatá imi hkən ŋilah, ka rwuta ndəghata mnduha ta sanŋá tsa imi ya, kabga nzakwani ŋilahlaha.

¹² Ka vyatá mafwada duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka dzadzanŋá lu ta faway turtuk ma dɡatá fitik hkən, nda faway turtuk ma dɡatá tili hkən, nda faway turtuk ma dɡatá tekwatsaha hkən, kada htavaghuta faway turtuk ma dɡatá tsuwadək hkən. Mantsa ya, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka fitik hkən, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka* rvidik hkən.

¹³ Tata nghaynghay yu, ka snə yu ta dzala ta zaghuta da ghuvanata luwa, ka'a mantsa: «Daŋwa! Daŋwa! Daŋwa ŋa mnduha ta ghəŋa hadik ghudzagarə vyata duhwalha Lazglafta hkən ta dula tan, dza'a vyata həŋ ya,» ka'a.

9

Vyatá mahutafa duli

¹ Ka vyatá mahutafa duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka gi nghə yu ta dəđagata tekwatsa ta luwa ta hadik. Ka vlanŋá lu ta tsa tekwatsa ya ta makuəla mghama gudzuvruŋ. ² Ka gunanaftá tsi ta tsa mghama gudzuvruŋ ya, ka saf dŋ kudumbul mida manda dŋa mghama* vu ta zlghaku. Ka nutá vli ma ghuvanata luwa nda fitik tani tđik da tsa dŋ ta safi ma tsa gudzuvruŋ ya. ³ Ka sli'agaptá hi'i ma tsa dŋ ya ka tatá vgha ta hadik. Ka vlanŋá lu ta mbraku ta həŋ,

‡ 8:5 Ngha ta Levitik 16:16-12, Izekiyel 10:2, Sabi 19:16. § 8:7 Ngha ta Sabi

9:23-24, Izekiyel 38:22. * 8:12 Aya 10: Ngha ta Isaya 14:12, Aya 11: Ngha ta

Irmiya 9:14, Aya 12: Ngha ta Sabi 10:21. 23. * 9:2 Ngha ta Zlrafta 19:28.

manda mbraku ya vlan lu ta rda† ta hadik. ⁴ Ka lu nda hən mantša: «Yaha kuni da ksaŋtá kuzun ta hadik, dər fu, dər wati ma skwi ta dyafta nda dya. Mnduha kul had ŋizla‡ Lazglafta ma bizlbizla kuma taŋ yeya kwenkwen dza'a kuni hahay. ⁵ Yaha kuni da pslatá hən nda psła, ama ka ganapta kuni tiri ta hən ka tili hutaf,» ka lu nda hən. Manda va kuzlakwa vəl hata rda ta mndu ya, manda va tsaya kuzlakwa vəl hatani ta mndu. ⁶ Ma tsa fitik ya, dza'a zbay mnduha ta mtaku, ama mutsafta a hən wa. Ta kumay hən ta mtuta taŋ, ama dza'a hwayugadunus hwaya§ mtaku ta hən.

⁷ Manda nzakwa plis ta dza'a da vla vulu ya nzakwa tsa hi'i ya. Manda zewazewa dasu ya watá skwi ma ghəŋa taŋ. Manda tsatá kuma mndu ya kuma taŋ guli. ⁸ Manda səmbəka ta swidi ma ghəŋa marakw ya swidi ta hən. Manda sli'in ma wa rveri ya sli'in taŋ. ⁹ Nda skwi manda zalama kufur mbəghata ghuva taŋ. Manda ghudzaga mwata plisha ta hwaya da vla vulu* ya ghudzaga zlabaka taŋ. ¹⁰ Huturha taŋ ná, ta haha mndu manda va huturha rda. Ma tsa huturha taŋ ya ta mutsa hən ta mbrakwa haha mnduha ka tili hutaf. ¹¹ Mghama taŋ ná, tsaya duhwala halaway

ya ta ga mgham ta ghəŋa tsa gudzuvruŋ ya. «Abaduŋ,» ka lu ta hgay nda gwada Hebru. Nda gwada Grek ya guli ná, «Apwaliyaŋ,» ka lu ta hgay. «Tsaya zadaku.»

¹² Taŋtaŋa ghuya danwa tsaya ta luta. Tahula tsaya, wya ghuya danwaha his guli ta sagha.

¹³ Ka vyata mamku'a duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli guli. Ka snə yu ta lwi ta sabi ma tuldiha fwađ, ta nzakway ka tulda gwira dasu ta kəma Lazglafta† ya.

¹⁴ Ka'a nda tsa mamku' a duhwala Lazglafta nda duli da tsi ya mantša: «Paliŋpala ta tsa duhwalha halaway tsam lu ta wa mghama dref ta hgə lu ka Ifrata ya,» ka'a.

¹⁵ Tsa duhwalha fwađ ya ná, payaf paya lu ta hahən ŋa tsa vaku ya, nda ya ŋa tsa tili ya, nda ya ŋa tsa fitik ya, nda ya ŋa tsa nzemndi ya. Ka zlazligiŋtá lu ta hən ŋa zadənatá fawaya turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁶ Ka snadimtá lu ta mbsaka sludzihə taŋ ta plis ta plis. Mlenwi his dərək hən. ¹⁷ Mantša ya maridŋta lu. Ka nghanťa yu ta plisha nda mnduha tida, nda sudatá lguta kufur manda vu ta vgha taŋ. Ka kubalkubal manda pala ta hgə lu ka Safir nzakwani.

Ka ghuvazwanghuvazwan ghandand kay guli. Ghəŋa

† 9:3 Ngha ta Sabi 10:12. 15. Rda: Ngha ta Lukwa 10:19 nda skwi ya ŋa ŋanata.

‡ 9:4 Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata. § 9:6 Ngha ta Ayuba 3:21, Irmiya 8:3.

* 9:9 Aya 7:9. Ngha ta Yuwel 2:4, 1:6, 2:5. † 9:13 Ngha ta 8:3 nda skwi ŋa ŋanata.

tša plis ya ná, Manda tsatá ghəŋa rveri nzakwani. Skwi ta sabi ma wa taŋ ná, vu, nda dīŋ, nda ghandandatá vu ya. ¹⁸ Nda tša skwiha hkən ta nzakway ka vu, nda dīŋ, nda tša ghandandatá vu ta sabi ma wa taŋ ya, ka rwiŋtá lu ta faway turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁹ Mbrakwa tša plisha ya ná, ma wa taŋ, nda ya ma hutura taŋ nzakwani. Manda nzakwa tsata nahadik nda ghəŋ tida ya nzakwa tša huturha taŋ ya. Nda tša hutura taŋ ya ta babala həŋ ta mnduha.

²⁰ Má ŋa mbəđanafta pđakwa mnduha kul rwanatá tša ghuya đanwaha ya ta nzakwa taŋ ma slnaha taŋ ta magata həŋ ya ná, ka kwalaghutá həŋ. Ka gđavata həŋ ta tsəlbu ŋa halaway, nda ya ŋa skwa wuyayha. Hahəŋ ná, ngha a həŋ ta vli wu, sna a həŋ ta sləməŋ wu, had həŋ ta mbađa wu, nda dasu tsafta lu ta sanlaha, nda kufur sanlaha, nda ghuva tili sanlaha, nda udzu sanlaha. ²¹ Ka kđanťá həŋ ta va psła mndu, ka va mbađakwa taŋ, nda va hlira taŋ, ka va ghala taŋ, Zlana a həŋ dekđek wa.

10

Zwaŋa tuwak nda zwaŋa defteri

¹ Ka nghanťa yu ta sana duhwala Lazglafta bukwam lu ma kusay ta saha ta luwa, nda watá dakwambuhwali

ma ghəŋani. Manda fitik nzakwa kumani. Manda zlgħakwa vu ya nzakwa səlahani. ² Ka ŋanatá tsi ta gunata zwaŋa defteri ma dzvani. Ka fatá səla zeghwani ta drəf, faha ta səla zlaβani ta hadik. ³ Ka hurgwatá tsi nda lwi dagala manda hurgwa rveri. Manda hurgwatani, ndəfáŋ ka luwa ŋəzlata. ⁴ Manda ŋəzlata tša luwa ya ndəfáŋ, ka kumə yu ta vinda tša skwi mna tsi ya. Ama ka sana lwi gwadagata ta luwa mantša: «Ma vində ka, ŋamŋa ma ghəŋa gha ta tša skwi mna tša ŋəzlata ŋəzla luwa ndəfáŋ ya,» ka'a.

⁵ Ka nghanťá yu ta kapafťa tša duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf, nda ya ta hadik ya, ta dzva zeghwani nda ta luwa. ⁶ Ka wadata tsi nda hga Lazglafta ta nzaku ŋa kdekedzen, ta zlaganaptá luwa nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá hadik nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá drəf nda inda skwiha mida tani ya. Ka'a mantša: «Ta had gđglata ta gərdaku wu, ⁷ ama bađu da vyata tša mandəfáŋa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli, bađu tsaya dza'a hđamta Lazglafta ta đifatá skwi ya si mnana tsi ta gwal ksanatá slna, ta nzakway ka la anabi* ya,» ka'a.

⁸ Ka gwadgəlgihatá tša lwi si ta gwadagata ta luwa ya. Ka'a mantša: «La! Ka zlgħafta ka ta tša zwaŋa defteri nda guna ma dzva tša duhwala

* 10:7 Aya 5:7. Ngha ta Sabi 20:11 Zlahu 32:40, Daniyel 12:7, Amus 3:7.

Lazglafta ta sladata ta drəf nda ya ta hadik ya,» ka'a.

⁹ Ka labə yu da tsa duhwala Lazglafta ya. Vlihavla ta na defteri na, ka yu nda tsi. «Zlgha, ka dughwaduta ka. Gun dza'a nzata tsi ma wa gha manda zudum. Tahula dughwaduta gha, dah dza'a nzata tsi ma huda gha,» ka'a nda i'i.

¹⁰ Ka zlghafta yu ta tsa zwanja defteri ya ma dzva tsa duhwala Lazglafta ya, ka dughwaduta yu. Ka nzata tsi gun ma wa da manda zudum. Ama tahula dughwaduta da, ka nzata vel ma huda† da dah manda kurak.

¹¹ Ka lu nda i'i mantsa: «Ka kləgalta ka ta lwa Lazglafta ta gwaday ta ghəŋa ndəghatā mndəra mnduha, nda ya ta ghəŋa hadikha, nda gwadaha kavghakavgha, nda mghamha tani,» ka'a.

11

Masləmtsəkha his

¹ Ka vlihatā lu ta sana sləka, manda sarak nzakwani ta kəl lu ka gra skwi. Ka lu nda i'i mantsa: «Sli'afslī'a ka grafta ka ta həga Lazglafta nda gwir tani. Ka mbədaf ka ta gwal ta tsəlbū ŋa Lazglafta mida*.² Ka zlanata ka ta gra rmakani. Yaha ka da grafta, kabga zlanantā gwal kul nzakway ka la Yahuda lu ta tsaya. Hahəŋ gwal dza'a dinja luwa nda ghuḅa ka

tili fwad mbsak his mida†.³ Dza'a ghunafghuna yu ta masləmtsəkha da his, ŋa sudavata taŋ ta buhu ta vgha, ŋa zata taŋ ta fitik dəmbu' nda his dərmək nda mku' mbsak ta mna gwada da ma tsa fitikha ya.»

⁴ Tsa masləmtsəkha ta sladu ta kəma Mgham Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa hadik‡ ya ná, fwa zaytuŋha his nda pitirlaha dasu his ya.⁵ Ka kumanjuma mndu ta maganata ghwadaka skwi ta həŋ katsi, dza'a sabsa vu ma wa taŋ, ŋa zadānatā tsa ghumaha taŋ ya. Mantsa ya dza'a zadānata lu ta mndu ya ta kumanjā maganata ghwadaka skwi ta həŋ.⁶ Mamu həŋ nda mbrakwa haghuta luwa, ŋa kwala imi nzaku ma tsa fitik ta klə həŋ ta lwa Lazglafta ya. Mamu həŋ guli nda mbrakwa mbədanafta imi guli ka us. Mamu həŋ nda mbrakwa gaktā danwa ta ghəŋa mnduha ta ghəŋa hadik ma fitik ya kumanj həŋ§.

⁷ Manda kdīŋta taŋ ta ga masləmtsəka taŋ, ŋa linista tsa nīmtak ta safi ma gudzuvruŋ ya ta həŋ nda lmu ŋa mbranaghatani ta həŋ, ŋa rwanatani* ta həŋ,⁸ ŋa nzakwa mbła taŋ ta daḅi ma luwa dagala, vli ya kəl lu dalafta Mghama taŋ ta udza zləŋay. Ta grə nda luwa

† 10:10 Aya 8:10. Ngha ta Azekiyel 2:8. 3:3. * 11:1 Grafgra nda Izekiyel 40:3, Zakari 2:5. 6. † 11:2 Grafgra nda Lukwa 21:24. ‡ 11:4 Grafgra nda Zakari

4:3, 11:14. § 11:6 Grafgra nda 1 Mghamha 17:1, Sabi 7:17. 19, 1 Samuyel 4:8.

* 11:7 Grafgra nda Daniyel 7:3, 7, 21. † 11:8 Grafgra nda Isaya 1:9. 10. Suduma: Ngha ta Zlrafta 18:19.

Suduma nda ya nda luwa Masar† lu ta tsa luwa ya. ⁹ Na nghay inda mndəra mndu ta mbla tan, dər ta nzaku ta hadik ga həŋ, dər wati gwadā ta gwadə həŋ, ŋa zata tan ta fitik hkən nda rita ta nghay. Dvaŋta a həŋ ta padamtá tsa mbliha ya wa. ¹⁰ Na rfay mnduha ma ghəŋa hadik ta rfu katakata, ka vavalaku, ka mbahuvtá vgha ta ghəŋa rwatá tsa mnduha ya, kabga ganapga həŋ tiri katakata ta mnduha ta ghəŋa hadik.

¹¹ Tahula tsa fitik hkən nda rita ya, ŋa vuslanamta Lazglafta ta hafu ta həŋ. Na sli'avakta‡ tan ka sladata nda səla tan. Na ksuta zləŋ katakata ta inda gwal ta ngha həŋ. ¹² Manda sli'avakta tan ka sladata, ka sana lwi gwadagata ta luwa nda həŋ mantša: «Safwa sa da hadna,» ka'a. Ka ŋlaghatá həŋ ta luwa ma kusay§ ta nghay ghumaha tan. ¹³ Gi ma va tsa fitik ya, ka gigdavafta hadik katakata ka hwanzaəbanapta faway turtuk ma dgatá tsa luwa ya ghwan. Ka rwuta mnduha dəmbu' ndəfəŋ ma gigdavafta tsa hadik ya. Ka ksuta zləŋ katakata ta gwal ta pdaku, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta ya ta nzaku ta luwa.

¹⁴ Mahisa ghuya danwa tsaya ta luta. Wya mahkənani ta gi sagha.

Mandəfəŋa duli

¹⁵ Ka vyata mandəfəŋa duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka snaku sana lwiha dagaladagala daga ta luwa. Ka həŋ mantša: «Mgham Lazglafta ŋni nda Kristani ta ga mgham ta ghəŋa hadik ndana. Tsatsi dza'a ga Mgham ŋa kdekedzen*,» ka həŋ. ¹⁶ Ka zlambata tsa halata mnduha hisamsak fwad mida ta nzanzafta ta dughuruk ta kəma Lazglafta ya zluzlumbruh ka tsəlbu ŋa Lazglafta. ¹⁷ Ka həŋ mantša:

«Mgham Lazglafta ta mbruta.

Kagha ndanana,

kagha guli manda ghalya. Ta rfa kagha ŋni,

kabga ŋanata gha ta tsa mghama mbrakwa gha ya,

ka nzaku ka ka Mgham,

¹⁸ Ka gavaghatá mndəra mnduha ta sidi.

Ndana tama,

saghasa fitika ganavata kagha ta sida ta həŋ.

Saghasa fitika tsanaghata gha ta guma ta gwal nda rwa.

Dza'a valanvala ka ta nisəla gwal ta ksaghatá slna ta nzakway ka la anabi,

nda gwal nda ghuəa, nda gwal ta zləŋa hga gha, nda zwani tani, nda galata mndu tani.

Saghasa fitik guli ŋa zadənata gha ta inda gwal ta badziŋtá ghəŋa hadik†,» ka həŋ.

‡ 11:11 Grafgra nda Izekiyel 37:5, 10.

§ 11:12 Grafgra nda 2 Mghamha 2:11.

* 11:15 Grafgra nda Sabi 15:18, Daniyel 2:44, 7:14, 27. † 11:18 Grafgra nda Zabura 2:1, 5, 110:5, 115:12. 13.

¹⁹ Ka gunatá hēga Lazglafta ya ta luwa, ka zlagaptá akwata dzratawi mida. Ka wdə luwa ta wdu, ka snaku hla wi, ka ηzlə luwa ta ηzlu, ka gigdavaftá hadik, ka saha papla guli.

12

Sana marakw nda makdakatandan

¹ Tahula tsa, ka zlagapta sana mandərmimi ta luwa. Sana marakw ya bukwan lu nda fitik manda skwi nda lgut. Ka sladafta tsi ta tili nda wa ta tekwatsa ghwanpɔdə his ma ghəŋ. ² Nda hudī tsa marakw ya ta ɓasa yaku, ta dgakudgaku. Ka wah tsi ta wahu, kabga kuzlan̄tani.

³ Ka zlagəglapta sana mandərmimi ta luwa. Sana mghama makdakatandan̄ ya ka dva manda vu. Ndəfāŋ ghəŋani, nda wawa ta zewazewa mida. Ghwan̄ dulihani guli. ⁴ Ka slpidin̄tá tsi ta faway turtuk ma dgatá tekwatsaha hkən ta luwa ta hadik nda hturani. Ka sladata tsa makdakatandan̄ ya ta kəma tsa marakw ta dza'a dgaku ya ŋa ndutá tsa zwan̄ani ya dgar* tsi. ⁵ Ka yatá tsi ta zwan̄a zgun ya dza'a ŋanatá inda mndəra mnduha nda saraka kufurani†. Na gi frekw saha tsa zwan̄ ya, ka gi klaghatá lu da Lazglafta nda dughurukwa ga mghamani. ⁶ Ta hwayaghatá tsa marakw ya

da mtak, da vli ya payaf Lazglafta, ŋa zunustá skwa zay hada ka fitik dembu' nda his dərmək nda mku' mbsak.

⁷ Ka lmanafta lu ta lmu ta luwa. Ka lmanaftá i Misel‡ nda duhwalhani ta lmu nda makdakatandan̄. Ka lmu i makdakatandan̄ nda duhwalhani tani. ⁸ Ka ŋawafta i Misel nda duhwalhani ta həŋ. Ta had wa tan̄ ŋa nzaqlata ta luwa wa. ⁹ Ka slin̄wigin̄tá lu ta tsa mghama makdakatandan̄ ya. Tsaya ta nzakway ka dzidza nahadik, ta hgə lu ka halaway, ghwadaka sulkum ta nana inda ghəŋa hadik. Ka slin̄wigin̄tá lu ta hadik kawadaga nda duhwalhani tani§.

¹⁰ Ka snan̄tá yu ta sana lwi ta luwa ta gwadata nda mbraku, ka'a mantsa:

«Ndana tama, mbamafmba Lazglafta,

maran̄mara ta mbrakwani. Tsatsi ta ga Mgham.

Maran̄mara Kristi ta ŋani ma mbraku guli,

kabga slin̄wigin̄tani ta hadik ta mndu ya ta gdata ta nana zwanama mu.

Tsatsi ya ta gdata ta wla zwanama mu ta kəma Lazglafta* mu nda fitik tani nda rvidik tani.

¹¹ Nrap̄ŋra həŋ,

kabga vəl varata Zwan̄a Tuwak ta həŋ nda usani,

nda ya kabga vəl mnay tan̄ kazlay: Kahwathwata gwadā Lazglafta kə'a.

* 12:4 Ngha ta Daniyel 8:10. † 12:5 Grafta nda Isaya 66:7, Zabura 2:9. ‡ 12:7 Misel: Ngha ta Yuda 9 nda skwi ŋa ŋanata. § 12:9 Grafta nda Zrafta 3:1, Lukwa 10:18. * 12:10 Grafta nda Ayuba 1:9. 11, Zakari 3:1-2.

13

Zlənjanə a həŋ ta mtaku
ka laghwi da dʋutá hafa tan
wa.

¹² Tsaya tama, rfa ta rfu
kagha luwa,

nda gwal ta nzaku tida tani.

Ɗanwa ŋa gha hadik
nda drəf,

kaghuni dza'a ghuya ɗanwa,
kabga la da kaghuni hal-
away nda ga ta sidani
katakata.

Nda sna kazlay: Ta sira a fi-
tika ɗa wu» kə'a.

¹³ Kə'a ka makɗakatandan
ná, sliŋwigiŋsliŋwa lu ta hadik.
Ka liŋtá tsi ta tsa marakw ta
yatá zwan ya. ¹⁴ Ka vlanťá
lu ta zlabakha his manda
ŋa dzala ta tsa marakw ya,
ŋa ndraghatani da mtak da
vli ya payanaf Lazglafta, ŋa
kwala nahadik ɓhanavata.
Hada dza'a zunusta lu ta
skwa zay ka vaku hkən,
fwad ka marŋzlawats†. ¹⁵ Ka
vnihidintá tsa nahadik ya
ta imi ma wani mista tsa
marakw ya manda zala,
má ŋa klaghata. ¹⁶ Ama
ka kataftá hadik ta tsa
marakw ya, ka gunatá wi
ka ndaghatá tsi ta tsa zala
zligiŋ makɗakatandan
ma wani ya. ¹⁷ Ka ɓasaftá tsa
makɗakatandan ya ta ŋuduf
nda tsa marakw ya. Ka
sli'afta tsi ka laghwi da
lmu nda pɗakwa zivra tsa
marakw ya, gwal ta ŋanatá
zlahuha Lazglafta, nda ya
nda gwal ta ŋanatá ta nzaku
ka masləm̄tsəka Yesu.

¹⁸ Kalaghu tsa makɗakatandan
ya sladafta ta wutak ta wa
drəf.

Nimtak ta sabi ma drəf

¹ Tahula tsa, ka nghanťá
yu ta sana nimtak ta sabi
ma drəf. Ndəfán ghəŋ tida,
ghwan dulani, nda wawa
ta zewazewa tida. Ta tsa
ghəŋhani ya mamu vindatá
hgə ŋa raza Lazglafta. ² Tsa
nimtak nghə yu ya ná, manda
maspata nzakwani. Manda
səla mandundi səlahani.
Manda wa rveri wani. Ka
vlanťá makɗakatandan ta
mbrakwani, nda dughuruk-
wani, nda ga mgham dagala
ta tsa nimtak ya. ³ Ka nghanťá
yu ta balatá sani ma tsa
ghəŋha tsa nimtak ya manda
skwi si dza'a lu dzata. Ama
ka mbaftá tsa lkwan ya.
Ka ndərmim inda mnduha
ta ghəŋa hadik demdem ta
tsa nimtak ya, ka sli'i həŋ
mistani. ⁴ Ka tsəlbu həŋ ta
tsəlbu ŋa tsa makɗakatandan
ya, kabga vlanťani ta ga
mgham ta tsa nimtak ya.
Ka tsəlbu həŋ ta tsəlbu ŋa
tsa nimtak ya guli, ka həŋ
mantsa: «Wa kamtagha na
nimtak na na? Wa dza'a
lavinta guya kuma nda tsi?»
ka həŋ.

⁵ Ka vlanťá lu ta tvi gi ka
ghərɓə tsi ta ghərɓaku ka
raraza Lazglafta. Ka vlanťá
lu ta mbrakwa magay manda
tsaya ka tili fwad̄m̄bsak his
mida. ⁶ Ka zraftá tsi ta raraza
Lazglafta, ka raraza hgani,
nda vla nzakwani tani, nda
nda gwal ta nzaku ta luwa
tani. ⁷ Ka zlananťá lu ta tvi ŋa
vulu nda mnduha Lazglafta,

† 12:14 Grafta nda Daniyel 7:25, 12:7.

ɲa ghuḅasaptani ta həɲ*. Ka vɫaɲtá lu ta ga mgham ta ghəɲa inda mndəra mndu, nda inda zivra mndu, nda ya ta ghəɲa inda gwada ta gwadə lu, nda ya ta ghəɲa inda hadikha, ⁸ ɲa tsəlḅay inda mnduha ta ghəɲa hadik ta tsəlḅu ɲani, Tsa gwal kul vindaku hga taɲ ma defteri hafu daga zɫrafta ghəɲa hadik da Zwaɲa. Tuwak ya si dza lu ya dza'a tsəlḅa tsa tsəlḅu ya.

⁹ Ka mamu mndu nda sləməɲa snay, ka sna tsi.

¹⁰ Ka nda fa mndu ɲa ksaghatá da ga vu'a ya ná,

dza'a ksaghaksa lu da ga vu'a.

Ka nda fa mndu ɲa dzata nda kafay ya guli ná,

dza'a dza dza lu nda kafay.

Tsaya tama ná, dīna ka nzata mnduha Lazglafta nda ksanatá ɲuduf nda ya nda zlgħay nda ɲudufa taɲ.

Nimtak ta sabə ma hadik

¹¹ Ka nghanɲtá yu ta saba sana nimtak guli ma hadik. His dulani manda ɲa zwaɲa tuwak. Ta gwada guli manda ɲa makḁakatandaɲ.

¹² Mbrakwa tsa nimtak taɲtaɲ ya da tsi. Ka marə tsi ta tsa mbraku ya ta kəma tsa taɲtaɲa nimtak ya. Ka mblə tsi ta mnduha ma ghəɲa hadik, nda inda skwiha mida ɲa tsəlḅu ɲa tsa taɲtaɲa nimtak si balana lu manda skwi ɲa dzata, ta mbafta ya. ¹³ Ka magə tsi ta mandərmimi katakata, ha ka

klagata tsi ta vu ta luwa ta hadik ta wa ira inda mnduha.

¹⁴ Ka nanaghatá tsi ta inda mnduha ma ghəɲa hadik nda skwa ndərmimay ya vɫaɲ lu ta tvi ɲa magay ta kəma tsa taɲtaɲa nimtak ya. Ka'a nda mnduha ma ghəɲa hadik mantsa: «Magafwamaga ta skwa wuyay ɲa vɫaɲtá glaku ta taɲtaɲa nimtak si balana lu manda skwi ɲa dzata, ka mbafta tsi ya,» ka'a. ¹⁵ Ka vɫaɲtá lu ta tvi ta tsa mahisa nimtak ya ɲa vuslanamta hafu ta tsa skwa wuyay tsaf lu manda tsa taɲtaɲa nimtak ya, ɲa gwadayni ta gwada, ɲa psɫatani ta inda gwal kul vɫaɲtá glaku. ¹⁶ Ka tsa mahisa nimtak ya mantsa: Tahanafwataha ta ɲizla ta dzva zegħwi, ka ma bizlbizla kuma a tsi ta zwani, nda galata mnduha, nda la ka gadghəl, nda la ka pḁu, nda la kul had ka vu'a, nda la ka vu'a tani. ¹⁷ Ka had tsa ɲizla ta nzakway ka hga tsa nimtak ya, ka mbsaka hgani a tsi ya, ta tsa mndu ya wu katsi, yaha da skwa skwi, yaha da dzawaptá skwi guli, ka'a.

¹⁸ Wana fitika zlagakwa mndu ya nda difil ma ghəɲani. Mndu ya nda difil ma ghəɲani ná, dza'a nda sna ta skwi ta kumə mbsaka hga tsa nimtak ya ta mnay. Tsa mbsak ya ná, manaka hga mndu ya. Mku' dərmək nda mku' mbsak mku' mida nzakwani.

14

Laha gwal varagħa lu

* 13:7 Aya 5:7. Grafta nda Daniyel 7:8, 25, 11:36, 7:21.

¹ Ka nghanjá yu kay guli ta Zwanja Tuwak ta sladu ta ghwá Siyuna. Ta sladu mnduha dambu' dærmæk nda fwad mbsak fwad mida kawadaga nda tsi. Inda tan, nda vinda hga Zwanja Tuwak nda hga Dani guli ma bizlbizla kuma* tan. ² Ka snanjá yu ta sani lwi ta ghudzagata manda ghudzaga mghama zala nda ya manda ghudzaga njazla luwa. Tsa lwi ta snə yu ya ná, manda ghudzaga htimbil ta dzə lu ya nzakwani. ³ Lfida laha ta fə tsa ndəghata mnduha ya ta kəma dughuruk, nda ya ta kəma tsa skwiha fwad nda hafu ma hən ya, nda ya ta kəma tsa halata mnduha ya. Had sana mndu ta laviŋta taghaftá tsa laha ya, ka tsa mnduha dambu' dærmæk nda fwad mbsak fwad mida si ta hadik vara lu ta hən ya a tsi wa.

⁴ Hahən ná, nrin a hən ta vgha tan nda hliri wa. Ksanaksa hən ta vgha tan, ka nzata hən hezle'. Mista Zwanja Tuwak ta mbaða hən ta mbaða dər ta dza'a diga tsi. Varagap mataba mnduha lu ta hən. Nda nza hən ka tanjanani vlan lu ta Lazglafta nda ya nja Zwanja Tuwak. ⁵ Ta sna a lu ta tsakalawi† ma wa tan wa. Had sana maslivinza ta hən guli wa.

Duhwalha Lazglafta hkən

⁶ Ka nghanjá yu ta sana duhwala Lazglafta ta ndrə

ma ghuvanata luwa. Mamu Lfida Gwada nja kdekeden da tsi nja mnay nja mnduha ta ghənja hadik, nja inda hadikha, nja inda mndəra mndu, nja inda mndəra gwada ta gwadə lu, nja inda zivra mnduha. ⁷ Ka'a nda lwi dagaladagala mantša: «Zlənawazlənja ta Lazglafta ka zləzlvə kuni, kabga saghasa fitika tsayni ta guma. Tsəlɔawatsəlɔa ta tsəlɔu nja mndu ya ta magaftá luwa, nda hadik, nda drəf, nda dzuɔayha‡,» ka'a.

⁸ Ka sabə mahkəna sana duhwala Lazglafta guli. Ka'a nda lwi dagaladagala mantša: «Kweŋ tama! Nda zləmba Babila ta nzakway ka luwa dagala. Snusna ta ima inabi ta inda mnduha, sa tsa ima inabi ya ná, hliri ya manda njanis,» ka'a.

⁹ Ka sabə mahkəna sana duhwala Lazglafta guli. Ka'a nda lwi dagaladagala mantša: «Ka ta tsəlɔay mndu ta tsəlɔu nja tsa nintak ya, nda ya nja tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ka tsu'aftá tsi ta njizla ta bizlbizla kumani ka ta dzvani a tsi, ¹⁰ dza'a say tsatsi guli ta ima inabi gatá sida Lazglafta kul had sana skwi gaɔam lu mida. Tsa ima inabi ya ná, ma leghwa ɔasatá njudufa Lazglafta pghamta lu. Nja gay lu ta iri njanis ma ghandanda ta vu ta kəma mnduha Lazglafta nda ya ta kəma Zwanja Tuwak*. ¹¹ Diŋa tsa vu ta gə lu ta iri nja tan ya

* **14:1** Grafta nda 7:3, 8, Izekiyel 9:4. Grafta nda 10:6. 7 nda skwi ya nja njanata.

† **14:5** Grafta nda Isaya 51:17, Zlrafta 19:24, Izekiyel 38:22. Həga vu: Ngha ta Lukwa 17:29 nda skwi nja njanata.

‡ **14:7** Grafta nda Sefuni 3:13. † **14:7**

§ **14:8** Grafta nda Isaya 21:9, Irmiya

ná, dza'a gđavagđa ta ŋlu ta luwa ha ŋa kđekedzen†. Tsa gwal ta tsálbu ŋa tsa nimtak ya, nda ya ŋa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda inda gwal ta zlgħaftá tsa mbsaka hgani ya ná, had' mbi'a vgha taŋ ma ghuya đanwa nda fitik tani, nda rvidik tani wa,» ka'a.

12 Tsaya tama, kaghuni gwal ta snatá zlaha Lazglafta, ta zlgħaftá Yesu nda ŋuduf, gđavawagđa mantša ya. 13 Ka snanťá yu ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantša: «Vinda! Daga ndana ná, "Rfu da gwal ta rwuta ma slna Lazglafta," ka'a. "Mantša nzakwani, kada mbi'a hən ta vgha ma slnaha taŋ, kabga ta dza'a mista taŋ slnaha taŋ,» ka Sulkum.

Guma Lazglafta ta ghəŋa mnduha ta ghəŋa hadik

14 Kə'a ka yu guli ná, ka nghanťá yu ta ghwayak ka ŋusliŋ. Ta tsa ghwayak ya, mamu sana mndu manda Zwanja mndu‡ ta nzaku tida, nda wa ta zewazewa dasu ma ghəŋani, nda ŋatá vđu ya nda za ma dzvani guli. 15 Ka sabə sana duhwala Lazglafta guli ma həga Lazglafta. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya mantša: «Kla ta tsa vuda gha ya, ka tska ka ta skwi ta vwah, kabga saghasa fitika tska skwi§ ta vwah. Nda ndəha nimaya ta hadik,» ka'a. 16 Ka wudidinta tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya ta tsa

vudani ya, ka gi tskatá lu ta nimaya ta ghəŋa hadik.

17 Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma həga Lazglafta ya ta luwa. Mamu vđu ya nda za da tsaya.

18 Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma gwir, ya ta nzakway ta ga mgham ta ghəŋa vu. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta ŋanatá vđu nda za ya mantša: «Wudidinwuda ta tsa vuda gha nda za ya, ka tskanata ka ta yakwa inabiha ta hadik, kabga nda ndəha tsa yakwani ya,» ka'a. 19 Ka gi wudintá tsa duhwala Lazglafta ya ta tsa vudani ya ta hadik. Ka tskatá tsi ta yakwa inabi ta hadik. Ka pghamtá tsi ta tsa skwi tska tsi ya ma mghama glifiŋa basata ŋudufa Lazglafta. 20 Ka hu'anaptá lu ta tsa yakwa inabi ma tsa glifiŋ ya ta hula luwa. Ka mbəzagaptá us mida ka ta ta vgha ka mbađa manda zala ha meli hkən dərma*. Latani guli, ka lamla plis dida ná, ghəŋghəŋ yeya dza'a nghanu.

15

Kđavakta ghuya đanwa

1 Tahula tsa, ka nghanťá yu ta sana ŋizla dagala nza-kwani ta ndərmim lu nda ndərmima. Ka nghanťá yu ta duhwalha Lazglafta ndəfán nda ŋanťatá ghuya đanwaha ndəfán ma dzva taŋ guli. Tsa-haya kđavakta ghuya đanwa,

† 14:11 Grafta nda Isaya 34:10. ‡ 14:14 Grafta nda 1:13, Daniyel 7:13. § 14:15 Grafta nda Yuwel 4:13. * 14:20 Aya 19:20. Grafgra nda Isaya 63:1. 6, Nəda ghəŋ 1:15.

kabga tsahaya dzatá ghəŋa
basa ŋudufa Lazglafta.

² Ka nghanjá yu ta sana
skwi manda drəf ta wudaku
manda dalagar, nda vu mida
guli. Ka nghanjá yu guli ta
gwal ta ghubasapta tsa nim-
tak ya, nda tsa skwa wuyay
tsaf lu ya, nda tsa mbsaka
hgani ya. Ta sladu həŋ ta tsa
drəf ta wudaku manda dala-
gar ya, nda ŋanjatá htimbil ya
vlanj Lazglafta ta həŋ. ³ Fa
laha ya si ta fə Musa ta nzak-
way ka kwalva Lazglafta nda
laha ya si ta fə Zwanja Tuwak,
ta fə həŋ. Ka həŋ mantša:

«Mgham Lazglafta ta mbruta,
dagala slna gha ya ta magə
ka,

ka skwa ndərmimay nzak-
wani.

Kagha Mgham ta ghəŋa inda
hadikha.

Inda skwi ta magə ka ná,
tdukwatdukwa nzak-
wani,

kahwathwata nzakwani guli.

⁴ Mghama da!

Wati ma mndu ya dza'a kwal
kul vla glaku ŋa gha ka
zləzlva kagha na?

Kagha turtukwa gha ya nda
ghuḅa.

Dza'a sli'agaghasli'a mnduha
ta inda hadikha da
tsələu ta kəma gha,

kabga nda ngha həŋ ta inda
skwi ta magə ka ná,

tdukwa nzakwani*,» ka həŋ.

⁵ Tahula tsaya guli, ka
nghanjá yu ta gunatá həga
tumpul ma həga Lazglafta
ta luwa† ya ta kəl mnduha

ka guya vgha nda Lazglafta.

⁶ Ka sli'agaptá tsa duhwalha
Lazglafta ndəfán ya kay ma
həga Lazglafta, nda ŋanjatá
ghuya danwaha ndəfán ma
dzva tanj, nda sudatá lguta
ŋusliŋ tilil ta wdaku ta vgha
tanj. ⁷ Ka hlaftá sani mataba
tsa skwiha fwad nda hafu
ma həŋ ya kay ta leghwaha
ndəfán ka dasu ka dasu,
ka vlanjá tsa duhwalha
Lazglafta ndəfán ya kay.
Tsa leghwaha ya ná, nda
ndagha nda ndagha həŋ
nda basa ŋudufa Lazglafta
ta nzakway ŋa kdekedzen.
⁸ Ka ndəghanaftá dīŋ ta sabi
ma glakwa Lazglafta nda
ya ma mbrakwani‡ ta tsa
həga Lazglafta ya. Had tvi
ŋa ləglama mndu da tsa həga
Lazglafta ya, ha ka dzatá
ghəŋa tsa ghuya danwaha
ndəfán da tsa duhwalha
Lazglafta ya wa.

16

*Leghwa basatá ŋudufa
Lazglafta*

¹ Ka snə yu ta sana lwi
dagala ta sabi ma həga
Lazglafta. Ka'a nda tsa duh-
walha Lazglafta ndəfán ya
mantša: «Lawala da pghadata
ta hadik ta tsa leghwa basatá
ŋudufa Lazglafta ndəfán ya,»
ka'a.

² Ka sli'aftá tanjana duh-
wala Lazglafta, ka laghwi
pghadatá ŋani ma leghwa
basata ŋuduf ta hadik. Ka
slaftá ghwadak ghwadaka

* 15:4 Ngha ta Sabi 15:1, Irdi 10:7, Zabura 86:9. † 15:5 Grafta nda Sabi 38:21. ‡ 15:8 Grafta nda Sabi 40:34, 35, 1 Mghamha 8:10, 11, Isaya 6:4. * 16:2 Ngha ta Sabi 9:10.

lkuha ta kuzlaku* ta gwal
nda njizla nimtak, nda ya ta
gwal ta tsalbu ɲa tsa skwa
wuyay tsaf lu ya, ta hɛɲ.

³ Ka pghadatá mahisa
duhwala Lazglafta ta ɲani
ma leghwa basata ɲuduf da
drəf. Ka nuta drəf manda
usa mndu nda mta. Ka rwuta
inda skwi nda hafu ma drəf.

⁴ Ka pghadatá mahkəna
duhwala Lazglafta ta ɲani
ma leghwa basata ɲuduf da
ghwa nda ya ta dzuɓayha. Ka
mbədavafá imi ka us†. ⁵ Ka
sana duhwala Lazglafta ya ta
ɲanató imi ta snə yu mantša:
«Kagha ná, nda tvani tsata ka
ta tsa guma ya.

Manda ghalya ka,
mamu ka ndanana guli.
Nda ghuɓa nzakwa gha.

⁶ Tsa mnduha ya ta pghinǵá
usa mnduha gha
nda la anabiha gha,
Lazglafta.

Tsaya ta kəl ka ka vlanǵá us ta
hɛɲ ɲa say taɲ.

Mutsaf mantša hɛɲ ta skwi ta
raɲta hɛɲ,» ka'a.

⁷ Ka sana duhwala Lazglafta
ma gwir ta snə yu mantša:
«Mantsaya nzakwani Mgham
Lazglafta ya ta mbranaghata
inda skwi. Ta tsay ka ta guma
kahwathwata nda tvani,»
ka'a.

⁸ Ka pghanaftá mafwada
duhwala Lazglafta ta ɲani ma
leghwa basata ɲuduf ta fitik.
Ka mutsaftá fitik ta tvi ɲa dra
mnduha nda vu. ⁹ Ka kdahə
tsi ta mnduha ka ɲdanǵa.
Ka razə mnduha ta hga
Lazglafta, ya nda mbraku ta

ghəɲa tsa ghuya danwa ya.
Ama ka kwalaghutá hɛɲ ta
paya tva taɲ ɲa vla glaku ɲani.

¹⁰ Ka pghaftá mahutafa
duhwala Lazglafta ta ɲani
ma leghwa basata ɲuduf ta
dughurukwa nimtak. Ka
nutá ga mghamani tdik ka
grusl‡. Ka hpadə mnduha
ta sli'ɲa taɲ, kabga vəl basa
kuzlakwani. ¹¹ Ka razə hɛɲ
ta Lazglafta ta luwa ta ghəɲa
lukwa taɲ, nda ghuya danwa
taɲ. Ka kwalaghutá hɛɲ ta
paya tva taɲ ma slnaha taɲ.

¹² Ka pghaftá mamku' a
duhwala Lazglafta ta ɲani
ma leghwa basata ɲuduf ta
ghwa dagala ta hgə lu ka
Ifrata. Ka su'itá tsa ghwa
ya ɲa paya tvi ɲa mghamha
ta sli'agafita nda ma mndəra
luwa. ¹³ Ka nghanǵá yu ta
saba ghwadaka sulkumha
hkən manda kləɲ manda
kləɲ ma wa makdakatanɲ,
nda ya ma wa nimtak, nda
ya ma wa ghwadaka anabi.

¹⁴ Tsa ghwadaka sulkumha
ya ná, sulkumha halaway ya
ta maga skwa ndərmimay.
Ka laghu hɛɲ slanaghatá
mghamha ta ghəɲa hadik
demdem, ɲa hagaktá hɛɲ ɲa
vulu badu tsa mghama fitik
ta nzakway ka ɲa Lazglafta ta
mbruta ya.

¹⁵ «Wya yu ta lagha manda
ghali. Rfu da mndu ya ta
nzata hzleɲa, ta ngha lgutani
da mbadə tsi ta mbada ka
fərdi'u, da ksutá tsi ka hula da
mnduha,» ka Mgham.

† 16:4 Gray nda Sabi 7:17. 21. ‡ 16:10 Gray nda Sabi 10:21. 22.

16 Ka tskanatá tsa sulkumha ya ta tsa mghamha ya kay, ma sana vli ta hgə lu nda gwada Hebru ka Harmageduŋ.

17 Ka pghadaftá mandəfáŋa duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa ɓasata ŋuduf da ghuvanata luwa. Ka snagaptá sana lwi ma dughuruk ma həga Lazglafta. «Nda kda!» ka'a. 18 Ka wdə luwa ta wdu, ka hlə lu ta wi, ka ŋzlə luwa ta ŋzlu, ka ghudzavafta hadik. Ka yawu ka yawu fatá mndu, ta ghudzavaf a hadik katakata taɓ ta tsaya wa. 19 Ka kwahavaptá tsa luwa dagala ya hkən. Ka hwanzaɓtá inda luwaha ta ghəŋa hadik guli. Ka havaktá Lazglafta ka luwa dagala ta nzakway ka Babila, ŋa sunustá leghwa ɓasata ŋudufani§ katakata ya. 20 Gi rək, zwazwada inda hadikha ta tsatsamta ma drəf. Gi lpay nghəgla a lu ta ghwáha guli wa. 21 Ka rkagatá paplaha* dagaladagala ta luwa ta ghəŋa mnduha. Ka rarazə mnduha ta Lazglafta ta ghəŋa tsa ghuya danwa taŋ da tsa paplaha ya, kabga fərtufərtə tsa ghuya danwa ya katakata.

17

Guma taghəŋa Babila

1 Tahula tsa, ka gava-gaghatá sani turtuk ma tsa duhwalha Lazglafta ndəfáŋ ta ŋanata leghwaha ndəfáŋ ya tavata i'i. Ka'a mantša: «Sawi

ka maraghata yu ka lu dza'a tsa guma ta tsa mghama hliri ta nzakway ka luwa dagala, ta nzafta ta imiha ya ɓa. 2 Nda tsatsi ndəramta mghamha ta ghəŋa hadik ta hliri, ka ghuytá mnduha ta ghəŋa hadik duriŋ da tsa hliri* ya,» ka'a.

3 Ka lamə Sulkum da i'i, ka klaghatá duhwala Lazglafta ta i'i da mtak. Ka nghanɗá yu ta sana marakw ta nzafta ta nimitak ka dva ghlez hada. Rakwatsak, vivindatá ta hga rarazatá Lazglafta ta tsa nimitak ya, ndəfáŋ ghəŋani, ghwanɗ dulihani. 4 Tsa marakw ya ná, lguta dvanɗvanɗa nda ya ka dva ghlez sudava tsi, nda rka ta rka nda mizidikwa dasu, nda ya nda pala ta wdaku, nda ya nda zidaha nda bla nda bla dzvani. Leghwa dasu ŋana tsi ma dzvu nda ndəghata manzakdaway, nda ghwadaka skwiha ma val hlirani mida. 5 Nda vinda hga difatá skwi ma bizlbizla kumani. «Luwa Babila, mani ma gwal ta hliri, nda ya nda manzakdawayha ta ghəŋa hadik.» 6 Ka nghə yu ta ghuyatá tsa marakw ya da usa mnduha Lazglafta, nda ya da usa masləmtsəkha Yesu.

Na tsa nghanɗá da mantša ya ná, ka ndərmimə yu nda ndermima katakata. 7 Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantša: «Nya ta ndərmimə ka mida? Dza'a mnaghamna yu ta klatá ghəŋa difatá skwi ta

§ 16:19 Gray nda Isaya 51:17. * 16:21 Gray nda Sabi 9:23. 24. * 17:2 Aya 1:2 Gray nda Irmiya 51:13, Isaya 23:17, Irmiya 51:7.

ghəŋa tsa marakw ya, nda ya ta ghəŋa tsa nimitak ya nzaf tsi tida, ndəfáŋ ghəŋani, ghwanj dulani ya. ⁸ Tsa nimitak nghə ka ya ná, si mamu ghalya, ama ta had' ndanana wa. Dza'a safsa ma gudzuvruŋ† ka dza'a da vla zadakwani. Mnduha ta nzaku ta ghəŋa hadik, tsa gwal kul vindaku hga taŋ ma deftera hafu daga ma zrafta ghəŋa hadik, ya həŋ, ŋa ndermimay taŋ nda ndərmima nghanjər həŋ ta tsa nimitak ya. Nziya nza tsi, si mamu tsatsi ghalya, ama ta had' ndanana wu, ta dza'a zlagapzлага guli.

⁹ «Hadna, nda nza na fitik na ŋa snaŋtá skwi nda mahizl, nda ya nda difil mida. Tsa ghəŋha ndəfáŋ ya ná, tsaya ghwáha ndəfáŋ nzanaf tsa marakw ya ta həŋ. Nda nza həŋ guli ka mghamha ndəfáŋ. ¹⁰ Hutaf gwal ta zlambda mataba taŋ. Ta teke'a sani turtuk. Ta sagha a sani guli karaku wa. Dər saghaha tsatsi dazlay katsi, sira a dza'a nzdavata tsa ga mghamani ya wa. ¹¹ Tsa nimitak si ghalya ya kay, kul had' ndanana ya, tsatsi dza'a nzaku ŋa matghasa mgham. Tekw tsatsi mataba tsa mb-sakha ndəfáŋ ya, ama ta dza'a da vla zadaku.

¹² «Tsa duliha ghwanj nghə ka ya ná, mghamha ghwanj‡ ta kul mutsaftá ga mgham ya. Ama dza'a mutsafmutsa həŋ ta ga mgham ma fitik kwitikw kawadaga nda tsa

nimitak ya. ¹³ Ka skwa turtuk ndana tsa mghamha ya ŋa zlanəŋta taŋ ta mbrakwa taŋ, nda ga mghama taŋ, ta tsa nimitak ya. ¹⁴ Dza'a vulay həŋ ta vulu nda Zwanjə Tuwak, ŋa ŋrapta Zwanjə Tuwak kawadaga nda mnduhani gwal hagaf tsi, gwal zabap tsi, gwal ka ŋərmani ya, ta həŋ. Zwanjə tuwak mgham ta ghəŋa mghamha, tsatsi mali ta ghəŋa maliha guli,» ka'a.

¹⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i guli mantsa: «Tsa imiha nghə ka nzaf gwal ta hliri tida ya ná, mnduha, nda dəmga, nda hadikha, nda gwadaha ta gwadə lu, tsahaya. ¹⁶ Tsa duliha ghwanj nghanj ka nda nimitak ya, dza'a husanhusa tsa marakw ta hliri ya ta həŋ, ŋa sudata taŋ ka zlanjta ka fərđi'u, ŋa zuta taŋ ta slu'ani ka zadánata nda vu. ¹⁷ Mantsa ya ná, Lazglafta ta fanamta həŋ ma ndana taŋ ŋa magata taŋ ta skwi ya ta kumə tsi. Ka sagha ndana taŋ ka skwa turtuk, ka vlanjta həŋ ta ga mghama taŋ ta tsa nimitak ya ha ka sagha fitika dzatá ghəŋa gwada Lazglafta.

¹⁸ «Tsa marakw nghə ka ya guli ná, tsaya luwa daga ta ga mgham ta ghəŋa mghamha ta ghəŋa hadik,» ka'a.

18

Zlambata Babila

¹ Tahula tsaya, ka nghanjta yu ta sana duhwala Lazglafta

† 17:8 Ngha ta 11:7 nda skwi ŋa ŋanata vindinj lu mistani. ‡ 17:12 Gray nda Daniyel. 7:24.

ta saha daga ta luwa, da-
gala glakwa mbrakwani. Ka
tsuwadakaanafá tsa glakwa
mbrakwani ya ta ghəŋa hadik
demdem. ² Ka gugudatá tsi
nda lwi dagala dagala. Ka'a
mantsa:

«Nda zləmba!

Ya nda zləmba Babila ta nza-
kway ka luwa dagala.

Nuna ka luwa nzakwa hal-
away ndana tama.

Hada vla difa inda ghwadaka
sulkumha

nda ghwadaka zarakha ta
mbidu lu.

³Zlambuzlamba luwa Babila,
kabga fafa ta ghəŋani ka
maga sli'inqsli'inq.

Sasusasa inda mndəra mndu
ta ima inaba kbatá tsa
sli'inqsli'inqani ya.

Fa fa mghamha ta ghəŋa
hadik ta ghəŋa tan ka
maga sli'inqsli'inq nda tsi.

Nuna gwal ta tsakala ta ghəŋa
hadik ka gadghəl

nda skwiha ta tadaku iri tida
si da tsi,» ka'a.

⁴Ka snantá yu guli ta sana lwi
ta gwadagata ta luwa. Ka'a
mantsa:

«Mnduha da! Sli'apwasli'a ma
tsa luwa ya,

kabga yaha kuni da ŋlamta
ma tsa dmakwani ya,

da dədamtá kuni ma ghuya
dāŋwa

manda ŋani guli.

⁵Sli'apwasli'a,

kabga fərtufərtə ndikata tsa
dmakwani ya dikw ta
luwa.

Zanap a Lazglafta ta tsa
ghwadaka slnani ya
wa.

⁶ Ghuyanapwaghuya ta
dāŋwa manda
va ya ghuyanap tsatsi ta mn-
duha!

Manda va tsaya manda va
tsaya his

ka kuni planamtá skwi ya
magana tsi ta sanlaha.

Ka leghwa wud turtuk ka
tsatsi tanafta ima ina-
bani ta mndu ya,

ka leghwa wudwud his ka
kaghuni planamta.

⁷ Ta6 ta tsa glakwani nda
zatá mghamani ya
ka kuni dza'a ganap
tiri ka ninṭa ka skwa
hidahida.

Ka'a ta ndanay ma ghəŋani
na:

«Nda nza nzakwa da ka
mgham, nza a yu ka
wadgu wu,

walanṭa a yu ta nzata ka skwa
hidahida wu,» ka'a.

⁸ Tsaya tama, badu va tsa
fitik turtuk ya dza'a
slanaghata ghuya
dāŋwani

ta nzakway ka mtaku,

nda nzaku ka skwa hidahida,
nda maya, ŋa driṅta nda vu
guli.

Mgham Lazglafta ná,
Lazglafta ta mbruta
ya.

Tsatsi ta tsanaghatá guma*,»
ka'a.

⁹ Nghanṭa inda mghamha
ta ghəŋa hadik ta gutá
sli'inqsli'inq nda tsi, ta zutá
mgham da tsi ta diŋa tsa
luwa ya ta draku, dza'a tawinṭ
tawa hən, dza'a ŋadinṭada

* **18:8** Vli ŋa gray nda aya 4:8. Aya 4: Isaya 48:20, Irmiya 50:8, 51:6, 45. Aya 5: Zrafta 18:20. 21, Irmiya 51:9. Aya 6: Zabura 137:8, Irmiya 50:29. Aya 7:8. Isaya 47:7. 9.

həŋ ta ghəŋ. ¹⁰ Di'in dza'a
nzakta həŋ, kabga zləŋa tsa
ghuya danwa hada ya. Ka həŋ
dza'azlay mantša:

«Aya! Aya Babila ta nzakway
ka luwa dagala,

luwa ya ta mbruta!

Gi hadahada ná, tsaghaghata
guma† tsa re!» ka həŋ.

¹¹ Ka taw gwal ta tsakala
ta ghəŋa hadik ta taw, ka
ŋadā ghəŋ ta ghəŋa tsa luwa
ya, kabga had mndu dza'a
skugəltá huzla tan wa. Tsa
huzlaha ya ta nzakway ka
¹² dasu, nda dzindar, nda
palaha nda bla nda bla
dzvani, nda skwiha lwi,
nda lgutha kulefedfeda, nda
lgutha ka dva ka dva, nda
lgutha ta wdaku, nda sanlaha
ma lgutha dinadina, nda inda
mndərga udzuha nda bla
mutsay, nda inda mndəra
skwiha magaf lu nda sli'inə
gwi'an, nda skwiha magaf
lu nda kufur ka ghuvazwan
zwan. Sanlaha guli ná,
magaf nda pala lu. ¹³ Ta
dzawapdzawa həŋ guli ta
urdiha kavghakavgha, nda
sluhwaha zdazda zi'akwani,
nda ima inabi, nda rdi, nda
hupu, nda haya, nda slaha,
nda tuwakha, nda plisha, nda
vu'aha ta nzakway ka mnda
səla guli. Ta had mndu ta
skugəltá həŋ wa. ¹⁴ Ka tsa
gwal tsakala ya nda tsa luwa
ya mantša:

«Nda zadā inda tsa skwiha ta
zdəgaghata ya,

zwađuzwada inda gadghəla
gha,

nda inda skwiha ta zə ka ta
mghama gha tida.

Mutsəglaf a ka wa,» ka həŋ.

¹⁵ Tsa gwal tsakala ta tsakala
tsa skwiha ma tsa luwa, ka
nuta həŋ ka gadghəl ya, di'in
nzakta həŋ kabga zləŋa tsa
ghuya danwani‡ ya. Dza'a
taway həŋ ta taw ŋa nzakwa
tan ka skwa hidahida. ¹⁶ Ka
həŋ dza'azlay mantša:

«Aya! Aya Babila! Ta nzakway
ka luwa dagala,

si ta rkaftarka nda lgut
kulefedfeda,

nda ya nda lguta dva,

nda ya nda lgut ta wdaku,

nda ya nda mizidikw. Magaf
nda dasu lu ta sanlaha,

nda palaha ta dinuta sanlaha.

¹⁷ Gi hadahada ná,

ka zadanata mndərga tsaya
ma gadghəl re!» ka
həŋ.

Ka nzaktá inda gwal ta
swa kwambalu, nda gwal
ma kwambalu tani, nda la
sludza imi tani nda gwal kasa
klipi tani, di'in nda tsi. ¹⁸ Na
nghay tan ta dukwakwa diŋa
drakwa tsa luwa ya, ka wahu
həŋ ta wahu. Ka həŋ mantša:
«Wati luwa ya dagala ŋa gray
nda tsa luwa ya na?» ka həŋ.
¹⁹ Ka tsədə həŋ ta hadik ta
ghəŋ, ka taw, ka ŋadā ghəŋ,
ka wahu. Ka həŋ mantša:

«Aya! Aya luwa dagala!

Luwa ya ta nanafťá gwal
kwambalu ka gadghəl.

† 18:10 Aya 9:10. Gray Izekiyel 26:16-17. ‡ 18:15 Aya 11:15. Gray nda Izekiyel

27:31, 36, 27:12, 13, 22, 27:31, 36. § 18:19 Aya 17:19. Gray nda Izekiyel 27:29 34.

Gi hadahada ná, gi zadánatáŠ tsa re!» ka hən̄j.

²⁰ Kaghuni gwal ta luwa, rfawarfa kaghuni ta rfu ta ghən̄ja zadánatá tsa luwa* ya. Kaghuni mnduha Lazglafta nda gwal ghunay, nda la anabi. Rfawarfa ta rfu kaghuni guli, kabga tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghən̄ja tsa skwi magaghuna tsi ya.

²¹ Tahula tsa, ka klafta sana duhwal nda mbra ta nzakway ka duhwala Lazglafta ta sana pala dagala manda buna ka vzaghata da drəf. Ka'a mantsa: «Mantsaya dza'a vzidiŋta lu ta Babila ta nzakway ka luwa dagala, ŋa kwal kul nghəglan̄ta.

²² Had lu dza'a snəglan̄ta ghudzagata htimbil, dər gwal ta fa laha ka dza dewdew, nda gwal ta vya sinlak, nda gwal ta vya talakwa tani ma luwa Babila wa. Had lu guli dza'a sləglanaghata gwal vivda dər má wati ma sana skwi tsi wa. Had lu dza'a snəglan̄tá ghudzaga buna ma luwa Babila guli wa. ²³ Had tsuwadaka pitirla ta dza'a tsuwadakəglaku ma Babila wa. Had lu dza'a snəglan̄ta lwa zwanamidzi nda makwamidzi ma Babila wa. Ghalya ná, malaghumala gwal ta tsakalaghata tsakala ka pdakwa sanlaha ta ghən̄ja hadik. Nda tsa mbədakwa gha ya gataghata ka ta inda mndəra mnduha†,» ka'a.

²⁴ Ta ghən̄ja tsa guli ná,

ma Babila slanaghata lu ta pghatá usa la anabi, nda usa mnduha Lazglafta, nda usa inda gwal psila lu ta ghən̄ja hadik‡.

19

Laha zatá ghwa

¹ Tahula tsa, ka snan̄tá yu ta lwi dagala ta ŋzlata ta luwa manda lwa tskata mnduha. Ka'a mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta, tsatsi ta mba mnduha.

Ŋa Lazglafta mu glaku nda mbraku tani.

² Nda tvani manda ya ta raku ta tsa tsi ta guma.

Ka tsanaghata tsi ta guma ta tsa mghama sli'in̄j ta badziŋta hadik nda tsa sli'in̄j sli'in̄jani ya.

Ganapga Lazglafta tiri kabga vəl psilatani ta kwalvahani,» ka'a.

³ Ka hən̄j ka mahis mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta.

Had tsa dīŋ ta dukwaku ma vəl dra tsa luwa ya dza'a hlata wa, ŋa kdəkeden̄j dza'a gdavata tsi,» ka hən̄j.

⁴ Ka gi zlambatá tsa halata mnduha hisamsak fwad mida ya, nda tsa skwiha fwad nda hafu ma hən̄j ya, ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughuruk. Ka hən̄j mantsa: «Amin! Zləzlvawa Lazglafta,» ka hən̄j.

⁵ Ka gwadagapta sana lwi ma tsa dughuruk ya. Ka'a mantsa:

«Inda kaghuni kwalvahani,

* **18:20** Gray nda Irmiya 51:48. † **18:23** Aya 21:23. Gray nda Irmiya 51:63. 64, Izekiyel 26:21, 26:13, Isaya 24:8, Irmiya 7:34, 25:10. ‡ **18:24** Gray nda Irmiya 51:49.

kaghuni gwal ta zləzlvay,
zwani nda galata mnduha
tani,

zləzlvawa Lazglafta,» ka'a.

⁶ Ka gi snaŋtá yu ta sana
lwi manda lwa tskata mndu-
duha, ta ghudzagata manda
zala dagala ma ghwa, ta
ŋəzlu manda ŋəzla luwa ta
ghudzagata nda mbraku.

Ka'a mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta!
Mghama mu Lazglafta
ta mbruta,

tsatsi ta ga Mgham*.

⁷ Rfamarfa ta rfu, wadāh ká
mu nzata,

vlanjavla ta glaku,

kabga nda maga fitika klay
Zwanja Tuwak ta mak-
wamidzani,

nda hba vgha mak-
wamidzani guli.

⁸ Vlanjvla lu ta tvi ŋa sudavata
lgut kulefed fedá,

ta wudaku, nda ghuḅa guli,»
ka'a.

«Tsa lgut kulefed fedá ya ná,
slna tdukwa maga mnduha
Lazglafta ya.»

⁹ Ka sana duhwala
Lazglafta nda i'i mantsa:
«Vindavinda kazlay: Rfu da
gwal hagaf lu da vla za skwa
zaya klay Zwanja Tuwak† ta
makwa» ka'a. Ka'a nda i'i
guli mantsa: «Nana gwadaha
na ná, gwada Lazglafta ya
kahwathwata,» ka'a.

¹⁰ Na tsa snaŋta dá mantsa
ya, ka zləmbata yu ka tsəlḅu
ta kəmani. Ama ka'a nda i'i
mantsa: «Nawa, ma magə‡ ka
mantse! Mnda ksanatá slna

ta Lazglafta yu manda va
kagha, manda va zwanama
gha ta ŋanatá kahwathwata
ya marigiŋ lu nda ma Yesu.
Ŋa Lazglafta dza'a tsəlḅa ka ta
tsəlḅu,» ka'a.

Tsa kahwathwata marigiŋ
lu nda ma Yesu ya ta vlata
mbrakwa kla lwa Lazglafta.

Mndu ta ŋla plisa ŋusliŋ

¹¹ Tahula tsa, ka nghanŋtá
yu ta gunatá luwa, gi ka
zlagapta sana plis ka ŋusliŋ.
Ŋərma mndu nda vərḁa
mndu ta hga lu ta tsa mndu
ta tsa plis ya. Tudukwa ta
tsa tsi ta guma§, tdukwa ta
vula tsi ta vulu guli. ¹² Manda
zlhakwa vu ya irani. Nda
ndəgha zewazewaha ma
ghəŋani. Mamu sana hgu
vindaf lu ta vghani. Tsa hgu
ya ná, had sana mndu nda
sna wu, ba tsatsi turtukwani
yeya nda sna. ¹³ Lgut

tsghumam lu ma us sudava
tsi ta vgha. «Gwada Lazglafta»
hgani. ¹⁴ Mbadá la sludziha
ta luwa ka sli'i mistani ta
plis ka ŋusliŋ ka ŋusliŋ, nda
susudata lgutha kulefed fedá,
ka ŋusliŋ ka ŋusliŋ, nda
ghuḅa nda ghuḅa guli. ¹⁵ Ka
sabə na kafay nda za wani
pit ma wani ŋa zadanatá
mnduha kul snatá ŋani, ŋa
gayni ta mgham ta ghəŋa
taŋ nda mani'uwa kufur, ŋa
hu'anaptani ta həŋ manda
hu'a yakwa inabi ma glifiŋ
ŋa diza imani ya. Tsaya dza'a
maranŋta kazlay: Katakata

* **19:6** Aya 5:6. Gray nda Zabura 135:1, Izekiyel 1:24, Zabura 97:1, 99:1. † **19:9**

Gray nda Mata 22:1-14, Lukwa 14:15-24. ‡ **19:10** Gray nda 22:8-9. § **19:11**
Gray nda Izekiyel ... 1:1, Zabura 96:13, Isaya 11:4.

basatá n̄udufa Lazglafta ta mbruta kə'a. ¹⁶ «Rveri ta ghəŋa rveriha, Mgham ta ghəŋa mghamha,» ká lu vindafá hgu ta lgtani nda ya ta rkufani.

¹⁷ Tahula tsa guli, ka nghanťá yu ta sana duhwala Lazglafta ta sladu ta fitik. Ka gugudata tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a nda inda zarak ta ndaraku ma ghuvanata luwa mantša: «Sli'akwa sli'a ka tskavata kuni ŋa za skwa zaya skalu dagala da Lazglafta. ¹⁸ Sawa da za slu'a mghamha, nda slu'a mghamha sludziha, nda slu'a gwal nda mbra nda mbra, nda zlu'a plisha nda gwal tida tani, nda slu'a inda mnduha ta nzakway ka vu'a, nda gwal kul had ka vu'a, zwani nda galata mnduha* tani,» ka'a.

¹⁹ Ka gi nghanťá yu ta tsa nimitak ya, nda mghamha ta ghəŋa hadik, nda sludziha tanj tani, ta tskavata ŋa vulu nda tsa mndu ta nzafta ta plis ya, nda ya nda sludzihani tani. ²⁰ Ka gi ksuta lu ta tsa nimitak ya kawadaga nda tsa ghwadaka anabi si ta magatá mazəməmha ta kəma tsa nimitak ya. Nda tsa mazəməmha maga tsi ya nanaghata tsi ta gwal ta tsu'aftá ŋizla tsa nimitak ya ka tsəlbu ŋa skwa wuyayni ya. Ka pghaghatá lu ta həŋ his his ta ndiri ta ndiri da duda vu ghandand. ²¹ Ka gi pslatá lu ta sanlaha nda kafay ya ta sabi ma wa tsa

mndu ta nzafta ta plis ya. Ka babaghutá zarakha da slu'a tanj.

20

Vaku dəmbu'

¹ Tahula tsa, ka nghanťá yu ta saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, nda klatá maku6la gudzuvruŋ nda ya nda mghama zida ma dzvu. ² Ka ksafťá tsi ta tsa makđakatandanj dzidza nahadik, ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkum, halaway hgani ya. Ka habafta tsi ŋa za vaku dəmbu'. ³ Ka vzaghatá tsi da tsa gudzuvruŋ ya, ka hunustá tsi ta wa tghani ka ŋərzlafta, kada kwala tsi ta nangəltá mnduha ta ghəŋa hadik ha ka hdatá tsa vaku dəmbu' ya. Tahula tsaya, ŋa zliginjta ŋa vaku kwitikw.

⁴ Tahula tsa guli, ka nghanťá yu ta dughurukha*. Ka vlanťá lu ta mbrakwa tsa guma ta gwal ta nzaku tida. Ka gi nghanťá yu ta hafa gwal đatsaghu lu ta ghəŋa tanj ta ghəŋa vəl mna gwada Yesu nda ya ta ghəŋa gwada Lazglafta. Hahəŋ ná, tsəl6an a həŋ ta tsəl6u ŋa tsa nimitak ya nda ya ŋa skwa wuyayni tani wa. Had ŋizlani ta kuma tanj nda ya ta dzvuha tanj wa. Ka vramťá həŋ, ka gə həŋ ta mgham kawadaga nda Yesu Kristi ka vaku dəmbu'. ⁵ Tsaya tanťanja sli'agapta ma mtaku. Sanlaha ma gwal ta rwuta ná, vrəglam a hahəŋ

* **19:18** Aya 17:18. Gray nda Izekiyel ... 39:17-20. * **20:4** Gray nda Daniyel. 7:9, 22.

nda hafu ha ka kdatá tsa vaku dambu' ya wa. ⁶ Rfu da tsa gwal ta sli'agapta tan̄tan̄ ma mtaku ya, nda ghūba hah̄əŋ. Ta had' mahisa mtaku nda mbraku ta gh̄əŋa tan̄ wa. Hah̄əŋ ná, dza'a nzakway h̄əŋ ka gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta nda ya ŋa Yesu Kristi, ŋa gay tan̄ ta mgham kawadaga nda Kristi ka vaku dambu'.

Kdatá mbrakwa halaway

⁷ Manda kdatá tsa vaku dambu' ya, ŋa pligin̄tá halaway ma gamakani, ⁸ ŋa sabani da nanḡalta mnduha ta gh̄əŋa hadik demdem, ta nzakway ka hadika Gwagw nda Magwagw, kada tskanata tsi ta h̄əŋ ŋa vulu. Manda wutak ma ghwa mbsaka tan̄. ⁹ Ka sli'agaghata h̄əŋ ma inda vli ta gh̄əŋa hadik, ka wamtá h̄əŋ ta ghūba mnduha Lazglafta nda tsa luwa d̄vu Lazglafta ya tani. Ama ka saha vu daga ta luwa ka dughwadutá h̄əŋ. ¹⁰ Ka gi klaftá lu ta tsa halaway ta nana h̄əŋ ya ka vzaghata da duda vu ghandand ma vli hada tsa nimitak nda ghwadaka anabi ya, ŋa giri ŋa tan̄ hada nda fitik tani, nda rvidik tani ha ŋa kd̄ekedzen̄.

Dzatá gh̄əŋa guma

¹¹ Tahula tsa, ka nghan̄tá yu ta sana dughuruk ka ŋusliŋ dagala, ta nzaku mndu tida. Ka nutá hadik nda luwa lay ta k̄əmani. Ngh̄əŋlan̄ta a lu ta h̄əŋ wa. ¹² Ka gi nghan̄tá yu ta gwal ta rwuta, galata mnduha nda zwani tani ta nzaku ta k̄əma tsa dughuruk

ya. Ka gwananaftá lu ta defteriha. Ka gunanaftá lu ta sana defteri ta nzakway ka deftera hafu. Ka tsanaghata lu ta guma ta gwal ta rwuta tafta slnaha tan̄ ta magata h̄əŋ manda va ya nda vinda ma tsa defteriha ya. ¹³ Ka varanaktá dr̄əf ta mnduha ya si rwana tsi. Ka varanaktá mtaku nda vla tska vgha gwal ta rwuta ta ya si da hah̄əŋ. Ka tsanaghatá lu ta guma ta h̄əŋ tafta slnaha tan̄ ta magata h̄əŋ. ¹⁴ Ka gi klafta lu ta mtaku nda vla tska ta vgha gwal ta rwuta tani, ka pghaghata da duda vu. Tsa duda vu ya ta nzakway ka mahisa mtaku. ¹⁵ Ka slanagha a lu ta vindatá ta hga d̄ər wati ma mndu ma tsa deftera hafu ya wu katsi, dza'a klafkla lu ta tsa mndu ya ka vzaghata da duda vu.

21

Lfida luwa nda lfida hadik

¹ Tahula tsa, ka nghan̄tá yu ta sana lfida luwa nda sana lfida hadik. Lula tan̄tan̄a luwa nda tan̄tan̄a hadik, ta had' dr̄əf guli wa. ² Ka gi nghan̄tá yu ta saha luwa dagala nda ghūba, ta nzakway ka luwa Ursalima ta luwa daga da Lazglafta. Nda rkarkani manda makwa ta dza'a da z̄'al. ³ Ka snan̄tá yu ta sana lwi ta gugudagapta ma dughuruk. Ka'a mantsa: Wya h̄əga tumpula nzakwa Lazglafta mataba mnduha! Ŋa nzakwani kawadaga nda h̄əŋ, ŋa nzakwa tan̄ ka mnduhani, ŋa nzakwa tsatsi guli kawadaga nda h̄əŋ, ⁴ ŋa

masanaptani ta həŋ ta inda ima taw ma ira taŋ. Ta had mtaku dza'azlay dekdek wa. Ta had taw dza'azlay dekdek guli wu, dər wahu, dər kuzlakwa skwi, kabga lula* taŋtaŋa skwiha.

⁵ Ka tsa mndu ta nzafta ta dughuruk ya mantsa: «Ndana tama, wana yu ta magaftá inda skwi demdem ka lfidani,» ka'a. Ka'a guli mantsa: «Vindaf vinda, kabga na gwafaha na ná, kahwathwata nzakwani, skwi ŋa faftá ghəŋ tida ya,» ka'a.

⁶ Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nda kda tama! I'i zraftani nda kdavaktani, i'i nahani nda kwanahani. Mndu ya kuzlaŋta ndala, dza'a vlaŋvla yu ta dzuḅaya imi ta vla hafu ka mbalay. ⁷ Mndu ya ta zata ghwa, dza'a vlaŋvla lu ta tsa skwiha ya. Dza'a nzakway yu ka Lazglaftani, dza'a nzakway tsatsi guli ka zwaŋa† da. ⁸ Ama gwal ta yađi, nda gwal ta mbrəs, nda gwal ta maga manzakḁaway skwiha, nda gwal ta pslatá mndu, nda gwal ta maga sli'insli'in, nda gwal ta mbaḁaku, nda gwal ta wuya skwi, nda inda gwal ta tsakalawi ya, da duda vu ghandand dza'a pghaghata lu ta həŋ. Tsaya ta nzakway ka mahisa mtaku,» ka'a.

Lfida Ursalima

⁹ Tahula tsa, ka sagha sani turtuk mataba tsa duhwalha Lazglafta ndəfán,

ta ŋaŋanata leghwaha ndəfán, nda ndaghatani nda tsa ghuya daŋwaha ndəfán ka kwanahani ya. Ka gwadgihatá tsi, ka'a mantsa: «Saghasa! Ka maraghata yu ta makwamidzi ta nzakway ka markwa Zwaŋa Tuwak,» ka'a.

¹⁰ Ka klaghatá tsi ta i'i kay guli ma Sulkum ta sana ghwa‡ dagala nda slra. Ka marihatá tsi ta luwa dagala nda ya nda ghuḅa ta nza-kway ka Ursalima ta saha ta luwa daga da Lazglafta.

¹¹ Tsa luwa ya ná, ta wdaku da glakwa Lazglafta, ta wdaku manda pala nda sgit tida, manda pala dzasfa ta wudaku manda dalagar.

¹² Ŋam ma muhul dagala nda slra lu ta tsa luwa ya. Ghwanpdə his watghaha tida, ghwanpdə his duhwalha Lazglafta ta wa tsa watghaha ya, nda vivindatá hgəha tida guli. Hgəha mndəra zwana la Isra'ila ghwanpdə his tsa hgəha ya. ¹³ Watghaha hkən nda tvə mndəra luwa, watghaha hkən nda tvə Nur, watghaha hkən nda tvə Sud, watghaha hkən nda tvə Mazuš.

¹⁴ Ta palaha ghwanpdə his thafta lu ta mndəra tsa muhula tsa luwa ya. Ka vivindaftá lu ta tsa palaha ya ta hgəha gwal ghunay ghwanpdə his, gwal si ta dza'a mista Zwaŋa Tuwak.

¹⁵ Da tsa mndu ta gwada

* **21:4** Aya 1:4. Gray nda Isaya 65:17, 66:22, 52:1, 61:10, Izekiyel ... 37:27, Livitik 26:11-12, Isaya 25:8, 35:10, 65:19. † **21:7** Gray nda 2 Sam. 7:14, Zabura 89:27-28.

‡ **21:10** Gray nda Izekiyel ... 40:2. § **21:13** Aya 12:13. Gray nda Izekiyel ... 48:30-35.

nda i'i ya ná, mamu dafa dasu ma dzvani ɲa graftá tsa luwa ya, nda watghahani, nda muhulani* tani. ¹⁶ Fwad slərpa tsa luwa ya. Ka gragra tsa slərpuhani ya guli. Ka graftá tsi ta tsa luwa ya nda tsa dafa ya ka meli dambu' his nda fwad dərɲək. Slrakwani nda bughwatani, nda lafani ta luwa, ka skwa turtuk tsa-haya. ¹⁷ Ka graftá tsi ta slada tsa muhul ya, ka mbədaftá tsi ka səla dərɲək nda fwad mbsak fwad mida. Manda va ya snu mnduha ta mbəday mbədafta duhwala Lazglafta. ¹⁸ Baf nda sana pala ta hgə lu ka Dzaspa lu ta tsa muhul ya. Tsa luwa ya, baf nda dasu dze'dze' lu manda skwi ka dalagar. ¹⁹ Thatá mndəra muhula tsa luwa ya ná, nda palaha kavghakavgha ya ta dīnuta katakata rkanafita lu ta rka. Tanɲa palaka thatá mndərani, nda palaka Dzaspa. Mahisani, nda palaka Safir. Mahkəni, nda palaka Kalsedwan. Mafwadani, nda palaka Imrud. ²⁰ Mahutafani, nda palaka Sarduniksa. Mamku'ani, nda palaka Sardwana. Mandəfəni, nda palaka Krisuwalit. Matghasani, nda palaka Beril. Matəmbayani, nda palaka Tupaz. Ma ghwanani, nda palaka Krisupraza. Maghwanəpdə ndenani, nda palaka Hyasiɲta. Maghwanəpdə hisani, nda palaka Tista. ²¹ Tsa watghaha ghwanəpdə

his ya ná, palaha ghwanəpdə his ya. Tsa palaha ya ta hgə lu ka Perla. Tvi ma tsa luwa ya ná, ka dasu dze'dze' nzakwani, ta wdaku manda dalagar.

²² Ma tsa luwa ya, ngha a yu ta həga Lazglafta wa. Mgham Lazglafta ta mbruta ta nza-kway ka həgani, mantsa ya Zwanə Tuwak guli. ²³ Zba a tsa luwa ya dər fitik, dər tili ɲa tsuwadaka vli mida wa. Glakwa Lazglafta ta tsuwadaka vli mida. Zwanə Tuwak pitirla tsa luwa ya. ²⁴ Dza'a mbadə ma tsuwadək inda mndəra mnduha ta mbadə, ɲa hladamta mghamha ta ghəɲa hadik ta gadghəlha tanɲ da tsa luwa ya. ²⁵ Had lu dza'a walanɲa hahaftá watgha tsa luwa ya giftik wa, ta had rvidik dekdek hada wa. ²⁶ Dza'a hladamhla lu ta inda skwiha dīnadina nda gadghəla inda mndəra mnduha da tsa luwa ya. ²⁷ Had skwi kul ghuəaku dza'a lami da tsa luwa ya dər mndu ta vziɲtá ghəɲani ka maga manzakdaway skwi, nda gwal ta tsakalawi wa. Ba gwal nda vinda hga tanɲ ma deftera hafu da Zwanə Tuwak† yeya dza'a lami.

22

¹ Tahula tsa, ka marihatá tsa duhwala Lazglafta ya ta ghwa ima ta vla hafu, ta wudaku manda dalagar, ta mbəzagapta ma dughurukwa i Lazglafta nda Zwanə

* **21:15** Gray nda Izekiyel ... 40:3. † **21:27** Aya 23:27. Gray nda Isaya 60:19-20, 60:3-5, 60:11, 52:1, Izekiyel ... 44:9. * **22:1** Gray nda Izekiyel ... 47:1, Zakari 14:8.

Tuwak*,² ta mbaða ta tvi ma tsa luwa ya guli. Ta slərpuha tsa ghwa ya guli, mamu fwa hafu. Ghwanpðə his kə'a ta yafta ma vaku. Tili tili kə'a ta yaku. Ta mbamba inda mndəra mnduha lu nda sluhwahani.³ Had skwi ksi'af Lazglafta† dza'a lami da tsa luwa ya wa.

Dughurukwa Lazglafta nda ŋa Zwanja Tuwak dza'a nzaku ma tsa luwa ya, ŋa tsəlɓay kwalvahani ta tsəlɓu ŋani.⁴ Dza'a nghanŋha hən ta kumani, dza'a mamu hgani ma bizlbizla kuma tan guli.⁵ Had ta a rvidik dekdek wa. Zbəgəltə a hən dər pitirla, dər tsuwadaka fitik wu, kabga Mgham Lazglafta dza'a tsuwadaka hən ŋa gay tan ta mgham ha ŋa kdekedzen.

Vragata Yesu Kristi

⁶ Tahula tsa, ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantša: «Kahwathwata na gwada na, gwada ŋa fafta ghən tida ya, Mgham Lazglafta ya ta valanŋta Sulku-mani ta la anabi ta ghunafta duhwalhani ŋa maranata kwalvani ta skwi ya gi dza'a magaku,» ka'a.

⁷ Ka Yesu mantša: «Wya yu gi ta lagha, tfawi ta ghəŋa gwal ta ŋanata tsghata lwa Lazglafta ma na defteri na!» ka'a.

⁸ I'i Yuhwana ta snanŋta nda sləmənə da, ka nghanŋta yu nda ira da ta tsa skwiha ya. Manda snanŋta da ka nghanŋta

yu, ka zləmbatá yu ta kəma tsa duhwala Lazglafta ta maray ŋa da ya, ka tsəlɓu ŋani.⁹ Ama ka'a nda i'i mantša: «Nawa, ma magə ka mantša! Mnda ksa slna yu manda va kagha, manda va zwanama gha la anabi, manda va gwal ta snatá gwada ma na defteri na, ŋa Lazglafta tsəlɓa ka ta tsəlɓu,» ka'a.

¹⁰ Ka'a nda i'i guli mantša: «Yaha ka da kwal kul mna na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na, kabga ndusakndusa fitik.¹¹ Ka ghwadaka skwi kuman mndu ta magay ya, kdayni ta maga ghwadaka skwani. Ka skwi ŋa mbidəy nda mbida kuman mndu ta magay ya, kdayni ta magay. Ka nzaku tdukwa kuman mndu ta magay ya guli, kdayni ta magay. Mndu ya nda ghuɓa ya, ka kda tsi ta nzakwani nda ghuɓa‡,» ka'a.

¹² Ka Yesu mantša: «Wya yu gi ta lagha, dza'a kladanaghata nda nisəla yu, ŋa vlanŋta inda mndu tabta slnani maga tsi.¹³ I'i zraftani, i'i kdavaktani. I'i nahani, i'i kwanahani. I'i tanŋani, i'i kdavaktani,» ka'a.

¹⁴ Nda tfawi ta ghəŋa gwal ta ghuɓaptá lguta tan. Hahən gwal dza'a mutsafta lavinŋta za yakwa fwa hafuŦ, nda lami nda ta watgha tsa luwa ya.¹⁵ Ama gwal ta nzakway ta magaku manda kriha, nda gwal ta mbəɗaku, nda gwal ta maga sli'inŋli'in, nda

† 22:3 Gray nda Zakari 14:11, Zrafta 3:17. ‡ 22:11 Gray nda Daniyel. 12:10.

§ 22:14 Gray nda 2:7, Zrafta 2:9, 3:22.

gwal ta pslatá mndu, nda gwal wuya skwi, nda inda gwal zdágana tsakalawi, ta tsakalay həŋ guli ya, ma bli dza'a zlanata lu ta tsahaya.

16 «I'i Yesu ta ghunaftá duhwala dá ŋa mnananťá tsa skwiha ya ta Igliz. I'i ná, zivra mghama Dawuda yu, gumbəzla ta wdaku gasərdək yu,» ka'a.

17 Ka i Sulkum nda makwamidzi mantša: «Saghasa,» ka həŋ.

Ka inda mndu ya ta snay guli mantša: «Saghasa,» ka'a.

Mndu ya ta kuzlanťa ndala, ka sawi tsi da sa ima hafu, dza'a vlanťa lu ka mbalay*.

Dzatá ghəŋani

18 Ka yu ta mnananťá dər wati ma mndu ya ta snanťá

na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na ná. Ka sganaghasga mndu ta sana skwi katsi, dza'a ganapga Lazglafta tiri nda tsa ghuya danwaha vindam lu ma na defteri na. 19 Ka klanaghukla mndu ta sana skwi mataba gwadaha ma na defteri† ta nzakway ka tsghatá lwa Lazglafta na katsi, dza'a klanaghukla Lazglafta ta mayakani ma yakwa tsa fwa hafu ya, nda ya nda tsa luwa nda ghu6a ya, manda va ya nda vinda ma na defteri na.

20 Ka na mndu ta nghanťá na skwiha na ta mnay ná, «Anji, wya yu gi ta lagha.»

Amin! Saghasa gha Mgham Yesu‡!

21 Ka nza zdakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni demdem.

* 22:17 Gray nda Isaya 55:1. † 22:19 Aya 18:19. Gray nda Vrafta ta zlahu 4:2, 13:1. ‡ 22:20 Gray nda 1 La Kwareŋt 16:22.